

15641

IN

CAPUT PRIMUM MATTHÆI

DE CHRISTO DOMINO,

SANCTISSIMA VIRGINE DEIPARA MARIA,

VEROQUE EJUS DULCISSIMO, ET VIRGINALI SPONSO JOSEPHO

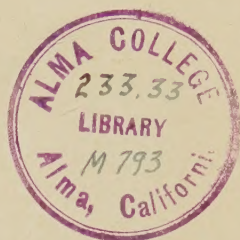
LAON. — IMP. ET STÉRÉOTYPIE H. DE COQUET ET G. STENGER

IN
CAPUT PRIMUM MATTHÆI
DE CHRISTO DOMINO,

SANCTISSIMA VIRGINE DEIPARA MARIA,

VEROQUE EJUS DULCISSIMO, ET VIRGINALI SPONSO JOSEPHO

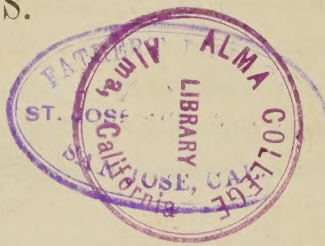
LIBRI QUINQUE

DOCTORE PETRO MORALES

VALDEPENENSI APUD CALATRAVAM, SOC. JESU PRESBYTERO AUCTORE

TOMUS PRIMUS.

PARISIIS
APUD LUDOVICUM VIVÈS, BIBLIOPOLAM EDITOREM

Via vulgo dicta Delambre, 9.

M DCCC LXIX.

Digitized by the Internet Archive
in 2025

SANCTISSIMO DEIPARÆ VIRGINIS SPONSO,
CHRISTIQUE DOMINI PUTATIVO PATRI, AC VERO NUTRITIO
JOSEPHO,

DOCTOR P. PETRUS MORALES

E SOCIETATE JESU, D. D.

Dum opusculum hoc de excellentissimis, et inenarrabilibus excellentiis tuis, Augustissime Joseph, vellem in lucem edere, illud me ab incepto, immo et jam perfecto opere, haud semel deterrebat, quominus a sapientibus et cordatis viris nota temeritatis inurerer. Rem quippe difficilem aggredior, sed in magnis attentasse, satis.

Quapropter cum illi sit magnopere necessarium præstantissimum aliquod præsidium, quod Angeli custodis munere fungatur strenue, nullus mihi alius te præstantior venit in mentem, qui apprime satis ministerium hoc, incredibili tua gloria, atque decore, modo calles, et jam diu calluisti, cum gloriosus esses custos Domini tui, cui meritissime in terris, magni consilii inter omnes homines adiutor electus es fidelissimus. Actor. c. XXVII. v. 23. Tu ergo, o B. Joseph, Angele Dei, cujus sum ego, et cui deservio, munusculum qualecumque hoc elucubrationis meæ, et observantiæ tibi a me perpetuo debitæ indicem, sub potentissimæ tuæ protectionis umbra placido, benignoque accipito vultu, illudque Servatori nostro, et filio tuo putativo Jesu, ejusque intemeratæ matri, simulque sponsæ tuæ integerrimæ Mariæ libenter offerre velis.

Nec dubium profecto, quin tuis oblatum manibus, gratissimo accipiant animo, cum tuarum laudum encomia in præconium redundant utriusque, nam qui honorat patrem, honorat filium; et qui sponsum diligit, et sponsam diligit; et qui munera sponso donat, sponsam pariter gaudiis afficit. Unde indubitanter credimus, quod cum ad te, dulcissime Joseph, tua imploraturi suffragia accedimus, æterno Regi, necnon et Angelorum Reginæ vota esse gratissima. Isidorus de Isolaniis, lib. iv. de Josepho, cap. 6. 7. et 8. Sicut enim Deus optimus, ait D. Hieron. cultum, qui Virgini Matri impenditur, magis remunerat,

D. Joseph
Angeli
custodis officio
fungitur.

Opus hoc D.
Josepho consecratur, et
consequenter
Christo, et
Virgini.

Cultus Josepho
exhibitus, gratissimus
est Christo, Deiparæ,
et cœlesti curiæ,

quam quod sibi ipsi quantumlibet præstatur : sic etiam ipsa B. Virgo gratissimam sese ostendit, cuicumque tibi sponso dulcissimo suo indesinenter inservit. Quod quidem exemplo memoria dignissimo novissime ab eadem ipsa sanctissima Virgine edocti sumus.

P. D. Franciscus de Ribera : De Vita Matris Theresiæ de Jesu, lib. I. c. xv.

Immo ipse etiam Christus Dominus liberalissimum sese ostendit in quemlibet tui parentis sui devotum, qui cum in gloriæ suæ lumine intuetur, quempiam tibi affici, tuo studere honori, tua implorare suffragia ; gaudet profecto, annuit votis, et clementius exaudit, et pro paterna gloria, abundantius munera effundit cœlestia. Magnaque lætitia personare cœlestem credimus Hierusalem, cum tu, B. Joseph, nominaris, quem parentem Deus ipse vocare dignatus est, quem Regina Angelorum sponsum amantissimum semper clamat. Cujus verus nunquam aliquis poterit esse cultor, nisi, quod ipsa fecit, honoris tui inventus fuerit studiosus.

Seis enim, Pater amantissime, quam tibi, dulcissimæque sponsæ tuæ ab ineunte ætate, licet indigne satis, fuerim deditus. Quorum suffragio, non dubito impetrasse, ut sub Christi vexillo in societatem ejusdem Jesu religionem, ut tutissimam arcem reciperer, eo ipso die Virgini in cœlum ascendenti sacro, in quo etiam primam huic labori manum imposui, et omnes studiorum meorum vigilias humiliter dedicavi.

Auctor beneficia a Deo per Virginem, et Josephum obtenta narrat.

AUCTORIS

AD PIUM ET CANDIDUM LECTOREM

PRÆFATIO

Verissime certe doctissimus asseruit Seneca, lib. de Mirabilibus, typis librum publice mandantem, aut epistolas conscribentem, irrefragabile et nominis, et ingenii et vitæ, et tandem morum suorum testimonium manu sua subscriptum, et proprio subsignatum sigillo, ferre. Qua gravissima innixus sententia Marcus Antonius, insignis olim romanus orator, immobiliter apud se decrevit, ut refert Plutarchus, in ejus vita, nulli unquam, precibus etiam enixe petenti, cujusvis orationis in senatu ab eo gestæ copiam aliquam facere, ut quando ei minus eleganter, minus circumspecte, vel minus prudenter dictum tribueretur, tutius negare posset : et ne etiam a rectius sentientibus facilius increpari, et convinci posset. Unde absque ulla tergiversatione liquet, quanta appareat audacia, hisce præcipue temporibus, doctissimorum, et sapientum hominum, qui labores suos jam in lucem edidere, et adhuc edere sunt parati, refertis, librum quemcumque proferre. Quod longe esse difficilius, quam in gravissimis senatibus, quam in publicis studiorum scholis, quam etiam in universitatum theatri sermonem facere, nulli in dubium revocare licebit.

Difficultas
libros scri-
bendi, præ-
cipue de
S. Josepho.

Præcipue, quod licet instituti nostri sit, de excellentiis sanctissimi Josephi in primis agere; vix tamen hoc adimpleri poterit, quin de Christo Domino, et beatissima ejus Matre simul agatur, correlativi enim sunt. S. Bonaventura, in prologo ad opusculum de Speculo B. Virginis: «Nulli dubium est, quin totum ad laudem, et gloriam pertineat Dei, quid quid digne Genitrici suæ impensum fuerit.» Et Gerson clarius, sermone de Nativitate Mariæ: «Sicut laus Mariæ est laus Christi Filii sui, ita laus Joseph in præconium redundat utriusque, Jesu scilicet, et Mariæ. Et sicut ex diverso dicit Sapiens Ecclesiast. III.: *Quod dedecus filii est pater sine honore; similiter dedecus sponsæ esset sponsus sine honore derelictus.*» Ad quod Angelorum linguæ cum maxima divini Spiritus abundantia forent necessariae, ut optime doctissimus, et devotissimus Isidorus de Isolani Mediolanensis, et ordinis Prædicatorum professor, in lib. de S. Joseph, II. p. cap. IV. in fin. in hæc verba ponderavit: «Paucæ licet ego loquar, magna tamen sentio de S. Joseph; syllogizatur mens mea a præmissis magnis ad majora, quæ balbutiendo explicare satago. Certe ingenio eleganti, acutis-

In laudibus,
Joseph vix
dividi potes
a Christo,
et Deipara.

Ad
Josephum
laudandum
Angelorum
linguae
necessariae.

Pauca in sa-
cris litteris
de Maria,
et Josepho
dicta; sunt
tamen my-
steriis refor-
tissima.

simo intellectu, ac mente solertissima, illuminatione Angelica peculiarius suffragante, ac divina gratia singularissimum praebente lumen, hac in re opus esset, quae mihi, vobisque haec nostra legentibus optamus. Talibus enim divina munera S. Josephi intelligere posse solummodo mortales crediderim.»

Quamvis enim in divina Scriptura, non multa de B. Virgine et B. Josepho ab Evangelistis dicta reperiamus; ex illis tamen, quasi e perenni fonte enconia ingentia facile colligere licebit: sunt enim quaedam praecipua capita ab Evangelistis indicata, quae omnia, quae de Virgine dici possunt, virtute continent, ut doctissimus Gerson, Virgini, et Josepho apprimè deditus, in sermone de Nativitate Mariae, in principio, sic probavit: «Solvitur quaestio, cur de Mariae, cur de Josephi praconiis, dignitatibus, et excellentiis, virtutibus, operibus et gestis ampliora non tradidit Scriptura sacra. Nec enim mundus ipse caperet omnes, qui super his scribendi essent, libros; sed ex eo, quod Joseph est *vir Mariae, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*, Matt. I. v. 16. velut ex quodam principio fecundissimo, copiosissimo, amplissimo laudum seminario habet devote contemplantis animus, unde facilliter assurgat ad laudes quantaslibet Mariae, et Josephi. Quas in aliis creaturis, etiam Angelicis, considerat: nam habet hoc hierarchicus ordo, secundum Dionysium, de coelesti Hierarchia, ut inferiorum virtutes sint in superioribus perfectiori modo repositae: quemadmodum sapientia perfectior est in Seraphim, quam in Cherubim. Est autem Maria super choros Angelorum per gratiam, et gloriam sublimata, quale de ipso Joseph negare non audeo. Erunt igitur in ambobus perfectiones caeterarum creaturarum irrationabilium, et rationabilium, etiam angelicarum, eminenti quodam modo reperibiles, et attribuibiles.» Idque fusius doctissimus, et acerrimus fidei defensor doctor Joannes Ekhus, homilia II. de S. Joseph, his verbis scriptum reliquit: «Mirantur plerique, cur parum a Deo in sacris litteris de nativitate, vita, dignitate, et gloria Virginis Matris Mariae sit descriptum, et aliquanto minus de B. Josepho. Sed mirari desinent, si paulo altius expendierint, totum mundum comprehendere non posse laudes Mariae, et Joseph, si ad longum omnia de eis essent scripta. Ideoque si quis, quod scriptum est, pusillum expendit, facilius etiam reliquum, quod majus est, inveniet.» Et paucis interjectis, ait: «De S. Joseph dicere possumus, quod licet maxime parum de eo sit scriptum, tamen tantum nobis extat, ac constat, eum etiam antea vitam sanctam vixisse, quoniam alias ad tam sublimem gradum evectus non esset. Christus namque ei Matrem suam commisit. Deus eidem proprium filium suum custodiendum commendavit; matris Dei conjux ille fuit, Christique custos et nutritius, ex mundo universo unicum sibi Deus ad hoc ministerium delegerat virum de stirpe David hunc solum Josephum: quod utique factum non fuisset, nisi ille antea quoque vitam sanctam, et Deo beneplacentem egisset. Quia ergo Joseph timuit Deum, fecitque bona, continens insuper fuit justitiae, apprehendit illam, ipsaque ei honorifice obviavit, ita ut ex omnibus unus haberetur putativus pater pueri Jesu, qui ipsum etiam toties amice Patrem appellavit.» Haec ille. Quae omnia, et multo etiam majora ab evangelista Matthaeo in illis quater repetitis verbis breviter comprehensa sunt. *Joseph autem vir ejus, cum esset justus. Noli tenere accipere Mariam conjugem tuam. Er surgens autem Joseph a somno, fecit sicut praecipit ei Angelus Domini, et accepit conjugem suam.* Quia sicut teste D. Anselmo de laudibus Virginis: «De Maria asserere, quod mater Dei est, superat omne, quod sub Deo dici potest;» ita etiam de sanctissimo Josepho affirmare, quod ejusdem Dei pater putativus sit, et Deiparae Virginis sponsus, omnem superare laudem, non est ambigendum. Quod magni illius Gregorii Nazianzeni satis exemplo, et doctrina comprobatur, qui volens sororis suae Gorgoniae virum vita functum summe commendare, satis superque sibi visum est dicere: «Vultis uno verbo virum describam? vir est illius, scilicet Gorgoniae, nec enim scio, quid amplius dicere necesse sit.» De quo lib. II. in tract. XVII. latius agendum est.

Sicut est
summa laus
Virginis,
quod sit Ma-
ter Dei: ita
quod Joseph
sit Virginis
sponsus.

Cum igitur hæc ita sint, omnino mihi supersedendum fuerat a suscepto munere, meis quidem humeris undequaque impari, nisi ab infantia erga B. Virginem, et B. ejus sponsum Josephum pietas, et devotio crevisset, et animi mei efficax desiderium majoris Dei gloriæ, honoris Sancto debiti, et piorum hominum profectus vires addidissent, et quod sapientia Dei, quæ os muti aperuit, Matthæi ix. et rudibili animali humana verba formare tribuit, Nu. xxii. me etiam non solum sermone, sed etiam scientia imperitum ad plurimorum utilitatem ornare facile poterit, *et subito honestare pauperem*, Eccles. ii., v. 23. Ad illum ergo spem protinus erigo confidenter, cum S. Gregorio in præmio Moralium, c. ii., qui aperuit linguam mutorum, et linguas infantium facit disertas, et veritatem suam per ora jumentorum narrat, ut mihi stulto intellectum præbere dignetur, ut quo magis in particulari fuerit ab omnibus cognitus, eo magis ab omnibus honoretur, et amore colatur. Quia licet solus amor soleat aliquando rei amatæ cognitionem tribuere, juxta D. Augustini sententiam in Manuali, cap. xx., in principio. «Qui vult habere notitiam Dei, amet», tamen commune, et regulare est, quod quanto aliqua res præstantius ab intellectu cognoscitur, tanto magis amatur, et amplectitur a voluntate, ut docet David, Psal. xxxviii. *In meditatione mea exardescit ignis*. Et D. Augustinus, lib. unico de Cognitione veræ vitæ, in principio: «Cum Christus, ait, veritas, et vita dicat: Joan. xvii. *Hæc est vitæ æterna, ut te solum Deum verum cognoscant*, constat profecto naturam rationalem ad hoc solum factam, ut factorem suum verum Deum intelligat, intelligendo diligit, diligendo, in eo qui est æterna vita, æternaliter beate vivat.»

Quod quidem Deus optimus circa B. Josephi excellentiam, et cognitionem, in his ultimis temporibus toto terrarum orbe, dignatur misericorditer operari, prout multi docti, et pii, inter quos præcipue Isolanus, IV. p. c. viii. et III. p. c. vi. et viii. quasi prophetantes dixerunt: «Rationabiliter credendum est, Deum immortalem velle, in fine temporum Josephum in Ecclesiæ militantis imperio peculiaribus honoribus honorari, et venerari. Decet profecto, quem Christus veluti patrem veneratus est, sanctam quoque matrem Ecclesiam singulari aliquando reverentia prosequi. Nam cum initia nascentis Ecclesiæ, ac media tempora persecutionibus tyrannorum, ac hæresum incendiis acta id prohibuerint, consequens est, ut hæc in fine temporum peragantur. Non enim Spiritus sanctus deficiet a movendis cordibus fidelium, donec omne imperium militantis Ecclesiæ exaltans divinum Josephum, nova prosequatur veneratione, condant cœnobita, ecclesias, ac altaria in ejus erigat honorem. Suscitabit Dominus S. Josephum ad honorem nominis sui, caput et patronum peculiarem imperii militantis Ecclesiæ: et viri magni scrutabuntur interiora Dei dona, abscondita in Josepho, et invenient thesaurum optimum, qualem apud sanctos Patres veteris Testamenti non invenerunt.» Rationem autem, quare S. Ecclesia non ita plene hactenus præstiterit, reddit S. Bernardinus Senensis, sermone de S. Joseph, articulo 2. cap. ii. dicens: «Licet tantæ fuerit dignitatis, et gratiæ iste S. Joseph, quod æternus Pater ejus primatus similitudinem sibi liberalissime super incarnatum Filium condonaverit; tamen S. Ecclesia non multum solemnitatem ejus ordinavit. Primo, quia ad limbum descendit, et ad vetus pertinet Testamentum. Secundo, propter vitandum scandalum hæreticorum; unde nec nominant eum patrem, nisi cum determinatione, scilicet putativum.»

Ad quod me utcumque cooperari, et pro ingenii mei tenuitate minutum obolum offerre, præsentis laboris præmium mihi reputo sufficiens, et toti immensæ Trinitati infinitas ago gratias, quod in ultima hac ætatis meta opusculum de laudibus Christi Domini, Deiparæ, et Josephi elaborandum, sancta superiorum meorum cooperante obedientia, commiserit. Occupatio, ut opinor, sane in seipsa præclara, sed mihi super omnes alias ita præclarissima, deliciis et spiritualibus consolationibus adeo referta, ut confidenter dicere ausim illud Psal. xv. *Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara est*

Intentio auctoris est, quod magis cognoscatur Joseph, ut magis ametur.

Cultus ab Ecclesia Josepho exhibendus modo, et quare non aulea?

Auctor gratias agit Deo pro hoc munere sibi ab obedientia commisso.

mihi. Et ita præclara mihi, ut cum D. Thoma ibidem loquar, « quod nullo modo mutarem eam ; » et omnibus B. Josepho præcipue deditis, ut in Domino confido non inutilis. Faxit Deus, ut ad majorem ejus gloriam noster hic qualiscumque labor testari possit illud Eccles. xxiv, v. 47. *Videte, quod non solum mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus hæreditatem.* Ego autem interim consilium D. Hieronymi ad Rusticum monachum conabor sequi : « Nunquam de manu tua, et oculis tuis recedat liber, ut et manus operetur cibum, et animus a lectione saturetur. Disce apum fabricare alvearia, ad quas se remittit Salomon, Prover. vi. et religiosam disciplinam in parvis disce corporibus. » Nec enim solis nobis nati sumus, nostræ præcipue Societatis Jesu religiosi, qui post salutem, et perfectionem propriam, in salutem, et perfectionem proximorum debent incumbere, ut in examine generali, cap. i, § 2, et in reg. ii Summarii constit. pulchre ad nostrum dixit propositum inter utriusque juris gravissimos doctores acutissimus Baldus, in præmio Decretal. his verbis : « Quemadmodum turpe est diviti, decedere sine hærede : ita miserrimum habenti gratiam intellectus, posteris et studiosis nihil scriptum tanquam hæreditarium relinquere. »

Difficile communia non communiter tractare.

Quod si alicui appareat, me in re facili, et pervulgata versari, advertat, rogo, nihil tam difficile esse, quam quæ videntur communia, non communi modo tractare : et ex vetustissimis et doctissimis auctoribus, quidquid ad sanctissimi Josephi commendationem, et devotionem pertinet, explicare et resolvere, idque scripto et typis mandatum relinquere, ut omnibus prodesse possit, ut optime dixit Hugo Card. super Hierem. « Merito, ait, inter alia Sanctorum opera eorum scripta laudantur, quibus divinarum Scripturarum arcana posteris aperta sunt ; et ideo laude digni sunt, qui typis mandant scripta sua, ut omnibus prosint. » Et etiam ad memoriæ labilitatem adjutorium, et juvamen, ut docuit D. August. lib. I Soliloquiorum, cap. 1. « Scriptura est memoriæ subsidium, quia difficile est omnia memoria retinere. » Et clarius D. Isidor. lib. I. Etymol. cap. iii. « Usus litterarum repertus est propter memoriam rerum ; nam ne oblivione fugiant, litteris alligantur. In tanta enim rerum varietate neque disci audiendo poterant omnia, neque memoria contineri. » Et præclare Cassiodorus, lib. II. Variarum quæst. « Est enim scriptura humanorum actuum servans fidele testimonium, præteritorum loquax, oblivionis inimica : nam memoria nostra etsi causas retinet, verba tamen commutat. Illuc autem secure reponitur, quod semper æqualiter audiatur. » Nec enim absolute loquendo, scriptura est de essentia rei gestæ, aut gerendæ, sed ad stabilitatem majorem, et ad probationum supplementum, ut constat ex Hierem. xxxii et xxxvi, et ex Joan. Apoc. i, et ex Juriscons. Caio, in l. Contractum. ff. de pignoribus, sic dicente : « Fiunt enim scripturæ, ut quod actum est, per eas facilius probari possit : et sine his autem valet, quod actum est, si habet probationem. »

Quapropter justissime, prudentissime et sanctissime ab Ecclesia catholica statutum est in Nicæna synodo, cap. viii. « Hæretici ad fidem catholicam conversi recipiantur, ita tamen, ut ante omnia hanc habeant ab eis confessionem, quam per scripturam esse oportet, ut fateantur se cum omni consensu Ecclesiæ catholicæ statuta observaturos. » Quod ab antiquo a sanctis Apostolis, et successoribus eorum sanctis Patribus nostris apostolicis viris, et magistris, et sanctis universitatibus, et localibus synodis orthodoxis semper fuisse cautum affirmat Basilius, episcopus Ancyrae, in oratione, in VII generali Synodo, ut qui ab aliqua hæresi revertuntur ad orthodoxam fidem, et traditionem catholicæ Ecclesiæ, scripto negare debeant hæreses suas, et confiteri catholicam fidem. Quod etiam canone confirmatum est in c. convenientibus i, q. vii, ut sic hæretici abjurantis libellus perpetuo constet, et mitti possit, cum opus fuerit, ad eas Ecclesias, quæ scandalum passæ sunt, et etiam ut libello suo vincatur hæreticus, si forte fuerit relapsus, ut optime episcopus Simancas, advertit de Catholicis institutionibus, titulo de Abjuratione, cap. ix, x et xi.

Et quia ad hujus operis venustatem, ornatum et complementum, utendum nobis erit, non solum divinæ Scripturæ locis, sacrorum conciliorum determinationibus, sanctorum Ecclesiæ patrum sententiis, et doctorum fidelium auctoritatibus, sed etiam philosophorum gentilium placitis, quæ in omnibus facultatibus passim reperiuntur; tum etiam juris utriusque decisionibus gravissimis, quibus olim in Salmanticensi Academia florentissima, et regis senatibus diu ex professo ante sacræ Theologiæ professionem vacavimus, pium precamur lectorem, ut hoc, quasi noviter inventum non judicet, sed boni consulens in memoriam reducat, quod et apud sacras litteras, et apud sanctos Ecclesiæ Patres circa hoc reperitur expressum. De Moyse enim Dei famulo dicitur, Actor. vii, quod eruditus fuit in omni scientia Ægyptiorum. Et D. Paulus evangelizans Atheniensibus, adduxit Aratum eorum poetam, sic dicens : *Sicut quidam poetarum vestrorum dixerunt*, Actor. xvii, v. 28, et Regius Psalter et Propheta, *tulit coronam Melchon de capite ejus, et invenit in ea auri pondo talentum, et pretiosissimas gemmas, fecitque sibi inde diadema*, I Paralip. xx, v. 3. Et pulcherrime D. August. lib. II. de Doctrina christiana, cap. xxxix et xl, sic explicuit : « Philosophi autem qui vocantur, si qua forte vera, et fidei nostræ accommoda dixerunt, non solum formidanda non sunt, sed ab eis etiam, tanquam injustis possessoribus in usum nostrum vindicanda : continent enim liberales disciplinas usui veritatis aptiores, et quædam morum præcepta utilissima, quæ tanquam aurum et argentum, quod non ipsi instituerunt, sed de quibusdam quasi metallis divinæ providentiæ, quæ ubique infusa est, eruerunt, et perverse ad obsequia dæmonum abusi sunt. Quæ quidem ab eis debet auferre Christianus ad usum justum prædicandi Evangelii. Sic Cyprianus doctor et martyr, sic Lactantius, sic Victorinus, sic Optatus, Hilarius et alii fideles fecerunt. Quod satis confirmat Theodoretus, lib. I. de Græcarum affectionum curatione, in fine, par. ii. his verbis : « Ut qui rosaria demetunt, spinas quidem intactas dimittunt, rosarum vero calices legunt; ipsis quoque apibus hanc natura legem instituit, ut non solum floribus, qui sunt dulces, insidant, sed qui etiam amarulenti, cum tamen solam dulcedinem hauriant, amaritudinem autem aversentur. Ac veluti corporum curatores e venenatis feris, atque serpentibus salutare medicinas conficiunt, deque ipsis viperis alia quidem rejicientes, alia vero elixantes, multos harum rerum præsidio morbos propellunt : ita et nos vestrorum poetarum, historicorum philosophorumque monumenta versantes, alia ex his, ut noxia et pestifera declinamus, alia vero sparsim nostræ inserentes doctrinæ, auxiliarem vobis ac salubrem curationem afferimus. » Et D. Hieronymus in epist. ad Damas. « Quando philosophos legimus, quando in manus nostras libri veniunt sapientiæ sæcularis : si quid in eis utile reperimus, ad nostrum dogma convertimus : si quid vero superfluum de idolis, de amore, de cura sæcularium rerum, hæc radimus, hæc in unguum morem ferro acutissimo dissecamus. » In idemque D. August. lib. II. de Doctrina christian. cap. xl. in principio. « Sicut populus Israël exiens de Ægypto, sibi potius, tanquam ad usum meliorem, vasa aurea et argentea, quibus non bene utebantur, præcepto Domini ab ipsis Ægyptiis tulerunt : sic doctrinæ omnes gentilium liberales disciplinæ usui veritatis aptiores, ab eis tanquam injustis possessoribus in usum nostrum sunt vindicandæ. » Et paulo inferius hanc optimam ad convincendum fideles rationem reddit S. Augustinus, his verbis concludens : « Ex Ethnicorum benefactis acriores addi stimulos ad virtutem, quam nostratium : cum subito animo, quam turpe sit, non id perspicere pectus evangelica luce illustratum, quod perspectum est his, quibus sola naturæ scintilla perlucebat ; non præstare nos, qui sub Christi vexillis militamus pietati, qui stipendium immortalitatis ab eodem expectamus, quod præstiterunt hi, qui nihil hominis a rogo superesse, aut suspicati sunt, aut plane crediderunt. »

Ethnicorum
sententiæ
selectæ a
fidelibus, non
sunt sper-
nandæ.

Me minime præterit, quod magnum Ecclesiæ doctorem D. Hieronymum non latuit, in

Justi censo-
res fugiendi
non sunt :
iniqui vero
contemnendi

epistola ad Præsidium, de Cereo paschali, quod « Qui scribit, multos sumit judices : alius in alterius libet, ac grassatur ingenio. » Et quod difficilius, et pene intolerabilius est, inquit ipse sanctus Doctor in regula monachorum, otiosum, et pigrum libere hominem studiosum, et diligentem censurare, cujus verba sunt : « Nihil tam facile, quam otiosum et dormientem de aliorum labore et vigiliis disputare. » Sed, quod omnem superat exaggerationem, est, quod ignorantes et inscii solent audaciores esse ad calumniis redarguendum, quod viri sapientissimi diu ac noctu elaboratum reliquere. Gravissime deformitatem hanc ponderavit D. Hieronymus, explicans illud Ecclesiastes c. II, v. 18 et 19. *Detestatus sum omnem industriam meam, quæ sub sole studiosissime laboravi, habiturus heredem post me, quem ignoro, utrum sapiens, an stultus futurus sit, et dominabitur in laboribus meis, quibus desudavi et sollicitus fui*, sic dicens : « Mihi altius contemplanti, de labore videtur dicere spirituali, quod diebus ac noctibus vir sapiens in scriptis laboret et componat libros, ut memoriam suis posteris relinquat : et nihilominus in manus stultorum veniant, qui frequenter secundum perversitatem cordis sui semina inde hæreseos capiant, et alienos labores calumniuntur. » Quod quidem, non ad utilitatem, non ad ædificationem, sed ad contentionem, et ad subversionem tantum conducit, juxta illud Pauli, II. ad Timot. II. v. 14. *Noli verbis contendere, ad nihilum enim utile est, nisi ad subversionem audientium*. Pro hujus rei complemento, dignam profecto Clementis Alexandrini sententiam lib. I. Stromatum libuit referre. « Nullam enim, inquit, existimo scripturam adeo fortunatam præcedere, cui nullus omnino contradicat; sed illam existimandum est esse rationi consentaneam, cui nemo jure contradicit. »

Liber hic,
et Ecclesiæ,
et rectius
sentienti
subjicitur.

Quapropter opusculum hoc libentissime correctioni, limæ et censuræ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, non solum humiliter subjicimus, exemplum divi Hieronymi in Expositione Symboli, et refertur in c. Hæc est fides XXIV. q. 1. secuti. qui de suis scriptis cum sancto Papa Damaso agens, sic dixit : « Papa Beatissime, si minus perite, aut parum caute forte aliquid positum est, emendari cupimus a te, qui Petri et fidem et sedem tenes; » sed etiam cujuscumque catholici, docti, et rectius sentientis censuræ debitæ. Quemadmodum magnus Pater Augustinus fecit, epistola VII. sic dicens : « Ego fateor ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt, et scribendo proficiunt. Unde si aliquid vel incautius, vel indoctius a me positum est, quod non solum ab aliis qui videre id possunt, merito reprehendatur : verum etiam a me ipso, quia et ego saltem id videre debeo, si proficio : nec mirandum est, nec dolendum, sed potius ignoscendum, atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum : nam nimium seipsum perverse amat, qui et alios vult errare, ut error suis lateat. »

Quare in hoc
opere Sancto-
rum, et
doctorum
sententiæ et
verba
referantur?

Si ergo aliqua in hoc opere corrigenda doctis et prudentibus videbuntur, minime impedio quominus illi debita charitate faciant. Illos autem amanter rogo, ut pro candore suo aliquid imbecillitati nostræ condonent. Et quod si aliquid recte, et præsentī nostro instituto consentaneum repperint, nihil nobis adscribi postulamus, sed Christo Jesu Redemptori, et Mariæ incomparabili Virgini Matri, ac Josepho sanctissimo referatur; sanctis etiam patribus, et doctoribus, quorum non solum sententias, sed verba etiam transcribere, et fideliter cum ingenti gratiarum actione referre gloriabor, ut eis magisterii honor, mihi vero disciplinæ humilitas publice tribuatur, meque laboribus adjutum alienis libentissime profitebor. « Est enim benignum, et planum ingenui pudoris, ait Plinius in præfatione Naturalis historiæ, circa finem, fateri, per quos profeceris. » Et paulo inferius : « Obnoxii profecto animi, et infelicis ingenii est, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere, cum præsertim sors fiat ex usura. » Et in idem lepide, et eleganter S. Basilii magrus, Epistola I. circa medium, dixit : « Nec vero ad discendum, verecundum esse oportet, nec ad docendum malignum : quod ab alio tute didiceris, nequaquam clam haben-

dum; cujusmodi facere mulieres improbæ solent, quæ ex aliis ipsæ quæritos liberos viris suis tollendos subjiciunt, patrem emittentes : auctorem vero ipsum prodere, grata commemoratione decet, verumque ipsius scientiæ parentem. » Ingratitudini enim merito adscribitur, quod de quibusdam Seneca lib. III. de Beneficiis, tradit in hæc verba : « Quidam furtive gratias agunt. et in angulo, et ad aurem. Verentur tamen palam ferre, ut sua potius virtute, quam alieno adjutorio habere dicantur. » Memoria semper tenui, et retinere conabor consilium ab insigni græcorum philosopho Thalete Milesio suo amantissimo Mandritæ discipulo datum, qui cum a magistro cœlestis cujusdam motus arcanum didicisset, anxiusque animo esset, quidnam magnum pro accepto beneficio largiretur, dignum tanti philosophi responsum accepisse fertur : « Satis mihi fuerit, o Mandrita, si id, quod a me didicisti, cum proferre volueris, tibi non adscriperis : sed ejus rei me potius repertorem prædicaveris. »

Per hoc tamen a communi, ac frequenti calymnia alienos furatum me fuisse labores, immunis saltem ero, cum de ratione furti sit, in abscondito fieri; et ideo furtum a furvo, id est, fusco, vocatum est, ut in §. Furtum. Inst. de Obligationibus, quæ ex delicto nascuntur; et sanctus Isidorus, libro V. Etymolog. c. xxvi. post medium. Ego autem palam, et aperte eorum sententias et verba refero, ad eorum majorem gloriam, et honorem et sic ipsis rationabiliter consentientibus, immo et volentibus. Quamvis, si libere quod sentio, dicturus sim, ingenue fateri, dicere et asserere verissime possem, me ante alios quamplurimos, qui laudabiliter opera sua postea in lucem ediderunt, eadem verba, easdemque sanctorum et doctorum sententias in manuscriptis meis, ex ipsorum fontibus excepisse fideliter. Unde a contrectatione rei alienæ, invito domino, quod furti proprium est, longe alienum haberi debet, juxta Ulpianum in l. Inter omnes. §. recte, ff. de furtis. « Recte dictum est, ait, qui putavit se domini voluntate rem attingere, non esse furem. Quid enim dolo fecit, qui putat dominum consensurum fuisse, sive falso id, sive vere putet? Is ergo solus fur est, qui id attrectavit, quod invito domino se facere scivit. »

Quod si aliqua amicus et pius lector in diversis locis iterata compererit, rogo, ut boni consulat, memor divini illius Platonis sententiæ, libro vi. de Legibus, « Bis et ter quod pulchrum est. » Maxime, quod novi aliquid semper addetur, vel intentione diversa ac fine alio repetitio facta reperietur. Longe enim a superfluitate esse censetur, et a prudentibus, doctis et cordatis viris reputatur, quando, quod antea dictum est, clarius, apertius et dilucidius enarratur, ut docuit Gl. in c. i. de Summa Trinitate, in verbo, et Filio. Vel cum repetitio cum aliqua additione fit, Gl. in l. Liberatorum verbo, quod si in codicibus, ff. de Legatis, III. Vel quando repetitur diversis respectibus, sive ob diversos affectus, secundum Antonium Burgensem, in c. Cum causa. de emptione, et venditione, et tradit latissime Tiraquellus, libro de Retractu Linagier. §. 21. num. 5. 6. et 7. Quo etiam dictum gravissimi Ulpiani Jurisconsulti pertinet : is enim in l. i. §. Sed sciendum; versiculo, vitiumque; ff. de Edilitio edicto, dixit : « Ego puto. Aediles tollendæ dubitationis gratia, bis id dixisse. »

APPROBATIONES.

Facultas Visitatoris Provinciæ Mexicanæ.

RODERICUS DE CABREDO Visitator Societatis Jesu in Provincia Mexicana, potestate ad id mihi facta a Reverendo admodum Patre Claudio Aquaviva Præposito nostro Generali, facultatem concedo, ut opus *In c. I. Matthæi de Christo Domino, sanctissima Deipara Maria, ejusque Virginali Sponso Joseph, a Patre Petro de Morales ejusdem Societatis Presbytero compositum*, typis mandetur: quia jam discussum est, et approbatum a viris doctis, et gravibus nostræ Societatis. In cujus fidem has litteras dedi meo nomine subscriptas, et mei officii sigillo munitas. Decimo die mensis Augusti anno 1610. in hac domo professæ nostræ Societatis urbis Mexicanæ.

RODERICUS DE CABREDO.

Approbatio M. Fr. Philippi de Campo.

Vidi, ac diligenter evolvi quæ Pater Doctor PETRUS DE MORALES Societatis Jesu his quinque libris *de Christo Domino, beatissima Virgine, et sancto Josepho* ex sacra Scriptura, Ecclesiæ Patribus, Scholasticis, Doctoribus, et Jurisconsultis, veluti e fontibus hausit, in unumque collegit: opus approbo, utpote nec rebus fidei contrarium, nec dissonum moribus, quin potius omnibus bonarum artium amatoribus valde utile, quapropter typis mandari potest. Datum in nostro conventu D. Philippi Matritensi, 8. calendas Martii, anno 1612.

M. FR. PHILIPPUS DE CAMPO.

Facultas R. P. Provincialis Societatis Jesu, in Provincia Lugdunensi.

ANTONIUS SUFFREN Provincialis Societatis Jesu, in Provincia Lugdunensi, juxta Privilegium eidem Societati a Regibus Christianissimis Henrico III, 10 Maii. 1583, et Henrico IV, 20 Decembris 1606, et Ludovico XIII, nunc regnante, 14 Febr. 1611, concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab ejusdem Societatis hominibus com-

positos, absque superiorum permissione impir-
mat: permittit Horatio Cardon Lugdunensi Bi-
bliopolæ, ut R. Patr. Petri Morales Valdepenen-
sis apud Calatravam Presbyteri et doctoris libros
quinque *In caput I. Matthæi, de Christo Domino, sanctissima Virgine Deipara Maria, veroque ejus dulcissimo, et Virginali Sponso Josepho*, ad sex
primos annos imprimere, ac libere divendere
possit. Datum Lugduni die 5 Novemb. 1613.

SUFFREN.

Approbatio.

JOANNES CLAUDIUS DEVILLE, in sacra Theologia
Magister, et divini verbi Prædicator, in sancti
Pauli hujusce Civitatis Canonicus, atque in hac
Lugdunensi diocesi librorum censor designatus:
fidem facimus, nos quinque istos libros *In caput
primum Matthæi, R. Patris Petri Morales Valde-
penensis apud Calatravam Societatis Jesu Pres-
byteri et Doctoris, de Christo Domino, sanctissima
Virgine Deipara Maria, veroque ejus dulcissimo, et
Virginali Sponso Josepho*, perlegisse, omniaque in
illo juxta orthodoxam Catholicæ Apostolicæ ac
Romanæ Ecclesiæ, et sanctorum Patrum sanam
doctrinam, summa cum eruditione et pietate ex-
poni. Lugduni apud sanctum Paulum, 1. Martii
1614.

JOANNES CLAUDIUS DEVILLE.

R. D. D. Thomæ de Meschatin la Faye, hujus libri imprimendi facultas.

THOMAS DE MESCHATIN LA FAYE, Comes, Cano-
nicus et Camerarius Ecclesiæ Lugdunensis, et
Vicarius Generalis in Archiepiscopatu Lugdu-
nensi: Opus, quod inscribitur, *In caput primum
Matthæi, de Christo Domino, sanctissima Virgine Dei-
para Maria, veroque ejus dulcissimo, et Virginali
Sponso Josepho*, libri quinque, Doctore Petro Mo-
rales Valdepenensi apud Calatravam Societatis
Jesu Presbytero auctore, ut in lucem edatur,
facultatem concedo. Lugduni, 8. Martii 1614.

MESCHATIN LA FAYE.

SUMMA PRIVILEGII

A

CHRISTIANISSIMO GALLIARUM REGE

CONCESSI.

LUDOVICI XIII, Galliae et Navarræ Regis auctoritate sancitum est, atque patentibus Litteris cautum, ne quis in Regno suo, aliisve locis ditioni suæ subjectis, intra proximos annos decem, a die impressionis primæ inchoandos ac numerandos, excudat, vendat, excudendum, vendendumque quovis modo et ratione conetur librum, qui inscribitur, *In caput primum Matthæi, de Christo Domino, sanctissima Virgine Deipara Maria, veroque ejus dulcissimo, et Virginali Sponso Josepho*, libri quinque, Doctore Petro Morales Valdepenensi apud Calatravam, Societatis Jesu presbytero, auctore, præter HORATIUM CARDON Bibliopolam Lugdunensem, aut illos, quibus ipsemet concesserit. Prohibitum insuper eadem auctoritate regia

omnibus suis subditis, eundem librum extra regni sui limites imprimendum curare, vel quempiam, ubicumque fuerit, ad id agendum impellere, ac instigare, sine consensu dicti HORATII CARDON. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque poenis originali diplomate contra delinquentes expressis. Datum in Fonte-bellaqueo, die vigesimatertia Octobris, anno millesimo sexcentesimo decimo tertio.

De mandato Regis.

Signatum

BRULART.

PHILIPPI III. Hispaniarum Regis licentia, data en el Pardo, decimaquinta die Martii, et signata, JORGE DE TOVAR, concessum est Reverendo Patri Petro Morales Valdepenensi apud Calatravam, presbytero Societatis Jesu, ut suos libros quinque *In caput primum Matthæi, de Christo Do-*

mino, sanctissima Virgine Deipara Maria, veroque ejus dulcissimo, et Virginali Sponso Josepho, extra-neo Bibliopolæ cui voluerit, tradat manuscriptos, qui excudantur, atque in lucem emissi virtute istius licentiæ in omnibus terris suæ potestati subjectis, libere divendantur.

CATALOGUS

SANCTORUM PATRUM, ET DOCTORUM,

QUORUM SENTENTIIS PRÆCIPUE HOC OPUS CONTEXTUM EST; INTER QUOS PRINCIPEM LOCUM
OBTINET DOCTOR VERE ANGELICUS S. THOMAS, QUI, UT OMNIUM MAGISTER
SEXAGIES SUPRA QUINGENTIES, SUO MORE DOCET.

S. S.
Thomas Aquinas.
Dionysius Areop.
Augustinus.
Ambrosius.
Hieronymus.
Gregorius Papa.
Gregorius Nazian.
Bernardus.
Isidorus.
Basilus Magnus.
Greg. Nyssenus.
Bonaventura.
Anselmus.
Bernard. Senens.
Theodoretus.
Basil. Ancyranus.
Epiphanius.
Christosomus.
Germanus.
Petrus Chrysologus.
Ildephonsus.
Damascenus.
Hilarius.
Cyprianus.
Antiochus.
Antoninus.
Ignatius Martyr.
Innocentius III.
Athanasius.
Damasus Papa.
Leo Papa.
Vincentius.
Cyrillus.
Remigius.
Isychius.
Justinus Martyr.
Maximus.
Ephrem Syrus.
Irenæus.
Eucherius.
Fulgentius.
Ignatius Societatis Jesu funda-
tor.
Leander.

S. S.
Greg. Turonensis.
Clemens Papa.
Prosperus Aquitanicus.
Brigitta.
Agatha.
Catharina Senen.
Hugo Cardin.
Rupertus Abbas.
Origenes.
Beda.
Petrus Ravenna.
Petrus Damianus.
Abulensis.
Albertus Magnus.
Rabanus.
Nicolaus Cusanus Card.
Galatinus.
Andreas Cretensis.
Joannes Echius.
Nicephorus.
Hippolitus Portuensis.
Hugo de S. Victore.
Theophylactus.
Euthymius.
Clitovæus.
Jansenius
Lipomanus.
Gregorius Cedrenus.
Dionysius Carthus.
Jacobus Christopolitan.
Boëtius.
Evodius Antiochen.
Greg. Episcopus Nicomed.
Epiphanius presbyter Constant.
Isidorus de Isolani.
Gerson.
Ticonius.
Arnobius.
Nicolaus de Lyra.
Glossa ordina.
Christophorus a Capite fontium.
Petrus de Natalibus.
Driedonius.

Pantaleon.
Pisanus.
Bustus.
Petrus Dorlandus.
Lodalphus Senensis.
Petrus Sutor Cartus.
Jacobus Faber.
Doctor Valles.
Hosiander.
Eusebius Emissenus.
Marcus Michaël.
Abdias.
Vnaldensis.
Tertullianus.
Cajetanus Card.
Magarita Confessorum.
Lexicon Theologicum.
Magister sententiarum.
Scotus Doctor subtilis.
Alexander Papa.
Ludolphus de Saxonia.
Burgensis.
Beauxamis.
Nicolaus Papa.
Joannes Annius.
Evodius.
Joannes Major.
Ægidius Zamorensis.
Polyanthea.
Ricardus de S. Victore.
Ricardus a Media villa.
Martinus de Magistris.
Stapletonius.
Jacobus Episcopus Constanti-
nop.
Alcuinus.
Joannes Franciscus Salandria.
Paludanus.
Magister Sotus.
Magister Godoy.
Alexander Alensis.
Adrianus.
Cassiodorus.
Ubertinus.
Ferrara.

Durandus.
 Cusanus Cardinalis.
 Blossius.
 Aureolus.
 Gabriel.
 Argentina.
 Marsilius.
 Antonius Cordubensis.
 Catherinus.
 Rofensis.
 Surius.
 Ægesippus.
 Mayronus.
 Jordanus.
 Paulus Venetus.
 Theophilus.
 Magister Truxillo.
 Horozco.
 Almain.
 Methodius.
 Cassianus.
 Henricus Suson.
 Seraphinus Firmianus.
 Joannes Altestaig.
 Simanca.
 Aquila.
 Magister Canus.
 Sophronius.
 Turrecremata.
 Directorium Inquisitorum.
 Raymundus Lullus.
 Dionysius Richelius.
 Ægydius Romanus.
 Andreas de Soto.
 Didacus a Vega.
 Magister Villegas.
 Magister Fonseca.
 Magister Valdivieso.
 Ludovicus Hurtado.
 Petrus Tyræus.
 Eugubinus.
 Symmachus.
 Chaldæus.
 Josephus Stephanus.
 Idiota.
 Auctor libri de proprietatibus rerum.
 Berchorius.
 Joannes Afano.
 Dionysius Richelius.
 Sixtus Senensis.
 Jacobus Genuensis Epi.
 Viguerius.
 Petrus Episcopus Antiochensis.
 Borchardus.
 Petrus Alexandrinus.
 Antonius Monachus.
 Lactantius Firmianus.
 Gennadius.
 Hippolytus apud Nicephorum.
 Ecumenius.
 Joannes Ferus.
 Federicus Nausea.
 Ledesma Episcopus.
 Ledesma Lusitanus.
 Magister a Vera cruce.
 Magister Ludovicus Lopez.
 Joannes Maria.
 Druthmarus.
 Jacobus a Valentia.

Stephanus Mendez.
 Lactantius Firmianus.
 Claudius Grillandus.
 Altisiodorensis.
 Aretas.
 Haymon.
 Ansbertus.
 Halicarnasseus.
 Rusbrochius.
 Magister Victoria.
 Sozomenus.
 Simon de Cassia.
 Magister Gratianus.
 Rabbi Traccados.
 Rabbi Heccanas.
 Doctor Medina.
 Baronius Cardi.
 Breviarium Hispalense.
 Alfonsus a Castro.
 Judas Rabenu Achisedech.
 Habenas Noëmi.
 Magister Zarate.
 Doctor Cantapetrensis.
 Magister Leo Castrensis.
 Thomas a Villanova Archiepiscopus.
 Magister Alphonsus Salmeron.
 Doctor Franciscus Toletus Cardin.
 Doctor Robertus Bellarminus Card.
 Doctor Franciscus Suarez.
 Doctor Gregorius a Valentia.
 P. Gabriel Vasquez.
 Doctor Petrus Canisius.
 Doctor Joannes Maldonado.
 Doctor Franciscus Ribera.
 Doctor Sebastianus Barrad.
 Doctor Blasius Viegas.
 Magister Alfonsus de Ca.
 P. Petrus à Ribadeneyra.
 P. Joannes de Torres.
 P. Joannes Osorius.
 P. Doctor Franciscus Borgia.
 P. Bernardinus Rosignolus.
 P. Franciscus Antonius.
 Doctor Franciscus Turruanus.
 Doctor Franciscus Costerus.
 Doctor Benedictus Pereirr.
 Doctor Ludovicus a Molina.
 Doctor Martinus del Rio.
 Doctor Joannes Ferdinandus.
 P. Christophorus a Castro.
 P. Thomas Sanchez.
 Magister Joannes Azor.

Ex Philosophis et Poëtis.

Aristoteles.
 Seneca.
 Plato.
 Boëtius.
 Josephus.
 Solinus.
 Cornelius Tacitus.
 Xenophon.
 Tullius Cicero.
 Juvenalis.
 Libanius.
 Budæus.

Macrobius.
 Theophrastus.
 Plinius.
 Aëtius.
 Trebatius.
 Economicus.
 Solon.
 Lycurgus.
 Ovidius.
 Homerus.
 Livius.
 Strabo.
 Diodorus Siculus.
 Lucianus.
 Gualterus.
 Virgilius.
 Hippocrates.
 Galenus.
 Alexander ab Alexandro.
 Ptolomæus.
 Firmicus Maternus.
 Herodotus.
 Plutarchus.
 Aristippus.
 Laërtius.
 Argesilaus.
 Anacharsius.
 Cornelius Frontonius.
 Calepinus.
 Euripides.
 Pacatus.
 Rasis.
 Apuleius.
 Sabellicus.
 Ægesippus.
 Baptista Ignatius.
 Volaterranus.
 Artemidorus.
 Solinus.
 Polemonius.
 Athenæus.
 Coelius Rodiginus.
 Guidus poëta.
 Marcus Antonius.
 Plinius Junior.
 Thales Milesius.
 Philo.
 Donatus.
 Libanius Antiochenus.
 Dioscorides.
 Auctor de proprietatibus rerum.
 Ælianus.

Ex Doctoribus Juris Canonici et Cæsaræi.

Bartolus.
 Abbas.
 Alexander.
 Paulus de Castro.
 Felinus.
 Tiraquellus.
 Simancas.
 Cumanus.
 Guillelmus.
 Doctor Didacus Perez.
 Salicetus.
 Speculator.
 Doctor Navarrus.

Sarmiento Episcop.
 P. Emanuel Rossig.
 Budæus.
 Azo.
 Jaso.
 Cassaneus.
 Alciatus.
 Castellus.
 Doctor Antonius Gomez.
 Doctor Covarruvias Episcopus.
 Doctor Joannes Gutierrez.
 Albericus.
 Hostiensis.
 Cynus.
 Joannes Faber.
 Ricardus Malumbre.
 Aretinus.
 Florianus.

Loazes.
 Antonius Maria.
 Gregorius Lopez.
 Barbatius.
 Doctor Espino de Canzeres.
 Doctor Avendanno.
 Doctor Mascardus.
 Raynuntius.
 Dacianus.
 Doctor Azebedo.
 Cæpola.
 Ifernia.
 Alvarotus.
 Zabarella.
 Ripa.
 Imola.
 Cursetus.
 Marsilius.

Sebastianus a Medicis.
 Thomas Grammaticus.
 Portius.
 Archidiaconus.
 Sabellicus.
 Doctor Pinellus.
 Rebuffus.
 Eymericus.
 Angelus.
 Lucas de Penna.
 Marsilius Ficinus.
 Thomas Ferratius.
 Dominus Antonius Badilla.
 Menchaca.
 Bertachinus.
 Socinus Junior.
 Rolandus a Valle.
 Glossatores utriusque Juris.

INDEX TRACTATUM

QUI IN TOTO HOC OPERE CONTINENTUR

EX LIBRO I.

TRACTATUS

- I. De institutione Militantis Ecclesiæ ad similitudinem Triumphantis: et de utraque Trinitate, cœlesti et terrestri.
- II. De Christi genealogia mystice declarata.
- III. De modo generationis Christi ab aliis distincto.
- IV. De electione, et prædestinatione Mariæ in Matrem Dei, et Josephi, in Christi putativum Patrem.
- V. De descendencia Mariæ, et Josephi ab eadem Regia tribu.
- VI. De parentibus Mariæ, et de revelatione conceptionis, et nominis ejus.
- VII. Quod Anna semel tantum nupsit; et unicam Deiparam filiam habuit.
- VIII. De Josephi parentibus, naturali, et legali.
- IX. De Nativitate Mariæ, et de ejus educatione a parentibus facta.
- X. De Præsentatione Mariæ, et ejus exercitiis in templo.
- XI. De exemplis a monialibus, et aliis imitandis, in Virginis Præsentatione, et vita in templo.

EX LIBRO II.

TRACTATUS

- I. Utrum expediens fuerit, Mariam Josepho matrimonio copulari.

- II. De Mariæ cum Josepho desponsatione.
- III. Quod matrimonium inter Mariam, et Josephum, ratum, essenziale, et præstantissimum fuit.
- IV. De ætate Mariæ, tempore desponsationis.
- V. De ætate Josephi, tempore desponsationis.
- VI. Quod Maria et Joseph ante et post matrimonium, virginitatis votum emiserrunt.
- VII. Quod post virginitatis votum Maria et Joseph debite matrimonium contraxerunt.
- VIII. Quod Nazareth fuit patria communis Mariæ, et Josephi.
- IX. De nobilitate naturali, et spiritali Mariæ, et Josephi.
- X. De pulchritudine Mariæ, et Josephi.

EX LIBRO III:

TRACTATUS

- I. De immaculata Deiparæ conceptione, et a peccato originali præservatione.
- II. De sanctissimi Josephi in utero matris sanctificatione.
- III. Utrum peccati fomes fuerit in Christo Domino, in B. Virgine, et sanctissimo Joseph.
- IV. De admirabili, et summa mentis puritate, et cordis munditia Jesu, Mariæ, et Joseph.
- V. De sanctissimis nominibus, Jesus, Maria, Joseph.

- VI. De mira Christi Domini obedientia, B. Virgini Matri, et B. Josepho præstita.
- VII. De admirabili Deiparæ Virginis maternitate, et de obedientia ei a Christo Domino præstita.
- VIII. De suprema dignitate, et superioritate Joseph, ut pater Christi putativus, et verus Mariæ sponsus.
- IX. Quod Christus Dominus frater noster ex utroque latere sit conjunctus. B. autem Virgo, et B. Joseph sint quoque parentes nostri.
- X. De Christi Domini, B. Deiparæ, et sanctissimi Josephi advocacy, intercessionem, et patrocinio.
- XI. De Christi Domini, B. Deiparæ, et sanctissimi Josephi advocacy, et patrocinio in necessitatibus particularium statuum, et personarum.
- XII. De triplici amore naturali, acquisito, et supernaturali Christi Domini erga Virginem Matrem, et B. Josephum.
- XIII. De triplici amore naturali, acquisito, et supernaturali B. Deiparæ, et Josephi erga Christum Dominum.
- XIV. De amore naturali, acquisito, et supernaturali B. Virginis Deiparæ, et B. Josephi mutuo inter se.
- XV. De ministerio et officio quod in hoc sæculo Christus, Maria, et Joseph exercuerunt.

EX LIBRO IV.

TRACTATUS

- I. De tempore conceptionis B. Mariæ.
- II. De perpetua Mariæ virginitate.
- III. De Mariæ, et Josephi virginitate.
- IV. Quod B. Joseph ante Angeli apparitionem voluit occulte Mariam dimittere.

- V. Quare Joseph voluit Mariam dimittere.
- VI. De exemplo Mariæ, et Josephi in tribulatione.
- VII. De vera justitia Josephi.
- VIII. De Angeli apparitione Josepho facta.
- IX. De vera nobilitate.
- X. De commonefactione Angeli ad Josephum de non dimittenda Virgine.
- XI. De opere Incarnationis.
- XII. De nomine Jesu.
- XIII. De Christi Redemptione.
- XIV. De prophetia Isaïæ de Christo Domino, Maria, et Joseph.
- XV. De perfectissima Josephi obedientia in omnibus Angelo præstita.

EX LIBRO V.

TRACTATUS

- I. De intentione divina in Cæsarei edicti publicatione, et obedientia Mariæ et Josephi ei præstita.
- II. De Christi Nativitate, et communi lætitia.
- III. De Circumcisione Christi, et impositione nominis Jesu.
- IV. De gentium vocatione, et Regum adoratione.
- V. De Purificatione Mariæ et Præsentatione Christi in templo.
- VI. De fuga Christi Domini in Ægyptum.
- VII. De reditu Christi ex Ægypto.
- VIII. De amissione, et inventionem pueri Jesu in templo.
- IX. De Christi actionibus usque ad trigésimum annum.
- X. De tempore mortis Josephi.
- XI. De resurrectione, et glorificatione Josephi.

IN

CAPUT PRIMUM MATTHÆI

DE CHRISTO DOMINO, ETC.

LIBER PRIMUS

DE CHRISTI DOMINI, DEIPARÆ VIRGINIS, ET SANCTISSIMI JOSEPHI

GENEALOGIA

CHRISTI AUTEM GENERATIO SIC ERAT : CUM
ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JO-
SEPH. Matth. I. 18.

TRACTATUS I.

*De institutione Militantis Ecclesiæ ad similitu-
dinem Triumphantis : et de cælesti et terre-
stri Trinitate.*

Cum intentionis nostræ sit, in toto hoc opere, non solum de sanctissimo Josepho, ejusque donis, et excellentiis, sed etiam de Christo Domino, ejus putativo filio, et de beatissima Deipara Virgine, ejus verissima sponsa, sermonem facere, ut in epistola ad Lectorem proposuimus : conveniens judicavi, ante omnia, de institutione militantis Ecclesiæ, ad similitudinem triumphantis, et de Trinitate cælesti, et terrestri agi oportere, ut in ordine ad istum finem, omnia dicenda regulentur, meliusque et facilius intelligentur.

Et pro clariori intelligentia, supponendum est primo, multa, quæ in divina Scriptura, de divina sapientia primario dicuntur, applicari posse Mariæ Deiparæ sanctissimæ, ut docet Galatinus, lib. VII. de Arcanis catholicæ veritatis, cap. I. dicens : « Ejusmodi verba, quæ tum ex libro Proverbiorum, tum ex Ecclesiastico, ab Ecclesia, in Mariæ laudem repetuntur, ne posse quidem divinæ Sapientiæ inde ab æterno genitæ, per omnia tribui; sed sanctissimæ Messiæ Matri, quædam in illis, recte potius adaptari. » Idemque docuere D. Epiphanius, D. Gregorius Nazianzenus, et Magnus Basilius, ut contra Arianos, et alios hæreticos præclare defendit doctissimus nostræ Societatis Jesu ornamentum, et catholicarum veritatum, in favorem Virginis, acerrimus propugnator et defensor P. doctor Petrus Canisius, lib. I. de Maria Deipara Virgine, cap. XII. ante med. §. Quanquam. « Immo ad veram Scripturarum intelligentiam pertinet Canon, quem a Ticio mutuatur D. Augustinus, lib. de Doctrina christiana, cap. 31. ut a capite Christo, ad corpus ejus mysticum, et rursus a corpore ad caput transeat, atque adeo ut velut utriusque persona una fiat. Exemplo sit, quod ab Isaia, cap. LXI. partim in persona Christi, partim in persona Ecclesiæ dictum

Quomodo divina scriptura Christo, Virgini, et sanctis applicetur, vel non applicetur.

legimus : *Quasi sponsum decoratum corona, et quasi sponsam ornatam monilibus suis.* Vel quemadmodum lehit D. Augustinus : Sicut sponso imposuit mihi mitram ; et sicut sponsam ornavit me ornamento. Etsi enim sponsus, et sponsa duæ, ac diversæ personæ sint : tamen hoc loco pro una, ac eadem persona, sicut idem D. Augustinus notavit, accipiuntur. Tum ex Salomonis libris facile perspicitur, quod æterna sapientia se sponsæ, ac mulierj conferrat, ac sub tali imagine se nobis præbeat cognoscendam. » Ut his fere verbis, tradit et resolvit P. Canisius, lib. V. de Virgine, cap. vi. longe post medium, §. Respondemus. Et deinde cap. xi. post med. §. Cum vero, clarius hoc, in hæc verba, explicat. « Faciunt interim sæpe Patres, quod in Scripturis divinis est usitatum, ut, quæ soli Deo, secundum sensum absolutum competunt, cum ad sanctos alios, tum ad Mariam extendant. Nonnunquam per amplificationem, et exaggerationem loquuntur, suæque semper in sensum aliquem pium, et commodum accipi postulant, qui cum Ecclesiæ catholicæ communi iudicio quadret. Quod cum faciunt, in alium atque alium sensum, vocibus eisdem utuntur : neque tamen utrique personæ Matris, et Filii parem honorem deferunt, aut a quoquam deferri volunt. Nec enim tam rudes erant, ut ignorarent attributa multa Creatori simul, et creaturæ in Scripturis adscribi ; eaque non ex æqualitate, sed secundum proportionem, ac diversa quidem significatione, jam de Deo, jam de creatura prædicari. Exemplo sit, quod Deum sapientem et bonum dicimus, eademque nomina, ut multis aliis, sic et Mariæ largimur ; sed solus interim Deus sapiens existit, qui simul creaturas sapientes faciat, ipse ab æterno sapiens, immo sapientia increata : solus itidem bonus, qui bonos efficiat, ac fons omnis bonitatis, in quo omnia bona sunt unum. » Et pro tantæ rei gravitate, idem grāvissimus auctor in c. xii. sequenti a principio, se adhuc magis explicuit. « Tituli quidam, aut, si mavis, epitheta sic soli naturæ divinæ conveniunt, ut nulla alii creaturæ, sive cœlesti, sive humanæ tribui possint, ac debeant. Ut exempli gratia, quod Deus omnipotens, æternus, infinitus, rerum principium et finis, creator, dominus vitæ et mortis, iustificatores, sive justitia, sanctificatio, et redemptio nostra nuncupatur. Ex his enim nihil est, quod vel Mariæ, vel sanctis largiri fas sit, et si quidquam eorum a Deo ad crea-

turam quamlibet transferatur, in blasphemie crimen facile potest incurri. Sunt rursus tituli quidam, seu epitheta, quæ in sacris litteris jam Deo, jam sanctis indifferenter tribuuntur, in quibus non ipsam nuncupationem, sed significationem spectare, et perpendere oporteat, quemadmodum patris, magistri, pastoris, fundamenti, petræ vocabula non obscure declarant. Unde licet Christus aperte pronuntiet : *Patrem nolite vocare super terram*, Matth. xxiii. nihilo secius patrem Abraham dictum sæpe legimus, Lucæ xvi. ad Romanos iv. Actorum vii. Jacobi ii, et Paulus aliorum se patrem facit. Rursus magister noster unus est Christus, qui se ita vocari diserte jubet, Matth. xxiii. et Joan. xiii. nec peccant tamen, qui cum eodem Paulo se et alios, magistros, sive doctores, si hunc dignitatis gradum assecuti sint, fidenter appellant. Est pastor Christus, qui et seipsum bonum pastorem profitetur, Joan. x. I. Pet. ii. et v. et ad Hebræos xiii. et ad Ephesios iv. et I. Petri v. ac boni pastores dicendi, si ad exemplum principis pastorum, et ipsi suas animas pro salute gregis impendant. » Ubi quam plurima alia refert exempla. Qua in re maneat verbum in ore religiosissimi, et doctissimi doctoris P. Francisci Suarez, quem ego in Societate nostra post Angelicum doctorem, S. Thomam Aquinatem, veneror, qui tomo II. in tertia p. q. xxvii. artic. i. in præfatione, ita concludit : « Totum præterea Canticorum librum, non solum per accommodationem, sed etiam in sensu aliquo ab Spiritu sancto intento, Virginem præcinere, omnes fere Patres, qui illum interpretantur, intelligunt. Præsertim S. Bernardus, et Rupertus ibi, et lib. vii. de Processione Spiritus sancti. c. xiii. Unde Apponius in fine Canticorum, infelicem esse dicit, qui hoc non credit. » De quibus proprietatibus, et perfectionibus, pro re nata, in singulis hujus operis tractatibus, ubi oportuerit, attingemus.

Secundo supponendum est, me brevitati studendo, explicationem consulto non incepisse ab hujus capituli primi Matthæi initio : *Liber generationis Jesu Christi*, etc. sed a totius generationis lineæ termino, ab illis scilicet verbis : *Jacob genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*, etc. Quia cum agendum præcipue sit de nobilitate, et de legitimitate Jesu, Mariæ, et Josephi, sat erit ab avis et parentibus Christi Domini initium sumere : quia istorum no-

Incipitur
ultimis Ch
si parent
bus ; quor
nobilitat
probata, re
quorum a
cententim
probata
censetur

bilitate probata, reliquorum per rectam lineam ascendentium probata censebitur. Ut apud Jurisprudentes decretum expresse invenitur, in l. VII. tit. II. lib. IV. Ordinam. regal. et in l. VIII. et IX. tit. II. lib. II. novæ recopil. et utrobique doctores latissime. Maxime, quod pro totius illius lineæ explicatione longissimum sermonem sancti Patres, et doctores fecere. Et modo maxima cum diligenti præcisione, et intelligentia Patres doctores nostræ Societatis, præcipue Pater magister Alphonsus Salmeron, unus ex prioribus, et primoribus nostræ Societatis Patribus, qui theologus a sancta sede apostolica nominatus, sacrosancto concilio Tridentino laudabiliter interfuit, et super novum Testamentum luculenter scripsit, tom. III. a tract. XXV. usque ad XXX. et doctissimus Cardinalis Franciscus Toletus super Lucam, ca. III. et doctissimus doctor Joannes Maldonatus in hoc cap. I. Matt. in principio, et doctor Pater Franciscus Suarez non satis laudatus tom. II. in III. p. quæst. XXVII. art. 1. disp. 2. sect. 1. 2. et 3. et doctissimus Pater, et insignis Provinciæ Lusitanæ Theologiæ professor, et verbi Dei concionator doctor Sebastianus Barradas, to. I. lib. V. per totum, explicuere.

Tertio supponendum est, maxima consideratione, et attentione dignum esse, quod in nostro Matthæi Evangelio, inter nomina, Jesus, Maria, Joseph, nulla sit apposita divisio, nec punctum, nec coma, quæ in divinis litteris mysterium denotant, secundum divum Hieronymum, sed æqualitas etiam in numero litterarum et syllabarum. Et esse etiam in capite libri æternæ vitæ, in primo loco conscripti, ut in tract. V. n. 6. et 7. lib. III. probatum invenies.

Quarto supponendum est, sacrosanctum divinæ, et æternæ Trinitatis mysterium, in Testamento veteri, non ita fuisse a Deo expresse revelatum, ac post Christi adventum, cujus rationem reddit D. Theodoretus, lib. II. de principiis fidei, post medium. Et eum refert Cardinalis Bellarm. tom. I. lib. II. de Christo cap. VI. post medium, §. Quintum argumentum, in hæc verba: « Notandum est, cum Theodoro, Deum, in Testamento veteri, noluisse proponere mysterium Trinitatis expresse, quia Judæi incapaces erant, et quia recens exierant de Ægypto, ubi colebantur multi Dii, et intraturi erant in terram Chanaam, ubi etiam multi habebantur Dii; ne videlicet putarent, sibi etiam tres

Deos proponi colendos: voluisse tamen Deum adumbrare hoc mysterium, idque multis modis, ut cum in Testamento novo prædicaretur, non videretur omnino novum, vel repugnans Testamento veteri. » Et Pater Salmeron, tom. III. tractat. VIII. longe post medium, §. Quod vero, sic ait: « Quod vero in veteris legis libris dicatur Verbum Domini; in Evangelio vero absolute, et ibi minus absolute appareat distinctio inter verbum Domini et Dominum, et quod in nova lege apertior ponatur inter Verbum et Deum dicentem, distinctio; inde est, quia ibi erant primæ lineæ mysterii Trinitatis, apud nos aperta veritas, et vivi colores; illi debebant credere unum Deum; nos autem unum essentia, et trinum in personis. Ideo mirari non debemus, si ibi obscurius dicerentur, quæ apud nos clarius: maxime cum veteris Testamenti verba ad lumen novi Testamenti sint et intelligenda et interpretanda. »

Unde, quamvis in lege veteri, ante Christi adventum, mysterium hoc fuerit explicite creditum a majoribus, implicite autem, et quasi obumbrate a minoribus, post tempus autem gratiæ divulgatæ, tenentur omnes ad explicite credendum mysterium Trinitatis, ut docet S. Thomas 2. 2. q. II. art. 8. in corpore, et ibi omnes ejus discipuli, præcipue Pater Valentia, tom. III. disp. I. q. II. pun. 5. in principio. Quod pulchre explicuit doctissimus sacrarum litterarum in Eborensi Societatis nostræ Jesu Academia professor Pater doctor Blasius Viegas super cap. 4. Apocal. comment. II. sect. II. n. 5. explicans illud Canticorum II. n. 4. *Ego lilium convallium*, sic ait: « Lilium candidum, simul et aureum est. Et quemadmodum in lilio tria illa quasi grana aurea, seu fila aureum colorem præ se ferentia, quæ intra folia candidissima delitescunt, non statim erumpunt, sed tunc maxime, cum folia magis explicantur: sic tria illa grana aurea, id est, Trinitatis mysterium, tunc explicatius cognitum est, cum Verbum in carne apparuit. » Et idem auctor super cap. 10. ejusdem Apocal. comment. IV. sect. V. n. 4. explicans cum Ruperto illa verba: *Locuta sunt septem tonitrua voces suas*, dixit in hæc verba: « Rupertus expendens verbum illud, *Locuta sunt*, etc. observavit, post Angeli rugitum, locuta fuisse septem tonitrua; quia mysteria fidei, ante adventum Christi, Prophetæ quidem sonabant, sed ita obscure, ut articulate loqui minime viderentur. Itaque tonitrua quidem

In lege evangelica, per Christum fuit explicite revelatum mysterium Trinitatis.

Nomina, Jesus, Maria, et Joseph, sunt in capite libri vitæ: et inter eos nulla divisio.

Trinitatis mysterium cur non ita clare revelatum fuerit in Testamento veteri.

erant, sed tantum tonabant, non loquebantur : post adventum autem Christi, Apostoli eadem fidei mysteria ita enucleate et explicite prædicabant, ut merito dixeris, hæc alterius rationis, et prodigiosa esse tonitrua. Quæ nimirum non tantum inarticulatos sonos edere, sed articulate etiam, et humano more loqui possint. In cuius rei figuram Deus cum in lege veteri sese sub nebulis, et nubibus ostenderet, Moysemque ipsius legis veteris typum balbutientem reddidisset, Exo. xv. tamen in lege nova sub linguarum figura super Apostolos insedit, ut nimirum, quæ obscure in lege veteri mysteria ostensa fuerant, Moysesque balbutiendo indicaverat, eadem ipsi linguarum instar clare, et articulate loquerentur. Et quidem, ut de aliis taciteam mysteriis, certe in mysterio Trinitatis tonitruum se fuisse confusos, et inarticulatos edens sonos confitetur Hieremias, cap. i. v. 6. cum ait, *A, A, A, Domine Deus, nescio loqui, quia puer ego sum.* Ter enim dixit, *A*, quæ balbutientis, et infantis adhuc pueri vox est, propter tres personas divinas, ut indicaret se in comparatione illius mysterii, infantem esse et nescientem adhuc articulate loqui : e contrario vero non tibi videntur Apostoli tonitrua fuisse humanas voces prominentia, loquentiaque articulate, cum Trinitatis mysterium ita explicate proponebant, ut tres divinas personas suis nominibus Patris, Filii et Spiritus sancti, appellarent. »

Supposito ergo totius Trinitatis divino decreto, et maxima necessitatis convenientia, quod Deus, ad redimendum, et alliciendum hominem ad se, fieret homo, de quo Ecclesiæ Patres, et Angelicus doctor S. Thomas, et cum eo omnis Theologorum schola, in 3. p. q. i. per totam, et ibi Pater Suarez, a. 2. in commentario, secundum infinitam suam sapientiam, qua *attingit a fine, usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*, Sapientiae, viii. v. 1. et ut omnia essent debite ordinata, incarnationis modum consequenter decrevit. Quod scilicet juxta Isaïæ cap. xi. in principio, et cap. lvi. v. 5. et reliquorum Prophetarum vaticinium, ex Virgine, desponsata tamen, a domo, et familia David regis originem trahente, Spiritus sancti ope, æternum Verbum humanam carnem susciperet. Et cum accessisset, et venisset jam plenitudo temporis, ut Deus mitteret Filium suum, et adimplerentur prophetiæ, quæ de eo scriptæ erant, et electiones æternæ executioni mandarentur, æternus Pater coæter-

no Filio suo dixit, ut factus homo domum in terra construeret, fundaretque, et stabiliret, ad similitudinem et exemplar cœlestis, et æternæ domus, in cuius typum, et figuram, multis retro sæculis, ipsemet Deus dixerat Moysi, Exo. 25. in fine: *Inspice, et fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Quæ verba esse Patris ad Filium dicentis : Ecclesiam in terra construe, ad similitudinem ejus, quam in cœlo vidisti, testatur D. Augustinus, apud nostræ Societatis insignem, et utilem admodum divini verbi concionatorem Patrem Joannem Osorium, in 3. tomo, in festo S. Augustini, in principio. « Quæ quidem summa christianæ Ecclesiæ laus hæc est, quod cœlesti quam simillima sit. Sicquæ præstitit Christus, quod Job præstare non potuit, cui dicitur Job. xxxviii. v. 33. *Numquid nosti ordinem cœli, aut rationem ejus pones in terra?* Ordinem cœli novit Christus Dominus, qui est in sinu Patris, et posuit ejus rationem in terra, dum Ecclesiam fundavit, ad cœlestis similitudinem. Inde Joannes Ecclesiam describens, Apocal. xxi. v. 3. *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, et habitabit cum eis.* Et paulo inferius, v. 10. et 11. *Et ostendit mihi civitatem sanctam Hierusalem descendentem de cœlo a Deo, habentem claritatem Dei, et lumen ejus.* Adeo enim similis cœlesti, ut de cœlo descendisse videatur. Nec vero solum est similis, sed est etiam eadem cum illa : sicut enim cum sit publica supplicatio, una est, licet pars ejus in ecclesiam devenerit et quiescat, et pars perambulet per viam publicam : et quemadmodum idem est exercitus, qui ex parte pugnat, et ex parte colligit spolia ; ita una Ecclesia est militans, et triumphans ; ambulans per fidem, et quiescens in cœlo. Sicut autem in cœlo sunt illuminantes et illuminati, ut dicit D. Dionysius lib. de cœlesti Hierarchia : ita in Ecclesia illuminantes sunt, prælati, doctores, et gubernatores : illuminati autem fidelium populi. » Hæc Pater Osorius. Hoc autem Ecclesiæ catholicæ insigne opus solum ad Christum Dominum pertinuit, et sic D. Gregorius lib. xxix. Mor. cap. 32. explicans verba illa Job proxime citata : *Numquid nosti ordinem cœli, et pones rationem ejus in terra?* sic ait : « Rationem videlicet, et ordinem cœli nosse, et in terra ponere, nullus, in hac vita positus, facere potest. » Et clarius Glossa moralis, in eodem loco : « Hunc ordinem, inquit, Deus novit, et rationem ejus in terra posuit, quando militantem Ecclesiam, ad similitudinem

Ecclesiæ militans ex præscripto æterni Patris ad similitudinem triumphantis a Christo fundata est.

Decretum totius Trinitatis, de incarnatione Verbi in Virgine desponsata

Ecclesiæ fundatio ad Christum pertinet.

triumphantis instituit, propter quod ejus filia nominatur.» Sic eam Apostolus appellavit ad Galatas IV. v. 26. *Illam autem, quæ sursum est Hierusalem, libera est, quæ est mater nostra.* Ubi S. Thomas, lect. 7. sic explicat : « Quæ sursum est Hierusalem dicitur mater nostra per apertam Dei visionem, et per perfectam fruitionem, ethoc quantum ad Ecclesiam triumphantem. » Et Cant. III. v. 4. *Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis meæ.*

Quod quidem Verbum divinum caro factum, juxta Patris æterni præscriptum, statim mundum ingrediens perfectissime adimplevit, et ad similitudinem cœlestis, et æternæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, qui tres distinctæ personæ sunt, in unica, eademque numero divina essentia, ut explicuit D. Joannes Evangelista, in sua I. epistola canonica, cap. v. v. 7. *Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo; Pater, Verbum, et Spiritus sanctus, et hi tres unum sunt.* Ubi S. Thomas : « Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo, de veritate Christi, Pater, in Transfiguratione; Lucæ IX. v. 15. *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.* Verbum, id est, Filius, quia ipse filius dedit testimonium, quando in monte transfiguratus personam Deitatis, et speciem beatitudinis ostendit, Lucæ, IX. Et Spiritus sanctus dedit testimonium, quando super Christum baptizatum, in specie columbæ quievit : *Descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum.* Lucæ, III. v. 22. Quam etiam cœlestem Trinitatem, in ipsa annuntiatione Virgini facta, et ante incarnationis mysterium adimpletum, non ita obscure, sicut in lege veteri, sed apertius declaravit, juxta ea, quæ in IV. suppositione, n. 5. et 6, diximus, et advertit optime Pater Salmeron, tomo III. tract. VIII. post medium §. Dicitur autem de Spiritu sancto, in hæc verba : « In hoc Incarnationis mysterio totam licet contemplari Trinitatem, Patrem mittentem Angelum, et obumbrantem Virginem; ne alius intelligatur prolis hujus pater, quam Deus Pater, qui et genitor est Filii in divina natura. In secundo habes Filium carnem assumptum : ut mundus per eundem restauretur Filium, per quem fuit conditus; et quia non, nisi per naturalem Filium Dei incarnatum, par erat homines in Dei filios adoptari. Tercio habes Spiritum sanctum supervenientem, ut esset sancta proles omnino. Ut

Pater sit obumbrans fortitudo Dei, et contegens amplexu suo Virginem; Filius sit proles, quæ nascitur, assumpta carne; Spiritus sanctus, qui præparavit Virginem, ut sanctum ederet fœtum, et vim præstaret spirituales; quam homo non præstat munde, in semine virili. »

Sic etiam in ipso primo limine, et in mundum ingressu, ut cœlestem, et supereminentem Trinitatem hominibus explicaret, ut sic invisibilia Dei, per ea, quæ facta sunt, intellecta conspicerentur, juxta Paulum ad Romanos I. v. 20. ipsemet Dominus Jesus aliam Trinitatem proportionabiliter similem, in terra instituit, scilicet Jesum, Mariam, et Josephum, juxta nostrum Mathæi Evangelium, c. I. *Joseph virum Mariæ de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.* Et : *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph.* Sicut enim in Trinitate cœlesti tres sunt personæ distinctæ, et una numero essentia : ita etiam in hac admirabili Trinitate terrestri, tres sunt personæ, et amore incomparabili, cor unum, et anima una, in quibus perfectissime adimpleta fuit ejusdem Christi Domini petitio, Joannis XVII. v. 21. *ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint.* De quo in tract. XII. XIII. et XIV. lib. III. ex professo dicemus. Quo etiam sensu huic etiam Trinitati quadrat : *Tres sunt, qui testimonium dant in terra, et hi tres unum sunt.* Joan. I. can. cap. v. v. 8.

Et in primis, ipse Dominus Jesus suæ divinitatis testimonium perhibet, Joannis X. 3. *Ego et Pater unum sumus.* Ubi S. Thomas lect. v. in fine : « Unum sunt, secundum substantiam, et naturam. » et humanitatis suæ, Lucæ ult. 39. *Palpate, et videte, quia spiritus carnem, et ossa non habet, sicut me videtis habere.* Et sic postquam D. Joannes dixerat : *Tres sunt, qui testimonium dant in terra,* immediate statim, ad nostrum propositum addidit : *Spiritus, aqua, et sanguis, et hi tres unum sunt.* I. can. cap. v. 8. Ubi D. Thomas, et Glossa : Spiritus, id est, anima humana, quam emisit Christus in passione, Lucæ XXIII. v. 46. *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, et hæc dicens, expiravit.* Aqua, quæ effluxit de latere Christi dormientis in cruce, Joannis XIX. v. 34. et sanguis, qui similiter fluxit ex latere jam mortui. Et sic de divinitate, et humanitate datur testimonium in terra. »

Similiter etiam B. Virgo testimonium dedit divinitatis, et humanitatis Christi filii sui,

Christus in mundum ingressus Trinitatem fundavit terrestrem trium personarum, et unius cordis.

Christus dat testimonium suæ divinitatis et humanitatis.

In Ecclesia militanti Christus Trinitatem terrestrem ad similitudinem cœlestis instituit.

Mariae testimonium perhibet humanitatis, et divinitatis Christi filii sui. Divina essentia ostensa fuit Mariae, in carne viventis

eum in visceribus suis purissimis, Spiritu sancto cooperante, concipiens, eumque ut verum Deum suum adorans, et tanquam verum, naturalem, et legitimum filium suum tractans. Pium est enim satis, et valde probabile, B. Virgini, in ipso Incarnationis tempore, ostensam, et revelatam fuisse divinam essentiam, et modum conjunctionis ejus cum humanitate. Ita asserunt D. Antoninus, Prædicatorum familiæ lux splendens, et postea archiepiscopus Florentinus, IV. p. tit. xv. c. 17. §. 1. ibi: « Forte in ipso conceptu, vel partu, illi datum est ad horam, ut videret mysterium hujusmodi, ut in patria, sicut Paulus vidit Deum, in raptu. » Et affert in hujus rei confirmationem illa verba D. Bernardi hom. 4. super Missus est. « Illi solidatum est nosse, cui datum est experiri: ut qui soli Patri notus est, sit et illi. » Et in eandem sententiam citat Albertum Magnum: quam esse certam dixit Dionysius Richelius, super D. Dionysium, de cœlesti Hierarchia, ar. 18. et Gerson, Alphab. xv. tit. 8. et Alphab. LXXXVIII. tit. 9. et Ubertinus Cassalius lib. I. Arboris vitæ crucifixi, cap. 9. circa finem. Et inter Augustinianæ familiæ doctores doctissimus, et inter ejusdem Religionis præclaros sanctitate viros, ipse admodum præclarus frater Thomas a Villanova Patriarcha, simul et Archiepiscopus Valentinus, in sermone de Resurrectione Domini, et Medina super III. p. D. Thom. q. xxvii. a. 1. in fine. Quod etiam insinuat D. Cyprianus, in sermone de Nativitate Domini, his verbis: « Unde et matri plenitudo gratiæ debebatur, et Virgini abundantior gloria, qua carnis et mentis integritate insignis, spirituali et corporali intus, et extra Christi præsentia fruebatur. » Ubi agit de die nativitatis, in quo dicit datam fuisse Virgini abundantio-rem gloriam, qua Christi præsentia intus, et extra frueretur. Et Rupertus lib. III. in Cant. in ea verba, *Oculi tui columbarum*, dicit: « Virginem raptam esse in tertium cœlum; vidisse arcana mysteria, quæ non licet homini loqui, perfectius, et excellentius, quam Paulum. » Sed clarius hanc docet, et tuetur sententiam Pater doctor Franciscus Suarez to. II. in III. p., q. 30. a. 1. usque ad 4. disput. 9. sect. 2. ad finem, et q. xxxvii. a. 4. disp. 19. sect. 4. per totam, cujus verba sunt: Si loquamur de illo tempore, seu momento, in quo, post plenam fidem, et consensum Virginis, Verbum in ea factum est caro, non est incredibile; elevatam esse

mentem ejus, ut statum viatoris quodammodo transcenderet, et mysterium, atque adeo Deum, prout in se est, et prout est humanitati conjunctum, clare videret. Hoc enim beneficium, et privilegium sæpius, in hac vita mortali, esse Virgini concessum, auctores modo relati docuerunt. Si quod autem tempus potuit esse in hac vita opportunum, ad suscipiendum hoc beneficium, videtur sane illud fuisse, in quo, post eximiam fidem, admirabilem obedientiam, et humilitatem, mater Dei fieri meruit. Est ergo hoc pium, et probabile, quamvis incertum. Quia probabilis sententia est, Paulum, et Moysem vidisse aliquando divinam essentiam viventem in corpore mortali: ergo idem de Virgine sentire, non solum probabile, sed et probabilius, magisque rationi consentaneum existimandum est, quia omnia privilegia gratiæ reliquis concessa, perfectiori, et abundantiori modo Virgini fuere collata. Nam in ipsa dignitate matris, tanquam in radice, et fonte omnia continentur. » Et quamvis in divina visione, respectu Pauli, et Moysis, sit aliqua difficultas inter doctores, « hoc vero non obstante, inquit Pater Suarez, de B. Virgine pie satis, ac probabiliter creditur, interdum vidisse in hac vita Deum, vel in die Incarnationis, aut Nativitatis Christi, propter singularem matris dignitatem, ad quam tunc evecta est, vel in die Resurrectionis, propter incredibilem dolorem, quem in Christi passione sustinuit, vel aliis temporibus opportunis, juxta divinæ Sapientiæ dispositionem.

In cujus confirmationem, non incongrue ponderari poterunt nostri Evangelistæ Matthæi illa verba: *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*. Quia secundum D. Damascenum, et D. Thomam, opus. LX. cap. 1. « Jesus significat Deum humanatum: Christus vero e contra significat hominem Deificatum: quia duæ naturæ, in una persona Fili, se circumdederunt. » Et sic B. Virgo omnium præstantissime humanitatis, et divinitatis Christi Filii Dei, et sui testimonium reddere potuit, et reddidit.

Tandem B. Joseph, in simili proportionem, testimonium dedit humanitatis, et divinitatis Christi, juxta illud Psal. LXXX. v. 6. « *Testimonium in Joseph posuit illud*. » Et in particulari Isolanus, lib. de sancto Joseph, II. p., cap. XIII. sic dicens: « Cum D. Joseph Christum maximum verum Deum certissima arbitraretur fide, inexcogitata afficiebatur jucunditate, quando non solum divinum

Jesus Deum humanatum Christus vero hominem Deificatum significat

Joseph testimonium reddidit divinitatis, et humanitatis Christi

esse, et immortale participaret, sed ipse, cujus est esse divinum et immortale, filium suum putari disposuisset, contemplabatur Joseph nonnunquam infantulum dormientem. Dormit ergo in te, o Jesu, assumpta humanitas, et cor tuæ divinitatis semper vigilat.» Testimonium etiam perhibuit integritatis, et puritatis virginalis Mariæ sponsæ suæ, ut idem Isolanus II. p., cap. iv. in fine, ibi : « Hic quoque matris Virginis pudorem tutatus est, tanta fide, et sapientia, ut etiam intellectum angelicum diaboli obtenebraverit.» Reddidit etiam testimonium nativitatis Christi ex Virgine, cui tanquam Scripturis sacris data est fides, ut Isolanus loco nuper citato in hæc verba : « Ipse Joseph fuit Christi ex Virgine nati, unicus testis, et hoc munere sanctos æquavit spiritus, qui testes et nuntii sunt, ac revelatores mysteriorum Dei : unde Angeli vocantur. Sacrarum quoque litterarum emerita dignitate donatus est, sacræ enim litteræ testimonium Domini vocantur, juxta Psal. xv. *Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis*. Fidelis profecto nimium, nimiumque Joseph, cujus unica testificatio satis Deo, et Angelis faciebat, cui etiam universæ nationes, quæ sub cælo sunt, merito assentiri debent. Videte, pensate, considerate, quanta auctoritate, apud Deum, et Angelos sanctum effulsisse Joseph, quia altissimi mysterii scutum fuit inexpugnabile. Legitimam Christi nativitatem ab æterno Patre Angeli beati soli cognoscebant, et tuebantur. Joseph vero ex matre temporali ortus legitimi scutum fuit.»

Et quia, ut in tractatu VIII. lib. II. a n. 1. usque ad 7. dicemus, B. Josephum B. Virgini sponsæ suæ in donis, et privilegiis æquiparari, et modo probabili pietate moti defendimus, B. Virginem apud nos vitam agentem vidisse divinam essentiam, unde eadem pietatis ratione dicere possumus, idem etiam B. contigisse Josepho, ut melius humanitatis, et divinitatis Christi Domini ferre posset testimonium. Ita tenet, et defendit magister Hieronymus Gratianus, qui cum in insigni Complutensi academia, litteris, et vitæ sanctimonia claruisset, Carmelitarum ordinem ingressus, et per omnia tentatus, librum de excellentiis sanctissimi Josephi, doctrina, et christiana pietate plenum conscripsit, et in lucem edidit, liber V. tit. III. ad finem, n. 9. Fuit enim sanctus Joseph semper justus, a Deo particulariter electus, et amicus maxime conjunctus, cui Deus cœlestia my-

steria confidenter revelaret, juxta D. Bernardi sententiam hom. II. super Missus est, ad finem. «Plane, inquit, filius David non degenerans a patre suo David. Prorsus, inquam, filius David, non tantum carne, sed fide, sed sanctitate, sed devotione, quem tanquam alterum David, Dominus invenit secundum cor suum, cui tuto committeret secretissimum, atque sacratissimum sui cordis arcanum : cui, tanquam alteri David, incerta, et occulta sapientiæ suæ manifestavit et dedit illi, non ignarum esse mysterii, quod nemo principum hujus sæculi agnovit : cui denique datum est, quod multi reges, et prophetæ, cum vellent videre, non viderunt, audire, et non audierunt, non solum videre, et audire, sed etiam portare, deducere, amplecti, deosculari, et nutrire, et custodire. Quid, obsecro, B. Josepho accidisse putamus, quando flammigero amore, et ignita charitate, infantem Jesum brachiis suis gestabat? Quando ut pater amantissimus, ei dicebat : Quid a me petis, o fili mi? O Deus immortalis, annue, jube, impera, quia quem patrem putari mandas, servum tuum se esse gestit, et gloriatur. Tu es verus Deus : tu sapientia Patris : tu splendor gloriæ : tu salus humani generis : te adoro, o fili mi : te amo, et a te amari opto. O dulce solatium ! o fons amoris ! liquefacta est in te anima mea præ tui amoris dulcedine.» Non aliud profecto, quam quod in eo adimpletum fuisse existimo illud Job. xxxvi. v. 32. *In manibus abscondit lucem, et præcipit ei, ut rursus adveniat*. Annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, et de eam possit ascendere. Quemadmodum in Transfiguratione fecit. Quod si hoc aliquando D. Paulo, et Moysi amicis suis dignanter concessit ; cur non amicissimo suo Josepho, viro secundum cor suum, cui tuto committeret secretissimum atque sacratissimum sui cordis arcanum, et a quo, per tot annorum curricula, ingentia obsequia, et beneficia recepit?

Et ad similitudinem cœlestis patriæ, et Ecclesiæ triumphantis, in qua sunt Hierarchiæ, et ordines Angelorum, qui difficile numerari possunt, ut S. Prophetæ Danieli, c. VII. v. 10. ostensum fuit. *Millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei*. Et D. Joann. Apoc. c. v. v. 11. *Et vidi, et audiui vocem Angelorum multorum, in circuitu throni : et erat numerus eorum millia millium*, etc. Ultra aliam Angelorum multitudinem copiosam hominum custodiæ de-

Hierarchicum ordinem posuit Christus in Ecclesia militanti, ad similitudinem triumphantis

Joseph testimonium præstitit integritatis Mariæ.

Joseph testimonium præstitit integritatis Christi ex Virgine exhibuit.

B. Joseph vidit divinam essentiam.

putatam, ut testatur D. Paulus ad Hebr. c. i. v. 14. *Nonne, ait, omnes sunt administratores spiritus, in ministerium missi, propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis?* Posuit Christus Dominus, in hoc cælorum regno militantis Ecclesiæ, hierarchicum ordinem, spirituales ministros, qui fideles adducerent, conservarent, et promoverent, donec in triumphantem Ecclesiam gloriose pervenirent, ut docet D. Paulus, I. Corint. c. xii. v. 28. *Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum.* Et latius ad Ephesios c. iv. v. 10. 12. et 13. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, et Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis Filii Dei; in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Ubi S. Thom. lect. iv. sic explicat. «Primo loco, Apostolos, quia privilegiati fuerunt, in omnibus Christi donis: deinde Prophetas, qui exponunt antiquorum Prophetarum prophetias, juxta Ecclesiasticum, c. xxxix. *Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in Prophetis vacabit.* Deinde Evangelistas, qui habent officium prædicandi Evangelium, vel etiam scribendi. Deinde pastores, qui habent curam dominici gregis: et sub eodem addit et doctores, ad ostendendum, quod proprium officium pastorum Ecclesiæ est, docere ea, quæ pertinent ad fidem, et bonos mores. Deinde ostendit fructum prædictorum donorum, seu officiorum, ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, quantum ad perfectionem jam credentium. Et quantum ad conversionem infidelium dicit, in ædificationem corporis Christi. Per opitulationes autem, gubernationes, et genera linguarum, designantur illi, qui opem ferunt majoribus prælatis, ut Titus Apostolo, donec occurramus omnes Christo, in resurrectione.

Quæ omnia ministeria Jesus, Maria, Joseph, hæc admirabilis Trinitas, in mortali carne viventes perfectissime præstiterunt, et ad cœlestem patriam revertentes vestigia et exempla nobis reliquerunt, ut illorum semitis inhærentes sequeremur ad gaudia. D. Augustin. sermone 2. de Sanctis. De Christo Domino per excellentiam Doctore, et Ma-

gistro, patet Isaïæ, cap. xxx. v. 20. *Et non faciet avolare a se ultra Doctorem tuum: et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.* Ubi D. Hieronymus per Doctorem intelligit Christum, qui de se ipso ait, Matth. cap. ultimo: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Et Joël cap. ii. *Lætamini in Domino Deo vestro, qui dedit vobis Doctorem justitiæ.* Ubi Vatablus vertit, «Doctorem illum,» ut ostendat Christum. Et denique de Filio Dei, sub nomine sapientiæ dicitur, Sapi. cap. viii. *Doctrinæ enim est disciplinæ.* Et sic, ut doctor Christus Dominus aperiens os suum docebat discipulos, Matth. cap. v. et Joannis cap. xiii. *Vos vocatis me Magister, et Domine, et bene dicitis, sum et enim.* De quo videndusest nostræ Societatis religiosissimus, pariter que doctissimus, et in Academia Salmanticensi sacræ paginæ professor Pater doctor Joannes Ferdinandus in Thesauro Scripturarum, cap. lxi. verbo, Doctor, per totum, præcipue n. 5. et 6.

De B. Virgine etiam constat habuisse donum prophetiæ, Isaïæ cap. viii.: *Accessi ad Prophetissam; et in utero concepit.* Quæ verba exponens, in eodem loco D. Basilius ait: Quod Maria Prophetissa fuerit, ad quam proxime, per Spiritus prænotationem accessit Isaïas, nemo contradixerit, qui sit memor verborum Mariæ, quæ prophetico afflata spiritu locuta est: *Magnificat anima mea Dominum,* Luc. cap. ii. Quod si animum ad universa ejus verba accommodaveris, non utique dissidium negaveris, quod fuerit Prophetissa. » Quin et Rupertus lib. I. in Cantica, eam vocat «Prophetissam Prophetarum, quia et Prophetas docuit, et de ipsa omnes Prophetæ prophetarunt. » Unde Pater Suarez tom. II. in 3. p., q. xxxvii. a. 4. disp. 20. sec. 1. §: Et ex hac conclusione, colligit: «Acceptisse Virginem aliquo modo, donum illud, et singulare Spiritus sancti auxilium, quod solet dari scriptori sacro ad canonicam Scripturam scribendam. Nam sicut scriptori canonico Spiritus sanctus dictat singula verba: ita B. Virgini dictavit singula verba, quæ in illo celebri cantico, *Magnificat anima mea Dominum,* protulit. Quæ omnia, sicut ab ipsa prolata sunt, Lucas Evangelista scripsit; hoc enim, et ad finem historiæ, et ad reverentiam debitam virginis verbis pertinet. Canticum autem illud canonica est Scriptura, non solum quia materialiter, id est, quia Evangelista refert B. Virginem illud

Maria habuit
donum
Prophetiæ.

Christus
doctrina, et
exemplo
Ecclesiam
Catholicam
semper
adjuvat.

protulisse : sed etiam formaliter, ac per se, ut ab ipsa Virgine prolatum est, et ut tale recipitur ab universa Ecclesia. »

Et paulo inferius sect. 2. §. Hinc oritur ratio, defendit cum Alberto Magno, in Mariali, et D. Antonino IV. p. tit. xv. cap. 19. §. 8. « B. Virginem donum linguarum habuisse, etiam ad publicas functiones, et conciones. Et in die Pentecastes, simul cum Apostolis, hoc donum accepisse, ut nihil spiritualis gratiæ illi deesset. Nam si in initio nascentis Ecclesiæ, frequenter dabatur hoc donum fidelibus, non solum illis, qui futuri erant prædicatores Evangelii, sed etiam aliis fere communiter, ut constat Actor. cap. viii. et xix. Quid ergo mirum, quod fuerit B. Virgini concessum? eo vel maxime, quod licet B. Virgo non esset ad varias nationes, ac gentes migratura, ut eas doceret, verisimile tamen est, et ex Patribus, ac historiis colligitur, fideles, ex variis nationibus, ad illam confluisse, tum pietatis causa, tum ut ab ipsa magis instruerentur, ac in fide confirmarentur; oportuit ergo ut et illos intelligeret, et ab illis intelligi posset; quæ duæ sunt hujus gratiæ munera. Denique mihi probabile est, inquit idem Pater Suarez, etiam ante illa tempora habuisse usum hujus gratiæ, si fortasse necessitas, vel occasio illum postulavit, ut verbi gratia, quando Christus adoratus fuit a Magis, credibile est illos intellexisse, vel cum peregrinata est in Ægyptum, Ægyptiorum lingua uti potuisse. » Quod autem fideles diversarum nationum, et linguarum statim ad fidem concursi, ad B. Virginem visendam, videndam, et audiendam peregrinantes accesserint, dicemus in tract. ix. n. 15. et 16. lib. III.

Habuit etiam B. Virgo donum scientiarum, et sacrarum litterarum intelligentiam, et magisterium, etiam respectu Apostolorum, ut ex D. Anselmo lib. de excellentiis B. Virginis, cap. vii. et ex Ruperto lib. v. in Cantica, tradit, et resolvit P. doctor Canisius lib. v. de Virgine, c. 1. post princip. §. Nec dubium sane, in hæc verba. « Licet enim Apostoli, per revelationes Spiritus sancti, omnem fuerint veritatem edocti, incomparabiliter tamen, eminentius ac manifestius Maria, per eum Spiritum veritatis, illius veritatis profunditatem intelligebat, et per hoc, multa eis per hanc revelabantur, quæ in se non solum simplici scientia, sed ipso effectui, ipso experimento didicerat, ut Anselmi verbis utamur. Ad hæc, Ruperti sententia, oportebat Ma-

riam, cum aliis, in prima illa Ecclesia, religionis, et fidei magistram esse. »

Et prope finem illius capitis 1. §. Quid, tuetur B. Virginem, in primo concilio Apostolorum, suum locum habuisse, his verbis : « Quid, quod Melanchthon in 2. p. Chronicorum, et in locis communibus Manlii, palam pronuntiat, Mariam fuisse, quæ post Ascensionem Domini suis consiliis rexit Apostolos, et primum illum credentium cœtum : hoc si verum est, ut sane videtur consentaneum, non tam interfuit, quam præfuit privatis, et publicis conventibus, in quibus tempore illo difficillimo maximis de fidei negotiis Apostoli, alique seniores subinde consularunt, atque definierunt. Quod ut minus mirum esse videatur, eruditus auctor Rupertus lib. 1. in Cantica, perspicue tradit, cum ad primum concilium Hierosolymis celebrandum Apostoli convenissent, nec Mariam suo muneri defuisse, quam non modo magistram magistrorum, id est, Apostolorum, sed etiam fidei et religionis magistram appellat. Nec quia Actorum cap. xv. ubi facta seditione propter cæremonias judaicas conveniunt Apostoli, et seniores videre de hoc verbo, nullam tui mentionem Scriptura fecit, ideoque putandum est, quod conventus ille te omiserit, et sanctum de tuo pectore, de tuo ore, Spiritum non consuluerit? Immo et illis, et in cæteris agendis, tu princeps omnem solvisti quæstionem, quia tu es sola Virgo, quæ universam hæreticam pravitatem interemisti. » Merito ergo secundum hæc, B. Virgo appellatur Doctorum doctrix, et Apostolorum illuminatrix, et magistra. De quo in tract. v. n. 19. et 20. lib. III. longiorem tractationem invenies. *

De sanctissimo autem Josepho, quis dubitet? nimio enim animarum zelo accensus multos ex Judaismo, et Paganismo ad veram Christi fidem convertens, exemplum fuit Evangelicis prædicatoribus, contemplativis, et in rerum temporalium exercitiis occupatis, et aliorum hominum statibus, ut in tractatu ii. a n. 19. usque ad 35. lib. III. late dicemus, semperque, et in omnibus tanquam Angelus eximio amore accensus Christo ministrabat, ut advertit Isolanus III. p. cap. 19. dicens : « Joseph omnem intellectum, omnem voluntatem, omnem operationem immediate ordinavit ad Christum, summo ardore. clara intelligentia, et simplici puritate. Nam si Angeli fruuntur clara Dei visione, dicente Domino Mat. xviii. *Angeli eorum semper vident*

Maria præfuit primo concilio apostolorum.

Joseph, exemplum prædicatorum, et religiosorum

Maria donum linguarum habuit.

Maria habuit donum scientiarum, ad divinam Scripturam docendam.

faciem Patris mei, qui in cælis est, et si Angeli Deo ministrant, et ei assistunt : Millia milium ministrabant ei, et decies centena millia assistebant ei, Dan. vii. Hæc duo in Josepho non defuerunt, nam de clara Christi visione, non relinquitur ambigendi locus catholico : et Josephi administratio ita familiaris inventa est, ut omnes Angeli simul non tam familiariter Deo ministraverint, sicut Joseph solus. Ipse enim Deum Dei filium hospitem excepit, nudum pannis operuit, esurientem pavit, infirmum per infantiam visitavit, et tandem quidquid humanitatis exhiberi oportuit mortali homini, Joseph Deo homini facto exhibuit. Quo mentis affectu, qua dulcedine, qua intellectus elevatione animadverteret amabilis Joseph Christum dilectissimum, Deum carne circumdatum? pedes quidem confingens, flavescenti dicebat susurro : *Terra, mi Jesu, scabellum pedum tuorum* : manus videns, mente revolvebat Davidicum illud : *Manus tuæ, Domine, fecerunt me, et plasnaverunt me.* In faciem cælo sereno præstantiorem aspiciens, dicebat : *Domine, in lumine vultus tui ambulabunt.* »

Ex prædictis, unica principalis colligitur conclusio, scilicet, Jesum, Mariam, et Josephum fuisse terrestrem Trinitatem, ad similitudinem cœlestis : eamque probant multi gravissimi doctores, inter quos Pater Osorius, concione 1. de S. Joseph, §. Omnes vero, his verbis : « Sicut in cælo est ineffabilis Trinitas, Pater, Filius, et Spiritus S. sic in terra est Trinitas alia explicata in hoc Matth. Evangelio, *Jesus, Maria, Joseph.* Pater æternus, et Maria maxime conveniunt : sicut enim ille Filium generat, sic et Maria. Filius idem est, Spiritus sanctus cum Joseph convenit. Uterque sponsus Mariæ est, et vices Joseph Spiritus sanctus implevit. » Cui consonat oratio ab Ecclesia instituta in Missa S. Joseph, quæ sic habet : Sanctissimæ Genitricis tuæ sponsi, quæsumus Domine, etc. Ubi in primo loco, Maria ponitur; ibi : *sanctissimæ Genitricis.* Quasi Virgo, quæ sola Christum genuit in tempore, sine patre, hujus Trinitatis principium sit. In secundo loco, Christus Dominus, qui per temporalem generationem procedit a matre, ibi : *Tuæ.* In tertio autem loco, Joseph, ibi : *sponsi,* qui per amorem, et altissimum ministerium, matri et filio, in hac una Trinitatis catena colligatur; quæ maxima, et incomparabilis laus ejus est, ut in tractatu v. n. 7. lib. III. dicemus. Unde sicut Spiritus sanctus conso-

lator optimus est, ut sancta canit Ecclesia : sic etiam suo modo B. Joseph sit etiam consolator Deiparæ, et infantis filii, ut dixit D. Bernardus, hom. 2. super Missus est. « Fidelis servus, et prudens Joseph, quem constituit Dominus suæ matris solatium, suæ carnis nutritium. » Si enim Spiritus sanctus est in labore requies et dulce refrigerium; si pater pauperum et donator munerum; profecto hoc idem B. Joseph pro viribus, cum Maria et Jesu, et domi existentibus et peregre proficiscentibus, victum et omnia eis necessaria, in sudore vultus sui et in suarum manuum labore, suppeditans adimplebat.

Quod mirifice confirmatur, mirabili profecto, perpetuo recolendo, et memoria retinendo, encomiisque exaltando, B. Margaritæ sanctimonialis exemplo. Hæc enim ex magno genere, illius, inquam, magni Domini Patriarchæ, sanctissimique ordinis Prædicatorum fundatoris filia exstitit. Cujus religioni, cum in Ecclesia catholica, peculiari-ter conveniat illud Ecclesiastici xxxii. v. 5. *Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum, in convivio vini.* Ubi Glossa ordinaria apposite sic explicat : « Ardentium gemmarum principatum tenet carbunculus, sic dictus, quia ignitus, ut carbo, cujus nec nocte vincitur fulgor, lucet enim in tenebris adeo, ut flammâs vibret ad oculos. Mystice autem aurum significat divinam sapientiam. Carbunculus, virtutum gloriam. Vinum, gratiam spiritualem. Musica, Evangelii prædicationem. Convenit enim divinæ sapientiæ fulgor virtutum, et spirituali gratiæ prædicatio verbi. » Quæ quidem explicatio D. Patriarchæ Dominico, et filiis ejus, et præcipue angelico doctore D. Thomæ Aquinatis sanctissimo, qui quasi sol illuminans, per omnia œcumenica concilia, per omnes universitates, et academias, et per omnes religiosorum familias respexit, et sanctitate, et doctrina lucet omnibus, qui in catholicæ Ecclesiæ domo sunt, et fulget jam quasi splendor firmamenti, et quasi stella in perpetuas æternitates. Juxta Daniele XII. v. 3. unice quadrat. Facta est enim illustris Prædicatorum religio gemmarum concha, et bonarum margaritarum negotiatrice, inter quas hæc una, tum religione, tum virtutibus heroicis, tum miraculis præclara, tum Christi Domini infantis, ejusque Deiparæ Virginis, et sanctissimi Josephi assiduæ contemplationi dedicata, inventa est pretiosa margarita, quæ, cum

Idem mirabili comprobatur exemplo beate Margaritæ ordinis prædicatorum.

Illustris Prædicatorum religio comparata gemmule carbunculi eximie laudatur : et præcipue D. Thomas Aquinas.

In hac Trinitate Maria correspondet Patri, Filius idem est utriusque. Joseph vero Spiritum sanctum representat.

per totum suæ vitæ tempus, mysterium nativitatis Salvatoris, in præsepio super paleas positi, ovibus aliquibus circumstantibus, et Maria, et Joseph comitantibus, et sedulo ministrantibus, ad felicissimum de hoc sæculo transitum gloriose pervenisset, et corpus ejus aromatibus condiendum, multis religiosi, clericis, et sæcularibus adstantibus, Patres prædicatores aperiri fecerunt. In cujus corde tres pretiosissimæ gemmæ hoc ordine inventæ sunt. Prima pulcherrimam feminam, corona aurea super caput ejus mirabiliter posita sculptam continebat, quam B. Virginem Deiparam repræsentare, omnes continuo acclamarunt. Secunda speciosum infantulum ovibus circumdatum adumbrabat, quem Christi Domini typum gerere, omnes testati sunt. Tertia honestum, et venerabilem virum modeste vestitum et togam, quasi astratam super humerum gestantem continebat, et columbam albam juxta eum, et mulierem ordinis Prædicatorum habitu ornatam genibus flexis, et junctis manibus, quasi orantem ante eum continebat. Qua visa gemma, omnes statim, uno ore, fassi sunt sanctissimum Josephum, super cujus virgam desponsationis tempore Spiritus sanctus in columbæ figura descendit, ut in tract. II. n. 9. et 10. lib. II. dicemus, referre, et mulierem illam sanctimoniam orantem, B. hanc Margaritam esse dixerunt. Quas tres pretiosissimas margaritas Patres prædicatores in sacrario suæ ecclesiæ, et conventus civitatis Castelli, ubi sancta Virgo Margarita sepulta fuit, tanquam pretiosissimum thesaurum servari fecerunt, et usque in hodiernum diem servantur. Quo viso miraculo, pluri utriusque sexus homines recordati sunt, et publicum reddidère testimonium, se multoties ab ea hæc verba devote exclamante audivisse: « O si sciretis vos, quod ego in corde meo gesto et retineo! » significare volens hunc gemmarum thesaurum incomparabilem, quia semper de hoc Nativitatis Christi mysterio loquebatur, apud nos vivens. Hanc exempli historiam refert gravissimus Magister ejusdem Prædicatorum ordinis frater Antonius de la Penna, in vita hujus sanctimonialis B. Margaritæ, quæ posita est post vitam S. Catherinæ Senensis, fol. 351.

Prima ergo inventa gemma Deiparam, secunda Christum Dominum, tertia B. Josephum, hoc ordine repræsentabant, quia, ut modo n. 22. probavimus, Deipara in hac terrestri Trinitate, correspondet æterno Patri,

Christus ipse est secunda persona, et Filius, diversimode tamen, utriusque, Josephus autem Spiritui sancto.

Aliter etiam, si placet, assimilare poteris terrenam hanc cœlesti Trinitati, quod scilicet Jesus creator Virginis, in quantum Deus, vicem Patris obtineat, juxta illud Ecclesiastici, c. XXIV. *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* Virgo autem sic creata fungatur vice Filii, ut Cant. VII. in principio, appellatur: *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia Principis!* Joseph autem semper Spiritum sanctum repræsentet.

Hæc etiam Trinitas Jesus, Maria, Joseph, figurata fuit in propitiatorio, et in duobus Cherubinis super illud, ut in tract. I. n. 36. et tract. VIII. nu. 36. lib. III. dicemus. Est enim Christus Dominus fons omnium gratiarum: Maria autem, et Joseph huic fonti conjunctiores, et propinquiore, ut ex doctrina S. Thomæ 3. p. q. VII. a. 1. colligit optime Pater Osorius, sermone II. de sancto Joseph, ad finem §. sed in eo, in hæc verba: « Ex propinquitate ad fontem gratiæ amplio-rem gratiam redundare, et ideo anima Christi Domini fuit gratia plena super omnes homines, quia propinquissima fuit Verbo, quod est fons gratiæ, ei personaliter unita. Secundo loco, huic fonti approximavit Maria, quæ in utero fontem continuit gratiæ. Tertio loco huic fonti approximavit noster Joseph, per triginta annos illi adhærendo. » De quo latissimam resolutionem invenies in tract. IX, lib. II. a n. 10. usque ad 24. Et in particulari sanctissimus Joseph, quia a Deo constitutus est dominus domus suæ, et Princeps omnis possessionis suæ, ut in tract. VIII. et IX. fusius dicendum erit, similis est tribus divinis personis cœlestis Trinitatis. Patris enim æterni nomen, officium, et locum tenet. Divini Verbi in omnibus, excepta naturali generatione, verus pater, verus nutritor, et tutor. Spiritui autem sancto assimilatur, cum sponsæ suæ Mariæ verus sit sponsus, et custos fidelissimus.

Et quia cœlestis, et æterna Trinitas est ineffabilis, nostram superans intellectum, suo etiam modo hæc nostra Trinitas, Jesus, Maria, et Joseph, omne nostrum ingenium, et scientiam superat, ut optime advertit religiosissimus, et de B. Josepho bene meritus frater Andreas de Soto, Seraphici ordinis Franciscani professor, lib. de S. Joseph, cap. 26, in principio. Merito admiratione, et devotione plenus eam considerans, exclamavit

In hac Trinitate, Christus Patri, Maria Filio, Joseph Spiritui sancto correspondent.

In hac Trinitate, Christus est fons, cui propinquus Maria, et Joseph accedunt.

Hæc etiam Trinitas terrestri nostrum superat intellectum, et encomiis laudatur.

Figura in-
te in tri-
is gemmis,
scilicet
Christus,
Maria, et
Joseph.

doctissimus Gerson in sua Josephina, in fine, dicens: O veneranda Trinitas Jesus, Maria, Joseph, quam conjunxit divinitus charitatis concordia! Cuperem, ut mihi verba suppetere, ad explicandum tam altum, et absconditum a sæculis mysterium, tam admirandam, venerandamque Trinitatem Jesu, Mariæ, et Joseph. Velle quidem mihi adjacet; sed posse non invenio, ac in ipso conatu deficio. O quam dilecta hujus Trinitatis domus Christus, Maria, Joseph æternæ Trinitati Patri, Filio, et Spiritui sancto! Nihil clarius, nihil melius, nihil in terris erat excellentius. Invidebat terris tales habitatores cœlum, cœlo digniores, quam terris. » Et Pater doctor Barradas, tom. I. lib. vi. cap. 8. post medium, §. splendidam, conversus ad B. Josephum sic etiam exclamat: « Beati oculi B. Josephi, qui Christum toties viderunt: beatæ manus, quæ Christum toties tetigerunt, nec unquam illo ad Magdalenam dicto prohibita sunt: *Noli me tangere*, etc. O beata brachia, quæ Deum toties portaverunt! O beatam domum, in qua beatissima illa Trinitas habitabat: Christus, Maria, et Joseph! »

Cum ergo nostra nimium intersit hanc venerari Trinitatem per virtutum, et sanctitatis imitationem, ut in tract. xi. n. 6. hujus libri I. dicemus, debemus nos Christum, Mariam, et Josephum sequi, et eorum vestigiis inhærere, et exempla imitari. Habemusque nostræ prædestinationis indicium salutare, et per hujus mundi periculosi tempestuosum mare tutiorem navigationem, si in hac Trinitatis domo debite permanserimus. « Domus enim tutissimum refugium, et receptaculum cuique est, ut dixit Jurisconsultus in l. Plerique, ff. de in jus vocando. Domus Dei humanitas Christi esse dicitur, in Psalmo xxxv. v. 9. *Inebriabuntur ab ubertate domus tue*, ut advertunt Origenes, hom. ii. in Cant. et D. Basilus super Psalmum XLIV. et Venerabilis Beda super cap. ix. Prover. et Arnobius super Psal. xxx. Quod satis conforme est Apostoli sententiæ ad Colos. ii. v. 9. *In ipso habitat plenitudo divinitatis corporaliter*. Ubi sanctus Thomas lect. ii. ad finem: « Id est, per assumptionem, hominis in unitatem personæ.

B. etiam Virgo Deipara merito appellatur, et est domus Dei ab æterna sapientia ædificata, Prover. ix. *Sapientia ædificavit sibi domum*. Et in particulari Virginis uterus domus Dei, et domus Marthæ, in qua ipsa recepit

Filium Dei, appellatur a D. Bernardo, sermone ii. de Assumptione, et sermone xi. ex parvis. Et a D. Bonaventura in speculo Virginis, c. vi. post medium, et a Patre Caniso, lib. I. de Virgine c. vi. ad finem. Et de ea S. David juxta sanctorum interpretationem, cecinit in Psal. xcvi. v. 5. *Domum tuam decet sanctitudo, Domine, in longitudine dierum*. Idemque Isaias cap. xl. v. 5. et Michæas, cap. iv. in principio, prævidentes dixerunt: *In novissimo dierum erit mons domus Domini præparatus in vertice montium*. Ut intelligit, et explicat S. Greg. super c. ii. lib. i. Reg. col. 3.

Et quamvis B. Joseph non fuerit domus Dei eo peculiari modo, quo B. Virgo Dei mater, fuit tamen dominus, et princeps domus, et familiæ Dei in terris, longe præstantius, quam alter Patriarcha Joseph filius Jacob, istius nostri typus et figura, ut multoties probabimus, de quo in Psal. civ. v. 21. dicitur: *Constituit eum dominum domus suæ, et principem omnis possessionis suæ*. ut in tract. viii. et ix. lib. II. probatum satis reperies. Fuit tamen Spiritus sancti templum, quia justus; et locus Christi singularis, in cujus sinu, et sanctissimis brachiis ita requiescebat, sub cujus protectione, et umbra ita secure tuebatur, et ejus labore ita nutriebatur, ut appositissime dicere possimus: *Factus est in pace locus ejus, et habitatio ejus in Sion*, Psal. lxxv. in principio. Erat enim B. Joseph similis Christo in omnibus, ut ex Orientalibus, eundem Dominum suis dixisse discipulis, refert Isolanus IV. p. c. ix. « Eram, inquit, per omnia sicut ipse Joseph, et ego vocabam eum patrem et ipse vocabat me filium suum, et diligebam ego eum, ut pupillam oculi mei. » Et sic in Christo, et Josepho perfectissime adimplebatur illud Ecclesiastici xiii. v. 20. *Omnis caro ad similem sibi conjungitur, et omnis homo simili sibi sociabitur*. Propter maximam hanc ergo similitudinem ad B. Josephum, tanquam ad locum suum Christus amore perfectissimo ferebatur. « Locus enim, secundum Aristotelem, iv. de Cælo, text. xxiii. et xxv. est conservativus rei locatæ, a virtute naturali, quæ est in loco, unde ferri in propium locum, est ferri ad simile, et ad perfectionem. » Quod scite explicavit S. Thomas opusculo lxx. de Natura loci.

Quod si, *Benedixit Dominus domui Egypti propter Joseph; et multiplicavit tam in ædibus, quam in agris cunctamque ejus substantiam*, ut Genes. xxix. v. 5. expresse legitur, et

Joseph super
rior domus
Domini, et
Christi locus

Christus, et
Maria domus
Dei sunt:
Joseph vero
locus et
superior.

Maria domus
Dei.

Propter Jo
sephum Dei
beneficia
multa
concedit.

adnotarunt Origenes, homilia II. super Exodum, et homilia III. in Cantica, et S. Hieronymus super Isaiam, XXII. et XLIII. Sancte Deus! Quot, quantas, quam ingentes, et incomparabiles benedictiones, dona, privilegia, et prærogativas, totam æternam Trinitatem huic suæ familiæ, et simili Trinitati effudisse sine mensura, propter hunc præstantiorem, immo et præstantissimum Josephum, putabimus?

Quod si etiam rex Pharao beneficium commune ab illomet patriarcha acceptum recognoscens illimitatam pro suis fratribus facultatem liberalissime concessit, dicens, Genes. XLVII. v. 6. *Dixitque rex ad Joseph, terra Ægypti in conspectu tuo est, in optimo loco fac habitare fratres tuos*; quid obsecro, quid rogo, pro nobis omnibus sancti Josephi filiis, pater enim noster est, ut lib. II. tract. IX. dicemus, non gentilis rex Pharao, non Josepho patriarchæ Jacobi filio, sed Christus Rex regum, et Dominus dominantium, cujus voluntas est sanctificatio nostra, I. ad Thess. et qui vult omnes homines salvos fieri, I. ad Timoth. sed Josepho sanctissimo, putativo suo patri, ac vero Matris suæ integerrimæ sponso, concessisse, et quotidie incessanter concedere, non est, qui vel cogitare valeat? Non dubium profecto, quin ei fideliter pro nobis intercedenti dicat assidue: *Terra in conspectu tuo est, in optimo loco fac habitare fratres tuos*. Gen. XLVII. v. 6. Quæ major lætitia? quæ major cordis consolatio? quod majus laborum, et tribulationum juvamen, quam hæc mente revolvere, et sine intermissione devote cogitare, ut devotioni, et cultui B. Josephi sedulo omnes incumbamus, scientes, mercedem a Josepho futuram esse maximam in vita, et in morte nobis, operi, et labori nostro, ut in tract. I. lib. III. resolvemus. Merito ergo secundum hæc postquam in spiritu hanc Dei domum, Christum scilicet Dominum, et Deiparam vidisset, dilexisset, et laudasset David in Psal. XXV. v. 8. dicens: *Domine dilexi decorem domus tuæ*. Nec mora quidem, sed immediate, eodemque prorsus actus spiritu laudavit; dilexitque Josephum Christi locum, et ejus gloriæ habitationem, *Et locum habitationis gloriæ tuæ*. Ibid. Hoc in loco, hoc in uno sanctissimo Josepho Christus Dominus requiescens delicias suas esse putabat, ut in tractatu VIII. et tract. IX. lib. III. agendum nobis est.

Merito igitur, qui hujus domus, hujus Trinitatis, Jesus, Maria, Joseph, ita devotus, et

fidelis extiterit imitator, ut possit Deo in veritate dicere: *Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ*, Psalm. XXV. v. 8, poterit humiliter ab eodem miserratore Deo in præmium, et remunerationem confidenter petere, quod statim, v. 9. sequitur: *Ne perdas cum impiis Deum animam meam, et cum viris sanguinum vitam meam*. Nec dubium quidem, quin, mediatore B. Josepho obtinebit, ut in tract. X. lib. III. ex professo resolvemus.

Accipe, o homo, beneficium; redde retributionem; et cave, si ingratus, aut ignavus non reddideris. Quod majus beneficium, quam quod Deus familiam suam Jesus, Maria, Joseph, qua nullam chariorem in terris unquam habuit, nec habiturus sit, tibi, et a te colendam tradiderit? De Christo Domino, et ejus beneficio cum eo loquens dixit David Psal. XV. v. 6. *Dominus pars hæreditatis meæ, et calicis mei, tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi*: ubi Glossa, et Lyra: « Conversi ad fidem Dominum Jesum Christum elegerunt pro parte hæreditatis suæ. Et sic dicit Ecclesia, Dominus Jesus Christus est mihi pars hæreditaria. Et calicis mei, id est, passionis meæ, de quo calice dicitur, Psalm. XXII. *Calix meus inebrians quam præclarus est!*

Et præclarus quidem, quia, sancto Chrysostomo teste, sermone VIII. super cap. 4. ad Ephesios: « Nihil ita splendidum, nihil ita illustrius, quam vinctum, et ligatum esse pro Christo, quod forsani illustrius etiam est, quam sive apostolum, sive doctorem, sive evangelistam esse. » Et paulo inferius de se ipso loquens ita concludit: « Si quis me aut in numerum, et ordinem collocasset celestium potentiarum, earum etiam, quæ prope sunt thronum Dei, aut talem ligatum fecisset, talis utique ligatus esse voluissem. Si quis Christum diligit, is novit, quid sit, quod dico: *Tu es qui restitues hæreditatem meam mihi*. » Ubi glossa: id est, « per Adam amisam. »

De Maria autem, et Josepho, qui huic Trinitati cum Christo complementum dederunt, in eodem loco ait: *Funes ceciderint mihi in præclaris*. Psalm. XV. Ubi Glossa: « id est, inter Sanctos, de quibus funibus dicitur, Joan. XIV. *In domo Patris mei mansiones multæ sunt*. Magnum certe, magnique faciendum, et super aurum, et lapidem pretiosum æstimandum est, quod sors, funis, aut mansio in vera cujusque Sancti cum Christo regnantis,

Magnum beneficium a Deo cum hac terrestri Trinitate habere devotionem.

Nihil illustrius, quam pro Christo pati.

Devotio cum Maria, et Josepho magni facienda super aliorum devotionem.

alicui devotione contingat. Dicere enim poterit alacriter : *Funes ceciderunt mihi in præclaris*. Sed quanto majus, et excellentius illi, qui Deipare, et Josephi feliciori sorte, devotione affecti sunt, donum a Deo accipiunt incomparabile, Maria siquidem, et Joseph propinquiores, et conjunctiores principio gratiæ Christo Domino, quam reliqui sancti, et sic plenius de eo gratias, et dona participarunt, ut tract. ix. lib. II. dicemus. Ubi tract. II. lib. III. quod ordine nostri Evangelii Jesus, Maria, Joseph, gratiam, et gloriam habuerunt. Et in tract. ix. lib. II. quod B. Virgo habuit majorem gratiam, quam omnes sancti collective. Et tract. viii. lib. III. quod B. Joseph fuit Christo superior; reliqui vero sancti servi. Et tract. iv. ejusdem libri III. quod Joseph comparatur soli, alii vero sancti stellis. Hi enim non solum ut cæteri canere possunt : *Funes ceciderunt mihi in præclaris*, sed grato adjicere animo : *Etenim hæreditas mea præclara est mihi. Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum, insuper, et usque ad noctem*, Psalm. xv. v. 6. Ubi Glossa interlinearia et ordinaria : « Id est, usque ad mortem, et mundi finem benedicam. » Et hoc est pro accepto beneficio debitas Deo gratias reddere, juxta Psalm. XLIX. v. 23. *Sacrificium laudis honorificabit me : et illic iter, quo ostendam illi salutare Dei*. Ut sic semper in gratiarum actione maneamus, et debita eorum imitatione usque in finem perseveremus.

Ingratitudo,
maximum
peccatum,
iram Dei
provocat.

Quod si a laudibus, et imitatione cessaverimus ingrati, caveamus, indignationem Dei timentes, ut admonet S. Chrysostomus super cap. I. Matthæi : « Quanto majora beneficia sunt hominibus constituta, tanto graviora peccantibus judicia. » Et Petrus Ravenna, epistola xv : « Nihil est, quod adeo indignationem provocet Altissimi, sicut ingratitude. Ipsa est malorum provocatio, beneficiorum exinanitio, meritum exterminatio. » Et S. Bernardus, sermone xxxv. « Gratiarum cessat decursus, ubi recursus non fuerit, nec modo nihil augetur ingrato, sed quod accepit, vertitur in perniciem. Fidelis autem in modico, censetur dignus munere ampliori. » Quod totum brevi complexus sermone docuit Sapiens, Sapient. xvi. in fin. dicens : *Ingrati enim spes tanquam hybernalis glacies tabescet, et disperiet tanquam aqua supervacanea*.

Conqueritur gravissime Deus super populi sui ingratitude, Michææ, vi. v. 2. 3. et 4.

Conqueritur Deus de devotis paræ Vi-
nis, e
Josep
dicens : *Audiant montes judicium, et fortia fundamenta terræ, quia judicium Domini cum populo suo. Popule meus, quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? Responde mihi*. Et ob ejus oculos ingentia accepta beneficia proponens querelæ suæ rationem reddens, ait : *Quia eduxi te de terra Ægypti, et de domo servitutis liberavi te, quia misi ante faciem tuam Moysen, Aaron, et Mariam*. Quod si hac ratione Deus omnipotens conquestus est de populo suo, et merito quidem, eadem profecto ratione conqueretur de te, et de ingratitude tua, teque coram Angelis, et hominibus judicio convincet, cum non solum tibi Moysen ejus servum, sed Christum Dominum ipsius naturalem Filium, in quo sunt omnia bona, ut in tract. xx. lib. II. dicemus; et non solum Mariam sororem Moysis, sed Mariam sanctissimam, Filii sui veram, et naturalem matrem, quam ipse amplius, quam reliquam simul Ecclesiæ partem adamavit, et pro qua salvanda magis, quam pro reliquis omnibus carnem humanam assumpsit, ut in tract. ix. et x. hujus libri primi, et lib. III. tract. vii. probatum, et resolutum latissime, et distincte reperies; et non solum Aaron, cujus virga inter reliquas germinavit, ut habetur Numer. xvii. v. 6. 7. et 8. sed B. Josephum ab æterno in patrem putativum suum, et in matris suæ sponsum dulcissimum electum, cujus virga inter alias a domo David regia descendendum, non solum floruit, et germinavit, sed etiam super eam Spiritus sanctus in columbæ figura apparuit, et requievit, ut in tract. II. hujus lib. I. resolvemus, tibi felici sorte ductores, advocatos, et mediatores præstiterit.

Quod si roges, quæ harum trium personarum Jesus, Maria, Joseph sit, videatur, aut dicenda sit esse major? cum in Trinitate cœlesti, cui hanc diximus assimilari, sit omnimoda æqualitas, ut de fide est, et habetur in Symbolo Athanasii, et probat D. Thomas I. p. q. XLII. per totam, in quo non est nobis immorandum. In hac autem terrestri Trinitate, difficultatem ingerit, quod, cum Christus sit rex, Maria regina, Joseph quoque rex sit et imperator, et eodem simul tempore, ut in tractatu ix. lib. II. dicturi sumus.

Non videtur aliqua concedenda prælatio : sicut quando contingeret, esse simul duos, tres, vel etiam quatuor Imperatores; nullus eorum in litteris, sanctionibus, sessionibus, edictis, et aliis ejusdem generis esset semper

Sine æquitas, aut inæqualitas inter Jesum Mariam, Josephum

Quando essent plures reges simul quomodo regnandi, et scribendi sint.

præferendus : sed præter primam vicem, quæ esset sorte dirimenda, in reliquis nunc unum primum, nunc alium esse primo nominandum, et in loco honoratiori collocandum. Quem ordinem servasse Imperatores Gratianum, Valentinianum, et Theodosium in multis titulis, et legibus comperies, in his promiscue se habentes. Quod patet in lib. I. cap. de Summa Trinitate, et in lib. Si quis, cap. de Apostatis, et in lib. Judæi, cap. de Judæis, et alibi eo ordine inverso videre est, lib. III. cap. de Officio Magistri equitum, et in lib. Nobiliores, cap. de Commerciis et mercatoribus. Quod post Baldum, et alios, resolvit late Tiraquellus, de Jure primogenitorum, q. XIX. n. 1. 4. et 5.

Quod in nostro fecisse proposito sacros Evangelistas satis apparet, constituentes aliquando in primo loco Josephum, Mat. I. v. 16. *Joseph, virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*; aliquando Jesum, ibidem, v. 18. *Jesus, Maria, Joseph*; aliquando Mariam, Lucæ II. v. 16, *et invenerunt Mariam, et Joseph, et Infantem positum in præsepio*; et iterum Josephum, Lucæ II. *Erant Joseph, et Maria mirantes super his, quæ dicebantur*; aliquando in primo loco Joseph, in secundo Christum, in tertio Mariam, ut Mat. II. v. 14. et 20. *Joseph surge, et accipe puerum, et matrem ejus*; et aliquando tandem aggregatim, et confuse, et absque ulla distinctione, ut Lucæ II, v. 27. *Cum inducerent puerum Jesum parentes ejus*.

Sicut tribus vere amicis, qui deambulantes, aut simul colloquentes, vel de sessione agentes, nulla cura est, quis eorum ad dexteram, quis ad sinistram, quis in medio, vel ad latus incedat, vel sedeat. Sunt enim Jesus, Maria, Joseph, admirabilis ille funiculus triplex, de quo Spiritus sanctus, Ecclesi. IV. v. 12. ait : *Funiculus triplex difficile rumpitur*. Funiculus quippe pulchra varietate ex filis aureis, albis, rubris, violaceis, et cæruleis contextus. Fila aurea Christi divinitatem, Deiparæ, et Josephi ignitam charitatem : alba vero Trinitatis istius purissimam virginitatem : rubra autem Christi passionem, et sanguinem ; at vero cærulea, et violacea Deiparæ, et Josephi cœlestia desideria referunt, et repræsentant. Quæ quidem filorum varietas ita mirabiliter in hoc funiculo commiscetur, et contextitur, ut ex eis nunc unum filum appareat, modo lateat, modo sursum, modo deorsum, modo dextrorsum, modo sinistrorsum, modo hic, modo illic, modo huc, modo

illuc, ut sic in omni positione diversa quodlibet inveniatur.

Quia tamen diversis considerationibus, respectibus, et formalibus rationibus, Jesus, Maria, et Joseph se habent inter se, tanquam excedens, et excessum, sequentium conclusionum distinctione pro dubitatione proposita facile diluenda, opus est. Sit ergo prima conclusio, absolute, et simpliciter loquendo, Christus Dominus, Deus et homo, Princeps regum terræ, Apocal. I. v. 5. Rex regum, et Dominus dominantium, Apocal. XIX. v. 16. omnium hominum Salvator, I. ad Timoth. IV. v. 10, caput omnis principatus, et potestatis, ad Coloss. II. v. 10. omnem habens in cœlo, et in terra potestatem, Matth. XXVIII. v. 18. etc. supremus est superior, Maria, Josepho, Angelis, hominibus, et aliis quibuscumque rebus creatis. In quo, quia vel imaginaria caret difficultate, non est immorandum. Secunda conclusio, Christus Dominus, in quantum filius naturalis beatissimæ Virginis, erat ei subditus, et inferior, quod jus naturaliter, et divinitus Virgini debitum ipse recognovit, et perfectissime adimplevit, Lucæ II. v. 51. *Descenditque Nazareth, et erat subditus illis*. Tertia conclusio, Christus Dominus, in quantum nutritius, pupillus, et filius legalis beatissimi Josephi, nutritoris, tutoris, et patris putativi, immo et in omnibus, excepta tantum generatione naturali, veri, et legitimi patris, eo fuit subditus inferior, utrique enim Deiparæ, et Josepho perfectam præstitit obedientiam. Lucæ II. *Et erat subditus illis*. Quarta conclusio, in gubernatione exteriori hujus divinæ domus, in qua Joseph a Deo princeps, et dominus constitutus est, et cui, hac ratione, divinæ ab Angelis revelationes fiebant, Joseph Christo Domino, et Deiparæ Virgini, cujus vir, et caput erat, major fuit, et superior, ut latissime in lib. II. tract. I. et lib. III. tract. VIII. resolutum invenies. Quinta conclusio, non solum Christus Dominus, sed nec ipsa B. Virgo in gubernatione spiritali interiori dependebant a Josepho, immo ipse illis in hoc longe erat inferior, quia Christus Dominus caput erat gratiæ, de cujus plenitudine omnes accipiunt, Joan. I. v. 16. et B. Virgo collum, et Joseph præcipuum, et conjunctissimum membrum Christi, ut in lib. II. tract. I. probabimus, ubi lib. III. tract. V. dicemus, hujus Evangelii ordine, Jesum, Mariam, Josephum gratiam, et gloriam fuisse assecutos. Harum conclusionum distinctionem Pater

Jesus, Maria, et Joseph, in diversis considerationibus habent se tanquam excedens, et excessum.

Evangelistæ
versis positionibus
sum, Mariam, et
Josephum
locarunt.

nicil inter
nihil eum
it de positione
loci.

us, Maria,
Joseph,
funiculus tri-
plex mire
contextus.

Osorius tom. III. sermone de sancto Joseph, sic videtur assecutus : « Cum caput mulieris sit vir, ad Ephes. I. caput Mariæ fuit Joseph, et ei tanquam capiti obediebat. Tanquam capiti revelationes ad eum fiebant de fuga in Ægyptum, et de reditu. Sed objicis si caput Mariæ Joseph, ergo Josephus excelsior Maria? Absit, nam celsitudo ei data est propter Mariam, et propter unumquodque tale, et illud magis. Nam sicut Maria, in quantum mater est Christi, est illo superior, non tamen ideo excelsior, quia Mariæ data est celsitudo propter Christum, et sic Christus absolute excelsior : sic cum data sit sanctitas Josepho propter Mariam, licet officio sit Joseph caput, sed gratia multo inferior, et in gratia Maria caput est Josephi. Quod significatum est in benedictione patriarchæ Josephi, qui nostri Josephi figuram gessit, ut docet S. Bernardus, hom. II. super Missus est. Cum ergo ille benediceretur a Moyse, sic ait, Deut. XXXIII. *Benedictio ejus, qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph, et super verticem Nazaræi.* Benedictio autem rubi in Mariam plane descendit, illa enim facta est rubus incombusta, mater simul, et virgo. Dicitur vero descendere in caput Joseph, quia licet officio sit caput, Maria tamen in gratia caput ejus erat. Ex quo manifeste colligitur, quod sicut Mariæ gratia fuit maxima ex hoc, quod in quantum mater, erat filio Christo superior, et ideo inter eam et Christum maxima debuit esse similitudo, licet major gratia absolute in Christo : eodem modo summa debuit esse gratia in Joseph, ut caput Mariæ esset, et inter eos maxima debuit esse portio, et similitudo.

LIBER GENERATIONIS JESU CHRISTI, etc. usque,
JOSEPH VIRUM MARIE, DE QUA NATUS EST
JESUS, QUI VOCATUR CHRISTUS. Matth. I.

TRACTATUS II.

De Christi Genealogia mystice declarata.

Cum in præfatione ad lectorem, et in tract. I. præcedenti, proposuerimus intentionis nostræ esse in toto hoc opere, non solum de sanctissimo Josepho, sed etiam de Christo Domino, ejus putativo filio, et de beatissima Deipara ejus dulcissima sponsa, de eorumque proximioribus parentibus nobilissimis, sermonem facere, conducens nimum pro faciliori dicendorum expeditione, et majori claritate judicavi, breviter in sensu allegorico librum generationis Jesu Christi explicare, ut nobis aditus pateat suavior ad sequentia nostri Evangelii verba : *Christi autem generatio sic erat : Cum esset desponsata,* etc. declaranda.

Dicunt ergo Sancti, et Doctores, librum generationis Jesu Christi ab Evangelista Matthæo contextum, piscatoris instrumento comparari, quo diabolo devicto, et capto, Christus Dominus salutem nostram fuit operatus. Ut videre est apud D. Gregorium, lib. XXXIII. Moral. cap. XII, in illud Job. XL, v. 20. *An extrahere poteris Leviathan hamo?* et apud D. Isidorum, lib. de Summo Bono, cap. XVI. et venerabilem Bedam, homilia de Nativitate Deiparæ, et Rupertum super hoc primum caput Matthæi; latius tamen, et elegantius apud D. Innocentium, sermone de Nativitate Mariæ, in hæc verba : « In instrumento piscatoris quatuor notare debemus, scilicet virgam, et lineam, hamum, et escam. Hanc ergo virgam dixerim esse Mariam, de qua vaticinatus est Isaias II. *Egre dietur virga de radice Jesse.* Huic virgæ linea colligatur, quam Matthæus Evangelista describit, *Liber generationis Jesu Christi,* etc. Nam sicut linea piscatoris ex diversis filis connectitur : sic genealogia Redemptoris ex diversis personis contextitur, de viris, et mulieribus, de Judæis, et Gentilibus, de

Christi
nealogia
mystice
declara

Christi
genealogia
instrumentum
piscatoris
declara

justis, et peccatoribus : nam omnes peccaverunt, et egent gratia Dei. Huic lineæ subnectitur hamus, sicut Evangelista determinat, dicens : *Jacob genuit Joseph, virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*. Hunc igitur hamum dixerim esse Christum, ferreum, acutum, et uncum : ferreum per potentiam; acutum per sapientiam; uncum per diligentiam. Per potentiam enim domat, et superat; per sapientiam penetrat, et indagat; per diligentiam vero retinet, et conservat. Huic hamo circumposita fuit esca, cum *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis*, Joan. I. Hamus cum esca cælatus, est Deus carne velatus. Hanc igitur escam dixerim carnem. Christus autem dicitur vermis, juxta Psal. xxi. *Ego autem sum vermis, et non homo* : vermis, inquam, propter vilitatem abjectionis, et propter proprietatem conceptionis : sicut enim vermis nascitur sine semine, ita Christus natus est a Virgine. Unde Evangelista noster non solum dixit : *De qua natus est Jesus* ; sed statim addidit : *Qui vocatur Christus*. Quia Jesus significat Deum humanatum, et Christus hominem Deificatum, et quia diabolus misit manum in illum, in quo nihil juris habebat, jure amisit illos, in quibus aliquid juris videbatur habere. In hamo ergo incarnationis captus est Behemoth, quia dum in illo appetit escam corporis, transfixus est aculeo divinitatis. » Quod etiam optime adnotarunt Glossa ordinaria, et D. Thomas, super Job. xl.

Jam hac parta victoria, et capta præda, Christus Dominus statim spolia divisit, et captum Leviathan hamo, colubrum tortuosum, callidissimumque serpentem ante Virginis matris suæ pedes projecit, ut caput ejus contereret, et conculcaret, juxta divinum promissum, Gen. iii. v. 15. *Ipsa conteret caput tuum*. De quo fusius, ex professo agendum nobis est in lib. III. tract. I. Fecitque, atque constituit eam omnium meritorum suorum thesaurariam, ut per ejus manus nobis fieret distributio, ut optime D. Bernardus, super Missus est, his verbis explicuit : « Christus redempturus mundum, universum thesaurum contulit in Mariam, ut de plenitudine ejus omnes accipiant. Nihil enim nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non transiret. »

Unde, quod certe in maximum Deiparæ cedit præconium, et ingentem nostrum omnium utilitatem, quemadmodum Christus Dominus suæ carnis esca captum devicit diabo-

lum, ut modo vidimus; sic etiam media ejus Virgine matre, ejus devotione, et imitatione homines ad suam amicitiam, et gratiam adducit, ut se a Domino Deo accepisse D. Catharina Senensis, tractatu IV. Dialogorum cap. cxxxix sic testatur : « Mariæ unigeniti Filii mei genitrici gloriosæ concessum est a bonitate mea propter incarnati Verbi reverentiam, quod quicumque justus, vel peccator, qui recurrit ad eam cum devota reverentia, nullo modo diripietur, vel devorabitur ab infernali dæmonio : nam ipsa est a me velut esca dulcissima collocata, et electa pro capiendis hominibus, et animabus præcipue peccatorum. »

Dubitari enim non licet, beatissimam Virginem peculiari ratione appellari, et esse Christi escam, ad capiendos, et alliciendos homines ad se. Quia, teste gravissimo, et meritissimo viro Petro Damianò, sermone I. de Nativitate Mariæ, in medio : « Cum quatuor modis insit Deus omnibus creaturis; primo modo essentialiter, tam in bonis quam in malis : secundo modo inest bonis operatione : agit enim in eis, ut operentur opera Dei : tertio modo inest et plerisque bonis illuminatione, quos de futurorum cognitione nobilitat, et participes suorum efficit secretorum : quarto modo inest uni creaturæ, videlicet Mariæ Virgini, identitate, quia idem est, quod illa. Hic taceat, et contremiscat omnis creatura, et vix audeat aspicere tantæ dignitatis et dignationis immensitatem. Dominus tecum, inquit Angelus. Habitat in Angelis Deus, sed non cum Angelis, quia cum illis ejusdem non est essentialis. Habitat Deus in Virgine, habitat cum illa, cum qua unius naturæ habet identitatem. » Et brevius, excellentius, et clarius Sanctus docuit Augustinus, in sermone de Assumptione Virginis, cap. v. sic inquit : « Caro Christi, caro est Mariæ. » Et paulo post : « Caro Christi, quamvis gloria resurrectionis fuerit magnificata, eadem tamen mansit, quæ suscepta est de Maria. » Ex quo quidem sufficienti fundamento docte satis, et pie Pater doctor Suarez tom. II. in tertiam partem, q. xxvii. a. 1. d. 1. sect. 2. statim post principium, dixit, et defendit : « Facile credi posse, illam substantiam carnis, quam Christus assumpsit ex Virgine, nunquam fuisse omnino dimissam, aut continua caloris naturalis actione resolutam, sed eandem omnino fuisse semper conservatam, et Verbo Dei unitam. » Quod probabile ipse judicat, et ex ratione

Caro Christi est caro Mariæ, et pars ab ea accepta semper integram permanet.

Mariæ omnium meritorum Dei thesauraria, dispensatrix.

Per Mariam quasi escam Deus peccatores ad se trahit.

philosophica, et ex speciali providentia, et voluntate ipsiusmet Christi, qui hoc facere potuit.

Invocatio
Mariæ est
signum vitæ
spiritualis,
Christus ca-
pul, et Maria
ejus collum.

Ex quo plane colligitur, beatissimam Virginem medium esse efficacissimum ad hominum vocationem, et sanctificationem, ut docuit optime D. Cyrillus episcopus, homil. vi. contra Nestorium, in principio, tom. iv: sic cum ipsamet Virgine loquens: «Tu sceptrum orthodoxæ fidei, templum indissolubile, per te Trinitas sanctificatur, per te crux pretiosa dicitur, et adoratur in toto orbe terrarum, per te exultat cælum, lætantur Angeli, et Archangeli, fugantur dæmones, et homo ipse ad cælum revocatur: et omnis creatura idolorum errore detenta, conversa est ad notitiam veritatis: te adjutrice, gentes veniunt ad pœnitentiam. Hanc ergo, fratres dilectissimi, celebremus.» Et quid plura? Ejusdem profecto beatissimæ Virginis vera devotio signum divinæ gratiæ reputatur, ut pulchre D. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, et gravissimus, doctissimus, et piissimus nostræ Societatis Pater doctor Petrus Canisius lib. V. de Virgine, cap. xvii. ad medium, in hæc verba dixerunt: «Quomodo corpus nostrum vitalis signum operationis habet respirationem: ita etiam sanctissimum tuum nomen, o Virgo, quod in ore servorum tuorum versatur assidue, in omni tempore, loco, et modo, non solum lætitiæ, et auxilii est signum, sed eam etiam procurat, et conciliat.» Quia quemadmodum in naturali corpore spiritus a capite descendunt, et communicantur, mediatione colli; sic etiam spiritualium dona gratiarum fidelibus a Christo capite, media Virgine, quæ collum ejus est, liberalissime fluunt, et dimanant, serie, et ordine assignato a D. Bernardino Senensi, tom. III. sermone III. de glorioso Nomine Mariæ, cap. 2. in hunc modum: «Ideo Salomon de Virgine ad Christum inquit, Cant. vii. *Collum tuum sicut turris eburnea*. Nam sicut per collum spiritus vitales a capite diffunduntur per corpus; sic per Virginem a capite Christo, vitales gratiæ in ejus mysticum corpus continue transfunduntur. Unde iste est Hierarchicus ordo, et defluxus cœlestium gratiarum: ut prius a Deo defluat in Christi animam benedictam, deinde defluat in animam Virginis, deinde in Seraphin, et Cherubin, et sic successive in alios ordines Angelorum, atque Sanctorum, et demum in Ecclesiam militantem, et maxime in amicos Dei, et Virginis gloriosæ.» Unde S. Thomas, opusculo VIII.

sic universaliter concludit: «In omni periculo potes salutem obtinere ab ipsa Virgine gloriosa, in omni opere virtutis potes eam habere adjutricem.» Et propter eandem rationem D. Bernardus, homil. II. super Missus est, sic omnes hortatur: «Si criminum immanitate turbatus, si conscientiae fœditate confusus, si judicii horrore perterritus, si barathro desperationis absorptus es, Mariam cogita, Mariam invoca, non recedat a corde, non recedat ab ore, quia ipsa tenente non corruis; non avertas oculos a fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis.» Quo etiam pertinet D. Bonaventuræ, in Speculo Virginis, c. x. in illa verba Cant. III. *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, et thuris, et universi pulveris pigmentarii?* verissima, et consolatoria sententia. «Desertum, ait, est cor peccatoris, quod utique desertum est a gratia, et virtutibus, fumus aromaticus, fumus suavis animæ est aspiratio spei veniæ. Beata itaque Virgo Maria per desertum quasi virgula fumi ascendit, quando ipsa suffragante cor peccatoris fumum spei veniæ suscepit. Hic autem fumus generatur ex aromatibus myrrhæ in contritione, et thuris in confessione, et universi pulveris pigmentarii in multimoda satisfactione.»

Hoc autem totum, quod de efficaci Mariæ intercessione diximus, facile ad beatissimum Josephum, ejus sponsum dulcissimum, et Christi Domini verum nutritorem, et putativum patrem, accommodari poterit. Ad eum enim Salvatoris genealogia, quæ etiam ad modum scalæ Jacob est, terminatur, ut noster ait Evangelista, *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*. Matthæi, I. Ut apposite explicuit Rupertus lib. I. de Divinis officiis, cap. 28. «Præclara est, ait, illa Josephi commendatio, Christi Domini generationem, quæ instar longæ scalæ cœlos attingentis dormienti Jacob demonstrabatur, ab Evangelista Matthæo ita contexti, ut per Joseph ad Christum perveniatur, ipseque omnium Dominus eidem Joseph, tanquam supremo scalæ gradui inniti quodammodo videatur, Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.»

Unde nobilitas naturalis Christi Domini, et ejus matris Virginis gloriosæ, per nobilitatem Joseph, et ejus ascendentiam declaratur. In quo nostri Josephi dignitas eximie et incomparabiliter commendatur, ut præclare satis D. Bernardinus Senensis to., III. sermo-

Genealogia
Christi
Joseph
minatur,
cujus no-
talem no-
tas Chr-
declarat

Nobilitas
Christi
nobilita-
Joseph o-
probat
ta. quam
ultimū
parente

ne de S. Josepho, a. 1. c. 3. exprimit his verbis : « Fuit enim Joseph progenitus de stirpe patriarchali, regali, atque ducali secundum lineam rectam; et sic dignitas patriarchalis, regalis, atque ducalis in isto fuit terminata. Per Evangelistas autem describitur nobilitas Joseph ut Christi nobilitas exprimatur. Fuit ergo Joseph tantæ nobilitatis, ut quodammodo, si liceat dicere, dederit temporalem nobilitatem Deo in Domino Jesu Christo. » Tanti enim Deus inter omnes homines fecit B. Josephum, et ejus nobilitatem regiam, ut in Filii sui unigeniti, regiæ, et infallibilis nobilitatis guarentigio planè instrumento, postremum parentem esse voluerit, dicens : *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.* Matth. 1. v. 16. De quo in lib. II. tract. ix. per totum, latius dicemus.

Per Josephum plura beneficia a Deo obtinentur.

Quid ergo secundum hæc, Pater æternus Filio, in quo sibi bene complacuit, negabit? Quid Filius matri? Quid mater sponso? Nihil certe. Unde doctissimus archiepiscopus Christophorus de Capite fontium, homil. de laudibus Virginis, merito exclamat : « O beatos, et felices eos, quos Joseph sanctus dilexerit, quos sub sua protectione suscepit! Non dubium, quin innumera beneficia ob illius merita a Deo sint habituri. » Quia sicut media Virginis intercessione omnia facile obtinentur a Deo : sic etiam mediatore Josepho, ut in lib. III. tract. x^o. et xi. latissime resolutum invenies. Et hæc de hoc tractatu sint satis. De peculiari autem modo generationis Christi, ab aliis generationibus, sequens tractatus III. declarabit.

CHRISTI AUTEM GENERATIO SIC ERAT : CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH. Matth. 1. v. 18.

TRACTATUS III.

De peculiari modo generationis Christi ab aliis distinctæ.

Quia in tractatu præcedenti probavimus, Christi genealogiam, per rectam lineam genealogiæ Josephi fuisse comprobata : erant enim beatissima Virgo, et sanctissimus Josephus ejusdem tribus, ut in tract. v. hujus primi libri ex professo dicemus. Unde D. Hieronymus super hoc caput primum Matthæi, et D. Augustinus lib. xxiii. contra Faustum, et D. Ambrosius lib. iv. de Fide orthodoxa, cap. 15. et super caput iii. Lucæ, sic constanter asseruere. « Quia cum vir ille Joseph justus fuerit, non potuit contra id, quod lege præceptum erat, facere; sed secundum legem, ex tribu, patriæque sua uxorem accepit. »

Per lineam generationis Josephi probatur linea generationis Mariæ, et Jesu.

Conveniens admodum, et necessarium est in præsentī declarare tractatu differentiam inter Christi generationem, et aliorum filiorum Adam. Cum enim Evangelista Matthæus caput suum primum sic incepisset: *Liber generationis Jesu Christi filii David, filii Abraham*, etc. et terminasset: *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus qui vocatur Christus*, statim omnium generationum præcedentium recompilationem faciens, dixit : *Omnes itaque generationes ab Abraham usque ad David, generationes quatuordecim. A David usque ad transmigrationem Babylonis, generationes quatuordecim. Et a transmigratione Babylonis usque ad Christum, generationes quatuordecim.* Matth. 1. Quibus finitis, ab hoc loco usque ad totius capitis primi finem conatur Evangelista, Christi generationem ab aliis omnibus longe aliter fuisse distinctam, et dissimilem, scilicet ex matre Virgine, et ex Spiritu sancto factam, ostendere, et his verbis probare : *Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spi-*

Christi generatio longe dissimilis est ab aliis hominum generationibus.

ritu sancto. Et paulo inferius : *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* etc. Quem locum D. Chrysostomus relatus a D. Thoma in Catena sic explicat : « Quoniam superius dixerat Evangelista : Jacob autem genuit Joseph, cui desponsata Maria genuit Jesum ; ne quis audientium sic aestimaret esse nativitatem, quomodo præcedentium patrum, ipse ordinem narrationis præcedens dicit : *Christi autem generatio sic erat* ; ac si dicat : Generatio quidem eorum patrum, quos exposuimus sic fuit, quemadmodum retuli, Christi autem generatio non sic, sed ita erat, *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph.* Quasi enim novum aliquid dicturus præmittit modum generationis dicere, ne audiens virum Mariæ, æstimes natum esse lege naturæ. » Et D. Petrus Chrysologus, sermone II. de S. Joseph sic eleganter advertit : « Non dixit Evangelista, Christi generatio sic facta est ; sed, sic erat ; quia Christi generatio erat apud Patrem, quando generabatur ex matre, quod erat, semper erat : quod factum est, hoc credebatur. Erat Deus, et credebatur homo. » Et clarius doctissimus doctor Alphonsus Tostatus, meritissimus episcopus Abulensis to. I. in Matthæum, qu. XXVIII. in hæc verba, *Christi autem generatio sic erat*, etc. « Istud dependet ex præcedentibus, quia dixerat Matthæus, *Jacob genuit Joseph, virum Mariæ.* Quasi dicat, non patrem Christi, sed virum Mariæ, id est, solum erat vir ejus, et subjunxerat, *De qua natus est Jesus.* id est, de Maria natus est Jesus et non de Joseph. Et quia dubitaretur, quomodo poterat nasci de Maria sine Joseph, quia putaretur natus de alio viro per adulterium, quod erat multo deterius, subdit hunc modum, dicens : *Christi autem generatio sic erat.* id est, Christus fuit genitus per Spiritum sanctum, sicut immediate subditur, *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph.* Lucas exprimit illam fuisse Virginem dicens : *Missus est Angelus Gabriel ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph.* Matthæus non expressit, sed ex eis, quæ scribebantur, cum dicat, quod *antequam convenirent, inventa est in utero habens, de Spiritu sancto.* Et sic præsupponitur, esse incognitam viro, quia si esset cognita viro, superfluum esset, quod haberet de Spiritu sancto, quia posset habere de viro, et tamen Spiritus sanctus nihil superfluum facit, ergo non fuerat cognita viro, quando habuit de Spiritu sancto, antequam convenirent, scilicet carnaliter. Ex quo in-

nuit, Christum non fuisse natum de semine virili, quia antequam Joseph tangeret eam, conceperat. » Sed longe præstantius profecto sapientissimus Pater Magister Alphonsus Salmeron, tom. III. tract. XXIX. ab ipso principio, sic hanc enodavit quæstionem : « Quasi dicat Evangelista superiores generationes non ita spectare ad Christum, eo quod non essent ejus parentes, secundum vim activam, sed tantummodo, quia genuerunt Virginem, et ministraverunt carnem, ex qua ortus est Christus. Sic, id est, longe aliter, et sine viro ; nam de aliis dicitur, genuit : at de hoc tantum dixit, virum Mariæ, ne putares Christum communi lege naturæ, ut reliquos omnes, ex patre, et matre natum. Et sic post textam generationis Christi seriem, Evangelista resumit ordinem, ac modum enarrare, quo genitus, et conceptus est Jesus ex Spiritu sancto, et intemerata Virgine. Est enim Christus de Virgine, qui *flos est campi, et lilium convallium*, Cant. II. v. 1. Est enim Christus decus humani generis, quia conceptus de Spiritu sancto in Virginis utero. Et flos campi, sola cœli virtute, nulla hominis cultura, persemminatus Est etiam lilium convallium, id est, fructus humilium parentum. »

Est quippe maxima consideratione, et ponderatione dignum, quod cum Evangelista in illis verbis, *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*, ad docendam dissimilitudinem generationis Christi a præcedentibus aliis, stylum mutasset, dicens : *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus*, totum Mariæ tribuens, nec dicens, Joseph genuit Jesum ex Maria, ut de aliis antea dixerat, *Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Jacob, Jacob genuit Joseph*, etc. Per quod satis superque differentia hujus generationis Christi constare poterat, cum taciti, et expressi idem sit judicium, et declaratio nihil de novo addat, juxta Jurisprudentum communem regulam traditam a Pomponio jurisconsulto, in lib. Cum quid, ff. Si cert. pet. et a Paulo jurisconsulto in lib. Certum, ff. Si cert. pet. his verbis : « Nihil enim refert proprio nomine res appelletur, an digito ostendatur, an vocabulis quibusdam demonstretur. » Qui enim spicas excutit, non novam speciem facit, sed eam, quæ est, detegit, ut scite dixit Jurisconsultus Caius in lib. Adeo quidem, §. Cum enim grana, ff. de acquirendo rerum dominio. Nihilominus tamen in re ita gravissima, et in qua, quivis error, aut quævis,

Dissimilitudo generationis Christi ab aliis clarius et efficacius comprobatur

vel minima hæsitatio, ingens fidelibus pararet detrimentum, voluit id clarius, et formalius explicare, multa enim magni momenti, et gravia geminata verborum declaratio operari solet, ut Jurisprudentes docent in lib. Quinquaginta, ff. de probationibus, et in lib. Balista, ff. ad Trebellianum, et tradit latissime Everardus in sua Centuria legali, in loco avi geminationis. Et sic in reliqua totius capitis parte Evangelista intense vacat probationi, quod Christus Dominus non ex Josepho, sed ex sola Virgine, et operatione Spiritus sancti fuit genitus, dicens: *Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, etc.* Et, *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Ut ex professo in numero præcedenti resolvimus.

In quo Evangelista noster consilium maxime necessarium doctoribus, divinæ Scripturæ lectoribus, verbi Dei concionatoribus, et librorum auctoribus, præstare videtur, ne in alicujus momenti doctrina explicanda, conducentium verborum sint parci. Nullam prepositionem dubiam, male sonantem, aut piarum aurium offensivam proferant, aut jam prolatam sine debita explicatione dimittant, quin statim in vero, et communi sanctorum doctorum, et Ecclesiæ sensu recepto distinguant, et declarent, in audientium fidelium utilitatem, quos declaratio divinorum sermonum illuminat, *et intellectum dat parvulis.* Ps. cxviii. v. 130. Nam sicut *eloquia Domini, eloquia sunt casta*, ut dicitur Psalm. xi. v. 7. ita caste, secure, et in sensu proprio, et in rigore sunt declaranda, et exponenda ita exacte, et expedite, ut veritas nulla possit tergiversatione etiam a malevolis cæleri, aut calumniari. Ut D. Paulus suum discipulum Titum fuit exhortatus, et docuit: *In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum, irreprensibile: ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Ad Titum ii. v. 7. Et eodem intentu idemmet D. Paulus I. ad Timotheum v. v. 14. sic monet: *Nullam occasionem dare adversario maledicti gratia.* Estque consilium hoc saluberrimum a B. Patre nostro doctore Francisco Borgia olim Gandiæ duce, Cataloniæ prorege, imperatori Carolo V. et ejus filio Catholico regi Philippo II. conjunctissimo, et postmodum totius nostræ Societatis Jesu Generali præposito meritissimo, gravissime traditum in tractatu, quem pro prædicatoribus sancti Evangelii edidit, in capit.

iv. in fine, ut videre est apud Patrem Petrum de Ribadeneyra, in ejusdem B. Patris vita. Et secundum hoc, concionatores præcipue cavere maxime debent, a verbis inordinatis, quæ sæpe sæpius erroribus occasionem præbent. Ut D. Hieronymus, et D. Thomas I. p. q. xxxi. art. 2. in corpore, in principio, et Magister Sententiarum in iv. dis. xiii. in fine, passimque omnes his verbis docent: « Ex verbis inordinate prolatis, incurritur hæresis. » Præ oculisque habenda, et memoria perpetuo retinenda est doctrina tutissima S. Thomæ iii. p. q. xvi. ar. 8. in corpore, sic docentis: « Cum hæreticis, nec nomina debemus habere communia. » Quod etiam conforme est communi philosophorum axiomati: « Æquivoca prius distinguenda esse, quam definienda. » Aristot.

Ad quod duo præcipue juvabunt. Primum, ut concionator prævio studio, meditatione, et præparatione debita ad concionandum accedat, juxta D. Bernardi consilium, lib. de Conscientia, cap. de quatuor spiritibus. « Nihil ita, ait, contrarium, nihil ita discrepantissimum, in scribendo, quam acceleratio, et celeritas. Digne enim invenire, quod quæris, et verbis competentibus vestiri, quod inveneris, et locum aptum, tempus feriatum, et ingenium vividum, et stylum exercitatum desiderat. » His enim prædicator debite ornatus, dilectus est Deo, et hominibus, et sunt speciosi pedes in præparationem ad Evangelium pacis pure annuntiandum; juxta Isaiam, lxi. et ad Ephesios, vi. Hic autem, qui ita versatur in meditatione, oratione, et divinarum litterarum, et sanctorum Patrum, assidua lectione, invitatur a Deo, et Ecclesiæ fidelibus, ad prædicandum verbum Dei, cum desiderio, et aviditate illum audiendi, juxta Canticorum ultimum, in fine: *Quæ habitas in hortis, amici auscultant te: fac me audire vocem tuam.* De quo in lib. V. tract. ix.

Secundum, maxime, et necessario juvabit sequi semper, et proponere opiniones, et sententias sensui Ecclesiæ conformiores, et in studiis, et gravioribus universitatibus inter doctores magis receptas: nam qui ab his recedit, suspectus de falsitate facile censetur, secundum veram doctorum sententiam; unde ortum habuit vulgare illud: *novedad, noverdad*; quia teste Aristotele, ii. Politi. c. 6. et Paulo jurisconsulto in lib. xxi. ff. de Legibus: « Minime sunt mutanda, quæ interpretationem certam semper habuerunt » et clarius Ulpianus jurisconsultus in lib. ii. ff. De

Concionatores, lectores, et librorum scriptores nihil dubium absque declaratione proferant.

Concionator prævia lectione, meditatione, et tempore congruo accedat ad concionandum.

Communes sententiæ doctorum amplectendæ sunt, et novitates fugiendæ.

constitutionibus Principum, dicens : « In rebus novis constituendis, evidens esse utilitas debet, ut recedatur ab eo jure, quod diu æquum visum est. » Amplectendus enim, et sequendus est communis doctorum sensus in docendo, judicando, et consulendo, ut docuit Innocentius Papa tertius in cap. Novimus, de verborum significatione, ibi : « Cum enim quidam antecessorum nostrorum diversa responderint, et quorundam sit opinio a pluribus approbata, etc. » Unde temerarium judicant doctores, recedere a communi sententia, ut plures referens tradit latissime doctor Joannes Gutierrez tom. II. Practica quæstio. lib. III. q. 13. a num. 31. usque 37.

Certum est enim, in doctrina D. Gregorii, lib. XXXI. Moralium, in medio, et in doctrina S. Thomæ, 2. 2. q. x. ad 3. « Quod ex inani gloria oriuntur novitatum præsumptiones. » Et ad nostrum peculiare propositum, magis in particulari loquitur episcopus Simancas, lib. de Institutionibus catholicis, tit. L. de Præsumptionibus, et suspicionibus, n. 31. sic dicens : « Suspectus quoque in fide merito censeri potest, qui novas, et singulares opiniones asserit in materia morali, easque pertinaciter tuetur, contra communes, et receptas sententias : inde enim ad hæreses facilis admodum via est. » Quia cum ex inani gloria novitates oriri soleant, ut modo ex D. Gregorio, et D. Thoma dicebamus, cum quis pro hæresi, vel hæresis suspicionem captus est, aut contra eum inquiritur, indicium non leve est, rem ita se posse habere, si innotuerit, talem inani gloria, superbia, aut ambitione esse inquinatum, ut tradidit doctor Franciscus Pegna in Directorio Inquisitorum, II. p. cap. I. commento I. pag. 84. Quod re ipsa Christus Dominus, Lucæ II. voluit docere, cum in medio doctorum fuit a Virgine, et Josepho in templo inventus. Quapropter D. Paulus ad Ephesios v. merito omnes hortatur : *Ut non circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum.* Et efficaciter D. Cyrillus lib. I. Dialogorum cum Armenia, dicens : « Nullus prorsus accipiat sermo eorum, qui relicta via regia, in alteram deflectunt, prout sibi solis videtur, quem mentis morbum curatu difficilimum censuerim. »

Quod quidem consilium ad majorem Dei gloriam, et communem fidelium utilitatem conducit, ut vidimus. Est etiam permaxime necessarium ipsorum concionatorum bono homini, honori, securitati, et quieti. Hoc

enim solo a doloribus multis, et inconvenientibus gravibus, quæ quotidie protervi, et procaces patiuntur, liberabuntur, et expedientur facile, ut gravissime, in his diu versatus, advertit doctor Simancas, lib., de Catholicis institutionibus, tit. XLIX. de Prædicatoribus, v. 3. in hæc verba : « Quod si prædicator examinatus, et approbatus aliquid scandalosum, aut suspectum dixerit, ab inquisitoribus vocandus est, et statim cogenus, ut publice illud retractet vel pio, et catholico sensu populo exponet : et præterea corrigendus, et admonendus est, ne talia iterum prædicare audeat ; si vero hæresim aliquam prædicaverit, puniendus quoque est pro modo criminis, et officio prædicationis privandus. Ea enim pœna infligenda est illis, qui gravius in officio delinquant. » Ubi pro hac sua sententia, adducit Albertum lib. de agnoscendis assertionibus Catholicis, q. xxxvi. v. 8. et eam juribus allegatis comprobatur.

Quæ quidem doctrina maxime necessaria est, quando coram sapientibus sermo habendus esset. Licet enim sapientibus, et insipientibus concionator, lector et librorum scriptor, sit debitor, juxta Paulum ad Rom. I. v. 14. asserentem : *Sapientibus, et insipientibus debitor sum*, differenter tamen, quia sapientibus paratus esse debet ad satisfactionem, omni poscenti rationem, de ea, quæ in nobis est, spe, ut docuit D. Petrus in I. Canonica, c. III. v. 15. Cum simplicibus vero confidenter, et simpliciter ambulantes, Proverb. x. v. 9. non ita exacte, sed pro eorum tenuitate, et captu, juxta D. Paulum ad Hebræos v. 11. 12. et 13. *Quoniam, ait, imbecilles facti estis ad audiendum : etenim cum deberetis magistri esse propter tempus, rursum indigetis, ut vos doceamini, quæ sunt elementa exordii sermonum Dei : et facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo. Omnis enim, qui lactis est particeps, expers est sermonis justitiæ ; parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus, eorum, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni, ac mali.* Ubi S. Thomas lect. 2. sic ait : « Facti estis, quibus lacte opus est, et non solido cibo, id est, alta doctrina, quæ est de arcanis, et secretis Dei, quæ confirmant et confortant ; alio enim cibo nutriuntur pueri, et alio perfecti. Pueri enim utuntur lacte, quasi magis tenui, et connaturali, et defacile convertibili, sed adulti utuntur cibo solidiori. Sciendum est ergo, quod doctrina sacra, est sicut cibus animæ.

Concionator aliter se habere debet coram doctis, et sapientibus, aliter vero coram rudibus.

Novitatum inventores in maximo periculo versantur, et suspecti censentur.

Novitatum concionatores in periculo honoris, famæ, et vitæ sunt expositi

Eccles. xv. : *Cibavit illum pane vitæ, et intellectus*; et cap. xxxiv. *Qui edunt me, adhuc esurient; et qui bibunt me, adhuc sitient.* Et sicut in cibo corporali est differentia infantium, et perfectorum; sic etiam in cibo spirituali doctrinæ. »

Quam quidem differentiam tacite nobis per Evangelistas in Christi nativitate, et regum adoratione, Spiritus sanctus docuit. Nam simplices pastores, qui festinantes venerunt, *invenerunt Mariam, et Joseph, et infantem positum in præsepio*, ut testatur Evangelista Lucas, cap. ii. v. 16. Sapientes autem Magi, *intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre, ejus ut habetur Matth. ii. v. 11.* Nulla Josephi mentione facta, ne aliqua eis erroris occasio præstaretur, ut optime adverterunt Beda relatus a D. Thoma in Catena super caput ii. Matthæi, explicans illa verba, *invenerunt puerum cum Maria matre ejus, et procidentes*, etc. in hæc verba : « Divino autem nutu factum est, quod abierat Joseph, ne aliqua malæ suspicionis occasio daretur Gentibus, quæ primitias sua statim, nato Salvatore, ad eum adorandum miserunt. » Et Glossa ordinaria in eodem Matthæi loco, et Pater Salmeron, III. tomo, tract. xl. ad medium, §. Similia docent, ait : « *Invenerunt puerum cum Maria matre ejus.* Nulla hic mentio Josephi, vel aliorum, quo Herodi puer magis cælaretur. Nam, ut ait Rabanus, divino nutu factum est, quod abierit Joseph; ne aliqua pravæ suspicionis occasio daretur gentibus, communi generationis ratione hunc parvulum natum. Nam gentes ex Sibyllinis libris, aut aliunde novisse poterant, Regem, quem quærebant, ex Virgine nasciturum. Vel ut daretur locus Magis cogitandi, Messiam Regem, quem ut Deum adorabant, patre in terris carere, et conceptum esse de Spiritu sancto, natumque tantummodo ex Virgine matre. Invenerunt autem puerum cum Maria, quæ in omnibus mysteriis socia, et comes est illi individua. Et omnia brevi sermone, utriusque Evangelistæ loca complectens Pater Joannes Maldonado in eadem Matthæi cap. ii. verba, *cum Maria matre ejus*, magistraliter sic docuit : « Quod Josephi mentio non fiat, aut casu, quod forte domi tunc non esset; aut mysterio factum est, ut Joseph a Magis non inveniretur, ne forte Christi patrem putarent. Nam pastores puerum cum Joseph, et Maria dicuntur invenisse, Lucæ ii. v. 16. »

Quod si consilium hoc aliquando, in hac tamen tempestate nostra permaxime est necessarium, cum videamus malitiam abundare, et refrigescere charitatem, Matth. xxiv. qui secundum pravitatem cordis sui, catholicorum concionatorum verba etiam fideliter proposita calumniantur. Adeo quod *unusquisque se a proximo suo custodire debet, et in omni fratre suo fiduciam non habere : cum omnis amicus fraudulenter incedat, et vir fratrem suum derideat, et veritatem non loquatur : docuerunt enim linguam suam loqui mendacium.* Et ideo in doctrina publice, et secreto tradenda, concionatores, lectores, et librorum editores circumspectissimi esse debent, et oculis intelligentiæ ante, et retro pleni, similes effecti sanctis illis animalibus, Ezechieli Prophetæ divinitus ostensis; et veri imitatores Evangelistæ nostri Matthæi, in explicatione, et repetita declaratione generationis Christi Domini, distinctæ a reliquis omnibus naturali modo effectis, ut omnis occasio errandi, aut dubitandi, in re ita gravi nemini posset remanere. Et hæc de hoc tractatu dixisse sufficiat. Qualiter autem beatissima Virgo in matrem Dei, et Josephus in ejus sponsum, et Christi nutritium, fuerint ab æterno prædestinati, sequens tractatus quartus declarabit.

Concionatores hoc maxime tempore cauti, et circumspecti esse debent.

CHRISTI AUTEM GENERATIO SIC ERAT : CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH. Matth. i. v. 18.

TRACTATUS IV.

De prædestinatione Mariæ in matrem Dei, et Josephi in ejusdem Virginis sponsum, et Christi nutritium.

Diximus in tractatu primo hujus primi libri, totius æternum Trinitatis fuisse decretum, quod Deus fieret homo, carnemque humanam susciperet ex Virgine, desponsata tamen, a domo, et familia David regis originem trahente; et explicuimus jam in tract.

Decretum electionis Desparæ in Matrem Dei, et Josephi in putativum patrem.

Quod aliter agendum sit coram doctis, ac coram simplicibus, ex Evangelio comprobatur

II. per totum, Virginem hanc fuisse Mariam, et sponsum ejus sanctissimum fuisse Josephum. Modo autem in hoc quarto tractatu, agendum nobis est de hujusmodi sanctissimæ Virginis in matrem Dei æterna electione, et similiter de sanctissimo Josepho, in verum ejusdem Virginis sponsum, verum Christi nutritium, et putativum patrem.

Christus
prædestina-
torum caput,
et exemplar.

Ab æterno ergo, tota individua Trinitas decrevit, quod Verbum divinum, ejusdem Trinitatis persona secunda, homo fieret, et pro omnium hominum redemptione mortem subiret, juxta illud Apoca. XIII. v. 8. *Agnus, qui occisus est ab origine mundi*. Ubi Rupertus, Lyra, et alii sic explicant. Et similiter, quod esset prædestinatorum caput, ut docuit Paulus ad Romanos, c. 1. v. 4. *Qui prædestinatus est Filius Dei, in virtute, secundum spiritum sanctificationis, et ex resurrectione mortuorum Jesu Christi Domini nostri*. Ubi Lyra, et sanctus Thomas, lect. 3. et III. p. q. XXIV. ar. 1. in hæc verba, aiunt : « Deus ab æterno ordinavit, ut per gratiam unionis in tempore faciendam, homo esset Deus, et Deus esset homo. Et sic Christus secundum quod homo, prædestinatus est esse Filius Dei, qui in virtute, id est, in natura divina, æqualis est Patri; ex resurrectione mortuorum Jesu Christi, de spiritali resurrectione mortuorum, quæ est a peccatis, qui ab ipso resuscitantur sicut et infirmi alicujus medici, a quo sanantur. »

Maria ab
æterno præ-
destinata fuit
in matrem
Dei.

Et consequenter, eadem sancta Trinitas ordinavit, et prædestinavit, beatissimam Virginem in matrem æterni Verbi incarnati. Et quod beatissima Virgo post Christi prædestinationem primum locum obtineret, ut optime, et eleganter cardinalis Nicolaus Cusanus lib. VIII. Exercitationum, his verbis expressit : « Primus enim prædestinatorum omnium caput est Christus; secundum post Christum locum nobilissimum sanctissima Virgo inter prædestinatos habet : cum enim Deus hominis peccatum prævidisset, opemque illi per incarnationem Verbi ferre statuisset, Christum primum, Virginem deinde illius matrem, ad summam gloriam prædestinavit.

Cantica can-
ticorum Vir-
gini appli-
cantur.

Non ergo Virgo mater fuit a filio disjuncta, etiam in electione divina. Unde quod de ipso Christo Dei Filio dicitur, Proverb. VIII. *Dominus possedit me, in initio viarum suarum, ab initio et ante sæcula creata sum, bea-*

tissimæ Virgini matri sancta accommodat Ecclesia, ut post Galatinum, lib. VII. de Arcanis catholicæ veritatis, cap. 1, et alios, tradit, et docet Paler doctor Canisius lib. 1. de Virgine, cap. 11, ante medium. Inmo et omnia fere, quæ continentur in libris Cantici Canticorum, Virgini attribuuntur a D. Bernardo, et Ruperto, super Cantica, et lib. de processione Spiritus sancti, cap. XIII. qui super cap. II. Canticorum sic Virginem loquentem introducit : « Priusquam nascerer, Deo præsens aderam, antequam fierem, bene illi cognita fueram : si enim dicitis, et vere dicitis, quia *eligit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, et immaculati, in conspectu ejus, in charitate*, ad Ephesios, 1. nonne et de me recte sentitis, et recte sentiendo dicitis, quia *eligit me ante mundi constitutionem, ut essem sancta, et immaculata, in conspectu ejus, in charitate*? Et si *deliciæ ejus esse cum filiis hominum*, Proverb. VIII. v. 31. quanto magis deliciabatur cum ista ancilla Domini, miraculo cunctorum filiorum hominum? »

Unde S. Bernardinus Senensis, sermone LI. cap. 4. sic Virginem affatur : « Tu, o Virgo, ante omnem creaturam in mente Dei prædestinata fuisti, ut Deum ipsum hominem procreares. » Et Andreas Cretensis, sermone de Assumptione Virginis, eodem intentu ait : « Hæc Virgo est declaratio profundorum, divinæ incomprehensibilitatis, hic est scopus, qui excogitatus est ante sæcula. » Et quemadmodum de Christo Domino ait Apostolus ad Heb. X. v. 7. *In capite libri scriptum est de me*; ita etiam et de ipsa Virgine in totius Scripturæ initio scriptum est, Gen. III. v. 15. *Inimicitias ponam inter te, et mulierem; ipsa conteret caput tuum*, etc. Quibus verbis, Deum, Mariam Virginem prædixisse, recepta est antiquorum Patrum sententia, et præcipue D. Bernardi, sermone, Signum magnum, super cap. XII. Apocal. sic ait : « Longe ante, Patribus est cœlitus Maria repromissa, mysticis præfigurata miraculis, oraculis annuntiata propheticiis. » Et idem Bernardus, in epistola CLXXIV. et homilia II. super Missus est, dicit : « Beatissima Virgo a Patribus fuit præfigurata, a patriarchis, et prophetis præcognita. » Idem etiam D. Augustinus, sermone de Assumptione, in principio, et D. Ildefonsus, sermone II. de Assumptione, confirmant, et tandem D. Hieronymus, super cap. VI. Michææ,

Mariæ
æterna ele-
ctio in ma-
trem Dei
comprobatur

« Virginem nostram vaticinium vocat Prophetarum. »

Prius Maria
prædestinata
fuit in ma-
trem Dei,
quam ad
tantam gra-
tiam, et
gloriam.

Fuit ergo beatissima Virgo ab æterno electa, et prædestinata, tum ad gratiam, et gloriam, tum etiam ad dignitatem matris Dei. « Et nostro quidem intelligendi modo, ut optime Pater Suarez, tom. II. in 3. p. q. xxvii. ar. 1. disp. 1. sec. 2. et 3. §. 2. dicitur, et Pater Barradas, tom. I. Concor. lib. vi. c. 4. explicant, prius secundum rationem prædestinata, et electa fuit Virgo, ut esset mater Dei, quam ad tantam gratiam, et gloriam: quia ideo beatissima Virgo prædestinata est ad tantam gratiam, et gloriam, quia electa est in matrem Dei. Et ratio est, quia ordo executionis manifestat ordinem intentionis, ut probat late Everardus in sua centuria in loco a virtute finis, præcipue n. 3. « Sed talis gratia, et gloria data est ei, ut esset ita disposita, sicut matrem Dei decebat. Ergo ideo fuit electa ad tantam gratiam, et gloriam, quia in matrem Dei erat præelecta. » Ut ex D. Bernardino Senensi Virginem alloquente modo retulimus. « Tu ante omnem creaturam in mente Dei prædestinata fuisti, ut Deum ipsum hominem procreares. »

Joseph ab
æterno præ-
destinatus in
Virginis
sponsum, et
Christi
nutritium.

Sicut ergo beatissima Virgo post Christi prædestinationem prædestinata est ab æterno in matrem Dei, ut modo vidimus, ita etiam proportionaliter fuit noster Joseph ab æterno prædestinatus in verum Virginis sponsum, Christi nutritium, et putativum patrem, ut docte et eleganter doctor, et pius Joannes Echio, tom. III. suorum operum, sermone de S. Josepho, in principio, sic explicuit: « Ab æterno sibi Dominus Virginem elegit Mariam, juxta id, quod Sapiens agnovit, cum dixit in Spiritu, Proverb. viii. *Dominus possedit me, in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio. Ab æterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret.* Quod si igitur ab æterno Deus sibi illam elegit in matrem, ipsaque Virgo tenella erat, quamvis multos subitura labores, et pericula, eo quod puerum etiam Jesum, ita volente Deo, multas sustinere oportebat persecutiones, cujus curam interim agere decebat Josephum in fuga ad Ægyptum, et reditu: ideo sicut Maria ab æterno prævisa fuit in matrem filii Dei; ita et Joseph in nutritium, atque custodem Christi, et Mariæ electus, et ideo convenientibus officio donis ornatus est, ut non male de eo intelligatur illud Davidicum Psalm. xxii.

Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis, posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso. Quando igitur vir sanctus Joseph in custodem pueri Jesu, et Virginis matris electus est, merito gloria magna exornatus est, juxta illud Proverb. xxvii. *Qui custos est Domini sui glorificabitur.*

Simul enim de beatissima Virgine, et de sanctissimo ejus sponso Josepho vaticinatus fuit Isaias c. lxii. v. 5. dicens: *Habitabit enim juvenis cum Virgine, et gaudebit sponsus super sponsam.* Ubi Glossa interlin. « Caste, et sancte, sicut Maria cum Joseph. » Et eodem spiritu Evangelista Lucas, cap. i. v. 27. Mariam Virginem cum viro Josepho desponsatam, merito conjunxit, dicens: *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David; et nomen Virginis, Maria.* Et noster similiter Evangelista Matthæus, cap. i. v. 18. *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph.*

Electio Ma-
rie et Joseph
simul com-
probatur.

Nam sicut æterna Christi processio absque æterni Patris fide credi non potest, ita temporalis ejus generatio, quæ ex matre sine patre, initium habuit, sine prævia ejusdem Deiparæ cognitione, comparari non poterat. Cognitio enim effectus cognitionem causæ præsupponit. Cum autem B. Virgo Christum ut hominem genuerit, sub hac ratione, causam illius esse, necesse est. Recte igitur ad scientiam de filio consequendam, per matris cognitionem paratur via, ut optime advertit Pater Suarez in præfatione tomi II. ad tertiam partem, in principio. Sic etiam suo modo, et in quadam proportionem, ad cognitionem Christi Domini, et Mariæ matris ejus, conducit cognitio sanctissimi Josephi, tum ob unius tribus, et sanguinis conjunctionem cum ipsa Virgine, ut in tractatu sequenti dicemus; tum etiam, ob verum, et essenziale matrimonium, ante divini Verbi Incarnationem, cum illa contractum, et sic per lineam Josephi, liber generationis Mariæ fuit merito texendus, ut in tractatu præcedenti resolvimus, de quo postea fusius agendum erit.

Præcognitio
Virginis ne-
cessaria est
ad cognitio-
nem Christi,
et præcogni-
tio Josephi
ad cognitio-
nem utrius-
que.

Ex eo autem, quod modo diximus, primo loco prædestinatum fuisse Christum Dominum, deinde beatissimam Virginem, et Josephum, facile intelligetur modus loquendi ab aliquibus Doctoribus passim usitatus. Scilicet, primum nomen in libro vitæ ab æterno scriptum, esse nomen, Jesus: secundum

Nomina,
Christus,
Maria, Jo-
seph, primo
loco adscri-
pta sunt in
libro vitæ.

post illud, esse sacratissimum nomen, Maria. Primus enim prædestinatorum, omniumque caput est Christus; secundum post Christum, locum nobilissimum sanctissima Virgo inter prædestinatos habet. Cum enim Deus hominis peccatum prævidisset, opemque illi per Incarnationem Verbi ferre statuisset, Christum primum, Virginem deinde illius matrem ad summam gloriam prædestinavit. Unde merito illi catholica accommodat Ecclesia illud Proverb. VIII. *Dominus possedit me in initio viarum suarum.* Et illud Eccles. XXIV. *Ab initio et ante sæcula creata sum,* etc. Quia Deipara Virgo ab initio, et ante sæcula prædestinata est ad summam matris Dei gloriam: ab initio, et ante sæcula dilexit eam Dominus, et omnibus virtutibus, Spiritusque sancti donis exornatam illius ideam divina mente habuit. Quod enim de mundo Boëtius olim cecinit. lib. III. de Consolatione, metro 9. dicens:

Mundum mente gerens pulchrum, pulcherri-
mus ipse,

multo præstantius de Virgine Deipara suc-
cini potest,

Matrem mente gerens pulchram, pulcherri-
mus ipse.

Quia quæmodum mundi, ita et Virginis exemplar Deus mente ab æterno gessit pulcherrimum. Unde Virginis pulchritudinem, antequam existeret, in Cantici illis verbis depingebat: *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te.* Cantic. IV v. 7. Quapropter Rupertus, super caput secundum Cantico- rum, sic Virginem loquentem facit: « Eligit me ante mundi constitutionem, ut essem sancta, et immaculata in conspectu ejus. » De quo in hoc eodem tractatu egimus, et tradit Pater Barradas, lib. VI, Concor. cap. IV, per totum.

Quod vero post Christi, et Virginis nomina, nomen Josephi tertio loco in libro vitæ sedem habeat, in ratione relativa veri sponsi ad Virginem, et patris putativi, veri nutritii, et fidelis custodis ad Christum, facile colligemus ex his, quæ de eorum prædestinatione, et de eorum æterna ordinatione in hoc tractatu resolvimus, et dicemus latius in tractatu v. cum sequentibus, lib. III.

Et de hoc tractatu sit satis. Transeamus

jam oportet ad tractatum v. sequentem, de descendencia Virginis, et Josephi ab eadem regia tribu.

CHRISTI AUTEM GENERATIO SIC ERAT: CUM ESSET
DESPONSATA MATER JESU, MARIA, JOSEPH.
Matth. I, v. 18.

TRACTATUS V.

*Quod Maria et Joseph ab eadem tribu regia
processère.*

Beatissimam Virginem Mariam, ejusque dulcissimum sponsum Josephum ejusdem fuisse tribus, genealogiæ, et descendentiæ a domo, familia, et regia stirpe, et prosapia David, in confesso est apud Patres, et catholicos Ecclesiæ Doctores; idque satis aperte constat ex Evangelista Luca, cap. II. v. 4. et 5. in hunc modum: *Ascendit autem et Joseph a Galilæa de civitate Nazareth in Judæam civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, eo quod essent de domo, et familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante.* Ubi doctissimus Cardinalis Franciscus Toletus, in Commento, sic diserte explicat: « Joseph de tribu, ac stirpe David cum B. Virgine sponsa sua erat. Utrumque autem necessarium erat, ad ascendendum in Bethlehem: si enim solum de domo, et tribu David essent, poterant non ascendere in Bethlehem: nam erant multæ aliæ civitates Judæ tribus; at quia de tribu, et stirpe David erant, idcirco ascendunt in Bethlehem, quæ erat civitas David. Domus ergo David tribum Juda designat, de qua fuit David; familia vero stirpem, et prosapiam David ostendit. » Quam explicationem prius dedisse videtur D. Chrysostomus, super hoc caput primum Matthæi, tom. III in hæc verba: « Cum multæ essent ex tribu Juda familiæ, non utique omnes a David genus trahebant: sed ne istud hic diceret, præveniens Evangelista, prorsus exclusit suspicionem tuam, non solum ex domo, verum etiam ex familia David illum esse confirmans.

Maria, et Joseph ab eadem tribu, ex familia David descendunt.

In libro vitæ post Christum, et Virginem, tertium locum habet Joseph

Maria, et Joseph, quia ex eadem tribu, matrimonio secundum consuetudinem Hebræorum copulati sunt

Enimvero si Virgo, et Joseph ex eadem tribu non fuissent, matrimonio non conjungerentur. Cum B. Virgo unica esset filia, et universalis hæres parentum suorum, ut in tract. vii. hujus primi libri probabimus, et juxta præceptum Domini, populi que Hebræorum consuetudine comprobatum, sic fuerit statutum, ut habetur Numerorum xxxvi. v. 8. 9. et 10. ibi : *Omnes etenim viri ducent uxores tribu, et cognatione sua, et cunctæ feminae de eadem tribu maritos accipient, ut hæreditas permaneat in familiis, nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant, ut a Domino separatæ sunt.* Quod etiam satis aperte ab eodem Evangelista Luca cap. i. v. 26. et 27. in Annuntiatione angelica Virgini facta his verbis ostensum est : « *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph de domo David, et nomen Virginis, Maria.* Et paulo inferiorius, v. 32. idem apertius Virgini declaravit, dicens : *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus.* Quid ergo clarius desiderari poterat ? cum in principio Evangelista appellaverit Josephum de domo David. *Ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David;* et postea Angelus, quod nasciturum ex Virgine erat, filium David nominavit, dicens : *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus;* ergo Joseph, et Virgo ejusdem tribus, et stirpis erant. Maxime quod idemmet Angelus postmodum in hoc Matthæi Evangelio Josephum filium David expresse nominavit, dicens : *Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Qua etiam ratione noster Evangelista Matthæus per lineam Josephi genealogiam Virginis, et Christi Domini expressit, sic incipiens : *Liber generationis Jesu Christi,* etc. Et concludens. *Jacob genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus qui vocatur Christus.* Quod optime ex D. Chrysostomo, et ex D. Damasceno tradit Isidorus de Isolanus, ordinis Prædicatorum professor i. p. c. 4, in principio, his verbis : « Matthæus, cap. i. Josephi genealogiam recensens, sic ait : *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.* Ubi glossa, post omnes generationes patrum, ponit ultimo generationem Josephi viri Mariæ, propter quam omnes aliæ introducuntur, dicens : *Jacob genuit Joseph.* Itaque propter Joseph, patrum illa series enumeratur : Joseph vero propter Mariam ; Maria autem propter Jesum mundi Salvatorem. Inde S.

Chrysostomus in homil. inquit : Pósis igitur progenitoribus, et finiens in Josepho addidit virum Mariæ, monstrans, quod propter illam, et hunc in genealogia posuit. » Et paulo inferiorius consequenter ait : « Hic autem quæritur, cum de optima, ac nobilissima genealogia descendisset Virgo Maria, cur non per se, sed per Joseph genealogizata est ? Ad quod respondit Damascenus : Oportet scire, quod non fuerit consuetudo Hebræis, neque divinæ Scripturæ, genealogizare mulieres. Lex autem erat, non desponsare tribum ex alia tribu. Joseph autem descendens ex Davidica stirpe, et justus existens, hoc enim testatur Evangelium divinum, non utique Virginem ad desponsationem duxisset, nisi ex ejus sceptro descenderet. »

Debuit ergo Joseph, quod attinet ad corpus, esse consanguineus Christi, ut Christus spectatus filius David, merito putaretur filius Josephi. Unde Angelus toties ait illi : *Joseph fili David.* Vere enim de domo David, et de regia stirpe descendit, nobilis carne, sed fide, et mente nobilior, quem tanquam alterum David Dominus invenit juxta cor suum, cui tuto committeret secretissimum, atque sacratissimum sui corporis arcanum. Ut post D. Bernardum, homil. ii. super Missus est, bene advertit Pater Salmeron, tom. iii. tractat. xxx. Et ut per Josephum vere nobilissima genealogia Mariæ, et Christi Domini ostenderetur, ut modo diximus, et adhuc probat D. Hilarius super hoc caput primum Matthæi, canone primo, in principio. « Quod Josephi, inquit, potius, quam Mariæ natiuitas recensetur, nihil refert : eadem enim est totius tribus, atque una cognatio, exemplum autem etiam Matthæus et Lucas dederunt, patres invicem appellantes, non tam genere, quam gente, quia ab una tribu cœpta, sub unius successionis, et originis familia continentur. » Et clarius D. Bernardus, homilia ii. super Missus est, eleganter dixit : « Certo statui oportere, non tantum Josephum, sed et Mariam de domo David descendisse, alioquin non esset desponsata viro de domo David, si non esset et ipsa de domo David : sed in altera completa est veritas, quam juravit Dominus David, Psal. cxxxi. v. 11. *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* In altero autem duntaxat conscio, et teste adimpletæ sunt promissiones. » Aliam autem hujus rei rationem non contemnendam assignavit D. Chrysostomus, homil. iii. super hoc caput i. Matthæi, dicens : « Noluit Evangelista re-

Per lineam Josephi genealogia Mariæ, et Christi declarata fuit.

centi adhuc tempore novi illius, admirandique partus Judæis esse manifestum, quod Christus esset de Virgine natus: si enim ipse Dominus multa inprimis obumbravit, atque operuit, filium se hominis vocans: neque illam, quam cum Patre possidet, æqualitatem ubique nobis ad liquidum revelavit. Quid miraris, si hoc quoque interim textit, magnum quoddam, atque mirabile dispensandum? et quidnam hoc est mirabile, inquires? ut scilicet et salvaretur Virgo, et magna suspicio tolleretur.»

Ex Evangelistis ergo Matthæo et Luca, cum sanctorum Patrum interpretatione, et sententia plane fatendum nobis est, quod sicut Joseph a Davidis regia stirpe emanavit, sic etiam ab eadem Virgo sanctissima genus, et originem duxit. Quod ultra ea, quæ modo diximus, divus expressit Bernardus, sermone de verbis Apocalypsis, XII. *Signum magnum*, etc. dicens: « Quid sidereum micat in generatione Mariæ? plane quod ex regibus orta, quod ex semine Abraham, quod generosa ex stirpe David. » Cui consonat D. Ambrosius, lib. III. in Lucam, inquires: « Veri, regalique generis dicimus Christum, et per veros et nobiles reges actum Domini genus. » Idque satis aperte Angelus Gabriel in sua admirabili Annuntiatione Virgini declaravit, Lucæ I. *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus et regnabit*, etc. Et catholica Ecclesia in sua antiphona: « Regali ex progenie Maria exorta refulget. » De quo videndi sunt D. Thomas III. part. quæst. xxxi. art. 3. ad 2. et Pater Suarez, tom. II. in III. par. quæst. xxvii. articulo 1. disputat. 2. sect. 3. per totam, et Pater Barradas, to. I. Concor. lib. v. cap. 30. et doctissimus et religiosissimus Pater Christophorus de Castro in Historia Deiparæ, cap. I. per totum.

Cum ergo beata Virgo, et beatus Josephus ab eadem tribu regia originem duxerint, ut probavimus, et in secundo consanguinitatis gradu fuerint conjuncti, ut postea dicemus; et cum Christus Dominus in generatione temporali filius fuerit Virginis naturalis sine patre, aperte colligitur quod totam nobilitatem naturalem Christus Dominus a Virgine receperit, et Josepho, quorum sane nobilitas, et excellentia propter hoc solum incomparabilis supra omne, quod dici, aut excogitari potest, plane est. De Virgine ipsa probat D. Bernardinus Senensis, tom. I. sermone LXI. artic. 1. cap. 1. et tom. III. serm. de sancto Joseph, capit. 1. 2. et 3. in hæc

verba: « Fuit enim beata Virgo nobilior creatura omnibus creaturis, quæ in humana natura fuerint, aut possint, aut potuerint generari. Nam Matthæus cap. I. ponens ter quaterdenas generationes ab Abraham usque ad Christum inclusive, describit eam fuisse natam de quatuordecim patriarchis, de quatuordecim regibus, de quatuordecim ducibus. Unde patet etiam, quod Dominus Jesus Christus, qui sine matre fuit in cœlis, et absque patre in terris, totam a Virgine humanitatem recepit, atque dignitatem, quæ ad humanitatem sequuntur, scilicet cognationis, ut diceretur filius David, et consanguinitatis, ut diceretur fratres habere de nobili parentela; totum hoc a B. Matre suscepit. Quod etiam ultimus Dux, ultimus Rex, et ultimus Patriarcha totius populi Israël, non aliunde habuit, quam a Virgine beata; ut ex hoc manifeste clarescat, quod omnis nobilitas corporalis concessa humano generi, in Adam a Domino principaliter datum est, ut per multas generationes descenderet in Virginem beatam, et per Virginem matrem terminaretur in Christum Dei Filium benedictum. »

De sanctissimo autem Josepho, per cujus lineam Virginis, et Christi Domini genealogia deducta fuit, clare hoc etiam constat, et probat B. Bernardinus Senensis, locis citatis, sic inquires: « Fuit S. Joseph progenitus de stirpe patriarchali, regali, atque ducali secundum lineam rectam: nam Matthæus cap. I. lineam rectam omnium prædictorum patrum deduxit ab Abraham, usque ad Virginis sponsum. Ex quo patet, quod dignitas patriarchalis, regalis, atque ducalis in isto fuit terminata. » Et paulo inferius ita ad propositum nostrum concludit: « Ex supra dictis patet, quod per prædictos Evangelistas describitur nobilitas Virginis, et Josephi, ut Christi nobilitas exprimatur. Fuit ergo Joseph tanti nobilitatis, ut quodammodo, si liceat dicere, dederit temporalem nobilitatem Deo in Domino Jesu Christo. »

Cum ergo triplex inveniat nobilitas; prima, ex stirpe tantum, quam solam vulgus nobilitatem appellat; secunda, virtute tantum, quam philosophi probant; tertia, genere, et virtute simul, quæ vera, completa, et perfecta nobilitas est, ut juridice loquendo acutissimus docuit Baldus in lib. Nobiliores, c. de commerciis, et mercatoribus. Sed præstantius D. Hieronymus in epistola ad Deme-

Maria, et Joseph a Davidis stirpe regia descenderunt.

Joseph nobilissimus dedit nobilitatem Christo

Maria omnibus creantibus nobilior dedit nobilitatem Christi.

Joseph triplicem habuit nobilitatem: eam virtutis nobilitas præstantior est.

triadem, his verbis : « Ille clarus, ille sublimis, ille sit nobilis, ille tunc integram nobilitatem suam se servare putet, si dedignetur servire vitiis, ab eisque non superari. » Cui consonans D. Agatha in tormentis posita dixit : « Ingenuitas est ista, in qua Christi servitus comprobatur. » Quapropter D. Hieronymus in epistola ad Celantiam, eam sic hortatur : « Nulli te unquam de generis nobilitate præponas, neque obscuriores quoque, humiliore loco natos te inferiores putes; nescit religio nostra personas accipere, neque conditiones hominum, sed animos suscipit singulorum; servum, et nobilem de moribus pronuntiat; sola apud Deum libertas est, non servire peccatis; summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. » De hac autem triplici nobilitate in Christo Domino, in ejus Virgine Deipara, et in sanctissimo Josepho agendum a nobis latissime, et ex professó est, in tractatu IX. per totum lib. II. Et hæc de hoc tractatu sufficiant. Transeamus jam oportet ad ipsius Virginis sanctissimos parentes, de quibus sequens tractatus disseret.

CHRISTI AUTEM GENERATIO SIC ERAT : CUM
ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH. Matth. I, v. 18.

TRACTATUS VI.

De sanctissimis Deiparæ parentibus, et de revelatione conceptionis ejus, et nominis Mariæ eisdem facta.

Quamvis ex divina Scriptura nobis non constet, qui fuerunt sanctissimæ Virginis Mariæ parentes, tamen gravissimæ historiæ ex sanctis Patribus, catholicis Doctoribus, et aliis, fideliter referunt, sanctos Joachimum, et Annam ejus fuisse felices progenitores, ut videre est apud Nicephorum, lib. I. Historiæ ecclesiasticæ, cap. VII. et lib. II. cap. III. et D. Epiphanium, hæresi LXXVIII. in fine, et hæresi LXXIX. circa medium, et in oratione

TOM. I.

de laudibus Virginis, et hæresi LXX. contra Collyridianos, et D. Damascenum, lib. IX, c. XV, et D. Gregorium Nyssenum, oratione de Christi Nativitate, et Hippolytum Portuensem, Germanum Hierosolymitanum, Andream Cretensem, Cedrenum, et alios, quos referunt, et sequuntur, e nostra Societate Jesu, Patres doctores Petrus Canisius, lib. I. de Virgine, c. IV. et Franciscus Suarez, tom. II. in III. p. q. XXVII, art. 1. disp. 2. sec. I. in principio, et Sebastianus Barradas, tom. I. Concor. lib. VI. c. III. et Christophorus a Castro, in historia Virginis, cap. I. n. 6. Neque in hoc audiendi sunt hæretici Centuriatores asserentes, certum non esse, qui fuerint Mariæ Virginis parentes, quia in sacris litteris expressum non invenimus. Quod quidem argumentum familiare est, et levissimum apud hæreticos, ab eo scilicet, quod non est expressum, argumentari, quasi ex Scriptura omnia peti possint. Nam si duorum hominum testimonium verum est, et in iudicio recipi debet, quanto magis, quod per tot Patres, gravissimos Doctores, omni plane exceptione majores est assertum, et declaratum? De Joachim et Anna, sanctissimis, et verissimis Mariæ parentibus, traditionem abunde hoc præstare, exploratum est, etiamsi Scriptura non exprimat, quod Spiritus sanctus sciret hæc a traditione, sine scripto esse petenda. Ut optime advertit Pater Salmeron, to. III, tract. XXVIII, et hæreticos ita argumentantes ab eo, quod in Scriptura sacra non invenitur, convincit evidenter Cardinalis Bellarminus tom. I. lib. IV. de Verbo Dei non scripto, fere per totum.

De his autem Joachimo et Anna, sanctissimis Mariæ parentibus, magis in particulari agens Philo, lib. II. sui Breviarii, constanter asserit, quod pater Virginis appellabatur Joachim, simul et Heli, quia apud Syros idem est Joachim, et Heli, et similiter utrumque hoc nomen Rabbi Hacados dedit patri Virginis matris Messiae, in responsione ad interrogationem sibi factam a consule Antonino, ut testatur Galatinus, lib. VII, c. XII, et Rabbi Heccanas dixit in oppido Bethlehem fuisse Virginem nomine Mariam, cujus pater Joachim Heli, de genere Zorobabel, de tribu Juda. De beatissima autem Anna, quæ hebraice interpretatur gratia, vel misericordia, notum est, fuisse Joachimi uxorem, et matrem Virginis, ut S. affirmat Hieronymus, et plures alii gravissimi auctores, asse-

Non omnia
petenda sunt
ut expressa
a divina
Scriptura.

Joachim
idem est,
quod Heli
apud Syros.

Joachim, et
Anna fuerunt
Virginis
parentes.

Stolanus, et
Emerentiana
parentes
Divæ Annæ.

rentes fuisse in oppido Bethlehem virum Stolanum nomine cum uxore Emerentiana similiter Bethlehemitide, de stirpe David regia, qui duas filias ex suo matrimonio suscepere, ex quibus altera fuit Anna, postea mater Mariæ Virginis, ut tradunt Cyrillus, Patriarcha Hierosolymitanus, Petrus Dorlandus, de Vita beatæ Annæ, Petrus de Natalibus, Driedonius, Echius, et alii, quos refert, et sequitur nostræ Societatis doctissimus Pater doctor Joannes Ferdinandus, in suo Thesauro divinarum Scripturarum, littera A, cap. LXLVIII, verbo, Anna, et Joachim.

Parentes
Virginis
fuere nobilissimi.

Qui omnes, et alii gravissimi fideles auctores honorifice de Joachimo et Anna, Virginis parentibus loquuntur, defendentes eos fuisse nobiles, immo quibusque primis splendidissimis, nobilissimisque genere connumeratos, et honestæ conditionis, spectatæque vitæ apud Deum et homines irreprehensibiles. Ut videre est apud D. Gregorium Nyssenum, in oratione de Christi Nativitate, et apud Nicephorum, lib. primo Historiæ ecclesiasticæ, cap. vii, et novissime adversus Hæreticos invehens, eosque acerrime carpens Pater doctor Canisius, lib. I. de Virgine, cap. iv. per totum, et lib. IV, c. vii, in hæc verba: «Nec enim nomina sanctorum horum Virginis parentum mysterio carent: nam D. Epiphanius, sermone de laudibus Virginis dicit: Joachim enim interpretatur, præparatio Domini, eo quod ex illo præparatum sit templum Domini, nempe Virgo; Anna rursum gratia interpretatur, propterea quod Joachim, et Anna gratiam acceperunt, ut talem fructum germinarent, sanctam Virginem adepti.» Et S. Joannes Damascenus, de dormitione Virginis, eodem intentu ait: «Nomina horum parentum mysterio non vacant, quia Anna gratiam, seu misericordiam, Joachim vero, Dominus firmabit, seu suscitabit, interpretantur. Quo indicatum est, eos genituros esse filiam, per quam Deus misericordiam suscitet, et gratiam confirmaret.» Et idem D. Damascenus, oratione prima de dormitione Virginis: «Divæ Anna nomen Hebræis gratiam sonat, quia non minus morum, quam matrimonii jugo cum Joachim copulata erat: sterilitas enim Annæ, gratia erat: per eam enim adumbrabatur, quod sterilitas gratiæ, et bonorum, qua mundus laborabat submovenda erat, per conceptum optatissimum Virginis in

Joachim interpretatur, præparatio Domini; Anna vero gratia.

Annæ utero. «De quo agit Pater Barradas, lib. VI, cap. iii, de Conceptione Virginis.

Sed quid obsecro de præstantia sanctitatis eximia eorundem parentum Virginis? Audiamus divum Cyprianum, lib. de laudibus Virginis, sic loquentem: «Sancta Virgo Maria, sancta, inquam, et sanctorum virorum filia, cujus parentes fuerunt Joachim, et Anna, qui quidem in vita sua Deo placuerunt, atque etiam fructum ejusmodi germinarunt, sanctam Virginem Mariam, templum simul et Matrem Dei. Joachim porro, Anna, et Maria, hi tres Trinitati palam sacrificium laudis offerrebant: Joachim enim interpretatur præparatio Domini, eo quod ex illo præparatum sit templum Domini, nempe Virgo; Anna rursum similiter gratia interpretatur, propterea quod Joachim, et Anna gratiam receperunt, ut accedentibus precibus talem fructum germinarent, sanctam Virginem adepti: Joachim siquidem precabatur in monte, et Anna in horto suo; Anna vero gravida effecta cælum, et thronum Cherubicum peperit, sanctam puellam Mariam: illa enim reperitur esse cælum, templum, et thronum.» Quod considerans divus Damascenus, in oratione de Virginis nativitate, ad beatissimos Joachim et Annam, in hunc modum exclamat: «O beatum par, et par beatum Joachim, et Anna! vobis certe omnis creatura obstricta est: per vos enim donum omnium donorum præstantissimum Creatori fuit oblatum, nempe castissima Maria, quæ sola Creatore digna erat. O beatos Joachimi lumbos, ex quibus prorsus immaculatum semen fluxit! O præclaram Annæ vulvam, in qua formatus fuit foetus sanctissimus! O beatum Annæ uterum, qui vivum cælum cælis ipsis latius peperit! O beata ubera, quæ ejus, qui mundum nutrit, nutricem lactaverunt! Profecto ex fructu vestro cognoscimini immaculati. *Ex fructu enim arbor cognoscitur*, Matthæi vii. Optimæ ergo arbores, Joachim, et Anna, ex quibus eximius fructus productus est; ex ventris vestri fructu immaculati agnoscimini, o Joachim et Anna.»

Merito sane secundum hoc beatissimæ Annæ competit illud Proverbiorum, cap. ult. *Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas*: est enim Anna felix concha, quæ talem edidit margaritam; et Anna felix truncus, unde regia Jesse virga pullulavit; est Anna felix terra, quæ tam pretiosum protulit thesaurum, unde Ecclesia mili-

Parentes
Virginis
Joachim
Anna mi
laudantur

Anna terr
nubes, c
concha De
paræ dicit

tans, et triumphans ditata est; est Anna fausta nubes, quæ rorem salutis attulit mundo sitiienti; est tandem Anna felix mater, quæ tales habere meruit filiam, et nepotem, qui terræ, mari, cœloque imperant universo. De quo videndi sunt Pater doctor Joannes Ferdinandes, in suo Thesaurο Scripturarum, verbo, Anna, cap. xcviij. fol. 104. pag. 2. et devotissimus Pater Bernardinus Bustos, ordinis Seraphici Francisci, in Mariali, tertia parte, sermone i. p. 1, f. 86.

Hi autem Virginis parentes sanctissimi Joachim et Anna, per viginti annos integros in matrimonio conjuncti, absque ulla prole vixerunt in operibus pietatis delenti semper, et occupati, ut ex D. Hieronymo, et aliis sancta tradit Ecclesia, in lectione quarta de S. Anna, et D. Hieronymus, libro de ortu Virginis, tomo IV. « Vita, inquit, Joachim et Annæ simplex, et recta apud Deum, et apud homines irreprehensibilis erat, et pia. Nam omnem substantiam suam trifariam diviserunt, scilicet templo, peregrinis, et pauperibus, et suæ familiæ usibus perseverantes in justitia, pace, et charitate maritali. Unus tantum dolor sterilitatis angebat, nulla prole post annum matrimonii vigesimum, usque ad senectutem procreata, quod turpitudinis, et infamiæ loco inter Judæos habebatur. »

Et, ut tradit P. Christophorus a Castro, in historia Deiparæ, cap. ii. pap. 31. in medio: « Beatissima Virgo procreata fuit prope annum sexagesimum suorum parentum. » Quod quidem mira Dei dispensatione gestum fuisse, testatur D. Damascens, oratione i. de nativitate Virginis, dicens: « Ex matre autem sterili satis convenienter orta fuit Virgo, ut ad Incarnationis summum miraculum, per aliud sterilitatis miraculum fieret gradus, et ut ostenderetur ex sterili matre, Virginem, non ex carnis concupiscentia, sed ex divina gratia mirabiliter operante fuisse ortam. Et quod de Joanne Baptista Beda agens, homilia in Vigilia Baptistæ dixit: « Matres steriles peperisse, ut miraculo nativitatis, natorum dignitas, et sublimitas nasceretur, » excellentius sane nostræ Virg'nis parentibus Joachimo, et Annæ, eidemque sanctissimæ Virgini maxime quadrat. Et hoc sterilitatis miraculum apposuit Angelus Gabriel sanctissimæ Virgini in Annuntiatione, ad eam confirmandam, quod Virgo permanens conceptione, et paritura erat Filium Dei, dicens, Lucæ i, v. 36: *Et ecce Ehsabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua, et hic*

mensis sextus est illi quæ vocatur sterilis. Ubi Beda, et glossa ordinaria sic explicant: « Apposuit Angelus exemplum sterilis anus parituræ, ut discat Virgo omnia Deo possible, quæ ordine naturæ videntur contraria: et non quasi incredulam exemplis hortatur ad fidem; sed credenti, quæ audierat, ampliora explicat mysteria, ut qui supra naturam conceptum dederat sterili, daturus crederetur et Virgini. » De quo fusius agunt Pater Suarez, tom. II. in iii. p., quæst. xxvii. art. 1. disp. 2. sec. 1. prope finem; et Pater Barradas, tom. I. lib. VI. cap. iii. pag. 470. colum. 2. « Annæ ergo, ait Beda, loco citato, partus non est ablatus, sed per sterilitatem dilatus, donec transiret tempus carnis, et cupiditatis, castissimusque uterus Virgini concipiendæ pararetur. Castitas igitur virginitatem peperit; Virgo igitur ex membris senilibus longe a naturæ fervore alienis, tanquam divinitus datus fructus producta est. »

Sterilitate itaque hac permanente, et Virginis parentibus in jejuniis, oratione, et elemosynis, et sanctis aliis operibus insistentibus, ipsi fide, et devotione pleni, votum emiserunt; si quam sobolem eis dedisset Deus, hanc se illius obsequio mancipaturos, ut optime tradunt, et probant Nicephorus, lib. i. Historiæ, c. 7. et Gregorius Nyssenus, in oratione de Nativitate Mariæ, et Germanus, Archiepiscopus Hierosolymitanus, in oratione de oblatione Virginis in templo, et doctor Pater Canisius, lib. i. de Virgine, cap. 12. in medio, et nos ex professo dicturi sumus in tractatu x. et xi. hujus primi libri.

Clamabant igitur justi Joachim et Anna ad Deum, dicentes illud Psal. xxxiii. et xliv. *Facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsanatio, et illusio his, qui in circuitu nostro sunt.* Et ipse clementissimus Dominus, cujus oculi super justos, et aures ejus in preces eorum, Psal. xxxiii. v. 16. voluntatem timentium se faciens, et deprecationem eorum exaudiens, juxta Psal. cxlv. v. 19. misit eis Angelum conceptionem Virginis annuntiantem, ut testatur Gregorius Nyssenus, in oratione de sancta Christi Nativitate, his verbis: « Annam, cum prole a Deo postularet, nutu divino fuisse confirmatam. » Et Nicephorus, lib. i. cap. 7. et lib. ii. cap. 3. et D. Epiphanius, hæresi lxxix.: « Historia, inquit, Mariæ, et traditiones habent, quod dictum est Joachimo ab Angelo in deserto: Uxor tua concipiet. » Et D. Damascenus, in oratione

Parentes
Virginis
prolem susci-
piend. in Deo
consecraverunt
voto.

Virgo paren-
tum precibus
per revelatio-
nem a Deo
fuit oblatā.

I. de dormitione Virginis : « Angelus conceptionem Virginis parentibus nuntiat : conveniebat enim ut nulli cederet ea, quæ Deum esset paritura. » Et Germanus Constantinopolitanus, in encomiis Virginis : « Dominus flexus amborum precibus Annæ, et Joachimi, misit Angelum, qui prænuntiaret filiæ conceptionem. » Et ex D. Hieronymo, Ecclesia in lectione IV. et V. in festo sanctæ Annæ refert : « Angelus Domini Joachimo et Annæ se ostendit, et preces eorum auditas esse a Deo renuntiavit, filiam a se procreandam, quæ Saræ prolem mysterii magnitudine superaret. »

Et certe cum ex divinis litteris nobis constet, conceptionem Isaac, Samsonis, et Joannis Baptistæ, per Angelos eorum parentibus fuisse nuntiatam, pium sane justumque est, credere, Virginem hac in re reliquos æquasse, immo et superasse. Quia si Angelus ille, qui Isaac conceptionem nuntiavit, apparuit Abraham sedenti in ostio tabernaculi sui, in ipso fervore diei, ut habetur Genes. XVIII. non minus probabile est, ut affirmant Pantaleon apud Metaphrastem, in oratione de S. Michaële, et D. Anselmus, lib. de Conceptione Virginis, cap. II. et Pisanus lib. de B. Virgine, fructu sexto, Joachimo, et Annæ apparuisse in ipso orationis, et amoris erga Deum fervore, conceptumque Deiparæ promississe. Item si idem Gabriel conceptionem Baptistæ Zachariæ a dextris altaris incensi adstanti nuntiavit, Lucæ I. cur Deiparæ parentibus non apparuerit; conceptionemque ejus non promiserit; cum in ipsis eorum piissimis cordibus, veluti aris, suavissimam orationem in tribulatione sua Deo offerrent? Et si Samsonis parentibus conceptum filii Angelus revelavit, Judic. XIII. et XIV. procul dubio beatissima Virgo prænuntiata fuit, quæ fortior Samsone esse debebat, in prosternendo hostes inferiores. Et futura erat sublimior Isaac in meditatione, et contemplatione, ac fortior, et sanctior Joanne, et in omni virtute fecundior. Debuit ergo, ut inquit Anselmus, lib. de Conceptione Virginis, cap. II. Virgo Maria per Angelum prænuntiari, sicut factum fuit. De quo ornate satis agit Bernardinus Bustos in Mariali, II. p. sermone 3. de Nativitate Mariæ, per totam. Et tandem D. Cyprianus, in tractatu de laudibus Virginis ita concludit. « Joachim, et Anna gratiam acceperunt, ut accedentibus precibus, talem fructum germinarent, sanctam Virginem Mariam, Joachim precabatur in monte, Anna

autem in horto suo. » Et D. Damascenus, lib. IV. cap. 13. similiter ait : « Quemadmodum prisca illa Anna, cum sterilitatis morbo laboraret, per orationem, et promissionem Samuelem procreavit; eodem modo hæc sanctissima Anna etiam per obsecrationem, et promissionem Dei genitricem a Deo accepit : ut ne hæc quoque cuiquam ex illustribus matronis cederet. »

Nec solum ipsius Virginis conceptio fuit per Angelum sanctissimis ejus parentibus revelata, ut modo vidimus; sed etiam conceptio sanctissimæ Annæ fuit divino munere adumbrata quibusdam sanctis viris, religiosam vitam in monte Carmelo agentibus, ut refert Petrus Dorlandus Carthusianus, in tractatu, quem de nostra gloriosissima Anna composuit, et habetur in fine vitæ Christi a Jodolpho Senensi, etiam Carthusiano, descriptæ. Inquit ergo Dorlandus, Annam nostram filiam fuisse Stolani, et Emerentianæ sanctoctorum conjugum, et quod Emerentiana procreata fuit, secundum sanctum Cyrillum, anno septuagesimo septimo ante Incarnationem Christi, quæ semper in maxima religione, et virtutum splendore, castitatis, et virginitatis præcipue, vitam gessit, quoad usque convenit religiosos viros in monte Carmelo habitantes, qui post longam jejuniorum, et orationum preparationem debitam, tres eorum in spiritu rapti visionem hujusmodi acceperunt. « Radicem vidēre pulcherrimam geminam ex ea arborem emittentem, et quarum altera natus est ramus speciosissimus; ex altera vero arbore nata est virga sane pulchra, pulchriorem producens fructum, et florem. Hæc radice sic visa, audita est simul vox dicens : Hæc radix est Emerentiana nostra magnæ propagationi destinata. Quare intellecta, virgo Deo et parentibus obediens, Stolano viro justo, et Deum timenti nupsit. Ex quo matrimonio, et ex radice Emerentianæ, duæ frugiferæ arbores prodire, altera fuit Sobe mater sanctæ Elisabeth, et avia præcursoris Baptistæ, altera vero arbor speciosior nostra gloriosissima Anna, mater sanctissimæ Deiparæ Mariæ, et Christi avia. »

Nec solum sanctissimis Joachimo, et Annæ fructus matrimonii sui, nempe Virgo sanctissima, revelatus fuit, sed etiam nomen Maria, quod illi imposituri erant, *Et nomen Virginis, Maria*, Lucæ, I. v. 5. D. indicavit Ambrosius, lib. de institutione Virginis, dicens : « Quia non est verisimile, singulare

Conceptio
Deiparæ per
Angelum fuit
ejus parentibus
prænuntiata, præ-
stantius quam
Isaac, Sam-
sonis, et
Baptistæ.

Anna
ræ n
præf
Anna
muelis

Conce
Anne
giosis
fuit a
revel

Visio n
digna, E
rentian
Annæ
trem ad
bran

Mariæ
ejus par
bus au
tium fr
Angelo,
divinis
ris adun
tum

hoc divinæ providentiæ genus aliis concessum, fuisse Virgini denegatum, quæ a nullo illustrium Sanctorum vincitur in privilegiis gratiæ. » Et expresse D. Hieronymus, lib. de ortu Virgini : « Divinitus, inquit, revelatum fuit parentibus nomen Mariæ, sicut nomen Isaac revelatum fuit Abraham. Genes. xvii. v. 19. et nomen Joannis Baptistæ Zachariæ, et Elisabeth, Lucæ, i. v. 13. » Quin et multis ante retro sæculis nomen Maria adumbratum, et figuratum fuit, imponendumque illi, quæ mater Dei erat futura; et præcipue Genesis, xxii. præcipiens Deus Abrahamæ, ut illi dilectum filium suum Isaac, Christi Domini typum et figuram sacrificaret, dixit : *Vade in terram visionis, atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montem, quem monstravero tibi*, etc. Ubi Hebræi legunt, *Moria*, seu, *Morie*. Nec enim scribitur vocali, O, sed taliter, quod fere legi potest Maria, secundum Burgensem, in prima additione. Et ideo in libro secundo Paralip. cap. iii. v. 1. illa terra visionis, seu Morie appellatur mons Moria; ibi : *Et cepit Salomon ædificare domum Domini in Hierusalem in monte Moria*. Ubi Lyra : « Moria, idest, visionis : ille est locus, in quo Abraham obtulit Isaac, ut habetur Genesis, xxii. et vocatur ibidem locus visionis, quia Abraham appellavit ipsum, Dominus vidit. » Ut ibidem dicit Burgensis ubi supra. Ad significandum, quod locus ille, quo Filius Dei venturus erat, humanitatem accepturus, et pro hominum redemptione mortem subiturus, appellari debebat mons Moria, mons altus, et sublimis, Maria nempe, ut probat gravissimus ille auctor Triumpho Christi contra infideles, tit. xvi. fol. 203. col. 2. 3. et 4. cui satis consonat quod Isaias cap. ii. v. 2. prædixit : *Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes*. Quem locum ad præsens propositum D. Gregorius, super primum Regum cap. i. sic explicat : « Potest autem hujus montis nomine beatissima semper Virgo Maria Dei genitrix designari, mons quidem fuit, quæ omnem electæ naturæ altitudinem electionis suæ dignitate transcendit. Annon mons sublimis Maria? Quæ ad conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros usque ad solium Deitatis erexit? Nam sicut mons altitudinem, ita domus designat habitationem; mons quippe et domus apte dicitur, quæ dum incompara-

bilibus est illustrata meritis, Dei Unigenito, in quo recumberet, sacrum paravit uterum : nam mons in vertice montium Maria non fieret, si supra Angelorum altitudinem hanc divina fecunditas non levaret; et domus Domini non fieret, si in ejus ventre per assumptam humanitatem Verbi divinitus non jaceret. » Et hoc quidem Mariæ nomen, prout fuit Annæ revelatum, ipsamet sanctissima Anna tempore post partum tunc solito, declaravit, et filiæ suæ Virgini sanctissimæ imposuit, ut ex Gregorio Nysseno, Metraphraste, et Nicephoro tradit Pater Christophorus de Castro, in historia Deiparæ, cap. ii. n. 10.

In sua sterilitatis afflictione sanctissimi Joachim, et Anna, Anna ipsa præcipue, summis precibus virilem prolem a Deo petebant, sed Deus piam ipsorum petitionem præstantiori sorte ditavit, non filium, sed filiam, Matrem Dei futuram, eis concedens. Ut adnotavit sanctus Antiochus, homil. cvii. quæ refertur in appendice ad Bibliothecam Sanctorum Patrum, in hæc verba : « Anna Joachim uxor flens in horto suo, cum petitionem suam obtulisset pro impetrando filio, promeruit accipere sanctam Virginem Mariam matrem Dei, quæ omnium hominum, etiam Angelorum, est præstantissima. » Adimpletumque fuit in nostra gloriosissima Anna gloriosius sane, quam in alia qualibet matre, illud Ecclesiast. xxxvi. v. 22. *Omnem masculum accipiet mulier, et est filia melior filio*. Ubi Lyra : « idest, mulier gratanter accipiet masculum, et tamen aliquando magis expediet sibi parere femellam. » Unde merito quidem, et ad nostrum conducens intentum Rodolfus Agricola sic cecinit :

Sola etenim Virgo plus est, quam mascula
proles ;

Nec te poeniteat, non peperisse marem.

Illa ingressuro struxit penetralia Regi ;

Tu tamen hujus eras janua, fonsque, domus.

Conspicuos præstant alios bene facta parentum :

Tu contra, natæ nobilitate nites.

Magna quidem, meritisque tuis, pietate, fideque,

Quis neget? at nata hæc splendidiore facit.

Et alius etiam Divæ Annæ affectus breviter; et eleganter ita concinuit :

Salve Parens sanctissima,

Sacro Beata conjuge,

Sacratiore filia,

Nepote sacratissima.

Apud Canisium, lib. i. de Virg. c. 3. ad finem.

Anna nomen
Mariæ
imposuit.

Joachim, et
Anna petebant a Deo
filium : ipse
autem eis
præstantior
filium
concessit.

Maria domus,
et mons
Domini est.

Et sic mirabiliter in his Virginis parentibus, præcipue in beatissima Anna, verificatum est quod Isaias ca. LI. v. 3. dixit: *Ponet Dominus desertum ejus quasi delicias, et solitudinem ejus quasi hortum Domini: gaudium, et exultatio invenietur in ea, gratiarum actio, et vox laudis.*

Quare Ecclesia celebrat festum sanctæ Annæ, et non sancti Joachimi.

Quod si roges, qua ratione, cum ambo Joachim et Anna Virginis parentes fuerint sanctissimi, ut vidimus, et in generatione Virginis Joachimus, ut principalis efficiens concurrerit, festivitatem tamen ejus catholica Ecclesia non ita celebrat, sicut beatæ Annæ festivitatem? Quæstionem hanc movit, et resolvit D. Vincentius, in sermone sanctæ Annæ, in principio, cujus formalia verba sunt hæc: « Quæstio est inter multas personas, quare sancta mater Ecclesia, populusque Christianus non facit festum de patre Virginis Mariæ, sancto, et justo vocato Joachim, sicut de matre ejus, beata Anna? Respondeo, quod licet Joachim fuit sanctus, et benedictus amicus Dei, tamen majoris sanctitatis fuit beata Anna. Ratio, quia majorem participationem habuit cum Virgine Maria matre sua; pater vero modicum participat cum filiis, sed mater, quæ novem menses portat, et post nativitatem lactat, nutrit, dormit cum eis, et osculatur. Quia ergo beata Anna habuit majorem participationem cum Virgine Maria, fonte totius sanctitatis, quæ jam in utero matris existens, erat sancta; cogitate ergo quanta sanctitas remansit in beata Anna, quæ ipsam portavit, et nutrit, dando sibi illa, quæ habebat; Virgo Maria dabat matri sanctitatem, ideo fuit sanctior, perfectior, et spiritualior Joachim viro suo. Nota similitudinem ad hoc de rosa, quæ colligitur ab uno, et datur alteri, et ille eam portat, et tenet in manu clausam, in quo ergo remansit plus de odore illius rosæ, vel pomi, in dante, an in recipiente? Certum est, quod in recipiente. Ita rosa paradisi, et pomum virtutum Virgo Maria per Joachim fuit data beatæ Annæ per generationem, et B. Anna recepit, portavit, nutrit, et tribus annis lactavit; plus ergo remansit in ea de odore sanctitatis. Ita est ratio, quare fit festum de B. Anna, et non de Joachim. »

Agendum hic erat de Conceptione immaculatissima B. Virginis a peccato originali præservata; sed ex consulto agitanda remittitur ad tractatum primum per totum lib. tertii, ubi latissime invenies. Modo autem utrum beatissima Anna pluries, an semel

tantum nupserit, et an unicam tantum filiam Deiparam habuerit, an vero plures, in tractatu sequenti resolvemus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH. Matth. I. 18.

TRACTATUS VII.

Quod Diva Anna semel tantum nupsit, et unicam tantum filiam Deiparam Virginem habuerit.

Quamvis tractatus hic a præcedenti minime sejungendus videretur propter materiæ affinitatem nihilominus tamen præsentem difficultatem, seorsum examinandam decrevi; tum propter ejus gravitatem, tum etiam ne præcedens tractatus adeo longior evaderet, ut lectori tædium aliquod gignere posset.

In difficultate proposita quorundam fuit opinio, B. Annam primum quidem nupsisse Joachim, et post ejus obitum nupsisse Cleophe, et post mortem Cleophe, nupsisse tandem Salome; et quod ex Joachim suscepit Virginem Deiparam; et ex Cleopha Mariam Cleophe, sic propter patrem nuncupatam; et ex Salome Mariam Salome: et quod Virgo Deipara Josepho fuit in matrimonio collocata; Maria autem Cleophe, Alphæo; Maria vero Salome nupsit Zebedæo. Virginis filius fuit Christus Dominus, et Salvator. Mariæ Cleophe fuerunt filii Jacobus minor, Joseph justus, Simon, et Judas. Maria Salome habuit Jacobum majorem, et Joannem Evangelistam. Unde patet, Joannem Evangelistam, Jacobum majorem, Jacobum minorem, Joseph justum, Simonem, et Judam Thadæum fuisse Christi Domini consobrinos, quia earumdem sororum fuerunt filii. Hujus sententiæ patroni fuerunt Glossa ordinaria, super Paulum ad Galatas, II. in illa verba: *Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini*; Transeamus oportet ad nostri sanctissimi Jo-

Prima
asserit
Annæ
ries nup

ubi ex D. Ambrosio sic ait Glossa : « Scien- dum est, quod Maria mater Domini, Joachi- mi, et Annæ filiæ fuit, quæ nupsit Joseph, et ita Joseph fuit putativus pater Christi. Mortuo autem Joachim, Cleophas frater Jo- seph eandem Annam accepit uxorem, et genuit ex ea filiam, quam vocavit Mariam, quæ nupsit Alphæo, qui genuit ex ea filios, scilicet Jacobum, Joseph, Simonem, et Ju- dam. Mortuo autem Cleopha, quidam Salo- me eandem Annam duxit, et generavit ex ea filiam nomine Mariam, quæ nupsit Tha- dæo, et habuit ex ea filios, scilicet Jacobum, qui dictus est major, et Joannem Evangeli- stam. Tres ergo viros Anna habuit, et tres filias. » Et eandem sententiam tuentur Hu- go de Sancto Victore ibidem, quæstione v. et Joannes Echius, in sermone Sanctæ Annæ, et Beda, Actorum, I. et Petrus Sutor Cartus, in libello : de triplici connubio D. Annæ, qui ex aliis auctoribus sententiam suam probare conatur, et D. Antoninus, I. p. Historiali, et Petrus de Natalibus, et Jodolphus, De vita Christi, cap. v. et Gerson, sermone de Nati- vitate Virginis. Quorum fundamentum est, quia Christus Dominus dicitur habuisse fra- tres, et sorores. Joannis II. *Descendit Ca- pharnaum ipse, et mater ejus, et fratres*, et ad Galatas I. *Alium Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini*; et Matthæi, XII. *Ecce mater ejus, et fratres stabant foris quæ- rentes loqui ei*. et Marci, VI. *Nonne hic est fi- lius Mariæ, frater Jacobi, et Joseph, et Judæ, et Simonis? nonne et sorores ejus hic nobiscum sunt?* etc. Sed hi fratres non erant filii per- petuæ Virginis Deiparæ. Quod sentire, im- pium est; ut in tractatu II. et III. libri IV. contra Elvidium, resolutum invenies. Ergo filii erant sororum ejus, et Christi conso- brini, ob idque fratres nominantur, et sorores. Tum etiam, quia Christus Dominus vi- vens, nimium diligebat Joannem Evangeli- stam, et moriens, Immaculatam Virginem matrem suam illi commendavit; ergo propter maximam sanguinis conjunctionem; ergo filius fuit sororis sanctissimæ Virginis : alias enim decorum non esset, Virginem Deiparam cum viro habitare, nisi maxima sanguinis conjunctione propinquo, unde colligunt, Jo- annis Evangelistæ matrem, sororem fuisse Virginis Deiparæ.

Contraria tamen sententia a probis am- plectenda est, scilicet, Virginem Deiparam fuisse unigenitam filiam suorum parentum Joachimi, et Annæ : divamque Annam uni-

cam tantum filiam habuisse, neque unquam ad secundas, et ultiores nuptias convolas- se. Ita defendunt Theophylactus, in cap. XII. Joannis, dicens : « Quod Joachim aliam pro- lem, nisi Mariam, non habuerit. » Et Euthy- mius, super Joannis XIX. asserit, Virginem Mariam unigenitam extitisse. Et clarius D. Gregorius Nyssenensis ita de Virginis parenti- bus loquitur, ut qui sine alia prole pervene- rint ad senectutem. Et D. Epiphanius contra Collyridianos, hæresi LXXIX. affirmans, pa- rentes hanc Virginem illustrem filiam pro- creasse, cum jam grandævæ, et propectæ essent ætatis, ut Mariæ ortus majori Dei mi- raculo commendaretur. Et recentiores theo- logi, accuratius, et diligentius re excussa, comprobant; præsertim Clytobæus, Jacobus Faber, Melchior Canus, et alii quos refert, et sequitur Pater doctor Canisius, lib. I. de Virgine, cap. IV. prope finem, et omnes fere antiqui Patres exponentes caput primum Matthæi, et Christi genealogiam, supponunt B. Virginem fuisse unigenitam, et hæredem unicum universalem suorum parentum; ut optime probat Pater Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXVIII. art. 1. usque ad 3. disputatione 5. sect. 4. post medium; et doctissimus ma- gister Medina, in III. p. q. XXXVIII. art. 3. sapienter dicit, primæ sententiæ ab omni- bus contradici, quippe quæ nullum habeat fundamentum neque in Scripturis, neque in historiis. Et Pater Canisius loco citato his verbis asserit : « Hoc multiplex Annæ con- jugium vulgi opinione magis, quam veterum auctoritate niti, ac recentiores duntaxat ha- bere suffragatores, qui Deiparæ matrem, ne- scio, quam prudenter, ac solide tam male castam proponunt. » Propter quæ merito S. Thomas, super caput primum ad Galatas, lectione 5. in medio, historiam illam de tri- bus filiabus Annæ rejicit, et similiter doctis- simus Jansenius, episcopus Gandavensis, in sua Concordia evangelica, cap. CXLIII. pag. 1040. col. 2. et 1041. col. 1. ubi constanter asserit, priorem sententiam non esse verisi- milem, tum quod parum conveniat dignitati sanctissimæ matronæ Annæ, plures ei mari- tos adscribere ab ipsa successivè acceptos : tum etiam post prolem ex priore matrimo- nio susceptam. Et Lypomanus, in Vita sancti Josephi, pag. 369. versiculo, quod si adhuc clarius; et doctissimus Cardinalis Ba- ronius, tomo I. Annalium, pag. 15. littera A. et B.

Quæ nostra hæc sententia probatur. Pri-

Diva Anna
semel tantum
nupsit, et
unicam tan-
tum filiam
habuit
Mariam.

Quod B. Anna
semel tantum
nupserit, et
unicam tan-
tum filiam
Virginem
habuerit,
nullis
probatum.

Quod est
inverisimile,
imaginem
habet
falsitatis.

Virginitas, et
viduitas
etiam in lege
veteri præ-
feruntur
matrimonio.

Vidua, quæ
semel nupsit,
præfertur
viduis, quæ
pluries
nupsunt.

mo, quia Gregorius Cedrenus, in Compendio historiarum, refert, B. Joachimum post ortum B. Virginis duodecim annis cum B. Anna conjugē suā vixisse, octuagesimumque annum agentem; Annam vero annos undecoginta natam e vivis excessisse. Quocirca probabile non est, Annam fere jam decrepitam, et viro suo Joachimo demum orbatam, ad secundas, et tertias nuptias transiisse, præsertim cum nullo legis præcepto ad repetendum connubium urgeretur, ac procul dubio sciret, iteratas sæpe nuptias accusari magis, quam probari, ut statim dicemus. Id autem, quod inverisimile est, imaginem habet falsitatis, ut docuit Ulpianus jurisconsultus in l. non est verisimile. ff. quod metus causa gestum erit, et ideo efficacior probatio ab eo, qui inverisimilia proponit, requiritur, ut habetur in c. quia verisimile, de Præsumptionibus, et late Evêrardus in loco a verisimili. Probatur secundo, quia incredibile est, B. Annam inferiorem fuisse Anna Phanuelis filia, quæ, teste Luca II. v. 26 « *Processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua, et hæc vidua erat usque ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat de templo, jejuniis, et obsecrationibus serviens nocte, ac die.* Tertio probatur, quia si quod docuit Apostolus, I. Corint. VII. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit : quod si dormierit vir ejus, cui vult, nubat. Beatior tamen erit, si sic permanserit*, non solum verum habet in lege Evangelica, sed etiam in Testamento veteri, in quo præferebatur virginitas, et vidualis castitas matrimonio : ut probant D. Hieronymus, lib. I. et II. contra Jo-
vinianum, cap. XXVI. et in epistola ad Furiam, de viduitate servanda, et D. Damascenus, lib. IV. de Fide orthodoxa, cap. 25. et D. Ignatius, in epistola ad Philadelphien-
ses, et Josephus, lib. XIII. de Antiquitate populi Judaici, cap. VIII. et lib. II. de bello Judaico, cap. VII. et Solinus, in sua historia, cap. XXVIII. Qua ergo ratione, quo fundamento, aut quo quæsito colore, nostræ gloriosissimæ Annæ excellens prærogativa hæc in sancta viduitate permanendi, maxime post susceptam Virginem, deneganda est? ut sic juxta D. Paulum permanens, sit beatior.

Et confirmatur, quia ipsemet Apostolus ad Timotheum, v. judicat, viduas, quæ secundo nupsunt, non esse omnino dignas ecclesiastica elemosyna; sed præferri jubet

eas, quæ post primum matrimonium laudabiliter in viduitate permanent, sic inquit : *Vidua eligatur, quæ fuerit unius viri uxor.* ubi D. Thomas : « Vidua unius viri habet laudabile signum castitatis. » Unde apud Jurisprudentes appellatione nuptiarum primæ nuptiæ intelliguntur, et ita legato relicto pro alendis viduis, præferri debent viduæ, quæ semel tantum nupsunt. Nam licet honorabiles nuptias simpliciter pronuntiavit Apostolus ad Hebræos, XII. v. 4. *Honorabile connubium*, etc. tamen postquam dixerat, I. Corinth. VII. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit. Quod si dormierit vir ejus, libera est a lege viri; cui vult nubat in Domino*, statim adjecit : *Beatior tamen erit, si sic permanserit.* Unde etiam quamvis filius teneatur matri viduæ alimenta præstare; non tamen ad hoc tenetur, si velit ipsa secundo nubere, et consequenter, neque ei dotem aliquam assignare, ut ex Guiliermo, Cumano, et Baldo tradit, et resolvit Tiracuellus, in lege boves. §. hoc sermone, n. 141. et 145. ff. de verborum significatione. Indignum certe esset, hæc in gloriosissima nostra Anna posse verificari, et si alter Joachim sacerdos volens sanctam Judith enconomastice laudare, eam primo loco commendavit, quod post virum suum perfecte castitatem servaverit, dicens, Judith, xv. *Joachim autem benedixit eam dicens : Tu gloria Hierusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri; quia fecisti viriliter, et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, et post virum tuum alterum nescieris; et ideo benedicta eris in æternum, et dixit omnis populus : Fiat, fiat; Indecens profecto, et indecorum censetur, simile encomium patrono nostro, patri, et avo D. Joachimo in beatissima Anna uxore sua unquam denegare; sed libentissime; et cum maxima prærogativa concedere, et, ut in posterum B. Annam primam viduitatem servasse, omnes clamitent fideles, et, quod omnis populus pariter dicat, fiat, fiat.*

Quarto probatur Ecclesiæ catholicæ auctoritate, quæ in epistola Missæ in festo sanctæ Annæ, vocat eam mulierem fortem, ei applicans illud Proverb. ultimo : *Mulierem fortem quis inveniet?* Ubi inter ejus fortitudinis effectus, unus hic præcipue recensetur : *Sindonem fecit, et vendidit, et cingulum tradidit Chananeo.* Beatissima ergo Anna sindonem unam tantum, beatissimam, inquam, Virginem procreavit : quæ etiam deliciarum

Filius matrem volentem secundo nubere, non tenetur alibi nec dotem assignare

Judith laudatur, quod semel tantum nupsit

Illud mulieris fortis applicatur Annæ matri Virginis.

sindon esset delicata filiis ejus, ac devotis; et quod eadem sindon esset cingulum, et humanitatis vestimentum, Chananæo, Christo Domino, nostræ salutis negotiatori. Non ergo plures sindones, plures filios, et filias; sed unam tantum, B. nempe Virginem, B. Anna habuit.

Et confirmatur ex illo Canticorum vi. *Una est columba mea, perfecta mea, una est matri suæ, electa genitrici suæ.* Quem locum de B. Virgine explicant Rupertus, Theodoretus, et Pater Canisius, lib. i. de Virgine, cap. 10. post medium, in hæc verba: « Spiritus sanctus de Virgine disserens, ait: *Una est columba mea, perfecta mea.* Hanc unam et electam, perfectamque columbam esse Mariam, quæ puritate quidem Cherubim, et Seraphim antecellit. » De ipsa Virgine in sua propria persona dicitur: *Una est columba mea, perfecta mea.* Quia secundum D. Damascenum, sermone de Annuntiatione, et Patrem Canisium, lib. i. de Virgine, cap. 6. « Hæc una speciosa, et electa, dilectaque columba, omnis peccati felle, et amaritudine vacans, et suum semper candorem nativum retinens. » Nec solum B. Virgo columba unica est propter peccati carentiam, ut vidimus; sed etiam perfecta simul fuit in integra mandatorum, et consiliorum observantia, in quo christianæ vitæ perfectio consistit, ut docuit S. Thomas, 2. 2. quæst. CLXXXIV. ar. 2. in corpore, ad finem, et opusculo xvii. cap. 6. in hæc verba: « Consilia ad vitæ perfectionem pertinent, non quia in eis principaliter consistat perfectio, sed quia sunt via quædam, vel instrumenta ad perfectionem charitatis habendam. » Unde B. Virgo omni motioni divinæ, omni supernaturali auxilio, et prævenienti gratiæ integre correspondit, ut in multis locis a nobis est postea dicendum, præcipue in lib. III. tract. xiii. Quapropter postquam de Virgine dictum est: *Una est columba mea,* statim subjicitur, *Perfecta mea,* quæ neque in peccato originali, neque aliquo actuali, nec dormivit, neque dormitavit, sed semper Virgo, semperque in divina gratia vigilans. Postquam autem egerat de perfectione Virginis in propria persona, gradum statim facit ad agendum de eadem in suis sanctissimis parentibus, dicens: *Una est matri suæ, electa genitrici suæ.* Quod scilicet hæc una perfecta columba est, filia unica matri suæ Annæ in sancto matrimonio cum D. Joachimo procreata, aperte innuens, beatam Annam præter Virginem, nullam filiam, aut

filium habuisse. Et ponderanda sunt pro nostra sententia verba illa duplicata, et geminata: *Una est matri suæ, electa genitrici suæ.* Quia verborum geminatio magnam aliquam significationem ostendit, et omnem dubitationis occasionem aufert, ut docuit Consultus in L. Balista, ff. ad Trebellianum; estque commune Jurisprudentum axioma, ut videre est apud Everardum in sua Centuria, in loco, a geminatione verborum. Merito procul dubio propter hæc, et alia B. Anna omni cœlesti, et terrestri digna est laudatione, et quia sanctissima, et quia Virginis mater, et etiam quia Christi avia. Et sic in antiquo Hispalensi breviario ei canitur:

O quam Anna veneratur,
Ac debite colitur,
Et in cœlis sublimatur,
Et in terris attollitur
Terra, Pontus, Astra, Mundus
Lætum dent obsequium,
Chorus psallat lætabundus,
In Annæ præconium.

Et ita fideles omnes *quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque justa, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus,* ad Philip. iv. v. 8. in honorem, et præconium D. Annæ cogitare, tribuere, et decantare ei debent, et propter Virginem, domum Domini Dei nostri, omnia perfecta sunt ei quæsituri.

Et hanc secundam opinionem, tanquam certiore, probabiliore, et favorabiliore sanctissimæ Virgini, et ejus beatissimis parentibus, amplectentes, solum restat prioris sententiæ fundamentis respondere; et primo, quod hæc nostra secunda sententia plures, antiquiores et graviore patronos habet, ut vidimus. Secundo in generali, quod in sacris litteris perquam usitatum est, nomen fratris, et sororis, ad cognatos, propinquioresque referre. Unde hac ratione Loth, et Abraham fratres ad invicem appellabantur, cum tamen Loth esset tantum Abrahæ consobrinus, Genes. xiii. Sic etiam Jacob appellatus fuit frater Laban, cum ejus esset socer, Genes. xxix. Sic Abraham Saram uxorem suam sororem nuncupavit, Genes. xii. ut D. Hieronymus, lib. adversus Helvidium adnotavit. In quo sensu fratres, et sorores Domini, Judæi secum esse testabantur. Qui tamen non filii Joseph, aut Mariæ putandi

Verba geminata multum operantur.

Maria columba perfecta, et unica filia matri suæ Annæ.

Maria omni motioni divinæ correspondit.

Satisfit contrariorum argumentis.

In sacra Scriptura cognati appellari solent fratres.

sunt, ut contra Helvidium, reliquosque hæreticos ex professo in tractatu III. per totum, lib. IV. dicemus. Quin potius, juxta sacre Scripturæ morem, cognati censendi sunt, quemadmodum de Loth, Abraham, et aliis modo vidimus, et tradit optime Pater doctor Canisius, lib. I. de Virgine, cap. 4. ad finem. Tertio in particulari respondetur, quod Maria Cleophe, quæ Virginis soror nominatur, Joannis, XIX. non fuit soror uterina, sed ejus affinis tantum, secundum Theophylactum. Affinitas autem fuit hæc, quod Maria Cleophe filia fuerit Cleophe, et Maria Cleophae conjugum, Cleophe autem frater fuit sanctissimi Josephi, et sic Maria Cleophe consobrina tantum erat gloriosissimæ Virginis, ideoque in Evangelio hac ratione tantum soror ejus nuncupatur. Ad quod magnam inducit probabilitatem, quod vix in Scriptura sacra reperitur, parentes, duas filias, vel duos filios, eodem penitus nomine compellasse. Est enim efficax argumentum, et præsumptio ab his quæ communiter fieri solent, ut habetur in c. I. de clericis non residentibus; et in L. quædam, §. nummularios, ff. de edendo. Adeo quod ita præsumatur veritas se habere, sicut communiter, et frequenter res accidere solent, ut in L. eum, qui probabilem; c. de episcopis et clericis; et tradit doctissime Everardus in sua Centuria, in loco a communiter accidentibus. Si ergo Maria Cleophe fuisset Virginis soror uterina, sane non Maria, sed alio nomine nuncuparetur, ut a Virgine Deipara distingueretur. Christus autem Dominus Virginem matrem suam Joanni Evangelistæ commendavit, et propter virginitatem, ut sic Virginem virgini commendaret, ut est sanctorum Patrum sententia; et etiam, quia dilectus ille discipulus consanguineus erat Virginis, non tamen consobrinus. De quo satis docte, et erudite agunt Pater Suarez, tomo II. in 3. p. qu. XXVIII. art. 1. usque ad 4. disp. 5. sect. 4. et Pater Barradas, tom. I. Concor. lib. VI. cap. 15. per totum, et Pater Salmeron, tomo III. tract. XXVIII.

Occasione eorum, quæ diximus de matrimonio D. Annæ, advertendum existimavi cum D. Hieronymo, in Apologia adversus Jovinianum, intentionis nostræ non esse, secundas, tertias, et ultiores nuptias canonice contractas improbare; sed virginitatem, et vidualem castitatem nimium commendare. Verba D. Hieronymi gravissima sunt hæc: «Ego etiam nunc libera voce proclamo, non

damnare in Ecclesia bigamiam, immo neque trigamiam; et ita licere, quinto, sexto, et ultra, quomodo et secundo marito nubere: sed quomodo non damnantur istæ nuptiæ, ita neque prædicantur. Solatia miseræ sunt, non laudes continentiae; non damno digamos, immo neque trigamos, et, si dici potest, octogamos: habeat quælibet octavum maritum, et esse desinat prostituta: *melius est enim nubere, quam uri.* I. Cor. VII. v. 9. Tolle ardorem libidinis, et non dicit, quia melius est nubere, melius semper ad comparisonem deterioris respicit, non ad simplicitatem incomparabilis per se boni, veluti si diceret, melius est unum oculum habere, quam nullum.» Et paulo inferius ita concludit: «Igitur hoc extrema voce protestor, nec me damnasse nuptias, vel damnare, virginitatem autem in cælum fero, etc.» Quod etiam canonice comprobatum est, in c. aperiant, quæso, XXXI. q. 1. D. ergo Hieronymus nullo modo patrocinator hæresi Cataphrigarum, et novatorum, qui secundas, et tertias nuptias damnaverunt, ut videre est apud doctissimum Alphonsum de Castro, lib. II. Adversus hæreses, verbo, Nuptiæ, in secunda hæresi; et apud doctissimum, et diligentissimum Patrum Thomam Sanchez, tomo II. de Matrimonio, disputatione LXXXI. per totam.

Cui veritati non adversatur, quod pœnæ a jure statutæ contra mulieres secundo nubentes in favorem filiorum primi matrimonii, adhuc in viridi observantia permaneant, ut tradit doctor Didacus Perez Salmanticensis, lib. V. Ordinamenti regalis, tit. I. super legem 5. pag. 53. col. 1. et 2. præcipue a §. est tamen inquirendum; quia mater ad secundas transiens nuptias, primi matrimonii filiis censetur quamdam injuriam irrogare, ut dixit Justinianus Imperator, in Authent. de non eligendo secundo nubentes, §. 1. in fine. Nec etiam obstat, quod vir aut mulier secundo nubens dicatur non servare fidem priori conjugii, immo quod ejus memoriam negligat; et, quod majus est, mulier secundo nubens dicatur non caste vivere, quantum ad priorem maritum atinet: ita, quod si maritus ipse uxori relinquat aliquid utendum, quamdiu caste, aut honeste vixerit, si transierit ad secundas nuptias, legatum amittit; ut post Baldum, Angelum, Salicetum, Paulum de Castro, Alexandrum, et alios resolvit Tiraquellus, in l. boves, §. hoc sermone, numero 149. et 150. ff. de verborum significatione. Et hæc de hoc tractatu sufficiant.

Valet argumentum a communiter accidentibus.

Pœnæ contra secundo nubentes in favorem filiorum durant.

Virginitas, et viduitas commendantur, non tamen secundæ, et ultiores nuptiæ damnantur.

sephi parentes naturalem, atque legalem agnoscendos, quod sequens tractatus declarabit.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I, v. 18.

TRACTATUS VIII.

De sanctissimi Josephi parentibus naturali atque legali.

Sanctus evangelista Matthæus, in hoc cap. I, v. 16. dicit: *Jacob genuit Joseph virum Mariæ.* Divus autem Lucas cap. III. v. 23. ait: *Ipse Jesus erat incipiens, quasi annorum triginta; ut putabatur, filius Joseph, qui fuit Heli.* Ex quo videtur posse colligi, sanctissimum Josephum duos simul habuisse patres, scilicet Jacob, et Heli. Sed brevissime, et sapientissime, ut solet, D. Hieronymus dubitationem hanc super hoc caput primum Matthæi in principio, tomo IX, ita resolvit: « Joseph filius fuit Jacob secundum naturam; filius autem Heli secundum legem. » Quia cum Joseph per verum matrimonium esset Virginis sponsus, ut in lib. II. tract. I. II. et III. dicemus, consequenter erat filius legalis patris ipsiusmet Virginis, qui duplici nomine idem prorsus significante, scilicet Joachim et Heli, nuncupabatur; quod satis in Scriptura sacra, et Hebræorum usu, hæc duo nomina Joachim et Heliachim, ut synonyma usurpantur, IV. Regum XXIII. et II. Paralip. XXXVI. Heliachim autem brevitate causa dici potuit Heli, ut optime advertunt Joannes Annius, et eum referens Pater Suarez, to. II. in 3. p. q. XXVII. art. 1. disp. 2. sect. 3. in responsione ad tertiam difficultatem. Quod quidem Joannes Driedonius, lib. III. de Supputatione hebdomadarum, cap. v. fol. 174. et 193. his verbis explicuit diserte: « Joseph fuit filius Jacob generationis natura. Idem autem Joseph fuit filius Heli, id est, ipsius Joachim patris Mariæ lege

uxoria, secundum quam consuetudo est, filium meum appellare etiam, qui est maritus filiae meæ. Cum enim vir, et uxor sint una caro, qui pater est uxoris meæ, is congrua ratione dicitur et pater meus esse. Secundum quam sententiam Joseph Mariæ vir de Jacob generatus, appellatur filius Annæ, et Joachim patris Mariæ, qui alio nomine vocatur Heli. » Et in idem optime Hosiander, in annotationibus in librum primum Harmoniæ evangelicæ, cap. XVI. dicens: « Ubi dubitatur de patre Josephi, veteris Ecclesiæ traditionem retineamus, quæ daret, Josephum fuisse filium Jacobi, generum autem ipsius Heli, hoc est, Heli, qui vero nomine Joachim dictus fuit, fuisse patrem Virginis Mariæ, et avum Jesu Christi secundum carnem. Nam huic sententiæ omnes circumstantiæ, omnesque conjecturæ accedunt, et adstipulantur. » Et paulo inferius: « Itaque, ut dixi, hoc jam firmiter teneamus, Heli non fuisse patrem Josephi, sed socerum, patrem autem Virginis Mariæ, et avum Domini nostri Jesu Christi, idque Apostolorum tempore tam fuisse omnibus notum, ut in genealogia Virginis apud Lucam recte intelligenda, nemo errare poterit. » Ex qua Hosiandri sententia colligit Pater Canisius, lib. I. de Virgine, cap. III. ante medium, dicens: « En tibi testem Hosiandrum, qui tum e Scriptura evangelica, tum ex veteri, et perpetua Ecclesiæ traditione confirmat, adeoque certissimum haberi vult, Deiparæ patrem fuisse Joachim, ut vulgo nunc dicitur, quem proprio quidem nomine Leoiachim dictum esse putant. » Et ex antiquioribus Judas Rabbenu, Achidosedechim libro Galarazei, id est, revelator secretorum, in responsione ad tertiam interrogationem Antonini imperatoris, sic ait: « Animadvertere debes, patrem Matris Messæ, duplex habuisse nomen, unum Heli, alterum Joachim, et Heli quidem quod est nomen derivativum, ostendit, eum ad sublimem gradum ascensurum; Joachim vero, quod est nomen compositum, significat, Deum, in manu ipsius suscitaturum salvationem Israël maximam. » Et Habanas Nobemiæ filius, in epistola de generatione Messæ similiter ait: « Erat quædam puella in Bethlehem Judæ nomine Maria, filia Joachim Heli, de generatione Zorobabelis filii Salathielis de tribu Juda. ». Quos refert Pater Christophorus de Castro, in historia Deiparæ, cap. I. n. 7. pag. 48. et 49. Et ut salutem ex inimicis nostris capiamus, impiissi-

Gener appellatur soceri filius, et sic Joseph dictus fuit filius Heli, qui et Joachim.

Joachim appellatus fuit simul Heli.

Interpretationum horum nomen Heli, et Joachim.

mus alias Brencius agens de Mariæ patre Joachimo, super Lucam, sic libere profite-
tur : « Mihi ex majorum traditione mani-
festum est, quod pater Mariæ, Joachim vo-
catus fuit, apud Syros autem, quemadmodum
testatur Philo, idem sunt Heli, Heliachim et
Joachim. Quare cum pater Mariæ vocatur
Joachim, manifestum est, ipsum et Heli vo-
catum; et is est Heli, quem Lucas vocat pa-
trem Joseph. » Eademque sententiam, ac
Lucæ interpretationem securi sunt plures
novatores, inter quos Bullingerus inquit :
« Omnium sententia est, Heli esse eundem,
qui et dicitur Joachim, patrem scilicet Ma-
riæ. » De quo in tractatu vi. hujus primi libri
aliqua tetigimus.

Et secundum hanc doctorum interpreta-
tionem illud relativum, *qui*, appositum ab
Evangelista Luca, *ut putabatur, filius Joseph,*
qui fuit Heli, referendum est ad Joseph, qui
fuit Heli, non quia fuerit filius ejus naturalis,
sed quia erat quasi legalis filius ratione con-
jugii cum B. Virginæ, cujus naturalis pater
erat Heli : sic enim interdum gener socerum
suum patrem vocare consuevit. Quod etiam
etymologiæ nominum soceri, et generi ma-
xime consonat, quia secundum D. Isidorum,
lib. IX. Etymologiarum, cap. vi. pag. 179.
col. 2. post medium. « Gener est, qui filiam
duxit; gener autem dictus, quod adsciscatur
ad augendum genus; socer autem, et socrus,
quod generum, vel nunc sibi associavit. »
Et clarius Marcianus jurisconsultus, in l.
cum pater. ff. ad legem Pompeiam, de par-
ricidiis, in hæc verba : « Cum pater, et mater
sponsi, et sponsæ socerorum, ut liberorum
sponsi genitorum appellatione contineantur,
etc. » Unde gener occidens socerum, aut
socer generum, puniri debet gravissima illa
pœna parricidii, quæ in toto illo titulo ff. de
parricidiis, continetur.

Sed certe præcedens sententia maxima
difficultate non caret, tum juxta litteram, et
contextum D. Lucæ; loco citato, tum etiam
secundum antiquissimorum, et gravissimo-
rum doctorum sententiam, qui plane affir-
mant in illis verbis Evangelistæ Lucæ, *Qui*
fuit Heli, genealogiam Josephi describi, quia
pater Christi putabatur, et vir erat B. Vir-
ginis, cujus verus filius Christus erat. Joseph
igitur filius fuit Heli, non quidem naturalis,
quasi ex eo genitus, sed legalis : Jacob enim
naturalis pater fuit nostri Josephi, ut refert
Evangelista Matthæus, dicens : *Jacob autem*
genuit Joseph, etc. At quia Heli, frater Jacob,

sine liberis excessit, uxorem ejusdem accepit
Jacob; et filium Josephum ei suscitavit, juxta
legem Domini, Deuteron. xxv. De quo vi-
dendi sunt ex nostra Societate gravissimi
doctores, Pater Alphonsus Salmeron, to. III.
tract. xxviii. et cardinalis Toletus, in c. iii.
Lucæ, in commento illius versiculi jam re-
lati, *Qui fuit Heli*, et annotatione 56. per to-
tam; et Joannes Maldonatus, super hoc ca-
put i. Matthæi, v. 16. in illa verba, *Jacob*
autem genuit Joseph, col. 24. cum sequentibus;
et Pater Suarez, tom. II. in 3. p. q. xxvii,
art. 1, disp. 2. sect. 3. per totam; et Pater
Barradas, tom. I. Concor. lib. V. cap. xxx.
de Christi genealogia, qui omnes doctissime,
et eruditissime quæstionem hanc discutunt,
et resolvunt.

Et quamvis hæc secunda tot, et tam gra-
vissimorum doctorum sententia amplec-
tenda videatur, utpote magis conformis lit-
teræ Evangelistæ Lucæ, quod scilicet Heli
fuerit frater Jacob, et ambo filii Mathan avi
sanctissimi Josephi, qui fuit naturalis filius
Jacob, et legalis filius Heli, cui Jacob susci-
tavit semen; nihil tamen derogat, neque ob-
stat primæ sententiæ, quod scilicet, cum
aliunde Joachim Virginis pater fuerit appella-
tus simul et Heli : noster Joseph, quia gener
ejus hac præcisa ratione, tantum filius Heli
soceri sui appelletur, cum una, et eadem res
diversis respectibus, et rationibus formalibus
possit diversimode censi, et nuncupari.
Sicut et in judicio etiam potest quis pluribus
ut defensioibus, ut habetur in l. nemo ex
his; ff. de regulis juris, et in c. nullus plu-
ribus, de regulis juris, in 6.

Et licet ex dictis nobis constet, Jacobum
fuisse patrem naturalem nostri sanctissimi
Josephi, nomen autem matris naturalis ejus
apud nullum, quem huc usque legerim, in-
venire potui. De avia vero ejus, Cardinalis
Toletus, loco citato, p. 168. col. 1. post prin-
cipium, et Pater Maldonado, ubi supra, col.
28. in principio, ex aliis referunt appellatam
fuisse Hestam. Et hæc pro nunc dicta suffi-
ciant. Transeamus jam ad agendum in trac-
tatu sequenti de B. Virginis Nativitate, et de
educatione a sanctissimis ejus parentibus
facta ante oblationem ejusdem in templo.

Gener dicitur
filius, et
socer pater.

Joseph, qua-
ratione dica-
tur filius Heli
soceri sui, et
simul filius
legalis fratris
Jacob, et
filius natura-
lis Jacob.

Joseph fuit
legalis filius
Heli fratris
Jacob.

Hesta fuit
avia sancti
Josephi.

CHRISTI AUTEM GENERATIO SIC ERAT : CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH.
Matth. c. I. v. 18.

TRACTATUS IX.

De Nativitate sanctissimæ Virginis Mariæ, et educatione a sanctissimis ejus parentibus facta.

Hactenus vidimus, quæ fuerit regalis pro-
sapia, quique parentes genere nobilissimi
Immaculatæ Virginis, et simul de revela-
tione conceptionis ejus per Angelum eis
facta : modo videamus, oportet, qualis, et
quanta fuerit singularis ipsius Virginis nati-
vitas ; et in primis Venerabilis Beda in Mar-
tyrologio sic ait : « Post longum suæ sterilita-
tis spatium Virginem incomparabilem filiam
suam Septembri mense orbi pepererunt. Si-
cut autem David ex Jesse homine non ad-
modum illustri natus est, idemque suis ma-
joribus excellenti tum sapientia, tum sancti-
tudine præluxit, ut eos illustraret magis,
quam illustraretur ; sic et Mariæ profecto
usu venit, et parentes, avos, atavos, proa-
vos, omnesque suos progenitores vera nobi-
litate superarit magis, quam æquarit, ut quæ
illis, et posteris omnibus, quasi quoddam
insolitæ nobilitatis initium, et perfectæ vir-
tutis exemplum præbuerit. »

Et hac enim admirabili Deiparæ nativita-
te, non tantum parentibus suis, non tantum
terrarum orbi, sed ipsis etiam cœlis gau-
dium, et exultatio provenit, et resultavit ; ut
nos omnes exhortando D. Chrysostomus,
sermone de Navitate Mariæ, sic exclama-
vit : « Hodie fit mundo salutis initium, jubi-
late Deo omnis terra ; cantate, et exultate,
et psallite, exaltate vocem vestram ; exal-
tate, et nolite timere : edita est nobis in lu-
cem sponsa Dei, de qua nasciturus est Ag-
nus Dei, qui tollit peccata mundi, exultate
montes, et colles, et sicut cera defluite : læ-
tare humanum genus, cantate cœlestes spi-
ritus, lapides nolite tacere, quoniam hodie
nata est illa virga, quæ protulit miri odoris
fragrantiam. » Et ad eandem exultationem

D. Augustinus, sermone etiam de Navitate
Virginis invitans, dicit : « Adest nobis, di-
lectissimi, optatus dies beatæ, ac venera-
bilis, semperque Virginis Mariæ, ideo cum
summa exultatione gaudeat terra nostra tan-
tæ Virginis illustrata natali : hæc est enim
flos campi, de qua ortum est pretiosum li-
lium convallium, per cujus partum, natura
mutatur protoplastorum, quo deletur et cul-
pa. » Et D. Bernardus, sermone itidem de
Nativitate Mariæ, in hæc verba : « Gaudet
colonus, ubi primum semina pullulare vide-
rit, expectat inde frugem sibi proventuram ;
cur et nos non gaudeamus, natam nobis vir-
gam hanc nobilem, quæ Christum edidit
Salvatorem mundi ? » Et præstantius qui-
dem, ac devotius idem D. Bernardus, ho-
milie secunda super Missus est, in principio,
ait : « Lætare pater Adam, sed magis tu, o
Eva mater, exulta, quia sicut omnium pa-
rentes, ita omnium fuistis peremptores, et,
quod infelicius est, prius peremptores quam
parentes ; ambo, inquam, consolamini su-
per filia, et tali filia : sed illa amplius, de
qua malum ortum est prius, cujus oppro-
brium in omnes pertransiit mulieres. Pro-
pterea curre Eva ad Mariam ; curre mater
ad filiam : filia pro matre respondeat, ita
matris opprobrium auferat, ipsa patri pro
matre satisficiat, quia ecce si vir cecidit per
feminam, jam non erigitur nisi per femi-
nam. » Et idem D. Bernardus, in epistola
CLXXIV. ad hanc universalem, ingentemque
lætitiâ his gravissimis verbis omnes provo-
cat. « Prædica reverendam Angelis, deside-
ratam gentibus, patriarchis, prophetisque
præcognitam, electam ex omnibus, præla-
tam omnibus, magnifica gratiæ inventricem,
mediatricem salutis, et restauratricem sæ-
culorum. »

Ad hanc ergo beatissimam Virginem ab
origine, usque ad mundi finem, omnium
oculi conversi sunt. Ad ipsam enim tan-
quam ad Prophetissam Isaias propheta jus-
sus accessit, qua ratione Rupertus Abbas,
lib. I. de operibus Spiritus sancti, cap. 9.
et super caput xxxiv. Isaiæ constanter affir-
mat, hanc beatissimam Virginem Mariam
illam esse Prophetissam, ad quam Isaias
propheta jussus est accedere, in cujus utero
omnium sanctorum prophetarum completa
fuit prophetia. Nec solum quidem Isaias, sed
et omnes alii prophetae ad hanc Prophetissam
accessere, ut probat Pater Canisius, lib. I.
de Virgine, c. 12. in medio. Et explicatius

Maria majorem honorem dedit parentibus, quam ab eis accepit.

Maria primorum parentum damna reparavit.

Nativitate Mariæ universa natura lætari debet.

Maria ab Angelis, et hominibus desiderata, et a Prophetis præcognita.

Maria Prophetissa dicitur ab Isaiâ

1. Bernardus, hom. II. super Missus est, dicens: «Ad B. Virginem, sicut ad medicum, sicut ad arcanum Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium sæculorum respiciunt, et qui in cœlo sunt, et qui in terra, et qui in inferno habitant, et qui nos præcesserunt, et nos, qui sumus, et qui sequuntur, et nati natorum, et qui nascentur ab illis: illi, qui in cœlo sunt, ut restaurentur, et qui in inferno, ut eripiantur; et qui nos præcesserunt, ut prophetæ fideles inveniantur; et qui sequuntur, ut glorificentur.» Et D. Damascenus, lib. IV. de Fide orthodoxa, c. 15. «Virgo, inquit, ævo omni antiquior, ac præsciente Dei consilio prædestinata, variisque prophetarum imaginibus, ac sermonibus per Spiritum sanctum adumbrata, et prædicata est.» Et tandem D. Bernardinus Senensis, tom. II. sermone LXI. art. 3. c. 3. loquens de Virgine, ait: «Beata Virgo fuit primogenita Redemptoris filii sui Jesu: et plus pro ipsa redimenda venit, quam pro omni alia creatura.» Et D. Bernardus, hom. II. super Missus est, ita concludit: «Missus est Angelus ad Virginem, nec noviter, nec fortuito inventam, sed a sæculo electam ab Altissimo præcognitam, et sibi præparatam, a Patribus præfiguratam, a prophetis promissam.»

Hæc enim Virgo, et ejus Nativitas sanctissima in multis sacræ Scripturæ locis adumbrata fuit. In rubo Moysis, in Aaronis virga, in arca Noë, in Gedeonis vellere, in Ezechielis clausa porta, in nubecula parva, in consurgente aurora, quæ fugatis tenebris mundo lumen ostendit, in fonte, qui ascendebat de terra, Gen. II. in ligno vitæ in medio Paradisi, Gen. II. in Paradiso rigato fluvio voluptatis, Gen. II. per scalam Jacob, Gen. XXVIII. in vase, in quo conservabatur Manna, Exodi XVI. in stella, et virga, de quibus prophetavit Balaam, Numer. XXIV. in domo, quam ædificavit Salomon, III. Regum VI. in columba, quæ attulit ramum olivæ, Genes. VIII. et innumeris aliis traditis a D. Bonaventura, tom. II. Opusculorum, in opusculo de Speculo Virginis, et opusculo de laudibus Virginis carmine devote composito. «Oportebat enim, ait D. Damascenus, oratione de Nativitate Mariæ, prius palatium præparari, atque ita regem adesse.» «Oportebat etiam, ait Nicephorus, lib. I. Historiæ, cap. VII. præparare vas, et instruere, quod eum, qui incomprehensibilis est, comprehenderet.» Et optime D. Dama-

scenus, oratione I. de Nativitate Virginis: «Hodie, ait, perflarunt auræ lætitiæ totius orbis prænuntiæ, lætentur cœli, et exultet terra, commoveatur mundi mare: in ipso enim concha gignitur, quæ cœlitus ex divinitatis fulgetra in utero concipiet, et Christum ingentis pretii unionem pariet.»

Cum igitur bonum hoc adeo magnum cœlo, et terræ, Angelis, et hominibus sit ortum, ita ut merito possit quilibet dicere illud Sapient. VII. v. 1. *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius*, æquum profecto erit, ut omnibus communis sit terrenis, et cœlestibus una lætitia, ut optime Cardinalis Petrus Damianus, sermone II. et III. de Nativitate Mariæ, in hæc verba, ait: «Nativitas beatæ, et intemeratæ Genitricis Dei, fratres charissimi, meritum præcipuum, et singulare præbet hominibus gaudium, quæ totius extitit humanæ salutis exordium; merito ergo hodie profusis totus gaudiis ubique terrarum orbis exultat: merito universa sancta Ecclesia, nascente sponsi sui genitrice, et, ut ita præ gaudio dixerim, fescenini carminis laudes alternat. Exulemus, inquam, in hac die præcipua, et totis visceribus in Domino delectemur: in qua, dum Redemptoris nostri recolimus matrem, reliquarum festivitatum celebremus originem: quæ enim cunctis solemnitatibus est antiquior tempore, nequaquam debet esse inferior dignitate. Nam si Salomon cum Israelitico populo in dedicatione templi ex lapidibus facti tam copiosum, et magnificum sacrificium solemniter celebravit; III. Regum VII. et VIII. quale, et quantum gaudium B. Mariæ Nativitas populo Christiano debet affere? in cujus uterum, velut, revera, sacratissimum templum, Deus ipse descendens, et humanam naturam ex ea suscipere, et cum hominibus dignatus est visibiliter habitare? Licet enim et in illud Salomonis templum Deum descendisse credendum sit, in hoc tamen rationabili Sanctuario, hæc est, in B. Virginis utero, multo mirabilis, multoque felicius dignatus est manere pro nobis, in quo *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis*, etc. Joan. I.

De ingenti vero gaudio, quod Mariæ Nativitas ejus parentibus, et consanguineis attulit, Pater Canisius, lib. I. de Virgine, cap. XI, ad finem, sic ait: «Vere sanctus, et colendus dies, quo primum ex tot millibus Adæ liberis in lucem illa prodiit, quæ plus

Mariæ Nativitas, origo est reliquarum festivitatum.

Cœli, terræ, et purgatorii incolæ pendunt a Maria.

Maria primogenita Redemptoris, pro qua præcipue venit in mundum.

Maria multis Scripturæ locis fuit præfigurata.

Mariæ Nativitas ingens gaudium attulit parentibus, et consanguineis ejus.

puritatis, et sanctitatis, quam reliqui omnes, afferret, majoremque causam publici gaudii, et incredibilis emolumenti mortalibus exhiberet. Quis omnino dies talis, tantæque filiae parentibus ortus est jucundior? Quis itidem vicinis, consanguineis, et amicis uberiores gratulandi tribuit occasionem? Gratulandi, inquam, piis, et dilectis, sed infecundis parentibus, quos Deus supra spem, et expectationem omnium prole pulcherrima cumulasset?»

De lætitia autem insolita Angelorum, qua hodierna luce propter Virginis Nativitatem, veram, et pulcherrimam auroram, perfusi in cœlestibus suis sedibus sunt, ex revelatione D. Brigidæ facta, refert Pater Canisius, loco nuper citato, et Rupertus, lib. vi. in Cant. explicans illa verba: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens?* Cant. v. Virginem sic alloquitur: « Quando nata es, o Virgo beata, tunc vera nobis aurora, surrexit, aurora prænuntia diei sempiterni; quia sicut aurora quotidiana finis est præteritæ noctis, et initium diei sequentis; sic Nativitas tua, Nativitas ex semine Abrahamæ, clara ex stirpe David, ad quos cum juramento facta est repromissio benedictionis; finis dolorum, et consolationis fuit initium, finis tristitiæ, et lætitiæ nobis extitit principium. » Et D. Bernardus, sermone de Nativitate Mariæ: « Felix aurora Maria, felicis diei extitit nuntia, talis dies talem auroram diei decuit » Et D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. ix. in principio, sic ad Virginem exclamat: « O beata Virgo, tu es aurora de Sole procedens, et ortum Solis præveniens, et in lumine Solis diem nuntias. Revera aurora mundi Maria a Sole æterno mirabiliter præventa, progrediens, ejusdemque Solis ortum mirabiliter irradiata præveniens. »

Et de hujusmodi admirabili, et miraculosa Virginis Conceptione, et Nativitate D. Ildephonsus Archiepiscopus Toletanus, et de B. Virgine optime meritis, in sermone de Nativitate Mariæ, exponens illud Proverb. viii. *Sapientia ædificavit sibi domum*, etc. sic ait: « Domum, vel templum hoc, hoc est, Mariam Virginem consideremus, inquantum possumus, quia neque lingua sufficit loqui, quod voluntas cupit proferre: quanta fuit benignitas Dei, ut de tam longinquo inquireret sibi templum, ubi habitaret: quia Maria Virgo non sic est nata, sicut solent pueri, vel puellæ nasci; sed de Anna sterili, et de patre jam sene extra consuetudinem mu-

lierum, post refrigescentem calorem, et sanguinem jam tepidum in pectore refrigescentem, et omnem amorum libidinis discessum: mundo corde, et corpore ab omni pollutione carnali orta est, sic enim Dominus voluit, ut de tali vasculo mater sua nasceretur. Honorabilis dies, et sacra festivitas, in qua nata est Virgo Maria Dei genitrix. Hoc est gaudium nostrum, hæc est felicitas nostra, quia, quando voluit, fecit, ut nos per suam magnam misericordiam, per Virginem visitaret. Exultemus, et lætemur omnes in celebratione hodiernæ festivitatis B. Dei genitricis, et semper Virginis Mariæ, quia præclara est, et sancta, in qua inchoavit Redemptor omnium visitationem mirabilem, et nos de captivitate ad pristinum locum revocare dignatus est. » Et sic sancta catholica Romana Ecclesia, in officio Nativitatis B. Virginis Mariæ, merito ad gaudium, et exultationem omnes hortatur, et provocat his verbis: « Nativitas tua, Dei genitrix Virgo gaudium annuntiavit universo mundo: ex te enim ortus est Sol justitiæ Christus Deus noster, qui solvens maledictionem, dedit benedictionem, et confundens mortem, donavit nobis vitam sempiternam. » Et alibi: « Cum jucunditate Nativitatem B. Mariæ celebremus. » Et iterum: « Corde et animo Christo canamus gloriam in hac sacra solemnitate præexcelsæ genitricis Dei Mariæ. »

Hactenus de lætitia Nativitatis Virginis egimus in communi; in particulari autem fuit Nativitas hæc per jucunda cœlesti patriæ: gavisus est enim principaliter tota divina Trinitas. Gavisus est Deus Pater de nobilissimæ, ac jucundissimæ Filiae, et Sponsæ suæ ortu; gavisus est Filius Dei de Matris suæ dilectissimæ Nativitate; gavisus est Spiritus sanctus, propter puellam illam modo editam, quæ dignum sibi esset habitaculum, et quæ sua sancta obumbratione fecundata, illum, a quo ipse procedit, unigenitum Dei Filium, paritureret. Facta est enim in cœlo specialis supernorum civium de Nativitate Virginis exultatio. Gavisus sunt etiam sancti Patres, qui erant in Limbo, qui cognoverunt ab Angelis ipsiusmet Virginis Nativitatem.

Gaudium tamen, quod Virginis parentes incomparabiliter receperunt, explicare quis poterit? Non dubium profecto, quin se videntes, et devote contemplantes a Deo optimo tali gemma pretiosissima ditatos, cœlum,

Angeli lætati
unt in Nati-
vitate Mariæ.

Maria mira-
culose conce-
pta, et nata,
ideoque
omnes gau-
dere debent.

Universa
Trinitas gau-
dio perfusa
est in nati-
vitate Mariæ.

Parentes
Virginis in-
genti gaudio
repleti in
Nativitate
Mariæ.

terram, et omnes convocaverint creaturas, ut eorum ingentis lætitiæ participes fierent, et in Deo dignis laudibus referendis simul coadjuvarent; decantantes illud Psalm. xcvi. *Lux orta est justo, et rectis corde lætitia.* Justo etenim Joachimo orta fuit lux, nempe Virgo. *Lux orta est justo*, et mundis corde Joachimo, et Annæ orta est cordialis lætitia, *et rectis corde lætitia.* Omnesque his parentibus sanctissimis fuisse congratulatos; sed puellæ recens natæ præcipue, non est ambigendum, dixisseque cum Virgine agentes illud Proverb. xxiii. *Gaudeat pater tuus, et mater tua, et exultet, qui genuit te.*

Et nos quoque fideles in tanta Virginis sollempnitate, et Nativitate gaudere debemus: ipsa enim Virgine oriente, lux orta est nobis cæcis; infirmis medicina; ignorantibus doctrina; aberrantibus via; peccatoribus venia; propitiatio desperatis; desolatis confidentia; rectis corde lætitia; Angelis Domina; exulibus patria; portus naufragantibus; sanctis et justis, ut cœlum ascendant, janua, porta et scala. Quapropter meritissime ad eam D. Anselmus, libro orationum, in hunc modum exclamat: « O pulchra ad videndum! o admirabilis ad contemplandum! o desiderabilis ad amandum! Quomodo effugies capacitatem cordis mei? o Virgo mirabiliter singularis, et singulariter mirabilis! Per te elementa renovantur, homines salvantur, dæmones conculcantur, et Angeli redintegrantur.

Est enim parvula hæc Virgo *fons hortorum, et puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.* Cant. iv. Est Virgo hæc parvula civitas, et Dei mirabile tabernaculum, de qua David, Psal. xlv. antea dixerat: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Est Virgo hæc parvula mare, et congeries omnium gratiarum, et donorum Dei, juxta illud Ecclesiastici i. v. 7. *Omnia flumina intrant in mare.* Ut D. Bonaventura, in Speculo Virginis, capit. iii. in principio, sic luculenter explicat: « Omnia flumina intrant in mare, dum omnia charismata Sanctorum intrant in Mariam. Flumen gratiæ Angelorum intrat Mariam. Flumen gratiæ Patriarcharum, et Prophetarum intrat Mariam. Flumen gratiæ Apostolorum intrat Mariam. Flumen gratiæ Martyrum intrat Mariam. Flumen gratiæ Confessorum intrat Mariam. Flumen gratiæ Virginum intrat Mariam. Omnia denique flumina intrant

in mare, id est, omnes gratiæ intrant Mariam. »

Ex eo autem, quod in superioribus diximus, Virginem nostram parvulam auroræ comparari: *Quasi aurora consurgens, pulchra ut luna electa ut sol*, Cantic. vi. v. 9. et ex eo, quod in eodem Canticorum libro, cap. viii. v. 8. de eadem Virgine dicitur: *Soror nostra parvula est et ubera non habet*; sufficiens nobis ansa, et occasio tribuitur inquirendi, utrum B. Virgo a suæ conceptionis initio perfectum habuerit rationis usum? Cui dubitationi D. Bernardinus Senensis, tomo I. sermone lxi. art. 3. cap. 7. et tom. II. sermone li. cap. 2. sic affirmative respondet: « Virgo etiam dum erat in utero matris habuit usum liberi arbitrii et lumen perfectum in intellectu, et ratione, et ad tantam contemplationem sublimata est, ut etiam in utero matris perfectius, quam unquam fuit contemplatus aliquis in perfecta ætate; magisque in contemplatione Dei excessit dormiendo, quam aliquis alius vigilando; sicut ipsa Cant. v. testatur: *Ego dormio, et cor meum vigilat.* » Et in idem Dionysius Carthusianus, lib. de laudibus Virginis, artic. 12. tomo I Operum minorum, et Jacobus Christopolitanus Episcopus, in Canticum B. Virginis, hanc argumentandi vim efficaciter assumpserunt, dicentes: « Si Joannes adhuc in utero matris Christum cognovit, et exultavit usu rationis miraculose præventus, cur non amantissima Dei mater, quæ a nullo illustrium vincitur, immo superat universos, credatur, ex supernaturali illuminatione ante solitum tempus usu rationis frequenter præventa, et ante coætaneas suas assiduum, et completum rationis usum sortita? » Idque confirmatur ex revelatione sanctæ Brigitæ ab eadem Deipara amanter facta, quæ apud Dionysium, loco citato, art. 6. in hæc beatæ Virginis verba refertur: « Cum anima mea sanctificabatur, et suo corpori jungebatur, tanta animæ meæ advenit lætitia, ut impossibile sit affatu. » Si ergo anima Virginis, cum a Deo in corpore creata est, in ipso conceptionis instanti summa lætitia affecta est, plane colligitur, quod jam tunc rationis judicio pollebat. Et confirmatur, quia si Virgo in sua conceptione usu rationis caruisset, inferior in hac re Angelis omnibus fuisset: Angeli enim in ipsomet, quo conditi sunt, instanti, intelligendi usum habuerunt; Virgo siquidem ad præstantiorem, sublimiorem-

Omnia
omnia bona
ex Mariæ
Nativitate
provenirent.

Encomia
Virginis.

Maria mare
omnium gra-
tiarum, quæ
omnibus
sanctis con-
cessæ sunt.

Maria ab i-
stanti conc-
ptionis
habuit usu
rationis.

que finem, quam Angeli supremi, fuerit a Deo ordinata. Qua ratione nec immerito Virgo beatissima dicitur amicta sole, Apocal. XII. Quem locum ad hoc peculiare propositum explicat Pater doctor Barradas, lib. VI. Concord. cap. III. pag. 472. col. 1. et 2. dicens: « Amicta, inquam, Virgo omni ex parte, sive in utero, sive extra uterum; Solis, id est, rationis splendore, ac usu rationis non caruit; et illud Psalm. LXXXVIII. *Thronus ejus sicut sol in conspectu meo*, id est, Virgo Christi thronus soli fuit similis, quia sicut sol semper habet splendorem, ita illa semper habuit usum rationis. » Quod etiam conforme est auctoritati illi Ecclesiastici XLII. v. 16; *Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus ejus*. Est enim B. Virgo opus Dei per excellentiam plenum. De ea namque dicitur: *Vas admirabile opus Excelsi*; Ecclesiastici XLIII. v. 2. Est denique opus Dei antonomastice, ut docuit D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. VII. ad finem, in hæc verba: « Antonomastice opus Domini est Maria, quia nunquam invenitur simile. » De quo dicitur, III. Regum, x. *Non est factum tale opus in universis regnis*.

Quod si contra hoc objicias D. Thomam, 3. p. quæst. XXVII. artic. 3. in corpore, oppositum expresse docentem his verbis: « Non habuit B. Virgo usum liberi arbitrii adhuc in utero matris existens, hoc est enim speciale privilegium Christi; » et ideo Christo Soli justitiæ illud; *Sol illuminans per omnia respexit*, maxime competere. Respondetur, quod Christus Dominus ex se ab instanti suæ conceptionis integrum, et perfectum rationis usum habuit, et liberi arbitrii absolute, et simpliciter in omnibus, et per omnia, ut docet S. Thomas 3. p. qu. XXXIV. artic. 2. in corpore, et D. Augustinus, lib. XIII. de Trinitate, cap. x. XVII. et XIX. tom. III. « Mox, inquit, ut Verbum venit in uterum Virginis, servata veritate propriæ naturæ, factum est caro, et perfectus homo; » et in hoc speciale Christi privilegium consistit. B. tamen Virgo non ex se, sed ex peculiari divina concessione, et non in omnibus absolute, sed tantum ad ea, quæ ad Dei, et Christi cognitionem pertinebant, utendi ratione, in matris utero, facultatem habuit. Ut explicant Patres doctores Franciscus Suarez, tomo III. in 3. p. quæst. XXVII. art. III. disputatione 4. sec. 7. per totam, et Pater Barradas, tomo I. Concord. lib. VI. capit. 4.

TOM. I.

§. Quarta gemma est rationis usus; et Pater doctissimus, piissimus, et nostræ religionis Societatis Jesu decus, et ornamentum, Petrus de Ribadeneyra, in festo Præsentationis Mariæ in templo; et Bernardinus Busti, in Mariali, p. XII. sermone 1. fol. 380. col. 4. in principio, sic interpretantes, et intelligentes D. Thomam. Qua ratione mysterio non vacat, quod Virgo B. in divinis literis non appelletur absolute *Sol*, sed sicut sol, ad similitudinem solis, *mulier amicta sole*, *Thronus ejus sicut sol*, *Electa ut sol*, neque appelletur dies perfectus, sed aurora: *Quasi aurora consurgens*; sed ut nobis sufficiens præberetur fundamentum ad differentiam constituendam inter usum rationis, et liberi arbitrii, quem Christus Dominus in Virginis habuit utero, et quem Virgo ipsa habuit in utero matris Annæ. Cui decisio Ulpiani Jurisconsulti, in L. Princeps. ff. De legibus, satis favet, dum decrevit: « Princeps legibus solutus est; Augusta autem licet legibus soluta non est, Principes tamen eadem illi privilegia tribuunt, quæ ipsi habent. » Ex quo satis aperte liquet, quod saltem ex eo tempore, quo B. Virgo fuit in templo præsentata, non videtur dubitandum, quin facultatem perfecte intelligendi, ac divina mysteria contemplandi habuerit. Quod quidem munus eam perfectissime exercuisse semper in templo, Patres omnes docent: neque enim ob alium finem illuc oblata est, sed adhuc eo etiam tempore, non potuit perfecte ratione uti absque speciali gratia, vel privilegio; ut bene advertit Pater Suarez, ubi supra, sect. 7. in fine. Quod quidem totum fundari potest in doctrina D. Bernardi, epistola CLXXIV. quæ sic ait: « Quod vel paucis mortalium constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari, tantæ Virgini fuisse negatum, quæ a nullo illustrium Sanctorum excellitur in privilegiis gratiæ. » De quo etiam videndus est Pater Salmeron, tom. II. tract. XXII. post medium.

Egimus hactenus de B. Virginis gloriosissima Nativitate. Agendum modo restat de educatione a sanctissimis ejus parentibus, a B. præsertim Anna Deiparæ digna matre facta. Et in primis pro constanti haberi debet, eam ad ubera sua lactasse, ut affirmant Nicephorus, lib. I. Historiæ ecclesiasticæ, cap. VII. et Pater Christophorus de Castro; in historia Deiparæ, cap. III. n. 1. commentii; et piissimus Bernardinus Busti, IV. p. ser. 1. in principio, fol. 108. col. 4. in medio, his ver-

Maria in templo habuit usum rationis.

Anna ad ubera sua Deiparam lactavit.

bis : « Quanta mentis dulcedine, quam magna spiritus consolatione, quantave teneritudine, ac suavitate B. Anna lactaverit dilectissimam filiam suam Virginem benedictam, non poterit humanis eloquiis recenseri. »

Quod quidem maximi momenti, ponderis, et utilitatis infantium educationi est, ut eodem, quo fuerunt geniti, lacte nutrantur, conserventur, et augeantur, cum, ut docet D. Thomas, super cap. x. Job, lect. 1. in medio, « sicut semen est superfluum alimenti, ita et lac. » Sicut et e converso ex huius alimenti defectu gravissima infantes patiuntur detrimenta, cum eos parentes lactandos et nutriendos, mulierculis temulentis, lascivis, garrulis, moribusque corruptis tradunt, quæ in illa imperfecta, imbecilli, et tennerrima ætate facile contrahunt. In quibus, experientia teste, novimus, et quotidie videmus completum, et verificatum illud Psalm. cv. *Et commisti sunt inter gentes, et didicerunt opera eorum, et servierunt sculptilibus eorum, et factum est illis in scandalum.* Non dubium profecto, quin matres talia, urgenti infirmitatis necessitate cessante, permittentes, crudeliores sunt lamiis ferocissimis, et struthionibus in deserto quam simillimæ, et quibus maxime quadrat Hieremiæ lamentatio Threnorum iv. v. 3. *Sed et lamie nudaverunt mammas, lactaverunt catulos suos; filie populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.* Cujus agrestem, et ferinam conditionem Job, xxxix. sic explicuit: *Struthio duratur ad filios suos, quasi non sint sui: privavit enim Deus sapientia eam, nec dedit illi intelligentiam.* Cujus explicatio apprimè irrationabili, et agresti harum matrum convenit consuetudini.

Quod quidem Romanorum exemplo facile comprobari potest: nam quamdiu apud eos matronæ filios, quos genuerant, lactabant, fovebant, nutriebant, et educabant, Republica illa, mundi domina, hominibus magnanimis, et in virtutibus moralibus strenuis, et in arte militari fortissimis abundabat, ut optime Cornelius Tacitus, gravissimus auctor, in dialogo de Oratore, his verbis adnotavit: « Siquis forte scire desiderat, cur tantopere antiqui illi Romani floruerunt, in rebusque omnibus excellentes fuerunt, nullam aliam esse causam reperiet, quam liberorum educationem vigilantem: suum enim quisque filium ex casta natum parente, non emptæ nutrici, sed propriæ matri alendum relinquebat. » Qua cessante causa, postquam romanæ matronæ deliciis deditæ, filios suos ancil-

lis garrulis nutriendos tradidere, infantes impudicitiam cum lacte ipso sugentes, ab antiqua sua nobilitate degenerare cœperunt, ut idem Cornelius Tacitus sic advertit: « Postquam autem garrulæ ancillæ filios nutriendos acceperunt, infans dominus impudicitiam cum ipso lacte sugere incœpit. »

Alimentum enim corporale in substantiam aliti conversum, facultatem habet afficiendi hominem qualitate, et temperamento ejusdem alimenti: piscium enim caro frigida est, quia in aqua frigida gignitur, et alitur. Et hinc Dominus Deus. Levitici xvii. præcipiebat, ne quis comederet, aut biberet animalium sanguinem, dicens: *Omnis anima ex vobis non comedat sanguinem;* ubi eam rationem assignat: *Quia anima carnis in sanguine est.* Quia cum animalis anima educatur de potentia materiæ, homo animalis sanguinem comedens, facile illius animalis conditionem, complexionem, et temperamentum participaret, quia licet in corruptione resolutio fiat usque ad materiam primam; materia tamen adhuc taliter affecta, et sigillata manet. Quapropter D. Hieronymus, in epistola ad Lætam, de Institutione filiæ, eam severissime hortatur, quod in necessitatis casu, quo filia sua nutrici sit committenda, bonis moribus illa sit prædita, dicens: « Nutrix ipsa non sit temulenta, non lasciva, non garrula; habeat modestam gerulam et nutricem gravem. » Et quemadmodum gloriosissima Anna, ad ubera sua Deiparam filiam suam lactavit, nutrivit, et in sinu suo fovit, qualis mater, talis filia: Virgo namque sanctissima ubere suo de coelo pleno Christum filium suum lactavit, et aluit. Unde meritissime mulier illa Evangelica eam laudavit, Lucæ xi. *Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti.* De quo latius erit postea dicendum.

Nec enim parentes munus suum adimplevisse integre existimare debent, cum filiis suis nutrimentum, et alimenta præstiterint, corporalia; hoc namque et irrationabilia faciunt, ut ex philosophia et quotidiana experientia Imperator Justinianus, in §. 1. Instit. de Jure naturali, gentium, et civili, breviter docuit, his verbis: « Jus naturale est, quod natura omnia animalia docuit: nam jus istud non humani generis proprium est, sed omnium animalium, quæ in coelo, quæ in terra, quæ in mari nascuntur. Hinc descendit maris, atque feminæ conjunctio, quam nos matrimonium appellamus. Hinc liberorum procreatio, hinc educatio. Videmus ete-

Infantes a propriis matribus lactari debent, alias maxima incurrunt detrimenta.

Romani ex ancillarum uberibus vitia animo que degeneres acceperunt.

Homo particeps efficitur qualitatis corporum, quibus alitur.

Sicut Anna Virginem, B. Virgo Christum lactavit.

Romani ex matronarum uberibus virtutem, et generositatem suxerunt.

Parentes alimenta, se præcipue bonam educationem filiis præstare tenentur.

nim cætera quoque animalia istius juris peritiam censeri. » Quin et principalius educationem bonam, sanam doctrinam, virtutum instructionem, et bonos mores filios docere debent, ut a tenera ætate, cum facile est, cunctis artibus ingenium, mores imbuant generosos. Ut docuit D. Thomas, 1. 2. q. c. art. 5. ad 4. ibi : « Debitum autem filii ad patrem adeo est manifestum, quod nulla tergiversatione potest negari, eo quod pater est principium generationis, et esse, et insuper educationis, et doctrinæ. » Et clarius Catechismus ad parochos ex mandato Pii V. juxta concilium Tridentinum perscriptus idem his verbis admonuit : « Quomodo divina lege sancitum est, ut parentibus filii honorem habeant, ut pareant, et obsequantur; sic parentum propria officia sunt, atque munera, ut sanctissimis disciplinis, ac moribus filios imbuant. Et sacerdos commoneat parentes, ut se liberis magistros præbeant virtutis, æquitatis, continentiae, modestiae, et sanctitatis. »

Ita, quod sicut Prælati incumbit onus subditis suis in ecclesia publice prædicandi, doctrinamque sanam eos docendi; sic etiam in proportionem parentes filios suos domestice quaecumque bona, quaecumque justa, et divinæ voluntati conformia docere tenentur. Ut docuit D. August. super Psal. L. « Quomodo, ait, ad nos pertinet vobis loqui in ecclesia; sic ad vos pertinet in domibus vestris agere, ut bonam rationem reddatis de his, qui vobis subditi sunt. » Quod quidem conforme est Apostoli sententiæ, et doctrinæ, I. ad Timotheum v. v. 7. *Si quis autem suorum, maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior.* Ubi D. Thomas, lect. 1. in fine, et 2. 2. q. x. ar. 3. ad 3. et D. Hieronymus, et D. Ambrosius, et Theophylactus, et D. Chrysostomus in eodem loco sic explicant : Quod scilicet fidelis negligens suorum curam, in hoc magis peccat, quam infidelis, si negligat eandem. Non ergo Paulus comparat peccatum infidelitatis ad alia peccata fidelis; sed comparat peccatum infidelis aliud ab infidelitate cum eodem peccato in homine fideli. Hoc enim pacto semper peccata fidelis ex malitia pejora sunt, quam infidelis ex malitia. Et similiter peccata fidelis ex ignorantia pejora sunt, quam peccata infidelis ex ignorantia. Quod satis aperte voluit idem Apostolus ostendere, ad Hebræos x. cum dicit : *Quanto magis peccatis, deteriora mereri supplicia, qui*

Filium Dei conculcaverit, et sanguinem Testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, et spiritui gratiæ contumeliam fecerit? Fides ergo ibi sumitur pro fidelitate, quæ est virtus moralis, quam dicitur ille negare, quia non adimplet quod promisit, in quo est infideli deterior, qui similem fidem negasset. Et si fides ibi sumatur pro virtute theologica, intelligendus est ille fidem negare, non sensu, aut verbo, sed tantum facto, juxta illud ejusdem Pauli ad Titum 1. v. 16. *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant*, ut late, et optime explicuit sui temporis omnium magister, et doctrinæ S. Thomæ fidelissimus interpres, et acerrimus defensor, religiosissimus et amantissimus, omnique observatione dignissimus Pater magister Alphonsus Deza, totius nostræ Societatis Jesu maximum decus, super S. Thomam, 2. 2. q. x. art. 3. in principio, in lectura, quam, me audiente, in collegio nostro Complutensi, anno 1573: dictavit.

Nam quod in hac tenera ætate pueri ad discunt, firmiter imprimitur, et in reliqua vitæ permanet, et usque ad mortem conservatur, juxta illud Proverb. xxii. v. 6. *Proverbium est, adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* Unde hispanicum proverbium ortum habuit : « Loque en la leche semama, en la mortaza sale, » ut refert Pater Joannes de Torres, in sua morali Philosophia, lib. I. c. vii. pag. 22. col. 2. ad finem. Cui et illud Hieremiæ, Threnor. iii. v. 27. satis consonat : *Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua, sedebit solitarius, et tacebit : quia levavit super se.* Et optime D. Hieronymus, in epistola ad Lætiam, de institutione filiarum, eodem intentu sic ait : « Non contemnenda sunt quasi parva, sine quibus magna constare non possunt : ne discat in tenero, quod ei postea dediscendum est. Difficulus enim eraditur, quod rudis animi perbiberunt. Lanarum conchilia quis in pristinum candorem revocet? Recens testa diu, et saporem reddidit, et odorem; quo primum imbuta est. »

Unde prima, et principalis Reipublicæ bene institutæ circa bonam juventutis educationem cura diligens, et circumspecta esse debet, ut docuit Arist. lib. vi. Polit. cap. 1. « Ejus, inquit, qui civitatem legibus constituere velit, primam curam esse oportet in erudiendæ juventutis ratione stabiliendâ, quæ sublata, ingens caperet Respublica detrimentum. » Ad quod in primis probi; virtute

Homines tenacissimi sunt eorum, quæ in tenera ætate perceperunt.

Respublica bonam puerorum educationem curare tenetur principaliter.

Parentibus in domibus suis, sicut prælati in ecclesiis competit fides, et subditos docere.

in domesticorum suorum curam negligat, quam sit infidelis deterior, et dicatur eum negare

Optimi præceptores pro
juventutis
educatione
quærendi, et
remunerandi

pollentes, in ætate integra et perfecta, magistri instituendæ juventuti sunt eligendi, ut prudenter monuit Xenophon, lib. i. de Cyri pædia : « Pueris enim, inquit, illi præerant ex senioribus, qui illos quam optimos redditori esse credebantur. » Qui cum hujusmodi præceptores, et magistri fuerint feliciter inventi, tanquam de Republica optime meriti magni faciendi, honoribus, et præmiis afficiendi sunt, his maxime temporibus, in quibus malitia ubique percipit, ut eleganter docuit Tullius, lib. II. Divinationis in Verrem, in hæc verba : « Nullum munus Reipublicæ offerre majus meliusve possumus, quam si docemus, atque erudimus juventutem, his præsertim moribus, atque temporibus, quibus ita prolapsa est, ut omnium opibus refrænanda, atque coercenda sit. » Quod in religionibus accurate nimis observari debet, ut is in magistrum novitiorum et juvenum constituatur, qui eos vita, moribus, et debito rigore, et instituti observantia educare possit, quem prælati verbo, et opere fovere debent. Nam si juvenes suaviter ab his pertractantur, ultra quod favoribus majorum inflati redduntur, postmodum ineunte ætate prælati effecti, novitios, et juvenes lacte relaxationis, et libertatis enutriunt, et observantia regularis exinanitur. Sic Pater Emmanuel Rodriguez, tomo III. Quæstionum regularium, qu. xxxiv. art. 10. in fine. Ex hoc enim unico principio totum reipublicæ bonum præcipue pendet, quia ex hac bona infantiae educatione resultat bona pueritia, bona adolescentia, bona consistentia, ac bona senectus; juxta illud Proverb. xx. *Ex studiis intelligitur puer, si munda, et recta sint opera ejus.* Qua ratione D. Thomas, super Psal. xxvii. litt. G. merito comparat hominis juventutem flori, in hæc verba : « Juventus hominis comparatur flori, quia sicut flos est præsagium fructus, ita juvenus hominis præsagium est vitæ futuræ. » Vere profecto, et satis eleganter dixit Diogenes, de Sanctitate : « Adolescentium educatio fundamentum est totius reipublicæ. » Ad quod feliciter assequendum virga correctionis necessaria est, ut optime advertit S. Chrysostomus, homil. xxxviii. in Matthæum, his verbis : « Otiosa juvenus impudenter educata omni ferocissima bestia immanior est : ideo in Proverbiis præcipitur, cap. xx. : *Noli subtrahere a puero disciplinam : si enim percusseris eum virga, non morietur, tu virga percuties eum, et animam ejus de inferno liberabis.* » Et episco-

Ex bona juven-
tutis edu-
catione salus
Reipublicæ
pendet, et ex
bona juven-
tute, bona
senectus.

pus Simancas, lib. de Republica. « Res, inquit, efficax est natura, sed potentior est institutio, quæ malam naturam corrigit : et puerorum ingenia, tanquam agri, ex quibus respublica omnes fructus suos est perceptura, diligentissime colantur, et rebus optimis serantur. »

Unde gravissima reprehensione parentes digni sunt, qui majorem curam, exactioremque diligentiam circa equorum, quam circa filiorum curam exhibent. Ut optime D. Chrysostomus, homil. lx. in Matthæum, sic advertit : « Majori curæ asini sunt parentibus, quam filii : non enim pecudibus, aut jumentis nostris temere quempiam præficimus, neque aut furi, aut ebrioso, aut insano bestias commendamus; ad filiorum vero ingenium excolendum, illo sumus pædagogo contenti, quem casus obtulerit, cum nihil sit hac arte præstantius. »

Et in particulari matronæ optimam sibi filiarum suarum educationem, et doctrinam commissam esse non dubitent, tenerique vitæ suæ, honestæque disciplinæ eis semper exempla proponere, quia in eis illud Ezechielis xvi. v. 44. passim adimpletum videmus : *Ecce omnis, qui dicit vulgo proverbium, in te assumet illud dicens : Sicut mater, ita et filia ejus.* Perantiquum est enim, filias plerumque mores matrum repræsentare solere. Neque enim verisimile est, ut filia statim ab ineunte ætate turpibus matris moribus imbuta, honestatem in grandiori ætate sectetur; ad quam tantum affuit, ut mater cohortaretur, ut etiam ab ea magis, et exemplo dehortaretur, et verbo. Quod Juvenalis, Satyra vi. hoc carmine decantavit :

Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
Aut alios mores, quam quos habet?

Et D. Ambrosius, lib. III. de Virginibus, de Herodiade loquens, sic eodem intentu ait : « Quid potuit filia de adultera matre discere, nisi damnum pudoris ? » et in hanc eandem sententiam Glossa in c. Si quis cum militibus. verbo, Metuuntur. vi. q. 1, hos versus adducit :

Sæpe solet similis filius esse patri,
Et sequitur leviter filia matris iter.

Et ideo Libanius exhortans Solonicum amicum suum de uxore deligenda, dixit : « Uxo-

Parentes mi-
nus curantes
de filiorum
educatione
reprehenduntur.

Mater exem-
plo tenetur
docere
filiam, quia
qualis mater
talis filia.

rem cognitam ducas, cujus parentes, et matrem præcipue bonis moribus præstantem noveris. »

Quod quidem gloriosissima nostra Anna in educatione sanctissimæ Virginis filiæ suæ Mariæ perfectissime adimplevit, quæ cum in eum præstantissimum finem eam dirigeret, ut secundum votum ab ipsa Deo factum seipsam integre consecraret, monebat, quotidieque hortabatur, ut perpetuam virginitatem, paupertatem, et obedientiam servaret, juxta Psalmum XLIV. *Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, et concupiscet Rex decorem tuum.* Quem locum ad præsens nostrum propositum D. Bernardus, et D. Bonaventura, lib. I. Pharetræ, c. v. sic aiunt : « Inclinauit Maria aurem suam, videlicet ad obediendum, et cor suum ad disciplinam ; et oblita est populum suum, et domum patris sui, quia neque populum augere prolis successione, neque domui patris sui relinquere hæredem ; sed quidquid honoris in populo, quidquid de paterna domo rerum terrenarum habere potuisset, omnia arbitrata est ut stercora, ut Christum lucrificeret. *Et concupiscet Rex decorum tuum.* Pater æternus te filiam suam, Filius æternus te matrem suam, et Spiritus sanctus æternus te sponsam suam habebunt. » Quæ quidem salutis monita a B. Anna matre præstita Virgo sanctissima, ut matris suæ legem, juxta Proverb. I. v. 8. nunquam dimisit ; quin potius semper illa perfecte servavit : sacris perpetuo studiis vacans, non dubitans, divinum illud oraculum : *Audi filia et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, et concupiscet Rex decorem tuum,* pro ipsa peculiariter prolatum, ut optime advertit Pater doctor Canisius, lib. III. de Virgine, cap. 1. post medium. Et de hac eadem re agens devotissimus Bernardinus Busti, IV. p. ser. I. fol. 108. col. 4. dixit : « Quanto diligentia, et sollicitudine, non solum ipsa mater Virginis Anna, sed etiam pater ejus Joachim ipsam studuerint educare, humanis non posset eloquiis recenseri. Profecto credendum est, sanctissimos hos Virginis parentes hujus puellæ omnium pulcherrimæ, sanctissimæ, sapientissimæ, humanissimæ, benignissimæ, elegantissimæ, gratiosissimæ, eam indicibili pietatis affectu dilexisse, et nutrisse, atque cum illa conversatos fuisse. Non enim habebat amaritudinem conversatio ejus, nec tædium convictus illius ; sed lætitia, et gaudium,

Sapient. VIII. v. 16. Quare merito D. Ambrosius, lib. II. de Virginibus, ad principium, de B. Virgine ait : « Quando Virgo vultu læsit parentes ? »

Ex quo satis manifeste constat, filios, ut in plurimum morum, et conditionum parentum suorum hæredes esse, quia licet anima cuique per creationem a Deo de foris adveniat : sunt tamen pleræque animæ vires, quæ simul cum corpore a parentibus in filios transfunduntur, ideoque quamvis anima filii non educatur, neque a corpore parentis, neque ab ejus anima, quod de fide est, tamen corpus tale, et cum quadam tali proclivitate a tali quodam corpore parentis educitur, juxta illud Hieremiæ xxxi. v. 29. : *Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt.* Juxta D. Thomæ doctrinam, in 2. Sent. d. XVI. q. I. art. 3., ad 4. sic docentis : « Electio animæ multum inclinatur ex complexione corporis, et sic, ut in pluribus ratio passionibus succumbit, et ab eis adducitur : quamvis non ex necessitate, eo quod ratio imperium super passiones habet ; » et I. p. q. LXIII, art. IX. ad 1. : « Quomodo philosophus ait, lib. II. Eth. cap. VI. in medio, malum est, ut in pluribus ; bonum, ut in paucioribus, loquitur quantum ad homines, in quibus malum contingit ex hoc, quod sequuntur bona sensibilia, quæ sunt pluribus nota deserto bono rationis, quod paucioribus est notum et inde merito dicitur, Eccles. I. v. XV : *Stultorum infinitus est numerus.* Quod etiam comprobatur, quoniam ipsi filii parentum præceptis imbuti, ad eorum consuetudinem moresque quoscumque facile deducuntur. Nam cum adolescentes omnia, quæ oculis excipiunt, simiarum instar imitentur, fit sane, ut quæcumque a parentibus, maxime quorum præsentior est, et frequentior conversatio, fieri viderint, ad unguem etiam nitantur imitari, et sese assuefaciant, assuefactique demum, tanta est vis consuetudinis, perpetuo ita, ut primo imbuti fuerint, quasi secretiore quadam vi agente, perseverent. Quapropter Aristoteles, lib. I. Polit. cap. IV, consequenter dixit : « Sicut ex hominibus hominem, et ex bestia bestiam ; sic ex bonis bonum generari. » Et postea lib. III, cap. VIII. : « Consentaneum est, ex melioribus ortos esse meliores. » Et rursus, in præceptis rhetorices, de Causis civilibus inquit : « Nemi est obscurum qui ex bonis, clarisque parentibus nati sunt, eos consentanee fieri suis moribus non dissimiles. » Sed recte

Parentum mores quasi hæreditario jure transfunduntur in filios.

Homines, ut in plurimum, magis sequuntur passionem, quam rationem.

Anna Deiparam ad perfectissimamque hortabatur, et Virgo perfecte illi parebat.

Parentes Virginis eam sanctissime educarunt.

longe præstantius Boëtius, lib. III, de Consolatione, de hac ipsa re sic ait : « Nobilitas videtur esse quædam laus de meritis veniens parentum : quare splendidum te, si tuam non habes, aliena claritudo non efficit. Quod si quid est in nobilitate bonum, id esse arbitror solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne a majorum virtute degenerent.»

Et quamvis aliquando contingat, ex malis parentibus optimos filios procreari, ut ex Achaz, et Manasse nati sunt iusti Ezechias, et Josias : sicut et e converso ex optimis parentibus contingat etiam aliquando filios iniquos, et peccatores nasci, ut apparuit in filiis sancti Samuelis Prophetæ, de quibus dicitur, I. Regum, VIII. *Non ambulaverunt filii illius in viis ejus, sed declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera, et perverterunt judicium.* Ubi Glossa sic explicat : « Hic ostenditur, quod de bonis, et sanctis viris perversi nascuntur ; sicut e contrario de perversis iusti : de Achaz enim, et Manasse, qui fuerunt pessimi, nati sunt Ezechias, et Josias, qui fuerunt optimi. » A frequenter autem contingentibus mirabile reputatur, quod ex iniquis parentibus optimi filii proveniant, juxta illud Numerorum XXVI. : *Et factum est grande miraculum, ut Chore pereunte, filii illius non perierint*, quia filii parentum imitatores præsumuntur, ut dixit Imperator, in in L. quisquis. §. filiis. C. ad legem Jul. majest. in illis verbis : « In quibus paterni, hoc est, hæreditarii criminis exempla metiuntur. » Et profecto mirabilius est, quod ex optimis, nobilibusque parentibus filii procreentur iniqui. Quod maxima verborum ponderatione divina advertit Scriptura, I. Regum, XXV. v. 3. ; de Nabal Carmelo, dicens : *Erat vir durus, et pessimus, et malitiosus, erat autem de genere Caleph.* Qui et sanctus, dux, et unus ex præcipuis terræ promissionis fuit propugnator, ut habetur Numerorum XIV. et Josue XIV.

Qua ratione filiis Israël nimis facilitatis, aut credulitatis vitio verti non debet, quod se totos Alcimo, viro alias nobili genere orto, crediderint, hoc permoti fundamento : *Dixerunt enim ; Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos, et locutus est cum eis verba pacifica, et juravit illis, dicens : Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris, et comprehendit ex eis sexaginta viros, et occidit eos una die, I. Machabæorum, VII. v. 14. 15. et 16.* In quo juris utriusque peritis sufficiens datur fundamentum, ut intrepide audeant

affirmare, magis credendum esse nobili, quam ignobili, non tantum in causis aliorum, sed etiam in propriis. Adeo quod si princeps alicui castrum custodiendum mandavit, et ille viro nobili custodiam illam delegavit, qui illud inimicis tradidit, excusandus est. Et similiter judex, qui viro nobili palatium pro carcere assignavit, excusandus est, etiamsi nobilis aufugerit, ut late resolvit Tiraquellus, de Nobilitate, cap. XX. a n. 27. usque 42.

Quo autem in loco nata fuerit B. Virgo, doctores non consentiunt : nam quidem in civitate Nazareth, quidem autem Hierosolymis juxta Probaticam piscinam, ubi habitationis domum parentes Virginis habuere, eaque ratione in eodem loco structum fuit templum, virginumque cœnobium, quod B. Annæ appellabatur, ut ex aliis tradit Pater Barradas, tom. I. Concor. lib. VI. c. 5. in fine.

Cum enim pro magna hominum, et animarum dignitate unicuique ab ortu suo a Deo Angelus in custodiam deputetur, ut ex D. Hieronymo, et aliis sanctis Patribus resolvit, et docet D. Thomas, I. p. q. CXIII. per totam, Virgini autem sanctissimæ matri Dei futuræ Archangelus Gabriel fuit custos deputatus, ut asserunt Eusebius Emissenus, homilia in vigilia Nativitatis, et D. Ildephonus, sermone V. de Assumptione, et Petrus Damianus, sermone I. de Nativitate Mariæ, et alii quos refert, et sequitur Pater Christophorus de Castro, de historia Deiparæ, cap. II. Et hinc Petrus Damianus apud Bustum VII. p. sermone IV. ad finem devote pariter, ac eleganter dixit : « Joannes Archangelo Gabrieli ad custodiam Dei matris socius est datus, ut ille integram Virginem invisibiliter custodiret ; et iste forinsecus fragilitati femineæ obedientiæ suæ ministerium exhiberet. Erat B. Virgo in morte filii Salvatoris nostri privanda suo dilectissimo filio, et ideo ad aliqualem consolationem ejus, ipse imperator cœlestis in tribunali crucis existens, publico edicto Joannem matri suæ filium adoptavit, dum ait : *Mulier, ecce filius tuus*, Joannis XIX. » Et de eodem Virginis Angelo custode Pater Salmeron ; tom. IV. p. III. tract. 8. ad finem, sic apposite dixit : « Sanctissima Virgo Dei mater, etsi gratia Angeli major esset, tamen quatenus ab eo illustrabatur, minor erat natura : sicut rex consiliario major potestate, minor sapientia : unde Maria si custode Joanne opus habuit inter homines, multo magis Angelo, et ad proficiendum, et

Majorum nobilitas posteris quamdam necessitatem imponit.

Frequenter ex bonis parentibus boni filii procreantur, et ex malis mali. Contingit tamen aliquando contrarium, quod mirabile est.

Deipara quæ in loco fuerit nata.

Gabriel Archangelus custos Mariæ, ultra aliam Angelorum multitudinem.

Viro nobili fides adhibita excusat eum, qui eam adhibuit.

Christus Angelum custodem non eguit.

ad tollendum impedimenta, et ad confirmandum lumen intellectus, et ad evitanda pericula, in quibus interdum apparebat ipsi Josepho viro ejus. Christus solus, quia nec peccare poterat, nec proficere, et valebat se eripere ab externis periculis sine consilio, vel potestate Angeli, custodem Angelum non habuit: quanquam dum puer esset, aliquo modo subditus fuit Angelis: et Angelus solatus est eum in passione, vere ei assistens, et exterius loquens, non tamen interius imprimens, aut illuminans.» Præter Gabrielem Angelum peculiarem custodem, aliam Angelorum magnam multitudinem ab sponso cœlesti missam, et assignatam fuisse Virgini, ut ei tanquam ipsorum Dominae deservirent, et eam in omnibus custodirent, constanter asseruit D. Bernardinus Senensis, tom. II. sermone XL. art. 3. cap. II. in hæc verba: «Adfuit Virgini Angelorum protectio: assidebant enim illi innumerabiles multitudines Angelorum in ejus protectionem. Pie enim credo, quod plurimas legiones habuit Angelorum ad protectionem, et custodiam suam; cum et Elisæus, ut legitur IV. Regum VI, Angelorum multitudinem habuit ad sui defensionem.» Unde Virgini ipsi apprime convenit illud Psalmi XC.: *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Idemque defendunt Bernardinus a Busto, II. p. de Nativitate Mariæ, sermone V. Post sanctissimam educationem a sanctissimis Joachimo et Anna, Virginis parentibus per triennium factam, adimplentes votum de Virgine eorum filia Deo consecranda, eam alacriter, et devote in templum Hierusalem detulerunt, et obtulerunt, ut in tractatu sequenti dicemus.

CHRISTI AUTEM GENERATIO SIC ERAT: CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH.
Matth. I. v. 18.

TRACTATUS X.

de Præsentatione, vita, et Mariæ Virginis exercitiis in templo.

Et quia in tractatu VI. hujus primi libri resolvimus, sanctissimos Joachimum, et Annam in sterilitate sua votum Deo vovisse, se Deo suscipiendam prolem dicaturos, præ oculis habentes illud Ecclesiastici XLV. v. 3. et 4.: *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis et stulta promissio, sed quodcumque voveris, redde. Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere.* Ubi Glossa interlinearis ibi: *Quodcumque voveris, redde*, ait: «Cito redde.» In conspectu divinæ majestatis positi, de voto ab eis emissio perfecte implendo consuluerunt, dicentes: *Soror nostra parvula est, et ubera non habet, quid faciemus sorori nostræ in die, quando alloquenda est? Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea; si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis*, Cant. VIII. v. 8 et 9.

Parentes Virginis votum adimplent, eam Domino cito consecrantes

Superno enim illustrati lumine altius considerabant Virginem filiam suam, quamvis ætate parvulam, murum tamen defensionis, et protectionis contra omnes tentationes, contra omnes demones, et contra omnes hæreses esse futuram. Ideoque pernecessarium esse, ut murus hic inexpugnabilis propugnaculis sit fortiter communitus; et ideo ad invicem dixere: Quandoquidem puella hæc nostra filia murus est, ædificemus super eam propugnacula argentea, et in loco ad hoc commodiori a nobis collocetur. O Virgo sanctissima! O puella ab æterno electa ad serpentis caput conterendum! Genes. III. v. 15. «Non sic timent, ait D. Bernardus, et eum referens D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. III. hostes visibiles, quasi castrorum multitudinem copiosam, sicut aereæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium, et exemplum; fluunt,

Maria fidelium murus est contra demones, qui eam timent, et in qua sunt omnia armorum genera.

et pereunt, sicut cera a facie ignis; ubicumque inveniunt crebram hujus nominis recordationem, devotam invocationem, et sollicitam imitationem.» Et D. Innocentius III. sermone II. de Assumptione Virginis, explicans illud Cantic. VI. : *Terribilis ut castrorum acies ordinata*, sic ait : «Quicumque ergo sentit impugnationem ab hostibus, vel a mundo, vel a carne, vel a dæmone, respiciat castrorum aciem ordinatam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium immittat auxilium de Sancto, et de Sion tueatur.» Edificemus ergo super hunc murum, super hanc, inquam, filiam nostram propugnacula argentea : futura est enim universale armamentarium : futura est enim aula regia, in qua omnibus hominum statibus competens armatura inveniatur, illique apprime conveniat illud Canticorum IV. v. 4. : *Sicut turris David collum tuum, quæ edificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, et omnis armatura fortium*. De quo in tractatu V. in tractatu IX. in tractatu X. libri tertii, et in tractatu I. hujus libri primi plura circa hoc idem invenies.

Quandoquidem parvula hæc puella filia nostra, ostium, porta, et janua omnibus fidelibus ad divinam gratiam, et beatitudinem æternam consequendam futura est, educari necesse est, ubi omni sanctitate, omni perfectione, omnium heroicarum virtutum splendore melius ornari possit. Si ostium est, idest, siquidem ostium est, inquirunt, compingamus illud tabulis cedrinis. De quo in tractatu II. libri tertii agemus. Unde sancta Romana Ecclesia beatissimam Virginem portam cœli, portam fulgidam, et alti Regis januam nuncupat, et in hymnis suis appellat, dicens : «Felix cœli porta; Tu Regis alti janua; et, Porta lucis fulgida; et multis retro sæculis prophetico lumine illustratus regius Psalter, Psal. CXVII. de ea dixit : *Hæc porta Domini, justi intrabunt per eam*. Quod si grammaticus ille nomine Donatus ausus fuit arroganter de se dicere, et canere :

Janua sum rudibus primam cupientibus artem,
Nec sine me quisquam rite beatus erit ;

quanto melius, quanto præstantius, et verius humillima nostra Virgo dicere, et affirmare poterit :

Janua sum cunctis superam cupientibus urbem,
Nec sine me quisquam rite beatus erit ?

Considerantes etiam sancti, et piissimi Virginis parentes virginitatis exemplum, religionis typum omnibus puellam filiam suam esse futuram, quam copiosissimus virginum cœtus est imitatione prosecuturus, juxta illud Psalmi XLIV. : *Adducentur Regi virgines post eam, proximæ ejus afferentur tibi. Afferentur in lætitia, et exultatione; adducentur in templum Regis*; incidit illis consilium bonum, et divinum ductum sequentes ultimate decrevere pro sui voti impletionem, Virginem trimam deferre, et in templi Hierusalem aliis virginibus parte designata collocare, et per Pontificum manus eam Deo offerre.

Idemque decretum a beatissima Trinitate ad eundem effectum processisse, pie credendum est, juxta illud Osee II. v. 14. : *Ducam eam in solitudinem, et loquar ad cor ejus, et canet ibi juxta dies juventutis suæ, et juxta dies ascensionis suæ de terra Ægypti*. Ego, inquit æternus Pater, tenellam Virginem in Filii mei matrem electam, in solitudinem intra templi claustra ducam, ut vitam religiosam agens, tota convertatur ad cor, et ei possim pacifice loqui, ubi spiritu præstantiori, et elevatiori, quam David pater ejus, Psalmorum laudes, usquedum ab Angelo salutetur, et in ea mirabile Incarnationis mysterium, cooperante Spiritu sancto, impleatur, decantet. Justi enim et sancti parentes Samuelis erant, et Deus poterat apud eos domi suæ eum sanctificare, et noluit, sed in templo et domo Dei, I. Regum II. et III. Sancti etiam erant parentes Joannis Baptistæ, incedentes in omnibus mandatis Dei sine querela, poteratque Deus eum in paterna domo perficere, nec tamen voluit; sed in eremi austeritate, et solitudine, Lucæ II. et III. Sancti, immo et sanctissimi erant Virginis parentes, ut in tractatu VI. hujus libri primi vidimus, eamque, sicut cœperat, ibidem sanctificare, et ad perfectum ducere poterat, nihilominus tamen, ut in templum deferretur, ordinavit, ut advertit Pater Canisius, lib. I. de Virgine, cap. 13. his verbis : «Sapientissimus Mariæ amator Deus nihil prætermisit, quod ad primam, et solidam electæ domus suæ constructionem spectaret, et non in domo parentum, sed in loco sacro præclara subsidia suppeditavit.» Quod quidem catholicæ Ecclesiæ sensui conforme est, quæ divino Spiritu ducta in oratione sua sic petit : «Omnipotens, sempiterna Deus, qui gloriosæ Virginis matris Mariæ corpus, et animam, ut dignum Filii tui habitaculum

Maria omnium virginum exemplar.

Ex divino totius Trinitatis decreto Maria fuit in templo præsentata.

Deus Marianam in templo, et non in domo parentum, perficere voluit.

Maria omnibus est janua, et porta cœli

effici mereretur, Spiritu sancto cooperante, præparasti, etc.» Quam quidem præparationem a principio Immaculatissimæ suæ Conceptionis, et a priorum parentum educatione incœpit, et in templo Hierosolymitano mirifice auxit, et perfecit, ut statim dicemus.

In lege veteri
erant mulie-
res, et virgi-
nes Deo consecratæ, de-
rebantque in
domibus
juxta tem-
plum con-
structis.

Hoc autem templum esse intelligimus domos aliquas juxta Hierosolymitanum templum, in quibus feminæ, et virgines, quæ divino cultui se mancipabant, vel quæ a parentibus suis in templo offerebantur, ut clausæ, et ab omni hominum consortio separatæ habitarent, ubi precibus, jejuniis, aliisque pietatis officiis commodius operam darent, suamque continentiam, virginitatem, et animi puritatem securius tueri, ac conservare possent. Juxta D. Chrysostomi doctrinam, quam refert, et sequitur D. Bonaventura in Soliloquiis, cap. xxxiv. in hæc verba: «Notum est enim, arborem juxta viam positam difficile fructus pulcherrimos usque ad maturitatem servare: et hominem juxta sæculum viventem justitiam immaculatam usque in finem conservare.» Hæ enim erant mulieres, et virgines Deo consecratæ, quæ ad fabricandum labrum æneum cum basi sua Moysi specula obtulerunt sua: jam enim illis, sæculi vanitate repudiata, necessaria non erant. Hæ etiam erant virgines illæ, quæ clausæ remanebant, et ob exortum tumultum, ad Oniam summum Sacerdotem confugerunt, II. Machabæorum, III. In harum etiam sanctarum mulierum numero, Anna illa filia Phanuelis, quæ non discedebat de templo, jejuniis, et obsecrationibus serviens nocte, ac die, Lucæ II. fuit. In hoc autem Hierosolymitano templo fuisse virgines Deo consecratas, singularique religione præstantes, asseverant D. Ambrosius, lib. I. de Virginitate, et D. Cyrillus, lib. adversus Antiophanos, cap. xxvii. et Origenes, in tractatu II. in Matthæum, et Pater doctor Canisius, lib. I. de Virgine, cap. 12. post medium, et Pater Suarez, tomo II. in 3. p. q. XXIX, ar. I. et II. disput. 7. in principio, et Pater Barradas, lib. VI. Concordiæ, c. 6. et Pater Christophorus de Castro, in historia Deiparæ, c. III. In hoc ergo templi loco Virgo Deipara ingressa oblata, et præsentata fuit, ut ab infanti, et tenerima ætate dicata, et a sensibilibus rerum strepitu semota, liberior Deo, et sibi ipsi posset plene vacare. Quod optime advertit Pater Suarez, loco citato.

Eo autem tempore, quo Virginis parentes eam in templo præsentare, et Deo offerre de-

creverunt, ut voto jam pridem ab eis facto satisfacerent, ipsa tenella Virgo tertium agebat annum; ut docent Germanus archiepiscopus Constantinopolitanus, in oratione de oblatione Virginis in templo, et Nicephorus, lib. I. Historiæ, c. vii. et D. Hieronymus, lib. de ortu Virginis, et D. Bonaventura, in opusculo meditationum Vitæ Christi, cap. 3. in principio; et Evodius Antiochensis, in suis Commentariis; et Epiphanius, presbyter Constantinopolitanus, in vita Virginis; et Cedrenus, in compendio historiarum; et Pater Canisius, lib. I. de Virgine, cap. XII. et Pater Suarez, tomo II. in 3. par. q. XXIX. ar. I. et II. disp. 7. in principio; et P. Barradas, tom. I. Concordiæ, lib. VI. cap. 6. ad principium; et Pater Castro, de historia Deiparæ, cap. III. Qui omnes unanimiter fatentur, ab ablactatione ipsa, quæ post triennium secundum jus fieri solet, Virginem sanctissimam fuisse a parentibus suis in templo præsentatam. Quod satis aperte, sancta, et catholica Ecclesia, in oratione Missæ de Virginis Præsentatione docet his verbis: «Deus, qui beatam Mariam semper Virginem, tabernaculum sancti Spiritus post triennium in templo præsentari voluisti, etc.»

Hæc igitur consultatione facta, adimpletoque jam triennio, parentes Virginis sanctissimæ, sed præcipue gloriosissima Anna, magno spiritus fervore, et devotione perfusi, dixerunt: *Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus, in atrius domus Domini, in medio tui, Hierusalem*, Psalm. cxv. v. 18. et 19. et cum ingenti præcordiorum gaudio exultantes, e propria domo recta versus templum via contendunt, Virginem, hostiam sanctam, Deo placentem, quasi duo montes in circuitu Virginis, et Dominus in circuitu populi sui, deferentes. Sanctissimus Joachimus mons quippe Dei, mons sanctitate pinguis; sanctissima vero Anna mons coagulatus, mons pietate pinguis; sanctissima demum Virgo quamvis corpore parvula, mons tamen, in quo beneplacitum est Deo, habitare in eo, etenim Dominus habitabit in finem.

Quis, o Deus optime, vel saltem cogitare sufficiat hujus Virginis Angelorum multitudine stipatæ gressus eximia charitate fervidos in templum euntis? Quos ejus Sponsus Spiritus sanctus considerans, quasi ei blandiens, dicebat: *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis!* Cant. VII. v. 1. Ubi Lyra: «Ad gratiositatem enim mu-

Maria tertio
ætatis anno
fuit a paren-
tibus in tem-
plo præsen-
tata.

Parentes
Virginis vo-
tum suum
adimplent,
Virginem in
templo
præsentantes

Maria paren-
tibus, et An-
gelis comita-
ta tendit in
templum
gressibus
pulcherrimis

lieris multum facit, quod mature, et honeste incedat, et calciatis pedibus : quia inhonestum est, quod nuda pedibus appareat. » Et Rupertus in eodem loco : « De calceamentis hic agitur, sed Spiritus, in quo discalciatum esse, summa est ignobilitas. » Quamvis enim Sancti omnes bonos, et optimos, ad Deum accedere contendentes, fecere progressus, juxta illud Ezechiel. I. v. 7. et 12 : *Pedes eorum pedes recti, unumquodque coram facie sua ambulabat, ubi erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur, nec revertabantur, cum ambularent*; denique tamen ab eorum primo ad ultimam usque in primorum parentum originale peccatum declinavit, omnesque natura filii iræ concepti, et nati sunt, ad Ephesios II. v. 3. De quibus sanctus testatur David; Psal. LVII. *Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero*; et sic primum eorum vestigium in terra, immo et in peccati sorde, et fœdo luto fuit impressum. Ast Virgo sanctissima primum ejus vestigium, primus ejus conceptionis per divinam præsertionem ingressus in gratia præstantissima, excellentissimæque charitate fuit, ab eoque instanti filia Principis effecta, et divino charismate calciata extitit in calceamentis filia Principis. Quamobrem D. Hieronymus, in Epistola ad Eustochium, et Paulam, Virginem Deiparam cum reliquis comparans Sanctis, meritissime dixit : « Tanta erat Mariæ vitæ claritas, ut omnium vitam quodammodo obscuraret : nam sicut in comparatione Dei nemo bonus ; ita in comparatione Matris Domini nulla invenitur perfecta creatura, quamvis virtutibus eximia comprobetur. Unus est Pater in cœlis, una est Mater in terra, una forma virtutum Maria. » De quo singulari præsertionis privilegio soli Virgini concesso, in tract. I. libri tertii ex professo resolutum invenies.

Cum ergo jam ad templum usque pervenissent alacres, essentque prope ipsius templi quindecim gradus, in quorum primo, eodemque infimo B. Mariam parvulam parentes sanctissimi constituerunt; cumque ipsi vestes, quas in itinere detulerant, exuere vellent, et aliis cultioribus, et mundioribus indui curarent, Virgo ipsa cunctos sigillatim gradus sine ducentis, et levantis adminiculo ita fortiter ascendit, ut si jam ætatis esset perfectæ, ostendens Dominus in Virginis suæ infantia magnum, quod operabatur, et quanta esset futura, ut plane et nos dicere possimus : *Quam pulchri sunt gressus tui in cal-*

ceamentis, filia Principis! Cant. VII. et ei quam facillime accommodare illud Psalm. LXXXIII. v. 6. *Beatus vir, cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum, in loco, quem posuit. Etenim benedictionem dabit Legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion.*

Sed in hac Virginis per gradus illos ascensione illud mirabile, et absque exemplo contigit, quod posita ante fores templi ita velociter ascendit, ut penitus retrorsum non aspexerit, neque, ut solitum est, parentes requisierit. Unde ejus parentes pariter ambo obstupuerunt, et templi Pontifices mirati sunt, ut referunt omnes historiographi de Præsentatione Virginis. Certe in hoc admirabili Virginis ascensu materiam superavit opus, et modus excelluit substantiam. Adimplevit namque omnium perfectissime Virgo sanctissima illud Isaïæ L. v. 5. *Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abi*; eique sic velociter ascendenti, festinanterque Deo se dicare volenti unice competit illud Proverb. XXII. v. 29. *Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus ministrabit.* « Nescit enim, inquit D. Gregorius, homilia xxx. in Evangelia, tarda molimina Spiritus sancti gratia : magna enim operatur, ubi est. » Virgo namque sanctissima conditionis, et divini moris non ignara, ascensum istum ingenti lætitia perfecit, juxta illud Eccles. XV. v. 11. *In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas*; et illud Pauli, II. Corinth. IX. v. 7 : *Hilarem enim datorem diligit Deus.* Quem locum sic eleganter D. Chrysostomus, super Lucam, cap. x. exornavit : « Quia principes sæculares indigent servitiis tuis, et ministeriis humanis, et ideo non tam exigunt voluntatem serviendi, quam servitium ipsum, ac proinde compellunt sibi subditos ad serviendum, Deus autem bonorum nostrorum non eget, et si voluntatem serviendi requirit, in utilitatem nostram ordinat hoc ipsum : et ideo nullum vult ad sibi serviendum compelli, sed sicut voluntarium admittit, sic aversatur invitum. » Ad quid, rogo, beatissima Virgo, hæc vestra nunquam hactenus visa velocitas? Ad quid, obsecro, hæc vestra incomparabilis alacritas, et lætitia? Ultrò vobis aperiam, inquit Virgo. Est enim hodie desiderii mei complementum. *Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ; ut videam voluptatem Domini, et visitem tem-*

Maria semper fuit a primo vestigio divina gratia calciata.

Maria velociter et hilariter omnes templi gradus ascendit magna omnium admiratione.

Virgo insalutatis parentibus templum ascendit velociter, hilariter.

plum ejus. Psal. XXVI. v. 4. Hic, Deo meo serviens, perpetuo perseverabo; *Omnibus diebus vitæ meæ.* Hic, in hac, inquam, Dei domo, quiete habitationem meam constitutam: *Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo; quoniam elegi eam.* Psal. CXXXI. IV. 14.

Equidem, o sanctissima puella, vel ex hoc uno patet aperte, in omnibus viis, et actionibus vestris ab Spiritu sancto, ejusque charitatis amore te inflammata gubernari, in templumque Regis adduci, ipsumque sponsum tuum hodie complere in te illud Oseæ II. v. 14: *Ducam eam in solitudinem, et loquar ad cor ejus,* etc. teque, ut Principis filiam, integre correspondere. Nam quod filiorum Dei proprium est, hoc tibi peculiari ratione competit. *Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei,* ad Romanos, VIII. v. 14. Ubi D. Thomas, lect. 3. sic explicat. « Homo spiritualis non tantum instruitur ab Spiritu sancto, quid agere debeat, sed etiam cor ejus ab Spiritu sancto movetur, ita quod homo spiritualis non quasi ex motu propriæ voluntatis principaliter, sed ex instinctu Spiritus sancti inclinatur ad aliquid agendum. » Operatio namque Virginis ab ejus esse procedebat, et quia spiritualiter vivebat, spiritualiter ambulabat, juxta illud ad Galatas v. in fine: *Fratres, si Spiritu vivimus, Spiritu et ambulemus.* Ex quo D. Thomas ibidem sic infert: « Si ergo Spiritu vivimus, debemus in omnibus ab ipso agi. Sicut enim in vita corporali omnis motus corporis nostri est ab anima, per quam vivit; ita et in vita spirituali motus noster debet esse ab Spiritu sancto, quia Spiritus sanctus est, qui vivificat, Joannis VI. v. 63. »

Sacerdotes vero templi pari gaudio, et lætitia Virginem receperunt, et in loco templi virginum habitationi deputato collocarunt, ut ex Nicephoro, Gregorio Nysseno, et Evodio tradit Pater Canisius, lib. I. de Virgine, cap. 12. Nec est a ratione alienum, summum Sacerdotem, qui Virginem sic introduxit, et excepit, fuisse Zachariam patrem Joannis Baptistæ, tunc temporis sacerdotale munus obeuntem, qui prophetiæ dono inspiratus, et adventu Virginis gaudio maximo affectus, considerans in puella immensam animi pulchritudinem, quæ sub habitu muliebri latebat, animadvertensque intemeratam Virginem ferre nova, et aliena naturæ signa, devote, et reverenter veneratus est eam. Ut tradunt, et defendunt Gregorius,

Archiepiscopus Nicomediensis, in oratione de Oblatione Virginis, et Pater Castro, in historia Deiparæ, cap. III. n. 2. per totum. Adimpletumque fuit in sanctissima Virgine, quod de ea Spiritus sanctus ejus sponsus, Cant. IV. v. 12. antea dixerat: *Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.* Hortus, inquam, conclusus Virgo, dum intra septa templi recipitur; hortus rursum conclusus Virgo corpore. Fons demum signatus Virgo in anima, et spiritu: totum enim hoc perutile, et necessarium fuit, ut præpararetur, et digna mater Dei inveniretur.

Nec sine debita mentis attentione a nobis prætereundum est, quam reverenter, quam devote, et quanta animorum hilaritate Joachim, et Anna hanc unicam filiam suam Deo in templo præsentarunt, maxime dum illam fortiter, et hilariter per illos templi gradus ascendentem, et Dei obsequiis se libenter mancipantem conspexere. Ambo quidem ingenti devotione, maximaque pietate eam Deo, summoque Sacerdoti locum Dei habenti obtulerunt. Sed B. Anna præstantius, quam altera Anna Samuelis mater, I. Regum I. filiam suam dedicavit, quæ cum omnipotenti Deo, et summo Sacerdote loquens, charitate plena in hæc verba prorupit: *Introibo in domum tuam in holocaustis; reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea, et locutum est os meum in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boves cum hircis. Venite, audite, et narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. Ad ipsum ore meo clamavi, et exultavi sub lingua mea. Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, et misericordiam suam a me,* Psal. LXV. Quem Psalmum Germanus, archiepiscopus Hierosolymitanus, in encomio Deiparæ in ejus Præsentatione in templo, et de B. Anna cum summo Sacerdote Zacharia loquente explicuit. Introibo, o sempiternæ Deus, inquit Anna, in domum tuam, in templum sanctum tuum, et divinæ majestati tuæ, non unicum tantum sacrificium, non unicum tantum integrum holocaustum, sed plurima sane integra, et perfecta offeram holocausta, hanc, inquam, puellulam unicam filiam meam, tuam dixerim potius, ac verius a te mihi miraculose concessam, et teque in matrem unigeniti Filii tui ab æterno electam, et a te denique præ aliis cœli, et terræ creaturis omnibus summe dilectam: *Introibo ergo in*

Anna Deum, et Sacerdotes devotissime alloquitur in oblatione filiæ, eam maxime recommendans

Anna in oblatione filiæ omne obtulit holocaustum

Maria ab Spiritu sancto in omnibus movebatur.

Sacerdotes Virginem in templo recipiunt, inter quos Zacharias.

domum tuam in holocaustis. Ad te, o clementissime, ac piissime Domine, supplex, et humilis accedo, vota, quæ in sterilitatis meæ tribulatione emisi, libenter implens. *Reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea, et locutum est os meum in tribulatione mea.* In qua quidem oblatione, et voti mei impletionem in hac una infantula, et puellula tibi, Domine mi, omnia simul sacrificia, omnia simul holocausta, offero medullata. Est enim tota pulchra in corpore, est enim tota formosa in spiritu, et anima, quam potentia tuâ infinita a suæ conceptionis instanti gratiarum profluvio, et innumeris charismatum donis decorasti. *Omnis gloria ejus filiae Regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus.* Adducentur Regi virgines post eam; proximæ ejus offerentur tibi, offerentur in lætitia, et exultatione, adducentur in templum Regis, Psal. XLIV. v. 14. 15. et 16. *Holocausta medullata offeram tibi.* Quia si justus ille Abel tibi obtulit de primogenitis gregis sui, et de adipibus eorum, Gen. iv. « Holocaustorum medulla, et adeps voluntas est, et amor quo offeruntur, cum omne, quod datur, ex dantis mente pensatur. » Verba D. Gregorii, l. xxii. Mor. c. 12. Holocaustum autem, quod ego divinæ majestati tuæ, hanc filiam meam offerens, medulla adipeque plenissimum est: siquidem voluntatis meæ devotione, et ingenti illius amore redundat. Quod si, Domine Deus, ad Abel, et ad munera ejus respexisti, quia medullata erant, et adipe pingua; quia primo Abel cor suum, deinde rem obtulit suam, quanto magis, sancte Deus, respicere dignaberis mei, et Virginis filiae meæ oblationem, et ancillæ tuæ humilitatem? Abel enim a muneribus oblati distinctus erat, ipse homo erat, et agnos offerebat; at Virgo hæc filia tua, et munera ejus idem penitus sunt. Virgo hæc non agnos, sed se ipsam libenter offert, offerturque a me ipsius matre; quamvis affectus ejus, et amor affectum meum præcellat infinite. Non enim terreno regi meam offero filiam, sed Deo cœlesti, Regi regum, et domino dominantium dicatam, et consecratam reddo. Et sic ego, et filia mea holocausta medullata tibi omnium Domino libentissime offerimus. Et tandem tibi, o rerum omnium opifex, ac creator, in hac unica filiae meæ oblatione omnia sacrificia, et legis holocausta præstantius continentur. *Cum incenso arietum offeram tibi boves cum hircis:* « Manifesta sunt enim sacrificiorum genera: offerebantur enim omnia, quæ hic

commemorantur in sacrificiis. Juxta anagogen vero incensum dici potest bonus ille odor, qui ab anima munda, ac pura spirat. Arietes vero principales animæ cogitationes, quæ veluti cornu quodam carnales feriunt passionem; et boves ipsius corporis operationes. Per hircos autem supplicationes intelligimus pro peccatis, quoniam pro peccatis hirci olim immolabantur. » Verba sunt glossæ ordinariæ, et Euthymii. At vero omnia hæc in hac filia mea eminentius continentur: ipsa est enim odor agri pleni, cui tu Domine Deus largissime benedixisti. Qua finita oratione, et in oblatione facta sibi divinus complacens Spiritus, se ad Virginem convertens, eamque in sponsam suam acceptans: dixit: *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te.* Cant. iv. v. 1. Et iterum: *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es! Oculi tui columbarum absque eo, quod intrinsecus latet.*

Conversa autem Anna ad templi sacerdotes, et ad multitudinem congregatam, tota lætabunda, et spiritali lætitia exultans, omnes, ut mirabilia, quæ in ea Omnipotens fuerat operatus, præcipue in sterilitate sua, intelligant, et ut Deo cum ipsa debitas grates persolvant, instanter invitabat, et hortabatur, dicens: *Venite, audite, et narrabo, omnes, qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.* *Ad ipsum ore meo clamavi, et exultavi sub lingua mea. Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, et misericordiam suam a me.* Psal. lxxv. v. 16. Et in particulari filiam suam summo Sacerdoti maximis encomiis commendans, lacrymis ex devotione ubertim emanantibus, dixit: « Suscipe filiam meam, suscipe viscera mea; puella profecto hæc per omnia honestissima, parum loquax, vellocis obedientiæ, affabilis, libere, et prompte omnibus serviens, sine risu, honorabilis ad omnes, et tota speciositate plena. S. Epiphanius, de laudibus Virginis. » Accipe ergo, Pater sancte, meam a Deo datam filiam, et introductam plantam in loco sanctuarii, in prompto Dei habitaculo, in domo exultationis, et lætitiæ; nihil curiose inquirens, donec Deo, qui eam hinc vocavit, visum fuerit; quæ ad eam attinent, ad finem deducere. » Verba sunt Germani, in encomiis Deiparæ.

Nec solum oblatio, et Præsentatio Virginis dies solemnis, et festivus fuit ipsimet infantulæ sacrosanctæ, et parentibus ejus sanctissimis, ut hactenus vidimus, sed etiam toti immensæ Trinitati, cœlestibus spiriti-

In oblatione
Mariæ sibi
complacet
Spiritus
sanctus.

Anna Marian
laudans, con
vocat Sacer
dotes, et
omnes astan
tes ad Dei
laudes.

Deo, Angeli
et hominib
Præsentati
Mariæ fui
celeberrim

bus, et ipsis etiam hominibus. Magnam quidem rex David celebravit festivitatem variis musicæ instrumentis, magna cantorum catterva, et ingenti totius populi comitatu, quando fœderis arcam in locum suum intulit, II. Regum VI. a v. 12. usque 15. *Abiit ergo David, et adduxit arcam Dei de domo Obededon in civitatem David cum gaudio; et erant cum David septem chori, et David percutiebat in organis armigatis, et psallebat totis viribus ante Dominum; et David, et omnis domus Israël ducebant arcam testamenti Domini in júbilo, et in clangore buccinæ.* Sed quid hoc? Omnia enim hæc in figura contingebant illis. Absque ulla profecto comparatione majorem, præstantiorem, et alacriorem omnipotens Deus cum Angelis suis celebritatem confecit in deductione sponsæ suæ Spiritus sancti instigatione in templum deductæ. Ut eleganter, et devote Gregorius, episcopus Nicomediensis, in oratione de Dei parentis oblatione, his verbis descripsit: « Jam quidem hi, qui Virginem pepererant, ad templi eam fores adducebant, Angelis eam circumcirca stipantibus, et super mundanis virtutibus omnibus simul collætantibus. Nam etsi ignorabant arcanum modum mysterii, ut servi tamen jussu domini serviebant ejus processui: et primum quidem considerabant, videntes, ut qui sunt naturæ intelligentis, eam esse pretiosum vas virtutum, et ferre signa incorruptæ puritatis, et habere corpus procul remotum a vitiorum colluvie: deinde autem jussu parentis munus implebant, tunc lampades luminis ingressum lætificabant: et omnia, quæ in templo continebantur, convertebantur ad lætitiā, ipsis utpote inanimatis simul cum Angelis lætantibus. » Quod quidem de hac eadem re Germanus, archiepiscopus Hierosolymitanus, in Encomio Deiparæ, non minus eleganter in hæc verba disseruit. « Prompto, et alacri animo accedamus ad Dei parentem, et quæ in ea enconomice prius perfecta sunt, divina mysteria intueamur, quemadmodum a parentibus hodie Virgo sacratissima in templo Dei per ejus sacerdotes adducitur, quemadmodum templum Dei animatum in templo inanimato dedicatur: et quemadmodum Anna loquens Zachariæ, ait: Hoc deposito ablactato vota mea reddo Domino, quæ distinxerunt labia mea, et locutum est os meum in afflictione: et ideo virginum catervas coegi cum lampadibus: convocavi sacerdotes, congregavi cognatos meos, omnibus dicens:

Omnes mihi gratulamini, quod hodie, et mater, et productrix effecta sum: non regi terreno meam offerens filiam, quoniam neque par quidem erat, sed Deo cœlesti, et Regi dedicatam. » Quæ omnia Pater doctor Canisius, lib. I. de Virgine, cap. 12. in principio, sic breviter est complexus: « Hæc quidem oblatio, sive, ut vulgo dicunt, præsentatio partim ob ipsorum parentum offerentium eximiam pietatem, partim propter oblatae puellæ, quæ se ipsam auctori Deo libenter dedicabat, præclaram voluntatem, non potuit summo Deo non esse pergrata: meritoque in hunc diem usque commendatur. Etenim ex hoc munere singulari non minus, quam ex peccatoris unius conversione procul dubio Angelis novum in cœlo gaudium creabatur. Deinde memorandum in Ecclesia, immo et imitandum exemplum, tum parentibus, tum filiis, arcano Dei consilio statuebatur. »

Cum jam Virginis parentes omnia pie, et ex voto consummassent, et propriam domum redire pararent, Virgo sanctissima, benedictione ab eis humiliter accepta, in templo Dei feliciter remansit, accedensque ad cor altum, ut Deus in ea magis, magisque exaltetur, inenarrabili charitatis fervore in hæc verba prorupit: *Pater meus, et mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me,* Psal. XXVI. v. 10. *Quid enim mihi est in cœlo? et a te quid volui super terram? Defecit caro mea, et cor meum: Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternum. Mihi autem adherere Deo, bonum est, et ponere in Deo meo spem meam.* Psal. LXXII. v. 25. 26. et 28. Sic explicant D. Hieronymus, in historia de Ortu Mariæ, et Pater Castro, in historia Deiparæ. Et vitam Angelicam, Cherubicam, et Seraphicam constantissime instituere decrevit; ut peculiari ratione adimpleretur in ea illud Psal. LXIV. v. 5. et 6. *Beatus, quem elegisti, et assumpsisti, habitabit in atriis tuis; replebimur in bonis domus tuæ. Sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate.* Cujus sanctissimæ vitæ modum, et cœlestia plane ejus exercitia ipsamet B. Virgo dilectæ suæ Elisabethæ, Ungariæ reginæ, his verbis, ut refert D. Bonaventura, tom. II. Opusculorum, de Meditatione vitæ Christi, cap. III. sigillatim declaravit. « Cum pater meus et mater mea me dimiserunt in templo, statui in corde meo, habere Deum in patrem: et devote, ac frequenter cogitabam, quid possem facere Deo gratum, ut dignaretur mihi dare gra-

Mariæ, et ejus
parentes
exemplo sunt
omnibus
parentibus,
et filiis.

Mariæ in
templo vita,
et exercitia.
et Deum loco
parentum
suorum
accepit.

tiam suam; et fecit me doceri legem Dei mei. Ex omnibus tamen præceptis divinæ legis tria præcipue servavi in corde meo; videlicet : *Diliges Dominum. Deum. tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et ex omnibus viribus tuis.* Item : *Diliges proximum. tuum, sicut te ipsum.* Item : *Habebis odio inimicum tuum.* Ista servavi in animo meo, et statim omnes virtutes comprehendi, quia anima aliquam virtutem habere non potest, si Deum ex toto corde non diligat : ab isto enim amore descendit omnis gratiæ plenitudo, sine qua nulla virtus in aliquam descendit : neque perseverat in anima, sed fluit, ut aqua, nisi suos inimicos, id est, vitia, et peccata habuerit odio. Surgebam enim semper in noctis medio, et pergebam ante altare templi, et maximo desiderio petebam ab omnipotenti Deo humilitatem, patientiam, benignitatem, et mansuetudinem, et omnes virtutes, per quas efficerer gratioſa ante conspectum suum. Petebam etiam, ut faceret me videre tempus, in quo esset nata illa beatissima Virgo, quæ debebat Filium Dei parere, et ut conservaret oculos meos, ut possem eam videre ; linguam, ut possem eam laudare ; manus, ut possem ei servire ; pedes, ut possem ire ad servitium suum ; genua, ut possem adorare Dei Filium in gremio suo, etc.» eamdemque fere revelationem B. Brigittæ fuisse factam tradit Pater Canisius, lib. I. de Virgine, cap. 13. Admirabilem vitæ totius Virginis Deiparæ in templo distributionem describit D. Hieronymus, in epistola ad Heliodorum, et eum referens D. Bonaventura, tomo II. opusculo de Meditatione vitæ Christi, cap. 3. post medium, in hunc modum : « Beatissima Virgo, quando in templo morabatur, vitam suam valde ordinatam ducebat, hancque sibi regulam statuerat, ut a mane usque ad horam tertiam orationibus insisteret. A tertia usque ad nonam operi manuum intendebat. A nona vero adhuc orationem suam iterum incipiebat, a qua non recedebat, quousque illi Angelus appareret, de cuius manu escam accipere solebat. Et sic semper melius in Dei amore proficiebat. Fiebat, ut in vigiliis inveniretur prior ; in sapientia legis Dei eruditior ; in humilitate humilior ; in carminibus Davidicis elegantior ; in charitate gloriosior ; in puritate purior ; et in omni virtute perfectior. Erat enim constans, et immobilis, et cum quotidie melius transisset, hanc irascentem nullus vel vidit, vel au-

divit. Omnis sermo ejus ita erat gratia plenus, ut Deus cognosceretur in lingua ejus, semper in oratione et in scrutatione legis Dei permanebat, et erat sollicita circa socias suas, ne aliqua ex eis in ullo sermone peccaret, ne aliqua in risu vocem suam exaltaret, ne aliqua injurias, aut superbiam contra parem suam exerceret. Sine intermissione benedicebat Deum, et si quis eam salutabat, illa pro salutatione sua ; Deo gratias, respondebat. Denique primum ex ipsa exiit, ut dum salutantur homines sancti, Deo gratias, dicant. » Et D. Damascenus lib. IV. de Fide orthodoxa, cap. 15. de hoc eodem agens, eleganter dixit : « Virgo sanctissima in domo Dei plantata, et impinguata Spiritu, veluti oliva fructifera, omnis virtutis habitaculum facta est, ab omni sæculari vita, et carnali concupiscentia procul mentem seques-trans ; et sic Virginem animam cum corpore servans, ut decebat eam, quæ in sinu Deum susceptura esset. » Sed quid de ejus eximia in omnibus charitate ? P. Canisius, lib. I. de Virgine, cap. 13. post medium, hoc pacto respondet : « Vincat interim nostram Virginem fortis illa Judith cruentæ victoriæ de obtruncato Holopherne laude ac gloria. Vincat illam Anna religiosa Phanuelis filia juniorum asperitate. Vincat Zachariæ filius Joannes perpetua victus, ac vestitus austeritate : cæterum charitate nullus mortalium illam aut vicit, aut æquavit : in qua charitate, et non in vitæ rigore sanctitas, et meritum hominis præcipue consistit. »

Conabatur denique totis animæ suæ viribus, quamdiu B. Virgo in templo morabatur, finem sui ingressus ab omnipotenti Deo intentum in omnibus perfecte assequi. Ut optime Pater Osorius, in festo Præsentationis, post principium, §. 3. tomo III. his verbis expressit : « Venit in templum Maria, ut pugnam cum Deo ineat, et Deum superet, ac in terram dejiciat : templum vero locus est hujus certaminis, stadium, in quo curritur, quia in eo agone nobis cum Deo contendendum est. Quod licet Deus pura, et mera gratia decrevit in mundum venire factus homo, voluit tamen mundum disponi ad eum digne suscipiendum, et ut mundus id mereretur, non quidem de condigno, et justitia, sed de congruo, ut D. Thomas, et alii dicunt. Quia sancti Patres meritis, et oratione obtinuerunt, ut Deus descenderet, non quidem justitia id exigente, sed quia conveniens fuit, ut Deus homo fieret, id exigentibus, ac po-

Maria in templo cum Deo pugnat, ut descenderet, et homo fieret.

stulantibus tot Sanctorum meritis, et orationibus; sed hoc meritum de congruo impletum non fuit, donec Maria in mundum veniret, et suis meritis, ac oratione Deum e cœlis in terram deduceret, illa ultimam lineam ac manum huic operi imposuit. Omnes Sancti conati sunt, sed nullus id perficere valuit, donec illa venit, *de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*. Matth. I.

Ad exercitia vero, et Virginis in templo ministeria magis particularia descendendo, D. Anselmus, de laudibus Virginis, in fine suorum operum, constanter asserit, Mariam in templo divinis litteris addiscendis sedulo operam navasse, et quasi cœlestis æditua sacerdotibus ministrasse, his verbis: « Maria Dei genitrix didicit hebraicas litteras, erat docilis, amans doctrinam, et circa sacram doctrinam perseverabat. Opus vero manuum ejus erat lanæ, lini et serici. Erat itaque locus distinctus in domo Domini, scilicet in templo prope lævam altaris, ibi stabant virgines solæ, et divino officio peracto, ibant omnes ad propria: Maria vero perseverabat, et custodiebat altare, et templum, sacerdotibus ministrans. Mos suus erat modicæ loquelæ, expeditæ obedientiæ, sine audacia, sine risu, sine turbatione, sine ira, benigne salutans. Eloquentiam ejus homines mirabantur. » Et Epiphanius, presbyter Constantinopolitanus, vitæ Mariæ sedulus indagator, in Græcis auctoribus refert: « Mariam, cum pater adhuc viveret, hebraicas litteras didicisse, fuisseque ingenio ad discendum, et facili, et cupido: nec solum in sacris litteris, sed etiam in lana, lino, serico, et bysso laborasse: illamque præterea in sapientia, et intelligentia super omnes illius sæculi adolescentulas cunctis admirationi fuisse, quæ et nere consueverat ea, quorum usus in templo esset sacerdotibus. Erat etiam Maria in rebus omnibus honesta, gravis, pauca admodum, eaque necessaria loquens, ad audiendum facilis, et perquam affabilis, honorem suum ac venerationem omnibus exhibens, vestimentis, quæ ipsa gestavit, coloris nativi contenta fuit, et, ut paucis dicam, in rebus ejus omnibus multa divinitus inerat gratia. »

In templo sancto Virgo sanctissimam vitam agebat, frequens et assidua ejus erat cum Angelis conversatio, diutinaque familiaritas, ut optime Gregorius, archiepiscopus Nicomediensis, in oratione de Virginis oblatione, his verbis asseruit: « In dies procedente æ-

tate, crescebant in Virgine dona Spiritus, et versabatur cum Angelis. Cum ea, ut solebat, versante in adytis, vidit Zacharias quemdam sermocinantem, qui erat inusitata specie: erat autem, qui apparebat, Angelus. Quis vidit? quis audivit? talem ascensum corporis, quod in sanctis habitat, et stipatur ab Angelis? Vides paterno consilio Spiritus in ea adumbrationem, et de mysteriis Angelorum dubitas? » Nec tantum cum Angelis Virgo colloquebatur, ut vidimus, quin etiam ab eis quotidianum accipiebat victum, ut testatur D. Hieronymus, in epistola ad Heliodorum, et D. Bonaventura, in opusculo Meditationum vitæ Christi, cap. 3. in fine; et Andreas Cretensis, in Encomio Virginis, et Germanus, archiepiscopus Constantinopolitanus, et Pater Suarez, tom. II. in 3. par. q. xxix. art. 1. et 2. disp. 7. et Pater Barradas, tom. I. Concordiæ, lib. VI. cap. 6. Et Gregorii, archiepiscopi Nicomediensis, in oratione de oblatione Mariæ, libuit hæc verba referre: « Ambrosiam, nutrimentum per Angelum accipiebat Virgo, et de esca, quam de manu Angeli accipiebat, ipsa reficiebatur: quam vero a pontificibus templi accipiebat, pauperibus erogabat. Quotidie videbatur ei Angelus loqui, et quasi charissimæ sorori, vel matri obtemperabat ei. » Et certe rationi satis consonum est, quod ait Epiphanius, presbyter Constantinopolitanus, in vita Virginis, et Pater Castro, de historia Deiparæ, cap. III. nu. 6. quod Virgo sanctissima alimenta ex templi bonis accipiebat, ut quæ sacrario serviebat, de sacrario etiam viveret, juxta illud Pauli I. Corin. ix. *Qui altari servit, de altari vivere debet*. Neque etiam a verisimilitudine alienum censi debet, quod refert Cedrenus, loco citato, quod si qua re indignisset Virgo, ab Elisabetha accipiebat. Quod etiam tradit Pater Castro, in dicto ca. III. nu. 6. Verisimilius tamen est quod modo diximus, scilicet B. Virginem a sancto Angelo fuisse nutritam. Quod his pulcherrimis verbis Cedrenus, et Gregorius Nicomediensis affirmant: « Tu autem, o homo, admirabilem, et novam in templo vivendi rationem audiens Virginis, noli de eo dubitare, noli examinare ratione ea, quæ capere non potest cogitatio. Vides ipsum Dei Verbum modo ineffabili habitasse in ejus utero; et contendens, fueritne alimentum, quo nempe Maria vescebatur, materiale, an expers materiæ? » Et quid mirum, obsecro, cum Maria a nullo illustrium Sanctorum superetur

Victum a
Sacerdotibus
Mariæ datum
ipsa
pauperibus
distribuēbat.

Maria in
templo frequenter
cum
Angelis agebat,
et ab eis
alimenta
accipiebat.

in donis et privilegiis, imo sola ipsa omnes collective antecellat, ut sæpius probavimus? Etenim Palladius, qui sub Theodosio majore vixit, inter sanctos eremitas Abbatem Apollo recenset, qui cum sacris precibus noctes diesque fuisset intentus, nutrimentum quotidianum de manu Angeli accipiebat, idemque de Anuphio Abbate asserebat. Quid ergo mirum ac novum de Maria? ut advertit Pater Canisius, lib. I. de Virgine, cap. 13. Nam qui Danieli inserviebat Angelus, poterat per se ipsum, quod jubebat, implere, Habacuc tamen accepit intermedium: sicut corvus, qui ministrabat Eliæ, et alter, qui Paulo primo eremitæ dimidiatum panem quotidie afferebat, et qui integrum detulit, quando ab Antonio fuit visitatione salutatus, ab Angelis movebantur.

Sed circa hoc, et reliqua Virginis in templo ministeria, de quibus hactenus, non absque re erit, ut ejusdem Virginis testimonium precario accipiamus, quæ cum sit omnium creaturarum corpore, et spiritu nobilissima, ut in lib. I. tract. v. et in lib. II. tract. ix. fere per totum, resolvimus, non decipiet nos. Testi enim nobili major fides adhibenda est, et quo magis nobilior, ei credendum, non tantum in causis aliorum, sed etiam in propriis, ut ex Glossa, in l. III. verbo, plebeio, per illum textum, ff. de testibus; et ex Speculatore; Bart. Balbo; Abb. et aliis tradit, et resolvit doctissimus Tiraquellus, in tractatu de Nobilitate, cap. xx. nu. 33. 34. et 35. cum sequentibus. Eia ergo, piissima Virgo, quæ etiam non vocata omnibus præsto es, adsis obsecro, doceas nos, ut maneat Verbum in ore tuo. Placeat, inquit Virgo, et quod mihi catholica dedicat Ecclesia, hoc ipsummet vobis respondendo propono: *In habitatione sancta coram ipso administravi.* Ecclesiast. xxiv. v. 14.

In loco ergo divini templi sancto B. Virgo sanctissime et perfectissime vixit, et Deo ministravit, illustriaque nobis imitanda exempla reliquit, de quibus in tract. II. sequenti agendum erit.

CHRISTI AUTEM GENERATIO SIC ERAT: CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH.
Matth. I. v. 18.

TRACTATUS XI.

De exemplis ab omnibus, a monialibus præcipue in Deiparæ Præsentatione, et ejus vita in templo imitandis.

Si omnium Sanctorum, et cujuslibet Sancti vita in particulari est nobis omnibus norma vivendi, ut fatentur D. Ambrosius, D. Gregorius, et omnes sancti Patres, adeo quod D. Isidorus, lib. II. de Summo bono, cap. 41. verissime, et pulcherrime ausus est dicere, et profiteri: « Quod si ad bonum incitamentum divina, quibus movemur, præcepta deessent, pro lege nobis Sanctorum vita sufficeret; » et D. Augustinus, sermone 2. de omnibus Sanctis, eodem intentu ait: « Hæc sunt vestigia, quæ nobis Sancti quique revertentes in patriam reliquerunt, ut illorum semitis inhærentes, sequeremur ad gaudia. Ad hoc enim, teste Chrysostomo, Sanctorum festa celebrantur, ut eorum vestigia, et exempla per nos imitentur. » Ille enim vere, et utiliter Sanctos imitatur, et colit, qui eorum vestigia, et virtutes amplectatur, ut D. Gregorius Nyssenus, in oratione de laudibus S. Basilii, sic expressit: « Sicut nullus ita verbis exprimere poterit, quæ in sigillo aliquo sunt, ac ille, qui illud imprimit in cera, et lineas ceræ impressas ostendit: ita nullus ita laudibus efferre virum sanctum poterit, ac is, qui seipsum ceram effecit, et in se expressit Sancti illius virtutes. » Nam sicut, Aristotele teste, II. Meteororum, « necesse est, mundum hunc inferiorum contiguum esse lationibus superioribus per aliquarum qualitatuum symbolizationem, et convenientiam, ut tota ejus virtus inde gubernetur; » sic etiam, et præstantius per virtutum imitationem sumus nos a sanctis omnibus adjuvandi. Ut optime D. Augustinus, sermone 1. de sancto Laurentio, docuit in hæc verba: « Nos vero, fratres dilectissimi-

Vita Sanctorum, et eorum imitatio nobis est vivendi norma.

Testi nobili credendum, etiam in causa propria, et magis Mariæ nobilissimæ.

mi, si ad consortium sanctorum martyrum pervenire volumus, de imitatione martyrum cogitemus. Debent enim in nobis aliquid de suis virtutibus recognoscere, ut pro nobis dignentur Domino supplicare. Si enim tormenta, quæ sancti martyres pertulerunt, sufferre non possumus, saltem contra malas concupiscentias, ipsis intercedentibus, repugnemus. »

Nec sine divino numine profecto, non solum virtutes Sanctorum, sed etiam eorum defectus, immo et crimina, quæ aliquando commiserunt, in eorum legendis referuntur, ut advertit D. Gregorius, lib. II. *Moralium*, cap. I. in principio, dicens : « Scriptura sacra narrat gesta Sanctorum, et ad imitationem corda provocat infirmorum, ut eo minus mens inter certamina trepidet, quo ante se positos tot virorum fortium triumphos videt. Nonnumquam vero non solum nobis eorum virtutes asserit, sed etiam casus innotescit, ut et in victoria fortium, quod imitando arripere, et rursum videamus in lapsibus, quid debeamus timere. » Ut quo similiores nobis invenerimus, eo magis eos imitari studeamus, ut D. Ambrosius, lib. de Joseph, monuit his verbis : « Discamus ergo et Sanctorum invidiam, ut imitemur patientiam, et cognoscamus, illos non naturæ præstantioris fuisse, sed observantiæ majoris, nec vitia nescisse, sed emendasse. Nec mirandum certe nobis est, ut ex D. Chrysostomo, homil. LXVI. super Matthæum, tradit Pater Osorius, tom. III. in concione S. Jacobi, §. Sed certe, si in sanctis Dei hominibus aliqui defectus aliquando fuerint reperti, aut reperiantur, quia homines erant, et ideo nihil humani ab eis alienum fuit. Quod similitudine hac perspicuum fiet. Cum in aliqua arbore vis inserere germen alienum alterius arboris, ramos hujus præscindis, et in summitate trunci ponis alterius arboris germen; procedunt inde rami sursum, qui sunt de natura inserti germinis, et fructum illius reddunt, sed quoniam truncus inferior relictus est, qui de natura est prioris arboris, ramos aliquos in inferiori sui parte producit, qui ei nativi sunt; rami ergo arboris sursum ascendentes insiti sunt : qui vero deorsum sunt, naturales arboris rami sunt. Ita plane nobis accidit, homines sumus, et natura filii iræ, ad Ephes. II. filii primi Adæ de terra terreni, I. Corint. XV. inseritur in nobis divinum Verbum, juxta illud Jacobi I. : *Suscipite in-situm Verbum, quod potest salvare animas ve-*

TOM. I.

stras; ubi S. Thomas : « Omnia opera nostra, quæ ab hoc verbo, et gratia, et virtutibus procedunt, cœlestia sunt, et divina, quia tamen in nobis relictus est truncus prioris Adæ, quia homines sumus, aliquos producimus ramos nobis nativos, qui affectus humani sunt, quibus nos homines esse declaramus : et hoc in Apostolis etiam accidit, præcipue ante adventum Spiritus sancti. »

Absque imitatione enim vitæ Sanctorum parum profecto proderit eorum encomium ipsi laudatori, ut optime D. Chrysostomus, sermone de Confessoribus, et super caput XXIV. Matthæi : « Qui Sanctorum, inquit, merita religiosa charitate miratur, quique Sanctorum glorias frequenti laude colloquitur, eorum mores sanctos, atque justitiam imitetur, quoniam cum delectat alicujus Sancti meritum, delectare debet par circa cultum Dei obsequium. Quare aut imitari debet, si laudat, aut laudare non debet, si imitari detrectat. Ut qui Sanctorum merita admiratur, mirabilis ipse vitæ sanctitatem reddatur. Quæ enim ista justitia est, Sanctos colere, et sanctitatem contemplare? »

Quanto melius, et præstantius vita inclyta sanctissimæ Virginis, quæ cunctas illustrat Ecclesias, sanctorumque ejus parentum nobis proderit, exemplorumque imitatio, quæ in hac templi oblatione, et mirabili Præsentatione relucet? Et in particulari sanctissimi Joachimus et Anna, ambo ex stirpe regia, sanctorumque Patrum, et ipsi sancti, atque justi, ut decebat parentes Virginis, quæ Christum erat progenitura, ut ex D. Hieronymo, et aliis tradit Ecclesia, in lectione quarta festivitatis sanctæ Annæ, memorandum in Ecclesia, imo et imitandum exemplum, tum parentibus, tum filiis arcano Dei consilio tradiderunt, ut bene advertit Pater Canisius, lib. I. de Virgine, cap. XII. statim post principium. Qui non solum Virginem filiam suam libenter omnipotenti Deo devoverunt, et obtulerunt, quod quidem parentes omnes imitari debent, juxta D. Ambrosium, et D. Gregorium Nazianzenum, lib. I. de Virginibus, sic parentes allocutos : « Si hominem amarent filiæ vestræ, per legem possent eligere, quem vellent, quibus igitur hominem eligere licet, Deum non licet? Bonum est, si virginis studia parentum, quasi flabra pudoris aspirent. » Considerare enim parentes debent sententiam illam pulcherrimam D. Hieronymi adversus Helvidium, sic dicentis : « Virginitatem, sive virgines fru-

Non sufficit, Sanctos laudare, sed imitari.

Parentes juvare debent filios ad religionem, et hæc est matrimonii felicitas.

etum esse nuptiarum, steriles igitur se parentes putent, si fructum hunc non producant : tunc se fecundos arbitrentur, cum, qui virginitatem colant, filios filiasque protulerint. » O felicem matrem, cui illud Canticorum VII. aptari potest : *Venter tuus, sicut acervus tritici vallatus liliis*, id est, liberis virginitatem amplexantibus; et illud etiam ejusdem capituli : *Omnia poma nova, et vetera*, id est, omnes filios, *servavi tibi*, o Christe. Denique parentes nominis sui mensuram impleant; implebunt autem, cum filios non sæculo, sed Deo procreaverint, ut docet idem D. Hieronymus, in epistola ad Furiam. « Pater, inquit, impleat nomen suum; lætetur filiam genuisse Christo non sæculo. » Quod si parentes filios, aut filias, exemplum sanctorum Joachimi et Annæ secuti, ad vitam religiosam, et perfectam non adjuverint, volentes magis filios suos mundi, et honorum sæcularium esse mancipia, quam Deo servire, caveant tamen, ne eos a religiosa vita abducant, timeant iram Dei, et anathematis censuram a sanctissimo concilio Tridentino, sess. XXV. cap. XVIII. contra eos, qui temere coegerint aliquem ad suscipiendum habitum cujusque religionis, vel ad emittendam professionem, et similiter contra eos, qui sanctam virginum, aut aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine justa causa impedierint, de quo agit Pater Barradas, lib. VI. Concor. cap. VI. ad finem.

Exemplum etiam sanctissimi Joachimus et Anna omnibus reliquere parentibus, non solum adjuvandi filios ad religionis vitam perfectam, ut vidimus, sed etiam offerendi Deo, quem ex filiis vel filiabus præstantiorem inter omnes judicaverint : sic enim isti sancti Virginis parentes unicam filiam, talem, et præstantissimam libentissime Deo obtulerunt. Quod quidem perperam parentes communiter observare consueverunt. Nam filium cæcum, filiam cæcam, filium claudum, filiam claudam, filium gibbosum, filiam gibbosam, aut alios corporum, vel animarum defectus patientes inclinare, immo et aliquando ad religionis ingressum compellere; pulchrioris autem, et elegantiores mundi vanitatibus immolant. Quos maledictio illa a Domino per prophetam suum Malachiam intimata facile comprehendit : *Maledictus dolosus, qui habens in grege suo masculum, et votum faciens, immolat debile Deo*, Malachiæ I. v. 14. Non enim ad tales offerentes

respicit Deus, sicut ad Abel, qui obtulit de primogenitis gregis sui, et de adipibus eorum, Genesis IV. v. 4. : ad munus autem filiorum taliter oblatores Deus misericorditer respiciet, et bonam filiorum voluntatem acceptabit. Unde recte admonet D. Cyrillus : « Optima ergo sunt Deo offerenda, et summo studio. » De quo latius agit doctissimus, et religiosissimus Pater doctor Franciscus de Ribera, super caput illud primum Malachiæ, a v. 50. usque ad 54. Et hæc de sanctissimis Virginis parentibus Joachimo, et Anna.

Sanctissima autem Deipara, eorum filia, quæ talis fuit, teste D. Damasceno, lib. de Fide orthodoxa, et teste etiam D. Ambrosio, lib. II. de Virginibus, ut ejus unius vita omnium sit disciplina, illustriora multo in hac Præsentatione nobis imitanda exempla proposuit. Nam secundum D. Anselmum, de laudibus Virginis : « Qui Mariæ sibi optat præmium, imitetur exemplum. » Et D. Hieronymus, in epistola ad Eustochium et Paulam, more suo eleganter, efficaciter, et devote dixit : « Si placeat vobis, charissimæ, talis ac tanta Virgo, placeat et opus virtutis ejus, cujus vita omnium disciplina est, cujus mores instituta sunt Ecclesiarum, quæ præcellit, et supereminet universis : tanta erat vitæ ejus claritas, ut omnium vitam quodammodo obscuraret. Nam sicut in comparatione Dei nemo bonus; ita in comparatione Matris Domini nulla invenitur perfecta creatura, quamvis virtutibus eximia comprobetur. Unus est Pater in cœlis, una est Mater in terra, una est forma virtutum Maria. » Et Petrus Damianus, sermone de Assumptione Virginis, explicans illud Cantic. VI. v. 9. *Pulchra ut luna, electa ut sol*, sic ait : « Postquam ipsam Virginem lunæ comparavit, inquit : *Pulchra ut luna, electa ut sol*, hanc attende similitudinem, quia nulla in rebus mundi potest esse sublimior. Nihil enim habuit Spiritus sanctus in creaturis visibilibus excellentius, cui excellentiam Virginis compararet. Multo enim aliquid aliud altius habet claritas solis, quam lunæ, quia etsi illa minores stellas obscurat, non tamen penitus occultat; sol tamen lucidius incandescit, et ita sibi siderum, et lunæ rapit splendorem, ut sint, quasi non sint, et videri non possint: sic etiam virga Jesse veri prævia luminis in illa inaccessiblei luce perlucens, sic justorum, spirituumque hebetat dignitatem, ut in comparatione Virginis, nec possint, neque de-

Parentes
præstantiores
filios Deo
offerre debent,
ut parentes
Virginis fecerunt.

Mariæ vita
omnium es
disciplina,
cujus comparatione
nulla est perfecta creatura.

beant apparere.» Et brevius, et compendiosius D. Ambrosius, lib. II. de Virginitate, ante medium, sic utilissime hortatur : « Sit nobis tanquam in imagine descripta vita Mariæ, de qua velut ex speculo refulget species castitatis, et forma virtutis; hinc sumamus exempla vivendi, ubi tanquam in exemplari, magisteria sunt expressa probitatis, quæ, quid corrigere, quid tenere debeatis, ostendunt. »

In particulari autem Virgo sanctissima puella tertium agens annum in templo oblata, et præsentata docet juvenes, et adolescentulas se Deo præsentare, vota que emitte-
re, in ea tamen ætate, in qua sit jam usus liberi arbitrii. Quod satis probatur, et constat ex illo Threnorum III. v. 27. *Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua, se-
debit solitarius, et tacebit, quia levavit super se;* et ex plurimis Sanctorum et Sanctarum exemplis, qui in tenera ætate, et pueritia secesserunt in eremum, ut Joannes Baptista, Antonius, Paulus primus eremita : et de sancta Thecla, Agnete, Cæcilia, Agatha, Lucia, et utraque Catharina, et aliis permultis, qui ab adolescentia sua monachalem vitam professi sunt, præter aliam mulierum et virorum multitudinem, quæ a tenera ætate virginitatem voverunt, et castitatem perfecte servarunt; ut videre est apud D. Athanasium, D. Hieronymum, et D. Bonaventuram, quos diligenter recenset Cardinalis Bellarminus, in Controversiis, lib. II. de Monachis, cap. xxxv. Quod etiam ex Ecclesiæ Patribus ubique probatur. Nam D. Hieronymus, in epistola ad Eustochium, de Virginitate servanda, docet, et mire laudat, in cœnobiis fuisse suo tempore homines quamplurimos, omnis ætatis pueros, viros, senes, etc. Et præclare D. Athanasius, lib. de humanitate Verbi, dicit, etiam pueros virginitatem profiteri, doctos esse a Christo. Et D. Basilus, in quæstionibus fusiis explicatis, quæstione xv. constanter asserit, in prima ætate recipiendos esse pueros ad monasterium, sed non esse ad professionem admittendos, nisi ubi usum rationis liberum habere cœperint. Et omnium præstantissime D. Augustinus, lib. de sancta Virginitate, cap. xxxvi. in hæc memoriæ verba commendanda inquit : « Respice agmina virginum, puero-
rum, puellarumque sanctarum, in Ecclesia tua eruditum est hoc genus, illic tibi a mat-
ternis uberibus pullulavit, nomen tuum ad loquendum linguam solvit, nomen tuum ve-

lut lac infantia suæ suxit infusum. Non potest quisquam ex hoc numero dicere, qui prius fui blasphemus, et persecutor; immo etiam quod non jussisti, sed tantummodo volentibus arripiendum proposuisti, dicens : Qui potest capere, capiat. Arripuerunt, voverunt, et propter regnum cœlorum seipsos, non quia minatus es, sed quia hortatus es, castraverunt. » Et D. Ambrosius, lib. III. de Virginitate, et clarius sub distinctione solita D. Thomas, 2. 2. quæst. CLXXXIX. articul. v. et quodlibeto IV. quæ. XII. articulo 23. docet, juvenes in quacumque etiam tenerrima ætate posse utiliter de parentum voluntate recipi in religionem, ut ibidem nutriantur, et educantur. Fuisseque hoc apud Romanos nobiles usitatum, qui filios suos B. Benedicto Deo nutriendos dare consueverunt, ut ex D. Gregorio, libro II. Dialogorum, cap. III. in fine, testatur D. Thomas, loco citato. Cui initium præstitit nostra beatissima Virgo, secundum D. Hieronymum, sermone de Nativitate Mariæ, tom. 4. in hæc verba dicentem : « Ad templum Domini Virginem cum oblationibus parentes adduxerunt, et sic B. Virgo Hierosolymis in templo Domini fuit nutrita. » Ad professionem autem votorum solemnum, quæ sola monachum, vel religiosum absolute, et simpliciter constituit, non sunt hujusmodi juvenes admittendi, neque acceptandi ante tempus pubertatis et discretionis, quantumcumque aliquis habeat usum rationis plenum, et sit doli capax.

Ad professionem autem solemnem publice emittendam pro tempore, et locorum diversitate variæ leges Ecclesiæ extiterunt. Nam concilium Cæsar-Augustanum, cap. ultimo, et concilium Agathen. can. 13. jubebant expectari annum quadragesimum, antequam mulieres publicam professionem emitterent. Concilium autem Carthag. III. can. p. jubebat expectari annum vigesimum quintum, nisi aliqua necessitas cogeret ante illud tempus virginem velari, ut declaravit concilium Milevitanum. Postea autem ab Ecclesia decretum est, in cap. ad nostram, et in cap. significatum, de regular. necessarium esse decimumquartum annum; sed tandem nostris temporibus sacrosanctum concilium Tridentinum. sess. XXV. cap. xv. decrevit, professionem non debere fieri ante annum decimum sextum.

Ex proxime dictis, et ex iis, quæ in tractatu præcedenti retulimus, præsentationem Virginis in templo fuisse percelebrem Deo,

ia docet
enes, et
illas se
o conse-
rare.

quacum-
e ætate
test quis
mitti ad
igionem,
n tamen
professio-
nem.

Juvenum sacrificium Deo gratissimum.

Angelis, et hominibus, satis aperte colligere licebit, sacrificium juvenum in quacumque ætate esse omnipotenti Deo maxime gratum. Quod Christus Dominus manifeste docuit, Matthæi XIX. v. 14. dicens : *Sinite parvulos, et nolite eos prohibere ad me venire.* Ubi Origenes, homil. 7. ante finem, tom. 3. dicit : « Dominus exhortatur discipulos suos condescendere utilitatibus puerorum. » Cui consonat illud David, Psal. LXVIII. *Placebo Domino super vitulum novellum cornua producentem et ungulas*; id est, offerendo juvenum sacrificia, antequam passiones, et vitia pullaverint, et radices egerint. Et per prophetam Michæam, c. VII. in principio, referens fraudes, dolos, et hominum injustitiam, dicit : *Periit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est.* Ad tam ingentium malorum magnitudinem remedium proponit Deus sanctam juvenum educationem, dicens : *Præcoquas ficus desideravit anima mea.* Brevas, higos tempranos, id est, ninos, y ninas sanctas, paraque assi sea buena la adolescencia, estado, y senectud. Quia ex bona puerorum educatione pendet salus reipublicæ, et sicut ex flore fructus; ita ex bono pueritiæ reliquum vitæ tempus agnoscitur, ut probavimus tract. IX.

Licetum est filiis invititis parentibus, religionem ingredi, et matrimonium contrahere.

In tractatu x. præcedenti, diximus, beatissimam Virginem ascendisse velociter, et hilariter omnes templi gradus, et insalutatis parentibus cum omnium adstantium admiratione, templum ipsum ingressam. Quo facto docuit, licitum esse filiis religionem ingredi, non solum irrequisitis, sed etiam invititis, et repugnantibus parentibus. Quod licet Scripturæ divinæ id diserte non doceant, tamen valde conforme est Genes. XII. *Egredere de terra tua; et de cognatione tua, et de domo patris tui.* Et Deuter. XXXIII. ubi Moyses agens de Levitarum laudibus, ait : *Qui dixit patri suo, et matri suæ, nescio vos : et fratribus suis, ignoro illos, hi custodierunt eloquium tuum, et pactum tuum servaverunt.* Ubi glossa interlinealis sic exponit : « Qui dixerunt patri, et matri cursum mentis impredientibus : nescio vos. » Et in Psal. XLIV. qui, ut in tract. IX. vidimus, Virgini applicatur : *Obliviscere populum tuum, et domum patris tui, et concupiscet Rex decorem tuum.* Item Matthæi x. *Qui amat patrem, vel matrem plus quam me, non est me dignus*; et clarius Lucæ IX. in fine, non permisit Dominus eum, quem vocabat, ut iret domum ad salutandum, vel sepeliendum parentem in hæc verba : *Sine, ut mortui se-*

peliant mortuos suos. Nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei.

Et ex sacris canonibus id constat : nam in concilio Tolet. X. cap. ultimo, dicitur : « Parentibus filios religioni tradere non amplius, quam usque ad quartumdecimum eorum ætatis annum, licentia poterit esse : postea vero, an cum voluntate parentum, an suæ devotionis sit solitarium votum, erit filiis licitum religionis cultum assumere. » Et in concilio Triburiensi, can. 24. et refertur in c. puella, xx. q. 2. « Puella si ante duodecimum ætatis annum sponte sua velamen sibi sacrum assumpserit, possunt statim parentes, vel tutores id factum irritum facere, si voluerint; si vero in fortiori ætate adolescentula, vel adolescens servire Deo elegerit, non est potestas parentibus prohibendi. » Et Clemens Papa III. in c. virum, de Regularibus, loquens de puella nubili, inquit : « Tunc quia liberum habet arbitrium in electione propositi, parentum sequi non cogitur voluntatem. » Et S. Ambrosius, et Nazianzenus, lib. I. de Virginibus, in fine : « Si hominem amarent filiæ vestræ, per legem posset eligere, quem vellent; quibus igitur hominem eligere licet, Deum non licet? » Valet enim argumentum a matrimonio carnali ad spirituale, ut tradit Everardus, in loco a matrimonio carnali et spirituali, pag. 371. cum sequentibus. Si ergo filii, et filiæ possunt, invititis parentibus, matrimonium carnale contrahere, ut latissime omnia congerentes tradunt P. Thom. Sanchez, tom. I. de Matrimonio, lib. IV. q. XXII. XXIII. et XXIV. et doctor Gutierrez, lib. I. Canon. quæst. c. XX. per totum : quanto magis poterunt spirituale religionis, quod præstantius, et favorabilius est?

Idque etiam probatur ex sanctorum Patrum testimoniis, et in primis D. Hieronymus super illud Matthæi x. *Qui amat patrem, aut matrem*, etc. sic ait : « Si necessitas venerit, ut amor parentum, sive filiorum amoris Dei comparetur, et non possit utrumque servari, odium in suos, pietas in Deum servanda est. » Et D. Chrysostomus, in eodem loco dicit : « Non licet simpliciter odio habere parentes, sed si voluerint plus diligere in hoc odio habeantur. » Et brevius D. Augustinus, in quodam sermone asserit : « Amandus est genitor, sed præponendus est Creator. » Et D. Chrysostomus, lib. III. contra vituperatores vitæ monasticæ parentes alloquens, dicit :

Deus parentibus carnalibus præferendus.

« Si autem vos contenderitis, filii quidem, si fuerint egregia virtute præditi, etiamsi nolueritis, ad hanc pervenient philosophiam monasticam, sempiternisque gaudiis fruuntur; vos autem infinitos vobis ipsis cruciatus congeretis. » Et D. Hieronymus, in epistola de suspecto contubernio, inquit: « Si quis te corripit, quod sis christiana, quod sis virgo, non cures, quod matrem deserueris, ut in monasterio inter virgines viveres, talis detractio laus tua est. Item crudelitas ista pietas est, illum enim præfers matri, quem præferre juberis et animæ tuæ. » Sed fusius, et clarius idem Hieronymus, ad Heliodorum, explicans illud Matthæi: *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos*, sic ait: « Licet parvus ex collo pendeat nepos; licet sparso crine et scissis vestibus, ubera, quibus te nutriverat, mater ostendat; licet in limine pater jaceat, percalcato perge patre, siccisque oculis ad vexillum Christi evola; summum pietatis genus est, in hoc esse crudelem; faciliter rumpit hæc vincula amor Christi. Gladium tenet hostis, ut me perimat, et ego de matris lacrymis cogitabo? » Et D. Augustinus; lib. de Verbo Domini, ser. vii. in medio, alloquens filium volentem in religione proficisci, ait: « Vocat te Oriens, id est, Christus, et tu attendis ad Occidentem, id est, ad hominem mortalem errare potentem? » Et conformius fervori, et velocitati Virginis Deiparæ in ascensu, et ingressu templi, irrequisitis parentibus, et retrorsum non aspicientis, D. Hieronymus exhortans Paulinum ad fugam sæculi, et profitendam religionem, dicit: « Festina, quæso te, Pauline, et hærenti in salo naviculæ funem magis præscinde, quam solve. »

Estque, et erit semper infallibilis veritatis Christi Domini sententia, Matt. x. v. 36. *Inimici hominis domestici ejus*. Inimici sunt enim volentibus religionem intrare, et, quod magis dolendum est, inimici sunt jam religionem professis. Quod in aliis expertus religiosus D. Gregorius, lib. VII. Moral. cap. vii. pulchre, et quotidiana experientia verba hæc verissima refert: « Sæpe quosdam videmus, quantum ad proprium studium spectat, jam præsentis vitæ studia, et desideria non habere, mundum opere, et professione reliquisse, et tamen pro affectibus propinquorum libertatem intimæ quietis relinquere. » Et D. Hieronymus, in epistola ad Heliodorum, strictius ait: « Quanti monachi, dum patri, matrique miserentur, suas animas per-

diderunt? » Et omnia hæc brevi sermone complectens S. Isidorus, lib. de Summo bono, ait: « Multi monachorum amore parentum, non solum terrenis curis, sed etiam forensibus jurgiis involuti sunt, et pro suorum temporali salute, suas animas perdiderunt. »

Quæ autem dicta sunt de filiis, invitis parentibus, religionem intrare cupientibus, vera sunt; absolute loquendo, sed tamen cum grano salis, et duabus servatis conditionibus. Prima est, ut ad annos pubertatis pervenerint, quæ in viris usque ad decimum-quartum annum, ut in c. i. de Regul. in 6. in feminis vero usque ad duodecimum, ut habetur in c. Puella. xx. q. 2. Secunda est, ut parentes non sint in tali necessitate constituti, ut sine filiorum auxilio vivere non possint; quia tunc non licet filiis, prætermisso parentum obsequio, religionem intrare, nisi eos ad aliquid contra Deum inducant, ut docet S. Thomas, 2. 2. q. Cl. ar. vi. ad 3. et 4. argumentum, et q. CLXXXIX. ar. vi. in corp. De tota hac quæstione videndi sunt Card. Bellarminus, tom. I. lib. ii. de Monachis, c. xxxvi. et Pater Canisius, lib. I. de B. Virgine, cap. xii. et xiii. et Pater Baradas, tom. II. lib. VI. cap. vi. prope finem, et eruditus Pater Hieronymus Plati, lib. III. de Bonò status religiosi, c. xxxiv. et xxxv.

Fuit etiam, et perpetuo erit sanctissima Virgo Deipara mirabile exemplum omnibus religionem profitentibus, sed præcipue feminis, et monialibus, propter majorem sexus similitudinem, quia, ut docet S. Thomas, 3. p. q. XXVIII. ar. 4. ad 2. « Sicut gratiæ plenitudo perfecte quidem fuit in Christo, et tamen aliqua ejus inchoatio præcessit in matre; ita etiam observatio consiliorum, quæ per gratiam Dei fit, perfecte quidem incœpit in Christo, sed aliquo modo fuit inchoata in Virgine matre ejus. » Et Marcus Michaël, presbyter Carnotensis, lib. de Viris illustribus, et Canisius, lib. I. de Virgine, cap. xiii., aiunt: « Maria novæ religionis nostræ, omniumque pietatis operum est apud fideles magistra. » Et sic prima emisit votum virginitatis, ut affirmant S. Thomas, loco citato, in corpore, et S. Bartholomæus Apostolus, apud Abdiam, lib. viii. Historiæ apostolicæ, et D. Ildelfonsus, ser. v. de Assumptione Mariæ, et Rupertus, lib. iii. in Cant. et D. Bernardus, serm. iv. de Assumptione. Quamvis enim in lege veteri aliqui fuerint inventi, qui vitam cælibem elegerint,

Parentibus in necessitate constitutis, non licet filio intrare religionem.

Maria est dux, et magistra monialium, et observatio consiliorum quodam modo coepit in Virgine.

Domestici inimici hominis, sed præcipue religiosi.

ut Jesus Nave, Melchisedech, Elisæus, Hieremias, et tres pueri fornacis Babylonici, ut referunt D. Ignatius, epistola ad Philadelphenses, et D. Ambrosius, lib. II. de Virginibus, et D. Hieronymus, super Daniele, et Damascenus, lib. IV. de Fide, cap. xv. et nos diximus supra, tract. VII. tamen non constat, aliquem voto suam virginitatem Domino consecrasset ante Deiparam. Qua ratione de ea optime dixit D. Ambrosius, lib. de Institutione virg. cap. v. «Egregia Maria. quæ signum sacræ virginitatis extulit, et intemeratæ virginitatis pium Christi vexillum levavit.» Et D. Hieronymus, epist. LXXIV. ad Pammachium: «Igitur Christus, et Virgo Maria utriusque sexus virginitatis dedicavere principia.» Ex quo ortum habuit consuetudo in primitiva Ecclesia observata, quod virgines cupientes se Deo consecrare, promittebant in nomine Mariæ castitatem servare, ut ex D. Basilio, Athanasio, et Epiphanio, hæresi LXXVIII. et Abul. super IV. Regum, cap. XVIII. q. XIX. et Vuald. tom. II. de Sacram. cap. cxxx. et Carto, in vita Christi, I. p. cap. II. late tradit P. Canisius, lib. II. de beata Virgine, cap. XIV. post medium; et sic Deipara Virgo speculum est, dux, et Regina virginum, juxta illud Psal. XIV. *Adducentur Regi virgines post eam, proximæ ejus afferentur tibi: afferentur in lætitia, et exultatione, adducentur in templum Regis.* Multæ enim virgines adductæ sunt, et præsentatæ ad templum Christi. Multæ etiam ad finem usque orbis adducentur, et præsentabuntur; omnes tamen post Virginem Deiparam, quia illa dux omnium est, ac princeps, ut bene advertit P. Barradas, tom. I. lib. VI. cap. 6.

Et inter alia multa, quæ Virgo sanctissima docet, hoc unum præcipuum est, quod, qui ad religionem vocantur, velociter, et hilariter ad eam, omnibus postpositis, tendant, sicut ipsam fecisse latius probavimus in tract. 10. et diximus supra, ex D. Hieron. in epist. ad Paulinum: «Festina, quæso te, et hærenti in salo naviculæ funem magis præscinde, quam solve.» Neque enim ad ingrediendam religionem diuturna requiritur deliberatio, propter magnam status securitatem, et approbationem, ut docet S. Thomas, 2. 2. q. ultima, ar. ultimo, in corpore, adeo quod S. Thomas, opusculo XVII. c. x. post principium, asserit in hæc verba: «Detur ergo, quod diabolus aliquem incitet ad religionem intrandum, hoc opus bonum est, et bonis Angelis congruum, unde non est periculum,

si quis ei in hoc consentiat.» Virgo enim velociter, et hilariter templum petiit, gradus ascendit, et parentibus adeo sanctis insalutatis, fuit in domo Dei recepta.

Virgo sanctissima in templo degens, cum magno mentis fervore procedebat, ut in tract. præcedenti, late diximus, et Origenes, in Evangelium Lucæ, et P. doctor Canisius, libro IV. de B. Virgine, capite VII. ante medium, sic aiunt: «Mariam puellam a parentibus Deo consecratam religiose a teneris annis, in templo educatam in omni virtutum genere profecisse, et Scripturis divinis operam dedisse, nec solum æqualibus, verum etiam sacerdotibus præstantem, et admirabilem visam esse; immo talem extitisse, sicut ex D. Ambrosio, libro II. de Virginibus, superius vidimus, ut ejus vita omnium fuerit disciplina.» Et in particulari Deiparæ vitam sanctimonialibus proponens P. Canis. lib. I. de B. Virgine, cap. XII. post medium ait: «Virgo sanctissima in templo puella ita vixit, ac floruit, ut cum aliarum virginum, tum monialium nostrarum exemplar pulcherrimum extiterit, quod illæ utinam perpetuo intueantur. Ab hac nimirum matre, et magistra vitæ discunt, inde a primis annis jugum Domini avidè complecti, ac sustinere constanter, et ad perfectioris vitæ normam dicta, factaque omnia componere, ut si fieri possit, etiam supra ætatem sapiant. Discunt mundo, et amicis, parentibusque nuntium remittere, sæcularis autem vitæ luxum ac noxium libertatem cum sancta servitute commutare, ac præcipuas quidem voluptates non in aliis, quam in spiritualibus studiis collocare. Discunt conspectum hominum, præsertim virorum, et amicorum consortia fugere; Deum vero, et Angelos suæ castitatis, omnisque conversationis inspectores ac testes, ob oculos semper habere, simul et ubique locorum revereri.»

Scitum est enim, quod licet religiosam vitam profitentes non teneantur esse perfecti, tenentur tamen sub peccato ad perfectionem anhelare, ut docet S. Thomas, 2. 2. quæ. CLXXXIV. art. v. in corpore, et ad 2. et Cajetanus ibi, et S. Thomas, 2. 2. quæst. CLXXXVI. art. II. in corpore; sic explicat: «Ille, qui statum religionis assumit, non tenetur habere perfectam charitatem, sed tenetur ad hoc tendere, et operam dare, ut habeat charitatem perfectam, et eadem ratione non tenetur ad hoc, quod illa impleat, quæ ad perfectionem charitatis consequun-

Deiparæ vitæ perfectio in templo est monialium exemplum

Religiosi non tenentur esse perfecti, sed ad perfectionem tendere

Ad religionem ingrediendam non requiritur longa consultatio.

tur; tenetur autem, ut ad ea implenda intendat, contra quod facit contemnens. Unde non peccat, si ea prætermittat, sed si ea contemnat.» Quam obligationem considerans doctissimus, et piissimus doctor Martinus Aspilqueta Navarrus, in c. non dicatis. 12. q. 1. in principio, n. 5. sic graviter, et cum admiratione asserit: « Conclusio est terribilis multis religiosis, qui nec actualiter, nec virtualiter habent animum se in dies magis in charitate perficiendi, neque curant plus, quam boni clerici sæculares, vel laici, ad eam tendere. »

Magis enim Deus remunerator est adverbiorum, quam nominum, id est, non remunerat Deus bonum quod fit, sed quod bene fit, ut ex glossa, in c. 1. de Collusione detegenda, verbo, qualitas, tradit doctor Navarrus, in cap. Inter verba XI. q. III. concl. VI. corol. 68. n. 803. Unde D. Bonaventura, to. II, Opusculorum, opusculo de stimulo Divini amoris, expertus dixit: « Nulla ratione celerius ad culmen quisque perfectionis, quam hac celeritate, et fervore spiritus pervenire possit, adeo ut multo magis homines hoc studio unius anni spatium in virtute proficiant, quam qui lento incedunt gradu, multorum curriculis annorum. » Et D. Gregorius explicans illud Job. IX. *Si venerit ad me, non videbo eum: et si abierit, non intelligam*, agens de religiosis ignavis, sic ait: « Divina quippe visitatio, et illustratio propter negligentium languorem, et socordiam adeo tenuis, et obscura est, ut fere nihilomagus illa afficiantur, cum adest, quam cum abest, ideoque neque accedentem ad eos Dominum, neque recedentem sentiunt, atque ita sui similes in omni vita permanent. »

Virgo ergo Deipara in templo sancto Dei sancte, religiose, et in omnium virtutum fervore vivebat, ut modo diximus, quia sine his locus ipse sanctus non multum proderit, neque desideratam securitatem præstabit, ut optime D. Bernardus, in sermone de ligno, fœno, et stipula in hæc verba: « Nusquam est securitas, fratres, neque in cœlo, neque in paradiso, multo minus in mundo: in cœlo enim cecidit Angelus sub præsentia divinitatis: Adam in paradiso, de loco voluptatis: Judas in mundo, de schola Salvatoris. » Et paulo inferius magis ad nostrum propositum: « Hæc ideo dixerim, ne quis sibi de loco isto blandiatur, quia dicitur: *Locus iste sanctus est*, quia non locus homines, sed homines locum sanctificant. » Et

idem D. Bernardus, ser. 1. in dedicatione Ecclesiæ: « Sanctæ sunt animæ propter inhabitantem Spiritum Dei in nobis; sancta sunt corpora propter animas; sancta est etiam propter corpora domus. » Quapropter ipsemet S. Bernardus, loco citato, et D. Bonaventura, tomo II. Opusculorum. lib. IV. Phareta. cap. 19. ad finem, sic religiosos alloquuntur et hortantur: « Qui in mundo est, fugit ad claustrum negotiaturus, et qui in claustro est, non dormitet, nec torpescat per acediam tanquam piger servus, et nequam. Vita enim confert meritum, locus non facit beatum; minus enim damnabile est, in sæculo perire, quam in monasterio. » Terrentur ergo religiosi in via Dei progredi conari, juxta illud Psal. XXXI. v. 8. *Intellectum tibi dabo, et instruem te in via hac, qua gradieris; firmabo super te oculos meos*. Progressum hunc sic explicat S. Thomas, 2. 2. q. XXIV. art. IV. in hunc modum: « In hac via tanto magis procedimus, quanto Deo magis propinquamus, cui non appropinquatur passibus corporis, sed affectibus mentis. Hanc autem propinquitatem facit charitas, quia per ipsam mens Deo unitur. »

Proxime in hoc tractatu, et in tract. X. præcedenti, diximus Virginem sanctissimam in templo ab omnium hominum consortio separatam vixisse, in quo sanctimonialibus præcipue perutile, imo et necessarium documentum observandum præstatur, quod scilicet quorumcumque hominum consuetudinem, et familiaritatem fugiant, ut liberius et efficacius sponso suo Christo vacare possint, ut optime docuit S. Bernardus, lib. de modo bene vivendi, ad sororem, cap. LVIII. dicens: « Quare feminam, quæ castitatem promisit Deo, societatem habet cum viro? femina, quæ propter Deum sæculum contempsit, quare viri familiaritatem diligit? quare amat præsentiam virorum, quæ cum Christo desiderat intrare cœlestem thalamum? Quare, quæ in sæculo maritum habere noluit, in monasterio posita facies hominum videre concupiscit? Igitur, soror mihi in Christo dilecta, si vis esse a fornicatione secura, esto mente, et corpore a societate hominis separata. » Et paulo inferius, capit. LXII. arctius loquitur, dicens: « Religiosa femina, quando primum ad monasterium venit, Christum in sponsum suscipit, post hæc vero si hominem carnaliter super Christum diligit, adulterium facit, et si non corpore, jam tamen adultera est in mente. Qua-

Charitatis
fervore citis-
sime ad per-
fectionis cul-
men ascen-
ditur.

Non locus,
sed vitæ sancti-
tatis sancti-
ficat homi-
nem.

Omnium hominum
conspicuum, et
familiaritas
fugienda est
monialibus,
exemplo
Virgini.

propter, dilectissima mihi in Christo soror, te moneo, ut Christum sponsum tuum super omnia ames, et ab illo solo dona accipere desideres. Obsecro te, ut Jesum Christum sponsum tuum super omnia diligas, et pro amore illius sæcularia dona non accipias. Munera excæcant oculos sapientium. Unde B. Isidorus : Non potest oculus mentis alta videre, quem pulvis claudit. » Et in c. LXI. efficacius repetit : « Charissima soror, audi quæ dico : ancilla Christi, quæ in abscondito litteras, vel dona recipit, ordinem suum frangit, et sui ordinis prævaricatrix existit. Sanctimonialis femina, quæ cum Christo desiderat intrare ad nuptias, non debet hominibus dare sudariola, pectines, corrigias, vel specula, aut fascias : quæ Christum expectat cum ardente lampade, non debet ab hominibus accipere dona sæcularia : quæ propter Deum super caput suum velamen sacrum imposuit, multum peccat, si ab hominibus dona sæcularia accipiat. » Et tandem concludit : « Sanctimonialis ergo femina, quæ in talibus delectatur, magna vanitate decipitur, et signum demonstrat meretricis. » Unde dicit B. Hieronymus, epistola ad Nepotianum : « Dulces litteras et sudariola, et crebra munuscula sanctus amor non habet. » Et efficacius idem D. Hieronymus, tom. IV. in reg. monacharum, cap. xx. « Vox omnis mulieris ignita sagitta diaboli est; et e contrario, labia viri venena præbent mulieri : quam potens diabolus miserum vulnerat cor sagittis tentationum cum ardore libidinis. Vir cujuscumque conditionis existat, aut nunquam appareat, aut visus visum terreat vestrum, velut horridum monstrum : solent enim talia verba semina multa mala proferre, nullum venenum nocivius feminae, quam affectio erga virum, quacumque de causa procedat. Sanctior mulier ultra, quam dici liceat, si viro adhæreat, quantumcumque spirituali instinctu, naturali inclinatur tandem ad nefas. Argumenta sunt diaboli, et mortis æternæ indicia filiationis, et maternitatis; quibus vocabulis sub velamine spiritus inter se utuntur mares, et feminae : munuscula omnia, et suspectas litterulas cuncta luxuriæ nuntia vobis indico sub anathemate, et æternæ mortis poena. »

Et hæc quidem familiaris conversatio, etiam hominum religiosorum et spiritualium, vitanda est, etiamsi in ea de spiritualibus rebus agatur, quia, ut docet Hieronymus, in Regula sanctimon. ad Eustochium,

cap. XVIII. et in epistola ad Rusticum : « Proximus enim est, et facilis gradus ab amore spirituali et honesto, ad carnalem, et inconcessam venerem. » Quod deplorans D. Chrysostomus, lib. VI. de Sacerdotio, sic ait : « Charitas fervens eadem, bonorum omnium auctor, iis, qui ea recte uti nesciunt, malorum omnium auctor fuit. » Quod in particulari loquens, in confessoribus mulierum, et sanctimonialium docuit S. Thomas, Opusculo LXIV. cap. de Periculo familiaritatis dominarum, et mulierum. Quod satis conforme est Spiritus sancti consilio, Proverb. XXIII. v. 31. et 32. *Ne intuearis vinum, quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus: ingreditur blande, sed in novissimo mordebit, ut coluber, et sicut regulus venena diffundet.* » Quare divina luce edoctus D. Bernardus, sanctimonialiales sic hortatur, lib. de Modo bene vivendi, ad sororem, cap. LVIII. « Soror mihi in Christo dilecta, moneo te, ut vir, quamvis sit sanctus, nullam tamen tecum habeat societatem; licet sit sanctus, et justus, nullam tecum habeat familiaritatem; quamvis sit religiosus, nullam tecum habeat assiduitatem; quamvis sit bonus, nullam tecum habeat vivendi jugitatem. Quare hoc? ne visitandi familiaritate utriusque pereat castitas; ne vivendi frequentatione utriusque anihiletur honestas. Decidet a charitate Dei, qui occasionem dederit peccandi, sæpe familiaritas vincit, quos vitium superare non potuit, sæpe occasio peccandi voluntatem fecit, et facit. Quid ergo in unum facit ignis, et stùppa? Quare, soror mihi in Christo dilecta, viri nomen tuum nesciant; faciem tuam non videant; faciem tuam non cognoscant, quamvis nomen tuum audiant. » Et efficacius D. Hier. in regula monacharum, c. XXIV. « Credite, charissimæ, credite seni pene omnia experto; non possunt claudi sensus vestri extrinseci in tumultibus hominum, si color opponatur oculo, nequaquam potest non videre oculus; sic et auris non audire sonos non potest. Propterea hortor vos, ac moneo, ut non nisi sanctarum mentium audire verba velitis, non nisi pudicas, et honestas facies, quas macerant sancta jejunia, liceat intueri. Sic rarus vir appareat, sic rara de viro mentio habeatur, ut puellulæ vestræ pene virilem sexum ignorent. Non animal certe masculum cœnobii limites transeat, ut omnis cesset occasio. » Quod satis consonat decreto concilii Tridentini, sess. XXV. cap. 5. in medio, sic prohi-

benti : « Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Prælati licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. »

Et ne religiosos viros ab hoc Deiparæ exemplo immunes faciamus, audiant, quæso, et perpetua mente retineant, quod docuerunt. D. Aug. et eum referens D. Bonaventura, in Regula novitiorum, cap. xi. sic graviter exhortantes : « Asper sermo, brevis, et rigidus cum mulieribus habendus est, neque quia sanctæ sunt, ideo minus cavendum est, quo enim sanctiores sunt, eo magis alliciunt, et sub prætextu blandi sermonis immiscet se viscus impudicissimæ libidinis. Crede mihi, episcopus sum, veritatem loquor in Christo, non mentior : cedros Libani, et gregum arietes sub hac specie corruisse vidi, de quorum casu non magis præsumebam, quam Gregorii Nazianzeni, et Ambrosii. Fuge ergo laqueos mulierum, quia non es Davide sanctior, neque Samsone fortior, neque sapientior Salomone. » Et toto animi conatu fugere debent sæcularium Principum convivia, neque ea prætextu pietatis admittere. Ut graviter D. Hieronymus, to. I. lib. de Vita clericorum, ad Nepotianum, prope finem, hortatur in hæc verba : « Convivia vitanda tibi sunt sæcularium, et maxime eorum, qui honoribus tument. Quod si obtenderis, te hæc facere, ut roges pro miseris, atque subiectis, judex sæculi plus deferet clerico continenti, et magis sanctitatem tuam venerabitur, aut si talis est, qui non audiat cléricos pro quibuslibet tribulatis, nisi inter phialas : libenter carebo hujusmodi beneficio, et Christum rogabo pro judice, qui magis, et citius subvenire potest, quam judex ; *Melius enim est confidere in Domino, quam confidere in homine*, Psalm. cxvii. v. 8. *Melius est sperare in Domino, quam sperare in Principibus*. Psalm. v. xlv. 3.

Et quamvis Virgo Deipara esset de stirpe regia, et genere nobilissima, ut late probavimus, tract. v. et tract. vi. et ex D. Gregorio Nysseno, Ambrosio, Damasceno, Methaphraste, Tertulliano, Hieronymo, Ildephonso, Bernardo, et aliis, tradunt P. doctor Canisius, lib. IV. de Virgine, cap. vii. ante med. et P. Castro, de historia Deiparæ, cap. i. quia in sacris litteris frequenter expressum est, Christum ex David esse semine, Psal. lxxxviii. et cxxxi. ; non esset autem,

nisi Maria ex eodem Davide processisset ; et nihilominus tamen reliquas virgines in templo commorantes humiliter honorabat, et juvabat, ut supra probavimus in tract. x.

Quia licet per ingressum, et professionem religionis, non amittantur jura sanguinis, et nobilitatis naturalis, quæ nullo jure positivo dirimi possunt, sed immutabilia permanent, ut sunt jura id expresse determinantia. L. Jura sanguinis, ff. de regulis juris, et in §. sed naturalia quidem jura, Inst. de Jur. nat. gent. et civil. ; quoad ipsius tamen nobilitatis naturalis effectus per professionem amittitur, vel potius commutatur in spiritualement nobilitatem, secundum communem utriusque juris Doctorum sententiam, quam referunt, et sequuntur Tiraquellus, de Nobilitate, c. xxvi. per totum, et doctissimus, et piissimus doctor Franciscus Sarmiento, meritissimus episcopus Gienensis, in libello defensionum de Reditibus ecclesiasticis, I. p. vi. monito, v. 3. pag. 6. col. 2. et admodum doctus, et eruditus, et de omnibus religionibus bene meritus P. Frater Emmanuel Rodericus, ordinis Seraphici S. Francisci, in tomo I. Quæst. regul. quæstione xxxiv. art. 3. et secundum hanc distinctionem intelligi debent c. præsens. xx. q. 3. et cap. scripsit nobis. xxvii. q. 2. Propter quod D. Hieronymus hortatur nobilissimam Celantiam in hunc modum. « Nulli te unquam de generis nobilitate præponas, neque obscuriori quoque, aut humiliori loco natas inferiores putas. Nescit religio nostra personas, nec conditiones hominum, ut scribitur Job. xiv. *Sive nobiles fuerint filii terræ, sive ignobiles, non intelliget*. Et D. Augustinus in tract. de Opere monastico : « Illi etiam, qui aliquid videbantur in sæculo esse, non habeant fastidio fratres suos, qui ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt. Magis autem studeant, non de parentum dignitate, sed de pauperum fratrum gloriari. Nec de suis divitiis magis superbiant, quam si eis in sæculo fruerentur. Quid prodest, obsecro, dispergendo dare pauperibus, et pauperem fieri, si anima misera superbiit efficitur divitias contemnendo, quam fuerat possidendo? » Et D. Hieronymus, in Reg. monacharum, cap. xxvii. tom. 4. sic exhortatur : « Charissimæ, domum paternam, et sæculares vestes relinquere, et monachi nomen assumere, modicum prodest homini, si mens ipsa misera, quæ in mundo habentur, affectibus optet, et quæ reliquerat, desideriis

Virgo quamvis nobilissima, alias juvabat, et honorabat.

Nobilitatis effectus per ingressum religionis amittitur.

Religiosus antea nobilis, et dives, non despiciat humiles, et pauperes suæ religionis.

Viri quarumcunque mulierum, etiam spiritualium, consortium fugiant.

Religiosi convivia sæcularia, maxime Principum, vitare debent.

repetat : exeunti enim Loth cum filiabus, et uxore de Sodomis, mandatur ab Angelis, ne retrospiciant, quæ jam perambulando reliquerant, cujus uxor more feminarum, quæ semper petunt contraria, obvians mandato, statim est conversa in statuam salis. Hæc itaque vos doceat, qua pœna sint puniendæ, quæ mundi vanitates affectant in monasteriis. Nam efficiuntur insensibiles statuæ salis, ut jam nihil de supernæ contemplationis dulcedine sentire valeant : sed maneant in amaritudine sæculi, quæ sæculo vivunt. Propterea, charissimæ, monasterium vestrum vobis sepulchrum eligite, ubi mortuæ cum Christo mundo, et concupiscentiis ejus, solæ cum Christo ibidem maneatis sepultæ, quousque resurgentes cum eo, apparebitis cum gloria ejus. » Quod etiam Virginis nostræ sanctissimæ exemplo comprobatur, cujus parentes ditissimi erant, et ipsa unica eorum hæres, ut tract. vi. probavimus, et tradunt ex Eusebio, Epiphanio. Hieronymo, Damasceno, Nicephoro, et aliis Pater Canisius, lib. I. de B. Virgine, cap. iv. post medium, et lib. IV. cap. vii. et Pater Castro, in historia Deiparæ, cap. i. pag. 5. num. 2. Non tamen pauperulas ullo modo despiciebat, immo debito honore suspiciebat.

Quod si nobilissimi, et cumulo divitiarum in sæculo fortunati ingressi religionem tenentur cum vera humilitate, et debita æqualitate vivere, et procedere; quanto magis illi, qui his omnibus carebant, et caruissent, quos in hunc modum hortatur D. Augustinus, de Opere monastico, cap. xxv. « Non propterea in Christiana militia, ad pietatem divites humiliantur, ut pauperes ad superbiam extollantur : nullo enim modo decet, ut in ea vita, ubi senatores fiunt laboriosi, ibi fiant opifices otiosi, et ubi veniunt relictis divitiis suis, et deliciis, qui fuerunt prædiorum domini, ibi sint rustici delicati, » et cap. xxii. et S. Thomas, 2. 2. q. CLXXXVII. ar. iv. in corp. « Plerumque ad professionem servitutis Dei ex conditione servili aliqui veniunt, ut ex vita rusticana, et opificum exercitatione, et plebeio labore, de quibus non apparet, utrum ex proposito servitutis Dei veniant, an vitam inopem, et laboriosam fugientes vacui pasci, atque vestiri velint, et insuper honorari, a quibus contemni, conferique consueverunt. Tales ergo se, quominus operentur, de infirmitate corporis excusare non possunt, præteritæ quippe vitæ consuetudine convincuntur. Si nolunt

operari, nec manducant, juxta Apostolum II. ad Thessal. iii. v. 10. » Et paulo inferius ait: « Qui aliquid habebant in sæculo, quando ingressi sunt monasterium, libenter voluerunt illud esse commune; qui autem non habebant, non ea, quæ erant in monasterio, quæ nec foris habere poterant; sed tamen eorum infirmitati, quod opus est, tribuatur, etiamsi pauperes eorum, quando foris erant, neque ipsa necessaria poterant invenire. Non tamen erigant cervicem, ne incipiant esse monasteria divitibus utilia, non pauperibus; si divites illic humiliantur, et pauperes illic inflantur. »

Quam sententiam hispano sermone B. Pater noster, nostræque Societatis tertius Generalis doctor Franciscus de Borgia Compluti, pridie ejus diei, quo mater Ecclesia memoriam S. Eugenii recolit, septima die Novembris anni millesimi quingentesimi septuagesimiprimi, loquens humillime de se ipso, me audiente, sic explicuit: « Cada uno viene abuscar a la religion loque en el siglo le faltaba. Queriendo dezir, que siendo el descendiente de la casa Real de Aragon, Grande de Castilla, Duque de Gandia, Marques de Lombay, Virrey de Cataluna, y muy privado del Imperador Carlos Quinto, solamente le faltaba humildad, y pobreza, y que essa avia venido abuscar a la religion. » Et P. Ludovicus de Guzman, Præpositus domus nostræ professæ Toletanæ, et concionator insignis : in sæculo autem Dominus Ludovicus de Guzman, ex nobilissima Guzmanorum familia ortus, hispano etiam sermone frequenter dicere solebat : « En la religion abajan los muradales, y suben los muladares. »

Quod profusis lacrymis lamentatur D. Bernardus, summis encomiis exaltans humilitatem honoratam nostræ Virginis Deiparæ, quæ dum in matrem Dei eligitur, ancillam se nominat, hom. iv. super Missus est, prope finem : postquam de ecclesiasticis personis, et clericis sæcularibus dixerat : « Videas plebsque in Ecclesia de ignobilibus nobiles, de pauperibus divites factos, subito intumescere, pristinae oblivisci abjectionis; genus quoque suum erubescere, et infimos dedignari parentes. » Agens statim de monachis, et religiosis, cum ingenti animi angore in hæc verba prorumpit : « Sed video, quod magis doleo, post spretam sæculi pompam nonnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere, ac sub alis mitis, humilisque ma-

Religiosus in
sæculo pau-
per, et igno-
bilis nec ex-
tollat se, nec
delicate
vivat in
religione.

Quilibet in
religione
querit, quod
non habebat
in sæculo.

Deipara
quanto ma-
jor, tanto
humilior.

gistri gravius inolescere, et impatientes amplius fieri in claustrum, quam fuissent in sæculo. Quodque magis perversum est, plerique in domo Dei non patiuntur haberi contemptui, qui in sua non nisi contemptibiles esse potuerunt; ut, quia videlicet ubi a pluribus honores appetuntur, ipsi locum habere non meruerunt, saltem ibi honorabiles videantur, ubi ab omnibus honores contemnantur. »

Diximus superius in hoc eodem tractatu, Virginem Deiparam esse ducem, et magistrum omnium ingredientium, et profitentium religionem, juxta illud Psal. XLIV. *Adducuntur Regi virgines post eam, proximæ ejus offeruntur tibi, in lætitia, et exultatione adducuntur in templum Regis*, quia ingressus, et perseverantia in religione usque in finem signum est prædestinationis, ut asserunt D. Bernardus, et eum referens D. Bonaventura, lib. IV. Pharetræ, cap. XIX. ad finem : « Moriens vix unquam aliquis a cella in infernum descendit, quia vix unquam nisi cœlo prædestinatus in ea usque ad mortem persistit. » Quod memorabili exemplo Gerardi monachi comprobatur D. Bernardus, ut refertur in libello doctrinæ ejus, ad finem, in hunc modum : « Cogita monachum illum Gerardum nomine, qui de Dei misericordia cum ultra modum desperaret, infirmatus ad mortem jacuit, per triduum oculis clausis in mentis excessu, et visitatus ab Abbate, oculis apertis ait : Bona est obedientia; ad tribunal Christi fui, animas Sanctorum vidi, ipsumque facie ad faciem vidi dicentem mihi : Ecce locus tuus inter fratres tuos, nullus tui ordinis peribit, si ordinem amaverit, aut in morte purgabitur, aut in brevi post mortem. Salvi autem, qui de tuo ordine sunt, aut in ordine Apostolorum, aut Martyrum, aut Confessorum sortem accipient, et hæc dicens, communione accepta, discessit. »

Et ut medium ad hunc finem ordinatum, quicumque in religione professionem emit, indulgentiam integram suorum peccatorum, culpa jam virtute sacramentorum remissa, consequitur. Unde legitur in vitis Patrum, quod eandem gratiam consequuntur religionem intrantes, quam consequuntur baptizati; quia sicut in baptismo renuntiamus diabolo, et novam vitam incipimus; ita per professionem religionis renuntiamus sæculo, et multis illicitis voluptatibus. Non tamen propter hoc æquamus professionem monasticam baptismo, quia baptismus non

solum pœnam, sed etiam culpam tollit, idque certo scimus; professio autem monastica non tollit culpam, sed solam pœnam, et hoc pie tantum credimus, secundum D. Athanasium, in vita Antonii asserentem, B. Antonium in quadam visione audivisse sanctos Angelos dicentes, omnia peccata sibi remissa fuisse, quando monasticam vitam suscepit.

Et secundum D. Thomam, 2. 2. q. CLXXXIX. ar. III. ad 3. et secundum Card. Bellarminum, tom. I. Controv. lib. II. de Monachis, cap. 6. in medio; et sic religiosus manet absque ullo impedimento ad regnum cœlorum, quod vim patitur, rapiendum, ut optime doctissimus Albertus Magnus docuit, lib. de adhærendo Deo, in hæc verba : « Nihil erit medium inter te, et Deum; quod si patet, quia neque res aliqua ab extra, cum per votum voluntariæ paupertatis ablata sit omnis rei possessio usque ad ultimum, et per castitatis votum corpus, et per obedientiam voluntas, et ipsa anima; et sic quodammodo nihil relinquitur, quod mediet inter te, et Deum. » De quo videndus est S. Thomas, opusculo XIX. cap. I. ubi latissime de hoc agit.

Quemadmodum ergo Virgo sanctissima dux est omnium, ac Princeps sanctimonialium, nunc in templis, quæ in terra sunt, ut in numero præcedenti diximus: sic etiam e carnis, quam vicerunt, ergastulo solute cœlesti in templo, eadem duce, summa cum lætitia presentabuntur. Quia quemadmodum postquam Maria soror Moysis rubrum mare transivit, Exodi xv. sumpsit tympanum in manu sua, egressæque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis, et choris, quibus præcinebat, dicens : *Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est : equum, et ascensorem ejus dejecit in mare*, etc. Similiter etiam postquam hoc mare, salva, incolumique virginitate, et charitate, transeunt virgines, Maria nostra virginum ductrix celeste sumit tympanum, egrediunturque virgines post eam, quibus hoste triumphato, præcinit, dicens : *Cantemus Domino gloriose*, etc. Et D. Ambrosius, lib. II. de Virgin. sic ait : « Tunc Maria tympanum sumens choras virginales excitavit cantantes Domino, quod per mare sæculi sine sæcularibus fluctibus transierunt. O quantis illa virginibus occurret! quantas complexa ad Dominum trahet, dicens : hæc torum filii mei, hæc thalamos nuptiales immaculato servavit pudore! » Et

Perseverantia in religione, signum est prædestinationis.

Inter perfectum religionem, et Deum nihil mediat.

Deipara in cœlo sanctimonialis recipit.

Religio assimilatur Baptismo.

concludit idem D. Ambrosius: «Faxit Deus, ut omnes per mare sæculi sine sæcularibus fructibus pleni cœlestibus fructibus transeamus. «Ut optime P. doctor Barradas tom. I. lib. VI. cap. 6. prope finem; et sic respectu terrestris templi in religione, et cœlestis in æterna beatitudine verum habet in Virgine Deipara, et eam in religiosa vita imitantibus prædicti Psalmi versiculus: *Adducentur virgines post eam*, etc. *Adducentur in templum Regis*, etc.

Quo maximo, et sublimi præmio proposito, hortabatur D. Hieronymus virginem Eustochium ad religionis difficultates fortiter superandas, laboresque æquanimiter tolerandos, in hæc verba: «Egredere, quæso, o anima, paulisper de papillione corporis, ut in ostio stans videas Dei gloriam pertransire, et præsentis laboris ante oculos pingere mercedem, qualis tibi erit dies illa, cum Maria mater Domini tibi occurreret, choris comitata virgineis, cum et ipse sponsus tibi cum omnibus Sanctis occurreret, dicens: *Surge, veni, propera amica mea, formosa mea, columba mea, jam hiems transiit, imber abiit, et recessit*. Cant. II. Tunc Angeli mirabuntur de tua gloria, dicentes: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum?* Videbunt te filiæ Sion, et laudabunt te: tunc illa centum quadragintaquatuor millia in conspectu throni, et seniorum tenebunt cytharas, et cantabunt canticum novum. Tunc secuta amplexibus sponsi evolabis cum jubilo, dicens: *Inveni, quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam*. Cant. III. v. 4. Vide de hoc in I. II. tr. XXI.

Licet negari non possit, difficultates superandas, et labores maximos in religione esse perferendos, ut in præcedenti numero diximus, quia secundum D. Gregorium explicantem illud Genes. XIX. *In montem salvum te fac*: «Virginitas altus mons est, ad quem Angelus hortatur, sed qui videt se non posse ascendere, maneat in Segor, id est, in legitimo matrimonio, quia melius est, mediocri bono uti, quam per abrupta libidinum præcipitari.» Qua ratione meritissime in religionibus statutum est, quod in ipso primo ingressu, vel saltem probationis, et novitatus tempore, doceantur religiosi totius instituti, quod professuri sunt, præcipuas difficultates, ut intelligentes eo tempore debito libere, quod magis libuerit, eligant. Quod exemplo Noëmi, socii Ruth nuri suæ volentis a gentilitate ad Judaismum converti, satis comprobatur, quæ auditis difficultatibus

respondit: *Quocumque perrexeris, pergam; et ibi morata fueris, ego pariter morabor; populus tuus, populus meus; et Deus tuus, Deus meus. Quæ te terra morientem suscepit, in ea moriar, ibique locum accipiam sepulture*. Ruth I. v. 16. et 17. Ubi Lyra: «Hic dicunt Hebræi, quod volentibus converti a Judaismo dicenda sunt gravia legis, saltem secundum partem, sicut volentibus ingredi religionem explicanda sunt difficilia illius religionis.» Idque satis adumbratum fuit in eo, quod Deus ipse dixit Abraham, Genes. XII. *Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui, et veni in terram, quam monstravero tibi, faciamque te in gentem magnam*, etc. Ubi S. Ambrosius, lib. I. cap. X. sic ait: «Satis erat dixisse, *de terra tua*, ibi enim erat exire de cognatione, exire de paterna domo; sed ideo addidit singula, ut ejus affectus probaret, ne forte aut imprudenter cœpisse videretur, aut fraus aliqua mandatis cœlestibus pararetur: sed sicut coacervanda fuerunt præcepta, ne quid lateret; ita etiam proponenda præmia, ne forte desperaret. Tentatur ut fortis, incitatur ut fidelis, provocatur ut justus.» Nihilominus tamen negari non debet, hujusmodi difficultates, et passiones non esse sufficientes ad propositum præmium æternæ gloriæ. Ad quod satis concinit illud Apostoli ad Colos. III. v. 3. *Mortui enim estis: et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparuerit vita vestra: tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Et sic semper cum Domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis*. I. ad Thessalonic. IV. in fine. Locum hunc ad hoc explicat D. Hier. tom. IV. in Regula monacharum, cap. XXVII.

Ex eo autem, quod in tract. præcedenti, diximus, virgines in Hierosolymitano templo vitam degentes, ex redditibus ipsiusmet templi ali, et sustentari, assumptum fuit sufficiens fundamentum a principibus Christianis, et a sanctissimis Pontificibus ad stabilendum, quod virginibus Deo dicatis præstarentur alimenta congrua ex bonis, et redditibus Reipublicæ. *Non enim prius quod spirituale est, sed quod animale; deinde quod spirituale*, dixit Apostolus I. Corint. XV. v. 46. Ubi S. Thomas, lect. VII. post principium: «Videmus enim in natura, quod in uno, et eodem prius est imperfectum, quam perfectum.» Cui satis consonat decretum Paschasii Papæ relatum in c. Si quis objecerit. I. q. 3. «Cum corporalis Ecclesia, aut Episcopus, aut abbas, aut tale aliquid sine re-

Monialibus
alimenta
prestanda,
etiam de
publico.

Præcipuæ
difficultates
religionis
ostendendæ
sunt tironi-
bus.

bus corporalibus in nullo proficiat, sicut nec anima sine corpore corporaliter vivit. » Et sic Nicephorus, lib. VIII. Eccles. historiæ, et P. doctor Canisius, lib. I. de B. Virgine, cap. XII. prope finem, ante medium, referunt Imperatoris Constantini Magni ordinationem in hæc verba : « Constantinus vero Magnus litteras ad provinciarum præfectos dedit, annuam decernens annonam virginibus, ac viduis sacris, quæ divino cultui addictæ ad sanctiora divinorum templorum sacraria excubarent. Hosce sumptus illis postea Julianus ademit, ut erat avarus simul, et impius apostata, quos tamen successor ejus restituit, atque ex triente pendi curavit. » Et sanctissimus Sylvester Pontifex Max. ut refertur in lect. 6. Breviarii, ad finem, in ejus festivitate, idem statuit in hunc modum : « Providit, ut sacris virginibus, quæ ad victum necessaria essent, suppeditarentur, » et rationem reddit : « Ne fortasse cogerentur egredi septa monasterii.

Certum est enim, et quotidiana experientia compertum, quod propter defectum victus necessarii sanctimonialium, quam plurima resultant pericula, et inconvenientia, quia licet ob hanc causam non egrediantur corporaliter septa monasterii, egrediuntur tamen spiritualiter cum detrimento in voto paupertatis, obedientiæ, et integræ, et perfectæ castitatis. Quod profecto maxime dolendum est, juxta illud Hierem. IX. v. 10. *Super montes assumam fletum, et lamentum, et super speciosa deserti plangent, quoniam incensa sunt.* Quid, obsecro, lamentabilius esse potest, quam in sacris virginibus quodammodo verificatum videre, quod idem S. Hierem. in suis Lamentationibus deplorat his verbis : *Virgines ejus squalidæ : ipsa oppressa amaritudine,* Thren. I. v. 4. et postea clarius, v. 11. *Omnis populus ejus gemens, et quærens panem; dederunt preciosa quæque pro cibo ad refocillandam animam. Vide Domine, et considera, quia facta sum vilis.* Et quasi de illis conqueratur Deus per Ezechielem XIII. v. 19. *Et violabant me apud populum meum propter pugillum hordei, et fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur.*

Quod malum vitare cupiens sacrum Concilium Tridentinum, sess. XXV. cap. III. ad finem, sic severissime decrevit : « In prædictis autem monasteriis, et domibus tam virorum, quam mulierum, bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conservetur, qui vel ex redditibus propriis

monasteriorum, vel ex consuetis elemosynis commode possit sustentari. » Et eidem malo sane periculoso volens finem imponere Bonifacius VIII. Pontifex Maximus decrevit in c. unico. §. sane. de Statu regularium, in 6. professionem in monasteriis non Mendicantium contra illud decretum esse nullam. Ejus verba sunt hæc : « Sane, ut hoc salutare statutum commodius valeat observari, districtius inhibemus, ne in monasteriis ordinum non Mendicantium aliquæ recipiantur de cætero in sorores, nisi quot potuerunt de ipsorum monasteriorum bonis, sive proveniuntibus absque penuria sustentari : si secus actum fuerit, irritum decernentes. » Ex quo auctor Summæ, quæ Margarita Confessorum inscribitur, in quæstionibus moralibus post illam Summam, q. penult. ante medium, colligit, quod si hæc taliter professa de facto nuberet, teneret matrimonium. Quod tamen usu receptum non invenio. Et rationem hujus decreti statuendi, quam idem Pontifex assignavit, libet suis propriis his verbis referre : « Ut sic a publicis, et mundanis conspectibus separatæ, omnino servire Deo valeant liberius, et lasciviendi opportunitate sublata, eidem corda sua, et corpora in omni sanctimonia diligentius custodire. » in cap. I. in principio, immediate ante illum §. sane. Sed quia circa concilium Tridentinum de numero monialium admittendarum, et de eisdem alendis ex monasteriorum redditibus, et de dotibus recipiendis, dubia multa oborta sunt, et nostrum non est ea modo disputare et resolvere, videndi sunt P. Emmanuel Rodericus, tom. II. Quæstionum regul. q. XLVIII. a. 1. 2. 3. 4. 5. et 6. et doctor Joannes Gutierrez, lib. I. Canonicarum quæstionum, ca. XXXII. a n. 60. usque ad 69. In quo tamen ad quietandam conscientiam, et eliciendos scrupulos, multum valet antiqua uniuscujusque provinciæ consuetudo, quæ optima est legum interpretes, ut in c. cum dilectus. de Consuetudine, dicitur.

Et quia, ut diximus, sanctissimæ Deiparæ Virginis vita est omnium statuum disciplina, et cunctas illustrat Ecclesias, videbatur hic agendum de matrimonio conjunctis, ut non sit, qui se abscondat a calore ejus : sed aptius ex consulto reservamus in lib. IV. tract. III. in illa verba : *Antequam convenirent,* etc. Et hæc dicta sint satis circa illa verba : *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus. Christi autem generatio sic erat.* Quibus huic primo libro finem imposuimus.

Monialibus propter defectum victus multa sequuntur incommoda.

Illæ tantum moniales recipiendæ sunt, quæ ex redditibus monasterii ali possint.

CAPUT PRIMUM MATTHÆI

DE CHRISTO DOMINO, ETC.

LIBER SECUNDUS

DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO INTER B. VIRGINEM

ET B. JOSEPHUM.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS I.

*Utrum expediens fuerit, Virginem Deiparam
matrimonio cum B. Josepho copulari?*

Supposita æterna Dei electione B. Virginis, in veram et naturalem incarnati Verbi matrem, et B. Josephi, in verum ejus sponsum et maritum, et Christi Domini putativum patrem, verum nutritium, et tutorem, ut in lib. I. tract. I. et tract. IV. per totum, diximus, scire oportet, quæ fuerint rationes convenientiæ, ut B. Deipara, perpetuo virgo permansura, cum B. Josepho copularetur matrimonio? De quo tam respectu Christi Domini, ejus Deiparæ Virginis, quam B. Joseph, et omnium nostrum tractant D. Thomas, 3. part. q. XXIX. a. 1. et D. Ambrosius, in lib. II. in Lucam, et D. Bernardus,

homilia II. super Missus est, et D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. 6. et D. Chrysostomus, homilia III. super cap. 2. Matthæi, et D. Damascenus, oratione de dormitione Virginis, et D. Hieronymus, super cap. I. Matthæi, et super cap. 11. Isaïæ, referens D. Ignatium, episcopum et martyrem, et D. Irenæus, lib. III. cap. 33. et D. Isidorus, in allegoriis ex novo Testamento, et Abulensis, super cap. 1. Matthæi, q. xxxi. et Albertus Magnus, super Missus est, cap. xxxviii. et D. Basilus, homilia 25. de Christi generatione, et Theophylactus, super ca. 1. Matthæi, et Origenes, homilia 39. de diversis, et Isolanus, II. p. c. II. et Eusebius Emisenus, homilia in vigilia Nativitatis, et Gerson, sermone de Nativitate Mariæ, et Lexicon theol. verbo, Joseph, et Bustus, in Maria. IV. p. sermone 12. et Margarita confessorum, q. ult. ex Moral. et Magister Zarate, super 3. p. D. Thomæ, q. xxix. discurs. 1. et Magister, et Scotus, et Scholasticus, in 4. d. 30. et ex nostra Societate P. Salmeron, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. xxviii. et xxix. et P. Suarez tom. II. in 3. p. q. xxix. a. 1. in Comment. p. 118. et 119. et P. Barradas, tom. 1. Concord. lib. VI. cap. 7. a medio usque in finem, et P. Osorius, in concioni-

bus de S. Joseph, et P. Maldonatus, super cap. 1. Matthæi, et Card. Toletus, in cap. 1. Lucæ, in illa verba: Desponsatam viro; Anno 55. et P. Christophorus de Castro, in historia Deiparæ, cap. iv. de B. Mariæ desponsatione, n. 16. per totum, et alii plures Neoterici.

In quo, majoris claritatis gratia, sit prima conclusio. Maxime conveniens fuit matrimonium inter B. Virginem, et sanctissimum Josephum, propter ipsum Christum. Primo, ut generationis ordo texeretur, et Christus de semine David, sicut promissum erat, esse significaretur. Non enim erat consuetudo Judæorum, generationis ordinem a feminis sumere, sed a solis viris. Si autem B. Virgo desponsata non esset, Christus habitus esset ut ex incerto, et obscuro patre genitus, accepissentque Judæi apparentem occasionem negandi, eum esse Messiam, quippe quem de semine David esse non constaret; quæ occasio ablata est contradicendi per matrimonium cum Josepho: mysterio autem postea detecto, apparuit esse de sola matre, quæ erat ex semine David ejusdem tribus, cum ipso Josepho, ut lib. I. in tract. v. per totum, diximus. Ut igitur Judæis scandalum et impedimentum tolleretur, ne Christum de semine David esse negarent, idcirco de desponsata, et cum Josepho desponsata nasci voluit, ita D. Hieronymus, super hoc cap. 1. Mat. et lib. adversus Helvidium. « Nam qui in sæculum venit, sæculi debuit more describi. » Consuetudo etiam nos instruit Scripturarum, quæ semper viri originem quærit, ut D. Ambrosius, lib. II. in Luc. cap. I. et D. Thomas, 3. p. q. XXIX. art. 1. in corpore, et nos latius diximus, lib. I. tract. III. et explicat Card. Toletus, loco citato, versiculo, Secunda causa.

Secundo, ne Christus Dominus ab infidelibus, tanquam illegitime natus abjiceretur. Unde D. Ambrosius, lib. II. in Luc. c. i. in med. tom. 5. optime sic dixit: « Quid Judæis, quid Herodi posset adscribi, si natum viderentur ex adulterio persecuti? » Et D. Bernardus, homil. 2. super Missus est, confirmat his verbis: « Tolerabilius fuit, atque honestius putare ad tempus, de conjugio fuisse natum, quam de fornicatione. » Alias enim daretur occasio, ut ejus lex, et prædicatio contemnerentur. Nam si cum Pharisei ex legitimo matrimonio Christum natum esse putarent, tamen ideo contempserunt, quod fabri filium esse crederent, Mat. XIII. v. 55.

et Mar. vi. v. 3. quid facturi erant, si spurium dicere potuissent? ut bene advertit P. Maldon. super cap. 1. Matth. in illa verba: *Cum esset desponsata*, etc.

Solent enim hujusmodi illegitimi, incestuosi, et adulterini contemptui haberi, tanquam infames, juxta illud Sap. III. v. 26. *Filii adulterorum in consummatione erunt; et ab iniquo thoro semen exterminabitur*. Ubi Jan-senius, ex D. Ambr. ser. 65. « id est, filii adulterorum erunt in consummationem. » Et Lyra, « id est, de filiis iniquorum, qui erunt in exterminationem. » Et Budæus in Pandectis sic legit: « Filii adulterorum in consummatione erunt, id est imperfecti, et non consummati. » De quibus gravissime dixit S. Pontifex et martyr Bonifacius, in epistola ad Echedobaldum, regem Anglorum: « Incestuosi, et adulterini neque in bello sæculari fortes, neque in fide stabiles, neque honorabiles hominibus, nec Deo amabiles. » Et refertur in c. si gens Anglorum. distinctione 56. sunt enim infames, quibus portæ dignitatum non patent, ut defendit Azo in Summa, C. ex quibus causis infamia irrogetur. Idque verum habet, etiamsi essent legitimated a Principe, cum filius legitimatus similis sit Alchimie, quæ facit apparere quod non est. Ita Baldus, Jason, et alii, quos refert, et sequitur Cassaneus, in Catal. gloriæ mundi, par II. consideratione 15. per totam. « Hi namque taliter nati testes sunt adulterii et parentibus pudori sunt, non honori, » ut dixit D. Ambrosius in ser. de S. Joanne; et refertur in c. dicat aliquis. XXXII. q. 4. Unde secundum jura non promoventur ad dignitates, nisi in legitimorum defectum, ut decrevit Ulpian. Juriscons. in l. generaliter. §. spurios. ff. de decurionibus, ibi: « Spurios posse in ordinem adlegi, nulla dubitatio est: sed si habeant competitorem legitime quæsitum, præferri eum oportere; cessantibus vero his etiam spurii ad Decurionatum, et re, et vita honesti recipientur. » Idque præcipue de filiis presbyterorum de quibus Urbanus Papa II. sic statuit in cap. i. 56. dist. « Presbyterorum filios a sacris altaris ministeriis removemus; nisi aut in cœnobiis, aut in canoniis religiose probati fuerint conversati. Nam si morum honestas eos commendabiles fecerit, cessante etiam legitimo competitore, admitti poterunt, ut quam plurimis exemplis adductis probat, et decernit D. Damasus Papa, in suo Pontificali, et refertur in c. II. dist. 56. his verbis: « Osius Papa

Maria conveni-
entissima
desponsata
est cum
Josepho, ut
Christi ge-
nealogia ex
Davide
probaretur.

Conveniens
fuit, ne Chri-
stus reputa-
retur illegiti-
mus, et de-
spiceretur
ejus
doctrina.

Illegitimi,
maxime pre-
sbyterorum
filii, sunt
infames, et
ideo dignita-
tis incapaces.

fuit filius Stephani subdiaconi, Bonifacius Papa fuit filius Jucundi presbyteri; Felix Papa filius Felicis presbyteri; Agapitus Papa filius Gordiani presbyteri; Theodorus Papa filius Theodori episcopi; Sylverius Papa filius Sylverii episcopi Romæ; Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi. Felix enim III. natione Romanus, et complures etiam alii inveniuntur, qui de sacerdotibus nati, apostolicæ Sedi præfuerunt.» Et efficacius Alexander Papa II. in cap. XII. dist. 56. sic ait: «Apostolica auctoritate præcipimus vobis, ut si eum, qui ab Ecclesia electus est, altero digniorem esse; canonicamque ejus electionem probaveritis, fulti nostra auctoritate consecretis: nam pro eo quod filius sacerdotis dicitur, si cæteræ virtutes in eum convenient, non rejicimus, sed suffragantibus meritis, convivendo eum recipimus.» Regulare tamen est, hujusmodi illegitimos esse imitatores paterni sceleris, et incontinentiæ, ut dicitur in c. si quis cum milit. VI. quæst. 1. et in cap. sigens Ang. distinctione 56.

Hujus autem boni nominis in Christo apud homines, et quod fuerit ex Virgine natus, unicus testis fuit B. Joseph, in quo maxima ejus excellentia declaratur, juxta illud, Psal. LXXX. v. 6. *Testimonium in Joseph posuit illud*; ut optime explicuit Isol. II. p. cap. IV. fol. 31. p. 2. ad fi. et fol. 32. p. 1. in principio, in hæc verba: «Ipse Joseph fuit Christi ex Virgine nati unicus testis, et hoc munere sanctos æquavit Spiritus, qui testes, et nuntii sunt, ac revelatores mysteriorum Dei: unde Angeli vocantur; corporum cælestium lingua locutus est, de quibus dicitur: Psal. XVIII. *Cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmamentum*; sacrarumque litterarum emerita dignitate donatus est. Sacræ enim litteræ testimonium Domini vocantur, Psal. XV. *Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis*. Fidelis nimium nimiumque Joseph, ejus unica testificatio satis Deo, ac Angelis faciebat: cui etiam universæ nationes, quæ sub cælo sunt, merito assentiri debent, Domino sermonem confirmante sequentibus signis.

Tertio, ut partus cælaretur diabolo, dum Christum putat non de Virgine, sed de uxore generatum. Noverat enim dæmon ex illo Isaïæ VII. testimonio, *Ecce Virgo concipiet*, etc. Christum de Virgine nasciturum. Quapropter diligentissime omnes Virgines observabat, ut Messias adventum agnosceret,

et ei insidias pararet. Ut ergo Dominus illum eluderet, et in sua astutia comprehenderet, elegit Virginem viro desponsatam, ut partum non virginitati, sed matrimonio dæmon adscriberet. Hanc rationem convenientiæ primus reddidit B. Ignatius, in epistola ad Ephesios, et D. Hieronymus, super cap. 1. Matthæi; et D. Thomas, 3. p. q. XXIX. a. 1. in corpore, et D. Basilius, de humana Christi generatione, et D. Damascenus, lib. IV. de Fide, cap. 15. et Origenes, homilia 16. in Lucam; et homilia 1. in diversa loca; Basilius, et D. Ambrosius, super cap. 1. Lucæ, lib. II. et Rupertus, lib. XI. de victoria Verbi, cap. 19. et D. Bernardus, homilia 3. super Missus est, et homilia 4. in vigilia Nativitatis. In quorum gratiam libet D. Basilius verba referre: «Adfertur et alia ratio a quodam ex antiquis, ut Mariæ virginitas sæculi hujus principem diabolus lateret, nupta Joseph fuit, ut nuptiarum nomine suspensus facile deciperetur: virgines namque in primis observabat, e quarum unam parituram, ex Propheta cognoverat dicente: *Ecce Virgo concipiet, et pariet filium*. Virginitatis igitur insidiator, observatorque sub matrimonii specie factus ignorans, a malignitate abstinuit: sciebat enim suum imperium, ob dominicam carnis generationem, perditum iri.» Idque canone comprobatum est in c. inventa est. XXVII. q. 2. ibi. » Dico conjugem, propterea, ut diabolo virginitatem ejus occultem; et ut Judæorum pravitatem excludam, atque dejiciam; et ut legis instituta non destruiam.» Voluisse autem Deum adventum suum dæmonibus cælare, manifestum est ex D. Ambr. loco citato, ne impedirent mortem ejus, qua mundum redempturus erat, juxta illud I. Corint. II. v. 6. et 8. *Nemo principum cognovit; si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.*

Idque eximie comprobatur ex eleganti ratione, et simili D. Bernardi, homilia 2. super Missus est, longe post medium, ita dicentis: «Oportebat autem a Principe mundi aliquandiu cælaridivini consilii sacramentum: non quod Deus, si palam opus suum facere vellet, impediri posse ab illo metueret; sed quia ipse, qui non solum potenter, sed etiam sapienter, quæcumque voluit, fecit, sicut in omnibus operibus suis quasdam rerum vel temporum congruentias, propter ordinis pulchritudinem, servare consuevit: ita in hoc quoque tam magnifico opere suo,

Quo ordine
diabolus vicit
hominem per
mulierem,
eodem victus
est a Christo
per Virginem

nostræ videlicet reparationis, non tantum potentiam suam, sed et prudentiam ostendere voluit; et quanquam illud aliter, quomodo vellet, perficere potuisset, placuit ei tamen, eo potius et modo, et ordine, hominem sibi reconciliare, quo noverat cecidisse: ut sicut diabolus prius seduxit feminam, et postmodum virum per feminam vicit, ita prius a femina Virgine seduceretur, et post a viro Christo aperte debellaretur, quatenus malitiæ fraudi, dum ars pictatis illuderet, ac maligni fortitudinem Christi virtus contereret, diabolo Deus et prudentior appareret, et fortior. Ita quippe decuit incarnatam sapientiam spiritalem vincere malitiam.» Et paulo inferius ita concludit: «Necessario igitur desponsata est Maria Joseph, quando per hoc, et a canibus sanctum absconditur, et a sponso virginitas comprobatur, et virginis tam verecundiæ parcitur, quam famæ providetur. Quid sapientius? quid dignius divina providentia? Uno tali consilio, secretis cœlestibus, et admittitur testis, et excluditur hostis, et integra servatur fama Virginis Matris.»

Filius in
matrimonio
natus conse-
tur legitimus

Fuit etenim cœleste hoc matrimonium incarnati Verbi tegumentum, ut dicemus infra, in hoc tract. et in tract. III. hujus II. lib. fuitque medium a divina Sapientia, quæ *attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*, Sapient. VIII. v. 1. sapientissime ordinatum, quia matrimonium quodcumque ex se habet esse tegumentum legitimitatis, et boni nominis filiorum, quacumque alia extrinseca conjectura et præsumptione non obstante, ut jura testantur. Sicut etiam Deus omnipotens unus fuit, et utitur igne corporali, elevato tamen, ad damnatorum animas cruciandas æterno igne, quia ignis ex sua natura habet comburere, et sic proportionate elevatur, ut docuit D. Thomas, in addit. ad 3. p. q. LXX. art. III. et ultimo, et Sotus in 4. d. L. a. II.

Joseph sua
prudentia
dæmonem
fefellit, et
Christum ab
eo defendit.

Ad quod nimirum deservivit eximia B. Josephi prudentia a Deo optimo contra dæmonis insidias ordinata, ut optime ponderavit Isol. II. p. c. IV. fol. 31. p. 1. et 2. sic dicens: «Fuit Joseph Christi pueri contra insidias diaboli, et astutias defensor: magna profecto erat, et mortalibus inexplicabilis virtus, Josephi vis, quæ vehementiora diaboli nocumenta superare poterat. Non est potestas super terram, quæ diaboli potestati comparari queat, Job. XLI. v. 24. neque astutia, neque dolus, quæ cuncta adversus

Christum puerum, quanta potuit malignantate, exercere studuit. Cui incognitas Josephi virtutes Deus omnipotens opposuit. Quam fortis, quam excelsus, quanta fulgebatur prudentia Joseph, qui adversus fortissimum, callidissimum, ac nequissimum diabolum, Filium Dei infantem, ac puerum protexit, et defendit! Hic quoque matris Virginis pudorem tutatus est, tanta fide, et sapientia, ut etiam intellectum Angelicum diaboli obtenebraverit: oppressa enim fuit mens diaboli a majestate prudentiæ Josephi.»

Neque obstat, si objicias, cum Abulensi, q. xxxi. in cap. 1. Mat. et cum Scoto, in 4. d. XXX. q. II. quod generatio, et integritas virginalis sunt res corporeæ, quas Angelus evidenter potest intueri, ergo non obstante matrimonio, potuit dæmon evidenter cognoscere, Virginem nunquam cum Josepho convenisse, et non solum absque opera viri, sed etiam absque naturali mora, filium concepisse, et post illius partum virginalis claustrum ejus integrum permansisse. «Dæmones enim per voluntatem perversam subducentes intellectum a divina sapientia absolute interdum de rebus judicant secundum naturalem conditionem, et in his, quæ naturaliter ad rem pertinent, non decipiuntur; est autem nescientia in Angelis, non respectu naturalium cognoscibilium, sed supernaturalium, ut docet S. Thomas 1. p. q. LVIII. a. v.» Quia respondetur, singulari Dei voluntate factum fuisse, ut Deiparæ virginitatem dæmon nec adverteret, neque cognosceret. Quod satis comprobatur ex sent. D. August. lib. III. de Trinitate c. VIII. in princ. ubi asserit dæmonem multa posse cognoscere vi naturæ suæ, a quibus cognoscendis divina virtute prohibetur. Itaque prohibitus fuit a partu illo Virginis cognoscendo.

Quod si contra hanc responsionem objicias, quod licet B. Virgo desponsata non fuisset, poterat dæmon a Deo prohiberi, ne cogitaret, quomodo concepisset, de Deo ne, an de viro? et sic occultabatur partus. Nec videntur miracula esse sine necessitate multiplicanda. Quia respondetur, quod sub matrimonii velamine, commodius dæmoni occultaretur mysterium, ipseque facilius, et securius a curiosa observatione, et inquisitione abstraheretur, et ideo aptissimum medium fuit, ordinatum, et suave, Virginem esse desponsatam viro. Quam rationem breviter attigere D. Damas. lib. IV. cap. xv. et

Partus Vir-
ginis suavius
fuit cœlatus
diabolo sub
matrimonio,
quam cœlare-
tur sine illo.

Theophyl. super cap. 1. Matth. dicentes dæmonem, propter Isaïæ prophetiam, sollicitè observasse Virginem, ideoque Mariam nuptam fuisse, ut facilius ille decipi posset. Maxime quod non decuisset Deiparam, extra conjugium filium procreare, immo, ut in 2. conclusione sequenti dicemus, præcipua causa conjugii honor Virginis fuit, cui accessit, ut eo velo, tantum mysterium, ne dæmoni esse exploratum tegeretur.

Neque etiam obstat, si objicias, non fuisse necessarium, hoc Incarnationis mysterium occultari dæmoni magis, quam alia Christi miracula, per quæ habebat dæmon argumenta majora Christi deitatem comprobantia, quæ illi occulta minime fuerunt, ut fuit stella ducens Magos in Bethlehem, et Angelus annuntians pastoribus, ut ad eum venirent adorandum, et vox de cælo: *Hic est Filius meus dilectus*, etc. Luc. II. et testimonium Joannis Baptistæ: *Ecce Agnus Dei, ecce, qui tollit peccata mundi*, Matth. III.; et alia etiam multa, quæ edebat signa, atque prodigia. Quia respondetur, cum D. Thoma, 3. p. q. XXIX. a. 1. ad 3.: «Quod in infantia Christi oportebat impediri malitiam diaboli, ne eum acrius persequeretur quando Christus nec pati disposuerat, nec virtutem suam ostendere; sed in omnibus aliis infantibus se similem exhibebat. Unde Leo Papa, sermone 4. de Epiphania, in medio, dicit; quod Magi invenerunt puerum Jesum quantitate parvum, alienæ opis indigentem, fandi impotentem, et nulla ab humanæ infantie generalitate discretum; quod autem postmodum eum aliquammodo cognovit diabolus esse Filium Dei, non obstat, quia jam tempus erat, ut Christus suam virtutem contra diabolum ostenderet, et persecutionem ab eo concitatum pateretur.» Fuit ergo desponsata Virgo, ut Christus margarita dæmoni, porcoque Herodi, satellitibus, atque aliis carnalibus, per matrimonium ad tempus cælaretur. Quo modo unctio Davidis in regem per Samuelem, I. Reg. XVI. v. 2. cælata fuit, per vitulum, quem ad offerendum, ac immolandum adduxerat in Bethlehem. Quam figuram ad hoc propositum explicat Rupertus lib. II. de Victoria verbi Dei, cap. XIX.

Quarto fuit conveniens, ut Christus Dominus a B. Joseph nutrireretur, unde et pater ejus dictus est quasi nutritius, ut docuit S. Thomas, 3. p. q. XXIX. a. 1. in corpore. Pater enim apud humanas, et divinas litteras quis appellatur ratione curationis, et gubernatio-

nis, ut Job. XIX. v. 16. *Pater eram pauperum*, et in Authent. de armis, §. hoc autem observare volumus, colla. 6. et in l. 2. c. de debitoribus civitatum, lib. II. Super quo sic, et merito, exclamat Isolanus, II. p. cap. IV. fol. 31. p. 2. §. tertia est: «Vide quantæ latebant in sanctissimo Joseph virtutes, quibus Filium Dei educaret, aleret, et vestiret: ad varia enim animantium genera alenda, atque educanda, omnium corporum celestium vis occurrit, quas ab Angelis orbium motoribus accipiunt; Joseph autem Verbi Dei, per quod cælestes orbes, et Angeli conditi sunt, et in esse conservantur, enutrivit, et aluit. Joseph profecto plus quam Josaba filia regis Joram fuit, ac in ea præfiguratus est, quæ Joas infantem clam nutrivit, et aluit, ac regem Israel tandem constituit, ut habetur IV. Reg. 11. v. 2.

Nec tantum Joseph fuit Christi nutritius, ut diximus, sed etiam solertissimus tutor, pædagogus, ac defensor: multis siquidem eget illa infirma ætas, quæ sola mater convenienter præstare non potest. Unde bene August. in 1. Luc. dixit: «Desponsata est Virgo, ut infantis curam gereret ipse Joseph, sive in Ægyptum iens, sive inde denuo rediens.» Fuit igitur Joseph veri Christi tutor, juxta illud Pauli ad Gal. IV. in principio: *Quanto tempore hæres parvulus est, nihil differt a servo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus, et actoribus est, usque ad præfinitum tempus a patre.* Ut explicat Rupertus, lib. III. de off. c. LVIII. et lib. I. de gloria, et honore Filii Dei, et hominis: «Fuit, inquit D. Bernardus, super Missus est, fidelis servus, et prudens, quem constituit Dominus suæ matris solatium, suæ carnis nutrimentum, solum denique, in terris magni consilii coadjutorem fidelissimum.

Fuit denique Christi pueri custos, Angelus vigilantissimus, *qui custos est Domini sui, glorificabitur*, Prov. XXVIII. v. 18. non tanquam superior dirigens, «quia Christus Dominus secundum quod homo, immediate regulabatur a Verbo Dei, unde non indigebat custodia Angelorum; et iterum secundum animam erat comprehensor, sed ratione passibilitatis corporis erat viator, et secundum hoc, non debebatur ei Angelus custos, tanquam superior, sed magis minister, tanquam inferior; unde dicitur Matth. IV. quod, *Accesserunt Angeli, et ministrabant ei*; ut docet D. Thomas, 1. p. q. CXXIII. art. IV. ad 1. Et hæc omnia colligens Gerson, sermone de

Joseph Christi tutor, pater, pædagogus, ac defensor.

Joseph Christus, tanquam Angelus, in ministrando.

Decuit in principio Christum cælari dæmoni, non lamen postea.

Conveniens fuit, ut Christus à Joseph aleretur.

Nativitate Mariæ, dixit : « Fuit Joseph pater Christi reputatione, fuit pater Christi curatione, quia nutritus; fuit pater generatione, non quidem sua, sed Mariæ uxoris suæ, cooperante Spiritu sancto, et quodammodo vices Joseph gerente, non virili semine, sed mystico spiramine. »

« In quibus omnibus, ait P. Salmerón, de infantia Salvatoris, tract. xxx. paulo post principium, fuit Joseph fidelis, id est, fidelitatem servans illi, qui talem sibi, ac tantum thesaurum tanto tempore servandum commisit, Jesum nimirum, et matrem; unde ausim affirmare fideliorum fuisse priori Joseph, qui pluries sollicitatus uxorem domini sui noluit tangere, quo se fidelem exhiberet Deo, ac domino suo. Fuit nimium prudens: prudenter enim fugit Herodem et Archelaum, qui necem Christi Jesu meditabantur. Prudentior etiam fuit multo quam Joseph Ægypti princeps, qui frumentum pro futuræ sterilitatis annis provide conservavit; hic autem verum granum frumenti, quo justi omnes, et beati satiantur, servavit, ac custodivit. » Et concludit D. Bernardus, homilia 2. super Missus est, de utroque Joseph agens : « Ille frumenta servavit, non sibi, sed omni populo; iste panem vivum e cælo servandum accepit, tam sibi, quam toti mundo. » Fuit denique Joseph in his virtute fortitudinis præclarus : elucet enim fortitudo ejus in eundo in Bethlehem, fugiendo in Ægyptum, et in redeundo, cum Angelus apparens in somnis ei dixit, Matth. II. *Surge, et accipe puerum, et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi usquedum dicam tibi*; et in v. 19. *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens : surge, et accipe puerum, et matrem ejus, et vade in terram Israël*; cumque puer perditur, quæritur et invenitur a Joseph : *Ecce pater tuus, et ego dolentes quærebamus te*, Luc. II. v. 48. Laborando propriis manibus, et Christum cum matre nutriendo, in incommodis paupertatis, in injuriis propter Christum tolerandis, quia ex contemptu Pharisei dicebant, Matth. XIII. *Nonne hic est fabri filius?* in omnibus enim, quibus ipse sedulo ministrare debuit, vere fuit Joseph filius accrescens, id est, donis Dei maxime auctus et cumulatus.

Secunda conclusio. Fuit conveniens hoc matrimonium in favorem Virginis; primo, ut ea ratione bonæ opinionis, et existimationis ejus apud homines, consuleretur: homines enim ignari mysterii filium peperisse viden-

tes, de stupro concepisse censerent, quam infamiæ notam Matri purissimæ filius inuri ab hominibus non est passus; quin potius, ut ait Ambrosius, in cap. I. Luc. et lib. de instit. Virgin. cap. VI. in hæc verba : « Maluit Dominus aliquos de suo ortu, quam de matris pudore, dubitare : sciebat enim tenebram Virginis verecundiam, et lubricam famam pudoris, nec putavit ortus sui fidem matris injuriis astruendam; servatur itaque sanctæ Mariæ, sicut pudore integra, ita inviolabilis opinione virginitas : oportet enim sanctos, et ab his testimonium habere, qui foris sunt. Nec decuit sinistra virginibus opinione viventibus velamen excusationis relinquere, quod infamata mater quoque Domini videretur; quid autem Judæis, quid Herodi possit adscribi, si natum viderentur ex adulterio persecuti? » Cum gravis alvus corruptelæ videretur insigne præferre, et ideo desponsata est, ne temerata virginitatis adureretur infamia, ut dixit S. Thomas 3. p. q. XXIX. art. I. in corpore, et D. Ambrosius, lib. II. in Luc. c. I.

Ex quo facile colligitur, quod non solum B. Deiparæ honori, hac via consultum fuit, sed etiam aliorum scandalo obviatum est : neque enim decuit sinistra virginibus opinione viventibus velamen excusationis relinquere, quod infamata mater quoque Domini videretur. Oportet enim sanctos bonum habere testimonium, ab his etiam, qui foris sunt I. ad Tim. III. v. 7. : nam grave scandalum patiuntur homines, quando ab his, quos sanctos, et justos ipsi putabant, scelus aliquod committi intelligunt. Unde Origenes, hom. 7. in Ezech. affirmat, dæmonem maxime incumbere pertrahendis viris justis ad aliquod malum perpetrandum, ut in eis multos homines scandalizet, et perdat, in hæc verba : « Diversis diabolus pugnat insidiis, ut miserum perdat hominem; mihi ipsi, qui in Ecclesia prædico, laqueos sæpe tendit, ut totam Ecclesiam, ex mea conversatione, confundat, et ideo, plus hi, qui sunt in medio, oppugnantur ab inimico, ut per ruinam unius hominis, quæ cæleri non potest, omnibus scandalum fiat, et impediatur fides, per conversationem pessimam clericorum. » Cum igitur B. Virgo devotissima, ac purissima haberetur, ut vere erat ex religiosis parentibus orta, in templo educata, sanctorum hominum secundum carnem cognata, profecto si de stupro concepisse arbitrarentur, maximum scandalum in ea paterentur, præser-

Joseph fidelis, prudens, fortis, ac diligens fuit erga Christum, et Virginem.

Conveniens fuit, propter exemplum virginum, et hominum spiritualium.

Conveniens fuit hoc matrimonium, ut Deipara liberaretur ab infamia.

tim cum per tot annos, filius ejus apud eam mansurus esset; omnia hæc impedita sunt per desponsationem, ut scite satis adverte-
runt Card. Toletus, in cap. 1. Luc. annot. 56. versiculo, quarta causa, et Barrad. lib. VI. Concor. c. vii. ante medium, pag. 507. col. 1. versiculo, admirandi.

Ex quo D. Hieronymus, super c. ii. Isaia, in illa verba: *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet*; postquam de beatissima Virgine locum illum explicuerat, dicens: « Maria virga est, flos Christus; et nunquam flos ascendit de virga foliis nuda; prius virga foliis adumbratur, et honestatur, quam flos ascendat; prius ergo Maria viro erat honestanda, quam Christus nasceretur; » ad nostram doctrinam sic intulit: « Ex quo colligere licebit, quanta observatione mulieres curare debent, ut honorem, ac bonam famam conservent, nec aliquid occasionis dent, ut de eis verbum dicatur malum. Inter ea, de quibus Judith commendatur, illud præcipuum est: *Nec erat, qui de illa verbum loqueretur malum*, Judith viii., et de Ruth ait Booz: *Scit omnis populus, qui habitat intra portas urbis meæ, mulierem de esse virtutis*, Ruth iii. Mulier, quæ famam suam parum curat, exemplum aliud quærat, quo se tueatur; Maria illi exemplum non est, quæ, ut famæ consulat, nubit. Ne ergo dixeris: malum non committo, adultera non sum; non id satis tibi esse debet, sed ab omni specie mali abstinendum, ut nullus de te verbum malum dicere possit. Unde Eccl. xli. v. 15. dicitur: *Curam habe de bono nomine*, ut statim dicemus.

Omnes itaque ad B. Virginis exemplum curare debent de bono nomine, et de honestate famæ, juxta illud Prov. xv. et xxii. et Eccl. xli. v. 15. *Curam habe de bono nomine, magis enim tibi proderit, quam thesaurus*, etc. Et D. Augustinus, lib. de Doct. christiana: « Duo sunt tibi necessaria, scilicet, conscientia, et fama; conscientia, propter te; et fama propter proximum. Qui conscientia suæ famam negligit, crudelis est. Sic doctor bonam eligat vitam, ut etiam bonam non negligat famam. » Cujus rei rationem reddit D. Hieronymus, super c. iv. Matth. ibi: *Abiit opinio ejus*; sic inquit: « Opera salutis sine fama boni odoris non satis relucet auditoribus, nec fama sine opere, proficit. Unde Christus Dominus, Matth. v.: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœ-*

lis est. Unde cum Apostolus ad Romanos, xii. v. 17. gravissime sic hortetur omnes: *Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus*; non carebit præsumptionis, et arrogantia nota, qui bono nomine apud homines posthabito, satis sibi esse putaverit, sancte, apud Deum, vivere. Quod præcipue in feminis, et maxime in virginibus, locum sibi vindicat, ut optime D. August. lib. de bono viduitatis, et refertur in cap. non sunt audiendi. xi. q. 3. in hæc verba: « Non sunt audiendi sive sancti viri, sive feminae, qui quando reprehenduntur in aliqua negligentia, per quam fit, ut in malam veniant suspicionem, unde vitam suam longe abesse sciunt, dicunt, coram Deo sufficere sibi conscientiam; æstimationem hominum non solum impudenter, verum etiam crudeliter contemnentes; cum occidant animas aliorum seu blasphemantium vias Dei, quibus, secundum suam suspicionem, quasi turpis, quæ casta est, displicet vita sanctorum, vel etiam, cum accusatione imitantium non quod vident, sed quod putant. Proinde quisquis a criminibus flagitiorum, atque facinorum vitam suam custodit sibi bene facit; quisquis autem bonam famam, et in aliis est misericors: nobis enim necessaria est vita nostra, aliis fama nostra. » Et gravissimus Tertullianus, lib. de Cultu feminarum, sic ait: « Cum omnes templum Dei simus, illato in nos, et consecrato Spiritu sancto, ejus templi ædituus, et antistes pudicitia est, quæ nihil immundum, neque profanum proferri sinat, ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatam sedem offensus derelinquat. Non de integra conscientia venit studium placendi, per decorem, quem naturaliter invitorem libidinis scimus. Quid igitur in te excitas malum istud? Quid invitas, cujus te profiteris extraneam? Tentationibus viam aperire non debemus, quæ nonnunquam instando perficiunt; quid autem alteri periculo sumus? Perit enim ille simul, in tua forma, si concupierit, et facta es tu gladius illi, ut etsi a culpa vaces, ab invidia non libereris. Cum igitur, et nostra, et aliorum causa versetur in studio periculosissimi decoris, jam non tantum confictæ, et elaboratæ libidinis suggestum recusandum a nobis sciatis, sed etiam naturalis speciositatis obliterandum dissimulatione, et incuria. » Et lib. de velandis virginibus, ita concludit: « Ea consuetudo deligenda est, quæ virgines includit, soli Deo notas, quibus, præter quod a Deo, non ab hominibus, cap-

Bonum nomen omnes curare debent, maxime mulieres, quia non sufficit radix, et fructus sine frondibus honestatis.

Non sufficit bona vita coram Deo, sed fama etiam coram hominibus.

tanda gloria est, ipsa conscientia non latendi non est pudica, patitur aliquid, quod virginis non sit, studium placendi viris; quantum velis, bona mente conetur, necesse est, publicatione sui periclitetur. »

Exemplo Dei,
Christi, et
Deiparæ cu-
randum no-
bis est de ho-
no nomine.

Quod satis comprobatur ex eo, quod licet, teste David Psalm. XVIII. v. 10. *Judicia Domini vera sint, et justificata in semetipsa*; tamen, ut legitur Exod. XIII. acquievit placatus Moysi proponenti murmur, quod apud Ægyptios idololatrias suboriri poterat, si eos severe puniret, dicens: *Ne queso dicant Ægypti, callide eduxit eos, ut interficeret in montibus*. Et Christus Dominus cum plane esset liber a tributo præstando, scandali vitandi gratia, dixit Petro, Matth. XVII. v. 27. *Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, et mitte hamum, et eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: et aperto ore ejus, invenies staterem: illum sumens, da eis pro me, et te*. Ut ergo familiare illud, et minus consideratum vulgi proverbium, Digan, que de Dios dixeron, penitus tolleretur, præcipue a virginibus sinistra opinione, earum vitio laborantibus, nec velamen aliquod excusationis eis relinqueretur, ut S. Ambros. lib. II. in Luc. et S. Thomas, 3. p. q. XXIX. art. 1. in corpore, adverterunt, voluit Deus Filium suum unigenitum, de Virgine, desponsata tamen, nasci, et procreari, quia secundum D. Ambros. lo. cit. et D. Bernard. ho. 2. super Missus est, tolerabilius esse putavit, atque honestius, putare, ad tempus Christum de conjugio fuisse natum, quam de fornicatione, maluitque aliquos de suo conceptu, quam de matris suæ integritate dubitare. Et sic licet aliquando Dominus Deus permiserit, et permittat aliquos in eum blasphemare, non tamen id de Virgine matre sua permisit. Immo B. Virginis, vero veri Salomonis Christi lectulo, ultra innumeram Angelorum custodiam, de qua Cant. III. v. 7. dicitur: *En lectulus Salomonis, sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis Israel: omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi: uniuscujusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos*, curans de ejus bono nomine, apud homines summa sua sapientia, suaviter providit esse etiam sub custodia, et desponsatione Josephi: *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus*. Et, *Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph*, Matth. I. Ex quo injuste conquerentur filiæ, si a parentibus suis custodiantur, et prudenti zelo servantur, cum ad hoc illi exhortentur, Eccl. VII. v. 26. *Filiæ*

tibi sunt, serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.

Secundo, conveniens fuit hoc matrimonium ex parte Virginis, ut Joseph esset domesticus testis fidelissimus puritatis virginalis Deiparæ, juxta illud Psal. LXXX. *Testimonium in Joseph posuit illud*. Nemo enim in ejus asserenda castitate, tam dignus esse poterat fide, quam qui custos illius erat, qui quam maxime scire debuit et potuit; quin etiam credibilis erat naturali maritorum zelotypia impudicitiae crimen, ubi non esset, suspicaturus, quam ubi esset, defensurus. Quod eleganter D. Bernardus, hom. 2. super Missus est, sic explicuit: « Sicut Thomas dubitando, palpando, constantissimus factus est Dominicæ confessor resurrectionis; ita et Joseph, Mariam sibi desponsando, ejusque conversationem tempore custodiæ studiosius comprobando, factus est pudicitiae fidelissimus testis. Pulchra utriusque rei convenientia, et dubitatio Thomæ, et desponsatio Mariæ; poterant siquidem similem erroris laqueum nobis injicere, fidei videlicet in illo, castitatis in illa, veritatem in suspicionem adducere; sed valde prudenter, et pie factum est per contrarium, ut unde metuebatur suspicio, firma sit certitudo. Nam et de Filii resurrectione citius quidem ego, qui infirmus sum, crediderim Thomæ dubitanti, et palpanti, quam Cephæ audienti, et credenti, et de Matris convenientia facilius sponso ejus custodienti, et experienti, quam ipsi quoque Virgini, de sola sua conscientia se defendenti. »

Et hoc ipsum paulo extensius dixit D. Ambrosius, super cap. I. Lucæ, ut refert Card. Tolet. in eodem loco, annot. 56. versiculo, tertiam: « Nimirum, ut testimonio B. Virginis major accresceret fides, dum suam tueatur virginitatem: si enim desponsata non esset, impii homines opponerent, eam suam virginitatem defendere, ut peccatum suum occultaret, et ne ex fornicatione concepisse putaretur. At cum sit desponsata, id opponi non potest, cum absque ullo peccato, et decore femina conjugata filios habeat. Quando igitur apud homines ejus testimonium profertur, de Spiritu sancto, non de viro concepisse, non est, unde calumniam pati possit. »

Tum etiam, ut B. Virgo in Ægyptum cum filio suo fugiens fidelissimum socium, cōmitem, et consolatorem haberet, ut D. Hieronymus, Theophylactus, et Origines locis ci-

Puritatis et honestatis Deiparæ Joseph testis optimus.

Magis creditur Virgini propter desponsationem.

Joseph comes, socius et consolator Virginis.

tatis tradidere. De quo etiam agens Margarita Confessorum, quæstione ultima, mor. n. 7. dixit: « Fuit B. Joseph individuus comes, et particeps laborum Virginis, et testis fidelissimus puritatis ejus, nativitatis Domini, et omnium factorum ipsius, ab infantia usque ad trigesimum ætatis ejus annum. » Et ut illi B. Joseph ministraret, secundum D. Chrysost. hom. 3. in c. 2. Mat. his verbis: « Vides, quia Joseph non ad conjugium Mariæ erat electus, sed ad ministerium ejus. Eunte illa in Ægyptum, et redeunte, nisi desponsata illi fuisset, quis ministerium ei tantæ necessitatis impleveret? Nam in prima quidem facie, Maria puerum nutriebat, Joseph conservabat. » Erant enim multa, quibus B. Virgo indigebat, quæ, per solum virum, decenter fieri poterant, et sic datus est ei Joseph, fidelissimus, et diligentissimus minister, potius sic appellandus, quam custos, ut dixit D. Damascenus, lib. IV. de fide, cap. xv. et Card. Tolet. loco cit. versiculo, Quinta causa; et tandem, ut matrimonium cum Josepho esset mysteriorum velamen, ut in tract. III. hujus II. lib. dicemus.

Tertio fuit conveniens, ex parte Virginis, propter significationem, quia B. Virgo figura erat Ecclesiæ, quæ et virgo, et sponsa Christi est. Congruum igitur erat, Dei matrem, et virginem, et sponsam esse. Ita D. Ambrosius, lib. 2. super Luc. in hac similitudine, et figura dicit: « Sicut B. Virgo uni fuit nupta, tamen ab altero repleta, scilicet a Spiritu sancto: sic Ecclesiam exterius nuptam esse sacerdoti visibili, tamen a Spiritu sancto repleti, ut filios adoptionis faciat, juxta illud I. Cor. III. *Ego plantavi, Apollo rigavit; Deus autem incrementum dedit. Sed, neque qui rigat, neque qui plantat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus.* Idque S. Thomas ex D. Aug. lib. XII. de sancta virginitate, ante medium, docuit 3. p. q. XXIX. art. I. in corpore, ad finem. Et clarius S. Isidorus, in allegoriis ex novo Testamento: « Joseph typice Christi gestavit speciem, qui ad custodiam sanctæ Ecclesiæ deputatus est, quæ non habet maculam, neque rugam; Maria autem Ecclesiam significat, quæ cum sit desponsata Christo, virgo nos de Spiritu sancto concepit, virgo etiam parit. » Ex quo maximum encomium, et incomparabilis laus resultat nostro B. Josepho, quod cum fuerit protector, et custos Christi Domini Ecclesiæ sponsi, et B. Deiparæ, quæ typum gessit Ecclesiæ, ut modo diximus, ipse Joseph fuerit, et

sit totius Ecclesiæ protector, et custos, qui panem vivum de cælo servavit, non sibi, sed toti mundo, ut dixit D. Bernardus, hom. 2. super Missus est.

Quarto, fuit conveniens, ut esset debita proportio inter morbum, et medicinam, quia una Virgo viro desponsata, per virum ruinæ humanæ causa fuit, Eva videlicet, quæ Adæ matrimonio copulata, nondum tamen cognita, principium fuit peccati: congruum ergo fuit, unam virginem viro desponsatam, per virum, filium scilicet suum, principium fieri reparationis, ut solus a matrimonio proficisceretur, a quo etiam infirmitas prodierat, ut dixit D. Irenæus, lib. III. c. 33.

Ex quo optime colligit Card. Tolet. aliam hujus matrimonii convenientiam, ut uterque status, virginum, et conjugatorum, honoraretur, et probaretur, contra quosdam hæreticos statum virginitalis damnantes, et contra alios quosdam nuptias improbant. Nam dum Deipara, et virgo, et nupta eligitur in Dei matrem, uterque status approbatur, et a Deo esse convincitur. Et brevius D. Thom. 3. p. q. XXIX. art. I. in corpore, in fine, in hæc verba: « Mater Domini fuit desponsata, et virgo: quia in persona ipsius, et virginitas, et matrimonium honoratur, contra hæreticos alteri horum detrahentes. » Et D. Basilii, hom. 23. de Christi generatione, ibi: « Virgo erat, et viro desponsata, et apta conjugali officio obeundo putata, ut et virginitas in honore, ante omnia, haberetur, et matrimonium non propterea improbaretur. »

Et etiam fuit conveniens secundum D. Athanasium, in epistola ad Epictetum, ut ex B. Josepho sponso cognosceremus beatissimam Virginem ejusdem substantiæ nobiscum fuisse, sicut erat etiam sponsus ejus, quo efficeretur, ut corpus Christi ejusdem esse etiam nobiscum substantiæ manifestaretur, de illa sumptum esse. Non enim defuerunt hæretici, qui B. Virginem alterius substantiæ a nostra fingerent, Deumque eam fuisse, dogmatizarent, ut refert D. Epiphanius, hæc. 78. Quæ quidem hujus cælestis desponsationis, in favorem Christi, et Deiparæ, allatæ convenientiæ cedunt etiam, et sunt in favorem nostrum, ad nostramque ædificationem, et doctrinam.

Quinta et ultima convenientia sit, ne B. Virgo lapidaretur, ut adultera a Judæis. Ita Origenes, hom. 4. in diversa loca, et D. Hieronymus, super cap. 4. Matth. in illa verba:

Conveniens fuit, ut esset proportio reparationis ad casum.

Conveniens fuit, ut status virginitalis, et matrimonii laudaretur, et probaretur.

Conveniens fuit desponsatio, propter significationem Virginis ad Ecclesiam

Christus, et Maria ejusdem naturæ fuerunt cum nostra.

Conveniens fuit, ne Virgo lapidaretur, ut adultera.

Cum esset desponsata, etc. et D. Thomas, 3. p. qu. XXIX. art. 1. in corpore. Verba D. Hieronymi sunt hæc : « Cur de desponsata nasci Christus voluerit, nimirum, ne B. Virgo a Judæis lapidaretur, quasi quæ stuprum commisisse putaretur. »

Difficultas
hujus con-
venientie pro-
ponitur, ex-
plicatur, et
diluatur.

Hæc ultima convenientia patitur difficultatem, quam D. Thomas tetigit loco cit. in argumento 4. videtur enim involvere repugnantiam quamdam. Quomodo enim posset esse adultera, si non esset desponsata? In Scriptura enim veteris Testamenti non invenitur tale supplicium latum contra stuprum. Nam Levit. 24. virgo quidem stuprum committens flammis comburebatur, non tamen omnis, sed quæ sacerdotis erat filia, ut significaretur, quanta debeat in domo sacerdotis castitas esse. At B. Virgo non erat filia sacerdotis, quippe quæ non de tribu Levi, ut sacerdotes, sed de tribu Juda erat, ut contra Faustum hæreticum probat D. Aug. lib. XXIII. contra eundem, cap. iv. Et Deut. XXII. non lapidabatur quæcumque virgo stuprum committens, sed illa, quæ erat desponsata: si vero desponsata non erat, non puniebatur, sed tantum vir stuprans cogebatur dare patri puellæ quinquaginta siclos argenti, et illam ducere, neque unquam illam dimittere. Non igitur lapidabatur, quæ stuprum perpetrabat, si desponsata non erat, ut defendit Card. Tolet. in dicta annot. 55. in principio, et explicans Lyranus illa verba Deut. XXII. *Quod si verum est quod obijcit, et non est in puella inventa virginitas, ejicient eam extra fores domus patris sui, et lapidibus obruent, etc.* inquit : « Ex quo patet, quod non accusabatur, de fractione virginitatis, ante affidationem viri, quia tale peccatum non punitur morte, ut habetur in fine hujus capituli. » Quibus rationibus convenientia hæc non satis placet Card. Tolet. loco cit. et P. Suar. in Comment. 3. p. qu. XXIX. art. II. ad finem.

Sed propter reverentiam D. Hieronymo, et D. Thomæ debitam, respondetur ad objectionem propositam cum eodem D. Thom. loc cit. in responsione ad 4. argumentum. Primo, quia judicio adulterarum lapidabatur secundum legem non solum illa, quæ jam erat desponsata, vel nupta, sed etiam illa, quæ in domo patris custodiebatur; unde dicitur Deut. XXII. *Si non est in puella inventa virginitas, lapidibus obruent eam viri civitatis illius, et morietur, quia fecit nefas in Israël, ut fornicaretur in domo patris sui.* Quæ ratio le-

gis amplior est, et generalior dicto, seu disposito particulari de puella desponsata, et virgine non inventa: universaliter enim concludit: *Lapidibus obruent, quoniam fecit nefas in Israël, ut fornicaretur in domo patris sui: et auferes malum de medio tui.*

Sed cum ratio legis est generalior disposito, tunc ipsa dispositio extenditur ad amplitudinem rationis, ut habetur in l. regula, §. finali, et ibi Bartol. et Baldus, ff. de juris, et facti ignorantia, et in l. nomen debitoris, §. finali, ff. de legatis, 3. et Abbas in c. finali, num. 10. de rescriptis. Quod procedit etiam in pœnalibus, ut post Imolam, Dominicum, et Francum, probat latissime Everard. in sua Centuria, in loco, a ratione legis larga, præcipue nu. 3. maxime quando ratio dispositionis, etiam pœnalis, esset in favorem reipublicæ, ut Everard. in eodem loco, nu. 71. Quod videtur expressum in ratione illius legis Deut. XXII. ibi: *Quoniam fecit nefas in Israël, ut fornicaretur in domo patris sui: et auferes malum de medio tui.* Et quod in eodem cap. XXII. in fine insinuat, quod virgo non desponsata non puniebatur propter stuprum, intelligendum videtur, quando fuisset vi oppressa, vel a viro seducta, ut habetur Exod. XXII. quia tunc cum culpa careat, non debet puniri, et de oppressione violenta virgini facta, intelligenda sunt verba illa Deut. XXII. v. 28. et 29. *Si invenerit vir puellam virginem, quæ non habet sponsum, et apprehendens concubuerit cum illa, et res ad judicium venerit: dabit, qui dormierit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti, et habebit eam uxorem, quia humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ.* Secundo ad prædictam objectionem respondetur, secundam quosdam, ut ait D. Thomas, in dicto art. 1. ad 4. quod B. Virgo erat de stirpe Aaron: unde erat cognata Elisabeth, Luc. 1. virgo autem de genere sacerdotali propter stuprum occidebatur: legitur enim Levit. XXI. *Sacerdotis filia, si deprehensa fuerit in stupro, et violaverit nomen patris sui, flammis exuretur.*

Quod si adhuc objicias contra terminum, quo utitur D. Hieronymus, scilicet: *Ne lapidaretur ut adultera*, quia pœna adulterii tantum locum obtinet in muliere jam desponsata, et non utcumque desponsata, per verba de futuro, sed de præsentis, per matrimonium, ut minimum, ratum, ut jura tradunt, et habetur de jure regni Castellæ, in l. II. tit. xv. lib. 8. ordina. et ibi tradit la-

tissime Didacus Perezus in gl. 2, verbo, Fuere desposada, et in l. III. tit. xx. novæ recop. lib. 8. et ibi etiam latissime doctor Azevedo, et doctor Antonius Gomes, in l. LXXX. Tauri. nu. XLVII. versiculo, dubium tamen est, et episcopus Covarruvias in IV. de matrimonio, II. p. c. VII. §. 4. n. 11. Si ergo B. Virgo ante desponsationem, inventa esset in utero habens, quacumque ratione, puniri non posset ut adultera; quia responderetur cum P. Suarez, 3. p. q. XXIX, art. 1. in Comment. ad finem, sensum D. Hieronymi non esse, potuisse illam, si non esset desponsata, puniri, propter existimatum peccatum adulterii, sed potuisse puniri eadem pœna, qua adulteræ puniebantur, quia virgo, quæ in domo parentum fornicabatur, lapidibus obruebatur, ut in Deut. XXII. dicitur. Sic etiam concludit Origenes, hom. 39. de diver. « Propterea Virgo fuit desponsata ipsi Josepho, quia si non fuisset desponsata, omnium bonorum increduli et inimici Judæi lapidibus eam occidissent. » Idem ergo lapidationis effectus non a causa univoca tantum procedebat; sed et a causa æquivoca; scilicet vel ab uxore adulterante, vel a virgine in domo paterna stuprum committente, quæ punitur pœna adulteræ, ac si proprie adulterium perpetrasset. »

Tertia conclusio universalior. Cœleste hoc matrimonium conveniens fuit pro Christo Domino, pro B. Virgine, et pro sanctissimo Josepho simul. Primo, quia in eo plantavit Dominus paradisum voluptatis. Paradisus est B. Virgo, in cujus medio positum est lignum vitæ Christus Dominus, et B. Josephus fidelissimus custos, ut operaretur, et custodiret illum, tanquam alter Cherubim, Gen. II. v. 15. ut dicemus latius in tractatu III. hujus II. libri; de quo quidem paradiso ait D. Aug. et eum referens Bustus in Mariali, IX. p. ser. 1. assim. 1. in principio: « Virgo Maria paradisus dicitur, in cujus medio positum est lignum vitæ, cujus foliis sanantur infirmi, cujus odor vivificat mortuos, cujus sapor dulcorat amaros, cujus umbra refrigerat miseros, cujus aspectus lætificat Angelos. Ad cujus custodiam electus fuit per matrimonium B. Joseph, et non alius, inter innumeras hominum turbas, quæ sub cœlo erant, fuerantque ab orbe condito, aut erunt usque ad diem judicii. »

Et cum hac cura Josepho demandata, nostro more loquendi, requiescebat Dominus, juxta illud Gen. II. v. 2. et 3. *Requievit Deus*

die septimo ab omni opere, quod patrarat, et benedixit diei septimo, et sanctificavit illum, quia in illo cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Dominus. Super quo devote, et elegantius dixit Isolanus, III. p. c. 1. in hæc verba: *Benedixit autem Deus diei septimo, quia requievit in eo ab omni opere, quod patrarat.* « O quoties, Jesu maxime, in gremio Joseph quievisti! ejus collum tuis tenens brachiis, illius hærens pectori, ac humeris. Quievit igitur Deus in Joseph corporaliter, quievit spiritualiter per donum gratiæ gratum facientis: quievit fiducia, desponsans ei matrem: quievit cura, vocans illum patrem: quievit lætitia, laboribus ejus vivens. Vere Joseph magnus est dies ille sabbati, in quo quievit Deus gloriosus ab omni opere, quod patrarat. » Non dubium profecto, quin Jesus puer in brachiis Joseph existens, et in sinu ejus recumbens, et requiescens multoties dixerit: *In pace in idipsum dormiam, et requiescam*, Psal. IV. v. 9. Requiescit Dominus in mitibus, et humilibus corde, ut testatur ipse Isaias ultimo, in principio, et Act. VII. v. 49. *Quis est locus requietionis meæ? ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritu, et trementem sermones meos?* At B. Joseph humilitate claruit, ut in hoc II. lib. et III. dicemus. Divina sapientia eos refugit, qui in terra suaviter, et deliciose vivunt, ut habetur Job. XXVIII. v. 12. et 13. *Sapientia ubi invenitur? quis est locus intelligentiæ? Nescit homo pretium ejus, nec invenitur in terra suaviter viventium.* At noster Joseph, in paupertate semper, in laboribus multis, in persecutionibus frequenter, et in sodore vultus sui panem Christo Domino, B. Deiparæ, et sibi vescendum quæritabat, ut a Deo positus in hoc cœlesti paradiso, operaretur, et custodiret illum. Cui sedulissimæ custodiæ correspondet præmium ab Spiritu sancto assignatum, Proverb. XXVII. *Qui custos est Domini sui, glorificabitur.*

Conveniens etiam fuit secundo desponsatio hæc, ut quod in lege veteri præceptum fuerat Moysi, Exod. XXV. v. 17. et 18. cum sequent. *Facies et propitiatorium de auro mundissimo, duos quoque Cherubim aureos facies, ex utraque parte oraculi. Respiciantque se mutuo, versis vultibus in propitiatorium, quo operianda est arca,* præstantius, et excellentius, in initio nascentis Ecclesiæ evangelicæ, adimpleretur. Per arcam, et propitiatorium Christum Dominum fuisse designatum, omnes fatentur. Per alterum Cherubinum, qui, se-

Paradisi virginalis cura Josepho demandata, quasi requievit Deus.

Maria paradisi; Christus lignum vitæ; et Joseph Cherubini paradisi custos.

Christus Dominus propitiatorium, Maria, et Joseph duo Cherubim se mutuo respicientes.

cundum doctissimum Doc. Benedictum Arias-Montanum, in apparatu Bibliæ Regiæ, effigiem habebat feminæ, B. Virginem figurari, negandum non est. Per alterum vero Cherubinum B. Josephum designari, illico ostendimus. Quod ex serie, et contextu nostri Evangelii, Mat. I. colligit optime P. Barrad. tom. I. Concor. lib. v. c. 31. longe postmèd. versiculo, post duas, et versiculo, in extremo, dicens, quod sicut in prima parte templi Hierosolymitani erat templi corpus, in extremo vero templi loco, qui Sancta Sanctorum dicitur, arca erat Testamenti, aureumque propitiatorium, necnon duo Cherubini, atque hæc velo tegebantur : ita etiam in Christi genealogiæ prima parte recensentur Abraham, David, Isaac, Jacob, cæterique patriarchæ ; Judæ quoque reges, David, Salomon, et alii progenitores : *Liber generationis Jesu Christi filii David*, etc. usque ad Jacob inclusive. « In extrema vero parte, quæ Sancta Sanctorum, quod sanctitatis fontem contineat, merito dici potest, arca est Testamenti novi, Virgo scilicet Deipara. Est propitiatorium quoque mundi Christus. Nec deest Joseph, veluti Cherubinus, cujus sæpe brachia Dei fuere sedes, juxta illud Psal. LXXIX. *Qui sedes super Cherubim*. Jacob, inquit Mat. *genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*, etc. Ecce Cherubinum. Ecce arcam Testamenti, et propitiatorium. Ecce Sancta Sanctorum illis antiquis sanctis multo sanctiora. Athæc velo olim tegebantur. Quantæ dignitatis Christus esset, quantæ Virgo, quantæ Joseph ejus sponsus ; ignorabatur Christi divinitas, Deiparæ virginitas, Josephi immaculata castitas latebat, scissum est velum, et per fidem Christi, sacrosancta mysteria orbi universo patuere. » Et in particulari de B. Virgine D. Chrysostomus in Liturgia sic ait : « Vere dignum, et justum est, glorificare te Deiparam, et semper beatissimam, et penitus incontaminatam matrem Dei nostri ; honoratorem Cherubim, et gloriosorem incomparabiliter Seraphim. » Et D. Hieronymus ad Eustochium, et Theodor. super Cant. « B. Virgo puritate quidem Cherubim, et Seraphim antecellit. » Per alterum vero Cherubinum virum repræsentantem, sanctissimum Josephum intelligi æquum est. De quo ait Isolanus I. p. c. 16. « Josephi mores angelici dicendi sunt, munditiam virginitatis semper spirantes, sapientiam exprimentes divinam, dum prudentissime consilia perficeret ange-

lica, ac divina ardens charitate Deum verum manibus pertractaret. Numquid coram magno perseverans igne, diu quispiam frigesceat ? Deus autem noster ignis ardens est, cui persingulas horas Joseph adstabat. » Nec dubium profecto esse debet, duos hos Cherubinos mutuo se ardentissima charitate respexisse, *versis vultibus in propitiatorium*, Christum. *Erant enim mirantes super his, quæ dicebantur de puero*, Luc. II. v. 33. perfectio corde, et ore dicentes : *Ecce sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum, et sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ : ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum*. Psal. CXXII. Et in particulari de sanctissimo Joseph ait Isolanus, I. p. c. 16. post medium : « Deo semper adstat chorus Angelorum, quorum nonnulli in ministerium mittuntur, propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis. Putasne Joseph Christi præsentiam, sive in infantili ætate, sive in puerili, sive in adolescentia, sive in juventute, sponte aliquando deseruisse ? Eidem pariter Christo deserviebat, magno cordis jubilo, etiam propter eos, qui hæreditatem accepturi erant salutis. Quare consequitur, ut vitam contemplationi Christi Dei addictam duceret, qua absens quoque pro variis rerum familiarium negotiis, mente fruebatur : ut angelica in eo luceret conversatio. De Angelis enim scribitur, Mat. XVIII. *Quoniam semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est*. »

Præterea fuit tertio conveniens, ut matrimonium hoc esset velum ante arcam, id est, ante intemeratam Virginem appensum, quo virginitatis illius fulgor, et Incarnationis abditissimum mysterium contegeretur, honorque Filii et Matris defenderetur. Nam sicut ante illam veteris Testamenti arcam fulgenti auro intus, forisque contextam, ut Exod. XXVI. v. 30. et 31. et cap. XL. v. 1. 2. et 21. habetur, velum ex hyacintho, purpura, cocco, byssoque pulchra varietate contextum appendebatur in hæc verba : *Eriges tabernaculum juxta exemplar, quod tibi in monte monstratum est ; facies et velum de hyacintho, et purpura, coccoque bis tincto, et bysso retorta, opere plumario, et pulchra varietate contextum. Cumque intulisset Moyses arcam in tabernaculum testimonii, appendit ante eam velum, ut impleret Domini jussionem*.

Per istam autem arcam intelligi B. Virginem asserit D. Ambros. serm. 80. in fine, his verbis : « Arcam autem quid, nisi sanctam Mariam dixerimus ? siquidem arca in-

Joseph fuit
velum ante
propitiatorium
verum
Christum,
veram arcam
Mariam.

trinsecus portabat Testamenti tabulas; Maria autem ipsius Testamenti gestabat hæredem. Illa intra semet legem; hæc autem Evangelium retinebat. Illa Dei vocem habebat; hæc Verbum. Arca intus, forisque auri nitore radiabat; Maria autem intus, forisque virginitatis splendore fulgebat. Illa terreno ornabatur auro; Maria vero cœlesti. »

Desponsatio
Josephi cum
Virgine fuit
mysterium
Dei velamen.

Sic etiam, et præstantius, in hoc Matthæi Evangelio, ante nobiliorem arcam, id est, Deiparam Virginem, pulchrius aliud velum admirabiliori varietate confectum oppanditur. Cum esset, ait Evangelista, *desponsata Mater Jesu Maria Joseph*. « Velum quidem, ait P. Barrad. lib. VIII. Concor. cap. 7. a principio, est matrimonium, ante arcam, et velum mira varietate contextum, velumque ex cœlesti hyacintho, regia purpura, candidaque bysso fabricatum, cœleste plane conjugium fuit ut hyacinthus, quod cœlorum Domino deservivit; regium, ut purpura quo totius orbis Reginam Josepho inseparabili nexu obstrinxit; candidissimum, ut byssus, in quo perpetuus fuit virginitatis candor. Antiquum illud velum, arcam, propitiatorium, Cherubinosque velabat, hoc Deiparam Virginem, incarnatum in ejus utero Deum, magnumque illum Cherubinum Josephum contegebat. Matrimonii velamen apparebat: nam conjuges esse Virginem, et Josephum omnes noverant. Propitiatorium, id est, Dei incarnati propitiatio latebat: Verbi enim in utero Virginis incarnatio hominibus ignota erat. Deiparæ, Josephique virginitas occultabatur. Quis enim Josephum corporis integritatem servare crederet? Quis Deiparam gravidam cernens, illibatæ virginitatis decus illi tribueret? Nisi velamen matrimonii mira varietate contextum ante oculos adesset? »

Maria qualiter nigra, et formosa, et comparata tabernaculis Cedar, et a Sole decolorata.

Recte nimium profecto potuit B. Virgo in hoc proposito usurpare sibi verba illa Cant. I. *Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare, quod fusca sim: quia decoloravit me sol, ut ibi interpretatur Rupertus Abbas, in hunc modum: « Nigra sum, id est, gravis inventa sum; sed formosa, id est, salva virginitate, ex Spiritu sancto concepi. Nigra sum, secundum opinionem male videntium; formosa, secundum fidem recte credentium. Nigra sum, quia virginitatem amisisse ignorantibus videor, sed formosa sum, quia magno cum virginitatis splendore conceptum Dei Filium gero. Ni-*

gram putat sponsus meus Joseph, ideoque dimittere vult, et veluti alteram Agar, cum filio domo ejicere. Nigra reputor sicut tabernacula Cedar. » Ubi Glossa ordin. et Lyra: « Id est, Agarenorum, eo quod Cedar fuit filius Ismaëlis, Gen. xxv. *qui fuit filius Agar*, Gen. xvi. Agareni vero tunc habitabant in tabernaculis expositis imbribus, et nivibus in hyeme, et solis ardoribus in æstate, propter quod denigrata eram exterius, pulchra tamen interius. Formosam me, non a me, sed ab Angelo esse cognoscet, ac retinebit. *Nolite me considerare, quod fusca sim, quia decoloravit me sol.* Nolite in matrimonium oculos conjicere; nolite nigroris aliquid ex eo me contraxisse existimare. Id, quod apparet in me esse nigroris, maximæ est pulchritudinis; quia decoloravit me sol. Propter Solem matrimonii jura inii; candidum virginitatis colorem, ut Solem salvo honore, posse concipere, sub matrimonii velo, Deus occultavit. Verumtamen Solem ventre inclusum habeo, incarnatus Deus in utero meo est; non potest non magnam mihi afferre pulchritudinem Dei conceptus. » « *Nolite me considerare*, ait Rupertus, *quod fusca sim*, id est, non virgo: nam quod tumentem uterum habeo, non fecit vir, quia virum non cognosco, sed ita decoloravit me sol; verus Sol, et sole Deus longe pulchrior, semetipso me implevit. Hoccine est decolorari? Non apud vos, o filiæ Hierusalem, quæ habetis oculum simplicem, sed apud superbiorum cogitationes, apud filias Babylonis, apud Helvidium, similesque hæreticos, filiosque confusionis, et superbiæ. »

Sicut pelles Salomonis. Ubi Rupertus: « B. Virgo formosa quidem plus quam pelles Salomonis, plus quam palatia, plus quam tecta, plus quam ipsa a Salomone exædificata Sancta Sanctorum. Non potest pulchritudo pellium Salomonis, aut palatii, aut templi cum B. Virginis pulchritudine conferri; non possunt Salomonis opes, argentum, aurum, gemmæ, cultusque pretiosissimus, cum Deiparæ opibus ulla ex parte comparari. Formosa Virgo plus quam pelles Salomonis, plus quam Salomon ipse. Neque enim Salomon in omni gloria sua amictus est sicut Virgo amicta sole, lunamque pedibus calcans. Sunt enim, et veniunt cum Virgine omnia charismatum dona, juxta illud Sap. VII. v. 11. *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius*; et illud Cant. VIII. v. 7. *Si de-*

Virgo pelli-
bus Salomo-
nis compara-
tur, estque
præstantior
divitiis
Salomonis.

derit homo omnem substantiam suam pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. » Quid ergo magnum est, Virginem Deiparam pulchriorem esse, ac opulentiores Salomonis pellibus?

Sicut pelles Salomonis; D. Bernardus, sermone 27. in Cant. paulo post principium. Per pelles Salomonis, veri videlicet Salomonis Christi Domini, cœlos intellige, qui pelles sunt nostri Salomonis Christi, juxta illud Ps. ciii. *Extendens cœlum, sicut pellem.* Verba D. Bernardi sunt hæc: « Quid est ergo, quod dicit: Formosa sum sicut pelles Salomonis? Magnum, et mirabile quiddam, ut ego æstimo, si tamen non hunc, sed illum hic attendamus, de quo dicitur: *Ecce plus quam Salomon hic*, Luc. xii. nam usque adeo is meus Salomon, Salomon est, ut non modo pacificus, quod quidem Salomon interpretatur, sed et pax ipsa vocetur, Paulo perhibente ad Ephes. ii. *Ipse est pax nostra.* Apud istum Salomonem non dubito posse inveniri quod decori sponsæ omnino comparare non dubitem: et præsertim de pellibus ejus adverte, in Psalmo ciii. *Extendens*, ait, *cœlum sicut pellem.* Non ille profecto Salomon, etsi multum sapiens multumque potens, extendit cœlum, sicut pellem, sed is potius, qui non tam sapiens, quam ipsa sapientia est. Istius, et non illius illa vox est, Proverb. viii. *Quando præparabat cœlos aderam*, sine dubio, Deo Patri cœlos præparanti sua virtus, suaque sapientia. Ipse itaque extendit cœlum sicut pellem. Pulcherrima pellis, quæ in modum magni cujusdam tentorii universam operiens faciem terræ, solis, lunæ, atque stellarum varietate tam spectabili humanos oblectat aspectus. Quid hac pelle formosius? Quid ornatus cœlo? »

Ubi D. Bernardus prosequitur applicans has Salomonis pelles ad sanctam animam, quæ Christi sponsa est. Quando ergo, et absque ulla comparatione præstantius ad unicam, et perfectam Dei sponsam B. Virginem applicari poterunt Salomonis pelles, per quas D. Bernardus cœlum, et sanctos intelligit? quæ sola cœlum major cœlo, immo cœli cœlorum vocari meruit, secundum D. Hieronymum, in sermone de Assumptione, in hæc verba: « Altior cœlo est B. Virgo, de qua loquimur; abyssio profundior, cui laudes dicere conamur; si cœlum te vocem, altior es; si Matrem gentium, præcedis; si formam Dei te appellem, digna existis; si Dominam Angelorum, prima esse probaris. »

Et D. Epiphanius lib. de laudibus Virginis, sic exclamat: « O Virgo virginum stupendum Ecclesiæ thesaurum! O Virginem veluti sacerdotem pariter, et altare! quæ quidem mensam ferens, dedit nobis cœlestem panem Christum in remissionem peccatorum! O uterum impollutum habentem circulum cœlorum, qui Deum incomprehensum, in te vero comprehensum portasti! O uterum cœlo ampliorem, qui Deum in te non coarctasti! O uterum, qui cœlum est septem circulis constans, et capaxior illis existens! O uterum septem cœlis sublimiorem, atque latiore! O uterum, qui est octavum cœlum, septem firmamenti celsiorem! O uterum habentem inextinguibile lumen septies lucentis gratiæ. » Et D. Bernardus, super Missus est, homilia 2. in meditatione super Salve, Regina, in fine, exclamat etiam: « O venter capaxior cœlis, diffusior terris, latior elementis, qui illum continere valuit, quem totus orbis comprehendere non potuit, et qui tribus digitis molem terræ apprehendit! O venter mirabilis, qui potuit capere Salvatorem! O venter laudabilis, qui potuit recipere Redemptorem! O venter desiderabilis, e quo manavit desiderium mentium, gratiarum fluvius, gloriæ præmium! O venter amabilis, et dulcedo animæ! O elevatio mentium, inebriatio cordium, sanitas peccatorum, fructus tuus, Domina! » In cujus comparationem, secundum D. Augustinum, nulla invenitur perfecta creatura, quamvis virtutibus eximia comprobetur, et quæ sola majorem gratiarum abundantiam habuit, quam omnes simul sancti, ut in tract. ix. hujus II. lib. dicemus, et cujus sanctitas fundata fuit super sanctorum omnium sanctitatem, ut in tract. i. III. lib. dicemus, et super Angelorum excellentiam, quorum Domina, et Imperatrix fuit, ut in tract. ix. hujus II. lib. dicemus. Est ergo B. Virgo formosa, sicut pelles Salomonis; formosa, sicut Angeli, sicut Seraphini, immo Seraphinis purior. Nam, ut ait D. Epiphanius, hæc. 78. sicut Christus Dominus non est passus nomen Jesu, etiam e cruce, sibi auferri; nec patitur, nec patietur a matre Virginis titulum tolli. Semper enim quod a fidelibus proferatur nomen Mariæ, additur statim Virgo.

Certe B. Joseph fuit Christo Domino, et Deiparæ præstantius tabernaculum Cedar tabernaculis, quod exterius paupertate, laboribus, peregrinationibus, et persecutionibus denigratum erat: pulchrum tamen, et

Cœlum significatur per pelles Salomonis.

Cœlum est anima sancta, sed præstantius B. Virgo.

Josephus verum, et utile tegumentum Christo, et Deiparæ.

decorum interius, ut supra diximus. Fuit etiam illis, in æstate, et in hyeme utilius tegumentum, quam pelles Salomonis. Et tandem cœleste, et admirabile velum, mira varietate contextum, donis admirabilibus virtutum, in eo cognitarum, et ejus conversatione circumstantium. Nam, ut ait Isolanus 1. p. c. 16. et II. p. c. 4. conversatio S. Josephi fuit prudens magis, quam alterius Josephi patriarchæ inter Judæos, et Gentiles. Fuit justa, Dei testimonio : *Joseph autem vir ejus cum esset justus*. Justitia itidem S. Josephi Noe justo figurata fuit, hic ut habetur Gen. VI.

osephi figuratur in Noe arcam gubernante, columbam recipientem, et arcam fœderis accipientem.

Quoniam justus, atque perfectus cum Deo ambulavit, arcam divino gubernavit præcepto, in qua genus humanum salvum factum : hic est Noe, qui columbam virentis olivæ ramum deferentem, signum clementiæ, Dei manibus excepit. Hic signum fœderis inter Deum, et hominem vidit. Verum mysteria, quæ Noe gesta significabant sub umbra, sancto Joseph sub vero Sole contigerunt : ipse enim sua promeruit justitia, ut Virgini B. in arca Noe præfiguratæ sponsus, et caput esse meruerit. Ipse eandem gremio gestantem Verbum Dei incarnatum, humanæ signum reconciliationis cum Deo, obsequio sancto manuum suarum prosequutus est. Ipse signum fœderis inter Deum, et hominem, id est, Christum, oculis vidit, et exultavit, diluvium humanæ naturæ amplius non pertimescens. Fuit pia, et religiosa ejus conversatio, qui Christo Deo vero dies, ac noctes serviebat. Fuit denique divina, officio, habitatione, ac conjugio : gessit enim personam Dei Patris omnium conditoris, per Verbum, dum ejusdem Verbi incarnati putabatur pater ; cum Christo itidem Deo conversatus est, cum quo, multos per annos, comedit, et bibit, sub eodemque tecto habitavit. Fuit quoque sponsus B. Virginis in qua habitavit Spiritus sanctus, Deus verus, plenissime. Ac tandem fuit Christi pueri contra insidias diaboli et astutias defensor, cui incognitas Josephi virtutes Deus omnipotens opposuit. »

Christus urbs, Virgo murus, Joseph antemurale.

Quarto fuit conveniens, ut in urbe, et civitate Evangelica, quam Deus ædificare intendebat, et in qua Salvator ponendus erat, poneretur etiam murus, et antemurale, juxta illud Isaïæ XXVI. in principio : *Urbs fortitudinis nostræ Sion Salvator, ponetur in ea murus, et antemurale*; ubi Procopius : « Hic, inquit, Jesus Dominus dicitur urbs fortitudinis, vel

urbs fortis nobis : nam urbs terrena Hierusalem, quæ toties ab hostibus est capta, fortis non erat ; supra Hierusalem fortis est ; et salutare, id est, ipsum salutare nostrum. » Est ergo Christus Dominus hujus urbis fortitudo ; murus autem civitatem cingens, est B. Virgo, juxta illud Hieremiæ XXXI. v. 22. *Femina circumdabit virum*. Antemurale autem civitatis hujus fuisse B. Josephum, non est dubitandum ; quia quemadmodum tormenta bellica, et bellatores prius, et efficacius irruunt in antemurale, et postea in interiorem murum, ut secure ingrediantur, spolient, et possideant civitatem ; sic etiam persecutiones, tribulationes, et difficultates prius irruerant in Josephum, ut patet in fuga ad Ægyptum, Mat. II. v. 13. *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens : Surge, et accipe puerum, et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi, usquedum dicam tibi : futurum est enim, ut Herodes quærât puerum, ad perdendum eum*. Et paulo inferius v. 19. *Defuncto autem Herode, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, in Ægypto, dicens : Surge, et accipe puerum, et matrem ejus, et vade in terram Israel : defuncti sunt enim, qui querebant animam pueri*. Et sic in inventione Christi in templo B. Virgo sanctissimum Josephum, tanquam antemurale nominavit, et posuit dicens : *Ecce pater tuus, et ego dolentes querebamus te*, Luc. II. v. 48. Et noster Evangelista Mat. c. I. v. 16. in eandem significationem dixit : *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*.

Quia, ut docet S. Thomas, 3. part. quæst. XXX. art. II. ad 2. : « In his, quæ pertinent ad mysteriorum Dei cognitionem, et ad privilegia gratiæ suscipienda, non debuit Virgo pendere a viro, neque sub ejus esse potestate ; at vero in externis, et domesticis rebus potuit, suo modo, esse subdita viro : ad illum enim familiæ gubernatio pertinebat. Unde quando aliquid hujusmodi agendum erat, ex divino instinctu, illi fiebat revelatio, ut patet de fuga in Ægyptum, et de reditu ex Ægypto. Unde etiam impositio nominis Jesu illi injuncta est : *Vocabis nomen ejus Jesum*, etc. Licet enim B. Virgo respectu sui, et nostri *terribilis, ut castrorum acies ordinata* ; caputque serpentis facillime contriverit, ut in tract. I. tertii lib. probavimus ; unde merito de B. Virgine in sensu mystico dicitur illud Cant. III. v. 7. *En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis Israël ; omnes tenentes gladios, et ad bella do-*

Deipara in temporalibus tantum, et non in spiritualibus pendebat a Josepho.

ctissimi, uniuscujusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos. Ubi Rupertus, lib. III. post principium, sic interpretatur: « Quis enim est lectus vere, et veri pacifici regis Salomonis, qui inter nos et Dominum; pacem composuit? nisi illa, in quo, divina natura humanam sibi naturam conjunxit? et quis ille est, nisi uterus tuus, dilecta dilecti, uterus virginalis? ibi namque divinitas Verbi Dei, Verbum Deus sese conclusit, et humanam naturam, de tua carne formatam, sibi met, in unitate personæ inseparabiliter conjunxit. » et P. Canisius, lib. I. de Virgine, c. VIII. in medio: « Mariæ typum floridum illum Salomonis lectulum dicemus, quem puritatis amator Dei Filius ita cœlestis militiæ excubiis, omniumque corona virtutum communivit, ut nulli unquam vel cogitationi parum patuerit aditus, in quo nihil unquam repertum sit, quod offendere posset sponsum. » Per fortissimos Israël custodientes Virginem, intelligi sanctos Angelos, probat, ex aliis, doctissimus ex nostra Societate doctor Martinus Del Rio, in Cant. c. III. sect. IV. §. 4. Virgini enim præter Gabrielem Archangelum ejusdem custodem assistebat, et ministrabat multitudo Angelorum, ut in tract. IX. et in tract. X. et XIX. lib. I. diximus; tamen respectu boni nominis, honoris, et famæ propriæ, et Christi Filii sui convenientissime eguit Josepho, divino antemurali, quo deficienti corrueret virginalis muri existimatio, et Christi civitas pateretur, juxta illud Thren. II. v. 8. *Luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est*, et orientur omnia inconvenientia, quæ hactenus in 1. et 2. conclusionem hujus tract. adduximus. Quæ ratione huic altissimo Incarnationis mysterio apposuit Deus antemurale, scilicet: *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, et semel appositum conservavit, et munivit, dicens per Angelum: Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est; et sui ministerii, et assistentiæ necessitatem statim declaravit, inquit: Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum, etc.*

Et quamvis in quarta convenientia, post 2. conclusionem in favorem Virginis dixerimus, ita ibi tradita esse in Christi Domini, et Deiparæ favorem, quod etiam in nostram doctrinam, et ædificationem resultarent; tamen visum est aliquid explicatius disserere, et ideo sit quarta et ultima conclusio. Con-

veniens fuit, non solum propter Christum, et B. ejus Matrem, Virginem desponsari, ut hactenus vidimus, sed etiam propter nos. « Primo quidem, quia testimonio Joseph comprobatum est, Christum ex Virgine natum. Secundo, quia ipsa verba Virginis matris magis credibilia redduntur, suam virginitatem asserentis, et mendacii causa removelur: videretur enim culpam obumbrare voluisse mendacio innupta prægnans, causam autem mentiendi desponsata non habuit. Tertio, ut tolleretur excusatio virginibus, quæ propter suam cautelam non vitant infamiam. Quarto quia per hoc significatur universa Ecclesia; quæ, cum virgo sit, desponsata tamen est uni viro Christo. Quinto, ut in persona Deiparæ virginitas, et matrimonium honorentur, contra hæreticos alteri horum detrahentes. Hæc docet D. Thomas, ex Ambrosio et Augustino, 3. p. qu. XXIX. art. I. in corpore. Sexto, conveniens fuit ex parte nostri, ut S. Joseph tantæ jungeretur Virgini, ne homines paupertate, aut exercitii vilitate spernamus, quia sæpenumero Deo chariores existunt, et ab Angelis magis magisque diliguntur. Septimo, ut alias esse Dei electiones, alias hominum cognoscamus: Deus enim contemptibilia mundi in magnis eligit negotiis, ut dicitur I. ad Corinth. I. homines vero satrapas, et optimates. Octavo, ut Deo placeret studentes, moribus interioribus, præcipue coram Deo, et Angelis clarescere satagamus, opinione hominum relicta, ceu D. Joseph sanctis erudimur exemplis. Nono, ut virginitatis lilium in virili sexu, a Deo consecratum, et ab Angelis intelligamus. Decimo, ut ex modo vivendi D. Joseph ad angelicam familiaritatem ascendere discamus. Undecimo, ut secreta Dei nobis mortalibus inscrutabilia missa faciamus: distant enim cogitationes Dei, atque ejus consilia a cogitationibus hominum, amplius quam distet cœlum a terra. » Hæc Isolanus, II. p. c. II. ad finem: « Duodecimo, ex D. Chrysostomo, super c. I. Mat.; quia enim, ut dicitur Mat. XIII. erat Joseph faber lignarius, et fabro lignario Maria desponsanda erat, quoniam Christus Ecclesiæ sponsus omnem salutem hominum operaturus erat per lignum crucis. Decimotertio, ut ostenderetur, etiam post consensum in matrimonium per verba de præsentī, licere ambobus conjugibus, vel alteri eorum, etiam altero invito, ante carnalem copulam transire ad vota meliora, per ingressum religionis, ut in ca. 2. et toto

Deipara lectulum veri Salomonis.

Multipliciter probatur, conveniens fuisse matrimonium propter nos.

titulo de conversione conjugatorum, vel honeste, et sancte vivere, ut fratres. B. igitur Virgo, et sanctissimus Joseph, simul desponsati, et matrimonio copulati, et in virginitate perseverantes dederunt exemplum aliis conjugatis similiter faciendi, et caste vivendi. » Hæc Bustus, IV. p. serm. 12. ad finem. Fuit denique hoc cœleste matrimonium nobis ipsis maxime conveniens, « ut B. Virgo omnem subiens statum, et per omnia in omnibus tentata disceret omnibus misereri, et subvenire : Virgo virginibus, conjugata conjugatis, vidua viduis, mater unigeniti matribus familias, orphana orphanis, ut omnes ad eam pro auxilio auderent accedere, ipsaque jure posset dicere : Non ignara mali miseris succurrere disco. » Ita P. Salmeron, to. III. tract. XXXI. ad principium, §. decebat etiam, ut sic unius Mariæ vita cunctas illustraret Ecclesias, essetque omnibus esca, et refrigerium, ut in tract. II. lib. I. late diximus, et nos latius id prosequimur in lib. IV. tract. III. super illa verba, *Antequam convenirent*, etc.

Epilogus
convenien-
iarum hujus
matrimonii.

Quæ omnia fere brevi manu recopilavit Albertus Magnus, super Missus est, capit. XXXVIII. his verbis : « Desponsatio Deiparæ, et Josephi utilis fuit ad multa. Primo, ut matrimonium bonum ostendatur; secundo, ut Domina omnium bonorum nullo bono privetur; tertio, ut hostis fallatur; quarto, ut testis castitatis habeatur; quinto, ut origo Domine, per conjugem suum describatur, quia non consuevit Scriptura feminas genealogizare; sexto, ut ab infamia servetur; septimo, ut pena caveatur; octavo, ut a Christo persecutio tollatur; nono, ut Filius Dei comprobetur, scilicet, ex testimonio Joseph, cui dixit Angelus Mat. I. *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*; decimo, ut Domino serviatur; undecimo, ut spirituale matrimonium significetur; duodecimo, ut parentes spirituales ostendantur; decimotertio, ut humilitas virginitati jungatur; decimoquarto, ut occasio injuriæ de fama virginibus tollatur; decimoquinto, ut humilitas, et charitas Filii Dei ostendatur, qui potius voluit filius fabri reputari, quam matrem infamari; decimosexto, ut matris dignitas humilitati specieatur, ut quanto major sit, humiliet se in omnibus, ut sit mater Dei, et uxor fabri. »

Quatuordecim autem proportionibus, et convenientiis hujus matrimonii cœlestis col-

legit, et recopilavit etiam Gerson, ser. de Nativitate Mariæ, consideratione 3. « Prima est, sicut decuit Mariam, ut summa puritate niteret, sic decuit, ut haberet, suo modo, parem sponsum purissimum, qui cum perpetua Virgine virgo prius, ac posterius permaneret; secunda, uterque regali ex progenie renitens, et illustris; tertia, uterque sanctificationem in utero, diversimode tamen, recipiens; quarta, vovit Maria virginitatem; vovit et ipse Joseph, secundum doctores; quinta, novit Maria mysterium Incarnationis a sæculis absconditum, Angelo nuntiante; novit et Joseph, admonitus super hæc in somnis; sexta, turbata est Maria in Angelica salutatione, sed non conturbata, vel incredula; turbatus est et ipse Joseph, ad stupendum tantæ novitatis miraculum, ita ut nollet Mariam traducere, non tamen conturbatus, vel culpabiliter incredulus, sed stupor quidem apprehenderat eum, sicut de Petro legimus, dum ait ad Jesum : *Exi a me, Domine, quia peccator sum*, Luc. v. v. 8. Joseph similiter conjugii conjugio tam excellentissimæ Virginis Mariæ indignum se judicabat, propterea non ex credulitate suspiciosa, sed ex profundissima humilitate videtur Mariam traducere noluisse, sed quasi dixisse : Exi a me, Domina, quia peccator sum. Hinc Angelus ad eum : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam*. Non dixit : Noli esse incredulus. Quemadmodum enim in Annuntiatione, ex profundissima humilitate, propter incogitatum, et incomprehensibilem honorem, turbata fuit : *Turbata est*, inquit Evangelista, *in sermone ejus*. Et respondit ei Angelus, timorem ab ea amovens, dicens : *Ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum*; sic etiam turbationi S. Josephi, ex gravissima etiam humilitate causatæ, indignum quippe haberi Virginis sponsum se judicabat : *Joseph autem vir ejus, cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam*; Angelus eisdem fere verbis utens respondit : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam*. Septima, visitavit Maria Elisabeth; visitavit et cum illa Joseph; octava, decantavit canticum Maria; cecinit et ipse Zacharias; non dubium, quin patriceps, et conscius canticorum istorum Joseph extiterit. Nona, congratulata est Maria, cum cæteris parentibus et cognatis, ipsi Elisabeth puerperæ, dum Joannem enixa est, a qua congratulatione Joseph alienus fuisse non est putandus; decima,

Quatuordecim proportionibus inter Deiparam, et Josephum afferuntur.

obedivit Joseph edicto, quod fecit Cæsar Augustus; obedivit pariter et Maria: scriptum est enim quod Joseph ivit in Bethlehem cum Maria uxore sua prægnante. Undecima, Maria Filium suum primogenitum, mox ut natus est, adoravit cum gaudio et exultatione; Joseph ab hoc adorationis gaudio, et exultatione nequaquam alienus fuisse credendus est; duodecima, Maria conservabat in corde suo omnia, quæ dicebantur de puero Jesu, per pastores, per tres Reges, per Simeonem, per Annam, et per cæteros, conferens eam corde suo, et admirans, non ex ignorantia, sed ex insolita mysterii reverentia; Joseph similiter: nam scriptum est, quod *erant pater Jesu, et mater mirantes super his, quæ dicebantur de puero*, Luc. II. v. 33. Decimater-tia, obedivit Joseph Angelo jubenti in som-nis, ut acciperet Matrem cum puero, et fu-geret in Ægyptum; obedivit et Maria, nova illa puerpera, et delicata juvencula, nocte consurgens, in qua peregrinatione laborio-sissima dicere poterant uterque ad Domi-num: *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ*. Psal. cxviii. v. 59. Quo etiam spiritu, ait Gerson, hæc carmina devotus quidam cecinit:

Esto peregrinis nobis cantabilis alma
Lex Domini, relevans tædia dura viæ:
Nam fugiunt tristes citius per inania curæ,
Carmina divinus dum modulatur amor.

Decimaquarta, sicut B. Virgo corpore, et animo assumpta fuit in cælum; sic etiam et Joseph. » De quo in lib. V. ex professo age-mus.

Qualiter autem matrimonium hoc inter Deiparam, et Josephum ita conveniens a Deo fuerit particulariter ordinatum, dicemus in tract. II. immediate sequenti.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JO-
SEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS II.

*De Deiparæ desponsatione cum sanctissimo
Joseph.*

Diximus in tract. iv. libri I. præcedentis, beatissimam Virginem fuisse ab æterno præ-visam, et electam in Dei matrem: Josephum quoque sanctissimum electum fuisse etiam ab æterno, in sponsum dulcissimum ejusdem Virginis, verum Christi nutritium, et putati-vum patrem. Ex quo satis constat, sponsalia hæc, et matrimonium inter Josephum et Vir-ginem, fuisse a Deo optimo peculiari ratione ordinatum.

Majoris tamen claritatis gratia, libuit sup-ponere primum, quod, quæcumque fiunt sub sole, ab æterno prævisa sunt a Deo, ut docet Apostolus ad Hebr. iv. v. 13. *Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus: omnia autem nuda, et aperta sunt oculis ejus*. Quia, ut docet S. Thomas, 1. p. q. X. ar. II. et IV. et q. XIV. ar. XIII. in corpore: « Dei cogni-tio mensuratur æternitate, sicut suum esse: æternitas autem tota simul existens ambit totum tempus. »

Secundum, eorum quæ fiunt sub sole, quædam sunt, quæ a Deo suis causis dimit-tuntur, quæ causæ, si necessariæ fuerint, suos effectus necessario producant; si au-tem causæ contingentes fuerint et defectibili-les, effectus etiam contingenter evenient: quia ex eo, quod Deus voluit hos effectus contingenter evenire, contingentes causas ad eos præparavit, ut docet S. Thomas 1. p. q. XIX. ar. VIII. in corpore.

Tertium, quædam eorum, quæ fiunt sub sole, peculiari ratione administrantur a Deo, ut certo modo fiant juxta consilium suum, quæ vel non fierent, vel aliter fierent, si a præfixis causis ea disponi permitteret, nec sigillatim curaret, movendo, aut prohibendo inferiores causas. In his ergo, quæ prænun-tiantur ut a Deo statuta et præordinata; ut certo modo fiant, recte dicuntur ideo facta

Matrimo-
nium Virg-
inis, et Jose-
ph a Deo
ordinatum

Quæ a De-
o determinat-
et prævi-
sunt, fiunt
sine præju-
dicio liber-
arbitrii.

esse, ut dispositio Dei, et consilium suum sortiretur effectum, nullam tamen imponendo necessitatem rebus volitis a libero arbitrio.

Et quia sub hoc tertio membro continetur Josephi matrimonium cum Virgine, quia ab æterno ordinatum, ut vidimus, ideo postquam Angelus in somnis ei dixerat in hoc eodem c. I. v. 20. *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est;* adjecit statim, v. 22. confirmando ex Prophetia, Isai. VII. *Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est a Domino, per Prophetam dicentem: Ecce Virgo in utero habebit, et pariet filium: et vocabunt nomen ejus Emanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus.*

Inter prævisam, et præordinatam a Deo, magna differentia.

Ubi conjunctio illa, ut, proprie dicitur per modum causæ, sive efficientiæ, quia in his intelligitur, non solum Dei prævisio, sed etiam provisio, ut sic eveniat; in aliis vero factis, quæ prænuntiantur ut prævisa tantummodo, non etiam ut præordinata, non ita dicendum est ideo facta, ut impleretur prævisum, sed potius quia ita facta sunt, vel futura erant, ideo fuisse prævisa, et in his, conjunctio, ut, non efficienter, sed consecutive accipitur. Verbi gratia, quæ dixerunt prophetæ de Judæis, qui Christum erant negaturi, et mortem in cruce allaturi, illa dicuntur impleri in novo Testamento, non quia a Deo præfinita, sed quia tantum prævisa, et præcognita, ut est illud Psal. L. *Tibi soli peccavi, et malum coram te feci, ut justificeris in sermonibus tuis.*

Quia ergo matrimonium hoc Josephi, ut sic adjungeretur Virgini beatissimæ, atque puero sanctissimo, non solum præscitum fuit, sed etiam ante definitum; nec suis inferioribus causis simpliciter, et absolute relictum, sed peculiari Dei instinctu, ac signis, atque Angelorum suffragiis conciliatum, ut statim videbimus, ideo recte dicitur: *totum hoc factum, ut adimpleretur quod dictum est a Domino*, id est, voluntas et consilium Dei. Vocat ergo *totum*, id est, desponsationem, castitatem Mariæ, inventionem ejus gravidæ, timorem Joseph, Angeli missionem, ut super eundem locum latius, Deo duce, dicemus, cum P. Magistro Salmeron, tract. XXXI. de infantia Salvatoris.

Et quamvis tam noster Evangelista Matthæus, c. I. v. 16. et 18. quam Evangelista Lucas c. I. v. 27. satis aperte Mariam Virgi-

nem Josepho nobili viro, et de eadem stirpe regia Davidis progenitam, fuisse desponsatam declarent, tempus vero et locum, et modum, aliasque circumstantias eidem desponsationi cohærentes nec attingunt, nec explicant, et ideo recurrendum nobis erit ad vetustissimos auctores, et fidei dignos historiographos, et inprimis ex D. Hieronymo, in historia de ortu Mariæ, et Gregorio Nyseno, in oratione de sancta Christi Nativitate, ex Germano, archiepiscopo Constantino-polit. in oratione de oblatione Mariæ, ex Metaphraste, in oratione de dormitione Dei-paræ, ex Gregorio Cedreno, in compen. historiæ, et ex Abulensi, super Marcum, cap. II. quæst. 111. et ex Lodolpho Saxonia Carmelita, in vita Christi, et ex D. Joanne Damas. lib. IV. de fid. orthod. cap. xv. et ex Surio, tom. VI. de desponsatione Virginis et ex aliis Neotericis, ita conteximus.

Cum virgines in templo Hierosolymitano degentes, usque ad nubilem ætatem pervenissent, tunc Pontifex publice denuntiabat, ut virgines in templo constitutæ, et quæ pubertatem impleissent, domum reverterentur propriam, et nuptiis, secundum morem gentis, et ætatis maturitatem, operam darent. Cui mandato cum cæteræ virgines pronæ paruissem, sola Virgo Maria hoc se facere non posse respondit, dicens, se quidem Domini servitio libenter, et parentum oblatione mancipasse, et eidem Domino virginitatem vovisse. Quare Pontifex in angustia constitutus, cum neque contra Scripturam, quæ dicit, *Vovete, et reddite*, Psal. LXXV. votum infringendum putaret; neque morem genti insuetum introducere auderet, præcepit, ut ad festivitatem Encæniorum, quæ imminabat, omnes, e Hierosolymis et vicinis locis, primores adessent, quorum consilio scire posset, quid de tam dubia re faciendum esset. Quibus omnibus congregatis, placuit Dominum super hanc rem esse consulendum; et cunctis quidem orationi incumbentibus Pontifex, ad consulendum Deum de more accessit. Nec mora, cunctis audientibus de oraculo, et de propitiatorii loco, vox facta est, requirendum esse, cui Virgo illa commendari, et desponsari deberet? cunctosque de domo, et familia David nuptui habiles non conjugatos, virgas suas allaturos, ad altare perducere, et cujuscunque virga flores germinasset, et in ejus cacumine Spiritus Domini, in specie columbæ consedisset, ipsum esse, cui Virgo commendari, et despon-

Non omnes circumstantias matrimonii Virginis, et Josephi narrant Evangelistæ.

* Lege Carthusian.

Præcipuæ circumstantiæ hujus matrimonii.

Joseph in
sponsu
Virginis
eligitur divi-
na sorte.

sari deberet. Quod cum in Josephum feliciter contigisset, liquido omnibus patuit, Virginem ei desponsandam fore, et sic divina sorte tanquam magis idoneus justus Joseph fuit electus. Nec mirum videri debere, signo sortis visibili electum fuisse Josephum a Deo, cum in sacris litteris frequenter sortis nomine, divina voluntas signo externo declarata accipiatur: sic enim Num. xvii. floribus germinantibus in virga Aaron, in sacerdotem fuit electus. Sic etiam divina sorte quæsitus est prævaricator Acham, Josue vii. Sic etiam sortibus electus fuit Saul, I. Reg. x. Sic tandem divina sors cecidit super Mathiam, Act. i. quam sortem testatur D. Dionysius Areopagita, lib. de ecclesiastica Hierarchia, cap. v. fuisse divinum quoddam et præcipuum munus, per quod ille sacratissimo Apostolorum choro dicaretur, qui esset divina electione declaratus.

Sortes in
utroque
Testamento
usitate.

Quod si hujusmodi sortes tam frequenter esse solebant, ad ostendendos eos, qui vel ad gravia aliqua erigebantur munia, vel ut punirentur, quod et in lege Evangelica aliquando contigisse constat in aliquorum Prælatorum electione, quod satis indicant Pauli Apostoli verba I. ad Timot. iv. v. 14. *Noli negligere gratiam, quæ in te est: quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyteri.* Ubi S. Thomas, lect. 3. in medio: « id est, per divinam inspirationem. Nam in primitiva Ecclesia, ubi pure, et propter Deum electiones fiebant, nullus assumebatur ad Episcopatum, nisi per electionem divinam, sicut electus est Ambrosius, et Nicolaus, et hanc inspirationem vocat hic prophetiam; unde Glossa dicit, id est, per sanctorum electionem, quia sancti non eligebant, quem a Deo non sciebant electum. Item Apostolus prævidebat Timotheum profuturum esse populo ex ejus ordinatione, et sic per prophetiam fuit ordinatus. » Ex cujus luminis, et divinæ electionis defectu, quot et quanta passa fuerit, et patiat Ecclesia Dei detrimenta, nullus ignorat. Et sic concludit S. Thomas, loco cit. Sapientis verbis utens, Prov. xxix. v. 48. *« Cum Prophetia defecerit, dissipabitur populus: id est, cum talis modus electionis defuerit, dissipabitur populus. »* Hoc olim prædictum est, et modo tempus adimpletionis advenit. Quod profusis lacrymis, cum Hieremia Thren. iv. v. 1. merito deplorandum est. *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides Sanctuarii in capite om-*

De electione
et officiis
episcoporum

nium platearum. Et statim v. 2. rationem subdit huic nostro proposito satis consonam, dicens: *Filii Sion inclyti, et amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?* Sunt opera hominum, et non Dei, et sic effectus suis causis correspondent, ut idem Propheta in eodem capitulo v. 8. lamentatur: *Denigrata est super carbones facies eorum, et non sunt cogniti in plateis; cum prius dixisset in capite i. v. 6. Egressus est a filia Sion omnis decor ejus.* Quod propter subditorum peccata solet Dei permissione contingere juxta illud Isaia xxiv. v. 1. *Ecce Dominus dissipabit terram, et erit sicut populus, sic sacerdos.* Quod optime explicuit D. Hier. et eum referens D. Anton. II. p. Histor. c. vi. titulo 10. §. 10. et canonizatum est in c. xviii. causæ viii. q. 1. in hæc verba: « Audacter fortassis aliquid dicimus; tamen quod scriptum est, dicimus. Non semper princeps populi et Ecclesiæ judex per Dei arbitrium datur, sed prout merita nostra deposcunt. Si mali sunt actus nostri, et operamur malignum in conspectu Domini, dantur nobis principes secundum cor nostrum. Et hoc tibi de Scripturis probabo: audi namque quod Dominus dixit, Osee viii. : *Fecerunt sibi regem et non per me; principem, et non per consilium meum,* et hoc dictum videtur de Saul illo, quem utique ipse Dominus elegerat, et regem fieri jusserat. Sed quoniam non secundum voluntatem Dei, sed secundum peccatoris populi meritum fuerat electus, negat eum cum sua voluntate vel consilio constitutum. Tale ergo aliquid intelligamus etiam in Ecclesiis fieri, quod pro meritis populi, aut in verbo et opere potens a Deo tribuitur rector Ecclesiæ, aut si malignum faciat populus in conspectu Domini, talis Ecclesiæ judex datur, sub quo famem, et sitim populus patiat; non famem panis, neque sitim aquæ, sed famem audiendi verbum Domini. » De quibus Apostolus loquitur ad Philipp. ii. *Quærentes quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi.* Unde D. Chrysostom. super Mat. præclare dixit: « Episcopus si debitum honoris non acceperit a presbytero, aut presbyter si non acceperit a diacono, aut diaconus a lectore, irascitur et turbatur. Si autem viderit episcopus presbyterum, aut presbyter diaconum circa obsequium Ecclesiæ non permanentem, aut alias peccantem in Deum, neque irascitur ei, neque curat, quia omnes quidem de suo honore solliciti sunt, de honore autem Dei, nullus. » Et ho-

milia 86. super c. xx. Mat. dolens de hujusmodi episcopis, sic ait: «Modo autem in procuratores, dispensatores, caupones redacti episcopi sunt; immo vero istos etiam cura et sollicitudo sæcularium rerum superarunt; cumque oporteat ipsos animarum habere curam nostrarum, hoc prætermisso, illa solliciti curant, quæ publicanis quæstoribus, atque villicis curanda sunt: de his quotidie cogitant, et pervigilant. Hoc non frustra deploro, sed ut harum rerum mutatio quædam in melius fiat, ut et nos, qui gravem hanc servitutem patimur, misericordiam consequamur, et vos fructus.» Et tandem ipse concludit, tom. I. homil. 3. in Acta Apostolorum, longe post medium: «Non temere dico, sed ut affectus sum, ac sentio, non arbitror inter sacerdotes multos esse, qui salvi fiant, sed multo plures, qui pereant. In causa est, quoniam multas habet causas, quæ depellant ipsum a suis moribus, et innumeris oculis illi opus undique. Non vides, quam multas res oportet adesse episcopo, ut sit appositus ad docendum, ut tolerans malorum, ut tenax sit ac fidelis in doctrina sermonis. Quantæ hoc difficultatis? et quod alii peccant, illi imputatur.» Nihil ergo admiratione dignum, si ad eligendum eum, qui futurus erat sponsus Virginis, custos, et patronus, et ipsius Dei filii vere nutritius et putativus pater, sorte divina floruerit virga, et in ejus fastigio columba consederit; quod satis constat Prophetiæ Isaïæ xi. v. 4. *Egre dietur virga de radice Jesse et flos de radice ejus ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini.*

Ex quo sanctus Damascenus, lib. IV. de fide orthodoxa, c. xv. et S. Epiphanius, hæresi 78. contra Antidicomarianitas, et P. Canisius, lib. III. de B. Virgine, ca. xiii. in principio, colligunt magnam, atque præstantem dignitatem in nostro sanctissimo Josepho, quod præcedentibus omnibus, quæ modo immediate diximus, ipse Joseph e regia progenie David, a sacerdotibus ad sponsalia cum Maria Virgine contrahenda delectus et adscitus, magnus inter viros, fidelis moribus, ipsaque specie pius fuit. Quid enim præstantius, toto terrarum orbe, reperiri potest, quam conjugem esse Deiparæ? Si laudatur maxime Joannes, quod Virginem a Christo sibi commendatam, in sua acceperit, quibus laudibus afficiendus erit Joseph, qui Virginem non in sua solum, verum in suam etiam conjugem accepit? qui cum ea multos annos

vixit, cum ea habitavit, cum ea familiarissime, ut cum sponsa, versatus est, et catena aurea pretiosissimis gemmis ornata, divinorum sponsaliorum vinculo circumdatus? Quod considerans cancellarius Parisiensis Joannes Gerson, in serm. de Nativitate Virginis, merito exclamat: «O miranda prorsus, Joseph, sublimitas tua! o dignitas incomparabilis, ut Mater Dei, Regina cœli, Domina mundi, appellare te Dominum non indignum putaverit!»

Et quia quæ a Deo sunt, ordinata sunt, hoc præcipue matrimonium inter Virginem et Josephum, ut probavimus supra, et D. Paulus ad Rom. xiii. v. 4. *Quæ autem sunt a Deo, ordinata sunt: attingit enim a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter.* Sap. viii. v. 4. Post templi Hierosolymitani ruinam, et destructionem curavit Deus ejus reparationem præstantiori modo, ut per suum prophetam Aggæum prædici, et publicari fecit, Aggæi c. ii. v. 10. *Magna erit gloria domus istius novissimæ, plusquam primæ, dicit Dominus exercituum, et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.* Qui locus vel de Ecclesia catholica exponendus est, quam secundam domum sancti Patres esse volunt, et D. Ambrosius, lib. III. in Luc. ca. xii. et D. Augustinus, lib. XVIII. de Civitate Dei, c. xlv. et xlviii. et D. Cyrillus, lib. v. in Gen. vel de templo ipso secundo in Hierosolymitano, quod majorem gloriam habuisse constat, quia in illud Dominus noster Jesus Christus, et infans fuerit sæpe adductus, et vir in eo docuerit, et miracula fecerit. Quod universam primi templi gloriam facile superat, ut ex Ruperto, Lyrano, Burgeni, et aliis optime tradit, et resolvit P. doctor Franciscus de Ribera, in eodem Aggæi loco, p. 193. cum seq. a n. 33. 36. 37. cum seq. Unde cum Deus omnipotens de ruina primorum parentum reparanda curam gereret, summa sua sapientia ordinavit, et decrevit, quod sicut illi matrimonio conjuncti perditionis causa extitere, reparatio nostra a Maria, et Joseph matrimonio copulatis, initium sumeret; *Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph;* et quod sicut mali origo ab Eva processit serpenti assensum præbente, ut Gen. iii. et D. Thomas. 1. 2. q. LXXXI. art. v. eodem modo a Virgine Angelo consentiente fieret nostræ salutis initium, juxta illud Psal. xviii. v. 2. et 3. *Dies diei eructat verbum: et nox nocti indicat scientiam.* Ubi S. Thomas: «Dies, id est, Ga-

Quæcumque a Deo sunt, ordinata sunt

Josephi electio in sponsam Virginis, magna dignitas.

Hominum ruina per Evam, reparatio autem per Mariam, et præstantior.

bruel, eructat verbum diei, id est, Virgini beatæ proponit verbum Salvatoris : sed nox, id est, diabolus, indicat scientiam nocti, id est, Evæ ; Gen. III. *Eritis sicut Dii, scientes bonum et malum.* Propter quod breviter D. August. tomo IX. lib. II. c. 4. de Symb. ad Catechum. dixit : « Per feminam mors, per feminam vita ; per Evam interitus, per Mariam salus. » Et sicut serpens prius mulierem seduxit, et postea virum, *comedit, deditque viro suo, qui comedit,* Gen. III. v. 6. sic etiam Angelus prius Virgini Incarnationis mysterium declaravit : *Ingressus Angelus ad eam dixit : Ave gratia plena, etc. Ecce concipies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum,* etc. Luc. I. a numero 28. et postmodum Josepho ; *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis ei, dicens : Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam, etc. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum,* Mat. I. v. 20. et 21.

Et sicut de Adam dixit Dominus Deus : *Non est bonum, hominem esse solum, faciamus ei adjutorium simile sibi,* Gen. II. v. 18 ; ita etiam dixisse videtur : non est bonum, Virginem Matrem Filii mei esse solam, ne partu pudicitiam violasse videatur ; ne ignominie nota magna afficiatur ; et aliis etiam de causis, quas ad longum recensuimus in tr. I. hujus lib. II. *Faciamus ei adjutorium simile sibi,* quod, ut testatur S. Bernardinus Senen. to. III. ser. de sancto Joseph, pag. 456. usque ad 463. sanctissimus noster Joseph fuit, in hæc verba : « Quomodo cogitare potest mens discreta, quod Spiritus sanctus tanta unione, conjugii scilicet, uniret menti tantæ Virginis aliquam animam, nisi ei virtutum operatione simillimam ? Unde credo Joseph fuisse mundissimum in virginitate ; profundissimum in humilitate ; ardentissimum in charitate ; altissimum in contemplatione ; et sollicitissimum pro omni salute ad similitudinem illius Virginis sponsæ suæ, ut videlicet, esset adjutorium simile Virgini. Et D. Bernard. homil. 2. super Missus est, ante finem : « Non est dubium, quin bonus, et fidelis homo fuerit iste Joseph, cui mater desponsata est Salvatoris ; fidelis, inquam, servus, et prudens, quem constituit Dominus suæ matris solatium, suæ carnis nutritium, solum denique in terris magni consilii coadjutorem fidelissimum ; ut diximus in tract. I. hujus II.

libri. Mutuo ergo sibi correspondent casus et reparatio.

Fuit ergo divina sorte, et sacerdotum decreto, sanctissimus Joseph electus non solum in adjutorium Virginis Deiparæ, ut modo vidimus ; sed etiam in adjutorium Christi Domini, ut esset suæ carnis nutritius, et magni consilii adjutor fidelissimus, et ut in omnibus Christo Domino, et Virgini Deiparæ inserviret, et sic perfecte et integre, humani generis copiosa resurgeret redemptio, et nostræ damnationis instrumentum in cruce rumperetur, juxta Paulum ad Colos. II. v. 14. et 15. *Affigens cruci chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, spolians principatus, et potestates,* etc. Ubi S. Thomas, lect. 2. sic ait : Chirographum est scriptura manualis ; Christus ergo est, qui condonavit omnia, et hoc delens chirographum, id est, memoriam transgressionis, quod chirographum, vel decretum erat adversus nos. » Ad cujus tantæ rei adjutorium electus inter omnes homines fuit noster Joseph, præstantiori quidem modo quam Angelus Raphaël, qui Tobiam juniorem concomitans, pecuniam a Gabelo exegit : nam quasi in hujus mysterii typum dixit Tobias filio suo : *Perge nunc, et inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum. Tunc egressus Tobias invenit juvenem splendidum, stantem præcinctum, et quasi paratum ad ambulandum.* Tob. v. Similiter quippe sacerdotibus de Virgine desponsanda agentibus contigit : nam audita voce, quasi æternus Pater æterno Filio sic diceret illud ejusdem Tob. v. v. 5. *Perge nunc, et inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum, ut recipias pecuniam a Gabelo. Tunc egressus Tobias invenit juvenem splendidum, stantem præcinctum, et quasi paratum ad ambulandum.* Quod in hoc nostro contigit mysterio : nam deliberantes sacerdotes in hanc sententiam divinitus convenerunt, ut Virginem cuiquam viro desponderent, is vero talis esset, qui ad virginitatis custodiam aptus foret. Ad hoc autem unus aptissimus inventus est Joseph, in virili ætate, ad perferendos labores aptus, et constitutus, et ex eadem tribu et patria, qua erat Virgo, et sic ex consilio sacerdotum, puellam sponsam accepit. Fuit ergo Joseph juvenis, splendidus, stans, præcinctus, et quasi paratus ad ambulandum, ut dicemus in tract. v. hujus II. libri.

Matrimonium ergo hoc cœleste inter Vir-

Joseph adjutorium simile Virgini.

Joseph fu
coadjutor
Christi in
omnibus

Maria virginitatis laudem prætulit sterilitatis opprobrio.

ginem et Josephum, peculiari Spiritus sancti motione, et instinctu celebratum fuit. D. Bernar. hom. 3. super Missus est: « Beatissima Virgo prætulit virginitatem opprobrio sterilitatis, quia unctio docebat eam de omnibus, ac sermo Dei vivus et efficax antea illi factus est magister, quam filius prius instruxit mentem, quam induit carnem. » Et optime P. Bernardinus Rosignolius, e nostra Societate, doctus, et pius, lib. V. de discipl. christianæ perfectionis, cap. III. et doctissimus Beauxamis, tom. I. Harmoniæ evangel. fol. 48. col. 2. littera E, in hac verba: « Licet utriusque sexus infirmitas propendens in ruinam turpitudinis, recte honestate nuptiarum excipitur, ut quod sanis esset officium, sit ægrotis remedium; tamen cum neque infirmitas Virginem, et Josephum impelleret, sed Dei gratia conservaret, quid hic quaeritur, quin simul cum castitate, et virginitate matrimonii vinculum staret? » D. Augustinus, lib. de nupt. et concupis. « Nuptiarum, inquit, bonum impletum est in illis parentibus Christi, proles, fides, et sacramentum; prolem agnoscamus ipsum Dominum Jesum Christum, sed quasi a Josepho adoptatum; fidem, quia nullum adulterium; sacramentum, quia nullum ibi divortium. Solus ibi nuptialis concubitus non fuit, et ideo postquam Evangelista noster dixerat: *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph*, subintulit immediate consequenter: *Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto*, etc. Unde satis probabiliter, et pie subtilissimus dixit Scotus in IV. Sent. dist. xxx. q. III. « Credendum est, quod sicut Deus allocutus per Angelum Josepho in somnis dicens illi: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*; ita etiam dixisse creditur B. Virgini: *Noli timere accipere Josephum conjugem tuum*; et propterea nubere potuerunt sine peccato, et detrimento communis voti virginitatis, » ut latius diximus in tract. VII. hujus II. libri.

Ex quibus luce meridiana clarius constat, « conjugium hoc inter Virginem Deiparam, et Josephum fuisse verum, et sanctum, conjugium cœleste, non terrenum: unus spiritus, et una fides erat in eis, sola illic carnis corruptio defuit, » ut optime dixit Rupertus Abbas, super hoc cap. I. Matt. Et quis dubitare poterit, longe præstantiori ratione huic divino conjugio competere illud, quod D. Gregorius Nazianzenus, oratione 19. dixit in laudem conjugii suorum parentum, in hæc

verba: « Sic existimo, si quis ab ultimis terrarum finibus, atque ex universo hominum genere, præstantissimum conjugium conciliare studuisset, nullum unquam hoc præstantius, aptiusque reperiri potuisset. » Et sanctissimo Joseph, cum beatissima Virgine sponsa sua apprime quadrat illud Proverb. XXVI. *Mulieris bonæ beatus vir*. Si ergo beatus vir mulieris bonæ, o terque, quaterque, et millies beatum Josephum Virginis virum, quæ cunctos homines, Seraphinosque bonitate superat. *Si prudens uxor, Dei donum est*, ut docet Salomon, Proverb. XIX. v. 14. quam eximium Dei donum Josepho datum Virgo fuit? usque ad miraculum prudentissimum. Et si, ut dicitur Eccli. XXVI. *Pars bona mulier bona, in parte timentium Deum, dabitur viro pro factis bonis*; eximia sane fuere facta Josephi, pro quibus eximia illi Virgo data est, qui pleno corde, et ore dicere, et experiri potuit illud Sap. VIII. *Intrans in domum meam conquiescam cum illa: non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tedium convictus illius, sed lætitiā, et gaudium*, etc. Quos ergo ita Deus mirabiliter conjunxit, omnes nos benedicere, laudare, et congratulari, summa devotione debemus, et nulla ratione eos in nostris piis orationibus, et deprecationibus separare debemus, ut optime Dionys. de Isol. IV. p. de S. Joseph. c. 8. hortatur in hunc modum: « Igitur, o fidelis, ac devote B. Virginis, quando illius persolves Rosarium, non te pigeat, in fine, quæ piam in honorem sponsi sui Joseph peragere; talibus enim tua Deo gratiora reddentur. »

In nostris deprecationibus Virginem cum Josepho conjungere debemus.

Matrimonium Virginis et Josephi, omnium matrimoniorum præstantissimum.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU, MARIA,
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS III.

*In quo matrimonium Deiparae et Josephi ratum,
essentiale, et praestantissimum fuisse probatur.*

Materia
hujus
tractatus.

Pro faciliiori, et clariiori hujus tractatus, de vero, et essentiali matrimonio inter Beatissimam Virginem, et B. Joseph contracto, intelligentia, maxime conveniens judicavi explicare ante omnia : primo, quid sint sponsalia de futuro ; secundo, quid sint sponsalia de praesenti ; tertio, quid sit matrimonium ratum ; quarto, quid sit matrimonium consummatum ; quinto, qua ratione peculiari matrimonium hoc inter Virginem, et Josephum, aliquando sponsalia, aliquando vero matrimonium absolute nuncupetur.

Sponsalia
intelliguntur
de futuro.

Circa primum hæc sit prima propositio. Proprie, et absolute loquendo sponsalia simpliciter prolata ea esse de futuro intelliguntur, quod in universali decrevit Paulus Juriscons. in lib. sponsio. ff. de verb. significatione, sic dicens : « Sponsio appellatur, non solum quæ per sponsi interrogationem fit, sed omnis stipulatio, promissioque ; » et Florentinus Juriscons. in particulari in l. 1. ff. de sponsalibus : « Sponsalia, inquit, sunt mentio, et repromissio futurarum nuptiarum ; » et Ulpianus, in l. 2. eodem titulo : « Sponsalia autem dicta sunt ab spondendo : nam moris fuit veteribus stipulari, et spondere sibi uxores futuras ; » et eleganter Jurisconsultus Florentinus usus fuit termino illo, repromissionis, eo quod ex propria significatione, pro reciproca promissione accipiat, quæ vere in sponsalibus fit, quia hinc inde reciproca est promissio. Nec minus proprie utuntur termino, sponsaliorum, ab spondendo originem trahente, quia spondere est, sponte promittere : in hoc enim contractu spontanea promissio maxime requiritur. Unde proprie, et in rigore, sponsas intelligimus, quas de futuro nominamus. Quod si aliquando, aut in sacris litteris, sponsa de futuro uxor appellatur, ut cum

dixit Jacob ad Laban, Gen. XXIX. *Da mihi uxorem meam*, quæ tamen tantum erat sibi promissa ; aut etiam in jure, ut in c. juvenis. de sponsalibus, ibi : « Quia ipsa conjux ipsius fuisse dicitur, » id cum aliquo addito, declaratione, et extensione fit.

Circa secundum sit etiam secunda propositio, quod sicut proprie et in rigore loquendo, sponsalia sunt per promissionem de futuro, et tamen aliquando isti sponsi de futuro appellantur conjuges, ut in numero præcedenti diximus ; ita etiam, licet conjuges de præsentī, per matrimonium ratum, sint veri conjuges, ante Ecclesiæ tamen benedictiones, appellantur sponsi. Unde sponsam eam dicemus, quæ vere matrimonio addicta est, eo quod matrimonium ratum per sponsonem etiam, id est, per stipulationem contrahatur, ut habetur in c. penultimo. de sponsal. et ita tam in divina Scriptura, quam in jure canonico passim observatur, ut habetur expresse in c. 2. de sponsal. et in c. qui desponsatam. XXVII. q. 2. Et sic apud nos in communi usu loquendi, semper sponsa dicitur et vocatur ante velationem, et benedictiones Ecclesiæ, et communem habitationem ; post prædictas vero solemnitates, proprie vocatur uxor, ut affirmat Castellus, et doctor Antonius Gomez. piissimus, et doctissimus, in l. LII. Tauri, n. 6. et alii ; quos refert, et sequitur doctor Joannes Gutierrez lib. III. practicarum quæstionum, q. XLIV. n. 3. et doctissimus Covarruvias, in IV. lib. de sponsal. c. I. n. 6. et P. Thom. Sanchez, to. I. de sponsal. lib. I. disput. I. n. 4. ad finem, et constat ex nostro Evangelio : *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph* ; ecce ubi sponsi nominantur, et in eodem cap. appellantur conjuges : *Joseph virum Mariæ*, etc. et, *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*, ut bene advertunt D. Augustinus, et alii Patres relati in c. institutum, et in c. conjuges. et in c. conjugium. XXVII. q. 2.

Circa tertium sit tertia propositio. Vere, et proprie per matrimonium ratum, et non consummatum, copulati appellantur conjuges : est enim verum, et essentialē matrimonium per utriusque consensum de præsentī, quia nuptias non concubitus, sed consensus facit, quod expresse in jure canonico et civili expressum est, in c. cum locum. de sponsal. et in c. sufficit. et in c. matrimonium. XXVII. q. 2. et in regula nuptias. ff. de regul. juris. Mutua enim habitatio in eadem domo, et mutua obsequia et similia extrinseca sunt

Conjuges ante benedictionem Ecclesiæ appellantur sponsi.

Per matrimonium ratum, licet non consummatum copulati sunt veri conjuges.

matrimonio : usus etiam matrimonii per copulam carnalem, non est de essentia matrimonii, ut omnes theologi fatentur in 4. d. 30. et optime Waldens. II. tom. de Sacr. c. 130. et habetur aperte ex Nicolao Papa, in c. sufficiat. XXVII. q. 2. in hæc verba : « Sufficiat secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur ; qui consensus, si in nuptiis solus forte defuerit, cætera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur. » Et Concilium Trident. sess. XXIV. can. 6. matrimonium ratum supponit esse verum matrimonium. Et ex Conc. Florent. sub Eugenio IV. et ex aliis probat P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. a. I. et II. d. 7. s. 4. Quia ut docet S. Thomas, 3. p. q. XX. art. II. in corpore, matrimonium hoc ratum dicitur verum, quia habet formam substantialem, ex qua speciem sortitur ; reliqua autem pertinent ad operationem, per quam res aliquammodo suum finem attingit.

Circa quartum sit quarta propositio. Conjugati per matrimonium ratum et consummatum dicuntur proprie, perfecte, absolute, et simpliciter conjuges : de his enim intelligenda est Christi sententia, Matth. XIX. *Quos Deus conjunxit, homo non separet* ; et Pauli ad Ephes. V. v. 32. *Sacramentum hoc magnum est ; ego autem dico in Christo, et Ecclesia*. Qui ea verba minime dixit, nisi postquam immediate v. 31. dixerat : *Erunt duo in carne una* ; quod fit per copulam, et sic nisi morte alterius conjugis, indissolubile est, quia significat unionem Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, ut optime post alios resolvit P. Thomas Sanchez, tom. I. de spons. lib. II. disput. XIII. n. 4.

Circa quintum et ultimum, sit quinta propositio hujus tractatus quæstioni responsiva. Inter beatissimam Virginem, et beatissimum Joseph contractum fuit verum, ac proprium matrimonium ratum ; ita docet communis theologorum sententia, in 4. d. XXIX. et XXX. et S. Thomas 3. p. q. XXIX. art. II. in corpore, et ad 3. et Margarita confessorum, a quodam doctissimo ordinis Prædicatorum ex conventu S. Pauli Hispal. religioso composita, in q. ultima ex moralibus, propositione 4. et late Navarrus, lib. IV. Consil. tit. x. cons. 3. n. 4. Et probatur primo ex nostro Matthæi Evangelio : *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent* ; quo verbo significatur, quod, quantum erat ex parte vinculi, potuissent honeste

convenire ; secundo, ex illis verbis : *Joseph autem vir ejus* ; quæ in rigore vinculum matrimonii rati significant ; et ex illis : *Voluit occulte dimittere eam*, quia non dicitur proprie dimittere, nisi vera uxor ; et ex illis etiam : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam* ; uxor enim vocatur, teste Augustino, lib. I. de nuptiis, et concupis. cap. 11. ex prima fide desponsationis, quam vocat vinculum conjugale, et fidele conjugium ; et eandem sententiam tenuit D. Hieronymus contra Helvidium, et probatur aperte ex Luca, cap. II. *Ascendit Joseph in Bethlehem, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore*. Neque enim aliquod apparet inconveniens, quod Virgo perpetua propter matrimonium ratum appelletur uxor, quia secundum D. Isidorum, lib. IX. Etymol. c. VII. de conjugis : « Uxores vocatæ, quia unxores : moris enim erat antiquitus, ut nubentes puellæ simul venirent ad limen mariti, et postes, antequam ingrederentur, ornarent laneis vittis, et oleo ungerent, et inde uxores dictæ, quasi unxores. » Frequentius tamen ab Evangelistis Virgo Deipara Josephi conjux nominatur, quia secundum eundem D. Isidorum ; in eodem loco : « Conjuges appellati, propter jugum, quod imponitur matrimonio jungendis. Jugo enim nubentes subijci solent, propter futuram concordiam, ne separentur. Conjuges autem verius appellantur a prima desponsationis fide, quamvis adhuc inter eos ignoretur conjugalis concubitus, sicut Maria Josephi conjux vocatur, inter quos neque fuerat, nec futura erat carnis ulla commixtio. » Et ad omnem ambiguitatem tollendam Evangelista Lucas c. II. non appellavit Virginem absolute uxorem, sed cum addito, desponsatam : *Cum Maria desponsata sibi uxore*, ut ratione matrimonii rati nominetur conjux, et uxor, et quia nullo modo erat consummandum, vocentur sponsa et sponsus, ut bene advertit P. Salmeron, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. XXIX. Tertio probatur, quia passim in Evangelio, Joseph Christi pater vocatur, et non alia ratione, nisi quia talis putabatur, et ea ratione putabatur, talis, quia Joseph Virginem Christi matrem uxorem duxerat : neque enim cogitandum est, fuisse Christum existimatum filium spurium Josephi, aut illegitime natum. Ad quam suspensionem erroneam auferendam institutum est hoc matrimonium, ut ex Patribus diximus in hoc lib. II. tract. I. ; nuptias enim, vel matrimonium non concubitus,

Conjugati
per matri-
monium ra-
tum, et con-
summatum
sunt conju-
ges proprie.

Inter Virgi-
nem, et Jo-
seph fuit ve-
rum matri-
monium ra-
tum.

sed consensus facit, ut diximus supra, conclusione 2. et 3. præcedentibus : « Si enim sponsalia de futuro tantum præcessissent, non satis consultum fuisset famæ, ac pudicitiae Virginis, ipsa gravida apparente in ædibus paternis, nec virum nisi sponsum de futuro habente, qui tantum futuras spon-disset nuptias, necdum tamen corpisset conversari cum sponsa sua; nec etiam consultum fuisset generationi legitimæ Christi: erat enim illi tali modo maritus aptandus, ut ex eo filius susceptus legitimus credi posset, atque ipsam non nisi ex viro suo concepisse: sicenim honori utriusque prospectum esset, » ut optime P. Salmeron, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. XXIX. per totum.

Quod si contra hanc quintam conclusionem objicias D. Hieronymum, lib. adversus Helvidium dicentem: « Joseph Mariæ custos fuit potius, quam maritus; » et D. Bernardum, homil. II. super Missus est: « Virum Mariæ nominat Evangelista Josephum, non quia maritus, sed quod homo virtutis erat; nec vir matris, nec filii pater Joseph extitit: quamvis utrumque ad tempus, et appellatus sit, et putatus; » et D. Gregorium, hom. 26. in Evangelia: « Dominus Mariam habere sponsum voluit, qui tamen ad ejus nuptias non pervenit; » et D. Augustinum, sermone 13. de Natali Domini: « Concepit Virgo, antequam sponsum haberet; parit, antequam nubat; » et D. Epiphanium, hæc. 78. « Virgo desponsata, et non nupta; » et alios etiam his et similibus loquendi modis utentes; quia plane videntur affirmare Virginem non nupsisse Josepho, atque adeo non fuisse ejus conjugem; respondetur, prædictos omnes Patres agentes tunc, et disputantes contra hæreticos perpetuam Deiparæ virginitatem impugnantes, et contrarie catholicæ veritati inhærentes, solum voluisse a sanctissimo matrimonio inter Virginem et Josephum celebrato excludere, et negare consummationem carnalem; quia, ut docuit D. Ambrosius, Virgo desponsata viro conjugis nomen accepit: non enim defloratio virginitatis facit conjugium, sed pactio conjugalis. Et ad hunc sensum referendum est quod Ecclesia canit in B. Virginis laudem: « Beata mater, et innupta Virgo gloriosa, » per innuptam intelligens incorruptam; sed ad vitandam amphibologiam verbi, jam in emendationibus breviariis legimus: « Beata mater, et intacta Virgo gloriosa, » ut advertit P. Sal-

meron, tom. III. de infantia Salvatoris, tractat. XXIX.

Sexta propositio. Non solum matrimonium inter Virginem et Josephum, fuit utcumque verum et essenziale, sed etiam id de catholica fide esse, non dubitamus. Quod ex modo loquendi Evangelistarum, qui frequenter appellant Josephum virum Mariæ, et Mariam Josephi conjugem, ut in præcedenti quinta propositione retulimus, satis constat; et ita nostram hanc conclusionem expresse tuentur, et defendunt P. doctor Suarez, tom. II. in 3. p. qu. XXIX. art. I. et II. d. 7. §. 1. paulo post principium, §. Dicendum vero est; et doctissimus P. Magister Fr. Dionysius Zarate Augustinianus, lib. de discursibus in materia Incarnationis, q. XXIX. discursu 2. et ejusdem ordinis Magister Fonseca, in vita Christi, c. 9. Et quia hæc opinio favorabilis est, et magis conformis sensui, et litteræ Evangelistarum, sequenda et amplectenda est, juxta regulam traditam a doctissimo, et piissimo P. Magistro Joanne Azor, olim in nostro Societatis Jesu collegio Complutensi magistro meo meritissimo, in I. p. Instit. mor. lib. II. c. IX. in 1. præceptione; quamvis P. Thomas Sanchez, tom. I. de sponsal. d. XXVIII. n. 1. contrarium censuerit. Ego vero, si libere quod sentio dicturus sim, de matrimonio rato inter Mariam et Joseph, dubitare non auderem, propter Evangelistarum verba, et communem doctorum sensum.

Septima propositio. Quamvis matrimonium ratum, verum et essenziale, inter Virginem et Josephum fuisse, idque de fide esse, asseruimus in conclusionibus præcedentibus, tamen sacramentum novæ legis non fuit, quia eo tempore nondum conjugium sacramenti habebat rationem, ut optime advertunt P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXXIX. art. IV. d. 48. s. 3. paulo post principium, et P. Barradas, lib. VI. Concor. c. VII. ante medium.

Octava propositio. Beatissima Virgo post desponsationem, et matrimonium ratum traducta fuit a Joseph in domum suam. Quod magis consonum est nostro Evangelio, ut docent D. Chrysostomus, hom. 2. in Matth. in opere imperfecto; et D. Thomas, 3. p. q. XXIX. art. II. ad 3. et optime frater Dionysius de Isolani Dominicanus, lib. de donis S. Joseph. II. p. c. 1. per totum, maxime fol. 26. pag. 2. sic enim congruebat hone-

Explicantur
sancti et do-
ctores de hoc
matrimonio
loquentes.

Matrimo-
nium hoc
fuisse ratum
de fide esse
defenditur.

Matrimo-
nium hoc non
fuit sacra-
mentum
novæ legis

Joseph in do-
mum suam
traduxit Vi-
ginem post
matrimo-
nium ratum

stati, et bono nomini Deiparæ. Nam sicut in ea, quæ in domo viri concipit, intelligitur conceptio naturalis; sic in ea, quæ extra domum concipit, est suspecta conjunctio, et ita non esset sufficienter provisum famæ B. Virginis, per hoc quod fuit desponsata, nisi etiam fuisset domi habitata.

Nona propositio. Matrimonium hoc inter Virginem et Joseph, sanctum, admirabile, et cœleste fuit, super omnia alia matrimonia similia. Et quia ab ipso Deo fuit peculiariter ordinatum, ut in tract. i. præcedenti fusius probavimus, et quæ a Deo sic fiunt, non tantum ordinata sunt, sed multo perfectiora, quam quæ a natura ipsa per causas secundas fieri solent. Quod exemplo miraculi illius conversionis aquæ in vinum optimum, in nuptiis Cana Galilææ, probat D. Chrysostomus, tom. III. hom. 21. in cap. II. Joannis, post medium, in hæc verba. « Venit Jesus in Cana Galilææ, ubi fecit aquam vinum, neque simpliciter vinum sed optimum: ejusmodi enim Christi miracula, ut quæ natura perfecta sunt, quam longe pulchriora, melioraque reddantur; ita et alia distortum membrum, quam sana validius reddebat. » Et D. Augustinus, lib. de vera et falsa pœnitentia: « Impium est sperare a Deo dimidiatam veniam, et hominem quem sanat, perfecte sanat. » Et sic ex communi sanctorum consensu, quos ægrotos Christus Dominus corporaliter sanabat, sanabat etiam spiritualiter, juxta illud Deut. xxxii. *Dei perfecta sunt opera*. Quapropter D. Augustinus, lib. i. ad Valerianum, hujus matrimonii excellentiam maxime commendans, sic ait: « Omne nuptiarum bonum impletum est in illis parentibus Christi, proles, fides, et sacramentum; prolem cognoscimus, ipsum Dominum Jesum Christum; fidem, quia nullum adulterium; sacramentum, quia nullum divortium. Solus ibi nuptialis concubitus non fuit, quia in carne peccati fieri non poterat, sine illa carnis pudenda concupiscentia, quæ accidit ex peccato, sine qua concipi voluit, qui futurus erat sine peccato. » Et Rupertus, lib. 1. de gloria, et honore Filii hominis, super hoc i. cap. Matth. sic exclamat: « O conjugium verum et sanctum, conjugium cœleste, non terrenum! Quomodo enim, vel in quo conjugati fuerunt? Nimirum in eo quod unus spiritus, et una fides erat in eis, sola illic desinit corruptio carnis; propterea verissime dixit Apostolus I. Cor. xv. v. 47. quia *primus homo de terra, terrenus; secundus homo*

de cœlo, cœlestis; non quod iste Jesus Christus, qui ex Maria natus est, de cœlo cum carne venerit, et per Mariam quasi per fistulam transierit, sicut quidam dixerunt hæretici, sed quod conjugum vita, sive conjunctio tota fuerit cœlestis, et Spiritus sanctus amorum conjugalis amor, quorum utique conversatio erat in cœlis. »

Admirandum ergo fuit eximium hoc inter Deiparam Virginem et Josephum conjugium, cui merito reliqua omnia conjugia cedere debent. Inprimis enim fuit maximi mysterii, id est, Incarnationis, veluti tegumentum. Quia quemadmodum ante Sancta Sanctorum olim, Exodi xxvi. velum ex hyacintho, purpura, coccoque bis tincto, et bysso retorta, opere plumario, et pulchra varietate contextum, Deus jussit oppandi; ita ante sanctissima illa Incarnationis mysteria, sacrum conjugium veluti velum, ex omnium virtutum varietate, Spiritus sancti opere compositum, voluit collocari. Quod confirmari potest ex interrogatione Virginis ad Angelum, et ex responsione Angeli ad Virginem in Annuntiatione: nam cum B. Virgo modum quæsiisset ab Angelo, dicens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco*? Quasi diceret: quid homines judicabunt, cum me gravidam viderint, et parturientem, emisso jam perpetuæ virginitatis voto? Respondit ei Angelus: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi*; id est, ad hoc, et alia remedium sufficiens tibi erit matrimonii tegumentum et umbra, hominibus arbitrantibus exterius te ex purissimo sponso Josepho concepisse. Unde honor tuus salvus, et dæmones, et homines pessimi decepti remanebunt, ut in tract. i. hujus II. libri, per totum, probavimus. Magnum profecto fuit conjugium; primo, quia inter magnos conjuges, et quo majores sunt conjuges, eo majus est conjugium: inter nobiles, magnum; inter comites, et marchiones, majus; inter duces, maximum; inter regem, et reginam, excellentius. Hoc autem conjugium inter Virginem Deiparam, quæ Seraphinis ipsis nobilior erat, et Josephum virum præstantissimum, contractum est, magnum, majus, maximum, et excellentius, et excellentissimum fuit. Secundo, quia hujus conjugii dos maxima fuit, quia non terrenas opes, non aurum, gemmas, pecuniæve magnam vim, sed sanctitatis ingentes divitias Virgo attulit. Tercio, magnum fuit conjugium istud, quia virginitate floruit. Una-

Matrimonium hoc præstantissimum et cœleste.

Matrimonium hoc fuit Incarnationis mysterii tegumentum.

In matrimonio Virginis, et Joseph omnia reperiuntur bona matrimonii.

quæque arbor peculiarem affert fructum, neque pyrus ficos, neque ficus pyra unquam tulit; neque conjugium virginitatem, neque virginitas liberos solet procreare: solum autem hoc conjugium integram virginitatem, et virginitas illibata filium admirandum produxit. Quarto, magnum fuit, quia ab omni mundi sollicitudine alienum. Longe ab hoc conjugio illud Pauli I. Cor. VII. v. 34. *Quæ nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro; qui cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi quomodo placeat uxori*, etc. At Virgo Deipara nec cogitavit unquam quæ sunt mundi, nec Josephus similiter, sed ambo semper tendebant sursum, nec terrenas, inutilesque curas versabant animo. Et tandem magnum fuit illud conjugii vinculum, quia duobus virginitatis votis, velut quibusdam fulgentissimis pyropis fuit exornatum. Et quemadmodum, ut ad ardentem rubum Moyses accederet, calceos solvit, Exodi III. Angelo præcipiente: *Ne appropries huc, solve calceamentum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est*; eundem in modum, ut ad Virginis domum, et consortium, quæ ex omnium Patrum sententia, illius rubus ardentis, et incombustæ typus fuit, ut accederet Joseph, omnem carnalem cogitationem, velut calceos, per votum abiecit: terra enim illa, domus illa Virginis sancta erat, nec umbram quidem carnis ferre poterat, ut optime, et eleganter tradit P. Barradas, tom. I. Concor. lib. v. c. 7. prope finem. Et denique in hoc cœlesti matrimonio, et admirabili conjugio divino amore copulato, impletum est illud Isaïæ LXII. *Habitabit juvenis cum virgine, et gaudebit sponsus super sponsam*. Magna etenim et inenarrabilis fuit Josephi consolatio, quando sibi, divino nutu et voluntate, tam præstantissima, atque dignissima Virgo fuit conjugio copulata. Quia licet magnam excellentiam, et sanguinis generositatem recepisset Joseph a parentibus, majorem tamen nobilitatem, et pretiosius donum recepit a Deo sibi talem uxorem tribuente, juxta illud Prov. XIX. *Domus, et divitiæ datur a parentibus, a Domino autem uxor prudens*; de qua latius agendum nobis est in tract. IX. per totum, hoc libro II. Transeamus jam ad ætatem, quam B. Virgo tempore desponsationis habebat.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS IV.

De ætate sanctissimæ Virginis, quando cum sanctissimo Josepho fuit desponsata.

Pro perfectiori hujus tractatus intelligentia, antiquissimorum auctorum et modernorum etiam sententias, circa tempus ad matrimonium contrahendum magis conveniens, pro temporum et nationum diversitate libuit recensere; quia licet utroque jure, canonico et civili, expresse definitum sit tempus quatuordecim annorum in viro, in femina autem duodecim, l. qua ætate ff. de testament. et in principio Instit. de nuptiis. et in c. continebatur. et in c. attestaciones. de desponsatione impub. quia jura non ad singulas personas, sed generaliter constituuntur, ut decrevit juriscons. Ulpianus, in l. jura. ff. de legibus, et juriscons. Celsus, in l. nam ad ea. et juriscons. Paulus, in l. quoniam. ff. de legibus. clarius dicunt in hæc verba: « Nam ad ea potius debet aptari jus, quæ et frequenter, et facile, quam quæ perraro eveniunt: quæ enim semel, aut bis accidunt, contemnunt legislatores. » Ut si prudentia, intelligentia, aut malitia in viro minori quatuordecim, et in femina minori duodecim suppleret ætatem, quia tunc, ante illa tempora signata, teneret matrimonium, ut expresse stabilivit Innocentius III. in c. finali. de desponsatione impuberum. Quod si roges, quare feminæ citius puberes et nuptiis idoneæ quam masculi reputentur? Respondetur cum Macrobio, lib. VII. Saturnalium, c. VII. et Theophrasto, de causis plantarum, lib. IV. c. IX. et XI. et cum Plinio, lib. VII. Naturalis historiæ, c. IV. et Aristoteles, lib. VII. Historiæ animalium, c. III. id naturæ prorsus esse attribuendum, quæ mulieres citius admoveat generationi, veluti naturæ inferioris; ut exilia poma celerius maturescunt, robusta vero serius, et sic feminæ celerius gignunt quam mares, sicut et celerius senescunt, et cum sint brevioris vitæ, citius per-

Diversæ ætates ad matrimonium contrahendum

Joseph nobilissimæ genere, sed nobilior matrimonio.

Quare in minima et in vi major ætate requiritur matrimonium.

ficiuntur, ut contigit omnibus animalibus, secundum Aristot. lib. IV. de Generatione animal. c. VI. Quod passim videmus etiam in oleribus, in virgultis, et arboribus; et sic beta cito nascitur, crescit, et perficitur; buxus autem paulatim. Ex quo Zeuxis, pictor insignis, ita respondit Agatharco etiam pictori, qui se de pingendi celeritate jactabat, cum ipse Zeuxis diutius immoraretur: «Diu pingo, quia pingo æternitati. Cito nata cito pereunt, diu elaborata ferunt ætatem.» Et hanc rationem huic dubitationi reddiderunt utriusque juris doctores, quos refert, et sequitur doctissimus Tiraquellus, in l. V. connubiali, par. v. gloss. 1. n. 38.

Jura ergo in assignanda ætate quatuordecim annorum in viro, et duodecim in femina, ad ea, quæ frequentius accidere solent, se retulerunt, non ad singularia, quæ raro contingunt, qualia sunt, quæ referunt D. Greg. in suo Dial. puerum scilicet novem annorum suam nutricem gravidam reddidisse. Quod tradit Glossa, in summa xx. qu. 1. et D. Hieronymus, in epistola ad Vitalem; de alio infante decem annorum dicit in hæc verba: «Domine teste, non mentior. Quædam muliercula, cum expositum infantem nutriret, et instillaret cibos, ac nutricis officio fungeretur, cubaretque cum ea parvulus, qui usque ad decimum jam pervenerat annum: accidit, ut plus quam pudicitia patitur, se mero ingurgitaret, accensaque libidine, obscœnis motibus, ad coitum duceret infantem. Prima ebrietas alterius noctis, et cæterarum deinceps fecit consuetudinem; necdum duo menses fuerant, et ecce feminae uterus intumuit.» Et in eadem epistola plane ostendit, ex annorum computatione Salomonem, et Achaz reges, cum essent undecim, aut decem annorum, filios genuisse; illum regem Roboam, hunc autem Ezechiam etiam regem. Et jurisperitorum magister, et doctor Albericus de Rosatis in suo Indice, verbo, matrimonium, puellam novem annorum peperisse asserit. Et Hostiensis in cap. ultimo. de eo, qui cognovit consanguineam. refert idem contigisse in puero decem, aut undecim annorum. Et sic concludit D. Hieronymus, loco citato, legum conditores considerasse, quod frequentius, et in pluribus usu evenit: nam alias natura legem facere non potest. De quo videndus est doctissimus Tiraquellus in l. V. connubiali, glossar. par. 5. n. 37. Quia tamen, qua potissimum ætate magis conveniens sit, ut vir, et femina ma-

trimonio copulentur, nec leges canonicæ, nec civiles declararunt, id parentum, cognatorum, et filiorum prudentiæ relinquentes, quia secundum Aristotelem 3. Ethicorum; «Quod est bonum simpliciter, non cuique bonum; quod est salubre simpliciter, non cuique salubre; neque id quod simpliciter dulce, unicuique est dulce.»

Circa quod in differentia temporum, tot fere reperiuntur sententiæ, quot capita. Et inprimis jura censuerunt, filiam posse, inconsulto patre, matrimonio copulari, si pater ejus usque ad vigesimum quintum annum nuptias distulerit, ut habetur expresse in Authentica: sed si post vigintiquinque annos. c. de inofficioso testamento, quasi jura indicarent feminam, intra tempus illud, esse nuptui tradendam, et quod ad minus debet filia quindecim annorum curriculum adimplere, ut habetur in Authentica: de tempore non solutæ pecuniæ super dote. §. generaliter. versiculo, novimus. collatione 7. Alii, quod vir triginta, mulier vero quindecim, aut octodecim annorum esse debeant, ut ab Accio tradit Tetrabius, ser. IV. c. 26. et Xenophon in Œconomico, Solon, Atheniensium legislator, in Elegia de decem hominum ætatibus, hominibus quintum septenarium, id est, trigesimum quintum annum nuptiis assignavit. Divinus Plato in viro a trigesimo usque ad trigesimum quintum, in femina a decimo sexto usque ad vigesimum ætatis annum, nuptiarum tempus constituit. Aristoteles vero lib. VII. Polit. c. 16. in viro trigesimum septimum, et in muliere decimumoctavum annum decrevit. Albertus Magnus, in lib. V. de animalibus, tract. II. c. 4. unum et viginti annos assignavit utrisque. Lycurgus, Lacedæmoniorum insignis legislator, nullam certam ætatem declaravit, sed quod nemo pro voluntate uxorem duceret, et non nisi cum in adultam ætatem pervenisset, quia id plurimum fecunditati, et robori conducebat. Lycurgus ergo virgines maturas et virorum appetentes, suis legibus ad ineundum matrimonium exigebat, ut majus esset gratiæ et benevolentiae principium, quam odii ac metus, adversus viros, si ante tempus violenter comprimerentur: tunc enim corporibus robur inest ad conceptus, partusque dolores perferendos, quasi ob nihil aliud, quam ad sobolem procreandam, nuptiæ fuissent institutæ, et ideo maturam, et juvenilem ætatem postulabat. Romani autem duodecim annis contenti erant, quia in ea ætate

Tempus
matrimonio
aptum paren-
tum pruden-
tiæ relinqui-
tur.

iri, et femi-
e, quæ ante
ultimam æta-
tem genuerunt.

corpus et indolem puram, et illibatam viro præstari posse existimabant, ut ad vitæ contubernium, et consuetudinem moribus formandis accommodatiorem esse, in hac puellæ minori ætate, judicarent.

Ad nostrum autem peculiare propositum devenientes, non desunt inter catholicos variæ, oppositæque sententiæ. Prima fuit Gregorii Nysseni episcopi, in oratione de humana Christi generatione, et Nicephori, lib. I. historiæ Eccles. c. 7. et Simeonis Metaphrast. in oratione de vita, et dormitione Mariæ, nullam in particulari ætatem assignantium : sed quod beatissima Virgo cum ad ætatis florem pervenisset, et jam crevisset, et adulta esset, tradita fuit in dilectissimam sponsam Josepho sanctissimo.

Secunda Alberti Magni super Missus est, c. 39. et Cajetani super c. 1. Lucæ, ad illa verba : *Desponsatam Joseph*, asserentium Virginem ætatis circiter viginti quinque annorum, vel ad minus octodecim, matrimonium hoc cum Josepho contraxisse, quia cum in Deipara Virgine fuerit omnis congruentia, tam ex parte naturæ, quam ex parte gratiæ, ad hoc, ut mater Dei fieret : credendum est, quod in tali ætate Deum concepit, qua perfecta fuit in statu, et quantitate corporis, ut tantum donum non solum esset datum optimum ; sed donum perfectum, et perfectissimo modo in tali ætate datum : item etiam, quia ex corpore beatissimæ Virginis debebat formari corpus Christi perfectissimum secundum naturam. Debit ergo Virginis corpus esse perfectissimum secundum naturam ad generationem : sed corpus non est perfectissimum secundum statum, ante viginti quinque annos : ergo corpus Deiparæ debuit esse, ut minimum, viginti annorum, cum Christum concepit.

Tertia sententia fuit Abulensis super c. 11. Mat. q. 91. asserentis tempore matrimonii Deiparam decimum quintum annum, et aliquid amplius egisse, et in decimum sextum Christum Dominum peperisse. Dionysius autem Carthusian. dicit beatissimam Virginem circa decimum quintum annum concepisse, quia in ea ætate profluvium menstrui feminis accidit, et ab illo profluvio aptiores fiunt ad concipiendum, ut docet Aristoteles, lib. VII. de histor. animalium. cap. 2. et doctissimus doctor Vales. lib. de sacra Philos. c. 10. et alii, quos refert, et sequitur. P. Tho-

mas Sanchez, tom. II. de Matrimonio, lib. VII. disp. civ. n. 34.

Quarta sententia est Joannis Annii recentis conographici, et Driedonis, lib. III. de dogmatibus, tract. III. c. 5. par. 4. inf. defendentium B. Virginem Christum peperisse ante expletum decimum quartum annum ; unde necessario fit consequens, fuisse nuptam in decimotertio anno nondum peracto.

Quinta sententia est D. Augustini, lib. de mirabilibus sacræ Scripturæ, Virginem beatissimam tunc duodecim annorum fuisse, cum sanctissimas nuptias celebravit, quia, ut supra diximus, ætas legitima ad contrahendum matrimonium est duodecim annorum in puella, maxime in beatissima Virgine, quæ ab utero matris usum rationis habuit, et in infantili ætate corporis fortitudine pollebat, ut in lib. I. præced. tract. ix. et tr. x. probavimus. Tum etiam quia cum Christi conceptio opus esset perfectissimi artificis, ac infinitæ virtutis, Spiritus sancti scilicet, non videbatur major ætas ad gignendum necessaria, cum omnia in conceptione illa, præter, immo et supra naturæ cursum gesta sint. Qua ratione docet S. Thomas 3. p. q. XXXIII. art. 1. in corpore : « Corpus Christi fuisse formatum in primo instanti conceptionis propter virtutem agentis infinitam, scilicet Spiritus sancti, per quem corpus Christi est formatum. Tanto enim aliquod agens citius potest materiam disponere, quanto majoris virtutis est : unde agens infinitæ virtutis potest in instanti materiam disponere ad debitam formam. Tum etiam quia quando aliquod exoritur dubium, ad ejus rectam determinationem, recurrendum est ad juris principia, et intellectum, ut docuit Glossa, in l. sed nisi. ff. de jur. dot. et in l. curat. ff. de administ. tutorum. Non enim omnia possunt a jure decidi, sed argumento eorum, quæ decisa sunt, quæ de novo occurrunt sunt determinanda, ut docuit Julianus juriscons. in hæc verba : « Non possunt omnes articuli singulatim aut legibus, aut senatuscons. comprehendere ; sed cum in aliqua causa sententia eorum manifesta est, is qui jurisdictioni præest, ad similia procedere, atque ita jus dicere debet, » ut in l. non possunt. ff. de leg. Ergo desponsatio hæc in dubio præsumenda est fuisse facta in prædicta ætate duodecim annorum, quæ a jure dicitur ætas ad matrimonium legitime contrahendum.

Qua ætate
B. Virgo nu-
pserit. Vari
sententiæ.

tima sen-
tentia com-
munis annum
assignat.

Sexta, et ultima sententia sit, Virginem sanctissimam fuisse nuptam paulo post inchoatum decimumquartum annum, quia cum tertium annum ageret, fuit in templo præsentata, et in templo undecim annos mansit; anno autem ætatis suæ decimo quarto Josepho fuit tradita, et post quatuor menses, Gabriele nuntiante, Christum concepit. Ita refert ex Evodio Nicephorus, lib. II. Historiæ, c. III. Gregorius Nyssenus, Damasceus, et alii, quos refert, et sequitur P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. art. 1. et II. d. 7. s. 3. et D. Hieronymus, in historia de ortu Mariæ, et D. Bonaventura, in Medit. c. 3. et Lucidius, lib. II. c. 2. et Cartus, lib. de laudibus Virginis, et Major, in c. 4. Lucæ, hoc ex sancto Epiphanio referens. Et hæc est communior, et receptior sententia, ut affirmant P. Suaresius, lo. cit. et P. Barradas, tom. I. Concor. lib. v. c. 7. post medium, et P. Mag. Salmeron, tom. III. de infantia Salvat. tract. IV. post medium. Qui ad hoc probandum, annorum computationem assumit ex Eusebio, in Chronico, to. 2. in hunc modum. « Pie creditur, Virginem annosvixisse sexaginta tres. Quare coronam, quam vocant, in ejus laudem, ter et sexagies ducta, atque recitata Angelica salutatione clauditur. Creditur enim, Christo annis quindécim matrem fuisse superstitem: quibus cum Christi ætate connumeratis, restat, fuisse puellam annorum quatuordecim, vel paulo amplius in conceptione Christi. » In hac ergo ætate, voluit Christus matrem suam desponsari, quia tunc erat perfectissime apta suæ Conceptioni, quæ in desponsata Virgine fieri deberet, ut lib. I. præced. tract. IV. diximus, et latius in hoc lib. II. tract. V. et VI. Deo duce, dicemus.

Sexta, et
ultima sen-
tentia
præfertur
aliis.

Visa tantorum sanctorum et doctorum varietate, negari non potest, rem esse difficultate plenam, cum nihil determinatum in divina Scriptura, neque ab Ecclesia reperiatur. Unde difficile est scire ætatem Virginis in hac desponsatione, et conceptione Christi, quia secundum commune jurisprudentum axioma: « Ubi cessat lex, erubescimus loqui, » ut dicitur in Authentica, de triente, et semisse. §. consideremus. collat. 3. et in c. is, qui. de sententia excom. in 6. Probat late Everardus, in Centuria legali, loco, a lege cessante, pag. 448. cum sequent. Propter quod amplectenda videtur quinta sententia assignans duodecim annos in Virgine, utpote magis jurium determinationi confor-

mis. Sed quia in judicando, consulendo, scribendo, docendo, et concionando non licet a communi sententia recedere, ut in lib. I. præced. tract. III. probavimus, ideo libenter sextam, et ultimam sententiam quatuordecim annos, et amplius assignantem amplectimur.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS V.

De ætate sanctissimi Joseph, quando cum Virgine sanctissima matrimonium contraxit.

Pro hujus dubii enodatione supponendum est primo, matrimonium inter Virginem et Josephum fuisse a Deo peculiariter ordinatum; atque ideo fuisse perfectum, ut probatum relinquimus in hujus II. libri tract. I. et tract II. et Virginem Deiparam, desponsationis tempore, fuisse quatuordecim annorum, secundum communiorem sententiam, quam secuti sumus in tract. III. præced.

Matrimo-
nium Virgi-
nis, et Joseph
fuit ordina-
tum a Deo.

Supponendum est, quod omne, quod ordinatur ad finem, oportet esse tali fini proportionatum, et ideo ratio, quæ actum nostrum in finem dirigit, attendit proportionem actus ad ea, quæ ad actum concurrere possunt, ut docet S. Thomas, in 4. Sent. dist. XXVI. q. III. art. I. quæstiuncula 1. in corpore: ea enim, quæ sunt ad finem, in quantum hujusmodi, non sunt simpliciter volita, nisi propter finem, ut docet ipse D. Thomas, 1. 2. q. VIII. art. II. in corpore; quia cum finis est efficaciter volitus, idem motus est ad finem, et ad ea, quæ sunt ad finem: est enim unum propter alterum, et sic unum tantum, ut ex Aristotele III. Topic. c. II. in principio, docet S. Thomas, 1. 2. q. VIII. art. III. in corpore, et ad 1. nam tota bonitas, vel necessitas mediorum pendet a bonitate, vel necessitate finis. Sed Deus omnipotens hoc matrimonium ordinavit ad finem, inter alia, ad Virginis solatium, et ad carnis

Media debent
esse fini pro-
portionata.

Fili sui adjutorium, et educationem, ut probavimus in tract. 1. hujus libri; ergo voluit et ordinavit media proportionata ad meliorem hujus finis consecutionem, cum *attingat a fine usque ad finem fortiter, et disponat omnia suaviter*, Sap. viii. v. 4.

Tertio supponendum est, Josephum patriarcham, filium Jacob etiam patriarchæ, figuram fuisse nostri sanctissimi Joseph, ut attestantur Albert. Mag. super Missus est, c. 48. et D. Bernardus, hom. 2. in fine, super Missus est, et Isidorus de Isolani, lib. de donis S. Joseph, l. p. c. 1. et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. art. 1. et II. d. 7. s. 3. circa finem, et P. Bernard. Rosignolus, lib. iv. de doctrina christianæ perfectionis, c. 6. et quamplures alii neoterici. Inter figuram autem, et figuratum, debet esse proportio: typus enim non per omnia conformis est veritati, sed imagines quasdam habet, et simulacra; nova enim vetera superant, ut latissime probat magister Martinus Martynes Cantapetrensis, lib. VI. Hypotyposeon, c. i. annot. 1. cum sequentibus.

Supponendum est, argumentum a verisimili utile multum esse, ad conjecturandam mentem, et voluntatem cujuslibet disponentis; quod quidem apud jurisprudentes frequens et utile est, etiamsi verba in cortice litteræ contrarium sonare videantur, quia minus scriptum censetur, quam dictum, ut decrevit Papinianus Juriscons. lib. ix. Responsorum, et habetur in l. cum avus. ff. de conditionibus, et demonstrationibus. Unde illud habetur pro expresse disposito lege convento, quod verisimiliter judicio prudentum fuisse dispositum, vel conventum, si disponens, vel conveniens de illo fuisset interrogatus, ut ex Glossa fin. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pactis. et ex Paulo Castrense, Baldo, et communi tradit Everardus, in sua Centuria, loco a verisimili, n. 1. 2. et 3. Unde utriusque juris regulæ eisdem fere verbis processerunt: « In obscuris, inspicere solet quod verisimilius est, aut quod plerumque fieri solet, » ut habetur in regula cxiii. ff. de reg. juris, et in reg. xlv. quæ incipit, Incipimus, de reg. jur. in 6. id enim, quod alienum est a verisimilitudine, imaginem quamdam habet falsitatis, ut habetur in l. 2. ff. de his, quæ vi, metusve causa fiunt. et in l. milites. §. oportet. c. de quæstionibus.

Supponendum est, valere etiam argumentum a communiter accidentibus, quod pro-

babile, frequens, et utile est apud juris studiosos, ut habetur in c. 1. de clericis non residentibus. et ibi Abbas, Imola, Calderinus et ex Glossa in lege, neque natales. c. de probationibus, et ibi Cynus, Salicetus, Baldus, et doctores, et resolvit Everardus, in sua Centuria, loco a communiter accidentibus. n. 1. et 2. Quia quod communiter fieri solet, ita in dubio præsumitur esse factum. l. eum, qui probabilem. c. de Episcopis, et clericis. Commune autem, et regulare est, in matrimoniis contrahendis attendere non solum ad genus, et opes, sed etiam ad ætatis æqualitatem, aut debitam proportionem, juxta illud Prover. v. *Lætare cum muliere adolescentiæ tuæ*, et Malach. ii. *Dominus testificatus est inter te, et uxorem pubertatis tuæ, quam tu despexisti*. Et paulo inferius: *Uxorem adolescentiæ tuæ noli despiciere*. Et ideo Joan. Faver. in rubrica Inst. de nuptiis, monet eum, qui se matrimonio mancipare voluerit, ut multa consideret, sed præcipue ætatis paritatem. Cui concinit illud Ovidii de arte amandi:

Quam male inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.

Unde quamplurima insurgunt inconvenientia, ut quod uxores juvenes solent senum maritorum mortem cupere, et sæpius uxorum adulteria proficiscuntur, et, quod clarius est, maritos senes minime diligunt, ut tradit Bart. in l. Mutianæ. col. ultima. in principio. ff. de condition. et demonstr. Unde mulier juvenis nupta seni marito censetur esse vidua, quia maritum habens senem, habet inutilem, et sic privilegia concessa viduis competunt etiam mulieribus habentibus maritos inutiles: sicut Ecclesia dicitur viduata episcopo, quæ habet episcopum inutilem, ut in c. inter corporalia. de translatione Prælatorum. ut ex Accursio, Jasone, Bart. Baldo, et aliis tradit Tiraquellus, in l. vi. connubiali. glos. 1. p. 6. n. 12. Consilium ergo prudens, et conveniens est, ne senes matrimonia contrahant cum juvenibus præcipue. Immo lege Papia Pompeia, a Tiberio Casare edita, cautum erat, ne sexagenarii uxorem ducerent, ut ex Seneca, Lactant. Fulgos. tradit Tiraquel. lo. cit. et refertur in l. penult. c. de nuptiis. Et licet Justinianus Imperator, in eadem. l. penult. illam legem Papiam, tanquam iniquam, abrogaverit, et catholicæ Ecclesiæ usus, quoad validitatem

Joseph patriarcha fuit
figura nostri
Joseph, et
inter figuram
et figuratum
debet esse
proportio.

Proportio
ta debet esse
ætatis inter
contrahentes,
ut inconvenientia
vitentur.

matrimonii seniorum, id comprobet : est enim eis matrimonium ad solatium, ut dixit D. Augustinus, lib. de bono viduitatis, c. 8. et refertur in c. nuptiarum. xxxvii. quæ. 1. ibi : « In quibusdam vero humanitatis solatium; » ubi Glossa : « Unde in senibus matrimonium est humanitatis solatium, id est, contrahitur, ut ei serviatur in suis necessitatibus, juxta c. omnino. xxxi. dist. ibi : Ut ei victum, et vestitum largiatur. » Difficultas tamen quoad omnia matrimonii munia, non omnino in senibus cessat. Unde quando vir senex adeo exhaustus, ut omnino impotens sit ad copulam habendam, nec, judicio medicorum, juvari arte possit, matrimonium contrahere non potest, et de facto contractum non valebit, quia nihil refert impotentiam perpetuam, sive a natura, sive ex accidenti provenire, ut ex complurimis theologis, et jurisprudentibus, tanquam verissimam sententiam amplectitur P. Thomas Sanchez, to. II. de Matrimonio, lib. vii. de impedimentis, disp. xcii. a n. 19. usque ad 25.

Sexto supponendum est, quod senex, aut juvenis, apud Deum, qui non tantum eaque apparent, sicut homo, videt, *sed intuetur cor*, I. Reg. xvi. v. 7. non ex materiali canitie, et ætate judicatur, sed ex virtute, maturitate, et prudentia, ut docuit D. Gregorius, lib. XIX. Mor. cap. viii. in hæc verba : « Juvenes dici solent, qui nulla consilii gravitate fulcirentur, senes vero non eos sacra Scriptura vocare consuevit, qui sola temporum quantitate, sed qui morum grandævitate maturi sunt. Unde Sap. iv. dicitur : *Senectus venerabilis est, non diuturna, nec annorum numero computata : cani enim sunt sensus hominis, et ætas senectutis vita immaculata.* » Et D. Chrysostomus, super epistolam ad Hebr. serm. 7. « Canities tunc est venerabilis, quando ea gerit, quæ canitiem decent; cum vero juveniliter senex conversatur, plus juvenibus ridiculus erit. » Et in divina etiam Scriptura juvenes virtute præditi senes appellantur. Glossa ordinaria super illud Num. xi. *Dixit Dominus ad Moysen, congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israël, quos tu nosti, quod senes populi sint, ac magistri*, etc. adducens D. Gregorium, sic interpretatur : « Sicut plerumque juvenes dicuntur, qui nulla consilii gravitate premuntur, ita senes non eos Scriptura vocat, qui sola gravitate temporum, sed morum gravitate maturi sunt. Unde Sapient. iv. dicitur : *Senectus venerabilis est, non diuturna, nec annorum numero*

computata; cani autem sunt sensus hominis, et ætas senectutis vita immaculata. Hinc ergo ad Moysem dicitur : *Congrega mihi septuaginta viros, de senioribus Israël, quos tu nosti, quod senes populi sint*, etc. In quibus verbis senectus cordis notatur, cum tales jubentur eligi senes, qui sciunt : si enim corporis senectus quæreretur, a tantis sciri poterant, a quantis videri. Cum vero dicitur : *Quos tu nosti, quod senes populi sint*, patet, quod senectus mentis, non corporis eligatur. » Compertum est enim, multos juvenes adeo prudentia, virtute, et doctrina excelluisse, ut ante tempus, honoribus, et magistratibus cæteris multo senioribus fuerint antepositi. Quis enim nescit Jeremiam, vel puerum a Domino constitutum super gentes, et regna, ut evelleret, destrueret, disperderet, dissiparet, ædificaret, et plantaret? Quis nesciat Danielem quoque puerum judicem seniorum? Dan. xiii. v. 45. et 50. Unde justa illa Imperatoris processit determinatio in Authentic. de Monachis §. plane. collat. 1. ibi : « In electionibus non omnino esse tempus honorandum. » Quia seniores ætate reperiuntur corruptis moribus juniores, de quibus dicitur Isa. lxxv. *Maledictus puer centum annorum*; et inveniuntur juvenes honesti, et senes luxuriosi, de quibus dicitur Joël. i. v. 17. *Computruerunt jumenta in stercore suo*. Quod explicans D. Gregor. lib. XXIII. Mor. capit. viii. ad finem, sic ait : « Jumenta quippe in stercore suo computrescere, est carnales homines in fœtore luxuriæ vitam finire : non enim esse homines, sed jumenta declarantur. » Quod breviter conclusit Daniel cap. xiii. v. 52. dicens : *Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quæ operaberis prius, judicans judicia injusta, innocentes opprimens, et dimittens noxios.*

Septimo supponendum est, quod licet in dubio præsumendum sit, prudentiam, atque sapientiam, et in universum animæ virtutes, viresque cum ætate crescere, ut quo quisque senior est, eo præsumatur prudentior, et animi virtutibus ornatior, juxta illud Job. xii. v. 12. *In antiquis est sapientia, et in multo tempore prudentia*; et rursus cap. xxxii. v. 7. *Annorum multitudo docet sapientiam*; et de Christo Domino dicitur Luc. ii. v. 52. *Proficiebat sapientia, et ætate*; et D. Hieronym. ad Nepot. de vita clericorum : « Omnes, inquit, pene virtutes corporis mutantur in senibus; et crescente sola sapientia, decrescunt cæteræ virtutes. Senectus eorum, qui adolescen-

In electionibus non est consideranda tantum ætas.

In electionibus, seniores in dubio sunt præferendi, nisi in his, quæ viribus corporis sunt excedenda.

Quis apud
Deum senex,
ut juvenis
dicatur.

tiam suam honestis artibus instruxerunt, et in lege Domini meditati sunt ac die nocte, ætate fit doctior, usu certior, processu temporis sapientior, et veterum studiorum fructus dulcissimos metit. » Et in dubio seniores, in officiis, muneribus, et honoribus absolute loquendo præferendi sunt, ut dicemus in hoc eodem tractatu. Quod tamen intelligendum est in officiis, et muneribus, quæ æque explicari, gerique per seniores possunt, atque per juniores : nam si aliquod munus per juniores commodius exerceri potest, quia forte magis constat robore, viribusque corporis quam animi, tum certe juniores præferendi sunt senioribus. Unde Tullius in Catone majore tradit : « Vacare debere senectutem iis muneribus, quæ non possunt sine viribus sustineri. » Idque defendunt Richardus, Palumb. Salicetus, et Aretinus in l. cum quid. ff. si certum petatur, et clarius Florianus in l. ultima. in fin. ff. de fide instrumentorum. ubi hanc generalem regulam assignat : Si senex, et juvenis sunt ejusdem fidei, et probitatis, is præfertur, cujus ætas magis apta, et idonea est negotio, de quo agitur. Quod satis optime tradit, et resolvit Tiraquellus, de jure primogenitorum, in præfatione, pag. 325. col. 1. v. 174.

Prima opinio
asserens
Josephum
fuisse senem.

His suppositis circa ætatem, quam sanctissimus noster Joseph, tempore contractus matrimonii cum Virgine Deipara habuerit, hæc sancti, nec doctores alii concordant, et ideo prima sententia sit eorum, qui senem, immo etsenio confectum fuisse affirmant. S. Epiphanius, hæresi 78. asserit, eum fuisse, ut minimum, octogenarium, quando Virginem duxit, quem in hoc sequuntur Nicephorus, libr. I. histor. Eccles. c. vii. et Abulensis, super c. vii. Isaïæ, et Paradox. i. c. 8. et Parad. ii. c. 73. et super Mat. i. q. 32. et super Num. xxx. q. 34. et Gerson, de Nativitate Mariæ, consid. 3. et S. Vincentius, ordinis Prædicatorum, in serm. de Nativitate Domini. Idemque supponere videtur Albertus Magnus, super Missus est, cap. 39. et probatur primo ex Joël. ii. *Effundam spiritum meum super omnem carnem, et senes vestri somnia somniant.* Quod verificatum fuit in nostro Josepho Mat. i. *Apparuit in somnis Joseph, etc.* ut explicat Ægidius Zamorensis, lib. de sancto Joseph. Et probatur secundo ex antiquis picturis, quæ eum senem ostendunt : « Pictura enim hoc idiotis præstat cernentibus, quod legentibus Scriptura, quia in pictura ipsa etiam ignorantes vident quid sequi de-

beant; in ipsa legunt, qui litteras nesciunt. Unde et præcipue gentibus pro lectione pictura est. » Verba sunt D. Gregorii, lib. IX. epistolarum, epistola 9. ad Severum, episcopum Massiliensem, et referuntur in c. perlatum. de consecratione d. 3. Tertio etiam probatur, quia B. Joseph mortuus est duodecimo fere anno ætatis Christi, cum de eo postea nulla facta sit mentio. Ergo verisimile est, eum fuisse valde senem, quando Christus natus est, et similiter quando Virginem duxit : senex enim citius mori præsumitur, quam juvenis, ut habetur in l. nam et si parentibus. ff. de inofficioso testamento. Nam senex dicitur, quasi semi nex, hoc est, semimortuus, eo quod acta majori ætatis suæ parte, jam morti propinquior sit, ut explicat Dominicus Nanus Mirabellius, in sua Polyanthea, verbo, senectus, in principio; et sic senectus ipsa morbus, et infirmitas reputatur, ut in c. magnæ. de voto, ubi Abbas, col. 2. dicit, quod dispositum in casu infirmitatis, habeat etiam locum in casu senectutis, de quo doctissimus Alciatus, in tract. de Præsumptionibus. regula I. præsumpt. l. iii. n. 4. et 2.

Et confirmatur hæc sententia, quia absolute loquendo, seniores in muneribus, et honoribus præferendi sunt. Quapropter Plato, lib. ix. de Legibus, merito præcepit, quod quicumque major per viginti annos appellandus sit pater, si fuerit vir, aut mater, si fuerit mulier, et ut tali debere reverentiam præstari. Et libro iv. de Repub. jubet juniores cedere locum senioribus, et assurgere. Unde magnus Alexander Imperator jurisconsultum Ulpianum propter ejus ætatem, et sapientiam, patrem appellare non dubitavit, ut refertur in l. ex Divi. c. locati. ibi : « Ad Domitium Ulpianum Præfectum prætorio, et parentem meum reos remittere curavi. » Immo universalis Imperatores Valentinus, Theodosius, et Arcadius, in l. 2. c. de officio diversorum Judicum, sub arbitria pœna prohibuerunt, ne judices, aut superiores quicumque audeant seniores, fratres appellare, sed patres; ibi : « Neque in proscriptionibus suis fratres audeant nominare; apparitione multanda, cujus hæc est cura. » Et Homerus, lib. xv. Odys. Telemachum subulcum seniore ipsius famulum, honoris causa patrem vocare solebat; et lib. xxiii. Odys. introducit Penelopen sic famulam suam Eurycliam, alloquentem : « Te, senectæ gratia, reveoreor, ac proinde adversum te non ira-

Multa
seniorum
privilegia

scôr. » Et D. Hieronymus, in cap. III. Isa. ait divum Joannem in sua Canonica, vocare seniores patres. Et melius D. Paulus I. ad Timot. v. in principio : *Seniorem ne increpaveris ; sed obsecra ut patrem ; juvenes, ut fratres ; anus, ut matres ; juvenculas, ut sorores, in omni castitate.* Et sic merito Levit. XIX. inscribitur : *Coram cano capite consurge, et honora personam senis.* Rationem hujus assignat Callistratus jurisconsultus in l. 5. in principio, ff. de jure immunitatis, ibi : « Semper in civitate nostra, senectus venerabilis fuit : namque majores nostri eundem honorem senibus, quem magistratibus tribuebant. » Etenim nomen, pater, honoris et dignitatis, ut Imperator Justinianus disertis verbis edocuit, in Authentic. de litigiosis, collat. 8. ibi : « Theodore parens charissime, atque amantissime, etc. » Sed præstantius Christus Dominus, Mat. XXIII. v. 9. *Patrem nolite vocare super terram : unus est enim pater vester, qui in caelis est.* Et Malach. I. v. 6. *Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus ?* Unde seniores nequeunt in jus vocari, sine venia et jussu prætoris, ut voluit Glossa, in l. generaliter, ff. de in jus vocando, per tex. ibi, et tradit Hispanus noster Ferdinandus Loaces, in regula de justitia, et jure, col. 9. nu. 83. Hinc etiam seniores prius inscribi debent, cum multorum nomina inscribenda sunt, ut habetur in l. 1. in principio, ff. de albo inscribendo. Et similiter debent seniores, ante alios, subscribere in instrumentis, consiliis, et aliis hujusmodi, ut docuit Glossa, in c. statuimus, dist. 61. quam sequuntur Hostiensis, et alii, in c. 1. de majoritate, et obedientia. Et eadem ratione seniores, in dicendis sentiis præferuntur, ita ut ante alios loquantur, quod satis probant Ulpianus, in dicta l. 1. in fine, ff. de albo inscribendo, ibi : « in sentiis quoque dicendis, idem ordo spectandus est, quem in albo scribendo diximus. » et Leo Imperator, in l. 2. c. de Præfectis prætorio, lib. 12. ibi : « Discernendi, loquendique facultas antiquior. » Et Dionysius Halicarn. libr. VII. et XII. Romanarum antiquitatum, sic ait : « Ex more Romanis fuisse, ut senatores, qui maximi, primo loco sententiam dicerent ; deinde, qui media ætate erant ; postremo, juvenes. » Eadem etiam ratione seniores in sessionibus debent junioribus præferri, ita ut seniores primo loco sedeant, ut in dicta l. 2. c. de Præfectis prætorio, lib. 12. ibi : « Sit igitur sedes prior ante proventus, locus conspectior,

etc. » Quod factum ostendit patriarcha Josephus, Genes. XLIII. v. 33. in hæc verba : *Sederunt coram eo, primogenitus juxta primogenita sua, et minimus juxta ætatem suam.* Primus autem locus dicitur honoratior, et dignior secundum regionis consuetudinem, sive ille primus sit, sive secundus, sive postremus. Absolute autem locus medius honoratior reputatur, ut Dan. XIII. scriptum est : *Veni, et sede in medio nostrum, et indica nobis, quia tibi dedit honorem senectutis.* Et Christus Dominus inventus fuit in medio doctorum, Luc. II. Et in Concil. Nicæno, cap. XIV. et XVIII. severe præcipitur, « non licere diacono in medio presbyterorum sedere ; » et refertur in c. pervenit ad sanctum Concilium, dist. 93. Et similiter si plures legati mittantur, is verba legationis debet facere, qui inter cæteros fuerit senior, juxta illud Ecclesiastici XI. *In medio seniorum non adjicias loqui ;* et postmodum cap. XXXII. v. 4. *Loquere, major natu ; decet enim te primum verbum diligenti scientiam.* Et tradit Livius, lib. VIII. et IX. secundi belli Punici, et libr. X. belli Macedonici, et superiora omnia comprehendens doctissimus Innocentius Papa, relatus in c. finali, dist. 20. sic ait : « Seniores provinciæ congrega, et eos interroga, facilius namque invenitur, quod a pluribus senioribus quæritur. » De quo latissime alios referens agit doctor Antonius Maria, in tract. communium opinionum, lib. I. tit. v. tom. 3. pag. 178. et Tiraquellus, de jure primogenit. in præfatione, a num. 89. Quod augustissimo exemplo ostensum nobis est in sapientissimo Salomone, III. Regum XII. Qui cum seniores quosdam sibi delegisset, quibus suum regnum gubernaretur, feliciter se gessit ; quorum seniorum consilio cum filius ejus Roboam non acquievisset, sed juniorum potius, regnum turpiter amisit. Estque divinæ indignationis indicium, permittere, relicto seniorum consilio, juvenes anteferri, juxta illud Ezech. VII. *Lex peribit a sacerdote, et consilium a senibus ;* et clarior Isa. III. a principio : *Ecce enim dominator Dominus exercituum auferet a Hierusalem, et a Juda validum, et fortem, virum bellatorem, judicem, et prophetam, et senem, consiliarium sapientem de architectis, et prudentem eloqui mystici, et dabo pueros principes eorum, et effeminati dominabuntur eis, et irruet populus vir ad virum, et puer contra senem, etc.* Ex quibus prudenter videtur posse colligi, Deum optimum Josephum in senili, et non juvenili

ætate, ad tantum munus matrimonii cum Virgine delegisse.

Secunda opi-
nio, asserens
Josephum
non fuisse
senem, sed
juvenem.

Secunda sententia est, sanctissimum Josephum tempore hujus sanctissimi matrimonii, senem non fuisse; non tamen liquido constare posse, juvenisne, vel triginta, aut quadraginta annorum fuerit; solum ergo dici potest, fuisse ætatis aptissimæ, et convenientissimæ, et virum perfectum, aptumque generandis liberis, juvendæque Virgini, et sanctissimo Puero, et ad fabrilem artem exercendam. Ita defendunt doctor Joannes Alstentaiq. in suo Lexico theologico, et Gerson, sermone de Nativitate Mariæ, 3. p. et Viguerius Granatensis. de mysterio Incarnationis Filii Dei, cap. xx. §. 9. longe ab initio, versiculo, ex perfectione, et Dionysius de Isolani, lib. de donis S. Joseph, II. p. c. 3. et p. IV. c. 9. et archiepiscopus Christophorus de Capitefontium, lib. de virginitate Mariæ, p. 152. et 53. et 54. cum seq. et Auctor libri, cujus titulus est, Triumphus Christi Jesu contra infideles, tit. VII. conditione 62. et Abulensis, super c. I. Mat. q. 32. et Magister Thomas Truxillo, in thesauro concionatorum, 2. p. in vita S. Joseph, et Bern. Busto, in suo Mariali, 4. p. ser. 12. de desponsatione Mariæ; et doctor Canisius, lib. II. de Virgine, c. 13. in princip. et P. Magister Salmeron, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. XXIX. et Card. Toletus, in Luc. I. annot. 59. et P. Suarez, tom II. in 3. p. quæst. XXIX. art. I. et II. disp. 7. sect. 3. et P. Barradas, lib. V. Concord. cap. 7. post medium, et venerabilis P. doctor Franciscus Coster. lib. de vita et laudibus Mariæ Virginis, medit. IV. consid. 1. et P. Christophorus de Castro, de historia Deiparæ, cap. 4. nu. 10. et P. Petrus de Ribadeneyra, in vita S. Josephi, I. par. de vitis Sanctorum, et complures alii auctores moderni, ita ut jam sit hæc communis, et recepta sententia. Et probatur primo, ex nostro Evangelio, ibi: *Joseph virum Mariæ*; *Joseph autem vir ejus cum esset justus*; et Luc. I. *Missus est Angelus Gabriel a Deo, ad Virginem desponsatam viro*. Vir autem proprie appellatur, qui nec nimum juvenis, nec senex, sed qui in robusta et consistenti ætate durat usque ad annum quinquagesimum, et appellatur etiam juvenis, quia est ad juvandum præparatus, ut docet D. Isidorus, lib. II. Etymol. cap. IX. de ætatibus hominis. Evangelistas autem fuisse in rigore, et cum proprietate locutos, æquum est judicare, ut explicat Isolani loc. cit. f.

29. p. 2. ad finem. Secundo probatur auctoritate Isaiæ, c. LXII. v. 5. *Habitabit enim juvenis cum virgine, et gaudebit sponsus super sponsam*. Ubi Glossa interl. et Lyra sic explicant: « Habitabit juvenis cum virgine caste, et sancte, sicut Maria cum Joseph. » Quod sic etiam explicant multi ex doctoribus modo citatis; immo et Capitefontium loc. cit. p. 153. asserit hanc esse de hoc matrimonio prophetiam in hæc verba: « Quare prophetiæ credendum est, quæ de hoc matrimonio apud Isaiam cap. LXII. habetur, quæ dicit: *Habitabit juvenis cum virgine*. Novum enim aliquid prædicere volebat propheta, in adventu Messiae eventurum: nec enim novum fuisset, adolescentulam non virginem viro juveni nuptam cum eo habitare; hoc omni tempore, et inter ipsas quoque Gentes visum semper fuit; sed quod virgo juvenula cum viro juvene habitare tuto posset, Messiae tantum tempore futurum servabatur, et prædicebatur. In frigido enim, aut sene decrepito admirationem non parit castitas; in juvene autem viro cum puella juvene habitante, miraculosa est continentia. » Est ergo secundum hæc secunda ista sententia conformis modo loquendi sacre Scripturæ. Tertio probatur, quia matrimonium hoc fuit a Deo peculiariter ordinatum, et sic debuit esse in omnibus perfectum, ut probavimus in hoc eodem tractatu. Ergo oportuit, ut servaretur ea proportio inter Virginem et Josephum, quæ communi usu, et consuetudine servari solet a communiter accipientibus, ut diximus supra suppositione 4. et 5. Sicut ergo servata fuit debita proportio in sanguinis nobilitate, virtute, et sanctitate, et in aliis, ut dicemus in hoc lib. I. tr. VI. servatum etiam fuisse in ætatum proportionem censendum est: valet enim argumentum a verisimilitudine, et ab his, quæ communiter fieri solent, ut modo vidimus. Quo etiam pertinet illud, quod refert Clemens Alexand. lib. VI. Strom. pag. 199. col. 1. ex Poëta Theognide:

Non juvenis vetulo conjux est apta marito,
Quæ cymba ut clavo, haud audiet imperio.

Quarto quia respectu finis hujus matrimonii ordinati, ut sub illius umbra, fama, et bona Virginis æstimatio illæsa servaretur, ut late probabimus in hujus libri II. tractatu VII. oportuit ut Joseph esset in ætate ad generandum idonea, ut Virginis bonum nomen

Isaiæ prophetia explicatur de nostro Joseph juvene.

Ætatis proportio servata est inter Virginem et Josephum.

Josephus juvenis esse debuit, ut famæ Virginis consulere retur; et ut labores et itinera superare posset.

illæsum servaretur, ut sic inter finem, et media esset debita coordinatio, ut diximus in secunda suppositione. Quinto, quia respectu ejusdem finis, oportuit Josephum robustæ fuisse ætatis, et potentem viribus, ut posset tot perferre labores, tot peregrinationes sustinere, et ad familiam alendam et sustentendam incumbere: alias enim medium gravescentis ætatis huic fini non esset proportionate conveniens, ut diximus suppositione 2. Si enim tam provectæ esset ætatis, nulla ratione B. Virgini, et ipsi Christo in his, quæ ad corpus spectabant, posset ministrare; quin potius ipse indigeret obsequio alieno, et sic magis onerosior extitisset Mariæ, et sanctissimo puero, quam obsequentior. Sexto, omnes sancti, et doctores constanter affirmant, D. Josephum cum Virgine sanctissima post contractum matrimonium virginitatem vovisse, ut statim tract. sequenti ex professo dicemus. In quo certo supponunt, Josephum non fuisse senem, nec ad actum matrimonii ineptum. Si enim Joseph fuisset ætatis decrepitæ, ut doctores primæ sententiæ asserunt, virginitatis votum non solum non mirabile, sed quodammodo ridiculum extitisset. Quia, ut inquit D. Basilii, oratione 8. de temperantia, et continentia: «Temperantia, quæ est in senectute, non tam virtus temperantiæ, quam libidinis et incontinentiæ quædam est imbecillitas.» Non igitur Joseph grandævum fuisse credendum est, sed ejus ætatis, quæ omnem falsam suspicionem copulæ vitiosæ in Virgine Deipara impediret, et in qua facultas ministeria et obsequia Filio, ac matri necessaria supeditandi vigeret, ut optime advertit Card. Toletus, loc. cit. Et confirmatur hæc sexta probatio, ex eo quod doctores docent, D. Josephum virginem, et in cœlibatu permanxisse, usque ad desponsationem cum Virgine, quod nos in tract. sequenti probabimus; sed juxta consuetudinem illius populi omnes fere homines uxores ducebant, ut manifeste constat, et tetigimus in hujus lib. II. tract. I. Non ergo est admodum verisimile, expectasse Joseph tam longum ætatis tempus ad uxorem ducendam, et sic cum sit alienum a verisimilitudine, et ab his, quæ communiter eo tempore fieri solebant, imaginem habet falsitatis, ut supra in 4. et 5. suppositione, resolvimus. Septimo probatur, quia in Joseph illo patriarcha figuratus fuit noster sanctissimus Joseph, ut in 3. suppositione diximus, et quod inter figuram et figuratum

debet semper esse conveniens proportio: sed ille Joseph eximie laudatur, quod cum esset juvenis pulchra facie, et decorus aspectu, agens cum impudica muliere, et ab ea verbo et opere provocatus, illæsam castitatem servaverit, eo quod fuisset Dominus cum eo, ut refertur Genes. XXXIX. a principio. Ergo sanctissimus noster Joseph, qui primus fuit in Evangelio canonizatus: *Joseph autem vir ejus cum esset justus*; et in utero matris sanctificatus, et fomes peccati repressus, vel extinctus, et in gratia confirmatus, ut in lib. III. tract. II. III. et IV. ex professo dicemus, non senex, et deformis, sed juvenis formosus, et pulcher esse merito debuit, ut cum Christo Domino, et ejus Deipara Virgine, quæ solo oculorum aspectu perditorum hominum illecebras, et turpes concupiscencias compescebat, immo ab ea puritatem, et castitatem contrahebant, ut hoc eodem lib. II. tract. X. Deo duce, dicemus. Et sic nulla ratione senilis ætas necessaria fuit, cum id affirmare, esset divinæ gratiæ injuriam inferre: nam qui eum elegit in tantam dignitatem, eam potuit illi gratiam impertiri, et vere impertitus est, ut puritatem omnimodam consequeretur. Plus enim potest gratia, quam ætas, castiorque evadet ille, quem gratia adjuvat, etiam in viridi ætate, quam quod ætas longa sine gratia, corporis viribus extenuatis. Quoniam, ut recte ait D. Augustinus, lib. XIV. de civitate Dei, cap. XVI. «Aliquando deficiente corpore, animi libido non deest.» E contra vero nos dicere possumus, gratia Dei juvante, etiam corpore vigente, et animæ et corporis puritatem adesse: castitas enim donum Dei est, ut Sapien. VIII. *Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientia, scire cujus esset hoc donum, adi Dominum, et deprecatus sum illum.* De quo videndus est Cardinalis Toletus, loc. cit. annotatione 59. Etenim quis nesciat quosdam senes septuagenarios, ut optime Gerson, sermone de Nativitate Mariæ, considerat. 3. et octogenarios, spurcissimis, et fædissimis libidinibus exarsisse, euntes post desideria sua, et in adinventionibus suis turpissimis, quales dicere pudor est, et fœtor, putrescentes jumenta in stercore suo. Ætate ergo juvenis, apud Deum et homines, senex appellatur, qui canos habet sensus, et immaculate vivit, et e converso, ætate senex, etiam centum annorum vitis deditus, puer merito numeratur, ut diximus in suppositione 6. Et

quamvis non minus possibile fuisset Deo, etiam seniculo Josepho virtutem et vigorem conferre proficiscendi in Ægyptum, et obsequium et ministerium præstandi ipsi Mariæ et puero Jesu, quam quod juveni donum impendisset pudicitiae et castitatis, tamen ad hoc multa supplenda essent, et multiplicanda miracula, scilicet vigor juvenilis in tam senili ætate, et in sene simul donum castitatis operandum : frustra enim fit per plura, quod fieri potest per pauciora. Mihi autem circa hanc secundam, et veram sententiam semper placuit prudens arbitrium doctissimi et piissimi Gersonis, sermone de Nativitate Mariæ, consider. 3. in hæc verba dicentis : « Sic autem existimo Joseph fuisse juvenem, sicut juventutis terminos ponit Isidorus a vigesimo octavo anno usque ad quinquagesimum, ubi inchoabat senectus. » Ad quod sufficiens tribuit fundamentum figura patriarchæ Josephi, nostro sanctissimo Josepho superius applicata.

Respondetur
fundamentis
primæ
opinionis.

Restat modo respondere fundamentis primæ opinionis. Et ad primum ex Propheta Joële satisfiit ex verbis immediate sequentibus : nam postquam dixerat : *Senes vestri somnia somniabunt*, addidit, et *juvenes vestri visiones videbunt*, ubi Glos. interl. dicit : « Juvenes, qui vincunt malignum, » et Nicol. de Lyra : « Juvenes, id est, hominibus cujuslibet ætatis dabitur spiritus Prophetiæ. » Non ergo ex hoc scite colligitur, sanctissimum Joseph fuisse senem, immo potius oppositum esset colligendum, quod fuerit juvenis : siquidem utriusque promittitur spiritus Prophetiæ, et ex alia parte viget finis, et ratio desponsationis Mariæ cum Joseph propter ministerium, et obsequium Mariæ, et puero præstandum. Et sic ad hunc finem, ut magis proportionatum medium, ætas juvenilis congruebat, juxta secundam suppositionem, maxime cum ministerium, ad quod eligebatur, non tantum sanctitate interioris virtutis, sed etiam viribus corporalibus esset implendum ; quo casu juniores senibus sunt præferendi, ut in responsione ad confirmationem primæ sententiæ dicemus.

Ad secundum de antiquis picturis respondent fere omnes secundæ, et amplectendæ sententiæ patroni, ideo olim Josephum depictum esse senem, propter mentis et castitatis virtutem, sicut de Sapiente retulimus : *Canisunt sensus hominis, et ætus senectutis vita immaculata* ; et etiam quia ab initio nascentis Ecclesiæ, dum Mariæ perpetua virginitas,

nondum, ut modo, radices fixerat in cordibus fidelium, ne suspicaretur carnale aliquid de Joseph, et Maria. Qua etiam ratione omissa fuit solemnizatio de tam venerando, lætoque conjugio Deiparæ et Josephi, maxime quod pictus Joseph invenitur in juvenili ætate, et crebro quidem in regno Alemanniæ, ut testatur Joan. Gerson, loc. cit. et de Italia Dionysius Isolanus, lib. de S. Josepho, II. c. 3. et de aliis regionibus affirmat Frat. Bernardinus a Busto, in suo Mariali, IV. p. serm. 12. de Mariæ desponsatione ; et de Germania, et aliis provinciis testatur P. Salmeron, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. XXIX. Quod jam commune esse Romæ et Hispaniæ, ego testificor, et omnes poterunt affirmare. Unde constat, cessasse adæquatam causam, quæ tempore nascentis Ecclesiæ vigebat, et sic cessavit effectus, juxta regulam capituli : cum cessante. de appellat. et in l. I. §. hujus rei. ff. de offic. ejus, cui mandata est jurisdictio. Et resolvit Everardus in sua Centuria, in loco a cessante ratione. Quod etiam et huic rei satis apposita carmine cecinit Gerson in sua Josephina :

Ergo Joseph reputasse senem fecere seniles
In se virtutes : vel nec carnalis haberet
Suscipio, de te quidquam carnale, Maria.
Donec virginitas tua fixa fidelibus esset
Cordibus, inde minor est mentio de Joseph
acta :
Non subito toto se monstrat gratia mundo.
Non secus esse decet, dum toto creditur orbe
Copula virginea nobis sine labe fuisset
Munda, decens, cauta, cœlesti par, et honesta.

Præcipue cum teste Horatio de arte Poëtica :

— Pictoribus atque Poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.

Et sic pictura idiotis, et ignorantibus præcipue deservit, ut dixit D. Gregorius, in 2. argu. adductus, sapientibus autem prudentia, et ratio debent deservire.

Ad tertium de morte Joseph duodecimo anno ætatis Christi, respondetur, id esse omnino falsum, quia noster Joseph vixit usque ad baptismum Christi Domini, cum in matrimonio per triginta integros annos vixisset, et sexagesimo nono ætatis suæ anno evita-

discesserit, ut in lib. V. hujus operis, tractatu x. dicemus.

Ad confirmationem de senioribus præferendis in muneribus, et honoribus, etc. supra juniores, respondemus, illud esse verum absolute loquendo, et cæteris paribus: secus tamen quando juniores essent sapientiores, et virtutibus ornatiores. Aut in officiis, et ministeriis quæ æque explicari possunt per seniores, et juniores, non autem quando exerceri deberet robore, viribusque corporis, quia tunc juniores absque dubio præferendi sunt, ut diximus in suppositione 7. At manifesto constat, finem electionis sanctissimi Joseph in sponsum Virginis, et nutritium Christi exigere cum eximia virtute animi, corporales vires, quibus omnibus ille eximie pollebat, ad tot labores superandos, ut modo diximus, quia cum infirmitas sit ipsa senectus, ut jam probavimus, liquido constat, senes ad corporaliter laborandum minus aptos, immo et inutiles esse. Quod D. Bernardus Senensis tom. III. sermone de calamitatibus, et miseris humanæ vitæ, et maxime senectutis, in Dominica decima sexta post Pentecosten, secundum utrumque hominem mirabiliter scripsit, sic inter alia plurima dicens: « Ossa, et juncturæ in senibus relaxantur; crura ad pondus corporis sustinendum debilitantur; dentes ad cibaria masticanda diminuuntur; oculi ad videndum obscurantur, et tenebrescunt; labia ad verba perfecte proferenda, immobilia redduntur; in somnio levitas, quia modicum dormiunt, et cito excitantur, quasi in galli cantu; ad audiendum aures obturantur, quia non possunt audire consonantia et sonora; tremor capitis in senibus reperitur, et tremor in membris; calvities in vertice, tumor ventris, et aliorum membrorum; frigescit virtus generativa, etc. » De vitiis autem hujusmodi seniorum optime dixit D. Innocentius, in tractatu de conditione vilitatis humanæ: « Senex facile provocatur, et difficile revocatur; cito credit, et tarde discredet; tenax et cupidus, tristis et querulosus; velox ad loquendum, et tardus ad audiendum; laudat antiquos, et spernit modernos; vituperat præsentia, et commendat præterita; suspirat et anxietur, torpet et infirmatur, etc. » Et hæc de præsentī tractatu; agamus jam de communi virginitatis voto Mariæ, et Josephi.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS VI.

*Quod Deipara Virgo, et Joseph, ante et post
matrimonium votum virginitatis emiserunt.*

Cum matrimonium inter Virginem beatissimam, et sanctissimum Josephum dulcissimæ ejus sponsum fuerit maxime perfectum, et a Deo ordinatum, ut sæpius in tract. I. II. et III. hujus secundi libri probavimus, merito quæri potest, quod cum B. Virgo esset jam desponsata Josepho, et jam esset in domo ejus, quare de consummatione matrimonii, neque actum, neque aliquo modo attentatum fuerit? Cui difficultati respondet D. Bernardinus Senen. ser. de S. Joseph, c. 1. cum Nicolao de Lyra, quem refert; quod scilicet, « modus erat justorum, per carnalem copulam non perficere matrimonium, nisi prius per aliquod tempus orationi vacarent et devotioni, ut divinam misericordiam impetrarent, ut patet Tob. vi. et tunc creditur revelatum fuisse Josepho Virginis propositum de virginitate servanda. »

Quare Virgo, et Josephus matrimonium non consumma-verint.

Præsens autem nostra difficultas est, a quo tempore sanctissima Virgo istud propositum virginitatis habuerit? et an voto illud confirmaverit? et an voto absoluto, aut conditionato? Et utrum ambo, beatissima Virgo et Joseph, communi consensu virginitatem voverint?

Difficultas in hoc tractatu examinanda.

Pro quarum difficultatum intelligentia, supponendum est primo, Deiparam Virginem a sua immaculatissima conceptione, habuisse rationis usum ad spiritualia, et divina, ut in tract. IX. libri primi præcedentis diximus.

Secundo, supponendum est, Deiparam Virginem a sua conceptione fuisse gratia plenam, ut lib. I. tract. x. probatum fuit.

Tertio, supponendum est, Deiparam Virginem, semper fuisse mare gratiarum omnium sanctorum, in cujus comparatione nullam inveniri perfectam creaturam, ut lib. I. præced. tract. IX. x. et XI. resolvimus, et

esse magis dilectam a Deo, quam totam Ecclesiam collectivè, ut tract. x. dictum est, et a nullo illustrium sanctorum superari, in privilegiis gratiæ, neque in charitate æquari, ut lib. I. tract. x. videre est.

Quarto, supponendum est, beatissimam Virginem motam fuisse ab Spiritu sancto in suis actionibus, præstantiori modo, quam omnes alii sancti, ut lib. I. tract. x. probatum est. Unde sanctissima Virgo integre correspondit omni motioni et gratiæ sibi a Deo concessæ, ut docet D. Bernardinus Senen. ser. 51. c. 3. « Nihil unquam elegit Maria, nisi quod ei sapientia divina demonstrabat; tantumque semper dilexit Deum, quantum a se diligendum existimavit. » Et D. Bernardus, serm. in illa verba, Signum magnum, etc. inquit: « In Virgine non dico tenebrosus, sed obscurus saltem, vel minus lucidus, sed neque tepidus quidem aliquid, aut non ferventissimum liceat suspicari. » Et Richard. Victor. lib. II. de Eman. c. xxviii. dicit: « Solam Virginem inter puros homines, implevisse in hac vita, omni ex parte præceptum illud: Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde, mente, et anima. » Et accommodat Virgini illud Psalm. xlv. *Auferens bella usque ad finem terræ*, quia in Virgine nullum terrenum bellum, sed summa pax fuit, et sic assecuta est Virgo, non tantum præceptum, sed quodammodo etiam finem, et modum præcepti. » Cujus rei rationem efficaciter reddit P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXXVII. art. iv. d. 18. s. 2. in hæc verba: « Beata Virgo semper respondit divinæ gratiæ vocanti, tantumque cooperata fuit, quantum poterat, secundum mensuram divinæ gratiæ, quæ illi conferebatur, [quia quidquid perfectionis, in genere gratiæ sanctificantis alicui puræ creaturæ concessum est, non est beatæ Virgini denegandum; sed hæc gratiæ perfectio data est primis Angelis sanctis, ut docet S. Thomas, 1. p. q. LXII. art. vi. ergo maxime Virgini quæ ordinata erat ad majorem gloriam, super choros Angelorum. Quia licet beatissima Virgo in conditione naturæ esset Angelis inferior; in divinis tamen erat superior; et ex alia parte nihil fuit in Virgine, quod eam retardaret, quominus divinæ gratiæ cooperaretur, quantum posset: carebat enim fomite, et potentiarum deordinatione, et sic semper operabatur ex tota efficacia charitatis, et gratiæ, tam habitus, quam actualis, seu moventis, » ut dicemus in lib. III. tract. III. et IV. Et sic om-

nium sanctorum præstantissime dicere potuit illud Isaïæ l. v. 5. *Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii*; et illud Christi Domini, Joan. xiv. v. 30. *Venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam*; et illud ejusdem Joan. viii. v. 29. *Ego, quæ placita sunt ei, facio semper*; perpetuo adimplens illud Pauli ad Rom. xii. v. 2. *Ut probetis quæ sit voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta*; et illud ejusdem Pauli ad Phil. iv. v. 8. *Quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si quæ virtus, si quæ laus disciplinæ, hæc cogitate*. Reliqui enim, vel maximi sancti, aut in mortali dormierunt, vel in veniali dormitaverunt, juxta parabolam de decem virginibus, Matth. xxv: sola autem Virgo semper in divina gratia vigilavit, juxta Hieremiæ vaticinium c. i. v. 11. *Virgam vigilantem ego video*. Neque enim in communi, et tenebrosa originalis peccati nocte lucerna gratiæ in Virgine fuit extincta: de ea enim omnium mulierum fortissima dictum est, Prover. xxxi. v. 18. *Non extinguetur in nocte lucerna ejus*.

Quinto supponendum est, in lege veteri post propagatum satis genus humanum, ita ut per alios, tam genus humanum, quam Dei populus sufficienter conservari, et augeri potuisset, non solum licitum fuisse habere firmum propositum servandi virginitatem, sed etiam fuisse melius, et consultius. Quia in statu naturæ lapsæ virginitas est ex suo genere melior, et appetibilior, secundum honestam rationem, quia magis abstrahit hominem a terrenis curis, et sollicitudinibus, et magis conducit ad perfectionem spiritus. Unde multi viri sanctissimi, in illa lege veteri, virginitatem ut meliorem coluerunt, et erant mulieres Deo dicatæ, ut in lib. I. præced. tractat. x. et xi. tetigimus, et de Jeremia, Elia, et aliis testatur D. Ignatius, epistola ad Philadelphenses, et D. Ambrosius, lib. I. de Virginibus, in principio, et de tribus pueris fornacis tradit S. Damascenus, lib. IV. c. xxv. Ubi in particulari de corpore Danielis asserit ita fuisse virginitate solidatum, ut bestiarum dentes illi infigi nequiverint. Quod etiam notavit D. Hieronymus, lib. contra Jovinianum, qui in prologo super Jeremiam, illum virginibus annumerat. Et de Joanne Baptista viro eximie sanctitatis et perfectionis a Judæis habito, virginitatem servasse constat. Et de Jacobo

Virgo in suis actionibus a Spiritu sancto movebatur, et ipsa motioni respondit.

Castitas, et virginitas etiam in lege veteri fuit melior conjugio.

fratre Domini idem asserit D. Epiphanius, hæresi 30. dicens illo tempore, etiam Judæos virginitatem magnificasse. Immo et Josephus, lib. XIII. Antiq. c. VIII. et lib. II. de bello Judaico, constanter affirmat, Essenos in magna sanctitatis æstimatione fuisse apud Judæos, eo quod inter alia perpetuam castitatem servarent. Et hanc sententiam auctoritatibus divinæ Scripturæ, et rationibus, objectionibus satisfaciens probat optime P. Franciscus Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXVIII. art. IV. d. 6. s. 1. post medium.

Sexto supponendum est, dupliciter aliquid dici esse, et constare ex Scripturis. Primo, quando in propria forma, doctrina ipsa, vel verba in ea expresse continentur. Secundo, quando in consequentia necessaria ex his aliquid elicitur; v. g. baptismus formaliter in Scriptura continetur, quia Christus Apostolis dixit, Mar. ultimo, v. 16. *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit. Baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* Confessio autem auricularis, quod sit necessario facienda sacerdoti, ut quis a peccatis absolvatur, non ita formaliter, et aperte continetur in Evangelio, sed elicitur per consequentiam necessariam ex his, quæ in ipsomet Evangelio manifeste continentur, nempe ex illis Christi verbis ad Apostolos, *Quorumcumque remiseritis peccata*, Joan. XX. v. 23. Per quæ verba, quia iudices Apostolos faciebat Christus in causa peccatorum, cum auctoritate ea retinendi, vel dimittendi, asserimus intrepide, confessionem auricularem ab ipso Deo fuisse institutam, ut explicuit Concilium Trid. sess. XIV. c. xv. quia non habita peccatorum notitia, cum omnibus circumstantiis necessariis, impossibile esset remittere, vel retinere peccata, cum confessarii scrutatores esse non possint eorum, quæ in peccatorum mentibus retinentur; et ex altera parte peccator cum propriæ famæ detrimento non tenetur peccata sua publice propalare; nullus ergo restat modus, nisi per secretam peccatorum confessionem. Ex quo sequitur, ex jure divino, et ex Dei verbo, confessionis auricularis necessitatem probari.

His suppositis sit quintuplex conclusio. Virgo sanctissima a principio usus rationis semper habuit absolutum, et firmum propositum servandi perpetuam virginitatem. Ita docet S. Thomas, dum absolute de hoc Virginis desiderio loquitur, 3. p. q. XXVIII.

art. IV. in corpore, et affirmant Magister in IV. d. xxx. et D. Bonaventura, ibi a. 1. q. 2. et Scotus, q. II. a. 2. et Richard. a. II. q. 1. et Scotus, q. II. a. 2. ad 1. et Abulensis super Mat. 1. q. xxx. et Albertus Magnus, lib. de B. Maria, et optime, docte, et pie Martinus de Magistris, lib. de temperantia, q. v. de virginitate. Et probatur primo, quia Virgini tribuendus est perfectissimus virtutis castitatis, et virginitatis gradus: sic enim Dei matrem decebat, et universam etiam Ecclesiam, in qua post Christum futura erat castitatis, et virginitatis exemplar, ut in lib. I. tract. II. probavimus. Ad hanc autem perfectionem pertinet perpetuum propositum servandi virginitatem, ut doctores modo citati probant; ergo Deiparæ est concedendum. Secundo probatur, quia beatissima Virgo a principio usus rationis, mota fuit semper ab Spiritu sancto, ut quod et gratius Deo esset, id amaret, et pro posse perficeret, ut in 4. suppositione vidimus; sed virginitas de se melior est, ac Deo gratior, ut rationibus, quæ in beatissima Virgine apertissime cadunt, ut scilicet semper cogitet quæ Domini sunt, et tota sit Deo dicata corpore, et spiritu, neque habeat cor divisum, probat optime D. Paulus I. Corint. VII. ergo credendum est ex prædicta Spiritus sancti motione, semper Virginem hunc statum amavisse, et proposuisse. Sed dices, quod beatissima Virgo erat velut in statu naturæ integræ, et consequenter potuisset, absque impedimento Spiritus, et divisione cordis, generationi carnali incumbere. Respondetur tamen, hoc non obstare, quominus melius ei fuerit virginitatem servare, quia hoc ex se, et ex objecto suo melius est. Et etiam quia licet beatissima Virgo non indigebat afflictione, et maceratione suæ carnis, ad castitatem servandam, nihilominus tamen certum est, usam fuisse his corporis afflictionibus, utpote de se melioribus, cæteris paribus, et statui naturæ lapsæ magis consentaneis, et etiam respectu aliorum, oportebat ut eam iniret vivendi rationem, quæ secundum se melior erat, sicut etiam in Christo Domino, qui multo magis omni fomite carebat, usu evenisse conspicimus, ut nos hortetur Paulus II. Corint. IV. v. 10. *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris.* Et de hac prima conclusione nec est, nec potest esse aliqua, vel apparens dubitandi ratio, cum propositum hoc aliis

Quibus modis dicatur aliquid ex Scriptura constare.

Virgo semper habuit propositum virginitatis.

veteris Testamenti sanctis, quibus longe superior extitit Virgo, concessum fuit, ut in 3. et 5. suppositione, probatum est.

Secunda conclusio : Beatissima Virgo ante Christi Domini Filii sui conceptionem, votum castitatis, et virginitalis perfectum emisit. Ita docet S. Thomas, 3. p. q. XXVIII. art. iv. ad 1. ibi : « Absolute Dei genitrix virginitaltem vovit antea quam ab Angelo nuntiaretur. » Et probatur satis ex responsione ejusdem Virginis Angelo facta in ipsa Annuntiatione, Luc. 1. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco.* Quæ verba D. Bernardus, hom. 4. super Missus est, sic perlucide explicat : « Cum sciat Dominus meus testis conscientiae meæ, votum esse ancillæ suæ, non cognoscere virum, qua lege, quo ordine placebit ei, ut fiat istud? Si oportuerit me frangere votum, ut pariam talem filium, et gaudeo de filio, et doleo de proposito; fiat tamen voluntas ejus. O immobile virginitalis propositum, quod neque Angelo filium Dei promittente, aliquatenus titubavit! » Sensus ergo illorum verborum : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* ad nostrum propositum est, id est, mihi non licet cognoscere virum, nec est jam positum in voluntate mea. Ex quibus verbis aperte colligitur, Virginem non solum propositum non cognoscendi virum habuisse, sed etiam ita fuisse voto ligatam, seu impeditam, ut licite non posset illum cognoscere. Si enim solum propositum, absque voti obligatione haberet non cognoscendi virum, integrum sibi esset, suo arbitrio licite illum cognoscere, nec esset, cur tam sollicitè quæreret; *Quomodo fiet istud?* Quia posset illi facile responderi, liberam habere facultatem cognoscendi virum, et filium debite concipere. Et illustrissimus Cardinalis Cæsar Baronius, tom. I. Annalium, fol. 19. littera D. super illa verba : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* ex D. Augustino, lib. de sancta virginitalte, c. iv. et ex D. Gregorio Nysseno, oratione de Christi Nativitate, sic ait : « Verum enimvero quam maxime opportune, se non cognoscere virum excepit, quod impossibile existimaret, semel Deo devota virginitalte, se virum aliquando cognituram. » Idemque defendit doctissimus Stapletonius, in Promptuario catholico super Evangelia, de festis Sanctorum, 2. p. in die Annuntiationis B. Virginis, super eadem verba : *Quomodo fiet istud*, etc. contra Calvinum, et alios hære-

ticos; et S. Bernardus Senens. sermone de septem verbis Mariæ, sermone 9.

Tertia conclusio : Beatissima Virgo non solum virginitaltem suam Deo consecravit, ante divini Verbi conceptionem, ut diximus in præcedenti conclusione, sed in templo adhuc existens, antequam de matrimonio contrahendo ageretur, et illud quidem, non sub conditione aliqua, sed absolute emisit : idque probat D. Augustinus, lib. de sancta virginitalte, c. iv. ex responsione Mariæ ad Angelum : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* in hæc verba : « Desponsata est viro justo, non violenter ablaturus, sed potius custodituro quod ipsa jam voverat. » Et D. Gregorius Nyssenus, hom. de Nativitate Domini, sic ait : « Quoniam Deo dicatam, et consecratam carnem, veluti sanctum quoddam donarium, intactam servari oportebat, idcirco, inquit Virgo Angelo, licet Angelus sis, licet a cælo venias, licet quod ostenditur naturam superat humanam, tamen me virum cognoscere nefas est. » Et D. Hieronymus, in historia de ortu Mariæ, in hæc verba : « Cum mandato Pontificum cæteræ virgines pronæ paruisent, sola Virgo Maria se hoc facere non posse respondit, dicens, se quidem, et parentes suos Domini servitio mancipasse, et insuper se ipsam Domino virginitaltem vovisse, quam nunquam viro aliquo commixtionis more cognito violare vellet. » Et ex aliis sanctis, et doctoribus, P. Christophorus de Castro, in historia Deiparæ, c. III. num. 17. et Beda, super c. i. Lucæ, et D. Anselmus, lib. de excellentia Virginis, c. iv. et Rupertus, lib. III. in Cant. et D. Bernardus, hom. 4. super Missus est, et ita sentiunt communiter theologi in 4. d. 30. Richardus, D. Bonaventura, Albertus Magnus, Hugo de sancto Victore, et alii, quos refert et sequitur P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXVIII. art. iv. d. 6. sect. 2. post medium; sed præcipue Albertus Magnus, lib. de laudibus Virginis, et Scotus, in 4. d. III. q. II. et P. Salmeron, tom. III. tract. VII. super illa verba : *Quomodo fiet istud?* etc. semper enim Deipara Virgo, quæ ab Spiritu Dei agebatur, divino nutu, et consilio virginitaltem appetiit, et vovit, æmulatrix existens charismatum meliorum. Quo proposito probabilius multo est, hanc divinam revelationem consecrandæ virginitalis habuisse ante matrimonium contractum, quam post illud; et quia hoc modo per votum absolutum Ma-

Virgo ante Christi incarnationem, votum castitatis emisit.

Virgo existens in templo vovit castitatem.

riæ virginitas fuit semper perfectior, et gratior Deo, præcipue cum exemplis apertis constet, virgines quam plurimas, ab ineunte ætate, et fere ab incunabulis, per votum castitatis Deo consecrasse; ergo multo magis hoc credendum est de sanctissima Deipara, Principe omnium virginum, quæ illarum dux est, et perfectissimum exemplar. Cæteris enim virginibus per partes præstatur gratia, nostræ autem Virgini tota se infudit gratiæ plenitudo, teste D. Hieronymo, serm. de Assumptione, et diximus libro I. præced. tract. II. nec ab ullo illustrium sanctorum vinci, sed omnes supperare debet, ut diximus in hoc tract. suppositione 3. Ad id autem de voto conditionato satisfiet in tract. VII. sequenti.

Quarta conclusio: Beatissima Virgo, quæ a sua immaculatissima conceptione usum rationis ad spiritualia habuit, ut in 1. suppositione diximus, non solum propositum virginitatis, nec solum votum ante Filii conceptionem, et ante matrimonium, ut in conclusionibus præcedentibus apparet, sed etiam in ipso conceptionis instanti, et in utero matris existens virginitatem suam voto explicito et absoluto, Deo consecravit. Ita tenent gravissimi auctores contemplativi, quos refert, et approbat Jacobus, episcopus Christopolitanus, explicans illa verba Cantici Virginis: *Fecit mihi magna, qui potens est*, etc. Luc. I. Dicunt ergo quod Virgo illico post sanctificationem fecit votum perpetuæ virginitatis in utero matris, quod postea per successionem temporis ostendit: nam statim tertio anno, tanquam virgo se ad Dei famulatum dedicavit ad serviendum Deo in templo Domini. Hæc illi. In conceptione enim sua Virgo Dei majestatem, pulchritudinemque contemplans, ardentissimo amoris igne flagrans eum sibi unicum sponsum elegit, perpetuæque virginitatis votum nuncupavit, juxta illud Cant. II. *Dilectus meus mihi, et ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, et inclinentur umbræ*. Hoc est, nullus alius sponsus mihi erit, nisi Deus meus, et ego illi ero sponsa, qui pascitur inter lilia virginitatis, virginibus mirum in modum delectatur. Illi virginitatem meam dedico, donec aspiret dies, et inclinentur umbræ, id est, usque ad vesperam mortis. Quam conclusionem tanquam probabilem, et verosimilem tuetur, et defendit P. Barradas. tom. II. Concor. lib. VI. c. 3. Quod etiam insinuasse videtur P. Suarez. tom. II. in 3. p. q. XXVIII. art. IV. d. 6. sect. I. versiculo, Dicendum, supposita ejus

doctrina, quod Virgo ab initio conceptionis usum rationis habuerit, ut diximus supra eodem, suppositione I. Ut sic Deus omnipotens sanctissimam Virginem ejus sponsam in initio viarum suarum possederit, et peculiari voto obstrictam possederit.

Quinta conclusio: Sanctissimus Joseph, ante desponsationem cum Virgine votum virginitatis emisit. Conclusio hæc quamvis in Scriptura divina expresse non contineatur, elici tamen potest ex his, quæ in ea manifeste continentur, juxta sextam suppositionem. Et probatur primo, quia sanctissimam Virginem votum fecisse perpetuæ virginitatis, huncque sibi præstitisse finem, ut hoc votum integrum constanter ad mortem usque servaret, in conclusionibus præcedentibus explicuimus. At Virgo Deipara prudentissima fuit supra omnes virgines: virtus enim prudentiæ appellatur sanctorum virtus, Prover. IX. v. 10. Quia non decebat Dei matrem, ex fatuis illis virginibus, quæ ex socordia dormitantes, neque oleum in vasis, neque ullam imminentium habebant periculorum curam, eligi, sed ex illis, quæ ornatæ erant sapientiæ et prudentiæ. Ergo cum officium sapientiæ, et prudentiæ sit imminetia pericula prævidere, et præcavere, et omnia remove impedimenta, et aptiora quæque procurare media, quibus tutius, faciliusque assequatur finis: prudens enim dicitur quasi procul videns, ut docet S. Thomas. 2. 2. q. XLVII. art. I. in corpore, et q. XLIX. art. VI. et VII. et de veritate, q. V. art. I. plane sequitur, quod Virgo prudentissima præviderit, et præcaverit prudentissime imminetia quæque virginitati suæ pericula, et ea sapientissime devitaverit, neque illius viri nuptias, neque cohabitationem admisit, de quo certa non esset, quod votum suo simile non haberet. Unde sequitur, quod beatissima Virgo certo scivit, vel per divinam revelationem, vel alia ratione, quæ Deo visa est, beatissimum Josephum tantæ esse sanctitatis, tantæ castitatis, et continentiæ, quod tuto illius curæ virginitatis suæ commendare custodiam posset. Fuit ergo B. Joseph perpetuæ virginitatis voto adstrictus, quemadmodum et ipsa Virgo.

Secundo probatur: Quia sanctissima Virgo sicut in cæteris virtutibus, sic in virtute justitiæ excelluit, quod dubitare nefas esset; nam si de Zacharia, et uxore ejus Elisabetha dicitur Luc. I. v. 6. *Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis, et*

D. Joseph ante desponsationem cum Virgine votum castitatis emisit.

Virgo fuit justissima.

go in in-
tini suæ
ceptionis
initatem
eo voto
securavit.

justificationibus Domini sine querela, cum tamen parentes servi Præcursoris essent, et noster similiter Joseph, qui futurus erat pater tantum putativus, justus ab Evangelista absolute appellatur, quanto magis, obsecro, Domini matrem, justitia insignem, electam fuisse credendum est? Sed justitiæ officium est, constantem, et perpetuam habere voluntatem jus suum unicuique tribuendi, et reddendi, ut dixit juriscons. Ulpianus, in l. justitia. ff. de justitia, et jure; ergo Virgo sanctissima in ipso nuptiarum contractu cum sanctissimo Josepho hanc habuit justitiæ virtutem, et perpetuam voluntatem; qua absque dubio careret, si habens ipsa votum perpetuæ virginittatis servandæ, viro nuberet, qui simile votum non haberet; cum juxta Apostolum I. Corinth. vii. *Vir potestatem non habeat sui corporis, neque uxor pariter sui*, sed alter alteri tenetur petenti reddere debitum. Novit ergo beatissima Virgo, ante nuptiarum contractum, Josephum, futurum ejus sponsum, servandæ perpetuo virginittatis propositum, et votum habuisse, quod in matrimonio divinitus ordinato perfacile est credere. Et sic ex utraque parte fuit justitia perfecte servata in animorum conjunctione, et fidelitate perfecta.

Virgo absque
peccato
purissima.

Tertio probatur : Quia sanctissima Virgo, ab originali præservata, nunquam in vita nec minimum veniale peccatum commisit, immo omnibus auxiliis, inspirationibus, et gratiis prævenientibus integre respondit, ut in 4. suppositione probavimus; unde nec verbum vanum, vel otiosum aliquando protulit : fuit enim in omnibus unica amica, et perfecta Dei columba, quæ peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus, sed si in sua cum Josepho desponsatione servasset suum perpetuum cælandæ virginittatis propositum, aut votum, nec aliunde cognovisset Josephum simile propositum habere, eum absque dubio circumvenisse, et decerpisse convinceretur B. Virgo, reaque esset mendacii, quia aliud in mente repositum, aliud verbis sponso promitteret, et Deus, qui conscientiae testis est, quacumque arte verborum quis juraverit, ita accipit, sicut is, cui juratur, intelligit, secundum D. Isidorum, lib. II. Sentent. c. xxi. ad fi. At hæc omnia, et similia aliena sunt a columbina Virginis nostræ simplicitate; ergo Josepho suum declaravit propositum, et ab eo simile cognovit, et sic inter pares, similesque pro-

positi fuit nuptiarum celebratus consensus.

Quarto probatur : Quia *sapientia Dei infinita attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*, Sap. viii. v. i. sed disponens idem Deus Filii sui matrem servare virginittatem perpetuo in matrimonio, debuit disponere media convenientia suaviter : nullum autem magis congruum, quam sponsum futurum ejusdem esse propositi, et consilii, ne agnum lupo, accipitri columbam, ovem leoni, Virginem raptori servandam traderet : ergo concedendo Deus matrem Josepho, Joseph firmum habebat propositum virginittatis simile Virginis voto.

Deus apponit
media ad finem
ordinata

Quinto probatur ab exemplo, facto argumento de minori ad majus, quod affirmative validum est : nam si id, de quo minus videtur inesse, inest, et id, de quo magis est, inerit, ut habetur in l. finali. c. qui ætate, vel professione se excusant, et late Everard. in sua Centuria, in loco a minori. Nam si Christus Dominus in fine vitæ inter ipsa mortis tormenta matrem suam provectæ jam ætatis, cum ex natura rei minus esset periculi, aut necessitatis, non nisi alterius virginis Joannis sibi dilectissimi commendavit custodiæ, multo certe magis faciendum id tunc erat, cum adhuc Virgo juvenis erat, et adolescentula, et cum ipsa pluribus, et diuturnis, et familiarioribus egebat obsequiis. Ex quo facile colliges, quam fuerit Deo charus et dilectus noster sanctus Joseph, et quanta in eo virginittatis enituerit puritas, cui juvenili adhuc ætate florentem adolescentulam matrem Virginem custodiendam commisit. Et quid mirum? nam si Putifar mortalis homo, et Gentilis, Josephum patriarcham, qui typum gessit nostri Joseph, ut in tract. iv. hujus II. libri diximus, talem scivit eligere, cui totius domus suæ curam committeret, quanto melius omnipotens, et sapientissimus Deus castissimum scivisset eligere virum, cui domus suæ, in qua per tot menses, et annos habitaturus erat corporaliter, committeret custodiam? Fuit ergo sanctissimus noster Joseph virgo, cui adolescentula adhuc Virgo commissa est.

Valet argumentum a
minori ad
majus.

Sexto probatur : Quia electus fuit sanctissimus Joseph Mariæ sponsus, ut propriis contrectaret manibus sacratissimum illud Christi corporis pignus, et ut esset sacratissimæ illius carnis nutritius. Sed accessurus Moyses prope rubum igne ardentem, de quo loquebatur illi Dominus, jubetur calceamenta

Joseph electio ad contrectandum Dominum.

de pedibus solvere ob loci reverentiam, quia locus, in quo stabat, terra sancta erat, ergo oportuit sanctissimi nostri Josephi pedes mentis, et affectus esse purissimos, solutos, et separatos ab omni impuritate, corruptione, et macula, siquidem non Dei umbram in rubo, sed sacrum illud corpus, in quo tota divinitatis plenitudo corporaliter habitabat, propriis tractaturus erat manibus. Neque enim eligeretur a Deo ad tam familiaria sibi, et charissimæ matri suæ exhibenda obsequia, nisi præexcellētis, raræque integritatis fuisset exornatus virtute. Quia sicut munus fuit rarum, et singulare, ad quod ex omnibus hominibus assumptus fuit Joseph: accedebat enim propinquissime ad matris dignitatem: siquidem pater Filii Dei, præterquam in generando, erat futurus; ita etiam in omnibus cum cæteros mortales præexcelluisse decuit virtutibus, et præcipue in castitate, quæ perfectissima exigebatur in nuptiis, ubi mater virgo, filius virgo, pater virgo est, omniaque candidissimo virginitatis flore exornantur. Fuit ergo Joseph perpetuæ virginitatis cultor.

Septimo probatur. Nam si B. Joannes Baptista, qui futurus tantum erat Domini Præcursor, et qui semel tantum in Baptismo sacrum Christi corpus retundens contrectaturus erat, electus fuit virgo purissimus, et tam sanctus, ut vix parem habuerit inter homines, qualem, obsecro, æstimabis fuisse Josephum, qui electus erat ut pater Filii Dei diceretur, et veri patris illi præberet obsequia? Certe virginem quoque fuisse oportuit, qui non solum calceamentorum Christi corrigiam solvere dignus fuit, quod Joannes humiliter recusabat, Marci 1. v. 7. sed etiam toties sacrum ejus corpus foveret in gremio, et manibus contrectaret, et portaret Deum in corpore suo, I. Corint. vi. unde concludendum est, quod sicut electa fuit mater virgo, in cujus utero Christus conciperetur, in cujus gremio foveretur, in cujus sinu gestaretur, et cujus manibus contrectaretur; ita electus fuerit pater putativus virgo, qui similia illi exhibiturus erat obsequia.

Octavo probatur. Quia si sacerdotibus, ratione justissima, inditum est perpetuum castitatis votum, quia sacratissimum Christi corpus consecraturi, manibusque contrectaturi erant: ergo Joseph, qui ad simile ministerium tangendi Christum, fuit electus, debuit esse simili virginitatis, et castitatis voto consecratus.

Nono, de perpetua Josephi virginitate perpulchre dixit Cardinalis Petrus Damianus, epistola 11. c. 4. ad Nicolaum Papam: « Ecclesiæ fides in eo est, ut non modo Deipara, verum etiam putativus pater, atque nutritius, virgo habeatur. » De quo, et de tota hac 5. conclusione videndi sunt Gerson, in sua Josephina; Hugo de sancto Victore, in annotatione super epistolam ad Gal. q. 3. et Archiepiscopus Capitefont. lib. de virginitate Mariæ; et Isolanus, de excellentiis S. Joseph, 1. p. c. 13. et 14. et Card. Baronius, tom. 1. Annal. in apparatu, n. LXIII. in fine, et Card. Bellarminus, tom. 1. Contr. V. lib. II. de Monachis, c. 22. et S. Petrus Chrysologus, sermone 175. et Alcuinus, sup. c. II. Joan. et P. Franciscus Antonius, in Catechismo, c. I. lectione v. art. 3. et S. Thomas, super epistolam ad Galatas. Et juris, et naturæ ratione probatur, quia quæ facti sunt, et in facto consistunt, non præsumuntur, nisi probentur, quia quod olim fuit, idem et hodie esse præsumitur, nisi contrarium probeatur, ut habetur in 1. testamentum. in fine, c. de testamentis. et probat optime Alciatus, in tract. de præsumptionibus, regula 2. præsumptione 25. et est. 1. 2. titulo 14. pagina 3. et ibi Gregorius Lopez. Sed nullibi constat, Josephum non fuisse virginem, ergo virgo fuit, quia virgo natus est, in quo natura non mutatur sine proprio hominis facto, et contrarium non constat.

Sexta conclusio. Sanctissima Virgo, et sanctissimus Joseph statim post desponsationem ex communi voluntate, et consensu, simul votum virginitatis emis(er)unt. Hoc videtur expressum in c. Beata Maria, xxvii. q. 2. ibi: « Quod Virgo corde conceperat, simul cum viro labiis expressit, et uterque in virginitate permansit. » Et Albertus Magnus, super Misus est, c. 38. hoc idem explicans dicit factam fuisse divinitus inspirationem utrique de altero, scilicet Virgini et Josepho, quod vellet uterque virgo manere. Et S. Bernardinus Senensis, sermone de S. Joseph, c. 1. in hæc verba: « Creditur revelatum fuisse Josepho Virginis propositum de virginitate servanda. Contraxit igitur matrimonium, committens se dispositioni divinæ; et tunc creditur, quod Joseph ex revelatione divina cognoverit Virginis propositum sanctum, et quod tunc ex communi consensu voverit sanctam virginitatem. Propterea creditur, quod Joseph usque hunc perseveraverit in sancta virginitate. » In quo etiam concordant Abu-

Joseph
semper
Virgo.

Joseph Ba-
ptistæ præ-
fertur, et
Virgini
comparatur.

Virgo, et Jo-
seph castita-
tis votum
simul
emis(er)unt.

lensis, in c. i. Mat. q. xxx. et Sotus, in 4. d. XXX. q. ii. art. 2. ad 1. Ita docet S. Thomas 3. p. q. XXVIII. art. iv. ad 3. et Gerson, et alii, quos refert P. Canisius lib. ii. de Virgine, c. 13. post medium; et P. Baradas, tom. I. Concor. lib. v. c. 7. ad finem, et refertur in historia Armenorum, quam tradit Frater Joannes Franciscus Salandria, Guardianus sancti Sepulchri, et Commissarius generalis Terræ sanctæ; et Mag. Dyonys. de Zarate, sup. 3. p. q. xxviii. fol. 208. pag. 1. et ex Abdia Babylonio, et D. Augustino tradunt aliqui recentiores. Qui omnes contendunt, Josephum una cum sponsa sua Deipara in nuncupando, et solvendo virginitatis voto persancte convenisse; divino scilicet id Numine providente, ut ad grande illud arcanum, quo mundi salus contineretur, Virgini Mariæ talis socius adjungeretur, qui ut in omni vita, sic etiam in vera pudicitia illi concors, atque conformis esset: fuit enim conjugii illius vinculum aureum, quia duobus virginitatis votis fuit exornatum: etenim Virgo et Joseph virginitatis votum simul nuncuparunt. Et hæc conclusio ex præcedentibus satis comprobatur. Et quia si in quamplurimis conjugibus in ipsa prima nocte sponsaliorum de perpetua virginitate servanda conventum reperitur, ut in libri IV. tract. iii. dicemus; quanto magis inter Virginem et Josephum divina ordinatione, et vaticinio copulatos?

Septima conclusio. Virgo et Joseph primi fuerunt, qui in veteri et novo Testamento, virginitatem suam voto omnipotenti Deo consecrarunt, ut lib. I. tractat. xi. probavimus. Quam autem ratione, stante virginitatis voto, ex utraque parte, potuerint licite beatissima Virgo et sanctissimus Joseph matrimonio conjungi, in sequenti tractatu videbimus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS VII.

Quomodo post commune virginitatis votum Deipara, et Joseph matrimonium debite contraxerint.

In quæstione proposita ratio dubitandi est, quia cum beatissima Virgo, et sanctissimus Joseph, votum virginitatis emisissent seorsim ante nuptiarum celebrationem, ut in tract. præcedenti resolutum est, qua ratione potuerint licite matrimonium postea contrahere? dicente Paulo I. ad Timot. v. v. 11. 12. et 13. *Cum enim luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt; habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Ubi S. Thomas, sect. 2. inquit: Apostolus loquitur de quibusdam mulierculis, quæ votum castitatis fecerant, et post primam fidem Deo datam nupserunt, aut nubere voluerunt. Et expressius D. Augustinus, lib. de nuptiis, et concupiscentia, tom. vii. et D. Hieronymus, super I. ad Timot. v. in hæc verba: « Voventibus virginitatem non solum nubere, sed etiam velle nubere, damnabile est. » Quorum sententia canonizata est in c. voventibus. d. 27. et idem D. Hieronymus, lib. i. contra Jovin. et refertur in c. 5. d. 27. sic ait: « Si nupserit virgo, non peccat, non illa virgo, quæ semet Dei cultui dedicavit: harum enim si qua nupserit, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. » Unde petentibus consilium, post castitatis votum, utrum valeat matrimonium contra illud initum, prudenti cautione respondendum est, eos non posse contrahere, subterfugiendamque esse responsionem de matrimonii valore, ne aliqua peccandi detur occasio, maxime quando consulens nosceretur non ita esse conscientie timoratæ. De quo latissime agit P. Thomas Sanchez, lib. VII. de Matrimonio, disp. xi. n. 12. 13. et 14. Quia aut beatissima Virgo contrahendo matrimonium cum Joseph consensit in carnalem copulam, aut non; si consensit, ergo primam voti fidem

Virgo et Joseph virginitatis antesignani.

Post castitatis votum non licet nubere, nec velle nubere.

fecit irritam; et si non consensit in carnalem copulam, nullum fuit matrimonium, quia finis matrimonii est, ut soboles procreetur, cum conditione contra matrimonii substantiam apposita: *Contrahe tecum, si prolis generationem evites, ut habetur in c. finali. de conditionibus appositis.* Et idem erit propter eandem rationem, si diceretur explicite, vel implicite: *Contrahe tecum, sub hac conditione, ut nunquam me cognoscas, quia ubi est eadem ratio, idem debet esse jus.*

Pro hujus quæstionis enodatione primo supponendum est, quod votum simplex castitatis impedit matrimonium contrahendum, non tamen dirimit jam contractum, ut jure canonico expresse determinatum est, in c. consuluit. et in c. rursus. qui clerici, vel voventes. et in capit. quidam. dist. xxvii. et in cap. nuptiarum. xxvii. quæst. 1. et in c. unico. de voto. in 6. Quæ jura hispano sermone transcripsit l. XI. tit. ii. part. 4. et resolvunt eam addentes rationem Innocentius I. in epistola ad Victricum, c. ultimo, et D. Augustinus, lib. de bono viduitatis, ad Julianum, c. 8. et 10. et P. Thomas Sanchez, lib. VII. de Matrimonio, d. xi. n. 4. et 5. quod votum simplex non corporis traditionem, sed solam promissionem importet, atque adeo verum dominium maneat apud voventem. Ea est autem natura promissionis, ut impediatur licita translationem domini rei promissæ in alterum, quod tantum militat adversus fidem præstitam; non tamen contra domini translationem a vero domino factam. Poterit tamen Ecclesia sua constitutione irritare matrimonia post simplicis castitatis votum contracta, sicut et potest alia impedimenta dirimentia de novo statuere; prout prudenti consilio Gregorius XIII. sua constitutione, quæ incipit: *Ascendente Domino in naviculam*, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quarto, in favorem nostræ Societatis Jesu decrevit, ut scilicet vota simplicia post biennium probationis emissa, irritent matrimonia postea contracta, quia ea vota magna deliberatione fiunt, nimirum præmisso probationis biennio ad deliberandum publice coram domesticis religiosis; efficiuntque ut vere mutetur status sæcularis in regularem, ac si voventes possint cogi, ne retrocedant, ac puniri tanquam apostatæ, quia biennio novitiatus peracto, et tribus illis votis simplicibus, substantialibus tamen, emissis, vere, et proprie

religiosos esse, et nominandos, quemadmodum reliquorum Ordinum religiosos, expresse Gregorius XIII. lo. cit. sancivit, et declaravit.

Secundo supponendum est, quod licet conditiones turpes contra bonum prolis annullent matrimonium, ut habetur in c. finali. de conditionibus appositis; secus autem quando conditio aliqua honesta, licet contraria bono matrimonii apponeretur, ut si duo contrahant, hac lege, ut in perpetua castitate vivant, qui hujusmodi conditio matrimonium non irritaret. Ita defendunt Paludanus, in 4. d. XXX. q. ii. art. 1. concl. 2. n. 6. et Abulensis, super cap. xxx. Num qu. XXXI. ad finem et Barbatius, in cap. finali. col. 1. de precariis. et Albertus Magnus super Missus est, q. xxviii. et Bernard. Busto in Mariali, iv. p. serm. 12. de desponsatione Mariæ, et videtur eandem tenere Gerson, iii. par. in serm. de Nativitate Virginis, consider. 2. alphab. 59. littera V. in fine, et eam dicit non esse improbabilem Sotus, in 4. d. XXIX. q. ii. art. 3. versiculo in 1. autem conclusionem, et esse vere probabilem asserit P. Thomas Sanchez, tom. I. lib. V. de Matrimonio, d. x. n. 1. et P. Suarez, 3. p. q. XXIX. art. 1. et ii. disputatione vii. sectione 1. post medium. Quia copula carnalis non est de essentia matrimonii, ut late probavimus tract. iii. hujus secundi libri; ergo conditio de illa non habenda, non illi adversatur, licet sit contra bonum prolis, atque ideo non illud irritat; tum etiam quia si ambo ante matrimonii contractum, voto se religionis, aut castitatis adstrinxissent, esset verum matrimonium, non obstante ea obligatione, qua alter tenetur ab altero minime petere debitum, ergo idem erit, quando ea conditio apponeretur in ipso contractu; et præterea quia manente illæso matrimonio, potest tolli jus petendi et reddendi, ut si ambo communi consensu voveant castitatem, vel profiteantur Religionem; ergo conditio auferens jus petendi, aut reddendi non erit contraria essentiæ matrimonii. Et probatur etiam, quia cum dominium distinguatur ab usu, ut manifeste patet ff. de usu, et usufructu legato, non implicat conferri dominium sub conditione nunquam utendi tali re, et sic in præsentī casu, et cum hac conditione, si quis contrahat, manet inhabilis ad contrahendum cum alia. Et si talis maritus inferat vim uxori, licet peccet contra justitiam, et pactum initum, non tamen

Conditio turpis impediens prolem irritat; non tamen si sit honesta.

otum simplex castitatis impedit, sed non dirimit matrimonium.

erit fornicarius. Et hanc opinionem, quia gravissimorum auctorum, et quia vere probabilis est, et quia castitati, et virginitati favorabilior est, et quia magis ad præsens nostrum conducit propositum, pro nunc libenter amplector, quamvis contraria a complurimis, et gravissimis doctoribus recipiatur, et approbetur.

Tertio supponendum est, quod in quolibet voto ea conditio semper tacite subintelligitur : nisi aliud magis Deo placuerit ; ut in c. 1. et in c. scripturæ. de voto. et in c. 3. de jurejurando. et tradit doctor Didacus Spino de Caceres, in suo speculo testamentorum, Gl. 12. principali, p. 296. col. 2. num. 8. et sic expressio ejus eo modo, et non alio, quo tacite continebatur, nihil operatur, ut habetur in l. 3. ff. de legatis 1. et ibi doctores, et Bart. in l. Cornelius, ff. de hæredibus instituendis. Taciti enim, et expressi idem est judicium in his, quæ veniunt ex ipsa rei natura, ut in l. cum quid. ff. si certum petatur, et ibi Jason, et doctores. Unde conditio illa : nisi aliud Deo placuerit, expresse posita non tollit vim, et perfectionem voti absoluti, cum, ut diximus, in omni voto intime includatur. Immo in omni promissione imbibitur hujusmodi ordo ad voluntatem ejus, cui fit votum, vel promissio : nam si ipse non acceptat, vel remittit, aut non vult rem promissam, cessat obligatio : est enim Deus supremus Dominus et Legislator, qui potest omnem obligationem irritare, et dispensare, ut explicant Paludanus et Scotus in 4. dist. XXX. quæstio. II. et P. Thomas Sanchez, libro 1. de Sponsalibus. dist. LXVII. numero 3.

Quarto supponendum est, quod ea, quæ Spiritu Dei peculiariter aguntur, non sunt lege communi regulanda, ut docuit D. Augustinus, lib. I. de Civitate Dei, cap. XVII. et Urbanus Papa II. in c. duæ sunt. XIX. quæst. 2. in hæc verba : « Spiritus quidem Dei lex est : et qui Spiritu Dei aguntur, lege Dei ducuntur, et quis est, qui Spiritu sancto possit digne resistere ? Quisquis igitur hoc Spiritu ducitur, etiam episcopo suo contradicente, eat liber nostra auctoritate : justo enim non est lex posita, sed ubi Spiritus Dei, ibi libertas : et si Spiritu Dei ducimini, non estis sub lege. » Et Alexander III. Pontifex Maximus, in c. licet. de regul. in principio, ibi : « Qui Dei Spiritu aguntur, non sunt sub lege, quia lex non est imposita justo. » Quod etiam lumine naturali motus Aristoteles, libro VII.

Moral. ad eundem, cap. XVIII. de bona fortuna, dixit in hæc verba : « His, qui moventur per instinctum divinum, non expedit consiliari secundum rationem humanam, sed quod sequantur interiorem instinctum, quia moventur a meliori principio, quam sit ratio humana. » Ut de quibusdam sanctis feminis, quæ tempore persecutionis, ut insectatores suæ pudicitiae devitarent, se in fluvium dejecerunt, testatur S. August. libro I. de Civitate Dei, cap. XXVI. in principio ; et in sermone de Epiphania. Quarum tamen memoriam sancta honorat Ecclesia, eo quod aliquibus fide dignis testificationibus ei constitit, divina auctoritate gestum fuisse, ut docet S. Thomas, 2. 2. quæst. CXXIV. articulo 1. ad 2. est tamen doctrina hæc cum grano salis, et prudentiæ intelligenda, quia ipse *Satanas transfiguratur se in Angelum lucis*, II. Corinth. XI. v. 14. Qua ratione D. Joannes, epistola I. cap. IV. v. 1. sic efficaciter monet : *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint*. Est enim quadruplex spiritus, secundum D. Bernardum, libro de conscientia, cap. de quatuor spiritibus in cordibus humanis, sic dicentem : « Quatuor spiritus loquuntur assidue, spiritus mundi, spiritus carnis, spiritus diaboli, et spiritus Dei. Spiritus mundi loquitur vana ; spiritus carnis loquitur mollia carni ; spiritus diaboli loquitur, quando male cogitamus, et aspera proferimus ; spiritus Dei loquitur, quando dulcia meditamur, et loquimur. » Tunc ergo motus ille a bono spiritu procedens reputabitur, quando objectum, et finis, ad quem movet, fuerit legi divinæ conformis, et ordinationibus Ecclesiæ, ut docet S. Thomas, 2. 2. quæst. X. articulo II. ad 3. ubi Cajetanus addit non solum requiri, ut bonus spiritus censeatur, quod moveat ad debitum finem, et objectum ; sed necesse est, quod ad bona meliora inducat, in hæc verba : « Nota pro habentibus visiones, quod appellatione malorum, veniunt minus bona : cum enim Spiritus sanctus amuletur charismata meliora, I. Corinth. XII. suadens, aut ducens ad minus bona, Spiritus sanctus non est. » Quæ Cajetani sententia intelligenda est etiam cum temperamento, respectu videlicet status personæ, quæ moveatur, cum omnibus circumstantiis, quia illi, quod est absolute melius, non erit melius, juxta Aristotelem III. Ethicorum : « Non est id, quod simpliciter est salubre, unicuique salubre, sed tantum sano, et non prave affecto ægritudine ali-

Conditio, quæ
tacite inest,
nihil opera-
tur.

Quæ Spiritu
Dei aguntur,
non sunt sub
lege.

qua. Neque id, quod est simpliciter dulce, unicuique dulce, sed tantum non habenti palatum indispositum. » Unde recte D. Paulus non valentibus continere, suadet matrimonio conjungi, ut melius et securius, ne urantur, cum tamen absolute continentia sit præstantior, in hæc verba : *Dico autem non nuptis et viduis ; bonum est illis si sic permanent, sicut et ego : quod si non se continent, nubant. Melius est enim nubere, quam uri*, I. Corint. VII. v. 8. et 9. in quibus omnibus discernendis standum erit iudicio catholicæ romanæ Ecclesiæ, sanctis Patribus, atque doctoribus catholicis, qui ea de re tractaverint. « Neque proprio iudicio fidendum, sicut plerique hodie faciunt, qui se spirituales nominant : Deo non intendentes, sed quamdam sibi ipsis fabricant sanctitatem, et propriis sibi placent in operibus : facileque illos dijudicant, qui aridæ eorum non assimilantur consuetudini et formulæ, fiuntque semper proprii capitis, ita ut illis præstiterit virtutibus illis caruisse, quibus cum rite uti nesciant, præ discretionis defectu, vitio convertuntur, » ut optime advertit ferventissimus divini verbi concionator Seraphinus Firmianus, in opusculis de vitæ perfectione, in tract. de aura et regali discretionem, c. 1. in fine. De quo etiam agit sancta Catharina Senensis, tract. II. Dialog. c. LXXI. per totum. Exacte autem ad probandos et discernendos spiritus, an ex Deo sint, decem regulas assignat et tradit ex aliis P. Rosignolus, libro III. de disciplina Christianæ perfectionis, c. XIV. per totum.

Quinto supponendum est, Deiparam Virginem non habuisse votum solemne virginittatis, quia voti solemnitas post Christum, immo auctoritate Ecclesiæ introducta est, ut expresse decrevit Bonifacius Papa VIII. in c. unico. de voto. in 6. statuens solum votum solemne matrimonium postea contractum dirimere, simplex autem tantum impedire, ne contrahatur ; sed duntaxat habuisse simplex virginittatis votum, tanto efficacius et vehementius, quanto ex majori charitate et gratia procedebat. Quod ita immobiliter, et perfectissime servavit, ut omni prorsus motu contrario aut repugnante caruerit, immo alios etiam suo simplici aspectu ad castitatem invitabat, ut bene advertit P. Suarez, tom. II. in 3. p. qu. XXVIII. art. IV. d. 6. sect. 3. in fine.

In hujus dubii responsione doctores non concordant : quidam enim facile se expe-

diunt, dicentes beatissimam Virginem non habuisse votum, sed virginittatis tantum propositum, in quo non attribuunt Deiparæ summam virginittatem, utpote Deo voto non consecratam. Alii vero asserunt Deiparam votum simplex virginittatis emisisse, verum potuisse revocari per parentes Virginis præcipientes nubere, ut habetur Numer. c. xxx. et xxxi. et de parentibus, et tutoribus diximus lib. I. præced. tract. II. quod excellentiæ virginittatis Deiparæ non multum favet. Alii vero docent votum emisisse sub conditione, nempe nisi Deo aliter videatur. Alii autem asseverant Deiparam et Josephum virginittatis votum ante matrimonium concepisse : postmodum autem certo oraculo cœlitus cognovisse, ut consentirent in copulam, de qua fuerint certi nunquam futuram, atque ita contraxerunt, non humana voluntate, sed cognito Dei beneplacito.

His suppositis, sit unica conclusio responsiva, beatissimam Virginem et beatissimum Josephum sancte et licite matrimonium contrahere potuisse et contraxisse, quia omnes theologi communiter fatentur beatissimam Virginem factam fuisse a Deo revelationem, sanctum Joseph nunquam debitum conjugale expetiturum. Unde sanctissima Virgo nunquam habuit explicitum animum consummandi matrimonium : alias enim non esset Virgo animo, sed solum carne. Nec tamen ex hoc impeditum fuit verum matrimonium ex perpetua voluntate continendi : nam cum matrimonium iniit Virgo, dedit viro absolutam potestatem in corpus suum : id enim requiritur, et sufficit ad essentiam veri conjugii ; tamen quia sciebat divina revelatione edocta, nunquam sanctum Joseph id expediturum, idcirco poterat habere, et habebat explicitam voluntatem semper continendi, in qua voluntate virginittas proprie consistit, ut explicant Abulensis, super cap. I. Matt. qu. xxx. et optime Card. Bellarminus, controvers. V. lib. II. de Mona. cap. 22. Virgo igitur contrahens matrimonium cum Joseph, in quantum erat ex parte contractus, qui intrinsece et ex natura sua ordinatur ad copulam, consentiendo explicite in illo contractu, consensit consequenter et implicite in copulam, non vero ex parte ipsius Virginis contrahentis. Erat enim certificata nunquam subsequi debere, ut clare docuisse videtur S. Thomas in 4. d. XXX. quæst. II. articulo I. quæstiuncula 3. ad 3. Quod clarius explicat P. Suarez, 3. pa. q. XXIX. art. I. et II.

Varie Doctores sententia circa votum virginittatis.

Virgo et Joseph licite ex divina revelatione matrimonium contraxerunt

Deipara voto virginittatis habuit simplex, non solemne.

d. 7. sect. 1. in fine, dicens : Beatam Virginem habuisse in causa et in radice consensum ad copulam, consentiendo in matrimonium, quod de se ad hoc ordinatur, et quod sic intelligi debeant verba D. Augustini rela. a in cap. Beata Maria, xxvii. quæst. 2. ibi : « Maria consensit in carnalem copulam, non illam appetendo, sed divinæ inspirationi in utroque obediendo, » scilicet implicite, et in radice. Et consentire hoc modo in radice, non est proprie velle et consentire, maxime quando per contrariam voluntatem proponit quis directe vitare actum; et sic nihil omnino derogat virginitati, et propositum virginitatis non pugnat cum consensu contrahendi vinculum conjugale, sicut non repugnat voluntas tradendi, vel accipiendi dominium, et non utendi. Maxime cum ex divina revelatione Virgo hoc contraxerit matrimonium, ut diximus in hujus libri II. tractatu II. fere per totum, et Hugo de sancto Victore, libro de virginitate Mariæ, quem S. Thomas, Albertus Magnus, et cæteri scholastici secuti sunt, ut tradit P. Suarez, loco nuper citato, et P. Barradas, libro VI. Concordiæ, cap. VII. ante medium, versiculo : urgebis. Nam si Virgo sanctissima in omnibus rebus speciali Spiritus sancti directione regebatur, ut libri I. tractatu x. probavimus, quanto magis in re gravissima matrimonii contrahendi, quæ ad statum totius vitæ pertinebat, et ad mysterium Incarnationis proxime ordinabatur? Et sic eadem revelatione beatissima Virgo intellexit suum sponsum Joseph libenter in perpetuam virginitatem fuisse consensurum, nullumque detrimentum perfectioni virginitatis suæ allaturum, ut optime Patres Suarez, loc. proxime citato, et Thomas Sanchez, lib. II. de Matrim. d. xxviii. numero 4. explicuerunt; et consequenter cum in hoc peculiariter beatissima Virgo mota fuerit ab Spiritu sancto, non est regulandus motus ejus lege communi, ut late in 4. suppositione probavimus. Huc etiam pertinet dictum celebre D. Augustini, in sermone de Assumptione Virginis : « Deus potuit, et decuit illum præservare corpus matris suæ a corruptione, ergo id fecit, aut ostendatur ratio quare non decuit. » Sed Deus potuit hanc revelationem Virgini ante matrimonium impertiri, et conveniens erat ad majorem ipsius Virginis perfectionem, et absoluti virginitatis voti majorem custodiam, et ad matrimonium contrahendum magis ordinatum, et conformius divino

decreto, et prophetiæ de Incarnatione Verbi in Virgine desponsata, ut in tractatibus I. et IV. libri I. præcedentis diximus. Ergo id fecit, aut ostendatur ratio quare non decuit. Semper enim D. Augustinus beatissimam Virginem a communi regula aliorum in favorem Virginis excipiebat, ut libro de natura, et gratia : « Excepta Virgine Maria, de qua, propter honorem Domini, nullam prorsus habere volo quæstionem : inde enim scimus, quod ei plus collatum fuit gratiæ, ad vincendum omni ex parte peccatum, quia concipere, ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. Hac Virgine excepta, etc. » Et D. Bernardus regulam constituit generalem super Missus est, sic inquires : « Quod per se sola Trinitas in sola et cum sola Virgine dignata est operari, illi soli datum est nosse, cui datum est experiri. » Et tandem pro hujus conclusionis de revelatione Virgini facta comprobatione, maneat verbum in ore subtilissimi et piissimi Scoti, in 4. d. XXX. quæst. II. in hæc verba dicentis : « Credendum est, quod sicut Deus allocutus est per Angelum Josepho in somnis, dicens illi : *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*, ita etiam dixisse creditur B. Virgini : *Noli timere accipere Josephum conjugem tuum*; et propterea nubere potuerunt sine peccato, et detrimento communis voti virginitatis. » Quod enim auctore superiore, maxime supremo fit, pœnam non meretur, immo et juste possidet, ut habetur expresse I. Gracchus, c. de adulteriis, et in I. juste possidet, qui auctore Prætoris possidet. ff. de acquirenda possessione.

Quod quidem satis confirmari potest exemplo Asseneth, Putipharis summi sacerdotis Ægyptiorum filiæ, quæ, teste Vincentio, lib. I. Historiarum, cap. cxviii. cum omnes sui temporis filias et mulieres pulchritudine superaret, in quamdam obseratam turrinam cum aliis virginibus se recepit, solos Deos immortales sua frui pulchritudine dignos esse constanter asseverans; qua in proposito firmiter permanente, Josephum patriarcham, totius regni proregem, pro congerendo tritico illuc adventasse refertur, quem videns Asseneth eleganti facie decorum, ejus amore capta, statim eum matrimonio sibi copulari petiit, idque patris sui summi sacerdotis, et regis consensu assecuta est. Vera profecto Asseneth Deipara nostra sanctissima Virgo fuit, omnium pulcherrima, omnium formosissima, absque ulla macula, ut in libri hujus II.

Figura matrimonii
Mariæ et
Josephi.

tractatū x. dicemus, quæ post virginitatem Deo voto consecratam cum aliis virginibus in Hierosolymitano templo angelicam perpetuo degere vitam decrevit, ut in libri I. tractatu x. et xi. vidimus, et in tractatu vi. hujus libri II. egimus; ubi cœlestibus signis, et divina revelatione, et templi sacerdotis summi consilio, Josephum in sponsum felici sorte recepit, ut in tractatu ii. hujus libri resolvimus, qui quidem pari pulchritudine, proposito, et virginitatis voto erat condecoratus, ut in tract. vi. præcedenti diximus; et in hujus libri II. tractatu x. dicemus, de quo videndus est Magister Gratianus, lib. III. de Joseph, cap. ii. pag. 16. 17. et 18.

Ad rationem autem dubitandi, et ad reliquas difficultates propositas respondetur, omnes illas cessare, supposita Dei revelatione et præordinatione, qua voluit Deiparam Virginem cum Josepho desponsari, et sic desponsatio Spiritu Dei facta, non est secundum leges communes judicanda, ut in 4. suppositione probatum est. Sed specialius respondetur, etiam seclusa revelatione, potuisse Virginem et Josephum licite et valide desponsari, sub conditione nunquam petendi nec reddendi debitum conjugale, quia cum essentia matrimonii in mutuo consensu consistat, et conditio turpis non sit, nulla ratione valorem matrimonii impediret, ut secundum probabilem sententiam in secunda suppositione diximus. Præcipue cum illa conditio: Nisi aliud magis Deo placuerit, nihil operetur, nec suspendat, quia eodem modo in quolibet voto implicite continetur, et cum Deo fiat obligatio, ipso non acceptante vel remittente, liber manet vovens, ut in 3. suppositione diximus. Idemque dicendum esset, quamvis beatissima Virgo solemne virginitatis votum emisisset, cum non solum suprema Dei potestate immediate, apud quem non est impossibile omne verbum, sed etiam humana ab eo summo Pontifici communicata, votum virginitatis solemne dispensabile sit, ob communem utilitatem, ut latissime hinc inde agitata quæstione tradit et resolvit P. Thom. Sanchez, lib. VIII. de Matrimonio, d. VIII. per totum, maxime nu. 6. 8. et 9. pag. 829. cum sequentibus. Unde si modo nostro intelligendi, et humano more esset loquendum, quæ major causa excogitari poterat, ad dispensandum cum Deipara in solemni virginitatis voto, si adfuisset, etiamsi foret amittenda virginitas, quam summum et uni-

versale bonum, et beneficium divini Verbi Incarnationis, quod est quodammodo principium omnium humanorum meritorum, ut docuit S. Thom. in 3. p. d. IV. q. III. art. 1. in corpore, et in hoc nostro Matt. Evang. c. I. v. 21. *Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*; ad cujus beneficii executionem Virgo sanctissima fuit medium per consensum, et fuit etiam causa realis et physica Christi Dei hominis, ut probat P. Suarez, 3. p. q. II. art. x. XI. XII. d. 10. sect. 6. longe post medium. Quo solo consensu beatissima Virgo plus meruit, quam omnes Angeli, et omnes homines omnibus suis actibus, ut singulariter dixit S. Bernardinus Senensis, et probat P. Suarez, ubi supra, sectione VIII. in medio; præcipue cum dispensatio Pontificis in voto castitatis simplici vel solemni, ordinaretur ad virginitatis corruptionem. Divina autem revelatio, vel, ut ita loquamur, dispensatio ordinata fuit, et esset ad virginitatem intensius conservandam, et ut virginitas intensior cum materna fecunditate jungeretur, ut in IV. lib. tract. II. dicemus, et ut impleretur divina præordinatio, quod Deus homo fieret in Virgine desponsata, ut in libri I. præcedentis tract. I. et IV. visum est. Et ex his sufficienter fit satis primæ et quintæ suppositioni, et difficultate de voto simplici impediante, et de solemni irritante. Agamus jam de Virginis et Josephi communi patria, quod tractatus octavus sequens declarabit.

Virgo Angelo consentiens plus meruit quam omnes homines et Angeli

Satisfit rationi dubitandi.

Seclusa etiam revelatione, contrahe-
re potuerunt Virgo, et Joseph, animo non consummandi.

Votum solemne castitatis dispensabile est.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS VIII.

Quod Nazareth fuerit communis patria et optima Jesu, Mariæ, et Joseph, et quid patria conferat.

Pro hujus tractatus et sequentium faciliori intelligentia, præmittenda aliqua in universali judicavi conveniens, et primo, quod quando duo casus sunt a lege antiqua æquiparati, dispositum in uno censetur etiam dispositum in alio, maxime in favorabilibus, quæ semper extensione nobilitantur. Ita habetur in c. si postquam. §. finali. de electione. in 6. et ibi Gl. verbo, provisione. et Gl. finalis in l. si quis servo. c. de furtis. et ibi Bartolus, Baldus, et doctores, et tradunt Jason, in §. ex maleficiis. Instit. de actionibus. n. 39. et Felinus, in c. finali. de Judæis. n. 2. Quod plane etiam procedit in correlativis, quod scilicet dispositum in uno extendatur ad aliud, ut in l. finali. c. de indicta viduitate tollenda. et ibi Bartolus, et doctores. Quia cum in his omnibus eadem sit formalis ratio, merito idem jus erit statuendum, juxta l. illud. ff. ad legem Aquiliam. et tradit late Everardus, in Centuria, in loco a simili, p. 102. Beatissima autem Virgo et sanctissimus Joseph ab antiquo in æterna electione et prædestinatione, et in prophetarum vaticiniis fuerunt in quadam proportionem æquiparati, ut illa vera et naturalis mater Dei esset, ille autem putativus pater, verus nutritor, et tutor censeretur, ut diximus lib. I. tract. IV. et v. et ex infra dicendis clarius apparebit, et ut sic essent relativi inter se, in ratione præcipue sponsæ et sponsi, ex hoc nostro Evangelio constat Matth. I. *Joseph virum Mariæ*, etc. et *cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph*; et Lucæ II. v. 48. *Pater tuus, et ego dolentes quærebamus te.*

Benedixit enim Dominus B. Josephum ad similitudinem Virginis Deiparæ sponsæ suæ, juxta illud Psal. LXXIX. in principio : *Qui deducis velut ovem Joseph.* Qui Psalmus apud

Hebræos habet titulum : « Pro victoria florum, rosarum, et liliorum, ut ait Glossa ibi in principio, et super Psal. XLIV. in principio, ex D. Hieronymo. Quod autem Virgo Deipara assimiletur ovi, manifestum est apud omnes, et propter fecunditatem : ipsa enim fructum illum protulit, qui totum mundum satiavit, juxta illud Eccli. XXIV. *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris*; et propter simplicitatem : de ea enim dicitur : *Oculi tui columbarum*, Cantic. I. v. 15. quia simplici intuitu cordis sui semper ad Deum respexit, neque ad terram oculos suos unquam reflexit, et ideo opera lucida semper habuit, juxta illud Matth. x. *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.* Et D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. 4. in medio, ex Hugo. de sancto Victore, Maria mansuetissima fuit per lenitatem, neminem lædens, sed omnes nutriendi doctrinis suis, et vestiendi suis exemplis, et pascendi carne Filii sui, quam ipsa generavit, de qua ipse Filius ejus dicit Joannis VI. *Caro mea vere est cibus*; et tandem nutrit nos lacte suæ devotionis, et vestit vestimento gratiæ in hoc sæculo; et gloriæ in futuro. Et propter hoc de ea dicitur Proverbio. ultimo : *Omnes domestici ejus vestiti sunt duplicibus.* Quod autem Joseph assimiletur mansuetudini ovis, dicemus lib. III. tractatu II. super illa verba : *Joseph autem vir ejus cum esset justus, et nollet eam traducere*, etc. et Deuteron. XXXIII. v. 16. *Benedictio illius, qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph.* Per rubum, qui ardebat, et non comburebatur, adumbratam fuisse Virginem Deiparam testantur omnes, præcipue D. Chrysostomus, D. Bernardus, D. Bonaventura, et alii relati a P. Canisio, libro II. de Virgine, cap. VI. ante medium, sic dicens : « Locus ille Exod. III. de rubo, quem ardentem in monte, sed sine omni combustionem Moyses admirans aspexit, ad materinitatem cum perpetua virginitate Mariæ spectat : sicut enim rubi naturam excedit, si flammis undique coopertus nihilominus manet incombustus, nullumque sui detrimentum faciat : ita non humanæ, sed divinæ virtutis opus proprium fuit prægnans Mariæ virginitas, quæ cum uxorem nunquam præstitisset, tamen puerperæ nomen promeretur, illæsa semper integritate. » Et D. Bernardus, hom. 2. super Missus est, eleganter interrogat : « Quid rubus ille quondam Moisaicus profendebat, flammam quidem emitens, sed non ardens, nisi Mariam parturie n-

Virgo et Joseph ab antiquo æquiparantur, et sunt correlativa.

Virgo, rubus Moysi.

Virgo assimilatur ovi, Joseph autem Virgini.

tem, et dolorem non sentientem? Unde merito de Virgine sic canit Ecclesia: « Rubum, quem viderat Moyses incombustum, conservatam agnovimus tuam laudabilem virginitatem, Dei Genitrix intercede pro nobis. »

Quod etiam in illa benedictione patriarchæ Joseph: *Benedictio illius, qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph*, nostrum Josephum fuisse figuratum, probant optime in particulari Isidorus de Isolani, lib. de S. Joseph, III. par. cap. ix. ante medium, et Magister Fr. Joannes de Godoy, in lib. variarum considerationum, super Psal. LXXXVIII. vers. 2. pag. 565. cum sequentibus. Veniat ergo benedictio illius, qui apparuit in rubo, super caput nostri sanctissimi Joseph, qui in quantum sponsus et vir, caput fuit Mariæ, juxta illud Pauli ad Ephes. v. *Caput mulieris vir*. Ignis in rubo, et Deus ignis in Joseph: *Joseph autem vir ejus cum esset justus*, etc. et sic videbat rubum ardentem, et non combustum. Videbat, inquam, Virginem sponsam suam prægnantem, et non combustam aliqua carnali corruptione, servata undique tori immaculati angelica puritate. Unde Angelus ei: *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam; quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*.

Quapropter doctissimus Gerson, sermone de Nativitate Mariæ, in exordio, et in prima consideratione, generaliter loquens dixit: « Sicut decuit, ut Maria tanta puritate niteretur, qua sub Deo major nequit intelligi, ut sanctus ait Anselmus, ita decuit, ut Joseph tanta prærogativa polleret, quæ similitudinem et convenientiam exprimeret talis sponsi ad talem sponsam, de qua natus est Jesus, qui vocatus est Christus. Et, ut potest colligi ex Matth. i. beatissimus Joseph fuit super omnes homines puros, similis Virgini gloriosæ. » Fuit enim Joseph a Deo electus in adjutorium simile Virgini, ut diximus in hujus II. libri tractatu II. et sic de utroque, Deipara scilicet et Josepho, propriissime dici potest illud Psal. LXVII. v. 7. *Deus, qui inhabitare facis unius moris in domo*.

Et in eodem intentu optime Isidorus de Isolani, lib. de sancto Joseph, in præmio II. part. sic explicuit: « Patres veteris Testamenti filiis, per quos Christus longo descenderat sanguine, uxores dicavere. Quid in altitudine divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei acitatum, superno illustrati Spiritu arbitramur? quando summæ sponsus parenti delectus est? Quanta inter utrosque parifor-

mitas excogitata? Quanto morum ingenuitas librata examine? Quibus superi et inferi, ac terrigenæ altissimi nexum conjugii et admirarentur et colerent. » Et inferius cap. II. sic ait: « Fuit Joseph de stirpe nobilissima Abrahamæ, ac David, quibus facta est repromissio Christi nascituri. Non fuit autem inventus similis Joseph in filiis eorum, qui fuerunt præstantiores cæteris hominibus mundi, usque ad adventum Christi, neque post. Inter viros igitur coætaneos B. Virgini, solus Joseph inventus est, Deo indice, ejus nobilitas juncta puritati, ac virtutum et morum sublimitati foret proportionata. » De qua etiam proportionem et similitudinem agens auctor Summæ Margaritæ confessorum, in quæstione ultima ex moralibus, in laudem sanctissimi Joseph, num. 15. dixit in hæc verba: « Verisimile est, et mihi indubitatum, quod sicut Dominus descendens de coelo elegit in terris in matrem perfectissimam super omnes feminas, ita in nutritium suum, et familiarissimum ministrum, qui pater ejus ab omnibus diceretur et putaretur, electissimum inter omnes post beatissimam Virginem accepit. » Et Gregorius Nyssenus, in oratione de Nativitate Domini, sic ait: « Ad hoc autem munus aptissimus inventus est Joseph, talis qualem ratio requirebat, ex eadem cum Virgine familia, tribu, et patria. » Et Nicephorus, lib. I. historiæ Eccles. cap. VII. « Porro non alius ipso Joseph visus est esse magis idoneus ad sponsalium conjunctionem contrahendam, quippe qui propinquitate generis eam contingeret: ejusdem enim tribus erant. »

Unde sancta Ecclesia in introitu Missæ sancti Joseph adducit, et applicat illud Psal. XCI. *Justus ut palma florebit*. Justus Joseph in evangelio ejusdem Missæ nominatur: *Joseph autem vir ejus cum esset justus*, Matt. I. Virgo autem Deipara similis palmæ decantatur, Cant. VII. v. 7. et 8. *Statura tua assimilata est palmæ. Dixi, ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus*. Et in epistola ejusdem Missæ applicatur Joseph illud Eccli. XLV. v. 4. *Elegit eum ex omni carne*, quia sanctissimus Joseph et beatissima Virgo electi fuerunt ex præstantissima, et nobilissima totius carnis progenie, ut in lib. I. tract. I. satis probavimus. Nam si Christus Dominus Dei Patris charitatem hominibus commendans ait, Joan. III. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*, et cum eo omnia, testante Paulo ad Rom. VIII. v. 31. *Quomodo*

enedictio
oi Mosaici
Josepho
convenit.

avima Vir-
ginis, et
Josephi
puritas.

Virgo et Jo-
seph assimi-
lantur palmæ

non etiam cum illo omnia nobis donavit? quid quæso beatissimæ Virgini, cui proprium Filium, ut esset utrique communis, concessit, negare potuit? Quid etiam similiter Josepho, cui eundem Filium educandum, et adjuvandum commisit, et cujus fidelitati matrem Filii sui fidenter credidit? Et sic Deus, *qui corda et renes scrutatur*, Psal. vii. excellentiori modo dixisse nostro Josepho credendus est, quod rex Pharaon alteri Josepho patriarchæ, Gen. xli. v. 39. et 40. *Numquid sapientior, et consimilem tui invenire potero? Tu eris super domum meam, et ad oris tui imperium cunctus populus obediet.* Et concludit tandem sanctus David, Psal. civ. v. 21. *Constituit eum dominum domus suæ, et principem omnis possessionis suæ.* Ex quo præfacto fundamento plenus ager, et spaciosus locus cuique fideli patebit ad manendum, et discurrendum a prærogativis et privilegiis pene infinitis Deiparæ Virgini a tota sanctissima Trinitate effusis, ad concessa et communicata ejus dulcissimo sponso Josepho, ut sic *benedictio ejus, qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph.* Deut. xxxiii. v. 16.

Secundo præmittendum est, diversa prorsus ratione res amari a Deo, atque a nobis: nam quod est in creaturis objectum divini amoris, id totum fit eo ipso divino amore, atque ita divinus amor creat, et infundit bonitatem in rebus, per quam illæ sunt ejus objectum. Nos vero non facimus amore nostro bonum illud quod diligimus, sed ab eo potius alias facto incitatur ad ipsius amorem, ut docet S. Thomas, 1. p. q. xx. art. ii. in corpore, et explicat doctissime P. Gregorius de Valentia, disp. I. quæst. xx. puncto 2.

Unde regulam generalem et utilissimam elicit D. Thomas, 3. p. q. xxvii. art. iv. in corpore, in hæc verba: « Quos Deus ad aliquid eligit, ita præparat et disponit, ut ad id, ad quod eliguntur, inveniantur idonei. » Quod manifeste comprobatur ex Apostolo II. Cor. iii. v. 5. et 6. *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est, qui et idoneos nos fecit ministros novi Testamenti.* Et Jeremiæ insufficientiam suam proponenti, A, A, A, *Domine Deus, nescio loqui, quia puer ego sum*, responsum est a Deo: *Ne timeas a facie eorum, quia tecum ego sum*; Jerem. i. v. 6. Et Christus Dominus, Joan. xv. v. 16. agens cum Apostolis ait: *Ego elegi vos, et posui vos ut eatis, et fructum afferatis, et fru-*

ctus vester maneat; ut quæcumque petieritis Patrem in nomine meo, det vobis. Quod ad nostrum peculiare propositum sic explicat S. Bernard. Senensis, sermone de S. Joseph: « Generalis regula est, quod quodcumque divina gratia eligit aliquem ad aliquam gratiam singularem, seu ad aliquem sublimem statum, omnia charismata donat, quæ illi personæ sic electæ, et ejus officio necessaria sunt, atque illam copiose decorant. Patet autem in Patribus veteris Testamenti, scilicet in Moyse, Josue, Abraham, Isaac, Jacob, David, Salomone, et sic de aliis Prophetis. Patet etiam hoc in novo Testamento, in Virgine benedicta, in Apostolis, in Evangelistis, in Doctoribus, et in Religionum institutoribus, et sic in toto decursu veteris, et novi Testamenti. Quod maxime verificatum est in S. Joseph, putativo patre Domini nostri Jesu Christi, et vero sponso Reginæ mundi et Domini Angelorum, qui ab æterno Patre electus est fidelis nutritus, atque custos principalium thesaurorum suorum, scilicet Filii ejus, et sponsæ suæ. Quod officium fidelissime prosecutus est; cui propterea Dominus Deus ait: *Serve bone et fidelis, intra in gaudium domini tui*; Matth. xxv. v. 23. in quibus verbis de isto sanctissimo viro Joseph describitur triplex bonum; in primo exprimitur nobilitas generationis, ibi: *Serve bone*; in secundo, gratiositas conversationis et gratiæ, ibi: *et fidelis*; in tertio, sublimitas glorificationis, ibi: *intra in gaudium domini tui.* »

Ad particularia autem descendendo circa ea, quæ naturalia reputantur, inprimis sanctissima Virgo et beatissimus Joseph, dono ejusdem patriæ nobilitati sunt: utrique enim contigit provincia Galilææ, et in ea civitas Nazareth, ut constat Luc. i. v. 26. et 27. ibi: *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph*; etc. et c. ii. v. 4. et 5. *Ascendit autem Joseph a Galilæa, de civitate Nazareth, etc.* et D. Hieronymus, lib. de ortu Mariæ sic ait: « Domus paterna Mariæ est ex Galilæa, et civitate Nazareth; maternum autem genus ex Bethlehem erat. » In utraque autem provincia Galilææ, sive inferiori, in qua erat Hierusalem, quam incolebant Virgo, et Joseph, sive in superiori trans Jordanem, in quibus variæ nationes habitabant cum Judæis mixtæ, ut affirmant Josephus, lib. III. de bello Judaico, c. iv. et Strabo, lib. xvi. suo-

Josephus do-
mus Domini
superior.

Quos Deus e-
ligit, disponit
ad id, ad quod
eligit.

Joseph o
Deiparæ p
tria Nazare
Galilææ.

rum operum, et D. Ambrosius, super Psal. XLIII. et Card. Toletus, in c. I. Luceæ, annot. 48. ad finem, et Magist. Leo Castrensis, super c. IX. Isaiaë, pag. 216. in fi. et 217. in principio, ubi defendit, non esse duplicem Galilæam, sed unam, cujus pars, quæ excurrit in meridiem, inferior est dicta; quæ vero vergit ad septentrionem, finitima finibus Tyri et Sidonis, Galilæa superior est appellata; et hoc sensu dicitur duplex Galilæa. In civitate ergo Nazareth Galilææ inferioris nati sunt, et in ea degebant, et cognatos suos habebant Virgo et Joseph, ut testatur P. Joannes Maldonatus, super cap. XIII. Matth. v. 54.

Nazareth interpretatur
c. quæ interpretatio
convenit Christo, et
omni Virgini
Joseph.

Civitas autem Nazareth provincie Galilææ, patria Virginis et Joseph, optima terra erat, et ferax, et fructibus satis fecunda, et gignebat candidiores homines, ut tradit D. Isidor. lib. XIV. Etymol. c. III. pag. 226. col. 2. et campos latissimos habebat, ut ait D. Hier. in epitaphio Paulæ ad Eustochium, ante medium. At vero Nazareth interpretatur flos, ut explicat D. Hier. in epistola ad Marcellam, ad fi. to. 1. significat etiam custodiam floridam, et virgultum, ut ait D. Bernardus, in epistola ad milites templi, et etiam separationem, ut ait de Isolani proxime citandus, et P. Salm. to. III. de infantia Salvatoris, tract. IV. ad fi. p. 39. col. 1. Interpretatur etiam Nazareth, sanctitas, consecratio, unctio, et munditia, ut tradit Frater Bernard. Busto in Mariali, v. p. ser. 3. de Annunt. fol. 175. col. 3. et 4. Et optime quidem ait Hier. super cap. XXI. Matth. super illa verba: *Hic est Jesus Propheta a Nazareth Galilææ*: A Nazareth autem Galilææ, quia ibi educatus fuerat, ut flos campi nutriretur in flore virtutum. Et sic fuit valde conveniens, ut Christus Dominus conciperetur, et educaretur in civitate Nazareth provincie Galilææ, in qua Judæi, et gentes habitabant, quia populum Judæorum, et populum Gentilium salvare veniebat, ut ait D. Paul. ad Rom. XV. *Dico autem Jesum Christum ministrum fuisse circumcisionis, Gentes autem super misericordia honorare Deum*; et ad Ephes. II. v. 14. *Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum, et medium parietem macerie solvens, inimicitias in carne sua.* etc. de quo inferius tract. XIII. lib. IV. explicantes illa verba nostra Evangelii: *Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*, latius dicemus.

Convenit etiam interpretatio dicta nomi-

nis Nazereth Deiparæ, et Josepho, qui candidissimi flores, et fragrantissima virginitatis lilia, inter quæ pasceretur dilectus Dei Filius, ut Cant. VI. v. 2. fuerunt. Nam Christo apparente, proprietates floris totus mundus expertus est: legis namque veteris hyems transiit, et recessit, et flores apparuerunt in terra nostra, et tempus innovationis humanæ naturæ, per gratiæ divinæ exuberantiam advenit: fructus coelestium donorum appropinquavit: medicinam sacramentorum confecit: sensus vanitate rerum temporalium virtute sua destitutos bono odore refecit: coronandis demum pro peccatoribus venit. Congruit ergo civitas Nazareth Christo Domino, B. Virgini, et sanctissimo Josepho, ut optime dixit Isidorus de Isol. lib. de S. Joseph, I. p. c. III. fol. 4. pag. 2. explicans illud Cant. II. v. 11. et 12. *Jam hyems transiit, imber abiit, et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit.* Bene ergo, et apposite Nazareth interpretatur flos, ut ait Albertus Magnus super Missus est, cap. 31. quia in ea conceptus fuit Christus, qui sicut flos de flore sine mixtione, de matre, salvo virginitatis decore, processit. Nomen igitur civitatis, in qua concipitur Christus, exprimit statum temporis, et finem operis, ad quem venit: ibi enim conceptio floris illius nuntiata est, qui ait Cant. II. in principio: *Ego flos campi*. Conceptus fuit Christus in Nazareth, ut adimpleretur Prophetia Isa. XI. in principio: *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet.*

Christus processit ex Virgine, sicut flos a radice

Dicitur autem Christus flos campi, et non horti, qui ut flos horti nascatur, terra aperitur; flos autem campi sine terræ apertione nascitur, et sic Christus de Virgine natus est sine virginitatis ejus violatione. Unde beatissima Virgo recte ab Isaia nomine virgæ designatur, quia ex ea prodiit flos florum, et fructus fructuum benedictus Jesus Filius ejus, et Dei. Et quia sicut flos gignitur ex subtilissimis humoribus virgæ, ita Christus Dominus non fuit generatus ex humano semine, sed ex purissimis sanguinibus B. Virginis, secundum D. Dionysium, III. de divinis nominibus, et ideo Isa. XI. dicitur: *Egredietur virga de radice Jesse*, pro B. Virgine, et *flos de radice ejus ascendet*, pro ipsius felici prole, ut ex glossa, et aliis tradit Bustus, loco supra citato, fol. 58. col. 2. et fol. 175. col. 3. et D. Bernar. hom. 1. super Missus est, post principium: « in Nazareth ergo nun-

Christus quare dicitur flos campi, et non horti.

tiatur Christus nasciturus, quia in flore speratur fructus processurus. » Et Tertullianus, lib. de Incarnatione Christi, explicans illud Isaïæ : *Egredietur virga de radice Jesse*, etc. sic ait : « Ipse Christus est flos de virga nata de radice Jesse, radix autem Jesse, genus David, virga ex radice, Maria ex David, flos ex virga, Filius ex Maria. Ipse erit et fructus ventris : flos enim fructus quia per florem, et ex flore omnis fructus. » Et D. Chrysost. hom. 116. in expositione Psal. xxii. to. 1. et ho. 30. super c. xii. Matth. tom. 2. et hom. de sancto, et adorando Spiritu, to. 3. et D. Ambr. lib. de institutione virginis, ca. 9. virgam Isaïæ pro virgine sacra accipiunt : mater enim dicitur radix filii, et filius appellatur flos matris, secundum D. Hier. lib. 1. adversus Jovin. et refertur in c. tunc salvabitur. 33. q. 5. in 2. p. Decreti, in hæc verba : « Tunc salvabitur mulier, si illos genuerit filios, qui virgines permansuri sunt; si quod ipsa perdidit, acquirat in liberis, et damnum radicis, et carnem flore compenset, et pomis. » Et sic secundum veritatem Hebraicam, loco, et *flos de radice ejus ascendet*, legitur : et Nazaræus de radice ejus ascendet, ut proxime diximus, et tradit Bernardinus Busto in Mariali, ser. 3. de Annuntiatione Virginis, fol. 175. col. 2. in principio.

Flos ergo Nazareth, flos beatissima Virgo, quia sicut flores sunt pulcherrimi, fragrantia suaves, spem fructuum promittentes; sic et B. Virgo corpore, et anima pulcherrima fuit, cui dicitur ab sponso suo cœlesti, Cant. iv. *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te*; ubi Hugo de S. Victore ait : « Maria pulchra in corpore, pulchra in mente, corpore decora, mente sincera. » De quo latius in hujus II. lib. tract. x. dicemus. Et sicut conditio floris est redolentia, et suavitas odoris, sic et beatissima Virgo suavissimum suarum virtutum reddebat, et reddit odorem, in cujus persona dicitur, Ecclesiastici xxxiv. *In plateis sicut cinnamomum, et balsamum aromatizans odorem dedi, quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris*. Unde D. Ambros. lib. I. de virginitate, dixit : « Beatissima Virgo fuit ut virguncula fumi ex aromatis myrrhæ, et thuris, et universi pulveris pigmentarii, quia multis erat repleta virtutum odoribus, et sic ex ea fragrabat suavissimus odor, etiam spiritibus Angelicis. » Et D. Hier. in ser. de Assumptione, inquit : « Vere hortus deliciarum B. Virgo, in quo con-

sita sunt omnia florum genera, et odoramenta virtutum. » Et quemadmodum conditio floris est fructuositas, sic et a beatissima Virgine florentissima, fructus ille dulcissimus exiit Christus Dominus, et sic dicitur Ecclesiastici xxiv. *Ego mater pulchræ dilectionis, agnitionis, et sanctæ spei. In me omnis spes vitæ, et virtutis. Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, et a generationibus meis adimplemini*. « Ipsa enim Virgo, secundum D. Aug. ser. de Nativitate Virginis, est flos campi, de qua ortum est speciosum lilium convallium, quo deletur et culpa. » Meritissime ergo, et omnium Sanctorum, et Angelorum B. Virgo, et B. Joseph poterunt hac ratione dicere illud Pauli II. Cor. ii. *Christi bonus odor sumus Deo, in iis, qui salvi fiunt*.

Et peculiariter interpretatio nominis Nazareth, id est, custodia, vel custodiens, congruit sanctissimo Joseph et ejus officio, quia custos fuit Domini sui, et Servatoris omnium Christi; et etiam custos fuit immaculatæ Virginis, et sponsus separatus, quantum ad torum, per angelicam munditiam; ipse enim nescivit torum, sed in deliciis virginittatis perseverans cum diva cœlorum Regina, unctus suprema gratia, mundus puritate mira, custos terrestris Paradisi, et separatus a carnis spurcitiis, ut advertit de Isolani loco proxime citato, fol. 5. pag. 1.

Exponitur etiam Nazareth, Patre Salmerone teste, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. iv. ad finem, sanctum, sive segregatum Deo, quæ significatio, et Christo et Mariæ mirifice convenit, quia tam mater ex privilegio quam Filius suapte natura, longe ab omni re profana, maxime autem a peccato, etiam originali, sunt segregati, divinoque cultui ac honori maxime mancipati et consecrati; ita ut ille Sanctus Sanctorum dicatur, et illa sanctificatum Deo tabernaculum; omnisque sanctitas a Deo per Christum et Virginem ad nos descendit, quemadmodum per Adam et Evam omnis perditio, et immunditia. Quod etiam suo modo quadrat sanctissimo Joseph, cui sanctificatio in ventre matris, repressio fomitis, confirmatio in gratia, et peccati mortalis immunitas, divino Numine contigerunt, ut in III. libri tract. ii. et iii. dicemus.

Nazareth, ut diximus, interpretatur sanctitas, quia licet B. Virgo fuerit in utero matris, per præservationem a peccato, sanctificata, tamen postea in conceptione Filii,

Maria flos
pulcherrimus
anima et
corpore, et
Deipara et
Joseph flores
fragrantissi-
mi.

Nazareth
dicitur e-
stos, san-
ctum, sanc-
tas et unct-

sanctificatione fuit superaucta et superplena, et sic Angelus ei dixit : *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissima obumbrabit tibi*. Interpretatur præterea unctio, quia in Nazareth fuit illa unctio celebrata, de qua Danielis prophetia, c. ix. v. 24. *Et impleatur visio et prophetia, et ungatur Sanctus Sanctorum*. Christus enim, qui dicitur Sanctus Sanctorum, in hac civitate fuit unctus, in instanti suæ conceptionis, et ab Spiritu sancto sine mensura repletus, ut dixit B. Petrus Apostolus, Act. x. *Unxit eum Dominus Spiritu sancto et virtute*.

Patria cuique
dulcis, et
laudabilis.

Vocatur autem patria, eo quod communis sit omnium, qui in ea nati sunt, secundum D. Isidorum, lib. xiv. Etymol. c. 5. ad finem. Et sic dixit Jacob patriarcha Laban socero suo, Genes. xxx. v. 25. *Dimitte me ut revertar ad patriam meam, et ad terram meam*. Unde unicuique patria sua charissima et gratissima est, ut dixit juriscons. Scævola, in l. qui habebat. ff. de legatis 3. ibi : *suavissimæ patriæ meæ; estque adeo sua patria cæteris dulcior et amabilior, ut ita a natura comparatum sit, ut patriam suam, qualiscumque illa sit, laudet, extollat et prædicet, ut facit Ulpianus juriscons. in l. 1. in principio, ff. de censibus. et Diodorus Siculus, lib. iv. suorum operum, satis apposite, malignitate quarundam regionum descripta, addidit : « Has tamen qui incolunt oras, tanta vitæ incommoda nolunt effugere, sed ultro eam potius diligunt vitam, quam alio cogantur more vivere. » Adeo ut patriæ fumus luculentior homini videatur, quam ignis alibi, quia qui fumum patriæ in conspectu habet, jam is patriam ipsam attigisse videtur, ut dixit Lucianus, in encomio patriæ; ex quo illud Ovid. lib. i. de Pont. eleg. 4. ad Rufinum :*

Non dubia est Ithaci prudentia, sed tamen optat.

Fumum de patriis posse videre focis.

Unde etiam præstantem hujus amoris effectum extulit Aristoteles, lib. ii. Rhetor. c. 21. et lib. ix. Ethic. c. 8. in hæc verba : « Pro patria pugnare optima avis est, hoc est, nihil opus est augurio ei, qui pro patria pugnam capessit, et pro patria non dubitat vir bonus mortem oppetere. » Et conclusit Naso ad Rufinum loco supra citato :

Est et amor patriæ ratione valentior omni.
Nescio, qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, et immemores non sinit esse sui.

Et Gualterus in Alexandrum, lib. 1. sic ait :

O patriæ natalis amor, sic allicis omnes, etc.

Et Virgilius in Bucolicis :

Nos patriam fugimus, et dulcia linquimus arva.

Et idem Gualterus, lib. 6.

Dulcior est patrius alieno cespite cespes.

Cum ergo Christus Dominus sit oriundus de civitate Nazareth, clarum est quod hanc civitatem, quæ est patria sua, valde diligit, ut ex prædictis colligit Bernardinus Busto, loc. cit. Idemque eadem prorsus ratione censendum est de sanctissima Virgine et de beatissimo Joseph, quia in Nazareth nati, educati, et cives commorantes fuerunt.

Jesus, Maria, et Joseph patriam amabant.

Et quamvis negari non possit locum patriæ, aut cœli proprii influentiam agere non posse in animam rationalem quoad actus liberos intellectus et voluntatis, quia nullum corpus potest imprimere in rem incorpoream, ut docuit Aristoteles, lib. iii. de anima, text. 42. et licet possit occasionaliter inclinare in quantum imprimunt in corpus humanum, et per consequens in vires sensitivas; quia tamen vires sensitivæ obediunt rationi, ut docuit Aristoteles, iii. de anima, text. 42. et 47. et lib. i. Ethic. c. ultimo; et Gen. iv. v. 7. *Sub te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius*; et late docet S. Thomas, 1. p. q. LXXXIII. art. 1. ad 5. et q. CXV. art. iii. et iv. et 1. 2. q. IX. art. v. et 2. 2. q. XCV. art. v. vi. et vii.

Cœlorum influentia non agit in animam rationalem directe.

Fateri tamen necesse est, patriæ nobilitatem nonnihil ad hominum nobilitatem, gloriam, et honorem facere. Unde vir minoris nobilitatis, qui originem duxit ex nobilissima civitate, præferendus est nobiliori alterius inferioris civitatis, ut dixit Glossa, in l. 1. c. de Alexandriæ primatu. lib. 11. et plurimis doctoribus adductis, resolvit Tiraquellus, de nobilitate, c. 12. per totum.

Patria suos nobilitat alumnos.

Et loquendo in esse naturæ, expertum est, ex patria mores veluti ingenuos accipi, et ex

Ex diversa patria diversi mores.

variis cœli locis, aspectibusve, diversas ingenerari morum contemperationes, ut asserunt Hyppocrates, lib. de aëre, locis, et aquis; et Plato, in Timæo, et lib. VIII. de Repub. et lib. V. de Legibus, ad finem, et Aristot. lib. VII. Polit. et lib. XIV. orbicularum quæstionum, c. 4. 8. 15. 18. et Plin. lib. II. hist. nat. c. 30. et Galenus, lib. de substantia virtutum animalium, c. 9. et lib. II. de temperam. et complex. et in libro, cui titulus est, Corporis temperaturam animi mores sequi, et Alexander ab Alex. lib. IV. dierum Genial. c. 13. cujus etiam sententiæ sunt omnes scriptoris astronomici, et inter cæteros Ptolomæus, lib. II. quadripart. c. 2. et 3. Sed omnium præstantissime ille sideralis scientiæ professor insignis Firmicus Maternus, lib. I. Astronom. c. 1. qui et vera, et experientia comperta dixit in hæc verba: « Quædam gentes ita a cœlo formatæ sunt, ut propria sint morum unitate conspicuæ. Scythæ immani crudelitatis feritate grassantur; Itali fiunt regali semper nobilitate præfulgidi; Galli stolidi; Græci leves; Syri avari; Afri subdoli; Siculi acuti; luxuriosi semper Asiatici, et occupati voluptatibus; Hispani elata jactantia, animositate præpositi. » Quamquam secundum eundem auctorem, in eodem lib. c. IV. « Supervacanea est disputatio de moribus gentium, cum harum nationum videamus plurimos astris dominasse. » Sed ipsius naturæ ductum sequentes Herodotus, in Calliope, et Plutarchus, in suis Apophthegmis, referunt, « quod cum montuosa esset Persarum regio, et aspera, vellenteque propterea ipsi Persæ, regnante Cyro, campestem ac mollem capere, id quidem non passus est Cyrus, inquirens, et plantarum, et hominum mores, et ingenia regionum quoque similitudinem trahere; hoc est, naturale esse, ut in mollibus locis, molles proveniant, unde profectum videtur antiquum adagium, in Græcorum collectaneis redactum, scilicet: Mores hominum, et plantarum semina ad regionis habitum respondent. »

Loca humida
et deliciosa
inclinant ad
luxuriam.

Et sic experientia compertum est in locis humentibus, et deliciarum refertis redundare luxuriam et turpitudinem; juxta illud Job XL. v. 10. 11. et 16. qui loquens de Behemoth impudicitiae Deo turpissimo ait: *Ecce Behemoth, fortitudo ejus in lumbis ejus, et virtus illius in umbilico ventris ejus; sub umbra dormit in secreto calami, et in locis humentibus.* Ubi D. Gregorius, lib. XXXIII.

Moral. cap. V. sic explicat: « Loca humentia, in quibus Behemoth dormit, sunt opera voluptuosa et luxuriosa; juxta illud Ezech. XVI. v. 49. *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis, et abundantia, et otium ipsius et filiarum ejus.* » Et hoc etiam pertinet determinatio juriscons. Ulpiani, in l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de Ædilitio edicto, ubi in hæc verba scribit: « Qui mancipia vendunt, nationem cujusque in venditione pronuntiare debent: plerumque enim natio servi aut provocat, aut deterret emptorem. Idcirco interest nostra scire nationem: præsumptum etenim est, quosdam servos bonos esse, quia nationis sunt non infamæ; quosdam malos videri, quia ea natione sunt, quæ magis infamis est. »

Et in concilio Nannetensi, cap. 11. et refertur in c. quando. dist. 24. institutum est, ordinandorum patriam investigari debere, ut proinde sciatur, quibus ipsi sint moribus imbuti. Et D. Gregorius, lib. II. Epistolarum, epistola 25. ad Squillatinum episcopum, et refertur in c. Afros. d. 98. idem decrevit, et Lucius III. Papa, in c. constitutus. de purgatione canonica. in cujus confirmationem dixit Bartolus in tractat. de Guelfis, et Gibelinis, col. 4. « Quod de jure quis præsumitur esse ejus factionis et affectionis, qualis est ejus patria, quia juris gentium præceptum est, ut patriæ pareamus, ut docuit Pomponius juriscons. in l. 2. ff. de just. et jure. cujus verba sunt: Veluti erga Deum religio, ut parentibus et patriæ pareamus. »

Omittendum tamen non est, quod sicut locus non sanctificat homines, sed homines locum, ut in lib. I. tract. XI. diximus; ita etiam locus non nobilitat homines, sed homines locum; quod exemplo Aristippi satis comprobatur: « nam cum Dionysius Syracusanus in Aristippum indignatus, illum extremum omnium fecisset accumbere, ille: illustrem, inquit, hunc locum fieri, et apparere voluisti, » auctore Laërtio; et exemplo Agesilai, qui cum adhuc puer esset jam rex declaratus, et in Gymnicorum ludorum celebratione in loco parum honorifico a chori magistro collocaretur, parens dixisse fertur: « Bene sane est; ostendam enim non loca viris, sed viros locis dignitatem conciliare, » ut tradit Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis: qui etiam refert de Damonide, qui cum a chori magistro in ultimam chori partem locatus fuisset; « Recte profecto, dixit,

Illustres vi
patriam
nobilitant.

o doctor chori, excogitasti, quo pacto quoe in honoratus locus honorabilis fieret. » Quæ, et similia refert Tiraquellus, de nobilitate, c. viii. num. 9. et 10. et cap. xii. nu. 17. et Cassaneus, in catal. gloriæ mundi, par. xii. consideratione 16. et 17. et optime Galenus, in exhortatione ad bonas artes, tradit de Anacharsi Scythæ, qui cum esset genere Barbarus, a quodam exprobratus, quod esset Scythæ, respondit : « Mihi quidem patria dedecori est, tu vero patriæ. » Quis dubitat Stagyram magnam dignitatem habuisse per suum civem Aristotelem? et Athenas non ob terræ fecunditatem, neque alia ratione, sed per viros optimos quos genuit?

Quod si hoc contigit cuicumque ignobili et humili patriæ, ex eo quod in ea aliquis vir illustris genitus fuerit, ut modo vidimus, quanto melius, et perfectius hunc honorem civitas Nazareth, quæ alias nobilis, et optima erat, ut diximus supra, consecuta fuerit, cum in ea Christus Dominus conceptus fuerit, educatus, et nutritus, et B. Virgo, et beatissimus Joseph in ea nati, et incolæ fuerint? Et sic inter omnes appellationes Nazareth, illa obtinuit principatum, cum in solemnitate palmarum populus dicebat : *Hic est Jesus propheta a Nazareth Galilææ*; Matth. xxi. et etiam cum Judæi volentes capere Christum, dicebant se *querere Jesum Nazarenum*, Joan. viii. et cum Pilatus in triumphali crucis titulo scripsit : *Jesus Nazarenus Rex Judæorum*, unde credentes in Christum Nazaræi fuerunt appellati, et Christicolarum societas dicta est secta Nazaræorum, Actorum xxiv. v. 5. Neque obstat, quod cum Philippus Apostolus dixisset Nathanaëli, Joan. i. v. 45. *Quem scripsit Moyses in lege, et propheta, invenimus Jesum filium Joseph a Nazareth*; dixit ei Nathanaël : *A Nazareth potest aliquid boni esse?* quasi diceret, non? et sic videtur, quod Christus non debuerit esse de civitate Nazareth, neque ipse ei sua conceptione aliquam dignitatem tribuisse, quia respondetur, quod si Nathanaël verba prædicta dixit dubitative, vel negative, ut exponit Chrysostomus, erravit; et ideo Philippus cum dixit ad Christum, ut ab eo instrueretur, dicens ei, *Veni. et vide*, vel melius secundum Augustinum, quem refert, et sequitur Nicolaus de Lyra, et Glossa etiam ordinaria ibidem, quod Nathanaël erat doctus in lege, quod satis insinuavit Philippus dicens Nathanaëli : *Quem scripsit Moyses in lege, et*

propheta, invenimus Jesum, etc. et ideo sciebat Christum debere concipi in Nazareth, secundum vaticinium Isaïæ, cap. xi. v. 1. *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini*. Ubi secundum veritatem Hebraicam habetur : *Et Nazaræus de radice ejus ascendet*, et ideo dixit ut legisperitus prædicta verba affirmative, quasi diceret : *A Nazareth potest aliquid boni esse*, id est, a Nazareth civitate tanti nominis, posse esse aliquem bonum, vel eximium doctorem, vel summum Salvatorem, ut explicuit Glossa ordin. super illa verba Joan. i. *Dixit ei Nathanaël*, et Origenes, Rupertus, et Beda, quos refert P. Joan. Maldonatus super Joan. cap. i. v. 46. et tandem senex et propheta Simeon, Luc. ii. in suo cantico de Christo Domino dixit : *Lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebis tuæ Israël*.

Quod autem B. Virgo civitatem suam Nazareth magnificaverit, aperte satis adumbratum fuit in sancta Judith. c. xv. v. 9. cum seq. in illis verbis : *Joachim autem summus Pontifex de Hierusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis, ut videret Judith; quæ cum exisset ad illum, benedixerunt eam omnes, una voce dicentes : Tu gloria Hierusalem; tu lætitia Israel; tu honorificentia populi nostri*. Quas laudes applicans P. doctor Canisius, lib. i. de Virgine, c. 2. paulo post principium, Deiparæ Virgini, sic ait : « Hæc sancta, et sæculis omnibus celebranda Judith, Maria scilicet, eleganti sane aspectu prædita, et decora nimis, quæ superbissimum caput amputat Holoferni; mulier Hebræa, quæ populo Dei pro certa desperatione præsentem salutem, ac triumphum affert, de qua recte proprieque dixeris, quod de illa miranda victrice gratus Dei populus prædicabat : Benedicta tu filia a Domino Deo excelso, præ omnibus mulieribus super terram. Tu gloria Hierusalem; tu lætitia Israel; tu honorificentia populi nostri. At fuerunt enim hæ benedictiones Judith, ejus benedictionis qua Virginem matrem Deus cumulavit, umbræ quædam tenues, » ut dixit P. Barradas, lib. VII. Concor. cap. vii. super illa verba : *Benedicta tu in mulieribus*.

De Joseph vero dubitandi locus non est, quin nativitate sua, et habitatione diuturna illustriorem reddiderit Nazareth, una cum puero Jesu clientulo suo, et cum purissima Virgine sponsa sua, cum utriusque esset superior, et fidelis, et servus prudens consti-

tutus a Domino super familiam suam, et cui magis congruit Redemptoris nomen, quam alteri Iosepho patriarchæ, ut ex professo dicemus inferius. Et hæc de præsentī tractatu dicta sint satis, in sequenti tract. IX. de nobilitate Mariæ et Iosephi disserendum nobis erit.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS IX.

De perfectissima naturali, et spiritali nobilitate sanctissimæ Deiparæ Virginis, et sanctissimi Iosephi sponsi ejus.

In tractatu VIII. præcedenti vidimus Nazareth Galilææ patriam communem sanctissimæ Virginis, et ejus dulcissimi sponsi, fuisse optimam, et ex se potentem suos cives nobilitare, nisi ab eis ipsa majorem nobilitatis splendorem accepisset; modo in hoc IX. operæ pretium erit, de ipsorum præexcellenti nobilitate personali aliquid agere, ultra ea, quæ diximus in lib. I. tract. v. quia secundum D. Ambrosium, super cap. I. Lucæ, in principio; «Non solum mores in his, qui prædicabiles sunt, sed etiam parentes oportet laudari; ut veluti transmissa immaculatæ puritatis hæreditas, in his, quos volumus laudare, præexcellat.» Primum enim, quod senex et sanctus Tobias precatione quæsit a viro filium suum comitatus, quem Raphaëlem Archangelum esse ignorabat, fuit, de qua domo, et tribu originem duceret, in hæc verba: *Rogo te, indica mihi, de qua domo, aut de qua tribu es tu?* Qui cum respondisset: *Ego sum Azarias Ananiæ magni filius;* tunc Tobias: *Ex magno genere es tu;* et magna confidentia filium suum ducendum commisit, dicens: *Bene ambuletis, et sit Deus in itinere vestro;* etc. Tob. v. v. 16. et 17. cum sequentibus. Quia nobiles necessitate quadam constringuntur, ne ab antiquorum probitate degenerent, ut ex Boëtio, D. Hiero-

nymo, et aliis inferius dicemus; cui consonat practica apud jurisprudentes passim recepta, scilicet legitimandam esse in judicio quantumcunque summario plene personam litigantis, ut docuit Bartolus, in l. quamvis. num. 3. c. de edicto D. Adriani tollendo. et Aristoteles, lib. I. Poster. cap. I. tex. 2. de præcognitis, ubi sic ait: «De subjecto cujuslibet scientiæ debemus prius cognoscere, quod sit, et quid sit, et quod nulla sit prior cognitio; postea autem agatur de passionibus, et proprietatibus.»

Et quia nomina debite imposita rebus debent esse consonantia, ut notum est apud omnes, scire oportet, quæ differentia constituenda sit inter hæc duo, scilicet, nobile, et generosum: aliqui enim eis utuntur promiscue, alii vero aliter: nam Aristoteles, lib. I. de historia animalium, c. I. prope finem, dicit: «Leones esse nobiles, lupos autem generosos.» Quasi nobile id esse dicatur, quod ex bono prodiit genere, generosum vero, quod a sua natura non degenerat. Cornelius vero Frontinus, in lib. de nominum, verborumque differentiis, asserit, nobilem dici nobilitate rerum; generosum autem, qui ex cognatione. Quod etiam discrimen Tullius, in Paradoxis, assignavit. Sed clarius, et præstantius D. Isidorus, lib. I. different. capit. I. num. 10. in hæc verba: «Inter generosum et nobilem hoc interest, quod generosus nascitur, nobilis opibus fit:» nam si hæc duo nomina idem significarent, neque ulla aliqua re dissiderent, non diversis nominibus nuncuparentur, ut advertit Tullius, loco citato, et universaliter Imperator Constantinus, in l. si idem. c. de codicillis. Dicuntur etiam nobiles a noscendo, veluti noscibiles, ob nobilitatem claram, illustrem, conspicuam, et apertam, ut ex Tiraquello, et aliis tradit D. Joannes Gutierrez, lib. III. practicarum quæstionum, q. XVI. n. 33.

In ipso autem primo hujus materiæ limine, omnibus illa se offert difficultas, quare cum omnes homines sint ex eisdem parentibus, quantum ad carnem: *Fecit enim Deus ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terræ,* etc. Actor. XVII. v. 26. alii nobiles, illustres, et clari; alii vero ignobiles, obscuri, et plebei nominentur. Cum etiam quantum ad animam ex eodem quoque Patre Deo optimo creati simus, juxta illud Malach. 2. *Numquid non Pater unus omnium nostrum? Numquid non Deus unus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque*

Differentia
inter nobile
et generosum.

Utilitas ex
nobilitate
parentum.

Nobilitas,
ignobilitas
unde
proveniant

vestrum fratrem suum, violans pactum patrum vestrorum? Doctores quamplurimi hac difficultate pressi hoc disticho rogant :

Si pater est Adam cunctis, si mater et Eva,
Curne omnes sumus nobilitate pares?

Variæ de vera nobilitate sententiæ.

Circa quod varia varii censuere. Alii quidem virtutem esse nobilitatis speciem; alii vero virtutem cum divitiis conjunctam; alii autem virtutem sine divitiarum mentione; alii tandem ex bello, litteris, divitiis, et ex rebus præclare gestis, veram nobilitatem procedere affirmant, addentes sequens carmen :

Degenerant homines vitiis, fiuntque minores;
Exaltat virtus, nobilitatque genus.

De quo optime agit doctor Joan. Gutierrez, lib. III. pract. quæst. q. XVI. n. 38.

Vera nobilitas a virtute dimanat.

Vera ergo nobilitas in virtute, et in morum præstantia consistit, et ab ea procedit, et processit, non in sola majorum nostrorum nobilitate, quia illa præcise sumpta illorum bonum fuit, non nostrum; et sic merito Ovidius, lib. XIII. *Metamor.* adversus Ajacem, qui de majorum suorum nobilitate gloriabatur, graviter dixit :

Nam genus, et proavos, et quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco. —

Cui concinit eleganter Seneca Tragœdioraphus in Hercule Furente, dicens :

— Nobiles non sunt mihi
Avi, neque altis inclytum titulis genus,
Sed clara virtus. Qui genus jactat suum,
Aliena laudat. —

Et pulchre omnia complectens D. Hieronymus, in epistola ad Helvidiam, sic ait : « Nobilitas mundi nihil aliud est, quam divitiæ inveteratæ; omnes autem divitiæ de iniquitate descendunt. Unde et illa vulgata sententia mihi videtur esse verissima : Omnis dives aut iniquus, aut iniqui hæres. Nobilitas igitur generis ex iniquitate venit. » Et sic mundana nobilitas rotæ comparatur, quæ incessabili mutatione sua, ex regibus comites, et ex comitibus reges; ex rusticis milites, et ex militibus rusticos facit; et tandem Aulus Gellius, lib. XV. *Noctium Atticarum*, cap. IV. asserit multos altissimum dignitatis gra-

dum ascendisse, qui prius ignobilissimi homines, et despicatissimi fuerunt. Virtuti ergo vera nobilitas attribuenda est, ut docuit M. Tullius Cicero, in oratione responsiva Salustio, qui cum contemptum vocaret novum hominem Arpinatem, dixit : « Ego meis majoribus virtute mea præluxi, ut si prius noti non fuerint, a me accipiant initium memoriæ suæ; tu tuis vita, quam turpiter egisti, magnas offudisti tenebras; ut etiamsi fuerint egregii cives, certe venerint in oblivionem. Quare noli mihi antiquos viros objectare; satius enim est, me rebus gestis florere, quam majorum opinione niti; et ita vivere, ut ego sim posteris meis nobilitatis initium, et virtutis exemplum. » Et consonat cujusdam viri doctissimi sententia apud Ant. Monachum, lib. 2. *Melisseæ*, ser. 79. in hæc verba : « Liberos honeste vitam agentes genitorum suorum ignobilitatem legere, ut e diverso liberos insipientia, et imperitia cognationis suæ nobilitatem inquinare. » Unde hæc mundi nobilitas sæpius causatur, et procedit a rege, vel principe, quia quem princeps vult nobilitare, efficitur nobilis civiliter, ut probant latissime Tiraquellus, de nobilitate, c. 6. per totum, et Doctor Gutierrez, lo. citat. n. 35. et 36. De quo latius infra, in hoc eodem tractatu. Et cum nobilitas hæc honorifica possit ab homine acquiri vel deperdi, homo est illius vere dominus, et poterit, absolute loquendo, eam periculo exponere, ut defendunt Adrianus, in 4. in q. de restitutione famæ, et Sotus, de secreto, memb. 1. q. III. con. 2. et 7. et lib. v. de just. et jure, q. x. art. 2. versiculo celeberrimum, et Navarrus, in Manuali, c. XVIII. n. 27. 28. et 29. et Ledesma Lusitanus, in 4. q. XVIII. art. 2. et Covarruvias, lib. 4. var. resol. cap. II. n. 8. contra Cajet. 2. 2. q. LXXIII. art. II.

Et licet ex eisdem parentibus Deus fecerit omne genus hominum, ut vidimus, negari tamen non potest, ab ipsa prope mundi origine, nobilitatis et ignobilitatis differentiam ortum habuisse. Hi sane, qui virtute maxima, præclaris gestis noti fuerunt, reputati sunt nobiles, ut incipientes a filiis Adam invenimus Abel justum, et virtuti deditum, nobilem fuisse; Cain vero ex malis operibus ignobilem. Et postea cum omnes homines in diluvio perierint, salvis tandem Noë, et tribus filiis ejus, ex quibus duo, Sem et Japhet, majorum virtutem et nobilitatem retinuerunt, et in posteros propagaverunt; tertius vero Cham ob nudum

Iniqui majorum nobilitatem obscurant, boni autem illustrant.

Nobilitas et ignobilitas ab initio mundi.

patrem ebrium derisum ab ea decedit, auditque a patre suo : *Maledictus Chanaam, servus servorum erit fratribus suis.* Genes. IX. v. 25. Idque multis probant Otolara, lib. II. de nobilitate, II. p. c. IV. num. 4. et 5. et Ferdinandus Mexia, lib. I. de nobilitate, c. XL. et doctor Joannes Gutierrez, lib. III. pract. quæst. quæst. XVI. num. 36. cum sequent. et Tiraquellus, de nobilitate, c. XXXVII. n. 157. cum sequentibus.

Christiana
nobilitas a
sola virtute
dimanat.

Apud Christianæ autem fidei professores, una et sola est nobilitas, quæ a virtute et charitate procedit, ita ut ille nobilior sit, qui magis Deo per amorem, et charitatem accesserit, ut docet D. Hieronymus, in epist. ad Demetriadem, de virginitate, sic dicens : « Ille clarus, ille sublimis, ille sit nobilis, ille tunc integre nobilitatem suam se servare putet, si dedignetur servire vitiis, ab eisque non superari. » Et idem D. Hieronymus, in epistola ad Celantiam : « Nulli te unquam de generis nobilitate præponas, neque obscuriores quoque humiliori loco natos te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos suspicit singulorum. Servum et nobilem de moribus pronuntiat. Sola apud Deum libertas est, non servire peccatis; summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. Quid apud Deum in viris nobilius Petro, qui piscator et pauper fuit? Quid in feminis B. Maria illustrius, quæ sponsa fabri describitur? Sed illi piscatori et pauperi, cælestis regni a Christo creduntur claves. Hæc sponsa fabri meruit esse Mater illius, a quo ipsæ claves datæ sunt. » Et sic Dominus ipse Deus, I. Reg. II. dixit : *Quicumque honorificabit me, ego honorificabo eum, et quicumque contempserint me, erunt ignobiles.* Idemque ostendit Christus Dominus, cum ita nos docuit orare, *Pater noster, qui es in cælis*, Matth. VI. vers. 9. quem locum explicans D. Chrysostomus, hom. 20. in Matth. ait : « Non dicit : Pater meus, qui es in cælis, sed : Pater noster, superbiam remittens, invdiamque explodens, et introducens matrem bonorum omnium charitatem, et humanarum rerum inæqualitatem prorsus expellens, et miram regis cum paupere æqualitatem honoris ostendens, si tamen in maximis, et ad æternam gloriam necessariis communione sociemur. Cunctis enim hanc unam, et eandem nobilitatem donavit Deus, cum dignatus est omnium Pater vocari. » Et D. Augustinus, lib. II. de sermone Domini in monte,

eundem locum interpretans ait : « Admonentur hic genere nobiles secundum sæculum, cum Christiani facti fuerint, non superbire adversus ignobiles, quoniam simul Deo dicunt : Pater noster, etc. quod non possunt vere, ac pie dicere, nisi se fratres agnoscant. » Et concludit D. Hieronymus, in epistola illa ad Celantiam : « Frustra sibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cum universi paris honoris, et ejusdem apud Deum pretii sint, qui uno Christi sanguine sunt redempti. Neque interest, qua quisque conditione natus sit, cum omnes in Christo renascamur. » Quapropter justissime D. Agatha, inter acerrimos martyrii cruciatus aiebat : « Summa ingenuitas est ista, in qua Christi servitus comprobatur. » Et sic David Psal. XXXIII. v. 6. ad hanc veram nobilitatem hortatur dicens : *Accedite ad Deum, et illuminamini, et facies vestræ non confundentur.* Et D. Gregorius Nyssenus, in oratione de Thaumaturgo : « Una est generis amplitudo, propinquitas cum Deo; quæ non casu cuiquam contigit, quemadmodum mundana claritudo generis, quæ etiam ad improbos defertur, sed quæ non aliter ac electione voluntatis acquiri possit. » Et D. Gregorius Magnus, super I. Reg. cap. IX. ait : « Nobilis dicitur, qui a superna conversatione conspicuus est, et de mundanæ vitæ rusticitate nihil habet : inde enim nobilis, unde civis. » Et diximus in lib. I. præcedentis tract. v. de quo lib. III. super illa verba : *Joseph autem, vir ejus, cum esset justus, fusius dicemus.*

Pro quæstione posita distinctius enodanda, advertendum est cum D. Gregorio Nazianzeno, oratione 28. sic dicente : « Triplex genus est nobilitatis; unum, quod superne originem traxit, quod quidem si consideremus, omnes peræque nobiles sumus, quippe ad imaginem Dei creati. Alterum, quod a sanguine profiscitur, ejus ratione haud quidem scio, an quisquam nobilis dici possit, cum corruptione constet. Tertium a virtute, aut vitio agnoscitur, ejus vel uberius, vel exilius participes efficimur, prout, opinor, divinam imaginem, vel integram servaverimus, vel corruperimus. Atque hanc demum nobilitatem amplectetur quisquis vere sapiens, ac philosophus fuerit, etc. » Et in particulari Dyonysius de Isolaniis, de Joseph, prima parte, c. VII. agens de nobilitate sanctissimi nostri Joseph, sic ait : « Advertendum est, nobilitatem hominis in tribus considerari, in causa, in substantia, in sufficientia; in causa, si a

Triplex nobilitas, a Deo, a sanguine, a virtute, et convenit D. Josepho.

nobili origine principium ducat, quæ in S. Joseph excellentissime fulsit : nam in origine illius triplex inventa fuit dignitas. Prima corporalis, secunda spiritualis, tertia cœlestis ; prima regalis, secunda sacerdotalis, tertia prophetalis, et hæc cœlestis, quia futura prædicere donum Dei est : David enim rex fuit, Abraham patriarcha, Nathan propheta, a quibus originem duxit Joseph. In persona vero sua triplicem pariter possedit nobilitatem : fuit namque justus mente, dignitate, Reginae cœli sponsus, officio Dei nutritius, ac pater putativus. In efficientia itidem triplicem effectum præclarissimum nobilitatis toti universo produxit : nam Salvatorem mundi suo excepit hospitio ; deduxit per longa terrarum spatia incolumem, suo servitio, proprio labore, et exercitio per multos annos eum nutrit. Hi sunt novem radii nobilitatis sanctissimi Joseph, quibus sole clarius præstantissima illius nobilitas mortalibus explanata redditur. » Et præstantius D. Bernardus, hom. 2. super Missus est, in hæc verba : « Huc accedit, quod dicitur Joseph de domo, et familia David : vere enim de domo David, vere de regia stirpe descendit vir iste Joseph, nobilis genere, mente nobilior, plane filius David, non degenerans a patre suo David. Prorsus, inquam, filius David, non tantum carne, sed fide, sed sanctitate, sed devotione ; quem tanquam alterum David Dominus invenit secundum cor suum, cui tuto committeret secretissimum, atque sacratissimum sui cordis arcanum. Cui, inquam, tanquam alteri David incerta, et occulta sapientiæ suæ manifestavit, et dedit illi non ignarum esse mysterii, quod nemo principum hujus sæculi cognovit. Cui denique datum est quod multi reges, et prophetæ videre voluerunt, et non viderunt, audire, et non audierunt ; et non solum videre, et audire, sed etiam portare, deducere, amplecti, deosculari, et nutrire, et custodire. Ex quibus satis aperte liquet, ut optime Isolanus, de Joseph, l. p. c. 6. sanctissimum Joseph omni nobilitate claruisse, excellereque ejus sanctitatem, propter castam generationem, juxta illud Sapient. iv. vers. 1. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate ! immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est, et apud homines : sanctitas enim, et nobilitas Joseph excellit gemmis undique circumdata radiantibus. Nam retro radiat præclarissima nobilitate ; ante radiat profundissima humilitate ; supra radiat præstantissima dignitate ;*

infra radiat mundissima peccatorum immunitate ; intus radiat virtutum magnificentissima puritate ; a dextris erga Deum radiat ardentissima charitate ; et a sinistris in proximum radiat ineffabili pietate. »

Et cum per genealogiam Joseph, recensita sit Deiparæ genealogia, quia ab eadem regia Davidica stirpe procedebant, ut in lib. I. tract. v. per totum, diximus, clare constat, quod, quæ modo diximus de perfecta nobilitate Joseph, competant excellenter Deiparæ nobilitati, cum de illa agens D. Ambrosius, lib. II. de virginitate, indubitanter sic asserat : « Quid nobilior Dei matre ? quasi dicat, nihil in rebus creatis. Omnes enim præclaritates, ingenuitates, dignitates, et nobilitates, quæ possent esse in aliquo individuo humano, posuit Deus in hac egregia puella, quæ omnes principes, duces, reges, et imperatores, et quoscumque nobilissimos viros, et feminas nobilitate transcendit. Debit ergo secundum Albertum Magnum super Missus est, B. Virgo esse nobilissima secundum omnem modum nobilitatis, et dignitatis in summo, adeo quod, excepto Filio suo, fuit nobilior individuum omnibus individuis, quæ in humana natura fuerunt. Ideoque de ipsa Domini matre dici potest illud Apoc. XXI. *Claritas Dei illuminavit eam.* De quo videndus est Bernardinus Busto, in Mariali, II. parte, sermone I. ubi prædicta refert.

Sit ergo in questione proposita prima conclusio. Sanctissima Virgo et beatissimus Joseph fuerunt natura, genere, et sanguine ita nobilissimi, quod per rectam lineam futuri erant legitimi successores, et hæredes David, et regni ejus, quia in eis dignitas patriarchalis, regalis, atque ducalis, et in Christo Domino fuit terminata, ut late probavimus supra, et in lib. I. tract. v. per totum et in numeris sequentibus latius probabitur. Quod totum docuit Angelus in hoc nostro Evangelio sic loquens Josepho : *Joseph, fili David, noli timere, etc.* et idem Angelus in Annuntiatione, Luc. I. v. 26. et 27. *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, etc.* et idem Evangelista Lucas, c. II. v. 4. *Ascendit autem et Joseph a Galilæa de civitate Nazareth in Judæam in civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, eo quod esset de domo, et familia David.* Et quanto antiquior hæc nobilitas fuit, tanto nobilior, et magis splendet, et relucet, quam si a solo

B. Virgo
omnium
creaturarum
nobilissima.

Deipara, et
Joseph Reges
futuri erant.

principe, vel imperatore fuisset collata. Unde nobilitas per tempus immemoriale probatur, in proprietate, et possessione, ut ex Tiraquello, Casan. Otalora, Covarruvia, Avendanno, Mascardo, et aliis tradit, et resolvit doctor Joannes Gutierrez, lib. III. pract. quæst. q. XIV. n. 26. et 27. cum seq. et sic secundum D. Bernardinum Senensem, sermone de S. Joseph, illud primum verbum Salvatoris, *Serve bone*, Mat. xxv, per quod, ut diximus, exprimitur nobilitas generationis, congruit utrique Mariæ et Josepho, in hæc verba : « Fuit enim Joseph primogenitus de stirpe patriarchali, regali, atque ducali, secundum lineam rectam. Nam Evangelista Matthæus c. I. lineam rectam omnium prædictorum patrum deduxit ab Abraham usque ad Virginis sponsum. Ex quo patet, quod dignitas patriarchalis, regalis, atque ducalis in isto fuit terminata, quia Maria et Joseph erant cognati ejusdem tribus, et secundum morem Scripturarum, genealogiæ per viros computantur, et sic Virgo et Joseph simul fuerunt descripti in Bethlehem, Luc. II. velut de una stirpe naturali generati. Hæc secundum Hieronymum, et Nicolaum de Lyra. Quod B. Virgo, et B. Joseph adhuc viventes futuri essent successores legitimi regni David, nisi ab Herode, et alienigenis fuisset usurpatum, probatur, quia Christus Dominus fuit Rex ille de semine David promissus ipsi David, III. Reg. VII. Cum ergo omnes nobilitates et dignitates respectu sanguinis habuerit Christus a sola matre sua, constat quod ipsa Virgo benedicta recta linea descendit de genere David, et ei debebatur regnum Judaicum, et hanc regni dignitatem transmisit Virgo in Christum filium suum, quia fuit filia David, qui in Psalmo XLIV. ait ; *Astitit Regina a dextris tuis*; et subjungit immediate : *Audi filia*, etc. et sic verum titulum scripsit Pilatus super crucem, Joan. XIX. *Jesus Nazareus Rex Judæorum*; et posito sine præjudicio veri, quod ipsa Virgo non esset proximior ad successionem ipsius regni Judaici, saltem non potest negari, quin ad ipsum Joseph de jure pertineret, qui de regio semine descenderat per rectam lineam masculinam, ut patet Mat. I. *Joseph virum Mariæ*, etc. et consequenter ipsa Virgo uxor regis, erat regina, et gaudere debebat privilegiis ejus, per I. princeps ff. de legibus. « Hæc Busto, in Mariali, par. XII. sermone I. de qua infra in conclusione 4. »

Secunda conclusio. Deipara et Joseph fuerunt nobilissimi ratione eximiæ gratiæ conjunctionis, et propinquitatis cum Deo et Christo, qui est gratiæ principium, quia secundum Philosophum, et D. Thomam, 3. p. q. XXVII. art. v. in corpore : « Quanto aliquid magis appropinquat principio in quolibet genere, tanto magis participat effectum illius principii. « Et sic, quod magis appropinquat soli, majorem claritatem et illuminationem recipit; et quo magis aliquid appropinquat igni, fit magis calidum; similiter et aqua clarius et purior fluit, quanto minus distat a fonte, et principio. Unde S. Dionysius, de cœlesti hierar. c. IV. ante medium, et S. Thomas, loco cit. asserunt, « quod Angeli, qui sunt Deo propinquiores, magis participant de bonitatibus divinis. »

Sed quemadmodum duo sunt principia naturalia universalia, a quibus cuncta procedunt; primum est Deus, principium sine principio, et finis ad quem omnia ordinantur, ut Apocal. I. v. 8 : *Ego sum α, et ω, principium, et finis, dicit Dominus omnipotens, qui est, et qui erat, et qui venturus est*. Ubi sanctus Thomas : « Deus est principium, a quo omnia oriuntur, et finis, ad quem omnia ordinantur. » Secundum principium est cœlum, quod virtutem, quoad naturales effectus habet a Deo communicatam, juxta illud Psal. XXXII. *Verbo Domini cœli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum*. Ubi S. Thomas et I. p. quæst. CXV. articulo III. et 2. 2. quæst. XCV. articulo v. ait : « In cœlo sunt duo mirabilia, scilicet ejus perpetuitas, quia incorruptibile, et ejus virtus, per quam totus mundus inferior immutatur, per calorem in æstate, et per frigus in hieme. »

Eodem etiam modo proportionabiliter, quoad spiritualia sunt alia duo principia, a quibus divina gratia dimanat, derivatur, et communicatur. Primum principium est Christus, de quo Evangelista Joannes, c. I. v. 16. et 17. *Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus, et gratiam pro gratia, quia lex per Moysen data est, gratia, et veritas per Jesum Christum facta est*. Quem locum explicans D. Thomas, ibi sectione 10. in fine, ait : « Ipse Christus est per suam essentiam veritas increata, quæ æterna est, et non facta, sed a Patre est genita; sed per ipsum factæ sunt omnes veritates creatæ, quæ sunt quædam participationes, et refulgentia primæ veritatis, quæ in animabus sanctis relucet. » Et 3. p. q.

Deipara, et Joseph spiritualiter nobilissimi.

Duo sunt naturalia principia, Deus, et cœlum, et duo spiritualia, Christus et Maria.

istius ca-
f est gra-
a, Maria
collum;
istius fons
gratiae, Maria
aquaductus.

XXVII. art. v. in corpore, dicit : « Christus autem est principium gratiae secundum divinitatem quidem auctoritative, secundum humanitatem vero instrumentaliter. De cujus principii plenitudine nos omnes accepimus, scilicet omnes apostoli, et patriarchae, et prophetae, et iusti, qui fuerunt, sunt, et erunt, et etiam omnes Angeli, » ut docet S. Thomas, in dicta sect. 10. super I. Joan. post principium. Secundum principium est beatissima Deipara Maria, quae a primo principio Christo Domino habet gratiam communicatam, tanquam thesauraria ad omnes effectus gratiae, qui in praesenti vita producuntur. Christus Dominus caput est, Maria collum; Christus Dominus fons est, Maria aquaeductus, ut docet D. Bernardus, super Missus est, et sermone de Nativitate Mariae, in haec verba : « Virgo Maria data est mundo, quasi aquaeductus, per quem gratiae a Deo descendant, juxta Eccli. xxiv. *Sicut aquaeductus exivit a paradiso*; et propterea tanto tempore fluentia gratiae defuerunt, quia nondum intercesserat aquaeductus. Ipsa est collum, caput Ecclesiae Christum corpori ejus conjungens. Qui ipsi collo per amorem non adhæret, non adhærebit capiti, sicut nec corpus adhæret capiti, collo amoto. *Collum tuum sicut turris eburnea*, Cant. vi. Est ergo B. Maria collum quantum ad mediationem, et turris quantum ad defensionem. » Et D. Bernardinus Senensis, sermone de Nativitate Mariae : « Christus in Ecclesia est tanquam fons gratiae, B. autem Virgo ut aquaeductus, reliqui vero sancti ut rivuli. Ergo in Christo ut in fonte congregantur omnes gradus gratiae, qui tam ad aquaeductum, quam ad rivulos fluunt; in Virgine vero, ut in aquaeductu, congregantur omnes, qui ad rivulos derivantur. Hoc enim modo et in toto corpore Ecclesiae est optima proportio, et inter Christum et Virginem conveniens similitudo, et conjunctio. »

Et idem D. Bernardinus Senensis, fusius sermone 3. de glorioso nomine Mariae, articulo 3. c. 2. ait in haec verba : « Nulla gratia venit de caelo ad terram, nisi transeat per manus Mariae. Hinc D. Hieronymus, sermone de Assumptione ait : Caeteris virginibus per partes praestatur gratia, Mariae vero se totam infudit gratiae plenitudo, quae fuit in Christo, quamquam aliter, et aliter, quia in Christo fuit plenitudo gratiae, tanquam in homine personaliter definito; in Maria vero, ut in templō singulariter conse-

crato : vel aliter in Christo fuit plenitudo gratiae, sicut in capite fluente; in Maria vero sicut in collo transfundente. Et ideo Salomon de Virgine ad Christum, inquit Cant. vii. *Collum tuum sicut turris eburnea*. Nam sicut per collum spiritus vitales a capite diffunduntur per corpus, sic per Virginem a capite Christo vitales gratiae in ejus mysticum corpus continue transfunduntur. » Et statim subinfert : « Unde iste est hierarchicus ordo, et defluxus coelestium gratiarum, ut prius a Deo defluat in Christi animam benedictam, quia, ut dicitur Jacobi I. *Omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum*; deinde defluat in animam Virginis, deinde in Seraphim; deinde in Cherubim; et sic successive in alios ordines Angelorum, atque Sanctorum; demum in Ecclesiam militantem, et maxime in amicos Dei, et Virginis gloriosae. »

Super quo exclamat D. Bernardus, sermone de Assumptione Virginis, explicans illa verba Luc. I. *Spiritus sanctus superveniet in te*, dicens : « Quis vacuum dixerit, quam salutem Angelus gratia plenam? Neque hoc solum, sed adhuc quoque superventurum in eam asserit Spiritum sanctum. Ad quid putas, nisi ut etiam superimpleat eam? Ad quid, nisi ut adveniente jam Spiritu, plena sibi, eodem superveniente, nobis quoque superplena et superfluens fiat? O femina plena, et superplena gratiae, de cujus plenitudinis exundantia respersa reviviscit omnis creatura! » Et idem sanctus Bernardus, sermone 29. in Cantic. super illa verba Cant. iv. v. 9. *Vulnerasti cor meum*; etc. ait : « Est sagitta electa amor Christi, quae Mariae animam non solummodo confixit, sed etiam pertransivit, ut nullam in pectore virginali particulam vacuum amore relinqueret, sed tota virtute, toto corde, tota anima diligeret, et esset gratia plena. Aut certe pertransivit eam, ut veniret usque ad nos, et de plenitudine illa omnes acciperemus, et fieret mater charitatis, cujus pater est charitatis Deus parturiens, et in sole ponens tabernaculum ejus, ut Scriptura impleteretur, Isai. xlix. v. 6. quae dicit : *Dedi te in lucem Gentium*; hoc est impletum per Mariam, quae in carne visibilem edidit, quem invisibilem nec de carne, nec cum carne suscepit. » Ex quo principio simili primo Christo Domino copiosa fit omnibus communicatio, secundum eundem D. Bernardum, sermone 98. « Maria omnibus facta est sapientibus, et insipientibus

Maria gratia
plena sibi, et
superplena
nobis.

copiosissima charitate se debitoricem effecit, omnibus misericordiæ sinum aperuit, ut de plenitudine ejus accipiant universi; captivus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, Angelus lætitiā, denique tota Trinitas gloriā, Filii persona carnis humanæ substantiā, ut non sit, qui se abscondat a calore ejus. » Et tandem concludit idem D. Bernardus: « Nihil nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non transiret. »

Maria secundum naturam Christo conjunctissima, præcipue cum habuit illum in utero.

Et certe non aliunde omnia hæc B. Deiparæ provenerunt, quam ex arctissima conjunctione, quam habuit cum ipso gratiæ principio, ut docuit sanctus Thomas, 3. parte, quæstione XXVII. articulo v. in corpore, ad finem, ibi: « Joan. i. dicitur: *Gratia, et veritas per Jesum Christum facta est*, B. autem Virgo Maria propinquissima Christo fuit secundum humanitatem, quia ex ea accepit humanam naturam, et ideo præ cæteris majorem debuit a Christo gratiæ plenitudinem obtinere. » Et sanctus Augustinus, super cap. II. Joan. postquam de miris excellentiis, et prærogativis mirabiliter egisset Virginis, ad nostrum concludit propositum: « Tanto enim perfectior unaquæque res appellatur, quanto magis unitur, et conjungitur Deo, qui est summa perfectio. » Quæ enim major conjunctio excogitari potest, quam quæ est inter caput Christum et colum ejus Deiparam? Quæ major conjunctio dari potest, quam quæ invenitur inter fontem Christum, et aquæductum Mariam? ut modo vidimus. Quæ etiam, obsecro, major vel similis conjunctio, imo et unio esse potest, quam quæ fuit inter Mariam et Christum Dominum in ejus utero existentem? Quæ cum eo loquens merito dicere potuit, et dicebat: *Et substantia mea apud te est*, Psal. xxxviii. v. 8. Quis, quæso, acutissimus mathematicus; quis, quæso, philosophus naturalis; quis, quæso, vel maximus metaphysicus; quis, quæso, doctus et expertus anatomista; quis, quæso, sapientissimus jurisconsultus, etiamsi auctor sit tituli, et legum, finium regundorum, intelligere, aut distinguere poterit propinquitatem et conjunctionem, quam Virgo eo tempore habebat cum divino Verbo incarnato, in ea parte quam umbilicum Latini vocant, Hispani autem, la vid por donde se sustenta el niño? « Porro umbilicus est nota impressa, quæ medium ventrem designat, ad hoc factus, ut per eum fœtus, dum est in utero, nutriatur. » Ut S.

Isidorus, lib. II. differentiarum, et Calepinus, verbo, umbilicus, et Glossa interl. ex S. Hieronymo, super illa verba Ezechielis xvi. v. 4. *Non est præscissus umbilicus tuus*, ait: « umbilicus quo fœtus alitur in ventre. » Quibus omnibus dicere poterimus, quod Dominus Deus servò suo Job: *Num quid aspexisti per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram?* Job. xxxviii. v. 24. Certe deveniendum nobis est ad illud: *Et substantia mea apud te est*. Et cum admiratione reverenter dicere quod S. Ildefonsus, lib. de virginitate Mariæ: « Tu enim Virgo es electa a Deo, assumpta a Deo, proxima Deo, adhærens Deo, et conjuncta Deo. » Et cum S. Laurentio Justiniano, sermone 1. de Purificatione, et sermone de Assumptione: « Tanto dignitate cæteris est effecta excellentior Maria, quanto propinquior erat Verbo. » Et S. Thomas, 1. p. quæst. XXV. art. vi. ad 4. asserit: « Dignitas divinæ maternitatis est suo genere infinita, quia est suprema quedam conjunctio cum persona infinita. » Et tandem cum D. Petro Damiano, sermone 1. de Nativitate Virginis: « Deus cum Virgine unius naturæ habet identitatem, quia idem est quod illa. Hic taceat et contremiscat omnis creatura, et vix audeat aspicere tantæ dignitatis immensitatem. »

Mariarationem maternitatis habet dignitatem quas infinitam.

Et etiam quis explicare poterit conjunctionem inter Virginem et Christum, post separationem divino partu factam, cum adhuc caro Christi dicatur Mariæ caro? et substantia illa carnis, quam Christus assumpsit ex Virgine, nunquam fuerit omnino dimissa, nec actione caloris naturalis resoluta, sed semper conservata, et Verbo Dei unita, ut in lib. I. præcedentis tractatu II. diximus. Quod totum satis aperte continetur in positione, et ordine litteræ nostri Evangelii: *Jesus, Maria, Joseph*. Maria conjuncta immediate Jesu, et post Virginem Joseph: eodem enim ordine, quo hic positi sunt, divinam gratiam assecuti sunt, et in æterna beatitudine sunt collocati, ut in lib. V. tract. XI. Deo duce late dicemus.

Magna profecto sunt hæc, quæ de conjunctione B. Virginis, cum primo gratiæ principio Christo Domino in ratione naturalis maternitatis hactenus diximus; multo tamen majora restant dicenda in ratione spiritualis maternitatis, et divinæ conjunctionis per gratiæ gratam eam facientis incomparabilem plenitudinem. De quo in lib. III. tract. VII. fusius dicemus. Quapropter S. Augusti-

nus, lib. de sancta virginitate, c. III. dixit : « Felicior partus spiritualis, quam carnalis : beator enim Maria fuit concipiendo Christum fide, quam carne : materna enim propinquitas nihil ei profuisset, nisi felicius ipsum fide, quam carne gestasset. » Et idem S. Augustinus, epistola XXXVIII. « Maternum nomen etiam in Virgine esse terrenum in comparatione cœlestis propinquitatis, quam illi contrahunt, qui voluntatem Dei faciunt. » Quod satis aperte constat ex doctrina et responsione Christi Domini ad mulierem illam sic affectuose exclamantem : *Beatus venter, qui te portavit, et ubera, quæ suxisti.* Cui Dominus : *At ille dixit : Quinimo beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud,* Luc. XI. v. 27. et 28. Quem locum S. Augustinus, tract. 10. in Joan. ita explicat : « Hoc, inquit, est dicere : Mater mea, quam appellatis felicem, inde felix est, quia verbum Dei custodivit, non quia in illa Verbum caro factum est. » Et S. Justinus martyr, lib. de fide orthod. questione cxxxvi. « Beata Virgo, beator prædicanda est ob virtutem quam habuit, propter quam meruit esse matrem Dei, quam ob ipsam matris dignitatem. » Et Beda, super Lucam XI. « Pulchre Salvator annuit, non eam solummodo, quæ Verbum Dei corporaliter generare meruerat, sed et omnes, qui Verbum Dei audierint, et impleverint, esse beatos : Dei enim Genitrix inde quidam beata, quia Verbi incarnati ministra facta est temporalis, sed inde multo beator, quia ejusdem semper amandi custos manebat æterna. » Quod etiam confirmatur ex simili responsione, et doctrina ejusdem Salvatoris, Matt. XII. ad finem : *Dixit autem ei quidam : Ecce mater tua, et fratres tui foris stant quærentes te; at ipse respondens dicenti sibi ait : Quæ est mater mea, et qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos dixit : Ecce mater mea, et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror, et mater est.* Ubi S. Thomas : « Non eam matrem esse negat; sed intendit perhibere inordinatum affectum; præponendus est enim affectus Spiritus sancti. » Et in Catena, ex S. Hieronymo : « Apostolos cognationi prætulit, ut et nos in comparatione dilectionis, carni spiritum præferamus : neque enim maternum confutat obsequium, sed paternis se mysteriis, vel affectibus amplius, quam maternis debere demonstrat. »

Fuit ergo B. Virgo ita Deo per divinæ
Tom. I.

gratiæ repletionem adeo conjuncta, ut possit probabiliter credi, et defendi, ipsam solam plures gradus gratiæ, et charitatis fuisse consecutam, quam sint in omnibus sanctis hominibus, et Angelis etiam collective junctis; ita ut gratiæ omnium sanctorum simul junctæ non adæquarent intensionem gratiæ Virginis. Et probatur primo ex illis verbis Ecclesiast. I. v. 7. *Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat;* super quæ D. Bonaventura, opusculo de laudibus Virginis, cap. VII. ex Patrum sententiis docet, Dei gloriam magis in sola Virgine, quam in cæteris Dei operibus pure creatis relucere, atque adeo perfectiones omnes in cæteris rebus divisas, ac distributas, in Virgine B. excellentiori modo esse congregatas. Unde sicut in mari aquarum, ita in Maria sunt congregationes gratiarum, quia omnia flumina gratiarum intrant in Mariam, et dignitatem ejus non excedunt. Verba D. Bonaventuræ in dicto Speculo B. Virginis, c. 3. et 7. sunt hæc : « Omnia flumina intrant in mare, Eccles. I. Flumina sunt charismata Spiritus sancti, unde Joan. c. VII. dicit : *Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. Omnia ergo flumina intrant in mare, dum omnia charismata sanctorum intrant in Mariam. Flumen enim gratiæ Angelorum intrat in Mariam, et flumen gratiæ patriarcharum, et prophetarum intrat in Mariam, et flumen gratiæ apostolorum intrat in Mariam, et flumen gratiæ martyrum intrat in Mariam, et flumen gratiæ confessorum intrat in Mariam, flumen gratiæ virginum intrat in Mariam. Omnia flumina intrant in mare; id est, omnes gratiæ intrant in Mariam. Unde ipsa optime dicere potest illud Eccl. XXIV. *In me omnes gratiæ viæ, et veritatis, et in me omnis spes vitæ, et virtutis.* Quid mirum, si omnis gratia in Mariam confluit, per quam tanta gratia omnes defluxit? ait enim B. August. Gratia es plena, Maria, quam apud Dominum invenisti, et hanc per totum mundum effundere meruisti: fuit enim in plenitudine sanctorum detentio Virginis, » quia fuit plena perfectione universalis Ecclesiæ, diversas et mirificas perfectiones, et gratias in diversis sanctis suis habuit, et habet Ecclesia, in quorum plenitudine videtur detenta fuisse Maria, ut vere possit dicere : In plenitudine sanctorum detentio mea. « Et merito, inquit D. Bernard. et D. Bonavent. lo. cit. in plenitudine

Majorem
gratiam
Maria sola
habuit, quam
omnes Sancti
simul.

sanctorum detentio ejus, cui non defuit fides patriarcharum, spes prophetarum, zelus apostolorum, constantia martyrum, sobrietas confessorum, castitas virginum, fecunditas conjugatorum, immo neque puritas Angelorum. » Et S. Petrus Chrysologus, sermone 146. et Albertus Magnus, super Missus est, cap. 167. asserunt nomen ipsum Mariæ dictum latine idem esse quod maria, eo quod sicut Deus, Gen. II. *præcepit, ut congregarentur aquæ in locum unum, congregationesque aquarum appellavit maria*; ita etiam voluit, ut omnes gratiæ in Virgine congregarentur, et gratiarum omnium congregationes Maria dicerentur. Unde S. Petrus Chrysologus appellat Virginem collegium sanctitatis, eo quod universa sanctitas in Virginem quasi in mare collecta fuerit, cujus verba sunt : « Congregationes aquarum appellavit maria, nomen hoc renascentibus salutare, hoc virginitatis insigne, hoc pudicitiae decus, hoc collegium sanctitatis. » Similem loquendi modum usurpavit Petrus Damianus, sermone de Assumptione Virginis dicens : « Universus orbis pigmentarius in Virgine projectus est, quando in ea virtutum conventus reverendum sibi thalamum consecravit. » Et D. Joannes Damascenus, oratione I. de Assumptione, appellat B. Virginem abyssum gratiæ; et tandem S. Ignatius martyr, in epistola ad D. Joannem Evangel. encomia Virginis conclusit, dicens : « Virgo Maria est cœleste prodigium, et si fas est fari, est sacratissimum monstrum. »

Secundo probatur ex illo Cant. VI. v. 9. *Pulchra ut luna, electa ut sol*. Quem locum eleganter satis explicans D. Petrus Damianus, sermone de Assumptione Virginis, sic ait : « Postquam ipsam Virginem lunæ comparavit inquit : *Pulchra ut luna, electa ut sol*, hanc attende similitudinem, quia nulla in rebus mundi potest esse sublimior : nihil enim habuit Spiritus sanctus in creaturis visibilibus excellentius, cui excellentiam Virginis compararet. Multo enim aliquid aliud altius habet claritas solis, quam lunæ, quia etsi illa minores stellas obscurat, non tamen penitus occultat; sol tamen lucidius incandescit, et ita sibi siderum et lunæ rapit possessionem, ut sint quasi non sint, et videri non possint, sic etiam virga Jesse veri prævia luminis, in illa inaccessibili luce perlucens, sic justorum, spirituumque hebetat dignitatem, ut in comparatione Virginis nec possint, nec debeant apparere. »

Tertio probatur ex sententia D. Bernardini Senensis, serm. 13. de festivitatis Virginis, qui asserit B. Virginem plus meruisse eo actu fidei, et obedientiæ, quo Angelo nuntianti Filii conceptionem assentita est, et assentiendo sese condigne disposuit, ac de congruo meruit ut esset mater Dei, quam meruerint omnes sancti, omnibus actibus, ac meritis suis, quia videlicet eo actu meruit, saltem de congruo, eam dignitatem, cui excellentior gratia, et gloria quodammodo deberetur. Et ad hoc accommodat illa verba Proverbio. ultimo: *Multæ filiae congregaverunt divitias; tu supergressa es universas*. Ac tandem concludit, tantam esse perfectionem Virginis, ut soli Deo cognoscenda reservetur.

Quarto ratione probatur, quia gratia Christi, respectu omnium, est gratia capitis, et ideo habet illam excellentiam, ut docet S. Thomas, 3. par. quæstione VII. artic. ix. et quæstione VIII. articulo I. et v. sed B. Virgo participat illam dignitatem; decet ergo ut et gratia ejus illam perfectionem participet : credi enim debet Virgo similis Filio per omnia, quantum fas est, secundum Cajetanum, libro de spasmo Virginis; sed gratia Christi filii sui omnium Angelorum et hominum gratias hunc in modum superat, ut patet: ergo et gratia Virginis proportionabiliter debet omnium sanctorum, et Angelorum gratiam superare. Nec per hoc intentionis nostræ est, gratiam Virginis gratiæ Christi exæquare, quia gratia Virginis longe inferior est, ut optime Dionysius Carthus. lib. I. de præconio Virginis, art. 8. « Palam, inquit, est, Christum sine mensura omnis gratiæ plenitudinem sortitum; huic plenitudini, gratiæque infinitæ Maria vehementer appropinquat. » Quod etiam videtur dixisse D. Irenæus, lib. III. contra hæreses, cap. xxxiii. in hæc verba : « Sicut Eva inobediens facta, et sibi, et universo generi humano causa facta est mortis, sic et Maria Virgo obediens, et sibi et universo generi humano causa facta est salutis. Evæ enim inobedientiæ nodus solutionem accepit per obedientiam Mariæ : quod enim alligavit virgo Eva per incredulitatem, hoc Virgo Maria solvit per fidem. » Et concludit D. Bernardus, sermone 2. de Assumptione : « Per te, Virgo, accessum habemus ad Filium. O benedicta inventrix gratiæ, genitrix vitæ ! » Et S. Bonaventura, loco citato : « Ecce quod dicitur Eccles. I. *Altitudinem cœli, latitudinem terræ,*

Maria in se
fiat incarn
tionis, plu
meruit, qu
omnes san

Gratia Vir
gis Christi
gratiæ
similis.

et profundum abyssi quis dimensus est? Cœlum est Maria, terra est, abyssus est. Quis nisi ille solus, qui ipsam operatus est, dimensus est? Quibus, et aliis auctoritatibus, et rationibus, ex mente sanctorum Patrum hanc probabilem, et piam sententiam defendunt P. Suarez, 3. par. quæst. XXXVII. art. iv. d. 18. sect. 4. et Pater Henriquez, libro de fine hominis, cap. x. et P. Barradas, lib. VI. Concordiæ, cap. x. ad finem. Utrum autem majorem dignitatem, et nobilitatem assecuta fuerit B. Virgo, ex eo quod filia, et gratia plena fuerit, ut diximus, an vero ex eo quod mater Christi Domini fuerit, dicemus in tractatu VII. libri III.

Tertia conclusio. Sanctissimus Joseph fuit omnium propinquissimus duobus principiis propoſitis nobilitatis et gratiæ, scilicet Christo Domino, et Deiparæ Virgini, et consequenter majorem nobilitatem, et gratiam ab eis participavit, et consecutus est. Quod probatur primo, quia valet argumentum ab ordine litteræ, ita quod primo loco nominatus censeatur magis dilectus, ut in confesso est apud omnes: est enim hoc axioma commune apud jurisprudentes, per l. qui solvendo 2. ff. de hæred. instit. Late Everardus, in sua Centuria, in loco ab ordine, num. 7. et Tiraquellus de jure primogeniorum, q. ix. per totam, præcipue nu. 1. et 2. et doctor Spino de Cacerez, de testamentis, Gl. xviii. num. 30. et 31. Sed in nostro Evangelio sanctissimus Joseph tertius in ordine, post Jesum et Mariam, est collocatus, ut patet in littera: *Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph*; ergo est illis maxima propinquitate conjunctus. Unde aliqui gravissimi interpretes affirmant, hoc eodem ordine fuisse illis gratiam divinam distributam, et esse, et beatitudinem concessam, de quo latius in lib. V. tract. xi. dicemus. Secundo probatur, quia sanctissimus Joseph fuit propinquus Christo Domino, et Deiparæ Virgini, propinquitate sanguinis naturalis: fuerunt enim ejusdem nobilissimæ tribus, ejusdem regiæ stirpis, et Virgo in tertio, Christus vero in quarto consanguinitatis gradu cum Josepho, immo per lineam generationis Joseph comprobata fuit genealogia Christi et Mariæ, ut in lib. I. tract. iii. et v. vidimus, et dicemus in tract. xii. xiii. et xiv. tertii libri; ergo majorem gratiam, et præstantiora dona ab eis participavit. Tertio, sanctissimus Joseph non solum fuit Virgini conjunctus conjunctione sanguinis, ut vidimus, sed etiam ani-

morum unione, per verum et essentielle matrimonium, et reliqua omnia mysteria, excepta tantum matrimonii consummatione, quod de fide esse probavimus, in tract. II. hujus II. libri, et in nostro Evangelio: *Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph*. Quæ propinquitas matrimonialis conjunctionis maxima est, Domino attestante, Gen. II. v. 24. *Quamobrem relinquet homo patrem suum, et matrem, et adhærebit uxori suæ*: de quo in particulari loquens Dionysius de Isolani. lib. de S. Joseph, II. p. c. ix. fol. 39. pag. 1. ad medium, dixit: « Quid, quæso, majoris dilectionis vinculo potest, aut poterit esse conjunctius, sanctissima societate Joseph et Maria, quam Jesus æternus amor instituit, propria custodivit præsentia, auxit et perfecit? » Ergo ex hac arcitissima conjunctione, et mutua per tot annos communicatione, quam plurima dona sanctissimus Joseph fuit adeptus, ut latissime in tract. xiv. tertii libri dicemus.

Quarto probatur, quia noster Joseph fuit conjunctissimus alteri, et primario gratiæ principio, scilicet Christo Domino, et ratione ejusdem regii sanguinis, et consanguinitatis, ut vidimus; et etiam quia, generatione naturali excepta, in reliquis omnibus fuit verus Christi pater, et ita nominatus ab omnibus, ab ipsis Evangelistis, immo et ab ipsa sanctissima Virgine: *Pater tuus*, et ego dolentes *querrebamus te*; Luc. II. v. 48. Unde pulchre, acute, et scite D. Chrysostomus, hom. 4. in Matt. ait: « Etsi nihil habeas, B. Joseph, in hac generatione commune, tamen quod proprium est patris, quodque nihil lædit Virginis dignitatem, hoc tibi facile concedo, ut scilicet nato nomen imponas. » Et, quod omnem transcendit humanam cogitationem, ipsemet Christus sanctissimum Josephum patrem appellabat, et Joseph e contrario Christum filium suum nominabat, ut ex hebræis originalibus Orientalium refert Isolanus, lib. iv. c. 9. in hæc verba: « Ego conversatus sum cum Joseph in omnibus, sicut si essem filius ejus. Ego vocabam eum patrem, et ipse vocabat me filium suum, et diligebam Joseph valde sicut pupillam oculi mei. » Sed quæ major conjunctio, et propinquitas esse potest, quam talis patris ad talem filium, cum pater et filius una et eadem persona merito reputentur, ut dicitur in l. ultima. c. de im-
puberum, et aliis substitutionibus. et probat ad singularia practice deducendo Tiraquel-
lus, in l. si unquam, c. de revocandis dona-

Joseph Chri-
sto conjun-
ctior post
Mariam.

Joseph Chri-
sto fuit con-
junctissimus.

tionibus, in præfatione, n. 15. tom. VI. et de jure primog. q. XL. nu. 31. Ergo ex hac propinquitate maxima, et pretiosa dona, et privilegia nostrum Josephum fuisse consecutum, non est ambigendum.

Josephus
Christo spiri-
tualiter con-
junctus.

Quinto probatur a conjunctione, et propinquitate spirituali, quam sanctissimus noster Joseph habuit cum ipso Deo Patre, et Christo ejus Jesu: fuit enim justus, et in omnibus secundum divinum cor, et primus Sanctus in Christi Evangelio canonizatus, ut supra probavimus, et constat ex nostro Evangelio: *Joseph autem vir ejus cum esset justus.* Ubi D. Hieronymus: «Joseph vocari justum attendito, propter omnium virtutum perfectam possessionem.» Et S. Bernardinus Senensis, sermone de S. Joseph, art. II. ca. 1. 2. et 3. «Credo istum virum sanctum Joseph fuisse mundissimum in virginitate, profundissimum in humilitate, ardentissimum in Dei amore, et charitate, altissimum in contemplatione, sollicitissimum pro omni salute, ad similitudinem illius Virginis sponsæ suæ.» Si ergo Deus appropinquat homini appropinquanti sibi, ut ait Jacobus Apostolus, in sua Canonica, c. IV. v. 8. *Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis*, ubi S. Thomas ex August. ait: «Deus ubique est, cui non locis, sed moribus appropinquamus; appropinquate ergo Deo per morum imitationem, et appropinquabit vobis per gratiæ infusionem, et gloriæ præparationem.» Quapropter merito concludit S. David, Psalm. cxlviii. v. 14. *Hymnus omnibus sanctis ejus, filiis Israël, populo appropinquanti sibi.* Ergo noster Joseph habuit de plenitudine gratiæ Christi participative excellenter, de plenitudine gratiæ B. Virginis singulariter, et de plenitudine gratiæ apostolorum virtualiter, reliquorum autem sanctorum formaliter, sed cum excellentia et perfectione, ut late probat Isolanus, lib. de Joseph, III. p. cap. 47. per totum, et dicemus nos in lib. IV. tract. VII. super illa verba: *Joseph autem vir ejus cum esset justus.* Utraque ergo perfectissima nobilitas, naturalis et supernaturalis, Deiparæ et Josephi, ex mutua propinquitate, et conjunctione inter se, et cum Christo Domino elucidata manet.

Quarta conclusio. Beatissima Virgō, eo quod mater Dei est, regiam dignitatem, ut vere regina sit, et nominetur, est consecrata, etiamsi majorum suorum nobilitate caret. Quod primo probatur ex illis verbis Psal. XLIV. v. 10. *Astitit Regina a dextris tuis in ve-*

stitu deaurato, circumdata varietate. Quæ explicans D. Athanasius in sermone de sanctissima Deipara, ait: «Hic enim Deiparam matrem semper Virginem designari,» et plures alii, quos refert P. Canisius, lib. III. de Virgine, c. IX. post medium, et lib. V. c. v. Secundo probatur ex Apoc. cap. XII. in principio, ubi Virgo sanctissima et regina, et etiam coronata demonstratur, ibi: *Mulier amicta sole, et in capite ejus corona stellarum duodecim.* Super quo S. Bernard. in ser. *Signum magnum apparuit in cælo*, etc. dicit: «Quid sidereum micat in generatione Mariæ? Plane quod de regibus orta, quod ex semine Abrahæ, quod generosa ex stirpe David, et sic tanquam reginæ in capite ejus corona stellarum duodecim. Maria eo quod mater Dei est, regina cælorum, et domina mundi jure esse probatur; et sic Mariæ veluti reginæ, ac principi corona stellarum duodecim posita est.» Tradit P. Canisius, lib. V. de Virgine, c. XXIII. post medium.

Et non solum regina coronata, sed etiam cœli et terræ imperatrix, ut D. Bonav. in Speculo Virginis, c. III. post medium, in hæc verba: «Maria interpretatur Domina, quod optime competit tantæ imperatrici, quæ re vera domina est cœlestium, terrestrium, et infernorum, domina Angelorum, domina hominum, domina dæmonum, domina utriusque in cœlo, domina in mundo, domina in inferno. O quantum gaudendum est nobis miseris hominibus, quod Angeli Dominum, et Dominam habent ex hominibus! omnibus enim Angelis Maria innititur suo imperio. Unde D. August. ait: Michael dux, et princeps militiæ cœlestis cum omnibus spiritibus administratoriis, tuis Virgo paret præceptis, in defendendis in corpore, et in suscipiendis de corpore animabus fidelium, specialiter tibi, Domina, et die ac nocte se tibi commendantium.» Juste ergo canit Ecclesia: «Ave, Regina cælorum, Ave, Domina Angelorum; et magis in particulari D. Athanasius, ser. 1. de Nativitate Mariæ, sic colligit: «Quandoquidem Christus rex est, qui natus est ex Virgine, idemque et Dominus, et Deus; ea propter et mater, quæ eum genuit, et Regina, et Domina, et Deipara proprie, et vere censetur.» Et D. Chrysostomus, super Luc. hom. de Annuntiatione: «Mittitur Gabriel Angelus, et egreditur de Rege ad Reginam, de Imperatore ad Imperatricem, de civibus cœli ad Dominam palatii, et eo forte alacrius, ut cum Angeli prius

Virgo ex Dei
maternitate
Regina, et
cœli terræ-
que Impera-
trix.

regem haberent, habituri essent et reginam.» Et D. Hieronymus, sermone de Assumptione, sic ingreditur : « Regina mundi hodie de terris, et de præsentis sæculo nequam eripitur, etc. » Et Rupertus, lib. III. in Cant. explicans illa verba : *Veni, coronaberis*, etc. Cant. IV. ait : « Coronaberis, ut in cœlis regina Sanctorum, et in terris regina sis regnorum. » Et D. Damas. lib. IV. de fide, c. XV. « Vere enim rerum omnium conditarum Domina effecta est Virgo, cum Creatoris mater extitit. » Et S. Bernardinus Senensis, to. I. ser. LXXI. c. 7. « Secundum leges, ait, quibus regitur mundus, jure hæreditario Virgo beatissima omnem hujus mundi meruit principatum, et regnum, quia Filius ejus in primo instanti suæ conceptionis monarchiam totius promeruit, et obtinuit universi, sicut Propheta, Psal. XXIII. v. 14. testatur dicens: *Domini est terra, et plenitudo ejus, orbis terrarum, et universi, qui habitant in ea.* Ex quo apertissime claret, quod mater Jesu Christi Maria, hæreditario jure omnium, quæ sunt infra Deum, habet regale dominium, et inclytum obtinet principatum. » De quo vide quæ diximus supra, in fine primæ conclusionis. Et D. Anselmus, de excellentia Virginis, c. 8. « Deus eam cunctæ secum creaturæ perenni jure dominaturam in throno gloriæ suæ collocavit, sicut enim Deus omnia creando Pater est, et Dominus omnium, ita B. Virgo suis meritis cuncta reparando mater est, et domina rerum. »

Quapropter D. Thomas, 1. p. q. XXV. ar. VI. ad 4. docet B. Virginem habere quamdam dignitatem infinitam his verbis : « Humanitas Christi ex hoc, quod est unita Deo, et beatitudo creata ex hoc, quod est fruitio Dei, et B. Virgo ex hoc, quod est Mater Dei, habent quamdam dignitatem infinitam, ex bono infinito, quod est Deus, et ex hac parte non potest fieri aliquid melius eis, sicut non potest aliquid melius esse Deo. » Et consequenter de hac Virginis maternitate, et dignitate agens D. Bonaven. in Speculo Virginis, c. 8. ante finem dixit : « Ipsa est Virgo Mater, qua majorem Deus facere non posset; majus cœlum posset facere Deus; majorem matrem, quam Matrem Dei non posset facere Deus. » Concludendum ergo est cum Card. Petro Damiano, sermone 2. de Nativitate, asserente, et merito præstantiorem nobilitatem, ex hac maternitate advenisse Virgini, quam ex suorum ascendentium regio sanguine. « In humano, inquit,

genere, ille nobilis dicitur, qui claris majorum titulis insignitur, B. vero Maria, licet de generosa sit patrum stirpe progenita, ab illo tamen trahit excellentissimæ nobilitatis genus, qui de illa est novo nascendi genere procreatus, et præclarissimam sobolem, omnem humani stemmatis excedit nobilitatem. Clara proavorum titulis, sed incomparabiliter clarior generositate prolis: filia siquidem regum, sed mater Regis regum, etc. » Si ergo familiæ nobilium per stemmata, et arma, et sanctorum imagines, per trophæorum suorum insignia distinguuntur, ut infra in hoc eodem tract. dicemus, præstantissima stemmata, et insignia B. Virgini Deiparæ assignanda sunt, scilicet Christus Dominus; et ideo recte de more pingitur cum infante Jesu in ulnis, et pectori admoto, tanquam reliquæ quædam pretiosissimæ, et Agnus Dei, vel monile pendens ex collo, et ut proponat nobis illum adorandum. Et ideo D. Chrysostomus, homil. 7. in Matt. tom. II. et Theophylac. et Euthym. super cap. 2. Matth. dicunt, quod advenientibus Magis, Maria Christum sustulit, et ipsum super genua posuit, ut sic eum melius intuerentur, quem adorare venerant, ut optime tradit P. Salmeron, to. III. de infantia Salvatoris, tract. XL. pag. 461. col. 1.

Quinta conclusio. Sanctissimus Joseph excellentiorem dignitatem, et nobilitatem excepit ex desponsatione, per verum et essentielle matrimonium cum Virgine, quam ex parentum suorum generositate : fuit enim proprie vir Mariæ, quæ in rebus creatis in cœlo et in terra obtinet principatum. Fuit etiam verus custos, tutor, nutritius, et, excepta generatione naturali, verus Christi pater, quibus ministeriis majus quid excogitari non potest; sicut maternitate Virginis ex Patrum sententia in præcedenti conclusione probavimus, majus dari non posse. Quod verum esset, etiamsi S. Joseph non tanta suorum majorum nobilitate polleret, sed esset homo plebeius, et infimæ notæ : quia ex eo solum quod Virginem, quam reginam esse probavimus, uxorem duxisset, rex efficeretur continuo, et regni Dominus. Si ergo Maria regina cœli est, si omnium domina, ut in præcedenti conclusione probavimus, Joseph vir ejus rex cœli dicendus est, et omnium dominus : nam sicut omnia, quæ Dei sunt, Mariæ sunt, quia mater ejus est, ita omnia, quæ Mariæ sunt, Josephi sunt, quia sponsus, et vir ejus est. Et probatur, quia Deus est

Joseph ex desponsatione Virginis nobilior est, quam ex generatione, quia rex efficitur.

Sub Deo nihil melius, nec majus Virgine, quæ dignitatem habet pene infinitam.

summum, et infinitum bonum increatum, sed creatum bonum creaturæ est propinquitatis cum ipso Deo, quia quo creatura est Deo propinquior, eo beatior, et ditior est; sed propinquitatis Mariæ tam in gratia, quam in natura est summa, quia vere mater Dei est, et sponsa Spiritus sancti, ut dixit D. Bernardus; homilia 4. super Missus est. At sanctissimus Joseph conjunctissimus est Jesu et Mariæ; mira enim catena colligati sunt a nostro Evangelista Matthæo, *Jesu Maria Joseph*, qua illos tres unum facit, quasi quod uni eorum tribuitur, alteri tribuatur; ita quod quæ Dei sunt, Mariæ sunt, et quæ Mariæ sunt, Josephi sunt, et quod qui Deum laudat, Mariam laudat, et qui Mariam laudat, Josephum laudat. Totum regnum Dei est. Sed Mariam reginam facit, quia mater est. Maria autem regina effecta regnum tradit Josepho sponso suo, et quia reginæ nupsit, rex effectus remansit, ut optime P. Joan. Osorius, insignis nostræ Societatis Jesu concionator, et diximus supra in 1. conclusione. Unde merito nostro beatissimo Joseph quadrat illud Psal. xx. v. 4. *Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso*. In quibus verbis describitur triumphalis sublimatio S. Josephi, quia sicut benedicta Virgo fuit de stirpe regali, ita et benedictus Joseph, cui de jure debebatur regnum. Et sic Maria et Joseph fuerunt summa nobilitate præditi, et nobiliores quam nobilissimus regum David, et quia conjuges, et quia sanctiores, et Dei servitio deditiores, ut bene advertant Gerson, ser. de Nativitate Mariæ, et Bernard. Busto, IV. p. ser. XII.

Quod si contra hanc quintam conclusionem objicias, quod licet verum sit nobilitari mulierem ignobilem nuptam viro nobili, quia efficitur de familia mariti, ut habetur in l. fin. c. de nuptiis, ibi: « Uxor marito concre-scat, et sentiat ejus fulgorem; » et clarius in l. fin. c. de incolis. lib. 10. ibi: « Mulieres honore maritorum erigimus, et genere nobilitamus; » non tamen e contrario, quando mulier quantumcumque nobilis nuberet viro plebeio, quia vilem mariti conditionem sequitur, ut dixit Ulpianus juriscons. in l. femina. ff. de Senatoribus, et habetur in l. ingenuæ. c. de murilegulis, ibi: « Ingenuæ mulieres, quæ splendorem generis contuberniorum vilitati præferre noluerint, suorum maritorum conditione teneantur. » Ergo si sanctus Joseph generis nobilitate careret,

eam non fuisset adeptus, Deiparam quantumcumque nobilissimam in uxorem ducens. Respondetur tamen, id locum non habere, quando mulier uxor esset regina, ducissa, marchionissa, aut comitissa, aut alias in maxima dignitate, seu nobilitate constituta nuberet viro plebeio: tunc enim vir plebeius radiis nobilitatis uxoris reginæ illustraretur, et nobilitaretur. Ita defendunt Baldus, in c. significavit. col. 1. de rescriptis. et Decius, in l. 1. c. de edendo. et Raynuntius Ostiensis, et alii, quos refert, et sequitur Tiraquellus, de Nobilitate, c. xviii. n. 1. 2. 39. et 40. et probatur in l. unica. c. de præpositis laborum. lib. 12. ibi: « Nam et immunitate digni sunt, quos nostri lateris comitatus illustrat. » Nulla autem est major lateritas, inquit Baldus, quam viri et uxoris, qui divino consortio per essentialis matrimonii mutuum consensum effecti sunt unum. Ergo ex hac unica, et præcisa ratione conjugii cum Virgine Deipara, sanctus Joseph, etiamsi alias homo plebeius esset, nobilissimus rex effectus remaneret.

Sexta conclusio. Licet sanctus Joseph nativam majorum suorum nobilitatem non haberet, ex eo solum, quod Christo Domino per totum vitæ curriculum a conceptione sua in Virginis utero, tanquam pater, tanquam custos, tanquam nutritor, et tanquam tutor semper adhæserit, incomparabilem dignitatem et nobilitatem assecutus esset, immo et vere assecutus est. Et probatur primo, quia nobilitas non est prima aliqua qualitas, quæ nobis a natura proveniat: non enim est in corpore, neque in parte corporis sensitiva, sed attributum quoddam accidentale, ortum vel ex progenitoribus, vel ex aliis accidentibus, ut superius diximus, et ideo nobilitas non præsumitur, nisi probetur, ut voluit Glos. in c. si forte. de electione. et probant late utriusque juris doctores, præcipue Bartolus, in l. 1. c. de dignit. lib. xii. a n. 62. usque 71. et Baldus, in l. non ignorat. c. qui accusare non possunt. et Cassaneus, consid. lxiv. n. 9. et Tiraquellus, de Nobilitate. c. x. n. 13. et doctor Gutierrez, lib. III. pract. quæst. q. xiv. nu. 16. Unde nobilitas nihil aliud est, quam qualitas illata per principem, qua quis ultra honestos plebeios acceptus ostenditur, ut docuerunt Bartolus, in dicta l. 1. n. 62. c. de dignit. lib. 12. et plures alii, quos refert, et sequitur Dacianus, cons. 66. n. 1. lib. 3. cum Baldo asserentes, quod princeps, quem vult, nobilitat, quibus

Uxor viri nobilitatem participat, et non e contra; sed vir plebeius nobilitatur tamen nobilitate uxoris reginæ.

Joseph licet esset plebeius, ex latere Christi redderetur nobilis; quia qui regi adhærent, efficiuntur nobiles.

apud nos consonat l. 6. titulo 27. p. 2. et l. 1. titulo 1. de los cavalleros, lib. 6. novæ recop. ibi : « Ordenamos y mandamos, que todos aquellos, que fuessen armados cavalleros por nos, o por nuestro mandado, para gozar de las tales cavallerias, sean tenudos de tener continuamente cavallos, y armas, etc. » ubi doctissimus doctor Alphonsus de Azebedo late tractat, et extendit ad reginam, quæ etiam possit nobilitare, quod conforme est l. Princeps legibus. ff. de legibus.

Sed illi, qui ex electione sunt regi conjuncti, et ejus lateri adhærent, etiamsi alias ignobiles, et obscuri fuerint, nobilitantur. Quod satis aperte probatur in dicta l. 1. c. de præpos. laborum. lib. 12. cujus verba sunt : « Qui præpositi laborum nostro judicio promoventur, clarissimi sunt inter electos, ita ut ex consularibus habeantur : nam et immunitate digni sunt, quos nostri lateris comitatus illustrat. » Et in l. fi. c. de excusationibus tutorum. ibi : « Viros clarissimos sacri nostri palatii silentiarios, circa latus nostrum militantes de tutelis, et curationibus excusari sancimus. » Per quam legem senatores, et consiliarii regis, qui pars corporis regis reputantur in l. quisquis. C. ad l. Juliam, majestatis, dicuntur perillustres, ut voluit Glos. in l. senatoris filium. ff. de senatoribus. verbo, A quo. quam sequuntur plures relati a Tiraquello, de nobil. c. vi. n. 10. et c. xv. etc. num. 7. et Azebedo, loc. cit. num. 18. 19. et 20. Ergo cum sanctus noster Joseph lateri Christi Domini, et veri Regis, et Reginæ cœli Mariæ sponsæ suæ, non tantum ut consiliarius, sed ut solus in terris magni consilii adjutor fidelissimus, immo ut superior, cui Dominus ipse subditus erat, ut suo loco dicemus in libri III. tract. vi. et viii. adhæserit, dubio procul inenarrabilem supra quam dici potest, nobilitatem et dignitatem fuit adeptus.

Permaxime quod humana nobilitas introducta est, et inventa ad similitudinem illius nobilitatis, quæ est apud Deum, ut optime et pie dixit imperator Justinianus, in l. 2. in principio, quæ incipit : « In nomine Domini nostri Jesu Christi. » c. de officio Præfecti prætorio. et in Authen. ut Judices sine quoquo suffragio fiant. §. itaque Deo, et Salvatore nostro Jesu Christo. collat. 2. ut explicant Bartolus et alii relati a D. Gutierrez, lib. III. pract. quæst. q. xvi. num. 34. et 35. Si ergo ille, quem rex terrenus voluerit hono-

rare et nobilitare, honoratus et nobilitatus manet, ut expresse dicitur Esther vi. v. 11. *Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare*; et in figura nostri Joseph, Gen. xli. v. 41. cum seq. *Dixitque Pharaon ad Joseph, ecce constitui te super universam terram Ægypti; absque tui imperio non movebit quisquam manum, aut pedem, fecitque ut omnes coram eo genuflecterent*; quanto magis quem Christus, *Princeps regum terræ*, Apoc. i. v. 5. et *Rex regum, et Dominus dominantium*. Apoc. xix. v. 16. voluerit honorare, prout tot titulis, et rationibus de facto voluit, et fecit cum nostro sanctissimo Joseph?

Ex quo manifeste colligitur, quod Princeps debet viros nobiles sibi comites potius adsciscere, et suo lateri adjungere, quam ignobiles, cæteris paribus, quod non tantum humano, sed etiam divino testimonio comprobatur : nam Moyses sanctus, Deut. i. v. 15. dixit populo Dei : *Tuli de tribubus vestris viros sapientes et nobiles, et constitui eos principes, tribunos, et centuriones*, etc. et Ecclesiastes, x. v. 17. *Beata terra, cujus rex nobilis est*; ubi Glossa ord. « Nobilis moribus, et genere; » et probant complurimi doctores, quos referunt, et sequuntur Baldus, Jason et Angelus, in l. omnium. c. de testam. per text. ibi, Inter tot nobiles. et Bartholomæus Cæpola, in tractatu de Imperatore militum diligendo in 37. privilegio nobilitatis. et Tiraquellus, de Nobilitate. cap. xx. n. 1. 2. et 3. cum sequent. qui omnes referunt ea potissimum ratione Antonium Scalam fuisse dominio Beronæ ejectum, « quod populares, et infimæ sortis homines circa se, et in sua curia semper tenebat, spretis nobilibus. » Cum ergo, ut jam probavimus, vera nobilitas causetur, et resultet ex propinquitate ad Deum, merito S. Job a Deo petebat, cap. vii. v. 3. *Pone me, Domine, juxta te, et cujusvis manus pugnet contra me*; et gloriabatur David, Psal. xv. v. 8. dicens : *Providebam Dominum in conspectu meo semper : quoniam a dextris est mihi, ne commovear*. Quia hos justos, qui in manu Dei sunt, non tangit tormentum mortis, Sap. iii. Et eis divinam suam lucem ostendit, juxta Job. xxxvi. v. 32. *In manibus abscondit lucem, et præcipit ei, ut rursus adveniat, et annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, et ad eam possit ascendere*.

Et præcipue nobiles sunt eligendi, et præferendi ad gravissima, et maximi ponderis negotia, ut ad educationem principum, ut fecit rex Antiochus, de quo I. Machab. iii. v. 32.

Nobiles circa regem esse debent.

nobilitas humana ad similitudinem divinæ.

Nobiles ad gravia negotia eligendi, ut Joseph a Deo electus ad educationem Christi.

dicitur : *Reliquit Antiochus Lysiam hominem nobilem de genere regali, super negotia regia, et ut nutriveret Antiochum filium suum.* Quod summa Dei sapientia præstantius fecit, committens unigeniti Filii sui educationem nobilissimo nostro Josepho, qui utraque corporis et animæ nobilitate splendebat, ut ex nostro Evangelio constat ; prior, et potissima spiritualis, ibi : *Joseph autem vir ejus cum esset justus ; corporalis autem ibi : Joseph, fili David, noli timere ;* et postea summi Regis Christi cura demandatur, ibi : *Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum ;* et deinde : *Accipe puerum, et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, etc.* Matth. II. v. 13. Quia nobiles majorum suorum nobilitatem imitaturi præsumuntur, ut docuerunt Boëtius, lib. III. de Consolatione ; et D. Hieronymus, in epistola ad Paulam, et Eustochium in hæc verba : « Nobilitas videtur esse quædam laus de meritis veniens parentum, quare splendidum te, si tuam non habes, aliena claritudo non efficit. Quod si quid est in nobilitate bonum, id esse arbitror solum, ut imposita nobilibus necessitudo videtur, ne a majorum virtute degenerent. »

Quando enim in unum coeunt nobilitas naturalis et spiritualis, quamplurima removen- tur impedimenta in virtutum exercitio, quia homo habet cor dupliciter præparatum, et bene dispositum, juxta illud David, Psal. LVI. v. 8. *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum ;* et in operatione justa delectatur, ut in Psal. LXXXV. v. 3. *Os meum, et caro mea exultaverunt in Deum vivum ;* et non erubescit publice cum humilitate fateri quod Isaias I. v. 5. *Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii.* Est enim hæc nobilitatum conjunctio, quasi *gemma carbunculi in ornamento auri ;* est enim duas alas habere ad volandum in virtutum operibus ; est enim tanquam alter Aod, qui utraque manu pro dextera utebatur ; est enim adesse duo vincula simul, quæ fortiora sunt uno, ut in §. affinitatis. Instit. de nuptiis. est enim flumen rapido cursu ex alveo, et alluvione tendere ; est enim navigium et remis, et velis turgentibus cursum navigationis peragere ; est tandem aurum chrysallo impositum, et mira colorum pictura operis segmentati super aurum, et murenulæ aureæ argento vermiculatæ. Quod si nobilitatem spiritualem separet, quid, obsecro, proderit sola majorum nobilitas, et sanguinis splendor vitiorum obscenitate obscuratus ?

nisi quod Spiritus sanctus ait, Proverb. XI. v. 22. *Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra, et fatua.*

Septima conclusio. Stemmata, quæ communiter nobilium arma appellamus, inventa sunt ad diversarum familiarum virtutem, et nobilitatem agnoscendam, et distinguendam, ut ex omnium confessione tradunt Tiraquelus, de Nobil. cap. VI. per totum, et doctor Gutierrez, lib. III. pract. quæst. q. XVI. num. 105. et 106. et supremi consilii senator egregius doctor Ludovicus de Molina Morales, lib. II. de primogeniis, cap. XIV. per totum, et Cassaneus, in catalogo gloriæ mundi, I. parte, per totum ; per quæ etiam in catholica Ecclesia plurimorum sanctorum venerandæ imagines cognoscuntur. Princeps Apostolorum Petrus per claves ; Apostolus Paulus per ense ; D. Augustinus per sagittatum cor, et hæreticorum capita sub pedibus ejus constituta ; Seraphicus Pater Franciscus per impressa vulnera ; B. Pater Dominicus per canem maculosum, et facem prædicationis incensam ; illustris Laurentius martyr Hispanus per craticulam ; nobilissima virgo et martyr Catharina per novacularem rotam ; sanctissima Catharina Sênensis per spineam coronam ; et sanctissima Deipara per Christum Dominum in ulnis, et pectori admotum, ut diximus supra.

Debemus ergo præstantissima, et excellentissima insignia, et stemmata sanctissimo nostro Josepho assignare, vel potius ab ipso Deo, et sacris ejus historiographis jamdiu assignata declarare : promiserat enim Deus regi sanctissimo David, Psal. CXXXI. v. 11. *Filium suum unigenitum fore humanam carnem assumpturum ex Virgine, a sua pro sapia nobilissima originem trahente, in hæc verba : Juravit Dominus David veritatem, et non frustrabitur eum. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* De quo in libri I. tract. V. latius diximus. *De fructu ventris tui, non ex virili semine, sed ope Spiritus sancti.* Quod adimpletum est in divini Incarnatione Verbi, Gabriele Angelo Virgini attestante, Luc. I. v. 32. *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus, et regnabit, etc.* Quod etiam in allegorica proportionem applicari potest nostro Josepho, et quia filius David, ut ei Angelus dixit : *Joseph, fili David, etc.* et etiam quia ratione matrimonii venter Virginis, immo et tota Virgo erat Josephi, ut ei idem Angelus dixit : *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam ;* et ipse obediens, sur-

Nobilitas
corporalis
spirituali
juncta est
maximi mo-
menti ; sed
vitiis obscu-
rata nihil
prodest.

Stemmata
familias
distinguunt
et Sanctorum
imagines per
stemmata di-
stinguunt

Stemmata
sancti Jo-
seph, Chri-
stus et
Maria.

gens a somno accepit conjugem suam; et ostendens Angelus juſ, quod ratione matrimonii habebat Joseph in virginali ventre Mariæ, dixit ei: *Quodenim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum*, etc. Qua ratione Christus Dominus, et Virgo sanctissima pertinent ad nostrum Josephum, et sic Ecclesiæ consensu a fidelibus semper cum eo depinguntur, tanquam insignia, et pretiosissima stemmata suæ nobilitatis, et dignitatis constitutiva, et ab omnibus aliis sanctis distinctiva.

Et certe in rigore loquendo, trophæa hæc Josepho jure debentur, quia puerum et Virginem a prodicione, et lethali persecutione Herodis liberavit fugiens in Ægyptum, ut Matt. II. v. 13. et 14. nam cum Angelus Domini dixisset ei: *Surge, et accipe puerum, et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi usquedum dicam tibi: futurum est enim ut Herodes quærat puerum ad perdendum eum*; statim ille, *consurgens accepit puerum, et matrem ejus nocte, et secessit in Ægyptum, et erat ibi*, etc. Nam quando strenuus aliquis miles in bello justo regem aliquem debellavit, rex ille catenis vinctus, pro stemmate datur. Et qui regem, aut reginam ab insidiis, et morte liberavit, rex ille ut protectus ei assignatur ut ex historiis patet, et præstantius in divo Christophoro, qui hac ratione in Ecclesia depingitur gestans puerum Jesum super humeros fluvium transvadando. Quod satis comprobatur ex canonica historia Esther c. VI. a principio, ubi cum rex Assuerus noctem unam insomnem duxisset, et allatæ sibi fuissent historiæ, et annales priorum temporum et illo præsenſe legerentur, et ventum esset ad illum locum, ubi sic erat scriptum: *Quomodo nuntiasset Mardocheus insidias Bagatham et Thares, eunuchorum, regem Assuerum jugulare cupientium*; et cum intellexisset pro illa fide nihil honoris, ac præmii Mardocheum assecutum fuisse, illum vehementer honoribus affectit, et tandem secundus a rege creatus fuit. Et confirmatur ex jure etiam positivo, in l. quisquis. §. fi. c. ad l. Jul. majest. ubi revelans conjurationes contra regem, vel rempub. amplissime remuneratur, in hæc verba: « Sane, siquis ex his in exordio initæ factionis, studio veræ laudis accensus initam prodiderit factionem, præmio et honore donabitur. » Quamvis enim Angelus Josepho Herodis insidias revelaverit, ipse tamen Joseph Virginem, et puerum ab eisdem insidiis custodiendo liberavit; *Qui*

consurgens accepit puerum, et matrem ejus, et secessit in Ægyptum. Et sic magno, et condigno præmio dignus est; et quo alio nisi ab Spiritu sancto assignato? Prov. XXVIII. v. 18. *Qui custos est Domini sui, glorificabitur*. Debentur ergo sanctissimo Josepho stemmata liberationis pueri Jesu et Mariæ. Quod sapientissimus Deus medio Angelo suo insinuasſe videtur dicens Josepho: *Joseph, accipe puerum, et matrem ejus*, Matt. II. v. 13. Quasi clarius dixerit: Joseph, hæc regalia insignia, et dona pretiosa a me summe dilecta: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*; hæc filia mea, et amica mea, tota pulchra, et sine macula; tua sint, tibi debentur. *Accipe puerum, et matrem ejus*; et in trophæorum tuorum scuto regali depinge, et cum eis sociare. Quod non obscure adumbratum fuit Isa. XI. v. 1. *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini*. Per radicem Jesse David, per virgam Mariam, per florem Christum intelligi diximus, tract. VII. hujus secundi libri: et per eandem virgam floridam significatum fuisse Josephum, vidimus in tract. I. hujus etiam secundi libri. Quasi quod genealogia radicis David, quod virga Mariæ de eadem radice egressa, et Christus Dominus flos campi, et lilium convallium ad Josephum peculiari ratione servanda, et custodienda pertinerent.

Compositio autem, et ornatus cœlestium horum stemmatum B. Joseph divinitus concessorum in maxima consideratione est, quia scutum fuit eburneum, et vestitum auro fulvo nimis ad similitudinem throni Salomonis, *qui fecit thronum de ebore grandem et vestivit eum auro fulconimis*, III. Reg. X. v. 18. Campus vero scuti deauratus, et mira colorum varietate depictus, præcipue albo, et cæruleo, propter cœlestia desideria, vitæ candorem, et virginalem puritatem, juxta Psal. XLIV. v. 10. *In vestitu deaurato circumdata varietate*, superque Virgo sanctissima, verus thronus, et Christus Dominus verus Salomon, mirabiliter collocati, et in scuti circuitu, sententia hæc omnia declarans: *Joseph accipe puerum, et matrem ejus*; et tandem scutum hoc triplici indissolubili funiculo ligatum, et pendens a virga, quæ in manu Joseph miraculose, tempore matrimonii contrahendi floruit, ut in tract. I. hujus II. libri diximus, ad vivum hæc omnia repræsentat, et a columba alba Spiritum sanctum figu-

Josephi scutum pulchre ornatum.

rante. Hæc sententia procedit ex una parte usque ad Josephum : *sic honorabitur quemcumque voluerit rex honorare*, Esther vi. v. 9. ex altera vero parte, *custos Domini sui glorificabitur*, Prover. xxviii. v. 18.

Quo Maria,
et Joseph
nobiliores, eo
humiliores.

Octava conclusio. Sanctissima Virgo, et B. Joseph quanto vera, et perfecta nobilitate illustriores fuerunt, ut hætenus vidimus, tanto clementiores, mansuetiores, placabiliores, et humiliores extiterunt, et inventi sunt, adimplentes illud Eccli. iii. v. 20. *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam*. Et D. Bernardus, ser. *Signum magnum*, sic explicat : « Maria quanto major erat, humiliabat se, non modo de omnibus, sed et præ omnibus, et merito facta est novissima prima, quæ cum prima esset, omnium sese novissimam faciebat. Merito facta est omnium Domina, quæ se omnium exhibebat ancillam. » Quod a Christo Domino didicerunt : *Discite a me quia mitis sum, et humilis corde*, Matt. xi. v. 29. Super quo D. Chrysostomus, in suo Polycratitio, lib. iv. « Qui humilis est corde, et indigniorem se aliis arbitrat, et nunquam desiderat superior apparere. » Et Tullius, lib. i. Officiorum : « Quanto superiores sumus, tanto nos submissius geramus. » Et sic prompte obedientiam præstiterunt legi Circumcisionis, Purificationis, et edicto descriptionis a Cæsare Augusto publicato, Luc. ii.

Nobiles sunt
humiles; et
ignobiles,
superbi et
arrogantes.

Videmus enim nobilissimos quosque cæteris esse veluti demissiores, atque humiliores, servata dignitatis ratione. In quo memorabilis illa sententia est gravissimi, piissimi, et doctissimi domini Fratris Thomæ de Villanueva, archiepiscopi Valentini, sic dicentis : « Nam qui genere ab antiquo nobiles sunt, magis splendescunt : nam sicut sanguine nobiliores, ita et ingenio humiliores, humanioresque sunt, et apud omnes homines tractabiles. Nec mirum : non enim ex hoc magnitudinis jacturam timent, quam tot sæculis in progenitoribus fundatam, radicatamque conspiciunt : illi vero, qui casualiter acquirunt nobilitatem, quasi adventitiam et novam, in sua humiliatione periclitari pertimescunt, facilliterque posse ab hominibus contemni, quasi a levi filo pendeat. » Quam sententiam celebrant doctor, et episcopus Sarmiento, lib. VII. selectarum interpretationum, cap. xvi. et doctor Azevedo, in lib. VI. recopil. tit. i. l. 3. n. 12. et e contrario ex superbia, ambitione, ira, et implacabilitate, facile ignobiles, et obscuri dignoscun-

tur. Tullius, lib. 1. Officiorum : « Non audiendos eos esse, qui graviter inimicis irascendum putant, idque magnanimi, et fortis viri esse censeant. Nihil enim laudabilius, nihil magno, ac præclaro viro dignius placabilitate, et clementia. » Unde merito Seneca, lib. 1. de Clementia, ait : « Elephant, et leones transeunt hominem, quem impulerunt. Ignobilis autem bestię pertinacia est. Non enim decet regem sæva, neque inexorabilis ira. » Et clarius Ovidius, lib. III. de Tristibus, eleg. v. hoc metricè composuit :

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni :
Pugna suum finem, cum cadit hostis, habet.
At lupus, et turpes instant morientibus ursi,
Et quæcumque minor nobilitate fera est.

Et inde etiam jurisprudentes prudenter dixerunt : « Subditorum interesse habere dominos nobiles, potius quam ignobiles et plebeios, et potentiores, quam infirmiores, eosque esse infelices, quibus pauper, vel rusticus dominatur, quia sub majori judicè constituti majorem sentiunt providentiam, et securitatem, » ut ex Isernia, Albaroto, Cardinale, Alexandro, Ripa, et Egidio Romano, tradit et resolvit Tiraquellus, de nobilitate, c. xxxvii. n. 119. De humilitate vero, mansuetudine, placabilitate B. Virginis, quibus perfectissimam suam nobilitatem mirifice demonstravit, diximus in lib. I. tract. ii. et constat luce meridiana clarius ex D. Luca, c. i. v. 38. ibi : *Ecce ancilla Domini*, ubi D. Ambrosius : « Vide humilitatem, vide devotionem. Ancillam se dicit Domini, quæ Mater eligitur, nec repentino exaltata promisso est : simul ancillam dicendo, nullam sibi prærogativam tantæ gratiæ vendicavit, quæ faceret quod jubetur. » Et idem D. Ambr. lib. ii. de virginitate : « Virgo semper humilis, tunc etiam humilior facta est, ubi se a Deo ad tantum mysterium cognovit electam. » Et D. Bernardus, hom. 4. super Missus est : « Virgo mater Dei eligitur, et ancillam Dei se nominat, non mediocris re vera humilitatis insigne, neque, oblata tanta gloria, oblivisci humilitatem. Magna prorsus, et rara virtus humilitas honorata. » Præstitit etiam humilitatis, et mansuetudinis exemplum, cum se Cæsari subditam profiteretur in Bethlehem cum B. suo sponso profi-

Subditorum
interest, ha-
bere superio-
res nobiles.

nsuetudo
irginis;
Joseph
militas,
ietas et
cabilitas.

ciscens, Luc. II. Neque irascitur, aut offenditur, se partui proximam omnium ædibus, ac hospitibus excludi, se in partu, et nutrice, aliisque famulantium obsequiis privari, alieno stabulo, et vili præsepio contentam. Et tandem D. Bernardus, homilia 4. super Misus est, universaliter de Virgine loquens ait: « Revolve totam Scripturæ seriẽm, et si quid in Maria austerum inveneris, de cætero eam suspectam habeas, et ad ipsam accedere verearis. » Suam etiam perfectam, et integram nobilitatem ostendit sanctissimus Joseph volens Virginem dimittere, se omnino indignum judicans tantæ dignitatis habitandi cum Virgine, donec ex mandato Domini per Angelum obtemperavit, ut super eadem verba: *Voluit occulte dimittere eam*, lib. IV. dicemus.

Sed quid de ejus pietate, et placabilitate dicendum? Isolanus de S. Joseph, I. p. c. XVI. sic ait: « Pia quoque censenda est fuisse conversatio S. Joseph, omni itaque pietatis genere ornatissima. » et paulo infra: « Quis dubitat Joseph, si forte vicinis in quopiam prodesse posset, etiam malis, non illis suffragia præstitisse? Habebat enim interiorem Spiritum talia docentem, habebat B. Virginem conjugem amantissimam nullius ignaram rei, habebat denique Christum verum Deum misericordiæ opera laudantes, suadentes sibi, atque suffragantes. Si cum sancto sanctus eris cur non cum pientissimis, Joseph pientissimus evasit? » De patientia, mansuetudine, et mititate ejus dicemus postea, super illa verba: *Joseph autem cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam*, in lib. IV. tract. IV. et V.

nobiles
ua nobi-
late non
ariantur,
t Virgo,
Joseph.

In eo autem præcipue B. Virgo, et sanctissimus Joseph manifestum suæ veræ nobilitatis splendorem dederunt, quod nec verbum quidem, neque vel minimam significationem suæ nobilitatis protulerunt; immo potius actionibus exterioribus consideratis, specimen ignobilitatis, quæ tamen perspecta humilitas erat, insinuabant, ut in Circumcisione, Purificatione, Visitatione Elisabeth, in descriptione, et solvendo tributo Cæsari. Proprium enim nobilitatis est, vera humilitas, ut jam probavimus. Adimplebant Virgo et Joseph illud Proverb. XXVII. v. 2. *Laudate os alienum, et non os tuum, extraneus, et non labia tua*. Sicut et e contrario, inquit Tiraqueus, de nobilitate, cap. XXIII. n. 9. « Qui vere nobiles non sunt, sed quamdam imaginem nobilitatis gerunt, hi certe superbi sunt,

arrogantes, rixosi, putantes his impotentibus vitiis nobilitatem maxime ostendi, cum nulla magis ignobilitas ostendatur, et, quod in veteri proverbio est, dignum patella operculum, similes etiam habent famulos, superbos scilicet, arrogantes, rixosos, scelerum dominorum ministros, ut scribit Euripides in Alcæone apud Stobæum, cap. 60. »

Quod si contra nobilitatem sanctissimæ Virginis et B. Josephi objicias, quod electi fuerint ad dignoscendam veritatem verbi Dei, sed de illa electione dicitur I. Corint. I. *Non multi sapientes secundum carnem, non multi nobiles, sed ignobilia mundi, et contemptibilia elegit Deus*; ergo non videtur recte laudari nobilitas in Virgine et Josepho ab æterno Dei consilio electis. Respondetur, D. Paulum loqui de prædicatoribus, per quos convertendus erat mundus ad fidem, quos congruebat esse plebeios, et inductos, ne eorum potentiæ et sapientiæ, vel dignitati adscriberetur illud, quod Deus per gratiam, et eorum ministerium, operabatur, et sic crux Christi evacuaretur. Non autem congruebat, ut domestico famulatu Rex regum ab ignobilibus mente, vel corpore nutriretur. Nec fas erat, cui millia millium Angelorum ministrant, patrem deligere putativum ignobilem, neque qui Virginem, quam sol, et luna, ac coelestis quique Hierusalem cives admirantur, matrem delegit indigno nobilitate viro desponsari pateretur. Decebat quoque Christum Dominum exaltare B. Virginem, quantum posset, et ipsa esset capax, eamque nobilitare, et magnificare: nec enim decebat eum, ut Genitricem suam ignobilitatis vituperio subderet.

Neque obstat quod Glossa ord. super illud I. Corint. I. *Non multi nobiles*, dicat: « Venit Deus humilis quærens humiles, non altos, » quia respondetur, quod humilitas non adversatur nobilitati; sed est illius decor, et admirabile ornamentum, ut superius probavimus. Et sic humiles, ac nobiles quærit singularissime Deus, dicente B. Maria, Luc. I. v. 48. *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*.

Humilitas
non adversatur
nobilitati

Neque etiam obstat, quod in opere Incarnationis ostensa fuerit suprema Dei incarnati humilitas: *Exinanivit enim semetipsum formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo*, ad Philip. II. v. 7. quia respondetur, quod non semper Christus Dominus operationibus præ

se ferentibus humilitatem exteriorum usus est; immo in pluribus majestatem suam declarabat : nam in virtute docuit, miracula fecit, et victor a mortuis resurrexit. Non ergo fuisset major Dei humiliatio in Incarnatione, si parentes ignobiles delegisset. Ita respondet Albert. Mag. super Missus est, c. 38. et Isolan. de S. Joseph, I. p. cap. vii. et Busto, II. p. serm. 1. Fuitque hoc maxime conveniens, ut adimplerentur prophetarum vaticinia, de horum nobilitate parentum, ut in lib. I. tract. iv. et v. diximus.

Nona et ultima conclusio. Sanctissima Virgo et beatissimus Joseph vitam pauperem degentes, et mechanicas artes proprio labore exercentes, nobilitatem suam regiam non amiserunt, ut in libri III. tract. xv. dicendum erit. Et hæc pro nunc, et pro tenuitate nostra, sint satis de elucidatione nobilitatis sanctissimi Joseph, et gloriosissimæ Deiparæ, quæ debite hoc facientibus præmium promittit dicens, Eccl. xxiv. v. 31. *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.* Agamus jam de pulchritudine Jesu, Mariæ, et Josephi.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS X.

De eximio decore, et singulari pulchritudine Jesu, Mariæ, et Josephi.

Acturi de speciositate, et pulchritudine, qua Deus infinita sua sapientia proportionabiliter decoravit Christum Dominum, B. Virginem ejus matrem, et sanctissimum Josephum verum Virginis sponsum, et Christi putativum patrem, debemus ante omnia supponere, et intelligere, magnam esse differentiam inter decus et decorem, inter deformem et informem, inter decentem et speciosum, formosum et pulchrum; quia secundum D. Isidorum, lib. x. Etymol. littera P. et lib. i. Differentiarum, littera D. «Pulcher ab specie cu-

tis dictus, quod est rubens pellis; inter decentem et speciosum et formosum hoc interest, quod decens motu corporis probatur; speciosus, specie; formosus, natura, sive forma; inter deformem et informem hoc interest, quod deformis est, cui deest forma, vel cui est fœda forma; informis vero, ingens, non quod non habeat formam; sed quod ultra formam magnitudinem habeat; inter decus et decorem hoc etiam interest, quod decus ad animum refertur, decor ad corporis speciem.»

Secundo supponendum est, quod decor, et pulchritudo exterior hominis nascitur ex quadam partium ad invicem proportionem, aptaque compositione, et in natura humana maxime lucet in vultu, quæ coloris venustas dicitur. Ita describunt omnes, sed præcipue D. Isidorus, loc. cit. et Albertus Mag. super Missus est, capit. 38. et Isolanus, I. par. cap. 12.

Tertio suppono, quod media ordinata sunt ad finem, ut in hujus II. libri tractatu v. et quod inter figuram et figuratum debet esse aliqua debita proportio, ibidem; et quod dispositum in uno ex æquiparatis, aut relatis, censetur dispositum in alio, ut in hujus II. libri tractatu VIII. diximus; et quod verba generaliter prolata debent verificari in excellentiori, et sublimiori significatione, ut dixit juriscons. Paulus, in l. 1. §. qui in perpetuum, ff. si ager vectigalis, vel emphyteuticarius petatur.

Quarto supponendum est, nullo sacrarum litterarum testimonio comprobari expresse, et litteraliter pulchritudinem Christi Domini, sanctissimæ ejus Matris, nec beatissimi Josephi, quia finis sacrarum litterarum est erudire homines secundum virtutes, ut finem supranaturalem rationalis creaturæ consequantur; pulchritudo vero corporalis multis fuit causa peccati: satis enim fuit, per locum a minori inferre, quod quidquid honestatis, vel pulchritudinis in aliquo sanctorum fuit, hoc in Christo, in ejus matre, et in ejus putativo patre minime defuerit, ut asserunt Albertus Mag. super Missus est, et Isolanus, I. p. fol. 14. pag. 2. in principio, et Busto, II. p. ser. 4.

His suppositis, sit prima conclusio. Christus Dominus assumpsit perfectam corporis pulchritudinem, quam in corpore humano ac virili esse oportebat. Quapropter appositissime ejus pulchritudini accommodatur illud Psal. XLIV. v. 3. *Speciosus forma præ filiis*

Virgo, et Joseph propter pauperem, nobilitatem non amiserunt.

Unde pulchritudo resultat.

Finis sacrarum litterarum

Differentia inter decus, et decorem, deformem, et informem, etc.

Christus

hominum; quem locum licet aliqui Sancti, ut D. Basilius ibi, et S. Cyrillus, lib. V. super cap. LIII. Isa. de pulchritudine divinitatis intelligant; alii tamen, ut Theodoretus, Remigius, et Arnobius ibi, et D. Gregorius, lib. I. Reg. c. 1. de pulchritudine gratiæ exponunt; tamen D. Augustinus, et Cassiodorus, ibi, et D. Bernardus, ser. 1. de omnibus Sanctis, de pulchritudine corporis interpretantur, sed præcipue D. Chrysostomus, hom. 18. in Matt. ubi de hac Christi corporis pulchritudine loquens, ita ait: « Sicut in signis perficiendis mirabilis fuit, ita visu gratiosissimus fuisse dicitur. » Et paulo inferius tractans illud Isa. LIII. v. 2. *Non erat ei species, neque decor*, asserit id dictum esse, quia ipsa corporis pulchritudo per ejusdem macerationem, passionem, et tormenta, quasi deformata et abolita fuit, vel potius occultata, juxta id quod ab eodem propheta statim subiungitur: *Et quasi absconditus vultus ejus*. Quam expositionem probavit Tertullianus, libro contra Judæos, capite de charitate gentium, et libro III. contra Marcion. et D. Hieronymus, epistola 160. in hæc verba: « Absque passionibus corporis, universis pulchrior est Virgo de Virgine. » Sed omnia complectens D. Thomas, in comment. super illa verba Psalm. XLIV. *Speciosus forma præ filiis hominum*, sic ait: « Nota in Christo quadruplicem pulchritudinem: unam, secundum formam divinam, ad Philippenses II. v. 5. *Qui cum in forma Dei esset*, et secundum hanc fuit speciosus præ filiis hominum: nam omnes tantum habent gratiam secundum redundantiam, et participationem, sed iste per se, et plene, ad Colos. II. v. 8. *In eo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*. Alia est pulchritudo justitiæ, et veritatis, Jerem. XXXI. v. 23. *Benedicat tibi Dominus, pulchritudo justitiæ*, et Joan. I. v. 14. *Plenum gratiæ, et veritatis*. Alia est pulchritudo conversationis honestæ, de qua I. Pet. ultimo: *Forma facti gregis*, et hac forma fuit speciosus præ filiis hominum, quia sua conversatio fuit magis honesta, et virtuosa, quam alicujus, I. Pet. II. *Peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus*. Quarta pulchritudo est corporis, et hæc etiam Christo infuit, Cant. I. v. 16. *Ecce tu pulcher es, dilecte mi*. Quod ita explicat D. Augustinus: Nobis cernentibus ubique speciosus; pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher deponens animam,

pulcher in patibulo, pulcher in ligno, pulcher in cælo. »

Et probatur ratione, quia, ut asserunt S. Thomas, 1. p. q. XXXIX. art. VIII. et 2. 2. q. CXLV. art. II. ex D. Dionysio, c. IV. de Divinis nominibus, et ex D. Augustino, lib. XXII. de Civitate Dei, cap. XIX. pulchritudo ex tribus consurgit; primo, ex omnium membrorum integritate, quam fuisse in corpore Christi Domini, certissimum est: assumpsit enim omnia, quæ in nostra natura plantavit, in sua naturali integritate, absque aliqua monstruositate, ut omnes Patres fassentur. Secundo, ex eorundem membrorum debita proportionem, et hanc fuisse in corpore Christi non est ambigendum, quia tale corpus debebatur perfectissimæ ejus animæ, et etiam quia oportuit ut corpus illud esset aptissimum ad omnia opera vitæ exercenda, quæ aptitudo multum ex dicta proportionem dependet. Tertio, ad pulchritudinem requiritur conveniens color nativus, qui oritur ex optimo temperamento, et complexionem; et sicut hæc fuit optima in Christi corpore, ita illi erat connaturalis perfectus color, maxime quia corpus Christi Domini fabricatum fuit Spiritus sancti virtute; sed opera, quæ Deus per se ipsum facit, sunt pulcherrima, et perfectiora, quam quæ a natura, ut tractatu III. hujus secundi libri diximus; unde quia Adam ab ipso Deo immediate effectus est, fuit pulcherrimus et optime dispositus, multo ergo magis Christus. Unde etiam Christus Dominus neque morbum, neque ægritudinem assumpsit, ut sensit D. Thomas, 3. p. q. XIV. art. IV. et Abulensis, Parad. III. c. 21. et Cajetanus, to. II. opusculorum, opusc. XIII. et Glossæ, Lyranus, et alii expositores super Mat. c. VIII. ubi exponentes illud Isa. LIII. *Vere labores nostros ipse tulit*, dicunt, Christum non accepisse in se, sed a nobis abstulisse, et depulisse, de quo late, et optime P. doctor Franciscus Suarez, tom. I. super S. Thomam 3. p. quæst. XIV. art. IV. dist. 32. sect. 2. per totam.

Ex qua eximia Christi pulchritudine resultabat, secundum D. Hieronymum, super Matt. IX. « quod in ejus humana facie fulgor, et divina majestas, et quiddam sidereum ita refulgebat, quod ex primo aspectu videntes ad se trahere poterat. Et quid mirum? si enim in magnete, et succinis hæc esse vis dicitur, ut annulos, et stipulam, et festucam sibi copulent; quanto magis om-

Unde pulchritudo in Christo resultat.

Pulchritudo Christi omnes ad se trahebat.

nium creaturarum Dominus ad se trahere poterat quos volebat?» Et D. Chrysostomus, hom. 13. in Marc. ait : « In vultu Salvatoris aliquid fuit divinum, quod videntes homines sequebantur. » Quæ, et alia tradit P. Barradas, to. II. Concor. lib. v. cap. 21. Et confirmatur primo, ex eo quod ex revelationibus sanctæ Brigittæ refert Dionysius Carthus. super c. v. Lucæ, Virginem Deiparam dixisse sanctæ Brigittæ, pulchritudinem, et decorem in facie Christi Filii sui, ita excellenter emicuisse, ut quicumque desolatus et tristis eum aspexisset, manebat statim lætitia, et consolatione plenus, et abiisse in proverbium, quod tristes, et desolati dicere inter se solebant : Eamus ad videndum Filium Mariæ, et solo ejus aspectu consolabimur; et ita ex voto illis succedebat.

Et confirmatur secundo, quia inter figuram, et figuratum debet esse proportio et similitudo; immo in figurato præstantius reperitur id, quod figura denotabat, ut diximus in 3. suppositione; sed David, et Joseph patriarcha, et alii, qui Christum Dominum adumbrarunt, fuerunt maxima pulchritudine, et formositate præditi, Gen. xxxix. v. 6. et xlix. v. 22. et I. Reg. xvi. v. 12. ergo Christus Dominus speciosus, et formosus nimium, et pulcherrimus esse debuit, et fuit, juxta ea, quæ diximus ex Cant. i. v. 16. *Ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus.* Quo argumento ad hoc probandum utuntur D. Ambrosius, de benedict. Patriarch. x. et xi. et D. Bernardus, ser. 45. in Cant. et D. Basilus, super Psal. xlv. et Beda, super Genes. xxxix. et Origenes, hom. 2. in Cant.

Tertia conclusio. Beatissima Virgo pulcherrima fuit, ad similitudinem pulchritudinis Filii sui, de qua modo in prima conclusione diximus : fuit enim ejus corpus in sua specie et sexu maxime perfectum, ut sine contradictione fatentur omnes Patres, qui de Virgine scripserunt; præcipue S. Antoninus, IV. p. Theolog. tit. xv. cap. 10. §. 2. et S. Gregorius Nazianz. in tragœdia de Christo patiente, et Richardus de sancto Victore, c. xxvi. super Cant. et Andreas Hierosol. sermone de Assumptione, et Albertus Mag. in tract. de Virgine, super Missus est, et Dionysius Carthus. lib. I. de laudibus Virg. et Nicephorus, lib. II. histor. Eccles. cap. xxvi. et latissime P. Franciscus Suarez, 3. p. quæst. XXIX. art. 1. disput. 2. sect. 2. et P. Barradas, lib. VI. Concor. cap. ix. et P. doctor Viegas, super cap. xii. Apocalyp.

sect. 2. et 3. et P. Salmeron, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. v. Et probatur primo, ex illo Cant. iv. v. 7. *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te*, quia nulla amicitior Deo, neque conjunctior charitate B. Virgine : tota enim pulchra in anima, et corpore. Fuit enim propinquior cunctis principio gratiæ, scilicet Christo : nam sicut Christi humanitatem, propter ejus personalem cum Deo unionem, decuit omni perfectione naturæ, et gratiæ in termino excellentiæ præfulgere; ita ipsius Genitricis personam post Unigeniti sui humanitatem, oportebat in omnibus sic ordinari, quoniam post hypostaticam cum Deo conjunctionem, non est alia tam vicina, ut unio matris Dei cum Deo Filio suo, ut ex Dionysio et aliis tradit P. Barradas, lib. VI. Concor. cap. ix. ut in tractatu præcedenti probavimus. Et sic Richardus de sancto Victore, c. xxvi. in Cant. loquens de Virgine, ait « fuisse Virginem vultu angelico tam corpore, quam mente. » Et Gregorius Nazianz. in Christo patiente, ante medium, sic ait : « O Virgo formæ, quæ nitore cæteras præis. » Et Andreas Hierosolym. in ser. de Assumptione, sic ad Virginem loquitur : « Eximia pulchritudo, a Deo sculpta statua recte descripta. » Secundo probatur, quia medium debet fini proportionari, ut diximus in suppositione 3. Sed ex corpore B. Virginis formandum erat corpus Christi speciosum præ filiis hominum : ergo ad divinam providentiam pertinuit, accommodare medium fini, et materiam effectui aptam præparare, ut inter Christum et Virginem esset maxima similitudo, non solum moribus, sed etiam corporis perfectione.

Ex particulari ratione, et discursu probant S. Antoninus, IV. par. Theolog. tit. xv. c. 10. §. 2. post medium, et Busto, in Mariali, II. par. serm. 4. « Natura est vis insita rebus ex simili simile procreans, ut Aristot. lib. II. de Anima, capit. iv. text. 34. Nisi ergo natura impediatur, vel erret, filius erit similis patri, vel matri. Unde sequitur, quod filius qui nascitur de matre, et non de patre, et tali operante, qui non potest impediri, vel errare, scilicet Deo, ibi necesse est filium fieri similem matri, et e converso; sed ipse est pulcherrimus, juxta illud Psal. xlv. *Speciosus præ filiis hominum*; ita quod in ipsum desiderant Angeli prospicere, I. Pet. i. v. 12. ergo Mater ejus, B. Maria, est pulcherrima. Tum præterea, quia in rebus naturalibus, et

Virgo Christo similima, atque adeo pulcherrima.

in corpōribus humanis est ordo, in quo bonum universi consistit, ut docuit Aristot. lib. viii. et xi. Metaphys. Cum ergo natura aliquid fuerit pulchrum, et aliquid pulchrius, ergo et aliquid debet esse pulcherrimum, secundum quod omnia alia pulchra distinguuntur, ut ait D. Dionysius, libro de Div. nom. Nam in unoquoque genere est dare suum primum, secundum Aristot. libro x. Metaph. Ergo natura suum summum alicubi habet in pulchritudine. Sicut ergo corpus Christi fuit perfectissimum, et pulcherrimum secundum statum viæ, ita corpus B. Virginis, ad hoc immediate ordinatum, fuit pulcherrimum secundum statum viæ. »

Est enim regulare, quod formosa mulier formosos pariat filios, qui plerumque speciem, effigiemque matris referre consueverunt, ut Germanorum testatur adagium : « Ex turpi vacca turpis generatur vitulus. » Et propterea Juno illa Virgiliana in hæc verba Æolum alloquitur :

Sunt mihi bis septem præstanti corpore nymphæ, Quarum, quæ forma pulcherrima, Deiopeiam, Connubio jungam stabili, propriamque dicabo : Omnes ut tecum, meritis pro talibus, annos Exigat, et pulchra faciat te prole parentem.

Et e converso deformis mulier deformes filios producit. Unde Libanius Antiochenus litteris admonet Salonicum amicum, ut uxorem, si fieri posset, formosam duceret ; quia male consulitur liberis, cum deformis uxor ducitur : raro enim ex deformi uxore formosi nascuntur liberi, ut late probat Tiracuellus in l. ii. connub. num. 64. et 68.

Tertio probatur. Quia inter figuram, et figuratum debet esse proportio, ut jam vidimus ; sed mulieres beatissimam Virginem figurantes, fuerunt pulcherrimæ, ut Rebecca, de qua legitur Gen. xxiv. v. 16. *Puella decora nimis, virgoque pulcherrima, et incognita viro* ; et de Rachele scriptum est Gen. xxix. v. 17. *Rachel decora facie, et venusto aspectu* ; et de Esther dicitur in ejus lib. c. ii. v. 7. *Esther pulchra nimis, et decora facie* ; et paulo inferius v. 15. *Erat enim formosa valde, et incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa, et amabilis videbatur* ; et de Judith, c. viii. v. 7. *Erat autem Judith eleganti aspectu nimis* ; et c. x. v. 14. *Considerabant faciem ejus, et erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis* ; et c. xi. v. 19. *Non est talis mulier in aspectu, in*

pulchritudine, et in sensu verborum, et sic de aliis ; ergo in Virgine B. per eas figurata, præstantior reperiri debet species et pulchritudo, quia analogum per se sumptum debet sumi in potiori significato ; vel clarius verba generaliter prolata verificari debent, in excellentiori, et sublimiori significatione, ut diximus in suppositione 3. licet enim de omnibus sanctis dicatur Prover. iii. *Iustorum semita, quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectum diem*, et Christus Dominus, Matt. v. *Vos estis lux mundi* ; tamen inter ipsosmet sanctos sunt gradus differentes, juxta illud Eccli. xxxiii. *Lux lucem superat, et dies diem*. Et Paulus, I. Cor. xv. v. 41. *Stella enim ab stella differt in claritate*. Sed de B. Virgine post Christum antonomastice dicitur Sap. vii. *Candor est lucis æternæ, et speculum sine macula*, propter mentis, et corporis eximiam pulchritudinem ; immo illud ejusdem Sap. vii. v. 29. *Est enim hæc speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum luci comparata invenitur purior*. Quem locum explicans D. Bonaven. de B. Virgine, sic ait in Speculo Virginis, c. iii. ante medium : « Quidam legunt hic, prior, quidam, purior ; utrumque vero stellæ nostræ competit : Maria enim est prior, id est, potior sive dignior ; Maria etiam purior est sole, et stellis, et luce, quia tam dignitate, quam puritate, solem, et stellis, et omnem lucem superat corporalem ; immo etiam spirituales, id est, angelicam creaturam. Unde D. Anselmus, lib. de laudibus Virginis, exclamans ait : O benedicta super mulieres, quæ Angelos vincis puritate, et Sanctos superas pietate ! » Et sic brevi compendio omnia conclusit D. Hieronymus, præfatione in Sophoniam dicens : « Omnium velut siderum igniculos clarum Mariæ lumen abscondit. »

Quo etiam pertinet, quod refert Plinius, lib. xxxv. natur. histor. cap. ix. quod cum Zeuxis, pictor excellentissimus, Agrigentinis facturus tabulam, quam in templo Junonis Lacinie publice dicarent, multas eorum virgines inspexit, ut quod in quaque laudatissimum esset, picturæ redderet, et repræsentaret ; ita profecto præstantissime Deus, universi conditor, et pictor nobilissimus, quidquid pulchrum, quidquid laude dignum in omnibus aliis, sive viris, sive feminis elucebat, in una sanctissima Virgine sapientissime effinxit, et quasi pictura quadam pulcherrime reddidit. Optime ergo B. Virgo, et

Pulchritudo
Virginis
Hierosolymæ
comparatur.

pulchritudo ejus comparatur urbi Hierusalem, Cant. vi. *Pulchra es amica mea, suavis, et decora sicut Hierusalem*, quia, ut explicat sapientissimus doctor Blasius Viegas, Societatis nostræ Jesu, super cap. xii. Apocal. sectione iii. numero 2. « Sicut in nobilissima aliqua civitate, et quæ multa habet ad conspectum præclara, non possunt omnia brevi temporis spatio videri, ac notari; ita Virgo velut urbs quædam amplissima, cujus pulchritudo, decorisque varietas non poterat facile spectari. Erant in ea multæ videndæ spirituales virtutum porticus, multa palatia, multa atria, turres, propugnacula, excelsa ac sublimia ædificia, et reliqua omnia, quæ in urbe aliqua nobilissima reperiri solent. » Et sic regulam hanc Patres tradiderunt, ut D. Damascenus, libro IV. fidei orthodoxæ. cap. xv. ante medium, sed præcipue D. Hieronymus, sermone de Assumptione: « Cæteris, inquit, per partes gratia præstatur, Mariæ vero simul se totam infudit plenitudo gratiæ. » Est enim Maria non solum collum, non solum aquæductus, sed mare omnium gratiarum spiritualium, et corporalium, ut in tractatu viii. præcedenti diximus. Et ita concludit D. Antoninus, IV. par. Theolog. titulo xv. cap. x. §. 2. ante medium, dicens: « Signum autem, et figura debent assimilari signato, et figurato, et potior est veritas quam figura. Ex quo sequitur, quod B. Maria figurata per istas tam pulchras, multo pulchrior fuerit. » Hoc argumentandi genere respectu Virginis usi sunt Isychius super capit. xxiii. Levit. et Arnobius, super Psal. xlvii.

Quarto probatur, quia in corpore Christi mystico, Christus locum capitis habet, ut ad Colos. i. v. 18. *Et ipse est caput corporis Ecclesiæ, ut sit in omnibus ipse primum tenens*. Omnes autem fideles rationem habent membrorum, ut I. Cor. xii. v. 27. *Vos autem estis corpus Christi, et membra de membro*; et ad Rom. xii. v. 5. *Multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra*. Inter caput autem, et membra intercedit collum; et cum cætera omnia membra de more tegantur, præcipue quæ ignobiliora sunt, ut auctor est Apostolus, I. Cor. xii. v. 23. *Et quæ putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorum circumdamus: et quæ inhonesta sunt nostra abundantiorum honestatem habent*; solum tamen caput cum facie, quæ in eo sita est, et collum minime teguntur, sed nuda, et aperta manent:

ad hunc sane modum Christus, qui caput est, et Maria, quæ collum est, in corpore mystico, veste operiente non egent. Quia cum cæteri homines peccato tum originali, tum personali sint maculati, solus Christus cum Matre sua, ab omni criminis labe prorsus alieni, ac liberi inveniuntur, ita ut nudi per se placeant Deo, et Angelis ejus.

Et certe per collum appositissime repræsentatur B. Virgo, ut in tract. viii. præced. probavimus: nam quemadmodum in collo monilia, gemmæ, torques, ac pretiosi lapides appenduntur, ita Christus in Maria matre sponsa sua, omnia gratiarum dona, omnes virtutes, omnes pulchritudines, omnes denique perfectiones reposuit; de qua illud Cant. iv. intelligi potest, et intelligitur: *Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, et omnis armatura fortium*. In Virgine enim sunt, et ab ejus collo pendent pulchritudines Esther, Judith, Rachel, et Rebeckæ; verecundia Saræ, amabilitas Rebeckæ, fecunditas Liæ, prudentia Abigail, fortitudo Judith, gratiositas Esther, castitas Susannæ, diligentia Sunamitidis, hospitalitas viduæ Sareptanæ, puritas Angelorum, dignitas Apostolorum, constantia Martyrum, sapientia Doctorum, abstinencia Confessorum, pudicitia Virginum, humilitas, et obedientia Religiosorum; et denique alii sunt pulchri, alii nobiles, alii divites, alii docti, alii fortes, alii prudentes, alii casti, atque alii alias virtutes habentes: B. autem Virgo complectitur universas, quæ quidem in ea excelluerunt, et fortissima sunt propugnacula, ad omnia tela inimici, mundi, et carnis propulsanda. Merito ergo de B. Virgine respectu omnium creaturarum diximus: *Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, et omnis armatura fortium*; quia cum quidquid est Christi, vel æterni Verbi, in sacris litteris Ecclesiæ corpori ejus mystico per participationem tribuatur, eminenter tamen, et excellenti ratione Virgini B. tribuendum est. « Ideo dicitur Mater misericordiæ, Vita, Dulcedo, et Spes nostra, Advocata, Regina, Domina, Sponsa, Soror, Amica, et Filia, ut optime P. Salmeron, tomo III. de infantia Salvatoris, tract. v. ante medium.

Quinto probatur, quia ad hoc, ut artifex pulchram faciat aliquam imaginem, tria requiruntur, scilicet, scire, posse, et velle, et idem est in omni alia operatione, secundum

Deus fuit
creator
christi
Mariæ.

Philosophum, lib. II. Ethicorum. Tunc sic : Deus est creator omnium , et auctor primarius omnis operationis , juxta illud Joan. I. *Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil* ; pater autem , et mater cum virtute solis sunt operatores secundarii , et ita intelligitur illud Philosophi , II. Phys. et II. de Gener. « Sol , et homo generant hominem : » nihil enim potest operari sol , vel homo sine virtute primi agentis ; unde Philosophus , VIII. Phys. ait : « Omne agens agit in virtute primi activi ; » et iterum lib. I. Phys. dicit : « motus primæ causæ est causa motus secundæ ; » et Auctor lib. de causis , inquit : « Prima causa plus influit in effectum , quam secunda ; » et ideo D. Hieronymus , in epistola ad Pammach. contra errores Joannis Hierosol. et refertur in cap. nasci. d. 36. inquit : « Inter illas secreti ventris angustias manus omnipotentis Dei semper operatur , idemque est corporis creator , et animæ. » Si ergo omnium generationum , hominum etiam infidelium , Deus est auctor , et illorum procreationi auxilium præbet , multo magis credendum est , quod omni studio , et virtute operatus sit in generatione Matris suæ , per illam regulam II. Topicorum : « Si de quo minus est curatur , quanto magis de majori ? » Sed Deus , qui fuit auctor , et plasmator Virginis , est omnipotens , ut Gen. XVII. *Ego Dominus omnipotens* ; est sapientissimus , ut Prover. IX. *Sapientia edificavit sibi domum* , et Psal. LXXVI. *Homo natus est in ea , et ipse fundavit eam Altissimus* , et in Psal. XCI. in principio : *Delectasti me , Domine , in factura tua*. Cum ergo ipse Christus esset omnipotentissimus , et sapientissimus , non est dubitandum , quin etiam voluerit sacratissimum corpus Matris suæ , quam ab æterno elegit , omni pulchritudine decorare : quod Sapiens videns in spiritu , Eccli. XLIII. v. 2. ait : *Vas admirabile opus Excelsi* , quia secundum D. Bonaventuram in opusculo Virginis , cap. VII. ad fin. « Antonomastice opus Domini mirabile est Maria : vas admirabile , opus Excelsi : vere opus mirabile , quia nunquam invenitur simile , nec est factum tale opus in universis regnis , III. Reg. X. » Et ideo ipse Sponsus cœlestis dicit Virgini , Cant. I. *O pulcherrima inter mulieres , pulchræ sunt genæ tuæ , collum tuum sicut monilia* ; et iterum Cant. V. illi dicitur : *Quo abiit dilectus tuus , o pulcherrima mulierum ?* et etiam Cant. VI. *Pulchra es amica mea , suavis , et decora*. Quis , quæso , ex hominibus esset , vel stultus , aut

insanus , qui cum posset formare illam , quam sibi vellet eligere in sponsam , nonne ipsam omni decore , ac formositate relucentem facere conaretur ? Deus ergo , qui istam sanctissimam puellam ante sæcula sibi in sponsam elegit , profecto dubitare non licet , omni speciositate , omni pulchritudine , omni decore , et elegantia fulgentissimam fecisse , ut post Albertum Magnum , hom. super Missus est , et alios pie , et docte dixit Bernardinus Busto , II. par. ser. 4.

Sexto probatur excellens Virginis pulchritudo ex omni genere causarum , inter quas prima est materialis , secundum Philos. II. Phys. ex qua aliquid fit , id est , ratione propagationis a nobilissimis parentibus , ut in lib. I. tract. V. diximus : solent enim nobiles genere esse corpore speciosi , ut experientia docet , quod a puriori sanguine , præstantiori nutritione , et educatione causatur. Unde Seneca , libro Tragœd. ait : « Generosa in ortus semina exsurgunt suos , et placidus sanguis nobile corpus alit. » Nam omnipotens Deus ab initio mundi , secundum temporum differentias separavit in humano genere bonos a malis , et meliores a bonis , ut esset in orbe populus ei peculiaris , et acceptissimus , atque omni nobilitate præfulgens , de quo ejus Filius nasceretur , juxta illud Deuter. XXXII. *Quando dividebat Altissimus gentes . quando separabat filios Adam* , etc. Cum ergo B. Virgo descenderit per tot nobilissimas , et optimas stirpes , et delicatissimas generationes , non est dubitandum fuisse corpore speciosissimam et moribus , ultra quam dici possit , nobilissimam.

Secundo , a causa efficiendi , quæ fuit divina virtus : nam , ut late probavimus , in lib. I. tract. VI. per totum , Joachim et Anna , sanctissimæ Virginis parentes , processerunt diebus multis in suo matrimonio absqueprole , propter Annæ sterilitatem , quod impedimentum miraculose sublatum fuit , et virtus generativa in Joachim roborata ut hanc gloriosissimam Virginem generarent ; sed opera producta virtute divina perfectiora sunt operibus , quæ sunt pure naturalia , quia multo potentior est gratia , quam natura , ut late probat D. Ambrosius , libro de his , qui mysteriis initiantur , et habetur in cap. re vera. de consecr. d. 2. ibi : « Advertimus igitur , majoris potentiae esse Dei gratiam , quam naturam. » Quod patuit in vino , quod Dominus fecit ex aqua , Joan. II. ubi D. Chrysostomus inquit : « Non simpliciter vinum , sed

Mariæ pulchritudo probatur ex omni causarum genere.

vinum optimum fecit. » Ergo cum B. Virginis corpus virtute divina principaliter, et particulari modo conceptum fuerit, asserendum est fuisse pulcherrimum.

Tertio, a causa formali, quia certum est, quod anima B. Virginis, post animam Christi fuit, et est inter omnes, immo et super omnes nobilissima : anima enim, secundum Philosophum II. de anima, « est actus corporis physici organici potentia vitam habentis. » Ergo sicut anima, quæ est forma, requirit corpus pro materia, ita anima dignissima requirit corpus dignissimum, et speciosissimum. Cum ergo anima B. Virginis fuerit post animam Christi nobilissima, corpus ejus debuit esse optime complexionatum, venustissimum, et pulcherrimum. Qua ratione S. Thomas, 1. p. q. XCI. art. III. in corpore, probat corpus Adam fuisse pulchrum, et recte dispositum, ibi : « Deus instituit corpus humanum in optima dispositione secundum convenientiam ad talem formam, et ad tales operationes. »

Quarto, a causa finali : nam B. Virgo ideo electa fuit a Deo, et venit in mundum, ut ex se nasceretur Filius Dei. Unde firmiter credendum est, quod non solum secundum animam, sed etiam secundum corpus, fuit suo benedicto Filio simillima : sed Christus fuit pulcherrimus ; ergo et ipsa pulcherrima, ut supra diximus in 2. conclusione. Videmus enim quod sæpe filii parentibus assimulantur, et ideo dicitur Eccli. xxx. *Mortuus est pater, et quasi non est mortuus : similem enim sibi reliquit post se.* Quod si hoc verificatur in filiis naturali modo genitis, quanto magis in Christo Domino, et matre ejus, quæ eum divini Spiritus operatione concepit?

Septimo probatur ab exemplo, et experientia : referunt enim Ubertinus, libro de vita Salvatoris, et Dionysius Carthus. super c. III. D. Dionysii Areopagitæ, et Busto, II. par. serm. 4. sic contigisse : « Quod cum D. Dionysius Areopagita conversus esset ad fidem per B. Paulam Apostolum, motus fama B. Virginis, desiderio videndi ipsam perrexit in Hierusalem ; cumque a B. Joanne Evangelista fuisset ductus ante illam, et ipsa Domina se præsentasset, Dionysius in tanta claritate, luce, et gloria emanante de pulcherrima facie B. Virginis, præ admiratione deficiens viribus, corruit mox in terram, ac tandem reversus ad se dixit : Nisi crederem in Filium tuum, de quo mihi per Paulum prædicatum est, nunc plantis tuis provolu-

tus, haud mihi persuadere possem Deum orbis auctorem te esse pulchriorem. »

Meritissime ergo hanc Deiparæ Virginis pulchritudinem incomparabilem contemplantes exclamant Sancti. S. Anselmus in libro orationum : « O pulchra ad videndum ! o admirabilis ad contemplandum ! Quomodo effugies capacitatem cordis mei ? o Virgo mirabiliter singularis, et singulariter mirabilis ! Per te elementa renovantur, homines salvantur, dæmones conculcantur, et Angeli reintegrantur. » Et D. Epiphanius, in encomio Virginis : « Quid dicam, et quid proloquar ? Quo pacto prædicabo gloriæ radicem ? solo Deo excepto, cunctis superior existis, natura formosior es ipsis Cherubim, et Seraphim, et omni exercitu Angelorum, et tota denique speciositate plena. » Et D. Bernardus, hom. 2. super Missus est : « Virgo regia gemmis ornata virtutum, gemmisque mentis pariter, et corporis decore perfulgida, specie sua, et pulchritudine in cœlestibus cognita, cœli civium in se provocavit aspectum, ita ut cœlestis Regis animum ad sui concupiscentiam inclinaret, et cœlestem nuntium ad se de supernis adduceret. » Et D. Augustinus, in sermone de Incarnatione Christi, omnia complectens dicit : « Tu tota pulchra, tota formosa, tota delectabilis, et tota gloriosa ; tu macula nulla fuscaris ; tu omni decore vestiris ; tu omni sanctitate ditaris ; tu super omnes virgines sancta in carne ; tu super omnes Angelos, et Archangelos sancta in mente ; tu cunctas feminas vincis pulchritudine carnis, et omnes angelicos Spiritus excellentia sanctitatis ; tu plena Deo ; tu repleta Spiritu sancto. »

Per quæ apertissime apparet, vere B. Virginem dici, et esse vexillum pulchritudinis, quia tot tantisque et naturæ, et gratiæ dotibus eam Deus locupletavit, ut quasi vexillum pulchritudinis in universo Sanctorum omnium exercitu gestare ipsa videatur. Et quoniam tam eximia pulchritudo omnium in se amorem, præcipueque ipsius Dei conciliabat, per antonomasiam, et quasi poëtico more ea ipsa pulchritudo dicta est amor. Unde pro eo quod nos habemus Cant. II. *Ordinavit in me charitatem*, in hebræo est, secundum Sanctis Pagninum : « Vexillum ejus super me amor ; quo significatur, Virginem totius probitatis, et gratiarum vexillum præferre, et in cæteris omnibus præexcellere, ut optime annotavit P. Viegas, super

Marie pulchritudinem mirantur Sancti.

Marie pulchritudo ab exemplo probatur.

Vexillum pulchritudinis Maria gestat.

c. XII. Apocal. sectione 2. nu. 6. Maxime quod Deiparæ pulchritudo ab ipso Deo commendatur, ut Hugo de S. Victore, super Cant. c. IV. sic Virginem alloquitur: » Quam pulchra es, et suavis, quam scrutator rerum probat, quam inspector cordium laudat, quam diligit auctor pulchritudinis, cui testimonium perhibet magister veritatis.»

Tertia conclusio. Quamvis Deiparæ pulchritudo ita fuerit eximia et excellens, ut in conclusione præcedenti probavimus, nunquam tamen intuentes ad sinistram aliquam cogitationem, vel motum, sed ad castitatem, purissimumque amorem incitavit, immo suo aspectu concupiscentiæ motus extinguebat. Ita docet D. Thomas, in 3. d. III. q. I. art. II. quæstiuncula I. ad 4. et Alexander Alens. 3. p. q. XLIX. memb. III. art. 1. et D. Bonaventura, in 3. d. III. I. p. art. II. q. 3. et Gabriel, q. II. art. III. dub. I. et P. Suarez, 3. p. q. XXVII. art. I. disputatione 2. sectione 2. ad fi. et P. Salmeron, tomo III. de infantia Salvatoris, tract. XLIV. et Barradas, lib. VI. Concordiæ, c. IX. post medium, et P. Viegas, super c. XII. Apocal. sect. 5. in fine, et Busto, in Mariali, II. p. ser. 5. et præstantius D. Ambrosius, lib. de institut. virginis, c. VII. sic ait: «Tanta erat ejus gratia, ut non solum in se virginitatem servaret, sed etiam si quos inviseret, integritatis insigne conferret;» et Gerson, sermone de Nativit. Mariæ, consid. 3. in principio, ex D. Bonaventura referente, dicit hoc se habuisse a Judæorum fideli narratione: «Quod nullus ex aspectu gloriosæ Virginis, quamvis esset pulcherrima nimis, urebatur, aut inflammabatur ad fœdam carnis concupiscentiam, sed etiam potius extinguebat ille divinus aspectus, quasi frigidus quidam ex oculis ros virgineus expiraret, vel efflueret a mente sua castissima;» et sermone de Conceptione Virginis: «Physiognomia Virginis movebat aspicientes ad omnem castitatem, et luxuriosas extinguebat, mortificabatque cogitationes.» et Joan. Major in illa verba Luc. I. *Exurgens Maria*, sic scribit: «Illam dotem Omnipotens Deiparæ supeditavit, ut mortalium nemo illam concupisceret; porro, ea visa, in frænâ libido, ut firmiter teneo, prorsus extinguebatur.» Et Dionysius Carthus. exponens de beatissima Virgine illa verba Cant. II. *Sicut lilium inter spinas*, propterea quod cæteræ feminæ pulchræ ut spinæ intuentes pungant; Virgo, ut lilium, neminem sua pulchritudine læserit.

«Quamvis, inquit, fuerint multæ virgines sanctæ, tamen respectu Virginis, quasi spinæ fuisse videntur, in quantum aliquid culpæ habebant; et quamvis in se fuerint mundæ, non tamen fuit in eis fomes prorsus extinctus; fuerunt et aliis spinæ, qui ex earum intuitu concupiscentia pungebantur. Porro Deipara Virgo ab omni culpa fuit prorsus immunis, fuit fomes in ea plene extinctus; et tam intensa castitate erat repleta, quod intuentium corda sic penetravit sua inestimabili castitate virginea, quod a nullo potuit concupisci, immo potius extinxit ad horam illorum libidinem.»

Et D. Bernardinus Senensis, in sermone secundæ feriæ post Dominicam Palmarum, multiplicem rationem, et causam hujus singularis privilegii Deiparæ conatur reddere: «Vel propter impressionem, quia iis, qui inclinati erant ad concupiscentiam, Virgo non apparebat ut concupiscibilis: nam si mulier etiam valde pulchra, propter aliquod factum, quod viro displiceat, non ut concupiscibilis solet apparere, immo ut odibilis, ut contigit in speciosissima Thamar filia David, et in Amnon fratre suo, qui eam ejecit de domo sua, II. Reg. XIII. multo magis ex parte gratiæ potuit hoc in bonum operari, ut formosa Virgo non concupisceretur ab aliquo eam vidente; vel hoc procedere potuit propter Virginis conversationem, quæ maximam, et admirabilem honestatem, et morum et gestuum gravitatem in facie, et in toto corpore eam intuitibus ostendebat, juxta illud Pauli I. ad Thessal. III. *Ut honeste ambuletis ad eos, qui foris sunt*. Conversatio igitur B. Virginis adeo per extrinseca signa apparebat honestissima, quod nullatenus posset ad fœdum aliquod inclinare, immo quod erat tota Deo dicata, et singularissimum Spiritus sancti habitaculum facta.» Cui nos addimus quod de ipsa Virgine dicitur Cant. IV. v. 13. *Emissiones tuæ paradisi malorum puniceorum cum pomorum fructibus*, quoniam ab ipsa Virgine rivuli totius honestatis et castitatis defluentes reddebant aspicientes omnes castitate affectos, et ab omni turpi cogitatione alienos. Quæ ratione Ecclesia sancta eidem Virgini applicat illud Eccli. XXIV. v. 21. *Quasi Libanus non incissus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mixtum odor meus.*» Vel potuit, ut idem S. Bernardinus prosequitur, hoc procedere propter occultationem suæ pulchritudinis, quam B. Virgo, quantum

Maria nulli
unquam concupiscibilis
apparuit.

poterat, cœlabat, nec ornabat se, sicut faciunt multæ mulieres, quarum ornatus magis incitat ad luxuriam, quam ipsa pulchritudo, juxta illud Ovidii lib. I. de Remedio amoris :

Decipimur cultu, gemmis, auroque teguntur
Omnia, pars minima est ipsa puella sui.

Agit optime de hoc P. Osorius, serm. de Nativitate Mariæ, §. non sic, in hæc verba : « Si enim aliquibus lapidibus pretiosis hoc concessum dicitur cœlesti indulgentia, ut castos reddant homines, quid non hoc habeat Maria? Si regulus aspectu occidit, quid mirum si Maria vivificet? Sicut ergo Moyses ex Domini consortio lucem accepit, quæ reverentiam excitabat; et sicut homo vultu præ se fert excellentiam, qua terret multa animalia, ac eum revereri facit, et in principum vultu aliquando majestas apparet; sic in Mariæ vultu posuit Deus majestatem cœlestem, quam homines timebant, et reverebantur. »

Propter quæ merito dicunt theologi relati a Bernardino Busto, II. p. serm. 5. quod sanctissimus Joseph, Virginis sponsus dulcissimus, quanto magis loquebatur, et conversabatur cum ea, tanto magis confirmabatur in voto, et proposito inviolabilis virginitatis, de quo in libri III. tract. XIV. latius dicemus. Et quid mirum, rogo, si hoc idem de facto contigisse legimus, teste Surio, in vitis sanctorum conjugum, juvenum simul ac virginum, Elzearii, et Dalphinæ, die vigesima septima Septembris, mirandum profecto et venerandum, quod quandocumque Elzearius cum sua sponsa Dalphina cubabat, quanto ei propinquior erat, tanto virginitati et puritati suæ minus metuebat, et Dalphina testabatur, et appellabat Elzearium virginitatis suæ esse custodem; et, quod mirabilius est, puritatem et virginitatem suam aliis communicabant, ut Alasiæ sorori Dalphinæ; quod intercessione B. Deiparæ, et ex desponsatione cum Dalphina, Elzeario contigisse affirmat Surius, lo. cit. Et sic merito B. Virgo in hoc particulari privilegio dicere poterit illud Isa. LXVI. v. 9. *Numquid ego, qui alios parere facio, sterilis ero?* Cum, ut sæpius probavimus, cæteris virginibus per partes præstari gratiam, Mariæ vero totam se infudisse gratiæ plenitudinem, de quo dicemus latius in tract. XII. lib. III. sequentis.

Propter hæc etiam B. Virgo myrrhæ assi-

milatur, Eccl. XXIV. v. 20. *Quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris*; et Psal. XLIV. v. 9. *Myrrha, et gutta, et casia a vestimentis tuis*. Et sic ipsa B. Virgo dicere potest illud Prover. VII. v. 17. *Aspersi cubile meum myrrha*; quia sicut myrrha odore suo occidit vermes, ita sanctitas Virginis in alios radiabat, et in eis exinguebat vermes concupiscentiæ carnalis, et omnes inhonestos motus libidinis compescebat. Et denique omnes virtutes myrrhæ, quas recenset Dioscorides, in capite de myrrha, et auctor lib. de proprietatibus rerum, et Plinius, lib. XII. hist. nat. scilicet rheumata, et inordinatos fluxus restringere, digestionem confortare, viscosos humores purgare, a putrefactione præservare, foetorem emundare, labiorum ulcera curare, cerebrum confortare, vermes necare, carnem superfluum corrodere, ac bonam et sanam conservare, Virgini Deiparæ mire competunt: nam ipsa nos a fluxu illicito restringit, ad bene incœpta dirigenda, et perficienda confortat, malas a nobis affectiones auferendo, cor nostrum purgat, a peccati putrefactione nos præservat, foetorem mali exempli a nobis elongat, a delicto labiorum sanat, intellectum nostrum confortat, vermes carnalitatum occidit, a nobis curas superfluas tollit, et in bono proposito nos confirmat, et perseverare facit.

Unde docte considerarunt Simon de Cassia, lib. II. c. 22. et eum referens P. Salmeron, to. III. de infant. Salvat. tract. XLIV. de Christi fuga in Ægyptum, « quod sanctissimus Joseph ingressus Ægyptum non præmonuit sanctissimam Virginem, ut diceret se ipsius esse sororem, ut olim præmonuerat Abraham Saram, veritus, propter ejus pulchritudinem, mortem incurrere, si se fate retur uxorem; Gen. XII. et tamen B. Virgo specie, et pulchritudine sua Saram et Rebeccam superavit. Neque item ipsa sublata est in domum Ægyptii regis; sicut Sara in domum Pharaonis: sciebat enim sanctissimus Joseph, quod majori custodia munita esset Virgo, quam Sara, a quo sæpe ipsa responsa acceperat, et talem gratiam Deus in Virgine matre posuerat, ut nec propter excellentem ejus pulchritudinem immunde posset conspici. Noverat hoc Joseph experimento sui, qui nunquam ex ipsa carnis tentationem præsenſerat, quamvis secum pariter habitaret. »

Quarta conclusio. Sanctissimus Joseph fuit ita pulcherrimus, et ita optime in cor-

Joseph ex
Mariæ con-
sortio purior
reddebatur.

Securitas
sephi de pu-
tate Mariæ

eph post
stum, et
rginem
herrimus

pore dispositus, quod post Virginem matrem, nullus fuit Christo similior. Ita defendunt Justinus Martyr, in Dial. contra Tryphonem, et Lexicon theologicum, verbo, Joseph; et doctissimus Gerson, in sermone de Nativit. Mariæ, habito in concilio Constantiensi, et in sua Josephina carmine debite composita; et doctissimus Prædicatorum ordinis religiosus in conventu S. Pauli Hispal. qui auctor fuit summæ Margaritæ confessorum, qui in q. ultima ex moral. quas posuit in laudem sanctissimi Joseph, breviter, et compendiose dixit in nu. 10. «Joseph fuit Christo simillimus, et per consequens formosissimus.» et Bernardinus Busto, iv. p. ser. 12. et Isolanus, iv. p. c. 9. idque jam ut commune receptum est apud fideles, ut complurimi nostri temporis scriptores ingenue fatentur.

Et probatur primo, quia, teste Aristotele, lib. II. de Anima, c. iv. text. 34. «naturalissimum est omnibus viventibus generare sibi simile;» quod non solum verum habet secundum speciei essentiam, sed etiam secundum accidentia corporalia, scilicet pulchritudinem, staturam, sanitatem, et infirmitatem, et similia. Quod quidem, aut a sigillatione materiæ, in virtute dispositionum præcedentium ad introductionem formæ, in quo concordant omnes philosophi, aut ratione formæ corporeitatis imperfectæ, quam Scotus admittit, quod quotidie satis experimur leprosum generare leprosum, Æthiopem Æthiopem, et pulchrum pulchrum. Sed sanctissimus noster Joseph non solum fuit filius descendens per lineam rectam a regali prosapia, et domo David, ut ei Angelus dixit in nostro Evangelio: *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam*; sed etiam in eo, et in Deipara sponsa sua, et in Christo Domino terminata fuit illa Davidis regalis genealogia, ut sæpius in libro I. et in hoc II. probavimus. Sed David erat pulcher aspectu, et Salomon, Absalom, Thamar, et alii ejusdem lineæ fuerunt pulchri et formosi, cum, ut diximus, natura est vis insita rebus ex simili simile procreans, nisi fuerit impedita, vel non erret. Sed B. Joseph fuit ex progenie pulchra David, nec natura fuit impedita, vel erravit, Deo sic volente, qui omnem dignitatem progenici David in Joseph, ac B. Virgine terminavit; ergo noster Joseph pulcher, immo et pulcherrimus fuit, ne pulchritudo rerum divinarum in deformitatem terminatam fuisse dicamus.

Secundo probatur, quia opera Dei perfecta sunt, Deut. xxxii. v. 4. Sed Deus B. Virginem ab æterno in matrem suam elegit, et Josephum in putativum patrem, ut in lib. I. tract. iv. diximus; sed B. Virgo, sanctissimi Joseph sponsa, fuit pulcherrima, ut in 2. et 3. conclusione satis probavimus; ergo, ut Dei opera in hoc particulari essent perfecta, sanctissimus Joseph; sponsus ejus, debuit esse in pulchritudine sponsæ similis.

Tertio probatur, respectu finis, ad quem ordinatum fuit matrimonium inter Virginem et Josephum, scilicet propter honorem Virgini debitum conservandum, et ipsi etiam Christo Domino, ut filius Josephi putaretur, ut in hujus II. libri tractat. i. et ii. diximus: sed Christus Dominus speciosus fuit super filios hominum, ut in prima conclusione diximus: ergo, ut facilius finis filiationis putativæ consequeretur, Joseph debuit esse similis Christo, ergo pulcherrimus. Quod pulchre sic cecinit Gerson in sua Josephina, in fine:

Personas inter similes est nexus amoris:

De Joseph ast ratio suadet, sua quod facialis
Forma Jesu ferme similis reputanda fuisset,
Si non, quo pacto pater ejus creditus esset?
Qualiter omnimodo matris servasset honorem,
Disparitas vultus prolis cum patre putato?

Unde in dubio illius quis filius esse putatur, cujus faciem formamque refert, ut si dubitetur utrum filius sit prioris an posterioris mariti, quando mulier post secundum matrimonium ocyus parit, quam ut discerni certo possit utrius sit mariti. Ita defendunt Dynus, in l. 3. §. si duobus. ff. de adimendis legatis. et Albericus, in l. septimo mense, circa medium. ff. de statu hominum. et Jason, et doctores, in l. Gallus. in principio. ff. de liberis, et posthumis. et Baldus, cons. 390. et Fulgosius, cons. 212. et Alciatus, in l. quæret. ff. de verb. significat. et alii, quos refert et sequitur Tiraquellus, in l. VII. conubial. Glos. i. p. 7. n. 52. cum sequent. Et sic concludunt cum Gersone aliqui ex doctoribus citatis dicentes: «Domino nostro Jesu Christo erat similis Joseph in facie, et in cæteris dispositionibus corporalibus; quod Deus esse voluit, quia nisi inter staturam et effigiem Christi et Joseph fuisset similitudo, non esset reputatus a Judæis ejus filius, et consequenter reputassent B. Virginem adulteram.»

Joseph Josephus patriarcha pulchrior, et Christus Moyse.

Non dubium profecto, nostro Josepho puerum Jesum manu ducenti multoties contigisse, quod refert Josephus, lib. II. de Antiquitate, de infante Moyse, quem cum ejus nutrix in brachiis publice gestabat, omnes, cæteris occupationibus derelictis, obviam occurrebant ad videndum eximiam pueri pulchritudinem. Quod scilicet, et multo melius, quando B. Joseph et B. Virgo deferrent puerum Jesum, speciosum præ filiis hominum, omnes commovebantur ad videndam pulchritudinem pueri Jesu, Deiparæ et Josephi, longe præstantius, quam Ægyptiorum filiæ cum altero Josepho patriarcha facere solebant, de quibus dicitur Gen. XLIX. v. 22. *Joseph decorus aspectu, filiæ discurrerunt per murum.* Ubi Glossa ord. « In hebræo habetur; Filiæ discurrerunt propter aspectum, quia Ægyptii quando audiebant adventum Joseph, currebant ad fenestras, et super muros, unde possent eum videre, propter ejus gratiositatem. » Et Origenes, in eodem loco consequenter ait: « Quando Joseph erat in Ægypto, quando mulieres sciebant quod transiturus erat per callem, ponebant se ad fenestras, vel ascendebant super muros, ad contemplandam speciem ejus. » Nec dubium etiam, quin B. Virgo et sanctissimus Joseph a multis rogati, cujus esset puer ille candidus et rubicundus, electus ex millibus, respondebant uterque simul, et præcipue S. Joseph: Filius meus est. Ad quod tam in Virgine, quam in Josepho similitudo in facie, et pulchritudine cum Christo Domino erat conveniens, et requisita.

Josephi corpus pulcherrimum propter animam.

Quarto probatur, quia individuatio est de substantia individui; sed anima individuatur per ordinem ad corpus; ergo quo melius fuerit corpus, melior erit anima, quæ occasione corporis et dispositionum creatur a Deo, ut probat Mag. Ferraris, super D. Thomam, lib. I. contra Gentes, cap. XI. versiculo sciendum; et ad nostrum propositum Isolanus, I. p. c. XI. in principio, loquens de sanctissimo Joseph. Sed anima sanctissima Joseph fuit ab æterno a Deo electa, et in utero matris sanctificata; et miris donis et gratiis ornata, ut posset esse dignus Virginis sponsus, ut in lib. III. tract. II. et III. et IV. ex professo dicemus; ergo tali animæ tale corpus pulchrum, et recte compositum fuit rationabiliter debitum, dicente D. Ambrosio, lib. II. de virgin. « Species corporis simulacrum est mentis, figuraque probitatis. »

Quæ sententia apud theologos et jurisprudentes, immo et apud philosophos, et humanarum litterarum professores celebris est: nam et Socrates, in Phædro Platonis, sub nomine pulchri equi et equitis, innuit bonam corporis effigiem bonæ mentis argumentum esse, aut certe adjumentum; et insignis Latinus nomine Pacatus in Panegyrico ad Theodosium Imperatorem scripto eleganter dixit: « Virtus tua meruit imperium, sed virtuti addidit forma suffragium; illa præstitit, ut oporteret te principem fieri, hæc ut deceret. » Cui consonat satis carmen Euripidis:

Priami species digna est imperio.

Sicut et e contrario deformitas corporis declarat deformitatem animæ: raro enim in corpore deformi nobilis, formosusque animus insidet, ut docuit Rasis, vir inter medicos maximi nominis, lib. II. ad Almansorem c. XXXIII. in hæc verba: « Cujus facies est deformis, vix potest habere bonos mores; » et cap. LIV. « Faciem fœdam malos mores significare asserit. » Et Galenus, medicorum princeps, lib. II. de temperamentis, c. VI. et lib. I. et II. de usu partium, ait: « Natura membra componit prout moribus animæ convenit: « Et habetur hoc expressius in quadam Gothorum antiqua lege sic dicente: « Ca home de mala catadura no puede hazer buenas obras. » Et in ordinationibus militum de la Vanda dicitur: « Incompositio enim corporis inæqualitatem indicat mentis. » Existente autem debita membrorum proportionem absque deformitate faciei, parva corporis quantitas cum animi magnanimitate conjuncta parum obest, ut constat I. Reg. XVII. ibi: *Et dixit Dominus ad Samuel: Ne respicias altitudinem staturæ ejus*, ut optime advertit doctor Didacus Perez Salmanticensis, in lib. VIII. ordinam. regalis, titulo XIX. super l. 5. in additione. De effectibus pulchritudinis aut deformitatis locuti sumus, secundum ea, quæ ut in plurimum contingere solent, ad quæ et sententiæ et etiam leges aptari debent, ut in l. 5. et 6. ff. de legibus; non autem ad ea, quæ semel, aut bis accidunt. Unde Diogenes Laërtius de vita, et moribus Philosophorum, cum vidisset quemdam decora facie, et moribus inhonestum, pulchre et acute dixit: « O quam bona domus, et malus hospes. »

Quinto probatur, quia pulchra et perfecta societas dedecoratur per deformitatem unius,

Pulchra
societas
Iesu, Maria,
et Joseph.

cum secundum D. Dionysium, cap. vii. de Divin. nomin. : « Bonum ex integra causa, et malum ex quocumque defectu. » Sed societas Christi Domini, ac B. Virginis, et Joseph fuit pulchra atque perfecta, juxta illud Psal. xxv. v. 8. *Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ*, et, ut vidimus in præcedentibus conclusionibus, Christus speciosus fuit præ filiis hominum, beata quoque Virgo pulcherrima; ergo sanctum pariter Josephum pulcherrimum fuisse, asserendum est. Nam si pulchritudo inter bona temporalia magni habetur, utpote Dei donum, ut asserunt D. Augustinus, lib. XV. de Civitate Dei, cap. xxii. et D. Chrysostomus, hom. 1. super Psal. l.

sanctorum
corpora
pulcherrima,
sanctorum
vero foeda
resurgent.

Et sic corpora Sanctorum in die iudicii sine ullo vitio, sine ulla deformitate resurgent, juxta illud Pauli ad Ephes. iv. vers. 13. *Donec occurramus omnes in unitatem fidei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi*, et Sanct. Augustinus in Enchiridio, capit. xix. et lxii. et in lib. XXII. de Civitate Dei, c. xix. ait : « Resurgent sanctorum corpora sine ullo vitio, sine ulla deformitate, sicut sine ulla corruptione. » De quo S. Thomas, in 4. dist. XLIII. art. 1. quæstiunc. 1. in corpore, et lib. IV. contra Gentes, c. lxxxvi. et lxxxix. et quodlibet. VII. c. xii. Damnatorum vero corpora e contrario cum suis deformitatibus resurrectura ad majorem eorum confusionem, dicente eodem D. Augustino, in dicto c. lxii. et xciii. « Utrum sane damnati resurgent cum vitiis, et deformitate corporum, ex quacumque causa contingente, quid opus est laborare illud inquirendo? Nec enim fatigare nos debet incerta habitudo eorum, quorum erit certa, et sempiterna damnatio. » Et D. Bonaventura, in dicta distinctione xliv. ait : « Non dabitur eis pulchritudo, quam non habuerunt, nec auferetur deformitas, quam habuerunt. »

Pulchritudo
magna, dos
mulieris.

Adeo quod pulchritudo nimia sit dos competers mulieri. Et sic Alexander, in consil. 209. lib. 6. consuluit nobilem, divitemque mulierem, deformem tamen, quæ pauperem quempiam formosum sibi matrimonio desponderit, non videri nupsisse indigno, cum debeat mulieris nobilitas, et divitiarum copia cum forma viri compensari. Et e diverso Abbas, Antonius, et Imola, in c. super eo. 2. de testib. dicunt, formam mulieris etiam pauperis compensari cum divitiis, aut nobilitate viri, de quo late agunt Cassaneus, par.

vii. cons. 46. et Tiraquellus, in l. ii. connub. num. 47. Qua ratione dixit optime Apuleius, lib. ii. de Magia : « Virgo formosa etsi sit oppido pauper, abunde tamen est dotata. » Quod etiam exemplo comprobatur apud Homerum, l. xiii. Iliadum, qui refert « Othryonem Cebesorum regem sponondisse Priamo se hostes a Troia effugaturum, ea lege, ut sibi daret in uxorem Cassandram ejus filiam, etiam indotatam, quoniam erat filiarum Priami formosissima. » Quod si in Virgine sanctissima, et in sanctissimo Joseph pulcherrimis hæc omnia maxime verificari possent : erant enim ambo formosissimi, ambo nobilissimi, ambo denique sanctissimi, ut sæpius diximus, cur, obsecro, donum Dei hoc pulchritudinis nostro Josepho non erat ab ipso Deo concedendum? maxime ut proportionatum medium ad finem desponsationis, et putativæ filiationis, ut modo dicebamus.

Sexto probatur, quia figura, et signum habere debent similitudinem cum signato, et figurato; sed Joseph patriarcha filius Jacob, figura fuit nostri Evangelici Josephi, ut sæpius jam probavimus; sed ille fuit pulcher, et formosus, ut habetur Gen. xxxix. v. 6. *Joseph decorus aspectu*; ergo multo præstantius noster Joseph.

Joseph
patriarcha,
Josephus
pulchrior.

Sed dices contra hæc, quod nullo sacrarum litterarum comprobatur testimonio pulchritudo Josephi; ergo inanis videtur doctrina, quæ divinæ Scripturæ non hæreat : erubescimus enim cum sine lege loquimur. Ad quod respondetur cum Alberto Magno, super Missus est, et cum D. Antonino, 4. p. theolog. titulo XV. cap. x. §. 2. et cum Isolano, l. p. cap. xii. implicite laudari Josephi pulchritudinem ab Evangelistis, ejus referendo nobilem genealogiam, et divinam electionem ad tam præclarum opus, præstantissimasque illius virtutes; et quia finis sacrarum litterarum est, erudire homines secundum virtutes ad finem supranaturalem, ut diximus in 4. suppositione, ideo in pulchritudine corporali non solent multum immorari.

Scriptura
sacra impli-
cite laudat
Josephi pul-
chritudinem.

Quod si secundo objicias non esse conveniens laudari viros sanctitate gloriosos de his, quæ vana sunt, qualis est corporis pulchritudo, de qua dicitur Proverb. ultimo : *Fallax gratia, et vana est pulchritudo*; et multo minus de his, quæ præbent peccandi occasionem, qualis etiam est formositas corporalis, juxta illud Eccli. ix. *Ne aspicias virginem, ne scandalizeris in pulchritudine ejus*; et paulo infe-

rius : *Propter speciem mulieris multi perierunt* ; ergo neque in B. Virgine, neque in sanctissimo Joseph laudanda fuit hæc pulchritudo. Quia respondetur cum D. Antonino, Alberto, et aliis loc. supra cit. in Christo Domino, in B. ejus Matre, et in sanctissimo Josepho fuisse pulchritudinem, ut natura perficeretur, et eorum augeretur gratia. Pulchritudo enim corporalis secundum genus suum bona est, et Dei donum, ut proxime diximus. De occasione autem peccati non est curandum, quia est passivum scandalum, et occasio mali, sive scandali passivi, non est vitium bonam naturam habentis, sed culpa scandalum patientis.

Nihil est enim adeo bonum, quin ex eo possit malus scandalizari; unde non solum in homine Christo scandalizabantur mali in doctrina, et operibus ejus, propter quod dixerunt ei discipuli ejus, Matth. xv. *Scis, Rabbi, quia Pharisei, audito hoc verbo, scandalizati sunt?* sed etiam in ipso Deo, et gubernatione ejus; unde Glossa super illud Psalm. LXXII. *Quam bonus Israël Deus his, qui recto sunt corde!* dicit: «Perversis autem, perversus videtur Deus.» Quod plane David asseruit Psalm. XVII. v. 27. dicens: *Cum sancto sanctus eris, et cum perverso perverteris.* Et sic dæmones, et homines damnati de justitia Dei pulcherrima scandalum accipiunt, ut Psalmo LXXII. vers. 23. dicitur: *Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* Non

igitur de tali scandalo passivo curandum est.

Quia secundum D. Augustinum, epistola 154. et refertur in c. de occidendis. XXIII. q. 5. «Quid enim est in usu hominum bono et licito, unde non possit pernicies irrogari? Absit ut ea, quæ propter bonum ac licitum facimus, aut habemus: si quid per hæc, præter nostram voluntatem cuiquam mali acciderit, nobis imputetur. Alioqui neque ferra-menta domestica, et agrestia sunt habenda, ne quis eis vel se, vel alterum interimat: neque arbor, aut restis, nequis se inde suspendat: neque fenestra facienda est, ne per hanc se quisquam præcipitet. Nec enim reus est Christianus, si bos ejus aliquem feriendo, vel equus calcem jaciendo, aliquem occidat. Aut ideo non debent Christianorum boves habere cornua, aut equus ungulas, aut dentes canis. *Pulchra est ergo casta generatio cum claritate; immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est, et apud homines,* Sap. IV. v. 4.» Si ergo pulchritudinem virginalem Christi Domini, Deiparæ et Josephi imitari non potuerimus, eorum humilitatem imitemur, in eorum, et cujuslibet laudes operantes, et non peccabimus, immo et eos elucidantes vitam æternam habebimus. De pulchritudine incomparabili spirituali hujus divinæ, terrestrisque et cœlestis Trinitatis in tractatibus immediate sequentibus agemus.

Pulchritudo
ex se bona,
neque curan-
dum de scan-
dalo passivo.

Bona, et ne-
cessaria
omittenda
non sunt
propter ma-
lorum per-
versitatem.

IN

CAPUT PRIMUM MATTHÆI

DE CHRISTO DOMINO, ETC.

LIBER TERTIUS

DE VIRTUTIBUS, ET PRÆROGATIVIS, ET EXCELLENTIIS CHRISTI DOMINI,

DEIPARÆ, ET B. JOSEPHI.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. i. v. 18.

TRACTATUS I.

*De immaculata Deiparæ Conceptione, et de
ejus a peccato originali præservatione.*

Pro dicendorum intelligentia supponendum est primo, circa B. Virginem triplex quæstionum genus in Ecclesia apud fideles tractari, agitarique solere. Primum est, an illa Filium Dei conceperit, salva virginitate? An vere Christi mater habenda, ex qua suam ille carnem assumpserit? Num feminis aliis præferenda, et toto orbe celebranda sit? et id genus similia, in quibus, nisi quis plane stupidus sit vel malignus, facile ex divinæ Scripturæ fontibus hauriet, quid hujusmodi quæstionibus oporteat respondere. Se-

cundum genus est earum quæstionum, an Maria sit perpetuo Virgo, quæ in partu et post partum, sicuti ante partum semper inviolata manserit? Num Deipara prædicanda sit? Numquid sine peccato nata sit, et vitam semper ab omni labe, etiam minima, solutam, et perfectam exegerit? In his et similibus, licet e divina Scriptura non ita clare constet, ut adversarii et protervi convinci possint, est tamen catholicæ Ecclesiæ determinatio, quæ certissima est interpretes Scripturarum divinitus in hoc constituta, ut sicut de Scripturarum canonicis libris approbandis, ita etiam de controversiis, et quæstionibus in religione terminandis judicet, ac modum demum, et finem his, qui de sacris contendunt, imponat. Ad tertium genus referuntur quæstiones illæ, quæ neque a divina Scriptura, neque ab Ecclesia sunt expresse determinatæ, sub judice adhuc sunt, et inter doctores controvertuntur; ut, an Virgo B. in utero matris ita concepta fuerit, ut eam ab omni labe peccati originalis excusare possimus? Quamdiu B. Virgo inter mortales vixerit? et, fueritne post mortem, una cum corpore in cælum assumpta? De quibus et aliis dubiis similibus multi et præcla-

ri theologi aliter atque aliter sentire videntur, nihil certi Ecclesia præscribente. (1)

Est autem advertendum circa hujus tertii generis quæstiones, quæ arbitrariæ nominantur, quod non omnes eodem loco censeri debent : nam quod plures et posteriores theologi, re tota pressius excussa probaverint, id magis eligendum erit, atque completendum, ut late in lib. I. tract. III. probavimus. Etenim sicut vere fidei specimen præbet quisquis in divina Scriptura, et sanctæ Ecclesiæ auctoritate, ubi, et quando de illa constat, firmiter acquiescit : ita se Christianæ charitatis studiosum, et candidum magis quam contentiosum ostendit, qui a communi, et utcumque recepta doctorum sententia non discedit, sed pro eorum, inter quos vivitur, societate, servat id, quod neque contra fidem, neque contra bonos mores traditur ac docetur. Quod optime docuit, et admonuit D. Augustinus, epistola CXVIII. cap. 2. ad Jovinianum, et refert P. doctor Petrus Canisius, lib. I. de B. Virgine, ca. v.

Secundum huic primo satis consonum supponendum est, ex D. Augustino, epistola CLVII. sic dicente : « Ubi res naturaliter obscura nostrum modulum vincit, et aperte Scriptura divina non subvenit, temere hinc aliquid definire, humana conjectura præsumit. » Et in his rebus difficilibus, secundum Origenem, lib. I. Periarch. c. v. quod magis veritati sit proximum, vel quid secundum pietatis regulam opinandum sit, sequamur. Et nimis favet sententia venerabilis Bedæ, lib. II. in Luc. c. XXIV. explicans illa verba Christi Domini Luc. VI. *Estote misericordes, sicut Pater vester cælestis misericors est*, sic ait : « Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo, nisi ut ea facta, quæ dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur. » De quo scite admodum, ut solet, agit D. Thomas, 2. 2. q. LX. art. IV. in corpore, et habetur in c. 2. de reg. juris.

Tertio supponendum est, quod id, quod favore aliquorum introductum est, non debet in eorum odium, aut damnum retorqueri, ut decrevit imperator Theodosius, in l. 6. c. de legibus, in hæc verba : « Quod favore quorundam constitutum est, quibus-

dam casibus ad læsionem eorum nolumus inventum videri. » Et juriscons. Modestinus, in l. nulla juris ratio. ff. de reg. jur. Estque expressa juris canon. regula 61. de regul. jur. in 6. « Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum, » quia inducta ad augmentum non debent operari diminutionem, ne actus agentium operentur ultra eorum intentionem, ut sunt jurium expressæ determinationes.

Quarto supponendum est, id, quod secundum jus naturæ a jurisprudentibus est absque controversia receptum : « Quod mihi prodest, et tibi non nocet, teneris facere, » ut in l. 1. §. denique. ff. de aqua pluvia arceda. et in l. Proculus. ff. de damno infecto. et doctores in l. altius. c. de servitutibus, et aqua. Ubi illustris admodum supremi Indiarum senatus Præses meritissimus licentiat D. Antonius de Padilla, et Meneses, numero 22. Ut si litiganti de nobilitate sua rex talem ferret sententiam, ut cuique liberum esset eum habere, et nominare nobilem et fidalgum, aut vilem et plebeium ; certe qui non eum nobilem, sed ignobilem et obscurum haberet, et appellaret, signum daret manifestum non amicitiae, aut benevolentiae, sed pravæ erga illum affectionis, quia cum alteri prodesse posset, absque proprio nocumento, non fecit : laudatur enim ab Spiritu sancto, Ecclesiast. XXXI. v. 10. *qui potuit transgredi, et non est transgressus, et facere mala, et non fecit* ; ubi Glossa ordinaria, et Lyra, et Jansenius, et S. Thomas, secundo Sentent. distinctione VII. quæstione I. articulo 1. ad 4. « Laudabilitas non dependet essentialiter a potestate peccandi, sed a voluntate adhærente bono ; alias virtuosus, in quo est minor mobilitas ad peccandum, esset minus laudabilis in actu suo, quam carens virtute, et bonum operans ; sed potestas peccandi est signum laudabilitatis respectu laudantium, in quantum ostendit non coacte voluntatem bono adhærentem, » Maxime in dubio, quia tunc pietas amplectenda est, ut supra suppositione 2.

Quinto supponendum est, meliorem et præstantiorem artis medicinæ peritum esse,

Quod mihi prodest, et tibi non nocet, teneris facere.

Sensui Ecclesiæ, et communi doctorum sententiæ semper standum.

In dubiis quæstionibus semper in piam partem inclinandum.

Favor non retorquendus in odium.

(1) In toto decursu tractatus hujus, nobis in memoriam revocandum est Auctorem ineunte decimo septimo sæculo scripsisse, et consequenter longe ante dogmatis Immaculatæ Conceptionis

B. Mariæ Virginis definitionem a B. Pio Papa IX. die 8. Decembris, an. 1854. Romæ solemniter factam.

(Not. Edit.)

Medicina
præservativa
præstantior
est, quam
curativa.

qui scit adhibere, et applicare ea medica-
menta, quæ hominem ab ægitudine incur-
renda præservent, quam qui post morbum
incursum remediis utitur curativis, et pur-
gativis, ut re ipsa patet, et in confesso est
apud omnes illius facultatis auctores. Idem-
que theologiæ professores in hunc modum
affirmant : « Excellentius beneficium est,
servare a malo, quam dimittere cadere in
malum, et ab eo postea liberare. Unde mul-
to melius est inter amicos pacem servare,
quam interruptam reformare; et litem pro-
hibere, quam litigantes comprimere, » ut
docent Scotus, et alii in 3. dist. III. quæst.
1. Et clarius jurisprudentes dicunt, melius
est principiis obstare, quam post vulneratam
causam, remedium quærere, ut habetur in
l. fin. c. in quibus causis in integrum resti-
tutio non est necessaria, et in l. 1. c. quan-
do licet unique sine iudice se vindicare. Un-
de aggressus non debet expectare, ut prius
percutiatur, quam se defendat, sed debet
magis prævenire quam præveniri, ut dixit
Glossa, in l. 3. §. cum igitur. ff. de vi, et vi
armata. et tradunt doctores in l. ut vim. ff.
de just. et jur. Certum est enim, quod si
quis videret duos in rixa debere vulnerari,
et unum ita adjuvaret, et defenderet, ac
præservaret ne vulneraretur, alium autem
dimitteret vulnerari, sed postea per medi-
cinam sanaret, diceretur profecto utrius-
que salvator; sed melius et perfectius de
priori a vulneratione præservato. Major
namque gratia fieret homini, qui deberet in
foveam luto, et putredine, ac stercoribus
plenam cadere, si præservaretur ne caderet,
quam si permetteretur cadere, et postea sub-
levaretur, et mundaretur. Quod totum, ut
singulare omnipotentis Dei beneficium cum
gratiarum actione cognovit S. David, Psalm.
xx. v. 24. dicens : *Quoniam prævenisti eum
in benedictionibus dulcedinis.* et Psalm. LVIII.
v. 11. *Quia Deus susceptor meus es, Deus meus,
misericordia ejus præveniet me.* et clarius Psal.
xxx. v. 8. et 9. *Salvast de necessitatibus ani-
mam meam, nec conclusisti me in manibus ini-
mici : statuisti in loco spatioso pedes meos.*

Sexto supponendum est, Catholicæ fidei
veritatem esse indubitatam, peccatum vere
ac proprie dictum in Adæ posteros per ge-
nerationem derivari. Quod satis expresse
patet ex D. Paulo ad Rom. v. v. 12. *Sicut
per unum hominem peccatum in hunc mundum
intravit, et per peccatum mors; et ita in omnes
homines mors pertransiit, in quo omnes pecca-*

*verunt, et ad Ephes. II. v. 3. Erasmus nos na-
tura filii iræ.* et Job. XIV. v. 4. ex versione
Septuaginta interpretum his verbis : *Nemo
mundus a sorde, neque infans, cujus est unius
diei vita super terram;* prout D. Augustinus
et cæteri Patres passim allegare solent, de
quo doctissime, et latissime S. Thomas, 1.
2. quæst. LXXXI. articulo 1. et III. et Cardina-
lis Bellarminus, tomo III. Contr. libro IV. a
cap. 3. ad 15. « Est autem originale pec-
catum, ut docet D. Thomas, 1. 2. quæst.
LXXXII. articulo 1. in corpore, quæ-
dam inordinata dispositio habitualis prove-
niens ex dissolutione illius harmoniæ, in
qua consistebat ratio originalis justitiæ : sicut
etiam ægritudo corporalis est quædam inor-
dinata dispositio corporis, secundum quam
solvitur æqualitas, in qua consistit ratio sa-
nitatis; unde peccatum originale languor na-
turæ dicitur. » Et late Bellarminus, loco cit.
cap. IV. in medio. Ad traductionem ergo
peccati originalis nihil aliud requiritur, nisi
ut homo per veram generationem ab Adamo
descendat : hoc enim ipso, quod aliquis in
lumbis Adæ fuit, cum is præceptum in para-
diso transgrederetur, in illo ejus peccato
communicavit : nam, ut Apostolus loquitur
ad Rom. v. *in illo omnes peccaverunt;* omnes,
inquam, qui in lumbis ejus erant, ut docent
D. Anselmus, lib. de Conceptu virginali, c.
VII. et X. et D. Thomas, 1. 2. q. LXXXI. arti-
culo 1. et de malo, quæst. IV. articulo 1.
Scotus, Durandus, et alii in 2. Sent. dist.
XXXI. et Bellarminus, to. III. Controv. lib.
IV. cap. 12. in medio, §. est et alia sententia.
Cum ergo peccatum originale contrahamus,
ex eo quia cum Adam peccavit, in illo fui-
mus ut in activo principio; unde si Adam
non peccasset, Eva peccante, peccatum ori-
ginale non contraheremus, quia in ea non
fuimus, ut in activo principio, cum mater
non virtutem activam, sed materiam solum
ad prolem generandam præbeat, ut docet
Aristoteles; lib. II. de generatione anima-
lium, cap. 1. Licet enim a muliere initium
factum fuerit peccati, et per illam morimur
omnes; sed aliud est per illam, aliud in illa;
per illam morimur, quia illa occasionem pec-
candi viro suo præbuit; at non in illa, sed
in Adam omnes moriuntur, quia non Evæ,
sed Adæ peccatum commune fuit omnibus,
et ideo illo peccante, in illo omnes peccavi-
mus, et illo moriente, omnes in illo mortui
sumus, et ideo Apostolus dixit loquens de
Adam, ut modo vidimus, *in quo omnes pecca-*

Adæ pecca-
tum in omnes
transiit.

verunt; ut magistraliter docet S. Thomas, 1. 2. quæstione LXXXI. articulo III. et IV. et præcipue articulo V. et explicat Cardinalis Bellarmin. tom. III. Controv. lib. IV. cap. 13. per totum. Negari tamen non potest, verum esse id, quod D. Augustinus dixit in libro I. de moribus Ecclesiæ, cap. XXII. nihil esse peccato originali ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum secretius; hoc est, nihil esse notius quam peccatum originale traduci, nihil obscurius quam quomodo traducatur. Et in epistola 29. ad Hieronym. in hæc verba: « Fatemur, et fide Catholica tenemus, de reatu peccati, tanquam de puteo, etiam parvuli infantis animam Christi gratia liberandam; satis est ei, quod modum, quo salva fiat, novimus, etiamsi nunquam quomodo in malum illud devenerit, noverimus.

Quando contrahatur, vel contrahi possit peccatum originale.

Et quia dubia et æquivoca oportet prius in sua membra secari, et distingui, sit septima suppositio, tribus modis peccatum primi parentis cum filiis ejus communicari. Primum enim dicuntur Adæ filii in ipso Adamo peccavisse, cum ille præceptum Domini in paradiso transgressus est, et quoniam tunc non erant ipsi in actu, sed in potentia, ideo quoque peccatum tunc non actu, sed potentia contraxerunt, quia non in se, sed in parente subsistebant. Secundum, dicuntur in peccato concipi omnes Adæ filii, cum primum fœtus in utero matris existere incipit, quamvis informis et inanimis, quia revera, etiam ante animationem, tunc incipit homo existere ratione unius suæ partis, unde dicuntur filii in utero matrum novem mensibus gestari, II. Machabæo. VII. et pars illa ex corrupta natura originem habet, et vitiata recte nominari potest, atque ei ex vi suæ generationis debetur, ut cum primum animam rationalem sortita fuerit, inde existat homo peccator, et iræ divinæ filius, ideoque dicuntur homines tunc primum in iniquitatibus concipi, et generari, Psal. L. v. 7. Tertium, dicuntur homines concipi in peccato, cum animæ corporibus inspirantur: tunc enim primum incipiunt proprie, et reipsa esse homines, et habere voluntatem originali justitia nudatam, a Deo aversam, et deformem. Quod ergo modo quærimus est, utrum B. Virgo non peccaverit in Adamo, sed excepta, ita quod prohibitio de non gustando ligno scientiæ boni et mali ad eam non pertinebat? vel, utrum si B. Virgo non fuit libera, in lumbis Adæ originem habuerit ex natura

corrupta, ita quod ei ex vi generationis deberetur, ut peccatum contraheret, cum primum ad eam anima rationalis accederet? vel tertium, utrum ejus anima in primo instanti suæ creationis, et infusionis in corpus, fuerit sine macula peccati originalis, ita ut nunquam persona illa actu existens peccatum habuerit, atque in hoc B. Virgo differat a cæteris, qui per gratiam Dei, et passionem Christi ante nativitatem, et post nativitatem, sed post animationem, sunt liberati, ipsa vero sola in ipso instanti animationis? De quo recte agit Bellarminus, tom. III. Controv. lib. IV. c. 16. a principio.

Supponendum est, præsumptionem veritatis esse in favorem illius, qui fundatur in regula communi et generali, adeo quod dicenti se esse a regula exceptum, incumbit onus probandi talem exceptionem: est enim regula, quæ rem, quæ est, breviter narrat, ut dixit juriscons. Paulus, in l. 1. ff. de reg. juris, et qui exceptionem proponit, firmat, et corroborat universalem regulam in contrarium, ut dicitur expresse in l. nam quod liquide, §. finali, ff. de penu. legata. Ubi doctores communiter, et Everardus, in sua Centuria legali, in loco ab exceptione a regula, præcipue n. 12. ubi plures glossas, et doctores utriusque juris refert, in hæc verba: « In dubio potior est causa illius, qui habet regulam pro se: habet enim adversarius necessario ostendere rationem, quare in illo casu regula non debeat subsistere, et sic semper pronuntiandum est pro illo, qui habet regulam pro se, nisi adversarius doceat aperte per casum legis, illud de quo est quæstio, esse specialiter exceptum. » In præsentem autem materiam de peccato originali, regula generalis est, quam ex D. Paulo ad Rom. v. v. 12. posuimus: *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors; ita et in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Ratione cujus dæmones signa victoriæ suæ super omnes sanctos, etiam maximos, ut super Joannem Baptistam, quo inter natos mulierum non surrexit major, juxta illud Psal. LXXIII. v. 3. *Posuerunt signa sua, signa sicut in exitu super summum.* Ubi Theodoretus sic exponit: « Trophæa, quæ signa et indicia victoriæ sunt, erexerunt super portas nostras. » Et D. Hieronymus vertit: « Posuerunt signa sua in trophæum, manifesta in introitu desuper. » Hostes ergo Dei vexilla sua supra portas in introitu posuerunt. Por-

Præsumptio est pro regula, et alleganti exceptionem incumbit onus probandi.

tæ, per quas in hanc vitam ingredimur, conceptiones sunt; super has in ipso in hunc mundum introitu hostis noster vexilla originarii peccati effert; super summum etiam Baptistam hostile vexillum fixit, ut tradit P. Barradas, lib. VII. Concor. c. XIV. ante medium. Quod si inter partes oppositas controversia contingat super tali exceptione probanda, testes asserentes de affirmativa potiores sunt, et præferendi testibus de negativa dicentibus, quia negativa cum non percipiatur aliquo sensu, reputatur improbabilis directe secundum naturam, nisi negativa coarctetur loco, et tempore, quia tunc sortitur vicem affirmativæ, ut Bartolus, in l. 1. c. de fu. urb. Rom. et in l. actor. c. de probat. late Bertachinus vero negativa fit, ubi assignat formam servandam a teste super negativam, et sic magis creditur duobus testibus affirmantibus, quam mille negantibus, ut dixit Glos. et ibi communis in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitris, maxime quando testes de affirmativa essent in favorem rei, quo casu testes etiam ignobiles præferuntur testibus nobilebus accusatori faventibus, ut docuerunt Abbas, in c. ex litteris, columna 1. de probat. Philippus Decius, et plures alii, quos refert, et sequitur Tiraquellus, de nobilitate, c. xx. n. 34.

Præmittendum est, longe diversum esse, aliquem esse liberum et immunem ab omni obligatione ex se, et ex natura sua, ut quia non sit subjectum aptum natum ad tale debitum contrahendum; verbigratia, princeps respectu legum, quas ipse condidit, de quo Ulpianus juriscons. dixit in l. 30. ff. de leg. « Princeps legibus solutus est; » aliud vero, aliquem esse liberum non ex se, et ex natura sua, sed ex privilegio et gratia principis, ut regina, de qua idem Ulpianus loco citato ait: « Augusta autem licet legibus soluta non est, principes tamen eadem illi privilegia tribuunt, quæ et ipsi habent. » Quod privilegium, et liberatio supponunt debitum, et obligationem in radice, ut in l. decem. ff. de verborum obligationibus. Hæc autem liberatio ex gratia et privilegio potest dupliciter contingere; vel ante actuale debiti executionem, ut in manumissione a domino facta primi partus futuri ancillæ, qui absque dubio sequens ventrem, futurus erat servus; vel post foetum jam in utero ancillæ matris conceptum et animatum, nondum tamen in lucem productum. Certe uterque dicitur manumissus, uterque beneficio libertatis dona-

tus; differenter tamen, ut patet; quia primus, antequam in actualem servitutem caderet, potiori liberalitate affectus est; alter vero secundus post incursum actualiter servitutem ab ea fuit liberatus. De quo in titulis Instit. de jure personarum, de ingenuis, et de libertinis.

Ingressurus jam materiam de immunitate B. Virginis ab omni peccato, originali et actuali, timeo cum D. Bernardo, homil. 3. super Missus est: « Vereor quidem, cum loquor de Maria, ne audiam illud, quod dicitur Psal. XLIX. *Dixit Deus peccatori, quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum?* Utinam mundarentur calculo labia mea, et purificarentur sicut labia Isaïæ prophætæ purificata sunt, cap. VI. v. 6. cum de Maria locuturus sum. Vereor enim ne audeam non quod dixit Isaïas, cap. VI. *Væ mihi, quia tacui*, sed væ mihi, quia locutus sum ineleganter, et non satis pro dignitate; » et cum D. Anselmo, libro de excellentia Virginis, cap. I. « Supereminentem omni, quod post hominem Deum, creatum est, excellentiam B. Matris Dei quomodo-cumque contemplari anhelans, horreo peccatorum, quibus premor, enormitatem, et valde timeo, ne mihi alta petenti mox obijciatur illud Isaïæ XXVI. *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.* » Sed incipiam, et aggrediar cum D. Bonaventura, in prologo ad Speculum B. Virginis: « Laudare compellimur, ne tacendo maneamus ingrati; » et cum D. Ildefonso, de virginitate Mariæ: « Te rogo, te oro, o Virgo, ut habeam Spiritum Domini tui, Filii tui, et Redemptoris mei, ut de te vera et digna sapiam; vera et digna loquar; vera et digna quæcumque sunt diligam. »

His suppositis, a notioribus et certioribus incipiendo, sit prima conclusio. Beata Virgo Maria nullum peccatum actuale habuit in tota vita sua. Hæc est communis, et indubitata sententia sanctorum Patrum, et scholarum, inter quos D. Augustinus, lib. de natura et gratia, cap. XXXVI. sic ait: « Excepta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini, nullam prorsus habere volo quæstionem: inde enim scimus, quod ei plus collatum fuit gratiæ, ad vincendum omni ex parte peccatum, quia concipere ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. Hac Virgine excepta, si omnes sanctos, et sanctas, cum hic viverent, congregare possem, et interrogare utrum essent

De B. Virginis laudibus cum timore agendum; humiliter tamen loquendum.

B. Virgo omni peccato perpetuo caruit, etiam veniali.

Aliud est, aliquem esse liberum ab obligatione, et aliud, esse privilegio liberatum.

sine peccato, quid fuisse responsum putamus, nisi quod ait Joannes : *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus?* I. Joan. I. v. 8. » Et pulchre Richardus de S. Victore, libro II. de Emanuele, c. 30. et super Cant. cap. 39. dixit : « Omnes virgines esse species Christi, B. autem Virginem esse specialem ejus speciem, quæ speciem suam nunquam per aliquod peccatum mortale, vel veniale maculavit. » Et D. Bonaventura, in 3. Sent. dist. III. ait : « Congruebat advocata generis humani, ut nullum haberet peccatum; congruebat, ut Virgo ita vinceret diabolum, ut neque ei succumberet ad modicum; congruum etiam fuit, ut sic esset immaculata mente, sicut intemerata carne. » Et sacrosanctum concilium Tridentinum, sess. v. in decreto de peccato originali, in fine, appellat Virginem immaculatam; et sess. VI. can. 23. expresse conclusionem nostram sic decernit : « Si quis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, atque ideo eum, qui labitur et peccat, nunquam vere fuisse justificatum; aut contra posse in tota vita, peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia, anathema sit. » Idemque definitum fuit in concilio Claramontano sub Urbano II. ut refert Mag. Vega, libro XIV. in concil. Trid. cap. XVIII. Et sic oppositum tenere, esset hæreticum, aut plane erroneum, ut dixit doctissimus et religiosissimus, et provincie Castellæ provincialis minister Frater Antonius Cordubensis, lib. I. Quæstionarii theologici, quæst. XLIV. in principio. Merito ergo de B. Virgine dicitur illud Cant. IV. *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*, ut explicat D. Thomas, tertia parte, quæst. XXVII. artic. IV. in corpore, in fine, ibi : « Et ideo simpliciter fatendum est, quod B. Virgo nullum actuale peccatum commisit, neque mortale, neque veniale, ut sic in ea impleatur, quod dicitur Cant. IV. *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*.

Fuit enim B. Virgo *terribilis ut castrorum acies ordinata*, Cant. VI. quia, quemadmodum hostes fugiunt terribilem, atque ordinatam castrorum aciem; sic Virginem peccata omnia fugiebant, in qua virtutes omnes, actiones, et cogitationes sub Dei vexillo, peculiarique auxilio, sic ordinatæ erant, ut ab ordine, ne puncto quidem unquam recesse-

rint. Nulli unquam milites sic præscriptum servaverunt ordinem, nulla castra, Judicium v. *Stellæ manentes in ordine, et cursu suo, adversus Sisaram pugnaverunt*; Virginis virtutes manentes semper in ordine, et cursu suo, adversus diabolum dimicaverunt.

Nec solum B. Virgo peccatum actuale nunquam commisit, immo neque imperfectiorem ullam, omni gratiæ, et motioni divinæ integre correspondens, ut late diximus in II. libri tractatu v. movebatur enim in omnibus suis actionibus ab Spiritu sancto, ut in libri I. tractatu x. diximus, quia in prima sanctificatione, abstrahendo modo a sanctificatione in utero, et a præservatione in infusione animæ in corpus, de quo in sequentibus conclusionibus agendum erit, Virgo sanctissima domum justitiæ originalis accepit, ut ex Carthusiano, lib. de præconio, et dignitate Mariæ, Canisio, Card. Cusano, Durando, et Cajetano, tradit P. Suarez, tertia parte, quæst. XXVII. art. III. dist. 4. s. 6. in principio; ubi tamen ipse in fine illius 6. sectionis existimat, fuisse in Virgine donum originalis justitiæ, quoad præcipuos effectus ejus, qui consistunt in subjectione ad Deum, etc. et P. Barradas, lib. VI. Concor. cap. III. prope finem. Fuit enim tunc Maria vera Esther induta regalibus vestimentis, cap. v. v. 1. regalia autem vestimenta Virginis, gratia, charitas eximia, virtutes heroicæ, et Spiritus sancti dona fuere.

Nec solum B. Virgo fuit terribilis ut castrorum acies ordinata sibi ipsi, conterens caput serpentis, ut postea dicemus; sed etiam omnibus fidelibus eam devote invocantibus, ut ex D. Bernardo sic tradit D. Bonaventura, in opusculo B. Virginis, cap. 8. « Non sic timent hostes visibiles, quasi castrorum multitudinem copiosam, sicut aeræ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium, et exemplum. Fluunt, et pereunt sicut cera a facie ignis, ubicumque inveniunt crebram hujus nominis recordationem, devotam invocationem, sedulam imitationem. » Qua ratione S. Innocentius III. serm. 2. de Assumptione, merito hortatur in hæc verba : « Quicumque ergo sentit impugnationem ab hostibus, vel a mundo, vel a carne, vel a dæmone, respiciat castrorum aciem ordinatam, deprecetur Mariam, ut ipsa per filium immittat auxilium de Sancto, et de Sion tueatur; » et citra dubium victoriam consequetur, ut D. promittit Damascenus, serm. de dormitione Deiparæ, post medium : « Ju-

Maria, terribilis ut castrorum acies ordinata pro se et pro nobis; habuit donum justitiæ originalis, caruit omni imperfectiōe, et omnibus infallibiliter succurrit.

bilemus in Maria, arca Domini Dei toto animo, et muri cadent Jerichuntini, contrarium, inquam, potestatum infestæ munitiones. » Et teste Ludovico Bloisio viro admodum spirituali, in Speculo spirituali, cap. 12. in medio : « Citius cælum cum terra perierit, quam ipsa B. Virgo aliquem serio se implorantem sua ope destituat. Gratias age Domino, qui illam tibi dedit in matrem, et adjutricem. » Et experietur quamprimum veritatem a D. Bernardo prolatam super Missus est, in serm. de Assumptione : « Ille solus, o Virgo beata, tuas laudes sileat, qui te fideliter invocatam senserit unquam in suis necessitatibus sibi defuisse. Et quid mirum, si advocata adest, quæ etiam non vocata præsto est? » Justissime ergo B. Virgo sibi, et nobis omnibus est *terribilis ut castrorum acies ordinata*, a qua ad hoc idem, *pendent mille clypei, et omnis armatura fortium*.

ria in ani-
mo, et corpo-
pulchra,
perfecta.

Et ad nostræ primæ conclusionis propositum meritissime de ea dicitur et cantatur, ut vidimus : *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te*. Quam alloquens doctus ille Idiota, lib. Contempl. de Virg. Maria, c. 2. quem refert, et exultat P. Canisius, lib. I. de Virgine, cap. x. post medium, in hæc verba : « Tota pulchra es, et o plus quam gloriosa Virgo Maria; tota pulchra es, et macula non est in te; tota pulchra es in anima per virtutum, et charismatum omnium perfectam plenitudinem; tota pulchra es in tua conceptione, ad hoc solum effecta, ut templum esses Dei altissimi; tota pulchra es, Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto. » Quam Virginis pulchritudinem completam intuentes S. Epiphanius, et S. Anselmus, lib. de laudibus Virginis, sic exclamant : « O Virgo sanctissima Maria, quæ Angelos vincis puritate, et Sanctos superas pietate : » Angeli enim nullum cum carne habent commercium; in Maria vero illud est admirabilius, quod neque carnis, neque sexus, nec naturæ obstaret imbecillitas, quominus animus ab omni fomitis perturbatione liberum, purumque servaret, semper ut ejus anima Deum expedite coleret, ac magnificaret, spiritusque in Deo salutari ultra, quam assequi possumus, mirabiliter exultaret. Ita ut in carne, non in carne, sed angelice vixerit, ut S. Bernardus, S. Anselmus, et Rupertus, relati a P. Canisio ubi proxime, mire dixerunt.

. Virgo in
ero matris
unctificata.

Secunda conclusio. B. Virgo sanctificata fuit in utero matris, antequam nasceretur.

Hæc est etiam communis, et receptissima sententia omnium sanctorum Patrum, et scholasticorum, adeo ut contrarium asserere ad minimum esset temerarium, utpote contra omnium catholicorum sensum. Et quamvis veritas hæc non sit expresse determinata, vel tradita, tanquam de fide; esse tamen censeo erroneum, vel errori proximum, quia est contra communem sensum Sanctorum, et quia universalis Ecclesia celebrat festum Nativitatis B. Virginis Mariæ, ut notum est experientia, et ex determinatione concilii Lugdunensis relati in cap. i. de consecrat. dist. 3. Ecclesia autem non celebrat nisi quod sanctum est; ergo Nativitas Virginis fuit sancta, et ingens causa lætitiæ parentibus, cognatis, Angelis, cælo, terræ, omni creaturæ, immo et ipsi sempiternæ Trinitati, ut late probavimus in libri I. tract. ix. præced. Et probatur etiam a vulgari, et efficaci argumentandi modo, qui appellatur a minori ad majus, id est, ab eo, in quo est minor ratio, ad id in quo est major ratio, ut habetur in l. fin. c. qui ætate se excusent. lib. 10. et in c. cum in cunctis. de electione. et utrobique communiter doctores, et tradit Everardus, in sua Centuria, in loco a minori, num. 1. et 2. Sed Jeremias et Joannes Baptista ante nativitatem fuerunt sanctificati, ut habetur Jerem. i. *Antequam exires de vulva, sanctificavi te*; et Luc. i. *Et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ*; et de sanctissimo Joseph dicemus in sequenti tractatu. Ego multo melius, et præstantius B. Virgo hoc beneficium a Deo accepit, quia, ut sæpius diximus, a nullo illustrium Sanctorum excellitur Virgo in privilegiis gratiæ, et sanctitatis, quæ ad majorem puritatem, et gratiæ excellentiam pertinent. Est enim rationabile, quod illa, quæ genuit Unigenitum a Patre plenum gratiæ, et veritatis, præ omnibus aliis majora privilegia gratiæ acceperit. Unde Angelus dixit ei, Luc. i. *Ave gratia plena*; quæ ratio S. Thomæ est, tertia parte, quæst. XXVII. articulo i. in corpore; et de hac conclusione, et de ejus qualificatione tractant latissime P. Canisius, lib. I. de B. Virgine, cap. ix. per totum, et P. Suarez, tertia parte, quæst. XXVII. articulo ii. dist. 3. s. 1. per totam; et P. Burradas, lib. VI. Concord. cap. v. et Frater Antonius de Corduba, libro I. quæst. theol. qu. XLIV. concl. 4.

Tertia conclusio. Solus Christus Dominus fuit immunis proprio jure, et ex natura sua,

Christus Dominus liber ex se ab originali peccato fuit, fuisseque, etiam si communi modo conciperetur.

a contractione peccati originalis, et a quocunque alio. Hæc conclusio et in fide, et in ratione certa est, et indubitabilis, et constat ex eo quod Angelus in Annuntiatione B. Virgini dixit, Luc. 1. *Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*; ubi illud, *sanctum*, cum verbo, *nascetur*, hoc sensu conjungitur, quod paulo post in utero nascetur: loquitur enim de nativitate in utero, quemadmodum Mat. 1. *Quod in ea natum est, id est, conceptum, de Spiritu sancto est*, ut ibi latius dicemus in lib. IV. tract. XIII. Et D. Augustinus, lib. 1. de Baptismo parvulorum, sic ait: « Non est in filiis hominum quisquam sine peccato, excepto uno Mediatore nostro. » Et in eodem libro circa finem, dicit: « Teneamus fidei indeclinabilem confessionem, quod solus Christus sine peccato natus est in similitudinem carnis peccati. » Et Venerabilis Beda in Luc. 1. et in homiliis hyemalibus de Tempore, fer. 4. quatuor temporum Decembris, explicans proposita verba: *Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*, ait: « Ad distinctionem nostræ sanctitatis, Jesus sanctus singulariter nasciturus asseritur. Nos quippe etsi sancti efficimur, non tamen nascimur: quia ipsa naturæ corruptionis conditione constringimur, ut merito cum propheta gementes singuli dicamus: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum; et in delictis peperit me mater mea*. Psalm. L. v. 6. Ille autem solus veraciter sanctus est, qui ut ipsam corruptionem naturæ corruptibilis vinceret, ex commixtione carnalis copulæ conceptus non est. » Et ratio est non solum, quia ab illo instanti conceptionis ille homo fuit verus Deus, et implicabat esse peccatum, ut modo dicemus; sed etiam quia conceptus fuit de Spiritu sancto, neque ab Adamo per seminalem rationem descendit, sed solum secundum corpulentam substantiam, ex purissimis B. Virginis sanguinibus, Spiritus sancti ope assumptam. Et ideo Christus Dominus non accepit active ab Adam humanam naturam, sed solum materialiter, active vero ab Spiritu sancto, sicut et ipse Adam materialiter sumpsit corpus de limo terræ, active autem a Deo, et propter hoc Christus non peccavit in Adam, in quo solum fuit secundum materiam, ut ex D. Augustino, lib. con. Gen. ad litteram, cap. 19. et in Enchir. cap. 41. et lib. v. contra Julian. c. 9. docet S. Thomas, 3. p. q. XV. art. 1. ad 2. *Talis enim*, inquit Paulus ad Hebr. VII. v. 26. *decebat, ut*

nobis esset pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus. Ubi S. Thomas, sect. 7. « Sanctitas enim importat puritatem consecratam Deo. Christus autem a principio conceptionis suæ Deo consecratus fuit, Luc. 1. *Quod enim ex te nascetur, sanctum vocabitur*; et Matt. 1. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*; » et Lyra in eodem loco: « Christus fuit segregatus a peccatoribus, quantum ad participationem cum eis in peccato, quia talis segregatio erat virtuosa, et salutis nostræ accommodata. » Et sic solus Christus Dominus, et ratione talis generationis, et legislationis, peccatum originale non contraxit, juxta 6. 7. et 9. suppositionem supra positam. Et de hac tertia conclusione videndi sunt P. Canisius, lib. I. de Virgine, c. x. per totum, et P. Suarez, 3. p. q. XV. art. 1. d. 23. sect. 4. per totam, et P. Barradas, lib. VII. Concor. cap. ix. paulo post principium, et Corduba, lib. I. Quæst. theol. q. XLVI. in fine, et tandem concludit D. Cyrillus Alexand. lib. VI. dialogorum de Trinitate, et P. Canisius, eum referens in dicto c. x. ad finem, in hæc verba: « Hunc solum Christum secundum naturam sanctum, omnisque creaturæ sanctificatorem existere, qui non capax quidem sit illius ex peccato maculæ. » Estque adeo vera proposita conclusio, ut si daremus, Christum Dominum fuisse conceptum more aliorum hominum, quod nullo sane modo deceret, adhuc peccatum originale non incurrisset; quia, licet conceptionis modus id efflagitasset, suppositum tamen divinum omnem peccati maculam cœlesti majestate depulisset, ut ex doctrina D. Ambrosii in 1. cap. Lucæ sic dicente: « Solus per omnia ex natis de femina sanctus Dominus Jesus, qui terrenæ contagia corruptelæ immaculati partus novitate non senserit, et cœlesti majestate depulerit; » asserit P. Barradas, loc. cit. versiculo, rogabis. In quocunque enim eventu verum haberet illud Job. III. v. 9. quod ad præsens propositum applicari solet: *Obscurentur stellæ in caligine ejus, expectet lucem, et non videat, nec ortum surgentis auroræ*; de quo fusius infra, et illud Psalm. xc. v. 10. *Non accedet ad te malum, et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo*; et quod de idolo Dagon juxta arcam Dei posito legitur I. Reg. v. v. 3. et 4. ibi: *Ecce Dagon jacebat pronus in terra*, etc. ut sit perpetuæ veritatis, quod ait Paul. II. Cor. VI. v. 14. et 15. *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci*

*ad tenebras? aut quæ conventio Christi ad Be-
lial?* De quo fusi in sequentibus conclu-
sionibus de Virginis præservatione dicturi
sumus.

Quarta conclusio. Beatissima Virgo Maria potuit, Deo præservante, concipi absque peccati originalis macula. Ita docet S. Thomas, in 3. Sent. d. III. q. 1. art. 1. et 2. et Paludanus, ibidem, et sentiunt D. Bonaventura, 1. p. d. III. a. 1. q. 1. et D. Antoninus, 1. p. Theol. titulo 8. cap. 2. et Card. Bellarm. to. 1. Contr. lib. IV. cap. xv. post medium, et P. Suarez, 3. p. q. XXVII. art. 1. et 2. d. 3. sect. 4. a principio, et Corduba, lib. I. quæst. q. XLIV. concl. 2. Et probatur efficacissime: quia, licet Ecclesia non suscipiat, ut de fide, quod B. Virgo concepta fuerit sine peccato originali, tamen suscipit ut probabile, ut habetur in concilio Trid. sess. v. in decreto de peccato orig. in fine, ibi: «Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, B. et immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem.» Nam si Ecclesia sentiret illud esse impossibile, non posset sentire contrarium esse probabile; et ratione probatur, primo, quia potuit Deus excipere aliquem hominem a justitia originali, quia illud erat donum gratuitum, quod potest negari cuicumque velit donator, ergo potuit excipere a peccato. Secundo probatur, quia licet Deus Adæ contulerit originalem justitiam, ea lege, ut si mandatum transgrederetur, totam posteritatem suam, quod in eo erat, illa privaret; nihilominus post prævisum peccatum Adæ, potuit Deus velle ut peccatum in reipsa non transfunderetur in Virgine, sed prævenire, et impedire illud per gratiam ei infusam in primo conceptionis ejus instanti: quia Deus non se privavit jure, et libertate miserendi cujus vellet, et quando vellet. Quemadmodum, si rex legem ferret sub pœna mortis, non ideo absolute vult omnes transgressores reipsa pati ejusmodi pœnam, sed vult esse reos mortis; ipse tamen potest illam legem dispensare, seu remittere: ait enim D. Augustinus, lib. 1. de regimine Principum: «Princeps potest a lege sua subditos suos liberare, et circa ipsam legem dispensare, et eam annihilare.» Ejus enim est tollere, cujus est dare, ut in l. ejus est. ff. de regul. juris. et omnia, quæ uno jure contrahuntur, contrario jure pereunt, in l. omnia. ff. de regul. jur. et ideo quod de originali

TOM. I.

peccato, per generale Dei decretum statutum est, potuit per aliud contrarium tolli; immo potuisset Deus quoscunque vellet ab originali peccato præservare, ut bene ait Busto, 1. p. serm. 1. Non est ergo repugnantia ulla, quod B. Virgo fuerit sub illa lege contenta, et quod ideo in Adam peccaverit, et nihilominus potuerit Deus privilegium illud concedere, ne reipsa peccatum contraheret, ut bene advertit P. Suarez, in dicta sect. 4. paulo post principium. Tertio probatur, quia quod Deus potuerit hanc facere præservationem, nullam dicit repugnantiam ex parte Dei, quia est omnipotens, *et non est impossibile apud eum omne verbum*; neque ex parte creaturæ: nam nihil obstat, quo minus eodem temporis puncto anima rationalis creetur a Deo, et gratia repleatur. Quod factum esse credimus in creatione Angelorum, et animarum primorum parentum, et multo certius in creatione animæ Christi, ut bene adnotarunt Card. Bellarminus, in dicto cap. xv. post medium, et Corduba, in dicta concl. 2. inquit enim D. Augustinus, lib. XII. de Civitate Dei, cap. ix. «Deus Angelos cum bona voluntate, id est, cum amore casto, quo illi adhærent, creavit, simul in eis et condens naturam, et largiens gratiam.» Quod de Virgine etiam, quæ omnibus præexcellit Angelis, verissime censendum est; videlicet, quod Deus Virginis animam cum bona voluntate, charitateque creaverit, simul in ea condens naturam, et largiens gratiam privilegio singulari, quod Dei futuram matrem maxime decebat: nam si diversa erat mensura sanctuarii a mensura vulgari, Levit. v. et xxvii. diversa profecto esse debuit mensura, qua sanctissimæ Virginis, id est, divini Sanctuarii et matris Dei, res metimur, a mensura illa, quam reliquis feminis, hominibusque adhibemus. Omnis æstimatio Virginis pondere sanctuarii ponderabitur. Reliquorum vero omnium illa mensura est, Psal. L. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea. et, Omnes in Adam peccaverunt.* At Sanctuarii Dei, id est, Virginis, non est hæc mensura, non est hoc pondus: sed, ecce enim in gratia concepta sum, et in splendoribus sanctorum concepit me mater mea, ut bene adnotavit P. Barradas, lib. VI. Concor. c. iii. ante med. versiculo, Quinta gemma.

Quinta conclusio. Beatissima Virgo obnoxia fuit peccato originali, ipsumque de facto contraxisset, nisi ex privilegio speciali fuis-

B. Virgo peccato originali contrahendo fuit obnoxia, et a Christo redempta, pro qua magis quam pro omnibus venit.

set a Deo præservata. Quod probatur primo, quia B. Virgo descendens ab Adam per seminalem viri propagationem, ex sanctis Joachim et Anna, ut in lib. I. tract. vi. diximus, continebatur sub generali regula filiorum Adam ad incurrendum originale peccatum, ut in 8. suppositione diximus; et quamvis ex Dei privilegio fuerit ab originali præservata, ut in conclusione 6. sequenti dicemus; tamen fatendum est, ipsam fuisse captivam mortuam, et inimicam Deo aliquomodo secundum quid, scilicet in debito, non autem simpliciter: quia de facto illud non contraxit, et consequenter nec captiva, nec mortua, nec inimica Deo fuit, nec est simpliciter, et absolute sic dicenda. Et hinc est, beatissimam Virginem fuisse a Christo Domino redemptam, et non utcunque, sed præstantiori modo, juxta ea, quæ in 5. et 9. suppositione resolvimus: quia in debito tantum, ut diximus, fuit peccatrix. Quemadmodum si quis dominus servam suam cum venderet, in ipso contractu, quempiam ejus filium exciperet, ne servus nasceretur, merito quidem diceretur illum a servitute liberasse. Eodem modo B. Virgo a Christo fuit redempta: quia ex vi suæ conceptionis fuit obnoxia originali peccato, et ex meritis Christi prævisis, per præservationem liberata. Quod pulchre docuit D. Anselmus, lib. II. Cur Deus homo, c. 10. in hæc verba: « Indignuit B. Virgo redemptione, et Christi passione, non propter peccatum, quod infuerit, sed propter peccatum, quod infuisset, nisi ipsemet ex speciali privilegio eam præservasset. » Immo quod Christus Dominus principaliter pro redimenda Virgine factus est homo; ut fatetur D. Bernardinus Senensis, sermone de Conceptione Virginis, c. 3. dicens: « Christus Dominus plus pro B. Virgine redimenda venit, quam pro omni alia creatura, juxta illud Cant. iv. *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum.* Pro amore tuo carnem sumpsi, et vulneribus primis in cruce vulnerasti cor meum: nam primogenita Redemptoris Filii sui Jesu fuit B. Virgo. » Et sic ratione debiti, et radicis, B. Virgo continebatur in generali regula, et assecuta est redemptionis beneficium a D. Paulo universaliter declaratum, II. Corint. v. *Christus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt*, id est, obnoxii sunt morti. Et quod ex Sozimo Papa docet D. Augustinus, epistola 157. et lib. III. contra Julianum, c. 3. « Nullus redimitur, nisi is, qui peccato

servit; » ergo ad veram redemptionem necesse est, vel esse in peccato, vel saltem ita esse subditum necessitate contrahendi peccatum, ut sine gratia singulari Redemptoris vitari non possit. De quibus omnibus videndi sunt P. Canisius, lib. I. de B. Virgine, cap. v. et vi. et P. Suarez, 3. p. q. XXVII. art. II. disp. 3. sect. 2. per totam, et P. Barradas, libro VI. Concor. c. III. et Card. Bellarminus, tom. III. Contr. cap. XVI. per totum, et Corduba, lib. I. quæst. q. XLIV. conc. 5.

Ex qua conclusione colligitur, ut verius fatendum esse, B. Virginem peccasse in Adam, et ideo obnoxiam fuisse ejus peccato. Ita defendunt doctores proxime citati contra Catherinum, lib. de peccato originali, c. ultimo, et lib. de Conceptione, ad Synodum Trident. I. p. cap. I. et Galatinum, lib. VII. c. 10. et Vigerium, in suis Institut. c. 18. §. 5. quos refert, et rejicit P. Suarez, loco nuper citato, sect. 2. in principio, et per totam. Estque sententia hæc magis conformis locutioni generali divinæ Scripturæ; *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur*, I. Corint. xv. v. 22. et, *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ*. Rom. v. v. 18. Quæ loca, et similia in B. Virgine verificantur in debito peccati contrahendi, et non in jam contracto, ut diximus. Est etiam hæc sententia magis a difficultate libera circa Virginis redemptionem, ex Christi Filii sui meritis, quam ea quæ concedit Virginem in Adam non peccasse, ut optime defendit, et satisfacit P. Suarez ubi supra.

Sexta conclusio. B. Virgo, in ipso primo instanti suæ conceptionis, sanctificata fuit, et ab originali peccato præservata, ita ut ejus anima, in primo instanti suæ creationis, et infusionis in corpus, fuerit sine macula peccati originalis, ita ut nunquam persona illa actu existens peccatum habuerit, atque in hoc B. Virgo differat a cæteris, qui per gratiam Dei, et passionem Christi, ante nativitatem et post nativitatem, sed post animationem, sunt liberati; ipsa vero sola in ipso instanti animationis, et sic ei soli competit tertium membrum distinctionis positæ in 7. suppositione. Hanc conclusionem tuentur gravissimi theologi in 3. d. 3. Scotus, Aureolus apud Capreolum, Gabriel, Argentina, Carthusianus, Alexander Alens. Marsilius, Abulensis, Gerson, Lypomanus, Rophensis, Catherinus, et plures alii, quos refert, et se-

B. Virgo peccato originali in debito peccato

B. Virgo facta præservata fuit originali

quitur P. Suarez, 3. p. quæst. XXVII. art. I. et II. d. 3. sect. 5. et Card. Bellarmimus, to. III. Contro. lib. IV. cap. 15. per totum, et latissime P. Canisius, lib. I. de B. Virgine, cap. v. VI. VII. et VIII. et P. Salmeron, tom. III. de infant. Salvatoris, tractat. XII. et P. Barradas, lib. VI. Concor. cap. III. et Corduba, lib. I. q. q. XLIV. concl. 6. et P. Turrianus, in epistola ad Jacobum Antisiodor. episcopum, et P. Gregorius de Valentia, to. IV. suæ theologiæ, disput. II. generali, q. 1. de sanctificatione B. Virginis, puncto 2. ubi plures alios cum D. Bonaventura refert pro hac sententia.

Probatur autem primo, ex divina Scriptura; Job. III. v. 9. ubi de nocte originalis peccati agens dicitur: *Obscurentur stellæ caligine ejus, expectet lucem, et non videat, nec ortum surgentis auroræ*. Quem locum in sensu litterali, tametsi metaphorico; exponit D. Thomas, 3. p. q. XXVII. art. II. ad 2. his verbis: «Expectet lucem, id est, Christum, et non videat: quia nihil inquinatum incurrit in sapientiam, quæ est Christus, ut dicitur Sap. VII. Nec ortum surgentis auroræ, id est, B. Virginis, quæ in suo ortu a peccato originali fuit immunis.» Qui Scripturæ locus si ita recte exponitur de omnibus sanctis, qui generaliter peccatum originale incurrerunt, ibi, *obscurantur stellæ caligine ejus*, et de Christo Domino, ibi, *expectet lucem, et non videat*. Per lucem enim eo loco D. Gregorius, libro IV. Mor. cap. XIV. Christum intelligit, qui de se ipso dixit, Joan. VIII. *Ego sum lux mundi*. Per auroram vero catholica Ecclesia intelligere solet B. Virginem, ut cum illi accommodat illa verba Cant. VI. *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol?* Profecto ad Virginis præservationem immaculatam præstantius accommodari potest: quia non dicit auroram jam ortam, id est, animam Virginis jam corpori infusam, sed ortum surgentis auroræ, id est, quando incipiebat aurora surgere, et clarescere, id est, in ipso primo instanti creationis animæ, et infusionis in corpus. Maxime quod rei ortum dicere solemus ipsum rei initium, ut bene advertit P. Valentia, ubi proxime: ortus enim surgentis auroræ proprie dicitur crepusculum, quod secundum Isidorum, lib. V. Etymologiarum, cap. XXIX. «est dubia lux, hoc est, inter lucem et tenebras.» Et sic in illo instanti animæ in luce, et gratia a Deo creatæ, inter illam lucem, et inter tenebras embrionis in-

fecti, in ipsa animæ infusione in corpus, in ipso ortu surgentis auroræ, facta fuit originalis peccati præservatio; et sic B. Virgo antea liberata quam maculata, antea plena gratiæ quam infecta; quod satis adumbrasse videtur David, Psal. XLV. v. 5. et 6. dicens: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*. Et ne putaretur virginalis tabernaculi sanctificationem fuisse similem aliorum, qui in materno utero post incursum peccatum fuerunt sanctificati, statim addidit: *Deus in medio ejus non commovebitur. Adjuvabit eam Deus mane diluculo*. Ubi Glossa ord. ex Cassiodoro et Theodoro ait: «In ipso boni operis principio,» et hoc: «diluculo, id est, per illuminationem sancti Spiritus, qui est quasi diei. Mane ergo diluculo, id est, celeriter et velociter.» Alii, ut Jeremias et Baptista, sanctificati sunt mane, id est, post auroram, incepta jam naturali vita; Virgo autem sanctissima non tantum mane, ut illi, sed diluculo, id est, ante ipsam animationem; et sic quod in aliis fuit sanctificatio, per peccati jam incursum liberationem, in B. Virgine fuit præservatio, ne caderet, ut sic soli B. Virgini competat illud Cant. II. *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te*, secundum accommodationem Ecclesiæ, et sanctorum Patrum, ut P. Valentia, tom. IV. Theologiæ, disput. II. q. 1. puncto 2. Illos elegit, Virginem autem, juxta Psal. XLIV. *Elegit Deus, et præelegit*; et confirmatur ex illo Proverb. XXXI. v. 10. *Mulierem fortem quis inveniet? Procul, et de ultimis finibus pretium ejus*. Per mulierem fortem, quæ caput serpentis contrivit, B. Virginem omnes intelligunt, cujus pretium, quod a gratia pendet, procul, et ab ultimis finibus fuit, id est, ab ultimo non esse embrionis respectu corporis in generatione, et dispositione naturali, et a primo esse creationis animæ, et ab ipso instanti infusionis in corpus, in quo fuit plenitudine gratiæ decorata. Cui consonat quod in eodem loco v. 18. dicitur: *Non extinguetur in nocte lucerna ejus*. Quod per noctem originale peccatum intelligatur, constat Job. III. v. 10. et 11. *Noctem illam tenebrosus turbo possideat, et non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus, sit nox illa solitaria, nec laude digna*. In illa ergo originalis peccati communi nocte non fuit extinctum, neque comprehensum gratiæ lumen in Virgine, quam vigilantem vidit Jeremias capit. I. v. 11. *Virgam vigilantem ego video,*

etc. Merito secundum hæc S. Cyrillus, hom. 6. contra Nestorium, in principio, alloquens B. Virginem, dixit: « Tu enim es pretiosa margarita orbis terrarum. Tu lucerna inextincti luminis, et templum indissolubile. »

Secundo probatur, ex eo quod ipsa B. Virgo dixit in suo Cant. Luc. I. v. 49. *Quia fecit mihi magna, qui potens est*; super quo P. Salmeron, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. XII. sic ait: « At, quid magni fecit, si non præservavit? nam sanctificatio a delicto contracto, etiam in utero communis esset Virgini cum aliis quibusdam, ut cum Joanne Baptista, et Jeremia, et aliis quibusdam, ut de Jacobo fratre Domini testatur Hieronymus ex Ægesippo in lib. de Scriptoribus ecclesiasticis, tom. I. At majora privilegia Matri Dei, quam servis ejus concedenda erant, si homo etiam servo suapte natura futuro, qui e servis parentibus nasceretur, donare libertatem potest, ita ut conceptus, natusque liber, non servus existat, (ut in suppositione 9. probavimus,) quidni hoc valeat multo magis supremum illud, ac divinum nomen?» Et eodem intentu P. Gregorius de Valentia, tom. IV. in 3. p. d. II. q. I. puncto 2. dicit: « Ipsa Virgo singulariter ob eandem prærogativam præservativæ gratiæ, ait: Luc. I. *Magnificat anima mea Dominum, et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo*, etc. *quia fecit mihi magna, qui potens est*, etc. referens nimirum in Dei potentiam eximium illud singularis, et insolitæ gratiæ donum, quod accepit. Mensura enim privilegiorum Virginis potentia Dei dicitur, quæ parcendo maxime, et miserando maxime, manifestatur, et decuit singulari modo manifestari in Matre, et sic ait: *Quia fecit mihi magna, qui potens est*, » ut advertit P. Suarez, 3. p. q. XXVII. art. I. disputatione 3. sect. 5. Quo etiam pertinet sententia illa percelebris S. Petri Chrysologi, serm. 104. « Tanta est Virgo, ut quantus sit Deus satis ignoret, qui B. Virginis mentem non stupeat, animum non miratur. » Unde de Deipara cælorum regina id semper asserendum est, quod, salvis saceris eloquiis, ad cumulum honoris ejus conducit, ut docet Soto, 4. distinctione V. art. II. et sentit S. Thomas, 3. p. q. XXVII. art. II. in corpore. Cum ergo salva generalitate divinæ Scripturæ possit Virgini præservationis privilegium recte concedi, siquidem Concil. Trid. sess. v. in fine, decernat non necessario comprehendi, ergo illi non est negandum.

Tertio probatur ex illo Danielis IV. a v. 3. ad 23. de visione illa ostensa Nabuchodonosori regi, et a Daniele declarata, ubi sic dicitur: *Succidite arborem, et præcidite ramos ejus, excutite folia ejus, verumtamen germen radicis ejus in terris nite*. et paulo inferius: *Quod autem præcepit, ut relinqueretur germen radicis ejus, id est, arboris; regnum tuum tibi manebit, postquam cognoveris potestatem esse cælestem*. Ubi P. doctor Pereria, lib. V. dicit his verbis: « Porro arbor illa visa regi in somno procerissima, et amplissima, pulcherrimis frondibus, floribus, et fructibus ornata secundum mysticæ sensum adumbravit miram status primi hominis ante peccatum felicitatem. Eadem, mox bonis suis omnibus, atque ornamentis expoliata, et excissa, servata tamen radice, unde rursus crescere, florescere, ac fructificari posset, significavit ejusdem primi hominis miserrimum statum, postquam lapsus est in peccatum, quo omnis ejus posteritas vitiata, et perditæ est. Fuit tamen radix, et germen ejus servatum. Intelligo autem per radicem B. Virginem Mariam peccato Adami nullatenus infectam: sic enim eam appellavit Isaias c. XI. *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet*. Per germen autem radicis Christum Dominum interpretor, qui arborem humanæ naturæ, vitio Adami destructam, et corruptam, non tantum in priorem, qua condita fuerat, dignitatem, sed multo etiam ampliore, ac florentiorem reparavit. »

Quarto probatur ex illo Ezechielis XLIV. v. 2. *Porta hæc clausa erit, et non aperietur, et vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque clausa Principi*. Quod per hanc portam semper clausam intelligatur B. Virgo Maria, omnes fatentur, sed ad nostrum peculiare propositum S. Maximus, in ser. de Virgine: « Hæc porta clausa, quæ fuit admirabilis Dei thalamus, cæleste templum, tabernaculum gloriæ, de quo speciosus prodiit sponsus, lux gentium, spes fidelium, condecenter et congrue nulla macula originali contaminata est. » Et ejusdem Ezechielis XLIII. *Hæc est lex domus Domini in summitate montis; omnis finis ejus in circuitu, Sanctum Sanctorum est*. Quæ verba sic explicat P. Barradas, lib. VI. Concor. cap. III. « Hæc est lex Virginis Deiparæ, quæ domus Dei est in celsissimo sanctitatis monte exædificata; omnis finis ejus in circuitu, conceptio, nativitas, vita, cogitationes, verba, opera omnia sancta sanctorum,

Dei omnipotentia mensura est privilegiorum Virginis.

Omnes Adamo succisi, unigenitæ Virginis quasi radice accepta

B. Virgo porta semper clausa, et peccatorum originale eam non intravit

hoc est, sanctissima, ab omni peccato, sive originali, sive actuali remotissima sunt. Esther xv. *Non morieris*, ait rex Esther reginæ, *non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est, accede igitur, et tange sceptrum*, etc. Hæc Assuerus Estheri. Deus autem Matri futuræ: Non morieris, ait, peccati etiam originalis mortem effugies. Quod si lex obstat, non pro te, sed pro cæteris hæc lex constituta est, similem mihi te esse volo, originis peccatum longe a mea, longe a tua quoque conceptione aberit. Sceptrum tetigit Esther; crucem tetigit Virgo, quæ præservationis causa fuit.»

Deiparæ sanctitas supra sanctitatem Sanctorum omnium fundata fuit.

Quinto probatur ex illo Psal. LXXXVI. v. 1. *Fundamenta ejus in montibus sanctis*. Quod explicans D. Gregorius sic ait: «Gratia quæ aliis fuit finis et terminus, B. Virgini fuit initium et fundamentum.» Et ad nostrum propositum P. Pereira, in Daniele, et P. Suarez, 3. p. q. XXVII. art. III. d. 4. sect. 1. sic explicant: «Fundamenta ejus in montibus sanctis: quia fundamenta sanctitatis Virginis posita fuerunt, ubi ali Sancti consumantur: quia *diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob*. Psal. LXXXVI. v. 2. Nec mirum, quia Altissimus, qui illam fundavit, in ea factus est homo. Et in eundem sensum videtur D. Gregorius, lib. I. Regum, c. 1. explicare illud Isaïæ II. *Et erit præparatus mons domus Domini in vertice montium*. Potest, inquit Gregorius, hujus montis nomine beatissima Virgo designari, etc. In vertice autem montium fuisse intelligi potest, quia gratia, quæ in aliis fuit finis et terminus, illi initium ac fundamentum esse videtur.» Unde sanctitas Patriarcharum, sanctitas Prophetarum, sanctitas conjugatorum, sanctitas Virginum, sanctitas Confessorum, sanctitas Martyrum, sanctitas Evangelistarum, sanctitas Apostolorum, et sanctitas denique eorum, qui in materno utero sanctificati fuerunt, et omne quod in eis omnibus fuit summum terminativum, initium fuit, et fundamentum sanctitatis Virginis, ut sic, secundum D. Anselmum, de laudibus Virginis, ea puritate niteret, qua sub Deo major non possit intelligi. Hæc autem puritas, quoad nostram conclusionem pertinet, præservatio ab originali erit, quæ a debito ex necessitate illud incurrendi per Dei misericordiam liberata, in ipso creationis animæ instanti, et infusionis in corpus, sub Christi Domini conceptione constituitur: quia ope Spiritus sancti facta, ex natura sua a pec-

cati incursione omnino segregata et aliena. Et sic sub Deo, et supra omnes sanctos, juxta Anselmum, et Augustinum, «solo Deo excepto, cunctis superior existis.» Et confirmatur ex c. XXI. Apocal. v. 19. ibi: *Fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata*. Quem locum P. Barradas, lib. VI. Concor. c. III. a principio, sic Virginis immaculatæ conceptioni appropriat: «Magna ergo, et inusitata fuit illius conceptio, gloriosæ hujus civitatis gloriosum fuit fundamentum. Fundamenta muri civitatis cœlestis omni lapide pretioso ornata, eundem in modum Virginis fundamentum, id est, conceptio multorum privilegiorum gemmis enituit;» de quo infra, in 18. probatione dicemus.

Sexto probatur ex Paulo ad Rom. v. *Sicut et per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors*; ubi Ambrosius Catherinus dicit D. Paulum modestissime, et delicatissime fuisse locutum, ut ex eisdem verbis fundamentum nostræ conclusioni præberet. Quia inprimis dicit: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intrasse*. In divinis autem litteris per mundum significantur homines divina gratia vacui, ut Joan. VII. *Mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut et ego non sum de mundo*. Cum ergo B. Virgo semper fuerit plena gratiæ, non debet in hac mundi significatione comprehendere. Et quid mirum, si omnipotens Dominus in temporum diversitate Apostolos suos liberavit, ne computarentur de mundo, hanc gratiam dilectissimæ suæ Matri in sua conceptione concesserit? Et sic peccatum illud in Virginem non intravit, et a D. Paulo subtilissime fuit excepta, secundum propriam, et strictam suorum terminorum significationem. Hæc Catherinus.

Peccatum intravit in mundum, atque adeo non in Virginem, quæ mundi appellatione non continetur.

Septimo probatur ex illo Gen. III. v. 15. *Inimicitias ponam inter te et mulierem, seminum tuum et semen illius; ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo ejus*. Per mulierem hanc Deiparam intelligi censent D. Augustinus, lib. XII. de Gen. ad litteram, et lib. II. de Gen. contra Manichæos, c. XVIII. et D. Ambrosius, de fuga sæculi, cap. 7. et D. Gregorius, lib. I. Moralium, cap. XXXVIII. et D. Bernardus, hom. 2. super Missus est, et in ser. super Signum magnum, et alii quamplurimi Patres, et doctores. Per caput autem serpentis, et dæmonis peccatum originale intelligi asserunt D. Augustinus, loco cit. in

B. Virgo serpentis caput, id est, originale contrivit, qui calcaneo insidiabatur.

illis verbis ad nostrum propositum appositissimis : « Cum subjectio originalis peccati caput sit diaboli, tale caput Maria contrivit : quia nulla peccati subjectio ingressum habuit in animam Virginis, et ideo ab omni macula immunis fuit. » Et P. doctor Joannes Fernandez, in thesauro Scripturarum, verbo, Calcaneus, num. 1. sic ait : « *Ipsa conteret caput tuum*; ipsa significat Virginem Mariam, quæ prima contrivit caput serpentis, id est, peccatum originale, a quo fuit immunis. » In quo facilitas, et fortitudo B. Virginis ad debellandas aëreas potestates satis patet, ut ex Ruperto adnotavit P. Viegas, super cap. XII. Apocal. sect. IV. num. 3. et 5. dicens : « *Ipsa conteret caput tuum*, in quo significatur summa sanctissimæ Deiparæ ad vincendum dæmonem facilitas : siquidem pede tantum leviter impresso potest illum, tanquam abjectum vermiculum, opprimere subito. » Quod si B. Virgo adumbrata fuit in Judith, et illa victrix contra Holofernem potuit vere dicere, Judith XIII. v. 19. et 20. *Ecce caput Holofernitis principis militiæ Assyriorum; per manum femine percussit illum Dominus Deus noster; vivit autem ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, et hinc euntem, et ibi commorantem, et inde huc revertentem, et non permisit me Dominus ancillam suam coïnquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, et in evasione mea*; quanto magis B. Virgo fortior illa, et omnium fortissima, cujus comparatione nulla invenitur perfecta creatura, capite serpentis contrito, poterit dicere, quod Judith ! Et illa verba : *Tu insidiaberis calcaneo ejus*, sunt maxime ponderanda : serpens enim insidiabatur calcaneo Virginis, id est, primo ingressui conceptionis, quasi haberet jus in eam, quæ communi modo ex viro, et femina fuerat generata, sed neque momordit, neque tetigit : quia in ipso instanti divinæ gratiæ repleta ejus caput contrivit. Cum igitur per caput serpentis intelligatur peccatum originale, ut diximus, vel omnis dæmonis potestas, certe cum hac prophetia non recte consonat quod aliquando fuerit Virgo dæmoni subjecta, ut optime colligit P. Suarez, 3. p. quæst. XXVII. disputatione III. sectione 5.

Octavo probatur ex illo Psalm. XLVI. v. 5. *Elegit nobis hæreditatem suam, speciem Jacob, quam dilexit*. Ubi Arnobius ait : « Species Jacob dici potest B. Virgo Maria, quæ ejus stirpem mire exornavit. » Dilexit ergo Deus speciem Jacob pulcherrimam Virginem,

terram benedictam, avertendo ab ea omnem peccati captivitatem, ut postea Psalm. LXXXIV. in principio dicitur : *Benedixisti, Domine, terram tuam; avertisti captivitatem Jacob*. Quæ verba commode satis possunt intelligi de nostra Virgine, cujus futuram captivitatem avertit Deus, cum in ipso conceptionis ejus instanti, quo dæmon Virginem ferrea originalis peccati manu volebat apprehendere, Deus eam originali justitia mire præservatam et ornatam opportune satis eripuit. Quo diaboli conatus in irritum ceciderunt, qui B. Virginem sicut reliquos Adæ filios jamjam inficere parabat. Haud aliter quidem, quam cum atramenti macula mundissimam papyrus fœdatura in terram cadit, si opportuno tempore velociter chartam amoveris, quemadmodum Deus fecit adjuvans eam mane diluculo celeriter, et velociter, ut in prima probatione hujus conclusionis dictum relinquimus, et sic in illo informationis instanti Spiritus sanctus Virginem intuens, et eam alloquens dicit : *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*, id est, peccati originalis, ut explicat D. Bernardinus Sen. ser. de Salutatione Angelica, cap. I. in medio, et sic adimpletum fuit illud Psalm. XXXVI. v. 24. *Cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam*; id est, cum ceciderit B. Virgo in debito peccati contrahendi ratione seminis infecti, et cum anima ejus per informationem corpori fuerit conjuncta, non collidetur : quia Dominus supponit manum suam, eam præservando; præservatio autem fuit, avertendo captivitatem Jacob, id est, Virginis speciem Jacob, quam dilexit. Quæ humillime tantum recognoscens beneficium, confitetur Dei victoriam, et evasionem suam, dicens : *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea*, Psalm. XCIII. v. 17. et ingentes gratias agens ita Deum alloquitur, Psalm. LVIII. v. 11. *Deus meus susceptor meus, misericordia ejus præveniet me*, et in Psalm. XXX. v. 8. et 9. *Salvasti de necessitatibus animam meam, nec conclusisti me in manibus inimici*. Non dicit, extraxisti me, vel, cripuisti me, quod de Jeremia, Baptista, et aliis in utero sanctificatis dicendum erat; sed : *Salvasti*, inquit, *de necessitatibus animam meam, nec conclusisti me in manibus inimici*, impediens per præservationem, quod peculiare Virginis est.

Nono probatur ex illis verbis, quæ Angelus Gabriel in Annuntiatione Virgini dixit : *Ave, gratia plena*, Luc. I. Quæ pie, et erudite

explicuit P. Franciscus Turrianus, in epistola ad Jacobum Amiothum; immo et D. Augustinus, ser. 11. in Natali Domini, ubi ait: «Cum dixit Angelus: Ave gratia plena, ostendit ex integro iram exclusam primæ sententiæ, et plenam benedictionis gratiam restitutam.» Et ponderari etiam simul debent sequentia verba Angeli, quibus non uno, sed variis modis iterato, ac sæpius significavit singularem in Virgine fuisse prærogativam, addens: *Dominus tecum*; item: *Benedicta tu in mulieribus*; et rursus: *Invenisti gratiam apud Deum*, etc. Ex quibus omnibus verbis toties geminatis satis colligitur, gratuitam liberationem ab originali peccato, peculiari quodam et insolito modo inter omnes puros homines, a Deo in Virgine fuisse operatam: semper enim verba geminata, vel pluries repetita magnum aliquem, et novum effectum operantur: seriose enim, et cum mysterio repetita censentur, ut habetur in l. balista. ff. ad Trebel. ut post Dacianum, Cardin. Curset. Felinum, Jasonem, Marsilium, et alios tradunt Sebastianus Medicis, in tract. de reg. jur. reg. III. num. 8. et 9. et Azebedo, lib. VI. recap. tit. II. in Rubr. n. 231. 232. et 233. Et per verborum geminationem voluntas principis præcipue ostenditur, ut probant Thomas Grammaticus, decis. LXVI. n. 56. et Porcius, cons. XXVIII. n. 10. et cons. XXXIII. n. 18. de quo fundamento, et probatione agit late P. Valentia, tom. IV. suæ Theol. disp. II. quæst. I. p. 2.

Decimo probatur, quia B. Virgo figurata fuit in throno Salomonis, de ebore mundissimo nimirum, et candidissimo, ut III. Reg. x. ubi sic dicitur: *Fecit rex Salomon thronum de ebore grandem, et vestivit eum auro fulvo nimis, et non est factum tale opus in universis regnis*. Eboris candor Virgini maxime congruit, quæ est candor lucis æternæ, et speculum sine macula; Sap. VII. et non minus aurum fulvum nimis ei competit, de qua dicitur, *Astitit Regina a dextris tuis in vestitu deaurato*, Psal. XLIV. propter aurum ignitum præexcellens suæ charitatis, et sic eam D. Joannes vidit amictam sole, et lunam sub pedibus ejus, et in capite ejus coronam stellarum duodecim, Apoc. XII. et convenienter quidem, ut verus Salomon Christus suam sedem in illa singulariter haberet. Ut ergo exceptio illa: *Et non est factum tale opus in universis regnis*, quæ firmat regulam in contrarium, in præsentiarum accommodari valeat, non de sanctificatione in utero matris, ut alii, sed

de peculiari gratia, et divina benevolentia per præservationem, dicemus de hoc throno virginali, *quod non sit factum tale opus in universis regnis*. Quod tetigit P. Valentia, loco cit. col. 386. post principium.

Undecimo probatur ex illo Prover. VIII. v. 22. *Dominus possedit me in initio viarum suarum*. Quæ verba Galatinus, lib. VII. de arcanis Catholicæ veritatis, c. I. B. Virgini peculiarissime competere sic ait: «Ejusmodi verba, quæ tum ex libro Proverbiorum, tum ex Ecclesiastico ab Ecclesia in Mariæ laudem repetuntur, ne posse quidem divinæ sapientiæ inde ab æterno genitæ per omnia tribui; sed sanctissimæ Messiæ Matri quædam in illis recte potius adaptari.» Ideoque ex D. Epiphanio, et aliis tradit P. Canisius, lib. I. de Virgine, cap. XI. ante med. est enim quid distinctum dominium alicujus rei, ab ejusdem rei possessione, et sic potest esse dominium apud aliquem, et possessio apud alterum, qua ratione dixit Juriscons. Ulpianus, in l. naturaliter. §. I. ff. de acquirenda possessione. «Nihil commune habet proprietas cum possessione.» Homo quilibet ratione creationis et redemptionis, de Dei dominio et proprietate est, per peccatum vero a dæmone possidetur, juxta illud II. Pet. v. 19. *A quo enim quis superatus est, hujus et servus est*. Per peccatum autem originale, jus habebat dæmon in omnes descendentes ab Adamo, per communem propagationem: quia per eum *peccatum in hunc mundum intravit, in quo omnes peccaverunt*. Rom. I. A quo per singulare præservationis privilegium Virgo semper fuit sub dominio, et possessione Dei, et utrumque amplectens dicit: *Dominus possedit me*, et prosequitur: *Cum eo eram cuncta componens, et delectabar per singulos dies ludens coram eo omni tempore*. Unde in Deo, respectu Virginis, uterque titulus ff. de acquirendo rerum dominio, et ff. de acquirenda possessione, simul semper concurrunt; et ipsa B. Virgo respectu primi dicit: *Dominus*, respectu vero secundi ait: *possedit me*. Ex quibus verbis sic argumentatur doctor Pisanus theologus, lib. de Virgine, fructu 7. «Maria ab initio viarum Dei possidetur, ergo non habuit originale peccatum.»

Duodecimo probatur: quia præservatio hæc ab originali cedit in honorem ipsiusmet Virginis, et Christi Filii sui, juxta illud Eccli. v. v. 13. *Gloria hominis, ex honore parentum, et dedecus filii, pater sine honore*. Poterat enim diabolus gloriari, quod aliquando, vel

Præservatio
Virginis
cedit in
honorem
ipsius Vir-
ginis, et Chri-
sti Filii sui.

per modicum tempus habuerit jus domini et possessionis in ipsa B. Virgine ratione originalis peccati contracti. Quod certe maxime inconueniens, et absurdum putaretur, ut gloriæ nostræ, quæ est Virgo, crimen inferri posset. Cedit etiam in honorem ipsiusmet Christi, ne posset aliquomodo ipse diabolus dicere, Christum carnem humanam assumpsisse ex Virgine, quæ aliquando fuerat subdita peccato; quod mente solum cogitare refugit animus, et ore tantum proferre pias offendit aures, de quo latius in probatione 17. hujus conclusionis; præcipue cum caro Christi dicatur caro Virginis, et quod pars illa substantiæ assumpta ex Virgine in Incarnatione, semper integra perseveravit, et adhuc in Christo perseverat, ut in lib. II. tract. VIII. diximus. *Quæ enim conventio Christi ad Belial, aut luci ad tenebras?* II. Cor. VI. v. 15. unde solus Christus potuit dicere: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Joan. 8. alloquens Judæos, et principes sacerdotum. Et agens de ipso dæmone: *Venit enim princeps hujus mundi, et in me non habet quidquam*, Joan. XIV. ubi S. Thomas, lectione 8. in fine: « In Christo nullum peccatum erat, nec secundum animam, I. Pet. II. *Qui peccatum non fecit*, etc. nec secundum carnem: quia ex Virgine absque originali peccato de Spiritu sancto conceptus, Luc. II. *Quod enim ex te nascetur sanctum*, etc. » Caro ergo Christi sancta non solum in propria persona fuit ab omni peccati contagione aliena, sed etiam prout a Virgine accepta, utpote Dei misericordia a peccati originalis infectione præservata, et sic ex omni parte dicere perfecte valuit Christus, Joan. XIV. v. 30. *Venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam*. De peccato originali respectu Christi explicat hunc locum S. Athanasius super Isaiam. LXIII. *Quis est iste, qui venit de Edom?* ut Leo Castrensis, ibidem.

Qua ratione D. Bernardinus Senensis, ex quodam religioso referens, tom. IV. ser. 49. post Pascha, part. 1. in medio, sic optime dixit: « Certum est, quod Deus creavit Adam sine peccato originali, ex limo terræ; deinde ex costa ejus creavit Evam, etiam sine peccato; et certum est, quod Christus incarnatus fuerit Deus et homo, et fuit major quam Adam et Eva, et majoris dignitatis; et tantum interest inter eos, quantum inter Creatorem et creaturam. Modo non est credendum, quod ipse Filius Dei voluerit nasci ex

Virgine, et sumere ejus carnem, quæ esset maculata aliquo peccato originali: immo credendum est, quod voluit sumere carnem ex carne purissima, et quod ejus mater fuerit plus quam Eva et Adam, qui creati fuerunt sine peccato originali. Quæ ratio mihi valde applausit, inquit D. Bernardinus, et quæsiui, si repperit in scriptis? Respondit quod non, sed sic meditando sibi in mentem occurrit. » Quam etiam sententiam cum debita explicatione assignavit P. Franciscus Suarez, 3. p. q. XXVII. art. II. disp. 3. sectione 5. longe post medium, et sic dicens: « Nullum gratiæ beneficium alicui puræ creaturæ collatum Virgini negatum est: sed creari in gratia, est magnum gratiæ beneficium, quod Adæ, et Evæ collatum est, et perfecta innocentia excludens omnem culpam communicata est Angelis: ergo utrumque multo perfectius concessum est Virgini. Nec refert, quod gratia præservans a peccato statim contrahendo nulli concessa sit: tum quia hinc fit, Virginem magis indiguisse hoc beneficio quam cæteros, ideoque potiori jure, atque ratione illi fuisse tribuendum; tum etiam, quia nihil mirum est, quod aliquid majus Matri, quam cæteris concedatur. »

Cedit etiam hoc præservationis beneficium in magnam Virginis dignitatem, et in maximam Christi gloriam: quia cum sit duplex redimendi modus, unus erigendo lapsum, alter præveniendi jamjam lapsurum, ne cadat, juxta illud Psal. CXLIII. *Redemisti servum tuum de gladio maligno*, id est, custodisti, ne interficeretur, et Psal. CXLIII. v. 10. *Qui redemisti David servum tuum de gladio maligno, eripe me*. Ubi loquitur de victoria contra Goliath, sub cujus gladio David nunquam succubuit; sed quia in periculo fuit succumbendi. Ex his autem posterior modus est sine dubio opus majoris gratiæ, et benevolentiæ, ac potestatis, ut in 5. suppositione hujus tractatus diximus, et decuit profecto, ut Christus Matrem suam nobilissimo modo redimeret; siquidem secundum D. Bernardinum Senen. serm. 51. cap. 3. Christus Dominus magis venit in carne mortali pro B. Virgine redimenda, quam pro omnibus hominibus, et propter hanc causam illam vocat primogenitam Redemptoris. Alias enim Christo et Virgini irrogaretur injuria, si concederetur Virginem a Christo non fuisse redemptam, et Christum ejus non fuisse Redemptorem,

et sic quod favore utriusque concessum est, in eorum odium retorqueretur, contra ea, quæ in tertia suppositione diximus.

B. Virgo
Joanne Baptista major.

Decimotertio probatur ex illo quod Christus dixit Matth. XI. *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista*, de quo agens D. Bernardinus de Sena, ser. 49. post Resurrectionem, post medium, ait : « Et nota illud dicere, quod inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista, vult dicere, quod Joannis Baptistæ anima est major omnibus animabus natis ex muliere, et Christus caute se extrahit, Virginem gloriosam occulte, si bene advertis suum eloquium : quia dicit : *non surrexit*, quia nullus dicitur levare, seu surgere, qui non cecidit ; sed quia Christus non cecidit in aliquo peccato conceptionis, neque actuali, et similiter B. Virgo, ideo non sunt in illa regula : quia non ceciderunt, modo jam dicto, ideo non dicuntur surgere, sicut omnes cæteri homines, qui ceciderunt, et cadunt ab Adam citra, per peccatum originale. Tamen utrum B. Virgo fuerit concepta in peccato originali, Ecclesia non damnat ; sed magis pium est credere, quod non fuerit in peccato concepta, quam credere quod sic. »

Decimoquarto probatur : quia de omnibus filiis Adam dicitur Apoc. ix. *Væ, Væ, Væ habitantibus in terra*, propter væ peccati originalis, propter væ peccati actualis mortalis, et propter væ peccati venialis. At B. Virgo salutata fuit ab Angelo, Luc. i. *Ave, gratia plena* ; Ave, id est, sine væ Evæ, ut ei canit Ecclesia :

Sumens illud Ave
Gabrielis ore,
Funda nos in pace,
Mutans Evæ nomen.

ut pulchre explicuit D. Bernardinus de Sena, tom. I. serm. 52. cap. 1. dicens : « Beatissima Virgo per ave denotatur : quia ab alio triplici væ immunis fuit, scilicet sine primo væ, hoc est, sine tyranno concupiscentiæ peccati originalis : quia sine eo concepta est, sicut, teste Salomone, Cant. iv. didicimus, qui ait : *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*, scilicet originalis culpæ. Fuit sine secundo væ culpæ mortalis et venialis, et sine tertio væ, scilicet pœnæ, quæ in separatione animæ et corporis, quæ est incineratio, et corporis dissolutio. » Cæteris enim omnibus competit illud Psalm. LVII,

Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero. A vulva, id est, a balba, secundum D. Isidorum, lib. XI. Etymol. c. i. quia in peccato nascuntur ; *et erraverunt ab utero*, quia in peccato fuerunt concepti, et aliqui pauci in eo sanctificati, in quibus omnibus verificatur illud Psalm. CXL. v. 10. *Cadent in retiaculo ejus peccatores*. In sola autem Virgine, quod immediate sequitur : *Singulariter sum ego, donec transeam* ; et sic, licet hostes, ratione peccati originalis, vexilla posuerunt super omnes filios Adam, etiam super summum Joannem Baptistam, ut in octava suppositione diximus ; tamen signa illa et omnia, victrici Virgini submiserunt : quia eam terribilem, ut castrorum aciem ordinatam, et mille clypeos divinæ gratiæ, et omnem armaturam fortium ab ea pendentes viderunt, et omnia sua capita pedibus Virginis conferenda subdiderunt, Gen. III. Et huc tendunt quam plurima divinæ Scripturæ loca, quæ non temere ab Ecclesia ipsa, vel a sanctis Patribus Virgini accomodantur ; neque tamen possunt satis apte, et decenter illi attribui, nisi per gratiam singularissimam fuerit, quo ad totum omnino ipsius vitæ tempus, atque adeo etiam in primo ejus momento immunis prorsus ab omni macula, et tenebrositate, et fœtore, et miseria, et aculeo, et irruptione, atque vastitate peccati : accommodat enim ei Ecclesia illud Cant. II. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Et paulo inferius : *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ, et thuris, et universi pulveris pigmentarii ? Et : Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*, Cant. IV. et Cant. VI. *Pulchra es, amica mea, suavis et decora, sicut Hierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata*. Et ibidem : *Una est columba mea, perfecta mea*. Et rursus ibi : *Viderunt eam filie Sion, et beatissimam prædicaverunt*, et rursus : *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol ?* ut bene adnotarunt P. Valentia, tom. IV. Theol. disp. II. q. i. pun. 2. in medio versiculo, Tertium denique, et Corduba, lib. I. Quæst. q. XLIV. concl. 6. De Christo Domino dicitur Psalm. xc. *Non accedet ad te malum* ; de Virgine autem : *Et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo* ; quia Christus Dominus virtute Spiritus sancti genitus, ex purissimis B. Virginis sanguinibus, absque viri operatione, immunis erat, ex sua natura, a contractione peccati, ideoque malum

hoc ad eum neque accessit, neque accedere potuit; Virgo autem sanctissima communi modo in generatione propagata obnoxia erat originali peccato; sed quia Dei misericordia fuit praeventa ante casum, merito de ea dicitur: *Et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo*. Per quæ satis constat, B. Virginem exceptam esse a communi regula filiorum Adam et satisfat suppositioni octavæ supra positæ.

In dubiis, et
difficilibus ad
pietatem in-
clinandum.

Decimoquinto probatur: quia in rebus dubiis id est sequendum, quod magis fuerit pium et favorable, ut in secunda suppositione hujus tractatus diximus: sed opinio hæc præservationis Virginis a peccato originali magis pia est et favorabilis, ut fatentur omnes, et reipsa patet: ergo illa sequenda est, ut propositam regulam assignans M. Martinus Cantapetrensis, lib. x. Hypotyposeon, reg. 33: subdit, in hæc verba: « In rebus difficilibus quid secundum pietatis regulam opinandum sit, sequamur; ut verbi gratia, quod Maria non fuerit concepta in originali peccato, juxta pietatem verius videtur. »

Rationes,
quibus in
Virginis
præservationem in-
clinandum.

Decimosexto probatur: quia, sicut in n. præcedenti diximus, in dubiis, pietati favendum est, maxime quando talis inhærentia nobis non nocet, et alteri prodest, et multo fortius quando nobis etiam prodesset, qualis est præservationis privilegium B. Virgini concessum: tunc enim absque dubio tene-mur facere, ut in quarta suppositione probavimus; præsertim cum pro hac nostra parte habeamus fundamentum ex Ecclesiæ auctoritate, quæ celebrat festum Conceptionis B. Virginis multis abhinc retro sæculis, ut tradit Galatinus, lib. VII. cap. iv. cum largitione plurium indulgentiarum Conceptionem immaculatam B. Virginis celebrantibus, et ejus celebrationi interessentibus, ut constat ex decreto et determinatione Sixti IV. Pont. in extravag. 1. et 2. de Reliquiis, et veneratione Sanctorum, ubi multoties Conceptio B. Virginis immaculata nominatur, discernens, ne quis audeat alteram, aut alteram opinionem damnare; sed quod unusquisque absque errore et peccato in suo sensu abundet. Idemque gravissime sacrosanctum concilium Trident. sess. v. in decreto de peccato originali, in fine, docuit, et stabilivit, in hæc verba: « Declarat tamen hæc sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agit, B. et immaculatam Virginem Mariam

Dei genitricem, sed observandas esse constitutiones felicis recordationis Sixti Papæ IV. sub pœnis in eis constitutionibus contentis, quas innovat. » Si ergo Ecclesia sua auctoritate nobis concedit facultatem ita interpretandi Scripturas, ut Virginem sub peccato reipsa contracto non comprehendant, et non solum nobis licentiam, et liberam facultatem concedit bene et digne sentiendi de puritate et sanctitate Virginis, sed etiam nos invitat, et concessis indulgentiis inducit; immo et Papa Leo X. Religiosis mendicantibus concessit dicentibus, vel audientibus Missam Conceptionis B. Virginis, ac intendentibus pro eo orare, et pro universali Ecclesia, indulgentiam plenariam. Quis ergo potest recta ratione aliter de B. Virgine sentire? Cum præsertim recta ratio, et pietas postulet, ut quam possimus optimam existimationem de illa habeamus, et unusquisque ita esse debeat erga illam animatus, et affectus, ut si in ejus arbitrio et potestate situm esset, hanc gratiam et privilegium illi concedere non dubitaret. Ergo saltem in judicio ferendo, quod nobis concessum est, evidenti ratione convincimur, ut in illius favorem inclinemur, ut optimè iisdem fere verbis docet P. Suarez, 3. p. q. XXVII. art. 1. et II. d. 3. sect. 5. versiculo: tandem.

Quod aptissimo exemplo P. Valentia declaravit, to. IV. Theol. d. II. q. 1. puncto 2. in hunc modum: « Ponamus, agitari in aliquo judicio politico, vel tribunali supremo, controversiam de nobilitate viri alicujus, utrum scilicet vere sit nobilis, et ut talis tractandus, necne? supremum autem magistratum sententiam ferre, qua non quidem deficiat, velut rem certam, ipsum esse vere nobilem; sed declaret tamen, adeo bonis et probabilibus argumentis probari illius nobilitatem, ut aliis omnibus integrum, atque eidem magistratui gratum, immo gratius futurum sit, ejusmodi virum pro vere nobili habere, et honorare ut talem; neque hanc sententiam, qualicunque modo magistratum in ejusmodi controversia ferre; sed etiam propositis maximis muneribus, quibus velit eos afficere, qui talem virum pro nobili habuerint, et ut nobilem honoraverint; nonne ii qui neque tunc quidem vellent talem reputare nobilem, et ut nobilem honorare, maximam ei præberent occasionem justæ offensionis? (quod nos in quarta suppositione tetigimus.) Similiter ergo in nostro proposito cujusdam certe offensionis, quantum

in ipsis est quidem, B. Virgini præbent hi, qui in controversia de Virginis immunitate ab originali peccato, et tanquam de præclara ista, et singulari prærogativa ipsius nobilitatis, post sententiam quoque a supremo Ecclesiæ magistratu, id est ab Apostolica Sede latam, qua fit omnibus potestas libera reputandi Virginem fuisse usque adeo nobilem, per singularem eam gratiæ prærogativam, et ut talem honorandi, ad id etiam propositis pretiosissimis spiritualium indulgentiarum muneribus; nolunt tamen id facere, sed persistunt nihilominus in sua opinione, qua Virginem dedecore originalis peccati aliquando ignobilem, et tributariam diaboli fuisse statuunt. Hæc certe consideratio, si ego essem in hac istorum opinione, nonnullum mihi injiceret pudorem et timorem erga Virginem. Nam si B. Virgo fuit revera, ut mihi persuadeo, et hactenus probavi, immunis a peccato originali, non potest esse dubium, quin ex parte sua, et ex parte nostra maxime cupiat, et quasi requirat a nobis, ut ita de illa propter honorem suum et Filii existimemus. Sin autem, quod minime puto, in peccato forte originali concepta fuit, tamen, quia adeo integrum per Ecclesiæ iudicium nobis est, ob tam multa et magna argumenta, probabiliter existimare contrarium, eumque honorem, quantum in nobis quidem situm est, ei tribuere: dubitari etiam non potest, quin Virgini ita placeat hoc nostrum tam probabile studium, ut si secus faceremus, videamur ei præbituri quantum in nobis est quidem, ac ex parte saltem nostra occasionem cujusdam offensionis, sicut declarat exemplum illud, quod induximus.» Sicut qui, quod alii prodest, et sibi non nocet, omittit facere, ut in dicta quarta suppositione diximus.

Decimoseptimo probatur: quia, licet verum sit, absolute loquendo, præsumptionem veritatis esse in favorem illius, qui fundatur in regula communi et generali, ut in octava suppositione probavimus; tamen fortior præsumptio est pro eo, qui generalem regulam constituit, quod scilicet, in ea generalitate et universalitate noluerit comprehendere id, quod verisimiliter in particulari non esset concessurus. Ita habetur expresse in regula in generali concessione. de regulis juris. in 6. et in c. 2. et 3. de off. Vicarii. in 6. et in c. qui ad agendum. de procuratoribus. in 6. et probat late Everardus, in Centuria legali, in loco a generalitate, pag. 32. cum seq. es-

set enim absurdum, quod prudens, et rationalis intentio deserviret verbis, et non verba intentioni. Absurdum autem vitandum dicitur illud, in quo neque ratio, neque æquitas militat; sed ex quo malum aptum est provenire, de quo optime Everardus, lo. cit. in loco: ab absurdo, p. 151. cum sequentibus. Sed magis ad nostrum peculiare propositum facit determinatio juriscons. Ulpiani, in l. 6. ff. de pignoribus, ubi sic ait: «Obligatione generali rerum, quas quis habuit, habiturusve sit, non continebuntur, quæ verisimile est, quemquam specialiter obligaturum non fuisse. Et statim subdit hæc appositissima nobis exempla: «Ut puta vestis relinquenda est debitori, et quæ ad affectionem ejus pertineant.» Sic ergo valde verisimile rationi, et veritati maxime congruum, iudicio piorum et prudentum censi debet, Deum optimum in generali lege et præcepto posito Adamo, Gen. II. v. 17. *In quocunque enim die comederis, morte morieris*, et cap. III. v. 3. et in universali regula assignata ab Apostolo ad Rom. v. v. 10. *Sicut per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum, et per peccatum mors: ita et in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*, noluisse Virginem sanctissimam comprehendere.

Nam si solo rationis, et æquitatis lumine naturalis motus Ulpianus decrevit, vestem relinquendam esse debitori, quasi præservatam, et non comprehensam in generali obligatione præsentium et futurorum bonorum, ut vidimus: quanto magis B. Virgo ab æterno electa, et a Deo magis quam universalis Ecclesia dilecta, ut in lib. I. tract. x. probavimus, et ut ex purissimis ejus sanguinibus æterni Patris Filius in Incarnatione vestiretur, et homo fieret, juxta vaticinium David, Psal. xcii. in principio: *Dominus regnavit, decorem indutus est; indutus est Dominus fortitudinem, et præcinxit se?* ubi Lyra: «Indumentum enim divinitatis est, vel fuit humanitas Christi;» et juxta Apostolum ad Philipp. II. v. 7. *In similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo*; ubi Glossa ord. ex D. Anselmo: «Habitus Christi est humanitas, qua se velut indumento vestivit; habitus est hominis susceptio, quasi vestis quæ non mutat quod vestit.» Sed præstantias D. Thomas, ibidem, lectione II. sic interpretatur: «Vestimentum mutatur, et non mutat, et per hanc similitudinem natura humana in Christo dicitur habitus, qui sic advenit divinæ personæ, quod non mutavit ip-

Vestis non
cadiit sub
obligatione
generali;
Caro Virgi-
nis Christi
vestimentum

sam, sed mutata est in melius : quia impleta est gratia, et veritate, Joan. I. *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre plenum gratiæ et veritatis.* Quia suppositum divinæ naturæ factum est suppositum humanæ naturæ, et ideo accidentaliter non advenit ei, sed substantialiter. » Clarius autem D. Bernardus, sermone super Signum magnum, ante medium, sic Virginem alloquitur : « Quam familiaris facta es ei, Domina, quam proxima, immo quam intima fieri meruisti, quantam invenisti gratiam apud Deum? in te manet, et tu in eo : et vestis eum, et vestiris ab eo; vestis eum substantia carnis, et vestit te ille gloria suæ majestatis, igitis Solem nube, et Sole ipsa vestiris. » Igitur B. Virgo Maria, et Regina, et in vestitu deaurato pulchre ornata debuit a dextris Filii sui semper in gratia et sine macula adesse, et ut pretiosissimam vestem debitori relinqui.

Christus pro nobis se debitorem fecit, immo et peccatorem.

Debitorem autem, cui vestis relinquenda est, appello Christum Dominum, propter debitum voluntarie contractum divinæ justitiæ pro peccatis hominum satisfaciendi, juxta Isaïæ LIII. v. 4. *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit, et nos putavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo, et humiliatum.* Et juxta Apostolum II. Cor. IV. in fine : *Qui non noverat peccatum, peccatum pro nobis fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso.* Ubi S. Thomas : « Fecit peccatum, id est, hostiam, vel sacrificium pro peccato : quia consuetudo veteris Legis est, ut sacrificium pro peccato, peccatum nominetur, Osee IV. *Peccata populi mei comedent,* id est, oblata pro peccato. » Et P. Salmeron, tom. III. tract. XXXVI. ita concludit : « Fuit igitur Christus non tantum peccator, verum omnium peccatorum maximus, ea ratione, qua peccata omnium in se expianda transtulit. » Quæ exceptio a peccati originalis regula per præservationem a Deo in Virgine ejus veste facta, mire adumbrata fuit in regina Esther Virginis nostræ figura, cui Assuerus rex dicit, Esther xv. v. 10. cum seq. *Noli metuere, Esther, non morieris : non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.* Quod factum fuisse in eodem loco legitur, antequam in terram caderet Esther; sed ipsa jamjam casura, et tunc festinus rex sustentavit eam in ulnis suis, et posuit virgam auream super collum ejus, et osculatus est eam; in quo mire describitur Virginis no-

stræ præservatio a Deo facta, antequam originale peccatum contraheret.

Neque oberit contra hoc, si objicias, eo tempore, nec multo post, Virginem fuisse Christi matrem, et consequenter nec ejus vestem : quia respondetur, B. Virginem ab æterno fuisse electam, et in matrem Dei destinatam, ut ipsa ex applicatione Ecclesiæ et Sanctorum testatur, Prover. VIII. v. 23. *Ab æterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret;* et S. Bernardinus Senensis, ser. 51. de B. Virgine, cap. 4. « Tu Virgo ante omnem creaturam in mente Dei prædestinata fuisti, ut Deum ipsum hominem procreares; » et nos ex professo probavimus in lib. I. tract. IV. Manifestum autem est, idem judicium esse de vestimento quod est in fieri, etiam de tela texta et nondum incisa a textore, ordinata tamen ad vestem conficiendam, ut docuit juriscons. Ulpianus, in l. vestimentum. ff. de auro, et argento legato. in hæc verba : « Vestimentum, id est, quod detextum est, etsi defectum non sit : id est, si sit consummatum; quod in tela est, nondum prætextum, vel detextum, contextum appellatur; » ubi Glossa verbo : detextum, sic explicat : « Quod appellatione vestimentorum continetur pannus remotus a texendo, sive a globo incisus, sive non : » est enim idem jus de præparatoriis, ac de re ipsa præparata, ut docuit Pomponius juriscons. in l. in argento potorio. ff. de auro, et argento legato. Et dispositiones præcedentes, ut generatio unius sit corruptio alterius, sunt ejusdem ordinis cum forma introducenda, ut Aristot. lib. I. de generatione, cap. III. et S. Thom. de veritate, q. VIII. art. III. in corpore. Conceptio autem Virginis ab æterno in mente Dei facta, juxta illud Prov. VIII. v. 24. *Nondum erant abyssi, et ego jam concepta eram,* et in plenitudine temporum producta in matris Annæ utero, quædam fuit ordinatio et præparatio, ut ex ea æternum Verbum Spiritus sancti ope humana carne vestiretur. Quod si maximum, immo et intolerabile inconveniens ab omnibus reputaretur, quod æternum Verbum humanitatem a Virgine in peccato originali actualiter existente assumeret, paulominus certe a piis præcipue hominibus judicaretur, si eandem humanitatem accepisset ab eadem, quæ aliquando eodem originali peccato fuerat maculata, cum, ut modo diximus, idem judicium sit de præparatoriis, ac de ipsa re præparata.

Dei de-
ntiam, et
pientiam
ertinuit
rginis
servatio.

Quod quidem ad rei decentiam, et sapientissimam Dei providentiam satis pertinet : quia secundum D. Augustinum, III. de libero arbitrio, c. v. « Quidquid tibi vera ratione melius occurrit, id scias fecisse Deum. » Quod tunc maxime verum est, quando contrarium aliquomodo incongruum, aut Deum minime decens apparet. Decebat enim Deum, puritatis et sanctitatis amatorem, talem sibi formare matrem, quæ omnino esset pura et sancta, et ab omni peccato aliena. Quod exemplo a verisimilitudine sumpto comprobatur. Nam si quis, nobilitatis avidus et honoris, posset sibi condere et eligere parentes, sine dubio eligeret, quantum posset, omni ex parte nobiles; ergo melius Deus ipse, apud quem non est impossibile omne verbum, et cujus perfecta sunt opera. Ad dignitatem ergo Christi Domini Filii Virginis non tantum pertinet puritas matris eo tempore quo illum concepit, sed simpliciter toto vitæ tempore. Nam eo tempore quo B. Virgo concepta fuit, jam existerat persona illa, quæ eam sibi condebat, et præparabat in matrem; ergo ad providentiam ejus et sapientiam pertinuit, ex tunc illam prævenire, et purissimam custodire; ut si filius regis aliquam feminam in suam sponsam educaret, omnem adhiberet curam, ut summa semper honestate et nobilitate viveret; ut sic similitudo possibilis inter Filium Christum, et ejus Virginem Matrem in moribus, et gratia, et animæ corporisque puritate servaretur. Decuit ergo, ut in carentia originalis peccati essent similes, licet non æquales, quia, ut ex D. Dionysio, c. II. de ecclesiastica Hierarchia, diximus : « Peccatum originale est habitus dissimilitudinis ad Deum homini ingenuus. » Non ergo decuit hujusmodi habitum dissimilitudinis, neque uno momento esse in Virgine, quæ data est Filio in adjutorium simile sibi, Gen. II. ut optime docuit P. Suarez, 3. p. q. XXVII. art. II. disp. III. sect. 5. longe post medium, versiculo, ultimo loco; et nos supra diximus in 12. probatione.

Neque etiam oberit si objicias exceptionem hanc a communi regula in Virgine adhuc sub judice esse, et in doctorum controversia : quia respondetur, quod licet verum sit ab Ecclesia non fuisse hactenus judicium in favorem Virginis expresse prolatum, ita ut contraria sententia hæresis, erroris, aut alicujus peccati ex natura sua notari possit; tamen illius sententiæ fautores negative af-

firmant Virginem non fuisse ab originali præservatam. Nostræ autem sententiæ fautores affirmative dicunt fuisse præservatam; attestes de affirmativa, maxime ad excusandum a peccato et delicto, præferendi sunt, ut in 8. suppositione, post medium, probavimus.

Decimooctavo probatur : quia B. Virgo, ut omnes testantur, figurata fuit in templo Salomonis, de quo dicitur III. Reg. VI. v. 22. *Nihil erat in templo, quod non auro tegetur*; et in eodem cap. VI. v. 7. cum ædificium inciperetur, dicitur : *Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus dolatis, atque perfectis ædificata est; et malleus, et securis, et omne ferramentum non sunt audita in domo, cum ædificaretur*. Super quo P. doctor Canisius, lib. I. de Virgine, cap. VI. post medium, sic ait : « Nostri quidem Salomonis templum, nisi cæci sumus, in Maria cernitur, meritoque prædicatur, suspicitur et colitur; sed de ipso architecto non optime profecto judicabimus, si hoc ejus opus, non ex omni parte purum, perfectum, et expoliturum esse fateamur. » Præcipua autem cujuslibet architecti cura est circa templi fundamentum, juxta illud Psalm. XVII. v. 8. *Fundamenta ejus in montibus sanctis*, etc. et S. Thomas, in 1. sent. dist. XXXIX. art. I. in corpore, et Apostolus I. Corint. III. *Ut sapiens architectus fundamentum posui*. Architectus autem templi Mariani ipse Dominus omnipotens fuit, 'qui, ut sapientissimus, prima fundamenta jecit, ut Psalm. LXXXVI. v. 5. *Ipse fundavit eam Altissimus*; qui etiam Prover. IX. fundamenta hæc apertius declaravit dicens : *Sapientia ædificavit sibi domum, et excidit columnas septem*, quia beatissimam Virginem super septem columnas septem donorum Spiritus sancti fundavit. Eapropter de ipsa Virgine canitur in officio Conceptionis : « Hæc est domus Domini firmiter ædificata, bene fundata est supra firmam petram, » ut bene adnotavit Busto, sermone 6. de Conceptione Mariæ.

Quod quidem appositissimo, et usitato exemplo declaratur : nam quando aliqua ecclesia, maxime cathedralis, aut metropolitana, ædificanda est, quia opus grande, et domus non homini, sed Deo præparatur, solet episcopus aut archiepiscopus, pontificalibus vestibus indutus, clero, et populo fidelium ordinate et devote procedentibus, primum fundamenti lapidem propriis manibus apponere, et sub eo pretiosissima aurea nu-

mismata in signum perpetuæ stabilitatis, firmitatis, et æternæ memoriæ collocare, ut sic assimiletur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram, Matth. vii. v. 24. et sic licet descendat pluvia, et veniant flumina, et venti irruant domum illam, non cadet: quia fundata est supra firmam petram. Statuens igitur omnipotens et sapientissimus Deus mirifice ædificare matricem domum, opus excelsum, de quo merito dici possit: *Et non est factum tale opus in universis regnis*, III. Reg. x. et S. Bonaventura, in Speculo Virginis, c. vii. « Antonomastice opus Domini mirabile est Maria, de quo dicitur Eccles. xliii. *Vas admirabile, opus Excelsi*; unde de hoc dicitur III. Reg. x. *Non est factum tale opus in universis regnis*. Amplissimum templum cœlo ipso capacius, quod Deum suscipere posset, in quo verificari posset illud Apocal. xv. *Impletum est templum Domini majestate ejus*; et illud Ezechielis xlii. *Ingressa est gloria Domini templum*. Templum apertum in cœlo militantis Ecclesiæ, Apoc. xii. *Apertum est templum Dei in cœlo*; quia B. Virgo semper est parata subvenire occurrentibus ad eam, atque eos fortiter defendere a volentibus violenter extrahere. Quod satis aperte figuratum fuit in templo illo, I. Machab. x. ubi sic dicitur: *Quicumque confugerint in templum obnoxii regi in omni negotio, dimittantur*. Et advertenter, *in omni negotio*, quia licet confugientes ad ecclesiam non possint violenter extrahi, ut in c. inter alia. de immunit. Ecclesiæ, et in toto tit. c. de his, qui ad Eccles. confug. sunt tamen aliqui casus, in quibus delinquentes non debent Ecclesiæ immunitate gaudere. Confugientes ad Virginem non sic, sed in omni negotio. Ludovicus Blosius, vir sane spiritualis, in Speculo spirituali, c. xii. in medio: « Dulcissima Maria nullum a se repellit, peccatores ad se pie et humiliter confugientes blande suscipit, fovet, protegit, et Filio suo materna fiducia reconciliat. Citius cœlum cum terra perierit, quam ipsa aliquem serio se implorantem sua ope destituat. » Fundaturus erat super arenam? fundaturus erat super stercus? fundaturusne tandem erat in peccati originalis fœdissimam, et mortiferam immunditiam? Absit hoc a nobis cogitari: fundavit enim eam in montibus sanctis; quia primâ Virginis fundamenta posita fuerunt, ubi alii sancti consummantur, ut ex Patribus Suarez, et Pereira, supra in 5. probatione diximus: Non ergo malleo peccati originalis, vel se-

curi, aut alio ferramento peccati actualis fuit B. Virgo percussa, vel vulnerata, sed de lapidibus dolatis, atque perfectis ædificata est. *Precepit enim rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi. Opus grande est, neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo*. III. Reg. v. v. 17. et I. Paralip. xxix. v. 1.

Decimonono probatur: quia B. Virgo luci comparatur, Eccl. xlii. v. 16. *Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus ejus*. Quem locum sic explicat D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. iii. « Sol illuminans est Maria, pulchra ut luna per gratiam, et electa ut sol per gloriam, et sic per omnia gloriæ suæ illuminationem ostendit. » Et in eodem loco explicans illud Sap. vii. v. 29. *Est enim hæc speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum luci comparata invenitur purior*, ait: « Quidam legunt hic, prior, quidam, purior: utrumque vero stellæ nostræ competit. Maria enim est prior, id est, potior, sive dignior. Maria etiam purior est sole, et stellis, et luce: quia tam dignitate, quam puritate solem, et stellas, et omnem lucem superat corporalem, immo etiam spiritualem, id est, Angelicam creaturam. Hac utique luce Angelica prior, et purior est Maria, prior dignitate, et purior sanctitate, unde Anselmus exclamans ait: O benedicta super mulieres, quæ Angelos vincis puritate, Sanctos superas pietate! » Et D. Bernardus, ser. 1. de Assumptione: « Mariæ præsentia totus illustratur orbis, adeo ut ipsa jam cœlestis patria clarius rutilet virginæ lampadis irradiata fulgore. O Maria, sic tu nostram noctem illuminas, ut qui vias tuas insectatus fuerit, non ambulet in tenebris, sed habeat lucem vitæ. »

Mérito ergo de ea dicitur, Apocal. xii. in principio: *Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus, et in capite ejus, corona stellarum duodecim*. Super quo idem D. Bernardus ait: « Jure sole perhibetur amicta Maria, quæ profundissimam divinæ sapientiæ, ultra quam credi valeat, penetravit abyssum, ut quantum sine personali unione creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur unita. » Adeoque B. Virgo divina luce perfusa erat, ut ipsos etiam Apostolos, et Evangelistas, et reliquos Ecclesiæ doctores illuminare recte posset. Quapropter D. Antoninus, 4. p. Theol. tit. xv. merito sic eam appellat « Maria doctorum doctrix, et Apo-

stolorum illuminatrix, et magistra.» Cujus rei rationem assignat D. Anselmus, lib. de excellent. B. Virginis, c. vii. et Rupertus, lib. v. in Cant. et P. Canisius, lib. V. de Virgine, cap. i. paulo post principium, in hæc verba : « Licet enim Apostoli per revelationem Spiritus sancti omnem fuerint veritatem edocti, incomparabiliter tamen, eminentius, ac manifestius Maria, per eum Spiritum veritatis illius veritatis profunditatem intelligebat, et per hoc multa eis per hanc revelabantur, quæ in se non solum simplici scientia, sed ipso effectu, ipso experimento didicerat. »

Comparatur ergo B. Virgo luci non solum existens in cælo super choros Angelorum, non solum degens in terra mater Dei effecta, sed etiam in ipso suæ sanctissimæ Conceptionis instanti, ut sol per omnia respiciat : in ipso enim mundi creationis initio, Gen. 1. v. 3. *Dixit Deus : Fiat lux, et facta est lux.* Quæ verba illuminatus doctor P. Franciscus Mayronus, in ser. de Conceptione Virginis, et Busto, serm. 7. de eadem Conceptione, in exordio, explicant de ipsa B. Virgine Dei matre dicentes, ipsam per lucem primariam fuisse figuratam : quia ipsa in Conceptione sua, tota lucida fuit, et sine ulla peccati obscuritate, et ideo in eodem loco Gen. 1. v. 4. cum dicitur : *Vidit Deus lucem, quod esset bona, et divisit lucem a tenebris;* exponunt similiter de Virgine dicentes, quod Deus tenebras peccati cum ea esse non permisit; et ideo ad hoc applicari potest illud Joan. 1. v. 5. *Lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt :* lucida enim Virgo per innocentiam non fuit a peccati tenebris comprehensa : est enim gloriosissima Virgo lux illa præclarissima, de qua dicitur Esther viii. v. 16. *Nova lux oriri visa est;* eique convenire possunt verba Isa. lviii. v. 10. *Orietur in tenebris lux tua.* Hæc in sensu illi. Et consonat illud Psalm. xviii. v. 3. *Dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam;* ubi S. Thomas sic explicat : « Dies, id est, Gabriel, eructat verbum diei, id est, Virgini B. proponit verbum Salvatoris. Sed nox, id est, diabolus, indicat scientiam nocti, id est, Evæ, dicens : *Eritis sicut dii, scientes bonum et malum.* » Quæ enim societas Marianæ luci ad peccati tenebras? cum D. Cyrillus, hom. 6. contra Nestorium, in principio, sic Virginem appellet : « Tu enim es lucerna extincti luminis. » Unde adimpletum est in Virgine, quod lumine prophetico precabatur David,

Psal. cxx. v. 8. et 7. *Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus.* Postquam autem hoc petierat, explicat petitionem suam in particulari, dicens ad nostrum propositum : *Dominus custodiat introitum tuum, et exitum tuum :* id est, Dominus custodiat introitum tuum, Conceptionem tuam, primum animæ tuæ ingressum in corpus, ne peccati originalis maculam contrahas, et similiter exitum tuum, ne corpus tuum ulla ratione corrumpatur.

Hæc nostra, et tantorum Patrum, doctorumque tam pia, et probabilis sententia de immaculata Conceptione Virginis non videtur parvi pendenda, quin potius maximi facienda, quandoquidem universali Ecclesiæ consensu paulatim receptam esse videamus, non sine magno animarum fructu, adeo ut possit definiri ab Ecclesia, quando id expedire judicaverit, ut doctissime et piissime, ut assolet, probat P. Suarez, tom. II. in 3. par. quæst. XXVII. articulo iii. distinctione 3. sect. 6.

Cedit enim in maximam fidelium utilitatem, qui Virginem honorare cupientes, ab ipsa maxime honorantur, ut ex D. Anselmo, et Jordano, tradit Busto, prima parte, sermone 8. his verbis : « Quia Virgo gloriosa in sua Conceptione est singulariter a Deo honorata, ideo ejusdem Conceptionis suæ devotos cultores ipsa honorat, juxta illud I. Reg. ii. *Quicumque honorificaverit me, glorificabo eum,* et in particulari hi cultores honorantur a Virgine in longitudine vitæ, integræque salutis, ut sua merita magis augeant. D. Anselmus, loco cit. « Celebratoribus hujus festivitatis datur a Filio Virginis Domino nostro Jesu Christo pax, et longa salus. » Honorantur etiam in ipso mortis articulo. D. Ambrosius et Busto, loco cit. « O quam gaudens erit obitus ejus, qui Mariæ, dum viveret, sedulus fuit et devotus minister? » Et tandem honorantur æternæ beatitudinis præmio. S. Anselmus ubi supra : « Celebratoribus hujus festivitatis datur post transitum hujus vitæ, requies æterna. » Et huic festivitati quadrare particulariter videntur ipsiusmet Virginis verba, secundum Ecclesiæ applicationem ex Ecclesiastic. xxiv. v. 31. *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.* Propter quæ concludit S. Anselmus, in epistola ad Episcopos Angliæ : « Non est verus amator Virginis, qui hoc festum non celebrat, » ut tradit P. Suarez, 3. p. quæst. XXVII. art. ii. disputatione iii. sectione 5. Cedit etiam

Virginis præservatio res maximi momenti, et quæ ab ecclesia definiri potest.

aria in sua
conceptione
oli, et luci
omparatur.

in honorem ipsius Christi Domini Filii Virginis, quia *gloria filiorum, parentes eorum*, Prover. XVII.

Sed præcipue cedit in honorem, dignitatem, et gloriam ipsius B. Virginis: est enim gloriosior, et laudabilior sine peccato concepta, et ideo in Graduali Missæ hujus festivitatis canit Ecclesia: «Benedicta, et venerabilis es, Virgo Maria,» etc. et de illa dicere possumus, terminatione mutata, illud Ecclesiast. XLIII. v. 33. *Exaltate illam, quantum potestis: major enim est omni laude.* Et nulli dubium, ait D. Hieronymus ad Eustochium, quin totum ad laudem Christi pertineat, quidquid digne Genitrici suæ impensum fuerit, ac solemniter impletum. » Non solum autem honoratur Christus ex hoc matris suæ honore, sed etiam multum lætatur, et gratissimum habet, quod a nobis suæ Genitricis puritas veneratur. Nam, ut bene advertit P. Gregorius de Valentia, tom. IV. Theol. dist. II. quæst. I. par. 2. decet maxime, ut inter filium et parentem sit quanta maxima similitudo esse possit, citra ullam indecoram et deformem similitudinem. Sed secundum D. Dionysium, libro de ecclesiastica Hierarchia, cap. II. p. 3. «Peccatum originale est habitus dissimilitudinis a Deo,» cum per illud deficiat quis a justitia, et a rectitudine. Igitur maxime decuit Virginem Dei matrem carere prorsus peccato originali, per quod, absque dubio, fuisset nimium indecore, et deformiter Deo dissimilis.

Quapropter doctissimæ Seraphicæ familiæ Franciscanæ Patres, Medina, libro de oratione, quæst. 7. et de poenitentia, qu. 6. et Antonius Corduba, libro I. quæst. theol. q. XLIX. ad finem, non trepidaverunt constanter asserere, quod si daretur a Deo optio B. Virgini, utrum magis vellet peccato originali carere, an cum illo esse matrem Dei, potius præligeret simpliciter loquendo, carere maternitate Dei, quam esse in aliquo peccato, vel veniali, vel originali, etiam ad momentum. Quia cum originale peccatum importet rationem non solum pœnæ ex statuto divino, sed etiam, et præcipue, rationem culpæ, jam inde sequitur, quod B. Virgo nullo modo præligeret culpam aut peccatum, aut id quod ullo modo haberet rationem culpæ, aut offensæ cujuscumque actualis, vel originalis propter eandem rationem. Quos sequitur P. Suarez, 3. p. q. XXVII. ar. II. disp. 3. sect. 5.

Et quamvis, ut sæpius in hoc tractatu diximus, neque esse hæresim, neque errorem, neque peccatum aliquod mortale aut veniale, sentire hoc vel ejus oppositum de facto in B. Virgine fuisse: id tamen verum est, ex natura rei, et ex genere, cum nihil sit expresse ab Ecclesia determinatum; ratione tamen scandali, et piarum aurium offensio- nis qui in Hispania, et in aliis regionibus Hispanicæ ditionis populo prædicaret B. Virginem fuisse conceptam in originali, vix excusaretur a peccato mortali, aut saltem veniali, non quidem ratione veritatis aut falsitatis dicti, sed ratione scandali probabiliter imminuentis. Tale enim vulgi scandalum non est phantasticum, neque ex malitia ortum, sed est scandalum pusillorum, aut pie ignorantium, vel potius pie et vere credentium; ergo tale scandalum est necessario cavendum, secundum sanio- rem doctorum doctrinam. Quia ex tali prædicatione intempestivæ tragœdiæ excitantur, ex quibus facile generantur odia, contentiones, et similia incommoda, quæ, juxta debitum charitatis ordinem, vitanda sunt, ut optime advertit P. Suarez, 3. p. q. XXVII. art. II. d. 3. sect. 6. ad finem; et latius Corduba, lib. I. quæst. q. XLIV. conc. 3. Quod conforme est doctrinæ S. Thomæ, 2. 2. q. XLIII. art. III. ad 2. ubi sic ait: «Scandalum activum potest inveniri separatim ab aliis peccatis, scilicet cum aliquis scandalizat proximum facto, quod de se non est peccatum, sed habet speciem mali.»

Nec obstat, si objicias pro contraria parte contra nostram conclusionem esse gravissimos doctores, quia respondetur, multo plures esse pro nobis, ut vidimus supra: nam et Cajetanus, in opusculo de Conceptione Virginis, cap. V. ingenue fatetur doctores defendentes hanc nostram sententiam esse numero infinitos, qui absque dubio præferendi sunt, et quia testes sunt de affirmativa, et in favorem B. Virginis, quam peccati ream cæteri facere conantur. Testes autem de affirmativa præferendi sunt testibus negativis, ut supra resolvimus. Quod si adhuc objicias nostræ hujus sententiæ testes non de affirmativa, quin potius de negativa esse, scilicet quod B. Virgo peccato originali non fuerit infecta; quia adhuc respondetur, quod, licet id gratis concesserimus, testes nostri anteponendi sunt: quia negativa hæc coarctata est loco, et tempore, et sic resolvit in affirmativam. Peccatum enim originale ex

Adæ peccato processit, ut supra probavimus; at Deus postquam cælum et terram creaverat, formavit Adamum, Gen. I. et II. sanctissima autem Virgo ante cæli et terræ creationem, et sic ante formatum Adamum præservata fuit, vel decimatione in lumbis Adæ, vel in mente divina suo tempore in creatione animæ, et ejusdem in corpus infusione complenda. Quod ex Prov. VIII. secundum Ecclesiæ accommodationem, in epistola Missæ hodiernæ sic Virginem introductis: *Nondum erant abyssi, et ego jam concepta eram; necdum fontes aquarum eruperant, etc. Adhuc terram non fecerat, et flumina, et cardines orbis terræ. Quando præparabat cælos, aderam. Quando appendebat fundamenta terræ, cum eo eram cuncta componens, et delectabar per singulos dies ludens coram eo omni tempore.* Ecce negativam coarctatam loco et tempore. Et etiam, quia illi non ex defectu pietatis, sed a generalitate divinæ Scripturæ videntur compulsi, non fuerunt ausi Virginem excipere; quorum fundamentum cum jam ab Ecclesia catholica decernente B. Virginem non esse necessario comprehensam in regula communi originalis peccati sit sublatum, ut in concil. Triden. sess. v. in decreto de peccato originali, in fine, habetur; certe a ratione eorum adæquate cessante, sumpto argumento efficaci, ut sæpius diximus, illi omnes nostræ sunt sententiæ: nam cessante ratione dicti, cessat dictum, sicut ratione legis cessante, cessat lex, ut in c. cum cessante. de appellat. et tradunt latissime Tiraquellus, in tractatu de cessante causa. et Everardus in Centuria, in loco a cessatione rationis. Neque in hoc contemnenda est auctoritas plurimorum doctissimorum virorum, qui ex variis nationibus congregati in concilio Basilien. sess. xxxvi. usque adeo veram esse hanc nostram sententiam existimaverunt, ut eam quoque, licet absque legitimi quidem concilii auctoritate, tanquam omnino certam definierint. Nec etiam contemnenda est revelatio facta B. Brigittæ, cui revelatum est, quod Maria sine originali concepta fuit, ut habetur lib. I. Revel. c. ix. et lib. VI. c. xlix. et in serm. Angelico de Maria, cap. 20. et tradunt Patres Suarez et Valentia, locis citatis, et Corduba, lib. I. quæst. q. xlv. Neque contemnenda etiam est universalis Ecclesiæ auctoritas festum hoc Conceptionis cum officio et missa peculiari solemniter celebrantis.

Nec mirum cuique videri debet, quod complures universitates gravissimæ, quamplurimi doctores scholastici et positivi, nostris his felicissimis temporibus, inhærentes facultati ab Ecclesia concessæ, aliquid ultra doctores antiquos investigaverint, et invenerint, florentibus ubique litterarum studiis. Quod quidem præsentis sæculi exemplo satis apposite comprobari potest: quis enim dubitat, antiquos Romanorum duces, Hispaniarum principes, fortissimosque bellatores in animum induxisse, fines terræ et navigationis metam in insulis Fortunatis, vulgo, las Canarias, ultimate terminari, ibique Herculis columnas cum inscriptione: Non plus, constituisse? Postea autem tempore invictissimi Imperatoris Caroli V. Hispaniarum regis, suscitasse Deum moderniores, sapientissimos tamen quosdam cosmographos, et navigatoriam artem perfectius percallentes, qui Oceanum mare, aliosque sinus transvadantes investigarunt, invenerunt, exploraverunt, et debellaverunt quamplurimas barbaras nationes, et ingentia Indiarum Orientalium et Occidentalium regna, et amoventes antiquorum inscriptionem: Non plus, gloriose apposuerunt: Plus ultra, prout inter regalia Catholicorum Regum Hispaniæ stemmata manifeste apparet. Sic etiam antiqui aliqui doctores steterunt in sanctificatione Virginis in materno utero a Deo facta, existimantes, non plus, non ultra esse procedendum: postea vero in hac temporum plenitudine moderniores doctissimi et piissimi, conjuncti aliis vetustissimis Patribus et doctoribus antiquis, ulterius processere ad B. Virginis præservationem in ipsa animatione.

Immo et aliqui non contemnendæ auctoritatis decrevere, B. Virginem non solum præservatam fuisse in ipsa animatione, ante infusionem animæ in corpus, sed etiam decimatam fuisse in lumbis Adæ, ita quod ante illud commune peccatum fuerit præservata, et in lege illa non comprehensa, ut superius in hoc eodem tractatu retulimus. Et huic nostræ sententiæ non parum favet, quod in mensibus Martii et Aprilis, anni millesimi quingentesimi nonagesimiquinti, in quodam monte ab antiquo Valparaiso nominato prope Granatensem civitatem Hispaniæ, inventum fuisse refertur librum plumbeum, cui titulus: Fundamentum Ecclesiæ; in quo ab ipsis Apostolis in primo concilio congregatis hæc

nostra sententia determinata dicitur. Cui cum Romana Apostolica sedes accesserit, solvetur omnis quæstio; quia hactenus non ignis, sed aqua crassa apparet, et cum factum fuerit tempus, quo Sol auctoritatis Apostolicæ refulgeat, qui modo est in nubo, accendatur ignis magnus, ita ut omnes mirentur, ut sic Ecclesia ut lux splendens procedat, et revelentur fundamenta ejus, quæ ea habet in montibus sanctis, ut supra diximus.

Nec etiam obstat, si objicias secundo, quia beatissima Virgo baptismi sacramentum a Christo Domino Filio suo recepit, ut asserunt Euthymius in Joan. c. III. et S. Augustinus et alii, quos refert et sequitur P. Castro, in historia Deiparæ, c. xv. nu. 3. et 4. Sed sacramentum baptismi ordinatum præcipue fuit ad peccatum originale delendum: signum ergo est, Virginem illud habuisse. Quia respondetur cum doctissimo Magistro Dominico de Soto, in 4. dist. V. art. II. quod opinione hac nostra retenta de Virginis conceptione, ad honorem ipsius Virginis apponitur, quod character sacramenti, quod Christus instituerat, fieret Christiana: quandoquidem quidquid gratiæ recepit, in virtute Passionis Christi obtinuit, cujus sacramentum baptismus est.

Maneat ergo B. Virgo ab omni peccato originali, et actuali immunis; maneat ex humani generis generali captivitate erepta; maneat tartarei serpentis flatu non infecta, quippe quæ caput illi divina gratia contriverit, juxta illud Gen. III. *Ipsa conteret caput tuum*. Nam serpentis caput merito peccatum originale appellari potest: quia principium, et seminarium peccatorum est. Quamobrem David, Psalm. L. suam ostendens nuditatem, et ad malum propensionem, clamabat ad Dominum dicens: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea*; quia videlicet peccati originalis effectus effrænata concupiscentia omnium malorum fons est. Maneat vera Judith una mulier Hebræa, quæ fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor, et quæ Holoferni caput amputavit; maneat vera Jael, quæ Sisaræ caput clavo transfixit, Jud. IV. Maneat domus Dei B. Virgo tanquam mons præparatus in vertice montium, id est, super omnium illustrium Sanctorum excellenter præservata, et redempta. Maneat B. Virgo, gloria Hierusalem, lætitia Israël, et honorificentia populi nostri, Judith xv. v. 10. Mane

ergo, B. Virgo, quæ soror nostra es, et crescas in mille millia, et possideat seminum tuum portas inimicorum tuorum: tu enim soror nostra es, os de ossibus nostris, et caro de carne nostra. « De te enim accipitur, liceat mihi hoc dicere, quod de Ecclesia scriptum est: *Relinquet homo patrem suum, et matrem suam, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una*. Gen. XXIV. v. 60. Soror nostra es, et te confidentius quam Abraham Saram, obsecrare possumus, Genes. XII. *Novi quod pulchra sis mulier. Dic ergo, obsecro te, quod soror mea sis: ut bene sit mihi propter te, et vivat anima mea ob gratiam tuam*. « O ergo Maria, o Sara nostra, dic quod sis soror nostra, ut propter te bene nobis sit a Deo, et ob gratiam tuam vivant animæ nostræ in Deo. Die, inquam, charissima Sara nostra, quod sis soror nostra, ut propter talem sororem, Ægyptii, id est, dæmones, nos revereantur; ut etiam propter talem sororem, Angeli nobis in acie jungantur; et ut insuper propter talem sororem Pater, et Filius, et Spiritus sanctus nostri misereantur. » D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. VI. post medium. Ut sic semen tuum, quod sumus nos in tempestuoso hujus mundi mari constituti, et in iniquitatibus concepti, et ad omne malum propensi, possideat te adjutrice portas inimicorum suorum. Maneat thronus, ferculus veri Salomonis, et digna Christi sedes ab instanti suæ conceptionis divina illustratione ornata, Psalm. LXXXVIII. v. 15. *Justitia, et judicium præparatio sedis tuæ*. « Maneat tandem Mater Dei, et etiam mater omnium fidelium universalis: nam si Christus est credentium frater, cur non ipsa, quæ genuit Christum, credentium sit mater? Si enim Mater Dei, facta est mater nostra, per quam talem fratrem habemus, quid gratiarum, quid laudis tibi, o Virgo, retribuemus? Certe nihil aliud dignius, quam amorem, et veram dilectionem, et pro nostra tenuitate, excellentiarum tuarum, præservationis præcipue, elucidatione. Certe, Domine Jesu, *dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ; et propter domum Domini Dei nostri, quæsi vi bona tibi*. Psalm. CXXXI. in fine. Nulli enim dubium est, quin totum ad laudem tuam, o Christe, pertineat, quidquid digne Genitrici tuæ impensum fuerit, ac solemniter adimpletum. Adimple ergo, B. Virgo, quod tuis vere cultoribus repromittis; *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt*: Eccli. XXIV. v. 31. siquidem neque facultas tibi deesse poterit,

Totius tractatus recapitulatio, et conclusio.

Laus V.
redundat
Ch.
lau

nec voluntas. Regina cœlorum es, misericors es, et denique Mater es unigeniti Filii Dei. Sit ergo pietatis tuæ, sanctissima Virgo, ipsam, quam invenisti apud Deum, gratiam notam facere mundo, precibus tuis obtinendo reis veniam, ægris medelam, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium, et liberationem. Hæc D. Bonaventura, D. Anselmus, et D. Bernardus. De sanctissimo autem Joseph utrum a peccato originali fuerit præservatus, an vero in utero matris sanctificatus, et mundatus, in sequenti tract. II. videbimus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS II.

De sanctissimi Josephi in utero matris sanctificatione.

Ad majorem et faciliorem intelligentiam eorum, quæ in hoc tractatu a nobis dicenda sunt, primo supponendum est, et in memoriam revocandum id, quod resolvimus in lib. I. præced. tractat. IV. scilicet B. Virginem fuisse ab æterno electam in Dei matrem; Josephum vero ab æterno similiter electum in verum Virginis sponsum, et in putativum patrem, et verum nutritivum ipsiusmet Incarnati Verbi, et in tract. V. ejusdem lib. Christi et Mariæ genealogiam per Josephum fuisse recensitam, et nobilitatem deductam: quia ab eadem Davidica regia tribu descendebat.

Secundo supponendum est, quod quando duo casus sunt a lege antiqua æquiparati, et inter se relati, dispositum in uno censetur etiam dispositum in alio, maxime in favorabilibus, ut in II. lib. tract. VIII. probavimus: ibi enim mutuum B. Virginis et B. Joseph antiquam æquiparantiam et relationem, conati sumus ostendere. Quapropter Gerson, ser. de Nativitate Mariæ, in exordio, et in prima consideratione, ex hoc intulit: «Quod

sicut decuit ut Maria tanta puritate niteret, qua sub Deo major nequit intelligi, ut S. ait Anselmus; ita decuit ut Joseph tanta prærogativa polleret, quæ similitudinem et convenientiam exprimeret talis sponsi ad talem sponsam, *de qua natus est Jesus, qui vocatus est Christus*, et ut potest colligi ex Matth. I. B. Joseph fuit super omnes homines puros similis Virgini gloriosæ. » Et Isolanus, libro de Joseph, in præfem. II. partis, de eodem agens sic ait: «Quanta inter utrosque Mariam et Josephum pariformitas excogitata? Quanto morum ingenuitas librata examibe? Non fuit autem inventus similis Joseph in filiis eorum, qui fuerunt præstantiores cæteris hominibus mundi, usque ad adventum Christi, neque post: interviroso igitur coetaneos B. Virgini, solus Joseph inventus est, Deo iudice, cujus nobilitas, juncta puritati, ac virtutum, et morum sublimitate foret proportionata. » Benedixit enim Deus B. Josepho ad similitudinem Virginis, juxta illud Deut. XXXIII. v. 16. *Benedictio illius, qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph*, ut in dicto II. libri tract. VIII. latius explicuimus. Fuit enim B. Joseph a Deo Virgini datus in adjutorium simile sibi, ut resolvimus in II. libri tract. II. nam, ut Gen. II. dixit Deus: *Faciamus ei adjutorium simile sibi; non est bonum hominem esse solum*, eodem modo dixisse videtur: Non est bonum Virginem matrem Filii mei esse solam; faciamus ei adjutorium simile sibi, quod fuit sanctissimus Joseph, ut P. Barradas, lib. VI. Concor. cap. VIII. paulo post principium, versiculo: Non est bonum, tradit.

Tertio supponendum est cum D. Augustino, in Enchirid. cap. XXI. sic dicente: «In quibus rebus nihil interest ad capescendum Dei regnum, utrum credantur, an non? et utrum vera sive sint, sive putentur, an falsa? in his errare, id est, aliud pro alio putare, non arbitrandum est esse peccatum, aut si est, minimum esse, atque levissimum. » Et refertur in c. in quibus. XXII. q. 2. Quo etiam pertinet D. Anselmi sententia, lib. I. Cur Deus homo, c. xv. in hæc verba: «In illis rebus, de quibus diversa sine periculo sentiri possunt, nullum puto animæ periculum, si sic exponimus divina dicta, ut diversis sententiis favere videamur, neque arbitror reprehendi debere. » Et in his rebus, quæ nobis neque ex divina Scriptura, neque ex Ecclesiæ determinatione, aut traditione, neque ex communi et approbata do-

ctorum sententia constant, observanda est hæc regula a D. Augustino tradita, lib. III. de lib. arbit. c. v. « Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, id scias fecisse Deum. » Et in his opinandum est, et sequendum id quod magis fuerit pietati consonum, ut ex Beda, et aliis diximus in tract. i. præced. et id quod fuerit magis verisimile, juxta utriusque juris regulas, in l. in obscuris, ff. de reg. juris, et in c. inspicimus, de reg. jur. in 6. ibi : « In obscuris inspicere solet quod verisimilius est. »

In dubiis, ad pietatem inclinandum.

Quid de fide, quid apocryphum, quid opinabile, quid pium.

Quod clarius de nostri tractatus questione agens Dionysius de Isolani, I. p. de S. Joseph, c. ix. hac utens distinctione, explicuit : « Circa ea quæ ad fidem spectant, quatuor esse genera; duo quidem extrema, ac duo media, ex extremis composita. Primum est omnino certum, quod expresse determinatum et catholicum vocatur. Ad hoc spectant ea, quæ in divinis litteris continentur, secundum litteram intellecta. Inde Damascenus inquit, omnia quæ tradita sunt per legem, et Prophetas, et Apostolos, et Evangelistas suscipimus, et cognoscimus, nihil ultra requirentes. Itidem D. Augustinus ad D. Hieronymum ait : Solis Scripturarum libris, qui canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullum auctorem eorum in scribendo errasse aliquid, firmissime credam. Secundum genus est omnino incertum primo oppositum, incertum quidem dixerim quantum ad auctoritatem, et quantum ad sententiam, quod apocryphum simpliciter vocatur. Quod si dictum aliquod certæ sit sententiæ, non auctoritatis, apocryphum secundum quid vocamus. Tertium est, quod neque divinarum litterarum determinata sententia, nec ratione fulcitur necessaria, neque sui patet propria evidentia, sed probabilibus quibusdam rationibus persuaderi potest. Hoc vero appellamus opinabile, ut sunt multæ opiniones doctorum. Quartum est, quod in sacris minime expressum est litteris, neque sui evidentia manifestum, sed consequentia Scripturarum, et forti ratione ita persuadetur, quod nullius Scripturæ certa auctoritas, aut efficax aliqua ratio illi adversatur, et dicitur pie credendum. »

Exceptio a regula non excludit casus similes.

Quarto supponendum est, quod licet exceptio firmet regulam in contrarium in casibus non exceptis, ut in III. libri tract. i. diximus, id tamen verum est in casibus non similibus exceptis : quia in casibus similibus exceptis, licet etiam non reperiantur alibi

specificè excepti a jure, exceptio non firmat regulam in contrarium, immo casus similes censentur a regula excepti. Ita habetur in c. cum dilecta. de confirmatione utili, vel inutili. et ibi Abbas, et latissime Felinus, et est Glos. in l. 4. c. de condictione indebiti. versiculo, judicati; et in l. fin. c. de revocandis donat. versiculo, voluerit. et resolvit optime Everardus, in sua Centuria, in loco ab exceptione ad regulam, præcipue nu. 5. Quia ubi est eadem ratio, idem jus est statuendum, ut in l. illud. ff. ad l. Aquil. quæ rationis paritas præcipue in correlativis invenitur, ut in l. Julianus. §. si procurator. in fi. ff. de actionibus empti. et Everardus, in loco a pari, n. 5. Aut saltem erit proportionata ratio, et similitudo, ut plurimis juribus, et doctoribus adductis tradit idem Everardus, in loco a proportionem.

His suppositis in proposita hujus tractatus questione, tres apud doctores reperiuntur sententiæ diversæ. Prima est extrema, quod scilicet sanctissimus Joseph non solum fuit sanctificatus, et liberatus a peccato originali, existens in utero materno, sed quod etiam fuerit ab eo præservatus antequam caderet, quemadmodum de B. Virgine sponsa sua in tractatu præcedenti resolutum reliquimus. Ita tenuit devotus quidam ipsius sanctissimi Joseph, quem tacito nomine refert Frater Bernardinus a Busto in Mariali, IV. p. ser. 12. 2. p. in hæc verba : « Si tenere vellemus opinionem cujusdam devoti ipsius S. Joseph, qui opinatus est, quod sicut Deus voluit præservare B. Virginem a peccato originali, ut esset ejus digna Mater: ita etiam voluit præservare S. Joseph, ut esset Matris suæ dignus sponsus, et ejus idoneus pater nutritius, et minister purissimus, et quantum possibile esset, conformaretur in puritate ipsi innocentissimæ Virgini. Et hanc suam opinionem confirmat dicto prædicti Mag. Joannis Gerson, in exordio sermonis de Nativitate B. Virginis, ubi ait : Sicut decuit, ut Maria tanta puritate niteret, qua, sicut dicit Anselmus, sub Deo major nequit intelligi; ita decuit, ut Joseph tanta prærogativa polleret, quæ similitudinem et convenientiam exprimeret talis sponsi ad talem sponsam, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus. Unde sicut laus Mariæ est laus Christi Filii sui, ita laus Joseph in præconium redundat utriusque, Jesu scilicet et Mariæ. Et sic ex adverso dicit Sapiens, Eccl. III. quod dedecus filii est pater sine honore :

Prim
tentia
rens
præse
ab eo

similiter dedecus sponsæ esset sponsus sine honore derelictus. Hæc Gerson. Dicit autem prædictus devotus, quod per hanc præservationem non sequitur quod B. Joseph sit æqualis B. Virgini per omnia, sed solum conformis. Nam excellentior fuit præservatio ipsius Matris Dei, quam sponsi sui : ipsa enim purissima Virgo taliter fuit præservata, quod nullam penitus infectionem sensit, non solum in anima, sed neque etiam in corpore. Joseph vero habuit corpus infectum sicut alii, sed antequam in eo infunderetur anima, purgatum fuit sancti Spiritus sanctificatione, et tunc creata, et ei infusa est anima, et ab originali peccato præservata, eo modo quo credidit M. Paulus de Venetiis præservatam fuisse gloriosam Virginem, quæ tamen creditur ab aliis fuisse excellentius præservatam. » Huc usque Bustus ex sententia illius auctoris ab eo relati.

Hujus innominati auctoris opinio de præservatione sanctissimi Josephi aperta est ex ejus verbis. Indifferentia autem, quam constituit inter præservationem Virginis, et præservationem Josephi, explicatione indiget. Nam si sentire velit, prout ultima ejus verba indicant, quod B. Virgo fuit excellentius præservata quam Joseph; utpote fuerit præservata per decimationem in lumbis Adæ, ut Galatinus et Catherinus tenuerunt, quos in tractatu præcedenti rejecimus, et modo hunc auctorem rejecimus eadem ratione. Si autem dicere velit præstantiorem fuisse, et excellentiorem præservationem Virginis quam Joseph, quia anima B. Virginis in ipsa creatione majori gratiarum et excellentiarum, et donorum cumulo fuerit a Deo ornata, quam anima sanctissimi Josephi, bene id quidem, et libenter amplectimur. Quod si sentire velit, quod supposita in utroque præservatione, B. Virgo nullam penitus infectionem habuit, non solum in anima, sed neque etiam in corpore; Joseph vero habuit corpus infectum, sicut alii, sed priusquam in eo infunderetur anima, purgatum fuit sancti Spiritus sanctificatione; quædam videtur in dictis ejus implicatio, quod cum præservatione ab originali comparabilis esset aliqua corporis infectio in ipsa conceptione. Sed certe excellentiorem præservationem Virginis ille constituit in præservatione, et decimatione in lumbis Adæ. Vel auctor iste innominatus locutus est de purgatione seminis in utero Annæ a Deo facta, juxta ea, quæ Corduba, lib. I. quæstion. q. xlv. dixit in hæc verba:

« Immo et si pietati, et quidem rationi consentaneæ locus est, ingenue credendum est, simul atque semina parentum in utero matris coaluerunt, a sorde et infectione qualibet naturali divinitus esse purgata, ut inde purissimum corpus virgineum, sine ulla naturali infectione, corruptione, et vitio formaretur : quod nullis nisi divinis usibus mancipandum erat. Ad quod facit oratio Ecclesiæ : « Omnipotens sempiterne Deus, qui gloriosæ Virginis Matris corpus et animam, ut dignum Filii tui habitaculum, etc. »

Confirmari autem potest hujus auctoris innominati sententia de præservatione sanctissimi Josephi ad similitudinem Virginis. Primo, ex eo quod B. Virgo, et B. Joseph ab æterno fuerunt electi, et proportionabiliter æquiparati : sed B. Virgo fuit excepta a regula peccati originalis, ut in tractatu præcedenti latissime probavimus : ergo similiter debet Joseph excipi, quia exceptio non excludit casus similes et æquiparatos, ut in 1. et in 2. et in 4. suppositione modo diximus. Secundo, quia præservatio Josephi nec pugnat cum divina potentia, neque cum aliquo divinæ Scripturæ loco, neque cum aliqua Ecclesiæ determinatione, neque cum manifesta aliqua ratione, ut sic pie credi possit juxta tertiam suppositionem. In dubiis autem pietati favendum est, ut in tractatu præcedenti diximus. Tertio confirmatur argumento a verisimili, quod efficax est ad conjiciendam mentem cujuslibet dispositionis, ut docuit juriscons. Ulpianus, in l. cum avus. ff. de condit. et demonst. et late probat Everardus, in loco a versimili, per totum. Satis autem verisimile est, quod si aliquis nobilitatis avidus et honoris posset sibi condere, et eligere parentes, sine dubio eligeret, quantum posset, omni ex parte nobiles; præcipue cum B. Joseph ultra putativam Christ paternitatem, nutritionem, et alia Christi personam concernentia, electus a Deo fuerit in adjutorium simile Virgini, ut in secunda suppositione diximus.

Cujus auctoris innominati sententiam nec approbat, nec reprobat Bustus eam referens, sed tantum concludit, l. cit. dicens : « Utrum autem Joseph ab originali macula præservatus fuerit, ipse Deus novit, qui talem sibi in patrem putativum, et gubernatorem humanitatis suæ, et dilectissimæ sponsæ, ac Matris suæ purissimæ conjugem, super omnes mundi homines, elegit. »

Sed certe hujus innominati auctoris sen-

Prima sententia rejicitur, quia non æqua est ratio in Joseph, ac in Virgine, ad ejus præservationem, et de hâc est solam Virginem fuisse ab originali præservatam

tentia, et cujuslibet alterius cum eo consentientis, admitti, neque defendi tuto potest, maxime post determinationem concilii Trid. sess. v. in decreto de peccato originali, in fine, in hæc verba statuentis : « Declarat tamen hæc sancta Synodus, non esse suæ intentionis, comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, B. et immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem. » Et sic pugnare videtur cum regula generali in divina Scriptura contenta : *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors ; ita et in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Rom. v. v. 12. De quo in tract. 1. præced. diximus. Et etiam cum gravissima totius Ecclesiæ in concilio Tridentino contenta determinatione, solam Virginem nolentis in decreto de peccato, originali comprehendere, ubi aperte omnes alios, et quoscunque voluisse comprehendere, satis ostendit. Pugnare etiam videtur cum ratione : est enim longe major, et sublimior in præservatione B. Virginis a peccato originali, quam in B. Joseph, quia ex B. Virgine æternum Verbum humanam carnem erat assumpturum, prout assumpsit, et sic hæc Virginis præservatio ad honorem Christi Domini pertinuit, ut in tractatu præcedenti latius vidimus ; non sic autem in B. Joseph, qui a B. Virgine, et per eam quamplurima dona a Deo communicabat, et recipiebat, ut in lib. III. tract. XIII. dicemus : similes enim erant, non æquales. De sola namque B. Virgine dicitur : « Quod, sicut in comparatione Dei nemo bonus, ita in comparatione Matris Dei, nulla invenitur perfecta creatura, quamvis virtutibus eximia comprobetur : unus est enim Pater in cœlo, una forma virtutum Maria, » ut ex S. Augustino et Hieronymo diximus in lib. I. præcedentis tract. I.

Unde merito P. doctor Gregorius de Valentia, tom. II. Theol. super 1. 2. disput. VI. quæst. 41. de peccato originali. pun. 2. post med. versiculo : Ad secundum vero argumentum, dicit esse de fide, certo nobis constare, omnes alios, præter B. Virginem, incurrisse, et incurere de facto peccatum originis : nam cum Ecclesia, cujus munus est Scripturam interpretari, certos nos faciat, sensum illius loci esse, quod omnes de facto contrahant originale peccatum, excepta Virgine, hoc ipso etiam facit nos certos sensum illius loci esse, quod omnes illi caruerint tali privilegio, cui nos libenter subscribimus.

Secunda opinio extrema existimat B. Joseph non solum non fuisse ab originali præservatum ut modo resolvimus, sed nec etiam in utero matris fuisse sanctificatum. Quæ sententia probari potest primo, ex doctrina D. Dionysii, c. IV. de Divinis nom. sic dicentis : « Non est audendum aliquid dicere, aut cogitare de illa supersubstantiali deitate, neque de his, quæ ab ejus mera pendent voluntate, præter ea, quæ fuerunt nobis expressa ex divinis eloquiis : » Sed sanctificatio divini Joseph pendet ex mera Dei voluntate, et non est expressa in divinis litteris : ergo nullo modo est asserenda. Cui, loquens in nostro particulari, consonat P. doctor Franciscus Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. art. I. et II. disp. 8. sectione 2. ad finem, in hæc verba : « Multo autem minus censeo esse asserenda, vel credenda quædam privilegia, quæ nonnulli huic Sancto tribuunt, ut fuisse sanctificatum in utero : hæc enim et similia, quæ sunt præter generales canones Scripturæ, non sunt sine convincente ratione, et magna auctoritate Ecclesiæ, vel sanctorum Patrum approbanda. » Et confirmatur : quia regula generalis est incursionis in peccatum originale contra omnes descendentes ab Adam per seminalem propagationem, ut vidimus, sed pro regula ita est efficax præsumptio, quod conferat onus probandi in allegantem, aut proponentem exceptionem, ut in tractatu præcedenti vidimus. Ergo cum non constet, B. Josephum fuisse in utero sanctificatum, manet sub regula, quia casus omissus manet pro omisso, et remanet in dispositione juris communis, ut notum est apud omnes.

Tertia opinio, inter duas præcedentes media, constanter affirmat, et defendit B. Joseph fuisse sanctificatum in materno utero, et consequenter sanctum fuisse, antequam natum. Ita tenent doctissimus Gerson, Cancellar. Parisien. in serm. de Nativitate Virginis, in concilio Constantiensi habito, ubi asserit hoc contineri in officio Hierosolymitano, de Joseph composito. Et Theophilus, et Chrysostomus, quos refert et sequitur Isidorus de Isolani. lib. de S. Joseph, c. 9. et 10. et Jacobus Christopolit. super Cant. B. Virginis ; et doctissimus archiepiscopus Christophorus de Capitefontium, lib. de perpetua virginitate Mariæ et Josephi, et Mag. Thomas Truxillo Dominicanus, in vita S. Joseph, in principio ; et concionator insignis P. Horosco Augustinianus, lib. declamationum de

Secunda opinio, quod Joseph non fuerit in utero sanctificatus.

Joseph in matris utero sanctificatus asseritur.

Sanctis, in festo S. Joseph, in fine primæ annotat. et religiosus P. Didacus de Vega Franciscanus, in concione de S. Joseph, et Mag. Hieronymus Gratianus Carmelita, lib. V. de S. Joseph, tit. I. num. 1. et Busto, in Mariali, IV. p. serm. 12. et religiosus P. Fr. Andreas de Soto, lib. de Joseph, c. 10. et Mag. Ildefonsus a Villegas, Toletanus, in vita S. Joseph; et Margarita confessorum a viro doctissimo ordinis Prædicatorum Hispani composita, in quæstione ultima ex moralibus, num. 1. et Mag. Fonseca Augustinianus, in vita Christi, cap. 9. et Mag. Josephus a Valdivieso de S. Joseph, et Ludovicus Hurtado Toletanus, in tract. de S. Joseph; et ex nostra Societate Jesu P. Mag. Salmeron tom. III. de infantia Salvatoris, tract. xxx. prope finem, super illa verba: *Et vocabis nomen ejus*, etc. et tract. xxxi. ad finem, versiculo: *Sequitur, et vocabis*, etc. et P. Barradas, lib. VI. Concord. cap. viii. versiculo: *Existimat idem auctor*; et Pater Joannes Osorius in concione de S. Joseph, ante medium; et P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. xiii. longe post medium, versiculo: *Quo vero, dum adducit Gersonem, et non rejicit.*

Et hæc nostra media sententia probatur primo ex differenti modo et tempore revelationis nominis Jesu, per Gabrielem Angelum B. Virgini et B. Josepho factæ: quia ex D. Luca c. i. 31. patet revelationem Virgini factam fuisse in Annuntiatione ante Incarnationem Verbi, ibi: *Ecce concipies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum.* Ex nostro autem Matthæi Evangelio cap. i. v. 20. et 21. constat etiam ejusdem nominis revelationem factam fuisse Josepho post Christi Domini conceptionem in utero B. Virginis, ibi: *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum*, etc. Ex qua temporum differentia colligit P. Salmeron locis citatis, «quod B. Virgo, cui ante conceptionem, nomen Jesu est revelatum, excellenti privilegio in sui conceptione a peccati labe fuit præservata. Quod etiam alia ratione factum est: Mariæ siquidem maternitas, ut ita dicam, conceptionis illius comes fuit, et administra, non Joseph pater: ideo matri, et non Josepho fuit ab Angelo revelata. Josepho autem post conceptionem mysterium detegitur: quoniam post illam adjutor fuit in impositione nominis, ac Christi et Matris

ministerio. » Et paulo inferius se clarius explicans, ait: « Angelus ipse primus hoc nomen de cœlo attulit, et primo revelavit Virgini ante conceptionem, deinde Josepho patri ejus credito post conceptionem, et ante partum, ut vidimus. Rursus in Circumcisione publice impositum est illi hoc nomen sacratissimum, ut D. Lucas testatur, cap. II. v. 21. Est enim servator Angelorum, et Virginis excellenti præservationis modo; deinde Josephi patris sui secundum existimationem, quem in utero sanctificatum sentiunt nonnulli, et a peccato excellenti gratia præservatum; ut munde, ac digne conversari posset cum Maria sibi desponsata conjuge, ac postremo omnium hominum, qui illi, ut infirmos medico sapientissimo se subjiciunt sanandos, salvator est, et protector, et liberator. » Quod intellige per divina sacramenta.

Secundo probatur, ex ipsis verbis nostri Evangelii, pro fundamento hujus tractatus positus: *Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph*: nam pie credi potest, et verisimile est opinari, quod eodem ordine, quo hic à D. Matthæo nominantur, Jesus, Maria, Joseph, eodem in cœlesti gloria sedeant, et dona gratiæ habuerint, ut dicunt Viguerius Granatensis, de mysterio Incarnationis Filii Dei, c. xx. §. 9. et P. Suarez, tom. II. in 3. p. quæst. XXIX. art. I. et II. disput. 8. sect. 2. et P. Osorius, serm. de S. Joseph. Jesus primo loco positus, ex sua natura liber fuit a peccato originali, ut in tract. 1. præced. probavimus; B. autem Virgo Jesu immediate conjuncta a peccato originali per divinam præservationem fuit excellenter erepta, ut in eodem tractatu I. cum multis sequent. defendimus; Joseph vero immediate Virgini conjunctus, et Jesu mediate, non præservatus, sed in utero matris sanctificatus, et ab originali peccato liberatus existimandus est; ut sic secundum immediatam aut mediatam propinquitatem ad Jesum gratiæ fontem, gratiam hanc singularem receperint, juxta ea, quæ in tract. I. præcedenti disseruimus. Est enim Christus *lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, Joan. I. v. 9. et ipse testatur: *Ego sum lux mundi*, Joan. VIII. v. 12. Natura autem lucis est lucere, et lucem communicare efficacius et intensius in propinquum, quam in remotum; et, ut philosophorum terminis utamur, lux illuminat pariformiter difformiter, ut videre est apud Patres Connibricenses, in sua copulata,

lib. VI. cap. II. q. I. articulo 2. ad 6. et S. Thomas, de sensu et sensato, lectione XVI. Unde cum B. Virgo sit in ordine hujus litteræ, et ratione maternitatis corporalis et spiritualis Christo immediate conjuncta; ita eam illuminavit, ut merito dicatur, et sit ipso solis lumine circumquaque vestita, juxta illud Apoc. XII. *Mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus, et in capite ejus corona stellarum duodecim*, ut in tract. I. præced. cum D. Bernardo explicuimus; et sic merito ab originali peccato excellenter præservata, ut vidimus. Et ita semper de ea vere dici possit: *Candor est enim lucis æternæ, et speculum sine macula*, Sap. VII. v. 26.

Joseph medius inter Jesum et Mariam.

Cum ergo inter Jesum et Josephum mediet Virgo, sit etiam Joseph medius in participatione gratiarum, scilicet inter Jesum, qui non peccavit in Adam, nec fuit peccato originali obnoxius, et inter B. Virginem, quæ in Adam peccavit, et fuit peccato ejus obnoxia, sed ante casum fuit divinitus præservata; Joseph vero non solum in Adam peccaverit, nec solum fuit Adami peccato obnoxius, sed in illud cecidit, et post casum fuerit in materno utero illico sanctificatus; ut sic divina lux B. Virgini et B. Josepho pariformiter, difformiter tamen communicata fuerit, juxta illud Apostoli I. Corinth. xv. v. 41. *Alia claritas solis, alia claritas lunæ, et alia claritas stellarum: stella enim a stella differt in claritate*. Ubi Lyra: «Alia claritas solis, intelligitur claritas Christi; alia claritas lunæ, id est, Virginis Mariæ; et alia claritas stellarum, id est, aliorum sanctorum: quia secundum diversa merita, varie participabunt lumen gloriæ, ideo subditur: *stella enim differt ab stella in claritate*, id est aliorum sanctorum ex diversis meritis.» Et clarius S. Thomas ibi, lectione 6. col. I. «Potest intelligi per solem Christus, Malachiæ ult. *Orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiæ*; per lunam B. Virgo, de qua Cant. VI. *Pulchra ut luna*; per stellas adinvicem ordinatas cæteri sancti, Judicum V. *Stellæ manentes in ordine suo*.» Hic autem ordo est per majorem vel minorem propinquitatem ad Deum, ut in hujus libri III. tract. I. diximus: Sed Joseph post Virginem fuit propinquior Soli justitiæ Christo Domino, ut in eodem tract. I. ergo præ cæteris, Virgine tantum excepta, lucem et gratiarum donâ participavit. Unde Isolanus, III. p. cap. XVII. dixit: «Plenitudinem Christi habuisse participative Joseph excellenter.» Et in hunc sensum

intelligi debet verbum illud Patris Salmeron relatam supra ibi: «Joseph a peccato excellenti gratia præservatum,» id est, præstantiori sanctificatione ante nativitatem propter majorem propinquitatem ad Solem Christum: sicut enim humanitas Christi eo abundantiore gratiam obtinuit, quo propinquior fuit Verbo, et statim B. Virgo, quæ proxima fuit Filio; ita existimatur S. Joseph quasi tertium locum in abundantia gratiæ obtinuisse: quia post Virginem propinquisime attigit Christum, familiariusque tractavit, et singularem conjunctionem cum illo habuit. Maxime quia præservatio B. Virginis a peccato originali cessit in honorem ipsiusmet Christi, ne serpens posset gloriari, Christi vestem aliquando fuisse maculatam, ut in tract. I. præced. probavimus. Quia conceptus hic, et partus Virginis peculiari ratione sequitur ventrem, cum Spiritus sancti ope, et absque ullo patre in terris fuerit operatus. Unde tota Christi Servatoris nostri nobilitas naturalis a Virgine matre immediate processit, ut in lib. I. tract. V. diximus. Quæ ratio et consideratio cessat in B. Joseph, qui tantum fuit putativus pater, custos, et nutritor Christi. Et sic non præservatio ab originali, ut B. Virgini, sed in utero matris sanctificatio ei quadrat, et merito concedenda; ut sic sit adjutorium simile Virgini, non tamen æquale; et ut sic etiam vir uxori concrescat, et sentiat ejus fulgorem, et non e converso, ut in aliis conjugii contingere solet. I. fin. c. de nuptiis.

Tertio probatur. Quia omnis sanctificatio in utero fuit, aut propter sanctificati excellentem dignitatem futuram, aut quia ad Christum sanctum Sanctorum ordinabatur: sed utrumque in nostro Joseph excelluit: ipse enim justus fuit, et primus quem Spiritus sanctus canonizavit in novo Testamento, vocans illum *justum*, ut in hoc I. Matth. capite: *Joseph autem vir ejus cum esset justus*; et supra cunctos viros ordinatus fuit prius et immediatius ad Christum: ergo videtur quod S. Joseph fuerit in utero sanctificatus.

Quarto probatur. Quia Jeremias in utero sanctificatus legitur, Jerem. I. v. 4. et 5. *Et factum est verbum Domini ad me dicens: priusquam te formarem in utero, novi te, et antequam exires de vulva, sanctificavi te, et prophetam in gentibus dedi te*, propter expressiorem prophetiam de Christo venturo: ergo pariter S. Joseph potest asserti sanctificatus

Joseph in utero sanctificatus, quia immediatius fuit ad Christum ordinatus quam alii sancti.

Ratio sanctificationis Baptistæ, et Jeremiæ magis quadrat in Joseph.

propter expressissimam Christi notitiam, quam habuit supra cunctos viros. Et si Joannes Baptista in utero fuit sanctificatus, ut dicitur Luc. I. v. 15. *Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ*, propter digiti demonstrationem, quare non etiam S. Joseph credetur sanctificatus, propter ejusdem Christi educationem?

Quinto probatur. Quia si B. Virgo mater pie creditur ab originali præservata, propter Filii dignitatem, ut in hoc, et in præced. tract. probavimus, quare non etiam Joseph aliquo gradu sanctitatis credi poterit in utero matris sanctificatus, qui electus fuit a Deo ut Christi pater diceretur? Quod etiam convenit paritati conjugii B. Virginis et Joseph; quamvis eandem B. Virginem in pluribus aliis præexcellere conveniens fuerit. Et confirmatur, quia Angeli in divinum obsequium ordinati, omni puritate et sanctitate eorum convenienti naturæ fulserunt, ut tanto digni forent obsequio; Joseph autem, inter omnes viros, et inter spiritus beatos a Deo electus fuit, ut Filio Dei familiaria præstaret obsequia: cur ergo non erit dicendus in materno utero sanctificatus, quandoquidem hoc naturæ ab Adam defluenti non repugnat? De quo videndus est Isolanus, I. p. c. ix. et x.

Sexto probatur. Quia de B. Joseph prophetavit S. David, Psal. xxiv. dicens Deo: *Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis, posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso*; super quo Bustus, IV. p. sermone 12. 2. p. illius sermonis sic ait: «De ipso autem sanctissimo Joseph prophetavit David, dicens: *Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis*, etc. Divina enim sapientia, quæ ab æterno omnia vidit, hunc sanctissimum virum non solum prælegit ex omnibus, sed etiam super omnes præparavit, et disposuit ad tam alta mysteria cognoscenda et pertractanda taliter, quod nihil ei defuit; et hoc dubitare esset quasi sacrilegium. Crimen enim sacrilegii est dubitare, an is dignus sit, quem princeps ad aliquod officium elegerit, ut habetur in l. 2. c. de crimine sacrilegii; et ex D. Thoma, 3. p. q. XXVII. articulo iv. superius diximus, quod quos Deus ad aliquid elegit, ita præparat et disponit, ut ad id inveniantur idonei, ut in libri II. tractatu VIII. Nam si humanus princeps quemcunque defectum ejus, quem scienter eligit, supplere censetur, ut dixit juriscons. Ulpianus, in l. quidam consulebant. ff. de re judicata, ibi:

«Princeps enim, qui ei magistratum dedit, omnia gerere decrevit,» quanto magis omnipotens Deus cujus velle est facere et tribuere? ut in libri II. tractatu VII. resolvimus. Optima autem præventio censeri potest, quod omnipotens Deus Josepho in utero matris existenti coronam de lapide pretioso, coronam sanctificationis et liberationis a peccato originali ante nativitatem imposuerit, satis electioni suæ præstantissimæ convenientem.

Septimo probatur. Quia Joseph patriarcha filius Jacob, figura fuit nostri B. Joseph, sponsi Virginis; ut in libri II. tractatu IV. probavimus; et sic dona, et privilegia concessa Josepho alteri, præstantius verificati debent in nostro: sed patriarcha Jacob benedicens filio suo Joseph, Genes. XLIX. v. 25. et 32. dixit: *Deus patris tui erit adjutor tuus, et omnipotens benedicat tibi benedictionibus cæli desuper, benedictionibus abyssi jacentis deorsum, benedictionibus uberum et vulvæ*; quem locum explicans S. Isidorus, in Genes. cap. XII. sic ait: «Benedictionibus uberum Mariæ, quæ vere benedicta erat: quia eadem sancta Virgo de se Domino potum lactis immulsit; unde illa mulier in Evangelio ait: *Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti*; et etiam hic benedicitur vulva ejusdem matris, illa utique virginalis, quæ nobis Christum edidit.» Si ergo sanctissimus noster Joseph participare debuit de benedictionibus et excellentiis uberum et vulvæ, id est, B. Virgini ejus sponsæ a Deo largissime communicatis, et inter eas una fuit præcipua præservatio ab originali, quæ illius eximie sanctitati fundamentum dedit, ut in tractatu præcedenti vidimus; quare sanctissimo Josepho saltem in utero matris sanctificatio denegabitur? Nam si Virgini Deiparæ pie creditur magno sanctitatis gradu ab originali peccato concessam fuisse præservacionem propter Filii dignitatem, quare ergo noster Joseph credi non poterit ut minimum sanctificatus in utero, siquidem a Deo fuit electus ut Dei pater diceretur? Præcipue cum S. Moyses loquens de illo Josepho patriarcha, Deut. xxxiii. v. 16. clarius dixerit: *Benedicto illius qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph*: per rubum enim B. Deiparam intelligi superius probavimus, in lib. II. tractatu VIII. ex D. Chrysostomo, D. Bernardo et D. Bonaventura, quos refert P. Canisius, libro II. de Virgine, cap. VI. ante medium. Si ergo Dei benedictio super

Sanctificatio Joseph pertinet ad honorem Christi.

Joseph per sanctificationem fuit a Deo præventus.

Benedictio Josephi patriarchæ data, nostro Josepho applicatur pro ejus sanctificatione.

rubum, id est, B. Virginem, venire debuit super caput Joseph, et B. Virgo fuit ab originali præservata, non est profecto cur non dicamus B. Josephum in utero matris sanctificatum. Et in eodem loco, v. 14. eundem Josephum alloquens Moyses dixit: *De pomis fructuum solis et lunæ, de vertice antiquorum montium benedictio illius.* Si ergo benedictio Joseph futura erat de pomis fructuum solis, id est, relectio ejus in operibus Christi, qui ab originali peccato fuit immunis; et de pomis lunæ, id est, de gratiis B. Virginis jucundatio, quæ ab originali fuit præservata; et de vertice antiquorum montium, de pomis collium æternorum, id est, illustrium sanctorum, qui in utero materno, ut Jeremias et Baptista, fuerunt sanctificati: non est cur hoc postremum saltem nostro B. Joseph libenter non concedamus: siquidem Dominus Deus deduxit nostrum Josephum unigeniti Filii sui putativum patrem velut ovem sanctissimi Filii sui Matrem in debita gratiarum proportionem, ut sæpius probavimus, maxime in hoc tractatu. Certum est enim, teste Gersone, sermone de Nativitate Virginis, quod sicut laus Mariæ est laus Christi Filii sui, ita laus Joseph in præconium redundat utriusque Jesu et Mariæ; et quod devote offertur Josepho, offertur consequenter Christo et Mariæ, estque Christo, Mariæ, et celesti curiæ gratissimum; ut in dedicatione hujus operis diximus.

Octavo probatur per rationes et fundamenta adducta supra, in hoc tractatu, pro prima extrema sententia illius innominati auctoris; quæ quidem sanctificationem B. Josephi in utero matris satis probant.

Neque obstat, si objicias regulam generalem pugnare contra sanctissimi Josephi sanctificationem, a qua Jeremias et Baptista tantum inveniuntur excepti, quia respondetur, quod exceptio a regula non excludit casus similes, ut in 4. suppositione hujus tractatus vidimus; præcipue cum S. Joseph non tantum sit Baptistæ et Jeremiæ similis, sed etiam major in eo inveniatur ratio quam in illis: nam si ex dictis evangelicis argumentari volumus, magnitudinem meritorum ejus exclamabimus, dicentes: Magnus est profecto Joseph sanctissimus, et sicut sol lucet in perpetuas æternitates, natura, conjugio, officio, dignitate, et obsequio, Patres omnes Testamenti veteris tantum superans, quanta apud filium præstat auctoritate pater magis quam servus, ut videre est apud Iso-

lanum, I. parte, cap. x. in fin. Quapropter merito devotus S. Josephi Poëta ita cecinit: apud Isolanum, ante initium operis:

Cum similis similem deceat, nutuque superno
Virgo, parensque Dei nupserit alma, Joseph;
Collige quantus erat, merito, quo vicerit omnes,
Et fuerit tantum dignus habere decus:
Ac natum curare Dei, genitorque vocari,
Complecti, et sacro sæpius ore peti.
Et facile accipies, ut primum sponsa sequentem
In superis sponsus, sic habet ille locum.

Si ergo ubi est eadem ratio, est idem jus statuendum, propter similitudinem et æqualitatem, ut in dicta quarta suppositione diximus, quanto magis ubi fuerit major et excellens ratio, ut in I. fin. c. qui ætate se excusent. lib. 10. et in c. cum in cunctis. de electione. et late probat Everardus, in loco a minori. Major autem ratio in nostro Josepho reperitur, quam in Jeremia et Baptista, propter majorem propinquitatem ad duo gratiæ principia, scilicet Christum et Mariam. Unde habuit participative excellenter plenitudinem Christi, habuit singulariter plenitudinem B. Virginis: habuit virtualiter plenitudinem Apostolorum: habuit denique plenitudinem reliquorum Sanctorum, cum excellentia et perfectione, ut ex Isolano, III. parte, cap. xvii. et aliis diximus.

Neque obstat, si secundo objicias cum D. Dionysio, cap. iv. de Divinis nominibus: « Non audendum est aliquid dicere, præter ea quæ fuerunt nobis expressa ex divinis eloquiis, etc. » ut pro fundamento secundæ opinionis attulimus: quia respondetur, quod ea, quæ sunt expressa in divinis litteris, sunt certa, atque catholica fide tenenda, et similiter ea, quæ jam ab Ecclesia ut certissima Scripturarum interprete declarata sunt, et de his locutus fuit D. Dionysius. Illa autem quæ nec divinarum litterarum determinata sententia, nec sui patent evidentia propria, sed probabilibus quibusdam rationibus persuaderi possunt, opinari a nobis, et pie credi possunt, ut explicuit et respondit Isolanus, I. p. cap. ix. et secundum hanc explicationem et pium sensum, intelligendus et interpretandus est sapientissimus et piissimus P. doctor Franciscus Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXVII. articulo II. disput. 8. sect. 2. ad fi. dum agens de sanctificatione Joseph, dicit: « Hæc enim et similia, quæ sunt præter generales canones Scripturæ, non sunt sine

convincenti ratione, et magna auctoritate Ecclesiæ vel sanctorum Patrum approbanda. » Quæ in secunda opinione retulimus, quod scilicet loquatur, quando sanctificatio B. Joseph habenda esset pro de fide, aut pro dogmate fidei, aut ita certa sine contradictione quod nulla posset tergiversatione celari. Nos vero tantum asserimus sanctificationem Joseph in materno utero esse de numero opinabilem, aut pie credendorum, juxta ea quæ in 3. suppositione hujus tractatus latius diximus. Utrum autem B. Joseph fuerit in gratia confirmatus, ita ut nunquam mortaliter peccaverit, et ei fuerit fomes peccati repressus, in sequenti tractatu III. dicemus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS III.

*Utrum peccati fomes fuerit in Christo Domino,
in B. Virgine, et sanctissimo Joseph, et de
confirmatione in gratia.*

Tractatui secundo præcedenti de sanctificatione Joseph in materno utero consequenter annectitur iste tertius, de extinctione vel repressione fomitis, et de confirmatione ejus in gratia, et quod nunquam mortaliter peccaverit; et obiter aliqua circa hoc, de Christo Domino, et de B. ejus Matre attingenda erunt.

Pro quorum explicatione primo supponendum est, quod « fomes nihil est aliud quam inordinata concupiscentia habitualis tantum: quia actualis concupiscentia est motus peccati. Dicitur autem concupiscentia sensualitatis esse inordinata, in quantum repugnat rationi, quod fit, in quantum inclinatur ad malum, vel difficultatem facit in bono; et ideo ad ipsam rationem fomitis pertinet, quod inclinet ad malum, vel difficultatem faciat in bono. » Ita docet S. Thomas, 3. p. quæ. XXVII. art. III. in corpore. Quam sententiam explicans P. Gregorius de Valentia, to.

IV. suæ Theologiæ, disp. II. q. I. punct. 4. in principio, sic ait: « Præmittendum est fomitem peccati appellari a theologis in 3. d. 3. potentiam quamdam proximam, sive proclivitatem per modum habitus in sensualitate ad objecta sensibilia contraria rectæ rationi, ut existentem ex privatione justitiæ originalis, quæ sensualitatem reddebat prorsus conformem rationi, vel certe alicujus gratiæ singularis æquivalentis, quoad hoc illi dono originalis justitiæ: quia enim talis proclivitas sensualitatis solet esse incitamento ad peccandum, ideoque appellatur fomes peccati. » Et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXVII. art. III. usque ad VI. disp. 4. sect. 5. in principio, id ipsum brevius et clarius explicat, dicens: « Supponimus fomitem esse ipsam naturalem inclinationem appetitus sentientis, quatenus inordinate et absque rationis consensu sensibilia interdum potest appetere, quæ imperfectio originalis peccati effectus est; quamvis non semper auferatur, ablata originali culpa, ut patet in renatis. »

Ex quo patet, quod hic fomes non est qualitas aliqua distincta reipsa ab ipsa sensualitate, sed est ipsemet appetitus sensitivus, sive sensualis, quatenus est destituta dono justitiæ originalis, vel singularis gratiæ illi æquivalentis, ut ex P. Valentia proxime diximus. Sed melius certe D. Thomas, in 2. Sent. distinct. XXXII. quæst. II. articulo 1. in corpore, ad fin. his verbis ait: « Fomes super naturalia principia non supponit aliquid positive in homine; sed pertinet ad illud genus pœnarum, quod in solo defectu consistit. Ex hoc enim concupiscentia, vel fomes inordinate inclinatur, quia subtractum est vinculum originalis justitiæ inferiores vires in obedientiam rationis convertens. » Ubi concludit: « Et secundum hoc dicitur hujusmodi pœnæ Deus causa esse, in quantum illam originalem justitiam non confert homini nato, quam primo homini creato contulerat. » Et super cap. VII. ad Roman. lect. 4. ante medium, explicans illa verba: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis*: « Cum autem, inquit, formes sit quædam pœna peccati, duplicem causam habet; unam quidem ipsum peccatum, quod in peccante dominium accepit, et ei legem imposuit, quæ est fomes, sicut dominus servo victo legem imposuit. Alia causa fomitis est Deus, qui hanc pœnam

Peccati fomes non est distincta qualitas ab ipsa sensualitate et nihil positivum addit super principia naturalia; et qualiter dicitur lex et peccatum.

homini peccanti indidit, ut rationi ejus inferiores vires non obedirent, et secundum hoc ipsa inobedientia virium inferiorum, quæ dicitur fomes, lex dicitur, in quantum est per legem divinæ justitiæ introducta, sicut justis iudicis sententia, quæ legem habet, secundum illud : I. Reg. xxx. *Et factum est hoc ex die illa, et deinceps constitutum, et præfinitum, et quasi lex in Israël usque ad diem hanc.* » Et clarius, ac brevius in 1. 2. q. XCI. art. vi. in corpore, in fi. ibi : « Dum homo a Deo recessit, incurrit in hoc, quod feratur secundum impetum sensualitatis, et secundum hoc fomes non habet rationem legis, sed magis est deviatio a lege rationis; sed in quantum per divinam justitiam homo destituitur originali justitia et vigore rationis, ipse impetus sensualitatis, qui eum ducit, habet rationem legis in quantum est pœnalis, et ex lege divina consequens hominem destitutum propria dignitate.»

Hic autem fomes appellatur peccatum ab Apostolo ad Rom. viii. et ad Galat. iii. quia a peccato est, et ad peccatum inclinatur, ut sanctum Conc. Trid. sess. v. in decreto de peccato originali, canone ultimo, sic sub anathemate decrevit : « Hanc concupiscentiam quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta Synodus declarat, Ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere, et proprie in renatis peccatum sit; sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinatur: si quis autem contrarium senserit, anathema sit. » Quod optime explicuit doctissimus P. Gabriel Vazquez, tom. I. in 1. 2. quæst. LXXIV. art. vii. disput. cvi. cap. 1. n. 3. et cap. 8. num. 12. et q. LXXXIII. art. iv. disp. cxxxii. cap. 1. n. 5.

Ista autem fomitis corruptio, si consideretur secundum quod per se naturam respicit, procul dubio æqualiter in omnibus invenitur : quia privatio, quantum in se est, non suscipit magis et minus; sed si consideretur secundum hoc, quod infectio originalis redundat in infectionem personæ, in quantum potentiæ sua rectitudine carentes in turpes operationes inclinant, sic in uno est major corruptio fomitis quam in alio, scilicet in quantum vel per naturalem complexionem, vel per consuetudinem concupiscibilis, vel irascibilis in uno est efficacior et ferventior ad suum actum, quam in alio : et per hunc etiam modum fomes dicitur post baptismum diminui, in quantum gratia retardat impetum concupiscibilis et irascibilis in contra-

rios actus inclinans. Unde baptismus non removel infectionem naturæ, secundum quod ad naturam per se refertur, mundatur tamen infectionem originalis peccati, secundum quod infectio naturæ in personam redundat; et ideo per baptismum illa pœna tollitur, quæ personæ debetur, scilicet carentia divinæ visionis, ut iisdem fere verbis docuit S. Thomas, in 2. Sent. d. XXXII. q. i. art. i. ad 4. et art. ii. in corpore, et art. iii. in corpore. Quod expresse decrevit Concil. Trid. sess. v. de peccato originali, canone ultimo.

Fomes vero, aut concupiscentia a Deo nobis relictus est, non ut stimulat ab eo peccemus, sed ut resistamus, et resistentes coronemur. Unde non magis est concupiscentia ista peccatum, quam stimulus carnis Paulo datus, ut in humilitate servaretur, ut bene advertit P. Salmeron, tom. XIII. disput. iii. super cap. vi. epistolæ ad Romanos, longe post medium, versiculo : Sexto concupiscentia hæc; et melius D. Thomas, 3. p. q. XXVII. articulo iii. ad 2. explicans illud II. ad Corint. xii. *Virtus in infirmitate perficitur*, ubi agit Apostolus de infirmitate fomitis, secundum quam patiebatur stimulum carnis, inquit : « Quod infirmitas carnis ad fomitem pertinens est quidem in sanctis viris perfectæ virtutis occasio. » Præstantius tamen definiens Concilium Trident. sess. v. de peccato originali, canone ultimo, sic decernit : « Manere autem in baptizatis concupiscentiam vel fomitem, hæc sancta Synodus fatetur et sentit. Quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed utiliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet, quinimo qui legitime certaverit, coronabitur. » « Concupiscentia ergo hæc, ait P. Salmeron, tomo XIII. disput. iii. super c. vi. ad Rom. vi. v. 12. in illa verba : *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore*, etc. a Deo nobis relicta est, non ut stimulat ab ea peccemus, sed ut resistamus, et resistentes coronemur. Quæ quidem fomitis concupiscentia in novo Testamento per Christum damnata est, suoque exemplo, atque copiosa Spiritus sancti gratia coercita, atque repressa. Cujus argumentum est tot martyrum exercitus, tot virginum utriusque sexus chori, tot virorum religiosorum, mundum, et universa quæ in eo sunt, contemnentium conventus : hæc enim omnia fieri haud possent, nisi tyrannus ille fomes concupiscentiæ debilitatus esset, aut confractus, » ut optime P. Salmeron, tomo I. Prolegom. XLIII.

Peccati fomes remanet post baptismum, ad agonem, et fuit debilitatus per Christum.

prope finem, in versiculo : Jam quædam ad textus explicationem, et concludit tomo V. tractatu XVIII. in illa verba : *Beati mundo corde*, in med. dicens : « Macula fomitis, sive concupiscentia carnis, quæ etsi omnino extinguï, aut penitus aboleri non possit, dum vivimus, possunt tamen ejus motus magno merito nostro coerceri, atque in illis reprimendis ac moderandis animus virtutum incrementum capere, ut virtuti serviant, qui ad inquinandam animam tendebant. »

« Advertendum tamen est fomitem dupliciter posse considerari, scilicet in actu primo, vel secundo; in actu secundo est actualis motio, seu vitalis et sensibilis affectio ipsius appetitus ad objectum sensibile rationi contrarium ipsam rationem præveniens, et ad peccatum trahens; in actu autem primo dicit quidem naturalem inclinationem appetitus, neque solam omnino, neque morbidæ qualitati subjectam, sed ut conjunctam privationi illius rectitudinis, et debiti ordinis, ac subjectionis, quam per originalem justitiam, in statu innocentie habebat ad rationem superiorem : unde fomes significat ipsum appetitum expeditum, et quasi proxime dispositum, ut prævenire possit rationem, et contra illam moveri, » ut docuit P. Suarez, tom. I. in 3. p. quæ. XV. a. iv. disput. 34. sect. 2. in princip. §. Advertendum igitur est.

Secundo est supponendum, cum P. Salmeron, to. XIV. disput. II. ante med. versiculo : Confirmabit, « quod confirmatio in gratia est donum maximum conjunctum cum perseverantia, quo a peccatis lethalibus, Deo nobis assistente, præservamur. » Et tom. XII. disp. xv. ante med. §. Est et alia excellentior, de hoc latius disserit. Sed clarius, et brevius hoc docuit D. Thomas, 3. p. qu. XXVII. art. VI. ad 1. in illis verbis : « B. Virgini præstitum est, ut de cætero non peccaret nec mortaliter, nec venialiter, aliis autem sanctificatis creditur præstitum esse, ut de cætero mortaliter non peccarent, divina eos gratia protegente. » Quomodo autem possit contingere, ut ita homini in gratia confirmato non adimatur liberum arbitrium, late disserunt P. Salmeron, in dicto tom. XIII. disputatione xv. a medio usque ad finem, et P. doctor Molina, tom. I. in 1. p. q. XIV. articulo XIII. disput. 18. membr. 4. versiculo : Ad hoc argumentum, ubi sic ait : « Neque B. Virgini, et aliis confirmatis in gratia denegari debet laus illa inter alias

hominis justi : *Qui potuit transgredi, et non est transgressus, facere mala, et non fecit*. Eccles. XXI. v. 10. Confirmatio autem in gratia in eo est posita, quod Deus statuerit tantam gratiam, et talia auxilia alicui in toto vitæ decursu conferre, quibus prævidebat illum pro sua libertate nunquam esse lapsurum in culpam lethalem, cum tamen nihil impediante ea gratia, et auxiliis labi possit. Itaque certitudo, quod confirmatus in gratia toto vitæ decursu a puncto, a quo confirmatus in gratia dicitur, non peccabit lethaliter, nec proinde amittet gratiam, reducit ad certitudinem divinæ præscientiæ, qua id futurum cum ea gratia, et his auxiliis prævidit, pro libertate arbitrii hominis ita confirmati; non vero reducit ad efficaciam ex se divinorum auxiliorum, quasi homo ille nihil auxiliis illis impediens, non possit labi in lethalia peccata, et quasi quod ea auxilia efficacia ad eum effectum futura sint, aut non sint, non pendeat ab innata libertate hominis sic in gratia confirmati, consentire, et cooperari cum illis volente, aut nolente. » Ubi in confirmationem adducit, et explicat exemplum B. Petri.

Quod si roges, utrum confirmatio in gratia aliquid addat supra donum perseverantiæ, P. Suarez, tom. I. in 1. p. lib. III. de prædestinationis effectibus, cap. x. numero 12. in fine, in hunc modum respondet : « Dicere ergo possumus donum perseverantiæ ex se conferri per ordinaria auxilia, et dona gratiæ, hoc solum præstante et providente Deo, ut illa dentur congruis temporibus, et in eo numero, seu multitudine auxiliorum, quæ ad talem effectum sufficiant : confirmationem vero in gratia addere propria et peculiaris dona et auxilia, per quæ Deus prævenit hominem in singulis actibus, et præsertim in occasionibus peccandi, voluntatemque ejus moraliter efficacissime movet non solum secundum præscientiam, sed etiam secundum virtutem auxiliorum, quæ licet non determinent voluntatem, ita ut etiam physice non possit resistere; moraliter tamen efficacissime illam inducit. Quæ efficacia simul cum alia congruitate, ex præscientia confirmationem præbet; sic ergo confirmatio in gratia aliquid addit ultra commune perseverantiæ donum. »

« Tertio supponendum est, quod ligari et extinguï fomitem conveniunt in hoc, quod utroque modo infallibiliter fit, ut appetitus nullum inordinatum motum habere possit in

Declaratur
fomes in actu
primo, et in
actu secundo

Confirmatio
in gratia non
adimit liber-
tatem. Quid
in confirma-
tis operetur,
et quid addat
supra donum
perseveran-
tiæ?

Qualiter extinctio, et ligatio fomitis convenerant in operatione, et qualiter inter se differant.

sensu composito, id est, posita illa gratia, vel privilegio, quo fomes ligari, vel extingui dicitur. Cum enim appetitus seu fomes sit potentia, de se naturaliter operans, præsertim in his motibus, qui libertatem anteverunt, non potest infallibiliter impediri, ne hoc modo operetur, nisi careat aliquo principio ad operandum requisito, videlicet objecto, concursu Dei, aliove simili. Quia si haberet omnia requisita ad operandum, cum sit potentia naturalis, statim operaretur. In quo multum differt a potentia libera, et ideo necessario fit, ut sive fomes extinctus sit, sive ligatus, infallibile sit, nunquam habiturum actum fomitis, atque adeo, ut facta illa suppositione, non possit illum habere, » ut P. Suarez, tomo II. in 3. p. quæst. XXVII. art. III. usque ad VI. sect. 5. in med. §. Ut differentiam; ubi usque ad finem sectionis explicat differentiam inter ligatum fomitem et extinctum, et quibus modis causeatur, et fiat effectus iste ligationis vel extinctionis fomitis. Quod brevius explicuit P. Valentia, to. IV. suæ Theologiæ, disputatione II. quæst. I. puncto 4. ad finem, in hæc verba: « Fomes autem peccati consopiri quidem, et velut ligari dici potest, cum ab extrinsecò prohibetur, ne possit proxime et expedite tendere in objecta sensibilia contraria rationi. Impediri autem, seu tolli, non nisi tunc, cum ab intrinsecò, singulare aliquod gratiæ donum animo inhærens obstat, quominus sit in appetitu sensitivo illa expedita, et proxima facultas tendendi in ejusmodi objecta contraria rationi. » Et Corduba, libro I. quæstionarii theolog. quæst. XLV. Duo ergo requiruntur ad fomitis extinctionem, alterum habitus, et virtutes perfectæ, alterum vero divina gratia excitans, præveniens, et adjuvans. Hoc enim modo appetitus inferior intrinsece perficitur, et subordinatur superiori, et ipsa superior ratio ex divino auxilio semper cum oportet, attendat, et præveniat, ne ab inferiori præveniatur, ut videre est apud P. Suarez, loco citato. et Cardin. Bellarminum, tomo III. Controv. lib. IV. cap. 16. post medium, versiculo: Respondeo.

His suppositis sit prima conclusio. In Christo Domino non fuit fomes peccati: quia « ad rationem fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus in id, quod est contra rationem: unde quanto virtus in aliquo fuerit magis perfecta, tanto magis in eo debilitatur vis fomitis. Cum igitur in Christo fuerit virtus secundum perfectissimum gradum,

consequens est, quod in eo fomes peccati non fuerit; et etiam quia de Christo Domino dicitur Matth. I. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*; sed Spiritus sanctus excludit peccatum, et inclinationem peccati, quæ importatur nomine fomitis; ergo in Christo non fuit fomes peccati. » Ita docet S. Thomas, 3. p. q. XV. articulo II. Ubi P. Suarez, articulo IV. disput. XXXIV. sect. II. prope finem, versiculo: Dico secundo, ex sensu D. Thomæ, et ex aliorum theologorum sententia, in 3. dist. XV. probat, in Christo Domino non fuisse fomitem, etiam quoad actum primum: « Quia fomes dicit appetitum, non utcumque, sed proxime dispositum et expeditum, atque adeo sibi relictum, ut possit exire in actum contra rationem, et inclinare ad peccatum; potest autem manere appetitus sensitivus, et non ita dispositus, sed quasi correctus omnino et frænatus; ergo potest in illo ratio fomitis extingui. Quod autem, si hoc est possibile, ita factum fuerit in Christo nullus dubitare potest: tum quia in Christo, non fuit origo fomitis, quæ est originale peccatum, et cum alias ad peccatum inclinet, non decuit Christum; tum etiam quia Christus venit nos liberare a lege peccati, et fomitis, ad Rom. VII. et VIII. et ad Galat. III. et IV. Ad hunc autem finem non fuit expediens, ut ipse subderetur legi fomitis, sed potius ut omnino esset a peccatoribus segregatus. Extinctus ergo fuit fomes in Christo, propter perfectissimos habitus virtutum moderantium appetitum, et erat in eo ratio perpetuo vigilans, et potens prævenire objecta omnia, quæ appetitum aut excitare possunt, aut movere. Præterea voluntas habebat perfectum dominium super omnes potentias suas, vel propter unionem ad Verbum, vel propter perfectissimam gratiam, et virtutem animæ beatæ, quæ suo arbitrio potest inferiores potentias per superiores gubernare. » Solus enim Christus Dominus potuit veraciter dicere: *Venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam*, Joan. XIV. v. 30: quem locum de peccato originali explicat D. Athanasius, in c. LXIII. Isaïæ, ad illa verba: *Quis est iste, qui venit de Edom?* ut diximus tract. I. in fine hujus libri tertii.

« Neque obstat, si objicias Christum Dominum fuisse *per omnia tentatum pro similitudine absque peccato*, ut dicitur ad Hebræos IV. Sed motus primo primi omnem prævenientes rationem non continent in se mali-

In Christo Domino non fuit fomes peccati ullo modo; et quare?

Decens non fuit Christum ab intrinseco, etiam sine peccato tentari etiam per motus primo primos

tiam moralem, nec rationem culpæ: ergo nullum inconueniens videtur in Christo Domino fuisse. Quia respondetur, quod in Christo, qui poterat hos omnes motus præuenire, et cohibere, aliquis culpa esset, illos in se permittere, maxime quod hi motus per se indecentes essent, quia turpes et ad peccatum inclinantes. Unde et modesti homines erubescunt, cum illos patiuntur, et ideo omnino alienus a Christo fuit huiusmodi tentationis modus, qui per interiorē suggestionem esse dicitur, ut recte docuerunt D. Gregorius, lib. III. Mor. c. xx. et Abulensis super cap. iv. Matth. q. 20. Neque etiam ad exemplum nostrum oportuisset Christum hoc genus tentationis in se suscipere, tum quia erat indecens, et cum peccato conjunctum; tum etiam quia cum sit internum et occultum, non potuit per illius victoriam conuenienter dari nobis exemplum vincendi tentationes; tum denique quia superando tentationes externas, et patienter sustinendo injurias, ignominias, et dolores, ac denique purissimam ac sanctissimam vitam ducendo, perfectissimum ac sufficientissimum exemplum nobis tribuit, ad quascumque tentationes superandas. » Ut bene advertit P. Suarez, tom. I. in 3. parte; quæst. XV. articulo iv. disp. xxiv. sect. 2. post initium, versiculo: Ex qua ratione. Et ita intelligendus est D. Thomas, 3. p. q. xli. art. i. ad 3. ubi exponens prædictum locum Pauli ad Hebr. iv. sic dicit: « Tentatio autem, quæ est a carne, non potest esse sine peccato, quia huiusmodi tentatio fit per delectionem, et concupiscentiam; » ut non loquatur de motibus involuntariis primo primis: quia in his, ut diximus, nec moralis malitia est, nec ratio culpæ, quamvis in eis aliqua reperitur indecentia.

Ex quo satis aperte patet, in Christo Domino non fuisse fomitem, quoad actum secundum, in quo omnes doctores sine dubitatione conveniunt; et ratio est evidens: quia nullus motus appetitus fuit in Christo, nisi voluntarius: si ergo talis motus esset de objecto pravo, esset peccatum. Sicut ergo in Christo non fuit peccatum, ita nec esse potuit motus appetitus inclinans ad peccandum, ut P. Suarez, in dicta sect. 2. post principium, tradit.

Secunda conclusio. B. Virginem in prima sanctificatione per præservationem ab originali a Deo facta secundum ea, quæ in tract. i. præced. resolvimus, fuisse in bono confir-

matam, et donum gratiæ ac singulare Dei auxilium accepisse, ut nec levissimam culpam unquam committeret, perfectionemque gratiæ habitualis, et virtutum omnium huic insigni effectui confirmationis bono proportionatam asserimus: quia licet posset Deus cum minima gratia habituali per auxilia actualia ita custodire virginem; vel alium hominem, ut infallibiliter nunquam peccaret; suavis tamen ratio divinæ providentiæ postulat, ut is, cui tale donum confertur, intrinsece disponatur per habitus virtutum, perfectissimo et heroico modo, prout necessarium est, ut homo facile et jucunde omnia virtutum opera, in quacumque opportunitate operetur; quod valde necessarium est ad vitandum omne peccatum, etiam veniale. Hæc autem veritas quoad rem, scilicet Virginem nunquam peccasse venialiter, de fide esse diximus tract. i. præcedenti hujus tertii libri. Hanc conclusionem optime probat et defendit P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. xxvii. art. iii. usque ad vi. disp. 4. sect. 3. et 4. per totam. Et confirmatur ex his quæ supra diximus de dono confirmationis in gratia supra donum perseverantiæ.

Tertia conclusio, quam sic conclusionem appello in gratiam S. Thomæ. In B. Virgine fuit fomes peccati ligatus tantum, et non sublatus, neque extinctus per primam sanctificationem in utero factam. Ita defendunt S. Thomas, 3. p. q. xxvii. art. iii. in corpore, quem Cajetanus et alii sequuntur, et Albertus Magnus, D. Bonaventura, Richardus, Durandus, et alii, quos referunt P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. xxvii. art. iii. usque ad vi. disp. 4. sect. 5. per totam; et Corduba, lib. I. quæst. q. xlv. in f. opinione; et P. Valentia, tom. IV. Theologiæ, disput. II. q. i. pun. 4. Probatur primo ex eodem D. Thoma ibidem: quoniam asserere, eo tempore sanctificationis in utero, extinctum fuisse fomitem in B. Virgine, derogaret in aliquo dignitati Christi: minime enim decuit, ut ullius hominis caro, atque adeo sensualitas esset plane sancta, et expers fomitis peccati, prius quam ipsa caro Christi, sicut neque decuit ullum adipisci carnis immortalitatem, ante immortalitatem Christi resurgentis. Secundo probatur: quia licet per hanc sanctificationem non fuerit totaliter sublatus a Virgine fomes secundum essentiam; tamen per abundantiam gratiæ, quam in hac sanctificatione recepit, et etiam perfectius per divinam providentiam, sensuali-

B. Virgo in instanti præservationis fuit in gratia confirmata, ita ut nec venialiter unquam peccaret.

Fomes fuit ligatus in Virginis sanctificatione, secundum D. Thomam.

tatem ejus ab omni motu inordinato prohibentem, non posset sensualitas expedire, et proxime tendere in ea objecta sensibilia, quæ essent rationi contraria, potissimum ex divina providentia, quæ non permittebat aliquem motum inordinatum ex fomite provenire, ut dixit S. Thomas, 3. p. q. XXVII. ar. iv. ad 1. quia quoad hunc effectum, idem operatur reipsa ligatio fomitis ac extinctio, ut in 3. suppositione diximus. Et in hac conclusione D. Thomæ nulla est controversia.

In Incarnatione Verbi fuit fomes extinctus in Virgine, secundum D. Thomam.

Quarta conclusio. Fomes peccati extinctus et totaliter sublatus fuit in B. Virgine in ipsa conceptione carnis Christi, in qua primo debuit refulgere peccati immunitas. Ita S. Thomas et doctores in 3. conclusione præced. citati cum P. D. Gregorio de Valentia, tomo IV. Theologiæ, disput. II. quæstione I. pun. 4. Probatur primo ex illo Ezech. XLIII. v. 2. *Ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem, et terra splendebat a majestate ejus.* Quem locum explicans ad hoc propositum D. Thomas, in dicto art. 3. in corpore, in fine sic ait: « Credendum est, quod ex prole redundaverit in matrem, totaliter fomite subtracto, et hoc signatur Ezech. XLIII. ubi dicitur: *Ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem*, id est, per B. Virginem, et terra, id est, caro ipsius, *splendebat majestate ejus*, id est, Christi. » Secundo probatur ex D. Cypriano, lib. de cardinalibus Christi operibus, capite de Nativitate Christi, ibi. « In Christi conceptione Spiritu sancto obumbrante, originale incendium extinctum fuit: legem mentis non infestabat, rebellio nulla quietem spiritus affligebat, nec recesserat a venerabili pectore Matris Spiritus sanctus, ad verbum Gabrielis illapsus: possidebat domum suam, et templum, quod sibi consecraverat, adornabat: servabat sacrum suum, et sanctimoniam thalamum honorabat: lætificabant consolationes hujusmodi animam benedictam, et tanti habitatoris reverentia concupiscentiarum ludibria abigebat. » Et ex D. Cyrillo Hierosol. Catechesi 17. dicente: « Spiritum sanctum in Virginem veniendo, et eam obumbrando, sanctificasse eam, quo posset eum, per quem sunt omnia, suscipere. Et ex D. Gregorio Nazianzeno, oratione 38. et 42. asserente, « Spiritum sanctum in anima et corpore, purgasse Virginem, ut Christum conciperet. » Et clarius ex Arnobio super Psal. XIV. in principio, his verbis: « Jesus immaculatus

Virgineam aulam ingressus ipsum tabernaculum a maculis carnalibus liberavit, et dedit sanctificationem potius quam accepit. » Et in hac conclusione nulla est etiam controversia.

Quinta conclusio. Non solum in Incarnatione divini Verbi, sed etiam in ipsa immaculatissima Virginis conceptione, et præservatione peccati fomes fuit in B. Virgine totaliter extinctus et ablatus; et sic ab instanti, quo B. Virgo fuit ab originali peccato præservata, fuit ab ea simul fomes peccati simpliciter et absolute et formaliter loquendo penitus ablatus, et nunquam fuit in ea, sicut nec peccatum, nec fomes ipse, aut inclinatio naturalis inclinavit actualiter ad malum, neque difficultavit ad bonum. Ita tenent Alexander Alensis, tertia parte, quæst. IX. in 2. articulo 1. et articulo 5. et in 3. articulo 1. et 2. et Scotus, Gabriel Almay. in dicta d. 3. et Marsilius ibidem, d. 4. a. 1. et P. Franciscus Suarez, tomo II. in tertia parte, qu. XXVII. a. III. ad VI. disput. 4. sect. 5. per totam, ubi asserit hanc sententiam tueri fere omnes, qui docent B. Virginem ab originali culpa fuisse præservatam; et latissime Corduba, lib. I. quæst. theol. quæst. XLV.

Et hæc sententia, quam nos libentissime amplectimur, probatur primo, quia divina sapientia et potentia, quæ attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter, Sap. VIII. in principio tribuit causis secundis virtutes intrinsecas effectibus accommodatas: sed B. Virgini ante conceptionem Filii data est ab eo gratiæ plenitudo, annuntiante Angelo, Luc. I. v. 28. *Ave, gratia plena*, quam plenitudinem proportionaliter habuit a prima sanctificatione, et præservatione: ergo hæc gratiæ plenitudo inclusit omnem effectum decentem eam, quæ futura erat mater Dei, quam profecto maxime decebat perfectio hæc extincti fomitis. Dici enim non potest in Virgine solum fuisse impletos hujusmodi sensualitatis motus per solam extrinsecam providentiam, ut ea ratione dicatur tantum fuisse ligatus fomes, qui modus minus perfectus est, et non est cur Virgini tribuatur. Præsertim cum, ut modo diximus, non sit consentaneus ordinario modo providentiæ Dei, qui causis secundis principia tribuit intrinseca ad hujusmodi effectus, et ipse solum supplet ea quæ per intrinseca principia fieri a causis secundis convenienter non possunt.

In ipso instanti conceptionis fuit fomes extinctus in Virgine.

B. Virgo in instanti conceptionis fuit gratia plena.

quod Adæ et
væ conces-
sum a Deo
est in crea-
tione, præ-
stantius con-
cessum est
Virgini in
sua
conceptione.

Secundo probatur. Quia cum B. Virgo a principio suæ conceptionis habuerit gratiæ plenitudinem et virtutes omnes infusas valde perfectas, non est cur B. Virgini in sua prima sanctificatione non concedatur perfectæ virtutis gradus ad effectum extinctionis fomitis necessarius : quia Adæ et Evæ in prima sanctificatione data sunt gratia et virtutes in gradu heroico ad hunc effectum sufficiente, ut pars inferior esset subjecta superiori, et superior Deo, absque ulla retardatione vel contradictione. Sed copiosior gratia et perfectiores virtutes datæ sunt Virgini in prima sanctificatione et præservatione, ut in hujus libri III. tract. I. egimus ; unde merito D. Bernardus sic ait : « Ego puto quod copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit, quæ ipsius non solum sanctificaverit ortum, sed et vitam ab omni peccato deinceps custodierit immunem. » Ubi D. Bernardus loquitur de intrinseca perfectione gratiæ sanctificantis, quæ non posset sufficienti modo disponere ad superandum perfecte omne peccatum, nisi esset etiam sufficiens in suo genere ad fomitem extinguendum, ut optime P. Suarez, tom. II. in 3. p. quæst. XXVII. articulo III. usque ad VI. disp. 4. sect. 5. versiculo : Ex his igitur.

B. Virgo ab
instanti suæ
conceptionis
omite carere
debut, quia
paritura erat
Christum.

Tertio probatur. Quia, qua ratione conceditur extinctus omnino fomes, et ablatus a Virgine in incarnatione Verbi, in 4. conclusionem præcedenti, eadem debet et ante etiam ab initio sui esse et suæ conceptionis concedi, scilicet propter honorem Christi, ut ex purissima carne virginea purissimum ejus corpus sine ullo fomite et vitio formaretur. Quorsum enim spectat, quidve faceret illo tempore usque ad incarnationem Verbi fomes quoad substantiam tantum ligatus ? Et si tunc denique in incarnatione Verbi aufere-
rendum erat omnino fomes, quid causæ fuit, quod a principio penitus non tolleretur simul, quando et originali peccato per gratiam immunis facta est ? « Immo et si pietati, et quidem rationi consentaneæ locus est, ingenue credendum est simul atque semina parentum in utero matris coaluerunt, a sorde et infectione qualibet naturali divinitus esse purgata, ut inde purissimum corpus virgineum sine ulla naturali infectione, corruptione, et vitio formaretur : quod nullis nisi divinis usibus mancipandum erat. Et plane ad hoc facit oratio Ecclesiæ, dicens : Omnipotens sempiternus Deus, qui gloriosæ Virginis Matris Mariæ corpus et animam, ut

TOM. I.

dignum Filii tui habitaculum effici mereretur, Spiritu sancto cooperante, præparasti, etc. » Et ad idem est D. Augustinus, lib. II. de nupt. et concupis. c. 7. dicens : In Maria nullum peccatum, nec fomes peccati extitit, » ut tradit Corduba, lib. I. quæst. q. XLV. in 2. opinione.

Quarto probatur. Quia quod recta ratio naturalis tanquam decentius et honorificum suadet,tribuendum est Virgini, juxta D. Augustini sententiam, lib. III. de libero arbitrio, c. 5. sic dicentis : « Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, id scias fecisse Deum. » Quo etiam argumento idem D. Augustinus probavit incorruptionem corporis B. Virginis post mortem, in sermone de Assumptione, sic dicens : « Deus potuit, et decuit illum, præservare corpus Matris suæ a corruptione post mortem, ergo id fecit, aut ostendatur ratio quare non decuit ? Sed Deus potuit in conceptione Virginis peccati fomitem totaliter extinguere, sicut in incarnatione Verbi, in quo nulla est, nec potest esse dubitatio, et decuit illum eo conceptionis instanti ita facere, cum ab æterno illam sibi in vestem elegerit. Et sit eadem ratio de veste nondum facta, ordinata tamen, ac de ipsa veste jam consummata et perfecta, ut in hujus libri III. tract. I. latius probavimus. Ergo id in illo conceptionis instanti fecit ; quia quod potuit Deus et decuit, totum Deiparæ concessit, ut in lib. II. tract. VII. diximus. Et confirmatur : quia mensura privilegiorum et donorum B. Virginis est omnipotentia Dei, ut in hujus III. libri tract. I. diximus. Unde perfectio B. Virginis a solo Deo potest cognosci : quia ejus gratia est similis gratiæ Christi, ut in libri II. tract. IX. probavimus : sed Deus potuit in conceptione fomitem totaliter extinguere, ut modo vidimus : ergo id fecit.

Quinto probatur. Quia valet argumentum ab effectu ad causam, quo jurisprudentes frequenter utuntur, elicientes ex præstantia et efficacia effectus, præstantiam, efficaciam, et potentiam causæ efficientis : exitus enim acta probat, et effectus denotat causam, ut in §. quorum utramque viam. in versiculo, et bellicos. in proemio Institutionum, et in c. ubi periculum. et in c. fundamenta. de elect. et plurimis adductis juribus, doctoribus et exemplis, probat Everardus, in Centur. leg. lo. ab effectu ; et melius Aristoteles et philosophi, in lib. I. Poster. cap. 10. in demonstratione quia vel a posteriori, asse-

Deus potuit
et decuit ex-
tinguere fo-
mitem Virgi-
ni in conce-
ptione ejus.

Extinctio fo-
mitis in Vir-
gine colligi-
tur ab effe-
ctu et a
posteriori.

15

rentes per hoc argumentandi genus generari scientiam, sed theologi omnes admittunt effectum hunc, scilicet B. Virginem non solum non commisisse actuale peccatum aliquod, etiam veniale, quod de fide est, ut supra probavimus, sed nec etiam imperfectionem habuisse: quia mota specialiter ab Spiritu sancto correspondit omni gratiæ et motioni divinæ, ut in II. libri tract. VI. satis probatum relinquimus. Ergo a perfectione et integritate hujus præstantissimi effectus ex parte Virginis, facile colligere poterimus integritatem et perfectionem causæ ex parte Dei, et consequenter non ligationem tantum fomitis, sed totalem extinctionem. Ut hac ratione B. Virgo merito ab Ecclesia comparetur cedro, juxta illud Eccli. XXIV. v. 17. *Quasi cedrus exaltata sum in Libano*: quia sicut cedrus non retardatur ullo modo quin semper ad altiora conscendat, sic B. Virgo nunquam fuit retardata ad excellentiora et majora merita consequenda properare, juxta illud Cant. II. v. 10. et 13. *Surge, propera, amica mea, et veni*. Et similiter debita ratione comparetur myrrhæ, Eccli. XXIV. v. 20. *Quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris*, propter corruptionem, et extinctionem fomitis, quo caruit: myrrha enim a corruptione et vermibus præservat. Et licet hoc nobis indubitabili certitudine non constet; in dubio tamen arbitrandum est pro pietate in favorem Virginis, juxta ea quæ in hujus III. libri tract. I. et II. disseruimus. Nam si B. Virgo caput serpentis, id est, peccatum originale contrivit, ut in hujus III. lib. tract. I. diximus, ad quid obsecro aliquid, vel vestigium solum ipsius serpentis, quod est fomes secundum substantiam et radicem, remanere debebat?

Extinctio fomitis in Virgine probatur a proportionatione medio- rum ad finem

Sexto probatur a ratione mediorum proportionatorum ad finem, de qua egimus in II. lib. tra. x. Sed B. Virgo ab æterno ordinata fuit in matrem Dei, ut in lib. I. tr. IV. diximus; ordinata etiam fuit in totius Trinitatis sponsam, ut docet S. Epiphanius, de laudibus Virginis, in hæc verba: « Sancta enim puella Virgo Maria est sponsa Trinitatis, quam Pater dilexit, Filius inhabitavit, et Spiritus sanctus concupivit: ipsa est enim sponsa, et thalamus, et ex ea sponsus procedit Christus, juxta suavem Davidis prophetæ cantionem: *In sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo*, Psal. XVIII.

Ordinata fuit in totius Trinitatis comple-

mentum, ut optime S. Hesychius, presbyter Hierosolymitanus, sermone de Virgine, quem refert P. Canisius, lib. V. de Virgine, cap. I.: « O Virgo mater lucis, stella vitæ, Dei thronus, templum majus cælo, cathedra cherubica, arca vitæ latior, longior, atque illustrior arca ipsa Noë! O Virgo! tu universæ Trinitatis complementum, quandoquidem et Spiritus sanctus adveniebat et hospitabatur. Spiritus sanctus superveniet in te, Pater obumbrat, et virtus Altissimi obumbrabit tibi; et Filius in utero gestatus inhabitat, te Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. » Ad hanc B. Virginis prærogativam incomparabilem ponderat P. Salmeron illud ejusdem Virginis Canticum, Luc. I. *Quia fecit mihi magna qui potens est*, dicens tom. III. tract. XII. in med. his verbis: « Hæc vero magnalia, prærogativas, et excellentia dona Virginis continent: est enim B. Virgo quarta persona in dignitate post tres illas supremas et divinas personas. »

Electa fuit, ut de ea particularissime dici posset illud Psalm. LXXXI. v. 6. *Ego dixi: Dii estis, et filii Excelsi omnes*, ut advertit Gerson, serm. de Nativitate Mariæ, ad finem, dicens: « Propheta ait in persona Domini: *Ego dixi: Dii estis, et filii Excelsi omnes*. Adeo quidem Maria fuit divina, ut ea, quæ de sapientia increata scribit Ecclesiasticus, Ecclesia transferat ad Mariam, ut est illud: *Ab initio, et ante sæcula creata sum*, etc. » Unde ad cognoscendam Virginis dignitatem procedendum a nobis est eo modo, quo procedimus ad Dei cognitionem ex creaturis, ut hujus lib. III. tract. VII. dicemus. « Unde merito Ecclesia Mariæ tribuit quæ de divina sapientia ad litteram dicta sunt: adeo enim mirabili modo divinum esse participavit, tantam ex divino illo fonte hausit aquam, tam magnam partem accepit divinorum bonorum, adeo similis facta Deo est, sic in eam se ille efformavit, ut sicut videntes hominem summa videri ipsam esse sapientiam; sic Mariæ tribuuntur divina nomina, non quod illa Deus sit: creatura enim est, sic tamen divinis donis ornatur, divitiis cœlestibus affluit, ut divina illi dona demus. Omnis quidem justus divinam participat similitudinem, et quasi quidam Deus est, cum in eo efficitur illud II. Corint. III. *In eandem imaginem transformamur*; diversimode tamen secundum diversitatem participationis gratiæ Dei,

Maria totius Trinitatis complementum.

Maria speciali ratione Dea dicitur

quæ cum fuerit in Maria plenissima, fuit etiam plenissima assimilatio divinæ sapientiæ, et bonitatis. » Hæc Osorius, concione 3. de Conceptione Mariæ.

Electa fuit ad eam celsitudinem, in qua ei esset quodammodo debitor ipse Deus, ut asseruit Methodius, sermone de Purificatione Virginis, his verbis: « Euge, quæ debitorem illum habes, qui omnibus mutuatur: Deo enim universi debemus; tibi autem etiam ille debet. » Et D. Bernardus, hom. 2. super Missus est: « Maria omnibus misericordiæ sinum aperuit, ut de plenitudine ejus accipiant universi; æger curationem; tristis consolationem; peccator veniam; justus gratiam; Angelus lætitiā; et denique tota Trinitas gloriam; Filii persona carnis humanæ substantiam, ut nemo sit, qui se abscondat a calore ejus. »

Electa fuit, ut post Christum Dominum esset lux et illuminatrix, ut in hujus lib. III. tract. I. diximus; cum qua tenebræ ullæ non compatiuntur, juxta Paul. II. Corint. VI. v. 14. *Quæ societas luci ad tenebras?* electa fuit non tantum ut esset lux utcumque, sed *lux, candor lucis æternæ, et speculum sine macula*, Sap. VII. v. 26. ut explicat sanctus Bernardus Senensis, tom. I. serm. 61. de B. Virgine, his verbis: « Triplici candore refulsit B. Virgo. Primo, candore divinalis sapientiæ; secundo, candore virginalis innocentie; tertio, candore conversationis honestissimæ. Primo enim refulsit candore divinalis sapientiæ, cum ipsa fuerit *candor lucis æternæ, et speculum sine macula, et speciosior sole*: tanto enim lumine illustrata fuit B. Virgo, cum etiam esset in ventre matris, quod non tantum plena fuit lumine rationis, sed etiam altissimæ contemplationis. »

Electa fuit, ut in ea magnificentiam suam operaretur Deus. S. Bernardinus Senons. ubi supra, sic ait: « Propheta ait, Psal. VII. v. 2. *Elevata est magnificentia tua super cælos*. Magnificentia Dei dicta est V. Maria: nam sicut in prima conditione magnificatus est Deus, quia de nihilo tam sublime universum, et tam sublimes Angelos condidit: sic etiam in reparatione non minus magnificatus est, quia de humana naturæ infecta, perdita, et damnata, Christum hominem propagavit, et de muliebri sexu in ordine rationabilium, secundum communem cursum infimo, et Matrem sibi, et toti cœlesti curiæ dedit. In quo quidem apparet, quod magnus et excelsus Do-

minus humilia respicit; ideo *respexit humilitatem ancillæ suæ*, Luc. II.

Si ergo tot et tam pretiosa dona Deus humillimæ Virgini donavit absque mensura: *Fluminis enim impetus letificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*, Psal. XLV. v. 5. et Cant. IV. v. 15. de Virgine ipsa dicitur: *Puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano*: quomodo extinctionem fomitis, quod minus est, non erat donaturus ei, quam Deus ipse magis quam reliquam Ecclesiam diligebat, et pro ea redimenda magis quam pro omnibus aliis venit? ut in hujus libri III. tract. x. diximus, et in lib. I. tract. x. Et sic omnipotens Deus non contracta potentia, sed extensa, ac extenso brachio ad B. Virginem exornandam usus est. Quod satis adumbratum fuit in rege Assuero cum reginā Esther, qui extendit contra eam virgam auream, quam manu tenebat. Eundem plane in modum Virgo sanctissima potentissimi regis, id est Dei, oculis placuit, ut sceptrum et potentiam suam ad Matrem suam exornandam liberaliter extendit. Quod ipsa Virgo B. clarius ostendit in suo Cantico Luc. I. v. 49. dicens: *Quia fecit mihi magna qui potens est*, id est, extendit in me sceptrum, et extensa potentia sua me decoravit.

Quapropter merito D. Anselmus, lib. de excellentia Virginis, cap. 4. sic interrogando dixit: « Estne, putatis, ulla mens hominis quæ modum hujus dilectionis, quam Deus ad Virginem habuit, queat penetrare, quando et illi quod clarius amabat, id est virginitatem, sic integre servabat, et eam fecundatam sui ipsius Matrem fecit? Potestne, quæso, ullus hominum aut Angelorum ipsius immensitatem penetrare, vel dignitati honoris illius quidquam cogitatu percipere comparabile? » Si ergo non est abbreviata manus Domini cum B. Virgine, sed longissime dilatata, et extensa; quare nos restringemus, et abbreviabimus eam ad solam fomitis ligationem in prima sanctificatione, et non ad integram et perfectam extinctionem in præservatione?

Septimo probatur. Quia secundum D. Dionysium, VII. de divinis nominibus: « Bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu: *Sed Dei perfecta sunt opera*, Deut. XXXII. v. 4. præcipue cum B. Virgine, ut superius diximus: ergo sicut perfecte se habuit cum ea in præservatione peccati, ita etiam

Virginis privilegia sunt pene incomprehensibilia

Maria corpore et animo fuit perfectissima.

Maria debitorem sibi D um constituit.

Maria, lux, et illuminatrix, et candor lucis æternæ.

perfectionem servavit in extinctione fomitis, et non in sola ligatione. Patet consequentia, quia B. Virgo est antonomastice Dei opus, ut in lib. I. et in hujus III. libri tract. x. dicemus. Ergo perfectum opus Dei fuit, ut dicitur Cant. vi. v. 8. *Una est perfecta mea*; et adeo perfecta, ut in comparatione ejus nulla inveniatur perfecta creatura, quamvis virtutibus eximia comprobetur, ut in libri I. tr. xi. diximus; et perfecta quidem non solum in anima, sed etiam in corpore, ut in hujus libri III. tract. i. vidimus.

Quod aperte figuratum fuit in ædificatione templi Salomonis, in quo nihil erat quod non auro tegetetur, III. Reg. vi. v. 22. et de quo, cum inciperetur, dicitur III. Reg. v. v. 7. *Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata est, et malleus et securis et omne ferramentum non sunt audita in domo, cum ædificaretur*. Et ratio redditur in eodem loco III. Reg. v. v. 17. et I. Paralip. xxix. v. i. ibi: *Neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo*; et ad hanc præparationem, ut in eodem loco refertur, *Præcepit enim rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi*: per quod B. Virginem intelligi late probavimus, hujus III. lib. tr. i. Quæ quidem in instanti suæ conceptionis præparabatur, ut per maternitatem esset digna Dei habitatio. Et sicut antequam arca Dei deferretur in templum a sapientissimo Salomone, in ipsomet fundamenti initio fuit præparata, ut modo vidimus, ita etiam ante divini Verbi incarnationem Virgo sanctissima ab Spiritu sancto, et a tota beatissima Trinitate ita fuit perfecte præparata per originalis peccati præsevationem et fomitis simul extinctionem, ut nec malleus, nec securis, neque omne ferramentum audirentur, nec possent audiri, ut pleno ore posset B. Virgo excellenter asserere, quod catholica Ecclesia ex Eccli. xxiv. v. 14. ei tribuit: *In omnibus requiem quæsi, et in hæreditate Domini morabor; et in civitate sanctificata similiter requievi*.

Et ei plenissime quadrat, quod de throno Salomonis, III. Reg. x. v. 18. et 20. *Fecit rex Salomon thronum de ebore grandem*; et de templi ædificatione dicitur I. Paralip. xxix. v. 1. *Opus enim grande est*. De quo agens P. Barradas, lib. VI. Concor. cap. iii. in principio, sic ait: « Hinc nos quoque de animati, admirandique templi ædificatione exordium capere par est. Opus grande, opus admirabile generanda Virgo, in qua non homini,

sed Deo habitatio præparabatur: omnia igitur in ea grandia, omnia magna, omnia admirabilia, conceptionem, nativitatem, vitam, mortem, gratiam, gloriamque esse oportebat, et ut oportebat, sic omnia extitere, juxta illud Psal. lxxxvi. *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei*. Et quam aliam, ait S. Damas. oratione 1. de dormitione Virginis, Dei civitatem intelligemus, quam eam, quæ Deum suscepit, de qua gloriosa ab ipso Domino dicta sunt? Omnia tua, ait Germanus, Constantino. archiepiscopus, in orat. de zona Virginis, sunt admirabilia, o Deipara, omnia supra naturam, omnia ingentia, et aliorum vires superantia. *Fecit in me magna*, ait Virgo ipsa, Luc. i. *qui potens est*. Quia magna fecit in ea, et inusitata Deus, maximeque in ea suam exercuit potentiam. » Et sic optime concludemus: *Non est factum tale opus in universis regnis*, ut in hujus 3. libri tract. i. vidimus. Quam sic intuens Spiritus sanctus, Sap. viii. v. 2. ait: *Hanc amavi, et exquisivi eam, et quæsi sponsam mihi eam assumere, et amator factus sum formæ illius*.

Restat solum ad fundamenta adducta pro 3. et 4. conclusione, respondeamus; et ad primum, quod extinctio fomitis in conceptione Virginis cederet in detrimentum dignitatis Christi, respondetur, quod potius cedit in honorem et in commendationem providentiæ, charitatis et efficacæ meritum Christi: sicut enim non derogat sanctitati animæ Christi, quod antequam illa extiterit, ex merito ejus multæ animæ fuerint sanctificatæ etiam in gradu valde perfecto et eximio; ita etiam non derogat puritati et sanctitati carnis Christi, quod ante formationem ejus, caro Matris fuerit perfecte sanctificata usque ad extinctionem fomitis. Maxime quod Christus ipse perfectionem hanc Matri communicavit inferiori modo quam in ipso fuit: ipse enim per se habuit omnem et animæ et corporis sanctitatem, Virgo autem per ipsum; ille ut Deus homo habuit in sua voluntate humana perfectum dominium in omnes actiones suas, et in omnia objecta quæ illas poterant excitare, et ut beatus semper actu considerabat omnia. Unde etiam, per intrinsecam providentiam et virtutem omnia poterat prævenire: B. autem Virgo pro statu viæ non fuit tantæ perfectionis capax; sicut etiam in honorem meritum Christi cessit, quod B. Virgo fuerit ab originali peccato præservata, et sic præstantiori modo redempta, ut in hujus 3. libri. tract. i. probavimus.

Respondetur
adversario-
rum
argumentis.

Neque urget simile a D. Thoma adductum de perfectione gloriæ, quam nullus adeptus fuit ante immortalitatem carnis Christi resurgentis : quia perfectio illa pertinebat ad terminum, in quo nullus hominum constitui debuit, nec in anima, nec in corpore, ante Christum. Hæc autem perfectio extinctionis fomitis accommodata, et communicabilis est viatori. Hæc Pater Suarez, tom. II. 3. p. q. XXVII. art. III. usque VI. disput. 4. sect. 5. ad finem.

Ad Patres vero in 4. conclusione adductos respondet idem Pater Suarez, lo. cit. et Corduba, lib. I. quæst. theol. q. XLV. in responsione ad 2. arg. potius pro nostra stare sententia ; quia non de fomite peccati, sed de sensibili voluptate, et de æstu libidinis, et sordibus puerperii, a quibus B. Virgo in conceptione et partu præservata fuit, et ab omni penitus carnis immunditia, et indecentia immunis : in conceptione enim Filii, Spiritu sancto in Virginem superveniente, ipsa Deipara ampliori sanctificatione affecta fuit cum majori mentis illuminatione, et totius animæ ad Deum collectione. Et hæc solet a sanctis vocari purgatio, non a culpa, sed ab externis impedimentis, a remissione animi, ab ignorantia negativa seu nescientia, ut ex D. Dyonisio, cap. VI. de cœlesti Hierar. III. p. post. med. docuit S. Thomas, 3. p. q. XXVII. art. III. ad 3.

Nec obstat, si primo objicias quod sicut pœna peccati originalis est fomes, qui consistit in inferiorum virium rebellionem ad rationem, ita etiam ejusdem peccati originalis pœna est mors, et cæteræ pœnalitates corporales : sed his B. Virgo fuit subjecta : ergo fomes ab ea non fuit totaliter sublatus. Quia respondetur quod mors et hujusmodi pœnalitates de se non inclinant ad peccatum. Unde etiam Christus, licet assumpsit hujusmodi pœnalitates, non tamen assumpsit fomitem. Unde etiam in B. Virgine, ut Filio conformaretur, fuit fomes extinctus ; non autem liberata fuit a morte, et aliis hujusmodi pœnalitatibus : quia licet B. Virgo per præsevationem et extinctionem fomitis acceperit justitiam originalem quoad potissimos affectus, non tamen quoad omnes, ut in 6. conclusione sequenti dicemus.

Nec obstat, si secundo objicias, quod nihil, quod ad perfectionis virtutem pertineret, fuit B. Virgini subtrahendum : sed D. Paulus I. Cor. XII. de fomite agens, ait : *Virtus in infirmitate perficitur* : ergo B. Virgini non

fuit totaliter subtrahendus fomes. Quia respondetur cum D. Thoma, 3. p. q. XXVII. art. III. ad 2. et cum Alexandro Alensi, 3. p. q. IX. memb. II. art. 5. et cum Corduba, lib. I. quæst. theol. q. 45. in responsione ad 1. argum. secundæ opinionis, quod infirmitas carnis ad fomitem pertinens est quidem in sanctis viris perfectæ virtutis occasio, et sic ad humilitatem Paulus patiebatur stimulum carnis ; non tamen est causa, sine qua perfectio haberi non possit ; sufficit autem in B. Virgine proponere perfectam virtutem ex abundantia excellentis gratiæ, nec oportet in ea ponere occasionem perfectionis ; cum tamen aliunde melius in ea re compensaretur per majorem conatum, et intensiorem voluntatis gratiæ, et charitatis excellentis ipsius, et ex aliis operibus, et virtutibus ejus heroicis.

Sexta conclusio B. Virgo per præsevationem a peccato originali, de quo in hujus III. libri tract. I. egimus, et per extinctionem fomitis, de quo in 5. conclusione præced. actum est, accepit justitiam originalem, quoad potissimos originalis justitiæ effectus ; non tamen quoad omnes. Ita docet S. Thomas, 3. p. q. XXVII. art. III. in corpore, in principio, ibi : « Præstitum fuit Virgini ex abundantia gratiæ descendens in ipsam, ut talis esset dispositio virium animæ in ipsa, quod inferiores vires nunquam moverentur sine arbitrio rationis ; ita quod, quantum ad hoc, gratia sanctificationis in Virgine habuit vim originalis justitiæ. » Quia, ut ipsemet S. Thomas docet I. p. q. XXIX. art. I. in corpore, et de malo, q. III. art. VII. in corpore, formale originalis justitiæ erat, ex hoc quod corpus subjiciebatur animæ, et potentia inferiores subjiciebantur rationi, et ratio subjiciebatur Deo, ita ut inferiora superioribus, et omnia essent Deo perfecte subjecta. Quod in B. Virgine præstantissime fuisse, satis in hoc tractatu ostendimus, et ideo recte dicimus habuisse integritatem naturæ in ordine ad humanas operationes. Quod autem in B. Virgine justitia originalis non fuerit quoad omnes effectus statui originalis justitiæ pertinentes, patet, quia B. Virgo capax fuit tristitiæ, timoris et doloris et similium affectionum, quæ in statu originalis justitiæ non erant, et similiter habuit corpus passibile, quod defatigabatur, et morti fuit subjectum, a quibus omnibus præservabatur homo in illo statu, ut docet S. Thomas, 4. p. q. XXVII. per totam, et probat optime P. Suarez, tom. II. in

Justitia originalis fuit in Virgine quoad potissimos effectus.

3. p. q. XXVII. art. III. usque ad VI. disput. 4. sect. 6. per totam, et latius Corduba, lib. I. quæst. theol. q. 46. ubi ipse cum aliis defendit, B. Virginem simpliciter habuisse originalem justitiam. Sed certe magis expedit non simpliciter ita loqui, ut Corduba, sed cum limitatione, et declaratione, et distinctione, quam modo posuimus.

Joseph fuit confirmatus in gratia.

Septima conclusio. Sanctissimus Joseph fuit confirmatus in gratia ad similitudinem Apostolorum. Ita tenent Gerson, in ser. de Nativitate Virginis, et in sua Josephina, et Mag. Gratianus Carmelita, lib. V. de Joseph, cap. v. tit. 1. num. 4. Nam sacra referunt eloquia, nonnullos divino munere plenos gratiæ fuisse; Christus nempe plenus gratiæ et veritatis legitur; diva Mater gratia plena ab Angelis fertur; Stephanus plenus gratia et fortitudine in Actibus Apostolorum laudatur; Tabitha itidem plena operibus bonis et eleemosynis cap. IX. ejusdem voluminis asseritur; Apostolos vero Spiritu sancto repletos scimus. Quod autem hæc gratiæ plenitudo sanctissimo Josepho convenire queat, probat Isolanus, III. p. c. XVII. quia Joseph habuit participative excellenter plenitudinem Christi, habuit singulariter plenitudinem B. Virginis, habuit virtualiter plenitudinem Apostolorum, et habuit formaliter cum excellentia et perfectione reliquorum Sanctorum plenitudinem. Tum etiam, quia Joseph et Deipara ab antiquo sunt æquiparati, et Joseph similis Virgini, ut in II. libri tractatu VIII. diximus; sed B. Virgo fuit in gratia confirmata, ut in 2. conclusione hujus tractat. vidimus; ergo et Joseph. Hoc enim confirmationis donum, et ad Christi magnificentiam, et ad singularia et præstantissima ministeria, et ad cœlestis matrimonii statum, et mutuam cohabitationem maxime pertinebat. Unde B. Joseph pro hoc beneficio gratias Deo agens potest dicere, et decantare illud Psalm. LXX. v. 6. *In te confirmatus sum ex utero matris meæ: tu es protector meus; in te cantatio mea semper.*

Joseph nunquam peccavit mortaliter.

Octava conclusio, quæ ex præcedenti facile sequitur. Joseph in toto vitæ suæ curriculo nullum peccatum mortale commisit. Ita tenent D. Augustinus, lib. de natura et gratia, quem refert et sequitur Margarita confessorum, in q. ultima ex Moral. num. 3. et Mag. Fonseca Augustinianus, in vita Christi, cap. IX. et Gerson, in sua Josephina, et P. Barradas, lib. VI. Concor. cap. VIII. prope finem, §. Sentit præterea, et Mag. Gratianus,

lib. V. de Joseph, cap. v. tit. 1. num. 3. est enim effectus doni confirmationis in gratia non peccare mortaliter, divina gratia protegente, ut docet S. Thomas, 3. p. q. XXVII. art. VI. ad 1. ut latius in hoc tractatu diximus. «Nam sicut decuit, teste Gersone, ser. de Nativitate Mariæ, ut Virgo summa puritate niteret, sic etiam decuit ut haberet suo modo parem sponsum purissimum, qui cum perpetua Virgine, virgo permaneret; uterque regali progenie illustris, uterque sanctificationem in utero recipiens.» Secundum proportionem in hujus III. libri. tract. I. assignatam, cum Maria plena gratia fomitem extinctum habente, Joseph mansit etiam gratia repletus, et omne peccatum mortale superans. Filius igitur fuit accrescens Joseph, tot ac tantis auctus incrementis. Nec enim intentionis nostræ est, asserere B. Josephum liberum fuisse ab omni peccato veniali, ad quod confirmatio in gratia non se extendit, nisi in sola B. Virgine, ut docuit S. Thomas, 3. p. q. XXVII. art. VI. ad 1. unde P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. art. I. et II. disput. 8. sect. 2. prope finem, versiculo, Multo autem minus, dum videtur non admittere Josephum caruisse omni peccato actuali, pro nobis est: nos enim tantum asserimus peccato mortali caruisse, non vero omni actuali.

Nona conclusio. B. Josepho fuit extinctus peccati fomes, aut saltem ligatus. Ita tenent Gerson, sermone de Nativitate Mariæ, doctor Joannes Echius, sermone de S. Joseph; et Jacobus Episcopus, in Cant. B. Virginis; et Mag. Gratianus, lib. V. de Joseph, cap. v. reg. 1. num. 2. et Bustus, in Mariali, IV. p. ser. 12. per totum; et Andreas de Soto, lib. de Joseph, cap. X. et ex nostra Societate Jesu P. Canisius, lib. II. de Virgine, c. XIII. post med. versiculo, Quo vero, et P. Salmeron, tom. III. tract. XXIX. et P. Barradas, tom. I. Concor. lib. VI. cap. 8. versiculo, Existimat; et P. Ribadeneyra, in vita S. Joseph. Probatur autem primo; quia B. Joseph a Deo fuit B. Virgini datus in adjutorium simile Virgini, ut in lib. II. tract. II. probavimus; maxime quoad dona, et virtutes concernentes communem matrimonii convictum cum Virgine, ut probat Isolanus, II. p. cap. IV. per totum; sed ad hunc effectum nimium pertinebat extinctio vel ligatio fomitis in Joseph, ut Deus, a quo cœleste hoc matrimonium fuit particulatiter ordinatum, ut in lib. II. tract. II. diximus, attingendo a fine usque

Josepho fuit extinctus fomes, aut saltem ligatus

ad finem, disponderet omnia suaviter. Sed B. Virgini fomitem extinctum fuisse in 5. conclusione præcedenti probavimus; ergo in Joseph fuit extinctus, aut saltem ligatus. Et confirmatur: quia B. Virgo vitam acturam erat cum sanctissimo Joseph, et non utcumque, sed tam familiariter, ut a quotidiano viri conspectu domesticoque convictu se minime abstinere; immo illum et comitem et socium in convivio continuum haberet: is enim duxit illum in Ægyptum, et ab Ægypto reduxit, solusque cum sola tam longinquam et tam secretam vitam confecit, nullumque periculum in suo purissimo cælibatu vereretur. Nec dubium prorsus, quin castissimus et sincerissimus amor ex mutuis illis vitæ communis officiis, atque obsequiis magis magisque fuerit indies confirmatus, et ad commodiorem Christi pueri educationem magnum fructum attulerit. Quid autem illi metuerent, cujus incontinentiæ periculo subjacerent, tam firmis et solidis divinæ gratiæ præsidii communiti, ut lex carnis et effrænis concupiscentia sanctum et divinum in illis amorem nulla ex parte imminueret, atque labefactaret? Propter quæ P. Canisius, loco nuper citato, ita concludit: «De Joseph sane scribit Gerson in hoc justo et æque casto viro peccati originalis fomitem, vel extinctum, vel depressum fuisse, sed et prorsus decuisse, ne præstans Virginis forma et cohabitatio familiaris ipsum ad libidinem sollicitaret, ac aliqua ex parte commoveret.» Quamvis decor eximius et admirabilis Mariæ nullum ad fœdam carnis concupiscentiam incitabat, ut in lib. II. tract. x. diximus.

Secundo probatur. Quia originalis peccati effectus quamprimum apparuit in motibus concupiscentiæ inordinatis, ut patet Gen. II. v. 25. et cap. III. v. 7. ubi cum primi parentes in statu originalis justitiæ essent nudi, non erubescabant, ibi: *Erat autem uterque nudus, Adam scilicet et uxor ejus, et non erubescabant*; ubi Glossa interl. «Uterque erat nudus velamine simplicitatis, et non erubescabant: quia nullum motum carnis sentiebant.» Et Glossa ordinaria ex D. Augustino. «Corpora vero duorum hominum in paradiso nuda erant, neque erubescabant: quia nullam legem in membris senserant legi mentis repugnantem, quæ inobedientiam secuta est. Nihil putabant velandum, quia nihil senserant refrænandum.» Et Lyra: «Istud contingebat ex conditione status innocentiae: quia nullus motus inordinatus pote-

rat contingere in membris genitalibus, neque inhonestas in aliis partibus, durante illo statu, et ideo nuditas quarumcumque partium corporis non erat causa erubescentiæ.» Amisso vero per peccatum innocentiae statu, cognoverunt se esse nudos; ibi: *Comedit, deditque viro suo, qui comedit, et aperti sunt oculi amborum. Cumque cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus et fecerunt sibi perizomata*; ubi Glossa interlinearis. «Aperti sunt oculi amborum ad concupiscentiam, et cogitationem bestialis motus. Consuerunt folia, id est, opera mendacii, quæ pruritum carnis et libidinis ardorem significant.» Et Glossa ordinaria ex D. Chrysostomo, hom. 16. in Genes. «Cum audieris quod aperti sunt oculi eorum, cogita hoc, quod fecit illos postea nuditatem sentire, et auferri gloriam illam, qua ante esum fruebantur.» Et Lyra: «Fecerunt sibi perizomata, id est, succinctoria circa lumbos, quasi pudendorum velamen: partes enim inferiores corporis sunt magis erubescibiles, et maxime genitalia: quia magis moventur contra imperium rationis, propter quod nominantur pudenda, propter quod etiam Adam et Eva absconderunt se a præsentia Domini.» Qua ratione, licet peccatum primorum parentum fuerit inobedientia et superbia, ut ex S. Augustino, lib. de vera religione, cap. III. docet S. Thomas, 2. 2. quæst. CLXIII. art. I. et II. et in responsione ad 1. et 2. argumentum articuli primi; medicina autem circumcisionis apposita fuit in membro generationis: quia peccatum originale maxime apparet in illa parte, et illa parte transfunditur, ut docent D. Augustinus, lib. XIV. de Civitate Dei, cap. xv. et D. Bernardus, sermone I. de Circumcisione, et ad debilitationem concupiscentiæ in membro illo, secundum D. Thomam, 1. 2. quæst. CII. art. I. ad 1. in 2. ratione.

Sed in B. Virgine et in sanctissimo Joseph ita relucebat in omni pudore et honestate effectus originalis justitiæ per dona gratiæ et divinum auxilium, ut diximus, quod non solum eorum pulchritudo non esset malorum incentivum, quin potius inhonestos componebant, ut de B. Virgine loquens dixit optime D. Bernardinus Senensis, tom IV. sermone XIX. 2. parte principali, his verbis: «Nam pulchrior Domina mundi fuit dulcis Virgo Maria, et sui actus et gestus corporis sui benedicti erant ita pudici, graves, et honesti, quod nullus hominum videns eam,

In eximia puritate Virginis et Joseph, originalis justitiæ effectus enitebat.

nedum movebatur ad aliquam malam cogitationem, sed si quem malum sensum carnalitatis habebat, subito ab eo cadebat.» De quo latius egimus in II. lib. tract. x.

Josephus habuit virginitatem, et puritatem angelicam.

Sanctissimum autem Josephum in gradu excellentiori angelicam virginitatem habuisse testatur Isolanus, I. part. cap. XIII. in hæc verba : « Amplius dixerim Josephi virginitatem fuisse nobiliorem, gratiorem, utiliorem, gloriosiore, ac mirabiliorem, quam fuerit Angelorum virginitas; nam Angelorum virginitas et castitas est a natura, sancti vero Joseph a gratia; ergo nobilior. Item Angelorum necessaria; hæc vero voluntaria; ergo gratior. Præterea Angelorum castitas non est meritoria, hæc vero est; ergo utilior. Item Angelorum est in natura impassibili; hæc autem in carne fragili; ergo mirabilior. Est denique perfectior virginitas S. Joseph; quia in anima et corpore, illa vero in spiritu tantum.» Quod quidem comprobatur ex D. Ambrosio, libro de viduis. « Supergreditur, inquit, virginitas conditionem humanæ naturæ, per quam homines Angelis assimilantur. Major tamen est victoria virginum, quam Angelorum: Angeli enim sine carne vivunt, virgines vero in carne triumphant.» Et quod perfectissimam puritatem, honestatem, et angelicam sanctissimi Joseph virginitatem mirabiliter commendat, est pia admodum, et subtilis consideratio M. Hieronymi Gratiani, libro IV. de S. Joseph, cap. II. prope finem, dicentis, quod cum B. Virgo pro more virginali turbata fuerit in conspectu et Angeli annuntiatione, ut Luc. II. dicitur: *Turbata est in sermone ejus*; nullibi legitur, neque turbatam fuisse, neque primum motum habuisse, quod in tam diuturna et assidua, secreta et peculiari familiaritate posset vel minimum inconueniens resultare.

Extinctio fomitis in Virgine et Joseph ratione probatur.

Ergo sicut in B. Virgine extinctum fuisse fomitem probavimus in 5. conclusione; ita etiam in B. Josepho extinctum fuisse, vel ad minus ligatum est concedendum, cum sit firmum argumentum ab effectu ad causam, ut supra in hoc tractatu probavimus. Nam, ut ait Sapiens, Proverb. VI. v. 27. *Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur palmæ ejus?* « Appetitus enim, ait P. Suarez, tom. II. in 3. part. quæst. XXVII. articulo III. ad 6. disput. 4. sect. 5. post medium, de se naturaliter operatur circa objectum applicatum,

nisi per actualem motionem a superiori potentia contineatur, quam naturalem inclinationem et efficaciam non videntur soli habitus posse impedire: nam sicut vitia non sufficiunt ad tollendam inclinationem ad bonum, ita neque virtutes, licet perfectissimæ sint, possunt tollere naturalem inclinationem appetitus ad sensibilia, quæ interdum rationi repugnant, et ad illa nonnunquam movebitur, nisi aliunde præveniatur.» Ut ergo hæc difficultatis occasio in B. Virgine et in sanctissimo Joseph in totum suaviter cessaret, conveniens admodum fuit, quod in eis fomes extingueretur per habitus et virtutes perfectas, et per divinam gratiam excitantem, prævenientem et adjuvantem, ut supra in 3. suppositione diximus; ut sic maximum donum hoc B. Virgini propter Christum fuerit concessum; Josepho autem propter Virginem et Christum, ut esset adiutorium simile sibi: quia, sicut ait Gerson, sermone de Nativitate Virginis: « Filius Dei Jesus noluit nasci, ita neque nutrirī, nisi a puritate virginali.»

Quo etiam pertinet illud Cantic. VI. *Dilectus meus pascitur inter lilia*; ubi Rupertus: « Has duas personas Mariam et Josephum præ aliis recte vocari, et esse lilia, ob virginales nempe nuptias et castissimam cohabitationem.» Et confirmatur; quia si Christus Dominus tot ac tam heroicas virtutes, et incomparabilem sanctitatem Josepho donavit, quod ex Orientalibus refertur ab Isolanus, IV. part. cap. IX. Christum Dominum cum discipulis suis de B. Josepho agentem, sic fuisse locutum: « Ego conversatus sum cum Josepho in omnibus, sicut si essem filius ejus, et eram per omnia sicut ipse, excepto peccato; et vocabam Joseph patrem, et ipse vocabat me filium suum. Et ego obediēbam matri meæ et Joseph in omnibus; neque unquam transgressus fui verbum eorum, sed eram subditus illis, sicut filii parentibus, et diligebam Joseph valde sicut pupilam oculi mei. « Quid rogo cum his non donavit? Quid quæso cum his non concessit? Aut quæ ratio ad non concedendam fomitis extinctionem poterit excogitari?

Tertio probatur. Quia Virgo sanctissima est castellum divinum, in quod ingressus fuit Jesus, Luc. X. castellum enim a castitate dicitur, quasi castum lilium, ut Glossa ordinaria ibi. Unde D. Bernardus, sermone 2. de Assumptione, in principio, ait: « Quid introisse eum dicimus in castellum? etiam in

angustissimum virginalis uteri diversorium intravit.» In custodem fidelissimum hujus castelli cœlestis datus fuit B. Joseph, ut contra Helvidium testatur D. Hieronymus, dicens : «Joseph potius custos Mariæ fuit, quam maritus;» intelligens prout maritus includit actum matrimonii consummati, ut in II. libri tractatu III. explicuimus : commisit enim omnipotens Deus curæ fidelissimi et prudentissimi Josephi illam, qua sanctionem nullam unquam habuit Deus, hujus viri fidei creditur a Deo, ut optime Capitefontium, archiepiscopus, libro de virginitate Mariæ, in illa verba : *Joseph autem cum esset justus*, Matth. I.

Cujuscumque autem castelli custos, maxime a rege constitutus, debet esse nobilis, et non utcumque ex parte patris tantum, qui fidalgus nominatur, sed absolute et simpliciter ex utroque latere, paterno scilicet et materno, qui proprie, et simpliciter nobilis, et generosus nuncupatur, ut habetur in lib. VI. et VII. titulo XVIII. part. 2. ibi : «El Alcayde sea fidalgo derechamente de parte de padre, et de madre.» Ubi Gregorius Lopez, verbo, De buen linage, et verbo, Ensulugar, id explicat, et in I. III. titulo XXI. part. 2. ibi : «Mager la madre sea villana, e el padre fidalgo : fijo dalgo es el fijo, que de ellos naciere. E por fijo dalgo se puede contar, mas no por noble, ut ibi explicat Gregorius Lopez, verbo, Mas no por noble. Si ergo castelli cujuscumque custos tanta et tam absoluta debet nobilitate pollere, ut in nullo sit tributis serviens, ut modo diximus, cur B. Joseph a Deo castelli virginalis custos effectus, et a nobilissima et regali progenie descendens, ut in libri I. tractatu v. diximus, relinqui debuerat sub gravi fomitis onere gemens cum D. Paulo, *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* II. Corinth. XII. v. 6. et 7. et ad Rom. VII. v. 24. Absit hoc, quin potius omnino liber per ejusdem fomitis extinctionem.

Quarto probatur. Paradisus fuit typus B. Virginis, ut probat D. Augustinus dicens : «Virgo Maria paradisus dicitur, in ejus medio positum est lignum vitæ, ejus foliis sanantur infirmi, ejus odor vivificat mortuos, ejus sapor dulcorat amaros, ejus umbra refrigerat miseros, ejus aspectus lætificat Angelos.» Et D. Bernardus, sermone de Nativitate Mariæ : «Hortus plane deliciarum, ait, est Maria, quia non solum afflavit veniens, sed etiam perflavit super-

veniens Auster ille divinus, ut undique fluant aromata illius.» Et D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. IX. post medium : «Locus, quo Maria concepit corporaliter, est uterus Mariæ, de quo accipi potest illud Genes. II. *Fluvius egrediebatur de loco voluptatis*. Jesus Christus de utero Virginis ad irrigandum paradisum. Paradisus specialis est Maria, universalis est Ecclesiastici felix irrigatio utriusque paradisi, per fluvium ventris Mariæ, Jesum Christum, qui ait : *Dixi, irrigabo hortum plantationum mearum.*» Eccli. XXIV. v. 42. Et ex D. Damasceno, sermone de Annuntiatione Mariæ, tradit P. Canisius, libro I. de Virgine, cap. VI. prope finem : «Maria est locus voluptatis, in quo delicias deliciarum Deus ipse cumulavit, neque ut in cœlo apud Angelos pravitatem reperit : locus, inquam, de quo fons ille debebat ascendere, qui universam terræ superficiem irrigaret. Hic paradisus singulari cura a Deo plantatus, in quo nihil lethale, nihil noxium, nihil spinis obductum, sed omnia suavia, lenia et salutaria; paradisus, inquam, generis omnis floribus pulcherrimis exornatus, quibus apis illa cœlestis, hoc est, incarnata sapientia, ibidem habitans pasceretur, et quem angelicum præsidium undique cingeret ac muni- ret, et in ejus medio lignum vitæ primum inveniretur, ac mirabiliter operaretur.»

Et quemadmodum ad illius terrestris paradisi custodiam collocavit Deus Cherubim, et flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ, ut habetur Genes. III. in fine; sic etiam ad custodiam et solatium hujus cœlestis paradisi Mariæ elegit, et posuit B. Josephum, ut optime Isolanus, III. part. capite XXII. dixit, his verbis : «O anima, corde vigila meditando Josephi gesta, ac veritate cogente, Cherubim illum fuisse clamabis. Memento sacræ seriem Geneseos asserentem Deum posuisse Cherubim, qui paradisi terrestris custos foret, atque servator. Reminiscere quoque Virginem matrem paradisi typo signatam, et Christum lignum esse vitæ, *quod plantatum est secus decursus aquarum.* Psalm. I. v. 3. Porro si isthæc exploratæ creduntur veritatis, cur non Joseph Cherubim asseverandus est, qui et Virginis sanctissimæ et Christi custos a Deo immortaliter positus fuit?» Quid, obsecro, cum cœlesti paradiso Mariæ? Quid quaeso, cum ejus custode Cherubim Josepho incentivi fomitis tyrannides, aut ejus aliquod vestigium? Cum ergo fomes a D. Paulo peccatum nomi-

netur, dicens ad Romanos VII. v. 17. *Quod habitat in me peccatum*; ubi Glossa interlin. « id est, fomes peccati : » certe si hic peccati fomes quæretur in Josepho et multo minus in Virgine non invenietur. Poteritque Deo gratias agens merito decantare quod diximus in 7. conclusione : *In te confirmatus sum ex utero, de ventre matris meæ tu es protector meus, in te cantatio mea semper*, Psalm. LXX. v. 6. Gradum faciamus jam ad mentis puritatem Jesu, Mariæ, et Josephi enucleandam.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS IV.

De admirabili et summa mentis puritate, et cordis munditia Jesu, Mariæ et Joseph.

Cum in tract. I. II. et III. præcedentibus actum sit de immunitate Christi Domini ab omni peccato et fomite, et de præservatione B. Virginis ab originali peccato, et de extinctione fomitis in ipsa sua conceptione : et de sanctificatione sanctissimi Joseph in utero matris, de repressione fomitis, de confirmatione in gratia et de liberatione ab omni peccato mortali; visum fuit consequenter agere de eorum sigillatim eximia puritate et munditia. Quæ, ut statim probabimus, causatur et intenditur per recessum a contrario contagionis peccati, et cujuscumque inquinamenti.

Cordis munditiam, et mentis puritatem describunt D. Bernardus, sermone 1. ex parvis, post med. et super Cantic. quem refert D. Bernardinus Senensis, tom. III. sermone VII. de munditia cordis, articulo 1. cap. 3. in fine, in hunc modum : « Puritas autem est, ut quidquid agitur, aut ad utilitatem proximi, aut ad honorem fiat Dei. Maxime autem exhibenda est proximo : quia Deo manifesti sumus, proximo autem non possumus, nisi quantum illi cor nostrum ape-

rimus. » Et vir plane spiritualis Seraphinus Firmianus, libro Opusculorum, in opusculo de speculo interno, c. x. clarius etiam describit in hunc modum : « Jam quid sit puritas, seu munditia cordis declaro ; ubi quidquam sit cæno oppletum dici non potest mundum ; at si omni depurgetur macula et sorde, dicitur mundum : si vero et pingatur, in aureturve totum, non aufertur, immo augetur ejus munditia. Ita fundus noster ubi immundis oppletur cogitationibus, vel pecuniæ, vel luxuriæ, vel iracundiæ, inconsultarumque dijudicationum, dici potest immundus ; at ubi dulcem in se pingit Christi passionem, sanctorumque memoriam præteritorum, proponitque velle perfectam acquirere humilitatem et invictam patientiam, fit pulcher, purus, et mundus. » Unde idem D. Bernard. in sententiis apponit tria requisita ad puritatem consequendam in hæc verba : « Tria sunt necessaria puritati, integritas actionis, simplicitas intentionis, tranquillitas devotionis. » Et statim ostendit ipsius puritatis effectus, dicens : « Puritas tria confert, spiritum libertatis, gaudium securitatis et fortitudinem charitatis. » Et D. Bonaventura, opusc. Mediationum vitæ Christi, cap. XVII. in principio, eodem intentu ait : « Puritas utique est nimium peroptanda, eo quod in se omnes virtutes quodammodo comprehendit : continet enim charitatem, humilitatem, patientiam et cæteras virtutes, et remotionem omnium vitiorum ; quia cum vitiis, vel cum defectu virtutis non stat puritas cordis. Et propterea in collationibus sanctorum Patrum traditur, quod totum exercitium monachi debet esse ad cordis puritatem habendam : hæc enim est, per quod homo meretur videre Deum, dicente Domino in Evangelio, Matth. v. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*; et secundum Bernardinum : Qui clarius est, ille Deo propinquior. » Apud Deum enim mentis puritas in magno habetur pretio, ut scripsit D. Gregorius Nazenzensus, in epistola ad B. Gregorium Nyssenenum, in medio : « Neque enim, inquit, quidquam apud Deum, qui purus est, pluris habetur, quam puritas, aut certe purgatio. » Et ideo puritas mentis maximo conamine, et tota mentis acie procuranda est, ab his præcipue, qui ad perfectionem anhelare contendunt, ut docuit Albertus Magnus, lib. de adhærendo Deo, cap. v. his verbis : « Si igitur recto, et securo tramite, ac breviter ad finem beatitudinis viæ et patriæ, gra-

Quid sit puritas mentis; quomodo acquiratur, et qui sint ejus effectus.

tiae et gloriae pervenire desideras et satagis, tunc intenta mente sedulo aspira ad perpetuam cordis munditiam, et puritatem mentis, ac sensuum tranquillitatem. » Et statim apponit modum ad hanc puritatem perveniendi, dicens : « Cordis affectum recollege, et jugiter defige sursum in Dominum Deum, et inter hæc abstrahe te a familiaribus tuis, et ab hominibus omnibus, in quantum in te est, et negotiis hujusmodi propositum tuum impediens, semper captans opportunitatem, ubi et quando possis locum, tempus et modum reperire quietis, ac contemplationis carpens silentii secreta. »

Nec mirum profecto, quod ad pretiosam hanc puritatis margaritam capessendam, hæc et alia exigantur difficilia, quandoquidem D. Basilius, in regulis fusius explicatis, responsione 5. et sermone de institutione monachorum, et Cassianus in collatione 1. affirmant, spiritualium et religiosorum scopum esse mentis puritatem, in hæc verba : « Finis regnum Dei, seu cælorum regnum est, destinatio vero, id est, scopus, puritas cordis, sine qua ad illum finem impossibile est quempiam pervenire. » Et in eadem collatione 1. cap. 6. inquit Cassianus : « Perfectio statim nuditate, aut privatione omnium facultatum, seu dignitatum abiectione non contingit; sed cordis puritate, hoc est, corde intacto a cunctis perturbationibus. » Et præstantius D. Bernardus, lib. de conversatione ad Cler. cap. 25. id explicat, dicens : « Interdum tamen corporeus oculus, non adhuc festuca manente, sed jam sublata vel exsufflata, aliquandiu caligare videtur. Quod quidem in interiori oculo sæpius experitur : neque enim, ubi ferrum extraxeris, continuo vulnus redditum est sanitati; sed tunc primo necesse est adhibere fomenta, et operam dare curationi. Nemo ergo sentinam ejiciens mundatum se protinus arbitretur, quinimo noverit se multis purificationibus egere, nec modo lavandum aqua, sed et purgandum, et examinandum igni, ut dicat : *Transivimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in refrigerium.* Psalm. LXV. v. 12. Gradus autem et transmutationes, quibus ad hanc mentis puritatem pervenitur, posuit in particulari Cassianus, lib. IV. Institutionum, cap. XLIII. in hunc modum : « Accipe paucis ordinem ad summam perfectionem. Principium nostræ salutis, sapientiæque secundum Scripturas, timor Domini est. De timore Domini nascitur compunctio salutaris; de compunctio-

ne cordis procedit abrenuntiatio, id est, nuditas, et contemptus omnium facultatum; de nuditate humilitas procreatur; de humilitate mortificatio voluntatum generatur; mortificatione voluntatum extirpantur atque marcescunt vitia universa; expulsionem vitiorum virtutes fructificant atque succrescunt; pullulatione virtutum puritas cordis acquiritur; puritate cordis apostolicæ charitatis perfectio possidetur. » Unde recte dixit Albertus Magnus, lo. cit. « Cordis puritas inter omnia exercitia spiritualia quodammodo sibi vendicat principatum. » Ut merito sanctus postulaverit David, Psalm. L. *Cor mundum crea in me, Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis.*

Magna quidem res, multumque difficilis, consecutio puritatis, ut vidimus, præmium tamen illi correspondens excellit nimium, dicente Domino, Matth. v. *Beati mundo corde : quoniam ipsi Deum videbunt.* Ubi S. Thomas non solum de visione divina in patria, sed etiam in via, interpretatur in hunc modum : « *Beati mundo corde : quoniam ipsi Deum videbunt.* Potest intelligi de visione viæ: sancti enim, qui habent cor repletum justitia, vident excellentius quam alii, qui vident per effectus corporales. » Et subdit rationem, dicens : « Quanto enim affectus sunt propinquiore, tanto Deus magis cognoscitur per illos; unde sancti, qui habent justitiam, charitatem, et hujusmodi effectus, qui sunt simillimi Deo, cognoscunt magis quam alii. » Et idem D. Thomas, 1. 2. quæst. LXIX. articulo 11. ad 3. in fine, brevius sic docet : « In hac etiam vita purgato oculo, per donum intellectus, Deus quodammodo videri potest. » Et Dominicanæ familiæ Religiosus, et rebus divinis maxime deditus Henricus Susonius, in dialogo inter sapientiam et ministrum, cap. 9. ad finem. ad hoc consequenter ait : « Purissimi, ac æternitati simillimi, illi nimirum qui ab omni medio et vitio, quantum maxime fieri potuit, sese expediverunt, qui rarissimi sunt, fruuntur hac beatitudine viæ. » Et Seraphinus Firmianus, in libello de interna oratione, c. 3. ante medium, hoc confirmat dicens : « Sancto hoc orationis exercitio fides certificatur; quoniam ex attenta Incarnationis, Passionisque Christi meditatione, mens, experientia teste, trahi se sinit in Deum, ubi conquiescit: itaque Christum verum esse Deum cognoscit, qui solus est finis nostræ voluntatis. Pariter roboratur et spes, propterea quod ex assidua cum Deo collo-

Scopus vitæ
spiritualis
est puritas
mentis.

Puritatis
præmium,
videre Deum,
non solum in
patria, sed
quodammodo
etiam in via.

cutione oritur in anima familiaritas, quæ fiduciam parit, uti experientia videmus eos, qui mutua utuntur consuetudine, facile invicem præfidere. Ita et succenditur charitas : Deo enim, qui ipsa est charitas, adhærescendo necesse est eo magis ejus igne participemus, quosæpius ac ferventius ipsi orando intime unimur. »

Quotuplex sit
puritas
mentis:

Pro clariori hujus tractatus intelligentia, scire oportet mentis puritatem tripliciter reperiri posse. « Prima est, omnimoda munditia, et impossibilis immunditia, quæ soli Deo convenit; cujus natura sola est impeccabilis. Secunda est, confirmata munditia, quæ in beatis solis perfecte invenitur. Tertia est stabilis justitia per donum singulare. Et hæc triplex, aut per singularem sanctificationem, ut in B. Virgine, quæ per præservationem in conceptione sua fuit munda, et in justitia stabili in perpetuum firmata. Secunda est per Spiritus sancti missionem, sicut Apostolis evenit. Tertia est per Spiritus sancti continuam habitationem, sicut accidit plurimis, qui gratiam baptismalem mundam custodierunt. Possumus quartum genus addere puritatis, quæ est actualis immunitas ab omni mortali, quæ quidem omnibus existentibus in gratia Dei convenit. » Has omnes distinctiones assignavit Isolanus, III. part. c. II. de dono puritatis, in principio.

Christus Dominus fons puritatis.

Sit ergo prima conclusio : « Christus Dominus, qui *candor est lucis æternæ, et speculum sine macula*, Sap. VI. v. 26. est fons puritatis, et purificationem venit facere delictorum, ut tradit D. Bernardus, sermone 3. de Purificatione Virginis, in principio : fuit enim ex sua natura liber ab originali peccato, et consequenter a peccati fomite, ut in hujus libri III. tract. III. diximus, in quo non est nobis immorandum.

Maria summam puritatem sub Deo habuit.

Secunda conclusio. B. Virgo habuit perfectam et summam sub Deo puritatem. Ita D. Anselmus, lib. de conceptu Virginis, ca. 18. « Decuit, inquit, ut Virgo, quam Deus unigenito Filio suo præparavit in matrem, ea puritate niteret, qua major sub Deo nequit intelligi. » Cujus rei rationem reddit S. Thomas, in 1. d. XVIII. quæst. II. art. IV. ad 3. et d. XLIV. artic. III. ad 3. sic dicens : « Puritas intenditur per recessum a contrario, et ideo potest aliquid creatum inveniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit; et talis fuit puritas B. Virginis, quæ a pec-

cato originali et actuali immunis fuit, et ideo pervenit ad summum puritatis; fuit tamen sub Deo, in quo nulla est potentia deficiendi quæ est in qualibet creatura, quantum in se est. » Virgo enim sanctissima perfecte recessit ab omni contrario, non solum ab omni peccato originali et actuali, mortali et veniali; sed etiam ab omni imperfectione et defectu, correspondens integre omni divinæ motioni et gratiæ, ut in II. libri tract. VI. probavimus; semper enim B. Virgo movebatur ad motum divinæ voluntatis facta in omnibus Spiritus sancti umbra, juxta illud Luc. I. *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Umbra, teste Aristotele, Problem. IV. et XII. sect. 13. causatur ex præsentia lucis, et alijus corporis densi. Et ad nostrum peculiare propositum D. Gregorius, in Morabilibus, et D. Bonaventura, lib. I. Pharet. cap. IV. in principio, sic dicunt : « Quia umbra non aliter exprimitur nisi per lumen et corpus, virtus Altissimi obumbrabit Mariæ; quia in ejus utero lux incorporea corpus sumpsit, ex qua videlicet obumbratione omne in se refrigerium mentis accepit. » Unde quemadmodum umbra non movetur, nisi ad motum corporis; ita B. Virgo mota semper fuit in omnibus ad nutum divinæ voluntatis: vulgare est enim optimæ et salutari arbori adhærentem, optimæ et salutari umbra protegi. B. autem Virgo semper Christo adhærebat, et sub ejus umbra morabatur, et de fructuum ejus dulcedine alebatur, ut ipsa dicit Cant. II. v. 3. *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo*; et sic omni divinæ motioni integre correspondit.

Cui debite applicatur illud Sap. VII. *Est enim hæc speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum luci comparata invenitur purior*, juxta explicationem D. Bonaventuræ, in Speculo Virginis, c. 3. sic dicentis : « Mariæ est purior sole : quia superat corporalem, immo etiam spiritualem, id est, angelicam creaturam. » De quo in hujus lib. III. tract. I. diximus : « Quia, secundum D. Thomam, opusc. VIII. beata Virgo excessit Angelos in tribus, in quibus Angeli excedebant alios homines, scilicet in plenitudine gratiæ, familiaritate Dei, et puritate. » Super quo D. Bernardus, sermone 4. de Assumptione, sic exclamat : « Quæ vel angelica puritas virginitati illi audeat comparari, quæ digna fuit Spiritus sancti sacrarium fieri, et habitaculum Filii Dei? » Et doctissimus, devotissimus,

et de B. Virgine maxime bene meritis Dionysius Carthus. in opusculo de vita solitarii art. 7. ad finem, sic ait: « Fateor, si linguis Angelorum et hominum; hoc tamen fari non possent. Per incomparabilem ergo excellentiam omnis inerat Mariæ gratia: enim vero quanta ei decebat carnis munditia, cujus erat portio superpulchræ Deitati hypostatice unienda? Quanta cordis serenitas, cujus speciem atque decorem etiam ipse Deus concupivit? Quanta demum humilitas, ad quam se tam ineffabili dignatione, æterna illa, in-circumscrip-tibilis, atque perfecta majestas inclinans descendit, cui Deus subdi disposuit omnique suæ creaturæ præferre decrevit? Si non fuisset omnium creaturarum humillima, nunquam utique facta fuisset universarum altissima. » Quod accedens ad cor altum et mentis elevationem considerans S. Epiphanius, lib. de laudibus Virginis, sic exclamavit: « O beata Virgo, columba pura, et sponsa cœlestis Maria, cœlum, templum, et thronus divinitatis, quæ coruscantem cœlo et terra solem habes Christum; nubes lucida quæ fulgur de cœlo lucidissimum, ad illuminandum mundum deduxisti Christum. Nubes cœlestis, quæ tonitrum Spiritus sancti in se ipsa reconditum deduxit in mundum, et imbrem Spiritus sancti in universam terram ad producendum fidei fructum cum impetu dimisit. » Et S. Ephrem Syrus, in oratione de laudibus Deiparæ: « Intemerata, prorsusque pura Virgo Deipara regina omnium. » Et tandem participative ad similitudinem Filii sui ipsa: *Candor est lucis æternæ, et speculum sine macula*, ut in hujus III. libri tractatu III. probavimus.

Tertia conclusio. Puritas, et munditia sanctissimi Joseph proximior et similior fuit puritati et munditiæ B. Virginis. Ita Gerson, sermone de Nativitate Mariæ, in exord. consid. 1. « Sicut decuit, inquit, ut Maria tanta puritate niteret, qua sub Deo major nequit intelligi, ut S. ait Anselmus, ita decuit, ut S. Joseph tanta prærogativa polleret, quæ similitudinem et convenientiam exprimeret talis sponsi ad talem sponsam, *de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*, et, ut potest colligi ex Matt. I. B. Joseph fuit super omnes homines. puros similis Virgini gloriosæ. » De quo latius diximus in hujus III. libri tract. II.

Probatur primo, quia puritas causatur per recessum a contrario, id est, ab omni contagione et immunditia, ut ex D. Thoma pro-

bavimus, in conclusione 2. præcedenti. Sed sanctissimus Joseph per sanctificationem in utero, per extinctionem, sive fomitis repressionem, et per confirmationem in gratia recessit ab omni mortali peccato, ut in hujus III. lib. tra. II. et III. probavimus, et hoc ut idoneus sponsus B. Virginis, et Christi pater putativus, secundum æternam Dei electionem, idoneus inveniretur: ergo ejus puritas maxima fuit, et puritati B. Virginis simillima, ne impari conjungeretur.

Secundo probatur ex Isolano, III. p. cap. XI. « Quia ubi omnimoda causa conservandi, et augendi puritatem, ibi puritas magis conveniens censenda est; sed hoc fuit in B. Joseph post B. Virginem propter conversationem cum eadem, et cohobitationem cum Christo, in Josepho ergo ponenda est puritas proximior puritati B. Virginis: quia possibilis, conveniens, et rationabilis. Hæc ratio vim habet a Psalm. XVII. v. 26. *Cum viro innocente innocens eris*. Laudatur et merito puritas patriarchæ Noë: quia semel cum eo locutus est Deus, Genes. VI. laudatur puritas Abraham: quia præcepit ei Deus exire de terra sua, Genes. XII. laudatur puritas Jacob: quia semel vidit Deum innitentem scalæ, Genes. XXVIII. laudatur puritas Moysi: quia cum Deo amice loquebatur, Exod. XXXIII. v. 11. laudatur puritas Samuelis: quia Deus vocavit, et excitavit eum dormientem, I. Reg. III. laudatur puritas David, propter abundantiam Spiritus, et quia secundum cor Dei, I. Reg. VI. laudatur puritas prophetarum: quia sub diversis figuris Deum viderunt, unde Videntes fuerunt appellati; laudatur puritas Marthæ, Magdalenæ et Lazari: quia Christum hospitio receperunt, Luc. X. laudatur puritas apostolorum: quia eum viderunt, audierunt, et doctrinam ejus receperunt, et prædicaverunt; quanto ergo magis encomiis exaltari debet puritas nostri Joseph, qui per tot curricula annorum cum Christo Domino et Deipara tam familiariter fuit conversatus? Nam si ex consortio sermonis Domini facies Moysi splendore cornuta erat, ita ut non possent intueri filii Israël, ut habetur Exod. XXXIV. v. 29. quanto magis puritas sancti Joseph ex tam antiqua et frequenti communicatione, et familiari consortio cum Christo et Virgine irradiaret et splenderet? Quod, teste Clemente Alexand. lib. VI. Stromat. quotidie experimur in his, qui per frequentem et flammigeram communicationem, ad Deum accedentes in dies ma-

Josephi puritas aliorum puritati conferitur, et præfertur.

Josephi puritas maxima post Virginem.

Joseph ab omni impuritate recessit.

gis illuminantur. Gravissima Clementis Alexandrini verba sunt hæc : « Certe sicut Mosis ex justa operatione, et ex ea quæ continenter ei intercedebat cum Deo loquente consuetudine, vultui insidebat glorificata quædam coloris species, ita etiam justæ animæ divina quædam vis bonitatis inhærens per inspectionem, prophetiam, et administrantem operationem, quasi intelligentis illuminationis perinde atque calor solaris imprimat quoddam apertum justitiæ signaculum, lucem animæ unitam per charitatem, quæ nullo spatio disjungitur, quæ Deo afflat, et Deo afflatur. »

Josephi puritas probatur ex ordinatione ad Christum.

Tertio probatur ex eodem Isolano, hoc argumento : « Ordinatus ad educationem et paternitatem Christi habuit puritatem proximior post B. Virginem : sed B. Joseph fuit ejusce conditionis puritas : ergo illius proximior fuit puritati B. Virginis. Prima evidens apparet : quia posita causa ejusdem rationis, videtur idem effectus consequi, et effectus magis est talis, quanto causæ proximior. Itaque Virgini si beatissimæ concessa est puritas in summo, quia immediatius ordinata est ad Christi humanitatem, ergo cum Joseph post B. Virginem fuerit immediatior cæteris ordinatus ad Christum, puritas ejus recto gradu sequi debet puritatem B. Virginis. » Quod satis confirmatur ex his, quæ diximus in II. libri tract. ix. de majori propinquitate B. Josephi ad duo gratiæ principia, Christum scilicet et Deiparam.

Maria et Joseph in puritate æquiparantur.

Quarto probatur : quia si carnem utriusque B. Virginis et B. Joseph attendas, munda est : quia virginitate clarissima, et sic eis tanquam puris Angeli apparebant : si mentem, sancta est ; si mores alterna charitate junctierant ; si vota et opera, puritatem habent : quia propter Christum et cum Christo ; si dignitatem, Virgo mater est Christi Dei, Joseph pater ; ergo B. Virgo et Joseph proximiores videntur fuisse puritatis.

Puritas Joseph ex ejus charitate probatur.

Quinto probatur. Quia cordis munditia claruit in B. Joseph, propter eximiam ejus charitatem, de qua in hoc III. lib. tract. xiii. et xiv. acturi sumus, juxta illud Pauli I. ad Timot. I. *Charitas est de corde puro, et conscientia bona* ; et etiam, quia munditia cordis, ut ait Glossa ordinaria, super illa verba Matth. v. *Beati mundo corde* : « Mundo corde sunt, quos conscientia non arguit peccatorum. » Hæc autem fuit maxima in Joseph in gratia

confirmato, absque fomitis molestia, ut in tractatu præcedenti vidimus : ergo maximam habuit puritatem.

Sexto probatur : quia si reliqui sancti sidera lucentia in perpetuas æternitates appellantur, puro mentis splendore, cum tamen omnes fuerint servi Dei ac famuli : at Joseph filii Dei in sacris litteris pater vocatur, et matris ejus Virginis angelicæ sponsus et conjux existens ; certe non sidus, sed sol candidissima puritate nitens cæterorum lumen sanctorum purissima mente contegens merito dicendus est, dum suæ conjugis intactæ lucem proxime attingit puritatis. Idque non obscure docere videntur nostri Evangelistæ Matthæi verba : *Joseph autem vir ejus cum esset justus*. Justus in omni justitiæ virtute ; justus absolute et simpliciter, non solum post desponsationem cum Virgine ; sed etiam antea, quia verbum generaliter prolatum generaliter debet intelligi, neque ubi lex non distinguit, nos distinguere debemus, ut in l. de pretio. ff. de Publiciana in rem actione, et probat late Everardus in Centuria legali, in loco a generalitate, pag. 32. cum sequentibus : nam si propter justitiam, puritatem et simplicitatem Abel, respexit Deus ad eum et ad munera ejus, Gen. iv. quanto melius, et præstantius accepta habuit, et ostendit non solum munera Joseph, sed etiam domum, verba, actus, mores, simplicitatem, prudentiam, et exercitium ejus manuale, domum ejus sibi habitationem deligens, et se ejus filium putari non effugiens ? Ergo post Christum et Virginem præstantissima excelluit puritate et cordis munditia.

Septimo probatur : « quia D. Joseph terminus fuit omnium Patrum justorum veteris Testamenti, primusque inter Patres novi : ergo illius puritas et justitia censenda est præexcelluisse justitiam et puritatem Patrum veteris Testamenti, ut dixit Isolano II. part. cap. v. et postea III. part. cap. xi. versiculo, Præterea, sic ait : « Joseph terminus fuit veteris Testamenti, B. Virgo principium novi : ergo vicini : igitur similis puritatis. Consequentia probatur : quia omnis lex facta est propter illustrandam puritatem. » Quod ex nostro Evangelio satis constat : nam Evangelista Matthæus terminat librum generationis Jesu Christi ex veteris Patribus in Joseph et Maria, dicens : *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ* ; etc. Et inde etiam originem et principium novi Testamenti exorditur,

Sancti stellæ
Joseph veteris
sol.

Maria et
Joseph finis
veteris Testa-
menti,
principium
novi.

dicens: *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.* Et prosequitur immediate: *Christi autem generatio sic erat: Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph,* etc. juxta quæ B. Virgo, et B. Joseph fuerunt medii inter utrumque terminum veteris et novi Testamenti, utriusque benedictionem participantes, conjungentes matrimonii fecunditatem cum purissima virginitate Deo noviter consecrata, ut in lib. II. tract. VII. per totum probavimus. Et consequenter illis eximie convenit illud Psalm. LXVII. v. 14. *Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in pallore auri.* ubi D. Augustinus et Glossa ordinaria sic interpretantur: « Dormire inter medios cleros est in auctoritate duorum Testamentorum requiescere, et pacifice acquiescere. » Sic autem dormientibus et acquiescentibus promittitur in eodem loco: *Pennæ columbæ deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in pallore auri*, id est, puritas et simplicitas columbæ: *Oculi tui columbarum*, Cant. I. v. 15. et c. IV. v. 1. et c. V. v. 12. et: *Una est columba mea, formosa mea, perfecta mea*, Cant. II. v. 10. et c. VI. v. 8. *Pennæ deargentatæ*, angelicam amborum purissimam virginitatem, et cum Deo in divina contemplatione assiduam communicationem et volatum significant. *Et posteriora dorsi ejus in pallore auri*, id est, superiores partes pennarum, quæ sunt super columbam, deorsum terminantur in perfecta charitate, designata in pallore auri; de quo videndi sunt D. Augustinus, Euthymius, et Lyra, in eodem loco, et S. Thomás, I. Corint. III. lect. 2. in medio. Quæ omnia plenissime adimpleta fuisse in B. Deipara, et sanctissimo Joseph, non est dubitandum, et constat ex his quæ hactenus diximus, et postmodum dicemus.

Fuerunt ergo B. Virgo et B. Joseph inter medios cleros, et inter medios choros veteris et novi Testamenti, ut vidimus, constituentes in terra unum et admirabilem et divinum chorum, pace, amore et charitate concordem, propter similitudinem. Fuit enim Joseph adjutorium simile Virgini, ut in hujus III. libri tract. II. diximus: « Chorus enim, teste D. Isidorus, lib. VI. Etymol. cap. 49. in principio, dicitur a concordia, quæ in charitate consistit; quia si charitatem non habeat, respondere convenienter non potest. » Idemque docent D. Augustinus, super Psal. CXLIX. et D. Gregorius, hom. 8. super Ezech.

et in particulari ad nostrum peculiare propositum P. Joan. Osorius, in concione 1. de S. Joseph, sic optime dixit: « Desponsatio Mariæ cum Joseph a Deo facta est, qui habitare facit unius moris in domo; conveniens autem desponsatio est inter æquales et similes. Sic Genes. II. cum sponsam dare vellet Deus Adamo, ait: *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* Qualis obsecro, quantusque Joseph noster est, qui cum Mariæ Virgine summam habet similitudinem et proportionem? dicente D. Augustino: Sicut in comparatione Dei, nemo bonus, ita in comparatione Matris Dei, nulla invenitur perfecta creatura; quamvis virtutibus eximia comprobetur. Qualis ergo futurus est ille homo in terris, quali gratia ornandus, qui Mariæ propinquissimus, simillimusque futurus est, et cum ea in terra unum chorum facturum, simul oraturum, et simul conversaturum? etc. »

Inter hos medios cleros, inter hos medios choros veteris et novi Testamenti, in hoc uno et divino choro matrimonialis, virginalisque simul conjunctionis, dulci, suavi concentu et melodia canebant adinvicem Maria et Joseph canticum novum virginitatis, veræ maternitatis, et putativæ paternitatis. Præcipue in itineribus ad sublevandum nocturnæ ac difficilis peregrinationis laborem, et ad exhilarandam Virginem et puerum Jesum in sanctissimis ejus brachiis delatum. *Qui consurgens accepit puerum et matrem ejus nocte, et secessit in Ægyptum*, Matt. II. v. 14. B. Joseph devotissime ita concinebat: *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Memor fuit nocte nominis tui Domine; et custodivi legem tuam. Hæc facta est mihi, quia justificationes tuas exquisivi*, Psalm. CXVIII. v. 54. 55. et 56. ubi Jansenius, post D. Augustinum, Theodoretum, Euthymium, Lyranum, et alios, sic interpretatur: « *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ*; adeo enim ardentem legem tuam dilexi, ut etiam in loco, in quo exularem et peregrinari cogerem, propter hostes me persequentes, justissima tua præcepta a me decantarentur, ut horum oblectatione, exilii atque peregrinationis meæ molestiam lenirem, et condulcorarem, ad modum peregrinantium, qui ad levandum laboris et afflictionis suæ fastidium, cantica exhilarantia per viam decantare solent. Nec de die tantum studio legis tuæ tenebar, sed et nocte memor fui nominis tui, Domine, somnum nocturnum memoria tui interruptum. Nocte,

Maria et Joseph cantabant canticum novum, et Angeli eos comitabantur

Maria et Joseph unus chorus in terra.

id est, tentationum tempore, quandoquidem nebulam inferunt, et noctis instar hominibus superveniunt; in hoc sane potissimum necessaria est Dei memoria, quæ recreat, et bono animo esse jubet. *Hæc facta est mihi, quia justificationes tuas exquisivi*, istud nempe, ut mandata tua pro carminibus mihi essent, ut memoria tui, nec nocturno quidam tempore mentem meam desereret, evenit mihi : eo quod mandata tua omni studio quæsierim et cognoscere et adimplere. » Et ingentes Deo reddens grates pro beneficiis receptis, præcipue pro extinctione vel repressione fomitis, et pro confirmatione in gratia ita humiliter concinebat : *In te confirmatus sum ex utero, de ventre matris meæ tu es protector meus : in te cantatio mea semper Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam, toto die magnitudinem tuam*, Psalm. LXX. v. 6. et 8.

Et quia in hoc angelico choro non unius Josephi cantus tantum, qui sincinnium appellatur, sed B. Virginis simul, ut bicinnium nominatur, rogabat Joseph dulcissimam sponsam suam ; ut etiam in terra aliena, et in loco peregrinationis dignaretur cantare de canticis Sion. *Sonet*, dicebat ei, *vox tua in auribus meis : vox enim tua dulcis, et facies tua decora*, Cant. IV. v. 14. Et iterato rogabat : *Quæ habitas in hortis, amici auscultant : fac me audire vocem tuam*, Cant. VIII. v. 13. ubi Rupertus : « Dilectus enim dilectæ dicit : *Quæ habitas in hortis*. Quibus in hortis habitat dilecta ? nisi in amoenitate Scripturarum, in delectatione virtutum pulchre florentium, bene olentium, semper virentium. *Fac me audire vocem tuam*. » Et statim obedientiam præstans humillima Virgo respondit : *Cantabo, et psalmum dicam Domino*, Psal. XXVI. v. 6. et statim suum canticum divinitus repetebat : *Magnificat anima mea Dominum, et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo*, Luc. I. v. 46. cum seq. Quis cœlestes delicias, quis divinas consolationes, quis illustrationes supernas in sanctissimi Josephi purissimo corde, ex B. Deipara virginali cantu excogitare poterit ? « Si vetus illa mater Elizabeth, ut Gerson et Bustus dicunt, IV. p. serm. 12. exclamavit prophetice ad unicam Mariæ salutationem ; si exultavit præ gaudio infans in utero ejus, quid ex continua cohabitatione, et allocutione cum Maria et puero Jesu Joseph acceperit divinæ consolationis et illuminationis dici nequit. Quis det hymnum de canticis Sion, ex Maria suaviter au-

disse in terra aliena ? Quis det eam bajulantem in ulnis speciosum forma præ filiis hominum, quæ blandiebatur arridenti, quæ condolebat vagienti, quæ frequenter tibi viro suo Joseph, bajulandum, fovendum, osculandumque tradebat, vidisse. » Hæc Gerson. De his, et aliis deliciis inter Virginem et Josephum dicemus in hujus libri III. tract. XIV. Et quia amici Angeli eos comitanter auscultabant, præ nimio gaudio et lætitia incredibili elevaverunt vocem suam, ut assolent, juxta illud Psalm. LXVII. v. 26. *Prævenierunt principes conjuncti psallentibus in medio juvenularum tympanistriarum*, ut explicat D. Bernardus, ser. 7. in Cant. in hæc verba. Beatissimam Virginem vocari excellenter tympanistriam docet D. Augustinus, sermone 17. de Nativitate Domini, et tradit P. Canisius, lib. I. de B. Virgine, c. I. « Nam quod psallentibus dignanter admiscere sancti Angeli soleant, quid eo manifestius, quod Psalmista ait : *Prævenierunt principes conjuncti psallentibus in medio juvenularum tympanistriarum* ? Psalm. LXVII. Unde et dicebat Virgo : *In conspectu Angelorum psallam tibi*, Psal. CXXXVII. v. 4. Quo angelico, virginali, et suavi cantu infantulus Jesus nimium delectabatur, juxta Psalm. LXVII. v. 28. *Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu*.

Et nimirum profecto quia B. Virgo et sanctissimus Joseph non solum cantabant quasi canticum novum, sicut cæteræ virgines, de quibus dicitur Apoc. XIV. v. 3. et 4. *Et cantabant quasi canticum novum ante sedem, et ante quatuor animalia, et seniores, et nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati : virgines enim sunt, hi sequuntur Agnum quocumque ierit*. Cujus maximæ prærogativæ rationem reddunt D. Augustinus, lib. de virginitate, c. XXVII. in medio, et D. Thomas, 2. 2. q. CLII. art. 5. ad 3. sic dicentes : « Virgines sequuntur Agnum quocumque ierit ; quia imitantur Christum non solum in integritate mentis, sed etiam in integritate carnis, et ideo in pluribus sequuntur Agnum. Canticum autem novum, quod solæ virgines cantant, est gaudium quod habent de integritate carnis. » Quod conforme est promissioni divinæ, Isa. LVI. v. 5. *Dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus, dabo eis nomen sempiternum, quod non peribit*. Quem locum D. Augustinus, lib. I. de virginitate, c. XXIII. et XXIV.

Mariam et Josephum sequebatur Agnus ; reliquæ vero Virgines ipsum sequuntur Agnum.

docet explanandum esse de his, qui se castraverunt propter regnum cœlorum. Et idem Augustinus, lib. xiv. contra Faustum Manich. in fin. et D. Ambrosius, et D. Gregorius, et D. Basilius, et alii, quos refert Leo Castr. in eodem loco, eundem sensum amplectuntur. Justissime ergo in concilio Telensi, ut habetur in tomo 1. Conciliorum, damnata fuit Joviniana hæresis in hæc verba: «Agrestis enim ululatus est, nullam virginitatis gratiam, nullum castitatis ordinem servare, promiscue omnia velle confundere, diversorum graduum abrogare meritum.» De quo agit D. Thomas, 2. 2. q. CLII. art. iv. sed vere, perfecte, absolute, et simpliciter: quia reliqui omnes virginitatem quidem servarunt, B. autem Virgo et B. Joseph, et virginitatem perpetuo servarunt, et eam communi voto Deo primi consecrarunt, ut in II. lib. tract. vi. per totum, probavimus. Et sic cantabant canticum novum fecunditatis, et virginitatis immobiliter observatæ.

Ex quo etiam alia incomparabilis novitas resultabat, quod virgines illæ sequebantur Agnum quocumque iret, ut modo vidimus. Purissimam autem Virginem et purissimum Josephum, quia præstantiores virgines Agnus ipse divinus sequebatur, et humiliter obsequebatur. *Descendit cum eis, et venit Nazareth, et erat subditus illis*, Luc. II. v. 51. et Matth. II. v. 13. et 14. *Surge, et accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum. Qui consurgens accepit puerum et matrem ejus nocte, et recessit in Ægyptum*; ut optime advertit D. Bernardus, hom. 1. super Missus est, in hæc verba: «In laudibus virginum singulariter canitur quod sequuntur Agnum, quocumque ierit. Quibus ergo laudibus iudicas dignam, quæ præit?» Quam sententiam mire explicat P. Osorius, serm. 1. de S. Joseph, ad medium, in hunc modum: «Numerat Deus virgines societate Agni perpetua, conjunctissimaque, ut sequantur Agnum, quocumque ierit, pro solitudine, quam habuerunt in vita, Dei causa conjugem relinquentes. Et quando quis ab aliqua re propter Deum se abstinet, in illa potissimum præmium habebit in cœlo, et cum virgines in terra propter Deum consorte caruerint, in cœlo fruentur Agni consortio, non solum ut reliqui beati, sed speciali et singulari gaudio; sic nunc uxor viro suo singularius adhæret, quam sorores et propinqui. Quod notatur illis verbis: *Quocumque ierit*. Magnum

Tom. I.

ergo est quod virgo Agnum sequatur; sed inauditum est quod virginem Agnus sequatur. Sed hoc stupendum hic advertite: *Descenditque cum illis, et erat subditus eis*: ergo sequebatur eos, eorumque imperium.»

Cantate ergo, purissima Virgo, et purissime Joseph, canticum novum Christo Domino, qui nimium canticis vestris virginalibus delectatur, in medio juvenularum tympanistriarum: dilectus enim æterni Patris Filius, qui etiam vester filius, diversimode tamen est, inter vos purissima et pretiosissima virginitatis lilia delectatur et pascitur, juxta illud Cant. vi. *Dilectus meus pascitur inter lilia*. Ubi Rupertus sic explicat: «Has duas personas, Mariam et Josephum, præ aliis recte vocari et esse lilia, ob virginales nempe nuptias et castissimam cohabitationem.» Idemque sequuntur Theodoretus, in epist. ad Galatas, cap. i. et alii, quos refert, et sequitur P. Canisius, lib. II. de Virgine, c. xiii.

Sicut et e converso ei nimium displicent turpium cantus, etiamsi maxime sint figurati, ut dixit D. Augustinus in quodam sermone: «Plus placet Deo latratus canum, mugitus boum, grunnitus porcorum, quam cantus clericorum luxuriantium;» de quibus dicitur Matth. xv. v. 8. *Populus hæc labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me*; et D. Isidorus, lib. III. de summo bono, cap. viii. «Quid prodest, ait, strepitus labiorum, ubi cor est mutum? sicut enim vox sine modulatione est quasi vox porcorum; sic oratio sine devotione est quasi mugitus boum.» *Pulchra enim est casta generatio cum claritate; immortalis est enim memoria illius; quoniam et apud Deum nota est, et apud homines*, Sap. iv. v. 1. Quæ omnia, et alia quamplurima nomina ipsa Jesus, Maria, Joseph, mire continent et explicant, ut in tractatu v. sequenti videbimus.

Christus delectatur et pascitur inter duo lilia, Mariam et Joseph.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS V.

*De sanctissimis nominibus Jesus, Maria, Jo-
seph.*

De nominum
etymologia.

Pro faciliiori intelligentia eorum, quæ in hoc tractatu agenda sunt, præsupponendum est primo cum Aristot. iv. Met. quod « ratio quam significat nomen, est definitio quæ designat propriam rei naturam. » Quod sic explicuit S. Thomas, 3. p. q. XXXVII. art. II. in corpore : « Nomina debent proprietatibus rerum respondere. » Quod etiam docuit Imperator Justinianus, in §. est et aliud, Instit. de donat. ibi : « Consequentia nomina rebus esse studentes ; » et Plato, in lib. de Sapientia. Oportet ergo ut priusquam ad interpretationem rerum perveniamus, aliqua de ipsius tituli significatione tractemus, ut docuit Ulpianus in l. 1. ff. si certum petatur : ad doctrinam enim pertinet ante omnia tractare de etymologia et significatione nominis, ut idem Ulpianus etiam docuit in l. 1. ff. de justitia et jure, ibi : « Juri operam datur, prius nosse oportet, unde nomen juris descendat, » etc. Est enim etymologia explicatio vocabuli, per alia magis nota, et ideo argumentum a nominis etymologia desumptum et probabile, et utile, et multum frequens est, ut plurimis juribus et doctoribus adductis probat Everardus in Centuria, loc. ab etymologia : « Nomen autem, secundum D. Isidorum, lib. I. Etymol. c. vii. et D. Bernardinum Senensem, to. I. ser. 6. post Cinneres, dictum est quasi notamen, quod nobis vocabulo suo res notas efficiat ; nisi enim nomen scieris, cognitio rerum perit. Unde notamen, ablato ta per syncopen, dicet nomen. » Sed melius certe P. Salmeron, tomo III. de infantia Salvatoris, tractatu xxxvii. paulo ante med. §. quod ad rem spectat, sic ait : « Cum nomen dicatur quasi notamen, quo rei naturam ac proprietates exprimat, ideo duplex invenitur nomen, aliud naturam denotans atque repræsentans, ut humana

omnia, quæ mentalia nomina vocantur a quibusdam, et hujusmodi eadem sunt apud omnes, de quibus Aristoteles dixit, lib. de interpretatione, c. I. Voces significare ex hominum institutione, proptereaque ad placitum significare, conceptus vero naturaliter, atque ita esse eosdem apud omnes. » Unde D. Petrus Chrysologus, serm. 154. optime dixit, quod quemadmodum tituli, stemmata, et effigies sculpta in domorum et ædificiorum foribus enarrant, et indicant eorum possessores et dominos, juxta illud Psal. XLVIII. v. 12. *Vocaverunt nomina sua in terris suis* ; sic etiam nomina prudenter imposita, Sanctorum præcipue, de quibus statim a nobis agendum est, indicant et ostendunt, et quasi tacendo prædicant eorum merita, virtutes et excellentias. Unde ex eo quod dicitur Gen. II. v. 19. *Formatis igitur Dominus Deus de humo cunctis animantibus terræ, et universis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus : appellavitque Adam nominibus suis cuncta animantia, et universa volatilia cæli, et omnes bestias terræ.* Collegit D. Thomas, 1. p. q. XLIX. articulo III. per totum, habuisse Adam omnium scientiam, in hæc verba : « Ipse Adamus imposuit nomina animalibus, ut dicitur Gen. II. Nomina autem debent naturis rerum congruere ; ergo Adam scivit naturas omnium animalium, et pari ratione habuit omnium aliorum scientiam. »

Licet enim disputatio de proprio nomine cujuscunque rei, hominis præcipue, relinquenda sit pertinacibus, ut dixit Glossa, in l. receptitia. in verbo, vocabula. c. de constituta pecunia. nam cum impositio nominis sit quid facti et liberi, non potest congrue reddi ratio, ut docuit Bartol. in l. finali. §. penult. ff. ad municipales. negari tamen non potest, magni fieri apud homines bonum sortiri nomen, ut habetur in l. 1. juncta Glo. verbo, hanc. c. de sum. Trin. et fid. Cath. Nam ex qualitate nominis proprii colligitur et arguitur qualitas personæ, ut ait Glossa in Rubrica ff. veteris, verbo, Justinianus, et Glossa in procem. 6. Decret. ubi ex nomine Bonifacii arguitur, quod erat ei bona facies, propter quod Accursius Florent. glossator eximius totius juris civilis, de proprio nomine gloriatur in l. facta. §. si in danda. verbo, condit. ff. ad Trebel. dicens, se habere honestum et pulchrum nomen, et quod vocatur Accursius : quia occurrat et succurrat contra

tenebras juris civilis. Ex quo iudices sæculares causarum criminalium censores solent ex reorum nominibus indicia in favorem, vel in odium et detrimentum elicere, ut tradit doctor Hyppolitus de Marsilis, in pract. criminali. §. de tortura reorum. de quo videndus est Bustus, in Mariali, III. p. serm. 1. in principio.

Secundo supponendum est, cum S. Thoma, III. parte, q. xxxvii. art. 2. in corpore, « quod nomina singularium hominum semper imponuntur ab aliqua proprietate ejus, cui nomen imponitur; vel a tempore, sicut imponuntur nomina aliquorum sanctorum his, qui in eorum festis nascuntur; vel a cognatione, sicut cum filio imponitur nomen patris, vel alicujus de cognatione ejus, sicut propinqui Joannis Baptistæ volebant eum vocare nomine patris sui Zachariam, non autem Joannem, quia nullus erat in cognatione ejus, qui vocaretur hoc nomine, ut dicitur Luc. I. Vel etiam ab eventu, sicut Joseph vocavit primogenitum suum Manassem, dicens: *Oblivisci fecit me Deus omnium laborum meorum*, Gen. xli. vel etiam ex aliqua qualitate ejus cui nomen imponitur, sicut Gen. xxv. dicitur, quod *quia qui primus egressus est de utero matris rufus erat, et totus in morem pellis hispidus, vocatum est nomen ejus Esau*, quod interpretatur rubeus. Nomina autem, quæ imponuntur aliquibus divinitus, semper significant aliquod gratuitum donum eis divinitus datum, sicut Gen. xvii. dictum est Abraham: *Appellaberis Abraham: quia patrem multarum gentium constitui te*. Et Matth. xvi. dictum est Petro: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quia igitur Christo hoc munus gratiæ collatum erat, ut per ipsum omnes salvarentur, ideo convenienter vocatum est nomen ejus Jesus, id est, Salvator, Angelo hoc nomen prænuntiante, non solum matri, sed etiam Joseph, qui erat futurus ejus nutritius. » De quo, et de nomine B. Mariæ et sanctissimi Josephi dicendum nobis est statim in particulari.

Tertio supponendum est, tria hæc nomina, JESUS, MARIA, JOSEPH, inscripta esse ab æterno et primo loco in libro æternæ vitæ ante aliorum prædestinatorum nomina, ut late in libro I. præcedenti, tractatu iv. per totum diximus.

Quarto supponendum est, tria hæc nomina, Jesus, Maria, Joseph, maximam habere proportionem significantem eam, quæ in ipsis personis unam Dei familiam constituentibus

aderat. Nam quodlibet horum constat quinque tantum litteris, tribus vocalibus et duabus consonantibus, et habent eandem mensuræ quantitatem, secundum Mantuanum, Juvenum et Pontanum. Habetque in eis numerus iste quinariarius miram considerationem; significat enim crucis afflictionem: Christus enim crucifixus quinque habuit vulnera pretiosa, figuratus in probatica piscina, quæ erat Hierosolymis, et quinque porticus habebat pro infirmis sanandis, Joan. v. Figuratus etiam in quinque lapidibus, quos David in pera sua habuit, et cum eis Goliath interfecit, ut dicitur I. Reg. xvii. ut bene advertit diligentissimus Religiosus Petrus Bercorius Pictaviensis, ordinis S. Benedicti, in III. p. Dictionarii, verbo, quinque. Et quinque etiam dictionibus admirabile Incarnationis mysterium fuit operatum, dicente B. Virgine, Luc. I. v. 38. *Fiat mihi secundum verbum tuum*; et cum aliis quinque a sacerdote verum Christi corpus consecratur, *Hoc est enim corpus meum*; et cum aliis quinque Publicanus justificatus recessit: *Deus, propitius esto mihi peccatori*, Luc. xviii. v. 13. et tandem aliis quinque beatitudinem latroni pœnitenti contulit, *Hodie mecum eris in paradiso*, Luc. xxiii. v. 43.

Neque maxima consideratione caret, quod Evangelista noster Matthæus enumerans tria hæc divina nomina, Jesus, Maria, Joseph, non apposuit inter ea punctum aut apicem, neque ullum aliud distinctionis signum, cum, secundum D. Hieronymum, in epistolam ad Ephes. cap. iii. post principium, « singuli sermones, syllabæ, apices, et puncta in divinis Scripturis plena sint sensibus. » Significare volens Evangelista, quod tres istæ personæ dicunt, et faciunt unitatem in ratione familiæ, et quasi unam personam inter parentes et filium, juxta ea, quæ diximus in II. libri tract. ix. Unde sicut laus Mariæ est laus Christi Filii sui, ita laus Joseph in honorem redundat utriusque, Jesu scilicet et Mariæ, ut in dedicatoria epistola hujus operis diximus. Quod post Gersonem, et alios optime confirmavit P. Osorius, serm. 2. de S. Joseph, ante med. sic dicens: « Manifeste colligere licet, quod sicut omnia quæ Dei sunt, Mariæ sunt, quia mater ejus est; ita omnia quæ Mariæ sunt, Josephi sunt, quia sponsus et vir ejus est. Mira ergo catena colligati sunt ab Evangelista, Jesus, Maria, Joseph, qua illos tres unum facit, quasi quod quidquid uni eorum tribuitur, alteri tribuatur; ita quod qui Deum laudat, Mariam lau-

uis de
us nomi-
imponan-
tur.

Nomina
esus, Maria,
oseph, sunt
in capite libri
itæ, et sunt
similia.

dat; et qui Mariam laudat, Josephum laudat. » Neque enim plenius encomium excellentium dignitatum, et incomparabilium privilegiorum sanctissimi Josephi potuit aliqua ratione melius explicari, quam cum in eadem catena cum Jesu et Maria connectendo; cum valeat argumentum ab ordine litteræ, ita quod primo loco nominatur censeatur magis dignus et dilectus, ut habetur in l. quoties. ff. de usufructu. et in c. cum dilecta. de rescriptis. et ibi Glossa, verbo, transponentes. et latissime tradunt doctissimus doctor Petrus de Peralta, in l. si quis in princip. n. 155. de ff. legatis 3. et Tiraquellus de nobilitate, et jure primogeniorum, quæst. 19. et Everardus in sua Centuria, in lo. ab ordine, et doctor Spino de Caceres, de testam. Glos. xviii. in principio. num. 31. et sic hoc ordine gratiam et charitatem habuerunt, ut in hujus III. libri tract. ii. diximus. Quapropter hæc nomina augmentum significant, ut statim de quolibet eorum in particulari dicemus.

Nomen Jesus a Deo impositum ministerio Angelorum Mariæ et Joseph.

His ita suppositis, sit prima conclusio. Nomen Jesus fuit Christo Domino divina auctoritate, ministerio tamen Angelorum et hominum, impositum. Quod satis aperte patet Luc. i. v. 31. ubi Angelus ad Virginem missus dixit: *Ecce concipies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum*; et postmodum cap. ii. v. 21. ait Evangelista: *Vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur*; et Mat. i. v. 21. idem Angelus alloquens Josephum, dixit: *Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum*. At citra omne dubium certum est, Angelum non nuntiasse Virgini, neque declarasse Josepho, nisi quod a Deo acceperat. Unde D. Cyrillus, lib. de fide ad Theodosium prope med. hæc Angeli verba sic explicat: « Nomen hoc novum, Jesus, a Patre opinor per Angeli vocem impositum esse. Quando ergo unigenitus Filius, qui Patri coæternus ante omnia sæcula existit, novissimis temporibus homo factus, et ex muliere natus; et Filius declaratus, et primogenitus appellatus, et inter multos fratres numeratus est, tunc ille quoque, qui secundum naturam Pater est, Patris leges, ut ita loquar, secutus, nomen hoc præfinivit. » Et D. Bernardus, serm. 2. de Circumcisione super illa verba: *Quod vocatum est ab Angelo*, sic ait: « Vocatum plane, non impositum, nempe hoc ei nomen est ab æterno, a natura propria habet, ut si Salvator, innatum est ei nomen

hoc, non inditum ab humana vel angelica creatura. » Cujus rei aperta est ratio: quia nomen imponere munus est habentis auctoritatem in eum cui imponitur, ut latissime in hujus lib. III. tract. viii. explicantes illa verba, *Vocabis nomen ejus Jesum*, dicemus; sed nullus proprium jus et auctoritatem habuit in Christum hominem, nisi Deus ipse; ergo ad eum proprie pertinuit nomen imponere. Tum etiam quia perfecta nominis impositio ex perfecta rei cognitione procedit, ut in prima et secunda suppositione probavimus; sed nullus dignitatem Christi perfecte cognoscebat, nisi solus Deus; ergo ejusdem fuit nomen imponere. Et tandem, quia Christus Dominus omni munere et gratia fuit a principio perfectissimus, merito a suo ortu proprium ac perfectissimum nomen a Deo sortitus est.

Secundum autem suavem divinæ providentiæ dispositionem conveniens fuit, quod B. Virgo quasi jure materno hanc sibi imponendi nominis potestatem vindicaret: quamvis enim hoc jus patri potissimum debitum sit, ut capiti primariam potestatem habenti, et sic Abraham filio Isaac nomen imposuit, Gen. xviii. non tamen omnino mater excluditur, ut ex Gen. xxix. colligitur; maxime quando filius patre destituitur, vel quando ipse pater exequi hoc munus non posset. Qua de causa, Luc. i. cum Zacharias loqui non posset. Elizabeth quasi suo jure utens, dixit: *Nequaquam, sed vocabitur Joannes*. Cum ergo B. Virgo esset vera Christi mater, et sola ipsa fuerit ejus parens, ad eam solam hoc munus filio nomen imponendi jure pertinuit; et quia sanctissimus Joseph verus erat Virginis sponsus et maritus, noluit Deus eum hac dignitate et auctoritate privare. Unde D. Chrysostomus, hom. 4. in Mat. ita introducit Angelum loquentem cum Joseph: « Non quia ex Spiritu sancto est, idcirco te a ministerio tantæ existimes dispensationis extraneum: nam etsi nihil habeas in hac generatione commune, tamen quod est proprium patris, quodque nihil lædit Virginis dignitatem, hoc tibi facile concedo, ut scilicet nato nomen imponas. Quanquam enim non sit filius tuus, tu tamen curam erga illum, et sollicitudinem ostendes parentis, et propterea, te illi ab ipsa statim nominis impositione approprio, familiaremque facio nato infanti. » Quo autem ordine hæc divini nominis impositio fuerit executioni mandata, declaravit Isolanus breviter et eleganter, II.

p. c. xi. in hæc verba : « Nomen Jesu imposuerunt Deus, Angelus, Maria, et Joseph; Deus quidem, rem nominis præstando; Angelus prædicendo; Maria imponendo; et Joseph exequendo: non enim decuit tam gloriosum nomen prius ab homine appellari, sed ab excellentiori natura, ne homo machinator hujus nominis videretur. » Et in tractatu VIII. conclusione tertia, hujus libri III. dicemus.

Et quia a nominis etymologia fit argumentum utile et frequens, conferens ad cognitionem rei per ipsum nomen significatæ, ut in 1. suppositione probavimus, etymologiam nominis Jesu Angelus per Evangelistam Matthæum cap. i. v. 21. sic designavit: *Vocabis nomen ejus Jesum: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*, ut explicuit D. Hieronymus, in eodem loco, dicens: « Jesus hebræo sermone Salvator dicitur. Etymologiam ergo nominis ejus Evangelista signavit, dicens: *Vocabis nomen ejus Jesum, quia ipse salvum faciet populum suum*, etc. » Et sic hoc nomen impositum fuit Christo Domino tanquam proprium: licet enim nomen hoc quoad materiale litterarum sonum, multis antea fuerit impositum, quoad vim tamen, et efficaciam illius nominis, nova et singularis fuit in Christo, ut docuit D. Cyrillus Hierosol. catechesi 10. in hæc verba: « Jesus appellatur vero nomine a salutari medicina habens appellationem; Jesus itaque apud Hebræos Salvatorem, in lingua vero Græca medicum sonat; quandoquidem corporis medicus est, et animarum curator, » ut tradit et probat P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXXVII. art. i. et II. disput. 15. sect. 2. longe post med. §. 2. observandum est. Unde ex D. Damasceno Jesum significare Deum humanatum; Christum vero e contra hominem deificatum, resolvimus in lib. I. præcedent. tractatu I.

Et quia in suppositione ex 2. D. Thoma diximus, quod nomina, quæ imponuntur aliquibus divinitus, semper significant aliquod gratuitum donum eis divinitus datum, subdentes exemplum in Christo Domino, cui hoc munus gratiæ collatum erat, ut per ipsum omnes salvarentur, ideo convenienter vocatum est nomen ejus Jesus, id est, Salvator, in quo nomine reliqua alia Christi nomina, tam propria, quam metaphorica comprehenduntur, ut docuit Sanct. Thomas, 3. p. q. XXXVII. art. II. ad 1. et continet omnium nominum proprietates et virtutes, ut dixit

p. Salmeron, tom. III. tract. xxxvii. « Hoc nomen, inquit, Jesus merito omnium nominum proprietates, ac virtutes habet; » et P. Osorius, tom. IV. conc. i. de nomine Jesu, « In hoc nomine Jesu epilogum habemus omnium Christi operum, ac beneficiorum; » et P. Barradas, tom. I. Concor. lib. ix. c. 6. ex Albulensi, super xx. cap. Exod. q. 7. « Inter nomina, quibus Deus incarnatus vocatur, præcipuum locum obtinet nomen Jesus, et illud Ecclesia majori veneratione colit, quam ipsum nomen Deus; » et D. Bernardus, ser. 2. de Circumcisione Domini: « Nomen, quod est super omne nomen, est nomen Jesu, in quo omne genu flectatur, forte in his omnibus unum illud invenies, sed expressum quodammodo, et effusum, de quo Sponsa, Cant. i. *Oleum effusum nomen tuum*. » Sed certius, et eminentius D. Petrus Apostolorum Princeps, Act. iv. v. 10. 11. et 12. *Notum sit omnibus vobis, quia non est in alio aliquo salus, nisi in nomine Domini nostri Jesu Christi: neque enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*.

Et explicatius D. Paulus ad Philipp. II. a v. 8. usque ad 12. *Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen; ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, et infernorum*. Ubi Apostolus omnes fideles hortatur ad reverentiam cum debita humilitate præstandam nomini Jesu, ibi: *Ut in nomine Jesu omne genu flectatur*. In cujus conformitatem catholica Ecclesia in Concilio Lugdun. sub Gregorio Papa X. ita decrevit: « Quod generaliter scribitur, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, singuli singulariter in se ipsius implentes gloriosum illud nomen quandocumque recollitur, flectant genua cordis sui, quod vel capitis inclinatione testentur. » Et refertur in c. decet. de immunitate Ecclesiarum. ubi Glossa, « vel capitis inclinatione, id est, saltem. » Pia tamen fidelium consuetudine jam introductum est, ut audito nomine Jesu inclinetur et discooperiatur caput. Quod si hujus rationem desideres, vide P. Salmeron. tom. III. de infantia Salvatoris, tractatu xxxvii. longe post medium, sic inter alia dicentem: « Itaque plus est Salvator quam Creator; siquidem majus est suscitare mortuum ad vitam, quam generare vivum. Præstat enim reficere perfecte annulum ruptum gemma pretiosissima addita, quam de integro efficere. *Ubi enim abundavit delictum, super abundavit et gratia*, ad Rom. v. et Eccle-

Nomen
Jesu,
Salvatorem
significat.

Nomini Jesu
debetur
maxima
reverentia.

Nomen Jesu
continet
omnia alia
nomina.

sia canit, Deum alloquens, et refertur a sacerdote ad sacrificium Missæ calicem præparante: « Deus, qui humanæ substantiæ dignitatem mirabiliter condidisti, et mirabilius reformasti, etc. » Et quemadmodum filii a parente in lætitia generati, mortui si essent, et ab eo pro ipsis gemente atque moriente suscitati, plus deberent patri, quatenus medicus est, quam quatenus pater; ita nos plus debemus Christo, quatenus Jesus est, quam quatenus creator fuit. Et licet homo per creationem substantiam humanam, vel esse reale, quod appellant, acceperit; per redemptionem esse gratuitum et divinum, amplius tamen est esse gratiæ, etsi extrinsecum, quo pacto sæpe pretiosior est pictura vel sculptura, quam charta vel tabella in qua est, vel ornamenta equi plus equo ipso valent interdum. Ergo magna ratione Christo est impositum nomen Jesu: nam hic solus potest, novit, et vult salvare. »

Merito ergo huic sanctissimo nomini Jesu debetur, et præstatur peculiaris cum humilitate reverentia. « Tale enim nomen Jesu sive voce prolatum, vel auditum, sive ubicumque scriptum, aut pictum, sculptumque, dignum est latria, non ob ipsam vocem nudam, scripturam, vel picturam, verum propter ejus significatum; sicut crux, atque imago Christi propter typum, mysteriumque in ea representatum latria merito adorantur. Joannes vero XXII. ducentos dies veræ indulgentiæ omnibus, qui ad nomen Jesu genua flecterent, vel caput inclinarent, vel tunderent pectus, largitus est. Patere ergo pro hoc nomine, ut Apostoli, qui *ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati*, Act. V. Scribe hoc sanctum nomen in tabulis cordis tui, ut de S. Ignatio martyre constat, in cujus corde, et in qualibet ejus parte, cum a leonibus esset semidevoratus, compertum fuit hoc sanctissimum nomen Jesu aureis litteris scriptum, et insculptum. Neque enim aliud nomen est sub cælo, in quo oporteat nos salvos fieri, ut modo diximus. Quemadmodum enim in prælio, qui excubias agunt nocturno tempore, ut se invicem agnoscant, salutis causa nomen dant quasi tesseram; sic nos cum in continuo conflictu, tenebrisque versemur, Jesu nomen demus, ut ab imminente periculo liberemur, et salute æterna perfruamur. » Hæc P. Salmeron, in dicto tract. xxxvii. in fine.

Et justissime ad illud sic exclamat D. Au-

gustinus, in suis Medit. c. 39. « Quid enim est Jesus, nisi Salvator? Ergo propter temetipsum, Jesus, esto mihi Jesus. » Et D. Bernardus, super Cant. ser. 15. « Nihil ita sicut hoc nomen Jesu, quia nomen Jesu lucet prædicatum, pascit recogitatum, lenit, et ungit invocatum. Jesus mel in ore, melos in aure, júbilus in corde. Aridus est omnis animæ cibus, si non oleo nominis Jesu infunditur; insipidus est, si non hoc sale conditur. Si scribas, non sapit mihi, nisi legero ibi Jesum; si disputes, aut conferas, non sapit mihi, nisi sonuerit ibi Jesus. Tristatur aliquis nostrum? veniat in cor Jesus, et inde saliat in os, et nubilum omne diffugit, et reddit serenum. » Voluit enim Deus hoc nomine Jesu miseros homines consolari, eorumque spem erigere, juxta illud Isa. lxii. v. 11. *Ecce Deus auditum faciet in extremis terræ; dicite filiæ Sion: Ecce Salvator tuus venit; et c. xii. Ecce Deus Salvator meus, fiducialiter agam, et non timebo: quia fortitudo mea, et laus mea Dominus, et factus est mihi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Omnia quippe Christi mysteria, actus omnes, verba omnia, sacramenta, ministri, fontes sunt perennes hauriendæ, percipiendæque salutis, ut advertit P. Salmeron, loc. cit. Unde etiam Angeli prædicantes Christi nativitatem, Luc. ii. Salvatorem statim nominant, dicentes: *Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo; quia natus est hodie Salvator.* Propterea ergo Jesu nomen Christus elegit, ut vel ipso nomine audito, hominum animi erigerentur; tum etiam ut benevolentiam erga homines commendaret: cum enim posset ab aliis innumeris perfectionibus appellari, eam potissimum elegit, quæ summum ejus erga homines amorem indicaret. Denique sicut inter omnia Dei attributa, misericordia est, quæ potissimum prædicatur et extollitur, juxta illud Psalm. cxlrv. *Miserationes ejus super omnia opera ejus;* ita illud maxime nomen elegit, quod misericordiam commendaret: *Oleum effusum nomen tuum,* ut explicat D. Bernardus, sermone 15. in Cant. sed præcipue sermone i. in vigilia Natalis Domini, in hæc verba plane dulcia et suavia: « Venit Jesus cum salute, venit cum unguentis, venit cum gloria: neque enim sine salute Jesus, nec sine unctione Christus, nec sine gloria Dei Filius: siquidem ipse salus, ipse unctio, ipse gloria. »

De quo sanctissimo, et admirabilissimo

Nomini Jesu
exhibenda
est peculiaris
reverentia.

Nominis Jesu
encomia du-
cedine pleu-

Nemo potest
dicere, Domi-
nus Jesus,
nisi in Spiritu
sancto.

nomine Jesu dixit Apostolus, I. Corint. XII. v. 3. *Et nemo potest dicere : Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancto*; ubi S. Thomas, lect. 1. sic magistraliter docet : « Contra quod videtur esse, quia per Spiritum sanctum homo introducit in regnum cœlorum, secundum illud Psalm. CXLII. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam*. Dominus autem dicit, Mat. VII. *Non omnis qui dicit, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum*. Non omnis ergo qui dicit Dominum Jesum, dicit hoc in Spiritu sancto. Dicendum est autem, quod dicere aliquid in Spiritu sancto, potest intelligi dupliciter. Uno modo, in Spiritu sancto movente, sed non habito : movet enim Spiritus sanctus corda aliquorum ad loquendum, quos non habitat, sicut de Caïpha; Joan. XI. et de Balaam, Num. XXIII. et XXIV. licet Deum non haberent. Alio modo loquitur aliquis in Spiritu sancto movente et habito, et secundum hoc etiam potest verificari quod hic dicitur; ita tamen, quod dicere accipiatur non solum ore, sed etiam corde et opere. Nemo ergo nisi habendo Spiritum sanctum potest dicere Jesum Dominum, ita scilicet, quod non solum hoc ore confiteatur, sed etiam corde revereatur ipsum ut Dominum, et opere obediat ipsi quasi Domino. »

Nomen Jesu
augmentum
significat.

Ex quibus manifeste patet nomen Jesu augmentum significare, propter eximiam misericordiam, et copiosam apud eum redemptionem, juxta illud Psalm. CXXIX. v. 7. *Quoniam apud Deum misericordia, et copiosa apud eum redemptio*. Et in nostro Evangelio, Mat. I. v. 21. *Vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*. Ubi, Deo duce, de salvatione Angelorum, populi Judaici et Gentilici, dicemus. Et ad Rom. VIII. v. 29. *Conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus*. Et Isa. LX. v. 4. *Leva in circuitu oculos tuos, et vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi; filii tui de longe venient, et filiae tuæ de latere surgent : tunc videbis, et affluēs, mirabitur et dilatabitur cor tuum*. et cap. LIII. v. 40. et 41. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, et voluntas Domini in manu ejus dirigetur. Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit, et saturabitur*. et cap. XLIX. v. 18. *Vivo ego, dicit Dominus, quia his omnibus velut ornamento vestieris, et circumdabis tibi eos quasi sponsa*. Ad quem effectum præstantius, et perpetuo consequendum nobiscum, sua reali præsentia sub Eucharistiæ sacramento, usque ad consumma-

tionem sæculi, manere voluit. Quapropter dixit Apostolus, I. Cor. XII. v. 27. *Unum corpus multi sumus, qui de uno pane participamus, vos estis corpus Christi, et membra de membro*. Et optime S. Thomas docuit, opus. LVIII. cap. XIV. his verbis : « Dum debite sacramentum Eucharistiæ manducatur a fidelibus, tunc corpus Christi mysticum augmentatur : quia dum manducatur corpus Christi, non ipsum ut alius cibus in manducantem convertitur; sed e converso vere manducans in illud spiritualiter convertitur, et mutatur. Nam manducantem se Dominus sui corporis mystici membrum facit, et sibi eum incorporans cum suo corpore, quod de Virgine sumpsit, quodammodo unum efficit. »

Secunda conclusio. Nomen B. Virginis Mariæ fuit in divinis litteris adumbratum, et divinitus revelatum, ut ex D. Hieronymo, libro de Nativitate Mariæ, et ex D. Ambrosio, lib. de instit. virg. cap. v. et aliis probavimus, in lib. I. præced. tractatu VI. Nam si nomen Isaac revelatum fuit Abraham, Gen. XVII. et nomen Joannis Baptistæ Zachariæ et Elizabeth, quanto magis nomen B. Virginis quæ a nullo illustrium Sanctorum vincitur in privilegiis gratiæ, immo omnes superat, ut multis in locis probatum relinquimus? Unde acute D. Ambrosius super Luc. cap. II. et epistola 81. docuit, typum B. Mariæ fuisse Mariam sororem Moysi et Aaron, quæ in cantandis Deo laudibus fuit probe exercitata, in signum venturam esse aliquando alteram virtute præstantem, et nulli secundam, sed inter mulieres omnes benedictam et incomparabilem. Nam illa Moysis soror : hæc Christi summi veri Sacerdotis et Legislatoris soror simul et mater est. Illa propheticum accepit spiritum in veteri lege; hæc novi Testamenti primam egit prophetissam, immo et prophetissam prophetarum, et magistram magistrorum, id est, Apostolorum, ut ait Rupertus, lib. I. de gloria et honore Filii hominis, et lib. I. super Cant. In quo ita concludit D. Ambrosius, epist. 81. ad Siricium Papam : « In veteri itaque Testamento virgo Hebræorum per mare duxit exercitum; in novo Testamento Virgo regis aula cœlestis electa est ad salutem. »

Acturus de hoc gloriosissimo nomine Mariæ, libuit primum ingressum facere cum S. Bernardino Senensi, tom. III. ser. 1. de glorioso nomine Mariæ, in principio, sic dicente : « Da mihi, Virgo gloriosa, virtutem, in-

Mariæ no-
men divinitus
revelatum.

Sancti verentur
agere de
nomine Ma-
riæ.

geniū et sermonem, ut fidelibus et devotis tuis valeam nuntiare gloriam nominis tui, non quantum est, aut quale; sed ut tantillum ego parvulus tuus laudibus tuis immensis enuntiem ad gloriam tuam, et devotionem meam, et solamen omnium legentium aut audientium me. » Et serm. 2. in principio : « Quis enim mortalium, nisi divino illustratus oraculo, de unica Dei et hominis Genitrice quidquam modicum, seu grande præsumat ediscere, immo non timeat hanc pollutis labiis nominare? quam Pater misericordiarum, et ante sæcula Deus perpetuam prædestinavit in Virginem dignissimam, Filius prælegit in Matrem, Spiritus sanctus novæ gratiæ domicilium præparavit. Sed quia illam, ut meretur, non possumus laudare, saltem nomen ejus extollere procuremus. »

Etymologia
nominis
Maria. Maria
lux, stella, et
illuminatrix
mundi.

Et quamvis circa hoc nomen MARIA varie doctores senserint, cæterum quoad præsens vocabulum pertinet, non hoc nuper apud Latinos notum et inventum, sed a Græcis jam olim acceptum est, ut ab omnibus gentibus Maria dicatur atque scribatur, ut tradit et disputat P. Canisius, lib. I. de B. Virgine, cap. I. post principium, versiculo, Sunt hæc ætate, ubi de vera hujus nominis etymologia, innixus auctoritate D. Hieronymi, lib. de nominibus Hebr. sic ait : « Mariam plerique existimant interpretari illuminatricem, stellam maris, sive amarum mare, et sermone Syro, Dominam. » Quas nominis Mariæ interpretationes late prosequitur D. Bonaventura, in Speculo Virginis, c. III. dicens cum D. Bernardo : « O Maria, sic tu noctem nostram illuminas, ut qui vias tuas insectatus fuerit, non ambulet in tenebris, sed habeat lucem vitæ. » Et paulo inferius ex eodem D. Bernardo : « Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum, ubi dies? Tolle Mariam hanc maris stellam, quid nisi caligo involvens, umbra mortis, ac densissimæ tenebræ relinquuntur? Nam Mariæ præsentia totus illustratur orbis, et ipsa jam cælestis patria clarius rutilat virginæe lampadis irradiata fulgore. » Et D. Antoninus, IV. part. Theol. titulo xv. de B. Virgine dicit : « Maria doctorum doctrix, et Apostolorum illuminatrix et magistra. » Et Beda in quadam hom. eodem intentu ait : « Apostoli ad ipsam Virginem, tanquam ad arcam sapientiæ, recurrerant, et ipsam de omnibus dubiis interrogabant; omnia enim, quæ de Domino, et a Domino dicta, vel acta cognoverat, ma-

ter Virgo in corde retinebat, et sollicitè cuncta memoriæ commendabat, ut cum tempus prædicandæ, vel scribendæ Incarnationis ejus adveniret, sufficienter universa, prout essent gesta, quærentibus explicare posset. »

Unde B. Virgini merito D. Bonaventura, in Speculo ipsius Virginis, capite III. post medium, debite applicat illud Eccli. XLII. v. 16. *Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus ejus*, dicens : « Maria est illuminatrix per lucidissimam vitam suam, perlucidissimam misericordiam suam, per lucidissimam gloriam suam, quæ per omnia illuminat cælum, sicut sol mundum. Sol illuminans est Maria, quæ est pulchra ut luna, electa ut sol; pulchra ut luna, per gratiam; electa ut sol, per gloriam. Per omnia respicit, quia per omnes Angelos, et per omnes Sanctos gloriæ suæ illuminationem ostendit. Oret ergo Ecclesia, oret fidelis anima, et dicat illud Psalm. XVII. *Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine, Deus meus illumina tenebras meas*. Hanc vere lucernam Dominus illuminavit plenissime, et per hanc illuminationem tenebras animarum nostrarum fugat, et fugabit, sicut quandoque filii Israël per columnam ignis illuminati fuerunt corporaliter, juxta illud Psalm. LXXV. *Deduxit illos in nube diei, et in illuminationis ignis per noctem*. Maria nobis est columna nubis : quia tanquam nubes protegit etiam ab æstu divinæ indignationis, protegit etiam ab æstu diaboli et tentationis, sicut iterum dicit in Psalm. CXXXIV. *Expandit nubem in protectionem eorum*. Maria quoque columna ignis est illuminans nos, immo illuminans mundum multis misericordiæ suæ beneficiis. Quid nos miseri, nos obtenebrati, quid in nocte hujus sæculi faceremus, si tam lucidam lucernam, si tam luminosam columnam non haberemus? »

De interpretatione Mariæ stella maris, ait D. Bonaventura, in Speculo Virginis. c. III. « Maria interpretatur stella maris. Hoc optime convenit Mariæ, quæ gerit officium stellæ marinæ : legitur enim, et verum est, quod nautarum mos est, cum aliquam terram navigare disponunt, unum sidus eligant, cujus signo luce radiante, in eam, quam desiderant partem, possint sine errore adduci. Tale certe officium est stellæ nostræ Mariæ, quæ navigantes per mare mundi in navi innocentiae vel poenitentiae dirigit ad littus cælestis patriæ. Propter hoc bene sic ait D. Innocen-

Maria dicitur
stella maris

tius : Quibus auxiliis possunt naves inter tot pericula pertransire usque ad littus patriæ? Certe, inquit, per duo, scilicet per lignum, et stellam, id est, per fidem crucis, et per virtutem lucis, quam peperit nobis Maria stella maris. Unde dici potest illud Sap. vii. *Est enim hæc speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum luci comparata invenitur purior.* Est enim Maria stella radiosissima radium æternum emittendo, et Dei Filium pariendo : ipsa enim est stella, de qua dicitur Num. xxiv. v. 17. *Orietur stella ex Jacob, et consurget virga ex Israël,* etc. Virga ista est Dei Filius, qui stellæ nostræ Mariæ est radius utique de quo cantatur : Sicut sidus radium, etc. de quo etiam Bernard. ait : Nec sideri radius suam minuit claritatem, nec Virgini Filius suam virginitatem. O vere beatissima ! o vere radiosissima stella Maria ! cujus radium non modo mundum, immo etiam cælum, et non solum cælum, immo etiam infernum penetravit ; sicut D. Bernardus scribens ait : Ipsa est præclara, et eximia stella ex Jacob orta, cujus radius universum orbem illuminat, cujus splendor etiam in supernis præfulget, et inferos penetrat. Est enim Maria stella utilisima nos ad patriam cœlestem dirigendo, immo ducendo nos per mare hujus sæculi, ad gratiam sui Filii ; tanquam ad portum paradisi. » Propter quod hortatur omnes D. Bernardus, sermone in vigilia Nativitatis Domini, et super Salve Regina : « Oportet universos Christicolos inter fluctus hujus sæculi navigantes attendere hanc maris stellam, quæ supremo cardini, id est, Deo proxima est, et respectu exempli hujus cursum vitæ dirigere, quod qui fecerit, non jactabitur vanæ gloriæ vento, nec frangetur scopulis adversorum, nec absorbebitur sirenea voragine voluptatum, sed prospere veniet ad portum quietis æternæ. » Et iterum, et efficacius, idem D. Bernardus, homilia 2. super Missus est, exhortatur etiam in hunc modum : « Ne avertas oculos a fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis ; si criminum immanitate turbatus, si conscientie fœditate confusus, si judicii horrore perterritus, si barathro desperationis absorptus es, Mariam cogita ; Mariam invoca. Non recedat a corde, non recedat ab ore : nam ipsam rogitans non erras ; ipsam cogitans non desperas ; ipsam sequens non devias ; ipsa tenente non corruis ; ipsa protegente non metuis ; ipsa duce non fatigaris ; ipsa propitia pervenies et sic ;

in temetipso experiri poteris, quam merito dictum sit nomen Virginis Maria, id est, maris stella. » Quapropter de hac stella maris agens D. Bernardinus Senensis, tom. III. serm. i. de glorioso nomine Mariæ, art. 3. c. 2. doctissime advertens sic dixit : « Neque inconvenienter situs stellæ maris, cum sit in Aquilone, convenit Mariæ ; quippe per Aquilonem persecutio vel tribulatio designari solet, propter ventorum et procellarum vehementiam. Ideo locus Mariæ in Aquilone est, ut per eam austeritas persecutionis inflictæ humanis temperetur et mitigetur. Solet etiam per Aquilonem peccatum significari, unde Jerem. i. v. 14. *Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ,* ideo convenienter locus Aquilonaris ei appropriatur, eo quod ipsa media inter peccatores et Filium statuatur, ut ex una parte iram ejus mitiget, et ex alia peccatum exterminet. »

Nec enim B. Virgo super choros Angelorum stellæ officium intermisit, modo existens, neque nostri oblita est, ut fecit præpositus pincernarum Pharaonis succedentibus ei prosperis, Gen. xl. v. 23. immo præstantius et efficacius recordatur, ut optime D. Petrus Damianus, sermone 1. de Virgine, et P. Canisius, lib. V. de Virgine, c. xiii. ad finem, cum ea loquentes, in hæc verba dixeret : « Nequaquam oblita es, B. Virgo, humanitatis nostræ : scis enim in quo discrimine nos reliqueris, quia etsi subtrahit gloria, revocat natura, neque ita es impassibilis, ut non sis incompassibilis ; naturam nostram habes, non aliam, et justum est ut de rore tantæ pietatis diffusius infundamur. » Multoque præstantius, multo universalius, multoque nobis accommodatius stellæ officio fungitur in cœlo : quia ut cum ea etiam agens doctissimus Andreas Cretenensis Hierosol. sermone de Assumptione Virginis, dicit : « Abi in pace, sacratissima Virgo, et placa Dominum pro communi figmento : nam quamdiu versabar in terra, te habuit parva terræ portio ; ex quo tamen translata es de terra, te universus mundus continet, commune propitiatorium, et thronus ejus sicut sol in conspectu meo, et sicut luna perfecta in æternum, et testis in cœlo fidelis. O vitæ suppediatrice ! o vita viventium, et causa vitæ ! » Et D. Bonaventura, in Speculo Virginis, capite viii. id ipsum intendens, ait : « Magna enim erga miseros fuit misericordia Mariæ adhuc exu-

lantis in mundo, sed multo major est jam regnantis in cœlo: quia magis nunc videt innumerabilem hominum miseriam. Prius erat pulchra ut luna; modo vero electa ut sol, ut recte ei conveniat: *Sol illuminans per omnia respexit, ut gloria Domini plenum est opus ejus*, Eccli. XLII. Ne ergo avertas oculos a fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis.

Maria gratiarum mare sibi, et nobis

De interpretatione nominis Mariæ, mare amarum, de prima parte scilicet mare, quod B. Virgo fuerit mare omnium gratiarum, ita ut sicut omnia flumina intrant in mare, in ea congregatæ fuerint omnes gratiæ, omnia dona, omnia privilegia, et omnes prærogativæ omnium Sanctorum, diximus late in lib. II. tractatu IX. et quod non solum fuerit gratiarum plena sibi, sed etiam nobis, utpote collum capitis Christi, diximus etiam lib. II. tract. X.

Maria in Passione Christi mare amarum

De secunda parte, amarum, inquit D. Bonaventura, in Speculo Virginis, capite III. in principio: « Maria in passione Filii sui valde amara fuit, quando suam ipsius animam gladius pertransivit. Unde ipsa bene potest dicere illud Ruth I. *Non vocetis me Noëmi, id est, pulchram, sed vocate me Marah, id est, amaram, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens.* » Et D. Bernardinus Senensis, tomo III. sermone II. de glorioso nomine Mariæ, articulo 1. capite 1. sic ait: « Talis siquidem dolor fuit in Maria maximus intensive, extensive, et ostensive. Intensive quidem, quia usque ad animam penetravit, sicut ei prædixerat Simeon, Luc. II. *Pertransivit gladius*; quod verbum antrorsum, et retrorsum consideratum, illarum duarum animarum, scilicet Christi et Virginis, miram doloris indicat participationem et transformationem, ut sic dicatur: Ipsius animam tuam, aut tuam ipsius animam pertransibit gladius. Extensive: quia per quatuor dies continuos se extendit. Ostensive, eo quod dolorem suum ostendebat, et demonstrabat, cor die singultu, abundantia lacrymarum, lamentatione clamorose vocis, et manuum allisione. » Et hujus maximi doloris rationem reddit idem S. Bernardinus, in capite III. dicens: « Fuit Maria mare amarum dulcissimi Filii sui dilectione: nam secundum intensionem amoris, intensio est doloris. Proinde Joan. XI. Judæi comprehenderunt erga Lazarum amorem Christi ex dolore et fletu. Unde et dixerunt de illo: *Ecce quomodo amabat eum*; sed Christus a matre

sua summe fuit dilectus; igitur subtractio sua summa fuit ei amaritudo. Unde D. Anselmus præmittens ejus dilectionem, ait: Tantam igitur dilectionem perpendat, qui potest. Quibus doloribus, quibus gemitibus, quibus suspiriis cruciabatur, quando eum a se crudelium manibus avelli, quando ad condemnandum trahi, quando ad mortem subeundam judicis iniqui tribunali consistere vidit? » Et articulo 2. capite 4. ex eodem D. Anselmo concludit dicens: « Mortua fuisset B. Virgo, si Spiritus sanctus eam non confortasset. Unde ait Anselmus: Pia Domina, non crediderim te ullo puncto potuisse stimulos tanti cruciatus, quin vitam amitteres, sustinere, nisi ipse Spiritus vitæ, Spiritus consolationis, Spiritus dulcedinis Filii tui, pro quo moriente tantopere torquebaris, te confortaret, te consolaretur, teintus doceret, non esse mortem eum assumentem, sed magis triumphum, omnia ei subjicientem, quod in ipso fieri, coram te moribunda videbas. Vere igitur amarum mare Maria, in quod tot flumina, et fluctus amarissimi intraverunt. Et propterea ad eam merito dici potest illud Threnorum II. *Magna est velut mare contritio tua.* Et hoc mare per impatientiam non redundabat, sed omnia ista flumina in se per sustinentiam absorbebat, sicut Eccli. I. scriptum est mystice: *Omnia flumina intrant in mare*, id est, in Mariam, et mare non redundat, scilicet per impatientiam; redundat tamen in nos per mare largitatis divinæ: quia de plenitudine ejus accepimus omnes, in præsentem gratiam, et in futuro gloriam. » Hæc D. Bernardinus Senensis, loco citato, art. 3. c. 4. ad finem.

Et etiam nomen Maria, mare amarum diabolo et Angelis ejus per ipsam oppressis, ut post D. Bernardum tradit D. Bonaventura, in Speculo B. Virginis, capite III. post principium, in hunc modum: « Tertio considera, charissime, quod Maria est mare amarum diabolo et angelis ejus per ipsam oppressis. Quemadmodum mare rubrum amarum fuit Ægyptiis in ipso submersis, de quibus habetur Exo. XV. *Reduxit super eos Dominus aquas maris.* O quam amarum, et timendum est hoc mare Ægyptiis! o quam amara, et timenda est hæc Maria demonibus! Unde D. Bernardus: Non sic timent hostes visibiles, quasi castrorum multitudinem copiosam, sicut aëreæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium, et exemplum. Fluunt, et pereunt sicut cera a facie ignis.

Ubicunque invenerint crebram hujus nominis recordationem, devotam invocationem, sollicitam imitationem. Sic ergo vides, charissime, quomodo Maria est mare per affluentiam suæ repletionis: quomodo Maria est mare per vehementiam dominicæ Passionis; et quomodo Maria est mare amarum per potentiam diabolicæ submersionis. » Unde dixit optime D. Joannes Damascenus, lib. de dormitione Deiparæ, post med. hortans fideles: « Jubilemus in arca Domini Dei toto animo, et muri cadent Jerichuntini, contrariarum, inquam, potestatum infestæ munitiones. »

Et D. Bernardinus Senensis, sermone III. de glorioso nomine Mariæ, art. 2. c. 2. sic ait: « Quod B. Virgo dominatur in regno inferni; propterea, inquit Eccl. xxiv. *Et profundum abyssi penetravi*. Non enim tantum dominatur dæmonibus, qui sunt in superficie ipsius inferni, neque insuper tantum mediocribus, qui quasi sunt in medio, sed insuper, et maxime his, qui sunt quasi in profundo. Propterea non ait: Penetravi superficiem, seu medium, sed profundum abyssi. Merito ergo competit ei etymologia hujus nominis; Domina, quasi domans manus, quasi ipsa domet dæmonum manus et potestates. Proinde Gen. III. mystice dæmoni dictum est: *Ipsa conteret caput tuum*. Et ipsa B. Virgo ait Eccl. xxiv. *Omnium excellentium, et humilium* (alias, sublimium) *colla propria virtute calcavi*. »

De interpretatione nominis Mariæ, id est, Domina, dicit D. Bonaventura, in Speculo Virginis, capite 3. post medium. « Maria interpretatur Domina, hoc quoque competit tantæ Imperatrici, quæ revera Domina est cœlestium, terrestrium, et infernorum. Domina, inquam, Angelorum, Domina hominum, Domina dæmonum, Domina utriusque in cœlo, Domina in mundo, Domina in inferno. Unde D. Augustinus ipsam alloquens ait: Si Dominam Angelorum te nominem, per omnia esse comprobaris: omnibus enim Angelis Maria innitur suo imperio. Unde D. Augustinus ait: Michaël dux, et princeps militiæ cœlestis cum omnibus spiritibus administratoriis, tuis, Virgo, paret præceptis in defendendis in corpore, et in suscipiendis de corpore animabus fidelium, specialiter tibi Domina, et die ac nocte se tibi commendantium. » Et D. Bernardinus Senensis, serm. III. de glorioso nomine Mariæ, art. 3. capite 3. eodem intentu ait: « Beata Virgo

est electa ut sol, scilicet ad irradiandam totam multitudinem Spirituum beatorum. Cum autem B. Virgo regina sit cœli, et mater Filii Dei, tantum habet servorum numerum, quot Filii sui implent mysterium. Si igitur tantus est numerus Angelorum, quantus erit aliorum Spirituum supernorum? Omnes igitur angelici Spiritus sunt hujus gloriosæ Virginis ministri, atque servi. Quomodo enim non essent servi illius, per quam eorum, quantum ad numeri integritatem, reparatio facta est, per cujus Filium eorumdem facta est purgatio, illuminatio, et consummatio, id est, gloriæ consummatæ perfectio? Vere igitur Domina dici potest, atque merito habent de illa omnes Spiritus confiteri, et dicere illud IV. Regum x. *Servi tui sumus, quæque jusseris, faciemus*. Merito ergo competit ei nominis etymologia, quod Domina dicatur, eo quod domui præsit. Ipsa quippe præest domui Dei, id est, empyreo cœlo, Ecclesiastico teste, qui cap. xxvi. de ipsa ait: *Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamento domus suæ*. »

« B. etiam Virgo, teste D. Bernardino Senensi, loco citato, sermone III. articulo 2. capite 1. dominatur in regno cœli, propterea dicit: *Gyrum cœli circuii sola*. Eccl. xxiv. Ipsa quippe tanquam Domina cœlorum cœlum circuii, et ubique principatum ejus accepit; vel dicitur circuire gyrum cœli: quia omnes Sanctos circuit atque gyrat, et superat in gloria sempiterna: est enim mater Dei. Majus est enim, quod ipsa sit mater Dei, quam quod sit Domina creaturarum Dei: hoc enim dependet ab illo, sicut ramus a radice sua. »

« B. etiam Virgo, ait idem S. Bernardinus Senensis, loco citato, articulo 2. capite 3. in regno purgatorii dominium tenet, propterea inquit Eccl. xxiv. *Et in fluctibus maris ambulavi*. Pena siquidem purgatorii ideo dicitur fluctus, quia transitoria est; sed additur, maris, quia nimium est amara; unde D. Augustinus, lib. de vera et falsa pœnitentia, cap. 18. ait: Qui in aliud sæculum distulit fructum conversionis, prius purgabitur igne purgationis. Hic autem ignis etsi æternus non sit, miro tamen modo gravis est: excellit enim omnem pœnam, quam unquam aliquis passus est in hac vita, vel pati potest. Et refertur in cap. v. dist. 23. et idem D. Augustinus, lib. de pœnitentia, cap. 17. addit: Nunquam in carne tanta in-

venta est pœna, licet mirabilia passa sint martyres tormenta; et multi nequiter iniqui tanta sustinuerunt supplicia, et refertur in capite ultimo, ad fin. de pœnitentia, dist. 7. et ab his tormentis liberat B. Virgo maxime devotos suos, et hoc est, quod ait: *Et in fluctibus maris ambulavi*, scilicet visitans, et subveniens necessitatibus et tormentis devotorum meorum; immo et omnium qui ibi existunt: quia filii ejus sunt, cum sint filii gratiæ, et in gratia confirmati, atque de gloria certificati. » Unde refertur in revelationibus S. Brigitæ, B. Virginem ei apparuisse, et in hunc modum ei locutam fuisse: « Audi quantum Filius meus nomen meum honoravit. Meum nomen dum Angeli audiunt, gaudent, Deoque gratias agunt, quod per me et mecum talem gratiam fecit, et quoniam vident humanitatem Filii mei in deitate glorificatam. Qui in purgatorio sunt, gaudent nomine meo audito: quemadmodum æger jacens in lecto cum audit verbum solatii. Angeli etiam boni audito hoc nomine justis magis propinquant, et de eorum lætantur profectu, quibus sunt ad custodiam deputati. Omnes quoque dæmones verentur hoc nomen Maria, eoque audito aufugiunt, » ut refert Dionysius Carthus. lib. III. de laudibus Virginis, capite ultimo, et P. Viegas, super Apoc. cap. XII. comment. II. sect. 2. numero 7.

« Dominatur etiam B. Virgo, secundum D. Bernardinum Senensem, loco cit. art. 2. cap. 4. in regno mundi. Et de hoc inquit Eccli. XXIV. *In omni terra steti, et in omni populo, et in omni gente primum habui*. Primo dominatur malis, et terrenis, qui terrena sapiunt, eos ad pœnitentiam reducendo. Ideo, inquit, *in omni terra steti*: quia inter peccatores, qui terra, seu terreni sunt, non jacet, neque sedet, sed erecta stat ipsos adjuvando, protegendo, et a vitiis retrahendo. Secundo dominatur bonis, eos in gratia multiplicando, et conservando, propterea subdit: *Et in omni populo*: populus enim dicitur a *πῶλις*, quod est civitas, et significat bonos, in quibus est unio voluntatum. In iis B. Virgo primum tenet, atque eos in Dei gratia fovet. Tertio dominatur tepidis, eos in charitatis fervore proficere faciendo, propterea subdit: *Et in omni gente primum habui*. Gens dicitur a gigno, gignis: quia sunt, sicut geniti extiterunt, per baptismum siquidem generatur homo. Unde I. Cor. IV. Apostolus Corinthiis ait: *In Christo Jesu per Evangelium*

ego vos genui. Sunt profecto homines quidam, qui in nullo proficiunt, et nullam virtutem apprehendunt; sed sicut geniti sunt non in innocentia, sed in negligentia, et desidia vivunt. Tali enim Apoc. III. a Domino dictum est: *Utinam calidus esses, aut frigidus*. Calidus scilicet per amorem; aut frigidus, scilicet per timorem. *Sed quia tepidus es*, id est, a bono opere torpens, *neque calidus, neque frigidus*, id est, neque diligens es, neque timens, scilicet, tanquam infans nuper baptizatus, *incipiam te evomere ex ore meo*: quia tales divino judicio abominabiles fiunt Deo et mundo. In talibus B. Virgo primum habet: quia eos ad amorem, aut ad timorem sollicitat et inducit. »

Et tandem, quod omnem superat exaggerationem, inquit D. Bernardinus Senensis tomo I. sermone LII. de salutatione angelica, articulo 1. cap. 2. in hæc verba: « A tempore enim, quo concepit Virgo Deum in utero suo, quamdam, ut sic dicam, jurisdictionem, seu auctoritatem habet in omni temporali missione Spiritus sancti: quia non vult ipse Spiritus sanctus, nisi per eam communicari, sicut et Filius, a quo Spiritus sanctus procedit, per ipsam datus est nobis; figurataque fuit Virgo in fonte illo, de quo Gen. II. qui de terra ascendens irrigabat universam superficiem terræ, et iterum Psal. XLV. ait: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei*, id est, Ecclesiam militantem. Et eodem sensu et ratione dixit P. Salmeron, tomo III. tractatu VIII. longe post principium: « Quemadmodum Dei Filius non per alium quam per Virginem; Incarnationis administram, nobis datus est, ita et Spiritus sanctus per eam communiter datur. »

Ex quibus satis patet, illustrissimum Mariæ nomen esse excellentius post nomen Jesu, ut asseruit doctissimus ille Idiota, in lib. suarum contemplationum de Virgine, capite V. et refertur in libro III. Bibliothecæ sanctorum Patrum, ubi loquens cum Virgine sic ait: « Dedit tibi, Mariæ, tota Trinitas nomen, quod post nomen Filii tui est super omne nomen, ut in nomine tuo omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, et infernorum. Hoc nomen super omnia Sanctorum nomina reficit lassos, sanat languidos, illuminat cæcos, penetrat duos, ungit agonistas, jugum diaboli extrudit. Tantæ virtutis et excellentiæ est, ut ad ejus invocationem cœlum rideat, terræ lætetur, Angeli congaudeant, dæmones contremiscant, et infernus

Maria nomen
est omnium
post nomen
Jesu, illu-
strissimum
et mira in-
nos operatu

conturbetur. Dicitur Prov. xx. v. 27. *Lucerna Domini spiraculum hominis, quæ investigat omnia secreta ventris*; sic etiam dicere tibi possumus: Lucerna Dominae, id est, Maria, quæ doctrix et magistra maris interpretaris, spiraculum hominis: quia peccator per te respirat in spe veniæ, et gratiæ. » Et P. Martinus Del Rio in Polem. 2. Mariana in principio, sic ait: « Nomen augustissimum Maria, nulli præter Salvatoris Jesu nomen secundum, et nomen Virginis Maria. Quis non amet hoc nomen audire et loqui, et recte proferre et penitus intelligere? Non essemus filii Matris optimæ, nec clientes patronæ munificentissimæ, si non, quanto in hoc nomen conatu grassantur hostes, tanto saltem nos impetu illis objiceremus. » Et P. Salmeron, III. tomo, tractatu iv. ante medium, eodem intentu ait: « Hoc igitur nomen Maria, persancte est nobis venerandum, et frequenter invocandum: nam nomen ejus, sicut et Jesu ob significatum, efficacissimum est, terrens dæmones, lætificans Angelos, recreans peccatores et accendens justos. »

Mariæ nomine invocatio-
ne velocior
est salus.

Nec tantum nomen Maria efficaciam habet, post nomen Jesu, sed etiam ante nomen Jesu, in sensu quo explicuit D. Anselmus, in tractatu de excellentia Virginis, capite 6. in hæc verba: « Velociorque est nonnunquam salus memorato nomine Mariæ, quam invocato nomine Jesu unici Filii sui, et id quidem non ideo fit, quod ipsa major et potentior eo sit: neque enim ipse major et potentior est per eam, sed illa per ipsum. Quare ergo propitiior salus in recordatione ejus, quam Filii sui sæpe percipitur? Dicam quod sentio. Filius ejus Dominus est et iudex omnium, discernens merita singulorum. Dum igitur ipse a quovis suo nomine invocatus non statim exaudit, profecto id juste facit; invocato autem nomine Matris, etsi merita invocantis non merentur, ut exaudiat; merita tamen Matris intercedunt, ut exaudiat. Hoc denique usus humanus quotidie probat, cum quis proposito Dominico nomine, efficaciter ab illo aliquid impetrat, quod simpliciter sua prece, nequaquam impetrare potest. » Quod quidem cedit in Christi gloriam, et in ejus doctrinæ adimplementum, qui Joan. xiv. dixit: *Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, et ipse faciet et majora horum faciet.* Et hinc posset D. Augustinus, a perplexitate, quæ ei tribuitur, « positus in medio, quo me veritam, nescio; hinc lactor ab ubere, hinc pa-

scor a vulnere, » pie, et reverenter cessare, vertens se prius ad Virginem, et ea pro advocata assumpta ad Christum recurrere. « Quia, ut ex D. Anselmo et D. Bernardo refert et asserit Seraphinus Firmianus, problemate 54. in Virgine a Filio derivatur divina pietas, absque ullo justitiæ terrore; at in Filio licet attrahat pietas, terret tamen quod scriptum est: *Judicem eum esse adeo severum, ut rationem sit exacturus de unoquoque verbo otioso.* Quid autem mirum, si magis præfidat reus in sola pietate, quam in ea justitiæ conjuncta, quando eadem est divina pietas in utroque, et Filii et ejus Matris tribunali? »

Ex quo assumi potest aliquale probabile fundamentum ad excusandam aliquorum ignorantiam, sub prætextu pietatis et devotionis B. Virginis, « qui credunt magis peccare ipsam Virginem offendendo, quam Deum, » ut tradit Hostiensis, in cap. 2. de celebratione missarum, et Gregorius Lopez, in l. II. titulo xxviii. parte 7. v. Sancta, et hinc etiam est verum dixisse Panormit. in capite 2. de maledicis, per text. ibi, quod scilicet « In arbitrariis plus debet puniri delinquens contra B. Virgiuem, quam contra aliquem omnium sanctorum. » Unde justissime lex statuta est, quæ duplo majorem pœnam imponit his qui blasphemant et vituperant B. Virginem, quam alios sanctos, ut habetur in l. III. titulo xxviii. parte 7. et tradit doctor Azevedo, in libro VIII. recop. titulo iv. in Rub. num. 26. 27. et 28.

Gravissime peccat, et punitur, qui Virgini aliquam injuriam irrogat.

Maneat ergo pertractatio hæc de nomine Mariæ in ore dulcissimi Bernardi sic exclamantis: « O nomen gloriosæ Virginis suavissimum, nomenque jucundissimum! Certe non sum dignus te nominare; sed si non sum dignus propter me, sum dignus propter te: quia tu es digna nominari, et ab omnibus amari, et revereri: quia per te gratiam acquirimus, gloriam impetramus; per te, Maria, franguntur vincula; solvantur debita; vincuntur vitia; solidantur confracta; recuperantur perdita; renovantur vetera; roborantur infirma; magnificantur minima: exaltantur infirma; incœpta promoventur; infecta perficiuntur; perfecta conservantur; dæmones fugantur; purgatur cor; mens refulget, et animus inflammatur; liquescit pectus; dulcescit gustus, et decoratur aspectus. »

Tertia conclusio. Nomen Joseph ei divinitus, et peculiari Dei providentia contigit.

Nomen Josepho divinitus impositum.

Ita Albertus Magnus super Missus est, capite XLVIII. et Isolanus, prima parte, c.I. et cap. II. per totum, et Cardinalis Toletus super Lucam, cap. I. explicans illa verba: *Cui nomen erat Joseph*; idque probant primo, ex præcedenti typo, et figura. Nam Joseph filius Jacob, de quo in Genesis capitibus multis diversa referuntur, in fide, quam domino suo servavit, non ausus impudice tangere dominam suam, et castitate consequenter et mysteriorum revelatione, procurationis commissione, cibi conservatione, et terræ prælatione, istius Joseph figura fuit, ut in II. lib. tractatu v. probavimus. Secundo ex eventus successione: quamvis enim nos lateat, tantis Scripturis, quonam modo justus hic vocatus sit Joseph: quia tamen evenisse constat, ut sponsus Dei matris esset, paterque ejus filii putaretur, quod dona concessa Abraham, Jacob, ac Petro exploratum est præexcellere, quibus fuere imposita nomina divinitus; idem quoque de Joseph credere persuademur. Tertio ex nominis significatione: interpretatur enim Joseph augmentum, sive appositio. Unde Genes. xxx. dicitur: *Et vocavit nomen illius dicens: Addat mihi Dominus filium alterum*. Hinc magnus doctor Albertus, loco citato, ait: Proprietas nominis etiam, ac significatio, quæ incrementum sonat, ipsi nihilominus optime congruit, qui per hanc dispositionem, quantum ad seipsum, et quantum ad proximum, et quantum ad Deum, sublimatus fuit, virtutum videlicet augmentatione, famæ celebritate, hominis reverentia et dilectione, matris Dei familiaritate, et divina, utputabatur, paternitate. » « Non est dubium, inquit D. Bernardus, quin bonus, et fidelis homo fuerit iste Joseph, cui mater desponsata est Salvatoris; fidelis servus, et prudens, quem constituit Dominus suæ matris solatium, suæ carnis nutritium, solum denique in terris magni consilii adiutorem sibi fidelissimum. »

Et quia in hoc tract. § 1. diximus, argumentum desumptum a nominis etymologia esse frequens et probabile, videamus oportet quid hoc nomen Joseph significet, ut secundum nomen suum, *sit laus ejus in fines terræ*. Psalm. XLVII. v. 11. Quo argumentandi genere usus est D. Augustinus, sermone 2. de sancto Stephano, sic dicens: « Stephanus enim græce, latine corona appellatur. Jam coronæ nomen habebat, et ideo palmam martyrii suo nomine præferebat. » D. Hierony-

mus, in libro de interpretatione hebraicarum dictionum, asserit augmentum significare. Et explicatius Cardin. Toletus super cap. I. Lucæ, in illa verba: *Cui nomen erat Joseph*, sic ait: « Ad hanc significationem alludens Jacob, Gen. XLIX. quando filio suo Joseph benedixit, sic locutus est: *Filius accrescens Joseph, filius accrescens*; quasi diceret: Vere, o fili Joseph, auctus es, et accrevisti, sicut nomen tuum significat: nam excelluisti, et in dignitatem proventus es tantam, ut omnium fratrum tuorum sis supremus, et qui natu penultimus eras effectus, sis primus honore. Hoc idem nomen sponsus B. Virginis ex divino consilio sortitus est, ut potiori jure de eo dicere possimus: *Vir accrescens Joseph, vir accrescens*: in tantam enim effectus est dignitatem, ut matris Dei, cui inter puras creaturas, sanctitate et dignitate nihil est æquale, meruerit esse verus sponsus, et unigeniti Filii Dei pater nuncupatus. Quibus duobus privilegiis et titulis auctus est super omnes patriarchas et prophetas, qui ante eum fuerunt. Quibus si adjungas quod quem reges, et prophetæ desideraverunt videre, et non viderunt, audire, et non audierunt: ipse enim non solum vidit et audivit, sed in ulnis sæpe portavit, frequenter amplexus et osculatus est, per plures annos cibavit, vestivit, et paternis officiis ipsi ministravit, jure profecto nomen hoc adeptus videbitur. » Et paulo inferius de augmento spirituali nostri Joseph agens, dicit in hæc verba: « Si vero virtutem animi spectes, non inferiorem, aut æqualem illi patriarchæ filio Jacob, sed longe superiorem invenies: in illo enim Joseph castitas mirifice commendatur, qui, ut refertur Genes. xxxix. dominæ sollicitanti ad peccandum, non solum non acquievit, sed etiam elegit potius iram domini sui pati, et peccatorem reputari, quam crimen contra Deum committere; vere magna castitas est hæc. At quis non admiretur nostrum Joseph, qui per plures annos cum Virgine pulcherrima sponsa sua ita conversatus est, ut tamen neque ullo verbo, nec cogitatione, neque motu interiori, quæ minus cum summa puritate convenirent, quæque solent in sanctissimis viris, vel ex aliqua levi causa subrepere, fuerit inquinatus? » Et deinde prosequitur, dicens: « Talem profecto sponsum, et consortem habere decebat illam, in qua summa puritas erat. Denique filium Matris suæ, si non parem, saltem non degenerem sponsum eligere æquum erat. Nam

Joseph auctus non tantum temporaliter, sed etiam spiritualiter, maxime in desponsatione cum Virgine et in paternitate Christi.

quibus Deus munus injungit, pro munere qualitate solet communicare perfectionem. »

Quod satis conforme est doctrinæ D. Thomæ supra a nobis positæ in secunda suppositione. « Quod scilicet nomina, quæ divinitus imponuntur, semper significant aliquod gratuitum donum divinitus datum. » Donum autem incomparabile nostri Josephi fuit esse verum B. Virginis sponsum, quod nulli unquam hominum fuit concessum. Idque non obscure adumbratum fuit in melioratione facta a patriarcha Jacob dilecto filio suo Joseph, figura nostri, qui morti proximus sic eum fuit allocutus, Genes. XLVIII. v. 22. *Do tibi partem unam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, et arcu meo.* Hanc autem partem fuisse B. Virginis figuram, omnes fatentur: tulit enim eam Deus de manu Amorrhæi in gladio, et arcu suo: non enim contentus fuit eam liberare in gladio, qui in propinquum suum effectum operatur, eam in toto vitæ curriculo servans ab omni actuali peccato, etiam veniali; sed etiam arcu, qui in remotum vindictam operatur, liberans eam ab originali, ante animationem per divinam præservationem, ut in hujus III. lib. tractatu I. et fusius probavimus. Secundum ergo nomen suum vere fuit Joseph donis Dei auctus et cumulatus, ut dixit P. Salmeron, tomo III. tract. XXVIII. ad fin. versiculo, Expeditis.

Fuit præterea B. Joseph auctus super omnes homines, quod cæteris Christus Dominus partem sui commisit, v. gr. caput Præcursori Joanni in baptismo: Joanni Evangelistæ pectus in cæna: Thomæ Apostolo vulnera: Magdalенæ pedes: Principi Apostolorum Petro, et successoribus ejus potestatem et claves: et sic de aliis; sanctissimo autem Josepho particulariter convenit, post B. Virginem, illud Eccli. IV. *Unus est, et secundum non habet*: quia totus Christus, per multorum annorum curricula fuit ei commissus gubernandus et nutriendus, cujus curam mirifice egit, ut in hujus III. lib. tract. VIII. et XIII. dicemus.

Fuit præcipue sanctissimus noster Joseph accrescens et auctus in zelo divinæ gloriæ, et conversionis animarum. Nam si de patriarcha Josepho, qui nostrum figuravit, dixit D. Cyrillus; episcopus Alexandrin. lib. X. in Genes. ad finem: « Joseph enim additio Dei interpretatur. Addita enim Ecclesia gentium gregibus Israël est, et in innumera-

bilem gentium se multitudinem propagavit. Unde Salvator noster ait: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile, et unus pastor*, Joan. X. v. 16. quanto præstantius, et verius poterit hoc dici de sanctissimo sponso Virginis? de quo D. Bernardinus Senensis, tomo III. sermone I. de S. Joseph, articulo 2. capite 1. sic asserit: « Credo istum virum sanctum Joseph fuisse sollicitissimum sponsæ suæ. » Et Isolanus, quarta parte, capite IV. per totam, et fol. 94. pagina 1. in principio in hæc verba: « Plus est Christum prædicare facto, quam verbo, sed Joseph Christum factis summo opere prædicavit, quibus quidem occasionem universo præstitit orbi, ut converteretur ad orandum verum Deum hominem factum. Itidem veri prædicatores de sursum illuminantur, suo tempore loquuntur, et ad Deum verum cognoscendum quosque convertere conantur. Sed Joseph ab Angelis fuit illuminatus, quibus conversabatur, suo tempore de Deo locutus. Verba nempe prædicatoris fumus sunt divini ignis in corde ardentis, atque in Christi cognitionem mortalis ad vitam æternam deducere satagentis. Subsistamus hic parumper, et Joseph multos per annos habitantem in Ægypto meditemur. An non credimus Joseph innumeris vicibus fuisse exhortatum eos, cum quibus conversabatur, Ægyptios, ut Deum verum colerent? Si quando contigerit eos audire Messiam promissum in lege Judæorum advenisse, ut crederent, persuasisse. Aiebat vero, Deus erit verus, et verus homo, et ipse renovaturus est mundum, vestra destruet idola, innovabit sacrificia, renovabit leges, mores, vitam, et imperium. Hac tempestate, qui sanctæ legis profundiora vero intellectu dignoscunt, Messias asseverant tempora adesse, quod profecto apud me dubium non est. Vos hortor, o fratres Ægyptii, lætemini: quia pariter vos redimet a potestate tenebrarum. Vos equidem ex hominibus illi credentes eritis similes Angelis, immo homines in se credentes Messias tandem donabit æterno regno cælorum. Verum cum in Nazareth Galilææ habitaret civis, et cognitus, ampliora quotidie prædicabat. O quoties benevolos et vere amicos hortabatur, ut quam attentissime faciem, verba, mores Jesu Filii sui animadvertenter! Arbitratur enim quod caro illa divinitatis odo-

Melioratus
fuit Joseph
propter omnes
omnes, in
Virgine ab
omni peccato
libera.

Totus Chris-
tus commis-
sus fuit Jo-
sepho, non
sic reliquis
sanctis.

Joseph maxi-
mus zelator
animarum
fuit et cum
fructu Chris-
tum prædi-
cabat.

rem cæteris emitteret sicut sibi. Persuadeo demum mihi ipsi, sicut præsentia corporis Christi in Ecclesia, ac sacramentorum virtute plurimi salvi fiunt; sic et in Nazareth civitate illis temporibus multi sunt ad Deum conversi conversatione Christi, B. Virginis moribus, meritis quoque ac verbis Joseph.» Nec tantum B. Joseph prædicator extitit apostolicus, sed etiam typus fuit et exemplum prædicatorum, ut D. Hilarius, super cap. II. Mat. in principio, sic dixit: «Joseph sponsus Virginis circumferens Christum, nunc in Ægyptum, nunc in Judæam, designat Apostolos Christum prædicantes Judæis et Gentibus.»

Si ergo sanctissimus Joseph Christum summopere prædicavit, ut modo diximus, quid mirum, si ejus prædicatione multi ad Deum converterentur meritis ac verbis ejus? In quo etiam apostolicis prædicatoribus exemplum præbuit Christum prædicandi, juxta Paulum I. Cor. I. v. 23. *Nos autem prædicamus Christum crucifixum: Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Ita quod sermo, et prædicatio eorum non sit in *persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis*, ut adducantur homines ad veram pœnitentiam, ne de eis conqueratur Dominus per Jerem. Thren. II. v. 14. *Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad pœnitentiam provocarent.* Ad quos recreationis tantum gratia solet multitudo copiosa certatim constituere absque ullo spirituali fructu, propter audientium ipsorum indispositionem, juxta illud Ezech. XXXIII. v. 30. 31. et 32. *Filii populi tui, qui loquuntur de te juxta muros, et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite, et audiamus, quis sit sermo egrediens a Domino; et veniunt ad te, quasi si ingrediatur populus, et sedent coram te populus meus, et audiunt sermones tuos, et non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor eorum, et es eis quasi carmen musicum, quod suavi, dulcique sono canitur: et audiunt verba tua, et non faciunt ea.* Nec mirum profecto secundum hæc vera esse quæ de nostro Josepho historiæ referunt, tam in Ægypto, quam in Nazareth, aliis etiam locis in quibus degebat, inimicos et discordes homines inter se, reduxisse ad veram amicitiam et perfectissimam concordiam, ut qui pater Dei appellatus nominaretur, pariter filius Dei, juxta illud Matt.

xv. *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur*, ut tradunt quamplurimi nostri temporis neoterici: et mire ei convenit illud Psalm. CXIX. v. 7. *Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus, cum loquebar illis, impugnabant me gratis.* Ubi interlinearis, «Servans unitatem non iratus, non turbulentus; et cum prohiberem a malis bona loquens, obstinati impugnabant.» Tria autem a concionatoribus observanda docentur in hac Josephi prædicatione, de quibus in IV. lib. tract. VI. dicemus, et lib. V. tract. VI.

Fuit etiam sanctissimus Jōseph auctus in eo, quod nomen suum toties in Evangelio repetitum inveniatur, ut Mat. I. v. 16. *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.* et v. 18. *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph.* et v. 19. *Joseph autem vir ejus cum esset justus.* et v. 20. *Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* et v. 24. *Exurgens autem Joseph a somno, fecit sicut præcepit ei Angelus Domini.* et cap. II. v. 13. *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph.* et v. 19. *Defuncto autem Herode, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph in Ægypto.* et Luc. I. v. 17. *Missus est Angelus Gabriel ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph.* et cap. II. v. 4. *Ascendit autem et Joseph a Galilæa.* etc. et v. 16. *Et invenerunt Mariam et Joseph et infantem.* et cap. III. v. 23. *Putabatur filius Joseph.* et c. IV. v. 22. *Nonne hic est filius Joseph?* et Joan. VI. v. 42. *Nonne hic est filius Joseph?* et alibi sub nominae parentis. Quod quidem mira Dei providentia gestum non dubitamus, ut optime advertit Albertus Magnus super Missus est, cap. XLVII. in hæc verba: «Ut justus apud Deum demonstratur Joseph, cujus nomen tanquam in libro vitæ scriptum in Evangelio signanter exprimitur, ut notus hominibus intelligatur, qui testis virginitatis B. Virgini adhibetur, ut nomen ejus digne in memoriam hominum vertatur, qui in patrem Dei assumitur putativum.» Et eodem intentu dixit D. Bonaventura, opusculo de vita Christi, cap. 6. «Vere de sancto Joseph dici potest, quod laus ejus est in Evangelio.» Et clarius doctor theologus Joannes Altestai, in suo Lexicon. theolog. verbo, Joseph, sic ait: «Joseph sponsus Virginis Mariæ honoratur in Evangelio tribus rationibus et nominibus. Primo vocatur sponsus Mariæ, Mat. I. et II. secundo justus vocatur, et canonizatus in Evangelio, Mat. I. tertio vocatur in Evangelio pater

Nomen Jōseph in Evangelio sæpe repetitum, quasi odor agri pleni, et honoratur in celo.

Dei, Luc. II. *Ego et pater tuus dolentes quærebamus te.* Onimium felix et beatissimus vir, cujus laus est in Evangelio ! »

Et quid plura de admirabili nomine Josephi? quod certe quasi Christi Domini, et B. Deiparæ vestimentum est. *Sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* Gen. xxvii. v. 27. Est enim Christi bonus odor Deo, in his, qui salvi sunt. II. Corinth. II. v. 15. Est etiam bonus odor B. Virginis, quæ de se ait Ecclesiast. xxiv. v. 23. *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris: et flores mei fructus odoris et honestatis.* Et sic Josephi nomen est *oleum effusum*: quia memorato nomine Joseph, recordamur statim nominis Jesu dulcissimi, et nominis Mariæ suavissimi. Unde illi maxime convenit quod de S. Josia dicitur Ecclesiast. xlix. in principio: *Memoria Josiæ in compositione odoris, opus pigmentarii, in omni ore, quasi mel indolcorabitur ejus memoria, et ut musica in convivio vini.* Est enim nomen Joseph, quasi arcus fulgens inter nebulas gloriæ, et quasi flos rosarum in diebus vernis, et quasi lilia, quæ sunt in transitu aquæ, et quasi thus redolens in diebus ætatis, quasi ignis effulgens, et thus ardens in igne, quasi vas auri solidum ornatum omni lapide pretioso. Eccli. I. v. 8. et 10.

Et tandem non solum in terris apud homines, sed etiam in cælis apud Deum, Angelos, et hominēs glorificatos honorabile est, et esse debet nomen sanctissimi Joseph, ut pulchre satis dixit Isol. IV. cap. vii. et viii. « Honoramus patronos urbium sub festo sollemni; cur non patronum Reginæ nostræ Mariæ Virginis eodem venerabimur honore? Quantis plausibus, qua lætitia, quibus honoribus ac præconiis personare cœlestem credimus Hierusalem, cum Joseph nominatur? quem parentem Deus ipse vocare dignatus est; quem Regina Angelorum sponsum amantissimum adhuc clamitat. Itaque cum Dei Filius intuetur in lumine gloriæ suæ quempiam sancto affici Joseph, illius studere honori, ejus implorare suffragia, gaudet profecto, ut Filii sui nutritorem honoret, annuit votis, exaudit clementius, et pro paterna gloria abundantius munera invocantibus effundit cœlestia. An forte Reginam mundi totis non optare animi votis gloriam sui verissimi sponsi, et honorem dubitamus?

Et hinc Dei ordinatione quadrat jam B. Josepho benedictio, quam Isaac, Spiritu sancto edoctus, dedit filio suo Jacob. Gen.

xvii. in hæc verba: *Det tibi Deus de rore cæli, et de pinguedine terræ abundantiam vini et olei, et serviant tibi populi, et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum, et incurrentur ante te filii matris tuæ. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus, et qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.* Quem locum Isolanus, III. p. cap. iv. de sanctissimo Joseph explicat, juxta sensum allegoricum, in hunc modum: « Memento, in sacris litteris Christum roris ac pluviae vocibus significari, Psalmographo dicente: *Descendet sicut pluvia in vellus*, Psal. LXXI. v. 6. et *sicut ros Hermon*, Psal. cxxxii. v. 3. Ecclesia itidem concinit: *Descendit sicut ros in uterum Virginis.* Terram sæpius quoque meminimus B. mundi Reginam indicare: cujus pinguedo fuit humilitas in temporalibus, quam Dominus respexit. Frumentum quoque Christus est, ex quo panis in Ecclesia conficitur, de quo pariter in Psalm. iv. v. 8. dicitur: *A fructu frumenti, vini, et olei sui multiplicati sunt.* Ipse idem vinum, de quo scribitur Cant. v. v. 1. *Bibite amici, et inebriamini charissimi.* Adhuc ros cæli gratia est contemplationis, pinguedo terræ gratia actionis, ex quibus fit frumentum fidei, et vinum spei lætificans cor, Paulo dicente ad Rom. xii. *Spe gaudentes.* Oleum denique emanat charitatis. At prædictis quæcumque corpori conducunt, intelliguntur, exploratum vero est præfatis omnibus divinum Joseph fuisse gavisum. Considerato autem Josephum copiam non habuisse panis, sed frumenti: nondum enim Christus panis erat, sed frumentum Judæorum passionibus conterendum. Quamobrem Christus ante passionem granum frumenti se vocavit, dicens: *Amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet*, Joan. xii. v. 24. Et hæc de prima benedictione.

« Verum secunda benedictio, a nobis honorum dignitas nuncupata, his explicatur verbis: *Serviant tibi populi, et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum.* Populi sunt Gentiles, tribus Judæi, fratres Christiani. Præterea populi plebes sunt Judæorum, tribus capita, fratres patriarchæ, et prophetæ. Qui ad fidem vocati sunt Gentiles, servierunt sancto Joseph per exhibitionem honorum, per largitatem munerum, per conscriptionem librorum. Judæi pariter ac Christiani B. adoraverunt Joseph, ut B. Virginis sponsum, ac veneratorem præcipuum, ut Salvatoris patrem putativum, et ut illius enutritorem

Joseph ubique benedicitur, ab omnibus veneratur et honoratur.

charissimum. Inter patriarchas denique ac prophetas Joseph habetur ut dominus, propter apertam visionem. Multi enim reges et prophetae voluerunt videre, quae Joseph vidit, et non viderunt, propter summam perfectionem, ac propter praeclarissimam nominationem: dictus enim fuit pater Dei, sponsusque fuit Reginae mundi. » Et haec de secunda benedictione.

« Tertia benedictio his innuitur verbis : *Et incurventur ante te filii matris tuae.* Hi procul dubio sunt Judaei in Christum credentes, et nationes in Syria ac partibus orientalibus habitantes, qui solemnem et ingenti laetitia festum sancti Joseph celebrare consueverunt, jamque in partibus Occidentis Spiritus sanctus seminavit in mentibus populorum, ut singulares sancto Joseph exhibeant honores. Qua veneratione multa amoveri mala a fide catholica, et pluribus affici bonis fideles non ambigimus meritis, ac precibus sanctissimi Joseph. Benedicite igitur, o populi, sancto Josepho, ut benedictionibus repleamini. » Pulchre autem, ait P. Salmeron, tract. XX. super Acta Apost. ad finem, Joseph significat augmentum, vel profectum, ut qui volunt in gratia Dei proficere, et centuplum illud, quod Christus promissit, accipere, debent se sponte, propter regnum Dei, nudos exhibere, ac se ipsos castrare. »

Et quamvis ad debite tractanda dona et privilegia excellentissima S. Joseph, necessarium sit ascendere ad cor altum, ut exaltetur Deus in patre suo putativo, et B. Virgo in dulcissimo sponso suo, ut optime advertit Isolan. III. p. ca. VI. sub typo et figura benedictionis Balaam dicentis populo Dei, Num. XXIII. *Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israël. Dominus Deus cum eo est, et clangor victoriae regis in illo. De summis silicibus videbo eum, et de collibus considerabo eum.* Sic ait Isolanus: « De summis silicibus, imitatione Angelorum, vel exemplo Sanctorum omnium, qui collum nomine a divinis vocari litteris consuevere: fuit enim in Joseph sincera latria, absque idolatriae macula. Fuit Josepho divina praesentia, ideo apte dicitur: *Dominus Deus cum eo est*, et modis admirabilibus ac inconsuetis, ipsis quoque Angelis venerandis: fuit enim Deus cum eo, ut filius cum patre, ut infans cum nutrito, ut subjectus cum majori. Fuit etiam in Joseph factorum Dei notitia, unde subditur: *Et clangor victoriae regis in illo.* Hujus clangor a Joseph auditus fuit, per sa-

crarum litterarum profundam cognitionem, per Angelorum revelationem, ac per sensuum exteriorum visionem, et contrectationem. » Sed praecipue haec ascensio ad cor altum maxime necessaria est ad aliquantulum attingendum augmentum, et supremam dignitatem divinae electionis factae de B. Virgine in matrem Dei, et sanctissimi Joseph in verum ejus sponsum, in patrem Christi putativum, et totius familiae praesidem, et fidelissimum dispensatorem. De quo in sequentibus tractatu VII. et VIII. agendum nobis erit; prius tamen de obedientia a Christo et Maria praestita Josepho in tract. VI. immediato.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS VI.

De mira Christi Domini obedientia, B. Virgini matri et B. Josepho praestita.

Quamvis omnis Christi actio fuerit nostra instructio, juxta illud Joan. XIII. v. 15. *Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis;* et illud I. Petri II. v. 21. *In hoc enim vocati estis, quia et Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* De quo videndus est D. Thomas, 3. p. qu. XXXVIII. art. I. et II. et qu. XL. art. I. ad 3. unde ipsemet Christus Dominus, Joan. XIV. v. 6. *Ego sum via, veritas, et vita;* ubi D. Augustinus sic ait: « Ambulare vis? *Ego sum via.* Falli non vis? *Ego sum veritas.* Mori non vis? *Ego sum vita.* » Et hom. 34. super Matth. « *Ego sum via, veritas et vita.* Tanquam diceret: Quae vis ire? *Ego sum via.* Quo vis ire? *Ego sum veritas.* Ubi vis permanere? *Ego sum vita.* » Quia secundum D. Ambrosium, lib. III. de virginibus: « Omnia habemus in Christo, omnia in nobis Christus. Si a vulnere curari desideras, medicus est; si febris aëstuas, fons est; si gravaris iniquitate,

Omnia Christi actio nostra instructio, ubi fuit instructio, quae docet prius fecit

justitia est; si indiges auxilio, virtus est; si mortem times, vita est; si tenebras fugis, lux est; si cœlum desideras, via est; si cibum quæris, alimentum est.» Et, quod omnem ab imitatione Christi excusationem removet, id plane est, quod Christus Dominus prius opere, deinde sermone docuit. *Cæpit*, inquit D. Luc. Act. I. v. 1. *Jesus facere et docere*. Quod quam pulchre sic explicuit D. Augustinus, lib. de vera religione: «Tota vita Christi in terris per hominem, quem gessit, disciplina morum fuit: omnia enim bona mundi Christus contempsit, quæ contemnenda docuit, et omnia mala sustinuit, quæ sustinenda præcepit, ut neque in illis quæreretur felicitas, neque in istis infelicitas timeretur.»

Tamen in virtute obedientiæ prima ac præcipua exempla vitæ suæ constituit, contraria adhibens medicamenta primorum parentum peccato, juxta illud Pauli ad Rom. v. v. 19. *Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita et per unius obeditionem, justi constituentur multi*. Ubi D. Thomas, lect. 5. in fine. «Unde primum hominis peccatum fuisse videtur inobedientia, non secundum actum exteriorum, sed secundum interiorem motum superbiæ, quo voluit divino præcepto contraire. Unde ejus inobedientiam Dominus arguit, Gen. III. *Quia audisti vocem uxoris tuæ, et comediisti de ligno, de quo præceperam tibi ne comederes*, etc. Obedientia autem Christi hic dicitur, secundum quam præcepto Patris obediens, mortem sustinuit pro salute nostra,» secundum illud ad Philip. II. v. 8. *Factus obediens usque ad mortem*, etc. et D. Augustinus, in dial. ad Osorium, q. IV. ante med. explicat in hunc modum: «Homo elatus superbia, suasioni serpentis obediens, præcepta Dei contempsit.» Et clarius D. Thomas, 2.2. q. CIII. art. 1. ad 1. «Primum autem, quod homo inordinate voluit, fuit propria excellentia; et ideo inobedientia in eo causata fuit ex superbia.» Unde merito summus Pontifex Joannes XXII. in extravag. Quorundam, de verborum significatione, tres præcipuas religionis virtutes ita qualificat: «Magna quidem paupertas, sed integritas majus bonum est; sed obedientia maximum, si custodiatur illæsa: nam prima rebus, secunda carni, tertia vero menti donatur et animo.» «Ac propterea, inquit P. Suarez, to. II. in 3. p. q. XL. art. IV. disput. 28. sect. 3. ante med. Christus Dominus prima ac præcipua exem-

pla vitæ suæ in virtute obedientiæ constituit. Ex quo, teste eodem P. Suarez, loco cit. sect. II. post principium, §. ex quo, aliqui probabiliter opinantur quod sicut Christus Dominus habuit præceptum moriendi pro hominibus, ita etiam de eadem re, non necessitate stabiliendi animum, sed ad nostram ædificationem et exemplum votum emisisse.» Quo exemplo tam illustri, quis obedientiam, vel difficilem etiam, poterit recusare? ut optime D. Augustinus ait lib. de verbis Domini: «Quæ superbia sanari potest, si humilitate Filii Dei non sanatur? Quæ avaritia sanari potest, si paupertate Filii Dei non sanatur? Quæ iracundia sanari potest, si patientia Filii Dei non sanatur?» Quod pulchra hac argumentatione contendit D. Gregorius, hom. 27. comprobare: «Certe si nos cujuscumque servus rogaret, ut ad eum ire deberemus, protinus nobis nostra superbia in cogitatione tacita responderet, dicens: Non eas: quia te ipsum degeneras, honor tuus despicitur, locus vilesceat; ecce de cœlo venit, qui servo in terra occurrere non despicit, et tamen humiliari in terra contemnimus, qui de terra sumus.»

Hoc supposito sit prima conclusio. Christus Dominus, ut nobis omnibus exemplum obedientiæ præberet, voluit subdi et obedire B. Virgini et beatissimo Josepho, ut ait Evangelista Lucas, cap. II. v. 51. *Et descendit cum eis, et venit Nazareth, et erat subditus illis*. Ubi P. Maldonatus sic ait: «Descendit ergo cum parentibus, et subditus illis est, ut qui se paulo ante Judæorum docendo magistros Deum esse ostenderat, terrenis etiam obediendo parentibus hominem profiteretur: simulque exemplum nobis obedientiæ relinqueret erga parentes, ut Origenes, hom. 20. Ambrosius, Beda, Theophylactus et Euthymius adnotarunt. Ambrosii verba, quia illustriora sunt, ponam: «Quid enim magister virtutis, nisi officium pietatis impleat? et miramur, si patri defert, qui subditur matri? non utique infirmitatis, sed pietatis ista subjectio est. Disce quid parentibus tuis debeas, cum legis a Patre Filium non voluntate, non opere, non tempore discrepare. Tu matri debes pudoris injuriam, virginitatis dispendium, partus periculum, longa fastidia, et discrimina. Quid anxios patres loquar pro filiorum profectu, nonne pro his obsequia saltem oportet rependi?» Super quo admirans D. Bernardus, homil. 1. super Missus est, longe post medium, ait: «Quis? qui-

Christus obediendo Virgini et Josepho, docuit nos obedire.

bis? Deus hominibus, Deus, inquam, cui Angeli subditi sunt, cui Principatus et Potestates obediunt, subditus erat Mariæ. Nec tantum Mariæ, sed etiam Joseph propter Mariam. Mirare ergo utrumlibet, et elige quid amplius mireris, sive Filii benignissimam dignationem, sive Matris excellentissimam dignitatem. Utrunque stupor, utrinque miraculum. Et quod Deus feminæ obtemperet, humilitas absque exemplo, et quod Deo femina principetur, sublimitas sine socio. Disce, homo, obedire; disce, terra, subdi; disce, pulvis, obtemperare. De Auctore tuo loquens Evangelista : *Et erat, inquit, subditus illis*; haud dubium, quia Mariæ et Joseph. Erubescere, superbe cinis, Deus se humiliat, et tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, et tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis Auctori? Utinam mihi aliquando tale aliquid cogitanti Deus respondere dignetur, quod et suo increpando respondit Apostolo, Matth. xvi. v. 13. *Vade, inquit, post me Satana : quia non sapis ea, quæ Dei sunt*. Quoties enim hominibus præesse desidero, toties Deum meum præire contendo, et tunc vere non sapio ea, quæ Dei sunt. De ipso namque dictum est : *Et erat subditus illis*. Si hominis, o homo, imitari dedignaris exemplum, certe non erit tibi indignum sequi Auctorem tuum; si non potes forsitan sequi eum quocumque ierit, dignare vel sequi quo tibi condescendit. » Ex quo Christi Domini exemplo colligit Origenes, hom. 20. in Luc. in hunc modum : « *Descendit Christus cum eis, et venit Nazareth, et erat subditus illis*. Discamus, filii, subjecti esse parentibus nostris : minor enim majori subjicitur : nam quia Joseph majorem ætate videbat, propterea eum parentis honore coluit, omnibus filiis exemplum relinquens, ut subjiciantur parentibus. Quod si patres iis non fuerint, subjiciantur his, qui patrum ætatem habent. Quid loquor de parentibus et filiis? Si Jesus Filius Dei subjicitur Joseph et Mariæ : cur ego non subjiciar episcopo, qui mihi a Deo ordinatus est pater? Cur non subjiciar presbytero, qui mihi Dei dignatione præpositus est? » Unde merito hoc Christi exemplo hortatur Apostolus, ad Colos. iii. v. 21. et 22. filios obedire parentibus, et servos dominis in hunc modum : *Filii, obedite parentibus vestris per omnia : hoc enim beneplacitum est in Domino : Servi, obedite per omnia dominis carnalibus non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes Deum.*

et subditos superioribus, ad Hebr. xiii. v. 17. his verbis : *Obedite præpositis vestris, et subjacete eis : ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes. Hoc enim non expedit vobis.*

Hujus autem obedientiæ occasionale fundamentum posuit D. Paulus, ad Galat. iv. in principio, dicens : *Quanto tempore hæres parvulus est, nihil differt a servo, cum sit dominus omnium; sed sub tutoribus, et actoribus est usque ad præfinitum tempus a patre*. Ubi S. Thomas : « Christus erat etiam quasi servus : quia licet sit Dominus omnium, secundum illud Psal. cix. *Dixit Dominus Domino meo*; tamen nihil videbatur differre a servo in exterioribus, in quantum homo, *exinanivit semet ipsum formam servi accipiens, et habitu inventus ut homo*, ad Philip. ii. Unde non mirum profecto, quod Christus Dominus Josepho humile præstiterit obsequium, cum ad serviendum venisse testetur Isaias c. XLIII. v. 10. *Servus meus, quem elegi*; ubi Glossa interlinearis : « Servus meus Christus, quem elegi, ex omnibus in salutem omnium, in quo complacui. » Et ibi Procopius, S. Cyrillus et alii; et ipsemet Salvator, Marci x. v. 45, expresse dicat : *Non veni ministrari, sed ministrare*. Et sic, tanquam patri filius Christus obediebat Josepho, ut ex historiis catholicorum orientalium, ex hebræo in latinam linguam traductis, refert de Isolanis, IV. p. c. ix. his verbis : « Ego conversatus sum cum Josepho in omnibus, sicut si essem filius ejus, et eram per omnia sicut ipse, et obediebam ei in omnibus, nec unquam transgressus sum verbum illius, et eram subditus illi, sicut filii parentibus, et diligebam Joseph valde, sicut pupillam oculi mei. » Quod considerans Gerson, ser. de Nativitate Virginis, consideratione 3. rei magnitudinem, sic exclamat : « O miranda prorsus Joseph sublimitas tua! o dignitas incomparabilis, ut Mater Dei, Regina cæli, et Domina mundi appellare te Dominum non indignum putaverit! Nescio sane, quid hic amplius habeat mirabilis, vel humilitas in Maria, vel in Joseph sublimitas; quamvis incomparabiliter exuperet utrumque puer Jesus benedictus in sæcula, de quo scriptum est : *Et erat subditus illis*. Subditus fabro is, qui fabricavit auroram et solem, Psal. LXXIII. subditus feminæ textrix, cui flectitur omne genu cælestium, terrestrium, et infernorum, ad Philip. ii. Et Joannes Echius, hom. 1. de S. Joseph, eadem

Christi
nit ut
et ejus
dientia
rex
Deipara
Joseph

motus admiratione ait : « Magnum hoc est tufela sua Josephum custodire debere eum, qui omnia custodit, servat, et universo dominatur orbi. » Quod quidem incomparabilem Josephi excellentiam et dignitatem declarat. « Non est mirum, inquit Gerson, loco cit. si Christus voluit quod omnes creaturæ obedirent Josepho, cum et ipse illi obediens extiterit, et subjectus, quæ subjectio sicut inæstimabilem notat humilitatem in Jesu, ita dignitatem incomparabilem signat in Joseph et Maria. »

Christo
obedientia
e sapientia
Dei
claratur.

Et dubio procul nisi ab Evangelio edocti : *Et erat subditus illis*, humano nostro sensui tantum inhærentes, difficile crederemus totius mundi fabricæ Auctorem pauperculæ Virgini, et Josepho pauperi fabro subditum fuisse; et tantæ rei novitate in admirationem rapti diceremus cum Habacuch propheta, c. III. secundum septuaginta Interpretum declarationem : *Domine, audiavi auditum tuum, et timui, consideravi opera tua, et expavi*. De quo agens S. Laurentius Justinianus, in fasciculo amoris, c. 2. ante medium, sic ait : « Inauditum, omniumque novitatum singulare prodigium fuit, ut Deus fieret homo, et quod hominum communicare passionibus vellet. Quid enim admirabilius, quam Dei Filium Virginis mammas sugere, Josephi foveri in gremio, discurrere, discumbere, dormire, comedere, et cætera hominis officia tanquam homo verissimus exercere? » Sed divina luce, et evangelica veritate duce, incunctanter cognoscimus in his summam Dei sapientiam esse contentam : scitum est enim, et a nobis resolutum, in tract. 10. secundi libri, media debere esse ordinata et proportionata ad finem propositum consequendum, a quo media bonitatem et necessitatem recipiunt. Sed homo per superbiam et inobedientiam a Deo recesserat, ut supra probavimus, suamque in qua a Deo constitutus est dignitatem, et primævum honorem amiserat, et qui rectus ab ipso Deo fuerat creatus, ipse se infinitis incurvavit, et immiscuit quæstionibus, misereque comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis, dignus certe, ut a Domino audiret : *In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram de qua sumptus es : quia pulvis es, et in pulverem reverteris*, Gen. III. v. 19.

Ut ergo hominem per superbiam et inobedientiam perditum, ad rectam veritatis viam Christus revocaret, maxime conveniens fuit,

quod contraria adhiberet medicamenta peccato, humiliando semetipsum factus obediens non solum cœterno Patri : *Descendi*, inquit Joann. VI. v. 38. *de cœlo non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me*; sed etiam hominibus Deiparæ et Josepho : *Et erat subditus illis*; ut homines discerent Deo humiliter obedire, et sic in pristinum, quem inobedientes amiserant, statum revocarentur. Neque enim Christus quidquam etiam onerosum et grave, quod ad nostram salutem et utilitatem pertineret, subire recusavit; immo et libenter pro nobis adimplevit, et omni confusione contempta fecit, et dixit Isaïæ XXVIII. v. 21. *Ut faciat opus suum, alienum opus ejus; ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo*. ubi Glossa ord. et S. Bernardus, sermone in feria IV. de Passione Domini, ad principium, et S. Gregorius, hom. 16. ad fl. super Ezechielem, sic explicant : « Opus enim Dei est, animas, quas creavit, colligere, ad æternæ lucis gaudia revocare; flagellari autem, atque sputis illiniri, crucifigi, mori, atque sepeliri, non hoc in sua substantia opus Dei est, sed opus hominis peccatoris, qui hæc omnia meruit per peccatum. Unde, *ut faciat opus suum, alienum opus ejus; ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo*, et alienum opus fecit, ut faceret proprium : quia per hoc quod infirmans mala nostra sustinuit, nos, qui creatura illius sumus, ad fortitudinis suæ gloriam perduxit. » Ut ergo Christus obedientiæ opus suum sibi ab æterno Patre pro nobis commissum adimplet : *Meus*, inquit ipse Joan. IV. v. 34. *cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus*. Et cap. XVII. v. 4. *Opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam*. Opus etiam suum ad hoc reputavit, subdi feminæ, et obedire fabro; quamvis alias contemplantibus solum quæ apparent et videntur, videretur alienum et peregrinum opus ab eo.

Quod quidem appositissimo exemplo alterius Josephi patriarchæ, qui Christi Domini typus fuit, satis declaratur : ille enim a patre suo Jacob missus quærens fratres suos, qui a Sichimis, ubi ex patris ordinatione in pascendis gregibus morari debuerant, recesserant in Dothaim, id est, in defectionem, inventus errans in agro, rogatusque a quodam viro quid quæreret, respondit : *Fratres meos quero. Perrexit ergo Joseph post fratres suos, et invenit eos in Dothaim*, Gen. XXXVII.

Christus
omnia diffi-
cilia, et quasi
aliena pro
nobis
pertulit.

Christus ut
nos errantes
revocaret,
fuit quasi
errans in
mundo.

v. 15. 16. et 17. et Glossa interlinearis et ordinaria, ibi : errare ergo per agrum debuit Joseph, « qui fratres per inobedientiam errantes quærebat, ut patris sui præceptum adimpleret. » Sic etiam Christus Dominus, ut homines ad obedientiam revocaret, quasi errans in hujus mundi agro declinare ab immensa majestate sua, et nostræ confirmari parvitati oportuit, obedientiam nobis proprio proponens exemplo, *Et erat subditus illis.*

Christo obedientia arguit magnam sanctitatem, et dignitatem Joseph.

De quo admirans Isolanus, II. p. cap. v. sic ait : « Antiquis patribus Deus præcepit, Josepho vero idem subjectus Deus obtemperavit, *et erat subditus illis;* » et c. XIV. « Hæc obedientiæ sublimitas majoris arguit dignitatis sanctum fuisse Joseph, quam ulla mortalium ingenia excogitari queant. Quis enim intelligere poterit illius majestatem, qui Deo imperavit, cuique Deus ipse subjectus fuit? Hebetis sunt ingenii, qui Joseph munera a Deo concessa non esse peculiaria, summamque arguentia sanctitudinem, innocentiam, charitatem et gloriam. *Et erat,* inquit Evangelista, *subditus illis.* » Et paulo inferius prosequitur, et concludit : « Quod si sancto Spiritu quis ferveat, plurima percipiet, quæ convenienter exprimi verborum serie nequeunt. De illorum existunt numero hæc, de quibus Joannes Evangelista scribit : *Sunt autem et alia multa, quæ fecit Jesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum capere mundum posse arbitror, eos, qui scribendi sunt, libros.* Quare quod imitabile est, litteris demandatum fuit, scilicet : *Erat subditus illis. Accedat ergo homo ad cor altum,* Psal. xxxvi. v. 7. et nunc Christum parentes alloquentem, nonnunquam in mensa positum, aliquando laborantibus suffragantem, nunc lectulo jacentem, aut surgentem, deambulantem, cum parentibus sedentem, ac eos alloquentem imagnetur, discutiat singula, nunquam immemor ea a divino fieri supposito. » Et quasi in mentis excessu exclamabit cum D. Paulo ad Rom. xi. v. 33. *O altitudo divitarum sapientiæ, et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit sensum Domini? Et tunc infallibilem intelliget a Domino per Isaiam prolatam veritatem : Sicut exaltantur cæli a terra, sic exaltantur viæ meæ a viis vestris, et cogitationes meæ a cogitationibus vestris,* Isa. lv. v. 9.

Nec enim Christus Dominus in hoc qualis-

cumque obedientiæ specimen et exemplum proposuit, et nobis reliquit imitandum; sed etiam debitum modum, et ordinem ad recte obediendum assignavit, verosque et perfectos obedientes docuit, ut superiorem, quicumque ille sit, donis naturalibus, acquisitis etiam infusis longe ipsi subditis inferior, loco Dei agnoscant, et debita reverentia et amore prosequantur. *Et descendit cum eis,* ait Evangelista Luc. ii. *et venit Nazareth.* Super quo P. Salmeron, tom. III. tract. xlvii. in medio, §. et descendit, etc. sic ait : « Pulchra consequentia, ut ab Hierusalem descendamus in Nazareth, hoc est, ab obedientia et cultu Dei, ad obedientiam et obsequium parentum, ac superiorum : ita etiam fiet, ut quod est Dei, Deo, et quod est hominis, hominibus tribuatur. Uni et soli homini velle obedire, impium est; Deo obedire soli, homines vero, sive parentes, sive præpositos contemnere, seditiosum est. Regula apostolica est, ipsum primo agnoscere Deum, illique obedire, deinde vero homines, parentes, vel majores, ac præfecti secundum Deum, et propter Deum, sunt omni reverentia, obedientiaque prosequendi. »

Ut ergo obedientia prompte, et delectabiliter fiat, oportet, immo et necesse est, ut accedat homo obediens ad cor altum, ad considerandum Deum in superiori, et statim exaltabitur Deus in ipso, et statim etiam omnes obediendi solventur difficultates; *Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum.* Ascendat prius ad Deum oratione et meditatione, exemplo Christi Domini, qui prius ascendit in Hierosolymitanum templum : *Cum factus esset Jesus annorum duodecim, ascendit illis,* etc. et postmodum ad hominem descendat, ut fecit Christus : *Descendit cum eis, et venit Nazareth.* Quod exemplo scalæ divinitus ostensæ Jacob satis hoc declaratur. *Viditque,* ait, *in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cælum; Angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam;* Gen. xxviii. v. 12. Prius Angeli ascendebant ad Deum, et postea descendebant ad homines. Quod etiam Apostolorum doctrina et exemplo demonstratur : illi enim opera misericordiæ aliis inferioribus ministris committentes dixerunt : *Nos vero orationi, et ministerio verbi instantes erimus.* Act. vi. v. 4. ubi Lyra : « Nos vero orationi, per quam ascenditur ad Deum, et ministerio verbi instantes erimus, per quod fit descen-

Ad obediendum hominibus, præquiratur obediendum Deo.

Ordo a recte obediendum.

sus ad proximum, ad modum Angelorum in scala Jacob ascendendum et descendendum, Gen. XXVIII. »

ctiores, et
diti obedi-
unt superi-
oribus, etsi
minus san-
ctiores, exem-
plo isti Domi-
ni; Deus
in superi-
oribus defe-
ctum supplet.

Cum ergo, post Christi ascensum in Hierusalem cum parentibus suis, descendisset cum eis, et venisset Nazareth, ait consequenter Evangelista : *Et erat subditus illis*, Luc. II. v. 51. ubi P. Salmeron, tract. XLVII. in medio, eliciens aliud mirabile, et pernecessarium nobis exemplum obediendi, sic ait : « Ut nobis infinitum et admirandum obedientiae exemplum praeberet, ut pareamus superioribus nostris, etiam sapientia, vel charitate, vel aetate minoribus nobis : ipse enim sapientia Dei, et Sanctus sanctorum minus sapientibus, et minus sanctis obsequentem se, atque dicto audientem praestabat; ad doctrinam nostram, quod sciret in Ecclesia Dei plures saepe ad gradus supremos promovendos, qui nec sanctitate, nec sapientia cum subditis essent comparandi; tamen in hoc apparet haec illorum sapientia et sanctimonia, si praecepta majorum non detrectent, sed impleant primi. Quid magni est, subjectum esse parentibus filium? sed nimirum, cogitabat bonus et sapiens Evangelista, quantae esset humilitatis et submissionis, tam multis annis eum, qui Sapientia erat Dei Patris, et in quo delitescabant omnes thesauri sapientiae et scientiae, subjectum esse voluisse Mariae et Joseph, quasi ab eis regi opus haberet. » Et idem P. Salmeron, tom. III. tract. XLIV. longe post principium : « Joseph, ob Christi meritum pro nobis, et exemplum praepositis obediendi nobis praestandum voluit, Jesus per Josephi obedientiam in humanis, in eam vero superantibus per revelationem in somnis factam regi et gubernari, subdique Angelis ipsis secundum Dionysium; cum tamen ipse, per se, vel per Angelos in vigilia alios instruere soleat; sanctissimae Virginis vero nulla narratur facta revelatio, ne in revelationibus, quae minoribus fiunt, efferamur insolentius, vel habentibus eas invidemus. » Supplebit absque dubio Deus quoscumque defectus ejus, quem in suum ministrum elegit : quia quos ipse ad aliquid eligit, ita praeparat, et disponit, ita ad id inveniantur idonei, ut in lib. II. tract. VIII. vidimus; quod etiam humanus princeps facere censetur, ut in hujus lib. III. tract. II. latius disseruimus. Idque quotidie experimar, et verificatum invenimus, quod Psal. CIII. v. 13. dicitur : *Rigans montes de superioribus suis*. Licet enim inferior sit mons nobilitatis,

scientiae, et sanctitatis; in agendis tamen in particulari a suo superiori securius dirigetur, quia loco Dei est. Ut optime docuit totius nostrae Societatis Jesu parens et auctor Ignatius, in epistola de obedientia, §. 3. in haec verba : « Nunquam intueantur personam ipsam, cui obediunt; sed in ea Christum Dominum, cujus causa obediunt : siquidem superiori, neque si prudentia, bonitate, ceterisque quibuslibet divinis donis ornatus, instructusque sit, propterea obediendum, et obtemperandum est; sed ob id solum, quod vires gerat Dei, ejusdemque auctoritate fungatur, qui dicit : *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit*, Luc. x. v. 16. Et P. doctor Franciscus Costerus, lib. Meditationum, med. XIX. sic pulchre ait : « Considera Angelum non Mariae apparuisse, sed Joseph, dignitate quidem inferiori, sed officio marito. Angelus Domini apparuit in somnis Joseph dicens : *Surge et accipe puerum et matrem ejus*, etc. Matth. II. ut discas Deum dirigere superiores, licet minus dignos, ad subditorum utilitatem, propter officium, quod non ad suam, sed ad aliorum utilitatem administrant. Tu igitur venerare superiores tuos, per quos te Deum moderari dignatur : illis enim dictum est, Luc. x. *Qui vos audit, me audit, ut tu securus eos audias*. » Quapropter S. Bernardus, sermone 3. de Resurrectione, post medium, ut perfecte in hac obedientiae materia versatus, ad praesens nostrum propositum sic ait : « Attende quid fecerit magni consilii Angelus, quomodo consilium suum postposuerit consilio, vel magis voluntati mulieris unius, beatam Virginem loquor, et fabri pauperis, ipse est Joseph. *Descenditque cum eis, et erat subditus illis*. Quis jam non erubescat obstinatus esse in consilio suo, quando suum Sapientia ipsa deseruit? sic mutavit consilium suum. » Et ser. 19. in Cant. ad finem, sic docendo increpat religiosos : « Qui vestri curam semel nobis credidistis, quid rursus de vobis vos intromittitis? Christus Dominus parentes suos sequi in Nazareth non desepit, magister discipulos, Deus homines, Verbum et Sapientia fabrum et feminam. Quid etiam addit sacra historia? *Et erat, inquit, subditus illis*. Quousque vos sapientes estis in oculis vestris? Deus se mortalibus credit et subdit, et vos in viis vestris adhuc ambulatis. »

Christus denique conversabatur cum Joseph in omnibus, sicut si esset filius ejus et obediens Matri suae et Joseph in omnibus,

Christus obediendo et Joseph imperando mutuo se diligebant.

nec unquam transgressus fuit verbum eorum, sed erat subditus illis, sicut filii parentibus, et diligebat Josephum valde, sicut pupillam oculi sui, ut tradit late Isolanus, IV. p. c. ix. et II. p. c. xiv. §. Quintum genus; probat familiarem fuisse Christo appellare Josephum patrem, et consuetum fuisse Josepho appellare Christum filium. « *Quid est, ait, quod me quærebatis? nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* » Hac responsione Josephum et Virginem communi parentis dignitate Jesus veneratur. Et *quid est, inquit, quod me quærebatis, o pater meus, et mater mea?* Hic locus est singularis, ubi Christum semper parentis nomine prosecutum fuisse S. Josephum suspicamur. At morem hunc loquendi Christi expressius innuit Virgo B. cum ait: *Ecce pater tuus, et ego*; illa virum Joseph vocabat; Jesus vero patrem. Conjugis nomen familiare Virginis erat; Christo vero parentis vox assidua. Quare familiaris elocutionis Christi consuetudinem Virgo secuta, dixit: *Ecce pater tuus, et ego dolentes quærebamus te.* » Et e converso Joseph diligebat Christum, et reverenter cum eo agebat, ut optime Origenes, hom. 20. in Luc. his verbis: « Bene quidem intelligebat S. Joseph superiorem esse puerum, etsi videret sibi fieri subditum, et ita cum timore ac reverentia ei loquebatur. » Et Isolanus, III. p. c. xv. sic devote considerat: « O quoties Joseph brachiis puerum gestabat, ejus amore languens! O quoties jam loquenti Jesu, et rationem ostendenti dixit Joseph: Quid a me petis, o fili mi! O Deus immortalis, annue, jube, impera: quia quem patrem putari mandas, servum tuum esse gestit, et gloriatur! Quis non te diligit pulcherrimum, sapientissimum, fortissimum, potentissimum, amantissimum? » Et optime omnia complectens S. Bernardinus Senensis, tom. III. serm. de S. Joseph, art. II. c. 2. « Erat inter Jesum, et Josephum conversatio divinalis, cum benedictus Jesus se haberet ad eum in exterioribus signis reverenter et obedienter, sicut ad patrem suum; et S. Joseph publice habebat se ad eum, verbo, actu, gestu, atque cura et imperio, sicut verus pater ad filium suum. O quanta dulcedine audiebat Joseph balbutientem parvulum se patrem vocare, et quanta suavitate sentiebat se dulciter amplexari? »

Ex quo optimum et efficacissimum documentum pro debito gubernandi modo respectu superiorum, et pro debito etiam obe-

diendi modo respectu inferiorum colligere licebit, quod scilicet superiores se gerant ut patres, exemplo magis quam verbo subditos dirigentes, et eorum necessitatibus spiritualibus et temporalibus communicantes, ut sic subditi eos diligant, et cordium intima libenter aperiant, et ut sic omnes simpliciter ambulantes, ambulent pariter contidenter, prout in Christo Domino obediente, et in B. Joseph imperante modo vidimus. Idque in parentibus et filiis adinvicem docuit D. Paulus, ad Colos. III. v. 20. et 21. *Filii, obedite parentibus vestris per omnia, hoc enim placitum est in Domino. Patres, nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut non pusillo animo fiant.* Et in eodem loco, v. 19. sic maritos hortatur: *Viri, diligite uxores, et nolite amari esse ad illas.* Et universaliter ad Galat. VI. v. 1. et 2. superiores alloquens ait: *Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne et tu teneris.* Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi. Quod verbo et exemplo Deus homo factus docuit, juxta promissionem per Isaiam XLII. v. 3. factam: *Calamum quassatum non conteret, et lignum fumigans non exstinguet: in veritate educet judicium.* Homo enim, ad similitudinem Dei creatus, in honore constitutus, et capax eternæ beatitudinis factus, facillime honore et beneficiis allicitur et trahitur, et ideo Deus ipse, qui eum condidit, et intime cognoscit, dixit, Oseæ XI. v. 4. *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis.* Ubi Aquila, Symmachus, et Septuaginta cum Theodosio, et aliis, quos refert P. doctor Ribera, nu. 21. et 22. pro, *Adam*, transtulerunt, *homines*, ut dicerent, *in funiculis hominum*, etc. ut sit sensus, eos ad me alliciam funiculis illis, quibus ligari homines solent ac trahi, scilicet beneficiis et amore. Nolo eos terrore ac verberibus cogere, ut belluas. Ideoque Chaldaeus vertit: Sicut moris est trahi filios dilectos, traxi eos fortitudine charitatis. Et D. Bonaventura, opusc. de septem itineribus eternitatis, cap. 2. eundem Oseæ locum sic explicat: « Qui sunt isti funiculi Adam primi parentis nostri, nisi munera Dei? in magna enim gloria creatus fuit. Quid igitur sunt ista charitatis vincula, nisi Dei beneficia, bona naturæ, bona gratiæ, et bona gloriæ? His enim beneficiis et vinculis debitores obnoxios nos fecit: quia naturam condidit, gratiam contulit et gloriam repromisit. Ecce funiculus triplex; fu-

Superiores
parentes sint
erga subdi-
tos, ut subdi-
tuli sint erga
ipsos.

niculus autem triplex difficile rumpitur. Eccl. iv. v. 12. Seneca dicit : qui beneficium accipit, libertatem vendit. » Sed certe hic Oseæ locus ad litteram præstantius explicari potest : *In funiculis Adam traham eos*, id est, verbis suavis et amore plenis, quibus Adam ipsum post peccatum attraxi, juxta D. Chrysostomum, hom. xvii. in Gen. cap. 3. parum post principium : « *Et vocavit Dominus Deus Adam, et dixit illi : Adam, ubi es?* Ex ipsa interrogatione hac dignum est, ut obstupescamus ad eminentem Dei misericordiam : non solum quod vocavit, sed quod per se ipsum vocavit. Id quod homines facere nunquam ferrent inter se, licet eandem naturam sortiti sint. Dixit ergo illi : Adam, ubi es? Plurimam habet misericordiæ vim hæc vocatio, ob benignam interrogationem, quæ erubescens, et neque os aperire, neque linguam movere audentem, animabat, quasi ita diceret ad illum : Quid factum est? In alio te loco reliqui, in alio te inveni? Alia gloria vestitum te reliqui, nunc in nuditate te invenio? Quæ tempestas ita subito omnes tuas merces demersit? Quid accidit, quod ab eo, qui tibi tanta beneficia præstitit, et in tantum honorem te evexit, occultari attentas? Quo Deus nos docet, ut quando et nos reos condemnamus, non tam crudeliter illis loquamur, neque ferina in illos utamur sævitia, sed longanimitate et misericorditer agamus, utpote nostra ipsorum membra condemnaturi, et cogitantes illos nobis secundum naturam cognatos, supplicium misericordia temperemus. » Quod in magnanimis hominibus experimur quotidie, et scriptum reliquit Seneca lib. v. epistola 39. his verbis : « Habet hoc generosus animus, quod incitatur ad honesta. Neminem excelsi ingenii virum humilia delectant et sordida. » Et D. Gregorius, in Pastor. breviter et compendiose dixit : « Senes ad meliora opera deprecatio blanda componit. »

Est enim spiritualis gubernationis prudentialis modus optimus, superiorem quemcumque suaviter cum subdito condescendere in particulari, ut ad obediendum perpetuo lucretur, juxta consilium quod senes dederunt Roboam filio Salomonis, III. Reg. xii. v. 7. in hæc verba : *Si hodie obedieris populo huic et servieris ei, et petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus.* Cui prudenti consilio non acquiescens Roboam, sed juvenum placita secutus, fuit tot adversa perpeusus, ut in eo-

dem loco refertur. Quod totum Spiritus sanctus breviter fuit complexus, Prov. xv. v. 1. dicens : *Responsio mollis frangit iram; sermo durus suscitatur furorem.* Quod etiam exemplo sanctæ et prudentis Abigail, quæ humilitate et blando sermone placavit iratum David contra Nabal Carmelum, I. Reg. xxv. v. 23. et 36. de quo optime Jansenius super cap. i. Prover. n. 1.

Et hinc etiam colligitur, quod quamvis subditi, qui mundo mortui esse profitentur, debeant ad sui ipsorum abnegationem, et majorem in vita spirituali profectum obedientia cæca, quæ potius oculatissima dicenda est, obedire, ad exemplum B. Virginis et B. Joseph, ut statim dicemus; tamen superiores, absolute loquendo, debent subditis obedientiæ impositæ rationem reddere, id scilicet quod præcipiunt, conforme esse regulæ, instituto, aut observatæ consuetudini: hoc enim natura rationalis exigit, ut rationabiliter ducatur et gubernetur. Quod et conforme est divinæ doctrinæ, juxta Psalm. xxxi. v. 8. *Intellectum tibi dabo, et instruam te in via hac, qua gradieris, firmabo super te oculos meos.* Et cum primis parentibus in lege naturæ, post eorum lapsum, id fecit : *Vocavit Dominus Deus Adam, et dixit ei : Ubi es? qui ait : Voco tuam audivi in paradysum et timui, eo quod nudus essem, et abscondi me.* Cui dixit : *Quis enim indicavit tibi quod nudus esses, nisi quod ex ligno, de quo præceperam tibi ne comederes, comedisti?* Gen. iii. v. 9. 10. et 11. Et ratione reddita, eorum auditis exceptionibus, et non antea, ad debitam transgressionis pœnam processit. Et formalius volens quasi in contentioso, et contradictorio judicio cum hominibus rationabiliter agere, eos per prophetam suum Michæam sic alloquitur : *Audite quæ Dominus loquitur : surge, contende iudicio : quia iudicium Domini cum populo suo, et cum Israel dijudicatur. Popule meus, quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? Responde mihi : quia eduxi te de terra Ægypti, et de domo servientium liberavi te, etc.* Michææ vi. a principio. Et Jerem. ii. v. 35. *Ecce ego iudicio contendam tecum, et alibi sæpe.* Quod etiam in nostro Evangelio Matt. i. docuit Angelus, qui non contentus egisse cum Joseph suavis et honorificis verbis, ut non dimitteret uxorem Virginem, sic dicens : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam; sed immediate rationem reddit : Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et*

Homines beneficiis alligantur, et qui beneficium accipiunt, libertatem vendunt.

Superiores sui mandati rationem reddant subditis.

Superior aliquando inferiori condescendat, ut ipsum lucretur.

vocabis nomen ejus Jesum: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Eamque ordinationem divinæ Scripturæ, et prophetarum vaticiniis esse conformem statim demonstravit his verbis: *Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est a Domino per prophetam dicentem: ecce Virgo in utero habebit, et pariet filium et vocabunt nomen ejus Emanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus.* Est enim in omnibus facultatibus, in utriusque juris prudentia præcipue axioma receptissimum hoc: « Erubescimus cum sine lege, vel ratione loquimur. » Ut dicitur in l. si vero. §. de viro. ff. solut. mat. et in l. servum. §. non dixit Prætor. ff. de acquir. hered. et in c. is qui ibi, Cum non sit expressum in jure, de sent. excom. in 6. Esseque istud bonum argumentandi genus, dixit Glossa in extravagant. antiquæ concertationi. de voto. Et hinc dixit Archidiaconus in c. noli timere xi. q. 3. » quod non tenemur credere alicui etiam magno, nisi dictum suum probet per authenticam scripturam. » De quo post Baldum et alios agit optime Everardus, in sua Cent. legali, in loco a cessante ratione, et in loco a lege cessante. Debent ergo superiores et prælati rationem ordinationis, vel impositi præcepti, subditis reddere, ut sic stante obedientiæ fine constanti, media suavius disponantur. Quibus rationibus et testimoniis instructus B. Joseph statim obedivit, ut in eodem loco dicitur: *Exsurgens autem Joseph a somno, fecit sicut præcepit ei Angelus Domini, et accepit conjugem suam; de quo in lib. IV. tract. XIV. agemus.*

Ex hac etiam Christi Domini perfecta obedientia aliud quoque maximæ utilitatis, immo et necessitatis colligitur documentum: nam Christus Dominus perfecte B. Virginii et B. Josepho obediebat tanquam filius parentibus, tanquam pupillus tutoribus et actoribus suis, et sic tanquam inferior superioribus: *Erat enim subditus illis.* Ipsi vero perfecte etiam obediebant Deo, et superioribus locum Dei tenentibus, ut advertit D. Chrysostomus, hom. 2. in c. II. Mat. to. 3. his verbis: « Accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum; quæ cum Joseph audisset ab Angelo, nequaquam passus est scandalum, neque dixit incerta ista res est, ac prorsus ambigua: Tu paulo ante dicebas: quia salvabit populum suum, et nunc se ipsum quidem non potest de periculis liberare, aut si potest, quid nobis est opus labore, ac trans-

migratione longinqua? contraria omnino sunt facta promissis. Sed horum nihil prorsus opponit: vir enim erat fidelis, neque curiosæ reversionis tempus inquit; quod utique ab Angelo non signante fuerat expressum, sed estq ibi, inquit, usquedum dicam tibi; verum ille neque per ista quidem factus est segnior, sed obedivit libenter, et credidit omnes prorsus tribulationes cum gaudio sustinendo.» Et in particulari de hac Josephi cæca obedientia agens P. Salmeron, tom. III. de infantia Salvatoris, tract. xxx. sic ait: « Fuit Joseph obediens tum Deo, in præceptis legis: nam ascendebat ad stata tempora de more Judæorum; tum Angelis, quorum monitis prompte, et alacriter obtemperabat; tum Cæsari, proficiscendo in Bethlehem cum sponsa sua, ut profiteretur; neque in his modo, quæ levia erant ac facilia factu, obedientem ac morigerum se præstabat, verum etiam in duris et asperis, atque laboriosis, ut in solutione census, in fuga in Ægyptum, in reditu cum metu Archelai regis. Præstabat etiam obedientiam cæcam, non respondens neque se excusans; ideo ab Evangelista inducitur semper silens ac taciturnus, atque reipsa, quod imperatum est, adimplens. » Et postmodum in tract. xxxi. post med. dicit: « In quo docet nos Joseph, non satis esse audire verbum Dei, sed oportere factis illud exprimere, juxta illud Jacob. I. *Estote factores verbi, et non auditores tantum fallentes vosmetipsos.* » Ut sic debitus ordo servetur inferiorum ad superiores, ut docuit D. Paulus ad Rom. XIII. v. 1. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Quod etiam mire docuit B. P. noster Ignatius nostræ Societatis Jesu parens atque fundator, in epistola de obedientiæ virtute, ad fratres Lusitanie, §. 20. in hæc verba: « Atque hæc quæ de obedientia diximus, æque privatis erga proximos superiores, atque rectoribus præpositisque localibus erga provinciales, provincialibus erga Generalem, Generali denique erga illum quem Deus ipsi præfecit, nempe suum in terris Vicarium. Hoc nimirum modo providentia illa divina disponit omnia suaviter, infima per media, media per summa, suos ad fines cuncta perducens. Hinc illa videlicet, in Angelis unius hierarchiæ ad aliam subordinata series: hinc et cœlestium et aliorum omnium, quæ cientur corporum, certis locis ac sedibus inter se se apta connexio, quorum conversiones ac motus ab uno movente supremo gradatim om-

Superiores
majoribus
obediant, ut
ipsis pareant
inferiores.

nes usque ad infimos rite perveniunt. Idem in terris, tum in omni civitate bonis instituta legibus, tum vero in hierarchia ecclesiastica cernitur, cujus omnia membra et functiones ab uno generali Christi Domini nostri Vicario derivantur. Et quo accuratius hæc dispositio et collocatio custoditur, eo rectior est gubernatio et melior.» Propter quæ D. Augustinus, lib. de opere Monachorum, gravissima hæc protulit verba: «Quid iniquius, quam velle sibi obtemperari a minoribus, et nolle obtemperare majoribus? Quid execrabilius, ait Sapiens, Prover. xx. v. 10. *Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abominabile est apud Deum*, ubi Glossa ordinaria: «Diversum pondus, et diversam mensuram habet in domo suo, ut aliter sibi quam proximo metiatur, qui in suis semper actibus quæ laudentur, in proximo quæ vituperentur quærit, et talem abominatur Deus: quia quantum sibi meritis placet, tantum superno inspectori displicet.» Et Jansenius ibidem: «Qui iniquis judiciis de rebus judicat, ut si quis reprehendat in uno, quod in alio bene factum laudat, vel in se permittit quod in alio noluit tolerare.»

Inter Christum ergo Dominum parentibus obedientem, et inter parentes curam in omnibus de eo gestantes mira fuit æqualitas et concordia, quam superiores omnes cum suis inferioribus imitari deberent, juxta celebrem illam D. Gregorii sententiam in epistola ad Joannem episcopum Syracusanum: «Tales inquit, erga subditos et subjectos nostros debemus existere, quales nos, si subjecti fuissimus, nostros vellemus esse præpositos.» Incomparabilis ergo fuit dignitas in Deipara et Josepho, habuisse Regem regum, et Dominum dominantium sibi obsequentem et subditum, ut in sequenti tractatu dicemus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS VII.

*De admirabili Deiparæ Virginis maternitate,
et de obedientia ei a Christo Domino præ-*
stita.

Acturus in hoc et in sequenti tractatu de superexcellenti dignitate B. Deiparæ et B. Josephi, eo quod sanctissimi, eo quod parentes, et eo denique quod Christi Domini superiores extiterint, aliqua pro faciliori expeditione præmittenda duxi. Et primo, quod licet ambobus fuerint ab æterno electi, et a prophetis prænuntiati, ut in tractatu IV. libri primi probavimus; non tamen maximam considerationem caret, quod in novo Testamento pauca quidem verba de eis scripta sint, ut in epistola ad Lectorem aliquantulum tetigimus. Et congrua hæc ratio assignari poterit, quoniam tota Evangelistarum et Apostolorum intentio ad Christum referebatur: quia illo cognito, ejusque fide satis fundata, non poterat veræ Matris ejus, nec putativi patris excellentia aut ignorari, aut occultari; in illis vero paucis et gravissimis verbis quædam præcipua capita indicata sunt, quæ omnia, quæ de B. Virgine et Josepho dici possunt, virtute continent, et quasi e fonte rivi scaturientes emanant. Quod si roges, cur Christus Dominus, qui fidem Centurionis; Magdalenæ charitatem, et Joannis Baptistæ laudes prædicavit, nunquam tamen de Matre sua, nec de putativo patre quidquam simile in Evangelio locutus est; respondetur primo, id pertinuisse ad Christi quamdam temperantiam et modestiam: nam quidquid de illis diceret, ad se ipsum referri et pertinere videretur. Quod ipse ad nostram ædificationem vitabat, dicens Joannis VIII. v. 50. *Ego non quæro gloriam meam*; et v. 54. *Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nihil est.* Tum etiam quia Christus Dominus, præcipue tunc, studuit divinam suam originem hominibus docere; qua cognita, facile erat excellentiam humanæ conceptionis, matrisque suæ

De Virgine
et Joseph
multa breviter in Evangelio dicuntur, et quare non plura.

Execrabile est, obedientiam petere, et nolle præstare.

Talis debet esse superior subdito, qualis sibi vult esse præpositus.

dignitatem, patrisque sui putativi singularem prerogativam percipere. Maxime quod ubi res ipsæ et opera, quibus Christus Deiparam et Josephum honoravit, ut in tractatu præcedenti diximus, clamabant, verba non ita erant necessaria, et tandem id non sine singulari Spiritus sancti consilio factum est, ut nonnulla Deiparæ et Josephi mysteria et privilegia neque scripta sint, nec certa traditione recepta, ut occasio daretur fidelibus doctis ac devotis amplius meditando, et recogitandi hæc mysteria, loquendi, publice concionandi, ac scriptis mandandi de ipsa Virgine et Josepho plura ratiocinando, et ex principiis traditis colligendo, ut loquentes de Virgine optime tradidere doctissimus Magister Cano, Prædicatorum illustrissimæ familiæ ornamentum, libro XII. de locis, cap. XIV. et P. Suarez, tom. II. in 3. p. in præfatione.

Secundo supponendum est quod, licet major dignitas superveniens minores dignitates jam habenti augeat statum, non tamen tollit privilegium minorum dignitatum præcedentium, ut habetur in l. eos. de excusationibus munerum. libro 10. ibi: « Qui vero superioribus dignitatibus creverint, nihilominus ejus loci privilegia præsto sibi fuisse lætentur. » Ubi Glossa verbo, creverint, et verbo, præsto, sic explicat: « Id est, qui eliguntur ad majorem dignitatem, retinent privilegium primæ, ac si nec majorem acceperint. » Unde, licet duces, comites et marchiones habeant aliquid majus præter vulgarem et communem cæterorum nobilitatem, non tamen ob id perducent nobilium appellationem. Quia quod inductum est ad augmentum, non debet operari diminutionem, et quod favore alicujus introductum est, non debet in ejus odium retorqueri, juxta legem quod favore. c. de legibus. Quod in hujus III. libri tractatu I. fusius explicavimus. Unde etiam municeps, qui senatoriam dignitatem adipiscitur, licet desinat esse municeps quantum ad munera, non tamen quantum ad honores, ut in l. municeps. ff. ad municipales. Unde etiam tabellio factus doctor non desinit esse tabellio, quæ et alia quamplurima tradunt Paulus, Castrensis, Baldus, Decius, Felinus et alii, quos refert et sequitur Tiraquellus, de nobilitate, a numero 48. usque ad 56. Unde etiam sicut in majori summa inest minor; ita etiam in majori et suprema dignitate, regali, vel imperiali, continentur eminenter reliquæ dignitates inferior-

res, ut ordo habet hierarchicus Angelorum, qui secundum D. Dionysium, de cœlesti Hierarchia, inferiorum virtutes repositas habet perfectiori modo in superioribus; quemadmodum sapientia perfectior est in Seraphim quam in Cherubim: quia secundum eundem D. Dionysium, dispersa in inferioribus collecta sunt in superioribus. Ex quo clare patet, quod Evangelistæ appellantes B. Virginem matrem Dei, et B. Josephum Virginis sponsum et verum Christi nutritorem, tutorem et putativum patrem, supremam, immo et quasi infinitam dignitatem, sub qua aliæ quamplurimæ comprehenduntur et continentur, tribuere, ut ex infra dicendis in particulari manifestius apparebit. Quia, teste Aristotele IX. et X. Ethicorum, « Unusquisque videtur esse id, quod est optimum in eo. » Et sic qui appellat hominem animal, injuria eum afficit: quia licet revera sit animal, non tamen est præcipuum in eo, ut docuit D. Thomas explicans illa verba Psal. XII. v. 12. *Tribulant me inimici mei, dum dicunt mihi per singulos dies; ubi est Deus tuus?* in hæc verba: « Hoc improprium est gravissimum: quia tanto quis gravius fert improprium, quanto fit sibi de re, de qua gloriatus confidit; iste autem maxime gloriabatur de Deo, et ideo hoc opprobrium est sibi gravisimum. » Unde, licet cultus et honor rebus deferatur media cognitione, ut tamen digna sit illis adoratio, debent apprehendi secundum majorem dignitatem quam in se habent. Quemadmodum si quis haberet titulos regis, ducis et comitis, ratione quorum diversi ei deberentur honores, nisi cultu regio coleretur, valde iniquum esset, nec ullus debito satisfaceret, si tanquam comiti inferiorem cultum quam regium exhiberet, ut advertit P. Gabriel Vasquez, libro primo de adoratione, disputat. IV. cap. 6. §. aut humanitas, ex quo præcipuo fundamento spatiosus nobis aperitur campus et plenus ager ad dicendum et colligendum incomparabiles dignitates, insignes prerogativas, dona et privilegia peculiariter sanctissimæ Virginis et beatissimi Joseph.

Tertio supponendum est, præstantissimum B. Virginis encomium esse, voluisse Dominum nomen Mariæ cum imperio Messiae tam admirabili ratione et artificio connectere, ut ubicumque Messiae imperium propagatum legeretur, ibi quoque sanctissimum Mariæ nomen audiretur; nec possent Messiae principatus, regnique fines propagari

In maternitate Mariæ, et paternitate Josephi omnes dignitates continentur.

Ubi Christi crescit imperium, crescit etiam Deiparæ nomen et imperium.

et extendi, quin simul Virginis laudes nominisque ejus amplitudo augeretur, et quo Messiae regnum pertingeret, eo etiam sanctissimum Deiparae nomen penetraret. Quod ex Isaiae vaticinio, cap. ix. v. 6. et 7. *Parvulus enim natus est nobis, etc. et multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis.* In quibus verbis hebraice continetur inclusum nomen sanctissimae Virginis, ut ex veteribus Rabbini Galatino, et aliis, probat P. Viegas super Apocalyp. capite xii. comment. 3. sectione 20. et 21. Idque ab ipso mundi exordio ita futurum esse praedixit Deus, Genes. iii. v. 15. *Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius. Ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo ejus.* Quem locum sic post alios explicat P. Canisius, libro primo de Virgine, in principio, §. Hæc illa. « Hæc illa in paradiso mulier promissa, totque sæculis expectata, de qua serpenti primorum hominum nequissimo seductori tam graviter dixit Deus : *Inimicitias ponam inter te et mulierem, inter semen tuum et semen illius, etc.* qui sermo divinus neque Evæ, neque alteri mulieri, sed soli Mariæ congruit, quæ divinitus electa est, ut inter ipsam et serpentem, et inter utriusque semen non qualicumque contentio, sed acre et perpetuum bellum intercederet : tamdiu nempe duraturum, quoad eadem mulier ac benedictum ejus semen maledicti serpentis caput, potestatemque summam contereret, ut amissa dignitas et salus humano generi tandem restitueretur. Et mulier quidem appellatur, quando et virgines propter sexum mulierum nomine solent contineri, sed non mulier passa virum, cum Deus non viri et mulieris, sed mulieris duntaxat, ac idcirco Virginis semen polliceatur. Quo enim de semine hæc dicuntur, ut Rupertus inquit libro de Trinitate, et operibus ejus, cap. xix. nisi de uno, qui est Christus? Ipse namque solus ita semen mulieris est, ut non etiam viri semen sit. Eodem fere modo D. Epiphanius, contra Antidicomarianitas, hæres. 58. admonet : Semen non ex viri conjugio, sed a Maria duntaxat acceptum hæc intelligi oportere. »

Et quamvis aliqui Patres locum illum Gen. iii. referant ad Christum, legentes in terminatione masculinā : *Ipse conteret caput tuum*, ut D. Irenæus, libro iv. cap. 78, libro ii. ad Quirinum, cap. 9. et D. Petrus Chrysologus, serm. 173. et D. Hieronymus in quæstio. hebraicis, vulgata tamen editio legit in feminea terminatione : *Ipsa conteret caput tuum*,

etc. et D. Augustinus, lib. XII. de Genes. ad litteram, cap. xxxix. et libro II. de Genesi contra Manich. cap. xviii. et D. Ambrosius, de fuga sæculi, capite vii. et D. Gregorius, libro I. Moral. cap. xxxviii. et D. Bernardus, hom. 2. super Missus est, et sermone super Signum magnum. Utraque tamen terminatio, masculina et feminina, eundem sensum reddit : quia B. Virgo a Christo et per Christum intelligitur hoc totum privilegium habuisse, ut optime resolvit P. Suarez, tom. II. in 3. part. quæst. XXVII. articulo i. et ii. disput. 3. sect. 5. longe post principium.

Unde sive per caput serpentis intelligatur peccatum originale, quod fuit omnium origo et radix, propter quod principaliter ordinata fuit Christi redemptio, ut est videre apud D. Thomam, 3. part. quæst. I. articulo iv. ut intelligunt Eucherus, Beda, et alii super cap. iii. Gen. verum habet, Christum et Deiparam contrivisse hoc serpentis caput, originale peccatum, illud non incurrendo ; diversimode tamen, ut late probavimus in hujus libri III. tractatu i. per totum.

Sive si per ejusdem serpentis caput intelligatur hæretica pravitas, et per illius semen intelligantur hæretici, ut ab antiquis temporibus retro intellexere Sophronius, libro I. in Cant. et D. Hieronymus, in sermone de Assumptione Mariæ, et D. Bernardus, super Apoc. xii. sic dicens : « Nimirum ipsa Maria quondam a Deo promissa serpentis antiqui caput virtutis pede contritura ; ejus plane calcaneo in multis versutiis insidiatus est, sed sine causa : sola enim contrivit universam hæreticam pravitatem. » Verum est etiam quod diabolus fortem armatum atrium in pace possidentem per ignorantias et tenebras, quibus totus fere mundus involvebatur, per quæ intelliguntur hæretici, et quodcumque conventiculum hæreticorum, ut explicant D. Augustinus, hom. 8. super Apoc. in principio, et D. Thomas, Rupertus, et Glossa ordinaria super cap. xi. Apocal. Christus Dominus fortior illo superveniens vicit ; universaque arma ejus abstulit, in quibus confidebat, et spolia ejus distribuit, ut ipse testatur, Luc. xi. v. 21. et 22. atque ita in Christo adimpletur : *Ipse conteret caput tuum.* Verificatur etiam in Virgine : *Ipsa conteret caput tuum*, ut ex D. Bernardo modo vidimus, et ex D. Hieronymo, sermone de Assumptione, sic dicente : « Hæc Virgo, quæ sola interemit universam hæreticam pravitatem, et sic illi merito canit Ecclesia : Gaude, Ma-

Christus et Maria caput serpentis, et ejus semen, scilicet originale peccatum et hæresim contriverunt.

ria Virgo, cunctas hæreses sola interemisti, quæ Gabrielis Archangeli dictis credidisti. » Super quo sic Virginem alloquitur D. Cyrillus, hom. 6. contra Nestorium, in principio : « Tu Virgo sceptrum orthodoxæ fidei, per te Trinitas sanctificatur, per te crux pretiosa dicitur et adoratur in toto orbe terrarum, per te exultat cælum, lætantur Angeli et Archangeli, fugantur dæmones, et homo ipse ad cælum revocatur, omnis creatura idolorum errore detenta conversa est ad notitiam veritatis, te adjutrice Gentes veniunt ad pœnitentiam. Quid plura ? » Nam sicut verum est, Davidem, Christifiguram, caput Philisthæi præcidisse, I. Reg. xvii. v. 51. ibi : *Stetit super Philisthæum, et tulit gladium ejus, et eduxit eum de vagina sua, et interfecit eum, præsciditque caput ejus* : ita etiam est verum, Judith, Virginis typum, caput amputasse Holophernis, Judith xiii. v. 10. ibi : *Et percussit bis in cervicem ejus, et abscepsit caput ejus*. Vicit ergo Christus, vicit et Maria, ut dixit P. Canisius, libro V. de Virgine, cap. ix. post med. « Neque enim hæc obscurant Christi gloriam ; quia sicut lumen lunæ et aliorum siderum non derogant luci et splendori solis, a quo illa astra luminis sui copiam accipiunt ; ita neque Mariæ per intercessionem suas dare lumen fidei, et illud alere, ne extinguatur flatu hæreticorum, etiamsi ipsa a Christo capite omnia mutuetur ; dicitur porro cunctas hæreses interemisse : quia quamplurimæ hæreses contra illam olim et modo ortæ sunt, quas omnes suis precibus adjuti Patres damnarunt, in quo aliquomodo Christus est similis, in quem omnes hæretici pugnarunt, » ut scite dixit P. Salmeron, tom. III. tractatu viii. non longe a principio, et Pater Canisius, libro V. de Virgine, cap. ix. ad finem, et cap. x. qui ambo simul merito invehuntur contra insidias et cavillationes Erasmi Roterodami. De quo etiam videndi sunt P. Barradas, tomo I. lib. iii. Concord. cap. 7. per totum, et P. Viegas, super Apoc. cap. xii. comment 3. sect. 3. per totam. Quod etiam suo modo in quadam proportione applicari poterit sanctissimo Joseph, qui non solum fuit adiutor fidelissimus Christi et Mariæ, sed etiam zelo animarum incensus Christum prædicavit, et plures ab idolorum errore ad veritatem revocavit, ut in tractatu v. hujus libri terti dixerimus ; et etiam caput serpentis id est, originale peccatum, contrivit per sanctificationem in utero matris suæ, et ejusdem

peccati fomitis extinctionem, aut repressionem a Deo sibi concessam, ut in hujus III. libri tractatu ii. et iii. diximus. Propagato igitur C6risti imperio, propagatum simul apparet sanctissimum et laudabilissimum Deiparæ nomen, quinimo et B. Josephi.

His suppositis sit prima conclusio. B. Virgo habuit majorem et excellentiorem gratiam gratam eam facientem, quam omnes Sancti et Angeli collective, ut in lib. II. tract. ix. diximus, magisque a Deo diligebatur, quam tota simul Ecclesia, ut in lib. I. tract. x. asseruimus, Verbumque divinum carnem assumpsit humanam magis pro sola Virgine redimenda et exaltanda, quam pro reliquis hominibus, ut in lib. I. tract. ix. probavimus ; habuitque Deus homo factus totam nobilitatem temporalem ab ipsa B. Virgine et Joseph, ut in libri I. tract. v. resolvimus : quia parentum nobilitas filiis communicatur, ut in lib. II. tract. ix. resolvimus.

Secunda conclusio. B. Virgo vere et proprie est Mater Dei, sicque ab omnibus pleno ore nuncupanda. Ita noster Evangelista Matthæus, cap. i. v. 16. *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus* ; et v. 18. *Mater Jesu Maria* ; et Luc. ii. v. 7. *Et peperit Filium suum primogenitum* ; et v. 34. *Et dixit ad Mariam matrem ejus* ; et v. 48. *Et dixit mater ejus ad illum : Fili, quid fecisti nobis sic ?* et Matt. ii. v. 11. *Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus* ; et Joan. ii. v. 1. *Et erat mater Jesu ibi* ; et cap. xix. v. 25. *Stabant autem juxta crucem Jesu mater ejus, etc.* et v. 26. *Cum vidisset Jesus matrem, dicit matri suæ*. Idemque constat ex multis aliis Evangelii locis. Et ratio est, quia nasci, concipi, atque ali, actiones sunt non naturæ, sed hypostasis et personæ, et ideo recte Maria dicitur mater Jesu : nam illi omnia ea, quæcumque cæteræ matres filiis suis tribuunt, nempe materiam foetus, locum, alimoniam, qua cibari foetus consuevit, ipsa Filio suo præstitit. Quare ergo non vindicaret sibi nomen matris, quæ universum officium impendit, sicut cæteræ matres ? Nec obstat, si objicias Mariam divinitatem non genuisse ; quia respondetur cum D. Ignatio martyre, epistola 8. ad Philip. circa med. quod neque ulla mater generat humanitatem : siquidem anima hominis a Deo creatur, et de foris advenit, et corpori infunditur ; et tamen hominum matres vocantur. Errant plane, qui cum Jesu et Christi eam matrem admittant, Dei tamen genitricem negant ;

Maria magis diligebatur a Deo, quam tota Ecclesia ; atque adeo propter eam præcipue carnem assumpsit.

De fide est, Virginem esse matrem Dei, quamvis divinitatem non genuerit.

Joseph etiam caput serpentis contrivit.

cum tamen Christum Jesum Deum esse fateantur, ut docuerunt D. Thomas, 3. p. quæst. XXXV. articulo IV. et opusculo II. cap. CCXXII. et D. Cyrillus in tractatu de Incarnatione; et D. Damascenus, lib. IV. de Fide orthodoxa, et D. Augustinus super cap. II. Joannis; et P. Salmeron, tom. III. tractatu XXIX. in med. §. Subditur mater Jesu Maria; et P. Canisius, libro III. de Virgine, cap. XXII. per totum; et P. Valentia, tom. IV. Theologiæ, disput. II. quæst. 2. puncto 3. et P. Suarez, tom. II. in 3. part. quæst. XXVII. articulo I. disput. 1. sect. 1. per totam. Tantique veritatem hanc catholica Ecclesia fecit, ut eam de fide catholica tenendam esse decreverit, et definierit, in concilio Ephesino, et in Chalced. et in VI. Synodo, actione 4. et 11. et in VIII. Synodo, actione 4. et 7. et in concilio Lateranensi sub Martino I. cap. 3. Quod quidem conforme est Isaiaë vaticinio, cap. VII. v. 14. *Ecce Virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus*, ut dicitur Matt. I. v. 23. Eademque veritatem proclamant Elizabeth, Luc. I. v. 43. *Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* illa enim vox, *Domini*, divinam indicat personam, teste D. Damasceno, libro III. de Fide orthodoxa, cap. XII. et D. Gregorius, lib. IX. Regist. epist. 61. eodem intentu, sic ait: «Eadem Virgo, et ancilla Domini dicitur et mater: ancilla enim Domini; quia Verbum, ante sæcula unigenitus, æqualis est Patri; mater vero, quia in ejus visceribus ex Spiritu sancto, ejusque carne factus est homo: quia non prius in utero Virginis caro concepta est, et postmodum divinitas venit in carnem, sed statim Verbum factum est caro.» De quo latissime disserit P. Suarez, loco citato.

Tertio conclusio, quæ ex secunda præcedenti manifeste colligitur, beatam Virginem esse vere matrem Dei, et non hominis tantum, ut hæretici Nestoriani asseruerunt, falso dicentes aliam personam carnis, aliam vero Deitatis; neque unum Christum in Verbo Dei et carne crediderunt, sed separatim atque seunctim alterum Filium Dei, alterum hominis prædicarunt, ut videre est apud Turrecrematam, libro IV. de Ecclesia, part. III. cap. 28. et apud Directorium Inquisitorum, II. p. quæst. VI. n. 64. quorum error aperte hoc argumento convincitur. B. Virgo est vere mater Jesu Christi, ut habetur Matt. I. *De qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*; et,

Mater Jesu Maria: sed Jesus Christus est vere Deus, ut habetur Joannis V. et in ejusdem epist. I. cap. V. Unde ad Rom. IX. v. 5. dicitur: *Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula*; non est autem ex Judæis, nisi mediante B. Virgine; ergo ille, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula, est vere natus ex Virgine, sicut ex sua matre, et sic vera mater Dei est, et non hominis tantum. Nam sicut homo constat ex anima et corpore, magisque est homo id quod est secundum animam, quam id quod est secundum corpus: anima autem nullius hominis a matre sumitur, sed a Deo immediate creatur; sicut igitur cujuslibet hominis mater dicitur, ex hoc quod ab ea corpus ejus assumitur, ita Dei mater B. Virgo Maria dici debet, cum de ea assumptum fuerit corpus Dei in unitatem personæ Filii Dei, qui est verus Deus. Ita docet D. Thomas, 3. part. quæst. XXV. articulo IV. ad 1. et opusculo II. cap. CCXXII. et P. Valentia, tom. IV. disput. II. quæst. 2. pun. 3. et P. Barradas, tom. I. Concor. lib. VI. cap. 2. ad finem, sic concludit: «Virginem autem Dei appellamus matrem, non ideo quod divinitatem genuerit: quis enim adeo insaniet? sed quod genuerit Christum, qui non homo solum, sed etiam Deus est.»

Nec prætereundum est, hos hæreticos deviantes a catholice Ecclesiæ regula nunquam esse stables, sed per extrema semper incedere, negantes quod concedere debuerant, scilicet B. Virginem esse Dei matrem; et concedentes quod negare tenebantur, et sic inter errores Raymundi Lullii unus est 51. in ordine, in libro de B. Maria, quod scilicet Dei Filius est bonus ratione bonitatis Mariæ, quæ est bona per naturam, et naturalem habet proprietatem, quod est bona in se ipsa, in tantum quod non fecit peccatum mortale, nec veniale, sed habet proprietatem per se ipsam faciendi bonum. et in errore 52. asserit, quod B. Maria relaxat peccatoribus culpas et peccata, et potest plus peccatoribus indulgere, quam ipsi peccare, donatque virtutes et merita, fidem, spem et charitatem, cum quibus habeant homines vitam æternam. De quo Directorium Inquisitorum, II. p. q. IX.

Quarta conclusio; quamvis B. Virgo vera et naturalis sit mater Dei, ut modo vidimus; non tamen est, nec dici potest mater divinitatis, ut docet S. Thomas, in 3. d. IV. q. II. articulo 2. ad 2. in hæc verba: «Quod

Hæretici ab Ecclesiæ regula deviantes semper per extrema procedunt.

B. Virgo dicenda non est mater divinitatis.

Virgo Dei mater est, et non hominis tantum.

quamvis Deitas, et Deus non differant re, differunt tamen secundum modum significandi, quia Deitas signat divinam naturam in abstracto, unde non potest supponere pro persona; Deus autem, quia signat divinam naturam per modum concreti, id est, habentem divinitatem, potest reddere locutionem veram pro supposito; et ideo quia B. Virgo est mater Filii Dei, potest dici mater Dei, non autem divinitatis.»

Quinta conclusio. B. Virgo vera fuit mater Christi Jesu; Joseph autem non fuit verus pater, sed adjutor et minister ejus. Quod ita probat P. Salmeron, to. III. tract. xxx. ad finem, §. Et vocabis. «Revelatio nominis Jesu facta fuit Virgini ante conceptionem, Luc. I. v. 31. *Pariet filium, et vocabis nomen ejus Jesum*; Josepho autem post conceptionem, Mat. I. v. 20. et 21. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum*. Quod ea ratione factum est: Mariæ siquidem maternitas, ut ita dicam, conceptionis illius comes fuit, et administra, non Joseph pater, ideo matri et non Josepho fuit ab Angelo revelata; Josepho autem post conceptionem mysterium detegitur, quoniam post illam adjutor fuit in impositione nominis, et Christi ac matris ministerio.» Et eadem ratione Angelus apparuit Zachariæ patris Præcursoris, ante conceptionem ejus, Luc. I. v. 12. et 13. *Apparuit autem illi Angelus, et ait ad illum: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua, et uxor tua Elizabeth pariet tibi filium*. B. autem Josepho post conceptionem: *Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum: ipse enim salvum faciet populum suum*, etc. Matth. I. v. 21. Nec enim maximo vacat mysterio, quod idem Angelus Gabriel dixerit Zachariæ, *Pariet tibi filium*, Josepho autem filium, absque illo pronomine, tibi. Nam P. Salmeron, tom. II. tract. xxxiv. post principium, §. mittitur, et tomo III. tract. xxx. §. Pariet autem filium, differentiarum rationem ad nostrum propositum reddit in hæc verba: «Mittitur ad Zachariam Angelus, quia ex ipso generandus filius; non autem ad Joseph, virum Mariæ, sed ad Virginem, quia ex ipsa sola generandus, et in lucem edendus Messias. Unde Angelus, qui post conceptum Christum apparuit Josepho, non dixit: Pariet autem tibi filium, et vocabis nomen ejus Jesum: nam Joseph ad procreationem Christi non concurrat, quemadmodum Zacharias ad Joannis Baptistæ

propagationem; et ideo non tibi tantum, sed toti mundo, quamquam peculiariter etiam tibi Josepho, qui vocandus es ejus pater: quia natus in fundo tuo, hoc est, in utero Virginis, quæ jure matrimonii tua facta est: Etsi ergo ex te non concipiet, nec tibi, ut patri naturali pariet, eris tamen partui necessarius, ob honorem utriusque, et ob matrimonium, et ob ministerium, et tuam exaltationem.» Ad quem sane effectum Josepho ut familiæ gubernatori fiebant revelationes, ut in tractatu VI. præcedenti et alibi sæpe diximus.

Sexta conclusio. B. Virgo ex eo solum quod mater Dei est, habet quamdam dignitatem infinitam, ex bono infinito quod est Deus; ita docet S. Thomas, I. p. q. XXV. art. VI. ad 4. in hæc verba: «Humanitas Christi ex hoc quod est unita Deo, et beatitudo creata, ex hoc quod est fruitio Dei, et B. Virgo, ex hoc quod est mater Dei, habent quamdam dignitatem infinitam, ex bono infinito, quod est Deus, et ex hac parte non potest aliquid fieri melius eis, sicut non potest aliquid melius esse Deo.» Et P. Canisius, lib. III. de Virgine, c. XIII. ad med. §. Postremo, hujus quasi infinitæ dignitatis rationem sic reddit: «Si enim quo altior est filius, eo dignior mater censenda est, quis jure ambigat, quin Filii infiniti auctoritas ac dignitas ad matrem ipsam redundet, ac honorem immensum illi conciliet quæ sola cum Patre filio æterno dicere potest: *Filius meus es tu, ego genui te?* Psalm. II. v. 7. Indicat et Dionysius Richelius, lib. II. cap. 8. de præconio et dignitate Virginis, eo quod Maria veri omnipotentisque Dei mater vera facta sit, tantam gratiæ plenitudinem continere; quantam ne ipsa quidem Virgo, nisi Dei contempletur essentiam, perspicere possit. Et hujus Dionysii familiaris Cardin. Cusanus, in dialogo de Annuntiatione Virginis, qui suo sæculo inter doctissimos floruit, sapienter monet in eo quod matrem Dei asserimus, omnem fere laudem contineri atque superari, ad idcirco vulgares illos titulos, quibus Maria Regina cælorum, Mater Angelorum et hominum, jubilusque Prophetarum appellatur, ad illam jure referri. Quid multis? Inter omnia nomina, quæ puræ quidem creaturæ competunt, nullum eo majus atque excellentius, præterquam Dei matrem nuncupari.» De quo quam optime dixit S. Bernardinus Senensis, tomo I. serm. LII. de Salutatione Angelica, articulo 3. c. 2. «A

B. Virgo naturalis Mater Jesu, Joseph autem tutor, et nutritivus.

Maria ex eo quod est mater Dei, infinitam quamdam habet dignitatem.

fidelibus salutatur B. Virgo, cum dicitur Mater Dei, tanta nempe laus est quam ei tribuimus, cum dicimus : Mater Dei, quod nec in personis creatis, ut Angelis et hominibus, nec in personis increatis reperitur hæc incogitabilis dignitas, scilicet quod habeat Dei Filium, nisi in una persona divina, quæ est Patris, et una persona humana, quæ est matris. Insuper, majus est hoc donum, quod sit Mater Dei, quam quod sit Domina creaturarum Dei : quia hoc dependet ab illo, sicut ramus a radice, propterea ei potius dicimus : Mater Dei, quam, Domina mundi, vel universi. Ex quibus, ait P. Barradas, tomo I. Concor. lib. vi. cap. 2. post med. colliges tria hæc, humanitatem Christi, beatitudinem cœlestem, et sanctissimam Virginem infinitam quamdam habere dignitatem ex Deo ; humanitatem Christi, quia a Deo in unitatem suppositi assumpta est ; beatitudinem cœlestem, quia in visione Dei consistit ; Virginem Deiparam, quia Dei genitrix est. Summa humanitas, est Christi humanitas ; summum bonum, quod Deus sanctis largitur, est beatitudo ; summa mater summa dona postulans, est Virgo Deipara. » Quapropter D. Augustinus, lib. III. de Symbolo ad catechumenos, sic concludit : « Tanta est Virginis dignitas, eo quod mater Dei sit, ut plane excedat non solum omnium hominum dignitatem, verum etiam Angelorum, cum longe præstabilius et excellentius sit esse matrem principis, quam ministrum. Tanto enim perfectior unaquæque res appellatur, quanto magis unitur et conjungitur Deo, qui est summa perfectio. » De quo admirans D. Epiphanius, in sermone de Virgine, sic eam alloquitur : « O Virgo sanctissima, quæ exercitus Angelorum in stuporem deduxisti ! stupendum enim est miraculum in cœlis, mulier amicta sole ; stupendum miraculum in cœlis, mulier gestans lucem in ulnis ; stupendum miraculum in cœlis, alter thronus cherubicus ; stupendum miraculum in cœlis, mulieris Filius, qui et ipsius et sæculorum est Pater ; stupendum miraculis in cœlis, thalamus Virginis habens Filium Dei, Deum sponsum Christum. » Unde merito concludit S. Bernardus, homil. I. super Missus est : « Ista est nostræ Virginis singularis gloria, et excellens prærogativa, quod unum eundemque Filium cum Deo Patre meruit habere communem. »

Septima conclusio, quæ ex præcedenti facile colligitur, implicat contradictionem,

Tom. I.

posse quacumque potentia fieri majorem matrem, quam Matrem Dei. Quod clarius dixit D. Bonaventura, in Speculo B. Virginis, prope finem, his verbis : « Ipsa est, qua majorem Deus facere non posset ; majorem mundum posset facere Deus, majus cœlum posset facere Deus, majorem matrem quam Matrem Dei non posset facere Deus. Unde D. Bernardus ait : Neque enim decebat eum alia mater quam Virgo, neque Virginem alius Filius quam Deus : quia nec major inter matres, nec major inter filios nasci potuit. » Quam sententiam ita temperat, et declarat P. Barradas loco cit. dicens : « Adverte, non negare D. Bonaventuram, Deum posse facere matrem majorem, si gratiæ naturæque dona spectes : infinita enim omnipotentia exhaustitur nunquam. Censet ergo, Deum non posse facere majorem matrem, hoc est, matrem, quæ sit mater majoris filii : neque enim major filius esse potest, quam Deus. »

Quam etiam divinæ maternitatis dignitatem D. Gregorius, super I. Reg. sic magnificavit : « Si vis Virginem cognoscere qualis et quanta sit, in ejus Filium oculos conjicito, et ex ejus excellentia poteris etiam excellentiam matris intelligere. Talis ergo mater talem filium decet, et e contra talis filius talem matrem. Mater dedit filio humanam naturam, filius vero matrem cœlesti gratia replevit. Unusquisque ergo dedit quod habebat. » Quid, obsecro, majus aut excellentius dici aut excogitari potest, quam quod unus et idem æterni Patris Filius ab æterno genitus sit unigenitus etiam Filius B. Virginis, in tempore natus ? ut pulchre satis explicuit Origenes, hom. 39. ex diversis, super I. cap. Matthæi : « Maria, inquit, Mater immaculata, Mater incorrupta, Mater intacta, Mater Dei unigeniti Domini et Regis omnium, plasmatoris et creatoris cunctorum ; illius, qui in excelsis sine matre, et in terra sine patre ; ipsius, qui in cœlis, secundum deitatem in sinu est Patris, et in terris, secundum corporis susceptionem, in sinu est Matris : non enim pars Unigeniti venit in corpore, neque se ipse divisit, ut dimidius esset apud Patrem, et dimidius esset in Virgine ; sed totus apud Patrem, totus in Virgine, totus in sinu Patris, et totus in humano corpore : non relinquens superiora venit quærere terrena, quæ in cœlis sunt, conservans, et quæ in terris sunt, salvans. Si enim post verbum humanum et corporale immissum in aures plurimorum,

Non potest
dari major
mater, quam
Mater Dei.

Ex dignitate
Christi Filii,
cognoscitur
dignitas Ma-
triæ Matris.

non dividitur per singulos, ut pars in alio, et pars sit iterum in alio, sed in omnibus integrum et plenum habetur, ut in unoquoque totum sit: quanto magis Verbum unigenitum ubique totum est in cœlo et in terra; et apud Patrem et in Virgine? Hujus ergo Unigeniti Maria, et mater et virgo, est digna digni, immaculata immaculati.» Idemque ostendere voluit noster Evangelista Matthæus, c. 1. ut optime advertit D. Petrus Chrysologus, serm. 2. in eodem loco: «Suffecerat dixisse: *Cum desponsata esset Maria.* Quid ergo sibi vult sponsa mater? si mater non sponsa: si sponsa non adhuc mater; sed virginitate sponsa, fecunditate mater, mater viri nescia, partus conscia.»

B. Virgo,
Maria Jesu
appellabatur.

Et propter hanc Virginis Matris explicandam dignitatem, Evangelistæ non consueverunt eam nominare, nisi cum cognominatione hujus dignitatis, quod sit Mater Jesu, ut in 2. conclusione vidimus, et docet D. Thomas, 3. p. quæst. XXVIII. artic. III. ad 6. Quia in hac suprema dignitate reliquæ omnes continentur, ut in 2. suppositione probavimus. Et propter eandem rationem B. Virgo a B. Ignatio M. appellabatur Maria Jesu: quia hæc erat maxima ejus dignitas, ut refert P. Suarez, tomo II. in 3. p. q. XXVIII. artic. 1. usque ad III. disput. 5. sect. 4. post principium. Et nimirum profecto, cum eximio amoris et charitatis ardore B. Virgo Christum ita haberet in corde, ut eum per illam amoris transformationem, cor suum appellaret, et ex cordis abundantia os semper Christum loqueretur, juxta illud Cant. v. v. 2 *Ego dormio, et cor meum vigilat*; id est, qui meum est cor, cum ego dormio, ipse ad me custodiendam vigilat, ut ex Rabbi Salomon tradit P. Viegas, super c. XII. Apoc. commento 1. sect. 2. num. 8. Ex quo citra omne dubium colligitur B. Virginem longe nobiliorem esse hac Dei maternitate quam propria generatione regia: esset enim hac sola ratione jure regina, etiam si alia qualibet naturali nobilitate careret, ut lib. II. tract. IX. resolvimus.

Octava conclusio. Quamvis B. Virgo meruerit de condigno, ex gratia sibi data, illum puritatis et sanctitatis gradum, ut congrue posset esse Mater Dei, ut docuit S. Thomas, 3. p. q. II. articulo II. ad 3. estque communis Patrum sententia; D. Ambrosius, lib. II. de Virgine, parum post principium, sic ait: «Quid in singulis moror, quæ digna fuit, ex qua Filius Dei nasceretur?» et D. Basilius,

hom. de humana Christi generatione: «Digna Unigeniti divinitati conjungi fuit.» Et D. Bernardus, ser. 1. de Assumptione: «Nec in terris locus dignior uteri virginalis templo, in quo Filium Dei Maria suscepit, nec in cœlis regali solio, in quo Mariam Filius ejus sublimavit,» et serm. 4. «Quæ vel angelica puritas virginitati illi audeat comparari, quæ digna fuit Spiritus sancti sacrarium fieri, et habitaculum Filii Dei?» et tandem catholica Ecclesia in quadam oratione de Virgine, sic ait: «Ut dignum Filii tui habitaculum effici mereretur.» et alibi: «Quæ sola digna fuit portare Regem cœlorum, et Dominum.» Non tamen meruit B. Virgo de condigno esse Mater Dei, id est, Verbum ipsum in ea incarnari. Ita docet S. Thomas, 3. p. q. II. art. 11. ad 3. et est comunior sententia inter theologos. Nam gratia creata, et opera quæ ab illa manant, natura sua solum tendunt ad consummationem ipsius gratiæ, usque ad consecutionem beatitudinis, quam respiciunt, ut proportionatum præmium: sed hæc proportio est requisita, quasi ex natura rei ad meritum de condigno, et cum speciale aliquod pactum vel promissio Virgini facta, circa incarnationem Verbi non appareat, ejus gratia et merita ad tale præmium non ordinantur, et ita est tenendum, quamvis Gabriel, Alma Major, et alii contrarium censuerint, ut videre est apud P. Suarez, tom. I. in 3. p. q. II. artic. X. XI. et XII. disput. 10. sect. 7. per totam, ubi magistraliter disputat et resolvit; concedendum tamen libentissime est B. Virginem meruisse de congruo esse Matrem Dei, secundum communem theologorum sententiam, quam Clichtovæus, lib. II. de veneratione Sanctorum, sic expressit: «Meruit esse digna, et idonea Dei munere, et sua dispositione;» et prebat ex his, quæ supra diximus, et ex D. Gregorio, I Reg. 1. «Meritorum verticem usque ad solium divinitatis erexit;» sed præcipue probatur ex D. Bernardino Sen. to. I. ser. LXI. super Salve Regina, art. 1. c. 3. in principio, sic dicente: «Plus enim meruit gloriosa Virgo in uno suo consensu, scilicet conceptionis Filii Dei, quam omnes creaturæ, sive Angeli, sive homines in cunctis suis actibus, motibus et cogitationibus; cujus sententiam sic explicat P. Suarez, tom. I. in 3. p. q. II. art. X. XI. et XII. disput. 10. sect. 8. in medio, dicens: «Hoc non videtur alia ratione verum, nisi quia illò meruit maternitatem: unde intelligitur hoc meritum

Maria de
condigno
meruit gra-
dum gratiæ,
quo posset
esse Mater
Dei digna,
non tamen
esse Matrem
Dei, nisi tan-
tum de con-
gruo.

maxime fuisse positum in illo actu, qui fuit veluti ultima dispositio ad illam formam, quæ cum esset proportionata, et a persona grata, erat meritoria saltem de congruo;» in hoc enim meritum de congruo consistit, ut docet S. Thomas, 1. 2 q. CXIV. art. vi. in corpore, «Quia enim homo in gratia constitutus implet Dei voluntatem, congruum est, secundum amicitiae proportionem, ut Deus impleat hominis voluntatem in salutem alterius.» Quamvis ergo B. Virgo non fuerit electa ut esset Mater Dei, propter sua merita prævisa; in executione tamen potuit illam dignitatem mereri de congruo: quia in re prius habuit gratiam et bona opera, quam ex ea Deus incarnaretur, quamvis illammet gratiam et bona opera habuerit ex meritis ejusdem Filii sui prævisis in prædefinitione divina, ut optime P. Suarez in dicta sect. 8. ad finem.

Magna Virgi-
nis dignitas,
quod ei se
Christus
subjecerit.

Et in hac maternitatis suprema dignitate jure fundatur obedientia ei a Christo Domino Filio suo humiliter præstita; *Descenditque cum illis Nazareth*, ait Evangelista Lucas, c. II. *et erat subditus illis*; et cum voci ejus protinus obedivit: nam cum vinum in nuptiis defecisset, et Virgo dixisset ministris: *Quodcumque dixerit vobis facite*; statim ut Filius cognovit quod mater hoc dixerat, miraculum fecit, et aquam mutavit in vinum, ut habetur Joan. II. a principio. Magna prorsus in hoc maternitatis dignitas, magnum certe et stupendum privilegium: licet enim magnum fecerit Christus privilegium Cæciliæ, Lucæ, Catharinæ, Agneti, Agathæ, Ursulæ, et aliis virginibus, scilicet quod sint ejus comites: unde ipsi canit Ecclesia:

Quocumque pergis, virgines
Sequuntur, atque laudibus
Post te canentes cursitant,
Hymnosque dulces personant.

et Apoc. XIV. v. 4. *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocumque ierit*; et licet magnum privilegium fuerit Adæ, scilicet quod in lumbis ejus fuerint omnes homines mundi; gloriosæ tamen Virginis privilegium hoc est majus: omnes enim supradicti licet sint excelsi, sublimes et digni; tamen Deo sunt subditi et non prælati; ipsa vero benedicta Virgo, licet sit subjecta Deo, in quantum creatura, superior tamen illi dicitur et prælata, in quantum ejus Mater. Unde Luc.

II. de Christo Deo et homine scriptum est, *quod erat subditus illis*. O ineffabilis dignitas Mariæ, quæ Imperatori omnium meruit imperare? De quovis egit Bustus in suo Mariali, p. VII. serm. 5 et p. XII. serm. 2.

Quod si roges, cur actus illi obedientiæ a Christo exhibiti nobis manifestati non fuerint? cur in sacris litteris non expressi, ut inde normam vivendi sumere nobis liceret? Respondet Isolanus, III p. c. XIV. §. sed hic quæritur, in hæc verba: «Tanta erat horum parentum veneratio erga Filium Jesum, ut altissimi ordinis fuerint actus illius obedientiæ, non eos intelligeret humanum ingenium: quia tantæ charitatis experts existit. Quod si sancto Spiritu quis ferveat, plurima percipiet, quæ convenienter exprimi verborum serie nequeunt. Fatemur Angelum Angelo obedire apud superos, et modum ignoramus: quia alterius existunt ordinis obedientiæ illius actus a nostris. Ingenium, amor, reverentia Josephi ac Virginis B. divinitas sola in Christo. quæ eos delegerat parentes, hæc nobis inexplicabilia affirmant, exclamant, so le clarius ostendunt. Quod vero mirabile est, litteris demandatum fuit: *Et erat*, inquit Evangelista Lucas, II. *subditus illis*, et actus ille obedientiæ factus coram doctoribus, quando illis relictis descendit cum parentibus quasi subjectus, hæc omnia satis ostendit.» De quo in tract. VI. præcedenti latius diximus.

Inexplicabilis
obedientia
Christi erga
suos paren-
tes.

Nona conclusio. Absolute, præcisive et simpliciter loquendo beatorum fuit, et majorem dignitatem habuit B. Virgo propter maternitatem spirituales, et adoptionem præstantissimam in Dei filiam, quam ob maternitatem carnalem in esse physico præcisive considerato. Et probatur primo, quia id videtur Christum Dominum sensisse, Luc. XI. v. 27. et 28. cum mulieri dicenti: *Beatus venter, qui te portavit, et ubera, quæ suxisti*, respondit: *Quinimmo, beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud*. Ac si aperte diceret, beatitudinem hanc esse illi præferendam, cum mulierem illam certum sit, de humanitate tantum et non de divinitate fuisse locutam. Et similia verba sunt illa Salvatoris, Matt. XII. ad finem: *Quæ est mater mea, et qui sunt fratres mei? et extendens manum in discipulos dixit: Ecce mater mea, et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror, et mater est*. Ubi Chrysostomus sic optime dixit: «Dum Christus persuaderet populo, quod esset Fi-

Beata Virgo
beatorum fuit
maternitate
spirituali,
quam carnali.

lius Dei, diabolus procuravit adventum matris, ut turbæ videntes parentes carnales, divinitatis ejus obscuraret naturam. » De quorum locorum explicatione ad hoc propositum egimus in II. lib. tract. IX. Secundo probatur sanctorum Patrum auctoritate. Et in primis D. Augustinus, lib. de sancta virginitate, cap. III. sic ait : « Felicius partus spiritualis quam carnalis : beatior enim Maria fuit concipiendo Christum fide quam carne : mater enim propinquitas nihil ei profuisset, nisi elicius ipsum fide quam carne gestasset. » Et in eodem loco, cap. V. « Maria faciens voluntatem Dei corporaliter Christi tantummodo mater est ; spiritualiter autem, et soror, et mater. » Et in epistola 38. « Maternum nomen etiam in Virgine esse terrenum in comparatione cœlestis propinquitatis, quam illi contrahunt, qui voluntatem Dei faciunt. » Et Justinus M. lib. de fide orthod. q. 136. « Beata Virgo beatior prædicanda est ob virtutem quam habuit, propter quam meruit esse Matrem Dei, quam ob ipsam Matris dignitatem. Non Matrem debito honore fraudat Dominus, sed docet, qua, ut ita dicam, ex maternitate Virgo sit beatissima : si enim is, qui verbum Dei audit et servat, Dei est frater et soror et mater, quorum utrumque in ejus matre inerat ; perspicuum est Matrem ipsius ex hac matris ratione beatam dici oportuisse. » Et Beda super Luc. c. XI. Dei enim genitrix inde quidem beata, quia Verbi incarnati ministra facta est temporalis ; sed inde multo beatior, quia ejus semper amandi custos manebat æterna. *Quid enim, ait Salvator, Marc. VIII. v. 36. et Luc. IX. v. 25. prodest homini, si universum mundum lucratur, animæ vero suæ detrimentum patitur ? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua ?* et Apost. I. Cor. XIII. in principio ; *Si linguis hominum loquar et Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æsonans, aut cymbalum tinniens ; et si habuero prophetiam, et novero mysteria omnia, et omnem scientiam ; et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum ; et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Quod mire concludens ad Hebr. XIII. v. 9. dixit : *Optimum est enim gratia stabilire cor.* Tertio, ratione probatur, quia dignitas matris solum addit personæ Virginis relationem quamdam ad Deum vel hominem : dignitas vero filię

adoptivæ addit gratiam, gloriam, virtutes omnes ac veram sanctitatem, et reddit hominem Deo amicum et innocentem, quatenus peccatum excludit, et inde consequitur relatio filii adoptivi, quæ est ad Deum, ut Deus est ; ergo dignitas hæc spiritualis præferenda est dignitati corporalis maternitatis. Et eodem intentu dixit optime P. Barradas, tom. II. lib. VIII. c. 21. « Duplex maternitas in Virgine reperitur, altera carnis. altera spiritus. Carnis cognationem in summo gradu habet Virgo, quoniam Mater Dei est ; præexcellit tamen cognatione spiritus : quia in faciendo voluntatem Dei, omnibus præexcellit. Quod optime explicans Guarrius Abbas Igniacensis, ser. 4. de Assumptione, dicit : Mariam, quæ secundum carnem mater erat, aliqua quoque ratione matrem sibi Jesus probat, quandoquidem ipsa voluntatem Patris in tantum faciebat, ut de ipsa prædicaret Pater, Isa. LXII. *Vocaberis voluntas mea.* Igitur ubi eam Filius negligere videtur dicens, Mat. XII. *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, soror et mater est ;* et Luc. XI. *Quinimo beati, qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud ;* amplius in eisdem locis honorificavit, dum ei materni nominis honor duplicatur, et pro eo quod eundem filium, quem alvo gestaverat, incarnatum, etiam nunc animo gestabat inspiratum. »

Decima conclusio. Dignitas Matris Dei in esse morali considerata, et prout includit omnia, quæ quodammodo ex natura rei, et secundum ordinem divinæ sapientiæ illi debentur, altior est dignitate filię adoptivæ, quia ut sic non potest dici tantum conjunctio carnalis, sed etiam spiritualis : quia licet media conceptione carnis facta sit, tamen ad ipsum Deum aliquomodo terminatur. Quod satis aperte docuisse et affirmasse videtur S. Thomas, 1. p. q. XXV. art. VI. ad 4. tribuens hac ratione Virgini dignitatem suo genere infinitam, in hæc verba : « Humanitas Christi ex hoc quod est unita Deo, et beatitudo creata ex hoc quod est fruitio Dei, et B. Virgo, ex hoc quod est Mater Dei, habent quamdam dignitatem infinitam, ex bono infinito, quod est Deus, et ex hac parte non potest aliquid fieri melius eis, sicut non potest aliquid melius esse Deo. » Et idem D. Thomas, 3. p. q. VII. art. x. ad 1. sic ait : « Beata Virgo dicta est plena gratiæ, per comparationem ad ipsam : quia habebat gratiam sufficientem ad statum illum, ad quem

In concreto
beatior fuit
Maria mater-
nitate Dei,
quam divina
filiatione per
gratiam.

erat electa a Deo, ut esset scilicet Mater Unigeniti ejus. » Et D. Augustinus, lib. de natura et gratia, c. 36. « Inde, inquit, novimus tantam gratiam Virgini esse collatam : quia Deum concipere meruit, ac parere. » Et Sophronius, ser. de Assumptione : « Talibus decebat Virginem oppignorari muneribus, ut esset gratia plena, quæ dedit cœlis gloriam, terris Deum. » Et probatur ratione. Primo, quia dona gratiæ, quamvis in se perfectissima sint, dantur tamen a Deo, ut perfectiones necessariæ ad exercenda munera, quæ ad Deum pertinent, et tunc maxime Deus illa confert, quando ipsemet hominem aliquem in tali munere vel dignitate constituit : hac enim ratione Joanni Baptistæ tot gratiæ privilegia contulit, propter munus Præcursoris, juxta illud Luc. I. v. 76. *Et tu, puer, Propheta Altissimi vocaberis : præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus.* Et Apostoli propter similem rationem abundantiam gratiæ acceperunt, ad Rom. I. v. 5. *Per quem accepimus gratiam et apostolatam.* Et Num. XI. v. 17. dictum est Moysi : *Auferam de spiritu tuo, et tradam eis*, scilicet septuaginta viris electis, quia communicato cum eis munere, oportuit etiam spiritum et divinum auxilium cum eisdem communicari.

Secundo etiam ratione probatur; quia hæc dignitas matris in B. Virgine est altioris ordinis pertineus quodammodo ad ordinem unionis hypostaticæ: illam enim intrinsece respicit, et cum illa necessariam conjunctionem habet, propter quod D. Augustinus, lib. de Assumptione, in principio, merito dixit : « Hujus dignitatis et gratiæ effectum, neque cor concipere, nec lingua valet exprimere. » Et D. Laurentius Justinianus, ser. de Purificatione, et serm. de Assumptione, ait : « Tanto dignitate cæteris est effecta excellentior, quanto propinquior erat Verbo. » Et D. Anselmus, lib. de excellentia B. Mariæ, in princip. dixit his verbis : « Hoc solum de sancta Virgine prædicari, quod Dei Mater est, excedit omnem altitudinem, quæ post Deum dici, vel excogitari potest. » Unde, propter hanc maternitatis excellentissimam dignitatem, omnes ubique Patres fidentur B. Virginem omnes gratias et virtutes, et omnia dona et privilegia gratiæ, inter alios Sanctos divisas ac distributas in ea fuisse simul congregatas. Ad quod confirmandum D. Bonaventura, in opusculo Virginis, cap. v. vi. et vii. accommodat illud Eccli. I.

Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat. Quia omnes hujusmodi gratiæ Mariæ capacitatem, Matrisque dignitatem non excedunt. Quo etiam pertinet passim, totiesque repetita D. Hieronymi sententia in ser. de Assumptione. « Cæteris per partes præstatur gratia, Mariæ autem se totam infudit gratiæ plenitudo. »

Et confirmatur; quia, ut superius in 2. suppositione diximus, dispersa in inferioribus collecta debent esse in superioribus perfectiori modo, quemadmodum sapientia perfectior est in Cherubim, quam in Seraphim: sed B. Virgo est super choros Angelorum per gratiam et gloriam sublimata : igitur in ea erunt perfectiones omnium creaturarum, etiam angelicarum, eminenti quodam modo reperibiles et attribuibiles, ut collegit optime Gerson, sermone de Nativitate Virginis. Præstat ergo, beatissimam Virginem esse Dei Matrem, quam omnium creaturarum Dominam : est enim hac ratione Regina, Imperatrix cœlestium, terrestrium et infernorum, et mare omnium gratiarum, ut in lib. II. tract. IX. et in hujus III. libri tract. v. diximus. Unde Albertus Magnus, lib. de B. Virgine, cap. LXIX. LXX. et LXXI. dixit : « Principium ex terminis per se notum esse Virgini perfectius collatas esse omnium Sanctorum gratias, » id est, ex terminis matris et filii, qui Deus sit, et principium omnis gratiæ, quod supponunt etiam omnes theologi, D. Thomas, et cum eo Cajetanus, 3. p. q. XXVII. art. v. et vi. et D. Antoninus, IV. p. tit. xv. Durandus, et alii relati a P. Suarez, loc. cit. sect. 2. post medium.

Tertio etiam probatur ratione adducta a Patre Barrada, tom. I. Concord. lib. vi. c. II. post principium, in hæc verba : « Quemadmodum theologis titulus Filii Dei principium est, ex quo humanitatis Christi dona excellentissima colligunt : est enim homo Christus Dei Filius, et Deus ; ita titulus Matris Dei principium est, ex quo collata Virgini a Deo eximia munera idem theologi inferunt. Ut enim decuit Filii Dei humanitatem omni cœlesti dono ornari ; ita par, æquumque fuit Matrem Dei omni divina gratia post Filium decorari. » Quod præclare Dionysius Carthus. lib. I. de laudibus Virginis, luculenter his verbis exornavit : « Post præstantissima, ac excellentissima gratiæ dona et opera assumpta humanitati a Verbo collata, primum excellentiæ gradum sortita sunt munera gratiarum Virgini condonata, quæ

Dona dantur
a Deo ad
exercenda
munera.

Maternitas
Virginis per-
tinet ad ordi-
nem unionis
hypostaticæ.

Gratiæ omne
dispersæ in
creaturis,
collectæ sunt
in Virgine.

Principium
omnis digni-
tatis et gra-
tiæ in Virgine
fuit materni-
tas divina.

tam in donis gratiæ gratis datæ, quam in muneribus, habitibus, atque operibus gratiæ gratum facientis, in donis quoque gloriæ post Filium gloriose, ineffabiliterque præfulget. Etenim sicut non decuit naturam humanam, nisi pulcherrime, atque incomparabiliter decoratam assumi a Verbo; ita nullatenus decens fuit, personam humanam effici Dei Matrem, nisi speciosissime ac gloriosissime ornata.

Idque appositissimo hoc exemplo D. probat Anselmus, lib. de excellentia Virginis, cap. vii. « Si talis apparatus fit pro adventu terreni hominis; qualis apparatus omnis boni putamus fiebat pro adventu cœlestis Regis in corde Virginis, quæ illum non solum erat transitive hospitatura, sed etiam ex substantia sua factum hominem paritura? » etc. Pro rege terreno excipiendo domus exornatur pretiosis aureisque aulæis, odoribusque perfunditur: pro Rege autem regum, pro Domino dominantium excipiendo, quibus gratiæ ornamentis, quibus virtutum odoribus perfundi debuit B. Virgo Mater? Non minoribus certe, quam quæ David sanctus explicuit Psalm. xlv. *Myrrha, et gutta, et casia a vestimentis tuis a domibus eburneis*, sive palatiis eburneis. Christi vestimentum humanitas est omnibus gratiæ odoris imbuta, a matre ergo depromi debuit, quæ palatium esset eburneum suavissimis odoribus perfusum, vel aureum, omni pretioso lapide pretiosius: si enim typicus ille Salomon, III. Reg. x. thronum suum *vestivit auro fulvo nimis*: quanto magis, obsecro, æquum erat, verum Salomonem Christum thronum suum, id est matrem vestire, ut sic de ea dici posset verius: *Non est factum tale opus in universis regnis?*

Quarto probatur. Quia hæc dignitas Matris Dei comparatur ad alias gratias creatas, tanquam prima forma ad suas proprietates, et e converso aliæ gratiæ comparantur ad ipsam, sicut dispositiones ad formam: est ergo hæc dignitas matris excellentior, sicut forma perfectior est suis proprietatibus et dispositionibus. Idque confirmatur, quia nostro modo intelligendi prius secundum rationem prædestinata fuit et electa, ut esset Mater Dei, quam ad tantam gratiam et gloriam. Ideo enim beatissima Virgo prædestinata est ad tantam gratiam et gloriam: quia electa est in Matrem Dei: ordo enim executionis manifestat ordinem intentionis: sed in re ipsa talis gratia et gloria data est Vir-

gini, ut esset ita disposita, sicut Matrem Dei decebat: ergo ideo fuit electa ad tantam gratiam et gloriam, quia in Dei Matrem erat præelecta. De quo in lib. I. tract. iv. per totum diximus. Ex quo facile colligitur, quod moraliter et secundum prudentem æstimationem beatissima Virgo retineat supremum quemdam et excellentem dignitatis gradum, propter singularem, quam cum Deo habet conjunctionem et propinquitatem. Unde etiam fit, ut singulare jus habeat ad bona Dei Filii sui, quia decet matrem honorari a filio, et hac ratione dignitas matris est quodammodo ratio et principium dignitatis gratiæ, quam quodammodo eminenter continet, secundum ordinem divinæ sapientiæ: ergo sub hac ratione dignitas hæc excellentior est, et simpliciter majus Dei beneficium æstimari debet, eligi Virginem in Matrem Dei, quam eligi, verbi gratia, Petrum ad gloriam: quia electio illa hanc in virtute, et eminentiori modo continet. De quo mire egit P. Suarez, 3. p. quæst. XXVII. art. i. dñsp. 1. sect. 2. et 3.

Duabus ergo iis ultimis conclusionibus soluta apparet sufficienter proposita difficultas, sub præfata distinctione considerando in Virgine conjunctionem maternam quam habet cum Christo, ut homo est, præscindendo in illo dignitatem personæ increatæ, solamque excellentiam gratiæ et sanctitatis contemplando: quia hoc modo certum est, non habere Virginem dignitatem aliquam, quæ cum dignitate gratiæ valeat comparari: quia, ut sic non consideratur ut Mater Dei: et hoc modo exponenda sunt verba sanctorum Patrum, qui spiritualem conceptionem Christi corporali præferre videntur; et similiter verba illa Christi: *Quinimo, beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud*, Luc. xi. v. 28. Mulier enim illa, quæ Virginis uterum beatum dixerat, nihil de Christi divinitate cogitabat, ut in conclusione 9. diximus. Alio ergo modo consideranda est hæc dignitas, quatenus est singularis quædam conjunctio cum Deo, quam egregie D. Thomas, et Cajetanus, 2. 2. q. CIII. art. iv. ad 2. « affinitatem cum Deo » vocaverunt. Et in hoc sensu in concreto excellentior est maternitas Dei, quam filiatio adoptiva, quæ in illa continetur, ut vidimus.

Sed cum comparatio inter res diversorum ordinum fieri non possit, ut docuere Aristoteles, lib. vii. text. Comment. 24. et ibi S. Thomas, lect. vii. littera F. et 10. Metaph.

Innumcris
gratiæ donis
fuit ornata
Virgo, ut
esset domus
Dei.

Quo sensu
major sit
maternitas
in Virgine,
quam gratia,
et e contra.

Maternitas
Virginis se
habuit ut
finis, gratiæ
vero et dona,
ut media.

text. comment. 13. et D. Thomas, in 2. sent. dist. XXIV. art. vi. ad 3. negari non potest, inquit P. Suarez in dicta sect. 2. post med. §. ut respondeamus, quod hæc duo, scilicet Dei maternitas in Virgine, et filiatio adoptiva, non possunt recte comparari: quia sunt diversorum ordinum, et mutuo se se quodammodo excedunt.

Undecima conclusio, quæ ex dictis in hoc tractatu aperte colligitur, est: Ex eo, quod B. Virgo Deipara habet supremam et pene infinitam dignitatem, jure meretur peculiari ratione supra omnes Sanctos et Angelos Dea per participationem appellari, ut in hujus lib. III. tract. III. diximus; unde ad cognoscendam hanc Virginis dignitatem, ejus incomparabiles prærogativas, dona et privilegia sine mensura a Deo communicata, procedendum nobis est eo modo, quo procedere solemus ad cognoscendum Deum ex creaturis, attribuendo ei supereminenter omnem perfectionem, et omnem imperfectionem excludendo, ut docet S. Thomas, 1. p. q. XII. a. XII. in corpore, et ibi Cajetanus, et in particulari respectu B. Virginis Dionysius Carthus. in opusculo de vita solitarii, art. 7. sic ait: « Porro si sincero Mariam corde contemplari moliris, ita procede: quidquid perfectionis in universis mulieribus esse agnoveris, ei superexcellenter adscribe: quidquid vero vilitatis, ignobilitatisque, longissime ab ea reclude: ac proinde, si in feminarum ordinibus mentem protendas, videbis in quibusdam virginitatis splendorem, sed sterilem, in aliis maternam fecunditatem, sed libidini atque corruptioni obnoxiam; in aliis rursus etiam in conjugio observatam castimoniam, atque in nonnullis honestatem vidualem. Hæc omnia, quantum ad perfectionem pertinet, in Maria eminentissime erant: ipsa equidem Virgo neque sterilis mater, sed integra, virum quoque habens intemerata permansit, et vidua facta non utique in deliciis vixit » Et paulo inferius art. 29. formaliter prosequitur his verbis: « Tuam, o Domina, dignitatem, sanctitatem et gloriam comprehendere non valemus, te contemplari sumus indigni; sed hoc fatemur, quod sicut Creatorem ex creaturis aliquantulum cognoscere possumus in hac vita, quidquid perfectionis, ac dignitatis, et bonitatis est in rebus creatis ei supereminenter adscribendo, omni imperfectione seclusa; sic te, o Maria dulcissima, ex cæteris feminis contemplamur quidquid perfectionis,

sanctitatis et excellentiæ est in illis, tibi præclarissime attribuendo, omni defectuositate et imperfectione sublata. »

Et omnia quasi in epilogum redigens in dicto art. 7. ad finem, ita concludit: « Fateor, si linguis Angelorum et hominum loquar; hoc tamen fieri non possem. Per incomparabilem ergo excellentiam omnis inerat Mariæ gratia, inestque jam gloria. Enim vero quanta ei decebat carnis munditia, cujus erat portio superpulchræ Deitati hypostatice unienda? Quanta cordis serenitas, cujus speciem atque decorem etiam ipse Deus concupivit? Quanta demum humilitas, ad quam ei tam ineffabili dignatione æterna illa, incircumscribibilis, atque perfecta majestas inclinans descendit, cui Deus subdi disposuit, omnique suæ creaturæ præferre decrevit? Si non fuisset omnium creaturarum humillima, nunquam utique facta fuisset universarum altissima. Denique hoc ipsum, quod est veri Dei esse parentem, cum æterno Patre communem habere Filium, eum a quo Paracletus profluit genuisse, nonne immensam dignitatem confert Mariæ? »

Et in fine illius opusculi peculiare et dulcissimum commercium inter Deiparam et Filium explicans, devotissime ait: « Venit unigenitus Dei Filius usque in medium amantissimæ suæ Matris, illicque in Virginei uteri suavissima cella novem mensibus requievit. Felix nimis puella, cui Deus se tam familiariter exhibuit, cujus Filius Creator esse elegit, cujus sibi uterum in thronum, thalamumque sacravit, cujus ubera suxit, cujus gremio sedit, quam toties amplexatus, osculatusque est, in cujus ulnis tam ubertim quievit, cujus mensæ tam frequenter assedit, ac ministravit, cum qua triginta annis tam dulciter, humiliter, filialiterque conversatus est. O delectabilissima, felicissimaque Maria! me quæso in universis maternaliter atque piissime præveni, posside, conserva. » Et hæc de hoc tractatu de excellentia divinæ maternitatis in Virgine, et subjectione Christi eidem præstita, dixisse sufficiat. Modo agendum restat de incomparabili sanctissimi Josephi dignitate, ea potissimum ratione, qua verus Virginis sponsus, Christi Domini putativus pater, et utriusque extitit superior, quod sequens tractatus octavus declarabit.

Qualiter Maria ornata esse debuit, ut esset digna Mater Dei.

Suavissimum inter Christum et Virginem commercium

Maria Dea appellatur, et ad eam cognoscendam idem modus servandus est, qui servatur in cognitione Dei.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS VIII.

*De suprema dignitate et superioritate Joseph,
ut pater Christi putativus, et verus Mariæ
sponsus.*

Omnia bona
venerunt B.
Josepho cum
desponsatio-
ne Mariæ.

Pro hujus tractatus faciliiori intelligentia primo præmittendum est, magna et incomprehensibilia dona consecutum fuisse B. Josephum ex conjugio plane divino cum B. Virgine contracto, ut sæpius vidimus in decursu hujus lib. III. ita ut merito possit dicere illud Sap. VII. v. 11. et 12. *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius, et lætatus sum in omnibus, quoniam bonorum omnium mater est.* Sed ad præsens nostrum institutum, vide quantæ dignitatis sit per verum, et essentielle matrimonium esse vere sponsum et maritum illius, quæ peculiarissima ratione est æterni Patris filia, æterni Filii naturalis mater, et Spiritus sancti æterni dilectissima sponsa, et appellari Dominum ab ea, quæ Domina et Regina est Angelorum et denique cœli et terræ Imperatrix potentissima, ut in lib. II. tract. IX. diximus. Justissime certe secundum hæc dixit P. Osorius, ser. I. de S. Joseph : « Vere si in cœlum raptus esset Joseph et per triginta annos choros Angelorum interesset, et laudes divinas audisset; non tantum assequeretur, nec tantum proficeret, ac audiens Christum et Mariam. Quorum comparatione omnis curia cœlestis tepet amore Dei. Vere fuisti, o Joseph, *tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.* Quot gratiarum aquas recepit, qui tam prope fontem vitæ habuit? Adeo propinquus igni, quis non ardeat?»

Joseph nutri-
vit totius or-
bis nutritio-
nem.

« Vide etiam, ait Isolanus, II. p. c. IV. quantæ latebant in sanctissimo Joseph virtutes, quibus Filium Dei educaret, aleret et vestiret. Ad varia enim animantium genera alenda atque educanda, omnium corporum cœlestium vi concurrat, quam ab Angelis

orbium motoribus accipiunt. Joseph autem Verbum Dei, per quod cœlestes orbes et Angeli conditi sunt, et in esse conservantur, enutrivit et aluit. Joseph profecto plus quam Josaba fuit, ac in eo præfiguratus est, qui Joas infantem clam nutrivit et aluit, ac regem Israel tandem constituit, » ut habetur IV. Reg. XI.

Et paulo inferius : « Propter conjugium cum B. Virgine Joseph fuit Christi ex Virgine nati unicus testis, et hoc munere sanctos æquavit spiritus, qui testes et nuntii sunt, ac revelatores mysteriorum Dei : unde Angeli vocantur. Corporum cœlestium lingua locutus est, de quibus in Psal. XVIII. v. 2. dicitur : *Cœli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmamentum.* Sacrarum quoque litterarum emerita dignitate donatus est : sacræ enim litteræ testimonium Domini vocantur, Psalm. XVIII. v. 8. *Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.* Fidelis nimium, nimiumque Joseph, cujus unica testificatio satis Deo et Angelis faciebat : cui etiam universæ nationes, quæ sub cœlo sunt, merito assentiri debent, *Domino sermonem confirmante sequentibus signis.* Merito certe universa poterit catholica Ecclesia, magnificans nostrum Josephum, dicere illud Psal. LXXX. v. 6. *Testimonium in Joseph posuit illud.*

Joseph testi-
monio credi-
tur, tanquam
divinæ
Scripturæ.

Ipsa etiam B. Virgo per divinam revelationem et prudentiam a templi sacerdotibus B. Josepho felici sorte in sponsam fideliter custodiendam fuit tradita, ut in lib. II. tract. II. ad longum resolvimus, ubi probavimus, Josephum fuisse adjutorium simile Virgini, ut ei esset singulare solatium, juxta D. Bernardum, hom. 2. super Missus est, ad finem. In quo sacerdotes, quos loco parentum B. Virgo habebat, perfectissime Spiritus sancti consilium, Eccli. VII. v. 27. adimpleverunt : *Trade filiam, et grande opus feceris ; et homini sensato da illam.* Ubi Glossa interl. id est, « prudenti, strenuo, qui bene servet eam. » Et Lyra et Jansenius : « Trade filiam nuptui, et homini prudenti da illam, ita ut magis habeatur respectus ad mores et prudentiam sponsi, quam ad opes vel genus. Huc pertinet responsio Themistoclis, qui cum a quodam esset interrogatus, cuienam ex duobus filiam suam daret, improbone diviti, an pauperi bono ac prudenti viro? Malo, inquit, virum, qui pecunia egeat, quam pecuniam, quæ viro. » Sicut ergo B. Virgo fuit omnium mulierum præstantissima : sic etiam sanctis-

Josepho viro
prudenti fuit
Virgo tradi-
ta, quod imi-
tari debent
parentes
respectu
filiarum.

simus Joseph fuit omnium hominum prudentissimus, ut sic matrimonium a Deo peculiariter ordinatum inter eos debita in proportionem contraheretur, ut in lib. II. tract. II. et III. diximus. Quod quidem mire exitus ipse probavit : nam secundum Gersonem, ser. de Nativitate Mariæ : « Nunquam fuit, aut erit aliqua mulier ita consolata de suo sponso, sicut B. Virgo de Joseph; nec aliquis maritus ita consolatus de sua conjuge, sicut S. Joseph de Virgine benedicta. »

Joseph vel
sola Virginis
desponsatio —
ne meruit
esse Rex.

Secundo, supponendum est, B. Josephum nobiliorem fuisse Deiparæ desponsatione, quam generatione regia, a qua procedebat. Qua ratione, licet alias fuisset ignobilis et plebeius, solo hoc conjugio esset coronatus rex, ut in lib. II. tract. IX. probavimus : in Virgine enim Deipara, citra omnem comparisonem verificatur illud Prov. XII. v. 4. *Mulier diligens corona est viro suo*; et in B. Joseph similiter illud Psal. XX. v. 4. *Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso*. Unde merito D. Damascenus, orat. 3. de Nativitate Mariæ, de hac Josephi dignitate agens sic dixit : « Dignitas magna hæc concessa fuit Joseph, singulari Dei dono, ut per dispensationem omni sermone præstantiorem fieret Virginis sponsus; » quod solum esset sufficiens ad facile inferendam B. Josephi dignitatem. Nam quod D. Gregorius Nazianzenus, laudans meritum sororis suæ Gorgoniæ, oratione 2. brevi sermone dixit : « Vultis uno verbo virum describam? vir erat Gorgoniæ : nec enim scio, quid amplius dicere necesse sit; » multo excellentius et verius nos dicere poterimus de B. Josepho : « vultis uno verbo virum describam? vir fuit Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus : nec enim scio quid amplius dicere necesse sit. »

Joseph nomi-
ne et re qua-
liter fuerit
dignus Chri-
sti pater.

Tertio supponendum est, maximam et incomparabilem dignitatem fuisse B. Josephum consecutum ex eo solum, quod communi omnium æstimatione reputaretur pater Jesu, ut habetur Luc. III. *Putabatur filius Joseph*; et Matth. XIII. *Nonne hic est fabri filius?* et Joan. VI. *Nonne hic est filius Joseph?* Circa quod advertendum est cum D. Augustino, lib. II. de consensu Evang. cap. I. quod licet B. Joseph parentis opinionem solum habuerit apud eos, qui Christi divinitatem et admirabilem conceptionem ejus ignorabant; appellationem vero non ab illis solum, sed etiam ab Evangelistis, immo ab ipsa etiam Virgine accepit, quæ quidem Luc. II. dixit : *Pater*

tuus, et ego dolentes quærebamus te; et idem Evangelista asseruit : *Cum inducerent puerum Jesum parentes ejus*. Et iterum : *Erant pater et mater ejus mirantes super his, quæ dicebantur de illo*. « Neque enim, ait P. Suarez, to. II. in 3. p. q. XXIX. art. II. disput. 8. sect. I. ad principium, sine singulari Dei ordinatione paternum hoc nomen Josepho fuisse impositum credendum est : quia neque B. Virgo, neque Evangelista Lucas absque speciali Spiritus sancti instinctu locuti sunt. Propter quod D. Bernardus, hom. 2. super Missus est, ex hac patris Christi appellatione conjiciendum existimavit, quis, et qualis fuerit B. Joseph : Conjice, inquit, ex appellatione, qua, licet dispensatorie, meruit honorari a Deo, ut pater Dei et dictus et creditus sit : solent enim nomina sapienter imposita rei dignitatem, naturam, vel conditionem in qua fundantur, indicare. Cum ergo æternus Pater summa sapientia et providentia hoc nomen sibi proprium cum hoc viro communicaverit, satis significavit, ad quantam dignitatem eum evexerit, cum nomine simul officium et curam paternam magna ex parte tribuendo. » Quod quidem ad Dei omnipotentiam et liberalitatem pertinuit : scitum est enim, quod si terrenus rex aliquem hominem doctorem, ducem, comitem, marchionem, vel episcopum appellat, statim ille doctor, dux, comes, vel marchio efficitur, et alius episcopus electus, tribuens rem nominis cum ipso nomine. Quanto ergo præstantius Deus omnipotens conferens B. Josepho paternum nomen filii sui, cum illo omnem patris dignitatem, auctoritatem et curam communicavit, *constituens eum dominum domus suæ, et principem omnis possessionis suæ?* Psal. CII. v. 21. ut ad præsens propositum explicat D. Bernardus, hom. 3. super Missus est : Deus enim non inanes, medullaque vacuos titulos largitur, sed unicuique datur gratia a Deo secundum hoc ad quod eligitur, ut ex S. Thoma, 3. part. q. XXVII. art. v. ad I. probat P. Barradas, tom. I. Concor. lib. VI. cap. 2. Quod recte confirmatur, et explicatur exemplo. « Christus enim Dominus cum morti esset propinquus, de Joanne Evangelista dixit : *Mulier, ecce filius tuus*, Joan. XIX. v. 26. Ex qua appellatione colligunt omnes Sancti singularem amorem, quem Christus ad Joannem habuit, quem tanto honore affecit, ut nomen sibi proprium cum illo communicaverit, non vacuum nomen imponendo, quia opera Dei perfecta sunt, sed eum

quodammodo in locum suum substituendo, et erga Matrem suam singularem amorem et curam tribuendo. Multo autem excellentior est parentis Christi quam filii Virginis appellatio, non solum quia patris appellatio majorem auctoritatem præ se fert, sed etiam quia dignitas Christi dignitatem Virginis infinite excedit,» ut pulchre dixit P. Suarez, loco proxime citato.

Ex quo fit, B. Josephum non solum patris Christi nomen, sed etiam rem, quæ huic nomini subest, participasse, quantum, excepta carnali generatione, ab homine participari potest: habuit enim affectum, sollicitudinem, et, si fas est fari, patris auctoritatem, ut universaliter loquens D. Chrysostomus, hom. 4. in Matth. cum B. Josepho agens, sic ait: «Etsi nihil habeas, B. Joseph, in hac generatione commune; tamen, quod proprium est patris, quodque nihil lædit Virginis dignitatem, hoc tibi facile concedo.» Et in particulari D. Bernardus, hom. 3. super Missus est, ad fi. dicit: «Fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus suæ Matris solatium, suæ carnis nutritium, solum denique in terris magni consilii adiutorem fidelissimum, ut non immerito illi accommodari possit, quod de alio Joseph scriptum est: *Constituit eum dominum domus suæ et principem omnis possessionis suæ*, Ps. civ. v. 21. Et pulchre Rupertus, lib. III. de divinis officiis, cap. XVIII. et lib. I. de gloria et honore filii hominis, in Matth. i. circa illa verba: *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*, comparans totam illam generationis seriem in libro generationis Christi contentam scalæ Jacob, inquit: «Supremum scalæ gradum, cui Dominus innixus est, fuisse Josephum;» et statim interrogat: «Sed quomodo Deus et Dominus huic homini innixus est?» Et respondet: Utique tanquam tutori pupillus, quippe qui in hoc mundo sine patre natus est, ita innixus est huic Josepho, ut ipse fuerit infantulo pater optimus, cujus solatio paterno puer cum Virgine puerpera sustentaretur.» Et prosequitur his verbis: «*Joseph virum Mariæ*, etc. Virum Mariæ cum dicit, magnum et verum nomen B. Josepho attribuit Evangelista: quia si est vir Mariæ, est pater Domini, si ergo vir Mariæ Joseph, et ipsa uxor illius, proinde neque iste Evangelista Matthæus inepte dixit: *Joseph virum Mariæ*; neque alius Evangelista Lucas, cap. II. mentitus est patrem illum ejus, qui ex ea

natus est Christi, appellando dicens: *Et erant pater ejus, et mater mirantes super his, quæ dicebantur de illo*. Non solum autem Evangelista Josephum virum Mariæ dixit; verum etiam prior Angelus, quod æquipollens est, Mariam conjugem Joseph enuntiavit: *Joseph, noli timere accipere Mariam conjugem tuam*. De quo in lib. II. tract. I. egimus.

Quod si objicias, quod cum B. Joseph non fuerit Christi genitor, non debeat pater ejus appellari; D. Augustinus, de consensu Evangelistarum, cap. I. his verbis respondet: «Neque enim propterea non erat Joseph appellandus pater Christi: quia illum non genuerat, quandoquidem recte pater etiam esse potuit ejus, quem non ex sua conjugeprocreatum aliunde adoptasset.» Et latius idem S. Augustinus, lib. 23. contra Faustum: «Quid ergo jam moveat sancti Evangelii sectatorem, quod sine concubitu Josephi Christus natus ex Virgine, filius tamen David appelletur, cum generationum seriem non usque ad Mariam, sed usque ad Joseph Matthæus Evangelista perducatur? Primo, quia mariti ejus fuerat propter virilem sexum potius honoranda persona. Neque enim quia concubitu non permixtus, ideo non maritus, cum ipse Matthæus narret ab Angelo Mariam conjugem ipsius appellatam, qui narrat quod non ipsius concubitu, sed de Spiritu sancto conceperit. Cum vero unus, idemque narrator utrumque dicat, utrumque commendet, et virum Mariæ Josephi, et Christi Virginem matrem, et Christum ex semine David, et Joseph in serie progenitorum Christi et David, quid restat ut credat, qui vult, divino Evangelio potius quam hæreticorum fabulis, nisi et Mariam non fuisse extraneam a cognatione David, et eam Joseph conjugem non frustra appellatam propter ordinem sexus, et animorum confederationem, quamvis ei non fuerit carne commixtus; et Joseph potius propter dignitatem virilem ab ordine generationum illarum non fuisse separandum, ne hoc ipso videretur ab illa femina separatus, cui eum conjungebat mentis affectus?» Cujus rationem P. Suarez, loc. cit. sect. I. sic explicat: «Per adoptionem enim etiam is, qui omnino extraneus est, filius efficitur, et qui adoptat, pater vocatur, et suo modo existit: Joseph vero eum, quem sibi conjux, sine ipsius opera, per Spiritus sancti virtutem genuerat, tanquam dilectissimum filium sibi a Deo datum acceptavit, et quodam-

modo adoptavit, ut propterea nobiliori quadam ratione, quæ imperfectionem excludat, quodammodo filius ejus effectus sit. Nisi velimus dicere, Christum elegisse sibi Josephum in patrem, seque quodammodo filium ejus constituisse. Quod alia etiam ratione explicari potest : per verum enim matrimonium cum Virgine contractum quodammodo corporis ejus dominus effectus est Joseph : quia, ut Paulus ait, I. Cor. vii. v. 4. *Mulier corporis sui potestatem non habet, sed vir.* Hinc ergo factum est, ut fructus corporis virginei quodammodo ad Josephum pertinuerit : ut enim dicitur in §. cum in suo solo. versiculo ex diverso. Instit. de rerum divisione. quod in alieno solo nascitur vel ædificatur, sub illius dominium cadit cujus est solum. Unde etiam si miraculose in horto alicujus fons nasceretur, illius esset cujus est hortus. Quia ergo terra virginea de benedictione Domini concepit, ad Joseph, cujus erat terra, fructus illius benedictionis pertinuit, ut Deut. xxxiii. in benedictionibus patriarchæ Joseph præfiguratum erat. Addo tamen, virum et uxorem per matrimonii vinculum effici quodammodo unum. Nam licet per carnalem copulam efficiantur una caro ; tamen per vinculum ipsum efficiuntur unum cor, et una voluntas, unde fit, ut bonâ habeant quodammodo communia, ita ut quod est sub unius dominio et potestate, ad alterum ex consequenti aliquo modo pertineat. Quia ergo B. Virgo vera fuit mater Christi, non potuit Joseph verus ejus sponsus rationem parentis non participare, carnali semper generatione excepta. » Immo quoddam jus naturale domini et paternitatis habebat S. Joseph in Christo Domino : certum est enim, quod qui in propria domo, vel loco thesaurum reconditum invenerit, dominus efficitur illius, ut habetur expresse in l. unic. c. de thesauris. lib. 10. et non obscure idem docetur in Evangelio, Matth. xiii. v. 44. *Quem qui invenit homo abscondit, et præ gaudio illius vadit, et vendit universa quæ habet, et emittit agrum illum.* Verus autem et solus thesaurus Christus Dominus est, *In quo,* ait D. Paul. ad Col. ii. v. 3. *sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi,* qui quidem absconditus fuit in virginali utero, et in terra sanctissima Maria. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Matth. i. Hunc autem thesaurum primus invenit S. Joseph, ut ab eodem Evangelista dicitur : *Antequam convenirent, inventa est in utero habens de*

Spiritu sancto. Ubi D. Hieronymus sic explicat : « Non ab alio quam a Joseph, qui pene licentia maritali futuræ uxoris omnia noverat. » Ergo hujus sacratissimi thesauri omnimodo decenti et possibili, quoad curam sibi a Deo commissam, effectus fuit dominus Joseph.

Et ex eodem fundamento et radice aliud ad materiam hujus tractatus maxime conducent colligitur, scilicet B. Josephum, aliquomodo fuisse caput et superiorem Virginis et Christi, ut hominis. Primum patet, quia, teste Apostolo I. Cor. xi. *Caput mulieris vir.* Propter quod D. Petrus, epistola I. cap. iii. præcipit : *Mulieres subditæ sint viris suis,* afferens exemplum Saræ, quæ Abrahæ obediebat, eumque dominum suum vocabat, Gen. xviii. ergo et B. Virgo agnoscebat, et reverebatur sponsum suum tanquam virum et caput suum, idque in omnibus rebus externis et domesticis : quia ad Josephum familiæ gubernatio pertinebat. Unde quando aliquid hujusmodi agendum erat, ex divino instinctu Josepho fiebat revelatio, ut patet de fuga in Ægyptum, et de reditu ex Ægypto, et in impositione nominis Jesu : non autem in his, quæ pertinebant ad privilegia gratiæ suscipienda, et ad cognitionem mysteriorum Dei, ut docuit S. Thomas, 3. p. q. XXX. art. ii. ad 2. cujus aurea verba sunt : « In his, quæ pertinent ad mysteriorum Dei cognitionem, et ad privilegia gratiæ suscipienda, non debuit Virgo pendere a viro, nec sub ejus esse potestate ; at vero in externis et domesticis rebus potuit suo modo esse subjecta viro : ad illum enim familiæ gubernatio pertinebat. Unde quando aliquid hujusmodi agendum erat, ex divino instinctu illi fiebat revelatio, ut patet de fuga in Ægyptum, et de reditu ex Ægypto. Unde etiam impositio nominis Jesu illi injuncta est : *Vocabis nomen ejus Jesum, etc.* » Et similiter B. Virgo non erat sub potestate viri, quantum ad usum carnalis copulæ : nam quantum ad hoc exempta erat B. Virgo ab illa lege, Gen. iii. v. 16. *Sub viri potestate eris,* ut explicuit D. Augustinus, in opusculo de Assumptione Virginis, cap. 4. ubi agens de Deipara, sic ait : « Non fuit sub potestate, id est, mariti, quæ integerrimis visceribus de Spiritu sancto Christum suscepit. »

Secundum vero, scilicet fuisse D. Josephum Christi Domini, quatenus homo est, superiorem, constat ex illo Luc. ii. *Et erat subditus illis ;* et ex his, quæ late diximus in

Joseph superior Christi, et Virginis in gubernatione

Joseph Christi superior exercitio magis quam jure.

hujus III. libri tract. vi., et ex his, quæ in hoc tractatu dicenda sunt. Advertendo tamen, quod hæc superioritas et obedientia magis significat usum quam debitum : quia revera Christus propter dignitatem suæ personæ, nulli hominum proprie subjectus fuit ; tamen ad dignitatem Joseph declarandam satis est, quod præcise considerata humana conditione et origine, Christus futurus erat jure subditus Joseph, et quod, licet ratione divinitatis esset exemptus, tamen de facto voluit illi esse subjectus, eique tanquam patri, ac superiori obedientiam, honoremque deferre, ut bene advertit P. Suarez, lo. cit. sect. I.

Sed quia maximi momenti res est, præcipue pro scopo hujus tractatus assequendo, elucidare fundamentum paternitatis Joseph, ut inde resultet superioritatis dignitas in eo, et obedientia a Christo Domino ei præstita : libuit distinctionem a doctissimo Gersone, circa hoc assignatam referre : is enim in sermone de Nativitate Mariæ, consider. 4. per totam, explicans illa Matth. i. verba : *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*, sic ait : « De Maria natus est Jesus, nedum corporaliter, sed spiritualiter quidem, et de virginali sponso suo Joseph, suo modo dici potest. Non equidem dici potest, quod de Joseph natus sit Jesus, modo quo blasphematur Judæus infelix, qui dicit Christum de Josephi semine esse natum : procul sit hoc a pietate fidelium ; sed attendo triplicem nativitatem Jesu Christi, attendat et vestra beatitudo, scilicet æternalem, corporalem, spiritualem vel mentalem. Nascitur enim æternaliter ex Patre, quemadmodum nascitur splendor ex luce coævus luci, de quo Ecclesiastici xxiv. v. 5. *Ego ex ore Altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam*, et in Psal. cix. v. 3. *Ex utero ante luciferum genui te*. In hac æternali nativitate Christi Jesu nec Maria nec Joseph communicat. »

« Altera nativitas Christi Jesu fuit corporaliter in mundo ex Virgine, de qua Angelus ad Mariam : *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*. Luc. i. Et hoc factum est, quando completi sunt dies Mariæ, ut pareret, et peperit Filium suum primogenitum, Luc. ii. et in hac quidem nativitate sola Maria materiam ministravit ; at vero quia corpus Mariæ fuit ipsius Joseph jure matrimoniali, quo fit mutua

translatio corporum viri ad mulierem, et e contra, videamus si cum intelligentiæ sobrietate dicere fas nobis sit, quod ex corpore et carne Joseph natus est Christus Jesus ? et hoc dici forsitan posset, nisi piarum aurium timeretur offensio. » Eandem qualificationem huic propositioni prudenter assignavit doctissimus ille auctor summæ Margaritæ confessorum, ex Prædicatorum familia in conventu S. Pauli Hispal. quæstione ultima ex moralibus, sic dicens : « Multi concedunt hanc propositionem, Christus conceptus est ex corpore Joseph : quia conceptus est ex corpore Virginis, quod fuit corpus Joseph, cum conjuges in matrimonio tradant adinvicem potestatem sui corporis. Ad quem sensum, licet sit verificabilis dicta propositio, absonus est tamen talis modus loquendi. » Quod consonum etiam est his, quæ in lib. I. præced. tract. iii. §. cum sequentibus diximus. Neque utendum esse terminis hæreticorum, neque quæ dubia sunt, absque declaratione docenda vel scribenda, ne ex verbis inordinate prolatis aliquis incurratur error, aut hæresis præsumatur.

Et prosequitur Gerson, loco supra citato eodem intentu : « Animadvertamus tamen, inquit, ex lege veteri, quod si frater decedisset sine prole, frater superstes ducebat uxorem defuncti, ut suscicaret semen ejus, ac natus inde puer dicebatur filius, non quidem naturalis, sed legalis illius, qui jam obierat fratris : sic enim concordat Evangelica series genealogiæ Christi, dum Joseph legitur habuisse duos patres ; unum, quem Matthæus nominat Jacob ; alterum, quem appellat Lucas Heli, qui fuit pater legalis, Jacob vero naturalis. Hinc datur intellectus, quomodo Joseph dictus est pater Jesu Christi, nedum a Judæis hoc putantibus et carnaliter sentientibus, sed ab ipsa etiam Virgine Maria. *Fili*, inquit, *quid fecisti nobis sic ? Ecce pater tuus, et ego dolentes quærebamus te*. Luc. ii. v. 48. Fuit itaque Joseph pater Jesu reputatione ; fuit pater curatione, quia nutritus fuit ; tertio pater generatione, non quidem sua, sed Mariæ uxoris suæ, cooperante Spiritu sancto, et quodammodo vices Joseph gerente, non virili semine, sed mystico spiramine ; et propterea pater quidem Joseph non naturalis sed legalis pueri Jesu dici potest, cui Spiritus sanctus suscitavit semen carnale. » Hac ergo ratione Jesus factus est a lege filius Joseph : defunctus enim erat ille carne per virginitatis et castitatis

Triplex Christi nativitas : æternalis non pertinet ad Joseph, nec ad Virginem ; temporalis ad Virginem ; et qualiter Christus dici possit filius Josephi.

Christus filius legalis Josephi suppleto de mortui fratris vicem Spiritu sancto.

perpetuæ votum, ut in II. libri tract. vi. et vii. probavimus. Quod conforme est sententiæ Salvatoris, Mat. xix. v. 12. *Sunt eunuchi, qui se castraverunt propter regnum cælorum*; ubi S. Thomas : « Ille se castrat, qui se castitati dedicat; » et consequenter quoad hoc, B. Virgo erat quasi vidua, et ita Joseph sine filiis decedebat, sed non ei ideo nomen et semen defecit in Israël : etenim Spiritus sanctus, quasi frater ejus, sponsam illius sibi desponsavit, ut ipsemet Spiritus sanctus, Sap. viii. v. 2. testatur, dicens : *Hanc amavi, et quæsi vi sponsam mihi assumere, et amator factus sum formæ illius*. Cujus opere conceptus est Christus, qui Spiritus sancti filius non dicitur, sed Joseph, ut docet S. Thomas, 3. p. q. XXXII. art. iii. et dicemus latius lib. IV. tract. xi. super illa verba : *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*. Quo facto Spiritus sanctus habitus est tanquam frater Josephi, et Jesus consequenter filius legalis Joseph, ut advertit P. Osorius, ser. 1. de S. Joseph, ad medium. Quod satis confirmatur simili adducto a Glossa ordin. super cap. xxv. Deuter. dicente : « Impletum est mystice in Apostolis, quia quilibet eorum in solidum accepit officium generandi filios in Ecclesia ipsi Christo; et ex ejus nomine nominandos : Christiani namque dicantur, non Petrini vel Paulini. » Et prosequitur Gerson : « Natus est igitur Jesus in terra, seu fundo ipsius Joseph, de qua terra clamat Isaias : *Rorate cæli desuper, et nubes phuant justum; aperiatur terra, et germinet Salvatorem*; et David, Psalm. lxxxiv. v. 12. *Veritas de terra orta est*. Quidni competat igitur ipsi Joseph jus aliquod legale ultra cæteros homines in benedicta pueri Jesu formatione : quoniam natus est in ea, et ex ea carne, cujus dominium jure matrimoniali vere translatus erat in ipsum Joseph? Unde non confundebatur Maria vocare Joseph dominum suum, quemadmodum Sara Abraham. Unde et præponit eum sibi dicens : *Ecce pater tuus, et ego dolentes quærebamus te*, etc. Major enim erat humilitas in Maria quam in Sara, et dignitas Joseph superabat dignitatem Abraham. Fuit autem hæc procreatio pueri Jesu in te, Maria, per Spiritum sanctum, de consensu vero, vel interpretativo viri tui Joseph : volebat enim quod fieret voluntas Domini per omnia, cum esset justus. Hæc autem dicimus ad excludendos partus adulterinos uxorum, in quibus mariti vel non consentiunt, vel consen-

tire rationabiliter nequeunt, et idcirco nullum jus paternitatis in talibus filiis, licet in fundo suo genitis, vindicare possunt. » Fuit itaque Dominus Jesus filius Joseph in sensu dicto, quem sic explicat doctissimus, ac verbi Dei concionator insignis, et nostræ Societatis gravissimus Pater Josephus de Acosta, in concione Dominicæ primæ infra octavam Nativitatis, id referens ex D. Augustino, lib. ii. de cons. Evang. cap. 1. « Non opinione sola, sed quadam ex parte veritatis quoque Josephi filius esset Jesus, quippe qui Mariæ verissimus filius. » Et hæc de duabus nativitatibus, æterna scilicet ex Patre, et temporale ex matre, dixisse sufficiat.

Restat modo de tertia nativitate, quæ spiritalis, et omnibus communicabilis appellatur, agamus cum eodem Gersone, in ser. de Nativitate Mariæ, circa medium, sic dicente : « Nunc de tertia nativitate, quæ spiritalis est, et omni devote viventi communicabilis, sermo loquatur, de qua Christus apud Joannem ait : *Oportet vos nasci denuo*, et iterum : *Quod natum est ex carne, caro est, et quod natum est ex Spiritu, Spiritus est* : in hac autem nativitate vicissitudo mirabilis est : quia dum nascitur Jesus in anima devota per fidem et gratiam, fit ipsa Verbigena, hoc est, Verbum generans et Mater Dei; quæ tamen anima nedum per naturam, sed per gratuitam adoptionem est filia. Verum sit de qualibet tali anima, quod ipsa est Virgo mater, et filia. Quod sit mater, testis est omni exceptione major, qui ait, Matt. iii. v. 35. *Qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror, et mater est*. Porro de filiatione inquit Joannes, i. v. 12. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri*. et quomodo? subdit statim, per fidem : *his, qui credunt in nomine ejus*; et, eodem Joannē teste : *omnis, qui credit, quoniam Jesus est Christus, ex Deo natus est*. Ad aliud autem quod pertinet ad animæ Verbigenæ Dei matris et filiæ virginitatem, Joannes ait : *Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt*. Consideratur itaque in anima rationali indivisibili quidem substantialiter particula quædam virginalis, quæ neque obnoxia potest esse violationi, hæc appellatur quandoque a doctoribus synderesis, quandoque apex mentis, quandoque scintilla rationis, quandoque naturalis instinctus in bonum. Hanc autem synderesim neque ipsi violatores et constupratores animarum dæmones corrumpere pos-

Spiritualis
nativitas
Christi omnibus est communicabilis,
et qualiter
operetur ab
Spiritu
sancto.

sunt etiam in inferno, quin ad bonum stimulet, et ad malum remurmuret. Hinc nascitur acerbissimus ille vermis, qui non morietur. Hinc rixa discerpens, et dissipans, supra quam cogitari potest, animam infelicem, dum synderesis impellit ad dilectionem Dei, sed reproba voluntas toto odiorum conatu resilit in adversum. Est ergo anima, in hac parte semper virgo, quæ dum caret obumbrante et fecundante Spiritu sancto, manet infeliciter sterilis; dum autem adest idem Spiritus visitationis gratificans et fecundans, fit ipsa Verbigena, hoc est, Verbum pariens, et hoc sine corruptione: quia non ex sanguinibus corporalibus phantasmatum, neque ex voluntate carnis desideriorum carnalium, neque ex voluntate viri, hoc est, ex potestate liberi arbitrii, sed ex Deo est quidquid hic natum est, et in hac virginali natiuitate et filiatione dum in anima nascitur Jesus, qui vocatur Christus, verum est dicere, quod tam ex Maria quam ex Joseph natus est Jesus, qui vocatur Christus. »

« Quod satis confirmatur, juxta P. Osorium concione 2. de S. Joseph, ante med. §. Secundo hinc colligendum, ex Evangelio Luc. I. v. 26. et 27. *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, et Mat. I. Joseph virum Mariæ, et infra: Joseph autem vir ejus cum esset justus; ubi maxime considerandum est, et colligendum, Christum Dominum non nasci in anima, quæ virum non habeat. Hinc petit ille Joan. IV. Voca virum tuum, ut ei concedat aquam vivam; sed quis, inquis, hic vir est? Virilis profecto animus, quo a peccato discedat viriliter proponens nunquam in peccatum te consensurum. Si hoc viro careas, licet multa alia bona habeas, vidua es, sine viro es, licet plena populo sis, dicique potest ad te: Quomodo sedet sola civitas plena populo? facta est quasi vidua domina gentium, Thren. I. Non enim est illi vir, qui eam protegat. Sicut ergo olim curavit Pharaon omnes occidere viros, femellas vero reliquit, Exod. XI. ita curat dæmon, ut lacrymæ, quas pro peccatis fundis, et reliqua quæ præstas pœnitentiæ opera, sine hoc viro sint: quod si hoc fiat, femellæ tibi sunt, virum non habes, vidua relinqueris, Christus in te nequaquam nascetur. Si ergo Christum vis, sit tibi Maria et Joseph: Maria amarum est mare lacrymarum, Joseph virile propositum omnino a peccato discedendi. Maria ergo Joseph nubit,*

qui augmentum et profectum significat, juxta illud Gen. xxx. *Addet mihi Dominus filium alterum*; (ut late resolvimus in hujus III. libri tract. v.) Justorum enim animæ huic Josepho desponsatur, cum in illis perficitur illud Prov. IV. *Justorum semita quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectum diem*. Ut sic Christus Dominus spiritualiter in anima generetur, nascatur, augeatur, et crescat. » Et P. Salmeron, tom. I. tract. IX. ad finem, sic ait: « Hic conceptus spiritualis Christi haud fit sine Spiritu sancto superveniente in nos, et virtute altissimi obumbrante, quoniam Spiritus sancti operatione disponitur thalamus cordis nostri, et digne ac convenienter Christum fide concipiamus; et inde bonis actibus suo tempore in lucem edamus, quod nulla anima præstat, nisi in spiritu sit Maria, sit Virgo, sit desponsata Joseph, sit in se ipsam collecta, atque solitaria, ad laudes proprias perturbetur, et probet spiritus an ex Deo sint, postremo sit obediens, et magno animo desiderans esse mater Dei. Desponsata censetur Joseph, qui interpretatur augmentum, cum anima ad anteriora progreditur esuriendo, et sitiendo justitiam. »

Signa autem hujus spiritualis Christi natiuitatis in anima mire posuit et declaravit D. Bonaventura, tom. II. opusculo de quinque natiuitatibus pueri Jesu, cap. I. in hæc verba: « Purgato jam intellectu contritionis lavacro, et inflammato et elevato affectu dilectionis igniculo castis meditationibus et devotis cogitationibus, tunc anima devota stimulat novis inspirationibus visitatur, et novo vivendi proposito a Patre luminum, a quo omne donum optimum, et datum perfectum, spiritualiter Spiritu gratiæ fecundatur, et Pater ipse cœlestis divino quodam semine animam gravidam facit et fecundat. Post hunc conceptum sacratissimum pallet in facie, per veram humilitatem in conversatione, fastidium cibi et potus concipit. Aliquando etiam infirmare et ægrotare incipit anima in propriæ voluntatis abjectione. Jam paulatim grave et tedium incipit esse quod foris est et foris cernitur. O felix conceptus, quem talis sequitur mundi contemptus et cœlestium operationum appetitus. Jam quamvis adhuc modico gustato Spiritu decipit omnis caro cum gemitu, jam anima cum Maria montana ascendere incipit. Post talem conceptum fastidiunt terrena, desiderantur cœlestia et æterna. Jam fugere inci-

Qualiter anima disponatur, ut Christum concipiat, et quibus iudiciis cognoscatur animum jam concepissem.

pit societatem illorum, qui terrena sapiunt, et appetit familiaritatem eorum, qui cœlestia concupiscunt. Jam incipit anima cum Maria ministrare Elizabeth, hoc est, illis quos divina gratia amplius per dilectionem inflamat. » Ex quibus jam apparet satis, qualiter B. Joseph pater Christi legalis, pater Christi spiritualis fuerit, et in quo sensu pater etiam carnalis ratione desponsationis cum Virgine appellari possit.

Joseph recte
appellatur
Christi pater;
quo paterni-
tatis nomine
ii gaudent.

Nec mirum profecto B. Josephum tot titulis ornatum Christi Domini patrem appellari, quandoquidem principes, magistri, nutritii, senes, et aliæ graves personæ merentur hoc honorifico nomine decorari, ut latissime probat eruditissimus nostræ Societatis P. Joannes de Torres, lib. IV. moralis Philosophiæ principum, cap. VIII. per totum; et Mag. Gratianus, lib. II. de S. Joseph, cap. II. per totum; et D. Paulus, I. Cor. IV. dicens: *Non ut confundam vos hæc scribo, sed ut filios meos charissimos moneo: nam si decem millia pædagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres: nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui.* Et post multa concludit cardinalis Toletus, super c. II. Luc. an. 51. hæc verba: « Dicamus ergo Joseph dictum patrem Christi, tum quia nutritius erat, tum quia communi opinione pater reputabatur, tum quia vir et maritus erat B. Virginis matris Christi. » Quo sensu Philippus Apostolus appellavit Jesum *filium Joseph a Nazareth*, Joan. I. v. 43. ubi Claudius Grilandus sic explicat: « Quia in Nazareth civitate Galilææ versatus est Joseph creditus pater Christi ab eo tempore quo redierat ex Ægypto. Dicebant enim Josephum Nazarenum et patrem Christi. Vocat ergo Philippus Jesum, et Nazarenum, et filium Joseph, non quod hunc asseverare velit ex conjunctione maris et feminae natum esse, quem de Virgine nasciturum ex prophetarum oraculis didicerat, sed ut de domo et familia David, a quo ipsum Jesum descendisse noverat, secundum prophetas eum venisse doceret. Nec cuiquam offendiculum esse debet, si Philippus dixerit Christum filium Joseph, cum ipsa intemerata Virgo mater Jesu, quæ virum non noverat, secuta vulgi opinionem dixerit: *Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te.* Luc. II.

Quarto supponendum est, non sine maxima et peculiari Dei providentia fuisse factum, nullum hujus nominis Joseph appella-

tione in Christi Domini apostolatum fuisse admissum; ut patet Actorum I. v. 23. ubi Apostoli agentes de substitutione facienda in locum proditoris Judæ, *statuerunt duos, Joseph qui vocatur Barsabas, qui cognominatus est Justus, et Mathiam*, et per divinam sortem electus et prælatus fuit Mathias, ut in eodem loco, v. 26. dicitur: *Et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Mathiam, et annumeratus est cum undecim Apostolis.* Quod quidem, humano solo sensu considerato, non videbatur aliqua carere difficultate: nam ambo, Joseph et Mathias, erant Christi Domini discipuli, ambo servi Dei: Joseph tamen ab Apostolis primo loco nominatus, ut modo vidimus: *Statuerunt duos, Joseph qui cognominatus est Justus, et Mathiam.*

Primo autem loco nominatus in humanis electionibus censetur, cæteris paribus, magis dilectus et præferendus, ut habetur in I. quoties. ff. de usufructu. et plurimus juribus, et doctoribus adductis resolvit Tiraquellus, lib. de jure primogeniorum, q. 19. per totam, maxime num. 2. et 3. Propter quod D. Laurentius Justinianus, in concione S. Mathiæ Apostoli post med. sic optime dixit et ponderavit: « Quis non prætulisset ex his Joseph Justum cognomento et vita? et tamen aliter judicavit Omnipotens, cujus judicia longe ab humanis dissimilia sunt. » Quod si dicas duorum propositorum adhuc liberam esse cujusque electionem cæteris paribus inter eos, ad divinam providentiam in nostro proposito confirmandam, respondetur idem contigisse in unius tantum electione. Nam, ut dicitur Actorum IV. v. 36. Apostolus Barnabas cum antea Joseph nominaretur, nomen mutavit, ut ad apostolatam admitteretur, ibi: *Joseph autem, qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis*, etc.

Ut singularitas, et excellentia hujus nominis venerabilissimi Joseph in B. nostro Josepho remaneret, et peculiari veneratione honoraretur; « Amicos Christus vocavit Apostolos, inquit Isolanus, p. IV. c. VII. post medium, Joseph patrem ipse Deus et homo nominabat; » et III. p. cap. 18. per totum, sic ait: « Sunt autem quatuor proprietates apostolicæ dignitatis, annuntiatio, Mat. ultimo: *Euntes prædicate Evangelium omni creaturæ*; illuminatio, Matth. v. *Vos estis lux mundi*; reconciliatio: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*; Marc. ultimo; et per Spiritum sanctum locutio, Joan. XV. *Non vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loqui-*

Divina providentia gestum est, ut nullus nomine Joseph in Apostolum admitteretur.

Inter electos primo loco nominatus præfertur.

Peculiares excellentiæ Joseph in comparatione Apostolorum, et eorum munia.

tur in vobis. Hæ proprietates dignissimæ sunt, quia sunt immediate a Christo, et sub Christo, et propter Christum. Proprietates vero S. Joseph fuere desponsatio Reginae cœlorum : nominatio Patris Regis Angelorum : defensio Messiae promissi in lege Judæorum : educatio Salvatoris omnium. Et hæ proprietates sunt immediatæ super Christum, ad Christum, et propter Christum. Quisquis ergo ingenio polles, rerum divinarum præmissa veritate discurre, argue, concludere, ab apostolicæ comparatione majestatis, ad cœlestem Joseph dignitatem, quanta sit illi præstita dignitas, sanctitudo, ac virtutum inexplicabilis perfectio. Accede ad cor altum, et non deprimetur, aut humilior erit apud te majestas apostolici culminis; sed exaltabitur Deus in latentibus donis patris sui putativi Joseph. Quamobrem mens contemplationi dedita ingrediatur locum, quem calamus refugit, intelligat animus, quod verba exprimere declinant, admiretur ingenium, quod scripta non attingunt, veneretur denique totus homo, quod cœlesti tectum gloria latet. » Ex quo facile colligemus; valde rationi esse consonum, nostrum B. Joseph omnibus aliis, quacumque ratione Christo Domino conjunctis, in nomine augmenti pleno esse decorandum.

Nobilis potest prohibere, ne alius nomen suum, aut stemmata deferat.

Quod etiam jurisprudentum determinationi conforme est : potest enim nobilissimus quisque jure prohibere, ne aliquis, qui de sua non esset domo, et familia, arma sua deferret, aut majorum suorum nomine appelleretur, ut optime tradunt Bartolus, in tract. de insigniis et armis, et Cassanæus, in catal. Gloriæ mundi, I. p. conclusione xx. nu. 20. et conclusione xxiii. nu. 23. et Tiraquellus, de nobilitate, cap. vi. num. 17. et doctor Joannes Gutierrez, lib. III. pract. quæstionum, q. xvi. a n. 41. usque 46.

Immo et famosus aliquis artifex potest petere, ut ipse, et non alius ejusdem officii artifex signo suo utatur, ut notavit Joannes de Platea, in l. stemmata, c. de fabricantibus. lib. 11. et tradit doctor Avend. lib. de exequendis mandatis regum, n. 19. §. item necarius. Cum ergo B. Joseph esset omnium nobilissimus, et a Davidica regali progenie descendens, ut in lib. I. præced. tract. v. per totum probavimus, jure poterat impedire, ne alius quisquam suo nomineungeretur. Quod Deus omnipotens, qui attingit a fine usque ad finem, id mirabiliter et suaviter dispo-

suit prælatione Matthiæ, et mutatione nominis Barnabæ, ut modo dicebamus.

Et quemadmodum Christus Dominus B. Josephum elegit et dilexit in suæ carnis nutritium, et ut, eo vivente, corpus ejus tangeret, attricaret et foveret, ut sæpius in hoc lib. III. vidimus, et cum B. Joseph ante Christi mortem vitam feliciter absolverit, ut in lib. V. tract. x. per totum dicemus, sic etiam, ut eo in cruce mortuo, ad corpus suum in sindone munda et in sepulchro honorifice et gloriose reponendum, alterum Josephum etiam elegit, juxta illud Matt. xxvii. v. 57. *Venit quidam homo dives ab Arimathæa, nomine Joseph, qui et ipse discipulus erat Jesu; et accepto corpore Joseph, involvit illud in sindone munda, et posuit illud in monumento suo novo, quod exciderat in petra; et Marci xv. v. 45. Pilatus donavit Joseph corpus Jesu; et Luc. xxiii. v. 50. Et ecce vir nomine Joseph qui erat decurio, vir bonus et justus, qui expectabat et ipse regnum Dei, hic accessit ad Pilatum, et petiit corpus Jesu, et depositum involvit in sindone, etc. et Joan. xix. v. 38. Joseph ab Arimathæa, eo quod esset discipulus Jesu, occultus autem propter metum Judæorum, venit et tulit corpus Jesu.* Nec dubium profecto, quin hac ratione Joseph iste nobilis decurio, quamplurima a Deo fuerit beneficia consecutus, cum fuerit in locum et ministerium nostri B. Joseph quodammodo substitutus. Subrogatus autem sapit vicem ejus, in cujus locum subrogatur, quoad locum, munera et privilegia, ut habetur in l. decernimus, et ibi Bartolus, c. de aquæductu, lib. 11. et resolvit Tiraquellus, de jure primogeniorum, q. xl. n. 44. Non tamen per hoc Joseph ille decurio assimilari in omnibus debet nostro B. Josepho : quamvis enim ex Evangelio constet utrumque fuisse nobilem, longe tamen aliter noster Joseph : erat enim ex domo et familia David, ut Evangelistæ, Matthæus et Lucas præcipue testantur; futurusque erat successione legitima rex totius regni Israël, ut in II. libri tract. ix. diximus. Quamvis etiam uterque fuerit justus, ut Evangelistæ dicunt, at noster Joseph post Christum Dominum et Virginem Matrem justitiam et gratiæ plenitudinem habuit, ut in hujus libri III. tract. ii. per totum, resolvimus. Et tandem, quamvis uterque circa Christi corpus minister fuerit, noster tamen Joseph longo tempore per triginta integros annos; Joseph vero iste decurio ad breve

In morte etiam ad sepeliendum corpus, alterum Josephum elegit.

tantum tempus, et ut Christi discipulus, famulatus est; noster autem Joseph tanquam amantissimus pater, ut modo probatum reliquimus, et ut superior, ut statim probavimus. Manet ergo per excellentiam et antonomasiam in potiori significato nomen Joseph in nostro B. Virginis sponso putativo patre, et superiore Jesu.

Paternitas
sephi nulli
eaturæ fuit
concessa.

His suppositis sit prima conclusio. B. Joseph fuit in omnibus, excepta generatione naturali, Christi pater, et hoc honorificentissimo paternitatis nomine ab Evangelistis, ab ipsa B. Virgine, immo et ab ipsomet Christo Domino insignitus, ut in 3. suppositione fusiùs probavimus, in quo eximius Dei amor erga B. Josephum ostenditur manifeste. Cum ut certum haberi et defendi possit, Deum nulli unquam, etiam supremo Angelo, vel ad breve tempus, vel ex momentanea delegatione ipsius Dei nomine, divinæ paternitatis simplicem prolationem commisisse. Nam vox illa in Transfiguratione et in Baptismo Domini prolata: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*, Mat. III. et XVII. ab æterno Patre immediate, absque alicujus Angeli ministerio, fuisse dicitur. Ita docet D. Thomas, 3. p. q. XXXIX. art. VII. ad 2. et idem S. Thomas ex Chrysostomo et Hieronymo, in expositione, et in Catena, super c. XVII. Mat. et D. Cyprianus, in lib. de Baptismo, in hæc verba: « Huc usque, Domine sancte Pater, non audivimus te ita loquentem, ut personaliter tibi assignetur locutio, quam proferres. Hanc vocem a tua paternitate delatam, nemo est qui ambigat: non est, qui sibi hoc verbum audeat arrogare; » et D. Fulgentius, lib. de fide ad Pet. c. 9. et D. Augustinus, lib. IV. de Trinitate, cap. 21. sic asserentes: « Firmissime tene, et nullatenus dubites, Patris et Filii et Spiritus sancti unam quidem esse naturam, tres vero esse personas, Patremque solum esse, qui dicit: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*: et Filium solum esse, super quem vox illa solius Patris sonuit, » etc. idemque ex D. Basilio expresse tenet et defendit Pater Didacus a Vega, ordinis S. Francisci concionator, in concione S. Joseph. Quæ sententia conformis apparet his verbis principis Apostolorum, in cap. I. epistolæ 2. canonicæ: *Accipiens Christus a Deo Patre honorem et gloriam voce delapsa ad eum hujusmodi a magnifica gloria: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite*, etc. Quamvis non desint auctores non con-

TOM. I.

temnendæ auctoritatis defendentes vocem hanc: *Hic est Filius meus dilectus*, etc. medio Angelo fuisse prolatam, ut videre est apud P. Salmeron, tom. IV. parte I. tract. 6. et doctissimus Pater Petrus Tyræus Societatis nostræ, in lib. de infestis locis, lib. II. c. 10. et P. Barradas, tom. II. lib. X. cap. 28. de Transfiguratione. Nostro autem B. Josepho nomen hoc Deus liberalissime concessit, et rem etiam nominis cum plena auctoritate, constituens *eum dominum domus suæ, et principem omnis possessionis suæ*, Psalm. CIV. et hoc per totum suæ vitæ tempus, et ut prædicetur in Evangelio, usque ad consummationem sæculi. Quod solum sufficiens erat ad D. Josephi dignitatem ostendendam. Nam si, teste Sabellico, cum quidam philosophus orationem encomiasticam gestorum illustrium Philippi regis Macedonia, patris magni Alexandri, retulisset, post enarratas victorias, debellatos hostes, et vexilla ab eis reportata, brevi hac oratione totum in epilogum reduxit, dicens ei: « Sed hoc unum dixisse sufficiat, filium te habuisse Alexandrum. » Quanto ergo excellentius et verius post commendatam justitiam, sanctitatem, desponsationem, divinas revelationes, et familiare commercium cum Angelis, et Angelorum Regina, et cum ipso Angelorum conditore, et omnia ejus dona et privilegia recopilantes, poterimus dicere sanctissimo Josepho: Sed hoc unum dixisse sufficiat, filium te habuisse Deum?

Secunda conclusio. B. Joseph in hac Filii Dei paternitate omnes Patriarchas, Prophetas, Evangelistas, Apostolos et Angelos superavit. P. Salmeron, tom. III. tract. xxx. « Joseph fidelis fuit ad accipiendam promissionem, ut esset pater Christi: nam ut Abraham pater fuit Messiae, sed hominis, David vero regis: ita ipse Joseph Salvatoris de Spiritu sancto concepti, nempe Dei, ex quo ait ei Angelus: *Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum*. Quod quidem clarius doctissimus archiepiscopus Christophorus a Capitefontium, lib. de virginitate Mariæ, pag. 240. in principio, his verbis docuit: Quotquot celebrat antiquitas Sanctos, servi omnes dicti fuere et ministri Christi; hic autem B. Joseph pater dictus est illius; omnes subditi fuerunt Christi, huic subditus Christus fuit. Cui autem Angelorum aut Archangelorum dixit aliquando Deus: Pater meus es tu; aut cui Angelorum subditus unquam Deus fuit? *Ego, et pater tuus dolentes quære-*

Joseph in
Christi paternitate excellit Patriarchas, Prophetas, Evangelistas, Apostolos, et Angelos.

bamus te. Nec enim dedignabitur Christus patrem vocare, quem sic sua Mater vocat. Honorat ergo patrem et matrem Christus, illisque obediebat, ut unus puer de reliquo populo. O te felicem B. Joseph, cui datum est quod nulli unquam hominum aut Angelorum concessum est! » Quid plura? ex Orientalibus refertur ab Isolano, IV. p. c. ix. Christum Dominum sanctitatem B. Josephi Apostolis suis commendantem hæc dixisse: « Ego conversatus sum cum Josepho in omnibus, sicut si essem filius ejus, et vocabam Josephum patrem, et ipse vocabat me filium suum, et diligebam Joseph valde, sicut pupillam oculi mei. » Unde ratione hujus admirabilis paternitatis, totus Christus commissus fuit B. Josepho, ut in hujus lib. III. tract. v. diximus.

Si ergo infallibile est, quod sapientissimus attestatur Salomon, Proverb. x. v. 1. *Filius sapiens lætificat patrem*, quanta putas, obsecro, lætitia per tot annos perfusus, immo et inebriatus fuerit Joseph a vero Dei et Virginis, et etiam suo putativo, non quidem sapienti, nec sapientissimo tantum filio: *Sed ab eo, in quo erant omnes thesauri sapientiæ, et scientiæ Dei absconditi*, ad Colos. II. v. 3. is denique de quo æternus Pater dicit: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*, Mat. III. et XVII. Filius appellatur Josephi, et ejus committitur curæ, cum eo conversatur non solum ut amicus cum amico, ut Moyses et Apostoli, sed ut pater cum filio: « Celebratur et merito, ait Capitefontium ubi proxime, S. Joannes, quod ad Præcursoris et Baptistæ Christi munus electus fuerit a Deo, et quod semel Christi verticem tetigerit: quanto ergo magis debet noster Joseph celebrari, qui Filii Dei fuit ab ipso Deo pater designatus, qui illius curam gessit, qui omnium curam habet? Quod quantæ fuerit majestatis, vel cogitare nullus sufficiet. »

Tertia conclusio. B. Joseph hanc divinæ paternitatis auctoritatem et incomparabilem dignitatem exercuit et declaravit imponendo nomen Jesu. Prædixerat ei Angelus: *Vocabis nomen ejus Jesum.* Mat. I. v. 21. et ipse perfecte adimplevit: *Et vocavit nomen ejus Jesum*, Mat. I. v. 25. Super quo P. Osorius, concione 1. de S. Joseph, ad medium, sic optime dixit: « Joseph tanquam pater Christo nomen imposuit. Sic ait Angelus ad eum: *Vocabis nomen ejus Jesum.* Altissima Joseph dignitas, quod Christo nomen imponat, tanquam pater. Concessum est primo Adamo

nomina rebus imponere, et ob hanc causam data est ei rerum omnium perfecta cognitio, ut eis conveniens nomen daret; unde *omne quod vocavit Adam, ipsum est nomen ejus*, Gen. II. Si ergo tam magnum fuit nomina animantibus imponere, quid ergo erit Christo nomen dare? Si in Dei laudem maximam dicitur, Psal. CXLVI. *qui numerat multitudinem stellarum, et omnibus eis nomina vocat*; quid, obsecro, erit Deum nominare, et illum, de quo dictum est: *Nūmera stellas, si potes, sic erit semen tuum*, Gen. xv. Nam sicut data est Adæ maxima omnium notitia, ut nomina imponeret, ita Joseph maxima Christi et mysteriorum ejus cognitio, ut ei nomen imponat. Quod si Petrus dicens: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, audit: *Beatus es, Simon Barjona: quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est*, Mat. XVI. an non beatus et beatissimus dicens est Joseph, cui maxima Christi cognitio concessa est, ut ei nomen det? » Quod enim de S. David Scriptura sacra testatur, Actorum XIII. *Inveni David filium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas*; et sic ei confidenter secreta revelavit cœlestia: hoc de sanctissimo nostro Josepho et præstantiori jure et ratione concedendum, juxta S. Bernardum, hom. 2. super Missus est, prope finem. « Vere, inquit, de domo David, vere de regali progenie, et stirpe descendit vir iste Joseph, quem tanquam alterum David Dominus invenit secundum cor suum, cui tuto committeret secretissimum, atque sacratissimum cordis arcum: cui tanquam alteri David incerta et occulta sapientiæ suæ manifestavit: et dedit illi non ignarum esse mysterii, quod nemo principum hujus sæculi agnovit: cui denique datum est, quod multi reges et prophetæ, cum vellent videre, non viderunt, audire et non audierunt, non solum videre, et audire, sed etiam portare, deducere, amplecti, deosculari, et custodire, et nutrire; » et tandem tanquam pater nomen imponere, *Et vocavit nomen ejus Jesum*, Mat. I. v. 25.

Quod quidem docte et luculenter satis prosequitur Isolanus, II. p. c. XI. his verbis: « Non parum attulit dignitatis Joseph legatio angelica, qua ei demandavit dicens: *Vocabis nomen ejus Jesum*, Mat. I. impositione enim, ac sanctissimi nominis hujus publicatione, cœleste secretum mundo aperuit Joseph: Patris cœlestis vices gessit, Spiritus sancti arcana, quæ in Canticis et Prophetis myste-

rio abscondita erant, patefecit; beatissimæque mundi Reginae conjugis suæ collega fuit, atque angelicæ majestatis sublimitatem attingit. » Quod appositissimo hoc et quotidiano exemplo statim confirmat. « Est namque mos apud homines, ut patres nomina imponendi filiis auctoritatem habeant; Jesus autem erat Filius Dei Patris; sanctus igitur Joseph Patris cœlestis vices hac in dignitate gessit. Cum filii regum baptizantur, ubi Christiani nomina filiis imponere consueverunt, quis, quæso, vice regum patrum nomen filii baptizandi denuntiat? nonne rex alius, aut nuntius regis, vel magnus quipiam vir? Illa igitur tempestate S. Josepho apud Patrem cœlestem nemo grandior, nemo gravior, nemo præclarior. Hic est Enos novi Testamenti, qui *cœpit invocare nomen Domini*, ceu Gen. iv. de veteri scribitur. »

In quo noster Joseph ad explicanda Prophetarum recondita mysteria instrumentum fuit Spiritus sancti, eodem Isolano sic discurrente: « Verum Spiritus sanctus per ora loquens Prophetarum, diversorum variis vocibus ænigmatum beatissimum nomen Jesu expressit: legitur nempe Isaia vii. *Vocabitur nomen ejus Emanuel*. Item c. ix. *Vocabitur nomen ejus Admirabilis, Deus fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis*. Et item: *Vocabitur nomen ejus spolia, detrahe, festina, prædare*. Messias, quod nomen interpretatur Christus, notissimum apud Hebræos est. In Canticis quoque scribitur, c. i. v. 3. *Oleum effusum nomen tuum*. Lucæ vero c. ii. dicitur: *Et filius Altissimi vocabitur*. Hæc vero mysteria unica nominis Jesu impositione, orbi cæco aperuit Joseph. » Est enim nomen Jesu super omne nomen, et continet omnia alia Christi nomina, et omni reverentia dignissimum, ut in hujus libri III. tractatu v. resolvimus. « An, quæso, Spiritus sancti instrumentum non magni pendendum arbitraris? Veneramur Prophetas, laudamus Salomonem, et admiramur dulcedinem voluminum ejus degustantes: quibus haud imparem Joseph recta ratione colligimus. Tanta vero præexcellit dignitate, quanta lux clara crepusculum. At cum nomen Jesu ab Angelo Gabriele nuntiatum fuerit, primo quidem beatissimæ Virginis, deinde Josepho, quando illud Joseph imposuit octavo die, vices prorsus Angeli obtinuit. »

Quod si roges, a quibus et quo ordine fuerit hoc Jesu nomen impositum; respondet idem Isolanus, loco citat. dicens: « Verum

hic quærendum superest, an beatissimæ Virginis Joseph collega æqua auctoritate convenerit in impositione nominis Jesu? Quod enim convenerit, nemini dubium esse debet. Hoc enim paterna auctoritas, hoc angelica legatio, hoc denique beatissimæ Virginis pudor exigit immaculatus. Convenit vero coram hominibus tanquam primus, coram Deo autem et Angelis ad solam Virginem beatissimam spectabat hæc divini nominis impositio: quia ipsa sola inter homines verum jus habebat in Christum. Nomen igitur Jesu imposuerunt Deus, Angelus, Maria et Joseph. Deus quidem, rem nominis præstando; Angelus, prædicendo; Maria, imperando; et Joseph, exequendo. Ne, quæso, turbet propriam, deducta Joseph ab impositione nominis Jesu excellentia: talis enim argumentandi modus a Glossa sumptus est, Luc. ii. Non decuit, inquit, tam gloriosum nomen prius ab homine appellari, sed ab excellentiori natura, ne homo machinator hujus nominis videretur, eadem igitur ratione a viro cæteris digniore primo imponi debuit; et quanta dignitati hujus sanctissimi patris mente non consentiunt, minus perspicaces inveniuntur, aut in fidei lumine cæcutiunt, debiles sunt et ægrotant. » Adimplet ergo Joseph divinam Dei commissionem, et Angeli suavem intimationem: *Vocabis nomen ejus Jesum*; ac si diceret Angelus, secundum Haymonem, hom. super hoc caput i. Matt. « O Joseph, uxor tua pariet filium, et inde habebis privilegium, talem honorem habebis, velut tu eum genuisses: quia impones ei nomen. Quod nomen? Jesum. Jesus proprium nomen est hominis assumpti a Verbo, Jesus hebraice, latine Salvator sive salutaris interpretatur; hujus nominis etymologiam aperuit Angelus, cum subjunxit: *Ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum*. Sed dices, ad quid explicuit nominis etymologiam Angelus? Respondent S. Chrysostomus et S. Thomas, super cap. i. Mat. in Catena dicentes: « Ideoque interpretatur illud Angelus, bonam nobis substituens spem, et ex hoc ad credendum, quod dicebat, inducit: ad talia enim credenda facilius accedere consuevimus. » De quo in hujus lib. II. tract. xv. late diximus.

Et confirmatur: quia in hac sola nominis impositione ostendit Joseph superioritatem quamdam, et quasi legale dominium super Christum Dominum. S. Damascenus, lib. II. de fide orthod. c. iii. « Nomen imponere,

Joseph imponendo nomen Jesu quasi dominium super Christum acquisivit.

ait, majestatis ac dominii est; nomen vero accipere, subjectionis et servitutis: quoniam nomen vicarium est rei, et ideo auctoritas in nominis impositione significat dominium rei.» Et copiosius S. Chrysostomus, hom. 6. de laudibus Pauli, et hom. de conversione Pauli, prope medium, his elegantibus verbis: «Quare nomen Sauli mutavit in Paulum Spiritus sanctus? Quemadmodum dominus, qui servum mercatus est, ostendere volens se dominum servi, nomen illius immutat; ita Spiritus sanctus fecit, ubi Paulum captivum acceperit, vocabulum ejus mutavit, ut etiam inde disceret Paulus, se habere dominum. Nominum enim impositio dominii signum est, et præcipuum. Et unde hoc declarabimus? facile ex his, quæ Dominus cum Adam egit, perspicuum erit. Volens enim Dominus docere Adamum, quod eum principem et dominum fecisset, adduxit ad eum omnia animalia, ut videret, quid vocaret ea, quo monstrat, quod nominum impositio dominum testetur. Quod si et ab hominibus ita factum videre vultis, et discere olim talem fuisse morem, quod servorum in captivitatem abductorum nomina mutata sint, audite quid fecerit Babyloniorum rex. Nam ut captivos abduxit Ananiam, Azariam, et Misaelem, non reliquit eorum nomina prima, sed vocavit eos Sidrach, Misach, et Abdenago.» Idemque docet S. Hieronymus, super cap. I. Danielis, his verbis: «Non solum præpositus eunuchorum sanctis mutat nomina, sed et Pharaos Joseph in Ægypto appellavit Saphanathpaneth, nolentes eos in terra captivitatis vocabula habere Judæorum.» Et pertinet illud Psal. XLVIII. *Vocaverunt nomina sua in terris suis.*

Quare in baptismo nomina parvulis imponantur, et religiosi in ingressu religionis.

Ex quo ratio redditur sufficiens, quare olim in circumcisione, modo autem in baptismo, nomina parvulis imponantur; quia ex eo tempore jam non diæmon, sed Deus nostri incipit esse dominus peculiari et novo titulo, juxta illud Gen. XXVIII. ubi Jacob votum vovens Deo dixit: *Erit mihi Dominus in Deum*; et quia ingressus in religionem habet quamdam imaginem et effectum baptismi: «Unde, secundum S. Thomam, 2. 2. q. CLXXXIX. art. III. ad 3. legitur in vitis Patrum, quod eandem gratiam consequuntur religionem intrantes, quam consequuntur baptizati,» de quo in libri I. tractatu II. egimus, assumit etiam sufficiens fundamentum laudabilis aliquarum religionum, sanctimonialium præcipue, observata consue-

tudo, quod qui spreto isto sæculo nequam, ad tutissimum religionis portum confugiunt, Christi Domini, beatissimæ Deiparæ, Josephi sponsi ejus dulcissimi, alteriusve cujusque Sancti nomine assumpto, et in melius commutato, primum dimittant sæculare, hoc vel solo facto protestantes se jam non secundum carnem, sed secundum spiritum esse victuros, et quod tanquam mundo et proprio amore mortui, verbo et opere, ad Apostoli Pauli perfectæ imitationis similitudinem, dicturi sunt semper: *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus*, ad Galat. II. v. 20. Advertant tamen, qui hujusmodi sunt, Apostolum Paulum appellatum, nunquam se Saulum amplius nominasse. Quod enim semel dimisit, nunquam resumpsit, nec etiam nunquam claudicavit in duas partes, verum Deum semper secutus, nec ad Sodomam relictam amplius post tergum respexit, ne in salis statuam ab irrationabilibus lambendam verteretur. Proh nostræ tempestatis dolor, ait S. Hieronymus in regula Monachorum, c. 27. moniales sic alloquens: «Charissimæ, domum paternam et sæculares vestes relinquere, et monachi nomen assumere modicum prodest homini, si mens ipsa misera, quæ in mundo habentur affectibus optet, et quæ reliquerat desideriis repetat.» Si ergo nobilitas sæcularis per religionis ingressum amittitur quoad effectus, et in spiritualem commutatur, ut in lib. I. præcedentis tract. II. satis probavimus, quid, quæso, tanquam canes ad vomitum misere revertimur? Dic mihi, obsecro, vel melius Domino interroganti responde: *Et nunc quid tibi vis in via Ægypti, ut bibas aquam turbidam? et quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? Arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te; scito, et vide, quam malum, et amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum*, Jerem. II. v. 18. et 19. Rogo te, nonne in sæculo vivens manebat tibi ager? nonne manebat tibi majorum tuorum nobilitas? nonne manebant tibi divitiæ temporales? aut saltem potestas ad eas licite acquirendas? Cur tentavit satanas cor tuum post aggressam Christi militiam, et nudum sequendi nudum Christum professionem factam, mentiri te Spiritui sancto, ut pretii partem fraudares? Audi B. Gregorium, lib. I. Registri, epistola 33. sic tibi minitantem: «Ananias pecunias Deo voverat, quas post, diabolica persuasione, subtraxit; sed qua

morte mulctatus sit, scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, qui eos quos dederat nummos Deo abstulit, considera quanto periculo in divino iudice dignus eris, qui non nummos, sed temetipsum Deo omnipotenti, cui te sub monachali habitu devoveras, subtraxisti. »

Josephi su-
rema digni-
tas, quod
Christus et
Deipara ei
subditi
fuerint.

Quarta conclusio, quæ ex hac tertia, dum diximus ex nominis impositione dominium acquiri et exerceri, facile colligitur, est B. Josephum supremam et incomparabilem dignitatem habuisse, vel ex eo solum quod Christus Dominus, et ejus Deipara Virgo sanctissima, ei jure subditi fuerint. De Christo Domino constat Luc. II. *Et erat subditus illis*; de B. Virgine, I. Cor. XI. *Caput mulieris vir*; et probavimus in 3. suppositione hujus tractatus. Quod non obscure adumbratum fuit in visione illa patriarchæ Joseph: *Vidi, inquit, per somnium quasi solem et lunam adorare me*, Gen. XXXVII. v. 9. Josepho enim nostro non in somniis tantum, sed in vigiliis, non ad breve tempus, sed ad longum per triginta annos, non quasi sol et luna, sed verus justitiæ Sol Christus, et vera Luna Maria humiliter paruerunt. Quadrat enim beatissimo Josepho superiori, et gubernatori domus Domini illud Habacuc III. v. 11. *Sol et luna steterunt in tabernaculo suo*: Christus namque et B. Virgo stabant, aut movebantur, ad nutum et obedientiam Joseph; idque vera et propria et non metaphorica obedientia, quali sol et luna cælestes Josue obedientiam præstiterunt: *Steteruntque sol et luna, obediente Domino voci hominis*, Josue X. v. 13. et 14. De quo P. Osorius, ser. 2. de S. Joseph, sic ait: « Quod si ille patriarcha Joseph dixit se vidisse solem et lunam adorare eum, sed noster Joseph vidit verum Solem Christum, et veram Lunam Mariam sibi obsequentes et subditos, quod multo mirabilius est. Et si sol stetit ad vocem Josue, obediente Deo voci hominis, quæ quidem obedientia metaphorica fuit: at Jesus vere obediebat Josepho, et stabat ad ejus imperium. »

Et clarius Gen. I. v. 27. et 28. primis nostris parentibus dixit Deus: *Crescite, et multiplicamini, et replete terram, et subijcite eam, et dominamini piscibus maris, et volatilibus cæli, et universis animantibus, quæ moventur super terram*. Quem locum ad præsens nostrum propositum sic in sensu allegorico explicat Isolanus, III. p. cap. II. « Triplex donum, quod in hac benedictione designatur, scilicet fecunditatis, subjectionis et dominationis,

præclarissime in Joseph micuerunt. Per terram, B. Virginem, per Adam B. Josephum intelligi doctores exponunt. Hic nempe Joseph virgo sponsæ Virginis, ante et post partum fecunditate gavisus est, ac ejus fructu, cujus odor cælum lætificavit, et universæ opprobrium abstulit hæreditatis. Eandem terram, id est, B. Virginem subjectam habuit: quia vera conjux fuit illius, eidemque præfuit, quæ Domina Angelorum erat. Adam paradiso præfuit terrestri, Joseph Christo Deo, per quem factus est paradisos; præfuit itidem Deo, beatissimæ Virgini, quæ in eodem paradiso præfigurata fuit terrestri. » Et in I. p. cap. XVI. verissime et gravissime ait: « Angeli enim in cælis subsunt Deo, Joseph vero præfuit; quoniam pater ejus appellatus est. Angeli Deum contremiscunt, Joseph complectitur, brachiis stringit et osculatur. Angeli a Deo semper accipiunt munera, Christus Jesus a Joseph accepit alimenta. Angeli divina docent, Joseph Deum infantem velut verba proferre cupientem, brachiis defert, eidem arridet, blanditur et præsto adest. »

Et tandem non obscure præostensum hoc fuit in propitiatorio, et in duobus Cherubinis operientibus oraculum, de quo Exo. XXV. v. 17. usque 21. sic dicitur: *Facies et propitiatorium de auro mundissimo: duos quoque Cherubim aureos, ex utraque parte oraculi, utrumque latus propitiatorii tegant expandentes alas, et operientes oraculum, respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium*. Ecce oraculum, ecce propitiatorium, ecce altissimi Incarnationis divinæ mysterii typum: *Ipsa est propitiatio pro peccatis nostris*, I. Joan. II. v. 2. et ecce simul duos Cherubinos in superiori parte operientes oraculum, per quos B. Virginem et sanctissimum Josephum designari diximus latius in hujus III. libri tractatu I. Hi enim duo Cherubini, immo et Seraphini, jure parentum Christum tegebant, Christum operiebant, et summa reverentia, amore et humilitate puerum Jesum gubernabant, et super eum alas protectionis suæ expandebant, levantes se supra se præ magnitudinis tanti arcani consideratione, immo et altissima contemplatione, de utroque simul, et de unoquoque separatim potest optime verificari quod S. dixit, David, Psal. XVII. v. 11. *Ascendit super Cherubim, et volavit, volavit super pennas ventorum*; iterato ait, *volavit, volavit*: uterque enim, B. Virgo et B. Joseph, *ascendit super Cherubim*; de-

Christus propitiatorium, Deipara et Joseph Cherubini, super eum.

inde vero beatissima Virgo volavit super pennas ventorum, et B. Joseph pariter volavit super pennas ventorum, ambo se mutuo respicientes versis vultibus in propitiatorium in mentis excessu omnia terrestria et coelestia transcendebant.

Propter quæ quam optime profecto concludit doctissimus archiepiscopus Capitefontium, lib. de virginitate Mariæ, in hæc verba : « Quam fuerit fidelis et prudens Joseph, vel ex eo cogita, quod Dominus super charissimam familiam, quam unquam habuit in mundo constituere dignatus est : is enim de quo Pater dicit : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*, hujus committitur curæ; illam, quas sanctio rem nullam unquam tulit mundus, qua chariorem nullam unquam habuit Deus, hujus viri fidei creditur a Deo. Hic certe dignus erat, qui etiam totius mundi curam haberet : siquidem ei Filius Dei subditus fuit, et eum Mater Dei tenerime dilexit, ut sponsum agnoverit, et ut dominum coluisset. Laudatur Moyses quod Deo aliquando velut præcepisse legitur, populo veniam petendo, dicens : *Dimitte me, ut irascatur furor meus in populum istum, faciam te in gentem magnam*, Exo. xxxii. v. 9. At Josephi nostri mandatis Dei Filius creator cœli et terræ subditus, obediensque per multos annos fuit. De illo namque dicitur : *Et erat subditus illis*, Luc. ii. sæpius enim Christus a Joseph, ut bonus filius a patre, veniam petebat aliquid faciendi. » Hæc Capitefontium. Panem a patre Josepho infans petebat, et humili reverentia accipiebat. Quid plura? Æternus Pater æterno Filio dicebat : *Sede a dextris meis*, canente regio Psalte : *Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis*, Psalm. cix. in principio ; eisdem verbis et auctoritate utens B. Joseph sessurus ad mensam dicebat eidem filio tanquam dominus : *Fili, sede a dextris meis* ; subrogatus enim, ut supra probavimus, sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur. Maxima profecto, et in heroico gradu, humilitate, quam semper coluit, ut in lib. IV. tract. iv. super illa verba : *Voluit occulte dimittere eam*, dicemus, sanctissimo Josepho opus fuit, ut supremum Dominum Christum, et Reginam Angelorum Mariam, tanquam subditos gubernaret ipse superior. Quod optime adnotavit P. Salmeron, to. III. tract. xxx. his verbis : Joseph fuit humilitate conspicuus : nam si justus erat, justitiæ præcipua pars est Deo se humilem exhibere ; talique humi-

litate illi opus erat, ne de tantis donis elatus insolesceret et superbiret ; tum etiam quia cum humilibus Christo et Maria erat convicturus. Eratque, ut existimo, durissima sibi humillimo provincia, quod præcipiendum sibi esset Verbo æterno incarnato, cui parent Dominationes, et subditæ sunt cum tremore Potestates : similiter quod Matri Verbi, Angelorumque Reginæ erat imperandum : uterque enim sibi subditus erat, Jesus quidem ut filius, de quo scriptum est : *Et erat subditus illis*, Luc. ii. Maria vero lege matrimonii. Quare gravissimum sibi et plane molestum videbatur talibus ac tantis dominus præcepta dare. Nam et ille magnus Joannes Christo ad se venienti, ex humilitate dixit : *Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me?* Mat. iii. et Joan. xiii. Elizabeth ad Virginem : *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Luc. i.

Quinta conclusio, quæ ex præcedenti etiam colligitur. B. Joseph, eo solum quod Christi Domini et Deiparæ Virginis superior extitit, ut modo vidimus ; fuit consequenter Joseph majoris dignitatis et potestatis, quam ulla mortalia ingenia excogitare possunt, sufficiensque consequenter fuisset, ad totum mundum facile gubernandum. De Christo Domino dicitur Apoc. i. v. 5. *Qui est princeps regum terræ* ; et cap. xix. v. 6. *Qui habet in vestimento et in femore suo scriptum, Rex regum, et Dominus dominantium* ; et non solum princeps regum terræ, sed etiam primorum regum in æterna beatitudine existentium, Apoc. iv. v. 10. *Procidere ante viginti quatuor Seniores ante sedentem in throno, et adorabant viventem in sæcula sæculorum, et mittebant coronas suas ante thronum* : sed Joseph Christo Domino erat superior, et erat subditus illis, Luc. ii. ut sæpius probavimus : ergo erat superior Principe regum terræ : ergo erat superior Rege regum, et Domino dominantium : ergo erat superior viginti quatuor illis senioribus mittentibus coronas suas ante thronum. Christo Domino data est omnis potestas in cœlo, et in terra, ut ipse testatur Mat. xxviii. v. 18. sed B. Josepho data est potestas super eum, et erat subditus illis, Luc. ii. ergo habuit potestatem super eam habentem in cœlo et in terra. Hebetis certe ingenii sunt, qui hæc utcumque percallentes non exclamant benedicentes et glorificantes Deum, qui dedit potestatem talem hominibus, Deiparæ scilicet, et Josepho ; quam potestatem lumine prophetico eorum pater David conside-

Joseph superior Christi et Virginis, poterat universum mundum gubernare.

Joseph, quia Christi superior, habuit supremam potestatem super omnia creata.

rans sic Deum fuit allocutus, Psal. XLIV. v. 17. *Constitues eos principes*, Virginem scilicet, et Iosephum, *super omnem terram*; super omnem creaturam, super omnem hominem, super Deum etiam ipsum hominem factum.

Quod etiam efficaci hac ratione probatur; primo, quia subditi ad superiorem est mutua relatio; ergo quo majores et præstantiores fuerint subditi, eo major et præstantior eorum dominus. Magnitudo potentiae S. Job in multitudine servorum et domesticorum consistebat, ut ipse in adversitate positus recordabatur, dicens: *Nunc autem derident me juniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei*; Job. XXX. in principio. David servorum nobilitate pollebat, II. Reg. VIII. a v. 15. usque 18. De filio ejus Salomone regina Saba dicit: *Beati viri tui, et beati servi tui hi, qui stant coram te semper*, III. Reg. x. v. 8. quin et Deus ipse, Danielis VII. *Millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millium assiscebant ei*. Et breviter omnia complectens dixit Sapiens, Prov. XIV. v. 28: *In multitudine populi dignitas regis, et in paucitate plebis ignominia principis*. Et quamvis hoc probatione alia non egeat, cum ex ipsis terminis constet; libuit tamen pulcherrima et prudentissima Justiniani Imperatoris hæc verba referre: «Quanto enim quilibet præest melioribus, tanto major ipse et honestior est;» in auth. de defensoribus civitatum in principio. coll. 3. unde plebei subsunt nobilibus, nobiles equitibus, equites marchionibus, comitibus et ducibus, duces principibus, principes regibus et imperatoribus, et hi omnes Christo Domino, qui est Rex regum, et Dominus dominantium, Christus vero Iosepho. Ex quo optime collegit P. Osorius, ser. 2. de S. Ioseph: «Non poterit gloriari Deus meliores se habere ministros, quam quos habebat Ioseph, cui ministrant et perfecte obediunt Jesus et Maria. Dicunt aliquando magnates: præclarus est mihi minister, rex meliorem non habet: multum quidem hoc est, sed maxime stupendum, et absque ulla comparatione excellens, quod Ioseph possit dicere: ministros ego habeo, quibus meliores nec Deus habet, sed nec habere potest.» Quam pulchre circa hoc devotus quidam sanctissimi Ioseph Poëta Latinus cecinit:

Christe tuum decus, et Ioseph si gloria utrinque
Certent, me, Ioseph, iudice, victor erit.
Cuncta Deo parent, Ioseph tua gloria crescit.
Crescit honos: paret nam Deus ipse tibi.

Deus non potest gloriari, se meliores habere ministros, quam quos habuit Ioseph.

Et hispane:

No a avido sancto entre nos
Tan respectado y tenido,
Nise puede alabar Dios,
Que a sido mejor servido:
Porque lo fuistes del vos.

Secundo probatur auctoritate et ratione Gersonis, ser. de Nativitate Mariæ, et Busti, in Mariali, IV. p. ser. 12. «Tenendum igitur est, inquiunt, quod in toto mundo non fuit vir ita sufficiens ad tam dignum opus sicut B. Ioseph. Fuisset enim sufficiens absque dubio ad totius mundi regimen: quia qui fuit sufficiens ad majus, et ita majus, multo magis esset ad minus, juxta utriusque juris regulam in l. non debet. ff. de regul. juris, et in c. cui licet. de reg. juris. in 6. sed B. Ioseph fuit a Deo electus et inventus idoneus ad regimen Filii sui, qui in infinitum est excellentior et major toto mundo, et ad gubernationem sponsæ divinæ, quæ est dignior universo orbe: ergo multo magis credendus est fuisse sufficiens ad regendum totum mundum.» Quia divina electione supposita, nihil idoneitatis potuit deficere Iosepho. «Sciendum est, prosequuntur illi, quod divina sapientia, quæ ab æterno omnia vidit, non solum sanctissimum hunc virum Iosephum præelegit ex omnibus hominibus, sed etiam supra omnes præparavit et disposuit ad tam alta mysteria cognoscenda et pertractanda, idque, ita digne, ut nihil ei defuerit. Nam, docente S. Thoma, 3. p. q. XXVII. art. IV. quos Deus ad aliquid eligit, ita præparat et disponit, ut ad illud, ad quod eliguntur, inveniantur idonei. Quod etiam in sæcularibus principibus suo modo reperitur. Fuit ergo Ioseph vir dignior, ac nobilior inter omnes homines, qui egressi sunt de stirpe Adam, quod patet in genealogia ejus relata Mat. I. quia in eo collata fuit omnis perfectio, et nobilitas generis humani, cui jure debebatur regnum per rectam successionis lineam,» ut in II. lib. tract. IX. latius probavimus.

Et eodem intentu Isolanus, I. p. cap. XVI. sic ait: «Quis regum, quæso, nisi. mentis inops, gravissima sibi gubernanda commit-

teret viro non sapientissimo, solertissimo, fidelissimo? Deus, cujus sapientia incomprehensibilis est, Christum finem totius universi, ac toto universo pretiosorem, gubernandum, custodiendum, enutriendumque dedit S. Josepho; illum igitur ingenio fulgentem præclarissimo inter omnes homines suæ tempestatis, recta affirmaverim ratione, crediderim, et ipsa victus ratione litteris mandaverim. Hinc Josephi voluntas charitate in flammis divinas erumpebat: quia omnia illius opera, verba, motus, obsequia quam excellentissime decorabantur. »

Joseph a sufficienti divisione probatur maximus superior.

Quod autem fuerit totius orbis gubernator et superior, a sufficienti partium enumeratione de primo ad ultimum sic probatur. Christo ut Domino obediebat omnis cœli et terræ creatura; ipse Christus Dominus obediebat Virgini ut matri; Virgo autem sanctissima obediebat Josepho ut sponso et capiti, ut in 3. suppositione probavimus; ergo totus mundus obediebat Josepho. Quod hoc simili manifestius fiet. Refert Plutarchus in Apophthegimis, Themistoclem Græciæ regem solitum dicere: « Filius meus Diophanes totum regnum meum gubernat, et super omnes imperium habet: quia ille præcipit uxori meæ, matri suæ; uxor autem mihi regi præcipit, et ego in toto Græciæ regno imperium exerceo; ergo filius puer totius regni mei est superior et imperator. » Sic Christus obediebat Virgini, et Virgo Joseph: ergo. Quapropter Gerson, serm. de Nativitate Mariæ, consider. 4. ante medium, huic questioni sic finem imposuit: « Incomparabiliter omnia superat, quod puer Jesus benedictus in sæcula, de quo scriptum est Luc. II. *Et erat subditus eis*, subditus fabrico, qui fabricavit auroram et solem; subditus feminae textrinae, cui flectitur omne genu cœlestium, terrestrium, et infernorum; et tandem, ut supra diximus, *constituit eum dominum domus suæ, et principem omnis possessionis suæ*, Psal. CIX. v. 21. »

Christus vult Josephum ab omnibus fidelibus honorari.

Sexta conclusio. Christo Domino et beatissimæ Deiparæ gratissimum est obsequium quodcumque pietatis et observantiæ præstitum a fidelibus sanctissimo Josepho, cui ambo humili obedientia se subdidere, *et erat subditus illis*, ut modo resolvimus. Et probatur; primo, quia benedictio, quam patriarcha Isaac dedit Jacob filio suo, Gen. 47. *Serviant tibi populi, et adorent te tribus; esto dominus fratrum tuorum, et incurventur ante te filii matris tuæ*; nostro eminenter conve-

nit Josepho, ut Isolanus III. p. c. iv. sic explicuit: « Hi procul dubio sunt credentes, et nationes, qui solemnibus et ingenti lætitia sanctum celebrant Josephum. Benedicite, o populi, sancto Josepho, ut benedictionibus repleamini. Quare gratissimum Deo esse non veremur, si quispiam votis sanctum imploraverit Joseph, et constanti teneamus fide talia vota Deo immortalis fore gratissima, necnon et Reginae Angelorum. Nec dubium quidem, rem acceptissimam nos facere Dei Filio, quando patrem ejus putativum Joseph talibus veneramus obsequiis. Qui honorat patrem, honorat filium; qui sponsum diligit, et sponsam diligit; qui munera sponso donat, sponsam quoque gaudiis afficit. » De quo in tract. v. hujus libri tertii egimus.

Secundo probatur; quia, ut dici vere solet, regis ad exemplum totus componitur orbis. Unde etiam quotidie experimur, quod si rex aliquis temporalis suscitans de pulvere egenum, et de stercore erigens pauperem, illum honore fuerit publice prosecutus, maximesi eum cum principibus populi sui collocaverit, statim nec mora quidem reliqui parvi et magni genua coram eo flectunt; sed sanctissimo Josepho Rex regum, et Dominus dominantium Christus Dominus per tot annos publice et humiliter obedivit: *Et erat subditus illis*; ergo fideles omnes tenemur ei reverentiam, obedientiam, et omne obsequii genus præstare, ut docte collegit Viguerius Granatensis, de mysterio Incarnationis, fol. 273. pag. 2. ad medium. O Deus bone, quis vel cogitare sufficiet, quanti Christus Dominus in omnibus suum putativum patrem fecerit Josephum? ei procul dubio unice benedictio a Moyse præstita Benjamin, Deuter. XXXIII. convenit: *Benjamin amantissimus Domini habitabit confidenter in eo, quasi in thalamo tota die morabitur, et inter humeros ejus requiescet*. « Procul dubio, ait Isolanus III. parte, capite ix. hæc benedictio in summo convenit sanctissimo Josepho: præcæteris enim viris fuit Joseph Domini amantissimus, ita ut ex ejus Virgine conjugis nasci voluerit, illumque patrem vocare dignatus fuerit: in sancti quoque Josephi thalamo habitavit infans puer, adolescens, ac juvenis: in cujus humeris procul dubio idem Dominus Jesus infans resedit, atque in illius requievit brachiis. »

Omnes debent flectere genua coram Joseph, cui Christus ipse obediebat.

Quod si lumine solo naturali motus Pharaos gratitudinem debitam ostendens alteri Josepho, quia frumenta populo servavit, præcepit,

ut clamante præcone, omnes coram eo genuflecterent, Genes. XLII. v. 43. ubi S. Hieronymus, in quæstionibus Hebraicis, tom. III. sic explicat : « Symmachus ipsum hebraicum sermonem interpretans ait : Et clamavit præco ante eum, Abrech, id est, patrem tenerum. Ab, quippe dicitur pater; Rech, delicatus, sive tenerrimus. Significans Scriptura, quod juxta prudentiam quidem pater omnium fuerit, sed juxta ætatem tenerrimus adolescens et puer. » Quid, rogo, concupiscere judicabimus Christum Dominum velle fieri a fidelibus cum patre suo amantissimo, tenerrimo et prudentissimo Joseph, qui teste Bernardo, hom. 2. super Missus est, ad finem, panem vinum e cœlo servandum accipit tam sibi, quam toti mundo? Non dubium profecto fore, et esse illi gratissimum, quod omnes coram eo genuflectant, coram quo ipse, cui omne genu flectitur cælestium, terrestrium, et infernorum, genu aliquando tanquam filius humillimus patri amantissimo flectebat. Optime certe P. Osorius, sermone 1. de S. Joseph, in hoc proposito dixit : « Omnes ergo genuflectere debent coram hoc nostro Josepho, multo potiori ratione, quam coram Josepho patriarcha, multoque rectius hic dicetur Salvator mundi, quam alter. »

Quamobrem clamare debent verbi Dei concionatores, et divini honoris zelatores, ut omnes B. Josephum honorent, revereantur, et coram eo genuflectant, magna per eum a Deo beneficia consecuturi. *Confortamini, fili Benjamim, in medio Hierusalem, et in Techua clangite buccina, et super Betacharem levate vexillum.* Jerem. VI. in princ. ubi Lyra : « Techua enim, et Betacharem erant duo fortalitia, in quibus positæ sunt armatorum custodiæ. » Quis dubitat benedictionem illam a Balaam propheta populo Dei præstitam, Num. XXIII. et XXIV. *Clangor victoriae regis in illo*, præstantiori jure quadrare nostro Josepho? ut Isolanus, III. part. cap. IV. his verbis explicuit : « In hac particula designatur exultatio insignis futura in Ecclesia militante pro sanctitatis divini Joseph certa notitia : non enim Spiritus sanctus deficiet a movendis cordibus fidelium, donec omne imperium militantis Ecclesiæ exultans, divinum Josephum nova prosequatur veneratione, condant cœnobias, ecclesias, ac altaria in ejus erigat honorem. Festa celebrabuntur, et ei vota vovent, et solvent cuncti populi; aperiet Dominus aures præcordiorum

intellectus, et viri magni scrutabuntur interiora Dei dona abscondita in S. Joseph, et invenient thesaurum optimum, qualem apud sanctos Patres veteris Testamenti non invenerunt. Pinguedo enim, et abundantia donorum spiritualium in S. Joseph singulariter micuerunt, ita ut similis ei non inveniatur : Sancti enim novi Testamenti a Christo dicti sunt amici, Joseph vero pater ab eo vocatus est; illi mundi Reginam coluerunt ut dominam, Joseph autem ut sponsam. Benedicite igitur, o populi, S. Joseph, ut benedictionibus repleamini : *Qui enim benedixerit tibi, erit et ipse benedictus; qui maledixerit tibi, in maledictione reputabitur*, Gen. XXVII. v. 29. propter cognitam Filii Dei majestatem, qui Josephum patrem vocare dignatus est; et sic qui benedixerit S. Joseph, benedictionibus replebitur. »

Maxime his nostris novissimis temporibus, in quibus, ut ait Isolanus, ubi supra, capite VIII. rationabiliter credendum est, Deum immortalem velle in fine temporum Joseph in Ecclesiæ militantis imperio peculiaribus honoribus honorari et venerari. Decet profecto, ut quem Christus veluti patrem veneratus est, sanctam quoque matrem Ecclesiam aliquando singulari reverentia prosequi. Nam cum initia nascentis Ecclesiæ, ac media tempora persecutionibus tyrannorum, ac hæresum incendiis acta id prohibuerint, consequens est, ut hæc in fine temporum peragantur. Deus enim faciebat, quod tunc erat satis humanæ Reipublicæ, quod etiam evenit circa excellentiam sanctitatis divini Joseph : ea enim latuit occulta fideles, contenta solum in nomine sponsi beatæ Virginis, in nomine nutritoris Filii Dei, ac patris ejusdem putativi, in quibus intueri possumus modos altitudinis sanctitatis. Fiet ergo de S. Joseph festum præcipuum et venerabile : mandabit enim Christi Vicarius in terris, sancto suadente Spiritu, ut festum patris putativi Christi, sponsique Reginæ mundi, hominis sanctissimi, celebretur in omnibus finibus militantis, orthodoxæ, et catholicæ Ecclesiæ. » « Olim, ait P. Barradas, tom. I. libro V. Concor. cap. 31. velo tegebatur quantæ dignitatis et sanctitatis esset Joseph sponsus Virginis, et pater Christi putativus, sed *scissum est velum templi a summo usque deorsum*, et per fidem Christi sacrosancta mysteria orbi universo pervenerunt, et in hoc cœlorum regno, id est, Ecclesia, *apertum est Dei templum, et facta sunt fulgura, et voces, et terræ motus,*

Sanctitas et dignitas Josephi modo a Deo declaratur, et quare antea latuerit.

Festivitas Joseph ab Ecclesia celebranda, et concionibus exaltanda.

Apocal. xi. id est, secutæ sunt voces concionatorum, secutæ sunt voces doctorum, quæ de tanto et sanctissimo Joseph noverunt, concionibus et scriptis celebrarunt; » et ideo, clamate buccina, ut modo diximus.

Cum B. Virgine aliquid offerendum est quotidie B. Josepho, in ejus præcipue festivitate.

Et omnes fideles ad venerationem et devotionem B. Josephi exhortans idem Isolanus, sic concludit : « Et ideo quando B. Virginis rosarium persolveris, non te pigeat, in fine rosarii quæpiam in honorem sponsi sui Joseph peragere : talibus enim tua Deo gratiora reddentur, quibus pariter cælum lætificabis et terram. Et ego benedicam, dixit Dominus, ut ex Orientalibus refert idem Isolanus, IV. part. cap. ix. et ero auxiliator omni homini in Ecclesia justorum, qui in die memoriæ tuæ, o Joseph, Deo sacrificium obtulerit et qui meditabitur in vita tua, et in laboribus tuis. » Si ergo a piis et fidelibus Sancti et doctores illi, qui devotioni B. Virginis majorem affectum ostenderunt, præcipue celebrantur in Ecclesia, ut Evangelista Lucas, qui eam depinxit; S. Dionysius Areopagita, qui ab Athenis ad eam visendam accessit; S. Cyrillus, qui in concilio Ephesino eam Matrem Dei et esse, et appellandam defendit; S. Joannes Damascenus, cui manum, qua de Virgine devotissime scripserat, miraculose restituit; S. Ildefonsus Toletanus antistes, qui perpetuam ejus virginitatem contra hæreticos accerrime etiam tutatus est; S. Bernardus, S. Bernardinus Senensis, S. Bonaventura, S. Brigita, et quam plures alii; quanta obsecro, in ejusdem Virginis gratiam, ratione debet Joseph ejus sponsus, et Christi putativus pater ab omnibus ecclesiasticis et sæcularibus celebritate coli? Et ideo : *Exaltent cum in ecclesia plebis, et in cathedra seniorum laudent eum*, Psalm. cvi. v. 32. In cœlis etiam gaudent Christus et Deipara de cultu, reverentia et veneratione sanctissimo Josepho exhibitis, ut in tract. y. hujus libri tertiï diximus.

B. Josepho tota Ecclesia est debetrix.

Omnium autem supra dictorum rationem sufficientem tradit S. Bernardinus Senensis. tom. III. ser. de S. Joseph, art. II. c. 2. dicens : « Si compares Josephum ad totam Ecclesiam Christi, nonne iste homo electus et specialis, per quem et sub quo Christus est ordinate et honeste introductus in mundum? si ergo Virgini matri tota Ecclesia sancta debetrix est, quia per eam Christum suscipere digna facta est : sic profecto post eam huic Josepho debet gratiam et reverentiam singularem :

ipse enim est clavis veteris Testamenti, in qua patriarchalis et prophetalis dignitas promissum consequitur fructum. Porro hic est solus, qui corporaliter possedit, quod eis divina gratia repromisit. Merito igitur figuratur per illum patriarcham Joseph, qui populis frumentum servavit, Gen. xli. sed et hic illum præexcellit, quia non solum Ægyptiis panem corporalis vitæ, sed omnibus electis panem de cœlo, qui cœlestem vitam tribuit, cum multa solertia enutrivit. »

Merito ergo ait Capitefontium, lib. de virginitate Mariæ : « Hunc itaque beatissimum Josephum debito honore veneremur in terris, quem Deus Pater honorificat in cœlis, quem Deus Filius ut patrem, ut hospitem agnovit in terris, honorat in cœlis, quem ejus Mater honorat ut maritum. » Et hac eadem ratione doctissimus Gerson, in concione de Nativitate Mariæ, quam habuit in concilio Lugdunensi, sic Patres congregatos fuit hortatus : « Congruit huic sanctæ Synodo laudis aliquid, vel honoris instituere pro virginali sponso Mariæ Joseph, cujus honor redundat in ipsam, et in eum, qui de ea natus est, Jesum Christum, ut ita Mariæ meritis et intercessione, tanti tamque potentis et imperiosi quodammodo patroni, apud sponsam suam reddatur Ecclesia unico viro, vero et certo summo Pontifici sponso suo vice Christi, et nos denique singuli Deo renascamur hic per gratiam, et in futuro per gloriam. »

Per quæ, devotione et ratione motus dixit Isolanus, B. Josephum in Rogationibus et Litanis nominandum esse primum in ordine Confessorum, his verbis : « Joseph in ordine Confessorum primus nominandus est. Non fas esse videtur, ut inferiorem obtineat locum, cui Salvator supra se locum concessit. Nec subijci debet nomen illius alteri, cui Christus ipse se subiecit. Etenim propter Christum et B. Virginem matrem ejus omnis honor Joseph exhibitus præclarissimus, atque dignissimus esse debet. Decet profecto quem Christus veluti patrem veneratus est, sanctam quoque matrem Ecclesiam singulari reverentia prosequi. In Calendariis Sanctorum nomen decantabitur S. Joseph, et jam non erit in caudam, sed in caput, juxta benedictionem Dei datam per Moysen populo Israël servanti mandata Domini, prout Joseph cum esset justus eminenter, et primus in Evangelio canonizatus servavit. » Hæc Isolanus, III. p. cap. viii. et IV. p. cap. vii. Et

eodem intentu idem Isolanus, IV. p. ca. VII. ita argumentatur : « Porro , si Apostolos, Evangelistas , si quatuor Ecclesiæ doctores Ambrosium , Augustinum , Hieronymum et Gregorium venerari singulariter mandat sancta mater Ecclesia : quia doctrinam Christi prædicantes mundi lumina extiterunt , cur non eadem solemnitate venerandus est Joseph , qui Verbum ipsum Dei toti mundo enutrivit ? Amicos Christus vocavit Apostolos , Josephum patrem ipse Deus et homo nominabat . Honoramus patronos urbium , sub festo solemnium , cur non patronum reginæ nostræ Mariæ Virginis eodem venerabimur honore ? Supremæ itaque solemnitatis officio Joseph beatum prosequamur , quem in terris præ cæteris hominibus Christus ac B. Virgo venerati sunt . Quantis plausibus , quæ lætitiis , quibus honoribus , ac præconiis personare cœlestem credimus Hierusalem , cum Joseph nominatur , quem parentem Deus ipse vocare dignatus est ; quem Regina cœlorum sponsum amantissimum adhuc clamat ? » Quibus consonat hymnus ab Ecclesia Hispanensi in festo S. Joseph his verbis decantari solitus :

Hunc diem totum celebrem per orbem,
Virginis sponsi veneremur omnes :
Turba cœlorum , simul et beata
Concinat hymnos.
Conditor mundi pius et Redemptor
Conjugem matri statuit pudicum,
Ejus ut custos foret , atque testis
Virginitatis.
Tempus ut plenum fuerat salutis,
In virum Joseph datus est Mariæ,
Ex tribu Judæ veniens , ab alto
Sanguine regum.

Pro hujus tractatus , et duorum immediate præcedentium complemento investigare oportet , quæ major dignitas sit in beatissimo Josepho ; an quod fuerit verus Virginis Deiparæ sponsum , an vero quod fuerit pater Christi putativus , et in omnibus , excepta generatione naturali , verus pater , ut modo probatum relinquimus . Breviter tamen respondetur primo , duo hæc esse res diversorum ordinum , inter quas nequit recta fieri comparatio , ut in tract. VII. præcedenti resolvimus : diversis enim respectibus et formalibus rationibus se habent tanquam excedens et excessum : quia esse verum sponsum est quid per se , et absolutum : esse vero putativum patrem , est quid respectivum et

quasi accidentale . Id autem quod est per se , præfertur ei quod est per accidens . Ex alia vero parte , esse Christi patrem etiam putativum , est altioris ordinis , respectu mysterii Incarnationis , sicut absolute loquendo , major est Christus quam Virgo Deipara . Quod confirmatur ex doctrina Aristotelis , II. de partibus animalium , sic dicentis : « Magis concupiscimus scire modicum de rebus honorabilibus et altissimis , etiam si topice et probabiliter illud sciamus , quam scire multum et per certitudinem de rebus minus nobilibus ; » ut interpretatur et docet S. Thomas , lib. I. de anima , c. 1. et 1. p. q. I. art. v. ad 1. Sic ergo majus erit esse Christi altissimi , æterni et altissimi Patris Filii , Luc. I. v. 32. patrem utcumque , quam verum esse Virginis sponsum . Maxime quod Josephi divina electio , et ingentia dona gratiæ a Deo ei communicata , desponsatio etiam ipsa cum B. Virgine divinitus facta præcipue tanquam media ordinata fuerunt ad altissimum Incarnationis mysterium , et ut Christus Dominus honestius in mundum introduceretur , et talem tutorem et suæ carnis haberet nutrimentum , et ad alia , quæ fusius in lib. II. tra. I. adduximus . In concreto igitur re tota considerata , supremam Josephi dignitatem in Christi Domini paternitate magis quam in Virginis desponsatione constituendam esse concedendum est , sicut in maternitate spiritali et carnali in B. Virgine , in tract. VII. præcedenti concessimus et resolvimus .

Quod si roges , quæ harum trium personarum , Jesus , Maria , Joseph , videatur esse major , diximus in lib. I. tract. I. per totum , ubi de hac cœlesti et terrestri Trinitate egimus ex professo .

Magnum profecto , et incomparabile nobis beneficium extitit , omnium parentum conditorem et parentem voluisse parentes habere , quod pulcherrime S. Petrus Chrysologus , serm. 150. sic depinxit : « Creator omnium Deus postquam se propter nos nostra angustavit in carne , cœpit habere humanam patriam , cœpit civitatis Judaicæ esse civis , parentes habere cœpit parentum omnium parens , ut invitaret amor , attraheret charitas , vinceret affectio , suaderet humanitas , quos fugarat dominatio , metus disperserat , et fecerat ejus pietatis extorres . » Adimplevit ad unguem , quod antea per suum prophetam promiserat : *In funiculis Adam traham eos , in vinculis charitatis* , Osee XI. ut in hujus III. libri tract. VI. late diximus . Ex

Magnum Dei beneficium , Deum parentes habere voluisse .

Joseph an major sit ex desponsatione Virginis , quam ex paternitate Christi .

quo aliud eximium nobis similiter beneficium resultavit, quod scilicet Christi parentes, nostri etiam parentes nominentur et sint, et ipse Dominus Jesus noster major frater, ex utroque latere conjunctus, ut tra. IX. sequenti dicemus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS IX.

Christum Dominum fratrem nostrum ex utroque latere esse conjunctum, B. autem Virginem, et B. Josephum esse quoque parentes nostros.

Diximus in hujus lib. III. tra. VI. de obedientia Christi Domini sanctissimæ Virginis, et sanctissimo Josepho parentibus suis exhibita; et in tract. VII. de suprema ejusdem Virginis dignitate, eo quod Mater Dei sit; et in tractatu VIII. de excellenti dignitate sanctissimi Josephi, quia Christi pater putativus, verus Virginis sponsus, et utriusque superior. In hoc autem tractatu IX. consequenter agere oportet, quod ex eo quod Deipara et Joseph Christi fuerint parentes, sunt etiam parentes nostri, et quod quia Christus filius eorum, præcipue sanctissimæ Virginis fuerit, est etiam frater noster utroque latere conjunctus.

Patria potestas res est inæstimabilis respectu patris, tam in naturalibus filiis, quam in adoptivis.

Pro cujus rei intelligentia supponendum est primo, ante omnia, patriam potestatem rem esse inæstimabilem respectu patris, ut habetur in l. filiusfamilias. §. secundum vulgarem. ff. de legatis I. ex quo fit, quod cum emancipando pater filium perdat, et amittat patriam potestatem, ut habetur in l. I. c. de ingratulis liberis. Quapropter Baldus in dicto §. secundum vulgarem. dicit, quod ideo debet fieri emancipatio coram iudice, instar donationis immensæ, quæ eget insinuatione judiciali apud acta, et ex diverso filius lucretur, et ita quidem lucretur, quod si ob

eam causam in præmium emancipationis filius patri donationem aliquam in continenti fecerit, non requirit insinuationem, cum recompensatio fiat cum re inæstimabili patriæ potestatis amissæ, ut ex Baldo, Paulo Castrensi, et aliis resolvit Tiraquellus, in l. si unquam. c. de revocandis donationibus; verbo, donatione largitus. n. 146. Hæc autem patria potestas non solum consideratur in filiis naturalibus et legitimis, sed etiam in adoptivis, ut Imperator Justinianus, in §. I. Instit. de adop. decrevit, his verbis: « Non solum autem naturales liberi secundum ea quæ diximus, in potestate nostra sunt, verum etiam ii quos adoptamus. » Hoc autem civile patriæ potestatis jus a veteribus illis Romanis statutum præcipue fuit in favorem parentum, ut filii reverentiam, subjectionem et debitam jure naturali pietatem præstent, et præstare teneantur, ut docet Glossa in l. nam et civium. ff. qui sunt sui, vel alieni juris. et in principio Instit. de patria potestate. et in l. Gallus. §. si forsitan. ff. de liberis, et posthumis. de quo doctissimus olim in celeberrima totius orbis Salmanticensi universitate Magister meus doctor Arias Pinellus, in Rubrica c. de bonis maternis. 2. p. n. 4. doctissime egit, et post eum doctor Espino de Caceres, de testam. in Glossa Rubricæ, 4. p. n. 2. 3. 4. et 5. cum seq. At hæc patria potestas spiritualis adoptionis respectu nostri in sanctissimis Deipara et Josepho a Deo in favorem et utilitatem nostram principaliter ordinata fuit, ut patet, et ex infra dicendis clarius apparebit.

Secundo est supponendum, « Quod licet multipliciter dicantur filii, ut tradunt Glossa in principio Inst. de adoptionibus. verbo, naturales; tamen quoad nostrum spectat propositum triplex consideranda est filiatio, scilicet naturalis, legalis et spiritualis. Filiatio naturalis est, qua quis efficitur filius per carnalem generationem. Filiatio legalis est, quæ fit per imperialem adoptionem. Filiatio spiritualis est, quæ fit per spiritualem baptismi regenerationem, vel confirmationem, de quibus habetur in titulis C. et ff. unde liberi, et unde legitimi. et in titulis Inst. c. et ff. de adoptionibus. et in decretalibus, tit. de cognatione spirituali. et in tit. de cognatione legali; secundum quam distinctionem B. Virgo filios tres habuit. Primus fuit Christus, quem per naturalem generationem Spiritus sancti ope habuit; secundus ejus filius fuit Joannes Evangelista, qui fuit ejus filius per

Maria habuit filium naturalem, et legalem, et spirituale.

imperialem adoptionem : *Mulier, ecce filius tuus*, Joan. XIX. Tertius fuit Joannes Baptista, qui fuit ejus filius per spiritualem baptismi regenerationem : ipsa enim eum baptizavit non baptismo fluminis, sed flaminis, sicut dicit Chrysostomus. Cum enim B. Virgo Maria salutavit Elizabeth, vox salutionis per aures ejus ingrediens, ad puerum descendit, virtute cujus salutationis puer Spiritum sanctum accepit, sicut prædixerat Angelus Zachariæ, Luc. I. *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ.* » Hæc Bustus, part. VII. serm. 4. ad finem.

Maria est
universalis
mater
omnium
credentium,
in qua
confidant.

Hic suppositis sit prima conclusio ; quamvis B. Virgo nullum alium filium, unum, primogenitum ac naturalem, præter Christum Dominum habuerit : multos tamen adoptivos, quorum mater et ipsa jure vocetur, habuisse et habere fatendum est, ut ex D. Ambrosio et D. Anselmo optime docuit D. Bonaventura, in Speculo Virginis, c. 8. prope finem, in hæc verba : « Sed numquid solius Christi mater est Maria ? immo certe, quod jucundissimum est, Maria non solum est mater Christi singularis, sed etiam mater omnium fidelium universalis. Unde B. Ambrosius ait : Si Christus est credentium frater, cur non ipsa, quæ genuit Christum, credentium sit mater ? Eia, charissimi, omnes nunc gaudeamus, nunc omnes gaudendo dicamus : Benedictus frater, per quem Maria est nostra mater ; et benedicta mater, per quam Christus est noster frater. Hinc bene Anselmus ait : Domina mater, per quam talem fratrem habemus, quid gratiarum, quid laudis tibi retribuemus ? » Et iterum D. Bonaventura, in Soliloquiis ex D. Anselmo, sic ait : « Dic, anima mea, cum magna mentis fiducia : O Domina, si tuus Filius per te factus est frater noster, nonne tu per ipsum facta es mater nostra ? Exultabo et lætabor : quia quidquid judicabitur de me, pendet ex sententia fratris et matris meæ. » Et D. Bernardus, sermone de Assumptione : « O homo, securum habes accessum ad Deum, ubi matrem habes ante Filium, et Filium ante Patrem. Mater pro te ostendit pectus et ubera ; Filius ostendit Patri latus et vulnera. In periculis ergo, in angustiis ac in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca, non recedat a corde tuo, non recedat ab ore tuo. » De B. Virgine dicitur Cant. IV. et VII. *Duo ubera tua sicut duo hinnuli capræ gemellæ, qui pascuntur in liliis.* Tot ubera animalibus provida natura communiter concessit, quot fi-

lios communiter habere solent. Duo sunt, o Virgo, ubera tua, unum filio tuo naturali Christo, alterum vero hominibus, qui participatione speciei sunt unus homo, quos lactas, quos nutris, et quos suavitate et dulcedine tua suaviter delectas, facta non solum Christi mater singularis, sed etiam mater omnium fidelium universalis, ut modo vidimus. Quapropter, fratres, *Venite, inebriemur uberibus*, Prov. VII. et præ nimio gaudio dicemus Virgini : *Exultabimus et lætabimur in te memores uberum tuorum*, Cant. I. v. 40.

Probatur autem primo ex illo Cant. VII. v. 2. *Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis*, secundum D. Ambrosii, lib. de institut. virgin. pulchram hanc interpretationem : « Unum granum frumenti fuit in utero Virginis Christus Dominus, et tamen acervus tritici dicitur ; quia granum hoc virtute continet omnes electos, ut ipse sit primogenitus in multis fratribus, ad Rom. VIII. Et optime P. Salmeron, tom. IV. II. p. tract. 9. ante medium, sic dicens : « Venter comparatur acervo tritici, quod uterus in muliere gravida elevetur, et timidus reddatur instar acervi tritici ; ita B. Virgo, quæ illum concepit, qui granum frumenti dicitur, quod quia vim habet producendi infinita grana, merito illud unum concipiens, dicitur acervum tritici continere, id est, multitudinem omnium electorum, qui tritico comparantur, sicut paleis reprobi. Dicitur etiam uterus vallatus liliis : quia cum utraque castitate, tum corporis, tum animi conceptus fuerit, quæ conceptio pulcherrima est, si oculis fidei spectetur : et potens ut suo odore omnes currentes post se trahat. » Et P. Barradas, to. I. lib. v. cap. 31. post medium, sic ait : « Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis, ut intelligas Josephum nihil in hunc acervum tritici contulisse. Undique vallatus liliis, quæ lilia Virginis perfectam virginitatem significant. Hujusmodi liliis vallatam Virginem Matthæus vidit, cum in genealogia Christi loquendi modum mutavit : in cæteris verbo, genuit, usus est. At cum ad Joseph Virginemque pervenit, verbum, genuit, explosit. » Et P. Osorius, tom. IV. variarum concionum, concione de Virginis Rosario, ante medium, ita concludit : « Mariæ uterus acervus dicitur tritici, licet in eo solum unicum granum fuerit re ipsa : quoniam illud omnium electorum caput est, in quo reliqui virtute continentur, et omnes electi ei dati sunt in filios adoptionis ; sicut enim Rebec-

Venter Virginis comparatur acervo tritici vallato

cæ dicitur, Gen. XXVI. *Duæ sunt gentes in utero tuo, et duo populi dividuntur ex te* : quia duorum populorum capita continebat in utero, Jacob scilicet et Esau. »

Maria comparatur Evæ et arbori Danielis.

Secundo probatur ex illa D. Augustini sententia, lib. II. de Symbolo, c. IV. « Per feminam, inquit, mors ; per feminam vita : per Evam interitus, per Mariam salus, » etc. Unde D. Epiphanius, hæc. 78. loquens in particulari, sic ait : « B. Mater Dei Maria per Evam significatur, quæ per ænigma accepit ut mater viventium vocetur. A Maria vere hæc vita mundo genita est, ut viventem gigneret, et fieret mater viventium. Eva causa mortis facta est, Maria causa vitæ, per quam genita est nobis vita. » « Eva enim, ut ait P. Salmeron, tom. III. tract. v. §. Eva similiter, Hebraica lingua non simpliciter dicitur Eva, sed Chava, quod est vivere : ut significet matrem cunctorum viventium ; atque ita Chava nihil habet commune cum Ave. Est enim verus Ecclesiæ sensus, si rem ipsam inspicias : nam per salutationem factam Virgini, qua facta est Mater Dei, nomen Evæ in ave mutatum est, id est, res nominata per Evam commutata est in Evam salutatam, quæ verum adjutorium Christi fuit, et pariendo Christum patrem futuri sæculi atque regeneratorem constituta est mater cunctorum viventium, et ita mutata est maledictio Evæ in benedictionem, et Evæ dolor et mors in gaudium et vitam per Mariam. » Ad quod optime ponderavit P. Barradas, tom. I. lib. v. c. 31. post principium, scitam arborem Dan. IV. eam conferens cum virga de radice Jesse, Isa. XI. v. 1. in hæc verba : « *Magna arbor* describitur, et fortis, et proceritas ejus contingens cælum ; folia ejus pulcherrima et fructus ejus nimius, et esca universorum in ea. Magna equidem arbor Virgo fuit, e radice Jesse orta, fortis, quam nulla temporis injuria, nulla solis inclementia potuit lædere ; proceras, quæ ad cælum usque pertingebat : folia, id est, verba habuit pulcherrima, fructum nimium, esca et vita hominum universorum in ea, et additur in eodem loco : *subter eam habitabant animalia, et bestię, et in ramis ejus conversabantur volucres cæli, et ex ea vescebatur omnis caro*, etc. subter Virginis autem umbram homines tam peccatis inquinati, quam justi habitant. Omnibus enim, teste D. Bernardo, sermon. Signum magnum, etc. Maria misericordiæ suæ sinum aperit, ut de plenitudine ejus accipiant universi. »

Tertio probatur : quia, ut ex D. Augustino et aliis probavimus in hujus III. lib. tract. VII. per B. totum, Virgo fuit Christi mater corporalis simul et spiritualis, quia non modo caput ipsum, et Salvatorem totius mystici corporis enixa est, sed et spiritu matrem se membrorum Christi præbuit, eo quod charitate sit maxima cooperata, ut fideles in Ecclesia nascerentur, ut sicut Deus Pater, præter unum naturalem filium, alios quoque filios obtinet adoptatos, qui passim filii Dei in sacris litteris appellantur : ita de Maria dici potest, quod Christum filium unum habens primogenitum ac naturalem, filios multos numeret adoptatos, quorum mater et ipsa vocetur ; et sic non solum mater Jesu, Mat. I. v. 18. sed et omnium mater, ut advertit P. Canisius, lib. I. de Virgine, cap. I. versiculo, Et si vero hæc. et lib. II. c. X. ad finem.

Secunda conclusio. Etsi B. Virgo mater sit Christi naturalis, et omnium credentium parens spiritualis, ut in præcedenti conclusione diximus ; tamen peculiari titulo omnes fideles in filios adoptavit. Ad quod non tantum habuit principis rescriptum, sed etiam mandatum eos adoptandi a principe Christo, quando ei dixit : Joan. XIX. *Mulier, ecce filius tuus* : unde ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Non enim nomine proprio compellat Joannem, sed generali vocabulo discipulum dicit : quia in quantum discipulus, filius est Mariæ : omnis enim Christi discipulus Mariæ filius est, ita ut ad quemlibet hominem, qui est Christi discipulus, illa verba in sensu spirituali et extenso intelligamus, ut omnes intelligant B. Virginem sibi datam in matrem. S. Bernardinus Senensis, tom. I. ser. 55. de Passione Domini, cap. 3. his verbis : « *Mulier, ecce filius tuus*, ut exclusa omni superfluitate verborum secretum mysterii penetremus. Mystice igitur intelligimus in Joanne omnes animas electorum, quorum per dilectionem B. Virgo facta est mater. Filius enim in græco nomen amoris est : omnis enim Christi amor in amore Virginis transit ; ut merito filius, id est, amor Virginis nuncupetur ; magisque Virginem habeat matrem, quam illam, quæ illum ex peccato damnatum mundo suscepto semine generavit. Est mater Eva cunctorum per traducem naturæ : est et Virgo Maria mater omnium amantium Christum per infusionem invisibilis gratiæ. » Quod pulchre satis Card. Toletus, super Joan. XIX. his verbis explicuit :

Maria adoptavit in filios omnes fideles, qui in Joanne Evangelista representantur.

« Magnum mihi profecto in hoc mysterium significatum videtur : omnes enim nos curæ B. Virginis, et protectioni ejus, ac intercessioni commendavit, nobisque fiduciam dedit, ut tanquam ad matrem et dominam dilectissimam in omnibus nostris confugeremus. Est enim post Christum singulare tutissimum et efficacissimum refugium : Joannes enim nos omnes repræsentabat. » Ubi adnotatione 16. bene advertit, quod in vulgata legitur : *Accepit eam discipulus in sua* in plurali numero, ut in græco habetur. In sua dicitur recepissee, id est, loco suorum, quorum cura geritur. Non prætermittam, quæ in hæc verba dicit D. Ambrosius, in exhortatione ad virgines : Quid est in sua, cum reliquerit patrem, et Christum secutus sit? aut quomodo in sua, cum ipsi Apostoli dixerint : *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te?* Quæ sua habebat Joannes, qui mundana et sæcularia non habebat, quia de mundo non erat? B. enim Virgo inter spiritualia bona maxime computatur, quæ Apostoli non reliquere, sed accepere : in temporalibus pauperrimi, sed in spiritualibus ditissimi. » Unde Petrus Damianus in hunc ipsum locum Joannis : « Joannes factus est Gabrielis angeli socius, ut angelus Gabriel integram Virginem invisibiliter custodiret : Joannes vero forinsecus fragilitati femineæ obedientiæ suæ ministerium exhiberet, » ut in lib. I. tr. ix. diximus. Unde etiam licet fideles universi dati sunt Mariæ in filios, sed præcipua ratione Joannes, qui ideo accepit eam in sua, vel in suam, quod quidem fuit verbum pietatis et charitatis, quo ostendit Joannes quanta cura et sollicitudine res matris curabat, quantumque dolori ejus et orbitati compatiebatur. Fuit enim datum Joanni cor et affectus filii, et cor matris Mariæ erga Joannem : quia licet prius eam dilexerit, sed ex tunc in matrem habuit, verbis Christi id efficientibus. Unde audiendi non sunt, qui affirmarunt, et scriptis prodiderunt, tam efficacia fuisse illa Christi verba, ut proprium et physicum effectum effecerint, quem significabant, ita ut veras et physicas relationes matris et filii Virgini, Joannique impresserint. Quod quidem fictitum est et impossibile : quia relationes non possunt imprimi sine fundamento. Illud tamen verisimile est, Christum illis verbis impressisse Virgini et Joanni singularem quemdam et mutuum affectum maternum ac filialem, ut optime explicuere P. Suarez, 3. p. q. XLVI. art. XII.

disput. 37. sectione 4. longe post medium. §. Tertium verbum. et P. Osorius, tom. IV. var. conc. concione 8. de septem verbis Domini, ante finem.

Potest tamen, ait P. Salmeron, tom. X. tract. XII. ad finem ; alia ratione, tanquam mater spiritualis, et nos in filios Dei, et Christi fratres suis precibus et meritis adoptasse, reliquisseque honorum suorum spiritualium, in quibus erat ditissima, hæreditatem peculiariter Joanni, et omnibus in Christum credentibus, quatenus omnium suorum bonorum meritorum, tanquam communis mater nos hæredes instituere, suisque singularibus precibus, exemplis, ac documentis adjuvat, ad filiorum Dei adoptionem adipiscendam, et invitat : ut quemadmodum Elisæus, IV. Reg. II. dicitur duplicem spiritum Eliæ hæreditarium accepisse, quod ejus prædicatione Deus Elizæum illo duplici spiritu ornaverit : ita singulares virtutes, ac pretiosissima merita Virginis ejus opera, et auxilio in universos electos, tanquam communis parentis extenduntur. » Et idem auctor, tom. IV. II. p. tract. 9. §. ad hæc, in medio, sic consequenter ait : « Etenim si Debbora nuncupatur mater Israël propter defensionem et protectionem populo impensam, Judicum V. quanto magis prudentissima hæc Virgo, quæ sub umbra alarum suarum protegit, et defendit nos? Ita ut dicere valeamus cum Anna Samuelis matre, I. Reg. II. *Sterilis peperit plurimos, et quæ multos habebat filios infirmata est.* Nam Virgo sterilis videtur ; et tamen in spiritu plurimos peperit, ut Eva, quæ dicta est mater cunctorum viventium, infirmata sit per peccatum, ita ut omnes nascantur ex ea mortui, et opus habeant Maria matre vivificante, de qua merito Ecclesia illud verbum Sap. II. decantat : *Ego mater pulchræ dilectionis*, etc. Et in Hymno : « Monstra te esse matrem. » Et concludit in dicto tract. XII. in fine tomi 10. « Est autem Maria multis rationibus mater, et fide, ut Abraham, qui pater est omnium credentium, et passione, in cruce parturiens nos doloribus, cui sumus in Joanne ut filii dati ; et cura, sive diligentia, quia ac si esset propria mater, omnibus necessitatibus spiritualibus succurrit, unde in nuptiis pro vini defectu Filium exoravit ; et est mater antiquitate, nam seniores parentes dicuntur. Hinc Maria prima est post Christum in prædestinatione Dei, in cujus honorem legerit Ecclesia illud Eccl. XXIV. *Ab initio, et ante sæcula creata sum* ; denique mater est digni-

Quibus titulis Deipara sit omnium Mater.

tate : personæ siquidem in dignitate constitutæ , sive viri , sive feminæ , parentes et matres dicuntur , ut Abbatissæ , hoc est , aliis feminis præfectæ : at B. Virgo toti humano generi præfecta est , cum summa mundi dignitate et consolatione . »

Per quæ sane complurimis dictis sanctorum et doctorum datur sufficiens et verum fundamentum : nam D. Bernardus , ser. ad milites templi , cap. 5. ad finem appellat B. Virginem matrem Prophetarum et Apostolorum . D. Augustinus , ser. 35. de Sanctis , eam matrem gentium nominat . D. Bernardinus Senensis , tom. III. ser. IX. de Purificatione Mariæ , cap. 2. sic ait : « Pro omnibus creaturis cunctorum facta fuerat Virgo mater , et officium advocacionis , et piæ auxiliatricis assumpsit . » Et tom. I. ser. LV. de Passione Domini , c. 3. « Per dilectionem omnium electorum B. Virgo facta est mater . » P. Salmeron , tom. II. tract. XVIII. post principium , eam cunctorum viventium per fidem matrem vocat , his verbis : « Fides illa excellentissima , et laudata B. Virginis matris Dei assensum ad Incarnationis mysterium Angelo Dei præbentis ad omnes præteritos , præsentis , et futuros electos et fideles , qui ratum habent , et gratum illud mysterium protenditur atque emanat : ut merito cunctorum , per fidem Deo viventium mater vocanda sit : designata in priori illa Eva vere morientium potius quam viventium matre . » Quod accepisse videtur ex D. Antonino , IV. p. tit. xv. §. 11.

Albertus autem magnus super Missus est , eam omnium Sanctorum et Angelorum matrem pleno ore nuncupavit , dicens : « Ipsa Virgo est mater omnium : quia unum hominem genuit , scilicet Christum , et omnes regeneravit . Peperit enim filium suum primogenitum corporaliter , alios autem sanctos omnes spiritualiter . Ipse enim Jesus non confunditur electos suos vocare fratres , per Psalmistam dicens : *Narrabo nomen tuum fratribus meis* . Psal. XXI. v. 23. quam auctoritatem allegat Paulus ad Hebræos II. nam per conceptum ejus et partum ex ipsa Virgine possumus de illo dicere illud Gen. xxxvii. scilicet : *Caro et frater noster est* . Omnium igitur sanctorum , quos per spiritualem gratiam , mediante Virgine , regeneravit Deus , dicitur mater ipsa Virgo , immo etiam Angelorum dicitur mater : quia ipsa mediante eorum restauratura est ruina . Omnium enim bonorum mater est , ait Sapiens VII. v. 11. » Et P.

Osorius , tom. III. de Sanctis , conc. 2. de Nativitate Mariæ , dicit B. Virginem domum esse constructam , non tantum Deo , sed et omnibus nobis . Petrus Damianus , sermone 1. de Nativitate Virginis , et D. Anselmus , lib. de excellentia Virginis , cap. IX. et X. et P. Canisius , lib. V. de Virgine , cap. XIII. ante finem , explicantes Mariæ maternalem amorem erga nos , sic dicunt ipsam Virginem alloquentes : « Domina , naturam nostram habes , non aliam , et justum est ut de rore tantæ pietatis diffusius infundamur . Scio , Domina , quia benignissima es , et amas nos amore invincibili , quos in te , et per te Filius tuus et Deus tuus summa dilectione dilexit , clementissima , ac beneficentissima es , cunctis ad tuum præsidium pie confugientibus maternam pietatem impendis , ac libenter miseris opitularis . »

Eam bonam matrem cunctis appellat D. Vincentius , serm. 2. de Nativitate Mariæ , prope finem , in hæc verba : « B. Maria bona Angelis , quia per eam reparantur eorum cathedræ : bona hominibus , quia per ipsam habent redemptionem : bona peccatoribus , quia per ipsam consequuntur veniam : bona justis , quia per eam consequuntur perseverantiam in bonis operibus , et augmentum gratiæ in meritis , et gloriæ introductionem : bona sanctis Patribus , quia per eam adepti sunt liberationem : bona existentibus in purgatorio , quia per eam habent suffragium : bona navigantibus , quia per eam perveniunt ad portum salutis : bona laborantibus in terra , quia per ipsam consequuntur requiem . »

Beatissimam autem Virginem in officio piissimæ maternitatis pie invocantibus eam nunquam deficere , plus quam manifestum est , D. Bernardo asserente , hom. 2. super Missus est : « Ille solus , o B. Virgo , tuas laudes sileat , quicumque te fideliter invocatam in suis necessitatibus senserit defuisse . » Et Ludovicus Blossius , in opus. spirituali , c. 12. in medio . « Citiùs cælum cum terra perierit , quam ipsa B. Virgo aliquem serio se implorantem sua ope destituat . » De quo in hujus lib. III. tract. I. egimus . Difficultas autem ex parte nostra se tenet , an filii ejus vere simus ? Ad quod docte , et acute P. Salmeron , tom. I. tract. XII. ad finem ponderavit Evangelistæ Joannis XIX. illa verba : *Et accepit eam discipulus in sua* . « Quarta dubitatio est , inquit , cur potius dicitur : *Accepit eam discipulus in sua* , quam ; accepit mater discipulum in suum ? Dicendum est , quod illa ob

Maria bona
mater nostra,
si nos fueri-
mus ejus
filii.

honorem, quem deferebat verbis Christi, procul dubio accepit Joannem in filium : nam cum Christus sit pastor, et Maria ovis, Maria vocem pastoris agnovit sui ; et cum Christus esset agnus, et mater ovis, quæ balatum agni sui agnoscit, ita Maria Joannem accepit in filium. Quia vero dubitari poterat, an Joannes Mariam in sua acceptaret, quoniam adhuc nondum plena lux illuxerat, neque Spiritus sanctus eum donis suis illustraverat, expressit quod majus dubium esse poterat, tacuit que quod minus erat dubium. » Et ideo Bustus, II. p. ser. 2. ita exhortatur : « Ideo si vis illam B. Virginem, esse tibi bonam matrem, esto illi bonus filius, servans consilium Sapientis, Prov. I. ubi dicitur : *Ne dimittas legem matris tuæ, honora illam, si vis ab ipsa honorari, et in bonis ditari.* Quia, ut inquit Sapiens Eccli. III. *sicut qui thesaurizat, ita qui honorificat matrem suam.* Econtra vero de malis, qui inhonorant, vel vilipendunt B. Virginem eam blasphemantes, dici potest illud Eccli. III. *Maledictus est a Deo, qui exasperat matrem ;* et Prover. XV. scriptum est : *Stultus homo despicit matrem suam.* »

Pro amore ergo et maternitate B. Virginis præsumptio est, et non quæcumque, sed quam jurisprudentes appellant juris et de jure, contra quam probatio in contrarium non admittitur. Præsumptio autem juris et de jure illa censeri debet, quando lex aliquid præsumens disponit, et super præsumpto, tanquam sibi comperto, statuit, et inducit firmum jus habens præsumptionem illam pro veritate, ut in c. is qui fidem. de sponsalibus. et ibi doctores, et Glossa, in l. sive possidetis. c. de probationibus. Abbas et Felinus, n. 3. et alii in c. quanto. de præsumptionibus. Et contra præsumptionem hanc juris et de jure, quam tanquam veritatem jus amplectitur, non admittitur probatio in contrarium, ut in l. antiquæ. c. ad Velleianum. et in l. finem. c. ad Macedonianum. et tradit late Alciatus, in tract. de præsumptionibus. II. p. n. 4. 5. et 6. Et quamvis pro cujuslibet matris erga filium amore, sit universalis præsumptio, ut constat III. Reg. III. a vers. 24. usque 28. in judicio illo sapientis Salomonis præcipientis dari infantem vivum ei, quæ ipsius infantis divisionem impediabat : *Commota quippe sunt viscera ejus super filio suo ; respondit rex, et ait : Date huic infantem vivum et non occidatur : hæc est enim mater ejus.* Quo fundamento jus canonicum decrevit, ex hac violenta præsumptione ferri posse definiti-

Tom. I.

vam sententiam, ut habetur in c. 2. de præsumptionibus. Unde Zepherinus Papa, in epistola 1. quæ refertur in c. ad Romanam. 2. q. 6. dixit : « Non potest, nec debet mater oblivisci filium suum. » Ubi Glossa, verbo, matrem, sic explicat : « Nec præsumitur esse mater, nisi diligat filium. » extra de præsumptionibus, c. afferte. In B. autem Virgine hoc excellentius reperitur : ipsa enim dilectorum filiorum suorum, qui sumus nos, oblivisci non potest ; sed de nobis continuam memoriam habens, necessitatibus nostris subvenire non cessat. De ipsa enim dicitur Sap. VI. v. 14. *Præoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat.* Et Eccli. XV. v. 2. *Obviabit illi, quasi mater honorificata.* Quia citius cælum cum terra peribit, quam ipsa aliquem sua ope destituat, ut modo diximus. Et sic pro Virgine est merito præsumptio juris et de jure, nec admittitur probatio in contrarium : de ea enim dicit S. Bernardus, ser. 98. « Maria sapientibus et insipientibus copiosissima charitate debitricem se fecit, omnibus misericordiæ sinum aperuit, longitudo ejus usque ad diem novissimum, subvenit universis eam invocantibus. » De quo in lib. II. tract. IX. diximus. Immo et aliquando non vocantibus, ut in lib. I. tract. X. diximus. Restat tamen, ut nos eam sic affectuose, et sine intermissione diligamus, prout nos D. Bonaventura, in opusc. 25. mirab. sic hortatur : « Intimum geras affectum erga B. Virginem matrem misericordiæ, tutissimum afflictorum omnium refugium, et nullus dies abeat, quo illi specialiter te totum non committas. »

Quod quidem in ipsamet natura fundatur, cum sit magnes amoris amor, et ut benefacienti benefaciamus, ut brevi ac gravi sententia idem complexus est D. Augustinus, lib. de catechizandis rudibus, his verbis : « Nulla major est ad amorem invitatio, quam prævenire amantem, et nimis durus est animus, qui si dilectionem nolebat impendere, nolit rependere. » Propter quod, ad nostrum peculiare propositum dixit optime P. Osorius, tom. IV. variarum concionum, in concione de Rosario Virginis, ante med. « Est ergo, inquit, naturalis gratiæ inclinatio in Mariam : gratia enim cum alicui conceditur eum inclinatur, ut Mariæ affectu singulari hæreat tanquam matri. Etenim naturæ auctor hanc tribuit inclinationem effectibus, ut causas suas reveantur, sicut agno dedit cognitionem matris, et affectum ad illam, ut ei adhæreat,

Justi ad Mariam inclinantur, sicut agnus ad ubera matris.

20

Maria non
ssat nobis
enefacere :
et ad eam
affectuose
currendum

ad ejus balatum veniat, et inter oves mille propriam matrem agnoscat naturali instinctu : sic gratiæ auctor Deus hunc instinctum his, qui gratiæ ornantur, dedit, ut patrem et matrem gratiæ reveantur, eisque adhæreant, Christo scilicet et Mariæ, in eis delectentur, unde Cant. 1. v. 4. ait : *Exultabimus, et lætabimur in te, memores uberum tuorum super vinum : recti diligunt te.* Sicut ergo ad ubera matris agnus accedit, sic ad ubera Mariæ justi omnes, quasi ad ubera matris. »

Ad Virginem
post ascen-
sionem Chri-
sti fuit pere-
grinatio
fidelium.

Quod, post Christi in cælum ascensionem B. Virginis pro Ecclesiæ solatio in mundo remanente, expertum fuit manifestius : ad eam enim qui ad Christi fidem convertebantur visendam continuo recurrerant, ut optime D. Bernardus, hom. super Stabat mater Jesu, sic asserit : « Post ascensionem Christi, quasi ad limina Sanctorum, ad B. Virginem fuit peregrinatio fidelium. » Sic B. Ignatius episcopus et martyr, ut constat ex ejus epistola ad Joannem Evangelistam, his verbis : « Maria miseris et afflictis condolebat coafflicta, nec segniter subveniebat, humilibus devota, quæ et devotis devotius humiliaretur, omnium quidem operum pietatis apud fideles ministra. » Sic etiam S. Dionysius Areopagita, ut referunt Ubertinus, lib. de vita Salvatoris, et Dionysius Carthus. super ca. 3. ejusdem D. Dionysii Areopagitæ et similiter alii, quos refert Bustus, p. xi. ser. 1. par. 3. Unusquisque enim audiens esse in terra verum rubum incombustum Mariam, dicebat quod Moyses, Exod. iii. *Vadam, et videbo visionem hanc magnam* : nam sicut cum uberrimos fructus prædii sui videt aliquis domum suam intrare, statim prædium illud videre cupit : sic fideles ad visendam Virginem se adinvicem invitabant dicentes illud Isa. ii. *Venite, ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis ejus.* Et Rupertus, lib. v. in Cant. « Mariæ Virginis post ascensionem Filii, mundus erat crux, carnis voluptas instar fellis, corpus carcer, vita mors, et mors luctuum denique videbatur. Tantopere Christi Filii et spectandi, et amplectendi, et osculandi desiderio noctes atque dies torquebatur. » Interim autem omnia pietatis opera exercebat in recenter ad Ecclesiam conversos, ut ex aliis tradit P. Canisius, lib. V. de Virgine, c. 1. dicens : « Facta est igitur Maria tanquam oliva fructifera in domo Domini, et velut communis mater novæ sanctæque familiæ, ut omnes lucrificeret, omnibus

ex animo sese accomodavit, aliquando verbis et scriptis, nonnunquam per Apostolos labantes erexit, stantes confirmavit, humi jacentes sustulit, contritos curavit, torpentes animavit, ægrotis opem tulit, velut et ipsa diceret : *Quotidie morior propter gloriam vestram, fratres, quam habeo in Christo Jesu.* 1. Cor. 15. v. 31.

Ex qua visitatione, consortio et devotione cum B. Virgine unusquisque ingenue fatebatur illud Sap. vii. v. 11. *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerablem honestas per manus illius, et lætatus sum in omnibus : quoniam omnium mater est, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius.* Idemque nos omnes incunctanter fatebimur, si ad B. Virginis tutissimum præsidium debite confugerimus. Est enim sol illuminans per omnia respiciens, et gloria Domini plenum est opus ejus, ut explicuit D. Bonaventura, in speculo Virginis, cap. 3. post med. Et sic. D. Bernardus, hom. 1. super Missus est, explicans quod dixit Booz sanctæ Ruth : *Benedicta es a Domino filia, quæ priorem misericordiam posteriore superasti,* Ruth. iii. omnes ita convocat, et hortatur : « Ad B. Virginem sicut ad rerum causam, sicut ad negotium sæculorum respiciunt, et qui in cælo sunt, et qui in terra, et qui in inferno habitant, et qui nos præcesserunt, et nos qui sumus, et qui sequuntur, et nati natorum, et qui nascuntur ab illis : illi, qui in cælo sunt, ut restaurentur ; et qui in inferno, ut eripiantur ; et qui præcesserunt, ut prophetæ fideles inveniantur ; et qui sequuntur, ut glorificentur. »

Quod præcipue locum modo obtinet, cum B. Virgo super choros Angelorum exaltata regnat : quia magis nunc, quam cum apud nos vivebat in terra, nostram agnoscit miseriam, ut D. Bonaventura, in Speculo Virginis, c. 8. post medium, in hæc verba dixit : « Magna enim erga miseros fuit misericordia Mariæ adhuc exulantis in mundo : sed multo major erga miseros est misericordia ejus jam regnantis in cælo : quia magis nunc videt innumerabilem hominum miseriam. Unde pro splendore prioris misericordiæ fuit Maria pulchra ut luna, pro splendore vero posterioris misericordiæ, est electa ut sol : nam quemadmodum sol lunam superat magnitudine, sic priorem Mariæ misericordiam superat magnitudo posterioris. Quis est, super quem sol non luceat ? Quis est, super quem Mariæ misericordia non resplendeat ? Nam

Bona omnia
veniunt
omnibus
invocantibus
Mariam.

Maria in cælo
auxiliatur
magis, quam
degens in
terra.

quemadmodum sol oritur super bonos et malos indifferenter, sic Maria petita non discutit merita, sed omnibus se exorabilem, omnibus clementissimam præbet. » Et Andreas Cretensis Hierosolymit. serm. de Assumptione, eodem intentu sic Virginem in coelos euntem alloquitur : « Abi in pace, sacratissima Virgo, et placea Dominum pro communi figmento ; nam quamdiu versaberis in terra, te habuit parva terræ portio : ex quo tamen translata es e terra, te universus mundus continet commune propitiatorium. O vitæ suppeditatrix, et vita viventium, et causa vitæ ! »

ariæ devo-
tio est si-
gnum vitæ
spiritualis,
immo et
redestina-
onis : aver-
tio vero est
ignum re-
robationis.

Ex quibus facile colligemus veram et piam erga B. Virginem devotionem, et suarum virtutum imitationem ; signum esse vitæ spiritualis in nobis, sicut respiratio vitam indicat corporalem. Sic doctor gravissimus relatus a Patre Canisio, lib. V. de Virgine, c. XVII. « Quomodo corpus nostrum vitalis signum habet operationis, ita etiam sanctissimum tuum nomen, Maria, quod in ore servorum tuorum versatur assidue in omni tempore, loco, et modo, non solum lætitiæ et auxilii est signum, sed ea etiam procurat et conciliat ; » ut in l. I. tract. XI. diximus, et ut clarius modo dicamus signum esse æternæ prædestinationis. Quod satis tota universalis Ecclesia insinuare videtur, applicans B. Virgini loquenti illud Eccli. XXIV. v. 12. et 13. *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo, et dixit mihi : In Jacob inhabitata, et in Israël hæreditare, et in electis meis mitte radices.* Quod in eodem loco, v. 15. et 16. se adimplere B. Virgo testatur dicens : *Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Hierusalem potestas mea, et radicavi in populo honorificato, et in parte Dei mei hæreditas illius, et in plenitudine Sanctorum detentio mea.* Et concludit Proverb. VIII. v. 35. et 36. *Qui me invenerit, inveniet vitam, et hauriet salutem a Domino : qui autem in me peccaverit lædet animam suam. Omnes, qui me oderunt, diligunt mortem.* Et D. Bonaventura, t. II. opus. de Psalterio B. Virginis, his verbis hoc affirmat : « Qui digne coluerit illam, iustificabitur : qui autem neglexerit illam, morietur in peccatis suis. » Et B. martyr Ignatius : « Impossibile est aliquem salvari peccatorem, nisi per tuum, o Virgo, auxilium, et favorem : quia quos non salvat Dei iustitia, salvat sua intercessione Mariæ misericordia infinita. » Et D. Bernardus, in serm. super Missus est : « Sicut a te despectus et aversus

necesse est quod pereat, sic ad te reversus et a te respectus impossibile est quod pereat. Filioli, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia, hæc tota ratio spei meæ. » Unde sibi peccator hoc indicium, ac iræ divinæ placationis signum habere poterit, cum ad B. Virginis devotionem cor suum pulsari et moveri senserit. Quod non obscure in rege Assuero delineatum invenimus : ille enim tactu virgæ aureæ, quam manu tenebat, delicti pœnam remittebat, ut habetur Esther v. in regina Esther, v. 2. *Cumque vidisset reginam Esther stantem, placuit oculis ejus, et extendens contra eam virgam auream, quam tenebat manu. et cap. IV. v. 11. Absque ulla cunctatione statim interficiatur, nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementiæ, atque ita possit vivere.* Virga hæc B. Virginem virgam vigilantem, et virgam de radice Jesse, regiæ prolis David egressam designabat, de qua Isaïa XI. *Egredietur virga de radice Jesse*, etc. et Jerem. I. et sic de ea dicitur Proverb. XXIII. v. 13. *Si percusseris eum virga, non morietur.* Idque Christus se facturum promittit, Isa. XI. *Percutiet terram virga oris sui*, id est, Virginis devotione. Prætores Romani in signum liberationis a servitute virga caput servi tangebant, qui statim efficiebatur liber, ut habetur in l. 2. c. si adversus libertatem ; sic etiam media Virginis devotione, a Christo Domino peccator a dæmonis servitute liberabitur. Quid enim Christus matri negabit ? quandoquidem rex Salomon matri suæ dixit : *Pete, mater mea : neque enim fas est, ut avertam faciem meam a te*, III. Reg. II. v. 20.

Quod si contra hoc objicias, peccatores multos affectos fuisse B. Virgini ; respondet optime P. Osorius, tom. IV. variarum conc. ser. de Virginis Rosarió, §. Sed objicies, dicens in hæc verba : « Ideo forte penitus non pereunt, et hac esca Deus ad se trahit, et a peccatis sæpe liberat, sicut qui disrupta navi, tabula se servat incolumem, vel qui in puteum cadit, et fune misso inde liberatur. » Hinc Deus B. Catharinæ Senensi ; fract. IV. dialogorum, cap. 139. dixit : « Mariæ Unigeniti mei genitrici gloriose concessum est a bonitate mea propter incarnati Verbi reverentiam, quod quicumque justus vel peccator, qui recurrit ad eam cum devota reverentia, nullo modo devorabitur ab infernali dæmonio : nam ipsa est a me velut esca dulcissima collocata et electa pro capiendis hominibus ; et animabus, præcipue peccato-

rum. » De quo in lib. I. tract. II. diximus. Quod idem P. Osorius confirmat auctoritate desumpta ex III. lib. Reg. cap. II. v. 26. ubi rex Salomon dixit Abiathar sacerdoti, qui fuerat socius tyrannidis Adoniæ, et consequenter obnoxius crimini tyrannidis et proditiōis contra regem : *Equidem vir mortis es, sed hodie te non interficiam : quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo.* subdens : « Ita multi in inferno jam essent trusi, nisi hanc portassent arcam in corde suo, nisi in hunc locum sacrum se recipe- rent, qui eis est immunitatis causa, ut olim civitas refugii, et hodie templum. » A quo nemo, vel maxime criminosus, extrahi potest, ut hujus III. libri tractat. I. probavi- mus.

Arcam autem Domini portare, est affectuo- sam B. Virginis devotionem semper in corde et præ oculis habere. Nam arca illa Testa- menti sanctissimæ Virginis figuram gerebat, secundum D. Ambrosium, ser. 81. et P. Ca- nisium, lib. IV. de Virgine, cap. XIX. prope finem, in hæc verba : « Arca fœderis intrin- secus portabat Testamenti tabulas; Maria autem ipsius Testamenti gestabat hæredem : illa intra semet, legem; hæc Evangelium re- tinebat : illa Dei vocem habebat; hæc Ver- bum : arca intus forisque auri nitore radia- bat; sancta Maria intus forisque virginitatis splendore fulgebat : illa terreno ornabatur auro; ista cœlesti. » O utinam aliquis per inspirationem internam, vel semel tantum mereretur vocem quasi auræ lenis audire : « Mortem quidem merebaris, sed quia por- tasti arcam fœderis coram patre meo David, non morieris. » Absque dubio in quacumque tribulatione confortatus cum maxima conso- latione repeteret illud Psalm. CXVIII. v. 49. *Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti. Hæc me consolata est in humili- tate mea : quia eloquium tuum vivificabit me.* « Est enim B. Virgo, inquit Bustus, III. p. ser. VI. consider. 4. et p. IX. serm. II. assi- milatione 10. figurata per illum arcum, de quo dicitur Gen. IX. v. 12. *Dixit Deus : Hoc est signum fœderis, quod do inter me et vos in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus, et erit signum fœderis inter me, et inter terram,* etc. Ipsa profecto B. Virgo est arcus fœderis sempiterni positus in nubibus cœli, ne interficiatur omnis caro : nam ipsa illum nobis genuit, qui fecit utraque unum, *faciens pacem, ut reconciliet ambos in uno cor- pore,* ad Ephes. II. De ipsa ergo benedicta

Virgine dicere possumus illud Eccli. I. *Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ*; et illud Ezech. I. *Quasi arcus cum fuerit in nube in die phiviæ.* »

Quapropter, o homo, præcipue peccator, *vide arcum, et benedic eum, qui fecit illum,* Eccli. XLIII. v. 12. Et si criminum immani- tate turbatus, si conscientia fœditate con- fusus, si iudicii horrore perterritus, si bara- thro desperationis absorptus es, cœlestis iste arcus Maria non recedat a corde, non rece- dat ab ore : est enim B. Virgo peccatoribus pulchra ut luna, Cant. VI. v. 9. Quem locum eodem intentu D. Innocentius III. serm. 2. de Assumptione, sic explicat : « Luna lucet in nocte. Qui ergo jacet in nocte culpæ, respiciat lunam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus ad compunctionem illu- stret. Quis enim de nocte invocabit eam, et non est auditus ab ipsa? est enim mater di- lectionis, et sanctæ spei. » Ab ea enixe et humiliter quotidie pete, et impetrare satage, ut tibi sit viventi pia mater, ut devotissimus Dionysius Carthus. opus. de vita solitarii, ad finem, facere solebat, his verbis : « O dele- ctabilissima, felicissimaque Maria, me, quæ- so, in universis maternaliter, atque piissime præveni, posside, conserva. » Et in pericu- loso præcipue mortis articulo cum D. Bona- ventura, tom. II. in Psalt. Virg. et D. Ber- nardo, ser. 2. de Adventu, ita eam alloquen- tibus : « Gratosus tuus vultus, B. Virgo, mihi appareat in extremis, formositas faciei tuæ lætificet spiritum meum egredientem, ut per te nos suscipiat, qui per te datus est nobis, ut eodem alveo ad largiorem gratiæ gratia redeat, quo influxit. » Et tandem con- cludamus cum D. Germano Constantinop. in encomio de Virginis zona, sic omnia hæc complectente : « Non est re vera finis, o Vir- go, tuæ magnitudinis : non est satietas tuæ defensionis : non est numerus tuorum bene- ficiorum. Nullus enim est, qui salvus fiat, nisi per te : nullus est, qui liberetur a ma- lis, nisi per te, o piissima, o purissima. Nemo est, cui donum concedatur, nisi per te, o castissima. Quis post tuum Filium ita gene- ris humani curam gerit? Quis ita nos defen- dit in nostris afflictionibus? Quis tam cito præveniens ab irruentibus liberat tentatio- nibus? Quis in supplicationibus adeo pugnat pro peccatoribus? Tu cum habeas maternam apud Filium tuum fiduciam et potentiam, nos, qui sumus condemnati, et non audemus in- tueri cœli altitudinem, tuis interpellationibus

Omnes, sed præcipue peccatores, Virginem invocant in vita, et in articulo mor- tis.

et intercessionibus, Deo nos efficis familiares, das salutem, et ab æterno liberas supplicio. Quam ob rem merito is, qui affligitur, ad te confugit; qui injuria afficitur, ad te accurrit; qui est rebus asperis et adversis implicatus tuum invocat auxilium, cum tuum patrocinium majus sit, quam ut intelligentia comprehendi possit. Sola tui nominis invocatione tutos atque incolumes nos servas, et implorantes te homines ab omni necessitate opportune liberas. »

ria mater
stra dolo-
us nos pe-
rit in pas-
sione Filii,
bus caruit
partu Chri-
stus sui.

Tertia conclusio. B. Virgo non solum adoptione, et aliis multis titulis et rationibus est mater nostra, ut in conclusione 2. præcedenti late probatum reliquimus; sed præcipue et peculiariter, quia in passione Filii incomparabilibus ut parturientis doloribus nos peperit, et omnium effecta est mater. Quod Rupertus, lib. XIII. in Joannem, cap. 19. his verbis luculenter probavit: « Non enim habuit hæc mulier hanc pœnam, ut in dolore pareret, Gen. III. v. 16. *In dolore paries filios*; sicut cæteræ matres, quando infans sibi natus est; sed nunc dolet, et cruciatur, et tristitiam habet: quia venit hora ejus, illa videlicet hora, propter quam de Spiritu sancto concepit, propter quam gravida facta, propter quam completi sunt dies ut pareret, propter quam omnino de utero ejus Deus homo factus est. Proinde quia ibi dolores ut parturientis, in passione Unigeniti omnium nostrum salutem B. Virgo peperit, plane omnium nostrum mater est. » Quis obsecro vel cogitare sufficiat dolores ut parturientis, quos in passione Filii passa est Virgo? D. Bonaventura, in opusculo de Passione Christi, sic ait: « Stabat juxta crucem Maria mater Jesu, immo in cruce Virgo cum Filio cruciaris: ibi enim crucifixus est tecum; hoc solum restat, quod ipse in corpore, tu vero in corde es passa, necnon singula vulnera per corpus ejus dispersa in tuo corde generaliter sunt unita: quia nempe tuam ipsius animam gladius pertransivit. » Et D. Hieronymus, super eadem verba: *Stabat juxta crucem Maria mater Jesu*, ita inquit: « Quot læsiones in corpore Christi, tot vulnera in corde matris: quot spinæ pungentes, tot clavi perforantes: quot ictus carnem rumpentes, tot sagittæ per oculos intrantes, et tot cor et animam Mariæ Virginis vulnerantes, ut ipsa dicat: *Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus*. Non incongrue hac ratione convenit B. Virgini, teste Busto, III. p. ser. 3. de 1. excellentia, illud, Isa LXVI.

v. 8. *Quis audivit unquam tale, et quis vidit huic simile? Numquid parturiet terra in die una? aut parietur gens simul?* Constat enim, quod non quærit de terra secundum litteram: quia stulta esset quæstio; ergo intelligitur de terra secundum figuram, scilicet de B. Virgine, quæ terra, quæ dedit fructum suum, appellatur: ipsa enim simul peperit omnem gentem, modo prædicto; immo etiam omnis creaturæ mater dicitur: quia quidquid est causa causæ, est causa causati, ut ait Philosophus, lib. de causis; sed Virgo Maria fuit origo, et causa productiva Christi Filii Dei, qui, in quantum Deus, causa est et origo omnium creaturarum, juxta illud Deuter. XXXII. *Ipse enim est pater tuus, qui possedit, et fecit, et creavit te*; ergo ipsa mater Dei est mater omnium creaturarum.

Quarta conclusio. Quotidie B. Virgo efficitur mater nostra: quia per ipsam concipitur Christus adhuc et paritur in mentibus humanis inter exterarum gentes in Ecclesia nostra, ut optime Thomas Bozius Eugub. lib. IX. de signis Ecclesiæ, cap. VI. signo 36. « Atque huc, inquit ille, spectant duæ, ut vocant, pulcherrimæ ad rem nostram figuræ. Prima est Evæ ipsius et Adami, quibus dictum: *Crescite, et multiplicamini, et replete terram*. Genes. I. v. 28. Eva nova B. Virgo est, quæ signat matrem viventium, quod nimirum ex virtute Christi, Maria potissimum det vitam cœlestem generi humano, per eam crescamus in fide, multiplicemur in charitate, cœlumque repleamus. » Et paulo inferius n. 8. explicans illud Apoc. XII. *Mulier amicta sole*, etc. sic ait: « Hanc mulierem esse Virginem Mariam, quæ Dei dono Christum peperit, et meritis Christi Christum parit quotidie interventu precum suarum in mentibus humanis, volunt Epiphanius, lib. adversus Antidicomarianos, Aretas in illum locum, Augustinus, lib. de Symbolo ad catechumenos, cap. 1. Bernardus, ser. incipiente: Signum magnum apparuit, etc. »

Quinta conclusio. Qua ratione B. Joseph verus est B. Deiparæ et matris nostræ spon- sus, et verus, generatione naturali excepta, in omnibus Christi pater, ut in hoc tractatu et præcedenti probavimus; est etiam, et a nobis appellari potest et debet, omnium fidelium pater: licet enim essentialiter, cum omni complemento, proprietate, et perfectione pater sit omnium nostrum Deus, Malach. II. v. 10. quo sensu Christus Dominus Matth. XXIII. dixit: *Patrem nolite vocare vo-*

Maria quoti-
die ut mater
nos Christo
parit.

Joseph mul-
tis titulis pa-
ter omnium
nominatur
per deriva-
tionem a
divina
paternitate.

bis super terram, unus est enim Pater vester, qui in cælis est; et D. Paulus ad Ephes. III. *Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in cælis, et in terra nominatur;* ex qua divina paternitate fit extensio, et communicatio hominibus, qui naturali generatione filiorum suorum patres et parentes appellantur, et sic ipse Deus præcipit Exo. XX. *Honora patrem tuum, et matrem tuam;* extenditur etiam ad homines, qui cum proximis suis in necessitate constitutis misericordiam exercent, ut habetur Eccl. IV. V. 10. *Esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum.* Quod de se ipso S. testatur Job, cap. XXXIX. V. 16. *Pater eram pauperum;* magister etiam respectu discipuli quem docet, pater jure nominatur. « Et quicumque inducit aliquem ad aliquem actum vitæ, puta ad bene operandum, intelligendum, volendum, amandum, pater ejus dici potest, dicente Paulo I. Cor. IV. *Nam si decem milia pædagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres: nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui.* Cum ergo inter Angelos unus alterum illuminet, perficiat, et purget, manifestum est quod unus Angelus est pater alterius, sicut magister est pater discipuli; » ut docet S. Thomas, super Paulum ad Ephes. III. lect. 4. in medio. Multi etiam aliis rationibus, ut senes, magistratus et tutores, legitime patres appellantur, ut in tractatu præcedenti probavimus.

Sanctus autem noster Joseph, ut sit verus Christi pater in sensu dicto, omnes paternitatis titulos, qui dispersi sunt et in aliis reperiri possunt, in se continet, ut in tract. VIII. præced. vidimus. Unde præstantiori jure et ratione, quam Elisæus post Eliam, possumus fideles omnes post Josephum nostrum clamare: *Pater mi, pater mi, currus Israël, et auriga ejus*, IV. Reg. II. V. 12. *Pater mi*, quia pater Christi Domini mei, Salvatoris mei; *currus Israël*: quia eum infantem factus currus gestabas in brachiis summa cum delectatione, ut tam pie quam vere meditatur Isolanus, II. p. cap. 13. et 15. in hunc modum: « O quoties Joseph infantem Jesum brachiis gestabat ejus amore languens! O quoties jam loquenti Jesu, et rationem ostendenti dixit Joseph: Quid a me petis, o fili mi, o Deus immortalis? Annue, jube, impera: quia quem patrem putari mandas, servum tuum se esse gestit, et gloriatur. O dulce solatium, o fons amoris, liquēfacta est

in te anima mea, præ tui amoris dulcedine! O quoties infantem exosculans, quam dulcissime aiebat: o felicia oscula, quæ humani generis sancti patres per tot et tanta sæcula exoptarunt! Hic est enim, cujus oscula optantur a canticis exordientibus: *Osculetur me osculo oris sui.* Cant. I. V. 1. Nonnunquam Joseph divinum infantem considerabat, et præ gaudio eliquescens dicebat: *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis; collum tuum sicut monilia: ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus.* Cant. I. *Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex millibus. Caput tuum aurum optimum. Oculi tui sicut columbæ super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, et resident juxta fluentia plenissima. Genæ tuæ sicut aureolæ aromatum, labia tua lilia distillantia myrrham primam. Manus tuæ tornatiles plenæ hyacinthis, venter tuus eburneus distinctus sapphiris,* Cant. V. V. 12. 13. 14. et cum infans Jesus ore proferre verba cæpit, aiebat Joseph: Vox dilecti mei quam suavis et decora. Vox hæc illius est, de quo scribitur: *Semel loquitur Deus, et amplius non repetit illud,* Job. XXXIII. V. 14. En repetit decies, et amplius. » Et concludit: « Certe si vitam omnem per multa annorum curricula, quam Joseph attentissime animadvertit, in Christi infantia, pueritia, et adolescentia, ac juventute prosequi voluero, consurgat caput in volumen grande, necesse est. Quis, quæso, Joseph exarsisse non crederet, cum Jesum contingebat, gestabat, et brachiis suis portabat eum, qui ignis venerat ignem mittere in terram, volens ut ardeat? Quapropter contemplantis animi ardentissimæ flammæ isthæc in lucem prodendæ relinquo. » Diximus de hoc in hujus III. libri tract. IV.

Quod si a piissimo Josepho patre, et currus Israël infantem Jesum in brachiis gestante humillime petas: Pater mi, currus Israël, quid agis? quid dicis? continuo ipse, sub ejus lingua mel et lac semper inveniuntur, dulciter respondebit: *Ego quasi nutritius Ephraim portabam eos,* Osee XI. V. 3. O Deus bone, quis cogitare sufficit, quoties in itineribus et solitudine amantissimus hic pater, et currus Israël Dei puerum Jesum bajulans ab eo utraque dextera et sinistra manu complectebatur, quoties agnus ille cœlestis a collo usque ad pectus pendebat, supremum equitem, ac commendatarium majorem del Tuson eum creans? O quoties B. Virginem suis sublevans brachiis super jumentum sedere, et apte componere charitate maxima,

Joseph fuit
currus Chri-
sti, et porta-
bat eum in
brachiis
summa sua-
vitate, et
etiam fuit
ejus auriga
et gubernator.

et incredibili humilitate curabat! O optima scala Joseph, per quam non solum Angeli ascendunt et descendunt, sicut per scalam Jacob, per frequentes revelationes! *Joseph, noli timere accipere Mariam; Joseph, suscipe puerum et matrem ejus, et fuge*, Matth. I. et II. Præstantior scala quam altera Jacob, Gen. XXVIII. v. 12, 13, et 14, sed et ipse Dominus, et Creator Angelorum Christus, sed ipsa etiam Angelorum Domina, cæli terræque Imperatrix et Regina Maria, qui videntes puritatem, et officiosissimam charitatem Josephi, absque dubio dicebant: *Non est hic aliud, nisi domus Dei, et porta cæli*, Gen. XXVIII. v. 17. Vere quidem quasi nutritius Ephraim portabat eos, se in omnibus Virginis Deiparæ solatium, et pueri Jesu verum nutritium ostendens, Non quippe incongrue accommodare possumus nostro sanctissimo Josepho Jesum infantem suis brachiis, et super humeros suos portanti illud Isaia IX. v. 6. *Factus est principatus ejus super humerum ejus*.

Nec minus profecto clamare possumus, quia auriga ejus: *Pater mi, pater mi, currus Israël, et auriga ejus*; nam sicut currus a cursu dictus, ita auriga proprie dicitur, qui currum agit et dirigit, ut S. Isidorus docet, lib. XVIII. Etymolog. c. 33, et 35. B. Joseph non solum Christi pater, quia currus ejus, ut modò vidimus, sed etiam præstantiori jure pater, quia auriga: fuit enim ab æterno Patre dominus domus suæ, et princeps omnis possessionissuæ constitutus, et ideo ad suum munus debite adimplendum, et in exterioribus puerum Jesum et Deiparam gubernandum, ei, ut superiori, revelationes a Deo fiebant, ut in tract. VIII. præcedenti hujus lib. III. probavimus: si enim rex Pharaos Josepho patriarchæ, qui, ut sæpius diximus, nostri erat typus et figura, quia circumvit regiones Ægypti, et collegit et servavit triticum, ne fame gens illa periret, dixit Gen. XLII. v. 40. cum sequentibus: *Tu eris super domum meam, et ad tui oris imperium cunctus populus obediens; uno tantum regni solio te præcedam. Omnes coram te genuflectent, absque tuo imperio non movebit quispiam manum, aut pedem*, quanto præstantius hæc, et alia multo majora Deum omnipotentem nostro dixisse, et concessisse Josepho credendum est, qui panem vivum de cælo servavit sibi et toti mundo? Merito certe in oratione secreta Missæ S. Joseph, teste Isolano, in fine libri de S. Josepho, olim sic deprecabatur Eccle-

sia: « Hostias tibi, Domine, in honorem S. Joseph dicatas benignus suscipe, qui totius mundi hostiam veram enutrivit Dominum nostrum Jesum Christum, » Quod unico solo verbo manifeste constabit. Pharaos enim præcedentiam in regni solio sibi reservavit: *Uno tantum regni solio te præcedam*; Pater autem æternus Filium sibi coæternum hominem factum nostro subiecit Josepho: *Et erat subditus illis*; de quo in tract. VIII. præcedenti ex professo egimus.

Quod si B. Joseph pater et auriga est Christi Domini Filii unigeniti sanctissimæ Virginis matris nostræ, ut jam probavimus, quis dubitare poterit, omnium nostrum esse currum, aurigam, et patrem, et posse nos ad eum etiam clamare: *Pater mi, pater mi, currus Israël, et auriga ejus*? Nam si alter Joseph patriarcha publica præconis voce, pater totius Ægypti tenerrimus fuit appellatus: « Exclamavit præco ante eum, Abrech, id est, patrem tenerum; Ab, quippe dicitur pater, Rech, delicatus, sive tenerrimus, significans Scriptura, quod juxta prudentiam quidem pater omnium fuerit, » ut ex lectione Symmachi, et S. Hieronymi in tract. VIII. præced. adduximus. Quod totum brevi verborum compendio ipsemet Joseph sic fratribus suis declaravit: *Fecit me Deus quasi patrem Pharaonis, ac principem in universa terra Ægypti*; Genes. XLV. v. 8. Quanto ergo majori ratione, quanto præstantiori fundamento pater omnium merebitur appellari noster sanctissimus Joseph, qui longe majora et excellentiora Christo Domino ministeria, et universo orbi contulit beneficia? Cum ergo pater sit Christi Domini, ut in tract. VIII. per totum, luculenter probavimus, et Christus sit frater noster ex utroque latere conjunctus, ut in sequenti 6. conclusione probabimus, luce meridiana clarius, Josephum esse omnium fidelium patrem, apparebit.

Et confirmatur: quia B. Virgo Deipara est vera Dei Mater, et consequenter omnium viventium mater, ut in tract. VII. et in tract. VIII. et in hoc præsentis IX. resolvimus. Cujus maternitatis ratione ei a Patriarchis, Prophetis, et Evangelistis quamplurimæ benedictiones divinitus sunt impertitæ, ut sæpius vidimus, quarum benedictionum noster Joseph, tum quia verus Virginis maritus, tum quia, excepta generatione naturali, in omnibus aliis verus Christi pater, effectus fuit particeps; ergo sicut B. Virgo est mater nostra, ad ejus similitudinem proportiona-

Joseph omnium nostrum pater, currus, auriga, et gubernator est tenerrimus.

Joseph particeps fuit benedictionum vulvæ et uberi Mariæ.

liter erit Joseph noster pater. Et ad nostrum præsens propositum ingentes benedictiones Deiparæ ventri et uberibus datæ sunt, et a Gabriele archangelo in Annuntiatione: *Ecce concipies in utero, et paries filium*; Luc. I. v. 31. et ab Elizabeth in Visitatione: *Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui*, Luc. I. v. 42. et a muliere illa de turba exclamante: *Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti*, Luc. XI. v. 27. In his singulariter ventris et uberum benedictionibus sanctus communicavit Joseph, ut non obscure adumbratum fuit in benedictione a Jacob Patriarcha filio suo Joseph, nostri figura, his verbis concessa: *Omnipotens benedicet tibi benedictionibus uberum et vulvæ*, Gen. XLIX. v. 25. et 32. Qui locus quamvis primario de B. Virgine sit intelligendus, secundum Glossam interl. ibidem, et secundum D. Isidorum in Genes. c. XII. in hæc verba: « Benedictionibus uberum Mariæ, quæ vere benedicta erat: quia eadem S. Virgo de se Domino potum lactis immulsit, unde illa mulier in Evangelio ait: *Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti*; et etiam hic benedicitur vulva ejusdem matris, illa utique virginalis, quæ nobis Christum edidit, de qua Pater per Jerem. dicit: *Priusquam te formarem in utero, novi te, et antequam exires de vulva, sanctificavi te.* » Et optime P. Barradas, tom. I. Concor. lib. VII. cap. 7. ad fin. §. addamus, sic dicens: « Hanc benedictionem uberum et vulvæ, quis fando explicare poterit? quis benedictionem illam, ut par est, extollet, quam Deus in vulvam, id est, uterum, uberaque Virginis contulit, ut verum Christum gestaret, et ubera lactarent? » Tamen secundario benedictio illa competit nostro Josepho, cujus, ratione matrimonii, et corpus et venter, et ubera ipsius B. Virginis erant, et ad eum pertinebant. Qua ratione in tract. VIII. præced. probavimus, B. Josephum fuisse Christi patrem: quia fons in hortosuo, et thesaurus Christus Dominus in agro suo fuit inventus. Et ideo Angelus in tribulatione dixit ei: *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est; exurgens autem Joseph a somno, fecit sicut præcepit ei Angelus Domini, et accepit conjugem suam*: Matth. I. v. 20. et 24. Benedictio in divina Scriptura significat donum gratuitum, ut late P. Joannes Ferdinandus, verbo, benedicere. Si ergo verbum divinum in utero virginali existens, et ad

ubera ejus se sustentans, sine mensura dona, privilegia et prærogativas Virgini concedebat, et in his particeps erat Joseph, quis hoc vel angelicus intellectus audebit, vel poterit, non solum attingere et assequi, sed nec aliquo modo cogitare? Ergo sicut B. Virgo, quia mater Christi est mater nostra, suo modo erit etiam similiter Joseph. Quod Deipara ipsa Virgo sanctissima satis insinuavit, immo et ostendere voluit dicens filio suo inter doctores in templo reperto: *Pater tuus, et ego dolentes quærebat* Luc. II. Et Christus Dominus in sua responsione: *Quid est quod me quærebatis*, etc. « Hac responsione, ait Isolanus, II. part. cap. XIV. §. Quintum genus, Josephum et Virginem communi parentis dignitate Jesus veneratur. *Et quid est*, inquit, *quod me quærebatis*, o pater meus et mater mea? Hic locus est singularis, ubi Christum semper parentis nomine persecutum fuisse S. Josephum suspicamus. At morem hunc loquendi Christi expressius innuit Virgo B. cum ait: *Ecce pater tuus et ego*, etc. Illa virum Joseph vocabat; Jesus vero patrem. Conjugis nomen familiare Virgini erat: Christo vero parentis vox assidua. Quare familiaris elocutionis Christi consuetudinem Virgo secuta dixit: *Ecce pater tuus, et ego dolentes quærebat* me te.

Et universalius hoc idem comprobatur in benedictione illi Josepho patriarchæ præstita, Deuter. XXXIII. *Benedictio illius, qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph.* « Cum ergo ille, ait P. Osorius, ser. 1. de S. Joseph, longe post principium, hujus figura benediceretur a Moyse modo dicto, manifeste benedictio rubi in Mariam descendit: illa enim rubus incombusta est facta mater et virgo. Dicitur vero descendere in caput Joseph: quia licet ille officio sit caput, illa tamen gratia caput erat, ex hoc tamen manifeste colligitur gratia maxima Josephi: sicut enim colligitur maxima Mariæ gratia, ex hoc quod ut mater, erat Christo superior, et ideo inter eam et Christum maxima debuit esse similitudo, licet major gratia in Christo: sic summa debuit esse in Joseph gratia, ut caput Mariæ esset, et inter eos maxima tum similitudo, tum proportio esse debuit. » Ergo sicut benedictio omnipotentis Dei copiosissima descendit in rubum in B. Virginem, ut incombusta manens, et perpetuo virgo perseverans, esset Mater Dei et omnium, ut probavimus, descendit etiam in Josephum caput Mariæ, et Christi patrem putativum, ut esset

etiam omnium fidelium pater. Quod brevi sermone in illa benedictione : *Benedictio illius, qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph*, facile exprimitur et continetur, et sic merito cum invocare unusquisque fidelium potest, *Pater mi, pater mi, currus Israël, et auriga ejus.*

Sed præcipue hujus novæ Hispaniæ incolæ, qui eum in patrem et patronum hujus novi orbis universalem elegerunt, et peculiari devotione venerantur, et ejus intercessionem quamplurima a Deo beneficia consequuntur, quod conforme est his, quæ in tra. v. de honore in partibus occidentalibus sanctissimo Joseph exhibito et exhibendo, hujus lib. III. diximus. Possunt enim pro hoc ingenti beneficio gratias Deo cum S. David decantantes dicere illud Psalm. xv. v. 6. *Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hæreditas mea præclara est mihi.* Ubi S. Thomas : « Divites terram mensurant fune; Deuter. xxxiii. *Jacob funiculus hæreditatis ejus*; et ideo portio dicitur, quasi funiculus funis, id est, portio mea cedit mihi in rebus optimis: quia nihil melius ipso Deo; Jerem. 3. *Tribuam tibi terram desiderabilem præclaram hæreditatem.* Secundo ostendit, quod sit ea contentus : *etenim hæreditas mea præclara est mihi*, quasi dicat, non solum hæreditas mea in se præclara est; sed est ita præclara mihi, quod nullo modo mutarem eam; Psal. cxxx. *Hæc requies in sæculum sæculi: hic habitabo, quoniam elegeram.*

Et certe felix et præclara est electio B. Josephi in patrem, advocatum et patronum: quia, ut docet S. Thomas, 4. distinct. XLV. q. III. arti. 2. ad. 2. « Quibusdam sanctis datum est in aliquibus specialibus causis præcipue patrocinari, sicut S. Antonio ad ignem infernalem. » At vero sanctissimo nostro Josepho in omnibus causis, in omni necessitate et negotio, concessum est patrocinari, et omnes ad se pie confugientes defendere, fovere, et paternaliter amplecti, ut ex benedicta sanctimonialium ordinis montis Carmeli discalciatorum matre et fundatrice, ac sanctissimi Josephi devotissima Tharsia de Jesu, tradit doctissimus nostræ Societatis P. doctor Franciscus a Ribera, lib. I. vitæ illius, c. 15. et lib. IV. c. 13. et sic B. illa mater hujus universalis patrocinii experta filias suas hortabatur : « Quod licet quamplurimos alios sanctos patronos, et advocatos haberent, in particulari tamen devotioni et protectioni sanctissimi Josephi confiderent

inhærent; quia magna a Deo beneficia eum debite invocantibus, impetrantur. » Quod prius scriptum alii doctissimi et devotissimi reliquerunt, inter quos Busius, IV. part. ser. 12. his verbis : « Qui vult aliquid a Deo obtinere, accipiat B. Josephum pro advocato suo ante Virginem benedictam sponsam suam; et beatissimam Virginem, apud Filium Dominum nostrum Jesum Christum; et ipsum Dominum Jesum Christum, apud Patrem, et omnia impetrabit. » Non hoc aut illud, non unum aut alterum, sed omnia impetrabit. Et Isolanus, IV. p. cap. 8. « Gratissimum esse Deo non dubitamus, si quispiam votis S. imploraverit Joseph; quid enim Josepho negabit Filius Dei, qui totis charitatis visceribus illum semper dilexit? Cum ergo ad sanctum Joseph accedimus, ejus imploraturi suffragia, constanti teneamus fide, talia Deo immortalia vota fore gratissima, necnon et Reginæ Angelorum. » Vera profecto, pia et quotidiana experientia esse comprobatur consideratio illius S. Matris Tharsie de Jesu, quam in libro vitæ suæ c. VI. typis mandatam retinemus, et refert etiam P. Ribera loco citato, quæ in latinum conversa sic se habet : « Significare vult Deus omnibus patrocinium sanctissimi Josephi implorantibus, quod sicut ipse in hoc mundo vivens factus homo voluit subditus esse Josepho, et ejus obedire mandatis; ita etiam in cœlis ad dexteram Patris gloriosus existens, nihil ei pro nobis interpellanti negat, quinimmo libentissime omnia concedit. »

Quapropter supposita catholicæ fidei veritate de honore et invocatione Sanctorum jam cum Christo in æterna beatitudine regnantium, ut ex divina Scriptura, sacris conciliis, sanctis Ecclesiæ Patribus et doctoribus, et tandem ex sacrosancto Tridentino Concilio, session. XXII. cap. 3. et sess. XXVIII. in princip. manifeste constat, et tradunt latissime doctissimus Castro, lib. XIII. adversus hæreses, versic. Sancti; et Cardinalis Bellarminus, VII. controversia generali, lib. I. c. 15. usque ad 20. inclusive. Juvant enim sanctorum intercessionem et preces ad ipsam etiam prædestinationem, quoad effectus, consequendam, ut docuit S. Thomas, 1. p. q. XXIII. art. VIII. Et quia nobis necessaria est eorum intercessio, ut quod nostris meritis non valemus, ait passim Ecclesia, eorum patrocinio assequamur, hortatur nos Deus, Job. V. v. 1. *Voca, si est qui tibi respondeat,*

Invocatio et intercessio Sanctorum nobis necessaria est, sed præcipue S. Josephi.

Joseph felicitatem eligitorum patronum particularem et universalem; valet enim ad omnia negotia.

et ad aliquem sanctorum convertere. Ubi S. Thomas et Lyra : « Ad aliquem sanctum Dei hominem, deprecare unum de sanctis Angelis, ut intercedat pro te. » Et S. Basilii, in Liturgia, memoriam sanctorum faciens dicit : « Ut assiduas preces pro nobis tibi offerant, eoque memoriam illorum celebramus, ut quando nobis ipsi parum fidimus, memoria et legatione illorum protecti, per eos audeamus ad te accedere. » Et sanctus Eusebius, libro XIII. præparat. Evangel. cap. 7. « Vota sanctis facimus, quorum intercessionem apud Deum non parum juvari nos profitemur. » Obsecro itaque ego omnes fideles, et ab eis enixe et humiliter peto, ut amore, devotione et imitatione ad sanctissimum Christi patrem, nutritium, et beatissimæ Deiparæ sponsum dulcissimum convertantur, ad eum accedant et illuminabuntur, et mihi credant, nec mora quidem, funem sibi cecidisse in præclaris, ingenue fatebuntur.

Nec tantum B. Joseph nobis pater esse perhibetur, ut vidimus, sed simul etiam curus, ad nostras difficultates et necessitates sublevandas, et auriga pariter, ad nos in viam æternæ pacis dirigendos. *Joseph, accipe puerum et matrem ejus*, dixit ei Angelus, Mat. II. v. 13. 14. et 20. Ecce Joseph currum. *Qui consurgens accepit puerum, et matrem ejus nocte; et: Fuge in Ægyptum, et esto ibi usque dum dicam tibi; qui consurgens secessit in Ægyptum.* et iterum : *Venit in terram Israël.* et iterum : *Secessit in partes Galilææ, et veniens habitavit in civitate, quæ vocatur Nazareth.* Ecce Joseph aurigam et gubernatorem. Unde merito et integre clamare, et invocare eum possumus : *Pater mi, pater mi, currus Israël, et auriga ejus.* Qualiter autem B. Joseph omni hominum statui se currum præstet et aurigam, dicemus ex professo in tract. x. immediate sequenti.

Sexta conclusio. Ex eo quod Christus Dominus filius naturalis est B. Virginis, et ipsa est mater nostra, ut late jam probatum relinquimus, resultat manifeste, Christum Dominum esse fratrem nostrum, et non utcumque, sed ex utroque latere conjunctum, in quo homines super sanctos Angelos excellentiam habemus. Ita D. Bernardus, sermone de Annuntiatione : « Puto, inquit, quod me non potest spernere Christus : quia os de ossibus meis, et caro de carne mea. Nam major fraternitas est inter nos et Dominum, quam inter Dominum et Angelos. Nam fra-

ternitas Angelorum est ex parte patris tantum ratione creationis; inter nos vero et eum est fraternitas ex parte patris et matris, ex parte patris ratione creationis, ex parte matris ratione susceptæ humanitatis. » Et in idem P. Salmeron, tom. X. tract. XL. prope finem, sic ait : « Illud advertite, Christum non contentum nos fecisse æterni Patris sui filios, voluisse quoque alia ratione, quo nos sibi conjunctiores redderet, nobis esse propinquum, ut ex utraque parte tam patris quam matris essemus illius fratres. » Et P. Canisius, lib. III. de Virgine, cap. xv. in medio : « Præterea, inquit, ex Pauli testimonio ad Hebr. II. constat, quod Christus ob humanæ naturæ consortium credentes, et fratres, et pueros vocare non dedignetur : fratres quidem, quod cum illo ex matre singuli, si solum demas peccatum, communem habeant naturam humanam : pueros vero, quandoquidem sicut cæteri mortales a mulieribus procreati, sic et ipse natus ex femina, carni et sanguini communicavit. At quomodo fieri unquam posset, ut Christum vere fratrem haberemus, ipseque nos fratres agnosceret, nisi eandem ipse naturam acciperet; et susceptæ carnis dispensationem a matre mutaret? Ac toties quidem Scriptura veritatem hanc nobis commendat et comprobat, quoties redemptionis humanæ mysterium ad ipsum Christi sanguinem refert, et assumptæ carnis imbecillitates, uti famem, sitim, lassitudinem, dolorem, tristitiam, Filio hominis evidenter adscribit; » *Ut ipse merito sit primogenitus in multis fratribus*, ad Romanos VIII. v. 29.

Quod quidem nobis maximæ dignitatis, consolationis et confidentiæ esse debet : quia, ut ait ex D. Anselmo D. Bonaventura, in Soliloquiis : « Dic anima mea cum magna mentis fiducia : exultabo et lætabor : quia quidquid judicabitur de me, pendet ex sententia matris et fratris mei. » Ingentesque sine intermissione grates pro hoc incomparabili beneficio a nobis B. Virgini sunt reddendæ, quæ hunc, teste D. Bernardo, nobis fratrem dedit. Et D. Ambrosius, sermone de Annuntiatione : « Eia, charissimi, omnes nunc gaudeamus, nunc omnes gaudendo, dicamus : Benedictus frater, per quem Maria est nostra mater; et benedicta mater, per quam Christus est noster frater. » De quo supra in hoc tract. plura diximus : « Si ergo, secundum D. Isidor. IX. lib. Etymolog. cap. 6. frater dicitur, quod sit fere alter, vel

Christus frater noster est, utraque latere conjunctus.

Magna nobis consolatio et dignitas, quod Christus sit noster frater, et Maria mater.

fratres dicti, eo quod sint ex eodem fructu, id est, ex eodem semine nati; » quid excellentius, quid præclarius, quid desiderabilius et amabilius nobis contingere poterat, quam quod æterni Patris et B. Virginis Filius sit nobis primogenitus in multis fratribus? ut testatus est Paulus ad Rom. VIII. Quem locum sic S. Isidorus, lib. II. Differentiarum, n. 6. explicat : « Christus secundum divinitatis excellentiam unigenitus est a Patre juxta Evangelium Joan. I. *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre plenum gratiæ, et veritatis*; at vero secundum fraternam societatem primogenitus universæ creaturæ, juxta id, quod Apostolus ait : *Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus*. Est ergo unigenitus in substantia Deitatis, primogenitus in susceptione humanitatis. Primogenitus in gratia, unigenitus in natura. Primogenitus, juxta Apostolum, in multis fratribus, unigenitus tantum ex Deo solus. Inde est quod frater nuncupatur, et Dominus; frater, quia primogenitus; Dominus vero, quia unigenitus. »

Ex his, quæ hactenus probavimus, B. Virginem esse matrem nostram; sanctissimum Josephum nostrum etiam esse patrem; Christum quoque Dominum esse nobis conjunctum fratrem, magna nobis confidentia resultat, et paratur, ut a tantis et talibus intercessoribus magna dona et beneficia consequi possimus, ut in X. tract. sequenti sigillatim disseremus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS X.

De Christi Domini, B. Deiparæ et sanctissimi Josephi advocacy, intercessione et patrocinio.

Acturus de mediatione, intercessione, patrocinio et advocacy Christi Domini; B. Virginis Deiparæ, et sanctissimi Josephi pro omnibus fidelibus, decrevi aliqua in limine pro faciliiori intelligentia prælibare. Et primum, quid sit proprie mediator? Eum autem vocamus mediatorem, qui inter aliquos dissidentes, aut certe non conjunctos, medium se interponit, ut eos ad concordiam redigat, vel novo fœdere jungat, vel in aliquo pacto aut negotio consentientes efficiat: nam extrema uniuntur in medio. Quod variis modis fieri potest, scilicet rogando, intercedendo, conditiones seu leges amicitiae proponendo, ac denique satisfaciendo parti læsæ, et ipsam reconciliationem et amicitiam perficiendo. Et quamvis interdum nomen mediatoris usurpetur ad significandum substantiale medium, seu vinculum inter duas et extreme distantes substantias, quo modo dici potest Christus substantialis mediator Dei et hominum: quia in eo humana et divina natura substantialiter conjuncta sunt, ut D. Chrysostomus, hom. 7. in I. epistol. ad Timot. et D. Ambrosius, c. 2. exponentes illa Apostoli verba: *Unus Deus, unus mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus*; quoad nostrum spectat propositum, nomen mediatoris in propria significatione, non pro nomine substantiæ, sed muneris et officii assumemus, ut ex D. Thoma, 3. p. q. XXVI. art. 1. in corpore, tradunt ejus discipuli, præcipue P. Suarez, ibi in comment. et Card. Bellarminus, tom. I. lib. v. de Christo mediatore, cap. 1.

Quis dicatur
mediator
perfectus, et
quibus modis
possit aliquis
esse media-
tor.

Secundo, supponendum est cum Card. Bellarmino, tom. I. lib. v. de Christo mediatore, cap. 1. mediationem, quæ in opere con-

sistit, quatuor modis fieri posse. « Primo quidem discernendo, et judicando causam, quomodo arbitri dici possunt mediatores. Et hic primus modus tribuitur Christo a D. Ambrosio, super c. II. epist. 1. ad Timot. Dicit enim Ambrosius, Christum factum a Deo arbitrum judicase sic fieri posse pacem, si Deus primum ignosceret, et homo deinceps in Dei fide permaneret. Secundo referendo hinc inde pacta et conditiones utriusque partis, quomodo omnes internuntii dici possunt mediatores; et in hac significatione videtur accipiendum nomen mediatoris, cum Moyses dicit, Deut. v. *Ego medius, et sequester fui inter Deum et vos in illo tempore.* Et eodem modo dicitur ad Gal. III. *Lex data est per Angelos in manu mediatoris.* Et hic etiam modus Christo convenit, qui annuntiavit hominibus Dei voluntatem et leges. Et propterea dicitur Malach. III. *Angelus Testamenti;* et ad Hebr. IX. et XII. *Mediator novi Testamenti,* ubi Paulus alludit ad Moysen, qui fuit mediator Testamenti veteris. Tertio, orando et supplicando uni parti pro altera; et id quoque convenit Christo, qui ad Rom. VIII. dicitur interpellare pro nobis; et I. Joan. II. dicitur *Advocatus noster.* Quarto, solvendo, et satisfaciendo uni parti pro altera. Et hic modus mediationis propriissime convenit Christo, qui in tota Scriptura describitur ut hostia pro peccato; et ideo I. ad Timoth. II. postquam Apostolus dixerat: *Unus mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus:* mox addidit causam, dicens: *Qui dedit semetipsum redemptionem pro multis.* Et ideo etiam, ad Rom. VIII. et I. Joan. II. ubi Christus dicitur advocatus et interpellator apud Deum pro nobis: non dicitur unus advocatus, aut interpellator: quia etiam alii interpellant pro nobis. Nec solum ipse mediator fuit per modum arbitri, seu internuntii, sed etiam Moyses: at ipse solus pro nobis solvit, nosque proprio sanguine Deo reconciliavit. »

Tertio supponendum est cum D. Thoma, 3. p. q. XXVI. art. 1. ad 1. « Quod prophetae et sacerdotes veteris Testamenti dicti sunt mediatores inter Deum et homines dispositive et ministerialiter, in quantum scilicet prænuntiabant, et præfigurabant verum et perfectum Dei et hominum mediatorem. Sacerdotes vero novi Testamenti possunt dici mediatores Dei et hominum, in quantum sunt ministri veri mediatoris vice ipsius salutaria sacramenta hominibus exhibentes. » Citra Christi enim injuriam fieri putavit Pau-

lus, ut dicunt P. Canisius, lib. V. de Virgine, c. XII. post medium, et P. Valentia, tom. IV. disp. I. q. 22. puncto 3. per totum, quod Moysen inter Deum et hominem statuerit mediatorem. Et D. Basilius, et D. Cyrillus, lib. XII. Thesau. cap. 10. Apostolos et martyres mediatores agnoscunt, sicut et D. Bernardus, ser. 2. de S. Petro et Paulo, et ser. 2. de natali S. Victoris, eandem phrasim usurpat. Item Jerem. cap. XVIII. manifeste significat se re ipsa functum esse officio mediatoris aliquomodo dicens: *Recordare quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, et averterem indignationem tuam ab eis.* Idemque Apostolus de se, et de reliquis Apostolis profitetur et affirmat, II. Corint. V. *Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo reconciliamini Deo.* Quin vero ipsemet Apostolus, I. ad Timoth. II. in principio, cum jubet fideles pro omnibus orare hominibus, an non eos hoc ipso aliqua ratione vult mediatorum officio fungi? Et S. Jacobus in sua Canonica, cap. V. v. 16. *Orate pro invicem ut salvemini,* præcipit et hortatur. Et Paulus ad Roman. XV. *Obsecro vos, fratres, ut adjuvetis me in orationibus, ut liberer ab infidelibus.* Cum nullus catholicorum adeo desipiat, ut Sanctos aut Apostolos, nec etiam ipsam B. Virginem, ad hunc modum faciat mediatores, quemadmodum Christum, qui dedit in redemptionem se ipsum pro nobis, quique sit novi Testamenti Mediator, per cujus sanguinem sive quæ in terris, sive quæ in cælis sunt, reconciliantur, atque pacificantur. Quem demum proposuit Deus propitiatorem per fidem in ipsius sanguine: juxta distinctionem factam in secunda suppositione præcedenti, in quarto modo mediationis: negari tamen non debet, peculiare aliquas rationes ad efficaciam mediationis esse, et inveniri in B. Virgine Dei matre, et in sanctissimo Josepho putativo patre Christi Domini, ut in sequentibus conclusionibus hujus tractatus dicemus.

Quarto supponendum est quod, licet apud miseros mortales, et criminalium causarum judices denegetur delinquenti advocatus et patronus, propter immanitatem et atrocitatem criminis, ut voluerunt Hippolytus de Marsil. in repetitione c. de raptu virginum. num. 102. et plures alii quos refert et sequitur Petrus Rebuffus, in constitutiones regias Gallia, l. to. in proœm. Glossa v. v. 46. et doctor Didacus Perez, tom. I. lib. II. ordi-

Omnes sancti
ut interces-
sores invo-
candi.

Cuicumque
delinquenti,
etiam hære-
tico conce-
dendus est
advocatus.

nam regal. tit. 19. l. 1. §. Sed quaero. Octavo et peculiariter in crimine nefando sodomiae defendunt Baldus, in Auth. sed novo jure. C. de servis fugit. et Barbatius, consil. penultimo. col. 2. in fi. lib. 1. et Menochius, casu 286. num. 14. Quorum unicum fundamentum consistit in l. per omnes regiones. C. de defensoribus civitatum; ubi Imperator severe et juste decernens assignandos esse validissimos defensores contra feram latro-num et grassatorum audaciam et insaniam, ut delicta nec maneant impunita, neque coalescere permittantur, subinfert his verbis: «Removeantur patrocina, quæ favorem reis, et auxilium scelerosis impertiendo maturari scelera fecerunt.»

Sed certe si paulo attentius et maturius hæc legis verba considerassent, plane intellexissent nec verbum ullum formale, nec virtuale de denegando cuicumque delinquenti advocato, in ea lege contineri, nec posse colligi cum hoc ad defensionem jure naturali concessam, et nulli negandam pertineat. Unde opinionem illam tanquam omni jure et ratione destitutam rejiciunt tribunalia, ut tradit doctissimus, et in Academia Complutensi primarius juris canonici professor doctor Ignatius Lopez de Salzedo, in pract. crimi. canoni. cap. 86. §. Unde in tanti. Quæ ratione hæreticis etiam pertinacibus ab Inquisitoribus apostolicis advocatum pro sua defensione esse concedendum expresse statutum fuit in prima instructione Hispalensi, cap. 16. Immo cum Inquisitores non tantum ut judices, sed etiam ut patres procedant, hujusmodi reis etiam non petentibus solent advocatum adhibere, ut videre est apud Simancam, lib. de instit. Cathol. titul. 5. de Advocatis, num. 2. et apud fratrem Nicolaum Eymericum, ordinis Prædicatorum, et commentatorem ejus doctorem Franciscum Pegnam, 3. p. Direct. Inquisit. de defensionibus reorum, et comment. 28.

Lex ergo illa, Per omnes, non de advocatis in delictis etiam enormibus et gravissimis pro sua legitima defensione denegandis curavit; sed tantum, et juste quidem, remove-re intendit patrocina et intercessionem particulares, quæ, ut quotidiana experientia constat, libertatem in debita delinquentium punitione iudicibus impedire solet. Maxime cum hujusmodi intercessionem et preces a principibus, magnatibus, aut ab aliis, a quibus iudices ipsi in sua conservatione et promotione dependent, in quibus verificatur et

adimpletur illud Michææ vii. v. 3. *Princeps postulat, et judex in reddendo est.* Ubi D. Hieronymus, et Chaldaeus, et P. Ribera, num. 8. sic aiunt: «Princeps postulat, et judex dicit: Fac pro me, et retribuam tibi, id est, fave mihi, cum mihi opus fuerit, et reddam tibi nunc, quod vis, ut præstent sceleribus suis mutuum favorem.» Preces enim et blanditiæ principum, aut aliorum, quos non temere metuimus, vim quamdam jussus habent, et præcepti: justumque metum inducunt, ut voluit Glossa in l. unica. in verbo, pignora, C. si rector provinciae. Cui consonat quod vice proverbii in ore vulgi versatur, et citateadem Glos. in l. i. ff. quod jussu, scilicet: *Rogatio domini præceptum est.* In quam etiam sententiam hic versus est, licet incerti auctoris, tritissimus:

Est rogare ducum, species violenta jubendi.

De quo latissime cum plurimis doctoribus adductis agit Tiraquellus, de poenis temperandis. causa 35. per totam. Hos autem reorum validissimos patronos, et molestos intercessores, qui delinquentium Angeli custodes, melius tamen a prudentibus dæmones, et latronum acceptatores communiter appellantur, voluisse legem illam justissimam solum remove-re, ex ipsius verbis expressis manifesto constat, dum dicit: «Removeantur patrocina, quæ favorem reis, et auxilium scelerosis impertiendo maturari scelera fecerunt.» Unde merito in Societate nostra generaliter ordinatum est, ut hujusmodi intercessionem molestæ vitentur, ut in libello ordinationum, pag. 35. 36. et 37. Per hoc tamen negare non intendimus, quin pium et debitum pro delinquentibus, et in carcere detentis prudens officium, ut eorum poenæ temperentur et mitigentur, præstari possit. Quod laudabiliter fieri probat Tiraquellus, de poenis temperandis. causa 16. et 17.

Quamvis ergo apud homines ex illorum doctorum sententia denegetur advocatus in delictis atrocissimis, quinimo et appellatio, ut in l. constitutiones. ff. de appellationibus. tradit late Tiraquellus, de poenis temper. causa 49. n. 20. 21. et 22. adeo quod confessos in jure pro judicatis habere placuit Imperatori, in l. unica. C. de confessis; apud Deum vero longe aliter fit: nam peccator, quantumcumque gravissimus, si debite vivens poeniteat, ipsummet Christum advocatum apud Patrem habet, hortante Joan. I.

Particularia patrocina, præcipue principum et magnatum, a iudicibus sunt removenda; non tamen pia intercessio.

Canon. c. II. in principio : *Filioli, hæc seribo vobis, ut non peccetis, sed et si quis peccaverit, advocatum habebimus apud Patrem Jesum Christum justum*, etc. Ubi Beda : « Cum diceret advocatum nos habere apud Patrem Jesum Christum justum : justus siquidem advocatus injustas causas non suscipit, sed tunc justus nos defendet, si nunc nosmetipsos accusamus injustos. » Quicumque igitur peccata sua fuerit debite confessus, non pro judicato damnato, sed pro libere absoluto habebitur, et de iudice Christo suum advocatum efficiet, ut Cassiodorus super Psal. XXXI. *Beati, quorum remissæ*, etc. sic ait : « O ingeniosa simplicitas, et mille tergiversationibus cautior, manifestare delictum ; illis non iudex, sed advocatus est Christus, qui se propria confessione damnarunt. » Appellatio autem nulli unquam negatur a tribunali justitiæ, ad tribunal misericordiæ, juxta illud D. Jacob. c. II. v. 13. *Superexaltat autem misericordia iudicium*, ubi S. Thomas : « Nota, inquit, quod ex eo misericordia superexaltat iudicium, et major curia misericordiæ, quam justitiæ ; sicut a minori curia licitum est appellare ad majorem, ita a curia justitiæ ad curiam misericordiæ. » Et in particulari poterit peccator appellare a throno divinæ justitiæ ad B. Virginem, ipsius Dei thronum misericordiæ, ut probat Bustus, III. partē, serm. 3. et D. Bernardus, hom. 2. super Missus est : « Si criminum immanitate turbatus, si conscientie fœditate confusus, si iudicii horrore perterritus, si harathro desperationis absorptus es, Mariam cogita, Mariam invoca, non recedat a corde, non recedat ab ore : nam ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa propitia pervenis.

Quinto, supponendum est, multum fidelibus prodesse Sanctorum intercessionem, maxime in cœlo cum Christo regnantium, qui cum sint de sua salute securi, de nostra tamen sunt solliciti, et impetrant a Deo, quidquid postulant : quoniam id meruerunt in hac vita recte vivendo, ut etiam post hanc vitam a Domino exaudirentur, ut late probat Cardinal. Bellarminus, tom. I. lib. I. de Purgatorio. cap. 12. Ideoque ad eos tanquam opitulatores confugiendum est a fidelibus, ut docet D. Basilus, in oratione de quadraginta Martyribus, dicens : « Qui aliqua premitur angustia, ad hos confugiat : qui rursus lætatur, hos oret : ille ut a malis liberetur ; iste ut duret in rebus lætis. » Quod negari non potest, nisi negetur in primis Scriptura,

quæ, II. Mach. ultimo, testatur Jeremiam et Oniam defunctos orasse pro populo ; et Apoc. v. describuntur vigintiquatuor seniores in cœlo offerre incensum, quo Joannes ipse exponit significari orationes Sanctorum, de quo late agit Bellarminus, to. II. lib. II. de Missa, cap. 8.

Nam si verum est, quod apud jurisprudentes justa ratione recipitur, iudicem, maxime si supremus sit, posse pœnam temperare et imminuere propter amicitiam, quam habet cum eo qui pro delinquente intercedit, ut videtur probari in c. clerico. dist. 50. ibi : « Nos pro amore tuo permittimus, » etc. et in c. veniam. 35. q. 9. Et sic refert Ælianus, lib. I. histor. c. xxx. Ptolomæum regem amore Galatæ supplicantis pro quibusdam ad supplicium condemnatis, id ipsum remisisse. Sed melius in c. miror. 17. q. 4. ibi : « Posset præcui dubio intercessionis causa veniam promereri. » De quo Tiraquelus, de pœnis temper. causa 17. quanto magis apud Deum et misericordissimum Christum, qui pro ipsis delinquentibus advocatoris munus exercet, intercedentibus Beatis ejus amicissimis ?

Et quamvis Sanctorum intercessio juvet nimium, etiam ad prædestinationem pro effectibus consequendam, ut in tract. IX. præcedenti diximus ; non tamen ad ipsam præordinationem divinam, qua ab æterno quis prædestinatur, ut docuit S. Thomas, 1. p. q. XXIII. art. VIII. in corpore, et de veritate, quæst. VI. art. VI. Neque etiam juvat ad eruendos jam in inferno damnatos, quorum nulla est jam redemptio, de quo agit D. Thomas, in 4. dist. XLV. q. II. art. 2.

Neque obstat, si objicias imperatorem Trajanum per orationem D. Gregorii a pœnis damnatorum fuisse liberatum, ut refertur in ejus Legenda, lib. II. cap. 44. et testatur D. Damascenus, ser. de suffragiis mortuorum. Ergo Sanctorum intercessio efficaciam habet ad ipsam divinam prædestinationem pro actu, et ad existentes in inferno damnatorum ; quia respondetur cum D. Thoma, de veritate, q. VI. artic. VI. ad 4. et in 1. sententiarum, dist. XLIII. q. II. art. 2. quæstioncula 1. ad 5. animam Trajani non fuisse simpliciter in inferno finaliter deputatam, sed secundum præsentem justitiam propriorum meritorum : secundum autem superiorum causas, quibus prævidebatur ad vitam revocandus, erat de eo aliter disponendum : præsciebat enim Deus illum Sanctorum precibus

Sanctorum
intercessio
fidelibus
utilis, et
necessaria,
quia sunt Dei
amici.

a pœnis liberandum, et vitæ restituendum. Depositus ergo ad tempus fuit in inferno, non vero simpliciter damnatus. Quod de Trajano, et alis similibus, sic esse judicandum censet doctissimus Corduba, libro I. quæst. Theol. q. II. ubi improbat Abulensem asserentem in illa deprecatione peccasse D. Gregorium, qui id fecisse ex particulari Dei instinctu et motione, pie credendum est.

Sexto est supponendum, licitum esse spem ponere in aliquo homine, sicut in agente secundario instrumentali, per quod aliquis adjuvetur ad aliqua bona consequenda in beatitudinem ordinata, et hoc modo ad Sanctos convertimur; ad Deum autem velut ad causam primariam, æ finem ultimum, ut docet S. Thomas, 2. 2. q. XVII. art. iv. in corpore. Quod si in Sanctis spem ponimus secundario, quanto melius et excellentius in B. Virgine matre Dei fidissima, ut post S. Bernardum, et alios tradit P. Canisius, lib. V. de Virgine, cap. XIII. post medium.

His suppositis, sit prima conclusio. Christus Dominus fuit, et est perfectissimus mediator inter Deum et homines, non tantum ut homo, nec tantum ut Deus, sed conjunctum, ut Deus et homo; quod satis aperte probatur ex D. Paulo, I. ad Timoth. II. v. 5. *Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus: qui dedit redemptionem se ipsum pro omnibus.* Quo in loco quatuor considerandæ sunt conditiones. Prima, quod Christus natura fuerit medius inter Deum et homines, utpote homo et Deus: atque ita perfectissimus mediator, natura etiam, participans de utroque extremo. Hanc enim conditionem subindicavit Apostolus inquit: *Homo Christus Jesus*, id est, talis ac tantus homo, nempe Christus, qui secundum aliam et aliam naturam est Deus et homo. Et hanc primam conditionem Christi mediatoris santi Ecclesiæ Patres nimium commendant, ut D. Augustinus, libro IX. de Civitate Dei, cap. xv. et lib. I. de consensu Evang. cap. xxxv. et D. Basilius, libro IV. Eversor. contra Apologeticum Aënnonii, circo medium; et D. Cyrillus, libro I. Dialogorum de Trinitate, et D. Chrysostomus, hom. 7. in I. epistolam ad Timotheum. Secunda conditio fuit, quod dederit semetipsum, id est, quod vi et dignitate suâ, non ullo adminiculo alterius hominis, executus sit officium mediatoris, reconciliaveritque nos Deo; et sic ait Apostolus: *Qui dedit semetipsum.* Tertia conditio fuit, quod dederit quidem semetipsum,

redemptionem, id est, quod absolutam remissionem peccatorum et reconciliationem obtinuerit hominibus, et quidem secundum justitiæ rigorem, de quo S. Thomas, et ejus discipuli, 3. p. q. I. art. II. ad 2. Quarta conditio fuit, quod pro omnibus omnino mediator intercesserit, id est, pro præteritis, præsentibus et futuris hominibus; cum tamen pro ipso nullus hominum intercesserit, quia reconciliatione nulla indiguit, ut pulcherrime adnotavit D. Augustinus, contra epistolam Parmeniani, cap. 8.

Ex quo certissime colligitur, quod nos, cum Sanctis invocamus, nolumus eos facere mediatores hujus perfectissimi modi Christo Domino assignati: cum nullam dictarum conditionum, et multo minus omnes tribuamus ipsis, sed tantum eos mediatores appellamus dispositive, seu ministerialiter, ut in suppositione 3. diximus. Quoniam illi Christo mediatore, ejusque meritis nixi ad salutem hominum sua vel intercessionem, vel opera cooperantur: nam ad ipsum, et per ipsum intercedunt pro nobis; immo et ipsa beatissima Virgo in nomine ejus petit, cum pro nobis orat, et per ipsum impetrat quidquid impetrat: quia quidquid omnes homines, et ipsa etiam B. Virgo, a Deo obtinent, per merita Christi obtinent, et sic per Sanctorum intercessionem non obscuratur, sed illustratur potius Christi gloria, eo quod ipse voluit, ut convenienti modo et ordine nobis ejus merita applicarentur, ut eadem applicatio in majorem nostram utilitatem, et suorum Sanctorum, ac præsertim B. Matris suæ honorem cederet, ut optime P. Suarez, tom. II. q. xxxvii. art. iv. disp. 23. sect. 2. et tales mediatores neque vivos, neque mortuos negavit uspiam Apostolus esse debere, præter Christum, per quamdam ejus participationem: nam sicut Christus est *lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, Joan. I. v. 9. et nihilominus ipse dixit discipulis suis: *Vos estis lux mundi*, Matth. v. v. 14. et sicut ille est pastor bonus, et verus magister, Joan. II. v. 14. et c. XIII. et tamen alios constituit doctores et pastores, ad Ephes. IV. v. 11. ita ipse est mediator perfectus, et nihilominus alios vult esse mediatores, vel, ut Paulus vocat, *Dei adiutores*, I. Cor. III.

Quod si roges, quam ratione Christus mereatur, ut satisfaciatur et mediet? Respondet Cajetanus super D. Thomam, 3. p. quæst. XXVI. art. 2. in responsione ad 1. his ver-

Sancti post Christum, et per Christum sunt mediatores nostri.

In Christo quæ sit ratio formalis intercedendi, et merendi.

differentes ponenda est in Christo, et in aliis.

Christus perfectissimus mediator inter Deum et homines.

bis : « Considera discernendo rationem specificantem, id, quod Christus mediat, aut satisfacit, et radicem, unde illud, quo efficax originaliter redditur ad mediandum et satisfaciendum, et merendum pro omnibus : nam si specificare, aut determinare quæris naturam qua Christus meretur, mediat et satisfacit, procul dubio natura humana est ; creatæ quippe naturæ sunt actus isti. Sed si quæris, unde natura creata tanti est, ut mediet, mereatur et satisfaciat pro toto mundo ? ex gratia est unionis, ex hypostasi est divina : quia enim Christus unigenitus est Patris, ideo per naturam assumptam satisfacit, meretur et mediat. » Est ergo natura humana in Christo ratio formalis, qua patiendi, satisfaciendi, merendi et intercedendi. Quod autem patitur et mediat, est ipsum suppositum, prout naturam humanam terminat, quod cum sit infinitum, sequitur valorem illius satisfactionis et mediationis esse infinitum. Quamvis enim Deus incarnatus erat, qui orabat, patiebatur, obediebat et satisfaciebat ; tamen hæc omnia faciebat secundum formam servi, non secundum formam Dei, ut ex Magistro, ex D. Bonaventura, D. Thoma et aliis tradunt Card. Bellarminus, tom. I. lib. v. de Christo mediatore, c. 1. et P. Valentia, tom. IV. disp. I. quæst. 22. et P. Suarez, tom. I. in 3. p. q. XXVI. art. I. et II.

Ex quo plane colligitur, nos omnes omnia bona in Christo advocato, et per Christum patronum habere, ut testatus est D. Ambrosius, serm. 39. dicens : « Omnia habemus in Christo, et omnia in nobis Christus. Si a vulnere curari desideras, medicus est : si febribus æstuas, fons est : si gravaris iniquitate, justitia est : si indiges auxilio, virtus est : si mortem times, vita est : si tenebras fugis, lux est : si cælum desideras, via est : si cibum quæris, alimentum est. » Unde merito clamat D. Bernardus, in suis sententiis : « Mundus clamat : ego deficiam ; caro clamat : ego inficiam ; diabolus clamat : ego decipiam ; Christus vero dicit : ego reficiam. » Quapropter D. Augustinus, lib. de catechizandis rudibus, sic merito omnes exhortatur : « Ama amorem illius, qui amore tui amoris descendit in uterum Virginis, et ibi amorem suum amoris tuo copulavit, humiliando se, sublevando te, conjungendo lumen suæ æternitatis limo tuæ mortalitatis. »

Secunda conclusio. Post Christum Dominum B. Deipara est præstantissima, et effi-

cacissima omnium hominum advocata, et intercessor universalis ad quæcumque impetranda et obtinenda : « Est enim B. Virgo, ait P. Salmeron, tom. III. tract. XII. ante medium, §. Hæc vero ; tertia persona in officio et charitate pro nobis advocandi post Christum, et Spiritum sanctum, quorum uterque Paracletus est, et causam nostram apud Deum Patrem agit, etiam si diversa ratione : nam Christus quidem per se ipsum, quatenus homo est, accedit ad Patrem : at Spiritus sanctus non nisi per nos ipsos, *nam postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, ad Rom. VIII. v. 26. Ubi S. Thomas lectione 6. « Exponendum est, postulat, id est, postulantes nos facit, in quantum in nobis recta desideria causat gemitibus, quos in corde nostro causat. » Probatur primo ex catholicæ Ecclesiæ generali et quotidiana invocatione : « Eia ergo advocata nostra, » et ex Evang. Joan. II. v. 3. ubi, deficiente vino, advocatricis munus exercuit, Filio suo dicens : *Vinum non habent.*

Secundo probatur ex communi omnium sanctorum et doctorum catholicorum consensu, qui omnes unanimiter eam advocatam habere merito gloriantur, inter quos D. Bernardus, serm. 4. de Assumptione, sic ait : « Quis misericordiæ tuæ, o Virgo benedicta, longitudinem, latitudinem, sublimitatem et profundum queat investigare ? nam longitudo ejus usque ad diem novissimum, invocantibus eam subvenit universis ; latitudo ejus replet orbem terrarum, ut tua misericordia plena sit omnis terra ; sic et sublimitas ejus, civitatis supernæ invenit restaurationem, et profundum ejus sedentibus in tenebris et in umbra mortis obtinuit redemptionem. » Et idem D. Bernardus, ser. 1. de Assumptione : « Advocatam præmisit peregrinatio nostra ; quæ tanquam Judicis mater, et mater misericordiæ suppliciter et efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit : neque enim ei deesse potest potestas aut voluntas ; Regina enim cœli est, Mater Dei est, et mater misericordiæ. » Idem D. Bernardus, serm. de Nativitate Virginis : « Quæramus gratiam, et per Mariam quæramus : quia quod quærit invenit, et frustrari non potest, exaudiet utique Matrem Filius, exaudietur ipsa pro sua reverentia. » Idem etiam D. Bernardus, ser. super Signum magnum : « Quemadmodum sol benignissime influit super bonos et malos, ita Virgo amicta sole, veluti alterum solem induit sibi. Quemadmodum ille super bonos

Omnia bona
habemus in
Christo, et
ideo
diligendus.

Maria uni-
versalis, et
efficacissima
pro omnibus
advocata, et
mediatrix
inter Deum
et Christum
mediatorem

et malos indifferenter oritur; sic ipsa quoque præterita non discutit merita, sed omnibus se exorabilem, omnibus clementissimam præbet, omnium denique necessitates amplissimo quodam miseratur affectu.» Et idem D. Bernardus, relatus à Dyonisio Carthus. in opusc. de laude vitæ solitariæ, art. 29. sic ad nostrum propositum Virginem alloquitur: «Tu mater misericordiæ pro miseris Filium tuum rogabis: quoniam Deus Pater, qui Filium suum inter Deum et homines posuit mediatorem, te quoque inter eos et Christum iudicem posuit mediatricem. Et sicut tu iudicem nunquam invenis difficilem; sic te reus nunquam invenit inexorabilem. In manibus tuis sunt omnes thesauri misericordiarum Dei; ideo Deo regratiemur, quod talem nobis contulit adiutricem.» Quod bene comprobat et confirmat de ipsa B. Virgine optime meritis Dionysius Carthus. in dicto opusc. de vita solitarii, art. 7. «Volens, inquit, rex Messias Christus Dominus propriam exaltare honorareque matrem; constituit eam inter se iudicem, nosque iudicandos mediatricem, statuit eam apud se nostram advocatam: commisit ei militantem Ecclesiam, subiecit ipsi omnium electorum catervam, eatenus, ut nisi per eam nihil nobis donetur; ita ut si nos exaudiri, si indulgentiam, gratiamque sortiri contigerit, totum per Mariam nos adipisci sciamus, in cujus manu salus nostra reposita est.» Est denique Maria quasi aqueductus divinæ gratiæ, est collum Christi et Ecclesiæ, ut in libro II. tract. IX. et X. diximus.

Per huiusmodi collum intelligi B. Virginis patrociniū, probat P. doctor Viegas super cap. XII. Apocal. comment. II. sect. x. n. 1. et 2. explicans illud Cant. IV. *Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis; mille clypei pendent ex ea omnis armatura fortium.* Vel, ut alii ex Hebræo transferunt: *Sicut turris David collum tuum constructa ad disciplinas, mille clypei suspensi sunt super eam omnes pharetræ fortium.* Vel aliter secundum Sanctis Pagninum: *Quæ ædificata est ad docendum transeuntes*, dicit: «Per collum Virginis ejus apud Deum gratia et intercessio intelligitur, ita ut ejus intercessio sit veluti collum, per quod a Deo omnes gratiæ, præsidiaque in homines transfunduntur. Itaque hæc Virginis intercessio turris quædam est Ecclesiæ fortissima, ad quam omnes, cum ab hostibus obsidentur, sese salutis causa recipiunt. Ea munita est firmis-

Tom. I.

simis propugnaculis, hoc est, præsentissimis in omni tentationum et persecutionum genere præsidiis.»

Quod statim frequentissimo probat experimento: «*Mille clypei pendent ex ea omnis armatura fortium*; Non solum, ait, quia mille protectionum genera intercessione Virginis continentur, propter quæ etiam multa invocationum genera promeruit; sed etiam quia quotquot fortissimi milites, ac duces in Ecclesia extiterunt, victorias suas Virgini inprimis acceptas retulerunt, et hodie quoque referunt: et ideo arma sua ex hujusmodi turri, quasi ex tholo suspendunt, hoc ipso testantes si Virginis potissimum beneficio de hostibus, tum animæ, tum corporis victoriam reportasse. Quid enim, quæso, aliud vident, qui templum Virginis ad aquas Lupias, Lauretanum, et Montis serrati ingrediuntur, quam huiusmodi clypeos, et armaturam fortium e turri suspensam, arma videlicet omnis generis, compedes, vincula, linteamina mortuorum, quæ invicta hujus turris præsidia omnibus transeuntibus clarissime testantur? Unde merito illa translatio: *Quæ constructa est ad disciplinas, ad docendum transeuntes.*» Quid aliud, obsecro, heroicum illud, et perpetuo memorabile factum B. Patris, et nostræ Societatis Jesu meritissimi fundatoris Ignatii, ut lib. I. vitæ ejus, cap. IV. refert ejus filius, et fere ab incunabulis amantissimus P. Petrus a Ribadeneira. «Anno, inquit, 1522. ipse vero optato pannoso vestitu indutus ad sacram divinæ Matris Montis serrati aram consistit. Cum autem in profanis libris legisset ritum, quo novi milites olim inaugurabantur, per totam noctem coram sacratissimæ Dei genitricis imagine insomnem duxit, se illi commendans, sua flagitia deflens, meliora animo concipiens, summo mane Manresam pergit, etc.» Hæc omnia considerans S. Ephrem Syrus in oratione de laudibus Virginis, sic eam alloquitur: «Intemerata, prorsusque pura Virgo Deipara, Regina omnium, spes desperantium, tu prorsus procellis vexatorum solatium, mundi carcere clausorum liberatrix, tu orphanorum susceptio, tu captivorum redemptio, tu ægrotantium exultatio, et omnium salus.»

Conclusio hæc secunda, quod B. Virgo pro nobis oret ac intercedat in cælo, de fide est, ex communi sensu et traditione Ecclesiæ, ut optime probat, et defendit P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXVII. art. IV. disput.

21

Milites victorias suas Virgini acceptas referunt, et ante eam trophæa suspendunt in templis ejus.

De fide est, Virginem orare pro nobis.

23. sect. 2. §. dicendum; et manifesta ratione probatur: quia B. Virgo dum in mortali corpore vixit, orabat pro hominibus, ut modo probavimus ex Joan. II. v. 3. ubi in nuptiis Cana Galilææ rogavit Filium, ut indigentibus subveniret, ergo multo magis in patria: quia, ut docet S. Thomas, 2. 2. q. LXXXIII. art. VII. VIII. et XI. orare pro aliis, ex charitate procedit; sed in patria est charitas perfectior; ergo ibi magis pro victoribus oratur; quod brevi sermone, lib. contra Vigilantium dixit eleganter S. Hieronymus: « Si Apostoli et martyres adhuc in corpore constituti, quando pro se adhuc debent esse solliciti, pro aliis orant, quanto magis post coronas et triumphos? » Sed B. Virgo ab instanti suæ conceptionis, et per totum vitæ decursum usque ad gloriosissimam ejus Assumptionem sola illa majorem gratiam et charitatem habuit, quam omnes sancti et angeli collective sumpti, ut in lib. II. tract. IX. resolvimus. Fuit enim plena gratia sibi, et superplena nobis, ut in lib. II. tract. V. et IX. diximus. Ergo sola illa magis et efficacius orat, et impetrat pro nobis in cœlo, quam omnes sancti simul, ut in sequenti conclusione 3. apparebit.

Tertia conclusio. B. Virgo non solum pro nobis intercedit in cœlo, ut in præcedenti conclusione probavimus, sed etiam potentissime et efficacissime pro omnibus intercedit. Quod ex illo Joan. II. v. 3. *Fili, vinum non habent*, probat primo P. Salmeron, to. VI. tra. VI. §. Quartus sensus. Secundo probatur ex illo Cant. IV. v. 4. *Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, et omnis armatura fortium*. Quia mille protectionum genera, et validissima in Virginis intercessione continentur. Quem locum de B. Virgine, et ejus intercessione intelligi, omnes unanimiter fatentur. Tertio probatur sanctorum, et gravissimorum doctorum auctoritate. Et in primis D. Augustinus, ser. de Assumptione, sic ait: « Sicut apud Deum est B. Virgo potentior, ita et præ omnibus sanctis est pro nobis sollicitior. » Et D. Anselmus, lib. de laudibus Virginis, cap. XII. agens cum Virgine: « Te, inquit, sic Deus exaltavit, ut omnia secum possibilia esse donaverit. Tu velis, et nequaquam fieri non poterit. » Et D. Bonaventura, in Speculo Virginis, exponens illud Psal. XLI. v. 8. *Abyssus abyssum invocat*, de Matre apud Filium pro nobis intercedente dixit in cap. 5. et 8. « Quia Dominus poten-

tissimus tecum est, ideo et tu es potentissima secum, potentissima es per ipsum, potentissima es apud ipsum, ita ut vere dicere possis illud Eccli. XXIV. *In Hierusalem potestas mea*. » Et paulo inferius refert ex D. Anselmo dicente: « Exaudi pia, adesto propitia, adjuva potentissima. » Et Germanus Constantinop. serm. de zona Virginis: « Quis post tuum Filium curam gerit generis humani, sicut tu? Quis nos ita defendit in nostris afflictionibus? Quis in supplicationibus animo pugnat pro peccatoribus? Tu enim cum habeas maternam apud tuum Filium fiduciam et potentiam, nos tuis interpellationibus et intercessionibus efficis familiares, et das salutem, et ab æterno liberas supplicio: nullus enim est, qui salvus fiat, o sanctissima, nisi per te; nemo est, qui liberetur a malis, nisi per te, o purissima; nemo est, cui donum concedatur, nisi per te, o castissima; nemo est, cujus misereatur gratia, nisi per te, o honestissima; omnia tua admirabilia sunt, o Deipara; omnia ingentia, et aliorum vires superantia; propterea, et patrocinium tuum majus est, quam intelligentia apprehendi possit. Potens ergo est tuum auxilium, o Deipara, ad salutem, et non indiget aliquo alio ad Deum intercessore. » Et Petrus Damianus, serm. 1. de Nativit. Mariæ, sic Virginem alloquitur: « Fecit tibi magna qui potens est, et data est tibi omnis potestas in cœlo et in terra, et nihil tibi impossibile, cui possibile est desperatos in spem beatitudinis revelare. Quomodo enim illa potestas potentiae tuæ poterit obviare, quæ de carne tua carnis suscepit originem? Accedis enim ad illud aureum reconciliationis humanæ altare, non solum rogans, sed etiam imperans, Domina non ancilla. » Et Dionysius Carthus. in opus. de laude vitæ solit. art. 29. clarius hanc B. Virginis potestatem et efficaciam explicat in hunc modum: « Ecce, o præamabilissima, ac prævenerandissima Domina, eo ipso quo facta es Deo Patri comparentalis, verique Dei mater, es quodammodo infinitæ dignitatis. Tu jure, ac privilegio hujus divinæ maternitatis, auctoritatem habes præcipiendi omni creaturæ, in esse creato subsistenti in cœlo et terra; et quid dico, omni creaturæ, cum et super Deum verum ex te natum videaris auctoritatem quamdam habere, secundum ipsius ex te sumptam naturam humanam, secundum quam fuit subditus tibi, Luc. II. teque adhuc, et in æternum hono-

Maria qualiter
jus habeat
in cœlo im-
perandi.

rat, ut præstantissimam, fidelissimam et dilectissimam suam matrem. »

explicantur
sanctorum
cla in lau-
m Virginis,
ejus impe-
um in cœlo.

Et ne scrupulosis, aut nimium cortici litteræ in hærentibus aliquod repræsentetur inconveniens ex verbis Germani Constantinop. assentientis, ut modo vidimus : « Potens ergo est tuum auxilium, o Deipara, ad salutem, et non indiget aliquo alio ad Deum intercessore, » P. Suarez, tom. II. in 3. part. q. XXXVII. art. iv. disput. 23. sect. 2. ante med. advertit : « Ultimo hoc verbo hujus gravissimi auctoris, non excludi Christum, quem nomine Dei merito complectitur, nec aliorum sanctorum intercessionem excludit: sed solum docet Virginem non uti aliis sanctis, ut intercessoribus ad Deum : sed alios potius ad Virginis intercessionem confugere. » Et ne etiam verba illa Petri Damiani, et Dionysii Carthus. de imperio Virginis in cœlo minus ordinata esse fortasse videantur, P. Canisius, lib. V. de Virgine, cap. xi. et P. Suarez, lo. cit. respondent, « quod nullus Christianorum hoc modo orat, nec rogat Virginem, ut jubeat filium facere quod petit, sed quod per metaphoram dictum est ad exaggerandam efficaciam intercessionis Virginis, non est proprie usurpandum, sicut Josue x. dicitur : *Obediente Deo voci hominis*, unde non fit, nos cum rogamus Deum, imperare illi. » Quod satis conforme est doctrinæ a nobis positæ in lib. I. præcedentis tra. iii. de explicandis in sensu debito propositionibus.

Ex quo facile intelliguntur quamplurima sanctorum et doctorum dicta et asserta, et inprimis S. Ephrem Syri in oratione de B. Virgine, vocantis eam peccatorum adjutricem, vallum fidelium, mundi propitiatorium, et innumeris aliis titulis similibus, in hæc verba : « Ave vallum fidelium, et mundi salus; ave tranquille portus; ave refugium peccatorum, et hospitium; ave propitiatorium laborantium; ave animæ meæ spes bona; ave Christianorum omnium firma salus; ave peccatorum, et auxilium indigentium, apud Deum adjutrix. » Et in idem Andreas Cretensis, ser. de Assumptione, appellat Virginem commune mundi propitiatorium; eamque esse terribilem ut castrorum acies ordinatas contra vitia et dæmones, in protectionem et favorem nostrum, et esse plenam gratia sibi, et superplenam, et mare omnium gratiarum nobis probavimus in lib. II. tra. ix. et hujus III. lib. tract. i. et v. Et quod Deus est Virginis debitor, ut ait Methodius,

serm. de Purificatione Virginis : « Euge, quæ debitorem illum habes, qui omnibus mutuatur : Deo enim universi debemus, tibi autem etiam ille debet. » Et D. Bernardus, hom. super Missus est : « Tota Trinitas gloriam, Filii persona carnis humanæ substantiam, ut nemo sit, qui se abscondat a calore ejus. » Et quod Maria est debitor omnibus, ut in lib. II. tract. ix. diximus; et quod Maria dominatur in inferno, et in purgatorio, et in terra; et quod est Domina Angelorum et hominum; et quod dominatur, et præ est in cœlo; et quod Spiritus sanctus per eam communicatur, et dicitur ab ea mitti, late probavimus II. libri tract. v. et quod facilius divina impetratur gratia, invocato nomine Mariæ, quam invocato nomine Jesu, ut in hoc lib. III. tract. v. resolvimus; et quod hominem virtutibus nudum vestit B. Virgo, ut digne possit coram Deo apparere, ut fecit Rebecca cum filio suo Jacob, Gen. xxvii. quæ quidem vestibus valde bonis induit eum, ut benedictionem Isaac patris sui reciperet. Est denique B. Virgo templum ea excellentia, et immunitate ornatum, ut nullus quantumcumque maximus peccator et delinquens ab eo extrahi possit, ut in istius III. lib. tra. i. diximus. Et quod S. Cyrillus Alexand. hom. 6. in Nestorium, tomo ultimo, loquens cum B. Virgine dixit : « Per te in universo mundo fundantur Ecclesiæ. » Quæ verba et similia explicans P. Salmeron, tom. III. tra. v. ad fi. ait : « Quod vero ait frequenter per te hoc, vel illud obtinemus, intellige recte per tuas preces, sive intercessionem, sive per tua incomparabilia merita. »

Unde cum B. Virgo magis grata sit, et magis diligatur a Deo, quam reliquum Ecclesiæ corpus simul sumptum, ut modo diximus, et etiam probavimus lib. I. tract. x. difficultate caret, quod P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXXVII. art. iv. disp. 23. sect. 2. in fine, docuit, scilicet B. Virginem in nostra intercessione majorem efficaciam habere, quam omnes sancti simul in hæc verba : « Ultimo colligitur ex dictis non solum intercedere pro nobis B. Virginem, sed etiam ejus intercessionem esse omnium efficacissimam : quin potius existimo a B. Virgine in hac potestate et efficacia non solum sanctos singulos, sed omnem etiam cœlestem curiam superari. Itaque si cogitatione fingamus B. Virginem aliquid postulare, totamque curiam cœlestem illi resistere, sicut apud Danielelem unus Angelus alteri resistebat, po-

Maria intercedit, et impetrat magis, quam omnes Sancti simul, et ei Christus nihil denegat

tentior esset, majorisque efficaciam et valoris apud Deum, Virginis quam reliquorum sanctorum omnium oratio, et ideo Ecclesia et frequentius, et altiori quodam modo orat ad Virginem, quam ad reliquos sanctos. » Si enim puella triennis in templo existens suis orationibus Deum merito de congruo vicit, et in terram dejecit, ut in lib. I. tract. x. diximus, ut homo fieret, quanto magis nunc gloriosa in Trinitatis palatio existens, divinam pro nobis movebit misericordiam efficacissime super omnes sanctos? Quod quidem consentaneum est his, quæ de B. Virginis gratia, et acceptatione super omnes sanctos, modo diximus. Ad inveniendum enim Jesum infantem positum in præsepio Angeli doctores dati fuerunt pastoribus, Luc. II. Ad inquirendum et inveniendum eundem infantem in Bethlehem cælestis stella tribus Magis ab Oriente venientibus concessa fuit, Matt. II. Virgini autem sanctissimæ ad inveniendum duodecim annorum puerum in templo Hierusalem existentem, neque stellam aliquam; neque Angelum fuisse datum aliquo modo constat: quia ipsa major Angelis, et omnibus stellis præstantior; et ita concludit D. Bernardus, serm. de Nativitate Virginis, ut modo diximus: « Quæramus, inquit, gratiam, et per Mariam quæramus: quia quod quærit, invenit, et frustari non potest. Exaudiet itaque matrem filius, exaudietur ipsa pro reverentia sua. » Quia in Mariæ comparatione nulla invenitur perfecta creatura, quamvis virtutibus eximia comprobetur, ut in lib. I. tract. x. egimus. Et Hugo de sancto Victore in concione Virginis, sic ait Virgini sanctissimæ: « Nullus in gratia tibi similis esse potuit, per quam gratia super omnes hominum filios venit. Spiritus sanctus in tua singulariter humilitate venit, qui in tua virginitate miraculum nulli comparabile fecit. Idcirco odor unguentorum tuorum super omnia aromata; Filius tuus unctus, tu quoque es uncta; ille quidem super te, et præ cunctis participibus tuis accepit unguenti plenitudinem, tu vero post ipsum præ cunctis accepisti suavitatem. »

Quarta conclusio. B. Virgo non solum advocata fidelissima et potentissima pro nobis est, ut in duabus præcedentibus conclusionibus probavimus, sed etiam piissime et diligentissime hoc munus opere exercet, et omnibus misericordiam suam sinum apertum ostendit, ut fidentissime omnes ad eam acce-

dant, et ejus implorent auxilium, indubitanter securi de felicissimo ejus impetrationis eventu. Quod D. Bonaventura, tom. II. opusc. de mystica Theologia, I. p. c. 1. sic probat: « Qui habet aliquod magnum in curiæ regalis palatio, vel summi Pontificis expedire, vidensse non posse propositum consequi, adit aliquem magnum de curia, ut quod per se non potest, ipsius mediatoris intercedentis reverentia impetretur, qui has condiciones habet, ut sit humilis ad audientias preces pauperum, gloriosus in curia, ut cum ipso, si necesse fuerit, multi alii pro alio intercedant, dilectus summo Pontifici, certe pauper suum desiderium obtinebit. Sed quia ista inter sanctos alios in superlativo gradu excellentissime in B. Virgine reperiuntur, ad ipsam ergo homo confugiat, sic dicens: « Tu, quæ es misericordissima præ omnibus aliis, humilis peccatoribus, potentissima, quia per te ruinæ Angelorum reparantur, per te sanctis vitæ janua aperitur, et ideo, te clamante pro paupere, tecum omnes pariter acclamabunt Regi æterno amantissimo, quem tuis sacris uberibus lactasti. Rogo, ut per te, mea inopia sublevetur, ut sic per te de peccatis meis purgationem obtineam. »

Et eodem intentu piissimus Joannes Rusbrochius, in libello de septem amoris gradibus, cap. VIII. in medio, sic ait: « B. hujus Virginis matris Mariæ quanto fuerit tum in virtutibus, tum vitæ sanctitate dignitas et excellentia, neque scribi, neque enarrari potest: enimvero profunda est humilitate, sublimis puritate et castitate, charitate latissima, et longa, sive in longum se extendens, misericordia ejus erga peccatores omnes ipsius petentes opem: siquidem omnis gratiæ, et pietatis, ac misericordiæ mater est, et advocata ac mediatrix nostra media intercedens inter nos et Filium suum, qui nihil illi petenti negare potest, cum sit illius mater, sedeatque ad ejus dexteram regina cum ipso coronata, et domina potens in cælo et in terra supra creaturas omnes exaltata, et ipsi proxima. »

Et D. Anselmus, in tract. de invocatione Matris virginis, in fine suorum operum, sic ad præsens nostræ conclusionis propositum Virginem invocat: « Sancta, et inter sanctos post Deum singulariter sancta Maria, quæ Filium Altissimi genuisti: quæ perduto humano generi Salvatorem peperisti; o mater salutis, o templum pietatis et misericor-

Pia depre-
catio peccato-
rum ad Virgini-
m pro ejus
intercessio

diæ, tibi se conatur præsentare anima mea morbis vitiorum languida, et ulceribus flagitiorum putrida; tibi, inquam, nititur, quantum moribunda valet, supplicare, ut potentibus tuis meritis et piis tuis digneris eam præcibus sanare. O tu benedicta super mulieres, quæ Angelos vincis puritate, et sanctos superas pietate, anhelat moribundus spiritus meus ad tantæ benignitatis respectum, sed erubescit ad tanti nitoris conspectum: eadem enim peccata mea, o Domina, cognosci a te cupiunt propter curationem: apparere fugiunt propter execrationem: non sanantur sine confessione, nec produntur sine confusione: si celantur, sunt insanabilia; si videntur, sunt detestabilia; o tu illa pie potens, et potenter pia Maria, de qua fons est ortus misericordiæ, ne contineas precor tam veram misericordiam, ubi tam veram agnoscis miseriam. Ille bonus Filius hominis venit perditum sponte salvare, et Mater Dei poterit perditum clamantem non curare? Fugiat ergo reus iusti ad piam matrem misericordis Dei: Pie Domine, parce servo matris tuæ: Pia Domina, parce servo Filii tui: qui me conjicio inter duas tam immensas pietates, non incidam inter duas tam immensas severitates. »

Quod si B. Virgo vivens in terra consolabatur omnes ad eam confugientes, quanto magis nunc super choros Angelorum collocata? ut in tract. ix. præcedenti vidimus. Et Petrus Damianus, serm. 1. de Nativitate Mariæ, explicans de ipsa B. Virgine verba illa Cant. vi. v. 12. *Revertere, revertere, Sunamitis: revertere, revertere, ut intueamur te*; sic pie et devote admodum Virginem affatur: « Virgo Dei genitrix, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur, subveni Domina clamantibus ad te jugitur. *Revertere, revertere, Sunamitis, revertere, revertere, ut intueamur te*. Tu benedicta et superbenedicta, revertere primo per naturam; numquid quia ita deificata, ideo nostræ humanitatis oblita es? nequaquam, Domina; scis in quo discrimine nos reliqueris, ubi jaceant, quantum delinquant servi tui: non enim convenit tantæ misericordiæ, tantam miseriam oblivisci: quia et si subtrahit gloria, revocat natura; naturam nostram habes, non aliam, et justum est ut de rore tantæ pietatis diffusius infundamur. Revertere secundo, o Virgo, per potentiam; fecit in te magna, qui potens est: data est tibi omnis potestas in cœlo et in terra: quid tibi negabitur? nihil tibi im-

possibile, cui possibile est, desperatos in spem beatitudinis relevare. Quomodo enim illa potestas potentiæ tuæ poterit obviare, quæ de carne tua carnis suscepit originem? Accedis enim ad illud aureum reconciliationis humanæ altare, non solum rogans, sed imperans; domina, non ancilla. Moveat te, o B. Virgo, natura; potentia moveat, quia quanto potentior, tanto misericordior esse debebis: potestati enim cedit ad gloriam injurias ulcisci nolle cum possit. Revertere tertio, o Virgo, per amorem. Scio, Domina, quia benignissima es, et amas nos amore invincibili, quos in te, et per te Filius tuus et Deus tuus summa dilectione dilexit. Quis scit quoties refrigeras iram Judicis? cum justitiæ virtus a præsentia Deitatis egreditur? Revertere quarto, o Virgo, per singularitatem; in manibus tuis sunt thesauri miserationum Domini, et sola electa es, cui gratia tanta conceditur. Absit ut cesset manus tua, cum occasionem quæras salvandi miseros, et misericordiam effundendi: nec enim tua gloria minuitur, sed augetur, cum poenitentes ad veniam, justificati ad gloriam assumuntur. » Huc usque Cardinalis Petrus Damianus.

Et nos etiam poterimus Virginem appellare cum D. Bonaventura, opus. de laudibus Virginis, et in Soliloquiis: « Revertere, revertere, o Virgo sanctissima, ut intueamur te; jam non recubantem cum parvulo vagiente in præsepio, jam non lacrymantem, nec dicentem: *Quis mihi det, ut ego moriar pro te, fili mi Absalom*, cum staret Christus in patibulo, sed jam super omnem creaturam exaltatam, regnantem cum Christo in Trinitatis palatio canentem, et dicentem: *Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos*, Matth. xi. v. 18. Et illud Eccli. xxiv. *Transite ad me omnes, qui concupiscitis me*. Summa gloria est, ait P. Damianus, ser. 2. de Nativitate Mariæ, post Deum te videre, tibi adhærere, et in tuæ protectionis munimine demorari. » Et D. Bernardus, serm. de Assumptione: « Mariæ præsentia totus illustratur orbis, et ipsa etiam cœlestis patria clarius rutilat, virginei lampadis irradiata fulgoribus. » Et Dionysius Carthus. opus. de vita solit. art. 29. ad fin. « In regno cœlorum Virginis præsentia et aspectus ineffabiliter auget accidentale præmium Beatorum. » Et concludit D. Bonaventura, loco proxime citato: « Gloriosum gloriæ Mariæ privilegium est, quod post Deum major no-

Beatorum
gloria ex
præsentia
Virginis
accidentali-
ter augetur.

stra gloria, et majus nostrum gaudium ex Maria est.» Merito ergo eam invocamus: *Revertere, revertere, ut intueamur te.*

Est enim B. Virgo advocata nostra, et simul scala, perquam Salvator advenit, ut nos ad ipsum per eam possimus ascendere, ut D. Bernardus, serm. 2. de Adventu Domini: «Filioli, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia, hæc tota ratio spei meæ.» Et D. Fulgentius, serm. de laudibus Virginis: «Facta est Maria fenestra cœli: quia per ipsam Deus verum fudit sæculis lumen; facta est Maria scala cœlestis: quia per ipsam Deus descendit ad terras, ut per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos. Facta est Maria restauratio feminarum, quæ per ipsam a ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ.» Et non utcumque scala, sed scala misericordiæ, quæ omnes ad ascensum provocat, omnibus misericordiæ suæ sinum aperiens, misericordia enim B. Virginis inter omnes alias ejus virtutes heroicas, miseris hominibus dulcior est, teste D. Bernardo, hom. 4. super Missus est, sic Virginem invocante: «In cæteris virtutibus congaudeamus tibi, o Virgo, sed in misericordia tua potius nobis ipsis. Laudamus virginitatem, humilitatem miramur: sed misericordia miseris sapit dulcius, hanc amplectimur charius, recordamur sæpius, crebrius invocamus.» De ipso etiam Deo hoc idem nobis miseris hominibus semper contigit, ut optime P. Osorius, Dominica 6. post Pentecosten, in princip. tom. 2. «Inter omnia divina, quæ libentius loquimur et audimus, ea sunt quæ ad misericordiam pertinent: tum quia divinæ misericordiæ opera majora sunt; dicente Psalmo CXLIV. *Miserationes ejus super omnia opera ejus*: tum quia misericordia ad nos ipsos spectat, et amabile quidem bonum, ait Aristoteles, sed unicuique proprium. Cum vero Deum ostendimus misericordem, non solum Dei bonum declaramus, sed et nostrum: Dei enim misericordia efficit, ut mala nostra curentur, et universa ad nos dona proveniant: ideo magis nobis placet, cum audimus Deum divitem esse in misericordia, sicut pauper lætatur cum de conceive suo audit, quod nobilis, sapiens, potens, fortisque est, sed magis lætatur si audiat, misericors est omni pauperi subveniens: quia hoc audito sperat miseriæ suæ levamen. *Multæ tribulationes justorum*, ait Psalm. XXXIII. Annon lætabuntur si audiant, quod statim subjungit: *Et de omnibus his liberabit eos Do-*

minus. Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, II. Corinth. I. Et sub hac ratione misericordiæ D. Damascenus, serm. de dormitione Virginis, sic Deiparam salutatur: «Ave unicum molestiarum levamen, ave omnium dolorum cordium medicamentum.» Cui Virginem ipsam hoc pacto respondentem repræsentat: «Ego evasi officina medicinæ ægrotantibus: ego fons perennis curationum: ego remedium adversus dæmones: ego civitas refugii ad me confugientibus: ingemiscit enim infirmus, ubi non fuerit hæc sanctissima mulier.»

Per hanc itaque speciosissimam misericordiæ scalam ascendere poterunt omnes incipientes, proficientes, et in virtute etiam perfecti. D. Innocentius III. sermone 2. de Assumptione Virginis, explicans illud Cant. VI. *Quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol*, in hæc verba dicit: «Ipsa Virgo est *aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata*. Luna lucet in nocte, aurora in diluculo, sol in die; nox autem est culpa, diluculum pœnitentia, dies gratia. Qui ergo jacet in nocte culpæ, respiciat lunam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium suum cor ejus ad compunctionem illustret. Quis enim de nocte invocavit eam, et non est auditus ab ipsa? Ipsa est *Mater dilectionis, et sanctæ spei*. Qui vero ad diluculum pœnitentiæ surgit, respiciat auroram, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus ad satisfactionem illuminet. Quis enim devote invocavit eam, et non est auditus ab ipsa? Ipsa est *mater pulchræ dilectionis, et sanctæ spei*. Quia vero *militia est vita hominis super terram*, Job. VII. *et mundus positus est in maligno*. I. Joan. V. *Nec est nobis colluctatio adversus carnem, et sanguinem, sed adversus spiritualia nequitie in cœlestibus*, ad Ephes. V. *Adversarius enim noster diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret*. I. Pet. V. Quicumque ergo sentit impugnationem ab hostibus, vel a mundo, vel a carne, vel a dæmone, respiciat castrorum aciem ordinatam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium immittat auxilium de Sancto, et de Sion tueatur.»

Omnes B. Virgo omni tempore incessanter admittit, nullum excludit: *Est enim speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum luci comparata invenitur purior*. Illi enim succedit nox, Sap. VII. v. 29. et 30. ut ex D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. 3.

Maria spes nostra, et scala cœlestis misericordiæ, et officina medicinæ omnibus.

Maria, speciosior sole, omnes omni tempore admittit, et nullum a se repellit.

ante med. diximus, in tract. XIII. et XV. hujus II. libri. Sed præstantius quidem doctissimus et sapientissimus ille auctor, qui pro insigni sua humilitate Idiotam se nominavit, lib. de laudibus Virginis, cap. 1. et 2. his verbis : « Virgo sua pulchritudine et dignitate omnem mundi pulchritudinem vincit, solem, lunam et stellas flore lucis excedit : neque enim sol perpetuo nobis splendet, cum contraria vicissitudine nox diei succedat ; nec semper luna orbem illustrat, cum coelorum conversione noster hic mundus, certo temporis spatio tenebris obvolvatur. Astra plerumque a nostris aspectibus subducuntur, certis partibus sublata, aut certa motus moderatione depressa. Maria vero dulcissima et sole et luna, et astris illustrior suo lumine, nulla sui commutatione, aut vicissitudine complet, ac ambit omnia, flammis lustrat, luce vestit, benignitate tegit, virtute fovet ; nec enim illi succedit nox. » Ita refert Josephus Stephanus Valentinus, in lib. defensionis Rosarii, cap. 3.

Et his plane constat, omnem timorem accedendi ad Virginem, et ejus auxilium semper impetrandi a fidelium cordibus esse prorsus removendum, ut hortatur pulchre D. Bernardus, serm. de Annuntiatione, et serm. de verbis Apostol. et ser. de Nativit. Virg. « O homo, inquit, si ad Deum Patrem vereris accedere, ad Filium fuge : quia hunc tibi fratrem Maria dedit ; sed si forte in ipso majestatem vereris divinam, ad Mariam recurre, in qua est humanitas pura, et ipsa exaudietur pro sua reverentia. Opus est mediatore ad mediatorem istum : neque alter nobis utilior, quam Maria. Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas ? nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suavis est. Revolve totam Scripturæ seriem, et si quid in Maria austerum inveneris, de cætero eam suspectam habeas, et ad ipsam accedere verrearis. Advocatum habere vis ad ipsum, ad Mariam recurre, etc. » Et ideo omnia quæcumque nostra per Mariam, ut felici auspicio recipiantur, offerenda sunt : sic enim consulit idem D. Bernardus, serm. de Nativitate Mariæ : « O homo, ait, quidquid illud est, quod offerre paras, Mariæ commendare memento, ut eodem alveo, ad largitorem gratiæ gratia redeat, quo influxit : nec enim impotens erat Deus, et sine hoc aquæductu, infundere gratiam prout vellet, sed tibi vehiculum voluit providere : forte enim manus tuæ sanguine plenæ sunt, et ideo modicum istud, quod

offerre paras et desideras, gratissimis illius manibus offerendum tradere cura, si non vis sustinere repulsam : securum enim habes accessum ad Deum, ubi Matrem habes ante Filium, et Filium ante Patrem : Mater pro te ostendit Filio pectus et ubera, Filius Patri latus et vulnera ; et quid negabit Pater Filio, et Filius Matri ?

Et quamvis, secundum D. Bernardum, ser. 98. « Maria omnibus facta sit sapientibus et insipientibus, copiosissima charitate debtricem se fecit, » nos tamen ut filii teperrimi ei quamdam obligationem nobis patrocinandi humiliter proponamus cum D. Augustino, super Joan. ita cum ipsamet Virgine agente : « O Maria, multum gaudeo, multum audeo, multumque gaudium, multaque mihi audacia est : nos enim tibi, teque nobis mira vicissitudo confœderat, ut scilicet, pro nobis habeas id esse, quod est, nos vero per te id esse, quod sumus : si enim nulla præcessisset nostra transgressio, non esset secuta nostra redemptio. Et si necessarium non esset redimi peccatorem, non esset necessarium parere Redemptorem. Ut quid enim fieres mater Salvatoris, si nulla esset indigentia salutis ? » Et ad eundem finem D. Anselmus, lib. de excellent. Virginis, cap. 1. omnibus confidentiam præstans, sic argumentatur : « Scio illam magis propter peccatores, quam propter justos esse factam Dei matrem. Dicit enim ipse bonus Filius ejus, se non venisse vocare justos, sed peccatores. Apostolus quoque testatur, quod Christus in hunc veniret mundum peccatores salvos facere, quorum se fatetur primum esse. Sic igitur ipsa propter peccatores, scilicet propter me, meique immanes, facta est Dei mater. Quomodo ergo immanitas quælibet peccatorum meorum cogere poterit desperare veniam eorum, cum tam ineffabile bonum sit factum ex ea ob curationem eorum ? » Ex quo facile solvitur dubitatio, quam per modum problematis proposuit Seraphinus Firmianus, in lib. opus. problem. 54. dicens : « Quare orantes sentimus majorem in Virgine fiduciam, quam in Filio ? Et respondet : Hujus assignat D. Anselmus et Bernardus causam : quia in Virginem a Filio derivatur divina pietas absque ullo justitiæ terrore. At in Filio, licet attrahat pietas, terret tamen quod scriptum est, judicem eum esse adeo severum, ut rationem sit exacturus de unoquoque verbo otioso. Quid autem miri, si magis præfidat Deus in sola

Maria qualiter teneatur omnibus succurrere.

li verentiam accedere, sed nostra ipsam offerenda.

pietate, quam in ea justitiæ conjuncta? quando eadem est divina pietas in utroque, et Filii et ejus matris, tribunali. »

Si ergo quando aliquis homo pro defensione suæ causæ habet sapientem et insignem advocatum, et coram judice gratio- sum, expectare poterit facile in sua causa victoriam, ut colligi potest ex l. providen- dum, in principio, C. de postulando. Nos qui B. Virginem efficacissimam advocatam, et judicis matrem amantissimam habemus, quæ causas nostras coram Deo assumens sa- pienter incipit, incœptasque defendit, et defensas ad proprium finem deducit, exul- tare et gaudere debemus, et ei dicere illud Isa. iv. *Super omnem gloriam protectio, et ta- bernaculum erit in absconsionem a turbine et pluvia. Et illud Psalm. xxxi. Tu es refugium a tribulatione, quæ circumdedit me, exultatio mea, erue me a circumdantibus me.* Est enim B. Virgo ad nostram fidelissimam protec- tionem, *Aquila grandis magnarum alarum, lon- go membrorum ductu, plena plumis, et varie- tate, quæ venit ad Libanum, et tulit medullam Cedri, et transportavit eam in terram Cha- naam, in urbe negotiatorum posuit illam.* Ezech. xvii. v. 3. et 4. Magna profecto spes, magna profecto confidentia sub protectione alarum B. Virginis matris miseris homini- bus præstatur, qui omnes dicere confidenter ei possunt illud Psal. xxxv. v. 8. *Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum spera- bunt.* Et unusquisque similiter in particulari illud Psalm. lx. v. 3. *Inhabitabo in taberna- culo tuo in sæcula: protegar in velamento ala- rum tuarum.*

Si ergo B. Virgo omnibus efficacissime suum præstat auxilium, ut vidimus, debitum certe est eam ab omnibus recognosci et ho- norari, cum D. Augustino, serm. de Nativi- tate Virginis: « Facta est enim Maria ja- nuæ cœlorum, sublimatio Apostolorum, laus martyrum, jubilatio confessorum, continen- tia virginum; facta est Maria norma princi- pum, justitia regum, salus omnium populo- rum, gloria viduarum, gaudium Angelorum, requies animarum; facta est Maria salus mo- rum, mors criminum, vita virtutum, virtus pugnantium, palma victorum, cujus vita in- clyta cunctas illustrat Ecclesias. » « Ne er- go, hortatur D. Basilius, sermone de An- nunciat. diffidas, o peccator, sed in cunctis Mariam sequere, et ipsam invoca, quam Dominus voluit cunctis subvenire. » Sed ab ea tanquam a piissima matre humiliter pete

cum D. Augustino, ser. 2. de Assumptione, ad fin. « Accipe itaque, Virgo, quascumque meritis tuis impares gratiarum actiones, ad- mitte nostras preces intra sacrarium exau- ditionis, et reporta nobis antidotum recon- ciliationis. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus: quia tu es spes unica pec- catorum, per te speramus delictorum ven- niam. Sancta Maria, succurre miseris, juva pusillanimes, refove flebiles, etc. » Et paulo inferius cum eadem Virginē loquens sic ait: « Domina nostra, auxiliatrix nostra, tuo Fi- lio nos reconcilia, tuo nato nos recommen- da, tuo Filio nos repræsenta: fac benedicta per gratiam, quam invenisti, per præroga- tivam, quam meruisti, per misericordiam, quam peperisti, ut sicut te mediante filius tuus dignatus est particeps fieri infirmitatis et miseriæ nostræ, sic quoque, te interce- dente, participes nos faciat gloriæ et beatitu- dinis suæ. » Et tandem concludit D. Bernar- dus, sermone 4. de Assumptione: « Sit pie- tatis tuæ, o Virgo, ipsam, quam apud Deum invenisti gratiam, notam facere mundo: reis veniam, medelam ægris, pusillis corde ro- bur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium, et liberationem sanctis tuis pre- cibus obtinendo. »

Quinta conclusio. Post Christum Domi- num et B. Virginem, sanctissimus Joseph est pro nobis in omni negotio fidelissimus et efficacissimus intercessor, et advocatus, et omnium hominum pater, utpote Christi pa- ter putativus, et verus Virginis sponsus, ut in tractatu sequenti probabimus. Et quæ in hoc præsentī tractatu in tribus conclusioni- bus præced. retulimus de intercessionē B. Virginis, fere omnia applicari suo modo pos- sunt intercessionī et advocacy sanctissimi nostri Joseph. Si ergo B. Virgo est tertia persona post Christum et Spiritum sanctum in officio nostræ intercessionis, ut supra in 2. conclusione, in principio, diximus; et B. Joseph post Virginem est efficacissimus pro nobis intercessor, ut infra, in hac eadem conclusione probabimus, aperte sequitur, B. Josephum esse quartam in patrocinium nos- trum personam.

Et in particulari auctoritate gravissimo- rum doctorum probatur, et in primis acer- rimus fidei defensor doctor Joann. Echius, ho. 2. de S. Joseph, sic ait: « Usque adeo mutua illa Josephi cum Domino Jesu, et Vir- gine Maria conversatio immensam ejus ar- guit sanctimoniam et dignitatem; unde spe-

Maria ab omnibus re- cognosci, et implorari confidenter debet.

Joseph pro nobis effica- cissimus ad- vocatus, et intercedens Christus nihil negat

rare liqueat, quod quidquid Filium suum Christum rogaverit Joseph, vel etiam conjugem dilectissimam Mariam, ejus rei repulsam passurus sit nunquam. Vos itaque, charissimi, nolite tam sancti viri oblivisci, quia eum sedulo invocate pio affectu, neque ille in necessitate vos deseret. »

Et doctissimus archiepiscopus Christophorus a Capitefontio, lib. de perpetua virginitate Mariæ et Joseph, pag. 253. et 254. explicatius dicit in hæc verba : « Vide filii regum quanta pro suis nutritiis faciant, et pro suis nutricibus, et quanta apud eos pro suis amicis possint impetrare. Non credas Christum unquam oblivioni daturum, quantum Josephus pro eo laboris sustinuerit, quantum illi debeat, atque ideo multa pro eo et fecit semper olim, et in illius gratiam devotis ejus facere paratus in æternum erit. Leoni comparatur Christus, propter animi generositatem et nobilitatem. Leone autem nihil est magis gratum et memor, nihil quod acceptum beneficium majori cum diligentia et animi gratitudine rependat. » De leone de tribu Juda non est quod dubites, quin majori sit generositate, quam ferox istud animal, quod illius est figura, præditus. Quamobrem perpetua apud eum susceptorum a Joseph obsequiorum memoria perseverat, et cum perenni memoria constans quoque, atque perpetua, non dicam paria, sed infinita, uti et liberalitas, atque generositas ejus infinita sunt referendi. Et statim exclamat dicens : « O beatum ergo virum hunc, cui contigit talis filii esse nutritium, patrem dici? o beatos eos, quos iste dilexerit, quos sub sua suscepit Sanctus iste protectione? » Et statim etiam ad propositum nostræ conclusionis rationem reddit in hunc modum. « Nam hunc Mariæ Filius, immo hunc Dei Filius nihil illi negans honorat. »

Et p. 241. et 242. nos his verbis hortatur : « Hunc itaque Josephum debito veneremur in terris honore, quem Deus pater honorificat in cœlis, quem Deus Filius ut patrem, ut hospitem agnovit in terris, honorat in cœlis, quem ejus mater utique veneratur ut maritum : neque enim vanus erit noster honor et nostra devotio : nam si servi et amici multa apud Deum possunt, eorumque Deus voluntatem facit, quanta hic, ut pater, quanta ut fidus, charusque poterit hospes? Quanta ergo cum fiducia, quod olim Cicero Cæsarem pro Dejotaro ipsius Cæsaris hospite orans dixit : Per dexteram obtestor, quam hospes

hospiti perrexerat, viro parceret, et obtinuit, dicere Christo potero : Per dexteram te, Christe, obtestor illam, quam hospes quondam porrexisti Josepho, mea mihi condones peccata, gratiæ tuæ recipias sub alas, meque hospitis tui chari, indignum licet servulum, protectionis tuæ digneris beneficio. » Et pag. 259. in fine illius homiliæ, ita concludit dicens : « O felices illos, qui Christum in hoc suo Sancto, in hoc suo patre nutritio, et servo fidelissimo, atque charissimo glorificaverint : non dubium, quin innumera a Deo beneficia, ob illius merita habitori, impetraturique sint. »

Et Isolanus, iv. p. cap. 8. « Gratissimum Deo esse non veremur, si quispiam votis sanctum imploraverit Joseph. Quid enim Josepho negabit Filius Dei, qui totis charitatis visceribus illum semper dilexit? Quis filius, nisi ingratus, æternæ mandat oblivioni paternæ beneficia? Filius autem Dei solem suum oriri facit super bonos et malos. Cum itaque ad S. Joseph accedimus, ejus imploraturi suffragia, ne quæso titubemus, ne formidemus, sed constanti teneamus fide, talia Deo immortalia vota fore gratissima, necnon et Reginæ Angelorum. » Unde merito asseruit Bustus, iv. p. serm. 12. « Qui igitur vult aliquid a Deo obtinere, accipiat B. Joseph pro advocato, ante Virginem benedictam sponsam suam, et Dominum Jesum apud Patrem cœlestem, et omnia impetrabit. » Et concludit Isolanus, iii. p. c. 49. dicens : « Administratio in Joseph ita familiaris inventa est, ut omnes Angeli simul non tam familiariter Deo ministraverint sicut Joseph solus : ipse enim Deum Dei Filium hospitem excepit : nudum pannis opperuit : esurientem pavit : infirmum per infantiam, et jacentem visitavit : nudum balneis fovit, sive per se, sive matris suffragia præstans. Hinc Joseph extremo in judicio audentius dicere poterit : Ego, o Deus immortalis, non minimum solum tuum esurientem pavi : sed te ipsum sitientem potavi, nudum cooperui, infirmum visitavi. Quidquid itidem humanitatis exhibere convenit mortali homini, ego tibi homini facto exhibui. » Ex quo ad nostrum propositum ita colligit : « Quo circa mortalium inter patronos apud Deum arbitrator, D. Joseph esse efficacior, ac post B. Virginem Reginam præstantiorem, divinitatis salvo judiciorum abysso. »

Optima profecto scala Josephi ad Virginem, Virginis ad Filium, Filii ad Patrem, ad

Stala Josephi
ad Virginem,
Virginis ad
Christum, et
Christi ad
Patrem.

omnia impetranda obnixe orantes Josephum, ut ostendat Virgini callos et dura; et Virginem, ut ostendat Filio pectus et ubera; et Filium, ut ostendat Patri cicatrices et vulnera: optimo enim jure potest sanctissimus Joseph, pro nostra omnium intercessione, labores suos, quos pro Christi et Virginis victu quærendo pertulit, repræsentando dicere illud Isa. XLIX. v. 16. et 17. *Ecce in manibus meis descripsi te, muri tui coram oculis meis semper.* » Quia sanctissimus Joseph non fuit superior dominans, sed *pavit eos in innocentia cordis sui, et in intellectibus manuum suarum deduxit eos*, Psal. LXXVII. v. 72. Christum scilicet et Virginem. Per Christum Dominum venimus ad Patrem, ut ipse docet Joan. XIV. v. 6. *Nemo venit ad Patrem nisi per me.* Per Virginem venimus ad Christum Filium, et per B. Josephum ad Virginem matrem, ut sic debite omnia impetremus. Age jam ergo peccator, et si ad Filium Dei non audes accedere, vade ad patrem tuum Josephum, et ostende ei tuafacina; et ipse ostendet pro te Virgini sponsæ suæ, omniumque peccatorum matri callos et dura; et ipsa pro te ostendet Filio pectus et ubera, et Filius ostendet pro te Patri cicatrices et vulnera. Pater non negabit Filio postulanti, et Filius non negabit matri interpellanti, et mater et sponsa simul non negabit sponso petenti, nec Joseph negabit peccatori ploranti. Ex discursu S. Bernardi, super cap. XII. Apocal.

Joseph quodammodo jus habet impetrandi in cœlo

Sexta conclusio. B. Joseph adeo est pro nobis potentissimus et efficacissimus intercessor, ut quodammodo habeat in cœlo jus imperandi, in sensu quem de B. Virgine in conclusione 3. hujus tract. explicuimus: quia ratio ibi assignata, *Et erat subditus illis*, fuit, et est utrique communis. Gerson, in ser. de Nativitate Mariæ, in fine, sic ait: « Ita Mariæ meritis et intercessione, tanti, tamque potentis et imperiosi Josephi, et, si fas est dicere, quodam jure jubentis, Ecclesia reddatur unico viro vero, et certo summo Pontifici sponso suo vice Christi. » Idem Gerson, in sua Josephina sic cecinit:

Quanta o fiducia, quanta est
Vis imperandi: quia dum vir, dum pater orat
Uxorem et natum: velut imperium reputatur.

et cum eo P. Barradas, tom. I. lib. VI. c. 8. in fine.

Quod hac ratione probari poterit. Quia si gratia in via non destruit naturam, sed perficit, ut docet S. Thomas, 1. p. q. I. art. VIII. ad 2. quanto melius et perfectius gratia consummata in patria, quæ quidem eadem numero perseverat, juxta illud I. Cor. XIII. v. 8. *Charitas nunquam excidit.* Ubi D. Thomas, lect. 3. in principio, sic explicat: « Sensus Apostoli est: *Charitas nunquam excidit*: quia scilicet sicut est in statu viæ, ita permanebit in statu patriæ, et cum augmento, secundum illud Isa. XXXI. *Dixit Dominus, cujus ignis est in Sion*, scilicet in Ecclesia militante, *et caminus ejus in Hierusalem*, id est, in pace cœlestis patriæ. » Et idem D. Thomas, 1. 2. q. LXVIII. art. VI. et q. CXI. art. III. ad 2. idipsum asserit; ergo sanctissimi illius respectus et relationes, quæ in hoc mundo fuerunt inter Jesum, Mariam et Josephum, perfectius in cœlo suo modo permanebunt, ut optime Gerson, serm. de Nativitate Mariæ, consider. 3. et Bustus in Mariali, IV. p. ser. 12. his verbis dixerunt: « Cum gratia similiter et gloria naturam non tollat, sed extollat et perficiat: cogitemus pia devotione, quod si vinculo quodam naturali obligatio consurgit filii ad matrem, et matris ad sponsum suum, et utriusque, scilicet filii et matris, ad fidelissimum, vigilantissimum et sedulum custodem, et nutritium Josephum, qui fuit caput Mariæ, habens inde auctoritatem aliquam in Mariam, sicut et Maria suo modo in Filium suum Jesum jure naturalis maternitatis: quantus æstimandus est justus ipse Joseph in gloria et in cœlis, qui talis et tantus inventus est hic in miseria et in terris? Ex quibus patet, quod nullus sanctus in cœlis est major sancto Joseph, post Virginem benedictam. » Et in eundem sensum Isolanus, IV. p. cap. 8. « Apud cœli cives, inquit, non minuitur charitas, mutua dilectio, affectus, vota non perduntur, sed ad perfectum usque ascendunt. Nam qui secundum Deum hic mutuo se dilexerunt, cum fuerint cœlestem ingressi patriam, ampliori se dilectione prosequuntur. Nulla illic erit invidentia; communis lætitia, communiaque cætera. Quod si hæc in sanctis inveniuntur, quid erit in Sancto sanctorum Deo vero? Itaque cum Dei Filius intuetur in lumine suæ gloriæ quempiam sancto affici Joseph, illius studere honori, ejus implorare suffragia, gaudet profecto, ut filius suum nutritorem honoret, annuit votis, exaudit elementius, et pro paterna gloria abundantius munera

Gratia perficit naturam, et eadem numero perseverat in cœlo

invocantibus effundit cœlestia : quia tota applaudit curia cœlestis, quando Salvatoris nutritor honoratur.» Unde merito proxime diximus ex Busto : « Qui igitur vult aliquid a Deo obtinere, accipiat B. Joseph pro advocato suo ante Virginem benedictam spon- sam suam, et B. Virginem apud Filium suum, et Dominum Jesum ante Patrem cœlestem, et omnia impetrabit. »

Hæc autem excellens potestas et efficacis- sima pro nobis intercessio, et patrocinium B. Joseph probatur etiam : quia quo plures quis habet actiones ad aliquam rem peten- dam et vendicandam, eo efficacius jus habet ad illam obtinendam. Potest enim simul vel divisim eis in iudicio uti, et finita una, aliam exercere, juxta l. non est novum. ff. de actio- nibus empti. et in l. hæredes. §. pluribus. ff. familiæ herciscundæ. et utriusque juris regu- lis l. nemo ex his. ff. de reg. jur. et in regula nullus pluribus. de reg. jur. in 6. et utrobi- que Bartolus, et doctores. Sanctissimus au- tem Joseph, quamplures rationes, quamplu- res titulos, quamplurima fundamenta, dica- mus etiam si fas est, quamplurimas actiones habet, et potest eas coram Deo tanquam sapientissimus advocatus pro nobis proponere. Quod si manifesti juris est, duo vincula esse uno fortiora, et amplius operari, ut habetur in Auth. de consanguin. et uterin. fratribus. in princip. et in auth. itaque. C. communia de successoribus, quanto magis tot et tam efficacia vincula, quæ in sanctissimo Josepho concurrunt, et coadunantur? et inprimis ab æterno fuit a Deo electus, verus Virginis sponsus, Christi putativus pater, et excepta generatione naturali, verus pater, nomen Jesu publice imposuit, dominus domus Dei in terris, princeps omnis possessionis suæ, fidelis servus et prudens super familiam Dei, ut Christo et Virgini daret tritici mensuram? Factus carnis Christi nutritius, et matris Vir- ginis solatium, præses summi regalis consilii in terra, dux custodiæ summi regis Christi, et summæ reginæ Mariæ deputatus, tutor et Christi nutritor, præfectus mensæ Christi et Mariæ, cujus vultus sudore vescebantur pane suo, magister regalis sacri palatii, aulicus familiaris, et Christi et Virginis cubicularius, clavem auream ad libere ingrediendum et egrediendum semper deferens, Christo Do- mino in vestimentis induendis exuendisque ministrans, currus et auriga Jesu suis por- tans brachiis, et gubernans, pueri Jesu in templo præsentati siclos solvens fuit redem-

ptor, ab insidiis et nece Herodis in Ægyptum fugiens fuit Christi Domini liberator et salva- tor, fuit Cherubim et custos Christi et Vir- ginis veri in terra deliciarum paradisi, fuit servator vivi tritici, scilicet Domini, quo to- tus viveret et sustentaretur mundus, et tan- dem superior, ut pater Christi Domini, et su- perior, ut caput et verus Virginis sponsus. De quibus omnibus, et aliis ad hoc concer- nentibus diximus in propriis suis locis in hoc lib. III. et in II. et in I. præcedentibus.

Et in hoc maxima consideratione non ca- ret, quod obsequia et officia exhibita fue- runt a B. Josepho Christo Domino, tempore quo ille infans, puer, adolescens, et in la- boribus constitutus : cum hujusmodi enim solent reges suam liberalitatem majorem ostendere, ut optime adnotavit Capitefont. lib. de perpetua virginitate Mariæ et Joseph, pag. 154. et 155. dicens : « Sanctissimus hic Joseph inter tot labores et mortis pericula fuit semper constans ut martyr, hic multa pro Christo ; et cum Christo passus est. Qui ergo compassus est, et socius passionum, tentationum et periculorum Christi fuit, non- ne et cum eo regnaturus et glorificandus erat? Si socii passionum estis, ita eritis et consolationum ; *si compatimur, et conregna- bimus*, ait Apostolus. Hinc conjice quanta sit ejus gloria in cœlis, quam amplum regnum, et quanta consolatio : quia reges non tantam gratiam habent his, qui sibi jam regnantibus et glorificatis serviunt, atque illis, qui eis in minoribus constitutis, cum nulla appareret spes futuræ gloriæ regni servire, ac fideliter et constanter adhærere : nam quod martyres pro Christo jam regnante passi sunt, laudem quidem magnam merentur, sed majorem noster Joseph, qui pro Christo puero nulla futuri regni in se adhuc signa habenti, tanta pati et subire pericula tanto cum amore et constantia voluit. Certe Josepho convenit quod Christus dixit Apostolis, Luc. xxii. v. 28. *Vos estis, qui permansistis mecum in tenta- tionibus meis, et ego dispono vobis, sicut dispo- suit mihi Pater regnum, ut edatis et bibatis su- per mensam meam in regno meo, et sedeat super thronos*, etc.

Et si parva ista sunt, adjiciam tibi multo majora, II. Reg. xii. v. 8. Electus fuit B. Jo- seph, ut esset justus, et justus canonizatus, et primus canonizatus ab ipsomet Christo in Evangelio, *Joseph autem vir ejus cum esset justus*, Matth. i. v. 19. ut in tract. II. hujus III. libri diximus ; et semper in omni tempore

Maxime pro-
pter obsequia
Christo in-
fanti et pau-
peri exhibita,
et propter
suam justi-
tiam
eximiam.

Joseph apud
multi
et titulos
petendum
nobis.

justus, ut in tract. iv. ejusdem lib. III. probavimus. Fuit post Virginem conjunctior principio gratiæ Christo Domino, ut lib. II. tract. ix. cum sequentibus resolvimus. Habuit puritatem et justitiam majorem post Christum et Deiparam, ordine quo in Evangelio continentur *Jesus, Maria, Joseph*; ut tract. II. et tract. iv. hujus lib. III. disseruimus. Quod si de omnibus, et de quolibet sancto dicitur Psalm. xxxiii. v. 16. *Oculi Domini super justos: et aures ejus in preces eorum*; et Psalm. cxliv. v. 19. *Voluntatem timentium se faciet: et deprecationem eorum exaudiet*; quanto melius hæc omnia, et alia quæcumque majora perfectius implebuntur, et verificabuntur in nostro sanctissimo Josepho, cui totus fuit Christus commissus, ut hujus lib. III. tract. v. defendimus? Omnia certe, omnia bona nobis impetrabit. Hoc argumentandi modo usus est Capitefontium, in propriis nostris terminis, ut vidimus modo.

Et cum B. Joseph sit sanguine ita nobilissimus, ut lib. I. et II. multis in locis probavimus, non solum id quod ab eo petimus, liberalissime præstat, sed multo majora, juxta veræ nobilitatis morem, quem summus Pontifex Gregorius, in c. 1. de donationibus, ita describit: « Hanc sibi quodammodo nobilitas legem imponit, ut debere se, quod sponte tribuit, existimet, et nisi in beneficiis suis creverit, nihil se præstitisse putet. » Probate, obsecro, et videte patrocinium hujus sanctissimi Josephi, et experimento dicetis, quod regina Saba regi Salomoni, III. Reg. x. v. 6. et 7. *Verus est sermo, quem audiivi in terra mea; et probavi, quod media pars mihi nuntiata non fuerit.* Hic enim sanctissimus et tenerrimus pater ad similitudinem sponsæ suæ dulcissimæ, sapientibus et insipientibus copiosissima charitatem debitorem se ostendit, eumque nobis obligatum, et obnoxium eadem ratione, qua Deiparam in conclusione 4. hujus tractatus esse probavimus, sponte volentem humiliter convincemus. Nam si necessarium non esset, redimi peccatorem, non esset necessarium sponsum fieri matris Redemptoris. Ut quid enim, beatissime Joseph, fieres pater putativus, et verus nutritius Salvatoris, si nulla esset indigentia salutis?

Eginus hactenus in hoc tractatu de patrocinio, advocacy et intercessione Christi Domini, beatissimæ Deiparæ, et sanctissimi Josephi universaliter, et in communi, prout ad omnes hominum status indifferenter per-

tinet. Conveniens admodum judicavi, ad particularia singulis hominum statibus et necessitatibus concernentia sigillatim descendere: « Sermones enim morales universales, ait S. Thomas, in prologo ad 2. 2. minus sunt utiles, eo quod actiones in particularibus sunt. » Et ideo majoris claritatis et distinctionis gratia, de his particularibus sequentem peculiarem tractatum dividere et conficere, pio Lectori jucundum fore non dubitavi.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. i. v. 18.

TRACTATUS XI.

De Christi Domini, B. Deiparæ, et sanctissimi Josephi advocacy et patrocinio in necessitatibus particularium statuum et personarum.

Post communem considerationem de intercessione et patrocinio B. Deiparæ, et sanctissimi sponsi sui Joseph, de quo in tractatu x. præcedenti, pro ingenii nostri tenuitate egimus, libet in præsentiarum de eadem intercessione peculiaribus personarum statibus, periculis, et necessitatibus occurrentibus sermonem facere. Et inprimis de his, quæ utrique communia sunt, agamus oportet.

Pro cujus faciliiori intelligentia supponendum est primo, Christum Dominum esse portam, et ostium ad veniendum, et intrandum ad Patrem, ut ipse testatur, Joan. xiv. *Ego sum via, veritas, et vita: nemo venit ad Patrem, nisi per me.* Et sic ejus humanitas via est ad divinitatem, ut explicat D. Augustinus, ibidem dicens: « Verbum assumens humanitatem factum est via; ambula per hominem, et pervenies ad Deum. » Et Hugo Victor. lib. Angelicæ hierarchiæ: « Divina persona in humanitate ejus abscondita est, ita quod Christi humanitas via est ad divinitatem. » Et formalius ipsemet Christus, Joann. x. v.

Josephus
ma-
jora præstat,
quam ab eo
petantur, se-
cundum no-
bilitatis
morem.

Qualiter
Christus s-
ostium ad
Patrem, et
ad omnia
cognoscen-

9. *Ego sum ostium; per me si quis introierit, salvabitur: et ingreditur, et egreditur, et pascua inveniet.* Quem locum versans D. Bonaventura, in Opus. De septem itineribus æternitatis: « Procul dubio, ait, si non esset aliquid intrinsecum in Christo secretum, ad quod intrandum invitaret nos, non dixisset ipse: *Ego sum ostium: si quis per me introierit, ingreditur et egreditur, et pascua inveniet*; id est: Ego sum ostium sensui, per corporale objectum. Videte, inquit, manus meas et pedes meos: quia ego ipse sum. Luc. xx. Ego sum ostium intellectui, per fidem reseratum, ut Isaïæ vii. *Nisi credideritis, non intelligetis.* Ego sum ostium voluntati, per charitatem apertum; charitas non vult scire medium inter se et dilectum. Per me ergo ostium, si quis introierit, per fidem et charitatem, ad meam intrinsecam et absconditam divinitatem, salvabitur. » Et statim rationem reddens ita concludit: « Quia sive ingreditur ad meam divinitatem contemplandam, sive egreditur ad meam humanitatem imitandam, pascua utrobique inveniet æternæ viriditatis et salutis, et de pascuis humanitatis intratur ad pascua divinitatis. » Ad cognoscendam ergo B. Virginis dignitatem, intrandum est per Christum, ut nobis hoc Evangelium Matth. i. v. 17. clare ostendit, ibi: *Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater Jesu* : Ad cognoscendam dignitatem, et excellens ministerium B. Josephi, intrandum est per Christum, ibi: *Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph.* Et Mariam et Josephum simul amplectens, dixit Apostolus ad Galatas, iv. in principio: *Quanto tempore hæres parvulus est, nihil differt a servo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus et actoribus est usque ad præfinitum tempus a patre. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus.* Ad cognoscendum omnipotentis Dei cum dilectis suis observatum morem, ex prosperis et adversis eorum vitam componentis, intrandum est per Christum: nam postquam Evangelista dixerat: *Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph*; adjecit statim: *Joseph autem vir ejus cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam, ubi, Deo dante, latius dicemus.* Ad cognoscendum assiduum pro nobis ministerium Angelorum, intrandum est

per Christum, ut in hoc Evangelio, ibi: *Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit in somnis ei dicens: Joseph, fili David, noli timere, etc.* Ad cognoscendum finem adventus Christi in mundum pro hominum redemptione, per ipsummet Christum est intrandum; et sic cum Evangelista dixisset: *Christi autem generatio sic erat*, postea dixit: *Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Ad cognoscendum etiam Spiritum sanctum, intrandum est per Christum, ut in hoc eodem Evangelio, ibi: *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.*

Ad intrandum ad hoc primarium ostium Christum Dominum, de quo modo egimus, sunt alia duo ostia, et aliæ duæ præclarissimæ portæ, Maria scilicet et Joseph. De sanctissima Virgine verificatur illud Psal. cxvii. *Hæc porta Domini, justi intrabunt per eam*: et illud Joan. x: *Ego sum ostium*; prout explicat, et exclamat Bustus II. p. serm. i. in fine, dicens: « Dicere autem potest Virgo benedicta, quæ est ostiaria paradisi, illud Joan. x. *Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur.* Ideo, o peccatores, a patria cœlesti exules, intrate per portam istam. Ite, o infirmi, ad medicum: accedite, o orphani, ad parentem: pergitte, o cæci, ad lumen: properate, o afflicti, ad consolationem: ambulate, o virgines, post speculum pudicitiae: festinate, o matres, ad Matrem Dei: currite, o viduæ, ad nutricem veri sponsi: proficiscimini, o pauperes, ad thesauratricem bonorum cœlestium: egredimini, o incarcerati, per januam perfectæ libertatis. » Unde merito ei canit Ecclesia: « Felix cœli porta. » Item. « Tu Regis alti janua, et porta lucis fulgida. » Et Evangelista Matthæus, quasi duas portas, et Christi custodes B. Virginem et B. Joseph apposuit, dicens: *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus.* Et iterum: *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph.* Et per has duas cœlestes portas intraverunt pastores, et invenerunt Jesum, ut dicitur Luc. ii. v. 16. *Venerunt pastores festinantes, et invenerunt Mariam et Joseph, et infantem positum in præsepio.* Sunt enim istæ duæ portæ, nimis Deo conjunctæ, ut in lib. II. tract. ix. vidimus, et maxime Deo dilectæ. Virgo sanctissima majori gratia plena, quam omnes Angeli et sancti simul, sanctissimus autem Joseph de plenitudine gratiæ Christi, Deiparæ et omnium sanctorum abun-

Maria et Joseph sunt hominibus duo ostia ad Christum.

dantius participavit, ut in lib. III. tract. III. probavimus. De Virgine ab Archangelo Gabriele edocti sumus : *Ave, gratia plena, Dominus tecum ; invenisti gratiam apud Deum.* Luc. I. v. 28. et 30. De Joseph vero ab Evangelista Matthæo, I. v. 9. *Joseph autem vir ejus cum esset justus*, et ab Ecclesia, in epistola propriæ festivitatis desumpta ex Ecclesiasti. XLV. *Dilectus Deo et hominibus, cujus memoria in benedictione est ; et elegit eum ex omni carne.* Et sic peculiariter convenit illud Psalm. LXXXVI. v. 1. *Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.*

Christus enim per excellentiam habet clavem paradisi, ut dicitur Apoc. III. v. 7. « *Hæc dicit sanctus et verus, qui habet clavem David, qui aperit, et nemo claudit, claudit, et nemo aperit.* » Quod conforme est prophetiæ Isaïæ, c. XXII. *Dabo clavem David super humerum ejus, et aperiet, et non erit qui claudat : claudet, et non erit qui aperiat.* Et sic ipsemet Christus, Mat. XXVIII. ad finem, post resurrectionem suam dixit : *Data est mihi omnis potestas in cælo, et in terra.* Hujus autem potestatis, et ostii unam clavem Virgini Deiparæ dedit : alteram vero Josepho patri suo putativo concessit, ut optime Bustus, IV. p. serm. XII. in medio, his verbis advertit : « *Credendum est, quod Dominus Jesus abundanter subvenerit patri suo putativo, et nutritio Joseph de suis bonis, et opibus cœlestibus, et consolationibus divinis ipsum repleverit. Unde cum Christus haberet clavem paradisi, et unam dederit Matri suæ, dedit et unam patri suo Joseph. Qui autem habet clavem, habet etiam ea, quæ continentur sub clave.* » Unde pie credibile est, quod refert P. Franciscus Ribera, lib. I. Matris Tharasæ de Jesu, cap. XIII. post med. quod cum religiosissima illa mater esset difficultatibus oppressa, circa foundationem monasterii Abulensis, tituli S. Joseph, Christus Dominus eam ad omnes superandas exhortans dixit, placere sibi nimium foundationem illam advocacy S. Josephi : et quod S. Joseph ad portam unam, et mater ejus sanctissima ad portam alteram, ut fideles custodes assisterent, sub quorum protectione et custodia monasterium illud futurum erat quasi stella irradians in mundo. Felix nimium profecto, qui vera devotione et imitatione ingreditur per portas istas, consequetur absque dubio, quod Spiritus sanctus, Prov. VIII. ad fi. et B. Virgini a doctoribus applicatur, promittit, dicens : *Beatus homo, qui audit me, qui vigi-*

lat ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostii mei. Qui me invenerit, inveniet vitam, et hauriet salutem a Domino. Fuerunt enim Maria et Joseph vigiles, qui civitatem Christum Dominum custodierunt, quibus transactis, quem diligit homo, inveniet, et tunc tenens eum, et non dimittens, maxima cœlesti lætitia perfusus ingentes Deo gratias reddet, qui has duas portas, hos duos janitores, et hos duos clavicularios ei concedere dignatus fuit, canens cum S. David, Psal. CXLVII. *Lauda Jerusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion : quoniam confortavit seras portarum tuarum, etc.* »

Secundo supponendum est, quod advocatus debet esse gratosus, et acceptus coram rege et familia ejus : quia si odiosus esset, nihil proficeret : recte enim dixit Seneca, lib. x. Declamat : « *Magna debet esse eloquentia, quæ invitis placeat.* » Et melius D. Gregorius, in Pastor. c. II. « *Difficile est, inquit, ut quantumlibet recta denuntians, is, qui non diligitur, libenter audiat.* » B. autem Virgo et sanctissimus Joseph gratissimi, et acceptissimi sunt ipsi Deo, et universæ cœlesti curiæ, ut sæpius in hoc II. et III. lib. probavimus. Habueruntque ambo in gradu heroico omnes virtutes, Spiritus sancti dona, et evangelicas beatitudines, ut in particulari probat latissime Isolan. III. p. a cap. x. usque XVI. quod ex maxima conjunctione ad ipsum gratiæ principium Christum Dominum illis provenisse probavimus in II. lib. tract. IX.

Tertio est supponendum, B. Virginem et B. Josephum bonos et optimos esse pastores dirigentes omnes homines ad æternam requiem. De Virgine sanctissima dici potest illud Psal. XLIV. v. 7. *Virga directionis, virga regni tui.* De cujus directione latissime egimus in duobus tract. præced. Et etiam de sanctissimo Josepho idem dici potest : *Virga directionis, virga regni tui*, et dicemus in hoc eodem tractatu. Fuit enim bonus pastor, qui animam suam dedit pro ovibus suis, ut explicat Isolanus, III. p. c. XVIII. his verbis : « *Pastorum officium est, animam suam pro ovibus ponere, nedum substantiam : lupum venientem non modo non fugere, sed pellere. Populum verbo et exemplo pascere, et ad vitam æternam capessendam semper invitare. At Joseph pro rege cœli animam ponens et substantiam, non lupos, sed tyrannos sævissimos ab eo fugavit : cæteris exempla præstans, ut in cultu Christi maxime se exerce-*

Christus habet clavem paradisi, et ejusdem duas claves dedit Deiparæ et Josepho.

Maria et Joseph, advocati Deo acceptissimi

Maria et Joseph pastores dirigentes ad beatitudinem

rent, quo Filii Dei in æternum fieri mercantur. » Hanc piissimam directionem utriusque Deiparæ et Josephi experta fuit M. Tharasia de Jesu, ut ipsa testatur, et refert P. doctor Ribera, lib. I. vitæ ejus, cap. IX. post principium, asserens complurima beneficia a Deo recepisce intercessionem Deiparæ et Josephi, quorum patrocinio jamjam labentem se in melius revocatam sensisse. Et sic meritissime unusquisque Deo gratias agens dicere poterit, quod David, Psal. XXII. v. 4. *Virga tua et baculus tuus, ipsa me consolata sunt*; id est, B. Virgo, virga tua, *virga directionis tuæ*, *virga regni tui*, et B. Joseph baculus infantie tuæ, carnis tuæ nutritius, et baculus solatii matris tuæ, ambo in via hac qua ambulo, dirigentes viam meam in conspectu tuo consolati sunt.*

Christus est manus Dei dextera, et post eum Maria et Joseph manus Dei sunt pro nobis.

Quarto est supponendum, «post Christum Dominum, qui, secundum S. Isidorum, lib. VII. Etymol. cap. II. est manus Dei, quod omnia per ipsum facta sunt. Hinc et dextera propter effectum operis totius creaturæ, quæ per ipsum formata est. » B. Virginem, et B. Josephum esse duas divinas manus, per quas Deus ipse sua beneficia et dona hominibus liberaliter elargitur. De sanctissima Virgine dicitur Cant. v. v. 4. *Manus ejus tornatiles aureæ plenæ hyacinthis*, « quia, teste D. Bernardo, nihil Deus nos habere voluit, quod per Mariæ manus non transiret. B. enim Dei genitrix Virgo in sacra Scriptura appellatur manus Dei, per quam Deus nobis tribuit bona paradisi, juxta illud Psal. LXXIV. *Extendit manum suam in retribuendo*. » Per istam manum electo suo Deus succurrit, juxta illud Psal. LXXXVIII. *Manus mea auxiliabitur ei*. Quapropter rogabat Deum ipse Propheta, Psal. CXVIII. *Fiat manus tua, ut salvet me*; et Psalm. CXLIII. *Emitte manum tuam de alto*; et gratias agens dicebat Psal. CXXXVII. *Imposuisti super me manum tuam*; et Ps. CXLIV. *Aperis tu manum tuam, et imple omne animal benedictione*. Maxime quando considerans sperabat media hac manu ad regnum cœlestis fore perducendus, juxta illud Psal. CXXXVIII. *Quoniam illuc manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua*. Hanc manum laudaverunt, et laudant omnes Angeli et sancti simul, juxta illud Sap. x. *Victricem manum tuam laudaverunt pariter*.

Nec tantum ad bonos et justos non abbreviatur manus hæc, sed nec etiam ad quoscumque maximos peccatores : nam qui ab

Ecclesiæ pastoribus et ministris tanquam incorrigibiles reliquuntur, ab ipsa colliguntur. *Manus meæ distillaverunt myrrham, et digiti mei pleni myrrha probatissima*, Cant. v. Virginis manus et digiti distillant myrrham doloris, amaritudinis, et perfectæ contritionis, confessionis, et pœnitentiæ maximis etiam peccatoribus, ut ex toto corde a via sua mala convertantur ad Deum, et salventur, ut optime D. Bonaventura, in Speculo Virg. cap. v. prope finem, sub figura S. Ruth, quæ spicas a messoribus Booz dimissas colligebat, sic ait: « Gratia enim Mariæ colligit malos, impinguat bonos, liberat universos. Colligit a culpa, impinguat gratia, liberat a morte æterna. Dico ergo quod gratia Mariæ colligit ad misericordiam, colligit ad Ecclesiam malos. Hoc bene signatum est in gratia, quam in colligendis spicis a messoribus derelictis Ruth invenerat, quando dixit ad Booz : *Invenit gratiam in oculis Domini mei*, etc. Ruth. II. Ruth interpretatur videns, vel festinans, et significat B. Virginem, quæ vere videns in contemplatione, et bene festinans fuit in actione. Videns etiam nostram miseriam est, et festinans ad impendendam suam misericordiam. Booz interpretatur virtus, et significat illum, de quo in Psal. CXLVI. dicitur : *Magnus Dominus, et magna virtus ejus*. Ruth ergo in oculis Booz, Maria in oculis Domini hanc gratiam invenit, ut ipsas spicas, id est, animas a messoribus derelictas colligere ad veniam possit. Qui sunt messor, nisi doctores et rectores? o vere magna Mariæ gratia, qua multi ex eis ad misericordiam colliguntur, qui a doctoribus et rectoribus tanquam incorrigibiles relinquuntur! Et ideo bene D. Bernardus ait : Maria, tu peccatorem toti mundo despectum materno affectu amplecteris, foves, nec deseris, quousque horrendo Judici miserum reconcilies. »

Sunt ergo, ut modo diximus, manus Virginis tornatiles : quia vas tornatile habet rotunditatem atque velocitatem, quæ causatur ex ipsa rotunditatis figura : vas enim quadrum ad movendum est tardum, sed res rotunda ad movendum est apta et velox; sic et manus B. Virginis levi motu ad nobis succurrendum se erigunt, unde de ipsa dicitur illud Sap. vi. *Præoccupat, qui se concupiscunt, ut eis se prior ostendat*. De illa quoque dici potest illud Sap. vii. *Omnibus mobilibus mobilior est*. Ipsa etiam B. Virgo dicere po-

Manus Virginis beneficiæ etiam peccatoribus præcipue despectis, quod exemplo spicarum Ruth comprobatur

Manus Virginis tornatiles, aureæ et hyacinthine.

test illud Isa. LXV. *Antequam clament, ego exaudio, et adhuc illis loquentibus, ego audio.*

Sunt etiam manus Virginis aureæ: aurum enim est pulchrum et clarum; sic et ipsa fuit pulchra in mente, per puritatem majorem, qua sub Deo inveniri potest, ut in hujus III. libri tract. IV. per totum, probavimus. Et fuit clara in conversatione per honestatem et castitatem, et ideo de ipsa dici potest illud Sapient. IV. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate!*

Fuerunt tandem manus Virginis plenæ hyacinthis, quæ hyacinthi assimilatio satis B. Virgini convenit, ratione nominis, coloris et virtutis. Primo, ratione nominis: quia hyacinthus dicitur quidam flos colorem habens purpureum, dicitur etiam esse lapis pretiosus. Per quod datur intelligi, quod ipsa Virgo fuit tanquam flos, id est, florida, per virtutum amœnitatem, unde canit Ecclesia: «Sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum, et lilia convallium.» Ipsa quoque fuit sicut lapis pretiosus, propter Dei, et proximi charitatem, de quo Isa. XXVIII. dicitur: *Ponam in Sion lapidem pretiosum*, id est, in Ecclesia militanti, B. Virginem.

Manus istæ hyacinthinæ dicuntur ratione coloris: nam sicut dicit D. Isidorus, lib. XVII. Etymol. ca. IX. «Hyacinthus non habet colorem nimis clarum, nec nimis obscurum, sed ex utroque temperatum.» Cum igitur Deus habeat infinitam claritatem, homo vero respectu Dei quamdam obscuritatem, B. Virgo in medio constituta, nec fuit clara sicut divina natura, neque obscura sicut humana: et fuit quidem minor quam divina, et major quam angelica et humana, ideo assimilatur lunæ, Cant. VI. sicut enim claritas lunæ est minor quam claritas solis; sed major quam claritas stellarum: sic claritas B. Virginis est minor claritate Dei, et major claritate sanctorum et angelorum.

Dicuntur tandem hyacinthinæ, ratione virtutis: quia, ut dicitur in lib. de proprietatibus rerum, hyacinthus habet confortare cor, tristitiam expellere, et inter inimicos tutum servare. Et secundum Dioscorum, hyacinthus veneno obviat, et toxico contrariatur, nervos vegetat, et membris dat vigorem, et salutiferum dat saporem, ut late tradit Berchorius, lib. XI. Reductorii moralis, cap. LXXXV. Et sic quotidie videmus peritos medicos ægris nimia tristitia oppressis hyacinthorum electuarium ab eis sumendum

ordinare. Ita Virgo ipsa sanctissima confortat cor, dans cibum gratiæ, juxta illud Eccl. XV. *Cibavit illum pane vitæ, et intellectus.* Expellit etiam tristitiam, dans ei lætitiā jucunditatis æternæ. Unde in eodem cap. XV. dicitur: *Jucunditatem, et exultationem thesaurizavit super eum.* Custodit quoque ab insidiis fraudis diabolicæ. Unde Sap. X. dicitur: *Custodivit eum ab inimicis, et a seductoribus tutavit illum.*

Post B. Virginem sanctissimus etiam Joseph non solum est in manu Dei, sicut reliqui sancti, de quibus dicitur Sap. III. *Justorum animæ in manu Dei sunt*; et non in quacunque manu, sed in manu dextera divitiis, et delectationibus plena, juxta illud Psal. XV. in fin. *Delectationes in dextera tua usque in finem.* Sed etiam ipse est manus Domini, immo et manus dextera, cui convenit illud Psal. LXXIX. v. 18. et 19. *Fiat manus tua super virum dextere tuæ, et super filium hominis, quem confirmasti tibi.* «Manus enim, secundum D. Isidorum, lib. XI. Etymol. c. I. dicta est, quasi munus: quia per eam dispensamus, per eam damus, et accipimus. Dextera autem vocatur a dando; ipsa enim pignus pacis datur, ipsa fidei testis, et salutis adhibetur,» secundum eundem D. Isidorum: nomen enim, vir, et res significata per nomen antonomastice, et excellenter nostro quadrat Josepho, cum sic eum tota cœlestis Trinitas, per suum legatum Gabrielem Archangelum, Luc. I. v. 27. nominaverit: *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilee, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph de domo David.* Et postea Evangelista Mat. cap. I. v. 16. *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*, et v. 19. *Joseph autem vir ejus cum esset justus.* Et justus quidem in omni ratione virtutis et justitiæ, ut super hunc locum dicemus, ex quo viri illustrissimi nomen sortitur, et meretur, juxta patris sui David doctrinam: *Dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis*, Psal. XLIV. v. 8. «Vir enim, secundum D. Isidorum, in Genes. cap. XV. ad fin. significat eum, qui virtute habilis est, cui regimen committatur.» Unde nec quærere, nec admittere officium gubernationis aliquis debet, nisi vir, qui virtute valeat difficultates superare, juxta Spiritus sancti consilium, Eccl. VII. v. 6. *Noli quærere fieri judex, nisi virtute valeas irrumpere iniquita-*

Totus mundus in manibus Joseph.

tes. Vir autem noster Joseph electus a Deo fuit, ad supremam totius mundi gubernationem, ut tanquam superior Christum Dominum, et B. Virginem gubernaret, quorum comparatione totus mundus in consideratione non erat, ut in tract. VIII. per totum, et tract. IX. hujus lib. III. probavimus.

Esse autem B. Virginem et B. Josephum duas Christi manus, vel ex eo satis ostendebatur, quod in itineribus sæpe, et in civitatibus frequenter, necessitate aliqua cogente, ambulantes lætabundi, et domum redeuntes, « Virgo pueri dextram tenebat; Joseph autem sinistram, » ut post eum in templo inventum consideravit Isolanus, II. part. cap. XIV. §. sequitur. Quod satis aperte in nostro Evangelio ab ordine litteræ, quod efficax argumentum esse probavimus, ostenditur, ibi: *Mater Jesu Maria Joseph*. Si ergo B. Virgo dexteram pueri tenebat, sinistra sua tenebat; et dextera sua libera pueri collum dulciter amplexabatur, qui dicebat: *Dextera illius amplexabitur me*, Cant. II. v. 6. et cap. VIII. v. 3. Et consequenter Joseph tenens pueri sinistram, sinistra sua libera, puerum similiter suaviter amplexabatur, ut etiam dicere possit: *Læva ejus sub capite meo*, Cant. VIII. v. 3. Et sic ex Virgine, Christo et Josepho in hac positione et ordine fiebat *funiculus triplex, qui difficile rumpitur*. Merito ergo secundum hæc a Deo petimus mediatrice ipsiusmet Dei manu, B. Virgine, quæ tertia persona est post Christum Dominum, et Spiritum sanctum in nostra intercessione, ut in tract. X. præcedenti diximus; et mediatore Josepho, qui, ut in eodem tractatu probavimus, quarta persona est post Christum, Spiritum sanctum, et Virginem, noster advocatus, et patronus. *Fiat manus tua super virum dextere tue, et super filium hominis, quem confirmasti tibi*. Et confirmatum in gratia fuisse Josephum late in tract. II. per totum, et in tract. III. hujus libri III. resolvimus.

B. autem Virgo et sanctissimus Joseph non solum manus Dei fuerunt præstantissimæ, ut modo vidimus, sed ipsummet Christum in manibus suis deferabant: *Erat enim subditus illis*, Luc. II. B. Virgo istius veri Salomonis ferculum fuit, Cant. III. v. 9. et peculiari ratione Joseph erat currus et auriga ejus, eum manibus et brachiis deferens, et tanquam superior gubernans, ut in hujus libri III. tract. IX. fusius diximus. *Omnes justi in manu Dei sunt*, Sap. III. At justus, et justo-

rum justificator Christus Dominus in manibus Virginis Deiparæ, et præcipue in manibus superioris Joseph, cui totus Christus datus et commissus fuit, ut in tract. V. ejusdem lib. III. diximus, fuit positus. Et quia ipse Christus, et B. mater ejus Virgo sub ditione et potestate sanctissimi Joseph fuerunt a Deo constituti, ei recte convenit illud Psal. XCIV. v. 4. *Quia in manu ejus sunt omnes fines terræ*: quia, ut in hujus III. lib. tract. VIII. diximus, hæc obedientiæ sublimitas arguit majoris dignitatis fuisse S. Joseph, quam ulla mortalium ingenia excogitare queant. Quis enim intelligere poterit illius majestatem, qui Deo imperavit, et Virgini, cui Deus ipse subjectus fuit?

Si ergo vos, a beatissimo Virgo, et B. Joseph, manus Dei estis, ut vidimus, et manus est organum organorum, et instrumentum instrumentorum, ut docuit Aristot. III. de anima, text. ... comment. XXXVIII. « Instrumentum autem est, unde aliquid construitur, ut culter, calamus, ascia, » secundum D. Isidorum, lib. V. Etymol. c. XXIV. et sic omnia opera attribuantur manibus, ut docuit S. Thomas, 3. p. q. VIII. art. v. ad 1. in fine adducens ad hoc illud Psal. XXIII. *Lavabo inter innocentes manus meas*. Nec enim in manibus vestris unquam cecidit, nec cadere potest remissio, « Cum, docente D. Thoma. super cap. XII. ad Hebr. lect. 3. in prin. manus remissa dicatur, quando vacat ab operibus; » omnia procul dubio bona, o B. Maria, et B. Joseph, a Deo nobis concessa manibus vestris libenter tribuamus. « Quæ quidem, teste D. Bernardino Sen. ser. de B. Maria, dulcius sapiunt per manus Mariæ collata, et si mihi a Deo daretur, an vellem dona ab ipso fonte sic immediate haurire, ut non per preces et manus Mariæ ad me descenderent, sed soli Deo debitor fierem; vel potius vellem eadem dona per hunc cœlestem aqueductum recipere, et Virgini debere id, quod gratia Dei essem? Ego, fateor, genibus flexis instantissime a Deo peterem, ut per hoc cœleste collum divinæ influentiæ ad me descenderent, ut per eam possem ascendere ad Deum, per quam Deus descendit ad me. » Nam, ut ratione, et quotidiana experientia constat, aquæ colorem et saporem mineralium, per quæ defluunt, contrahunt et participant; B. autem Virgo suavissima, et dulcissima est: *Non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tedium convictus illius, sed letitiam et gaudium*, Sap. VIII. v.

Dei dona per manus Virginis et Josephi communicata dulciora sunt

16. de qua etiam illud Eccli. xxiv. v. 27. : *Spiritus enim meus super mel dulcis, et hæreditas mea super mel et favum*, dici potest. Unde sub hac eadem ratione merito eam sic salutat Ecclesia : « Salve, Regina, mater misericordiæ, vita, dulcedo, et spes nostra, salve. » Quod totum facili negotio accommodari, et applicari poterit sanctissimo Josepho, cujus vita et conversatio non solum angelica, sed etiam divina semper extitit, cum per multos annos cum Christo itidem Deo conversatus est, cum eo comedit et bibit, sub eodemque tecto habitavit : cum ipsa etiam Virgine, in qua plenissime habitavit Spiritus sanctus. De quo videndus est Isolanus, I. parte, cap. xvi. per totum.

Quapropter, *sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum, et sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ*, Psal. cxxii. v. 1. et 2. ita oculi nostri ad vos, o B. Virgo, et B. Joseph, manus Dei tornatiles, manus aureæ, et plenæ hyacinthis, distillate, humiliter petimus, myrrham contritionis et doloris pœnitentibus; distillate virtutem proficientibus; distillate vitam perfectam, actionem, et contemplationem perfectis. Festinate, quæsumus, quodcumque facere possunt manus vestræ, instantè operamini. Eia ergo, B. Virgo, cui sedenti in throno ad dexteram Filii incessanter ipse dicit, et præstantius quidem, quam rex Salomon matri suæ Bersabee, *Pete mater mea : nec enim fas est, ut avertam faciem tuam*, III. Reg. ii. v. 20. Pro omnibus nobis intercede, omnium divitiarum Dei thesauraria es, nobis indigentibus liberaliter impertire, et communica. Eia ergo, B. Joseph, qui dicere melius potes, quam alter tui figura Joseph, Gen. xxxix. v. 8. et 9. *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua; nec quidquam est, quod in mea non sit potestate*; et cui non rex Ægypti Pharao, sed ipse Deus omnipotens tulit anulum de manu sua, et dedit eum in manibus ejus. Ubi Lyra : « Tulit anulum, quo sigillabantur litteræ regis, et ideo tradidit illum Joseph in signum potestatis sibi concessæ. » Adimple igitur, ditissime Joseph, consilium Tobie sancti, cap. iv. *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue*.

His suppositis sit prima conclusio. B. Joseph ad similitudinem Christi Domini, et Deiparæ sponsæ suæ sincerum et perfectum habuit zelum animarum, prædicans semper Christum, quem secum semper deferebat, ut in hujus lib. III. tract. v. probavimus. Quo

in munere se patronum Verbi Dei concionatoribus mirabilem ostendit. Tria præcipue ad debite, perfecte, et fructuose ministerium hoc plane cœleste exercendum ab eo docemur in prædicatione servanda.

Primum, quod sicut B. Joseph fuit ad illud vocatus, et missus a Deo per Angelum suum, Matth. ii. v. 13. 14. et 15. *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens : Surge, et accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum*, et hoc in missione ad gentes Ægyptias, et idololatrias, et postea ad populum Judaicum idem ei contigit per eundem Angelum monentem : *Defuncto autem Herode, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, in Ægypto, dicens : Surge, et accipe puerum et matrem ejus, et vade in terram Israël : defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri*. Sic etiam prædicationis munus a nullo neque affectandum, neque procurandum est, ut probat D. Bonaventura, II. tom. in opus. de informatione novitiorum, cap. xv. in hæc verba : « Non affectes fieri prædicator : quia si dignus fueris, Dominus ad hoc te vocabit; si autem indignus, et non idoneus, erit tibi confusio major, ideo quia te injeceris. Inde est, quod aliquando parvum consequimur fructum de prædicationibus nostris : quia non vocati a Deo veniunt, et non missi currunt, dicente Domino, Jerem. xxiii. *Non mittebam eos, et ipsi currebant : non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant*. Rem quasi manifestam protulisse Paulus existimavit, cum ad Rom. x. dixit : *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Quod exemplo Jonæ prophetæ ostenditur manifeste, cui præcepit Dominus, Jonæ i. : *Surge, et vade in Ninive civitatem magnam, et prædica*, et statim subjungit : *Noli timere : quia ego sum tecum, et hoc erit tibi signum, quod miserim te*. Et ideo Christus Dominus, Luc. x. hortatur fideles in hunc modum : *Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam*.

Secundum, quod sicut S. Joseph ad Christum prædicandum ipsummet Christum comitem in corpore et anima deferebat, juxta Domini præceptum : *Qui consurgens accepit puerum et matrem ejus*; et in reditu ab Ægypto in terram Israël idem fecisse legitur : *Accipit puerum et matrem ejus, et venit in terram Israël*, Matth. ii. v. 13. 14. et 15. Sic etiam concionatores apostolici debent Christum secum imitatione deferre, eumque omni creaturæ annuntiare : quia secundum D. Grego-

Denrecatio
ad Mariam et
Josephum, ut
omnibus
liberaliter
succurrant.

Joseph in
animarum
zelo fuit
exemplum
concionato-
rum in tribus
præcipue.

rium super Lucam : « In vanum laborat lingua prædicatoris, nisi affuerit gratia Salvatoris. » Et vere quidem vana res est, Christum sine Christi imitatione et spiritu prædicare. Quod quasi irridens D. Hieronymus, super cap. II. Michææ sic ait : « An non confusio et ignominia est, Jesum crucifixum, pauperem et esurientem, farcinatis prædicare corporibus, et jejunorum doctrinam, rubentes buccas, tumentiaque ora proferre ? » E converso autem qui apostolicam vitam Christi vitæ conformem gerunt, apostolice prædicant, et permanentes fructus ex prædicatione colligunt, ad cor loquuntur, et omnes ad suave Christi jugum trahunt, et in eis verificatur celebris illa D. Bernardi sententia, ser. 21. in Cant. « Arbitror illum sermonem, quem dixit de se Unigenitus : *Si ego exaltatus fuero a terra*, cunctis quoque ejus fratribus posse esse communem ; *et ego si exaltatus fuero a terra*, audacter dico, *omnia traham ad meipsum*. Joan. XII. v. 32. Nec enim temerarie usurpo mihi, fratres mei, vocem, cujus me induo similitudinem. »

Tertium, quod quemadmodum B. Joseph missus a Deo in loco missionis permansit usquequo ab Angelo monitus discessit in illis ejusdem Evangelii verbis : *Et esto ibi usque dum dicam tibi : futurum est enim, ut Herodes quærat puerum ad perdendum eum* : sic etiam concionatores nec faciliter, nec leviter loca, aut civitates mutare debent, in quibus Dei obsequium et animarum auxilium speratur. *Manete*, ait eis Christus Dominus, Luc. x. v. 7. *in eadem domo. Nolite transire de domo in domum, et in quamcumque civitatem intraveritis, et susceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis.*

Secunda conclusio. B. Joseph protector est omnium spiritualium, qui Deum contemplantes orationi vacant. Sic D. Ambrosius, in Evangelio nostro fundatus, *Joseph autem vir ejus, cum esset justus*, ait : « Indubitabile est Joseph fuisse justum, et perfectum in omnibus operibus bonis. » Et expressius S. Hieronymus et S. Chrysostomus, super nostrum hoc Matth. Evangelium, sic asserunt : « Mos fuit S. Joseph media nocte ad orandum surgere cum beatissima Virgine, quod valde rationabile esse asseverabunt Deo servientes cum lætitia. » Quod et multo amplius continetur in eo quod Evangelista Lucas, cap. II. v. 33. dixit : *Et erat pater ejus et mater mirantes super his, quæ dicebantur de illo.* Cum ante v. 19. de Virgine dixisset :

Maria autem conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo. Et devotissimus Isolanus, II. p. cap. XIII. §. Incipe. « Contemplabatur Joseph in ea ætate infantie Salvatoris nonnunquam infantulum dormientem. Ecce de quo scriptum est : *Non dormitabit, neque dormiet*, somnum cepit et dormit. Mirum negotium. Hic est sponsus *speciosus præ filiis hominum*, de quo in Canticis scribitur : *Ego dormio, et cor meum vigilat.* Dormit ergo in te, o Jesu, assumpta humanitas, et cor tuæ humanitatis semper vigilat. » Et I. p. c. XVI. « Religiosam quoque Josephi conversationem fuisse nemo sanæ mentis veretur : si enim religio Deo offert cultum, religiosissima ergo fuit conversatio S. Joseph, qui Christo Deo vero dies ac noctes serviebat. » Quapropter Tharasia de Jesu, lib. vitæ suæ, c. VI. longa experientia ducta merito exhortatur omnes orationi et contemplationi deditos ut inprimis B. Josephum magistrum habeant, cujus directione et protectione ab erroribus et illusionibus liberi, ad desiderata secure perveniant.

Tertia conclusio. B. Joseph non solum est protector hominum spiritualium in vita contemplativa, et mixta in proximorum utilitatem, sed etiam religiosorum, qui sorte Martiæ contenti Deo in religione famulantur, ut digne in vocatione sua ambulent et permaneant. Fuit enim S. Joseph in Christi Domini et Deiparæ coadjutorem fidelissimum electus, ut optime D. Bernardus, hom. II. super Missus est, ad finem his verbis : *Fidelis servus et prudens Joseph, quem constituit dominus super familiam suam*, suæ matris solatium, suæ carnis nutritium, solum denique in terris magni consilii coadjutorem fidelissimum. » Quos coadjuvabat in necessitatibus temporalibus laborans manibus suis in eodem officio fabri lignarii, et ministerio, quod ante desponsationem cum Virgine, et antequam in societatem Jesu admitteretur, solebat exercere. Unde P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. XIII. post medium, verissime dixit : « Joseph egregie docet, ut in sua quisque vocatione Deo fideliter ministret, ac utraque fortuna sic moderate utatur, ne rebus prosperis ad arrogantiam, vel tristibus, molestisque casibus ad impatientiam abutatur. » Quod satis comprobatur ex D. Apostoli Petri facto, qui post Christi mortem, ad pristinum piscatoris officium rediit, Joan. XXI. v. 3. de quo agens D. Gregorius, hom. 24. sic ait : « Quia negotium, quod ante conversio-

Joseph est exemplum coadjutorum temporalium in religione idem officium quod antea exercitum.

nem sine peccato exstitit, hoc etiam post conversionem repetere, culpa non fuit. » Immo et cum magno merito ex obedientiæ virtute in religione commutato fine temporali, in spiritualem exercetur. Quibus illud Pauli ad Rom. VI. v. 19. satis convenit : *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ, sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, et iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem.* Nec mirum, nec magnum certe est, quod propter Dei amorem, et ad coronam incorruptam capessendam efficiant, quod in sæculo viventes propter corruptibilem, immo et propter pugillum hordei, et fragmen panis efficiebant. Neque enim ingressus religionem antea pauper, et corporalibus laboribus assuetus debet extolli, aut otiari, ut in lib. I. tract. II. diximus. Nec sub capite Christi spinoso fieri delicatus miles, nec quasi prægnans aliqua sibi damnosa appetere, et alia sibi utilia fastidire, et impudenter dicere : *Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?* Cant. v. v. 3. Ubi D. Gregorius, et Rupertus explicant de anima religiosa, quæ contemplationi vacare intendit, « in qua sic vivitur, ac si quis tunica, vel omni veste nudus quiescat sibi in secreto lectuli lotis pedibus, et expers totius pulveris, quomodo rursus implicabor curis? » Debent enim hujusmodi difficultatem superare, viriliter surgere, occidere, et manducare, neque quod Deus, et sancta obedientia purificavit, commune, vile, aut periculosum dicere. Quos cum D. Paulo ad Rom. XII. v. 4. ejus verbis obtestor, et humiliter peto : *Obsecro itaque vos, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, et nolite conformari huic sæculo.* Et cum eodem Apostolo ad Ephes. IV. in principio : *Obsecro itaque vos, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate, et mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ.* Et cum eodem Apostolo, I. Cor. I. v. 26. et 27. et cap. XII. a v. 15. cum sequentibus : *Videte enim vocationem vestram, fratres. Si dixerit pes, quoniam non sum manus, non sum de corpore : num ideo non est de corpore? Deus autem posuit membra, unumquodque eorum in corpore, sicut voluit, et quæ videntur*

membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt.

Est enim religiosus status simillimus terrestri paradiso, ut docuit D. Antoninus, III. p. tit. XVI. c. 10 §. 11 : « In quo judicavit Deus non esse bonum hominem esse solum : faciamus ei adjutorium simile sibi. » Sic etiam in initio evangelici paradisi in primitiva Ecclesia, Apostoli divino consilio moti et congregati, septem viros, qui rebus temporalibus indigentium vacarent, sibi in coadjutores elegerunt, dicentes : *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis. Constituamus septem viros super hoc opus; nos autem orationi et ministerio verbi instantes erimus,* Act. VI. v. 2. 3. et 4 : « Indigent enim, ait S. Thomas, I. Cor. XII. lect. 3. in med. contemplativi per opera activorum sustentari. Unde et Luc. X. dicitur, quod cum Maria secus pedes Domini sederet, audiens verba ejus, Martha satagebat circa frequens ministerium. » Quorum exemplo eodem divino afflato Spiritu, et prudentia legislativa, Religionum primi fundatores secuti decrevere, ut coadjutores admitterentur ad res temporales, vel exteriores curandas, ad unamquamque religionem sublevandam, in his rebus, in quibus occupari alii non possunt, sine detrimento majoris boni. Qui coadjutores temporales, et singuli eorum omnium bonorum operum quæ in tali religione fiunt, ac meritorum illius participes sunt, prout alii ejusdem religionis sacerdotes et professi. Et sic datur adjutorium simile sibi; non solum in natura, in sexu, sed etiam in omnium bonorum participatione, una anima, et unum cor; et quamvis multa quidem corpora, sed non multa corda, juxta illud Act. IV : *Cor unum, et anima una.* Quod in societate nostra Jesu planius constat ex expressa sanctæ Sedis Apostolicæ, et Pauli III. tunc in ea præsidis in sua Bulla anni 1546, die 5 Maii, et ex ejusdem Apostolicæ Sedis commissione, constitutiones condens ejusdem Societatis primus Pater et fundator Ignatius idem statutum reliquit, in examine generali, cap. VI. §. 3. pag. 41. et I. part. Const. cap. II. §. 2.

Sic enim religiosi, ut castrorum acies ordinati, et in sua uniuscujusque vocatione et statu consistentes, absque dubio de hostibus victoriam obtinebunt, juxta illud Judicum V. v. 20. *De caelo dimicatum est contra eos : stellæ manentes in ordine, et cursu suo adversus Sysaram pugnaverunt.* In ordine et cursu suo

in statione propriæ suæ vocationis, sicut David non ornatus regio armatus, cujus non habebat consuetudinem, sed in baculo et funda et lapidibus, propria pastoris arma et instrumenta, percussit et occidit Philistæum exprobrantem agmina Dei Israël. Alias enim si existens jam in aliquo religionis gradu ad alium progredi superbe curaverit, et ad domestica ministeria admissus cum sancta simplicitate et humilitate Christo Domino servire recusarit, et ad altiora ministeria ascendere tentaverit, severum Dei judicium merito time redebit, ne vocationem suam deserens tradatur in desideria cordis sui. Et halitu suo dæmon prunas passionum, et inordinatorum affectuum ardere faciat, et contingat illi, quod, proh dolor! frequenter vidimus, contigit superbo Amasiæ regi, qui cum esset in inferiori statu habens sub ditione sua tres tribus tantum, attentavit debellare Josiam regem Israël, qui habebat decem tribus in regno suo; Joas autem volens Amasiam ab illa divertere temeritate et superbia, remisit ad Amasiam dicens, IV. Reg. xiv. v. 9. et II. Paralipom. xxv. vers. 17. et 18. *Carduus Libani misit ad Cedrum, quæ est in Libano, dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestię saltus, quæ sunt in Libano, et conculcaverunt carduum. Percutiens invaluisti super Edom, et sublevavit te cor tuum in superbiam. Contentus esto gloria, et sede in domo tua. Quare provocas malum, ut cadas tu?* Ubi Lyra utrobique ait: «Carduus est herba vilis et despecta, humilis et spinosa; cedrus autem est arbor alta, et currebat istud proverbium inter Judæos, quando aliquis attentabat aliquid præsumptuosum: Quasi carduus velit contendere cum cedro.» Sic quando humilis et despectus homo ad statum majorem sibi non pertinentem vult ascendere, quem bestię transeuntes, bestiales appetitus conculcant. Quapropter periculum hoc maximum divino Spiritu recognoscens David, a Deo humiliter petebat, Psal. xxxv. v. 12. et 13. *Non veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem, expulsi sunt, nec potuerunt stare.* Ubi D. Thomas: «Pro se duo petit David: primo, petit conservari a peccato, et hoc removendo duas causas peccati; una est interior; et hæc est superbia, quæ est initium omnis peccati, Eccli. x. : Unde dicit: *Non veniat mihi pes superbiæ*, id est, affectus superbiendi removeat a me. Alia est causa exterior, quando incitatur ab aliquo ad pec-

candum; et ideo dicit: *Et manus peccatoris non moveat me*, id est, inductiones, et promissiones, et blandimenta non inducant me ad peccandum.» Quod a pravis consiliariis, et eodem morbo laborantibus frequenter evenire solet. Quibus contingere solet, quod sequitur: *Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem.* Ubi S. Thomas: «Hic ponitur petitionis ratio: quia ex hoc pede est casus, sicut quando quis cadit propter pedem, quem habet malum, et ideo dicit: *Ibi*, id est, in pede superbiæ, *ceciderunt*. Ecce initium omnis peccati superbiæ.» Ex quo casu superbiæ consequenter illis evenit, quod subsequitur: *Expulsi sunt, nec potuerunt stare.* Ubi D. Thomas: id est, impulsus, dum inaniter se efferunt, sicut Lucifer de cælo, et homo de paradiso per superbiam expulsi sunt, nec potuerunt stare, Job. xviii: *Expellet eum de luce in tenebras.* Et in illis Salvatoris sententia adimpletur: *Si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt*, Mat. xv. v. 14. Quibus salubre erit consilium, contentos esse religionis gloria, et sedere, et quiete permanere in domo sua in prima vocatione sua, et memores unde exciderint, pœnitentiam agere, et prima opera domestica facere, et exercere, ne iratus Dominus veniens moveat candela-brum de loco suo.

Quarta conclusio. Sicut B. Joseph electus a Deo fuit custos Christi Domini sui, juxta Prov. xxvii. *Qui custos est Domini sui, glorificabitur.* Et custos etiam boni nominis, honestatis et famæ sanctissimæ Deiparæ sponsæ suæ apud homines, ut in lib. II. tract. i. per totum latissime probavimus: sic etiam datus est in custodem, patronum et protectorem virginum, matronarum et honestarum mulierum, earum præcipue, quæ in aliqua constitutæ difficultate periclitantur, ut optime advertit doctor Joannes Echius, hom. i. de S. Joseph, ad finem, in hæc verba: «Joseph a Deo fuit electus custos Mariæ, suæque intemeratæ pudicitæ et virginitatis, nominis quoque et famæ melioris in Judæa simul, et Ægypto. Quo nomine etiam virgines, et matronæ honestæ nominis sui et honoris integritatem S. debent Josepho committere, tunc præcipue, quando loca adeunda sunt parum tuta, a quo securitatem poterunt fideliter sperare.» Nam qui accepit puerum et matrem ejus, et eos ab omni periculo liberavit, idem profecto pietatis officium in ipsius Virginis filios adoptivos, et in fratres ex utroque latere Christo conjunctos,

Joseph patronus virginum et matronarum.

exercebit. De qua sanctissimi Josephi imitatione devoti quotidianum perhibent testimonium experti. Quapropter honestis feminis consilium meum placeat, quod quando urgente aliqua necessitate adeunda ab eis sint aliqua visitationum loca minus tuta, secum deferant in custodem Dominum Josephum, quem sic Dominum Deipara appellabat, et postquam inoffenso pede se percurrisse senserint, gratias sanctissimo Josepho agentes lætanter dicent illud Psal. xv. v. 8 : *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear.* Et sic inter alios sanctos B. Joseph inprimis est eligendus, ut in hujus III. libri tract. ix. diximus.

Joseph protector magistrorum, et tutorum pueros gubernantium, et puerorum destitutorum patronus.

Quinta conclusio. B. Joseph custos et protector est magistrorum, tutorum et curatorum, pueros educantium, docentium et in christianis moribus instituentium : ipse enim fuit nutritor, custos, tutor, currus et auriga pueri Jesu, ut in hujus lib. III. tract. ix. diximus, et quia, teste Spiritu sancto, Eccl. xiii. v. 19. *Omne animal diligit simile sibi : sic et omnis homo proximum sibi : omnis caro ad similem sibi conjungetur, et omnis homo simili sui sociabitur.* Non dubium, quin B. Joseph diligat, amet, et simili officio intentis, auxilium suum et favorem liberalissime præstet, et ideo ab his est assidue et devote invocandus, ut optime consuluit P. Joannes de Torrez, lib. de morali Philosophia principum, cap. i. in principio.

Sexta conclusio. B. Joseph pater, custos et protector est egentium, orphanorum, et expositorum infantium, quos a suis parentibus derelictos ipse fovet et suscipit ut tenerimus pater. Probatur primo : quia in summo et primario fuit electus a Deo, ut hoc officium cum Christo parvulo infante exerceret, ut monente Angelo, Matt. ii. v. 13. usque 23. opere exercuit : *Joseph, accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum ; et esto ibi usquedum dicam tibi : futurum est enim ut Herodes querat puerum ad perdendum eum, etc.* Potuit sane puer hac occasione nacta dicere, et suum dignificans, et honorans patrem Josephum humillime dixisse, ut pie credi potest, illud Psal. xxvi. v. 10. *Pater meus et mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me. Qui consurgens, ait Evangelista, accepit puerum et matrem ejus nocte, et recessit in Ægyptum.* Et illud Psal. xxxix. v. 8. *Ego autem mendicus sum et pauper, Dominus sollicitus est mei.* Et B. Josephum alloquens, et

gratitudinem tam ingenti beneficio debitam mitis et humilis corde recognoscens ei dicebat : *Adjutor meus, et protector meus tu es.* Et illud quoque Psal. lxxxvii. vers. 16. *Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea.* Tu autem, pater mi amantissime Joseph, sic pauperem, mendicum et derelictum suscepisti, adjuvisti et protexisti me, factus meæ carnis nutritius et coadjutor fidelissimus. Prope summum vero, et secundario electus fuit Joseph orphanorum et pauperum infantium protector et patronus : *Christus enim primogenitus in multis fratribus,* secundum Apostolum, fuit. Ergo sicut Joseph pater, currus et auriga Christi fuit, ita etiam nostrorum omnium, ut in hujus lib. III. tract. ix. diximus. Secundo probatur, quia, ut sæpius diximus, Joseph patriarcha filius Jacob typus fuit, et figura nostri B. Joseph ; sed ille divina providentia ductus in Ægyptum totam illam terram fame consumendam reparans fuit ejus salvator nominatus, et quasi regis pater effectus, ut habetur Gen. xli. et non solum Pharaoni regi, toti ejus regno, sed etiam propriis parentibus et fratribus auxilio destitutis triticum, et victum ministravit, ut Gen. xliii. usque xlix. refertur. Præstantiori ergo ratione sanctissimus hic noster Joseph dicendus pleno ore est destitutorum omnium auxiliator et pater, qui verum triticum Christum Dominum, panem vivum, labenti mundo servavit ; sub qua etiam ratione mundi salvator, Christi pater, et omnium hominum vocari, et nuncupari justissime potest et debet. Jam ergo nemo de cætero se destitutum, et hominem, aut virum non habere dicere audeat, cum B. Josephum unusquisque protectorem habeat, et virum, qui, cum fuerit B. Virginis sponsæ suæ, et matris nostræ, ut Luc. i. v. 27. *Ad Virginem desponsatam viro ;* et Matt. i. v. 16. *Joseph virum Mariæ ;* et v. 19. *Joseph autem vir ejus cum esset justus.* Est consequenter etiam omnium pater et vir, qui titulo præstantiori quam Job, dicere potest : *Pater eram pauperum, Job. xxix. v. 16. Et si comedi buccellam meam solus, et non comedit pupillus ex ea, Job. xxxi. v. 17.* Voca ergo, o homo, in periculo et necessitate constitutus, S. Josephum, et ad illum tota devotione convertere, et citissime pium ejus auxilium invenies. Nam qui adversum fortissimum, callidissimum, ac nequissimum diabolum Filium Dei infantem ac puerum protexit, te etiam efficacissime defendet.

Septima conclusio. B. Joseph custos, pro-

Joseph protector et dux iter periculosum agentium.

tector et comes est iter agentibus, et loca periculosa peragrantibus: ex his enim, quæ ipse passus est fugiens Herodis persecutionem in Ægyptum, et inde in partes Galilææ, et a Galilæa in Judæam et Bethlehem, ut Cæsaris Augusti edicto pareret, sufficienter didicit qualiter similiter proficiscentibus succurrendum sit. Ad quod in particulari exhortatur Joannes Echius, hom. I. de S. Joseph, ad finem dicens: « Omnes insuper, quibus periculosæ instituuntur protectiones, locaque adeunda sunt parum tuta, semet S. Joseph committere debent, et ex illo comitatem, securitatem, tutelam et intercessionem petere, et fideliter sperare. » Quod etiam mirabili exemplo comprobatum refert Magister Gratianus Carmelita, lib. V. de S. Joseph, cap. IV. post principium. Erat, inquit ille, quidam gravissimus pater S. Benedicti habitantium in conventu B. Virginis montis Serrati devotissimus S. Joseph, qui meditabatur frequenter mysterium illud, et labores, quos cum Christo Domino, et Deipara in fuga in Ægyptum pertulit. Huic contigit, quod cum suum conventum rediens, et obscura nox illum oppressisset, in quodam deserto monte feris truculentis, et grassatoribus hominibus pleno, recta itineris illius amissa via, huic sic desolato occurrit quidam homo jumentum agitans, cui pulcherrima mulier parvulum infantem gestans in brachiis insidebat, a quo religiosus ille rectam itineris viam edocere postulavit. Cui homo ille respondit, ut ambo simul pergerent: ipse enim probe iter illud noverat. Cumque de rebus divinis colloquium miscuissent, monachus cor suum præ nimia dulcedine, devotione, et suavitate intus ardere sensit, veluti discipuli illi, qui cum Christo Domino Emaüs versus euntes confabulabantur. Cumque prope oppidum, quo religiosus ille tendebat, pervenissent, continuo homo ille, pulcherrima mulier, et speciosus præ filiis hominum puer disparuerunt. Et devotus ille religiosus, quasi a somno excitatus, et ad se reversus dixit: Nunc scio vere, illos, sanctissimum Josephum, B. Virginem sponsam suam et puerum Jesum, qui est *via, veritas et vita*, Joan. XIV. fuisse et mihi socios, consolatores, et ductores extitisse, et per reliquum vitæ tempus usque ad mortem in conspectu Domini pretiosam, eorum, quæ a Virgine et Josepho in via audierat, dulcis memoria, et meditatio immobiliter perseverarunt. Unde merito B. Joseph postulans sic ca-

nebat olim Ecclesia Hispalensis in hymno ejusdem festivitatis:

O custos matris Domini,
Devotos tuo nomini,
Joseph alme, per aspera
Salva semper, et prospera.
Adesse tuis famulis
Dignare, dux amabilis;
Sentiant nostra pectora
Tua semper juvamina;
Tu salus, et protectio,
Nostraque jubilatio.

Fuit enim S. Joseph in omni virtute eminenter justus, ut noster ait Evangelista: *Joseph autem vir ejus cum esset justus*. Et quem admodum eum *justum deduxit Dominus per vias rectas*, Sapient. X. sic etiam et ipse justus deducet nos spiritualiter et temporaliter, per easdem vias rectas. Aliud quoque pro iter agentibus exemplum perpetuo memoriæ commendandum refert gravissimus ac doctissimus dominus frater Didacus de Yepes, e D. Hieronymi familia, et Philippi secundi regis a confessionibus in episcopum Tarraconensem meritissime assumptus, in libro vitæ, virtutum, et miraculorum B. Matris Tharasie de Jesu Carmelitæ, novæque tam virorum, quam mulierum ejusdem ordinis reformationis fundatricis, l. II. c. XXVII. pag. 196. et 197. quod cum B. illa mater cum aliis ejusdem ordinis sanctimonialibus associata spiritu Dei, ut pie creditur, actæ, monasterium in oppido de Veas in radicibus montium, hispane, Sierra Morena, situm habente, sub invocatione SS. Josephi proficiscerentur fundaturæ, via regia penitus amissa, et ad loca lapidibus complantata, manifestis plena periculis, inter montium ad cælum ascendentium cacumina, et vallium ad abyssum descendentium pervenissent; tunc B. illa mater filias sibi socias sic fuit confidenter allocuta: Eia, eia, amantissimæ sorores, hoc solum habemus residuum, ut oculos nostros ad Dominum humiliter convertamus, sanctissimique Josephi patrociniū deprecemur, et in tam ingenti ruinæ periculo auxilium imploremus. O sancte, et mirabilis Deus in sanctis suis! Nec mora quidem, a profundissima et altissima voragine humana vox quasi cujusdam viri grandævi in hunc modum proclamans audita est: Sistite, sistite iter, ulterius non progred-

diamini, nec moveamini : peribitis alioquin absque dubio præcipientes. Cujus monitu aurigæ currus stare fecerunt, cumque ab eis vir ille obnixè rogaretur : Dic, obsecramus, doce nos, rogamus, quod faciendum nobis est? At ille statim respondit : Omnes pariter versus unam signatam partem iter pedetentim arripite, quæ quidem non minus apparebat periculosa. Cumque illi omnes obtemperassent, et se miraculose a præcipitio ereptos conspexissent, vellenteque hominem illum inquirere, ut ei debitas persolverent grates, beata Mater eximia devotione, et lacrymarum profluvio perfusa sociis sanctimonialibus dixit : Frustra quippe aurigæ conquisitum hominem invenire fatigantur, non invenient : erat enim sanctissimus Pater meus Joseph, qui a periculis imminuentibus nos liberavit, viam nostram direxit, et in tuto nos collocavit. Quod rei probavit eventus : nam aurigæ usque ad voraginis profundum descendentes, nullum hominem, nec hominis vestigium inveniunt defessi redire, et omnes unanimiter Deo, et sanctissimo Josepho gratias exhibentes, reliquam itineris partem alacriter et velociter peregerunt.

Octava conclusio. B. Joseph adjutor et protector est navigantium, qui in perpetuo fere versantur periculo. *Qui navigant mare*, inquit Eccles. c. XLIII. v. 26. *narrant pericula ejus, audientes auribus nostris admirabimur*, et Psalm. CVI. v. 23. *Qui descendunt mare in navibus, ipsi viderunt opera Domini, et mirabilia ejus in profundo. Ascendunt usque ad cælos, et descendunt usque ad abyssos. Turbati sunt, et moti sunt, sicut ebrius, et omnis sapientia eorum devorata est.* Eorum præcipue, qui naufragium passi sunt, se patronum ostendit dominans potestati maris, et motum ejus mitigans. Quod etiam manifesto hoc exemplo confirmatur, in authentica et gravissima sacri, et Seraphici ordinis Franciscani a reverendo admodum ejusdem familiæ Patre Joanne de Fanno composita, et tradit Magister Gratianus, loco cit. Refertur quod cum duo sanctissimi Josephi devoti, et ejusdem ordinis religiosi Flandriam versus navigarent, navi cum multis hominibus demersa, ipsi quadam arrepta tabella tribus integris diebus ac noctibus S. Joseph implorantes super maris undas ambulaverunt; et quod tertia die super eadem tabella in medio eorum apparuit juvenis eleganti forma, et decorus aspectu, qui eos dulciter et affabiliter salutavit, et eos bono animo esse ju-

bens, erant enim jam quasi viribus deficientes; quo auxilio sani et salvi evaserunt, et gratias agentes Deo pro beneficii accepti magnitudine, juvenem illum rogaverunt, ut nomen suum eis revelare dignaretur. Qui statim placido vultu se S. esse Josephum ingenue fassus est. Et quia in hujus tractatus suppositione 4. probavimus, B. Josephum esse Dei manum, hanc cum navigantibus, et periculantibus frequenter exercet, juxta illud Psal. LXXXVIII. *Et ponam in mari manum ejus, et in fluminibus dexteram ejus.*

Nona conclusio. B. Joseph peculiaris protector, defensor et patronus est status conjugatorum. Ita asserit Isolanus, II. p. cap. IV. ad finem, in hæc verba : « Denique, o vos conjugati, qui in mundo versantes carnis tribulationes sustinetis, S. Joseph vester est patronus, adversus hæreticos vos defendens, statum vestrum protegens, et viam salutis vos non deserere asserens propter matrimonii sacramentum, aut etiam carnis infirmitates, quæ vos plerumque a rerum spiritualium exercitiis separant. » Idemque asserit Viguerius Granat. lib. de mysterio Incarnationis, fol. 174. pag. 4. in principio : Est enim status iste conjugatorum innumeris difficultatibus et anxietatibus suffarcinatus et plenus, ut divino Spiritu afflatus docuit Apostolus I. Cor. VII. v. 28. *Solutus es ab uxore, noli querere uxorem; si autem acceperis uxorem, non peccasti, et si nupserit virgo, non peccavit; tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi.* Ubi Glossa ordinaria, et D. Thomas sic interpretantur : « Matrimonio conjuncti habebunt carnis tribulationem : quia imminet eis anxietas mentis, et labor corporis circa provisionem domus suæ, et proles, et quia alter conjugum defacili suspicatur fraudem in altero de corpore : et sic anxietur in mente, cujus anxietatis redundatio fit in carne. » Et ideo ad tot et tam ingentes difficultates superandas consolentur, scientes B. Josephum esse patronum suum, statumque suum protegentem. »

Ex quo primo hortandi sunt conjugati, qui in paupertate viventes, et ad onera matrimonii sustinenda substantiam non habentes, ad patronum suum Josephum magna cum fiducia recurrant, qui ultra heroicam virtutis pietatem, qua semper claruit, a paupertate, quam in simili statu ipse passus est adjutus, absque dubio auxiliabitur. Non enim ignarus mali miseris succurrere novit. Tales namque ad exercendam cum aliis misericor-

Joseph patronus navigantium, et naufragantium.

Joseph patronus conjugatorum.

Conjugati pauperes ad Josephum patronum suum recurrant.

diam proniores et faciliores inveniuntur propter maiorem similitudinem, ut docuit D. Thomas, 2. 2. qu. XXX. art. I. et II. Cui in proportionem similitudinis dicere poteritis illud Deut. x. v. 9. *Et vos ergo amate peregrinos; quia et ipsi fuistis advenæ in terra Ægypti.*

Secundo monendi etiam sunt conjugati, ut infantem filium suum in lucem editum statim B. Josepho et B. Virgini offerant, et educandum tradant, obnixè deprecantes, ut Joseph illi sit pater, pædagogus et tutor, et quod B. Virgo illi sit dulcissima mater, utrique et eorum cuilibet dicentes: *Accipe puerum: futurum est enim ut Herodes quærat ad perdendum eum*, Matth. II. Et B. Virgini in particulari, quod regis Pharaonis filia dixit matri, licet non cognitæ infantis Moysis: *Accipe puerum istum, et nutri mihi, et dabo tibi mercedem tuam*, Exod. II. v. 9. Age jam, Virgo sanctissima, misericordiæ tuæ sinus aperi, et iste filius meus sit filius tuus: nutri, obsecro, eum non mihi, sed tibi, in tua semper puritate et devotione; et ego dabo tibi mercedem tuam, tuarum admirabilium virtutum exemplum imitando. Et dubio procul infantem recipiet, et absque ulla comparatione ministerium excellentius præstabit, quam Moysis mater, quæ suscepit et nutrit puerum, adultumque tradidit. De quo in lib. IV. tract. XII. dicemus.

Tertio efficacius conjugatus vir in articulo mortis constitutus, uxore paupere in juvenili ætate, et filio parvulo in mundi discrimine et periculo relictis, hortandus est, ut et vocè et scripto in testamenti sui tabulis spiritualem eorum curam, et temporalem SS. Josepho commendet, et quod sub suæ protectionis munimine eos dignetur suscipere, humiliter petat, eisdem quibus Angelus verbis utens: *Joseph, accipe puerum, et matrem ejus: futurum est enim ut Herodes quærat puerum ad perdendum eum*, Matth. II. v. 13. Et hanc ingentem patrocini partem, et legitimam hanc tertii, et quinti meliorationem, hunc majoratum, et bonorum vinculum indissolubile reputet, si uxorem et filios protectioni et curæ B. Josephi commendatos reliquerit, sic eum confidenter invocans: Sanctissime Joseph, orphanorum et destitutorum pater, eximie tuæ pietatis oculos ad hanc viduam, ad hos pupillos, ad hos orphanos converte. Vide et considera, tenerissime pater, eos in medio nationis prævæ remanere, et adversarium diabolum, ejusque

ministros homines deperditos, tanquam leones rugientes circuire, quærentes quem devorent. Moneatur et hortetur jam moribundus pater filios suos quamvis parvulos, ut vel balbutiendo, ad SS. Josephum profusis lacrymis clamantes dicant: *Recordare, Domine, quid acciderit nobis, pupilli facti sumus absque patre; matres nostræ quasi viduæ*, Thren. V. v. 1. et 3. O B. Joseph, *Tibi derelictus est pauper, orphanus tu eris adjutor. Contere brachium peccatoris et maligni*, Psal. IX. v. 14. et 15. Nec dubium profecto, quin piissimus Joseph illud Psal. cxlv. v. 9. libenti animo adimpleat: *Pupillum et viduam suscipiet, et vias peccatorum disperdet*, et quod cum Christo Domino, et ejus matre fecisse diximus Herodis persecutionem in Ægyptum fugiens, facit et modo cum his sic invocantibus eum: *Qui consurgens accepit puerum et matrem ejus nocte, et secessit in Ægyptum*, Mat. II. v. 14. Prudenterque, et maxima circumspectione eorum pericula prævidens evitabit, ut cum puero Jesu et Deipara fecisse legitur, Mat. II. v. 22. et 23. *Audiens autem quod Archelaüs regnaret in Judea, pro Herode patre suo, timuit illo ire, et admonitus in somnis secessit in partes Galilææ*. Est enim B. Joseph post Christum Dominum et B. Virginem omnium nobilissimus, et majora, quam quæ ab eo petuntur, præstare solet beneficia, quod proprium nobilitatis est, ut in tract. x. præced. probavimus.

Et quia reddentes rationem patrocinii S. Josephi respectu conjugatorum diximus cum D. Paulo, I. Cor. VII. v. 28. *Tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi*. Et cum Glossa ord. et D. Thoma, ibidem, « quia alter conjugum de facili suspicatur fraudem in altero de corpore, et anxiatur in mente, cujus anxietatis redundatio fit in carne. » Ad quod quidem sanctissimi Josephi patrocinium efficaciam habet. Unde qui zelotypiæ voragine pressus, et devoratum se jam usque ad perditionem senserit, de quo in lib. IV. super illa verba: *et nollet eam traducere*, fusc dicemus; ad B. Josephum conjugatorum patronum, et statum illum protegentem convertatur, qui recordatus maximæ et similis tribulationis suæ, quando cogitabat prægnantem Virginem dimittere, ut super eundem locum diversas sententias referentes discutimus; ut sapientissimus chirurgus, quia expertus, medicamina huic pessimo et lethali vulnere adhibebit: *Non enim habemus advocatum, quinon possit compati infirmitati-*

Conjugati
filios a nati-
vitate Deipa-
ræ et Josepho
offerant.

Pater mo-
riens uxorem
juvenem, et
puerum par-
vulum in
testamento
Josepho
committat.

Maria et Jo-
seph patroni
conjugato-
rum zeloty-
piæ vitio
laborantium.

bus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato; et quidem cum esset fidelis et justus: *didicit enim ex his, quæ passus est.* Heb. iv. et v. Cui etiam mire pro similitudine absque peccato convenit, quod D. Gregorius, hom. xxi. in Evangelia, et D. Ambrosius, ser. xlvii. de fide Petri, de temptatione D. Petri his verbis dixerunt: « Quod nimirum magnæ actum esse pietatis dispensatione cognoscimus, ut is, qui futurus erat pastor Ecclesiæ, ex sua infirmitate cognosceret, quam misericorditer aliena infirma tolleraret, ut qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum. » Quod satis confirmatur ex eo quod de Moyse dictum nostro Josepho sancta applicat Ecclesia in epistola Missæ ejusdem festivitatis: *In verbis suis monstra placavit*, ex Eccles. xlv. v. 2. Quia sicut Moyses verbis suis monstra, et prodigia Ægypti cessare fecit; sic nostri Josephi verbis et protectione cessabunt protinus cogitationes istæ monstruosæ, et convertentur in placationis, et amicitie bonum. Et cum tribulatio hæc utrique Josepho et Virgini fuerit communis, est etiam commune patrociniū, quibus conjugati in sua afflictione constituti dicere humiliter et devote poterunt: *Fuistis enim et vos advenæ in terra Ægypti*, Levit. xix. v. 34. Adeant ergo conjugati ad thronum gratiæ ejus, ad Virginem scilicet et Josephum, et imitantes eos in silentio, spe, patientia et humilitate, misericordiam consequuntur, et gratiam inveniunt in tempore opportuno. Et unusquisque in cordis secreto spiritualiter, per conformitatem affectuum, audiet quod S. Joseph: *Noli timere accipere conjugem tuam.* Et benedicentes, et laudantes Deum cum admiratione dicent: Quis est hic, cui venti et tumentes maris fluctus obediunt? Matth. viii. Quis est hic, qui verbis suis monstra placavit? Quis est hic, quo jubente et protegente in cordibus nostris, quæ quasi mare fervens quiescere non poterant, facta est tranquillitas magna?

Decima conclusio. B. Virgo et B. Joseph piissimi sunt advocati, et hominum protectores, et defensores, in hora et articulo mortis eorum, quo tempore diversa, et ingentia prælia dæmones hominibus inferunt: tunc enim præcipue verificatur illud Apostoli ad Eph. vi. *Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum*, Ipsa enim piissima Virgo suum ad-

jutorium præbet, et ideo eam rogat catholica Ecclesia dicens:

Tu nos ab hoste protege.

Subvenit etiam post mortem, quando scilicet anima transit de corpore, ne dæmones illam rapiant, inquietent, aut turbent, et ideo eam orat Ecclesia dicens:

Et hora mortis suscipe.

Et in oratione angelica ab ea petimus omnes: Ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostræ: quia, ut bene advertit P. Salmeron, tom. III. tract. v. prope finem: « Ob id, quod Christo nascenti et morienti Maria adstitit, digna facta est, quæ filiorum Dei generationem, ut mater pietissima foveat, atque morti nostræ, in qua Deo per gloriam nascimur, singulariter succurrat: ut ita tanto patrociniū et favore sublevati, servatique Virginem sanctissimam imitemur, ac Filium ejus, cum Patre et Spiritu sancto per æterna sæcula exaltemus, atque magnificemus. » « Cujus rei, ait P. Osorius, tom. iv. concione de Virginis rosario, prope finem, memorabile nobis, manibus suis scriptum exemplum reliquit B. Brigitta in suis revelationibus examinatis in concilio Constantiensi per Cardin. Turrecrematam, jussu concilii, approbatisque ab eo, quod B. Brigittæ filius, cui nomen Carolus, juvenis ætate ac moribus, et militiæ deditus, qui in ea ætate mortuus est, et Maria adjutrice propter ipsius Caroli eximiam in illam devotionem, salvus effectus est. »

De B. autem Josephi singulari patrociniū tempore mortis, apertis constat exemplis, quæ refert Isolanus, IV. p. cap. x. et ultimo in hæc verba. « Didicimus a quopiam viro venerabili, in inclyta Venetiarum urbe Italiæ, nobilem virum quempiam consuetum per singulos dies ante imaginem S. Joseph in Ecclesiæ nonnullius pariete pictam genua flectere, seque Joseph precibus venerari. Post longius observatam corde sincero et nobili talium precum consuetudinem, lecto decubuit gravi morbo oppressus. Hic vidit vigilans, et sanis oculis, sanaque mente S. Joseph instar præfatæ imaginis cubiculum suum introeuntem. Quo visu mira contritione suorum criminum affectus est. Illico autem evocato confessore sacerdote, confessio-

Maria et Joseph patroni nostri sunt in mortis articulo.

Josephi exemplum pro articulo mortis.

nem criminum suorum more catholico peregit, sicque obdormivit in Domino præsencia sanctissimi Joseph, ad superos, ut pie creditur, invitatus. »

Et paulo inferius sic refert : « D. Vincen-
tius ordinis nostri Prædicatorii, in sermone
de Nativitate Domini, talia refert : Mercator
Valentinus quolibet anno in die Nativitatis
Domini invitabat pauperem senem, et ali-
quam mulierem habentem filium parvulum,
qui repræsentabant sibi Virginem cum Filio,
et Joseph, de quo fuit revelatum, quod in
morte apparuerunt sibi Virgo cum Filio, et
Joseph dicentes : Quia recepisti nos in domo
tua, ideo nos recipiemus te in domo nostra.
Hæc ille. »

Valet etiam nimium sanctissimi Josephi
patrocinium ad extremum et tremendum
Dei iudicium, ut graviter et devote precatur
archiepiscopus Capitefontium, hom. de sanctis-
simo Joseph, p. 253. et 254. his verbis :
« Quam vellem hujus B. Josephi inter servos
me Christus in tremendo illo iudicii die di-
gnosceret, atque eo pro me precante dice-
ret : Rex optimus pro isto Josephus orat.
Transfer hunc hædum mihi, sit dexter Ag-
nus, induatur vellere, atque inter benedictos
patris mei filios in æternum numeretur.
Amen, Amen. »

Solum igitur restat, ut omnes in vera B.
Virginis Deiparæ et B. Josephi devotione
permaneamus, perseveremus et veterasca-
mus, nec ob spiritualium consolationum de-
fectum ab illa unquam recedamus, eadem
prorsus in desolatione facientes, quæ in con-
solatione, cum dilatato corde viam manda-
torum Dei currebamus, operabamur, exem-
plum spiritualissimi regis David sequentes,
qui de se ipso in Psal. LXII. in principio te-
statur : *Deus Deus meus, ad te de luce vigilo ;
sistivit in te anima mea ; quam multipliciter ti-
bi caro mea, in terra deserta, invia, et inaquo-
sa, sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtu-
tem tuam, et gloriam tuam.* Ubi Theodoretus,
et Glos. ordin. « Nihil damni a sollicitudine
percepi, sed ut ille, qui tuo tabernaculo as-
sides, sic tibi laudis offero. » Quod post mul-
tos Ecclesiæ Patres diserte expertus nostræ
Societatis communis Pater et fundator Ignatius
docuit in regula v. pro cognoscendis
animæ motibus dicens : « Tempore desola-
tionis nihil deliberandum, aut immutandum
est circa propositum animi, aut vitæ statum ;
sed in eis perseverandum, quæ fuerant prius
constituta. » Immo, Cassiano teste, collatione

iv. cap. vi. « Davidem aliquando orasse ut
amoveretur a se hæc Dei quasi desertio, non
tamen omnino removeretur. *Non me derelin-
quas*, ait, *usquequaque*, Psalm. cxviii. ac si di-
ceret : Scio quod derelinquere soleas utiliter
sanctos tuos, ut probes eos, aliter enim ab
adversario tentari non possunt, nisi a te pau-
lisper fuerint derelicti : ideo non rogo ut
nunquam me derelinquas, quia non expedit
mihi, ut non vel infirmitatem meam sentiens
dicam : *Bonum mihi, quia humiliasti me*, Psal.
cxviii. vel exercitium non habeam prælian-
di, quod sine dubio habere non potero, si
mihi semper cohæserit divina protectio : sed
magis peto, ne me usquequaque deseras :
quod Græce dicitur usque ad nimietatem :
quantum enim mihi utile est, si me paulum
derelinquas, ut desiderii mei constantia com-
probetur, tantum noxium est si pro meritis
et delictis meis nimium me deseri patiaris.
Refert Pater Bernardus Rossignolius, lib. II.
de Doctrina christianæ perfectionis, c. xxxix.
ad finem, §. Adeo verum est. » Interim ta-
men desolatione durante mire juvabunt pa-
tientiae servandæ studium, spei erectio, et
futuræ breviter consolationis cogitatio : nul-
lo tamen divinæ miserationis tempore assi-
gnato. Quin si Domino magis placuerit deso-
lationem usque ad mortem protendere, ad
eam tolerendam et amplectendam nos offe-
ramus paratos. *Qui cepit, ipse me conterat* ;
dicebat in desolatione sua patientissimus
Job, cap. vi. v. 9. et cap. xiii. v. 15. *solvat
manum suam, et succidat me ; etiam si occide-
rit me, in ipso sperabo.* Magno tunc profecto
gaudio perfusi gratias Deo, B. Virgini et B.
Josepho agentes dicemus : *Lætati sumus pro
diebus quibus nos humiliasti : annis, quibus vi-
dimus mala*, Psalm. lxxxix. v. 5. Tunc enim
mercedem operi tuo, desolationi tuæ, et pa-
tientiae tuæ debitam invenies. Isti sunt fortes
bellatores, et excussorum filii, qui se etiam
spiritualium, et divinarum consolationum
pro majori Dei gloria, et sui ipsorum morti-
ficatione et humiliatione expoliari ad tem-
pus patienter tulerunt.

Sed in eorum hora mortis felicissima, *Cum
dederit Deus dilectis suis somnum : Ecce hæredi-
tas Domini, filii merces fructus ventris*, Psalm.
cxxxvi. v. 3. Ubi Glossa ord. Lyra, et Cassio-
dorus : « *Cum dederit dilectis suis somnum*, id
est, requiem per mortem temporalem ; *Ecce
hæreditas Domini*, hæredes quidem Dei ; *filii
merces*, cohæredes autem Christi ; *fructus
ventris*, id est, Christus, qui est fructus ven-

Patrocinium
Joseph ad
diem iudicii.

In devotione
Mariæ, et
Joseph etiam
in desolatio-
ne perseve-
randum.

Mariæ et Jo-
sephi devoti
in morte
consolabun-
tur.

tris virginalis, est merces eorum, quia est beatitudo objective; in aspectu enim suæ divinitatis reficiuntur Beati interius, et aspectu suæ humanitatis exterius, secundum quod dicit Augustinus super Joannem: « Ecce hæreditas Domini, ecce fructus ventris, ecce fructus inveteratæ devotionis Virginis Mariæ, cujus ventris fructus naturalis Christus est. Ecce hæreditas Domini, ecce fructus ventris, ecce fructus devotionis antiquæ sanctissimi Joseph; quia fructus ventris virginalis Mariæ est etiam fructus Josephi; ratione enim essentialis matrimonii venter Virginis ad Josephum pertinebat, qua ratione pater Christi potuit, et debuit appellari, ut in hujus lib. III. tract. VIII. probavimus. Fuit namque Joseph particeps benedictionum a Deo largissime vulvæ et uberibus Mariæ concessarum, ut hujus etiam lib. III. tra. IX. diximus, ubi de illa propositione, Christus conceptus est ex corpore Joseph, quia conceptus est ex corpore Virginis, quod fuit Josephi, disseruimus.

Mariæ et Josephi devoti in porta mortis non confundentur.

Beatus vir, quia in B. Virginis et B. Josephi devotione divinarum consolationum carens, usque ad mortem perseveraverit. *Beatus*, inquam, *vir, qui implevit desiderium suum ex ipsis; non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta*; Psal. cxxvi. in fi. ubi Glossa ord. et Euthymius: « Antiquis mos fuit hostium nuntiis ac legatis, ut ante portas civitatis loquerentur. Lyræ, in porta, id est, in judicio, quia iudices antiquitus in portis sedebant, et ibi coram eis aliquando factæ sunt disputationes fidelium cum infidelibus; et Glossa moralis: *Non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta*, scilicet mortis, in qua non confunditur ab spiritibus malignis. » Non igitur confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta mortis et judicii; quia Virgo sanctissima felix cœli porta, suo patrocínio et efficaci protectione ibi aderit. *Facile*, dicitur Sap. vi. a v. 13. usque 16. *videatur ab his, qui diligunt eam, et invenitur ab his, qui quærent illam; præoccupat, qui se concupiscunt, ut se illis prior ostendat, qui de mane vigilaverit ad illam; non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inveniet*. Non confundetur in porta, quia sanctissimus Joseph, nobilissimus Joseph, vir, et Virginis sponsus Joseph, tunc sanctorum multitudine sociatus sedet cum senatoribus terræ auxilium, et tutissimam protectionem humili devoto suo impertiendo, juxta illud Prov.

ultimo, v. 23. *Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terræ*.

Quod si feliciter tibi divina dignatione contingat id quod asserit, et refert S. Gregorius, lib. IV. Dial. c. xv. et xvi. et xlvii. et in multis aliis. « Nonnunquam, ait, omnipotens Deus trepidantium mentes quibusdam prius revelationibus roborat, ut in morte minime pertimescant. Nonnunquam etiam in consolatione egredientis animæ ipse apparere solet auctor et retributor vitæ. Interdum etiam contingit justis, ut in morte sua sanctorum præcedentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ sententiam pœnalem pertimescant, sed dum eorum menti civium supernorum societas ostenditur, a carnis suæ copula sine doloris, et formidinis fatigatione solvantur. » Ita etiam in mortis tuæ articulo Christus appareat, ut apparuit Tarsillæ feminae et Virgini sacræ. Appareat tibi sancta Dei genitrix Virgo, ut apparuit in transitu Musæ puellæ, ut refert S. Gregorius, lib. IV. Dialog. c. xvi. et xvii. Et appareat tandem tibi B. Joseph, ut apparuisse Venetiarum civi, et mercatori Valentino diximus modo. Qua lætitia, quo inenarrabili gaudio, quo mentis excessu, quo inexcogitato, nec excogitabili animæ et totius cordis affectu, eorum unicuique dices, quod Jacob filio suo Joseph, quem diu jam mortuum cogitabat, et modo principem in omni terra Ægypti videbat: *Jam lætus moriar, quia vidi faciem tuam*, Gen. XLVI. v. 30. Jam, Christe Domine, lætus moriar, quia vidi faciem tuam speciosam præ filiis hominum. Jam, B. Virgo, mater misericordiæ, lætus moriar; quia vidi faciem tuam pulchram ut lunam, electam ut solem, decoram et formosam sicut Hierusalem. Jam lætus moriar, quia vidi faciem tuam, dulcissime Joseph, simillimam pulchritudini Christi et Mariæ. De te merito devotissimus, et doctissimus poëta Gerson, in sua Josephina cecinit:

Justi solent a Deo in morte consolari Beatorum visione, et visitatione

Personas inter similes est nexus amoris:
De Joseph ast ratio suadet, sua quod facialis
Forma Jesu formæ similis reputanda fuisset.

De quo latius egimus in tract. x. istius tertii libri.

Hujus tantæ rei consideratione ad superandas difficultates, et æquanimiter hujusce peregrinationis labores perferendos sic hortabatur S. Hieronymus Virginem Eusto-

Æternæ patriæ consideratione, et Mariæ et Josephi expectata visitatione facile omnia mundi mala superantur.

chium : Egredere quæso, o anima, paulisper de papilione corporis, ut in ostio stans videas Dei gloriam pertransire, et præsentis laboris ante oculos pingere mercedem, qualis tibi erit dies illa, cum Maria mater Domini tibi occurrat choris comitata virgineis : cum et ipse sponsus tibi cum omnibus sanctis occurrerit dicens : *Surge, veni, propera amica mea, formosa mea, columba mea, jam hyems transiit, imber abiit et recessit, etc.* » de quo aliqua diximus in lib. I. tract. xi. Similiter et nos hortamur in Domino omnes venerationi, cultui et devotioni Christi Domini, Deiparæ ejus Virgini, et B. Josepho dicatos, et divinarum consolationum destitutos bono animo esse. « Et amore, cum S. Augustino in Manuali, c. xxiv. ad fi. frequenter ascendant, currant familiariter per plateas cœlestis Hierusalem, visitando patriarchas, prophetas, salutando apostolos, admirando exercitus martyrum et confessorum, chorosque virginum speculando. » Et non confundentur, cum loquentur inimicis suis in porta, ut modo diximus.

Justorum consolationes jamjam morientium.

Cum jam Virginis et Josephi favore, et protectione egredienti animæ tuæ, cœlestis patriæ mœnia, portæ pretiosis ornatae margaritis, æternæ beatitudinis cives incipiant apparere, et elevans te super te præ nimia tantæ et incomprehensibilis rei admiratione, tu quoque cum regio Psalte canere incipias : *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Concupiscit et deficit anima mea in atria Domini. Cor meum, et caro mea exultaverunt in Deum vivum; etenim passer invenit sibi domum, et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos. Altaria tua, Domine virtutum, rex meus, et Deus meus. Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum cantabunt te, Psalm. LXXXIII. ubi Glossa ord. « Sensus litteralis hujus psalmi est etiam moralis, et ideo non est hic alia moralitas quærenda. » Gemitibus tunc inenarrabilibus clamabis cum Eusebio Emisseno, hom. de gloria paradisi : « Quam jucunda requies, quam delectabilis repausatio, post depositum gravis oneris fascem ! Quam dulce, post longæ captivitatis catenas ad charam patriam, recuperata libertate, remeasse ? Quam pretiosum, post multa navigationis pericula, ad optatam terram, ac portum desiderabilem pervenisse ! » Jamjam passer solitarius a mundi, et proprii corporis rete, et periculoso laqueo liberatus invenit sibi domum ; jamjam turtur, cujus vox gemebunda, et desolationis plena*

in hac mortalium miserrima terra audiebatur, invenit nidum, ubi ponat pullos suos ; jamjam qui terram arenam cum dolore colebat, æternæ beatitudinis patriam perennis consolationis irriguam videre incipit. *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini.* Jamjam lux splendens cœlestis templi altaria incipit ostendere. *Altaria tua, Domine virtutum, rex meus, et Deus meus.* Jamjam altaria sacratissima, beatissimam scilicet Virginem, et sanctissimum Josephum, in quorum brachiis vera hostia, verum sacrificium, Verbum caro factum, Deus humanatus, et homo Deificatus gestabatur, nutriebatur, et secure et deliciose quiescebat, ad me venientes video. *Altaria tua Domine virtutum, rex meus, et Deus meus.* Jamjam choros utriusque sexus virginum B. Virginem et B. Josephum comitantes, et mihi magna cum lætitia occurrentes videre incipio, eosque a longe resalutans clamito : *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini. Cor meum, et caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Et beneficium hoc incomparabile recognoscens, cum vera et profunda humilitate dicet : *Qui consolatur humiles consolatus est nos Deus, II. Cor. vii. v. 6.*

« Vita mea, ait S. Bonaventura, in Soliloquiis, cap. III. naviganti similis est, sive vigilem, sive dormiam, semper vado festinus ad mortem. » Nihil antiquius, nihil optabilius, et amabilius navigantibus, quam post longam et periculosam navigationem, ad portum quiete pervenire, in cujus signum, quando de summis navium arboribus, licet non distincte terra incipit eis utcumque apparere. Bone Deus, quot rumores, quot clamores, quot bellicorum tormentorum strepitus, quot tubarum et musicorum instrumentorum sonitus ! Quot flammea vexilla in navis circuitu quasi volantia, quot lætitiæ, quot in parte navis convexa saltus, et plausus repente videntur ? ut plane et facile appareat, homines alias graves et prudentes insanire, et nullo ordine servato millies una voce repetere : Terra ! terra ! terra ! etc. Cum adhuc in ipso sint mari, et donec ad portum usque perveniant, ingentia eis pericula immineant. Sic profecto feliciori, et incommutabili sorte sanctis in morte contigit, qui post periculosam persecutionem, post ludibria, verbera, viacula, carceres, lapidati, secti, in

Lætitia in mundo navigantium, quando in morte beatitudinem videre incipiunt.

occisione gladii mortui, egentes, angustiati, afflicti, fortes in bello facti videre portum, videre viventium terram incipiunt, quasi jam laqueus contritus sit, quasi jam de manu inimicorum suorum liberati, totis viribus, toto corde et tota mente, quasi digito beatitudinem ostendentes clamitant: Terra! terra! terra! etc. *Credo videre bona Domini in terra viventium*, Psal. XXVI. v. 13. Et Deum ipsum alloquentes: *Clamavi ad te Domine; dixi: Tu es spes mea, portio mea in terra viventium*, Psal. CXLI. v. 6.

Quid senties? Quid respondebis? dic mihi quando sancti et sanctæ B. Virginem, et B. Josephum sociantes te amanter recipiant, stricte amplectantur in osculo pacis, et rogent qualiter inter tot Scyllas et Charybdes evaseris, et usque ad patriæ littus incolumis perveneris? et gaudio pleno eis respondere possis cum S. Innocentio III. et cum S. Bonaventura, in Speculo Virginis: « Certe per duo, scilicet per lignum et stellam, id est, per fidem crucis, et per virtutem lucis, quam peperit nobis Maria maris stella; » per auxilium Christi Domini in ligno crucis per me crucifixi; per auxilium Christi Matris stellæ maris Mariæ; et per auxilium patris et sponsi Josephi fabri lignarii, qui vultus sui sudore, et manuum suarum labore Virginis sponsæ solatium, et carnis Christi vigilantissimus fuit nutritus, et in quo infantia, et tenerima Salvatoris membra, tanquam in baculo innitebatur. Et sic eis secundo respondebis in hoc Josepho Christi baculo, qui eadem ratione meus quoque est; In ejus tutissima protectione, et sub ejus patrocinio transivi Jordanem istum, et nunc cum duabus turmis regredior, cum duabus sanctorum et sanctarum catervis comitatus advenio.

Et tandem cum ad Christi solium, ad Patris dexteram sedentis, et ad illius sacratissimos pedes projectus veniens totam hanc victoriam ejus meritis, et Virginis et Josephi intercessione recognoscens, dicas: *Virga tua et baculus tuus, ipsa me consolata sunt*, Psal. XXII. v. 4. Virga tua, Domine, Deipara tua, virga directionis tuæ, et virga regni tui, quæ sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ, et thuris, et universi pulveris pigmentarii rexit, et direxit me, per myrrhæ pœnitentiæ, per thus orationis, et per vitam perfectam omnium virtutum. Baculus etiam tuus iste sanctissimus Joseph, tuæ infantia baculus, tuæ pueritiæ tutor, et tuæ carnis nutritus, sua protectione huc usque me deduxit.

Quod datum optimum, et tale donum perfectum a nullo alio, quam a te, piissime Domine, potuit descendere, et provenire. *Misericordias tuas in æternum cantabo: quia convertisti planctum meum in gaudium mihi. Conscidisti saccum meum, circumdedisti me lætitia, ut cantet tibi gloria mea: et non compungar, Domine Deus meus; in æternum confitebor tibi*, Psal. XXIX. v. 12. et 13.

Quapropter pretiosam in conspectu Domini mortem habere cupienti, saluberrimum erit consilium, in toto vitæ præsentis decursu nulla intermissa die Christum Dominum, B. Virginem, sanctissimum Josephum sigillatim et affectuose deprecari cum S. David, Psal. LXX. v. 9. *Ne projecias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me; et æterno Patri assidue, et humiliter dicere: Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ; et hac ratione petere: Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam, et cum viris sanguinum vitam meam*, Psal. XXV. v. 8. et 9. Quod si divino flamine menti tuæ inspirante legitime suspicatus fueris tuam acceptari petitionem, nunquam cessare debes ab instanti pro hujus beneficii complemento, postulatione cum S. Davide, Psalm. CXVIII. v. 45. et 50. *Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti; hæc me consolata est in humilitate mea, quia eloquium tuum vivificabit me*.

Undecima et ultima conclusio. B. Virgo et B. Joseph patroni, protectores, et mediatores sunt pro omni catholicæ Ecclesiæ statu. P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. XIII. post med. sic ait: « Mariæ sponsus Joseph, quoniam excellentissimis virtutibus abundavit, omnibus ordinibus ad bene, beateque vivendum jure proponatur. Illum si ducem sequimur, ob summam, et multiplicem Dei gratiam illi collatam, singulari semper honore prosequemur. Suo præterea exemplo nos admonet, ubique Christum in oculis ferre, circa illum præsertim in sacra Eucharistia præsentem, tum reverenter, tum accurate versare, et sacras functiones officiosa sedulitate cohonestare. Rursus Joseph egregie docet, ut in sua quisque vocatione Deo fideliter ministret, ac utraque fortuna sic moderate utatur, ne rebus prosperis ad arrogatiam, vel tristibus, molestisque casibus, ad impatientiam abutatur. » De B. Virgine latissime in superioribus resolvimus. Si ergo patronos urbium merito recolimus, quanto majori obsequio, veneratione et de-

Occursus animæ justorum cum Maria et Joseph in celo.

Beatus salvationem Christo, Mariæ, et Josepho acceptam tribuit.

Deprecatio semper fieri debet Christo, Mariæ, et Josepho, pro hora mortis.

Maria et Joseph pro omnibus statibus patroni.

votione Christum Dominum, beatissimam Virginem, et sanctissimum Josephum nos omnes prosequi tenemur? Est enim mirabilis Trinitas, de qua in lib. I. tract. I. latissime egimus. Agamus jam de harum trium personarum Jesu, Mariæ et Josephi amore naturali, adquisito, et supernaturali: de quo in tribus sequentibus tractatibus XII. XIII. et XIV. disseremus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS XII.

*De amore naturali, adquisito, et supernaturali
Christi Domini erga Virginem Matrem, et
B. Josephum.*

Pro faciliore expeditione eorum, quæ in hoc tractatu de perfectissimo amore inter Jesum, Mariam et Josephum agenda sunt, visum fuit aliqua prius quasi fundamenta jacere. Primum sit: Amor omnium passionum prima est: ex ea enim omnes passionem causantur, cum amor præcedat desiderium, et desiderium præcedat delectationem. Ita docet Sanct. Thomas, 1. 2. q. XXV. artic. II. in corpore. Unde acute dixit divus Augustinus, lib. XIII. Confessionum, capit. 9. « Ponderibus suis aguntur omnia, et loca sua petunt. Pondus meum, amor meus; illo feror, quocumque feror. » Quod sic explicuit doctissimus Magister Frater Dominicus a Soto, in academia Salmanticensi florentissima primariæ theologiæ cathedræ moderator, lib. de natura et gratia, cap. III. in fine: « Pars concupiscibilis fundamentum est, et finis irascibilis: nunquam enim aggredimur tristitia et ardua, nisi propter ea, quæ nos amica delectant; ut nunquam quis hostem aggreditur ira, nisi quia in eo noscit, quod cupit in pace possidere. » Proprium enim, ac nativum amoris est, amantem in amantis sententiam trahere ac voluntatem, vellemque amati implere desiderium, juxta D. Paul. I.

Corin. IX. et X. *Omnibus omnia factus sum; sine offensione estote Judæis et Gentibus, sicut ego per omnia omnibus placeo, non querens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant.*

Unde secundum D. Dyonisium Areopag. cap. VII. de cœlesti Hierarchia, amans magis est ubi amat, quam ubi animat; cujus verba sunt hæc: « Amor amantem convertit in amatum, et amans amando quodammodo exit a se, ita ut anima amantis magis sit ubi amat, quam ubi animat. » Cujus sententiæ rationem reddit doctissimus Albertus Mag. lib. de adherendo Deo, cap. XII. dicens: « Trahit enim amor, quia fortis est, ut mors, dilectio, Cant. VIII. v. 6. amantem extra se, et collocat eum in amato, faciens et intimissime adherere: plus enim est anima ubi amat, quam ubi animat: quia sic est in amato, secundum propriam naturam, rationem et voluntatem, sed in eo, quod animat, tantum est secundum quod est forma, quod etiam brutis convenit. » Et D. Thomas, in 1. sent. dist. XV. q. v. art. 3. ad 2. « Quod quamvis, inquit, esse substantiale animæ sit in conjunctione ad corpus; tamen tota nobilitas ipsius, secundum quod per actus suos nobilissimos suis perfectionibus conjungitur, et ideo Augustinus dicit, animam verius esse ubi animat, quia ibi est secundum suum nobilius esse, quod est secundum perfectionem ultimam. » Unde etiam talis unusquisque erit, qualis fuerit sua dilectio, ut facile et optime collegit D. Augustinus, tractatu II. in Joan. in fine: « Tenete, ait, potius dilectionem Dei, ut quomodo Deus est æternus, sic et vos maneatis in æternum: quia talis est quisque, qualis ejus dilectio est. Terram diligis? terra eris; Deum diligis? quid dicam? Deus eris. Non audeo dicere ex me, Scripturas audiamus, *Ego dixi: Dii estis, et filii Altissimi omnes.* Psal. LXXXI. Si ergo vultis esse Dii, et filii Altissimi, nolite diligere mundum, nec ea, quæ sunt in mundo. Mundus transiet, et desideria ejus transeunt; qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum, sicut et Deus manet in æternum. »

Secundo supponendum est, puram et veram amicitiam rem prorsus esse inestimabilem. *Amico fidei nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri, et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vitæ, et immortalitatis,* Eccles. VI. v. 15. et 16. Quod his verbis docuit D. Ambrosius, lib. III. de officiis: « Solatium hujus

Amans magis est ubi amat, quam ubi animat, et ita talis quisque est, qualis sua dilectio.

Utilitas maxima veræ amicitiae, quæ in solo Deo perfecte invenitur.

Amor est prima passionum omnium.

vita est habere, cui pectus tuum aperias, cui arcana communices, cui secreta tui pectoris committas, ut colloces tibi fidelem virum, qui in prosperis gratuletur tibi, in tribus compatiatur, in persecutionibus adhortetur : facilis vox, et communis tuus sum totus,» etc. «Illa autem vera erit amicitia, teste D. Hieronymo, in epistola ad Paulinum, et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non praesentiae corporum tantum, non subdola, et palpars adulatio, sed Dei timor, et divinarum Scripturarum conciliant studia, de qua amicitia omnis tollenda est suspicio, et sic cum amico, quasi cum altero sese loquendum.» Unde ut a vera amicitia prorsus alienum rejiciendum est, quod ex philosopho Abia refert Valerius Maximus, lib. VII. «Abias ita aiebat homines in usu amicitiae ita versari debere, ut meminissent eam ad gravissimas inimicitias posse converti; quod quidem dictum prima facie nimis fortasse callidum videtur, inimicumque simplicitati, qua praecipue familiaritas gaudet: sed si altioribus animis cogitatio demissa fuerit, perquam utile reperietur.» Verum amicum describit Sapiens, Prover. XVII. v. 17. *Omni tempore diligit, qui amicus est: et frater in angustiis comprobatur.* Et Eccles. VI. v. 17. *Qui timet Dominum, aequè habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius.*

Quae quidem cum solo Domino Deo, qui nunquam mutatur, perfecte reperiri poterit. Quapropter meritissime D. Augustinus, in Manuali, cap. XXIV. nos ita omnes hortatur: «Elige illum amicum tuum praeter omnibus amicis tuis, qui cum omnia subtracta fuerint, solus tibi fidem servabit in die sepulturae tuae: cum omnes amici tui recedent a te; ille te non derelinquet, sed tuebitur a rugientibus praeparatis ad escam, et perducet te ad plateas supernae Sion, et ibi collocabit te cum Angelis.» Et lib. unico de spiritu et anima, cap. XVII. ad finem: «Semper se Deus praesentem exhibet, semper se paratum offert, si me paratum invenerit. Quocumque me vertero, non me deserit, nisi ego prior eum deseram. Ubi-
que fuero, non recedet a me: quoniam ubique est, ut quocumque iero, inveniam eum, cum quo possim esse.» Et D. Bernardus, de interiori domo, c. IV. ait: «Cogita ergo in societate aliorum nunc positus, quia non poteris semper manere cum illis, et interim elige tibi socium illum, qui, cum subtracta fuerint

haec omnia, tibi fidem servabit, qui dilectoribus suis fidem servat, nec recedit in tempore angustiae: Deus tuus ille est, quem eligere debes. Nunquam ille te dimittet, nisi prior illum dimiseris. Ubi-
cumque fueris, nunquam solus esse poteris, si Deus tecum erit.» Quid quaeso gloriosius? quid honorificentius homini in vita contingere potest, quam haec cum Deo amicitia? ut D. Augustinus notavit, lib. de salutaribus documentis, cap. VIII. in finem in haec verba: «Ne quaeso de terrena felicitate gloriantes confidamus: quae, rogo, major nobis esse poterit gloria, vel sublimior honor, quam ejus Imperatoris esse amicos, qui super omnes Imperatores est? et quanto ille sublimior est omnipotentia et virtute, tanto nos majoris debemus esse diligentiae in sanctitate et justitia, et humilitate, et observantia mandatorum illius.» Ut participatione dii esse possimus, ut ex eodem D. Augustino modo probavimus.

Tertio supponendum est, maximam, proficuumque homini utilitatem resultare ex bonorum et sanctorum societate; sicut e converso irreparabile nocumentum ex iniquorum et perversorum commercio, quod totum Spiritus sanctus docuit per os David, Psal. XVII. v. 26. et 27. dicens: *Cum sancto sanctus eris, et cum viro innocente innocens eris: et cum electo electus eris, et cum perverso perverteris.* Quem locum in hunc sensum explicant Ecclesiae Patres, praecipue D. Bonaventura, opus. de quinque festivitatibus pueri Jesu, cap. I. his verbis: «Secundum B. Gregorium, qui sancto viro adhæret, accidit ut ex ejus assiduitate visionis, usu locutionis, exemplo conversationis, accendatur in amore veritatis, peccatorum tenebras fugiat, et amore divinae lucis inardescat. Unde S. Isidor. Bonorum societatem require; accidit enim, ut si fueris socius conversationis, eris socius virtutum.» Et D. Bernardinus Senensis, tom. III. ser. in Dominica III. post Pentecosten, de societate bona et mala, in principio, et cap. II. «Maxime cautio necessaria est, ut evitentur deceptiones hominum. Unde et D. Chrysostomus ait: Praeter omnibus malis homo est pessimum malum: bestia habet unum proprium malum; homo autem omnia: diabolus enim ad justum accedere non audet, sed malus homo non timet, sed contemnit, et ex hoc patet quanti periculi sit societas perversorum. Unde omnes admonet Propheta in Psal. XVII. dicens: *Cum electo electus eris, et cum perverso perverteris*, id est,

Bonorum societas utilis-
sima.

firmus contra impugnatores tuos, scilicet propter auxilium prædictorum. » Et D. Ambrosius, in serm. de moribus et honesta vita, inquit : « Socios tibi bonos et honestos conjunge : quia si fueris socius conversationis eorum, eris et virtutis illorum. Titiones igniti alterutrum se incendunt ; plures candelæ accensæ fortius ardent ; equi euntes simul levius et ferventius gradiuntur ; quia unus ex altero animatur. Discipuli Domini stantes in eodem loco repleti sunt Spiritu sancto, Act. II. » Quod sic efficacissime etiam monuit Apostolus, I. Cor. v. v. 11. *Si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax : cum ejusmodi nec cibum sumere. Et rationem subdit ad Galat. v. v. 9. Modicum fermentum totam massam corrumpit.* Nam secundum humanam fragilitatem frequentius contigit, quod ait D. Chrysostomus, hom. 2. super Matth. « Rerum natura sic est, ut quoties bonus malo conjungitur, non ex bono malus melioretur, sed ex malo bonus contaminetur. »

talís quisque
præsumitur,
quales ami-
cos habet.

Unde et apud sanctos doctores, et etiam apud utriusque juris prudentes, maxima in bonum vel in malum ex societate, vel consortio honorum aut malorum consurgit præsumptio : ita quod quis similis esse præsumatur, cum quibus illi est amicitia ; consuetudo et familiaritas. D. Hieronymus, epist. ad Demetriadem his verbis hortatur : « Semper in comitatu tuo graves feminas habeas : mores enim et studia dominarum, plerumque ex ancillarum et comitantium moribus judicantur. » Et habetur in I. eum, qui probabilem, C. de Episcop. et clericis, ubi Baldus ait : « Quod ratione malæ societatis, quis præsumitur malus. » Et habetur etiam in c. inter sollicitudines, de purgatione canonica. Et Tullius, lib. II. Officiorum, eleganter dixit : « Facillime autem, et in meliorem partem cognoscuntur adolescentes, qui se ad claros, et sapientes, et bene consulentes viros reipublicæ contulerunt, quibuscum, si frequentes sunt, opinionem afferunt populo eorum fore similes, quos sibi delegerunt ad imitandum. » Ex quo Angelus, in Authentica de Monachis, §. cogitandum, ita colligit : « Quod cum ex conversatione proficetur bonitas vel malitia, valet optime dictum testis deponentis, aliquem esse bonum vel malum, quia videt eum conversari cum hominibus bonæ vel malæ famæ. »

Quarto est supponendum, amorem ex mul-
Tom. I.

tis principiis inter homines causari, et conservari ; et inprimis, quod natura non tantum rationabilia, sed irrationabilia etiam animalia docuit, ratione consanguinitatis ascendentium, descendantium, aut collateralium. Didicimus enim, natura docente, historiis referentibus, et longissima nostrorum temporum experientia, ingentem vim amoris esse inter eos, qui ex eadem profluxere familia, illo nempe attracti mutuo conversantur, alterna sibi præstant obsequia, armaque sumunt. Cujus rationem reddit S. Thomas, 2. 2. q. XXVI. art. VIII. in corpore, ibi : « Amicitia consanguineorum fundatur in conjunctione naturalis originis, quæ prior est, et immobilior : quia est secundum id, quod pertinet ad substantiam : aliæ autem conjunctiones sunt supervenientes, et removeri possunt, et ideo amicitia consanguineorum est stabilior. » Et in eadem 2. 2. q. CLIV. art. IX. in corpore, in fin. ex Aristot. II. Polit. ait : « Naturaliter homo consanguineam diligit. » Unde his sanguine conjunctis magis favendum est beneficiis : quia « gratia, et virtus imitantur naturæ ordinem, qui est ex divina sapientia institutus. Est autem talis ordo naturæ, ut unumquodque agens naturale per prius magis diffundat suam actionem ad ea, quæ sunt sibi magis propinqua : sicut ignis magis calefacit rem sibi magis propinquam, et similiter Deus in substantias sibi propinquiores per prius et copiosius dona suæ bonitatis diffundit, ut patet per Dionys. VII. cap. cœlestis Hierarchiæ ; exhibitio autem beneficiorum est quædam actio charitatis in alios, et ideo oportet quod ad magis propinquos simus magis beneficii. » Hæc ratio, hæc S. Thomæ verba sunt, 2. 2. q. XXXII. art. III. in corpore. De quo magis in particulari loquens D. Augustinus, lib. I. de Doctrina christiana, cap. 28. in principio, dixit : « Cum omnibus prodesse non possis, his potissimum consulendum est, qui pro locorum et temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi, quasi quadam sorte junguntur. » Recte ergo vulgare processit adagium : « Sanguis nullo apposito fervescit igne. »

Qui ergo sanguine sibi conjunctos non diligit, feris ipsis ferocior judicandus est, ut docet D. Augustinus, serm. 1. in feria 4. post Dominicam in Sexagesima, ad principium : « Liceat nobis, inquit, humana charitate diligere conjuges, diligere filios ; si ergo tali quisque crudelitate efferatur, ut

Amor naturalis inter consanguineos, et maxima pœna dignus qui illos odit, aut occidit.

perdat etiam humanum dilectionis affectum, et non amet filios suos, et non amet conjugem suam, nec inter homines numerandus est. Non enim laudandus est qui amat filios suos, sed dammandus est qui non amat filios. Adhuc enim videat, cum quibus debet ei esse dilectio ista communis. Amat filios; et feræ amant filios. Amant filios aspidēs; amant filios tigrides; amant filios leones. Nulla enim bestia est, quæ non filiis suis blande murmure: nam cum terreat homines, parvulos fovet, fremit leo in filios, ut nemo transeat. Intrat in speluncam, ubi habet filios suos, omnem rabiem feritatis exponit: foris eam ponit, et cum ipsa non ingreditur. Ergo qui non amat filios suos, etiam leone pejor est.»

Quod si vera sunt hæc in homine non amante conjunctos sibi consanguineos, quid de eo, qui eos odio habuerit? et quid de eo dici poterit, qui eos, vel quemquam eorum occiderit? Nulla profecto excogitari poterit pœna, quæ hujus delicti contra naturam etiam animalium commissi atrocitati commensurata sit. Unde non a pietate alienum censendum est, quod in jure expresse cautum invenitur, in titulis integris C. et ff. ad l. Pompeiam, de parricidiis, et in l. XII. tit. VIII. part. 7. quod scilicet talis delinquens verberetur prius, deinde laqueo usque ad necem suffocetur, et corpus ejus in culeo vel arca, cum animalibus contrariis et sibi repugnantibus, hoc est, cum cane, vipera, simia et gallo gallinaceo, et sic intrusum projiciatur in mare, vel flumen proximum. Et merito tali pœna punitur: quia sicut fecit delictum contra jus naturale, ita mittitur cum dictis animalibus naturaliter sibi contrariis, et invicem repugnantibus. De quo videndus est piissimus et doctissimus doctor Antonius Gomezius, tom. III. de delictis, c. III. de homicidio, num. 3. et 4.

Consurgit etiam amor ex mutua officiorum et beneficiorum communicatione, ut docet D. Thomas, 2. 2. q. XXIII. art. 1. et v. et q. XXV. art. VII. cessante enim mutua communicatione per taciturnitatem complures amicitie dissolvuntur, teste Aristot. lib. VIII. Ethicorum, cap. v. non longe a principio. Assidua autem communicatio affectionem et amorem etiam inter alios consanguineos augere præsumitur, ut habetur in l. cum allegas. C. de peculio militum, lib. 12. ibi: «Et obeundorum munerum consortium affectioni fraternæ nonnihil addidisse,

quinimo vice mutua chariores invicem sibi reddidisse credendum est.» Ubi Glossa, verbo, nonnihil, ait: «Nota quod consuetudo auget affectionem parentelæ.» Et Bartolus ibi, et Alciatus, de præsumptionibus, regula I. præsumptione xxx. numero 1. et præsumptione xxviii. numero 3. et 6. ex Alberico asserit: «Quod magna amicitia est majoris ponderis quam fraternitas, et quod disposita in consanguineis censeantur disposita in amicis maximæ amicitie.»

Maxime quando conjungitur naturæ et morum similitudo; unde Eccl. XIII. v. 19. et 20. dicitur: *Omne animal diligit sibi simile, et sic omnis homo proximum suum. Omnis caro ad similem sibi conjungitur, et omnis homo simili sui sociabitur.* Et Cicero libro de amicitia: «Si hoc apparet in bestiis, ut requirant atque appetant ad quas se applicant animantes, idque faciunt cum desiderio, et cum quadam similitudine amoris humani, quanto id magis in homine?» Et paulo inferius: «Disparemores disparia studia sequuntur, quorum dissimilitudo dissociat amicitias: nec ob aliam causam ullam boni improbis, improbi bonis, amici esse non possunt, nisi quod tanta est inter eos, quanta maxima esse potest morum, studiorumque distantia.» Ex quo, referente Jansenio, super cap. XIII. Eccl. antiqui sapientes hanc celeberrimam sententiam collegerunt: «Simile amicum simili:» vel, «Simile gaudet simili;» quia similitudo est mater amoris. Cujus rationem docuit S. Thomas, 1. 2. q. XXVII. art. III. in corpore, ibi: «Ex hoc enim, quod aliqui duo sunt similes, quasi habentes unam formam, sunt quodammodo unum in forma illa: sicut duo homines sunt unum in specie humanitatis, et duo albi in albedine: et ideo affectus unius tendit in alterum, sicut in unum sibi, et vult ei bonum sicut et sibi.» Ubi, et super Joan. cap. xv. lectione 4. littera B, hoc intelligit in amore amicitie, in quo similitudo est causa amoris, secus vero in amore concupiscentie, sive sit utilis, sive delectabilis, in qua similitudo est causa separationis, et odii: «Cum enim isto amore aliquem diligam in quantum est mihi utilis vel delectabilis, quidquid est impeditivum utilitatis seu delectationis, habeo odio contrarium; et inde est, quod superbi jurgantur adinvicem in quantum unus usurpat sibi gloriam, quam alius amat, et in qua delectatur: figuli etiam, in quantum unus trahit ad se lucrum, quod alius pro se volebat.»

Similitudo
causat amo-
rem in amore
amicitiæ, se-
cus in amore
concupiscentiæ.

Amicitia re-
quirit com-
municatio-
nem; et hæc
præstat
fraternitati.

mor super-
naturalis
efficacior
et naturali.

Verissimus autem, et efficacissimus amor erga proximos, ex amore Dei, ex divina gratia, et supernaturali charitate procedit. Hic enim naturam transcendit, et omnem amorem naturalem facile superat, immo et calcit: est enim charitas vehemens, fortissimaque inclinatio, quam Deus animæ præstat, ut eum diligat, estque adeo fortis, ait S. Ambrosius, ut excedat omnem amorem naturalem, illumque facile vincat: nullus enim naturalis amor parentum efficit, ut ea pro filiis præstarent, ac paterentur, quæ martyres pro Christo: et cum amor supernaturalis cum naturali in arenam descendit, obtinuit, vicitque supernaturalis amor, qui, teste S. Gregorio, super Ezechielem, «nunquam est otiosus: operatur enim magna, si est; si autem operari renuerit, amor non est.» Qui etiam hominem elevat in id, quod naturæ metas ascendit, ut docet S. Thomas, de veritate, q. I. art. v. in corpore, et ad 5. et q. XX. art. II. in corp. et 2. 2. q. XXIII. art. II. in corpore. Qua ratione amor Dei ex charitate dicitur ignis, Apocal. III. *Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias*, ut explicat D. Thomas, super Isa. xxx. in fine dicens: «Charitas dicitur ignis: primo, quia illuminat, Eccles. II. *Qui timetis Deum, diligite eum, et illuminabuntur corda vestra*. Secundo, quia exæstuat, Cant. II. *Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo*. Tertio, quia ad se omnia convertit, ad Rom. VIII. *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui secundum propositum vocati sunt sancti*. Quarto, quia expeditum facit, Joan. XIV. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*. Quinto, quia sursum trahit, Cant. III. *In lectulo meo quesivi quem diligit anima mea; quesivi illum, et non inveni. Surgam, etc.* Quod totum brevi comprehendit sermone Spiritus sanctus: *Quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio, lampades ejus lampades ignis, atque flammarum; aquæ multe non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam*, Cant. VIII. v. 6. et 7. ubi Rupertus et D. Ambrosius, libro primo de Jacob, et vita beata, cap. 7. «Nulla tempestas, nullum profundum periculum, nullus terror mortis, aut poenæ vim charitatis imminuit.» Et clarius, et efficacius Apostolus ad Rom. VIII. a v. 35. ad 39. *Quis ergo nos separabit a charitate Christi? tribulatio, angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius; sicut scriptum est: quia*

propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oves occisionis; sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque Angelus, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. Ubi S. Thomas breviter, vere et acute ait: «Hæc Apostoli conclusio quasi incredibilis videtur inexpertis.» In omnibus autem sanctis, præcipue martyribus, veritas hæc clarius semper apparuit, et quotidie apparet, quibus cum necessitas venerit, ut amor parentum, sive filiorum amor Dei compararetur, et non posset utrumque servari, odium in suos, pietatem in Deum constanter servaverunt, omnia ut stercora arbitantes, ut Christum lucrifacerent. Quid aliud, obsecro, patriarcha Abraham cum a Domino mandatum accepit de ejiciendo e domo filium suum Ismaëlem? Qui licet dure acceperit pro filio suo, eum tamen cum matre dimisit, Genes. XXI. v. 11. Et paulo post, unicum et dilectum filium suum Isaac sacrificare jussus, statim obtemperavit, per eum non stetit, Gen. XXII. Idque etiam in fragiliori femineo sexu, in sanctorum Machabæorum matre, et in sanctis Symphorosa et Felicitate, divini et supernaturalis amoris victoriam, in propriis festivitibus magnificat, et canit Ecclesia?

Quinto et ultimo est breviter præmittendum, Jesum, Mariam et Josephum pios fuisse semper et placabiles, ut in libri II. tract. IX. diximus. Fuisse etiam in perfectissimo et summo gradu humiles, cum humilitatis essentia in eo præcipue consistat, quod homo omnia bona quæcumque sunt a Deo sibi liberaliter data recognoscat, ut docuit D. Augustinus, explicans illud Psal. LXXXV. v. 2. *Custodi animam meam, quoniam sanctus sum*, dicens: «Non est ista superbia elati, sed confessio non ingrati, et habere te cognosce, et nihil ex te habere, ut nec superbus sis, nec ingratus; dic Deo tuo: Sanctus sum, quia sanctificasti me: quia accepi non quæ habui: quia tu dedisti, quæ ego non merui.» Idque etiam D. Thomas docuit 2. 2. quæst. CLXI. art. II. ad 3. et qu. CLXII. art. v. ibi: «Humilitas præcipue videtur importare subjectionem hominis ad Deum.»

Et sic quanto quisque sanctior, et divinæ luci proximior, tanto erit humilior. Unde vas electionis Paulus, II. Corinth. III. v. 5. et 6.

Jesus, Maria
et Joseph
vere humi-
les, et in quo
essentia
humilitatis
consistat.

aiebat : *Non quod sufficientes sinus cogitare aliquid a nobis, quasi a nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est : qui et idoneos nos fecit ministros novi Testamenti.* Quod a Christo Domino verbo et opere didicimus : *Humiliavit enim semetipsum factus obediens usque ad mortem,* ad Philipp. II. v. 8. et Matth. XI. v. 29. *Discite a me quia mitis sum et humilis corde.* Et ab ipso etiam Deipara sanctissima, quæ cum eximie in visitatione a cognata Elizabetha sic laudaretur : *Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui : et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Luc. I. id totum ad Deum, a quo cuncta ejus bona processerant, in hæc verba continuo retulit : *Magnificat anima mea Dominum, etc. quia fecit mihi magna, qui potens est, etc.* Luc. I. Et sic quanto erat honoratior, tanto erat humilior, ut lib. I. tract. XI. diximus, et lib. II. tract. IX. ubi idem de S. Josepho. De vera autem, et incomparabili humilitate SS. Josephi diximus lib. III. tract. VIII. et agendum ex professo nobis erit super illa verba : *Joseph autem vir ejus cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam.* Pro nunc autem satis sit dicere, eum fuisse justum, et consequenter humillimum.

His suppositis, sit prima conclusio. Christus Dominus triplici amore, naturali scilicet, acquisito et supranaturali dilectissimam Mariam Virginem, et matrem suam super omnia creata diligebat. De amore naturali manifeste patet : quia si inter quoscumque consanguineos naturaliter consurgit, ut modo in 4. suppositione probavimus, quanto melius, perfectius et efficacius inter Christum et Virginem? cujus naturalis Filius ex purissimis ejus sanguinibus formatus, cujus unicus Filius erat. Quod de fide esse probavimus in hujus III. libri tractatu VII. Et cujus tandem filius in generatione temporali, sine patre, et a qua totam nobilitatem temporalem receperat, ut in tractatu V. libri primi diximus. Unde totus amor Christi Domini, ut hominis et filii, terminabatur ad Virginem, et totus amor Virginis, ut matris, erat ad Filium. Quapropter docte et pie philosophatus est gravissimus Dionysius Richellius, lib. I. de præconio, et dignitate Mariæ, art. VI. in hunc modum : « Ex quo Deus, quod Mariæ erat, assumpsit et induit, ipsi, ni fallor, quod suum est rependit. Assumpsit autem ex ea naturam, gratiamque refudit. Clementissimus itaque creator, quia principio Angelos, ac demum homines electos,

tam gratuito, tamque misericorditer ac superfluenter illustravit et docuit, a quibus utique nihil suscepit, quorum nondum bonis eguit : quid illuminationis et gratiæ ei præstitisse credendus est, cujus sibi substantiam induit, cujus lacte nutritus, cujus insuper diligentia educatus consistit, cui se tam incomparabiliter obligavit.

Erat enim Christus ita B. Virgini conjunctus, ut dici possit per identitatem naturæ, et carnem Christi esse carnem Virginis, ut asseruit doctissimus Petrus Damianus, ser. 4. de Nativitate Mariæ, in medio, his verbis : « Quatuor modis inest Deus omnibus creaturis. Primo modo essentialiter, tam in bonis quam in malis, nihilque intercludit deitatis essentiam, per quam esse omnia acceperunt. Inde est, quod nusquam, et in omni loco esse legitur, cum omnibus et præsentialiter assistat, et a nullo comprehendatur. Habent etiam et mali Dei præsentiam, sed non gaudent, cum inanimata quælibet hoc possint privilegio gloriari. Secundo modo inest bonis operatione : agit enim in eis virtus operativa, ut operentur opera Dei. Inest et plerisque bonis illuminatione, quos de futurorum cognitione nobilitat, et participes suorum efficit secretorum. Quarto modo inest uni creaturæ, videlicet Mariæ Virgini, identitate; quia idem est, quod illa. Hic taceat, et contremiscat omnis creatura, et vix audeat aspicere tantæ dignitatis et dignationis immensitatem. » Et D. Laurentius Justinianus, serm. de Annuntiatione Virginis : « Habitat, inquit, in Angelis Deus, sed non cum Angelis, quia cum illis ejusdem non est essentiæ : habitat vero Deus in Virgine, habitat cum illa, cum qua unus naturæ habet identitatem. » Quod verum habet, etiam post Christum gloriose resuscitatum, ut asseruit D. Augustinus, sermone de Assumptione Mariæ, cap. 5. his verbis : « Caro enim Jesu caro est Mariæ, et multo specialius quam Joseph, Judæ, cæterorumque fratrum ejus, quibus dicebat, Genes. xxxvii. *Frater enim, et caro nostra est* : caro enim Christi quamvis gloria resurrectionis fuerit magnificata, et potens super omnes cælos Ascensione glorificata, eadem tamen carnis mansit, et manet natura, quæ suscepta est de Maria : ipse enim est, qui conceptus, genitus, atque a mortuis resuscitatus est per gloriam Patris. » Pars enim illa a Christo assumpta ex Virgine semper eadem numero perseverat, ut ex P. Suarez, 3. p. quæst. XXVII. art. 1. disputa-

Christus Matrem amore naturali eximie diligebat

Conjunctio Christi ad Mariam per identitatem naturæ.

tionē 1. sect. 2. in principio, et ex Mag. Fonseca in lib. vitæ Christi, cap. XII. probavimus in II. libro, tractatu IX.

In quo quidem præcipuum habet fundamentum, cui innitebatur naturalis et excellens amor Christi Domini ad Virginem Matrem, ut optime advertit Dionysius Richellius, libro primo de præconio et dignitate Virginis, cap. XXI. his verbis : « Unio ex amore procedit : tantum itaque specialius, ac eminentius Deus adorandus dilexit, et prælegit Mariam, quanto intimius, propinquius, ac familiarius se illi univit. Sed huic Virgini Deus se conjunxit non solum per gratiarum charismata, per illuminationem, per dilectionem, aut adhæSIONem extrinsecam, sed etiam per naturalem, et realem quamdam identitatem, quia factus est aliquid ejus eo modo, quo proles est aliquid sui parentis. Etenim aliquid substantiæ Virginis sacræ assumpsit, et hypostatice atque realiter sibi univit, et habitavit in medio ejus; ac proinde inter omnes, ut ita loquar, gratias huic Virgini copiose collatas, nulla vel esse, vel fingi major potest, quam quod cum ea, ut alia creatura nulla, Dominus esse dignatur. » Qui etiam amor naturalis augebatur per eximiam pulchritudinem naturalem, quæ in utroque super omnes homines eminebat, ut in libro II. tractatu X. probavimus. Similitudinem autem in vera ratione amicitiae amorem causare modo in 4. suppositione probatum reliquimus.

Secunda conclusio. Christus Dominus eodem triplici amore, quo diligebat B. Virginem matrem suam, diligebat etiam putativum patrem suum Josephum. Naturalis amor ex conjunctione sanguinis consurgit, ut modo probavimus; at B. Virgo et B. Joseph ex eadem tribu, et regali genealogia David fuerunt, ut in lib. I. tractatu V. per totum probavimus. Debuit enim Joseph esse Christi consanguineus, quantum ad corpus, ut Christus expectatus filius David putari posset filius Joseph, ut optime advertit P. Salmeron, to. III. tractatu XXX. §. *Dicens, Joseph, fili David*, etc. « Joseph, ait, filius David appellatur, cui Messias promissus : et Joseph, ut ejus filius ad suscipiendam promissionem, quam per fidem expectabat, atque etiam aptus ut Messiae pater secundum communem vulgi æstimationem diceretur. » De quo in tractatu V. libri primi latius egimus. Quæ ratione Evangelistæ eum filium David sæpius nominabant. Nam postquam D. Matthæus

præmiserat in principio sui Evangelii Christi genealogiam ex David, dicens : *Liber generationis Jesu Christi, filii David*, Evangelista Lucas appellat Josephum de domo David : *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David*. Et postmodum cap. II. v. 4. *Ascendit autem Joseph a Galilæa de civitate Nazareth in Judæam, in civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, eo quod esset de domo et familia David*. Et iterum Evangelista noster Matthæus, cap. I. v. 20. *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam*. Et ut ostenderet veritatem hanc, Christi genealogiam ex regia domo David terminavit in Josepho dicens : *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ*, etc. In quo eximia et incomparabilis dignitas ostenditur Josephi, quod in publico in infallibili et regali testimonio nobilitatis Christi, Joseph ultimo loco sit positus, ut scite adnotaverunt Rupertus, libro III. de divinis officiis, cap. XXVIII. et P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. XIII. §. cæterum, in hæc verba : « Præclara et illa est Josephi commendatio : Christi Domini generationem, quæ instar longæ scalæ cælos attingentis, dormienti Jacob demonstrabatur, Genes. XXVIII. ab Evangelista Matthæo ita contexti, ut per Joseph ad Christum perveniatur. Ipseque omnium Dominus eidem Joseph, tanquam supremo scalæ gradui inniti quodammodo videatur. An non illi B. Josepho innixus est, quando pupillus in hoc sæculo, id est, absque carnali patre natus solatio ejus cum puerpera Matre sustentare dignatus est? »

Quo autem sanguinitatis gradu B. Virgo et B. Joseph, et consequenter Christus Dominus fuerint conjuncti, quæstionis est inter doctores, ut tradit P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXVII. art. I. disp. 2. sect. 3. §. Ad quartam respondetur, ibi : « Ex his colligo, licet certum sit Mariam et Joseph fuisse ex eadem tribu et familia : non tamen satis constare, in quo gradu consanguinitatis propinqui fuerint. Quidam vero prædictas duas sententias conjungentes dicunt fuisse consobrinos filios duorum fratrum. Admittunt enim Jacob et Heli vere fratres fuisse, eo prorsus modo, quo affirmat communis opinio : sumunt vero ex hac nostra sententia Heli non fuisse legalem patrem Joseph, nec habuisse eandem uxorem quam Jacob, sed fuisse patrem Virginis, et ita recte quidem conclu-

Jesus, Maria et Joseph quo consanguinitatis gradu fuerint conjuncti.

Fundamentum amoris Christi et Virginis.

Christus Josephum amore naturali consanguinitatis diligebat.

dunt : tamen rem incertam affirmant , quia sine fundamento has opiniones componunt. Eundem vero fuisse Heli qui Joachim, sive quia binomius fuit, sive quia in Scriptura et usu Hebræorum, nomina Joachim et Elia-cim, ut synonyma usurpantur, IV. Reg. xxi. et II. Paral. xxxvi. Heliachim autem brevitas causa dici potuit Heli. Ita Joannes An-nius in commentariis brevii temporum, quem alii secuti sunt. » Ut videre est apud P. Suarez, lo. cit. §. Ad secundam respon-detur; et ex D. Augustino tradit Beauxamis, tom. I. Harmoniæ Evang. fol. 91. col. 4. ad med. et fol. 92. col. 1. post med. et diximus in lib. I. tractatu vi. cui sanguinis conjun-ctioni jungebatur etiam magna in pulchri-tudine similitudo inter Christum et Jose-phum, ut in lib. II. tractatu x. fusius egimus. Quæ quidem causa amoris est, ut in 4. sup-positione probavimus.

Ex quibus facile colligi potest eximius et incomparabilis amor Christi Domini erga Josephum ejus consanguineum et nutritum, cujus pupillus, cujus filius adoptivus, cujus filius legalis, et cujus tandem, excepta tan-tum generatione naturali, verus erat filius, ut in libro III. tractatu viii. latissime tracta-tum invenies. Qua ratione hoc amore natu-rali perfectius Christus Dominus dilexit Jo-sephum, quam omnes filii parentes suos nat-urales. Quod rationi et pietati consentaneum esse asseruit P. Andreas de Soto Franciscanus, lib. de vita S. Josephi, c. xxviii. prope finem. Et clarius ex Orientalibus refert Iso-lanus, IV. p. cap. ix. Christum Dominum discipulis suis hæc verba de S. Josepho pro-tulisse : « Ego conversatus sum cum Jose-pho in omnibus, sicut si essem filius ejus, et eram per omnia sicut ipse, excepto peccato: et vocabam Joseph patrem, et ipse vocabat me filium suum, et diligebam Joseph valde sicut pupillam oculi mei. »

Tertia conclusio. Amore acquisito ex vitæ consortio, plurimorum officiorum et benefi-ciorum communicatione causato, maxime quando conjungitur naturæ et morum simi-litudo, Christus Dominus eximie B. Virginem matrem suam diligebat. Quod in universali probatur ex his, quæ in quarta suppositione, §. consurgit, diximus. Et in particulari ex Dionysio Carthus. in opus. de vita solitarii ad finem, sic officiorum communicationem referente : « Venit unigenitus Dei Filius us-que in medium amantissimæ suæ matris, il-lucque in virginei uteri suavissima cella no-

vem mensibus requievit. Felix nimis puella cui se Deus tam familiarem exhibuit : cujus filius Creator esse elegit : cujus sibi uterum in thronum, thalamumque sacravit; cujus ubera suxit; in cujus gremio sedit; quam toties amplexatus, osculatusque est; in cu-jus ulnis tam ubertim quievit; cujus mensæ tam frequenter assedit, ac ministravit; cum qua triginta annis, tam dulciter, humiliter, filialiterque conversatus est. » Et P. Cani-sius, lib. III. de Virgine, cap. xii. §. præ-terea, sic lepide, et efficaciter argumenta-tur. « Jam vero Christus, qui vicissim dili-gentes omnes sæpe, et immerentes diligit, suam ille matrem non adamavit Filius? non amoris sui signa monstravit? non vim, et co-piam singularis amoris præ se tulit? non fre-quentem affectum, et uberem fructum divi-næ charitatis, et gratus, et fidus, et obse-quens matri charissimæ re ipsa probavit? largeque semper communicavit. » Nulla pro-fecto major aut æqualis communicatio fami-liaris, quam quæ inter Christum Dominum et matrem ejus inventa, et experta fuit, re-periri unquam poterit.

Quarto conclusio. Hoc eodem amore ac-quisito Christus Dominus diligebat B. Jose-phum, a quo per tot annos tam assidua ob-sequia et ministeria recepit, ut advertit D. Bernardinus Senensis, sermone de S. Joseph, articulo II. cap. 2. in hæc verba : « Cogita quanta reverentia, et quanta puritas mentis et carnis, et affectus et sensus erat semper necessaria ipsi Josepho, in assiduo atque im-mediatissimo et secretissimo convictu, collo-quio Jesu vigilantis, dormientis, comedentis prope ipsum, et matrem, in eodem parvo tuguriolo, sive cella, aut in eadem via simul itinuerantis, vel peregrinantis cum illo. Tra-ctabat, et contuebatur infantilia membra Christi, et omnes ejus necessitates et nudita-tes, et tandem cum fuit adultus, omnia ejus opera, actus, nutus et verba stupebat : si-quidem, ruminando in corde, et oculis in-tuendo, quod Filius Dei se fecerat filium suum, et elegerat eum ad illum nutriendum, bajulandum, regendum et conservandum in necessitatibus vitæ suæ mortalis. Quis dene-get, obsecro, quod ipsi tenenti Christum in brachiis, tanquam pater, et balbutienti, aut confabulanti cum ipso, ut pater, Christus sive infans, sive adultus, non ingereret, sive imprimeret ineffabiles sensus, atque ju-cunditates de semetipso : et hoc operante exterius gratia Christi cum filiali aspectu,

Christus per-fectius dili-gebat Jose-phum, quam alii filii suos parentes diligunt.

Christus Do-minus amore acquisito ma-trem suam diligebat.

Christus Jo-sephum dili-gebat amore acquisito.

afflatu, atque complexu? O quanta dulcia oscula ab ipso recepit! O quanta dulcedine audiebat balbutientem parvulum se patrem vocare, et quanta suavitate sentiebat se dulciter amplexari! Sanctissimus ergo Joseph in tanto tempore, quanto fuit cum Christo et matre ejus, sicut pater atque nutritius Christi, et sicut legitimus Virginis sponsus, pro eis, et cum eis labores et peregrinationes die noctuque sustinens, miras illuminationes et consolationes adeptus est. » Quæ quidem obsequia magis in particulari prosequitur P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. XIII. longe a principio, §. annon varias, ubi Josephi labores, afflictiones, atque certamina narraus sic ait: « Annon varias ille curas, et ærumnas ingentes exantlavit, cum tanta rei familiaris angustia premeretur, * ut neque Mariæ puerperæ, neque Christo infantulo ea, quæ vellet, ac convenire putaret, ulla ex parte posset subministrare? Nocte monitus de imminente tyrannide Herodiana, quam impigre surrexit! quomodo confestim se ad iter accinxit! Non domum, non patriam, non amicos et consanguineos excusare, non rei familiaris et pecuniæ ad iter longum necessariæ penuriam spectare voluit; sed monenti per Angelum Deo, relictis omnibus, parendum esse duxit, et magni Patris Abraham, cum et ipse ad peregrinationem subeundam urgeretur, Gen. XXII. exemplum imitari decrevit. Jam vero quos ille dolores et angores non pertulit, sive domi inter Israelitas, sive foris apud externos et impios versaretur? Præsertim in exilio tam calamitoso, quamdiu apud Ægyptios exulavit per septem integros annos, ut asseruit D. Anselmus, lib. I. super cap. II. Matth. expertus semper egestatem magnam, et summam rerum vicissitudinem, huc et illuc profugere coactus, et nunquam absque timore, sive antea sub Herode, sive postea sub ejus filio Archelao, ut charissima pignora suæ fidei credita secure et commode conservaret. Has varias, aliasque quamplures molestias, cruces, et ærumnas æquissimo ille animo tulit propter Christum. » Et paulo inferius magis ad nostrum peculiare propositum ita concludit: « Nec dubium, prorsus, quin castissimus et sincerissimus amor, ex mutuis illis vitæ communis officiis, atque obsequiis, magis magisque fuerit in dies confirmatus. » Et sic hæc etiam ratione Christus Josephum diligebat perfectius quam reliqui filii parentes suos, ut supra diximus. Et ita Christus Dominus

Joseph, ut amico fidelissimo, et viro perfectissimo secundum cor suum secreta celestia confidenter revelebat, ut docuit S. Bernardus, hom. 2. super Missus est, ad finem. « Joseph prorsus filius David, quem tanquam alterum David Dominus, invenit secundum cor suum, cui tuto committeret secretissimum, atque sacratissimum sui cordis arcenum, cui tanquam alteri David incerta et occulta sapientiæ suæ manifestavit. » Hanc autem manifestationem manifestum esse amoris, et veræ amicitiae indicium, expresse Christus Dominus ostendit Apostolis suis dicens, Joan. xv. v. 15. *Vos autem dixi amicos: quia omnia quaecumque audivi a Patre meo, nota feci vobis.* Miras profecto illuminationes et consolationes, ex hoc convictu et commercio adeptus est Joseph, ut ex D. Bernardino Senensi modo diximus, et in tract. VIII. hujus libri tertii probavimus.

Et particularius adhuc Gerson, serm. de Nativitate Mariæ, et Bustus, IV. p. serm. 12. « Nullus unquam fuit, qui tantum tam frequenter et assidue de dulcissimo Jesu, et beatissima Matre ejus participaverit, sicut noster Joseph, qui, ut creditur, per triginta annos cum eis familiariter fuit conversatus: nam parum ante baptismum mortuus est, ut communiter tenetur. Si B. Joannes Evangelista semel dormiens in sinu Jesu tantam consolationem recepit, ut fluenti Evangelii de ejus sacri pectoris fonte potaverit; et si frater Rufinus, socius sancti Francisci, semel videns gloriosam Virginem sibi apparentem cum filio in brachiis, tantam recepit suavitatem, quod quasi ejus anima exierit de corpore; quid, obsecro, dicendum, aut sentiendum erit de nostro Josepho, qui per tot annos noctibus et diebus inseparabili contubernio cum eis vitam familiarem et domesticam agebat? Dic mihi, dulcissime Joseph, quale gaudium habuisti in sanctissima Nativitatis nocte? Cantabant Angeli, et tu dulcedine repletus cum fervore ignem ad calefaciendum puerum Jesum et matrem ejus faciebas? Antequam pastores ab Angeli vocati Salvatorem mundi videant et adorent, antequam Magi ab Oriente, stella duce, pergant, thesauros suos aperiant, et provoluti dona mystica puero Jesu offerant, tu illum fide integra agnovisti, charitate flammigeræ adamasti, et tandem primus post benedictam Matrem Regem regum magno jubilo adorasti. Dic mihi, dulcissime Joseph, quanta tibi erat tenerrima dulcedo et consolatio, quando Fi-

Josephi consolationes ex familiaris commercio cum Christo.

lium Dei te patrem compellantem audiebas? et quando eundem in mensa tibi servire volentem conspiciebas? Dic mihi, dulcissime Joseph, quantum gaudebat cor tuum, quando videbas dulcissimum Jesum in labore, et artificio tuo adjuvantem? Dic mihi, dulcissime Joseph, qua dulcedine replebaris, quando ipsum parvulum Jesum tenebas brachiis, oscularis, et stringebas suaviter, non semel tantum, sicut Simeon senex, sed quotidie frequenter? Dic mihi, dulcissime Joseph, quali dulcedine fruebaris, quando Dei Filius te suis brachiis amplexabatur, et dulciter osculabatur? Non dubium profecto, quin tu illi decantabas: *Osculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt oscula tua vino fragrantia unguentis optimis*; Cant. i. S. Franciscus et S. Clara colloquentes de Deo in extasim rapti sunt, et ita igne Spiritus sancti inflammati, ut a circumstantibus videretur totum monasterium, in quo erant, ardere: quid obsecro, tibi contingebat, quando cum sanctissima sponsa tua de cœlestibus loquebaris, et non solum de Deo, sed cum ipso Deo? Profecto stupebas audiens mirabilia, quæ non licet homini loqui, et solum exclamando dicebas: *Consolationes tuæ latificaverunt animam meam*, Psal. xciii. Si ergo Deus diligentes se diligit, Proverbiorum viii. v. 17. si ergo, teste S. Augustino, libro de catechizandis rudibus, «Magnes amoris amor: quia nulla est major ad amorem invitatio, quam prævenire amantem;» quo amoris incendio Christum Dominum, tot, tanta, et tam insignia obsequia et officia sibi a Josepho amanter præstita, recipientem ipsum Josephum fuisse persecutum, credendum est? Omnia enim Josephi Deo nimis grata fuerunt, Isolani, II. cap. v. «Deus non tantum accepta sibi munera Josephi ostendit, sed etiam domum, verba, actus, mores, simplicitatem, prudentiam et exercitium ejus manuale: domum ejus sibi habitationem deligens, et se ejus filium putari non effugiens.»

Quod si hæc alicui pauca forsitan videantur, audiat, et attente P. Osorium, ser. 1. de S. Josepho, paulo post principium, legat, et sic dicentem profunde consideret: «Quo pervenit, obsecro, justus Joseph Christi et Mariæ jugi colloquio? Vere si in cœlum raptus esset Joseph, et per triginta annos choris Angelorum interesset, et laudes illas divinas audiisset, non tantum assequeretur, nec tantum proficeret, ac audiens Christum et Mariam, quorum comparatione omnis creatura

cœlestis tepet amore Dei. Vere fuisti, o Joseph, *tantum lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo*. Psalm. v. Quot gratiarum aquas recepit, qui tam prope fontem vitæ habuit? adeo propinquus igni, quis non ardebit?»

Quod si rem inæstimabilem prorsus veram, et familiarem bonorum societatem, et sanctorum dulce commercium esse judicavimus in 3. suppositione, quid dicendum, quid sentiendum, et quid judicandum erit de divina societate, conversatione, et communi consortio inter Jesum, Mariam et Josephum? De qua optime Isolani, I. p. cap. xvi. sic fuit allocutus: «Conversatio denique Joseph divina extitit, cunctos supramortales, qui ab exordio mundi fuerunt, eruntque usque ad finem: societas enim Joseph gessit personam Dei Patris omnium conditoris per Verbum, dum ejusdem Verbi incarnati putabatur pater. Cum Christo itidem Deo conversatus est, cum quo multos per annos comedit et bibit, et sub eodem tecto habitavit, quem dedulit in Ægyptum, et per annos septem eum ibidem nutrit cum matre; fuit quoque sponsus B. Virginis, in qua habitavit Spiritus sanctus plenissime. Fuit ergo societas S. Joseph divina: habebat enim Joseph interiorum Spiritum docentem, habebat B. Virginem conjugem amantissimam, habebat denique Christum verum Deum misericordiæ opera laudantes, suadentes sibi, atque suffragantes. Si cum sancto sanctus eris, cur non cum pientissimis pientissimus evasis? O felicissimum hominem! o castissimum pectus! o virgineam mentem, quæ inter mortales talia expertus est in conversatione solatia!» Quæ omnia ex hac pulcherrima societate resultabant, ut in lib. II. tractatu x. egimus. «Præ cæteris fuit dignus Joseph assiduæ, et quotidianæ conversationis cum Christo et Virgine in eadem domo, comendo ex eodem cibo, et bibendo in eodem vase,» ut Margarita confessorum, quæstione ultima morali. Et tandem si extollitur, et merito, amor Christi erga Joannem Baptistam in matris utero adhuc existentem, quem unico tantum amplexu sanctificavit, et Spiritu sancto repletum exultare fecit: *Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo*, Luc. ii. qua ratione, quo pacto, quo verborum encomio Christi amor erga Josephum, qui toties, per tot annorum curricula, in infantia, pueritia, et adolescen-

tia eum amplexatus, deosculatus, et in brachiis suis requiescens portatus est, debite magnificari poterit? Notavit optime S. Chrysostomus, ho. 4. in Matth. « Sicut Christus existens in utero per Virginem matrem Joannem sanctificavit, ita per eandem, summam quamdam gratiam Josepho communicavit. » Et tandem Joseph fuit post B. Virginem Christo Domino conjunctior, ut lib. II. tract. ix. resolvimus.

Quinta conclusio. Christus Dominus amore supernaturali et spirituali B. Virginem matrem suam adeo diligebat super omnes Angelos et homines, ut nullus creatus intellectus investigare queat : erat enim gratia plena, apud Deum invenit gratiam, et super eam Spiritus sanctus plenissime supervenit, ut habetur Lucæ i. a v. 28. cum sequentibus. De quo agens D. Anselmus, libro de excellentia Virginis, capite 4. sic ait : « Estne, putatis, ulla mens hominis, quæ modum hujus dilectionis, quam Deus ad hanc Virginem habuit, queat penetrare? Potestne, quæso, ullus hominum aut Angelorum istius amoris immensitatem penetrare, vel dignitati honoris illius quidquam cogitatu percipere comparabile? » « Et quid mirum, ait D. Bonaventura in opus. Virginis, capite 6. si præ omnibus diligit Virgo, quæ præ omnibus est a Deo dilecta? » Et non utcumque præ omnibus dilecta, sed quod a Christo sola Virgo magis diligebatur, quam tota Ecclesia simul, ut in lib. I. tract. x. et in lib. III. tract. vii. probavimus. Et non utcumque præ omnibus dilecta, sed quod propter eam redimendam et ornandam Christus Dominus venit in mundum magis, quam pro tota Ecclesia, ut in libro I. tract. ix. diximus. Et non utcumque præ omnibus dilecta, sed quod unico tantum actu assentiendo sancto Angelo Verbi incarnationem annuntianti, magis meruit, quam omnes sancti in omnibus actionibus suis, ut ex D. Bernardino Senensi, in tractatu ix. ostendimus. Et non utcumque a Deo præ omnibus dilecta, sed quod B. Virgo sola habuit majorem gratiam quam omnes sancti simul collective, ut in libro II. tract. ix. disseruimus. Et non utcumque præ omnibus aliis dilecta, sed quod in comparatione illius nulla invenitur perfecta creatura; respondit enim integre mota ab Spiritu sancto omni auxilio, et gratiæ a Deo sibi communicatæ, ut in libro I. tractatu x. et in libro II. tractatu vi. resolutum invenies. Et tandem ut ex similitudine major causetur amor, ut in 4.

suppositione diximus, gratia, et charitas B. Virginis gratiæ Christi simillima fuit, ut in libro II. tractatu ix. probavimus. Eo quidem ordine, quo Jesus, Maria, Joseph in hoc Matthæi Evangelio positi sunt, gratiam et gloriam habuerunt, ut multoties in hoc opere probatum invenies, præcipue in tractatu II. hujus libri tertii. Et sic absolute, et abstracte loquendo magis grata, et dilecta fuit a Deo B. Virgo, propter hanc spiritualem maternitatem, quam propter naturalem et carnalem, ut ex D. Augustino, epistola 38. sic dicente : « Maternum nomen etiam in Virgine esse terrenum in comparatione cœlestis propinquitatis, quam illi contrahunt, qui voluntatem Dei faciunt. » Et ex D. Justino martyre, de fide orthod. quæst. 136. in hæc verba : « B. Virgo beatior prædicanda est ob virtutem, quam habuit, propter quam meruit esse mater Dei, quam ob ipsam matris dignitatem, » probavimus in tractatu vii. hujus libri tertii. Et sic absolute, et absque ulla comparatione B. Virgini undequaque quadrat et convenit illud Proverb. ultimo : *Multæ filie congregaverunt divitias : tu autem supergressa es universas.* Et illud Cant. vi. *Una est columba mea, perfecta mea.*

Sexta conclusio. Christus Dominus diligebat Josephum putativum patrem suum maxima spirituali dilectione. Quod probatur primo : quia si omnes justos, qui in manu ejus sunt, diligit, quanto magis B. Josephum, qui et justus, et in Evangelio primus canonizatus fuit? ut in nostro Evangelio Matth. i. dicitur, *Joseph autem vir ejus cum esset justus.* Quem locum versans Rupertus, libro 1. de gloria, et honore Filii hominis, ait : « B. Joseph justus fuit ante matrimonium, et usque ad dubitationem dimittendi Virginem ex tunc vero fuisse justissimum. » Et D. Hieronymus et Gregorius sic interpretantur : « Vocatur autem Joseph justus, propter omnium virtutum perfectam possessionem. » Et Albertus Magnus super Missus est, cap. 47. explicans illud Luc. i. *Cui nomen erat Joseph,* ait : « Ut justus apud Deum demonstraretur Joseph, ejus nomen tanquam in libro vitæ scriptum in Evangelio signanter exprimitur, ut notus hominibus intelligatur, qui testis virginittatis adhibetur B. Virgini, ut nomen ejus digne in memoriam hominum vertatur, qui in patrem Dei assumitur putativum. »

Secundo probatur. Quia B. Joseph participavit abundanter de gratia Christi et Dei-

Christus Dominus amore supra naturaliter plus diligebat Virginem quam totam Ecclesiam.

Christus nimium diligebat Josephum amore supranaturali

Joseph in gratia comparatur Apostolis, et post Virginem fuit gratiam consecutus et Christo propinquior.

paræ, fuitque Christo Domino maxime spiritualiter conjunctus, ut in II. libro, tract. IX. diximus, adeo quod P. Suarez, tom. II. in 3. parte, quæstion. XXIX. articulo I. et II. disput. 8. sect. 2. per totam, asseruit. « In hac comparatione gratiæ et gloriæ sanctissimi Josephi cum gratia et gloria Apostolorum, non existimo esse temerarium nec improbabile, sed pium potius ac verisimile, si quis fortasse opinetur sanctum hunc reliquos omnes, etiam Apostolos, in gratia ac beatitudine antecellere. Quia licet hoc revelatum non sit, et ideo incertum, et soli Deo ac Beatis cognitum, possumus tamen nonnihil probabilibus rationibus, aut indiciis conjectare, ut videlicet eo ordine, quo a D. Matthæo in hoc capite I. nominantur Jesus, Maria, Joseph, eodem in celesti gloria sedeant, et perfectione beatitudinis fruantur : quia officio, et dignitate, et amore fuerunt conjunctissimi : sicut enim humanitas Christi eo abundantior gratiam obtinuit, quo propinquior fuit Verbo, et statim B. Virgo, quæ proxima fuit Filio; ita existimatur S. Joseph, quasi tertium in abundantia gratiæ obtinuisse; quia post Virginem propinquissime attigit Christum, familiariusque tractavit, et singularem conjunctionem cum illo habuit. » Eandemque sententiam tenuerunt ante eum Gerson, in sermone de Nativitate Mariæ, et Bustus, IV. parte, sermon. 12. et Magister Gratianus, lib. II. de S. Joseph, capite I. ad fi. Idemque tueri videtur Isolanus, IV. parte, cap. V. ad finem, dicens : « O Deus immortalis, cui similem faciam Joseph patrem tuum, nisi tibi, ac genitrici tuæ? » De quo, Deo duce, in libro V. tractatu XI. ex professo dicemus, satisfaciens objectionibus in contrarium.

Tertio probatur. Quia, ut docet S. Thomas, 3. parte, quæstione XXVII. articulo V. in corpore, quanto aliquid magis appropinquat principio in quolibet genere, tanto magis participat effectum illius principii : sed Christus est principium gratiæ secundum divinitatem quidem auctoritative, secundum humanitatem vero instrumentaliter. Unde Joan. I. dicitur : *Gratia et veritas per Jesum Christum facta est, de cujus plenitudine nos omnes accepimus.* Sed post B. Virginem B. Joseph huic gratiæ principio fuit propinquior, ut in libro II. tractatu IX. late probavimus : ergo post B. Virginem magis de eo participavit : ergo post B. Virginem fuit Joseph a Christo Domino magis dilectus.

Quarto probatur, quia Deus unicuique confert sanctitatem, et gratiam ei muneri accommodatam, in quo illum constituit, ut docuit D. Thomas, super caput VIII. ad Roman. lect. 5. sed Deus contulit B. Josepho altissimum quoddam munus, ad quod digne exercendum summa puritate et sanctitate indigebat : ergo ei eam contulit. Et confirmatur : quia verisimile est, B. Virginem eximie gratiæ dona, et auxilia sponso suo, quem singulariter diligebat, exoptasse, suisque orationibus impetrasse : beatumque Josephum per illam, eximiam sanctitatis perfectionem obtinuisse. Unde, ut modo diximus ex D. Chrysostomo, homil. 4. in Matth. « Sicut Christus existens in utero per Virginem matrem Joannem sanctificavit, ita per eandem summam quamdam gratiam Josepho communicavit? » Et sic multis rationibus B. Joseph fuit a Christo Domino summe dilectus.

Merito ergo, imo et meritissime, secundum hæc, ei canit Ecclesia, in epistola Missæ propriæ festivitatis, illud Ecclesiastici XLV. in principio : *Dilectus Deo et hominibus, cujus memoria in benedictione est.* Sed a quo tempore fuerit sanctissimus Joseph a Deo dilectus? rogabis forsitan. Profecto ab æterno fuit electus, et in libro æternæ vitæ inscriptus, ut in libro I. tractatu IV. et in tractatu V. hujus tertii libri egimus. Et in tempore in matris utero sanctificatus, ei fomes peccati repressus, et in gratia, ne unquam peccaret, sanctificatus, ut in hoc III. libro, tractatu II. per totum, et tractatu III. latissime resolvimus. Præcipue tamen a sacratissima Christi ex Virgine nativitate, ut optime P. Suarez, tom. II. 3. parte, quæstione XXIX. articulo I. et II. disputatio. 8. sectione 2. post princip. « Post Christum natum longe majus fuisse in Josepho sanctitatis augmentum intelligitur, tum quia cum Christum probe cognosceret illius frequenti conversatione, et continua præsentia ad frequentissimos, et ferventissimos charitatis actus excitabatur; tum etiam quia verbis et exemplis Christi plurimum moveri poterat. Nec dubitare licet, quin ab eodem fuerit toto illo tempore singulariter præventus, et adjutus : nam si Christus ipse promisit cum, qui propter nomen ipsius dederit potum aquæ frigidæ, non perditurum mercedem suam, Mar. x. v. 42. quomodo dubitari potest, quin tot charitatis opera non modo in nomine suo, sed etiam sibi ipsi a Josepho facta, absque compensatione abire

A quo tempore fuerit Joseph a Christo dilectus.

Christus in
Nativitate
contulit
amorem
Joseph.

non permiserit? » Et Isolanus II. p. cap. xv. adnotavit dicens : « Succensus desideriis Joseph cupiebat Jesum infantem videre, qui egressus ex utero Virginis matris, visusque a Joseph, et adoratus illius cor vulneravit æterni vulneris indesitura cicatrice. Hoc egisse proculdubio docet divinæ bonitatis mos : quæ ad eam accedentes vulnerat et accendit. Verum ab ea hora citra novum hominem Joseph induisse non ambigimus, qui prius mundus et sanctus, mundior deinceps fuit et sanctior. » Et capite XIII. in hæc verba concludit : « Quis, quæso, Joseph exarsisse non crederet, cum Jesum contingeret, qui ignis venerat ignem mittere in terram volens ut ardeat? Quapropter contemplantis animi ardentissimæ flammæ isthæc in lucem prodenda relinquo. » Restat modo in sequenti tractatu XIII. agere de amore beatæ Virginis, et beati Josephi erga Christum Dominum, et inter se.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS XIII.

De triplici amore naturali, acquisito, et supernaturali B. Deiparæ, et B. Josephi erga Christum Dominum.

Actum a nobis utcumque est in tract. XII. præcedenti de triplici amore perfectissimo Christi Domini erga B. Virginem matrem suam, et B. Josephum putativum patrem; agendum modo est de redamatione, et triplici etiam amore reciproco eorundem, scilicet sanctissimæ Virginis, et sanctissimi Josephi erga ipsum Christum.

Et quamvis suppositiones in tractatu præcedenti huic, cum eadem sit utriusque materia relativa, deservire possint, unam tamen addendam putavi, quæ particularius conducit, scilicet magnetem amoris esse amorem, quod tam philosophi ethnici solo naturæ lumine ducti, quam doctores sacri divina et supernaturali luce illustrati sæpè docuerunt;

et in primis Seneca, ethnicorum princeps, epistola ad Lucilium luculenter dixit : « Ego tibi monstrabo amatorium sine medicamento, sine herba, sine ullius veneficæ carmine : si vis amari, ama. » Et Martialis, lib. VI. Epigram. ad Marcum, ita cecinit :

Ut præstem Pyladen, aliquis mihi præstet
Orestem,

Hoc non fit verbis : Marce, ut ameris, ama.

Et Quintilianus in Gladiatore : « Amantem, ait, odisse non potui. » Et Zælicius in Panegyrico sic inquit : « Potest fortasse princeps odio esse nonnullis, etiam si ipse non oderit : amari, nisi amet, non potest. » Nam verisimile non est, nec natura patitur, diligentem non diligi. Unde Valerius Maximus, lib. IV. cap. I. de Platone refert, « Quod cum audisset Xenocratem ipsius discipulum multa de se impie locutum, sine ulla cunctatione criminationem respuit. Cumque rogeretur, quæ causa fuisset, cur sibi fides non haberetur? Respondit : non esse credibile, ut quem tantopere amaret, ab eo invicem non diligeretur. » Et ex Patribus D. Ambrosius, lib. II. Officiorum ad Innocentium, inquit : « Charitas communis plurimum proficit, si quis vicem amantibus reddat; nec minus redamare se probet, quam ipse amatur. » Et paulo inferius subjungit : « Quid enim tam insitum naturæ, quam ut diligentem diligas? Quid tam inolitum, atque impressum affectibus humanis, quam ut eum amare inducas in animum, a quo te amari velis? » Et D. Augustinus, lib. de catechizandis rudibus, « Nulla est, ait, major ad amorem invitatio, quam prævenire amando. » Et D. Gregorius Nazianzenus in versibus heroicis, quos scripsit Nicoeli ad filium ita habet :

Natura non amantes amare prohibuit.

Et Glossa ordin. explicans illud Matth. VII. v. 12. *Omnia ergo, quæcumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis*, ait : « Amare amantem, naturæ non est absonum. » Et ex jurisprudentibus Lucas de Pena, in l. 1. col. 2. C. de castrensi peculio, lib. 12. et Tiraquellus in l. 13. connub. numer. 44. Cujus rei rationem ex Platone reddidit Marsilius Fiscinus in suis commentariis in convivium Platonis de amore, capite VIII. dicens : « Se usque adeo liberum pretiosum-

Magnes amoris amor.

que esse, ut neque velit, neque valeat alio ullo vendi, emive pretio, quam se ipso. » Quod intelligens Plinius in suo Panegyrico dixit: « Habes amicós, quia amicus ipse es. »

Maria diligebat Christum amore naturali multas ob causas.

Sit ergo prima conclusio. B. Virgo Deipara erga Christum Dominum Filium suum triplici amore, naturali, acquisito, et supernaturali perfectissime afficiebatur, et in primis amore naturali materno eum summe diligebat: erat enim ejus filius naturalis, unigenitus et unicus, et in generatione temporali sine patre, et sic B. Virgo erat ei quasi pater et mater, et concurrebant in ea amor patris ac matris. Et sicut totus amor naturalis filii, ut filius, terminabatur ad Virginem, ita etiam amor integer Virginis terminabatur ad filium. Ut docuit D. Anselmus, lib. de excellent. B. Virginis, cap. iv. de amore Virginis ad filium in hæc verba: « Quam mirabilis natura et ineffabilis affectus amoris considerari queat inter hanc talem tanti filii matrem? Equidem omnes homines ex conjunctione duarum personarum, hoc est, maris et feminae, procreantur; eum autem amorem, quem pater et mater singuli debent filio suo, debet hæc felicissima matrum sola filio suo, quia unicus filius est, et ex sola matre natus. » Et P. Canisius, libro III. de Virgine, capite XIII. longe post principium, §. præterea, ait: « Ex hac illustri prærogativa, quod in carne Christum Maria genuit, suumque filium fecit, reciprocus et immensus quidam amor, qui inter matrem et filium singulariter intercessit, evidenter apparet. Cur enim illa non summe summum amaret, quem summe amabilem, utpote pulcherrimum, nobilissimum, sapientissimum, optimum, maximum, perfectissimum noverat; quem et unicum, et sibi cum nullo viro communem, sed ex suis dumtaxat visceribus progenitum esse, certum habuerat: quem denique infantem et puerum cum tanta voluptate in suo gestabat gremio, et ubere lactabat, et brachiis amplexabatur, et sinu fovebat, omnique charitate materna domi forisque prosequabatur? Aliæ autem matres sic adamant proles, quamvis deformes et foedas, ut tantum non insaniant; sed nulli alii matri tot tantæque amandi causæ, quot matri Domini suppetere potuerunt, sive naturalem, sive acquisitum, sive infusum, uti vocant, amorem intueamur. » Et P. Osorius, tomo I. in concione de compassione B. Mariæ, non longe a principio, sic ait: « At-

tende quanta in Christo concurrant, ut a matre nimium diligatur. Unicus illi hic filius est, illi simillimus in natura humana, sicut Patri in divina, hæres universorum, ad Hebræos I. *speciosus forma præ filiis hominum*, Psal. XLIV. Talis denique, ut esset totus desiderabilis, et oculos omnium ad se traheret, et Angelorum oculos attonitos teneret: etiamsi alia ex parte videant infinitam Dei pulchritudinem. *In quem desiderant Angeli prospicere*, I. Petri I. Petrus ait. Et ex quo ille conceptus est, additus est Angelis beatis singularis cumulus gloriæ ex illius aspectu. Unde ipsemet ait Joan. XVII. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te, et quem misisti Jesum Christum*. Si ergo eos, qui exteri ab eo sunt, sic vulnerat charitate, quid matrem non vulneret? *Ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus*, Cant. I. His vero accedit, quod mater est, quam filius devinxit summis beneficiis, ut eum diligat. Prius enim illi esse dedit, quam ab ea reciperet: et filius est, qui in immensum eam exaltavit, eam in matrem assumens, ait Anselmus, et in conceptione, et in nativitate ei integritatem servavit, quam illa summe dilexit. Quod nullus unquam filiorum fecit cum matre sua. Quo amor perveniet hic tot titulis exaggeratus? Quo ultra procedamus, non restare videtur. » Et D. Augustinus, libro de spiritu et anima, eodem intentu ait: « Erat igitur inter matrem et filium triplex conjunctio, scilicet carnis ad carnem, secundum naturam; animæ ad animam, secundum amicitiam. » Quod prosequens Bustus, IV. parte, serm. 2. sic inquit: « Amabat igitur Virgo Christum amore naturæ, ut mater filium; amore amicitiae, ut creatura Creatorem suum; amore vero gratiæ, ut præservata et redempta Salvatorem suum. Tam intimus autem amor fuit matris ad filium, quod ipsa tota erat in amorem conversa; sicut ferrum misum id ignem totum efficitur ignis. »

Et confirmatur, quia universaliter loquendo, cujuslibet matris amor erga filium, præcipue unicum, ita est efficax et perfectus, ut divino amori possit quodammodo comparari: constat enim, quod Deus ipse volens extollendo amorem suum infinitum hominibus declarare, majorem esse dixit, quam quem mater habet in filium. Maximus absque dubio amor ille censendus est, cui divinus comparatur. Testis ipse Dominus est, Isaïæ XLIX. v. 14. et 15. sic inquires: *Dixit Sion: Dereliquit me Dominus, et Dominus ob-*

Amor naturalis parentum erga filios divino comparatur.

litus est mei. Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui. Ecce in manibus meis scripsi te: muri tui coram oculis meis semper. Cupiens etiam S. David eximium amorem, quem erga Jonatham habebat, dixit II. Reg. I. v. 26. *Sicut mater unicum amat filium suum; ita ego te diligebam.* Summam autem fidei, et amoris, et fidelitatis probationem fecit Deus in patriarcha Abraham, quando illi unicum, et dilectum filium Isaac sacrificandi præceptum imposuit dicens: *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, et vade in terram visionis: atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium, quem monstravero tibi;* Genes. xxii. v. 2. Audita ab Heli sacerdote duorum filiorum suorum Ophni et Phinees morte, *cecidit de sella retrorsum, juxta ostium, et fractis cervicibus mortuus est,* I. Regum iv. v. 18. In omni labore suo non legitur plorasse Jacob, nisi quando dilectus filius Joseph amissus est, Genes. xxxvii. Sanctus etiam Job. I. nihil commotus videbatur, donec quartus nuntius ei dixit filiorum mortem, licet plura ei nuntiata sint mala: tunc enim scidit vestes, caput totondit, et in terram se dejecit.

Parentes enim magis filios quam se ipsos diligunt, et sic eorum vitam magis quam propriam superstitem esse desiderant. Quod prudentissimus docuit Ulpianus in l. scripto hærede, in fine, ff. unde liberi, ibi: « Non sic parentibus liberorum, ut liberis parentum debetur hæreditas. Parentes, et bona liberorum ratio miserationis admittit: liberos naturæ simul, et parentum commune votum. » Et inde est, quod parentes magis patiuntur in filiis, quam in se ipsis, ut in §. ultimo, Institution. de noxalibus actionibus, ibi: « Per filii corpus pater magis, quam filius periclitetur. » Unde etiam metus filio illatus patri illatus magis esse censetur, ut habetur in l. isti quidem, in fine, ff. de eo, quod metus causa gestum erit, ibi: « Nihil interest, in se quis veritus sit, an in liberis suis: cum pro affectu magis in liberis parentes terreantur. » De quo videndus est Alciatus, in tractatu de præsumptionibus, regula 1. præsumptione 1.

Secunda conclusio. B. Joseph amore consanguinitatis naturali diligebat Christum Dominum filium suum putativum, et in tertio cum secundo consanguinitatis gradu sibi conjunctum amplius et perfectius, quam qui-

libet alius pater naturalis et legitimus amaverit filium suum, ut in tractatu XII. præcedenti diximus; et sic omnia officia, omnia munia, omnia denique veri patris obsequia B. Joseph Christo Domino perfectissime præstitit, ut in tractatu VIII. libri hujus III. ostendimus. Probatque optime Isolanus, II. parte, capite ultimo, per totum, in hunc modum: « Amavisse Joseph Christum Deum ea dilectione, qua nemo filium, aut amicum aliquando dilexit, ratio asserere cogit, persuadent opera, interiorique spiritu illuminante, mens credit catholica, affirmat et prædicat. Deum omnia appetunt, ut sacri probant theologi, et quanto magis Deus cognoscitur, tanto magis diligitur. Sed Joseph perfecte cognovit secundum statum hominis mortalis, Christum verum Deum: illum igitur ineffabili amore dilexit. Amplius: Pulchritudo fili accendit amorem patris amanti; sed Joseph Christum, speciosum præ filiis hominum, in cujus labiis erat diffusa gratia, intuebatur, amplectebatur, osculabaturque; ergo inexcogitato amore illum dilexit. » Maxime quod in eis concurrebant simul naturæ, pulchritudinis, et morum similitudo, quam esse amoris causativam in tractatu præcedenti probavimus.

Tertia conclusio. B. Virgo amore acquisito ex perpetuo convictu causato Christum Dominum filium suum perfectissime diligebat: mutua enim operum et officiorum communicatio ad amicitiae conservationem necessaria est, ut in tractatu XII. præcedenti resolvimus; iste enim convictus, oleum et ligna sunt, quibus amor incenditur, sicut et eis deficientibus extinguitur, aut saltem imminuitur ignis amoris. Quod his verbis pulchre P. Osorius, tomo I. ad finem, in concione de compassione Mariæ, §. Erat tertio in Maria, explicuit: « Maria enim ab initio usque in finem Christo perfruita est, ejusque perpetua assecla fuit. Nam si Christus exteros sibi maxime devinciebat, ut Magdalenam, et Petrum, et alios, quid efficeret in Maria? Quomodo illam ignirent verba illa vitæ, quæ alios post se ducebant, et dulcedo illa tanta, qua omnes alliciebantur, videntes eum, qui totus erat desiderabilis, Cant. v. Crescebat in dies naturalis amor, et supernaturalis in immensum (de quo in conclusione 5. agendum est) nova semper addita gratia, et charitate ex meritis Mariæ. Hinc liquido perspicies, quantus, qualisque arderet ignis in corde Mariæ. Sine dubio Seraphini descendere

Parentes
filios magis
quam se
diligunt.

Josephus
Christum
diligebat
amore
naturali.

Maria dilige-
bat Christum
amore acqui-
sito.

de cœlo poterant, ut amorem discerent ex corde Mariæ: volavit hæc aquila terræ super Cherubinos, et super pennas ventorum. Ex hoc immenso amore Mariæ procedebat opera ejus summi meriti esse: cum enim præcipua ratio meriti sit gratia et charitas, plus Maria merebatur, cum pannis involvebat Christum infantem, quam Laurentius, cum super craticulam ureretur. Hic etiam amor, hæc gratia eam summe Deo gratam reddebant. »

« Hic autem amor naturalis, et acquisitus Mariæ singulare habuit privilegium, ut bene advertit P. Osorius, loco cit. §. Ex triplici. post med. illius §. quo mirum in modum amor hic naturalis ejus crescebat; et quod illud? Certe securitas certa, quod hic amor eam a Deo suo non separabat, imo vero conglutinabat, et conjungebat, et sic habenas omnino laxabat amoris huic. Amor naturalis et acquisitus aliorum temperari debet, ac cohiberi ne divino amoris contrarius sit, si nimium crescat. Quod si ita non esset, non diceret Christus Dominus, Luc. XIV. *Si quis venit ad me, et non odit patrem, matrem, filios, etc.* Potest enim amor creaturæ peccare, vel qui arei prohibita est, vel quia nimius est. Hinc D. Hieronymus contra Jovinianum ait: Adulter est in suam uxorem amator ardentior. Hoc vero in Maria locum non habet, quæ cum filium diligit, Deum suum diligit, et ideo in filii amore excedere non valet. Non potuit tantum filium diligere, ut non esset ille amplius et amplius diligendus. Non hic amor eam separat a Deo, imo conjungit, ideo sine timore diligit, habenas laxat, amoris flammam elicit a se, quasi fornax septuplum succensa. » De hoc autem diuturno et suavissimo commercio egimus in hoc III. lib. tract. VII. satis in particulari. Huc etiam pertinet, quod de amore acquisito, quo Christus Dominus diligebat Virginem Matrem et B. Josephum diximus in tract. præcedenti.

Quarta conclusio. Hoc etiam amore acquisito B. Joseph Christum redamabat, et diligebat propter suave, amicabile et longævum commercium, quod inter se sanctissime exercebant. Quod satis devote sic explicuit Isolanus, II. p. c. XIII. in principio, et cap. xv. §. Ad hæc: « Magna est homini jucunditas, cum filium videt, cum eoque conversatur, et cohabitatur: at Joseph semper Christo deservivit, ac ejus genitrici, et fideliter: nulla devitans discrimina, nullosve labores effugiens. Ergo amor illius in Christum præ-

cipuus fuit. Operatur enim magna, inquit Gregorius, amor, si est, et quanto majora, major: et eo, qui ponit animam suam pro aliquo, majorem charitatem nemo habet. Quæ omnia ardentissime pro Christo egisse sanctum Joseph credimus. » Et archiepiscopus Christophorus a Capitefontium, lib. de Virginitate Mariæ, p. 241. in medio, eodem intentu ait: « Quot autem fides hæc S. Joseph per dilectionem formata operata fuerit, ex eo facile colliges, si tecum reputes, quantum puerum, quantum ejus matrem amaverit, dilexerit, quibus tam diligenter tot annos servivit. Quia licet certo sciret Joseph Christum non esse filium suum, ejusque matrem, quoad usum, non esse conjugem suam: et quod consueto more hominum loquendo, nihil matri, nihilque ejus filio debebat: imo quod si humano more de conjugibus istis, atque de Christo puero loquamus, plus Christus Josepho, quam matri debebat: qui cum certo sciret, nec matrem de facto conjugem suam esse, neque puerum filium suum, utriusque tamen tantam curam habebat, ac si sui essent filius et mater ejus: et sic matrem et filium magnis collatis beneficiis, officiis et obsequiis demeruit et devinxit Joseph. Ex quibus, ait P. Suarez, to. II. in 3. p. q. XXIX. art. 1. et II. disput. 8. sect. 4. etiam licet intelligere, intercessisse inter Mariam et Joseph, et inter Jesum et Joseph singulare vinculum mutui amoris, ac perfectissimæ amicitiae, quæ intrinsece oriebatur ex dignitate et statu, ad quem hic vir assumptus est. »

Quinta conclusio. Sicut B. Virgo amore supernaturali fuit a Christo Domino magis dilecta, quam omnes homines et Angeli simul, ut in tractatu præcedenti late resolvimus: sic etiam ipsa eodem charitatis amore et fervore Christum supra omnes diligebat: « Et quid mirum, ait D. Bonaventura in Speculo Virginis, cap. 6. ad finem, si præ omnibus diligat, quæ præ omnibus est dilecta? » Tanto enim ascendit aqua impetu, quo descendit, ut quotidiana experientia constat. Sed B. Virgini adeo copiosa gratia et charitas data fuit, ut singulari privilegio in via posita omnes beatos vinceret gratia et habitu charitatis. De hac enim tanta gratia, qua plena fuit, gloriatur humillima Virgo, Cant. I. dicens: *Introduxit me rex in cellam vinariam, et ordinavit in me charitatem.* Vinum novum charitas est, mustum illud, de quo in Actibus Apostolorum dicitur: *Musto pleni*

Naturalis
Mariæ amor
erga Christum
non potuit esse
vitiosus.

Cautè, et cum
distinctione
legenda
propositio.

Joseph amore
acquisito
Christum
diligebat.

Maria amore
supernaturali
Christum
super omnes
diligebat.

sunt isti. De quo Mariæ concessum est non vas solum, sed universa cella vinaria. Nam cæteris per partes, sed in Mariam se infudit gratiæ plenitudo. Solus amor supranaturalis effecit in Paulo, ut diceret ad Gal. II. *Vivo ego, jam non ego : vivit vero in me Christus.* Quid Maria diceret? Quæ eructaret, cum ardentissima flagraret charitate? Unde D. Anselmus, lib. de excellentiis Virginis, cap. IV. sic ad nostrum propositum Virginem alloquitur : « Et tu, o beatissima feminarum, in quam fluxit tam copiosa, et supereminens gratia omnium gratiarum, quid animi, quæso, gerebas ad eum, qui tibi hæc magna fecit? » Quasi dicat, habuisse amorem divino amori consentaneum, mutuum et perfectissimum, præsertim quia tali filio a tali matre talis amor debebatur.

Dona gratiarum a Deo abundantissime in Virginem humillimam impetu descendebant juxta illud Psal. XLV. v. 5. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei*; et illud Cant. IV. v. 15. *Fons hortorum, puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.* Et eodem fervoris et charitatis impetu B. Virgo ad filium ignita dilectione ascendebat, integre et perfecte correspondens omni Spiritus sancti motui, auxilio et gratiæ sibi concessis. Ut optime D. Bernardus, ser. 51. in Cantica : « Nihil unquam elegit sibi Maria, nisi quod ei sapientia divina demonstrabat; tantumque semper dilexit Deum, quantum a se diligendum existimavit. » Cujus rei rationem P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXXVII. art. IV. disput. 18. sect. 2. his verbis reddidit : « B. Virgo semper respondit divinæ gratiæ, quæ illi conferebatur; quia quidquid perfectionis in genere gratiæ sanctificantis alicui puræ creaturæ concessum est, non est B. Virgini denegandum : sed gratiæ ista perfectio data est primis Angelis sanctis, ut docet D. Thomas, 1. p. q. LXII. art. VI. Ergo maxime data fuit B. Virgini, quia in B. Virgine nihil fuit, quod eam impediret aut retardaret, quominus divinæ gratiæ cooperaretur, quantum posset, quia nec habebat fomitem, neque ullam potentiarum deordinationem. Ergo sicut sancti Angeli propter hanc causam omnino cooperati sunt divinæ gratiæ : ita etiam B. Virgo, præsertim quia licet in conditione naturæ esset inferior, in divinis donis erat superior. Et sic pro mensura vocationis respondebat : et consequenter B. Virgo, quando amabat Deum, semper operabatur ex tota efficacia charitatis et gratiæ, tam habi-

tualis quam actualis, seu moventis : erat enim ordinata, ut super choros Angelorum collocaretur. » De quo latius egimus in lib. I. tract. X. et in lib. II. tract. VI. Nam si de Propheta Samuele, I. Reg. III. ad finem, dicitur : *Et non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram*; et de sancto Job. cap. XXIX. in fine : *Et lux vultus mei non cadebat in terram*; et D. Paulus de se ipso testatur, I. Cor. XV. v. 10. *Gratia ejus in me vacua non fuit* : quanto melius et perfectius in B. Virgine verificabitur, quæ erat umbra Dei, et movebatur ad motum Spiritus sancti? ut in hoc lib. III. tract. IV. resolvimus. Quanto melius et perfectius in Virgine verificabitur, quæ est collum capitis Christi, reliqui vero sancti particularia membra? Quanto melius verificabitur in Virgine, quæ est aquæductus fontis gratiæ Christi Domini : reliqui vero sancti partiales rivuli? ut dixit D. Bernardus, sermone de Nativitate Mariæ. Ergo sicut in Christo, ut in fonte, congregantur omnes gradus gratiæ, qui tam ad aquæductum, quam ad rivulos fluunt; ita etiam in Virgine, ut in aquæductu, congregantur omnes gratiæ gradus, qui ad rivulos derivantur. De quo in lib. II. tract. IX. et X. disseruimus.

Et confirmatur primo ratione Patris Suarez, loco proxime citato, sect. 4. ad finem, §. Quarta, et ultima ratio; et q. XXVII. art. IV. disput. 21. sect. 2. in principio : « Quia actus perfectæ charitatis, quos B. Virgo habuit in hac vita, innumerabiles fuerunt; et fere totam vitam in perpetua contemplatione transegit, in qua ferventissime Deum amabat, et hunc amoris actum frequentissime repetebat. Unde obiter conjectare licet in transitu a via ad patriam non interrupisse aut intermisisse B. Virginem divinæ charitatis et amoris actum, sed vel eundem quem usque ad mortem in terra vivens libere exercuit, in termino viæ majori quadam perfectione et necessitate continuasse. Verisimile est enim, animam B. Virginis eo præsertim tempore, quo morti appropinquaret, nunquam ab actu divini amoris cessasse, quia neque corporis dolore, neque sensuum perturbatione impediabatur, quin potius quia ex divina revelatione horam et momentum sui discessus præsciebat, ut patres omnes superius allegati docent, quo ad exoptatum illum terminum magis ac magis accedebat, eo vehementius divina charitate flagrabat. »

Secundo confirmatur, quia amor noster debet proportionabiliter amoris Dei corre-

Maria vitam in contemplatione transegit, neque illam vel moriens interrupt.

Maria omni Spiritus sancti gratiæ et motioni integre respondit

Quomodo sit
diligendus
Deus ab ho-
minibus.

spondere, ut docuit D. Bernardus, in tract. de diligendo Deo, ante medium, §. Hic primum vide, his verbis: « Ipse enim dilexit nos tantus, et tantum: et gratis tantillos, et tales. Amat immensitas, amat æternitas, amat supereminens scientia et charitas, amat Deus, cujus magnitudinis non est finis, cujus sapientiæ non est numerus, cujus pax exuperat omnem intellectum, et vicem rependimus cum mensura? Quid, quod amor ipse noster non jam gratuitus impenditur, sed rependitur debitus? Modus ergo diligendi Deum est sine modo diligere. » Sed secundum eundem D. Bernardum, serm. 20. in Cantica, post principium: « Dilexit nos, inquit, dulciter, sapienter, fortiter. Dulce nempe dixerim, quod carnem induit; cautum, quod culpam cavet; forte, quod mortem sustinuit. Disce, o Christiane, a Christo, quemadmodum diligas Christum. Disce amare dulciter, amare prudenter, amare fortiter. Dulciter, ne illecti: prudenter, ne decepti: fortiter, ne oppressi ab amore Domini avertamur. » Ergo hoc modo vult a nobis amari, ut idem D. Bernardus, serm. 30. in Cant. infert, et colligit. « Sapientia est Deus; et vult amari non solum dulciter, sed sapienter: alioquin facillime zelo tuo spiritus illudet erroris, si scientiam negligas. Non enim habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quam si efficere possit, ut in ea incaute et non cum ratione ambuletur. »

Maria Christum dulciter, sapienter et fortiter diligebat.

At B. Virgo Christum Filium suum dulciter diligebat, id est, amore præcordiali et intimo; amore naturæ, ut mater filium; amore amicitiae, ut creatura Creatorem suum; et amore charitatis et gratiæ, ut præservata et redempta Salvatorem suum. Amabat eum sapienter, in omnibus donis et excellentiis sibi collatis Deum eorum auctorem recognoscens. *Magnificat anima mea Dominum, aiebat, et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia fecit mihi magna, qui potens est;* Luc. I. « Refulsit enim B. Virgo, secundum S. Bernardinum Senensem, serm. LXI. post feriam IV. Resurrectionis, cap. 3. in candore divinalis sapientiæ, cum ipsa sit *candor lucis æternæ, et speculum sine macula;* Sap. VII. v. 26. Tanto enim lumine illustrata fuit B. Virgo, et ad tantam contemplationem sublimata fuit, ut perfectius contemplaretur Deum etiam in ventre matris, quam unquam fuit contemplatus aliquis in perfecta ætate; magisque in contemplatione Dei

excessit dormiendo, quam aliquis alius vigilando, sicut ipsa testatur, Cant. v. *Ego dormio, et cor meum vigilat.* » Amavit etiam filium suum fortiter, id est, amore forti et fervido, quia per nullam tribulationem ab eo unquam potuit separari: omnibus enim Apostolis in Passione Christi fugientibus, ipsa immobilis stetit, parata pro ipso mortem sufferre, juxta illud Cant. VIII. *Fortis est ut mors dilectio.* Et ideo dicitur Joan. XIX. *Stabat juxta crucem Jesu mater ejus.* « Nec dubium, ait D. Bernardinus Senensis, t. III. serm. II. de glorioso nomine Mariæ, art. 2. cap. 4. quin hoc erat amoris in Virgine benedicta, ut infinities, si fieri potuisset, se morti pro Filio tradidisset: si enim hoc voluit David pro filio suo, quanto magis hæc pro suo? ut magis conveniat ei vox illa II. Reg. XVIII. *Quis mihi det ut ego moriar pro te, fili mi?* Quippe quasi animam suam diligebat eum. »

Sexta conclusio. B. Joseph amore charitatis supernaturali incomparabiliter dilexit Christum Dominum, adeo ut Isolanus, III. p. cap. XXII. in fine, de hoc agens amore sic dicat: « De amore Joseph erga Deum lingua sileat: illius vero mores ac vita requirantur. Fuit igitur divinus Josephus angelus vita; archangelus officio; princeps regum victoria; potestas supernaturalium operatione; virtus deiformi perfectione; dominatio creaturæ suppositione; thronus corporea Dei receptione; cherubim secretorum cognitione; ac seraphim suprema Conditoris dilectione. »

Quod ipse Isolanus in eadem III. p. cap. XX. XXI. et XXII. luculentius in hunc modum explicuit, distinxit, et declaravit. « Primus Angelorum ordo convenit excellentissime B. Joseph, propter custodiam Christi maximi ac B. Virginis. Secundus ordo Archangelorum ei convenit, quia præfuit Regi omnium et Reginae mundi. Tertius etiam ordo principatum ei convenit, quia Christo præfuit. Ipse enim Deus Joseph patrem vocavit, cui subditus fuit et obediens. Quartus similiter ordo Potestatum, quorum proprietas est propriæ dignitatis observatio, ei etiam competit, quia semper propriam studuit servare dignitatem justitiæ. Custodivit intactæ lilia virginitatis, Dei paternitatis majestatem humilitate. Nec minus ei competit quintus ordo Virtutum, quibus attribuitur præstans virilitas, nulla tarditas, et erga inferiores largitas. Quæ omnia in Joseph fuerunt quam

Joseph amore supernaturali Christum diligebat.

Joseph omnia Angelorum ministeria cum Christo præstitit.

efficacissime : ipse namque tantæ statemata difficultatis aggressus est, ut in altissima rerum paupertate Regem sæculorum multos per annos suo excepit hospitio : tyrannæ restitit sævitæ : innumeros toleratus labores : summa usus largitate Dei filium mundo enutrivit, cujus munificentia mortales regni immortalis munere sunt donati. Sed quid de sexto Dominationum ordine dicemus, quibus victoria ad Deum pariformitas designatur? in quibus B. claruisse Josephum, arguunt nobilia ejusce stemmata, et longi sanguinis recensita series; persuadet charitatis, ac virtutum omnium celsitudo, quæ liberum constituunt hominem, ac solius ingenuitatis alumnum. Hinc tyrannos devitans superavit, ac diaboli nunquam principatui passus est se addici. Septimus etiam quadrat Thronorum ordo, quibus merito tribuitur, secundum D. Dionysium, regis susceptio, regis circuitio, et regis delatio.» Quæ omnia B. Joseph perfectissime adimplevit. «Ipse nempe Christum Deum venientem in hunc mundum sua domq, suis panniculis, suo sinu circumdedit : suscepit illum de via venientem : detulit in Ægyptum tyrannum declinantem : retulit Nazareth. Sequitur ordo Cherubim, cui D. Dionysius adscribit, cuncta in auctorem Deum reducere, ad divinæ honorem majestatis semper operari. Quas proprietates planissime possedit Joseph, qui mortales, quantum adniti potuit, in Deum reduxit assiduis virtutum operibus. Deus posuit Cherubim, qui paradisi terrestres custos foret, atque servator. Cur non Joseph Cherubim asseverandus est, qui et Virginis sanctissimæ paradisi typo signatæ, et Christi Domini veri ligni vitæ custos a Deo immortalis positus fuit? Ultimus autem Seraphinorum ordo supremus, qui ferventissime dilectionis ardore Deum diligere prædicantur, Joseph non incongrue convenit : licet enim amor hic divinus Seraphim instar in Joseph latere videatur, lumine tamen suo proditur et se ipsum nobis manifestissime objicit. Fuit igitur divinus Joseph Seraphim suprema Conditoris dilectione.»

De quo etiam agens D. Bernardinus Senensis, tom. III. in concione de S. Joseph, art. II. c. 2. dixit : «Studuit Joseph diligenter habere in conversatione cum Christo Jesu ardentissimam charitatem, unde credo Josephum fuisse mundissimum in virginitate, profundissimum in humilitate, ardentissimum

in charitate, et altissimum in contemplatione.» Cui sententiæ adhærens P. Barradas, tom. I. Concord. lib. v. cap. 8. in medio, §. Optabat sponsa, optime dixit : «Optabat sponsa, Cant. viii. *Quis mihi det te fratrem meum suggestentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, et deosculer te, et jam me nemo despiciat?* Invenit felix Joseph sponsæ desideria : invenit æternum Dei Verbum foris in mundo hoc incarnatum : amplexatus est et deosculatus. Quis ergo eum despiciat? imo quis non maximi faciat? Quis illius virtutes non æquet cælo? Ille primus post Virginem cœlestem sponsum e thalamo prodeuntem in præsepio Bethlehemitico vidit : primus adoravit : primus cœlestis mannæ et cælo venientis dulcedinem degustavit : primus post longissimam noctem solem orientem vidit : primitiasque nati Christi cum Virgine tulit. Natum vero infantem postea ut filium enutrivit, ut Deum coluit, et ardentem amavit. Non enim potest quisquam ignem sinu gerere, quin ardeat, juxta illud Proverb. vi. *Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?* Cum igitur Joseph sinu suo ignem, id est, Christum tulerit, quis inficiabitur, vehementer exarsisse, et vehementer amasse?»

Nam si Christus Dominus B. Petrum, ut ei Ecclesiæ oves pascendas tuto committeret, ter in amore et dilectione examinavit : *Petre, amas me? etc. Pasce oves meas, etc.* Joann. xxi. v. 15. 16. et 17. Quod amoris examen æternum Patrem fecisse in sanctissimo Joseph credendum est, ut ei supremam dignitatem et munus incomparabile, Christi scilicet paternitatis, ejusdemque nutritoris et gubernatoris demandaret? Ut Magister Gratianus, lib. II. de Joseph, cap. III. ante medium, optime advertit. «Quocirca præcipuo et inexcogitato amore Joseph amavisse Christum, ambigendum minime est.» Ut conclusit Isolanus, II. parte, capite ultimo, in fine; et archiepiscopus Caputfontium, libro de virginitate Mariæ et Joseph ad finem, ita asseruit : «Tenerrime puerum diligebat Joseph, cum quidquam illum pati cerneret, statim compassionis gladio cor ejus discruciabatur.»

Egimus in tractatu XII. de amore naturali, acquisito et supernaturali Christi Domini erga B. Virginem et beatum Joseph; et in tractatu XIII. præcedenti de eodem triplici amore Deiparæ et Josephi erga Christum :

Josephi erga
Christum
amor exami-
natus.

Charitatis
fervor Jose-
phi erga
Christum.

modo agendum restat de eodem etiam triplici amore perfectissimo et mutuo inter Virginem et Josephum. De quo in sequenti tractatu XIV. dicemus.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS XIV.

*De amore naturali, acquisito et supernaturali
B. Virginis Deiparæ et B. Josephi mutuo
inter se.*

Hactenus egimus de triplici amore naturali, acquisito et supranaturali Christi Domini erga Deiparam et Josephum, et de eorum Deiparæ et Joseph erga Christum; restat, pro complemento hujus materiæ, de eodem amore et dilectione mutua agere Deiparæ et Josephi inter se.

Pro cujus faciliiori elucidatione supponendum est primo, conjuges teneri se mutuo diligere. De viris docet Paulus ad Ephes. v. v. 25. 28. et 31. *Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, et tradidit semetipsum pro ea. Viri debent diligere uxores suas, ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit, se ipsum diligit. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem, etc.* Quia, ut Christus Dominus, Matth. x. dixit: *Itaque non sunt duo, sed una caro.* De quo videndus est D. Thomas, 2. 2. q. XXVI. art. XI. De uxoribus vero idem Apostolus ad Titum II. v. 4. ait: *Adolescentulas, ut viros suos ament.* Ubi D. Thomas, lect. 1. ad finem, sic interpretatur: « Viro enim debetur amor, Prov. XII. v. 4. *Mulier diligens corona est viro suo.* Et Eccles. XXV. v. 1. et 2. *In tribus beneplacitum est spiritui meo, quæ probata coram Deo et hominibus: concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes.*

Secundo supponendum est matrimonium verum et essentielle intercessisse inter B. Virginem et B. Josephum, quod de fide esse

probavimus (libro II. tractatu III. fuisseque matrimoniorum omnium præstantissimum, et divina sorte et signis cœlestibus a Deo ipso immediate ordinatum, ut in tract. II. et III. ejusdem lib. II. resolvimus. Cujus plane cœlestis matrimonii ratione maxima conjunctio inter B. Virginem et B. Josephum contracta fuit, ut in lib. II. tractat. IX. probavimus.

Et ne quos Deus conjunxit, ac tot ac tantis vinculis devinxit, mirabiliter a nobis aliquo modo conclusionibus separentur, sit prima communis utriusque conclusio. B. Virgo Deipara et B. Joseph dulcissimus ejus sponsus triplici etiam amore, scilicet naturali, acquisito et supernaturali se invicem perfectissime diligebant. Et quamvis conclusio hæc universalis satis manifeste constare poterat ex his, quæ in tract. XII. et in tractatu XIII. immediate præcedentibus resolvimus: quia tamen sermones in particulari magis movent, et efficacius ad particularia, et proprius conducentia descendentes, sequentes assignamus conclusiones.

Secunda conclusio. Maria sanctissima et justissimus Joseph amore naturali incomparabili se mutuo diligebant; et quia ex eadem tribu Davidica regia descendebant, ut in lib. I. tract. v. per totum invenies; et quia in secundo consanguinitatis gradu, utpote duorum fratrum filii erant conjuncti, ut in tract. XII. præcedenti diximus; et quia amicitia erant devincti; et quia erant nobilitate pares; et quia pulchritudine corporali et spirituali similes; et quia morum honestate et claritate concordēs; et tandem quia matrimonii cœlesti desponsatione per cordium et animarum unionem erant indivisi, angelica inter eos virginitate perfectissime servata. Hæc autem omnia amorem naturaliter generare, late in tract. XII. præcedenti, et alibi sæpe in lib. I. et II. probavimus. Et de Virgine et Josepho agens Isolanus, II. parte, capite IX. sic ait: « Cuncta operabantur Maria et Joseph amore Jesu, quem præsentem intuebantur, quem noverant æterna providentia se delegisse, ut talibus insisterent. Magnum nempe amoris ignem producit divina electio, quinimo omnis amoris fons est et origo. Noverant igitur B. Virgo et Joseph se a Deo electos, ut divina inter eos perseveraret dilectio, qua totius humani generis gelida tepescerent corda. Porro si Adam mulierem, quam de sua Deus considerat costa, summopere dilexisse credimus, quoniam dixit: *Propter hoc relinquet homo*

Maria et Joseph triplici amore se diligebant.

Amore naturali se mutuo diligebant Joseph et Maria.

Conjuges debent se invicem diligere.

Præstantia matrimonii inter Virginem et Josephum.

Maxima dilectio inter Virginem et Josephum ratione conjugii.

patrem et matrem suam, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una : Gen. II. quanto magis B. Virginem Joseph dilexisse credendum est, qui illo præfigurabantur sacramento? Connubium enim primorum parentum, ac B. Virginis et Joseph matrimonium sanctæ matris Ecclesiæ indissolubilem præsignarunt nexum, dicente Apostolo : Ephes. v. v. 31. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et Ecclesia.* Quid, quæso, majoris dilectionis vinculo potest, aut poterit esse conjunctius sanctissima societate Joseph et Mariæ, quam Jesus æternus amor instituit, propria custodivit præsentia, auxit et perfecit? Hanc summam dilectionem prænuntiaverunt patriarchæ, in quorum conjugis grandis amor inventus est. Hic est amor ille divinus, hæc suprema charitas, quæ sola verum Deum edidit mundo, enutrivit ac induit. Hac dilectione Deus idem verus hujus sacratissimi conjugii filius putari voluit, ac dici. Ex Virgine itaque matre Deus homo prodiit, et ejusce Virginis semper intactæ viri filius putari voluit. Relinquitur igitur, Josephum virginem cum Maria semper permansisse, qui pater Domini meruit appellari, ut S. Hieronymus, lib. contra Vigilantium testatur. Prima itaque similitudo carnis dicitur, quæ a divina lege identitas vocatur. *Propter hoc relinquet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una*; Genes. II. Verum cæterum mortalium caro fere corrupta, immunda, et quotidianis peccatis gravis, ignaraque spiritualis jucunditatis invenitur. Sancti vero Josephi caro non ita fuit, sed similis carni suæ conjugis; incorrupta, propter virginitatem perpetuam; munda, propter contemptum spurcitæ carnis, et omnimodam ejusdem inexperientiam; carens peccato, quod continue parit immunda caro conjugum. Supernæ quoque contemplationis non expers fuit Joseph; sed summa jucunditate ejusce officio incubuit, suæ sponsæ imitatus exemplum. Majori ergo amore B. Virgo prosequabatur Josephum, quem noverat virginem, ac perpetuæ voto virginitatis adstrictum. Qua virginitate amplius Joseph delectabatur, quam miseri mortales immundæ carnis oblectationibus.»

Augebatur nimium hic mutuus amor inter Virginem et Josephum, propter naturalis nobilitatis similitudinem, ut Isolanus, loco citato, his verbis ait : «Augebat amorem conjugii in B. Virgine similitudo nobilitatis ejusdem : ex Abraham enim et David eadem ge-

nealogia originem duxerunt B. Virgo et Joseph : didicimus autem, naturâ docente, historiis referentibus, et longa nostrorum temporum malignitatis experientia, ingentem vim esse amoris inter eos, qui ex eadem profluxere familia : illo nempe attracti mutuo conversantur, alterna sibi præstant obsequia, armaque sumunt. Adde quæ scribit Apostolus, I. ad Timot. v. v. 8. *Si quis autem suorum, et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior.* At animadvertito, in malis hominibus amorem originis virtutum canone privatum, qui in sanctis ardentior est, perfectior ac sanctior. Quanta igitur dilectione arbitrandum est B. Virginem Joseph prosecutam fuisse, qui ejusdem erat cum eo nobilitatis et originis?»

Augebatur etiam hic reciprocus Mariæ et Josephi amor ratione similitudinis. Erat enim Joseph pulcherrimus, similis admodum Christi et Deiparæ pulchritudini, ut in libro II. tractatu x. resolvimus. Et universaliter Joseph fuit datus adjutorium simile Virgini : quod enim Deus, Genes. II. dixit : *Non est bonum hominem esse solum; faciamus ei adjutorium simile sibi*, eundem in modum dixisse videtur : Non est bonum Virginem matrem Filii mei esse solam, ne partu pudicitiam violasse videatur; ne ignominie nota magna afficiatur : faciamus ei adjutorium simile sibi. Quodnam, obsecro, fuit hoc adjutorium simile? Certe sanctissimus fuit Joseph, ut in lib. II. tract. II. probavimus. Unde facili negotio resultabat, quod B. Josephus, teste Theophylacto super caput I. ad Galatas prope finem, in B. Virgine Maria tuenda, Patris curam exhibuit; et quod B. Virgo sanctissimum Josephum super omnia diligebat. Ut his verbis asseruit Isolanus, II. parte, capite IX. «Credo equidem, o Virgo immaculata, nec vana fides, te erga sponsum tuum castissimum, et tibi obsequentissimum castissima semper dilectione flagrasse, et puto quod super omnes patriarchas, prophetas, duces et reges, sanctosque alios dulcissime eum dilexeris.» Et D. Bernardinus Senensis, sermone de sancto Joseph, articulo 2. capite 1. ad finem, ita concludit : «Unde omnibus compensatis, quæ devota atque discreta mens circa Joseph et Virginem benedictam potest rationabiliter contemplari, dicere non audeam, quod B. Virgo non dilexerit Joseph quantum omnem aliam creaturam, vel supra post benedictum fructum ventris sui Jesum.» Rationem hujus reddit P. Suarez, tomo II. in

Maria et Joseph se diligebant ratione similis pulchritudinis, et mutui adjutorii.

Maria et Joseph diligebant se ratione parit nobilitatis.

3. parte, quæstione XXIX. art. II. disputat. 8. sect. 1. dicens : « Pertinet enim ad virtutem et sanctitatem uxoris, ut virum suum diligat : sed B. Virgo in omnibus fuit perfectissima : ergo etiam in hoc amore excelluit erga Joseph. » Et Isolanus, II. parte, capite IX. « Attendebat B. Virgo, et recordabatur quod divino nutu se in sponsum accepisse Josephum, magis magisque in ejus cœlesti charitate accendebatur. Non erat ignara Virgo ejus dogmatis, quod etiam natura duce cognoscere quisque potest vel rudis ingenii : *Quos Deus conjunxit, homo non separet.* Matth. x. v. 9. Dicebat ergo intra se B. Virgo : O quam culpabilis essem apud Deum, ac universos cœlestis Jerusalem cives, si sponsum divina mihi electione donatum intimæ charitatis visceribus non amarem ! Rebecca tantopere virum suum amavit, quem incognitum per longa terrarum spatia servo duce adiit ; cur ego sponsum meum a Deo mihi datum non amabo sanctissime, ardentissime, justissime ? »

Maria et Joseph amore acquisito se diligebant, ob labores, obsequia et gratitudinem

Tertia conclusio. B. Virgo et B. Joseph amore acquisito ex similitudine obsequii se mutuo perfectissime diligebant. Probatur primo in generali, quia mutua obsequia ex vera amicitia et honesto convictu procedentia, nata sunt amorem generare, ut in hujus III. libri tract. XII. diximus. Secundo in particulari probatur ex D. Bernardino Senensi, tom. III. sermone de S. Joseph, articulo II. cap. 1. ad finem, sic dicente : « Habuit B. Joseph obsequiositatem, quantum ad sedulam administrationem, ex qua magna perfectio a Josepho acquisita est, et si B. Virgo unum Ave Maria remuneratione vacuum non remittit, quanta cordiali gratitudine respondebat illi, quem cernebat sic sollicite, sic obsequiose ac fideliter laborare pro nutriendo ipsam, et dilectum filium suum ? Maxime quoque ponderabat B. Virgo, quod Sanctus iste, pro conservanda vita Jesu se tot periculis exponebat, dum scilicet ipsum duceret et reduceret de Ægypto in Jerusalem ad solemnitates legis, et dum fuit cum eo in aliis variis locis, qui explicari non possent. » Et eodem intentu P. Suarez optime in tom. II. super 3. part. articulo I. et II. disp. 8. sect. 1. in medio, ita clarius explicuit. « Ex quibus etiam licet intelligere, intercessisse inter Mariam et Joseph singulare vinculum mutui amoris, ac perfectissimæ amicitiae, quæ intrinsece oriebatur ex dignitate et statu, ad quem hic vir assumptus est. Accedit etiam

ratio gratitudinis, quæ benefactoribus debetur, et nulla alia re magis, quam amore persolvitur. B. autem Joseph multa passus est, multosque labores propter Virginem sustinuit, et quidem amore ac voluntate, ut par erat, singulari et maximo : ergo. Tandem accedit morum similitudo, frequens ac diuturna familiaritas, et cohabitatio absque ulla occasione dissidii, vel rixæ, quæ non potest non parere summum quemdam amorem, ac benevolentiam mutuam. »

Hunc autem amorem ex mutuis obsequiis, et reciproca gratitudine inter B. Virginem et B. Josephum, nobilissimos corpore et spiritu, Isolanus II. p. cap. IX. ita devote et affectuose contemplatur. « Erat B. Virgo altissimi pectoris, ingenuæque mentis : cujus proprium est, obsequia præstantibus alternam dilectionem corde, verbis ac rebus ostendere. At Joseph omni satagebat obsequio die noctuque sponsam suam prosequi. Quocirca amore incredibili afficiebatur Virgo, quem viro Josepho omni ex parte notum efficiebat. O quam rationabile est, B. Virginem sponso suo servivisse, quam promptissime obdixisse, quam dulcissime et quam amantissime illum per singulos dies allocutam fuisse ! Credo equidem, o Virgo immaculata, nec vana fides, te erga sponsum tuum castissimum, et tibi obsequentissimum castissima semper dilectione flagrasse. Et puto quod super omnes patriarchas, prophetas, duces et reges, sanctosque alios dulcissime eum dilexeris. O felicissimæ charitatis donum ! Ubi pax et concordia, ubi charitas et unitas, ubi benignitas et mansuetudo affuerunt. Nullæ profecto ibi rixæ, nullæ discordiæ suspicio ; nullave displicentia inter vos conjuges divinos extitere. Hinc divina utrinque officia excercebantur, utriusque mutuam flagrantia charitatem. O quanto studio Virgo cœlestis absenti viro cibos parabat, mensam componebat, domum mundam servabat ; redeuntem vero quam jucundissime accipiebat ! »

Et cum B. Virgo esset divinæ gratiæ thesauraria, ut in libro I. tractatu II. diximus, thesaurum cordis sui donis cœlestibus repleto, *Maria autem conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo*, Luc. II. v. 19. et 52. B. Josepho sponso suo humiliter et confidenter aperiebat, et decenter communicabat. Qua ratione D. Petrus Chrysologus, ser. 175. nostrum Josephum Mariæ sponsum, maritum conscientiae appellat. Et Huberti-

Maria thesaurum cordis sui communicabat Josepho.

nus, lib. II. cap. vi. etiam dixit B. Virginem sponso suo secundum ejus capacitatem thesaurum conscientiae communicasse. Et S. Bernardinus Senensis, tom. III. serm. de S. Joseph, art. II. cap. I. paulo post principium, in hæc verba : « Quia noverat Virgo quanta erat unitas matrimonialis in amore spirituali, et sciebat Josephum sibi a Spiritu sancto datum in sponsum, et in suæ virginitatis fidum custodem, et ad participandum secum in charitatis amore, et obsequiosa sollicitudine erga divinissimam prolem Dei. Amplius, cum omnia, quæ sunt uxoris, sint viri, credo quod B. Virgo totum thesaurum cordis sui, quem Joseph excipere poterat, ei liberalissime exhibebat. » Et Isolanus, IV. parte cap. XVII. et XVIII. « Percipiebat Joseph plenitudinem gratiæ B. Virginis singulariter propter revelationem internæ consolationis. Erat namque Virgo pientissima, experiens semper gaudia mortalibus inexcogitata propter præsentiam Christi et Angelorum, quæ quidem gaudia viro suo sibi dilectissimo aperire satagebat cum omni humilitate, ut in suis laboribus solatium haberet divinum : volebat namque Virgo sponsum Josephum iisdem affici gaudiis, quibus ipsa fruebatur, ut esset adjutor similis ejus, et hac ratione essent *duo in carne una*. » Gen. II. v. 24. Et P. Osorius, tom. III. ser. I. de sancto Joseph, paulo post principium, §. Deinde, dicens : « Inter alia, ad quæ Joseph Mariæ datus est in sponsum, hoc unum est, ut esset adjutorium simile sibi : cum enim homo sit animal sociale, indiget alterius convictu et colloquio. *Non est bonum hominem esse solum*, Gen. I. maxime vero, qui interioribus impulsibus vehementibus agitur, loqui desiderat, et colloquio levatur atque quiescit. Considera Mariam Deo plenam, quibus æstibus urgebatur interius? Job XXXII. Volens Heliu significare interius se habere sapientiam, ait : *En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas dirumpit; loquar, et respirabo paululum*. Ubi D. Gregorius, lib. XXIII. Moral. cap. v. intelligit per mustum fervorem Spiritus sancti, per vasa animas. O Maria, qualis venter tuus est ! vere plenus musto illo, quod in utres veteres mittendum non est, Mat. IX. et Actor. II. et II. Corint. IV. Loquere ergo, o Virgo, ut respirare paululum possis. Sed cum quo Mariæ loquendum est? Certe cum sponso, cum eo de divinis donis colloquia habebat : ei æstus cordis illius patebant : ille rubum illum ardentem videbat, audiebatque : o fe-

lix homo, qui talia audire meruisti ! Una salutatio Mariæ integram domum Spiritu sancto implevit : quid non efficerent tot salutationes, tot colloquia ? »

Nec solum profecto B. Virgo totum cordis sui thesaurum, quem Joseph recipere poterat, ei liberalissime exhibebat, ut modo vidimus, sed etiam deprecatione sua quamplurima Dei dona ei impetrabat. Ita D. Bernardinus Senensis, loco proxime citato. « Præterea, ait, cum B. Virgo tot, et tanta impetret peccatoribus sceleratis hostibus Filii sui ; quanta putas, impetraverit charismata huic tam amoroso, et sollicitissimo, et finali nutritio, et sponso sui pudoris, atque castissimi amatoris ? » Et Cardinalis Toletus in Lucam, cap. II. annotat. 58, explicans illa verba, *Cui nomen erat Joseph*, sic ait : « Hoc unum adnotasse convenit, si qui in terris devoti sunt Matris Dei mirabiles in sanctitate progressus faciunt ; quantos putabimus fecisse eum qui per multos annos cum ipsa vivere, ac familiariter agere meruit ? Si quibus ad horam Christum videre aliquando licet, hi spiritus fervorem ardentissimum concipiunt : quantam charitatis flammam æstimabimus in illo fuisse, qui illum educavit, quem Filium Dei, et mundi Salvatorem non solum perfectissime credebatur, sed suis obsequiis præsens venerabatur ? » Et gravis ille auctor Margaritæ confessorum, in quæstione ultima ex moralibus, in fine, de hoc eodem agens dixit : « Si respicientes Christi et Virginis divinum vultum non posito actuali obice statim movebantur ad defestationem peccatorum, emendationem vitæ, et maximam devotionem ex quodam cœlesti fulgore ex eorum vultibus radianti : qui quotidie die ac nocte, et sæpe per singula momenta cognito divino mysterio per tot curricula temporum faciem Domini et Virginis attentissime contemplabatur : quis dubitet sanctitatis, devotionis, ac totius virtutis, ac devotioni apicem conscendisse ? » Et P. Osorius, loco proxime citato, sic ait : « Vere si perditissimus homo Mariam audivisset, sanctissimus evaderet : quid faciat sanctissimus ? *Sanctificatus est*, inquit Paulus, *vir infidelis, per mulierem fidem*, I. Corint. VII. *Et qui non credunt verbo*, ait Petrus, *per mulierum bonam conversationem lucrifiant*. I. Petri, III. Si incredulus apostolicæ prædicationi, si infidelis sanctificatur conversatione fidelis mulieris, quo perveniet justus Joseph Mariæ colloquio jugi ? Verum si in cœlum raptus esset Joseph, et per tri-

Joseph ex consortio Mariæ ingentia dona fuit assecutus, et ejus intercessionem.

ginta annos choris interesset Angelorum, et laudes illas divinas audiisset, non tantum assequeretur, nec tantum proficeret, ac audiens Christum et Mariam, quorum comparatione omnis curia cœlestis tepet amore Dei. Vere fuisti, o Joseph, *tantum lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.* Psalm. I. Quot gratiarum aquas recepit, qui tam prope fontem habuit? Adeo propinquus igni quis non ardeat? » Et omnia sub brevitate complectens P. Suarez, tom. II. in 3. parte, quæstione XXIX. articulo I. et II. disput. 8. sect. 2. non longe a principio, sic resolvit: « Accedit, verisimile esse, B. Virginem eximia gratiæ dona et auxilia sponso suo, quem singulariter diligebat, exoptasse, suisque orationibus impetrasse. Nam si verum est, ut revera est, unum ex efficacissimis mediis ad obtinenda a Deo gratiæ dona esse devotionem erga Virginem, ejusque intercessionem: qui credi potest sanctissimum Josephum Virgini dilectissimum ac devotissimum per illam non obtinuisse eximiam sanctitatis perfectionem? Refert D. Gregorius Nazianzenus, oratione 11. de sorore Gorgonia, eam unum hoc ad omnia accedere cupiisse, ut maritus quoque perficeretur, ut sic tota corpore consecraretur, ac non dimidia tantum ex parte initiata discederet, ipsiusque aliquid imperfectum relinqueretur. Atque hoc precibus ab eo impetrasse, qui voluntatem timentium se facit. Si ergo hoc fuit insigne charitatis in Gorgonia, quod viri imperfectionem, suam quodammodo existimavit; quodque perfectionem ejus desideravit, et obtinuit: multo altiori ratione ac modo hujusmodi amor Virgini est attribuendus. » Et brevius P. Barradas, tom. I. lib. v. cap. 8. §. Itaque si roges, hoc explicat: « Similem in modum Deipara Virgo, quamvis ipsa esset perfectissima, imperfectam se poterat existimare, si dimidia ipsius pars, id est, conjux Joseph imperfectus esset. Quamobrem perfectionem summam credibile est suis precibus illi impetrasse. Quod D. Bernardinus docet, serm. 1. de S. Joseph: Cum Virgo, inquit, tot, et tanta impetret peccatoribus sceleratis, quanta putas impetraverit charismata Josepho sponso suo, etc. »

Sed quid de amborum conversatione dicemus, et quid etiam de divinis consolationibus utrique a Christo collatis? Certe magis silentio, magis meditatione, et magis deni-

que contemplantis animæ ardenti flammæ, quam mortalium hominum, beatorum etiam aut Angelorum linguis esset relinquendum. Ut de hoc agens Isolanus, I. p. cap. XVI. per totum: « Conversatio sancti Joseph religiosa fuit, quod nemo sanæ mentis verebitur confiteri: si enim religio Deo offert cultum, religiosissima ergo fuit conversatio sancti Joseph, qui Christo Deo vero dies ac noctes serviebat. Fuit itidem virginea voto, verbis et affectu, habuit nempe virginittis votum, ad quod verbis et rebus conversatio candida virginittate pollens subsecuta est. Colloquia siquidem Joseph assidua erant cum B. Virgine, quæ cuncta attigit sua munditia. Fuit etiam angelica, propter frequentem Angelorum communicationem. Immo et excelluit; Angeli enim in excelsis Deo subsunt; Joseph vero præfuit. Fuit tandem Josephi conversatio divina cunctos supra mortales, qui ab exordio mundi fuerunt, eruntque usque ad finem. Cum Christo Deo conversatus est, cum quo per multos annos comedit et bibit, sub eodemque tecto habitavit. Fuit quoque sponsus B. Virginis, in qua Spiritus sanctus plenissime habitavit. Societas ergo sancti Josephi divina fuit inter mortales officio, habitatione ac conjugio. » Et de conversatione B. Virginis cum Josepho ait II. parte, cap. XIII. in fine: « De conversatione itidem B. Virginis tacendum censeo, quæ eodem igne sancti Spiritus a fidei contemplatore animadverti poterit. Fuit enim, teste D. Hieronymo, Josephi et B. Virginis societas florida, et prorsus immaculatus affectus. Virginem namque beatissimam sanctitatis angelicæ habere, illam videre, cum illa morari, et cum eadem operari, illi convivere, et illi convivari, adstante Filio Dei, para est cœlestis exultationis, et tripudii. Erat enim eorum conversatio plane cœlestis, ut docuit Rupert. lib. I. de gloria et honore Filii hominis, super illa verba Matth. I. *Joseph, fili David.* « Tota, inquit, horum conjugum vita, sive conjunctio fuit cœlestis, et Spiritus sanctus amborum conjugalis amor, quorum utique conversatio erat in cœlis in ambobus præsidens conjugem fidei viri hujus commiserit, et de carne Virginis hominem formans paternum viro huic, qui nascebatur, infantis amorem penitus infuderit. » De quo in libro II. tract. III. diximus.

Quod latius, et magis in particulari versans Gerson, sermone de Nativitate Mariæ,

consideratione 3. sic explicat : « Multa conquirere licet de castissima et sanctissima conversatione Joseph cum Maria, de confabulationibus suis divinissimis in loco peregrinationis suæ super mysteriis nostræ redemptionis ; super canticis ipsius Mariæ, Zachariæ et Simeonis ; super his præterea omnibus, quæ dicebantur de puero Jesu, et quæ videbantur in eo, et quæ revelabantur ab Angelo, imo et quæ felici experimento tu Maria didiceras. Unde si vetus illa mater Elizabeth exclamavit prophetice ad unicam Mariæ salutationem ; si exultavit præ gaudio Joannes infans in utero ejus ; quid ex continua cohabitatione et allocutione cum Maria et puero Jesu justus Joseph acceperit divinæ consolationis et illuminationis dici nequit. Quis det hymnum de canticis Sion ex Maria suaviter audisse in terra aliena ? Quis det eam bajulantem in ulnis speciosam formam præ filiis hominum, quæ blandiebatur arridenti, quæ condolebat vagienti, quæ frequenter tibi viro suo, sponso suo Joseph bajulandum, fovendum, deosculandumque tradebat, vidisse ? » Et ex eodem Gersone, Bustus IV. p. ser. 12. eodem intentu ait : « Nunquam fuit, aut erit aliqua mulier ita consolata de suo sponso, sicut B. Virgo de Joseph : neque aliquis maritus ita consolatus de sua conjuge, sicut S. Joseph de Virgine benedicta. In cujus conversatione consolationes inestimabiles habuit. Dubitandum certe non est, quin B. Virgo suas spirituales consolationes dilectissimo sponso suo Josepho communicaverit ; et similiter quin Dominus Jesus abundantissime patrem suum putativum et nutritium divinarum suarum consolationum repleverit, et sic sanctissimus Joseph utrique, Matri scilicet et Filio, repletus superna consolatione dicebat illud Cant. I. *In odorem unguentorum tuorum currimus*. Quia nullus unquam fuit, qui tantum, tam frequenter et assidue de dulcissimo Jesu et B. Matre ejus participaverit, sicut noster Joseph. »

Et hæc quidem tam familiaris et particularis mutua conversatio majoris sanctitatis et æstimationis in Virgine et Josepho causa extitit. Illa enim Josephum humiliter reverebatur, et dominum appellabat, ut in lib. II. tract. II. diximus ; Joseph autem B. Virginem pro domina Domini sui matrem semper habuit et tractavit, ut ex D. Bernardo tradit P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. XIII. post principium, §. Cæterum. Et sic ex eadem fa-

miliari conversatione præcipue B. Joseph purior reddebatur : erant enim ambo duo lilia purissima, inter quos Christus Dominus virginum corona pascebatur, ut in libro II. tractat. x. et in hoc lib. III. tractat. III. probavimus.

Et consequenter semper in sanctitate crescebant. Quod aliqui hæretici impudenter negarunt asserentes, quod B. Maria in conceptione Filii sui ita fuit gratia plena, quod ex tunc in gratia non profecit, neque proficere potuit. Et quod Spiritus sanctus in die Pentecostes, veniens in B. Virginem Mariam et Apostolos, nullam gratiam ei contulit, quia sic erat gratia plena, quod in gratia proficere non valeret. Qui tamen errores de mandato Sedis Apostolicæ ab Inquisitoribus hæreticæ pravitatis merito damnati sunt, ut habetur in Directorio Inquisitorum, II. p. q. x. in errore 4. et 5.

Honorabat ergo B. Joseph Deiparam, ut dilectissimam sponsam suam : ipsa vero Josephum, ut amantissimum sponsum reverebatur et caput, ut modo vidimus, in quo, sicut in aliis, conjugatorum statui exemplum præstiterit, ut in lib. I. tractat. XI. diximus. Qua ratione docet S. Thomas, 1. p. q. XCII. art. III. in corp. explicans illud Genes. II. *Ædificavit Dominus Deus costam, quam tulit de Adam in mulierem* ; quod conveniens fuit, mulierem formari de costa viri. Primo quidem ad significandum quod inter virum et mulierem debet esse socialis conjunctio : nec enim mulier debet dominari in virum, et ideo non est formata de capite ; neque debet à viro despici tanquam serviliter subjecta, et ideo non est formata de pedibus. » Igitur si ab uxoribus mariti honorari quasi mariti cupiant, et honorare uxores viri debent, ut in 1. suppositione diximus, et ex D. Pauli testimonio tradit D. Hieronymus super Michæam cap. VII. Non ut mariti eis genua flectant, et gemmis auroque onerent, utve prior locus eis cedatur, sed, ut inquit D. Ambrosius, epistola 82. « Vir uxorem tanquam gubernator dirigat, tanquam consortem vitæ honoret, participet, ut cohæredi gratiæ. » Nam, ut in re simili dicit D. Hieronymus ad Nepotianum, de vita clericorum, « Episcopi honorent clericos quasi clericos, ut ipsis episcopis a clericis quasi episcopis honor deferatur : scitum est enim illud oratoris Domitii : Cur ego te habeam ut principem, cum tu me non habeas ut senatorem ? » Frustra enim petit

Maria et Joseph semper in sanctitate crescebant, honore se invicem prævenientes.

Consolationes Mariæ et Josephi maximæ in peregrinationibus.

Conversatio familiaris inter Virginem et Josephum majorem æstimationem et sanctitatem causabat.

debitum, qui, quod debet, non impendit, ut dicit Glossa in c. esto subjectus. dist. 91. Unde quando praelatus non servat reverentiam subdito debitam, nec subditus tenetur ei servare. Nam qui fidem non praestat, eam sperare non debet, et privandus est ejus emolumento, ut multis juribus et doctoribus adductis probat Tiraquellus, in l. 13. connubial. nu. 40. 41. et 42. Scitum est enim gravissimum concilii Carthag. decretum canone comprobatum, in capit. Episcopus. 95. dist. sic statuentis : « Episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiat. »

Quarta conclusio. B. Virgo et B. Joseph amore supernaturali et divino perfectissime se diligebant; et quamvis hæc conclusio sufficienter comprobata maneat ex dictis in tractatu XII. et in tract. XIII. hujus tertii libri : licet enim mutua obsequia et ministeria sibi ipsis, et Christo Domino præstita ad activam vitam principaliter pertinere videantur; tamen a vita contemplativa procedebant; ambidextri erant ambo perfecte; sicque in actione præcipui, et præ omnibus aliis in contemplatione suspensi, juxta D. Gregorium, in Pastoralis, II. p. cap. 1. Unde opera vitæ activæ ex plenitudine contemplationis derivabantur, et sic plus in eis merebantur, quam alii in operibus vitæ contemplativæ propter abundantiam divini amoris. Nam sicut majus est lucere et ardere simul, quod perfectorum est, quam ardere solum, ut docet S. Thom. 2. 2. q. CLXXXII. art. 1. ad 1. et art. II. in corp. et q. CLXXXVIII. art. VI. in corp. ita etiam utriusque vitæ activæ et contemplativæ actiones præferendæ sunt actionibus alterius, etiam contemplativæ, quæ pars est, licet optima, quam elegit sibi Maria, Lucæ x. Libet tamen aliqua magis in particulari adducere. Et in primis D. Bernardinus Senensis. tom. III. ser. de sancto Joseph, art. II. cap. 1. ad principium, agens de amore Virginis erga Josephum, ait : « Noverat Virgo virum istum sibi a Spiritu sancto datum ad participandum secum in charitatis amore, ideo credo quod ex totius cordis affectu eum sincerissime diligebat. » Ex ex mente ejusdem D. Bernardini clarius P. Barradas, tom. I. lib. v. c. 8. §. Quis enim neget? « Quid excellentius, ait, hoc Virginis amore erga sanctissimum virum? Quid præclarius hac tanta familiaritate reperiri potest? Nulla in orbe pura creatura fuit, quam majori, quam conjugem suum, amore Virgo prosequeretur;

nulla fuit qua familiarius quam illo uteretur. » Si enim amore charitatis illos B. Virgo plus dilexit, qui apud Deum meliores sunt, secundum D. Bernardinum Senensem, loco proxime citato, cap. 1. in fine : quis, obsecro, melior sponso suo Josepho, qui datus ei fuit adjutor sibi similis, et post ipsam Deo magis gratus? ut in hoc tractatu et alibi sæpe probavimus. Omnis autem homo sibi similem diligit, Eccles. XIII. Ergo B. Virgo sanctissimum sponsum incomparabiliter diligebat. De amore et dilectione B. Josephi erga Virginem dixit archiepiscopus Caputfontium, libro de virginitate Mariæ, pag. 251. in medio : « Quot autem fides hæc sancti Josephi per dilectionem formata operata fuerit, ex eo facile colliges, si tecum reputes quantum puerum, quantum ejus matrem amaverit, dilexerit, quibus tam diligenter tot annos servivit. » De quo latius in tractat. XIII. præcedenti, et in hoc tractatu, conclusione 3. egimus.

De hoc utriusque amore simul ait Bustus, IV. p. sermone 12. « Inter Mariam enim et Joseph fuit amor indicibilis et sanctissimus : nam post Christum filium suum nullum hominem, vel creaturam aliam ita amavit Virgo piissima, sicut Joseph, et similiter Joseph B. Virginem super omnes puras creaturas dilexit. » Et confirmatur, quia Maria et Joseph propinquiores fuerunt gratiæ principio Christo Domino, et sic magis participarunt, sicut lux secundum majorem approximationem magis illuminat, ut in lib. II. tract. IX. et in tract. II. hujus tertii libri probavimus. Unde sicut gratia Virginis est similis gratiæ Christi et Virginis plenissime communicationem accepit, ut in lib. II. tractat. IX. resolvimus. Et cum B. Joseph medius sit in divinis gratiis et donis inter Christum et Mariam, inde est, quod Maria et Joseph in puritate æquiparentur, ut in tract. II. hujus tertii libri probavimus.

Hi autem amores et dilectiones inter Christum Dominum, B. Virginem, et sanctissimum Josephum perfectissimo quodam modo in cælo perfectius perseverant, ut in lib. II. tract. X. resolvimus. Nam si commune et regulare est in cælesti beatitudine, quod Christus Dominus B. Catharinæ Senensi dixit, ut refertur in tract. I. Dialogorum, cap. XLII. de gloria Beatorum, in hæc verba : « Licet omnes Beati vinculo perfectæ charitatis uniti sint, habent nihilominus jucundam, atque

Maria et
Joseph amore
supernaturali
se diligebant

Amor in via
se diligenti-
um in cælo
perseverat.

familiarē participationē cum quodam singulari gaudio cum his, quos amore singulari dilexerunt in mundo, et amore suo sancto crescebant in gratias, semper augmentando virtutem, et unus erat occasio salutis alterius, unde nomini meo resultabat honorifica laus et gloria. Itaque postmodum in vita durabili sanctus amor eorum non est imminutus, imo cum abundantia majori felicius inter se participabant ultra gaudium, atque bonum universale cæteris a bonitate mea concessum. » Quanta majori et indicibili ratione in gaudio, amore et dilectione Deiparæ et Josephi in cœlo hoc verificabitur? Quod cum explicatu difficile, imo et impossibile nobis sit, pio lectori, et cuicumque alii cogitandum, meditandum et contemplandum relinquo. Nam si ex qualibet radice naturali, acquisita et supranaturali tantus oritur amor, ut in his tribus tractatibus præcedentibus probavimus, quis et quantus, obsecro, erit amoris fluvius exundans ex omnibus tribus simul collectis?

Egimus hactenus de officiis et ministeriis, quibus B. Joseph et B. Virgo Christo Domino alimenta præstantes serviebant: videamus jam oportet quibus officiis, artibus et studiis ea acquirebant et lucrabantur, an fabrilis in Josepho, an textrina arte in Virgine? Quod xv. tractatus sequens declarabit.

CUM ESSET DESPONSATA MATER JESU MARIA
JOSEPH. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS XV.

De ministerio et officio, quod in hoc sæculo Christus, Maria et Joseph exercuerunt.

Quoniam circa ministerium et artem, quam B. Joseph ad Christo Domino et Deiparæ sponsæ suæ sanctissimæ alimenta, et alia humanæ naturæ necessaria præstanda exercuerit, fueritne faber lignarius, an faber ferrarius, inter sanctos et doctores unanimiter non convenit, ideo pro faciliori intelligentia aliqua sunt necessario præmittenda.

Primo nomen hoc, faber, generale et commune est omnibus, qui circa duram versantur materiam, in opificioque suo malleo utuntur, et sic complectitur omnis generis fabros, scilicet lignarios, ferrarios, argentarios et aurarios. Quæ tamen significationis latitudo restringitur ex significatione adjectivi adjuncti: est enim faber ferrarius, qui aliquid ex ferro conficit; faber autem tignarius, aut lignarius, qui tigna aut ligna ad ædificia adaptat. Pertinet ergo fabricare ad illos artifices mechanicos, qui cum manualibus laboribus, percussionibus et ictibus solent aliquid construere vel formare: et sic solemus fabrum appellare illum, qui de ferro, ære, ligno vel lapide solet aliquid fabricare. Ut tradunt Calepinus, verbo, Faber, et Hieronymus Lauretus, in sua Sylva allegoriarum, verbo, Faber, in principio, et Petrus Pictaviensis, in tom. II. sui Dictionarii, verbo, Faber, in principio; et ex Latino et Græco probat P. Barradas, tom. II. Concor. lib. IX. cap. 10. in illa verba, *Nonne hic est fabri filius?* §. Fabrum fuisse Joseph.

Secundo supponendum est, quod quamvis, secundum D. Isidorum, libro XIX. Etymol. cap. XIX. differentia sit inter lignarium et carpentarium, quod scilicet, lignarius generaliter ligni opifex appellatur, carpenta-

Nomen faber generale est, determinatur tamen ab adjectivo adjuncto.

Faber lignarius et carpentarius idem sunt.

rius vero speciale nomen est : carpentum enim solum facit, sicut navicularius, quia tantum navium est fabricator et artifex; tamen jam in communi usu percipiendi et intelligendi, cui standum est, pro eodem accipiuntur lignarius et carpentarius, scilicet pro fabro lignario.

Tertio est supponendum, quod licet fabrilis ars universaliter accepta inter mechanicas et viles artes computetur ab Accursio in Authent. de non alienandis, aut permutandis rebus Ecclesiæ, §. quod autem dictum est, verbo, Mechanicis, et ab Ecclesiastico, cap. xxxviii. v. 28. et 29. fabrorum tamen lignariorum ars in particulari non est despicenda. Homerus enim, lib. v. Iliadis, cum honore meminit Harmonidæ fabri lignarii, eo quod Paridi naves fabricasset; et Ulysses, qui inter primarios Græciæ reges numeratur hujus artis scientificus, suum conjugalem lectum ipse fabricavit, ut testatur Homerus, lib. xxiii. Odysseæ. Qui etiam ut peritus artis fabrorum navem sibi propriis manibus fabricavit, secundum eundem Homerum, lib. v. Odysseæ, et secundum Ælianum, lib. vii. variæ historiæ, ubi hac ratione Ulyssem maxime laudat. Et Plutarchus in Pericle refert de Artemone loripede fabro lignario, qui ob id honoris causa in lectiva vehabatur. Et non sine dignitate sacræ litteræ meminere de Bacbacare carpentario, lib. I. Paralip. cap. ix. v. 15. est enim ars carpentaria necessaria humanæ vitæ pro domibus et habitationibus faciendis, quæ nos defendunt a pluviis et ventis, frigoribus et caumatibus: ut quiescere valeat unusquisque, et secrete operari, quæ expedit, ut testis est D. Antonius, III. p. tit. viii. cap. 4. §. 8. Et Cain primus fuit, qui hanc artem invenit, ex qua condidit civitatem et domos; Genes. iv. et ante diluvium Noë fecit arcam de lignis lævigatis, et mansiunculas in ea, Gen. vi. Qui etiam egressus arcam ædificavit altare Domino, Gen. viii. et post diluvium Nembroth ædificavit civitatem; Gen. x. Quapropter Franciscus Patritius, lib. I. de Institutione reipublicæ, tit. ix. merito præfert hanc fabricæ architecturam omnibus aliis mechanicis, utpote quæ non modo in pace ad urbium ornamentum, atque utilitatem necessaria sit, sed etiam in bello ad repugnandum et oppugnandum. Reliquæ vero artes, etiam menussariorum, licet digniorem et elegantiorē dent formam operi suo, non tamen ad vitæ humanæ necessitatem, sed ad volupta-

tem vel honestatem deserviunt. At cum necessitas vitæ humanæ omnia vincat, fabrorum lignariorum ars, quæ necessitati deservit, præferenda est. De quo videndi sunt Cassaneus, in Catalogo gloriæ mundi, p. xi. consider. 42. et Tiraquellus, de Nobilitate, cap. xxxiv. n. 40. et 41. §. Fabri quoque.

Quod si hæc, quæ a nobis in lignariæ artis commendationem dicta sunt, alicui fortassis pauca esse videantur, adjiciam ei multo majora; Deus enim ipse dicitur faber, quia fabricator est mundi, qui sine malleo vel securi fabricavit et fabricat universa, juxta illud Psalm. lxxiii. v. 16. et 17. *Tuus est dies, et tua est nox: tu fabricatus es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos terræ; æstatem et ver, tu plasmasti ea.* Et Job. xxxiv. v. 13. *Quem constituit alium super terram, aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?* Et c. xxxvii. v. 18. *Tum forsitan cum eo fabricatus es cælos, qui solidissimi quasi ære fusi sunt.* Unde et Christus dicitur filius fabri, Matth. xiii. quia ipse fabricatus est surdum et mutum, videntem et cæcum. Ita asserunt D. Hilarius super Matth. cap. xiv. et D. Ambrosius ser. 16. et super cap. iii. Lucæ, et tradunt Hieronymus Lauretus, in Sylva allegoriarum, tom. I. verbo, Faber, numero ii. et latius Petrus Pictaviensis episcopus, tom. II. Dictionarii, verbo, Faber, circa principium.

Quarto supponendum est fomitem, fontem et omnium vitiorum originem esse otiositatem, quod Spiritus sanctus docuit Eccles. xxxiii. v. 29. dicens: *Multam enim malitiam docuit otiositas.* Qua ratione D. Hieronymus, epistola ad Rusticum monachum, de vivendi forma, sic eum hortatur: « Nunquam de manu tua et oculis tuis recedat liber: facito aliquid operis, ut semper te diabolus inveniat occupatum. » Et in epistola ad Deme- triadem: « Nihil in sancto proposito deterius est, quæ non solummodo non acquirit nova, sed etiam peracta consumit. Sanctæ vitæ ratio processu gaudet et crescit: cessatione torpescit et deficit. » Quod non solum in viris, sed in mulieribus præcipue saluberrimum hoc consilium locum semper habere debet, quia otiositati deditæ facilius labuntur in Venerem, cujus parens est otium, juxta illud Ezechielis xvi. v. 49. *Ecce hæc fuit iniquitas Sodome sororis tuæ, superbia, saturitas panis, abundantia et otium.* Quapropter D. Paulus discipulum suum Timotheum gravissime monet in hæc verba: *Otiosas viduas*

Fabrilis ars honorabilis, et præferenda propter ejus necessitatem

Deus dicitur faber, quia mundi conditor.

Otium omnium malorum, sed præcipue luxuriæ causa est.

devita, quia discunt circumire domos. David enim cum misisset Joab militiæ principem, omnemque exercitum Israël cum eo ad debellandos filios Amnon, ipseque otiosus mansisset in Jerusalem, lapsusque in concupiscentiam Bersabæ, cum eaque adulterium perpetravit, cum antea nunquam aliquid tale commisisset, ut scribitur II. Reg. XI. Unde acute satis Diogenes ille Synopæus apud alterum Diogenem Laërtium dicere solebat : « Amorem vacantium et otiosorum esse occupationem. » Ex quo Canachus Sicyonius statuarius Venerem effinxit sedentem, non ob aliam causam, nisi quod vita illa sedentaria, et nimium otium velut alat luxum atque libidinem, ut tradit Pausanus, lib. II. de Corinthiacis. Unde etiam Ovidius, lib. I. de remedio amoris, de quodam homine, nomine Ægysthus, ita cecinit :

Quæritur Ægysthus quare sit factus adulter?
In promptu causa est : desidiosus erat.

Et in eodem loco universalius agens ait :

Otia si tollas, periire Cupidinis arcus,
Contemptæque jacent, et sine luce faces.
Quam platanus rivo gaudet, quam populus unda,
Et quam limosa canna palustris humo :
Tam Venus otia amat, etc.

Atque ideo de muliere forti et sancta dicitur, Prover. ultimo, per totum : *Quæsitit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum. Consideravit semitas domus suæ, et panem otiosa non comedit.* Unde mulieres domi colum, lanam, linum, telam, fusum exhortantur exercere, mulieres præcipue nobiles matronæ : *Quæsitit lanam et linum, stragulatam vestem fecit sibi*, Prover. ult. Anna uxor Tobiae laudatur, quod *ibat quotidie ad opus textrinum*, Tob. II. et S. Hieronymus instituens virginem Demetriadem ait : « Habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alveolis fusi vertantur. » Et ad Lætiam de institutione filiae : « Discat et lanam facere, tenere colum, ponere in gremio calathum, rotare fusum, stamina pollice ducere. » Et Plutarchus in Romulo, et in questionibus, cap. XXIX. et Plinius, libro VIII. cap. XLVIII. dicunt : « Sponsæ olim colum secum inferebant, et fusum, virorumque januam lana coronabant ac cingebant, hac cæremonia nuptiali indicantes, lanificium a nu-

ptiis in domo maritali exercendum esse. » Idque nobilium, imo et regum mulieribus maxime convenire tradit Herodotus in Caliope. Quapropter Accursius, in l. si paterno, verbo, Magistris, C. de nego. gest. et in l. cum quæritur, §. lana, versiculo lana, ff. de legat. 3. dixit : « Proprium esse mulierum suere, vel texere, mulieresque linum et lanam appetere, natura ad id eas provocante, quod maxime deceat. » Et sic ille conclusit Poëta :

Viri forensia et extraneæ curanto,
Uxores domestica administranto,
Domicque, se ob id continento,
Et hortos, atque lanificium non pigre excolunto,
Nec peregre passim, ac temere proficiscuntor.

Quinto est supponendum, quod licet exercentes per se ipsos immediate officia et ministeria communiter vilia reputata amittant nobilitatem ex aliquo privilegio acquisitam, non tamen quæ a majorum sanguine procedit. Nobilitas enim, quæ privilegio acquiritur, quasi tenui et levi filo pendet, et ideo ob quamlibet fœditatem amittitur; illa vero, quæ in majorum nobilitate radices habet, non ita leviter arte aliqua sordida fœdatur, et per consequens non est qualibet causa amittenda. Unde nobiles genere artes mechanicas exercentes cogendi non sunt ad contributionem et solutionem tributorum, idque usu forensi in Cancellariis regiis, in Hispania præcipue, receptum esse testantur Covarruvias, in pract. quæst. q. XIX. nu. 7. et doctor Gutierrez, tom. I. practicarum quæstionum, lib. I. q. 137. num. 11. et doctor Azevedo, lib. VI. Recopil. titul. I. super l. 3. num. 10. 11. et 12. Subdentes exemplum in fabris lignariis, de quibus Covarruvias sit ait : « Non semel vidimus fabros lignarios probata ipsorum nobilitate, quam hidalgiam dicimus, pronuntiari a solutione et contributione subsidiorum regalium immunes. » Utrum autem hujusmodi nobiles mechanici aliis privilegiis, quæ moribus vel jure nobilibus conceduntur propter publicum decorem ipsius dignitatis, potiri et gaudere debeant, quæstio gravissima, et controversa est inter juris utriusque probatos auctores, quos referunt doctores modo citati, præcipue Azevedo, cujus resolutio ad nos modo non pertinet, cum ad nostrum præsens institutum dicta sufficiant.

Unum tamen, quod a nostro instituto alie-

Nobilitas, quæ non a privilegio, sed a sanguine procedit, non amittitur propter mechanicarum artium exercitium.

Qualiter fa-
ber expelli
possit a
vicinia

num non est, hoc loco animadvertendum censui, scilicet universitates, scholas publicas, doctores, vel scholasticos jure posse fabrum a vicinia expellere, ne malleando utilitati publicæ, quæ in doctis et peritis hominibus consistit, noceat. Maxime quando faber denuo viciniæ supervenisset, et etiam si præcessisset, et scholis aut scholasticis locus alius ad studia exercenda congruus non inveniretur, gloss. per textum fere expressum, in l. 1. C. de studiis liberalibus urbis Romæ. Dicit ergo Glossa fin. « Hic est argumentum, quod faber non potest malleare juxta scholas publicas: publica enim utilitas, quæ replet civitatem sapientibus, præfertur. » Et non solum juxta scholas, sed etiam juxta quemlibet doctorem legentem, vel non legentem, imo juxta quemlibet scholarem. Et quia favor est ampliandus, et quia idem judicium est de mediis ad finem ordinatis ac de ipso fine, et de præparatoriis ac de re præparata, l. abesse. et l. qui mittuntur. ff. ex quibus causis majores. et l. legatis. §. ornatricibus. ff. de legatis 3. de hac quæstione ejiciendi fabrum agit optime Bartholomæus, in l. 1. nam. 30. ff. soluto matrim. Et latissime Jason ibi a numero 45. usque 52. in lect. 1.

De providen-
tia Dei circa
inæqualita-
tem justorum
et peccato-
rum in hoc
sæculo.

Sexto supponendum est, tentationis occasionem homines aliquando accepisse ex longa et nota differentia, quæ in præsentis sæculi rebus temporalibus inter justos et injustos reperitur, inter malorum dejectionem et malorum exaltationem. Nam omissis Gentilium erroribus, qui hac ratione Deo providentiam erga homines denegarunt, omissis etiam populi Dei in Babylonica captivitate degentis blasphemias, ad sanctos, justos et amicos Dei accedentes, qui propter hanc differentiam et inæqualitatem, cum recta fide et humilitate debita dubii sui a Deo responsum rogaverunt. Et in primis S. Job, cap. XXI. v. 7. cum sequentibus sic Deum alloquitur: *Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis? Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securæ sunt et pacatæ, et non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit, et non abortivit: vacca peperit, et non est privata fœtu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et citharam, et gaudent ad sonitum organi.* Et S. propheta Hieremias, cap. XII. in principio: *Justus quidem tu es, Domine, si disputem tecum: verum*

tamen justa loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur; bene est omnibus, qui prævaricantur, et inique agunt? Plantasti eos, et radicem miserunt: proficiunt, et faciunt fructum: prope es tu ori eorum, et longe a renibus eorum. Et propheta Habacuch in principio suæ prophetiæ exclamans super hoc idem ad Deum ait: « *Usquequo, Domine, clamabo et non exaudies? Vociferabor ad te vim patiens, et non salvabis? Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem, videre prædam et injustitiam contra me? et factum est judicium, et contradictio potentior. Propter hoc lacerata est lex, et non pervenit usque ad finem judicium: quia impius prævalet adversus justum, propterea egreditur judicium perversum.* Et tandem David, vir secundum cor Dei, hanc eandem Deo proponit difficultatem in Psalm. LXXII. in principio, in hæc verba: *Quam bonus Israël Deus his, qui recto sunt corde! Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei. Quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns. Quia non est respectus mortis eorum, et fundamentum in plaga eorum.* Et ex Patribus D. Chrysostomus eodem intentu gravissime ait: « *Ubi jus? Ubi lex? Ubi fas? Ubi æquitas? Ubi ratio? Ubi Deus? Domine Deus, aut vides, aut non vides? si non vides, quomodo regis? si vides, quomodo permittis? Ubi est justitia tua? Ubi est providentia tua?* » Et Henricus Suson, vir plane contemplationi deditus, lib. Dialogorum, cap. x. de hoc ipso cum Deo agens sic ait: « *Hoc est, Domine, quod quosdam male habet, eaque causa aiunt, te paucos habere amicos, quod ita dure et aspere eos tractes in hoc mundo. Hinc etiam accidit, ut per plures, posteaquam in tuam sunt admissi amicitiam, atque per afflictiones probari et confirmari deberent, a te deficient; et quod non sine magno animi dolore et acerbis lacrymis commemorare possum, rursus ad ea devolvantur, quibus tua causa nuntium remiserant. Quid ad hoc, mi Domine, respondes?* »

Pro hujus dubii propositi difficultate solvenda distinguenda sunt duo tempora: *Est enim tempus flendi*, ut dicitur Eccles. III. in principio, *et tempus ridendi, tempus plangendi et tempus saltandi.* Ubi glossa ordinaria: « *Tempus flendi nunc est, in futuro ridendi.* Unde: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Mat. v. Nam *si in hac vita tantum sperantes sumus in Christo miserabiliores essemus omnibus hominibus*, I. Cor. xv. Qua ratione justissime dixit D. Augustinus, lib. vi. Confes-

Spe vi-
aternali
sentia n-
toleran-

sio. « Nisi crederem post mortem restare animæ vitam, et tractus meritorum, quod Epicurus credere noluit, Epicurus palmam in animo meo acceperisset. » Facile ergo proposita solvitur quæstio, *Non contemptantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna sunt. Id enim, quod in præsentia est, momentaneum et leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis*, II. Cor. iv. v. 17. et 18. Vexabatur David difficultate proposita; sed postquam divina luce ad hanc temporum distinctionem pervenit, a sua jam anxietate liber in eodem Psalm. LXXII. v. 16. et 17. dixit: *Existimabam ut cognoscerem hoc, labor est ante me: donec intrem in sanctuarium Dei, et intelligam in novissimis eorum.* In qua etiam solutione quievit Job in eodem c. XXI. v. 13. dicens: *Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt.* Et Habacuch clamorem suum concludit ad futura prospiciens: *Ipse, ait, de regibus triumphavit, et tyranni ridiculi ejus erunt, et ipse super omnem munitionem ridebit.* Et Suson loco citato his verbis: « Querimonia hæc eorum est, qui modicæ sunt fidei et paucorum operum, itemque vitæ tepidæ et inexercitati spiritus: at tu, dilecte mi, age jam, ex profundo et cœnoso corporalium voluptatum laqueo animo assurge, et spiritualibus oculis aspice diligenter, ubi degas, et quo perventurus sis, et interim in hac valle miseriæ, ubi prospera adversis, risus lacrymis, læta tristibus permista sunt, patienter sustine. » Sed multo præstantius D. Augustinus homini sic turbato et queruloso, super Psalm xxv. his verbis satisfacit: « Surgunt procellæ stagni hujus, vides malos florere, bonos laborare; tentatio est, fluctus est, et dicit anima tua: O Deus, Deus, ipsa est justitia tua, ut mali floreant, et boni laborent? et Deus tibi respondet: Hæccine est fides tua? Hæccine tibi promisi, aut ad hoc christianus factus es, ut in sæculo floreres?» Et D. Chrysostomus, lib. de providentia ab intolerabili inconveniente vitando, sic respondet: « Si enim justus migrant affecti injuriis, improbi rerum omnium abundantia potiti, nec post mortem merces, aut supplicium est; nulla certe est in cœlo pietas, nulla justitia, quæ vel malos puniat, vel tribuat præmia bonis. » Unde magna Dei misericordia est, quod justus in hoc sæculo tribulationes patiantur et humiliantur, juxta D. Pontiani in quodam sermo-

ne sententiam: « Mira, inquit, Dei dispositione agitur, ut boni tribulationibus exagitantur, ut dum veritas eos per amorem vocat, mundus præsens a se ipso per tribulationes, quas ingerit, rejiciat, tantoque facilius ab amore hujus mundi mens exeat, quanto magis impellitur, quo vocatur. »

Hanc autem, quam ethnici fortunæ rotam falso appellant, nos autem fideles altissimam Dei providentiam, quæ ex inferioribus vult, aut permittit fieri reges ascendendo; et ex regibus comites descendendo; et de rusticis milites, et ex militibus rustici: Omnis enim noster status sub perpetuo motu consistit; dixit Imperator in Authent. de non alienandis rebus Ecclesiæ. §. ut autem lex. et late Tiraquellus, de Nobilitate, cap. XXII. n. 21. Docuit Spiritus sanctus, Ecclesi. XI. v. 4. Mirabilia opera Altissimi solius, et gloriosa, et absconsa, et invisæ opera illius. Et statim v. 5. et 6. ad nostrum propositum subdit: « *Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valide, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum.* » Ubi Jansenius, et Gregorius Coronel, ordinis sancti Augustini, lib. ix. de vera Christi Ecclesia, sic explicant: « Nonnulli arcano Dei judicio, qui jure aliquo ad regnum ne aspirare quidem potuissent, insignia regni accipiant: alii vero e regali solio deturbati, purpura, sceptro, corona, cæterisque insignibus regiis spoliati, atque ex imperii finibus expulsi captivi in triumpho ducantur et miseram servitutem perpetuantur. » Et ideo D. Bonaventura in Soliloq. c. iv. sic optime hortatur: « O anima, non turberis, si mali in hoc mundo florent, et tu pateris: ipsi gaudent, tu perturbaris: mali heu nihil habent in cœlesti gaudio. Ne cures, si tu nihil habueris in hoc sæculo; sed spe illius gaudii, quo tendis, quidquid in via adversitatis occurrerit, affectus tuus gaudenter, et patienter sustineat. » Non ergo immorandum est, an justus in hoc sæculo tribulationes et afflictiones patiantur; injusti vero gaudiis et consolationibus temporalibus pleni vivant, cum justorum tristitia in gaudium æternum, iniquorum vero lætitia in luctum sempiternum convertenda sit. Justorum paupertas et temporalis indigentia in æternæ gloriæ divitias, quibus domus Dei abundat, brevis et temporaneus labor in sempiternam requiem, ita ut cum in fructuosa pœnitentia jam absque ulla redemptionis spe, qui illos hic angustiaverunt, in inferno

positi, et confusione pleni dicant : *Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, et in similitudinem improprietatis; nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, et finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est, etc.* Sapientiae v. v. 3. cum sequentibus. Continget eis absque dubio, quod diviti epuloni, qui induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide, et quod Lazaro mendico ulceribus pleno. De quibus Lucae xvi. v. 22. dicitur : *Factum est autem, ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abraham : mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno.*

Septimo et ultimo jam propius ad particularia accedendo, est supponendum, quod occasione sumpta ab ampla et generali significatione hujus nominis, faber, de qua in prima et secunda suppositione disseruimus, et cum non determinetur in Evangelio, nec alicubi ab aliquo adjectivo, ad quam fabrilis artis speciem pertinuerit officium et ministerium B. Josephi, sancti et doctoris in varias has partiti sunt sententias. Nam Cajetanus, super cap. xiii. Matthæi ait incertum esse, quod genus fabricæ exercuerit Joseph, cum fabri nomen genericum sit, complectens fabros aurarios, argentarios, ferrarios, lignarios et lapidarios. S. Hilarius, canone xiv. in Matthæum innuit fuisse Josephum fabrum ferrarium, et Hugo Cardinalis, super cap. iv. Lucae, et D. Chrysostomus, homil. 1. super cap. i. Matth. et S. Leander archiepiscopus Hispal. libello de institutione virginis ad Florentinam sororem, cap. xlii. et S. Isidorus in regula monachorum, cap. v. et Beda, lib. II. in Marcum, capit. vi. idem affirmant. D. Ambrosius insinuat B. Josephum fabrum ferrarium, aut fabrum lignarium fuisse defendit. At vero D. Thomas, super cap. xiii. Matth. et Justinus Martyr in dialogo contra Tryphonem, post medium, et D. Bonaventura, lib. medit. vitæ Christi, cap. xv. ad finem, et Abulensis, super cap. xiii. Matth. q. 83. ubi Lyra, Carthusianus, et alii, et Sixtus Senensis, lib. VI. Biblioth. sanctæ, annot. lxi. et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. art. II. disp. 8. in principio, ante sectionem 1. et P. Barradas, tom. II. Concor. lib. ix. cap. 40. de Adventu Christi in patriam Nazareth, explicans illa verba : *Nonne hic est fabri filius?* Et Isolanus, I. p. cap. xv. et IV. p. capit. ix. refert ex Orientalibus, Christum Dominum suis discipulis vitam pu-

tativi patris sui narrando, dixisse inter alia: *Sciebat Joseph artem carpentariam.* Et Gerson, ser. de Nativitate Mariæ, consid. 40. et Busto, IV. p. ser. 12. et P. Christophorus de Castro, in historia Deiparæ, capit. iv. et Jacobus Genuensis episcopus, in lib. Fastorum, et Petrus Echelinus episcopus, lib. III. de vitis Sanctorum. Idemque a B. Deipara revelatum fuit sanctæ Brigittæ, lib. VI. cap. li. et alii quamplurimi nostri temporis doctores, estque omnium pene scholasticorum communis consensus, qui non parum juvatur a consueta et vetustissima ecclesiastica pictura representante Josephum ligneas tabulas tractantem. Et sic Romæ in ecclesia sancti Josephi sollemnis fabrorum lignariorum confraternitas fundata est in obsequium et cultum Josephi ejusdem artis opificis. Jamque hæc opinio veluti communis quædam conceptio omnium fere fidelium animis inedit.

His suppositis sit prima conclusio. Fabri lignarii artem B. Joseph exercuit, et ad finem electionis suæ in sponsum et solatium B. Virginis, et Christi Domini putativum patrem et verum nutritium, convenientissime quidem. Hæc conclusio, quia gravissimorum sanctorum et doctorum auctoritate, et fidelium omnium applausu jam diu comprobata est, ut in §. præcedenti vidimus, ideo a nobis ut certior et dignior indubitanter admittitur et comprobatur.

Probatur autem primo, quia, ut notum est, media sunt ad finem, et tanto præstantiora sunt, quanto melius ordinata et proportionata ad finem, ut in lib. II. tractatu x. probavimus. At fabrilem artem fuisse magis proportionatam ad finem electionis B. Joseph in sponsum Virginis, et Christi nutritium et putativum patrem, patet. Primo, quia B. Joseph fuit custos ligni vitæ Christi Domini, ut in hujus lib. III. tractatu III. diximus: decuit ergo ligni vitæ hujusmodi artem lignariam exercere, quam exercens Noë humanum instauravit genus; et Christus Dominus filius putativus Josephi omnium hominum salutem in crucis ligno operaturus erat, ut optime explicuit D. Chrysostomus, homil. 1. super cap. i. Matth. in hæc verba : « Ideo Maria desponsata erat fabro lignario, quoniam Christus sponsus Ecclesiæ omnem salutem hominum, et omne opus suum per lignum crucis fuerat operaturus. » Et Gerson, ser. de Nativitate Mariæ, considerat. 1. eodem intentu sic ait : « Quia ex

Joseph faber
lignarius
fuit, et
referuntur
opiniones.

Josephum
fabrum
lignarium
fuisse,
convenien-
ter comprobat
per multa

lignò natura humana est perdità, ideo conveniebat ut faber lignarius diceretur pater recuperatoris et restauratoris, et sic faber lignarius Joseph esset Deo conformior, qui est omnium fabricator. » De quo in 3. suppositione egimus. Et D. Augustinus, ser. 37. de Tempore, hoc satis confirmat his verbis: « Joseph ergo faber in terris pater putabatur esse Domini Salvatoris, neque ab hoc opere Deus, qui est Pater Domini nostri Jesu Christi, excluditur: nam est et ipse faber: ipse enim est artifex, qui hujus mundi machinam non solum mirabili, sed etiam ineffabili potentia fabricavit. »

Secundo probatur: quia nullum aliud exercitium Christi nutritio ita congruebat, ac ars fabri lignarii: natus enim Christus Dominus in diversorio, in quo per quadraginta dies Jesus, Maria et Joseph steterunt, et ipse Joseph, ut probabile est, aliquod fecit tugurium, vel aliquid aliud pro defensione pueri et matris à frigore. Tum etiam in fuga Ægypti, et in reditu, et dum in Ægypto commorati sunt, maxime proficue deservebat: arte enim lignaria devagantis familiæ lectuli, cochina, stabulum et reliqua hujusmodi necessaria, quibus Mater Dei ac Filius longo eguere in exilio, quam facillime componuntur, nullumque aliud excogitari poterat exercitium aptius ad quotidianum victum querendum. Est enim ars hæc omnibus communis, utilis et necessaria, qua et urbani et rusticolæ egent, nullumque hominum genus est, quod hujus non utatur artificio. Et quia quotidiano artis carpentariæ suffragio familia quæque indiget, solent honesti viri et matronæ humiles in minimis libentissime carpentario deservire: et propter hanc utilitatem et necessitatem præferendam esse hanc artem lignariam aliis mechanicis artibus, in 3. suppositione probavimus; tum etiam, quia lignariæ artis materia decentissima est, lignum nempe materia est munda, pulchra et faciliter in quamvis deducibilis formam, minusque cæteris aliis artibus, et materia fallendi caret suspicione.

Tertio probatur: quia exercitium hoc ad honestatem et solitudinem, quam B. Virgo summopere colebat, maxime pertinebat, cum ad lignarios artifices propter ejusdem artis humilitatem in vulgarium hominum æstimatione raro solent accedere nobiles, vel milites, qui cum aliquo illius artis egent, artificem ad se vocant. Quæ omnia pacificæ vitæ solitudinem sectanti B. semper Virgini

mirum in modum congruebant. De his secunda et tertia probationibus videndi sunt Gerson, in ser. de Nativitate Mariæ, et Isolanius, I. p. cap. xv. et Bustus, IV. p. ser. 12. et Magister Gratianus Carmelita, lib. II. de S. Joseph, cap. v. per totum.

Secunda conclusio. Quædidicit Virgo B. in templo, scilicet in operibus lanæ, lini et serici propriis manibus laborare, ut in lib. I. tract. x. resolvimus, hæc per reliquum vitæ tempus per se ipsam, nullam enim famulam habebat, mirabiliter et maxima cum humilitate exercuit, et convenienter quidem propter multa, quæ diversis in locis doctores attigerunt, inter quos Gerson, ser. de Nativitate Mariæ, consider. 1. ex D. Hieronymo sic ait: « Cum Maria et Joseph fuerint de regia stirpe progeniti, quo pacto voluit Deus quod ipse Joseph ejus nutritius servilibus operibus intenderet? fuit enim faber lignarius. Et similiter dicit D. Hieronymus, Mariam operi textrino operam dedisse, mirandum certe non est, si paupertatis honestæ prædicator et amator Jesus voluit in paupertate honesta nasci, et laboriosissimus cum laborantibus educari. De ipso igitur sancto Josepho verificatum est illud Psalm. cxxvii. *Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, et bene tibi erit.* Et de Virgine illud, quod de forti muliere prædicat Sapiens, Proverbiorum ultimo: *Panem otiosa non comedit: sed quæsiit lanam et linum, et operata est in consilio manuum suarum.* Et ideo recte subinfertur mystice de Joseph viro suo in eodem loco: *Nobilis in portis vir ejus.* » Et D. Bonaventura, in opusculo de meditatione vitæ Christi, cap. 15. prope finem, eodem intentu sic ait: « Felix Joseph quærebat, quod poterat de arte lignaminis: Domina vero acu et colo, pretio laborabat: faciebat et alia domus obsequia: parabat victum sponso suo et filio, et alia expedientia faciebat, non enim habebat servientem. » Idemque asseruit Isolanius, I. p. capit. xv. In quo secundum Gersonem, loco proxime citato, et Bustum, IV. p. serm. xii. Christus Dominus in Virgine et Josepho omnibus etiam nobilibus mirabile voluit exemplum præstare, ne vacent inertio otio, quod est omnium vitiorum origo, ut in 4. suppositione diximus.

Fuit etiam propria et nativa convenientia, ut B. Virgo et B. Joseph labore manuum suarum Christo Domino alimenta et alia humanæ vitæ necessaria suppeditaret, ut do-

Deus in Virgine et Josepho propriis manibus laborantibus, omnibus et præcipue nobilibus, exemplum præbuit.

Deipara, et Joseph proprio labore Christum alebant.

cuit D. Hieronymus, in hæc verba : « B. Deipara acui laborans non otia batur intra lares : sed sibi et puero Jesu cibos et vestes ministrabat. Adhæc Joseph faber lignarius nulatenus otiosus pane victitabat. » Et brevius D. Damascenus, de dormitione Virginis, ait : « Quidquid Virgo nebat, aut texebat, Domino in vestitum apparebat. » Et Margarita confessorum, q. ultima ex moralibus, num. 6. « Ex labore suo Joseph pavit Dominum et Virginem. » Super quo merito exclamat Isolanus, II. p. cap. iv. §. Tertia est, in hunc modum : « Vide, quantæ latebant in sanctissimo Joseph virtutes, quibus Filium Dei educaret, aleret et vestiret. Ad varia enim animantium genera alenda, atque educanda omnium corporum cœlestium vis concurrat, quam ab Angelis orbium motoribus accipiunt. Joseph autem Verbum Dei, per quos cœlestes orbes et Angeli conditi sunt, et in esse conservantur, enutrivit et aluit. Joseph profecto plus quam Joas fuit, ac in eo præfiguratus est, qui Joas infantem clam nutritivit et aluit, ac regem Israël tandem constituit, ut habetur IV. Reg. xi.

Ex qua nutritione et alimentatione a B. Virgine et B. Josepho Christo Domino exhibita incomparabile nomen adepti sunt, quod licet efficienter unus tantum Salvator sit et Redemptor Christus Dominus : *Ipsæ enim*, ait Evangelista Matthæus, cap. i. *salvum faciet populum suum a peccatis eorum*; et Isaias xiv. et Oseas xiii. *Ego Dominus Deus tuus, et Salvator non est præter me*; peculiari tamen, et proximiori cooperatione, ministerio et intercessionem Virgo sanctissima et Joseph Salvatores mundi appellari poterunt : nam si patriarcha Joseph mundi Salvator meruit nominari, quia parum tritici Ægyptiis infidelibus quæsitiv et conservavit, Gen. xlvii. quanto rectius et præstantius noster Joseph, ut advertit optime P. Osorius, ser. 1. de sancto Joseph, post med. §. Quartum, his verbis : « Ex dictis colligitur, summo honore a Deo Joseph habitum, summoque a nobis habendum : nam si de primo Josepho dicitur : *Vocavit eum Pharao Salvatorem mundi*, quia industria ejus panis servatus est in Ægypto : verius multo noster Joseph Salvator mundi dicetur, quam alter : ille enim panem servavit in Ægypto, sed noster in eodem Ægypto panem de cœlo verum mundo universo custodivit. »

Tum etiam, quia nostræ redemptionis pre-

tium sanguis Christi Domini quasi Agni immaculati in cruce effusus fuit, dicente Petro Apostolorum principe in sua prima canonica epistola, cap. i. v. 18. et 19. *Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis : sed pretioso sanguine quasi Agni immaculati Christi et incontaminati*, etc. Hic autem sanguis ex purissimis B. Virginis visceribus primo sumptus, Josephi labore et vultus sui sudore nutritus fuit et auctus. Comedebat Virgo quod ei Joseph sic acquirebat et ministrabat; ipsa vero Virgo Christo infanti in utero existenti, et postea foras in lucem egresso in lac naturale conversum ministrabat; dilectus Dei Filius infans, in quo æternus Pater sibi bene complacuit, pascebatur suaviter inter duo hæc virginalia lilia, Mariam et Josephum, ut in hujus III. libri tract. iv. diximus : erat enim lac illud naturale, ut optime defendit P. Salmeron, tom. III. tracta. xxxiii. post principium, §. Sed quidnam rogo, in hæc verba : « Illud tamen pondera, quod quia non dat lac, nisi femina cognita a masculo, tam in humana specie, quam in aliis speciebus, hinc factum est ut Maria viro incognita naturaliter lac non habuerit, sed miraculo acceperit a Deo, quod Jesu infanti daret; atque hoc tanquam pie meditatum a quibusdam traditur. Verum quia illa regula de femina incognita a viro nulla experientia accipi potuit, et naturale sit omni puerperæ, ut sanguinem menstruum confestim ad mammillas mittat in alimentum foetus, nec miracula sunt sine causa multiplicanda : præstat, judicio meo, asserere naturaliter D. Virginem lac habuisse, etsi non sine miraculo per Spiritum sanctum conceperit. » Quod confirmatur ex D. Thoma, super cap. x. Job, ubi lectione 1. ad finem, explicans illa verba : *Nonne sicut lac mulsisti me ?* sic ait : « Sicut enim semen est superfluum alimenti, ita et lac. » Neque obstat si objicias catholicam Ecclesiam in octavo responsorio lectionis octavæ divini Officii Circumcisionis contrarium sentire, aut saltem insinuare, dicentem : « Virgo lactabat ubere de cœlo pleno; » quia id intelligendum est ratione miraculi præcedentis, scilicet conceptionis ope Spiritus sancti absque viri ministerio; lac tamen ipsum naturale esse, ut explicuit P. Salmeron, loco citato. Ergo in sensu dicto merito B. Virgo et B. Joseph Redemptorum nomine poterunt cohonestari.

Maria et Joseph mundi redemptores qualiter possint appellari

Quod docte et devote cecinit Magister Josephus Valdivieso Toletanus, in libro de excellentiis sanctissimi Josephi, cantu 12.

Quis, quæso, vel excogitare tantum valeat, quæ dona, quæ beneficia, quæ privilegia, quot et quales prærogativas cœlestes Christus Dominus humillimus et gratissimus B. Virgini et B. Josepho propter nutritionis beneficium contulerit? Libet profecto argumento D. Chrysostomi super Paulum ad nostrum uti propositum. Inquit ille: « Quod si ille sanguis Abel clamabat ad Deum pro vindicta Caim, multo magis sanguis ille enutritus ex tua eleemosyna clamabit ad Deum pro misericordia. » Multo melius, et absque ulla dubitatione sanguis Christi Domini pauperis, egeni et in laboribus a juventute sua, Psal. LXXXVII. v. 16. indefesso Virginis et Josephi labore enutritus altius et perfectius clamabit in favorem et gratiarum augmentum pro Virgine et Josepho. Nam qui alios gratitudinem parere faciebat, remansurus erat sterilis? Et sic Isolanus, I. p. cap. xv. §. Contemplandum, pia meditatione contemplatur B. Josephum in sua lignaria arte laborantem, et Christum Dominum maxima et humillima gratitudine ei dicentem: « O pater mi amantissime, his ego laboribus æterna præmia feram. »

Ex hujus etiam gratitudinis fonte ingentes consolationes, quibus Virgo et Joseph ex Christi consortio fruebantur, emanarunt. De quibus in tract. XII. hujus tertii libri egimus. Hinc etiam processit, Deum fabrum lignarium Josephum super omnium hominum dignitates suscitasse, ut in tract. VIII. hujus III. lib. resolvimus. Hinc etiam mirabile illud resultavit, quod cum Deus omnipotens duo præcipua nomina habeat, alterum Patris, a quo omnis paternitas nominatur, et hoc B. Virgini communicavit, ut Filius sibi substantialis et ab æterno genitus esset in tempore filius naturalis Virginis: alterum vero artificis et fabricatoris universi, ut in 3. suppositione diximus, et hoc B. Josepho artifici lignario quodammodo communicavit, eum constituens Filii sui putativum patrem, principem, et gubernatorem domus suæ in terris, ut in hujus III. lib. tractat. VIII. late resolvimus.

Tertia conclusio. Christus Dominus Deiparam matrem suam et Josephum putativum patrem in ministeriis suis laborantes, ut filius humilis adjuvabat. Ita asserunt D. Basi-

lius, loco citato, et D. Bonaventura, opusculo de meditatione vitæ Christi, cap. 15. et constat ex revelationibus S. Brigittæ, lib. VI. cap. 51. et Isolanus I. p. c. 15. in fine. Verba D. Bonaventuræ sunt hæc: « Compatere Domino Jesu, quia ipse matrem adjuvabat, fideliter laborabat in his quæ poterat. Venit enim, ut ipse ait Matth. XX. ministrare, et non ministrari. Nonne ergo in ponenda mensula, cubilibus aptandis, et aliis secretioribus domus eam adjuvabat? Intuere ergo eum bene humilia obsequia per domum facientem, et aliquando etiam suum nutritium adjuvabat. » Mane diluculo, ut moris est, ad opus suum surgebat Joseph, surgebat etiam et divinus puer; pernoctabat Joseph, pariter et ipse pernoctabat, et inter adjuvandum et laborandum dicebat opere, quod postmodum docturus erat sermone: *Pater meus usque modo operatur, et ego operor*, Joan. V. v. 17.

Quarta conclusio. Mortuo feliciter Josepho, Christus Dominus artis instrumenta possedit, et eidem arti lignariæ ad Virginem sublevandam usque ad prædicationis suæ tempus aratra et juga conficiendo incumbibat. Unde inter concionandum postea ipse faber fabrilis tractans his exemplis: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei*. Luc. IX. v. 62. et, *Tollite jugum meum super vos: jugum enim meum suave est*, Matth. XI. ver. 29. et 30. utebatur. Ita tenent D. Justinus martyr, lib. de Religione christiana, in dialogo contra Tryphonem, in illis verbis: « Ipse Jesus faber putabatur, fabrilis namque, cum in hominibus esset, faciebat opera, aratra et juga conficiens. » Et D. Basilus, in const. monast. cap. V. et Card. Cæsar Baronius, tom. I. Annalium, et alios referens P. Barradas, tom. I. lib. X. cap. 15. ad finem, et tom. II. lib. IX. cap. 10. in illa Matt. verba, *Nonne hic est fabri filius?* ubi hanc sententiam dicit esse probabilem. Quod a B. Deipara sic fuit B. Brigittæ revelatum, ut in lib. VI. Revel. cap. LI. refertur, et novissime Magister Gratianus, lib. II. de S. Joseph, cap. V. §. Justinus philosophus Mart. et P. Christophorus de Castro, in historia Deiparæ, cap. XIII. n. VII. p. 347. Quæ conclusio non incongrue fundamentum habet in illis verbis Marci VI. v. 3. *Nonne hic est faber?* super quo, et super maxima convenientia, ut Christus Dominus hanc artem excerceret, P. Osorius, ser. 2. de S. Joseph, sic exclamat: « O si mihi datum esset te vi-

Mortuo Josepho, Christus artem lignariam convenienter exercuit.

dere, Domine Jesu, quasi fabri filium ei obsequentem, eum juvantem, te ligna dolantem ! fabri munus te maxime decet, ut velut alter Noë arcam ædificares, qua salvi homines fierent a diluvio peccatorum. Fabrica ergo, Domine Jesu, crucem : hæc enim vera est arca, in qua salvandi sumus. Dedecori tibi datur, quod fabri filius sis : sed tu hoc honori deputas, Neque officium hoc tibi novum est, sed perantiquum ; multis enim retro annis per prophetam dixisti Osee vi. *Propter hoc dolavi in prophetis.* En fabri munus præstiterat Deus ; sed per ministros prophetas curans homines dolare, superflua eorum rescare, ut invicem convenire possent homines cum Deo, et inter se. Sed quia prophetæ minus in eo opere profecerant, venit ipse Deus factus homo in hoc opus. Ligna ergo coaptat Christus, ut crucem conficiat, quia Dominus regnavit a ligno. » Et hoc quidem, non ut in Christo Domino otium aliquod vitaretur, cum ipse esset ab omni defectu et imperfectione liber, sed ut exemplum omnibus in suis occupationibus bene vivendi, et victum in suis ministeriis juste acquirendi præstaret. Erat enim omnibus *via, veritas et vita*, omnibusque dicebat : *Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis.* Joan. XIII. vers. 15. De quo in lib. V. tract. ix. dicemus.

« Quamvis enim, secundum doctrinam D. Thomæ, 2. 2. q. XXV. art. vi. ad 5. convivere peccatoribus, infirmis quidem est vitandum, propter periculum quod eis imminet, ne ab eis subvertantur : perfectis autem, de quorum corruptione non timetur, laudabile est, quod cum peccatoribus conversentur, ut eos convertant : sic enim Dominus cum peccatoribus manducabat et bibebat, ut dicitur Matth. ix. convictus tamen peccatorum, quantum ad consortium peccati, vitandus est omnibus ; et sic dicitur II. Cor. vi. *Exite de medio eorum, et immundum ne tetigeritis*, scilicet secundum peccati consensum. » Et sic nullum prorsus inconveniens, imo maxima resultaret utilitas, quod Christus Dominus ante suam prædicationem fabrilis exerceret, cum fabris dolasset, et cum eis ageret, ut omnes Deo lucraretur. Unde nullam mihi ingerit difficultatem, ut a proposita conclusione discedam, quod circa hoc titubare fecit P. Barradas, tom. I. lib. x. cap. 15. in fine. Nec S. Augustinus, quem adducit, contra nos aliquo modo est, cum is, tom. IV. libro

II. de consensu Evangelistarum, c. 42. parum post principium, hoc solum formaliter dixerit : « Marcus quidem eadem proprie commemorat hic omnia, quæ Matthæus, nisi quod Dominum fabrum, et Mariæ filium dicit a civibus suis dictum, non sicut Matthæus, fabri filium. Nec mirandum est, cum utrumque dici potuerit : eo enim fabrum credebant, quo fabri filium. » Nihil enim certi determinat expresse, præcipue cum pro nostra proposita conclusione sint tot et tam graves auctores absque ulla hesitatione eam defendentes, quibus Evangelistarum verba non parum favent. Nam cum Christus Dominus viventem Josephum in officio adjuverit, ut in 3. conclusione probavimus, appellari potuit a Mattheo filius fabri. Cum vero Josepho mortuo ipse ei in eadem arte successerit, ut in hac 4. conclusione defendimus, potuit merito a Marco faber absolute nuncupari.

Vulgare est enim apud juris utriusque doctores, quod quando testes actoris et rei videntur contraria deponere circa actum iterabilem, reducendi sunt ad concordiam : nam præsumitur eo casu actus multiplicatus, et testes de diversis deposuisse actibus. Ita est determinatum expresse in c. cum tu. de testibus. ubi sic Pontifex ait : « Nos dicta testimonium benigne interpretari volentes, ne perjurii reatu notentur, quia utrumque esse potuit, et quod post primam appellationem, et ante secundam sententia lata fuerit. » Nisi alias de actus unitate constaret, quia tunc concordia locum non haberet, ut patet in testibus illis, qui contra Susannam deposuerunt, Dan. XIII. a vers. 54. usque 60. Ex eo enim, quod deponebant de eadem hora, colligebatur unitas actus, et ideo diversitas locorum commissi adulterii, scilicet sub schino, et sub prino, induxit contra eos falsitatis præsumptionem, nec potuit locus esse concordie. De quo Abbas, n. 2. Felinus, et alii ibidem. In nostro vero casu agimus, et agunt Evangelistæ de actu iterabili in Christo Domino : potuit namque ut filius et discipulus Josepho viventi in officio ministrare, et sic fabri filius a concivibus vocabatur, secundum Matthæum ; mortuo autem Josepho, ut magister eandem artem exercere potuit, et sic ab eisdem appellabatur faber, secundum Marcum, et huic deserviunt ratio, et verba Pontificis modo proposita : « Quia utrumque esse potuit : » Et in nostro peculiari propo-

sito eadem fere verba dixit S. Augustinus, ubi supra, ibi : « Cum utcumque dici potuerit ; » maxime quod concordia hæc Evangelistarum verbis consoua est, ut vidimus, et satis probabilis, propter multorum et gravissimorum sanctorum et doctorum auctoritatem, quos resolvimus, et sic admittenda juxta doctrinam Felini, in d. c. cum tu. n. 13. Distinguendo ergo tempora facilis fit jurium et Scripturarum concordia. l. apud antiquos. C. de furtis, et ibi Bartolus, num. 3. et in l. omnes populi. ff. de just. et jure.

a et Jo-
h labo-
es mani-
i, suam
nilitatem
amiserunt.

Quinta conclusio. Jesus, Maria et Joseph licet pauperem degerint vitam, et fabrilem mechanicam exercuerint, ut vidimus, non tamen nativam suam nobilitatem amiserunt. Probatur primo : quia per hæc et similia ministeria nobilitas, quæ a majorum prosapia et sanguine, et non a solo aliquo privilegio descendit, non læditur, ut supra in 5. suppositione diximus ; eo maxime quod fabrilem artem, et quia honesta, et vitæ humanæ usibus necessaria, et a multis principibus ipsius exercitatione honorata est, non ut vilem despiciendam, sed aliis mechanicis artibus præferendam, et a communi tributorum solutione liberam esse in 3. suppositione satis probavimus. Sed nobilitas Jesu, Mariæ et Joseph, ab eadem Davidica regia tribu per rectam lineam procedebat, ut in lib. I. tract. v. per totum resolvimus ; unde secundum naturam regni David reges erant futuri, ut in lib. II. tract. ix. resolvimus : ergo pristinam et originariam suam nobilitatem retinuerunt. Secundo probatur : quia Angelus in hoc nostro Evangelio Josephum filium David appellavit, dicens : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam*, etc. Quasi clarius et apertius diceret : Joseph, paupertas tua et fabrile tuum ministerium majorum tuorum regie nobilitati non contradicunt, non repugnant, compatibilia sunt hæc. Quod etiam in Annuntiatione per eundem Angelum B. Virgini facta Lucas Evangelista Spiritu sancto afflatus antea retulerat. *Missus est*, inquit, *Angelus Gabriel a Deo ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph de domo David*, Lucæ I. v. 27. et postea eodem motu Spiritu dixit, cap. II. v. 4. *Ascendit Joseph eo quod esset de domo et familia David*. Aliqua de hac nostra conclusione in lib. II. tractat. ix. tetigimus.

Et non incongrue comprobatur : quia in illa antiqua Judæorum republica mos fuit

semper observatus, ut in contrahendis matrimoniis non ad pecuniam, non ad honores, non ad officia, sed ad genus per antiquam lineam ductum, atque probatum attendere-tur, ut testatur Josephus, lib. I. contra Apion. Ex quo ad nostrum præsens propositum sic colligit Card. Baronius de dispensatione Virginis et Josephi agens. « Unde non mireris, si viro fabrilis artis sacerdoti consilio, quorum esset officium de his, quæ semel Deo dicata essent et oblata, disponere, nuptui traditam audias. » Erant enim ejusdem regie tribus, et paris nobilitatis ambo, ut modo diximus.

Judæi in contrahendis matrimoniis non ad officium, sed ad nobilitatem attendebant.

Sexta conclusio. Particulari Dei providentia gestum fuisse non est ambigendum, quod Jesus, Maria et Joseph essent in hoc mundo pauperes et egeni, et quod in manuum labore et in sudore vultus vescerentur pane suo. Primo, secundum Gersonem, ser. de Nativitate Mariæ, consider. 1. et Bustum, IV. p. ser. XII. §. Sed hic oritur dubitatio, ut daretur omnibus, præcipue nobilibus, exemplum, ne vacent otio, quod multam malitiam semper docere solet, Eccl. XXXIII : « Otiositas enim et voluptas, arma diaboli sunt, » ut dixit S. Papa Innocentius III. in c. nisi cum pridem. §. Verum de renuntiatione, de quo in 4. suppositione diximus. Secundo, ut aliquorum nobilium vita reprehensibilis appareat, qui nobilitate paupertatis occasione malunt rapinæ, et aliis illicitis intendere, quam honestam aliquam artem addiscere, ut optime advertit doctor Joannes Viguerius Granatensis, et Prædicatorum ordinis professor in suis institutionibus, c. XX. de mysterio Incarnationis Filii Dei, §. 9. pag. 270. versic. sed unde erat, in hæc verba : « Ex quo inferitur, quod non est inconveniens, quod cum unus nobilis sit pauper, fiat artifex faber lignarius, præcipue quando non habet redditus et proventus, licet hodie nobiles abutantur nobilitate, qui quantumcumque pauperes sint, nolunt humiliari, nec laborare, aut artem aliquam discere ad victum lucrandum. Malunt rapinæ, et aliis malis modis acquirendi intendere, quam operari et artem aliquam discere. Videtur eis, quod hæc facere, dehonestaret nobilitatem. Exemplum D. Josephi condemnat eos, qui non sunt nobiliores ipso Josepho, nec Adamo, qui fuit agricola : Job enim, cap. v. dicebat : *Homo nascitur ad laborem, et avis ad volandum* ; ideo non deberent vereri, etc. »

Maria et Joseph laborantes condemnant nobiles otiosos.

Peccatorum
felicitas in
hoc sæculo;
justorum au-
tem in futuro

Septima conclusio. Ad ejusdem divinæ providentiæ suavem dispositionem pertinuit, quod Jesus, Maria et Joseph in vita hac mortali degentes, cum eorum mundus dignus non esset, in derisum et in similitudinem improperii habiti ab impiis et peccatoribus gratis persequerentur. Universaliter Christus Dominus omnibus justis dixit, Joan. xvi. vers. 33. *In mundo pressuram habebitis.* In particulari vero Isolanus, I. p. cap. xv. introducit eundem Dominum sic nostrum Josephum alloquentem. « O mi pater amantissime, his ego laboribus æterna præmia feram. In hoc etenim mundo pressuram et labores ego ipse electis meis sum pollicitus, ardua subibunt innumera, sæva minime horrentes fata, quatenus mihi obtemperent. » Peccatores modo mollibus, purpura et bysso vestiti, et optimo unguento delibuti dormiunt in lectis eburneis, epulantur quotidie splendide, et potestatis humanæ sceptrā tenentes lasciviunt, et omni Dei timore postposito luxuriantur; justī vero egentes, angustiatī, et afflictī habitu humili incedunt induti, ut de nostro sanctissimo Josepho testatur Isolanus I. p. c. ult. « Faber erat Joseph, quæ ars humilem exoptat habitum: necessaria enim excogitabat, perquirebat, servabatque divinæ suæ familiæ, et per unctionem Spiritus sancti scivit Joseph habitum deferre mediocritatis et humilitatis hominibus suæ ætatis conformem. » Sed inæqualitas hæc ad justitiam et æqualitatem redigetur, si præsentis sæculi tempus a tempore sæculi futuri disjunxerimus, considerantes longe diversa novissima eorum, ut ex sancto David et ex aliis prophetis, SS. et doctoribus in 6. suppositione latissime probavimus: tunc enim verus Jacob manus commutabit, Gen. xlviii. v. 14. et in morte peccatores sine honore decedent. Et quia computruerunt jumenta in stercore suo, Joel. i. sepultura asini sepelientur, Hierem. xxii. Et sic gloria eorum in ignominiam commutabitur, Oseæ. iv. Justorum autem mors pretiosa in conspectu Domini erit, Psalm. cxv. v. 15. tunc quia Deum viventes honoraverunt, honorabuntur ab eo, I. Reg. ii. et nimis honorabuntur, Psal. cxxxviii. et quæ reliquiæ erunt hominibus pacificis, Psal. cxxxvi. v. 37. erunt sepulchra eorum gloriosa, Isaïæ xi. v. 10. De quo latissime in tract. xi. libri hujus III. egimus.

Christus Do-
minus advena
fuit in terra.

Pro hujus tractatus, et totius lib. III. complemento liceat mihi pie paululum immora-

ri: cum enim de Christo Domino multis retro sæculis fuerit prædictum, quasi advenam, quasi peregrinum, quasi colonum, quasi vagum, et quasi viatorem in terra esse futurum. Sic S. testatur David, Psal. xxxviii. v. 13. *Advena ego sum apud te, et peregrinus;* et Hierem. xiv. v. 8. *Quare quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus?* Ut explicant S. Augustinus, super Psal. lxxviii. et S. Gregorius, lib. XIV. Moral. cap. xxi. et alii, quos refert Hieronymus Lauretus, in Sylva allegoriarum, verbo, Advena. Quod quidem ab ipsa infantia, ab ipsa ineunte ætate in fuga Ægypti adimplere voluit. Advena enim aut peregrinus dicitur, qui ex alio loco præcipue longinquo, ubi natus est, in aliquod oppidum aut locum, a quo exterius est, venit; et sic advena, eo quod aliunde adveniat, secundum S. Isidorum, lib. X. Etymol. p. clxxxiii. col. 2. Nec enim unquam habere voluit, ubi caput suum reclinaret, Mat. viii. Necesse habuit medio nutritio suo Josepho sanctissimo aliquam conducere domum, quæ forsā prope aliquem philosophum, prope aliquem idolorum sacerdotem, vel quempiam alium hominem sciolum situm haberet. Cumque Joseph de arte lignaria cibum esset quæsiturus, ligna dolare cœpit, serra scindere, ac mallei ictibus strepitum in vicinia causare, quæ repente turbata est, et adversum eum suborta quæstio, ut a vicinia tanquam commune bonum impediens ejiceretur, juxta ea, quæ in 5. suppositione probavimus. Et quia actio hæc per judicis officium expedienda erat, ut dicitur in l. 1. C. de studiis liberalibus urbis Romæ, et docuit Bart. in l. 1. n. 30. ad finem. C. soluto matrimonio, judex statim primo oblato libello Josephum vocari in judicium præcipit, qui absque ulla mora obediens comparuit, et absque ulla litis contestatione, causæ cognitione, aut judicii contentione, se nulli offensionem dare velle, paratumque domum illam relinquere, et aliam quærere. Cujus modestia, humilitate, verborum suavitate et mansuetudine convicti judex et actor, a petitione et judicii prosecutione libentissime destiterunt, rogantes, ut in eadem domo remaneret, suum ei patrocinium, adjutorium et benevolentiam offerentes. *Responsio enim mollis frangit iram:* sicut *sermo durus suscitāt furorem,* ut Proverb. xv. v. 1. sapienter dicitur. Et sic quiete, pacifice et cum totius viciniae et populi ædificatione

et lætitia in eadem domo usque ad præfinitum tempus vitam egerunt, omnibus, qui eorum conversatione frui merebantur, uno ore dicentibus illud Proverb. xxvii. v. 10. *Melior est vicinus juxta, quam frater procul.* Fuitque in eis ad litteram adimpletum, quod David, Psal. xxvi. v. 11. ait : *Mansueti autem hereditabunt terram, et delectabuntur in multitudine pacis ;* et quod ipsemet Christus Dominus, Matth. v. v. 4. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.*

O si mihi datum esset, benignissime Joseph, te videre ligna dolantem, et tibi in fabrilis arte ministrare ! cuperem profecto esse ligni trunculum, ut in manibus tuis versarer, ut devotus ille tuus cecinit Poëta :

Cum fabri, divine Joseph, versaris in arte,

Quam cuperem ligni trunculus esse tui !

Trunculus esse tui cuperem, faber optime Joseph,

Ut possem tales inter adesse manus.

IN

CAPUT PRIMUM MATTHÆI

DE CHRISTO DOMINO, ETC.

LIBER QUARTUS

DE DUBITATIONE JOSEPHI, DE ANGELICA APPARITIONE ET REVELATIONE,
ET DE OBEDIENTIA EI A JOSEPHO PRÆSTITA IN ACCEPTIONE VIRGINIS.

ANTEQUAM CONVENIRENT, INVENTA EST IN
UTERO HABENS DE SPIRITU SANCTO: Matth.
I. v. 18.

TRACTATUS I.

De initio dubitationis B. Josephi, propter intumescentem Virginis uterum post divini Verbi Incarnationem, et Elizabetham visitatam.

Ut contextum hujus sancti Matthæi Evangelii, et historiam infantie Salvatoris, Deiparæ sanctissimæ Mariæ et ejus dulcissimi sponsi Josephi prosecui integrius et clarius possimus, expediens nimium judicavi ante omnia in primo istius lib. IV. limine et ingressu explicare quid Deiparæ et Josepho ab ipso sponsaliorum tempore, usquequo voluit Joseph Virginem dimittere, contigerit. In quo resolute et breviter procedendo,

Sit prima conclusio. B. Virgo et B. Josephus propositum, quod virginitalis perpetuo

servandæ ante desponsationem seorsim habuerunt, statim in ipsomet desponsationis die ambo simul consentientes voto confirmarunt, et Deo primi consecrarunt, quo non obstante matrimonium licite contrahere potuerunt, ut in lib. II. tract. VI. et VII. latissime resolvimus.

Secunda conclusio manifesta. « Post desponsationem B. Virgo concepit de Spiritu sancto, et non antea, quia Virgo concepit in Annuntiatione, quando Angelus venit ad eam dicens: *Ecce concipies*; et tamen quando venit Angelus ad illam, jam erat desponsata, Lucæ I. *Missus est Angelus Gabriel ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, etc.* » Verba sunt hæc Abulensis super caput primum Matthæi, quæst. 29. Nec solum post desponsationem de futuro, sed etiam post matrimonium quoad essentiam per verba de præsentem contractum, secundum communem sanctorum Patrum et theologorum sententiam, quam refert et sequitur P. Suarez, to. II. in 3. part. q. XXIX. art. I. et II. disputat. 7. sect. 2. in principio, §. 1. ergo. Desponsationem namque illam fuisse matrimonium ratum, de fide esse probavimus in libro II. tract. III. per totum.

Maria et Joseph virginitalitatem primi Deo consecrarunt.

B. Virgo concepit Filium Dei post matrimonium.

Maria Dei
Filium in do-
mo sponsi
Joseph conce-
pit peracta
omni solem-
nitate matri-
monii.

Tertia conclusio. Quando Angelo nuntian-
te, divinum Verbum in B. Virginis utero hu-
manam carnem assumpsit, non solum nuptiæ
per matrimonium ratum inter Virginem et
Josephum jam fuerant celebratæ, ut in præ-
cedenti conclusione diximus, nec solum in
domo Joseph simul habitabant, sed etiam
omnis nuptiarum solemnitas et celebritas
intervenerat. Quod eo tempore B. Virgo jam
esset ducta in domum Josephi, ingenue do-
cens fatetur S. Thomas, 3. p. q. XXIX. art.
II. ad 3. et S. Bonaventura, opusculo medi-
tationis vitæ Christi, c. 6. et Nicephorus, lib.
I. historiæ Eccles. c. VIII. et auctor imper-
fecti super illa verba, *Antequam conveni-*
rent, et S. Chrysostomus, homil. 4. in Matth.
et S. Gregorius Nyssenus, oratione de Nati-
vitate Christi, et plures alii quos refert P.
Suarez, ubi proxime §. dico secundo, et P.
Barradas, tom. I. lib. VIII. c. 5. a principio,
contra Cajetanum et Baronium, censentes
Incarnationis tempore Virginem in domo
Josephi non cohabitasse. Quod autem cum
matrimonio rato, et cum translatione in do-
mum Josephi præcesserit omnis solemnitas
accidentalium nuptiarum, defendunt P. Suarez,
in d. sect. II. ad finem, §. tertio verisimili-
ter, et P. Barradas in d. c. v. col. 1. 2. et 3.
et diximus in lib. II. tract. III.

Probatur primo tota hæc nostra conclusio,
quia media ordinantur ad finem, ut in lib. II.
tract. X. diximus, sed finis hujus matrimonii
inter alia fuit ad vitandam omnem suspicio-
nem in continentia in B. Virgine, ut in lib. etiam
II. tra. I. probavimus. At ejus honori non fuis-
set satis consultum, nisi ante Filii conceptionem
matrimonium fuisset ex omni parte per-
fectum, ut ex sponso concepisse putaretur.
Est enim cujusdam incontinentiæ excessus,
quod sponsi una vivant ante omnem matri-
monii ceremoniam peractam. Ergo in nostro
casu præcesserat.

Secundo probatur supposito, quod huic
nostræ conclusioni nullus divinæ Scripturæ
locus repugnat. Profecto magis consequens,
et magis rationi consentaneum est, quod
nulla solemnitas huic præexcellenti, et a Deo
ordinato matrimonio defuerit ante concep-
tionem Filii Dei, quia non est verisimile spon-
sam solitam esse traduci ad cohabitandum
cum sponso ante expletam omnem matri-
monii ceremoniam et solemnitatem, sicut
nunc fieri videmus in familiis bene ordina-
tis et institutis. Præsumptio enim maxima
est pro his, quæ communiter fieri solent, ut

habetur in c. 1. de Cleri. non resid. et in l.
quædam. §. numularios. ff. de edendo, et
utrobique doctores, et late Everardus in lo-
co a communiter accidentibus, per totum.
Idemque probabilius reddetur, si historiæ,
quam referunt Nicephorus ex Evodio, lib. I.
c. VII. et lib. II. c. III. et Andreas Cretensis,
de dormitione Virginis, et Metaphrastes, ora-
tione de ortu Virginis, et S. Gregorius Nys-
senus, de Nativitate Christi, et S. Damasce-
nus, lib. IV. de fide, c. xv. adhibenda sit fi-
des. Aiunt enim B. Virginem non rediisse a
templo in domum parentum, quia fortasse
erant jam mortui, sed post expletam omnem
matrimonii solemnitatem, ab ipsis sacerdoti-
bus immediate datam esse Josepho.

Nec obstat, si objicias primo, nostrum
Evangelistam Matthæum expresse post de-
sponsationem dicere: *Antequam convenirent*:
quia respondetur cum S. Chrysostomo et
cum Euthymio ibidem, Evangelistam non
dixisse, priusquam in sponsi domum addu-
ceretur Virgo, quia jam intus erat. Nec ob-
stat, si secundo objicias ejusdem Evangeli-
stæ verba sequentia: *Et nollet eam traduce-*
re: quia respondetur, quod ibi non ageba-
tur de translatione Virginis in domum Jo-
seph, sed de Virgine non infamanda, vel ut
adultera accusanda, ut ex aliis tradit P. Sua-
rez, to. II. q. XXIX. ar. I. et II. disp. 7. sect. 2.
ante medium. Quod satis ex verbis immédia-
te sequentibus comprobatur: *voluit occulte*
dimittere eam. Quæ sic interpretatur S. Am-
brosius, lib. II. in Lucam in principio:
« Quam non accepit, non dimittit, et ideo
qui volebat dimittere, fatebatur acceptam. »
Et nos inferius super eadem verba sumus di-
cturi fusius. Minus oberit, si objicias tertio,
quod Angelus dixit Josepho: *Noli timere ac-*
cipere Mariam conjugem tuam: quia respon-
detur cum S. Chrysostomo et S. Ambrosio
ibidem, quod ibi Joseph monetur ab Angelo,
ut sponsam, quam domi jam habebat, ani-
mo recipiat, et cum illa vivere et cohabitare
non recuset, et omnem timorem a se abji-
ciat. Quod si ultimo objicias, quod Evange-
lista Lucas, c. I. v. 56. ait: *Et reversa est in*
domum suam; ergo postquam a salutanda
Elizabeth rediit Virgo, non erat in domo Jo-
sephi: quia respondetur, quod reversa dici-
tur Virgo in domum suam, in qua cum suo
conjuges Josepho habitabat; sponsi enim do-
mus, domus Virginis erat. Dicitur autem sua,
ut distinguatur ab aliena, sive fuerit paterna
domus, sive domus sponsi, seu utrique com-

munis, in qua ambo habitabant, ut optime P. Suarez, tom. II. q. XXIX. art. 1. et II. disp. 7. sect. 2. per totam, et P. Barradas, tom. I. lib. VIII. c. 5. a principio.

Quarta conclusio. Non statim sponsalibus perfectis, et Virgine in domum Josephi adducta, sed quatuor mensibus elapsis, accessit Angelus ad annuntiandam Virgini divini Verbi Incarnationem. Ita Evodius, primus post Petrum episcopus Antiochiæ, in suis commentariis, præcipue in epistola quam Phos scripsit, quem refert et sequitur Nicephorus, lib. II. historiæ Ecclesiasticæ, cap. III. et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. art. 1. et II. d. 7. sect. 3. ad principium, §. communis tamen, et P. Christophorus de Castro, in historia Deiparæ, cap. IV. num. 14. At vero D. Bernardinus Senensis, ser. de S. Josepho, art. II. c. 1. sentire videtur, quod statim celebratis sponsalibus, et emissis virginitatis votis, Angelus ad annuntiandum accesserit, in hæc verba: « Tunc ambo ex communi consensu virginitatem voverunt. Et sic jam emissio voto accessit ad Virginem Angelus Gabriel, ignorante Josepho, atque de Spiritu sancto gravida facta est, ut dicitur Lucæ I. » Cujus sententia confirmari potest ex eo quod supputatio annorum, quibus B. Virgo in templo degit, et ætatis, quam B. Virgo sponsaliorum tempore habuit, quæ contrariæ sententiæ præcipuum fundamentum est, sub judice est propter sanctorum et doctorum varietatem, ut in lib. II. tract. IV. per totum diximus.

Quinta conclusio. Statim mysterio Incarnationis peracto, Virgo ad visitandam Elizabetham perrexit. Ita Theophylactus super Lucam his verbis: « Cum audisset Virgo ab Angelo, quod concepisset Elizabeth, statim abiit ad illam. » Beda, homilia de visitatione sic ait: « Mox ut Angelus ad cœlestia rediit, surgit Virgo, et ad montana conscendit. » Divus Ambrosius super Lucam: « Virgo, inquit, ubi audivit Angelum, in montana perrexit. » Origenes, homil. 7. in Lucam, dixit in hæc verba: « Maria statim ut audivit Angelum, consurgens venit in montana. » Et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXXV. art. VI. VII. et VIII. disput. 13. in principio, obiter hoc tangens, dixit: « Statim enim post Filii conceptionem, eadem fortasse die, ut Evangelista innuit, in montana perrexit Virgo. » Quorum sententia sic in rigore, et ex ipsis terminis accepta apud me aliqua difficultate non caret: nam ex Evangelistæ ver-

bis colligi videtur non protinus et in eadem die Virginem iter fuisse ingressam. « *Exurgens*, inquit, *in diebus illis*, id est, in tempore illo, post Verbi Incarnationem. Quæ verba non indicant eadem die profectam Virginem; immo innuunt post aliquos dies iter susceptum; » ut optime advertit P. Barradas, to. I. lib. VII. cap. 12. post principium, in illa verba: *Exurgens autem Maria in diebus illis*, §. Ab oratione surrexisse: Deus enim omnia suaviter disponit. Quamvis enim adverbium illud, statim, quo utuntur primæ sententiæ fautores, importet executionem paratam, ut dixit Bartolus, in l. 1. col. 3. versiculo, quid dicemus. ff. judi. sol. tamen in rebus moralibus non dicit tempus in indivisibili determinatum, sed quod prudentiæ et boni viri arbitrio relinquendum sit, ut in l. ita quis. §. si jactum. ff. de verb. oblig. et tradit Abbas, in cap. potuit. de locato. Quo etiam pertinet vulgare illud apud jurisconsultos: « Debitorem venire non debere ad solvendum cum sacco parato. »

Sexta conclusio. B. Virgo statim peracto Incarnationis mysterio, juxta ea quæ in præcedenti conclusione diximus, exurgens abiit in montana cum festinatione ad visitandam Elizabeth, ut testatur Evangelista Lucas I. v. 39. Non quidem sola, sed cum sanctissimo Josepho sponso suo comitata. Ita docent D. Bonaventura, opusculo medit. vitæ Christi, cap. 5. in principio; et Cajetanus, 3. p. q. XXIX. art. II. et Viguerius Granat. in Theologicis institut. cap. xx. §. 9. et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXXV. art. VI. VII. et VIII. disput. 13. in principio, sic dicens: « Fuit Virgo comitata Joseph, ut decentius ac verisimilius ab omnibus prudenter judicatum est; » et D. Bernardinus Senensis, ser. de S. Joseph, art. II. c. 1. his verbis: « Et statim cum ipso Joseph abiit Virgo in montana, ut visitaret Elizabeth cognatam suam, et ei serviret: magis autem, ut Præcursor Filii sui in sui præsentia sanctificaretur. » Et late P. Salmeron, tom. III. tractat. x. in illa verba: *Exurgens autem Maria*, etc. sic ait: « Abiit autem non sola, sed comitante eam Joseph viro suo: nam ob eam potissimum causam desponsata cum illo erat, ut ministerium et consolationem ab eo acciperet, et ut testem pudicitiae et puritatis haberet: et denique ut de Virginis imprægnatione homines ignari divini mysterii, nihil sinistri cogitare possint aut suspicari. Aderant et innumerabiles Angeli, quibus

Joseph Virginem comitavit in visitatione Elizabeth cum multis Angelis.

aria post
atuor men-
a despon-
ione concepit Dei
Filium.

to tempore
st Incarna-
nem Virgo
izabetham
isitaverit.

præceptum erat, ut Domino suo ac conditori, Reginaeque Angelorum omnium inservirent, secundum illud Psalm. xc. *Angelus suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*. Nam si Tobiam juniorem abeuntem ac redeuntem in protectione a patre suo imperata; Raphaël Angelus est comitatus, ut Tob. v. quanto æquius erat, tenerioris sexus puellam et matrem Messiae effectam in itinere instinctu Spiritus sancti perticiendo Angelos illam assectari, atque comites individuos se ejus præstare ministerio? Quædam enim, ut per se nota, supponit Scriptura, ac proinde non narrat sponsum Josephum in hoc itinere illi adfuisse. Eandemque conclusionem sic probat et confirmat Isolanus, II. parte, cap. VI. per totum : « Quamvis neminem affuisse visitationi B. Virginis et Elizabeth divinæ referant litteræ, nullus tamen est sanæ mentis, catholicique ingenii, qui Mariam Virginem, teneræque ætatis solam domo recessisse asseveraret. Creduntur enim a Nazareth usque ad oppidum Zachariæ esse fere quadraginta milliaria. (alii asserunt distare Nazareth a civitate Juda, ad quam B. Virgo visendæ Elizabeth gratia adivit, per leucas vigintiseptem; ita Borchardus in descriptione terræ sanctæ, I. parte, capit. VII. §. 42. et Magister Josephus Valdivieso, cantu 9.) Ratio itaque, officiumque sancti Josephi, atque auctoritas nos credere cogunt, visitationi S. Mariæ et Elizabeth eundem interfuisse. Non enim ratio recta consentit Joseph, quavis occasione, sponsam divinitus acceptam dereliquisse, ac passum fuisse Virginem tantam sine se longum iter subire. Amplius Joseph ad hoc rationabiliter cogebatur, ut pro nova affinitate novis congratularetur affinibus, cum præcipue nobiles essent, et magnæ apud Judæos opinionis Zacharias et Elizabeth. Adhæc officium ac conjugium Joseph erga B. Virginem cogunt nos idem asserere: officium quidem, quoniam a Deo institutus fuit tutor ac ministrator B. Virginis, quod licet magis magisque cognovisse S. Josephum non ambigamus, post primam apparitionem angelicam, suggerente tamen divino Spiritu, Virginem non derelinquebat. Non ergo novus gubernator in tam longo itinere sponsam sibi creditam dereliquit. Quid, quæso, jucunditatis defuit S. Josepho, sive dum novam conjugem in itinere comitatur, sive in obsequio Elizabeth demoratur? Cum itaque audis, sancto Evangelio prædicante : *Exurgens Maria abiit in montana*, intellige

Joseph sponso comite. » Ex quo aliqui ex doctoribus modo relatis plane colligunt Josephum nostrum ingenti gaudio audivisse vocem Elizabeth dicentis : *Unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* Lucæ I. v. 43. et Virginis sponsæ suæ Canticum : *Magnificat anima mea Dominum*, etc. Lucæ I. v. 47. De quo Gerson, Viguerius et Isolanus locis proxime citatis videndi. Quod maxima est consideratione advertendum pro his, quæ de causa dimittendi Virginem dicturi sumus in illa verba : *Voluit occulte dimittere eam*, Matth. I.

Septima conclusio. Post tres menses redire Maria et Joseph domum suam, intumescenteque jam Virginis utero accidit quod Matthæus narrat de suspitione ac turbatione S. Josephi. Ita asserunt D. Bernardinus Senensis et D. Bonaventura, locis citatis, et ex D. Chrysostomo P. Salmeron, tom. III. tract. XXIX. post principium, §. subdit Evangelista, et P. Suarez, tom. II. 3. p. q. XXXV. art. VI. VII. et VIII. disp. 13. in principio, et P. Barradas, tom. I. lib. VIII. c. 5. in principio, et P. Chrystophorus de Castro, de historia Virginis, cap. VI. Deprehendit ergo Josephus gravidam sponsam suam eo tempore, quo in prægnantibus uteri tumor solet apparere. Dicitur enim, Genes. xxxviii. v. 24. *Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Judæ, dicentes : Fornicata est Thamar nurus tua, et videtur uterus illius intumescere*.

Quod si pro complemento hujus tractatus rogare velis, post quæ Angeli verba in Anuntiatione facta fuerit Verbi divini in virginali utero incarnatio? Respondeo, circa hoc diversas reperiri sententias; omnes tamen conveniunt in hoc, B. Virginem Verbum Dei concepisse, antequam Angelus ab ea discederet. Unde D. Gregorius, lib. XVIII. Moralium, c. xxxvi. inquit : « Nuntiante Angelo et adveniente Spiritu, mox Verbum in utero et intra uterum Verbum caro. » Neque enim ultra illud instans conceptio fuit dilata, cum statim subdat Luc. cap. I. v. 38. *Et discessit ab illa Angelus*. Quia jam nihil deerat ut Spiritus sanctus suum opus inchoaret, propter quod Angelum miserat. Statim ergo illud inchoavit, simul autem ac inchoavit, perfecit. Differentia autem stat in hoc, utrum ante consensum Virginis verbis præstitum, an vero postea facta fuerit divini Verbi incarnatio? In quo Petrus Alexandr. lib. de Deitate, defendit in illis Angeli verbis : *Ave, gratia plena, Dominus tecum*, fa-

Intumescen-
Virginis ute-
ro dubitan-
cepit Josep-

etiam fuisse incarnationem. Verba Petri Alexandrini sunt. « *Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis.* Tunc videlicet, cum Angelus sacram Virginem ejusmodi oratione salutavit : *Ave, gratia plena, Dominus tecum.* Hoc est, Dei Verbum nunc tecum est. » Et D. Chrysostomus, in sua Liturgia, circa medium, sic ait : « Gabriele dicente tibi : Virgo ave, cum voce incarnatus est omnium Deus in te sacrosancta arca. » Et eodem loquendi modo utitur Nicephorus, lib. I. histor. c. viii. Idemque sentire videtur D. Augustinus, ser. 14. de Nativitate, ubi introducit B. Virginem sic de Gabriele Archangelo loquentem : « Visitavit et perturbavit me, salutavit et gravidavit, dixitque mihi : *Ave gratia plena, Dominus tecum.* Dominus, inquit, tecum, sed plusquam mecum. In me autem licet sit Dominus, memetipsum creavit Dominus. Ita est Dominus tecum, ut sit in corde tuo, sit in utero tuo, adimpleat mentem tuam, adimpleat carnem tuam. » Et D. Bernardus, homil. 3. super Missus est, dicens : « Dominum tecum, non solum mente, sed etiam ventre. »

Certa autem et communis Patrum et doctorum sententia est, B. Virginem verbum divinum non concepisse, donec suum præbuit consensum, et illum illis verbis explicuit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*, Lucæ i. v. 38. Atque adeo in eo momento, in quo finita sunt verba illa, perfecta fuit conceptio, et non antea. Ita expresse defendunt D. Damascenus, lib. III. de Fide orthodoxa, cap. II. et D. Augustinus, ser. 2. de Annuntiatione, et optime Rupertus, lib. I. de operibus Spiritus sancti, cap. IX. Quod brevi complexus est sermone Euthymius, super cap. 1. Lucæ, dicens : « Discessit Angelus ab ea, simul ac jam per verbum suum conceperat. » Quam esse communem Patrum sententiam asserit P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXX. art. 1. usque ad iv. disp. 9. a. 4. §. Dices. Probatur primo, quia post illa verba : *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*, et non antea, *Discessit Angelus ab ea*, quasi jam tunc mandato adimpleto, et perfecta legatione. Secundo manifestius probatur ex ipsius Evangelistæ verbis, cap. II. v. 21. ubi mysterium Circumcisionis narrans, sic ait : *Et vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur.* Ex quo evidenter constat, quod quando Angelus dixit Virgini illa verba in Annuntiatione : *Et vocabis nomen*

ejus Jesum, nondum Christus fuerat conceptus. Quod satis ostendunt ipsa ejusdem Angelii verba : post verba enim illa salutationis : *Ave gratia plena, Dominus tecum*, subdidit : *Ecce concipies in utero, et paries*, utrumque de futuro, quia re vera tam non erat facta conceptio quam partus. Et confirmatur : quia postea Virgine interrogante, *Quomodo fiet istud?* Angelus iterum de futuro respondit : *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei, quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Ergo in toto illo tempore expectabatur mysterium, nondum erat perfectum. Statim vero prorupit B. Virgo in illa verba : *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum* : ergo ante illa non est peractum mysterium.

Quod si contra hoc objicias, ante hæc verba interiorem consensum Virginem præbuisse, qui tantum expectabatur, ergo statim ante prolationem verborum perfectum fuit mysterium, quia Spiritus sanctus, qui futurus erat auctor hujus operis, mentem Virginis intuebatur, ergo verba expectanda non fuerunt. Quia respondetur, quod licet demus interiorem Virginis consensum præcessisse, nihilominus tamen oportuisse exterius sensibilibiter consensum exprimi, ut Angelo, cum quo B. Virgo more humano loquebatur, innotesceret. Nam sicut voluit Deus hoc mysterium perfici petito Virginis consensu per Angelum; ita etiam decuit ut non perficeretur, donec B. Virgo suum consensum Angelo declararet.

Restat solum respondere ad Patres primæ sententiæ, et ad eorum fundamentum. Credendum enim non est illos contra hanc veritatem sensisse ac docuisse, quia non est verisimile in re tam clara, et ex Evangelio constante fuisse deceptos; sed tantum voluisse docere divini Verbi conceptionem esse perfectam in toto illo colloquio salutationis Angelicæ, et totum illud comprehenderunt in primis illis verbis salutationis, loquunturque de toto illo colloquio, ac de uno momento morali, vel quia jam res ita instabat, ut quasi jam facta censeretur, ut optime P. Suarez, loco proxime citato, sect. 4. in fine. Et confirmatur ex scitis et vulgatis jurisprudentum axiomatibus asserentibus, quod quæ inconfinenti fiunt, in esse videntur, ut probat Speculator, in tit. de positione. §. 10. vers. sed post litem. Et quod statim fieri aliquid dicitur, quandiu non fit digressio ad extraneo

Necesse fuit ad incarnationem divini Verbi, ut Maria internum consensum verbis exprimeret.

Maria non concepit divinum Verbum, nisi consensu præstito.

actus, ut habetur in l. cum antiquitas. C. de testam. et in l. 1. §. qui præsens. ff. de verborum obligat. De proximo enim accingendus habetur, et reputatur pro jam accincto. Et hoc modo explicandus est D. Augustinus dum dicit : Dominus tecum, in ventre, subintellige, erit. Quod totum magistraliter docuit S. Thomas, si attente et mature omnia ejus verba legantur et notentur, in 3. p. q. XXX. art. iv. in corpore. De quo videndus est P. Barradas, tom. I. Concor. lib. vii. ca. 7. in illa verba, *Dominus tecum*. Ex quo plane constat, rejiciendum esse Andream Cretensem in oratione de Annuntiatione, dum existimavit Christum ante Angeli adventum esse Incarnatum, quem hac ratione improbat P. Barradas loco citato. Sed certe verba Cretensis recte considerata eandem patiuntur interpretationem, quam Patribus et doctoribus primæ sententiæ assignavimus, quod scilicet ea, quæ de proximo erant facienda et operanda in Virgine, ille tanquam de jam factis fuerit locutus, ut modo vidimus.

Post tres ergo menses cœpit Virginis uterus intumescere; cœpit Joseph dubitare et secum inquirere; et sic consequenter ait Evangelista : *Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto*, de quo in sequenti tractatu agendum erit.

ANTEQUAM CONVENIRENT, INVENTA EST IN
UTERO HABENS DE SPIRITU SANCTO. Matth.
I. v. 18.

TRACTATUS II.

*De admirabili et perpetua Mariæ Deiparæ in
divini Verbi conceptione, in partu et post
partum virginitate.*

In quæstione proposita sit prima conclusio. Christus Dominus non solum virgo fuit, non solum virginitatis princeps et exemplar, nec solum virginum corona; sed etiam virginitatem suam Deo Patri voto consecravit. Quam probabilem esse existimat P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XL. art. iii. disput. 28. sect. 2. §. Ex quo aliqui probabiliter opinantur. Et probatur primo, quia virginitas per se est amabilis et digna Christo: ergo et ejus perfectio et consecratio. Qua etiam ratione voluit Christus Dominus matrem suam virginitatem vovere, ut in lib. II. tract. vi. fere per totum diximus. Et de Joanne Baptista, quod voto virginitatem confirmarit, verisimilitudinem habere, testatur P. Barradas, tom. I. lib. viii. cap. 4. post principium, §. Quod autem Joannes. Quo exemplo Christus Dominus nobis etiam consuluit ut idem faciamus: neque enim aliquid obstare potest, quominus in hoc ipse præierit exemplo, cum ad perfectionem hoc spectet, et nullam imperfectionem includat, quæ Christum dedecet. Et certe hic dicendi modus plurimum pietatis ac probabilitatis videtur habere. Et quod sic in persona Christi dixerit David, Psalm. lxxv. v. 21. *Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus*.

Secundo probatur: quia Christus Dominus non obstante divinitate suæ personæ, capax fuit voti et obligationis ex illo ortæ, quia ratione naturæ et voluntatis humanæ capax erat proprii domini et proprii juris et obligationis, et poterat se obligare homini per veram promissionem; ergo etiam Deo, sicut unitas personæ divinæ in utraque natura divina et humana non obstitit quin possit intercedere et satisfacere; ergo poterat inter-

Christus Dominus virgo fuit, et a virginitatem voverit.

Christus Dominus fuit voti capax.

venire promissio et obligatio ejus, cum votum vim habeat ejusdam particularis legis; et sic nulla videtur repugnantia nec indecentia.

Quod si contra hoc objicias doctrinam S. Thomæ, 2. 2. q. LXXXVIII. ar. iv. ad 3. in hæc verba dicentis : « Quod Christo secundum se non competeat vovere, tum quia Deus erat, tum etiam quia, in quantum homo, habebat firmatam voluntatem in bono, quasi comprehensor existens, quamvis per quamdam similitudinem ex persona ejus dicatur in Psalm. LXV. secundum Glossam : *Vota mea Domino reddam in conspectu timendum eum*; loquitur autem de corpore suo, quod est Ecclesia. » Ergo nec Christus vovit neque vovere ei, competeat : quia responderetur cum P. Suarez, loco citato, « Quod solum D. Thomas docuisse videtur, non fuisse eandem rationem vovendi in Christo, quæ in nobis est : atque esse in eo peculiarem causam, ob quam voto non indigerit, quod recte probant rationes ejus. An vero de facto voverit necne, videtur consulto prætermisisse propter rei incertitudinem. Votum namque nec solum, nec præcipue est propter firmandam voluntatem : sed propter offerendum Deo obsequium, consecrandamque et ad nobiliorem ordinem elevandam ipsam voti materiam, ac denique ut actus ex voto factus perfectior sit, quam sine voto. Ut docet S. Thomas 2. 2. q. LXXXVIII. art. vi. » Huc etiam pertinet, quod de voto obedientiæ a Christo Domino emisso diximus in lib. III. tract. vi. « In hac tamen re tam incerta consilium S. Thomæ eligendum nobis est, ne rem novam et incertam simpliciter affirmare videamur. Nobis ergo sufficiat, Christum Dominum a principio castitatem coluisse, eamque firma ac stabili voluntate sibi proposuisse, et in divinum honorem et gloriam retulisse. Unde fit, ut eminenter habuerit quidquid perfectionis est in castitate Deo consecrata per votum, sive proprium ac formale votum emisit, sive non. » Huc usque P. Suarez.

Secunda conclusio. B. Virgo et ante partum, et in partu, et post partum incorrupta et integerrima virgo fuit. Hæc conclusio de fide est, omnia enim concilia, quæ de incarnatione disserunt, hoc in primis supponunt et definiunt, ut in concilio Ephes. Chalcedon. V. et VI. Synodis, et in concilio Tolet. I. VI. et XI. et in conc. Trident. sess. vi. in decreto de peccato originali, in fine, et in

sess. vii. can. 23. et in Symbolo fidei, in illo articulo : Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine, etc. Cujus Symboli apostolica auctoritate astrui luculenter perpetuam Mariæ virginitatem testatur S. Ambrosius, epistola 81. ad Syricium. In hac autem re ita gravi oportebit claritatis gratia majori uti distinctione, et singula singulis membris reducere. Et ideo

Tertia conclusio sit. B. Virgo usque ad conceptionem Filii virgo permansit, quod certum esse certitudine fidei constat ex illis verbis Lucæ I. *Missus est Angelus Gabriel ad virginem desponsatam viro*. Ex quo constat fuisse virginem, cum in sponsam tradita fuit Josepho. Et probatur etiam, quia B. Virgo nunquam nec venialiter peccavit, ut lib. III. tractatu I. et III. diximus; tum etiam quia B. Virgo triennis oblata fuit in templo, in quo vitam egit angelicam, ut in lib. I. tractatu X. et XI. probavimus late; et tandem quia a tenerrima ætate, immo existens in utero matris, virginitatis votum emisit, quod postea cum sponso suo Josepho simul confirmavit, ut in lib. II. tractatu VI. per totum resolvimus.

Quarta conclusio. B. Virgo incorrupta fuit in Christi conceptione ante partum. Probat primo ex divinæ Scripturæ testimoniis : nam Genes. III. v. 15. ad hanc Virginis integritatem in filii conceptione significandam dictum est ad serpentem, nulla virilis seminis facta mentione : *Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius*. Ad hoc enim probandum utitur hoc testimonio S. Cyprianus, lib. II. ad Quirinum contra Judæos, cap. IX. et Levitici XII. quasi excipiendo admirabilem hunc Virginis conceptum sine virili semine dictum expresse est : *Mulier si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit*. Ut optime Origenes, homil. 8. in Leviticum et Theophylactus, in c. II. Lucæ, et S. Bernardus, ser. 3. de Purificatione Mariæ, adverterunt.

Secundo probatur ex Psalm. CXXXI. v. 11. in illis verbis : *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*, ubi S. Augustinus ait, per promissionem illam Davidi factam significari Christum Dominum fructum tantummodo fuisse virginis uteri descendens ex Davide : non autem femoris, aut lumborum, aut renum viri. Et D. Irenæus eadem verba, *De fructu ventris tui*, etc. perpendens, sic ait : « Propter hoc de fructu ventris ejus regem promisit, quod erat proprium virginis præ-

Maria ante desponsationem virgo fuit, et cum voto.

Maria in conceptione Filii virgo fuit.

De fide est Mariam in conceptione Filii, in partu et post partum, virginem permansisse.

gnantis : et non de fructu lumborum ejus, nec de fructu renum ejus, quod est proprium viri generantis, et mulieris ex viro conceptionem facientis. » Et ex Virginis interrogatione in Annuntiatione facta Angelo, Lucæ i. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Id est, non possum, nec volo cognoscere, obstante voto, ut interpretantur aliqui Patres, inter quos S. Augustinus, præcipue lib. de S. virginitate, c. 4. et ex responsione Angeli, *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi*, apertissime Virgini certificantis, nullum in conceptu esse passuram detrimentum, siquidem conceptura esset non ex virili semine, sed ex virtute Spiritus sancti. Unde et subjungit, *Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*. Quia scilicet non ordinario modo concipiendus erat, sed ex Spiritu sancto.

Tertio probatur ex illo Isaïæ vii. v. 14. *Ecce Virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel*. Quem locum de hac Deiparæ virginitate et integritate in conceptione Filii Patres communiter interpretantur; et S. Basilius, in concione de Christi Nativitate; et S. Irenæus, lib. III. cap. xxvii. et S. Cyrillus Hierosol. catech. 12. et acutissime S. Hieronymus, super hoc cap. vii. Isaïæ; et D. Cyprianus, in ser. de Nativitate Christi, sic explicat : « Erat Deiparæ proprium privilegium, quod nulla mulierum, neque deinceps meruit obtinere, quod erat simul mater et virgo singulis titulis insignita. » Quod patet etiam ex præcedentibus Isaïæ verbis : *Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum : ecce Virgo concipiet*, etc. Nam si Deipara, sicut cæteræ puellæ, cum virginittis detrimento fuisset conceptura, nullum esset divinæ potentiæ signum singulare, fuit tamen et maximum, quod Virgo, virgo permanens, conciperet. Unde de eodem mysterio dicitur Jeremiæ xxxi. v. 23. *Novum creavit Dominus super terram, mulier circumdabit virum*. Quia scilicet Christus statim in primo conceptu fuit homo perfectus. Quem locum ex S. Athanasio in expositione fidei sic ad nostrum propositum declarat P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. iv. in medio, §. constat, in hæc verba : « Sensus est : Rem prorsus inusitatam et sæculis omnibus inauditam, qui præpotens omnium auctor est, Deus ostendet. Quando in sexu femineo deliget sibi unam, quæ non ab altero viro virum suscipiet, sed intra viscera intacta et integrâ virum claudet, ita sane, ut intrante et exeunte Domino

clausa jugiter perseveret. » In quo advertendum est, secundum D. Hieronymum ibidem et D. Cyprianum, ser. de Nativitate Christi, et D. Augustinum, ser. 9. de Tempore, et D. Bernardum, homil. 2. super Missus est, quod Isaïas utitur nomine creationis, ut ostendat solum Deum esse auctorem conceptionis, quam vocant quiddam novum, quia non usitato modo, neque opera viri futura erat.

Quarto probatur ex Patribus; et inprimis D. Dionysius Areopagita, epist. 4. ad Gaïum, qui de Christo loquens sic ait : « Ultra humanum modum substantiam nostræ carnis accepit, ac supra hominem, quæ sunt hominis gessit. Cujus rei evidens indicium est Virgo excellentis miraculi novitate concipiens. » Et D. Athanasius, libro de Incarnatione Verbi, ante medium : « Ex Virgine, ait, sibi ipsi corpus formavit, ut nobis non tenue argumentum suæ divinitatis exhiberet, Deum, qui hoc sibi corpus formavit, aliorum quoque conditorem et formatorem esse : quis enim videns sine viro ex Virgine sola corpus prodire, non secum cogitat eum, qui sub tali corpore appareat, esse quoque cæterorum corporum et conditorem, et hominem? » Et D. Ambrosius, libro de Salomone, explicans de Christo Domino illud Proverbiorum xxx. *Tria sunt difficilia mihi, et quartum penitus ignoro* : Quod explicans subdit : *Et viam viri in adolescentia sua*. Nam licet in vulgata frequentius legatur : *In adolescentia sua*; prior tamen lectio interdum in vulgata reperitur, et in hebræo est vox, *Alma*, quæ Virginem significat, et ita esse legendum dicit Lyranus et Jansenius et Galatinus, lib. vii. de arcanis catholicæ veritatis, intelligentes locum hunc de Christi conceptione, ut optime tradit P. Suarez, tom. II. q. xviii. art. i. usque ad 3. disput. 5. sect. 4. ad medium.

Ultimo probatur ratione et auctoritate S. Thomæ, 3. p. quæst. XXVIII. art. 1. in corp. dicentis : « Quod enim Christus sit conceptus ex virgine, conveniens est, et propter mittentis Patris dignitatem conservandam : cum enim Christus sit verus et naturalis Dei Filius, non fuit conveniens quod alium patrem haberet quam Deum, ne dignitas Dei Patris transferatur ad aliud; tum etiam propter ipsum finem Incarnationis Christi, quæ ad hoc fuit ut homines nascerentur in filios Dei, non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo, id est, Dei virtute; cujus rei exemplar apparere debuit in ipsa conceptio-

ne Christi. Unde Augustinus dicit, lib. de sancta virginitate, cap. vi. ante medium, to. 6. Oportebat caput nostrum insigni miraculo secundum corpus nasci de Virgine, ut significaret membra sua de virgine Ecclesia, secundum Spiritum nascitura. »

Quinta conclusio. B. Virgo in ipso Filii sui partu virgo etiam permansit. Quod satis probatur primo, ex illo Isaïæ vii. *Ece virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Quem locum ad nostrum propositum sic explicat D. Ambrosius, epist. 81. dicens: « Non enim concepturam tantummodo virginem, sed et parituram virginem dixit. » Secundo probatur ex illo Ezechielis xlv. v. 2. *Porta hæc clausa erit: non aperietur, et vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque clausa principi.* Super quo D. Ambrosius, lib. de inst. virgin. cap. 7. sic pulchre interrogat: « Quæ est hæc porta, nisi Maria? Ideo clausa, quia virgo. Porta igitur Maria, per quam Christus intravit in hunc mundum, quoniam virginali fusus est partu, et genitalia virginitatis claustra non solvit, mansit intemeratum claustrum pudoris, et inviolata integritatis duravere signacula, cum exiret ex Virgine, cujus altitudinem mundus sustinere non posset. » Et brevius idem D. Ambrosius, in eodem lib. cap. 8. Bona, inquit, porta Maria, quæ clausa erat, et non aperiebatur; transivit per eam Christus, sed non aperuit. Tertio probatur ex Lucæ i. nam cum antea dixisset Angelus ad Mariam: *Ece concipies in utero*, ac etiam addidisset: *Et paries filium*, et Maria interrogasset: *Quomodo fiet istud*, id est, utrumque nimirum, *quoniam virum non cognosco?* Utrumque significat Angelus admirabiliter futurum Spiritus sancti virtute, atque adeo sine ulla Virginis corruptione. Nam ad utrumque respondens Angelus, dixit ei: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Nempe ut et conciperet et pareret admirabiliter manens virgo. Quod optime explicuit his verbis D. Augustinus, in Enchir. cap. 34. « De Virgine nasci oportebat, quem fides matris, non libido conceperat. Quod si vel per nascentem corrumpereetur ejus integritas, non jam ille de Virgine nasceretur, eumque falso, quod absit, de Virgine Maria natum tota confiteretur Ecclesia, quæ imitans ejus matrem, quotidie parit membra ejus, et virgo est. » Et D. Hieronymus, in Apolog. pro suis libris ad Pammachium:

« Respondeant mihi, inquit, quando Jesus ingressus est clausis ostiis? et ego respondebo, quando S. Maria sit et mater et virgo. » Et D. Augustinus, epistol. 3. ad Volusium, adhærens D. Hieronymi conceptui, sic ait: « Ipsa virtus divina per inviolata matris virginea viscera membra infantis eduxit, quæ postea per clausa ostia membra juvenis introduxit. Hic ratio quæritur, non erit mirabile. » Et D. Fulgentius, sermone de laudibus Mariæ, eodem intentu ait: « Qui disrupta corporis membra in aliis poterat integrare tangendo, quanto magis in sua matre, quod invenit integrum, potuit non violare nascendo? Crevit enim ejus partu integritas potius quam decrevit. » Et tandem probatur ex illo articulo Symboli apostolici, « Natus ex Maria Virgine. » Nam si per nascentem corrumpereetur ejus integritas, non jam ille de Virgine nasceretur, eumque falso, quod absit, de Virgine Maria natum tota confiteretur Ecclesia. Ut ex D. Augustino in Enchir. cap. 34. modo vidimus. Quæ omnia optime docuit S. Thomas, 3. part. quæst. XXVIII. articulo ii. in corpore. « Fuit enim conveniens, inquit S. doctor, Matrem Christi in partu etiam virginem fuisse, quia hoc competeat proprietati ejus, qui nascebatur, qui est Verbum Dei. Nam Verbum non solum in corde absque corruptione concipitur, sed etiam absque corruptione ex corde procedit. Unde ut ostenderetur, quod illud esset corpus ipsius Verbi Dei, conveniens fuit, ut de incorrupto Virginis utero nasceretur. Fuit etiam conveniens, quantum ad effectum Incarnationis Christi: nam ad hoc venit, ut nostram corruptionem tolleretur. Unde non fuit conveniens, ut virginitatem matris nascendo corrumpereetur. Unde Augustinus dicit in sermone 6. de Nativitate Domini, tom. 40. Fas non erat, ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat sanare corrupta. Fuit tandem conveniens, ne matris honorem nascendo diminueret, qui parentes præceperat honorandos. »

Sexta conclusio. B. Virgo post filii sui partum perpetuo virgo permansit. Probatur primo ex illo Ezechielis xlv. *Porta hæc clausa erit, et non aperietur, et vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, et erit clausa principi.* Per hanc autem clausam portam intelligi perpetuam Deiparæ virginitatem interpretatur ibi D. Hieronymus, et D. Ambrosius, libro de institutione virgin. cap. 7. et D. Augustinus,

Maria post partum virgo permansit.

Maria in partu virgo permansit

sermone 18. de Tempore. Secundo probatur ex illa interrogatione Virginis, Luc. 1. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Ex quo ad hoc probandum secundum P. Valentiam, tom. IV. disput. II. quæst. 2. §. Item ex illa, hoc potest confici argumentum : « Si B. Virgo aliquando cognovit virum, consequens esset illam aliquando peccasse, et quidem graviter, violando scilicet perpetuum virginitatis votum : sed hoc consequens est omnino falsum et repugnans communi fidei totius Ecclesiæ : ergo etiam id, unde hoc sequeretur. Major probatur : nam, ut perspicue ostendunt D. Gregorius Nyssenus, in oratione de Nativitate Domini, et D. Augustinus, libro de sancta virginitate, capite IV. in illis verbis : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* B. Virgo indicavit obstare sibi votum, quominus posset unquam virum cognoscere. » De quo nos etiam latius egimus in lib. II. tractatu VI. Tertio probatur ex auctoritate tum apostolici Symboli, in quo Mariam absolute profitentur fideles Virginem : « Natus ex Maria Virgine ; » tum etiam ipsiusmet Ecclesiæ auctoritate, quæ B. Virginem, posteaquam etiam Christum peperit, et assumpta est in cælum, tanquam sanctissimam et immaculatissimam Virginem, et clarissimum exemplar ac decus virginum omnium veneratur et colit ; et D. Athanasius, in Evangelio de sanctissima Deipara sic ait : « Gratia plena cognominata est, eo quod adimpleretur Spiritus sancti omnibus gratis abundaret, et virtute Altissimi obumbraretur : quam virtutem per omnia tempora conceptus eam habuisse confido, et et post conceptum etiam retinuisse. Neque enim id temporarium in Virgine accidisse opinor, sed per omnia tempora hoc ille datum fuisse, quemadmodum et nunc in præsentia et in æternum usque habet hæc Virgo sibi obumbrantem virtutem Altissimi. »

Quarto probatur ex D. Cyrillo Hierosol. Catech. 124. « Nascebatur, inquit, ut virgines faceret ; multo ergo magis debuit virginem conservare corpus. » Et ex D. Leone Papa, sermone 2. de Nativitate : « Nova natiuitate genitus est natus ex Virgine sine maternæ integritatis injuria, quia futurum hominum Salvatorem talis ortus decebat, qui et in se haberet humanæ substantiæ naturam, et humanæ carnis inquinamenta nesciret. Non cogitetur parentis conditio, sed nascentis arbitrium, quia sic homo natus est, ut volebat et poterat. Oportuit ut primam geni-

tricis integritatem nascens incorruptio custodiret ; » et tandem D. Thomas, 3. part. quæst. XXVIII. art. III. ubi explicans cum D. Augustino, sermone 18. de Tempore, illud Ezechielis XLIV. *Hæc porta clausa erit, et non aperietur*, etc. sic ait : « Quid est porta in domo Domini clausa, nisi quod Maria semper erit intacta ? Et quid est : homo non transibit per eam, nisi quod Joseph non cognoscet eam ? Et quid est : Dominus solus intrat et ingreditur per eam, nisi quod Spiritus imprægnabit eam, et Angelorum Dominus nascetur per eam ? Et quid est : Clausa erit in æternum, nisi quod Maria virgo est ante partum, et virgo in partu, et virgo post partum ? » Et prosequitur D. Thomas dicens : « Contrarium derogaret Christi perfectioni, qui sicut secundum divinam naturam unigenitus est Patris, tanquam perfectus per omnia filius ejus : ita decuit ut esset unigenitus matris, tanquam perfectissimum germen ejus. Injuria etiam fieret Spiritui sancto, cujus sacrarium fuit uterus virginalis, in quo carnem Christi formavit. Unde non decebat quod de cætero violaretur per commixtionem virilem. Derogaret tandem dignitati et sanctitati Matris Dei, quæ ingratissima videretur, si tanto filio contenta non esset, et si virginitatem, quæ in ea miraculose conservata fuerat, sponte perdere vellet, per carnis concubitum. Et ultimo ipsi Josepho esset ad maximam præsumptionem imputandum, si eam, quam revelante Angelo, de Spiritu sancto Deum concepisse cognoverat, polluere attentaret. Et ideo simpliciter est asserendum, quod Mater Dei sicut virgo concepit, et virgo peperit ; ita etiam et virgo post partum in sempiternum permansit. »

Septima conclusio. B. Virgo in partu sui filii excelluit integritatem, quæ futura esset parturientibus in statu naturæ integræ, si in ea primi parentes perseverassent : tunc enim partus per dilatationem fieret, solius autem Deiparæ fuit proprium concipere et parere, sine ulla prorsus virginitatis jactura : egressus quippe filii e sanctissimo illius utero fuit etiam sine ulla apertione et dilatatione claustris, ex gloria animæ Christi resultante subtilitatis dote ad eum solum effectum, ut in egressu cum corpore Virginis se penetraret ; ut optime adnotavit doctissimus P. doctor Ludovicus Molina, tom. II. in 1. parte, tractatu de opere sex dierum, disput. XXIX. in fine. §. Quod vero attinet. Et hanc sententiam ex communi consensu theologorum esse testa-

Perfectio
Mariæ virgi-
nitatis in
partu et pos-
t partum.

tur P. Suarez, tom. II. in 3. part. quæst. XXVII. articulo I. II. et III. disputatione 5. sectione 2. longe post medium §, Dico 2. Ubi pulchre et pie dicit : « Patres omnes valde exaggerant hoc miraculum virginæ partus : at vero si per solam partium dilatationem accidisset, neque excessisset modum nativitatis, qui in statu innocentiae futurus erat, parvum sane, aut fere nullum miraculum fuisset. Antecedens constat ex D. Augustino, epist. 3. et ex concil. Tolet. XI. in principio, de hoc speciali miraculo dicentibus : Si haberet exemplum, non esset singulare. Fateamur ergo Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse. » Deus enim omnipotentiam et magnificentiam suam ostendit in Virgine. Unde mensura privilegiorum ejus potentia Dei est; ut in lib. III. tractatu III. probavimus.

Octava conclusio. B. Virgo post partum non solum Virgo integerrima permansit, sed etiam intensive magis aucta et perfecta. Ita docent D. Augustinus, sermone 15. de Tempore, in hæc verba : « Crevit in ejus partu integritas corporis potius quam decrevit, et virginitas ampliata est potius quam fugata. » Et D. Petrus Chrysologus, sermone 142. « Qui ingreditur et egreditur, et introitus sui et exitus nulla vestigia relinquit, divinus habitator est, et non humanus. » Et paulo inferius : « In tuo conceptu, in tuo partu, crevit pudor, aucta est castitas, integritas roborata. » Quod plane sentire videtur Ecclesia in oratione secreta Missæ de Nativitate Virginis, sic dicens : « Unigeniti, tui, Domine nobis succurrat humanitas; ut qui natus de Virgine, matris integritatem non minuit, sed sacra- vit, » etc. Idemque defendunt P. Suarez, loco proxime citato, et P. Viegas super Apocal. cap. XII. comment. III. sect. 1. num. 2. Hujus rei ratio aperta est, quia B. Virgo, quandiu apud nos vixit, semper in sanctitate augebatur et crescebat, ut in lib. III. tra. XIV. diximus. Ergo crescentibus donis, crescentibus virtutibus et meritis, crevit similiter virginitas intensive, quæ donum Dei est.

Nona conclusio. B. Virginem concepisse et peperisse, integritate virginali perfectissime servata, ut modo diximus, maximum miraculum esse Patres affirmant. D. Augustinus, epist. 3. ad Volusianum, in principio, to. 2. his verbis : « Nasci de Virgine, tale miraculum fuit in Christo, ut majus a Deo expectari non potuerit. Hic si ratio quæritur,

non erit mirabile; si exemplum poscitur, non erit singulare. Demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse : in talibus nota ratio est potentia facientis. » Et S. Ambrosius, libro de institutione Virginis, cap. 5. sic ait : « Virginem parturire, majus est miraculum, quam mortuum reviviscere. Hoc enim aliquoties, quemadmodum Elia, Elisæo et Paulo precantibus, illud vero semel in orbe factum est duntaxat, nec in posterum fiet. » Et Petrus Damianus, in vita Dominici loricati : « Maria, inquit, in virgineo suo partu, quem edidit, Sanctorum omnium virtutes ac signa præcelluit. » Et Theophylactus sic eodem intentu ait : « Majus miraculum est Christum ex Virgine nasci, quam a mortuis resurgere. » Et concludit P. Canisius, libro II. de Virgine, cap. I. in fine : « Quid multa? Ænigma inextricabile videri potest, talem reperiri creaturam, de alterius esse genitam, quæ vicissim de sua carne, Auctorem Patremque suum generet, non ab alio, quam quem peperit, fecundata, et quæ eidem simul et filia et sponsa et mater existat. Etsi vero, quod Virgo una concipiat et pariat, summum sit miraculum omnibus ætatibus celebrandum, tamen fate- ri quoque cogimur, nonnulla illic naturæ effecta accedere, quæ ad naturalem hominis generationem concurrere solent. Maria quippe cum femina esset, ac per florentem ætatem generare filium posset, formando corpori materiam præbuit, uterum subministravit, alimentum præstitit, fœtum novem mensibus fovit. » De quo videndus est Cardinalis Bellarminus, tom. I. libro III. de Romano Pontifice, cap. 12. in principio, §. Refert, ubi referens S. Augustinum, sic ait : « S. Augustinus in epistola tertia ad Volusianum dicit : Nasci de virgine tale miraculum fuisse in Christo, ut majus a Deo expectari non potuerit. » Quæ verba apud S. Augustinum in illa epistola 3. ego non reperio, nisi tantum hæc : « Ipsa virtus per inviolatæ Mariæ virginea viscera membra infantis eduxit, qui postea per clausa ostia membra juvenis introduxit. Hic si ratio quæritur, non erit mirabile; si exemplum poscitur, non erit singulare; demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse, in talibus rebus tota ratio facti est potentia facientis. » Temperantius ergo loquitur S. Augustinus, quam ab aliquibus refertur. Ad hoc etiam pertinet, quod Origenes, homil. 39. de diversis, in principio, tom. 3. quasi

in tanti miraculi admirationem raptus dixit: « Quis unquam ista audivit? quis vidit talia? et quis cogitare potuit, ut mater virgo esset, et intacta generaret, quæ et virgo permansit et genuit? Sicut enim quondam rubus comburi videbatur, et ignis eum non tangebatur: et sicut tres pueri in camino ignis inclusi habebantur, et tamen eos non lædebat incendium, nec odor fumi erat in eis: vel quemadmodum Danieli intra lacum leonum incluso, claustris non apertis, allatum est prandium ab Habacuch: ita et hæc Virgo sancta genuit Deum, sed intacta permansit. »

Mariæ
virginitas
figuris
comprobat

Et ut miraculum hoc tam grande virginitatis Deiparæ futuris sæculis probabilius redderetur, in divinis litteris fuit variis similitudinibus adambatum. Et in primis, quemadmodum primus Adam de virgine terra efformatus est; ita secundus Adam de Virgine matre conceptus ac natus. Adam Dei manibus plasmat e limo: Christus Dei Spiritu formatur in utero, ut explicat D. Ambrosius, sermone 37. de Quadragesima. Et quemadmodum Judicum vi. Gedeonicum vellus ex carne ovis absque vulnere carnis detonsum est; ita caro Christi ex corpore Virginis absque detrimento virginitatis est sumpta, ut interpretatur D. Bernardus, homil. 2. super *Missus est*, et D. Ambrosius, sermone 13. « Maria, ait, recte velleri comparatur, quæ ita concepit Dominum, ut eum corpore hauriret, neque scissuram corporis pateretur. » Et quemadmodum Melchisedech, ut ad Hebræos vii. dicitur, sine patre et sine matre, ita Christus ut Deus, non habuit matrem, et ut homo patre caruit, ut dicit Lactantius, libro iv. cap. 12. 13. et 14. Et quemadmodum virga Aaron, Num. xvii. absque humano opere flores emisit, ita Virgo absque viri opera florem Christum concepit, ut optime D. Bernardus, homil. 2. super *Missus est*, sic dixit: « Quid virga Aaron florida, neque humectata, nisi virginem concipientem, quamvis virum non cognoscentem, significat? » Huc etiam pertinet secundum eundem D. Bernardum illud Isaïæ xi. *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet.* Nam per florem filium, per virgam matrem intellige, quoniam et virga floruit absque germine, et Virgo concepit non ex homine. Neque virgæ virorem floris læsit emissio, neque Virginis pudorem sacri partus editio. Et quemadmodum, secundum eundem Bernardum, in eadem homil. 2. sidus absque sui corruptione emittit radium: sic absque sui læsione Virgo

parturit filium: « Nec sideri radius suam minuit claritatem; nec Virgini filius suam integritatem. » Et quemadmodum lapis de monte sine manibus excissus est, Dan. ii. ita Christus ex utero Virginis absque viri opera natus est, ut explicant D. Irenæus, et D. Epiphanius, in oratione de laudibus Virginis, in hæc verba: « Virgo mons nullatenus incissus, habens petram Christum, de qua Daniel: *Abscissus est lapis sine manibus*: id est, absque viro solidam petram Christum Virgo peperit. » Et tandem Deiparæ virginitatem perpetuam hortus ille conclusus, fonsque signatus, Cantic. iv. adumbrabat. De quo latissime agunt P. Canisius, libro II. de Virgine, cap. vi. §. Pergamus autem; et P. Suarez, tom. II. in 3. p. quæst. XXVIII. art. i. ii. et iii. disput. 5. sect. 1. ante medium, §. Tertium Scripturarum argumentum; et P. Barradas, tom. I. lib. vii. cap. 10. §. Admirabilis autem, cum quatuor sequentibus §. §.

Decima conclusio. B. Deipara tanti virginitatis suæ excellentiam faciebat, ut eam in comparatione divinæ maternitatis æqualiter, immo et amplius haberet, ut D. Bernardus, homil. 4. de Assumptione, ad finem, explicans illud Lucæ i. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* sic dixit: « Immobile propositum virginitatis, quod neque Angelo Filium Dei promittente, aliquatenus titubavit. » Et clarius D. Bernardinus Senensis, sermone de Conceptione, et Dionysius Carthusianus, libro de præconio et dignitate Mariæ, et eos referens P. Viegas super Apoc. cap. xii. comment. II. secti. xii. numero 4. explicantes illud Canticor. vii. v. 2. *Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis*, sic aiunt: « Cur acervus iste tritici dicitur non plenus, non ornatus, sed vallatus liliis? Sane illud significatur lilia fuisse pro vallo, quo defenderetur tritici acervus. At, inquires, quis unquam tritico vallum confecit ex liliis? quamve defensionem poterant lilia præstare tritico? Haud dubie maximam et invictam. Primum enim quoad Virginem attinet, nisi ei vallum virginitatis tutum futurum promitteretur ab Angelo, dubium an mater Dei esse voluisset, immo non electuram fuisse esse Dei matrem, nisi aliud Deum velle intelligeret, sentit D. Bernardinus Senensis, ser. de Conceptione Virginis, probarique potest ex illis verbis Lucæ i. v. 34. et 35. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Nec prius consensit, quam ei ab Angelo diceretur: *Spiritus*

Quanti Virginitatem fecerit.

sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Itaque lilia vallaverunt acervum tritici, quia, ut haberemus fecunditatem Virginis, fecerunt virginitatis lilia. » Hæc P. Viegas ubi supra.

Quod si contra omnia supra dicta in hoc tractatu objicias verba nostri Evangelistæ Matthæi, *Antequam convenirent* : ergo postea convenerunt; et ejusdem Evangelistæ verba : *Et accepit conjugem suam, et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum* : ergo post partum cognovit eam : ergo B. Virgo in virginitate perpetua non permansit. Ad hæc respondet D. Thomas, 3. p. q. XXVIII. art. III. in responsione ad 1. et 3. argumentum, et nos ex professo in tract. III. hujus libri dicemus cum D. Hieronymo et aliis, Evangelistam narrare solum quod factum non est. Ex quo, ut loco citato latius dicetur, nihil contra conclusiones appositae potest colligi. Hæc de perpetua B. Deiparæ virginitate pro nunc dixisse sufficiat. De B. vero Josephi admirabili etiam virginitate in sequenti tractatu tertio agendum erit.

ANTEQUAM CONVENIRENT, INVENTA EST IN
UTERO HABENS DE SPIRITU SANCTO. Matth.
I. v. 18.

TRACTATUS III.

*De perpetua Deiparæ Mariæ et sanctissimi
Josephi virginitate immaculata.*

Quia circa castitatem, cælibatum et virginitatem perpetuam sanctissimi Josephi varia et diversa, immo et contraria, non solum hæretici, sed etiam fideles locuti sunt, pro hujus tractatus faciliiori et clariiori expeditione singulorum prius sententias referre, ut quid tenendum, quid autem fugiendum sit, ostendatur, conveniens judicavi.

Prima sententia est Helvidii hominis rusticani, et qui vix primis litteris imbutus fuit, turbulentus famen, atque ad asserendos er-

rores natura sua proclivis, ut testantur D. Hieronymus, in Catalogo scriptorum ecclesiasticorum, et gravissimus Gennadius, in Catalogo virorum illustrium. Helvidius ergo, quasi mentis inops, et divini timoris expertus, impudenter asseruit Mariam in conceptu et partu virginem permansisse; post partum vero viri Josephi admisisse congressum, ac sanctæ virginitatis florem amisisse. Hujus impudentissimi blasphemi et ignorantissimi hæretici primum fundamentum fuit in hoc nostro Mathæi Evangelio, cap. I. v. 25. in illis verbis : *Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum.* Ex quo ipse colligit, quod si Christus Dominus fuit primogenitus Virginis, fuerunt alii ab eadem postea geniti. Secundo argumentatur ex verbis ejusdem Evangelistæ, cap. I. v. 18. ibi : *Antequam convenirent*, et v. 25. *Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum*, ex quo etiam colligit, quod postea matrimonialiter convenerint. Tertio suam sententiam colligit ex illo Joannis II. v. 12. ibi : *Descendit Capharnaum ipse, et mater ejus, et fratres ejus* : ergo fratres Christi filii fuerunt Mariæ et Josephi. Gravius et absque comparatione deformius et stultius erraverunt hæretici Ebionitæ dicentes Christum ex Josephi semine fuisse conceptum, ut videre est apud Nicephorum, libro III. historiæ Ecclesiast. cap. XIII.

Secunda sententia inter fideles controversa est circa hoc, utrum B. Joseph ex alia uxore, antequam Virginem duceret, filios aliquos suscepisset? et quod illi hac ratione fratres Domini dicantur, et quod sicut Joseph ab hominibus Christi pater existimabatur, ita ipsius Josephi filii Christi fratres appellarentur. In hac re multi ex Patribus arbitrati sunt affirmative, scilicet B. Josephum, Virginis sponsum, filios habuisse ex alia uxore susceptos. Ita tenent D. Epiphanius, hæresi 54. et 78. et D. Chrysostomus, in oratione de Annuntiatione; et D. Gregorius Nyssenus, oratione secunda de Resurrectione; et Theophylactus super Matt. cap. XIII. et XXVII. et Euthymius super Joan. II. et super Matt. XIII. et Nicephorus, lib. II. historiæ Ecclesiasticæ, cap. III. et Hippolytus apud eundem Nicephorum in eodem loco, et Oecumenius, super cap. I. Actorum apostolicorum, et ad Galat. I. et Eusebius, lib. II. historiæ, cap. I. et lib. VI. cap. XI. et Origenes super Matth. cap. XIII. et Egesippus, lib. de excidio Hierosolymitano; et

Opinio asserentium Josephum fuisse bigamum.

Helvidii hæresis contra perpetuam Deiparæ virginitatem.

D. Ambrosius, super cap. i. ad Galat. et lib. I. de institutione virginis, cap. vi. et D. Hilarius super Matth. cap. i. et tandem Cajetanus ad Galat. i. Qui omnes ea solum ratione fundantur quod aliqui in Evangelio fratres Christi Domini absolute dicantur, præcipue apud D. Joann. ii. v. 12. *Descendit Capharnaum ipse, et mater ejus, et fratres ejus.*

His præjactis sententiis non obstantibus, sit prima conclusio. B. Joseph virginitatem perpetuo coluit et servavit, nec ullum unquam filium aut filiam habuit, suamque virginitatem Deo simul cum B. Virgine voto consecrasse late probavimus, et defendimus in lib. II. tract. vi. Hanc nostram conclusionem tuentur D. Hieronymus, lib. contra Helvidium, ad finem; quem sequuntur D. Thomas, 3. p. q. XXVIII. art. iii. ad 5. et Beda super cap. ii. Joan. et Rupertus super caput i. Matthæi; et Magister Sentent. in IV. dist. xxx. et D. Augustinus, serm. 14. de Nativitate Christi; et Cardin. P. Damianus, epist. xi. cap. 4. sic pulchrè dicens: « Ecclesiæ fides est, ut virgo fuerit is, qui simulatus est pater, id est, Joseph hominum æstimatione Christi pater habitus; » et Hugo de sancto Victore, q. v. in epist. ad Galatas, et Paludanus, IV. dist. xxx. q. 2. art. 2. et Gerson, ser. de Nativitate Mariæ, consideratione 5. et Lipomanus, serm. de S. Joseph, in vita ejus; et Viguerius, lib. de mysterio Incarnationis, fol. 272. pag. 2. et Margarita confessorum, qu. ult. Moraliū, numero 2. et 16. et Abdias Babylonius, in vita Apostolorum Simonis et Judæ; et S. Bernardus, sermone de Nativitate Christi; et Pater Rosignolus, libro IV. de doctrina christianæ perfectionis, capite vi. et Cardinalis Toletus, super Lucam, capite i. annotatione 59. in principio; et P. Christophorus de Castro, de historia Deiparæ, capite i. pag. 29. et 30. et Baronius, tom. I. Apparatus ad Annales Ecclesiasticos, a numero 61. ad 69. et Sixtus Senensis, in Bibliotheca sancta, annotatione 64. et P. Salmeron, tom. III. tractatu xxix. §. ex his; et optime Magister Gratianus, libro IV. capite ii. de S. Joseph, per totum. Estque jam hæc nostra conclusio recepta et communis, ut affirmat P. Barradas, tom. II. Concor. libro. iii. capite 7. §. Etenim multi ex Patribus; et §. Attamen Josephum, in illa verba Joan. ii. *Et fratres ejus*; et hanc sequuntur communiter scholastici, in iv. dist. 30. ut testatur P. Suarez,

tom. II. in 3. parte, quæstione XXVIII, art. i. usque ad iii. disp. 5. sect. 4. ante medium, §. Dico secundo. Unde oppositam sententiam desumptam fuisse ex quibusdam libris apocryphis ait D. Hieronymus super caput i. Matth. in hæc verba: « Quidam fratres Domini de alia uxore Joseph filios suspicantur sequentes deliramenta apocryphorum, et a quadam Hescha muliercula confingentes. Nos autem, sicut in libro, quem contra Helvidium scripsimus, continetur, fratres Domini non filios Joseph, sed consobrinos Salvatoris, Mariæ liberos intelligimus materteræ Domini, quæ esse dicitur Maria Jacobi minoris, et Joseph, et Judæ, quos in alio Evangelii loco fratres Domini legimus appellatos; fratres autem consobrinos dici, omnis Scriptura testatur. » Per quæ verba S. Hieronymus, et Josepho filios adimit, et simul causam erroris ostendit, ut advertit P. Canisius, libro II. capite xiii. §. cæterum. Vel, ut venerabilis Beda super cap. vi. Marci existimat, primam sententiam vere non fuisse illorum auctorum, alioquin maxime fidelium et gravissimorum, sed hæreticos, ut solent, in eorum libris illum dicendi modum quasi zizaniā in medio tritici superseminasse, quod etiam optime advertit Magister Gratianus, lib. IV. de S. Joseph, cap. ii. post principium.

Nostra autem conclusio probatur primo, auctoritate et determinatione cap. III. xxvii. q. 2. sic dicentis: « B. Maria proposuit se servaturam votum virginitatis in corde, postea vero filium genuit, et quod corde conceperat, simul cum viro labiis expressit, et uterque in virginitate permansit. » Et sic post Christum Dominum et B. Deiparam Joseph virginalem habuit puritatem, ut in lib. III. tract. iv. probavimus. De quo agens D. Augustinus, serm. 14. Nativitatis, introducit Angelum ita loquentem cum Josepho: « Habe ergo, Joseph, cum Maria conjuge tua communem virginitatem membrorum, quia de virgineis membris virtus nascitur Angelorum. Sit Maria sponsa Christi in carne sua virginitate servata: sis autem et tu pater Christi cura castitatis, et honorificentia virginitatis. » Et paulo inferius: « Gaude, Joseph, virginitate Mariæ, qui solus meruisti virginalem affectum possidere conjugii, quia per meritum virginitatis ita separatus es a concubitu uxoris, ut pater dicaris Salvatoris. » In quibus verbis non solum veritatem docuit Augustinus, sed etiam congruentis-

Joseph non
bigamus, sed
perpetuo
virgo fuit.

Maria et Jo-
seph cum vo-
to perpetuo
virgines.

simas rationes apposuit; tum quia decuit virginem permansisse eum, qui pater Domini meruit appellari; tum etiam quia custos futurus erat virginitatis Mariæ. Et Beda, lib. II. in Marcum, capite XXIII. et super caput I. Joannis. « Nos, inquit, fratres charissimi, absque ullius scrupulo quæstionis scire et confiteri oportet, non tantum B. Dei genitricem, sed et B. castitatis ejus testem atque custodem Joseph ab omni prorsus actione conjugali permansisse immunem. » Sed præstantius et clarius D. Anselmus, in cap. XII. et XIII. Matth. et super cap. I. ad Galatas, sic docuit: « Fratres Domini non filii B. Mariæ, juxta Helvidium; nec filii Joseph ex alia uxore, juxta quosdam sunt putandi; sed potius sunt filii illius Mariæ, quæ dicitur mater Jacobi minoris et Joseph et Judæ. Fratres autem apud Judæos dici solent cognati. » Et P. Castro, de historia Deiparæ, cap. IV. nu. 11. in fine: « Satis apertum, ait, debet esse et constans, nullibi uxori fuisse conjunctum Joseph, præterquam Virgini Deiparæ, ac propterea castitatem coluisse. »

Secundo probatur hac argumentandi ratione desumpta ex D. Hieronymo, lib. contra Jovinianum, et ex D. Ambrosio, lib. de instit. virgin. cap. 7. et ex D. Thoma, super epistolam ad Galatas, lect. 5. et ex aliis, quos refert et sequitur Toletus super Lucam, cap. I. annot. 59. in principio, sic dicens: « Probabilius et certius est quod D. Hieronymus adversus Helvidium, et D. Augustinus, ser. 18. de Tempore, asserunt, Josephum fuisse virginem. Quam quidem sententiam vel ipsius Epiphaniï doctrina confirmat: ipse enim Epiphanius ibidem tradit Passionis tempore Joanni Evangelistæ Virginem fuisse commendatam, quia ille virgo erat: decebatque Virginem virgini commendari. Quam etiam causam attulerant D. Hieronymus, lib. I. contra Jovinianum, et D. Ambrosius, de institut. virg. cap. 7. Si ergo Virgo commendata est Joanni propter ejus virginitatem, profecto non minus decebat virgini tradi Virginem in matrimonium: immo magis congruum id videbatur. Nam Joanni data est in matrem, qui titulus aufert omnem suspicionem inhonestatis: at Josepho data est in sponsam, qui titulus copulæ conjecturam admittit, maxime cum matrimonii tempore B. Virgo fuerit adolescens, non autem Passionis tempore. Ut ergo castitas omnino comprobaretur, virgini Virgo tradenda erat, et ita tenendum est. »

Tertio probatur: quia Filius Dei non nisi in puritate virginali nasci voluit atque nutrirî, et sic dilectus Dei Filius inter duo lilia, inter duos virgines, Mariam et Josephum, deliciose pascébatur, nutriebatur et secure admodum quiescebat, ut in lib. III. tract. III. resolvimus. Et eodem intentu P. Salmeron, tom. III. tractat. XIX. ad medium, dixit: « Noluit ergo Christus Dominus pasci, nec educari, nisi a virginali puritate: immo non virgo fuit modo Joseph, verum etiam in eo omnem concupiscentiæ ardorem restinxerat Deus, ut sic honestissime, sanctissimeque cum B. Virgine puella pulcherrima conversari, dieque nocteque convivere familiarissime posset. » Quis, obsecro, dubitare queat Josephi sanctificationem in materno utero, fomitem ei extinctum, aut ligatum? ut lib. III. tract. II. diximus; aliaque innumera dona et privilegia ob hanc præcipue causam educationis et commercii familiarissimæque conversationis cum Christo Domino et B. Deipara fuisse sanctissimo Josepho a Deo optimo concessa? Fuerunt ergo Maria et Joseph virginitatis cultores. Fuerunt perpetuo virgines, et cum ea peculiari prærogativa excellenter virgines, quod alii quantumcumque virgines præclari sequuntur Christum agnum quocumque ierit: eos vero quocumque ibant, ipse Agnus subditus illis sequebatur, ut lib. III. tractatu XIV. ex S. Bernardo et aliis probatum invenies. Reliqui virgines quantumcumque eximii cantabant quasi canticum novum; Maria autem et Joseph propter virginitatis excellentiam voto primitus consecratam canticum absolute novum cantabant. Angeli hominibus de Deo canentibus conjunguntur; Mariæ autem et Josepho ipsemet Deus factus homo cum mentis excessu et nimia delectatione, quando domi et in itineribus sæpe laudes divinas, ut cœlestes coryphæi, decantabant, conjungebatur et assistebat, ut tractatu IV. probavimus. Habebat enim Joseph, et semper habuit angelicam virgineam puritatem, immo et excellentiorem quodammodo et magis meritoriam. Pavit namque et turbata est Maria in Annuntiatione, Angelo salutante. Nusquam tamen legitur, nec primum pavoris motum ex tam diuturno et familiari cum Josepho contubernio habuisse, ut lib. III. tract. III. diximus. Cum ergo Joseph a natura virginitatem habeat, eam autem amisisse sit quid facti, et in facto consistat, ut patet, et quæ consistent in facto non præsumuntur, nisi probentur;

Prærogativa
et excellen-
tiæ virgini-
tatis in Maria
et Josepho.

ergo in dubio, si dubium aliquid adesset, Joseph præsumendus est virgo, ut lib. II. tract. vi. probavimus.

Quarto probatur ex Isolano, I. p. cap. XIII. « Quia personæ immediate ordinatæ ad humanitatem Christi convenit esse virginem, sicut patuit in B. Virgine, in Joanne Baptista atque Evangelista. Sed Joseph ordinatus fuit immediatus ad humanitatem Christi quam cæteri viri : ergo virgo censendus est. Tum etiam quia nobilissimæ puritatis dono insignitus fuit Joseph, ut in lib. III. tractatu IV. resolvimus : ergo habuit Joseph conditiones nobilissimæ puritatis, inter quas enumeratur virginitas, quæ divinæ paternitati convenit : Joseph enim vicem Patris celestis in terris gessit : ergo fuit virgo. Tum præterea, quia Deus melior est mundo sensibili, præstantior ac perfectior : sed Angelis qui propter suam munditiam virgines vocantur, commissa est gubernatio mundi sensibilis : ergo pariter Joseph virginem omnino credere fas est, cui commissa fuit gubernatio et cura Dei immortalis caro facti. Ultimo tandem, quia novum Testamentum virginitatem consecrat, et supra conjugatos reponit : sed sanctus Joseph primus est, quem sacra novi Testamenti pagina justum prædicat : igitur rationabiliter arbitramur illum fuisse virginem, cum in obsequio Christi familiari par fuerit Angelis : ergo virgo secundum angelicam imitationem. » Neque enim dubitationi locus est, quin nostra hæc conclusio, tum divinæ sapientiæ, tum bonitati, majorem laudem conciliare, hoc est, si arbitremur, non solum Joanni virgini, sed et Josepho virgini Virginem matrem peculiari-ter commendatam, traditamque fuisse : si enim, ut modo vidimus, Dominus matri suæ jam ætatis perfectæ nullum custodem, nisi virginem, Joannem puta Evangelistam, adhibere curavit : quanto magis existimandum est parem illi curam fuisse, ut eidem matri in ætate adolescentiori de custode virgine provideret ? Nam et filius Jesus non nisi in puritate virginali nasci voluit atque nutriri, ut his fere verbis ex Gersone, sermone de Nativitate Mariæ, considerat. 3. desumptis tradit P. Canisius, libro II. de Virgine, capite XIII. post medium, §. sunt interim alii.

Secunda conclusio. Virginitas sanctissimi Josephi indes crescebat, et augebatur ex quotidiano convictu et conversatione angelica cum B. Virgine, ut in lib. II. tract. x. et

lib. III. tract. XIV. resolvimus. De quo agens Salmeron, tom. III. tract. XXIX. in medio, §. Noluit ergo, sic optime dixit : « Non virgo fuit modo Joseph, verum etiam in eo omnem concupiscentiæ ardorem restinxerat Deus, ut sic honestissime sanctissimeque cum B. Virgine puella pulcherrima conversari, dieque nocteque convivere familiarissime posset. Item hoc donum in sponso suo ipsa B. Virgo promerebatur, ut undique esset plena gratia non tantum in seipsa, sed etiam in sponso suo : ut quæ per matrimonium una caro, id est, una persona cum eo fuerat effecta ; ita per gratiam insignis castitatis, suis precibus ac meritis a Deo obtentæ fieret cum ea unus spiritus. Nam, bone Deus ! quot viri et adolescentes, aut quot puellæ se Virginis matris excellentissimis meritis precibusque commendantes gloriantur per eam virginitatis donum a Deo optimo maximo impetravisse, atque illi, secundum Deum, ejusmodi gratiam acceptam ferunt ? Fit ergo maxime probabile ut sanctissima Deipara non solum hoc virginæ castitatis prærogativum et munus, quin etiam multa alia, quæ ad Sponsi sui sanctitatem, prudentiamque spectabant, illi promeruerit. Ait enim Paulus, I. Cor. VII. *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidem.* Nec tantum sanctificatur a peccato, sed etiam per mulierem fidem multis divinis ac celestibus donis augetur et cumulatur. Diva Cæcilia virgo legitur Valeriano sponso donum virginitatis impetrasse a Deo : quidni multo magis sanctissima Deipara sanctissimo viro suo Josepho ? » Huc etiam non parum conducit quod D. Bernardinus Senensis, to. III. serm. de S. Josepho, capit. 1. sic ait : « Prima gratia Josepho divinitus data est conversationis virginalis, porro per respectum ad sanctam Virginem necesse est hunc virum fuisse admirandæ gratiæ et virtutis. Unde credo Josephum fuisse mundissimum in virginitate ad similitudinem Virginis sponsæ suæ, quæ eum sincerissime diligebat. Præterea cum B. Virgo tot et tanta impetret peccatoribus, quanta putas impetraverit charismata huic tam amoroso et sollicitissimo sponso sui pudoris, atque castissimo amatori ? » Et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. art. 1. et II. disput. 8. sect. 2. post principium : « Intelligitur, inquit, post Christum natum longe majus fuisse in Josepho sanctitatis augmentum ex Christi frequenti conversatione, et continua præsentia et exemplis, et etiam ex familiari et peculiari commercio cum Vir-

Impetrazione
et conversa-
tione Mariæ
Josephi vir-
ginitas cres-
cebat in dies.

gine, quæ ei a Deo eximiam sanctitatis perfectionem obtinuit. »

Quod quidem appositissimo hoc exemplo, quasi eleganti penicillo depingitur, immo et efficacissimo argumento a minori ratione ad maiorem plane demonstratur. Refert enim diligentissimus, eruditissimus et piissimus frater Laurentius Surius, tom. V. die vigesimo septimo Septembris, de Elzeario comite et Dalphina, quod cum ille decem, ista vero duodecim essent annorum, ambo nobiles, et ambo pulcherrimi, matrimonium contraxere communi consensu absque ulla voti obligatione prius, ita perfecte virginitatem servaverunt, ut Christus Dominus ad lecti caput in medio eorum vultu placido eos aspiciens, adstans visus fuerit. Et, quod admirabilis est et magis ad nostrum conducit propositum, quod quandocumque Elzearius cum sua sponsa cubabat, quanto ei propinquior erat, tanto virginitati et puritati suæ minus metuebat. Atque ita illi simul habitantes, nec domum, nec cubiculum, nec lectum separatim habebant: nec Dalphinam Elzearius existimabat suam esse conjugem, quantum ad ullum carnale commercium attinet. Idque etiam Dalphina de se testabatur, et appellabat eum, virginitatis suæ custodem. Quod quidem, teste Surio loco citato, capit. v. et vii. Elzeario feliciter accidit ex desponsatione cum Dalphina, quæ illum semper ad virginitatem servandam hortabatur; sed præcipue ex devotione beatissimæ Virginis Deiparæ, qua mediatrix, in quadam Assumptionis die apud se statuit Elzearius perpetuo ab omni abstinere concubitu, sicut eum multum hortata fuerat Dalphina ejus sponsa. Si ergo omne agens naturale operatur et agit prius et efficacius in propinquum, cum B. Joseph esset omnium propinquissimus toto corde et toto animo B. Virgini, ut sæpe probatum relinquimus, quæ tot tam magna et pene inaudita operata fuit in Elzeario et Dalphina famulis suis et devotis; quid operata censenda est in Josepho sponso suo, solatio suo, patre putativo et vero nutritio filii sui, et quem ipsa amore naturali, acquisito et supernaturali super omnes post Christum diligebat, et cui thesaurum cordis sui aperiebat, et confidenter communicabat? ut in lib. III. tract. xiv. per totum late disseruimus.

Præcipue cum B. Virgo ab ineunte ætate a tota beatissima et cœlesti Trinitate servandi virginitatem, obedientiam et paupertatem, consilium acceperit, juxta illud Psal. XLIV.

v. 11. *Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, et concupiscet rex decorem tuum.* Quem locum sic explicat D. Bernardus, et eum referens D. Bonaventura, l. i. Pharetræ, cap. 5. « Inclinavit Maria aurem suam, videlicet ad obediendum, et cor suum ad disciplinam, et oblita est populum suum et domum patris sui, quia neque populum augere prolis successione, neque domui patris sui relinquere hæredem; sed quidquid honoris in populo, quidquid de paterna domo rerum terrenarum habere potuisset, omnia arbitrata est quasi stercora. » Quod B. Josepho propter eundem finem exempli et commercii, applicare non erit difficile. De quo videnda sunt quæ in lib. I. tract. ii. egimus.

Tertia conclusio, quæ ex præcedenti facile colligitur, sit, B. Virginem et B. Josephum puritatem angelicam, contubernium cœleste, et supra humanas vires virginale commercium in tam familiari, diuturna et mutua conversatione semper habuisse. De quo plenus stupore et fide admirans D. Bernardus, ser. 3. in Vigilia Nativitatis, prope finem, sic ait: « Illane virgo erit, quæ lactat puerum, cui maritus continuus comes est in convivio, in thalamo? qui ducit illam in Ægyptum, reducit ab Ægypto, et solus cum sola tam longinquam, tam secretam conficit viam? Quomodo potuit hoc persuaderi generi humano universo orbi terrarum? Et tamen tam facile, tam potenter persuasum est, ut mihi id credibile faciat credentium multitudo. Juvenes et virgines, senes cum junioribus elegerunt mille mortibus mori, quam vel ad momentum ab ista fide deficere, et Joseph cognovit non minus testis, quam custos tantæ virginitatis. » Cujus gravissimi et de B. Virgine optime meriti Sancti sententiam explicat ejus imitator et assecla P. Canisius, libro II. de Virgine, capite i. ad finem, §. sunt porro, in hæc verba: « Sunt porro et alia, quæ Marianam virginitatem, ut rem omnino mirandam, omnibusque magnificandam doceant, præsertim si Virginis hujus vitam in animum sedulo revocemus. Vivit cum Maria Joseph, et multis quidem annis perquam familiariter: ducit ille sponsam in Ægyptum, et ab Ægypto reducit: solus sæpe cum sola domi versatur, et in convivio et in thalamo illi præsto est: ambo iter longum et secretum una conficiunt. Hæc argumenta Bernardus profert, ut probet non arduum modo, sed etiam incredibile multis videri posse. Quis, obsecro,

Maria et Joseph virginitatem Angelicam in familiarissimo commercio servaverunt.

Appositissimum exemplum Elzearii et Dalphinæ vero virginitate perpetua Mariæ et Josephi.

Maria ab infantia fuit divinitus monita virginitatem servare.

si sapiat, non demiretur quod virginitas conceptu clarescit, quod partum virginitas comitatur, quod generatio assignat virginem, quod virginitas probat matrem, et matrem vicissim virginitas glorificat, quod virginem gravitas matris honorat, ac decus maternum virginitas assequitur, decus vero virginum magis fecunditate servatur, ut D. Ildephonsi, lib. de virginitate Mariæ, cap. 2. verbis utamur. » Unde merito hoc miraculorum maximum esse, in hujus lib. IV. tract. II. luculenter probavimus.

Et tantæ rei admiratione prosequens idem P. Canisius, lib. II. de B. Virgine, cap. XIII. post medium, §. Libet interim, et §. Quo vero, sic ait : « Quoniam in Josephi historiam, et cum Maria cohabitationem semel sumus ingressi, libet obiter adjungere quæ partim admiratione, partim imitatione digna esse censeo. Admirandum sane est Virginis consilium, quæ postquam se, suamque continentiam Deo dicavit, ut illi soli purissime, devotissimeque vacaret, mortali tamen viro nubere adeo non refugit, ut nuptiis se sociam illi fidenter adjungat, et cum illo quotidie vivat. Quod Maria cum Joseph, virgo sacra cum diverso sexu tam vivit familiariter, ut a quotidiano viri conspectu, domesticoque convictu se minime absteineat, sed illum et comitem et socium in convivio continuum habeat. Quod certe non licebat modo, sed decebat etiam, ut talis Virgo cum tali viro conjunctim, familiariterque viveret, ac divinæ voluntati satisfaceret, nullumque periculum in suo puro coelibatu vereretur. Nec dubium prorsus, quin castissimus et sincerissimus amor ex mutuis illis vitæ communis officiis, atque obsequiis magis magisque fuerit indies confirmatus, et ad commodiorem Christi pueri educationem magnum usum et fructum attulerit. Quid autem illi metuerent, cujus incontinentiæ periculo subjacerent, tam firmis et solidis divinæ gratiæ præsiidiis communiti, ut lex carnis et effrenis concupiscentia Sanctorum, et divinum in illis amorem nulla ex parte imminueret, atque labefacteret? »

Conversatio enim B. Virginis cum omnibus, sed præcipue cum dulcissimo sponso suo Josepho, suavitatis et dulcedinis plena erat, juxta illud Sap. VIII. vers. 16. quasi loquens Joseph dicat : *Intrans in domum meam conquiescam cum illa : non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tedium convictus illius, sed letitiam et gaudium.* Effectusque et

fructus conversationis illius honestatis erat plenissimus et redundans, juxta illud Eccles. XXIV. v. 23. cum sequentibus. Quod doctores, sed sancta et Romana Ecclesia præcipue, in epistola Missæ hodiernæ in vigilia Assumptionis Virginis applicat Deiparæ. *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis. Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, et a generationibus meis adimplemini : spiritus enim meus super mel dulcis, et hæreditas mea super mel et favum.* Est enim B. Virgo, ut in eodem loco dicitur, *mater pulchræ dilectionis* : et merito quidem, nam, teste P. Barradas, tom. I. Concor. libro X. cap. 6. ante medium, « B. Virgo pulchro amore Deum, pulchro Angelos, pulchro viros, pulchro feminas, pulchro seipsam, pulchro virtutes, pulchro res conditas semper dilexit, atque ita pulchro, ut ex dilectione nihil immunditiæ, plurimum vero meriti ac pulchritudinis semper collegerit. Recte eodem capite cum balsamo non mixto confertur. *Quasi balsamum, inquit, non mixtum odor meus.* Balsami summa probatio est, ait Plinius lib. 12. cap. 25. ut lac coagulet : et in veste maculas non faciat. Hæc similiter nostri balsami, id est, amoris, est probatio. Is adulterinus amor est, qui peccati maculas in animo facit, is sincerus est ac pulcher, qui animum non solum non maculat, verum meritis auget. Amor ergo Virginis, qui nulla illam macula affecit, sed potius plurimum ornavit, balsamum fuit non mixtum, et odoris suavissimi. » Idque universaliter ad omnes, ut idem P. Barradas, lib. VII. cap. IV. post medium, §. Quarto, sic ait : « De Virgine Deipara illud Ecclesia canit, Ecclesiast. XXIV. *In plateis sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi.* Cinnamomi enim et balsami instar virtus non domi solum, verum in ipsis quoque triviis et compitis odoris suavitatem circumquaque diffundit. »

Conversatio autem B. Josephi similis per omnia fuit Virginis sponsæ suæ conversationi, de qua in præcedenti conclusione diximus. « Fuit namque, ait Isolanus I. p. q. XVI. inprimis virginea voto, verbis et affectu. Habuit nempe virginitatis votum, ut dictum est : ad quod verbis et rebus conversatio candida virginitate pollens subsecuta est. Colloquia siquidem Joseph assidua erant cum B. Virgine, quæ cuncta attigit sua munditia. Erat itaque Joseph vir clarus ingenio, quod gratia etiam atque etiam perficiebat, frequensque angelica apparitio, quorum pro-

Josephi conversatio angelica et divina fuit, et similis conversationi Deiparæ.

Conversatio Mariæ cum omnibus, sed cum Josepho præcipue.

prium est illuminare. Experiebatur de rebus altissimis in sua sponsa notitiam, cujus erant verba dulciora super mel et favum. Quocirca D. Joseph a colloquiis talibus non diu recessisse rationabile est. O felicem hominem! o castissimum pectus! o virgineam mentem! quæ inter mortales talia expertus est in conversatione solatia. Fuit etiam Josephi conversatio angelica moribus, societate, intellectu, voluntate, officio ac contemplatione. Mores ejus angelici dicendi sunt, munditiam virginitatis semper spirantes, sapientiam exprimentes divinam, dum prudentissime consilia perficeret angelica, ac divina ardens charitate, Deum verum manibus pertractaret, cui per singulas horas Joseph adstabat. Multiplici Angelorum apparitione facta Josepho, Evangelio prædicante, fateri cogimur ipsum angelica societate fuisse usum. Familiaritatem autem cum illis arguimus, quoniam propriis nomine ac cognomine Josephum vocare consueverunt, dicentes: *Joseph, fili David*, etc. Intellectus vero angelici sunt natura præclarissimi, alterna quoque illuminatione, ac divina visione. Aristoteles inquit in 2. de anima, molles, id est, nobiles carne, apti sunt mente. Joseph nobilissimus fuit, ergo intellectu præstantissimus. Illuminationes quoque ab Angelis frequenter accipiebat, ut in Evangelio legitur. A B. itidem Virgine et a Christo erudiebatur. Illum ergo ingenio fulgentem præclarissimo inter omnes homines suæ tempestatis recta affirmaverim ratione, crediderim et ab ipsa victus ratione litteris mandaverim. Hinc Josephi voluntas charitate in flammam divinam erumpebat, qua omnia illius opera, verba, motus, obsequia quam excellentissime decorabantur. Sed quid de ministeriali ejus conversatione dicemus? Deo semper astat chorus Angelorum, quorum nonnulli in ministerium mittuntur *propter eos, qui hæreditatem capient salutis*. Heb. i. v. 14. Putasne Josephi Christi præsentiam sive in infantili ætate, sive in puerili, sive in adolescentia, sive in juventute, sponte aliquando deseruisse? Eidem pariter Christo deserviebat magno cordis jubilo etiam propter eos, qui hæreditatem accepturi erant salutis. Quare consequitur, ut vitam contemplationi Christi Dei addictam duceret, qua absens quoque pro variis rerum familiarium negotiis mente fruebatur, ut angelica in eo luceret conversatio. De Angelis enim scribitur: *Quoniam semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est*. Matth. xviii. v. 10.

Nec tantum Josephi conversatio virginea et angelica fuit cum Deipara et Christo Domino, ut modo vidimus, sed etiam divina extitit super mortales cunctos, qui ab exordio mundi fuere, eruntque usque ad finem. Cum Christo itidem Deo conversatus est, et cum eo multos per annos comedit et bibit, sub eodemque tecto habitavit; fuit quoque sponsus B. Virginis, in qua habitavit Spiritus sanctus plenissime. Ergo S. Josephi conversatio divina fuit. Fuit enim tantæ mansuetudinis et humilitatis, ut illius feminae, cujus humilitatem respexit Deus, quæ mater pietatis ac mansuetudinis prædicatur, sponsus et virgo perpetuus fuerit electus.

Emicuit etiam in S. Josephi conversatione excellens prudentia, qua et præteritorum reminiscebatur, et præsentia alto penetrabat ingenio, futuraque præmeditabatur. Quod potissime verbis explanatur angelicis: *Joseph vir ejus, cum esset justus et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam*. Eratque prudentia et conversatio hæc maxime pietati conjuncta, quia, ut ait D. Bonaventura, Joseph quærebat victum de arte lignaria sibi, B. Virgini ac Christo: habebat enim interiorum spiritum talia docentem, habebat B. Virginem conjugem amantissimam, nullius ignaram rei, habebat denique Christum Dominum misericordiæ opera laudantes, suadentes sibi atque suffragantes. Cogitabat Joseph attentius, acutius ac prudentius, ne in quoquam deesset B. Virgini ac Christo infanti. Religiosam quoque illius fuisse conversationem, nemo sanæ mentis dubitabit. Nam si religio cultum Deo offert, religiosissima plane fuit Sancti hujus celeberrimi conversatio, qui Christo Deo vero dies ac noctes serviebat, et, ut superius ex S. Hieronymo probavimus, morem fuisse B. Josepho, ut media nocte cum B. Virgine Deum oraturus semper surgeret. Pulchre ergo et integre secundum hæc in hac virginea, angelica et divina B. Virginis Deiparæ et B. Josephi conversatione illud Isaïæ admirabile quadrat vaticinium: *Habitabit juvenis cum virgine, et gaudebit sponsus super sponsam*, Isaïæ lxii. v. 5. ubi glossa interl. et Lyra de Maria et Josepho sanctissimis sponsis merito explicant. Et quod monet Apostolus ad Philippenses, iii. v. 20. *Nostra autem conversatio in cælis est*, ubi S. Theodoretus: « Nos cælum animo versamus. »

Quæ omnia efficaciter probari et confirmari poterunt per argumentum a minori ad majus, quod affirmative efficacissimum est,

Prudentissima fuit Josephi conversatio cum Virgine.

quo usus fuit Christus Dominus, Matth. VII. v. 11. *Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui in cælis est, dabit bona petentibus se?* Et Apostolus ad Romanos v. v. 6. et 10. *Si enim, cum inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius.* et II. Corint. III. v. 7. 8. et 9. Idque apud utriusque jurisprudentes frequentissimum est, ut habetur in I. fin. Cod. qui ætate se excusant. lib. 10. et ibi gloss. et in c. cum in cunctis. de electione. et multis juribus et doctoribus adductis probat Everardus in loco a minori, pag. 113. cum sequentibus; sed quamplurimi conjugati in juvenili ætate, antequam convenirent, neque de matrimonio inter eos contracto consummando cogitarent, nec unquam cogitare firmiter decreverant, divina gratia fulti una viventes puritatem et virginitatem conservarunt, amiceabili et fraterna conversatione utentes. Ut de Imperatore Henrico II. et Cunegunda, et de Amonnio, et de Petro Urseolo Venetiarum duce, et Eduardo Angliæ rege, et de Ildephonso rege Castellæ, et aliis, quos in hoc tractatu inferius referemus. Ergo absque ulla comparatione præstantius B. Virgo et B. Joseph id exercere et adimplere potuerunt, cum cæteris sanctis per partes fuerit præstita gratia: Mariæ vero tota se infuderit gratiæ plenitudo, ut ex D. Hieronymo, in ser. de Assumptione, alibi diximus. Ita ut omnes gratiæ per omnes creaturas dispersæ in B. Virgine reperiantur collectæ, ut in lib. III. tractat. VII. diximus. Ubi Christum fontem gratiarum, Mariam aquæductum, reliquos vero sanctos rivulos esse diximus. Tum etiam, quia aliorum sanctorum respectu noster Joseph comparatur soli; alii vero sancti stellis, ut libro III. tractatu IV. invenies.

Maria vero cœlo empyreo merito assimilatur, « Quæ sine dubio, ut ait P. Osorius, con. 2. in Conceptione B. Mariæ, §. sed prætereundum non est; firmamentum est; ipsa enim e regione sanctorum omnium posita ea sola illos omnes superat longo intervallo: firmamentum enim a philosophis dicitur octava sphaera, quæ innumeris est ornata stellis, et maximis quæque scintillare videntur. Hoc vero cœlum præcipua ratione Mariam significat, quæ animatum cœlum a D. Damasceno, sermone de Assumptione, dicitur. Et primum cœlum Maria est, quia cum cœlum locus sit Beatorum, in Mariæ utero Christus

homo vidit divinam essentiam: cœlum ergo illa est, cœlestis tota Maria est, neque in illa aliquid non cœleste reperies: sed et firmamentum est, octavaque sphaera merito dicitur, quia cum reliqui cœli una ornentur stella, firmamentum innumeris ornatur et maximis: in hac vero re inter alia Maria omnes sanctos superavit, quod illi quidem ornati sunt omni virtute: nec enim una virtus sine alia inveniri potest; sed quilibet eorum una præcipua virtute præditus est, qua excelluit, propter quam de eorum quolibet concinit Ecclesia: « Non est inventus similis illi, qui conservaret legem Excelsi. » Et illam optimo jure plane, tam cœli illius dices, quo illud præcipue ornatur. Sic Apostoli charitate, Prophetæ spe, Martyres fortitudine, Virgines puritate, Confessores longanimitate præditi, ornatique fuere; at vero si oculos in Mariam convertas, firmamentum videbis innumeris decoratum stellis, quia omni virtute et gratia ornatam conspicias, et omnis in ea virtus sic splenduit, ut earum quælibet consummata perfectaue fuerit. Qua ratione Maria etiam merito secundum nomen suum mare dicitur, quia sicut initio mundi congregationes aquarum appellavit Deus maria, Genes. I. sic origine Ecclesiæ congregationes gratiarum appellavit maria. Qua ratione de ea dicitur Canticum IV. *Sicut turris David collum tuum: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* » Sic ergo B. Joseph ut sol, et B. Virgo ut cœlum empyreum reliquos sanctos, qui stellæ nuncupantur, ita in immensum superant et excellunt; quid mirum, si quod illi operati sunt, isti excellentius in sui divini matrimonii conventionem perfecerint?

Quis vel angelicus intellectus cogitare queat, quot et quam ingentes illustrationes, et Spiritus sancti visitationes B. Virgo et B. Joseph in hoc virginali commercio et familiari conversatione receperint? Ad quod satis erit argumentum a minori ad majus numeri præcedentis repetere. Nam si, ut referunt D. Antoninus, in I. par. Historiæ, tit. VIII. cap. 1. §. 19. et Vincentius, in Speculo historiarum, liv. XIII. de sanctis Juliano et Basilissa conjugibus, « Qui cum de servanda virginitate ambo simul convenissent, apparuit eis Dominus Jesus Christus amator castitatis, cum multitudine candidatorum ex una parte, et ex alia cum multitudine virginum, quarum gloriosa Virgo Maria tenebat principatum; a parte Juliani clamabatur: Vicisti, Juliane, vicisti; a parte Virginis etiam clamabatur: Beata es, Basi-

Maria cœlo
empyreo qua-
re assimile-
tur: non sic
reliqui sancti

Consolatio-
nes, et divini
illustrationes
Mariæ et B.
Joseph in su-
matrimonio

lissa, quæ monitis salutaribus consensisti. Et ostensus est Juliano liber litteris aureis scriptus, dictumque est ei : Accede et lege ; et cœpit legere Julianus : Qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in numero eorum qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Basilissa vero, quæ ei integro corde sociata est, deputetur in numero earum virginum, quarum Virgo Maria tenet principatum. Et dixerunt millia millium, qui adstant : Amen. Eratque tali odore tota cella repleta, ut videretur esse locus, in quo vernant lilia et rosæ. » Quanto melius, quanto excellentius et frequentius hoc beatissimæ Deiparæ et beatissimo Josepho contigisse credendum est ? Quæ autem divinæ considerationes versabantur in cordibus Mariæ et Josephi in sui virginalis matrimonii consideratione, maxima pietate Gerson, serm. de Nativitate Mariæ, consid. 3. in principio, advertit his verbis : « Sicut Maria habuit repressionem fomitis originalis, ne in vitiosam exardesceret concupiscentiam ; sic de Josepho virginali sponso tuo intelligi potest, præsertim dum matrimonialiter eidem conjunctus est. Unde sicut Maria potuit ex sententia dicere illud sacræ uxoris Tobie junioris filiæ Raguelis, Tobie III. v. 16. *Tu scis, Domine, quia nunquam concupi vi virum, et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia : virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensi suscipere* : sic ipse Joseph potuit apud Deum gloriari : *Tu scis, Domine, quia nunquam concupi vi feminam, et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Uxorem autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensi suscipere.* »

Præcipuum autem nostræ conclusionis, et omnium prædictorum fundamentum in verbis Evangelii nostri, *Antequam convenirent*, consistit. Quæ quidem ex ipsomet contextu, et ex fine et Evangelistæ intentione, secundum S. Hieronymum, et P. Joannem Maldonatum hoc loco, sensum hunc habent. « Manifestum est, ait, convenire hic significare rem matrimonii, ut Hieronymus loquitur, exercere, esseque, ut Græci dicunt, quo res inhonesta honesto declaretur verbo. Voluit enim Evangelista rationem reddere, cur voluerit Joseph occulte Mariam dimittere, quia inventa est in utero habens antequam convenirent, id est, cum eam non cognovisset. Nemini autem non statim occurrit objectio : ergo postea convenerunt, ut impiissimi collegerunt hæretici, quibus statim satisfiet. »

In his etenim verbis Evangelista quidpiam mirandum, et præter omnium expectationem se dicturum indicat. *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto* ; addit autem : *Antequam convenirent*, non ut secutum aliquid significaret, ut hæretici somniarunt, sed ut in veritate rei miraculum aperiret : perinde quasi diceret aliquis, quemdam mortem obiisse, priusquam pœnituerit, quod nihil aliud est, quam, non prævia pœnitentia fuisse mortuum : sic ergo in præsentī, *antequam convenirent*, nihil aliud significat, quam sine conventionē, vel conjugali conjunctione Virginem concepisse. Qui sensus consideratis præcedentibus et sequentibus manifestus apparet, ut bene advertit Joannes Ferus, lib. I. in Matthæum.

Ex quibus sane verbis : *Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto*, et eorum vera modo dicta interpretatione, plane et manifeste colligitur et comprobatur, perfectissimam puritatem, angelicam virginitatem, incomparabilem pudorem et honestatem inter B. Deiparam et B. Josephum interfuisse, *antequam convenirent* ; id est, antequam ullo modo, aliquo nutu, aliqua significatione, nec motu aliquo imaginationis primo in ordine ad matrimonii usum se vel leviter in filo tegminis tetigissent, nec unquam tetigere, ut ex S. Bernardino Senensi diximus in lib. II. tractatu VI. Fuerunt enim ambo ad matrimonium contrahendum, et virginitatem servandam divina revelatione moti, et sicut Angelus dixit Josepho : *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*, sic pie creditur dixisse etiam Virgini : *Noli timere accipere Josephum conjugem tuum*, ut in lib. II. tract. VII. disseruimus. Erant enim ambo pariter, Maria et Joseph, duo lilia purissima, duo lilia immaculata, miri odoris virginalis fragrantiam emittentia, inter quæ virginitatis auctor Christus Dominus pascebatur : *Dilectus meus pascitur inter lilia*, Cant. II. v. 16. de quo lib. III. tract. III. et IV. egimus. Et peculiariter B. Deipara, quam circumdabant flores rosarum, et lilia convallium, cujus consideratione et intuitu a Deo fuit virginitas Josepho liberaliter impertita, ut in hoc tractatu diximus, purissimis liliis assimilata. *Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis*, Cant. VII. et merito quidem, cum scitum et in confesso sit, et semper fuerit apud omnes, lilium typum et symbolum virginalis esse puritatis. S. Hieronym. lib. adversus Jovinianum, et S. Basilius super Psal.

Maria et Joseph, duo puritatis et virginitatis lilia.

modo
ignantur
verba :
quam
nirent

XLIV. et S. Gregorius, super capita II. et IV. Canticorum, et S. Bernardus, super Cantica serm. 70. et 71. sic aiunt : « Lilia inter quæ pascitur sponsus, sunt virgines, qui dum castitatis candorem retinent, per bonæ famæ opinionem proximis quibusque suaviter olent. Est enim lilium, teste S. Isidoro, lib. XVII. Etymolog. cap. IX. herba viridis in radice, candida more lactis in flore, et suaviter, efficaciter odorifera, intus tamen auri specie fulget, sex habet folia candida medicinalia, intus autem habet semen aureum, quod continet septem grana. » Quæ omnia Virgini Deiparæ apprimè conveniunt. « Quæ, ut ait Berchorius, in Reductorio, lib. XII. cap. 86. in fine, semen aureum, id est, Dei Filium in se continuit et portavit, quæ septem granis, id est, septem donis Spiritus sancti est dotata, candida etiam per virginalem castitatem. » Et Bustus, p. IX. sermone I. in fine : « Lilium, secundum Plinium, lib. XX. naturalis historiæ, tumorem sedat, saniem purgat, et morsum serpentis curat. Similiter B. Virgo sanat tumorem superbiæ exemplo suæ humilitatis, purgat quoque saniem luxuriæ exemplo suæ virginitatis, et curat morsum serpentis avaritiæ exemplo suæ paupertatis. Avarus enim terrena diligendo efficitur cibus serpentis, cui dictum fuit a Deo, Genes. III. *Terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ.* » Et Federicus Nausea episcopus, hom. 81. primæ centuriæ, et eum referens P. Canisius, lib. I. de Virgine, capite VII. §. Aliud enim, et §. An vero. « Locus ille Canticorum II. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*, a multis Mariæ merito accommodatur, id est, inter animas æterno Patri per Christum reconciliatas, et filiarum loco adoptatas. Hæ siquidem inter se comparantur, et quæ mente simul et carne sunt virgines, lilia et ipsæ videri possunt. Cæterum si eas cum hac Dei sponsa selecta conferas, in spinas abeunt, et nec odorem, nec colorem habere videntur : spinæ sunt, inquam, præ illa horridæ, senticosæque contactu. Hæc una candidissimum et fragrantissimum refert, quod nihil cum spinis habet commune, licet in spinis, sicut rosa, nascatur. Maria columba in medio accipitrum, ovis in medio luporum, stella in medio nubium, lilium in medio spinarum, germen justitiæ in oppido iniquitatis. »

In hoc autem unum maxima consideratio-
ne et gravissima ponderatione dignum cen-
seri debet, quod licet lilium miri sui odoris
fragrantiam a longe, et in proportionem debi-

ta positum effundat et spiret; tactum tamen
et inter manus strictè versatum nedum sua-
vitatem amittat, quin et statim macula etiam
et fœtore ipsiusmet tangentis inficit manus,
ut ex Dioscoride, lib. I. cap. 11. tradit Ad-
ditionator ad S. Isidorum ubi proxime, in
hæc verba : « Lilium, cum carpitur, manus
inficit, tingens humectatione manus. » Sed
pulchrius, brevius et acutius S. Bernardus,
sermone de Nativitate Mariæ, ad finem :
« Dilectus pascitur inter lilia, non vescitur
illis, sed pascitur inter lilia, quia odore po-
tius quam sapore lilia placent. » Et Bercho-
rius optime, tom. II. versiculo lilium, §.
octavo dico, in hunc modum : « Lilium quam-
diu fuerit integrum, castitatem, continen-
tiam et puritatem significat, tam propter
candorem quam propter odorem : si vero
fractum fuerit, odorem perdit, et candorem
dimittit. Sic vere castitas, dum est integra,
habet puritatis candorem, et famositatis odo-
rem; si vero fracta fuerit per luxuriam, tunc
et puritatem et famam perdit, fœtoremque
et malam opinionem incurrit. »

Ex quo manifeste colligitur, quanta cir-
cumspeditione, vigilantia cautione, et tremore
virgines præcipue, quæ, ut modo vidimus,
per lilia designantur, suæ virginitatis can-
dorem, suæ virginitatis et bonæ famæ odo-
rem bonum servare debeant. Nam sicut apud
seacarum lusores abiit in proverbium : Sca-
ca semel tacta mota jam reputatur : sic
etiam apud homines prudenter dici solet :
Mulier, quæ passa est vel leviter ab homine
tangi, lusa jam aut illusa censetur. Quod
vulgo dici solet : Ence juego del Ajedrez
pieca tocada, pieca jugada. Et ad nostrum
peculiare propositum dici verius poterit :
Doncellez, o castidad tocada ja esta jugada,
ut his verbis acute dixit doctissimus theolo-
giæ professor, et verbi Dei concionator fra-
ter Didacus a Vega Franciscanus, in libro
de paradiso et gloria Sanctorum, in concio-
ne S. Josephi, explicans nostri Evangelii
verba : *Antequam convenirent* : sed longe præ-
stantius D. Bernardus, serm. 48. in Cant. su-
per illa verba Cant. II. *Sicut lilium inter spi-
nas*, etc. sic ait : « Donec ergo in carne est
anima inter spinas profecto versatur, et ne-
cesse est ut patiatur inquietudines tentatio-
num, tribulationumque aculeos versatur.
Quod si lilium est ipsa, juxta sponsi verbum,
videat quam vigilem, sollicitamque esse
oporteat super custodiam sui : neque enim
vel levissimam spinæ sustinet punctionem

Maxima et
tio neces-
ria est,
conventio
virorum
mulierum

floris teneritudo, sed mox, ut modice premittitur, perforatur. O candens lilium! o tener et delicate flos! increduli et subversores sunt tecum, vide quomodo caute ambules inter spinas. » Quia, ut docet D. Augustin. serm. 57. super Matth. « Inter omnia certamina Christianorum duriora sunt praelia castitatis: nam ibi continua pugna, et rarior victoria. »

Unde cavendum a solitudine loci, et a sola cum solo: dicitur enim de Josepho patriarcha, Gen. 39. *Accidit autem quadam die, ut intraret Joseph domum, ut operis quidpiam absque arbitris faceret, et illa apprehensa lacinia vestimenti ejus, diceret: Dormi mecum; qui, relicto in manu ejus pallio, fugit et egressus est foras.* Cavendum est etiam a verborum multitudine cum mulieribus, etiam sanctis reputatis, et ex D. Augustino refert D. Bonaventura in reg. novitiorum, cap. 11. et similiter a sanctorum virorum nimia familiaritate: est enim facilis transitus ab amore spirituali ad carnalem, et inconcessam Venerem, ut lib. I. tract. xi. egimus. Quod exemplo adducto a D. Antonino, IV. p. Theolog. tit. xiv. §. 7. in fine, satis manifeste comprobatur: « Legitur, inquit ille, de quadam virgine, quæ diu caste vixerat; et cum instigaretur a diabolo de luxuria ad experiendam delectationem ejus maximam; et quidam etiam vivens honeste, nimis familiariter conversaretur etiam virgo, tentatus et ipse ad experiendam hujusmodi delectationem, demum victi a diabolo commixti sunt simul; qua delectatione experta ad tantam amaritudinem devenit, quod virginitatem amisisset propter tam vilem et turpem, et momentaneam delectationem, quod præ amaritudine mortua est. »

Cavendum præterea est in exercitio rerum etiam spiritualium et pietatum: in his enim maximum periculum incautis latere solet; ut monet D. Chrysostomus, lib. vi. de Sacerdotio, his verbis: « Has invisere ægrotantes, solari lugentes, increpare languentes, et adjuvare afflictas oportet. Quæ omnia dum fiunt, plures irrumpendi aditus dæmon invenire potest, nisi exactissima quis, ac minutissima custodia sese vallaverit, quippe animum ipsum ferit ac commovet non impudicæ tantum, sed etiam pudicæ mulieris oculus. Præterea et palpatioes emolliunt, et tandem simul charitas fervens eadem bonorum omnium auctor, his, qui ea recte uti nesciunt, malorum omnium auctor fit. »

Cavendum etiam est a nimia familiaritate inter affines, de quibus refertur in c. veniens. el 2. de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suæ. « Eum in domo propria recepit, et nutritum simul cum puella: deinde ex conversatione diuturna sorori puellæ carnaliter se conjunxit. » Immo inter ipsosmet fratres ex altero vel utroque latere conjunctos, ut monet et docet S. Basilius Magnus, in libro de vera virginitate, in hæc verba: « Eodem etiam utero prognatos, idest, fratres et sorores admoneo, ut caute admodum inter se, nec sine metu quodam versentur: nam familiaris illa consuetudo, nimiaque confidentia, quæ non solum inter domesticos, sed etiam inter fratres et sorores extare solet, nonnunquam eo licentiæ prorumpat, ut exitus tristissimi consequantur. Exemplo sit Amnon Davidis filius, qui violata sorore Thamar, incestum foedissimum perpetravit: hocque perpetuo dedecore suum nomen, ac Davidicam stirpem quantumvis illustrem commaculavit. »

Cavendum etiam maxime est ab osculis, tactibus, et aliis ad turpem libidinem provocantibus. De quibus si in particulari, et cum integra cujusque difficultatis distinctione esset agendum, profecto longum miscere sermonem, et a nostro instituto alienum per necessarium esset; et ideo breviter et resolute, et remissive procedendum erit; advertendo inprimis fugiendos esse errores et hæreses pseudo-Apostolorum in Lombardia, præcipue decimum quintum, in quo his verbis temere asserebant: « Quod quilibet homo et quælibet mulier nudi, simul possunt licite jacere sine omni peccato in uno et eodem lecto: et licite tangere mutuo unus alterum in omni parte sui, et osculari se invicem sine omni peccato: et quod conjungere ventrem suum cum ventre mulieris ad nutum, si quis stimuletur carnaliter, ut cesset tentatio, non est peccatum. » De quo videntur frater Nicolaus Eymericus, et doctor Franciscus Pegna in Directorio Inquisitorum, II. parte, quæstione 11.

Sponsi de futuro circumspecti esse debent circa oscula, præcipue si sponsalia fuerint conditionalia ante adimpletam conditionem; vel quando propter aliquod impedimentum expectaretur dispensatio; et multo magis abstinere absolute debent a tactibus impudicis, ut videre est apud Dominicum de Soto, in 4. dist. XXIX. quæst. II. art. 1. ad finem, et apud Magistrum Veracruz, virum

religione, vitæ sanctimonia et doctrina illustrem in append. ad Spec. conjug. art. 19. et doctorem Joannem Gutierrez, lib. I. canonic. quæst. c. xxii. n. 17. Bartholomæum de Ledesma Antequerensem episcopum, et alios, quos refert P. Thomas Sanchez, tom. I. de matrim. lib. v. disp. 5. quæst. 7. a. n. 38. ad 40.

Conjugati etiam circumspecti esse debent circa tactus, aspectus, verba turpia, et delectationes morosas, ut se a peccatis, saltem venialibus, servant indemnes, juxta distinctionem traditam a D. Thomæ, quæst. XV. de Malo, art. II. Paludano, Soto, Mag. Petro de Ledesma, Cajetano, et aliis, quos refert P. Thomas Sanchez, tom. II. lib. ix. disput. 44. nu. 3. 4. 8. et 21. De periculo peccandi etiam mortaliter in usu matrimonii inter ipsos conjuges, late per conclusiones agit P. Veracruz, in Speculo conjug. III. p. art. xv. xvi. et xvii. et Magister Ludovicus Lopez, in Instructorio conscientiæ, c. lxxxvii. de usu matrimonii, tom. I. et tom. II. cap. 76. de usu Eucharistiæ.

A matrimonio liberi et soluti cavere maxime debent ab osculis et amplexibus, maxime inter personas ejusdem sexus, et ubi mos patriæ id non exigeret, juxta distinctionem D. Thomæ, 2. 2. q. CLIV. art. iv. et Navarrus, in c. si cui. de poenit. d. I. num. 15. et Emmanuelis Rodriguez, tom. I. Summæ, cap. cciii. num. 2. et aliorum, quos refert P. Thomas Sanchez, tom. II. lib. ix. disput. 46. cum sequentibus, ubi n. 14. agit de circumspeditione habenda ejusdem hominis ad se ipsum circa tactum et visum pudendorum; et nu. 22. 23. usque ad 28. agit de aspectibus harum partium, tam in feminis, quam in hominibus.

Cavendum præterea est a verbis turpibus, verbo, scripto, vel auditu, etiam si amatorie proferantur, et etiam ab inscriptione librorum turpia continentium, et etiam a talium pictura, et a compositione aut recitatione comœdiarum, quæ res valde turpes, et ad Venerem excitantes continerent, et a lectione librorum turpia tractantium; de quibus, et hujusmodi aliis videndus est Mag. Ludovicus Lopez, in Instructorio conscientiæ, pag. 270. col. 4. et latissime omnium P. Thomas Sanchez, tom. I. quæst. vii. lib. 5. et tom. II. lib. viii. et ix. disputat. 46. a numero 3. ad 52.

Nec mirum profecto alicui videri debet, si in materia hac glutinosa, et consequenter

periculosa, maximæ cautionis, circumspeditionis et timoris verbis usi fuerimus, cum luxuria ignis consumens sit, juxta illud Job. xxxi. v. 12. *Ignis est usque ad perditionem devorans, et omnia eradicans genimina.* Ubi D. Hieronymus sic interpretatur: « Libido omnia bona virtutum devorat, atque universa in homine sanctarum rerum incrementa consumens. » Et in epistola ad Eustochium, sic exclamat: « O ignis infernalis luxuria, cujus materia gula, cujus flamma superbia, cujus scintillæ prava colloquia, cujus fumus infamia, cujus cinis immunditia, cujus finis gehenna. » Et tandem concludit: « Quacumque virtute polleas, quibuscumque operibus niteas, si cingulo castitatis careas, omnia per terram trahes. » Et hujus familiarissimi vitii tentationes tela sint ignea; sic ea Apostolus ad Ephes. iv. v. 16. appellavit, dicens: *In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere;* ubi D. Chrysostomus tela ignea dicit esse absurda desideria. Et D. Thomas in eodem loco tela ignea pravas concupiscentias interpretatur. « Et merito quidem, ait P. Viegas, super caput. xii. Apocal. comment. I. sect. 9. n. 5. §. ob eam causam, tentationes libidinis igneis jaculis comparantur. Primum, quia præ aliis animum et corpus maxime inflammant, est enim ut ignis infernalis, ut modo diximus. Secundo, quia quemadmodum ignis in locum aliquem injectus propinqua omnia ædificia, vicinamque silvam corripit: ita luxuria, cum animum incenderit, omnes animi vires consumit, et de vitio in vitium, quasi flamma de domo in domum serpit. Tertio denique, quia quemadmodum parva scintilla, nisi statim extinguatur, magnum excitare solet incendium: ita exigua carnis tentatio, nisi quamprimum sopiatur, incredibiles in animo flammarum globos excitat. Id nimirum est, quod timebat Job, cap. xxxi. v. 1. cum dicebat: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Ubi modum loquendi observa; nec enim dixit: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne intuerentur quidem virginem;* sed ut ne cogitarem quidem de virgine. Videbat quippe vir sapientissimus, ex aspectu virginis ita facile cogitationem accendi perpetrandi sceleris, ut jam ipsa visio sit veluti cogitatio: quoniam ea aspectum continuo sequitur, cogitationem delectatio, delectationem consensus. Unde Thren. iii. v. 51. merito dicitur: *Oculus meus deprædatus est animam meam.* » Ad quod gra-

Tentatio
luxuriæ pe-
culosa es
quia igni
consumi

vissima D. Augustini, lib. de singularitate mulierum, hæc deservit sententia : « De carbonibus scintillæ desiliunt; de ferro rubigo nutritur; sic et mulier effundit concupiscentiam pestilentiam. »

Ex quo manifeste colligitur, quod inter peccatorum genera, quæ fugiendo vincuntur, hoc unum luxuriæ potissimum est, propter periculum in alio resistendi modo. Unde D. Paulus, I. Cor. VI. v. 13. dixit: *Fugite fornicationem.* Et Angeli volentes Loth ex civitate illa infami, omnium libidinum officina eripere, monuerunt ut fugeret, Gen. XIX. v. 17. *Salva animam tuam: noli respicere post tergum: neque stes in omni circa regione, sed in monte salvum te fac.* Quibus verbis monuerunt a peccato carnis longe esse fugiendum, et omnem omnino occasionem evitandam: idcirco enim dixerunt: *Nec stes in omni circa regione.* Quod vero sequitur ex Ecclesiastico, XXI. v. 2. hoc satis comprobatur: *Si accesseris ad illa, suscipient te,* hunc sensum habet: Si suggestiones diaboli admiseris, neque statim compresseris, suscipient te tanquam prædam, et in inferni barathrum præcipitem dabunt. Nova autem editio Septuaginta interpretum correctæ de mandato Sixti V. Pontificis maximi legit, *Mordebit.* In quo verbo mordendi indicatur serpentina hujus peccati natura, quod accedentes ad se deglutire ac devorare soleat, nisi statim initio; dum parvus est serpens, opprimatur, ut bene advertit P. Viegas, loco proxime citato, sect. x. num. 4. Propter quod Spiritus sanctus, Eccles. IX. gravissime monet: *Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam.* Ubi D. Hieronymus: « Gladius igneus species mulieris. » Et D. Isidorus, lib. de bona et honesta conversatione: « Si vis, ait, a fornicatione esse tutus, esto a muliere corpore et visitatione discretus: juxta serpentem, et proximus periculo diu illæsus non eris: prope ignem inadustus non eris: ferreus sis, aliquando dissolveris. » Et acute D. Hieronymus: « Mentis ferreas libido domat, nec credo viro, qui dicit, se illæsum abire a conversatione mulierum. » Et idem S. Doctor in epistola ad Nepotianum de vita clericorum: « Nunquam de mulierum formis disputes: feminæ nomen tuum nesciant: feminam, quam bene videris conversantem, mente dilige, non corporali frequentia. » Remedium ergo potissimum est, non convenire, non communicare; sed fugere et longe recedere.

Meritissime igitur secundum hæc asserimus, Evangelistæ nostri linguam factam Spiritus sancti velociter scribentis calamum, ad significandam perfectissimam virginitatem, omni circumspectione vallatam inter B. Virginem et B. Josephum, dixisse: *Antequam convenirent.* Quam laudans Spiritus sanctus, Cant. VII. v. 1. dixit: *Juncturæ femorum tuorum sicut monilia, quæ fabricata sunt manu artificis.* Ubi Rupertus, lib. VI. sic interpretatur: « Laus ista laus magna vituperationi illi opposita est: immo et acerbissimæ exprobrationi illius ancillæ, apud Ezechielem prophetam, cap. XVI. dicentem ex ore Domini: *Et divisisti pedes tuos omni transeunti, et multiplicasti fornicationes tuas.* Divisio, vel divariatio pedum ipsa est disjunctio femorum valde vituperabilis, nimirum propter illud quod subintelligitur, videlicet propter multitudinem fornicationum. Et e contra, junctura femorum ipsa est compositio, vel continuatio pedum laudabilis; itemque propter illud quod subintelligitur, scilicet propter pudicitiam pulchritudinem, salvumque ac bene custoditum castitatis sigillum, maxime in te, o Virgo singularis, et unica, nobilissima Sunamitis; in te, o dilecta, et dilectarum dilectissima, quæ prima sine exemplo juncturam femorum tuorum ita custodire proposuisti, ut Virgo nulli unquam cognita, vel cognoscenda viro, digna fieres conjungitvæ integritatis auctori Deo. Quæ me virum, non de carne viri, sed de Spiritu Dei concepisti et peperisti. Quantum hoc decus? quanta honestas? Igitur junctura femorum tuorum sicut monilia, id est, virginitatis tuæ integritas, perpesque pudicitiam custodia cælestibus præsidiiis communita. Cujus est hoc opus? Cujus virtus? Nimirum Dei altissimi, et hoc ipsum, ait Sapiens, *sapientia est, scire, quod continentia donum Dei sit,* Sap. VIII. Dico igitur non qualiacumque monilia, sed monilia quæ fabricata sunt manu artificis, id est, quæ solus Deus facere et dare potest, vel potuit. »

Quarta conclusio, quæ ex præcedenti etiam colligitur. Bonum absque dubio esse statum matrimonii, docente Paulo ad Ephes. v. *Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo et Ecclesia.* Et sic B. Virgo et B. Joseph vero et essentiali matrimonio conjuncti sunt, ut in nostro Evangelio dicitur: *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph.* De quo egimus latius lib. II. tract. III. per totum. Et matrimonium approbantes interfuerunt Maria, et Jesus, et discipulus ejus, nuptiis

Perfectissima virginitas inter Mariam et Josephum, probatur ex Evangelio.

Status religionis præfertur matrimonio et celibatu.

luxuriæ
itatio
iendo
nda est.

factis in Cana Galilææ, Joann. II. Meliorem vero cælibatus et virginitatis statum, juxta illud Pauli, I. Corinth. VII. v. 39. et 40. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit. Quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat, tantum in Domino. Beatior autem erit, si sic permanserit, secundum meum consilium: puto autem, quod et ego spiritum Dei habeam.* Idque de fide esse decrevit concil. Trident. sess. XXIV. can. 10. in hæc verba: « Si quis dixerit, statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis vel cælibatus et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut cælibatu, quam jungi matrimonio, anathema sit. » Maxime autem erit laudabilis, et magis meritorius virginalis et cælibatus status, si voto vel simplici Deo consecratur, ut probat et docet D. Thomas, 2. 2. quæst. LXXXVIII. art. VI. Præstantissimum vero esse religiosorum statum per professionem solemnem, quando quidem per talem professionem matrimonium ratum solvitur etiam quoad vinculum consummatum vero, quoad torum et mutuum cohabitationem perpetuo, ut statim dicemus.

Ex hac conclusione colligitur primo, posse conjuges communi amborum consensu in suo permanentes matrimonio, cum voto aut sine illo, perpetuam servare virginitatem, ut docuit D. Augustinus, lib. II. de consensu Evangelistarum, innixus B. Deiparæ et B. Josephi exemplo præstantissimo, sic inquit: « Hoc exemplo magnifice insinuat conjugatis etiam servata pari consensu continentia, posse permanere conjugium, non permixto corporis sexu, sed custodito mentis affectu. » Quod quidem conforme est doctrinæ D. Pauli, I. Cor. VII. v. 5. 6. et 7. *Nolite, inquit, fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi: et iterum revertimini in id ipsum, ne tentet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium: volo enim omnes vos esse, sicut me ipsum.* Quem locum explicans ex Patribus Card. Bellarminus, tomo I. Controver. lib. II. de monachis, c. 37. in principio, §. At hic error, sic ait: « Advertendum est, quod postquam Paulus dixit: *Iterum revertimini in id ipsum*, subdit statim: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.* Ubi illud: *Secundum indulgentiam*, non potest referri ad illud: *Nolite fraudare invicem.* Ibi enim locum habet imperium, non indulgentia, neque ad illud: *Nisi ex consensu ad tempus, ut vacetis ora-*

tioni: nam abstinere ad tempus ex consensu propter orationem, non esset indulgentia: id enim dicimur indulgere, quod non libenter concedimus, sed quasi coacti. Paulus autem maxime cupiebat ut continerent, cum dicat: *Cupio omnes esse sicut meipsum.* Ergo illud: *Secundum indulgentiam*, refertur ad illud: *Iterum revertimini in id ipsum.* Id enim Paulus non libenter concedit, sed indulget propter incontinentiam illorum. Quo modo exponunt Hieronymus, lib. I. contra Jovinianum, Augustinus, lib. I. contra Julianum, cap. XXI. Ambrosius, Theoderetus, et alii in hunc locum. Ergo qui perpetuo continent ab uxore ex consensu, rem gratissimam Paulo faciunt: tantum abest, ut ipse id prohibuerit. » Quamvis enim clausula illa, *secundum indulgentiam*, a Paulo in fine posita referenda videbatur ad omnia præcedentia, ut una determinatio respiciens plura determinabilia, pariformiter determinaret, ut in c. secundo requiris. de appellationibus. tamen quando adest peculiaris ratio, quare ad unum et non ad aliud referatur, ad illud unum tantum refertur, ut habetur in l. si. ff. de rebus dubiis. Et sic clausula illa, *secundum indulgentiam*, referenda tantum est ad illud, *Iterum revertimini in id ipsum*; et ideo rationem apposuit: *Nec tentet vos satanas propter incontinentiam vestram.*

Eademque sententia auctoritate aliorum sanctorum Patrum etiam comprobatur: nam D. Augustinus, in epistola ad Editiam, quæ est 199. sic ait: « Quod Deo pari consensu ambo voveratis, perseveranter usque in finem reddere ambo debuistis: a quo proposito si lapsus est ille, tu saltem constantissima persevera. » Et idem D. Augustinus, epistola 45. ad Armentarium et Paulinam eodem intentu ait: « Ambo Deo reddite, quod ambo vovistis. » Et D. Hilarius, in Epistola ad Augustinum, de eodem ait: « Sciat sanctitas tua, fratrem meum cum matrona sua ex consensu perfectam Deo continentiam devovisse. Unde rogamus sanctitatem tuam, ut orare digneris, quo hoc ipsum in eis Dominus confirmare et custodire dignetur. » Et D. Gregorius, libro IX. epist. 39. ad Theoctistam Patriam. « Si vero, inquit, utrisque conveniat continentem vitam ducere, hoc quis audeat accusare? Quando certum est quod omnipotens Deus, qui minora concessit, majora non prohibuit. » Et D. Basilius in quæstionibus fuse explicatis, quæst. 12. sic ait: « Eos, qui in conjugio matrimonii ad talem vitam acce-

Conjuges in matrimonio servare possunt castitatem, et etiam virginitatem.

dunt; percontari oportet an ex consensu hoc faciant?»

Et ultra appositissimum exemplum, quod de B. Virgine et B. Josepho modo retulimus, comprobatur etiam nostra collectio et sententia exemplis eorum, quos recte fecisse, quod ex consensu continentiam servarunt et voverunt, negari non potest, cum vitæ sanctitate et miraculis claruerint. Et de Henrico II. Imperatore, et de Imperatrice Cunegunda, qui in suo matrimonio perpetuam virginitatem servaverunt, tradunt Baptista Ignatius in vita ejusdem Henrici, et P. Joannes de Torres, lib. XIX. suæ Philosophiæ, cap. x. Et de Petro Urseolo Venetorum duce, qui cum uxore ex consensu caste vivens, miraculis fuit illustris, videre est apud Volaterran. lib. iv. historiæ. Et D. Eduardo Angliæ rege, de quo refert Surius, tom. I. quod cum una cum uxore virgo permansisset, multis miraculis claruit, et post annos 100. a morte inventus est omnino integer, adeo ut neque barba quidem illi, quæ prolixa et cana fuerat, decidisset. Et de Alphonso II. Castellæ rege, qui, Volaterrano teste, lib. II. ab uxore perpetuo se continuit, et miraculis claruit. Et quamvis sint alia exempla similia quamplurima relata a Card. Bellarmino, to. I. Controv. lib. II. de monachis, cap. 37. unum tamen maxime singulare, quod tradit Gregorius Turonensis, lib. de gloria Confessorum, cap. XXXII. omittendum non existimavi, de duobus conjugibus, qui cum semper ex consensu caste vixissent, uxore mortua, vir in hæc verba prorupit: « Gratias tibi ago, omnipotens Conditor, quod hanc puellam, sicut eam tradidisti impollutam, et ab omni voluptatis contagio puram, ita tibi restituo: » Illa vero etiam si mortua esset, subridens ait: « Sile, vir Dei, quia non est necesse proloqui nostrum, nemine interrogante, secretum. » Et omnium prædictorum ratio sufficiens est, quia tota causa, cur non liceat viro profiteri continentiam, est, quia non habet potestatem sui corporis; et nemo potest rem alienam donare, invito domino, quæ quidem ratio cessat, cum ex consensu fit votum: tunc enim unusquisque cedit juri suo, et sic tenentur ambo servare, ut decretum est in c. Quod Deo pari consensu voveratis, 33. q. 5. De quo late agit Navarrus in Manuali, cap. XII. n. 59. et c. XVI. n. 31. et 32.

Neque obstat, si contra hæc objicias illud Christi Domini, Mat. XIX. *Quod Deus conjunxit,*
Tom. I.

homo non separet. Quia facili solutione respondetur, quod per votum continentiae non solvitur conjugium. Unde D. Augustinus, lib. I. de Serm. Domini, cap. XXV. pulcherrime dixit in hæc verba: « Beatiora sane conjugia judicanda sunt, quæ sine liberis procreatis, sive etiam ista terrena prole contenta continentiam inter se pari consensu servare potuerint: quod neque contra illud præceptum sit, quod Dominus dimitti conjugem vetat, et illud servatur, quod ait Apostolus: *Reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint.* I. Cor. VII. v. 29. Et hæc de castitate, continentia et virginitate cum voto, aut sine illo inter matrimonio conjunctos una viventes sint satis.

Secundo ex eadem proposita conclusione colligitur, conjuges matrimonio rato nondum per carnis copulam consummato conjunctos posse, re integra, ambos simul, aut alterum sine altero etiam renitente et invito, religionem ingredi, et solemniter profiteri: per quam religionis professionem hujusmodi ratum matrimonium ipso facto, et jure etiam quoad vinculum, manebit dissolutum, et consequenter, qui in sæculo remanserit, poterit licite cum alia uxore matrimonium contrahere. Ita expresse ab Ecclesia determinatum est in cap. 2. et in c. ex publico, et in c. ex parte. §. nos tamen et conversione conjugatorum. Idque de fide esse decrevit concil. Trident. sess. XXIV. can. 6. his verbis: « Si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum per solemnem religionis professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit. »

Quod aperta ratione probatur. Primo, quia ut in principio hujus quartæ conclusionis probavimus, status religionis perfectior est statu matrimonii: sed licitum semper est, de statu minus perfecto ad perfectiorem transvolare, quando id sine alicujus detrimento fieri potest, juxta illud Pauli I. Cor. XII. v. 31. *Æmulamini autem charismata meliora.* Sed quando matrimonium tantum est ratum, nulli inferitur nocumentum per religionis professionem, non proli natæ, vel conceptæ, ut patet, non ipsi conjugi remanenti, cum possit alteri nubere, et æque bene, ut antea, cum res integra sit, et ex hujusmodi separatione nulla incurratur infamia, ut notum est. Ergo licite et juste poterit a tali matrimonio ad religionem fieri transitus. Ergo manens in sæculo tenetur rationabiliter consentire alteri conjugi volenti perfectiores

Matrimonium ratum solvitur per professionem religionis.

nuptias sine ulla comparatione inire, quod cum sine incommoditate sua facere possit, ut modo vidimus, cogi potest ut faciat quod tenetur facere. Nam quod mihi prodest et tibi non nocet, teneris facere, ut in lib. III. tract. 1. probavimus.

Secundo probatur ratione S. Thomæ, 4. dist. XXVII. q. 1. art. III. q. 2. in corp. sic docentis: « Ante carnalem copulam est inter conjuges tantum spirituale vinculum, sed post est inter eos etiam vinculum carnale: et ideo sicut post carnalem copulam matrimonium solvitur per mortem carnalem; ita per ingressum religionis ante carnalem copulam solvitur, quia religio est mors quædam spiritualis, qua aliquis sæculo moriens vivit Deo. » Quæ quidem ratio mortis civilis per religionis professionem, cum cesset in statu clericorum sæcularium, et etiam in statu episcoporum, sequitur aperte quod matrimonium ratum non dissolvitur per susceptionem ordinis, etiam presbyteratus, vel episcopatus, ut tenent S. Antoninus, III. p. tit. 1. de divortiis, §. 3. et Sotus, 4. distin. XXVII. q. 1. art. iv. ante finem, §. præterea contra, pag. 116. col. 1. post medium; et Card. Bellarminus, tom. I. Controversiarum, libro II. de monachis, capit. 38. post medium, §. Secunda ratio; et P. Thomas Sanchez, tom. I. de Matrimonio, lib. II. disput. 18. p. 9. ubi num. 4. 5. et 6. eadem ratione defendit cum aliis, hoc matrimonium ratum non dirimi per vota emissa a quibusdam feminis religiosis, quas Beatæ vocant, nec a quibusdam viris tertii ordinis D. Francisci, qui non professione solemnī, sed votis tantum simplicibus se alligant; idemque censet de aliis vere religiosis, qui per vota tantum simplicia etiam publice emissa, essent astricti. Quod per susceptionem ordinum, matrimonium hoc ratum non dissolvatur, decretum est a Joanne XXII. in extravaganti, antiquæ concertationis. de voto. Quia tamen in episcoporum statu, qui religiosorum statu perfectior est, ut docuit S. Thomas, 2. 2. q. CLXXXIV. artic. VII. major apparet difficultas, oportebit in reddenda ratione paululum immorari, quamvis certum sit episcopos in Apostolorum locum successisse, ut probat S. Thomas, 2. 2. q. CLXXXIV. art. VI. ad 1. et q. CLXXXV. art. v. quantum ad dignitatem, non tamen quantum ad paupertatem et mortem mundi: nec enim episcopi volunt paupertatem et obedientiam eo modo quo religiosi, et sic non moriuntur civiliter,

cum proprium habeant, sicut cæteri clerici sæculares. Unde religio non solvit matrimonium ratum ratione perfectionis, sed ratione mortis civilis, propter cujus defectum episcopalis ordo non solvit matrimonium, ut dicunt doctores modo citati, præcipue S. Antoninus, §. 3.

Tertio probatur: quia matrimonium ratum non consummatum significat gratiam invisibilem, sive conjunctionem Christi cum anima in gratia existenti, ut expresse explicuit et declaravit Innocentius III. in c. verum. de bigamis. Et sicut gratia in anima est solubilis per peccatum mortale; sic etiam matrimonium ratum solubile est per religionis ingressum. Ita S. Thomas, 4. d. XXVII. q. 1. art. 3. q. 2. ad 1. et 2. docet his verbis: « Matrimonium ante carnalem copulam significat illam conjunctionem, quæ est Christi ad animam per gratiam, quæ quidem solvitur per dispositionem spirituale contra-riam, scilicet peccatum. Cum ergo ante carnalem copulam non sit omnino translatus corpus unius sub potestate alterius, sed sub conditione, si interea alter conjugum ad frugem melioris vitæ non convolet, et sic per professionem solvitur. » Quod secus erit in matrimonio jam consummato, ut infra in hocmet tractatu dicemus.

Quarto probatur exemplis Sanctorum. Et inprimis S. Gregorius, lib. III. Dialog. cap. XIV. refert, Gregoriam sacram virginem e nuptiis jam constitutis ad Ecclesiam confugisse, et sanctimonialis vitæ habitum petiisse et impetrasse. Gregorius Turonensis asserit, Leobardum fœdera nuptialia cum honesta puella contracta, ea, et parentibus invitis, rupisse, et monachum fuisse effectum. Et alia similia tradita a Cardinali Bellarmino ubi proxime, cap. 38.

Nec oberit, si contra hoc objicias quod dixit Christus Dominus, Matt. XIX. *Quod Deus conjunxit, homo non separet*; et: *Qui dimiserit uxorem, facit eam mæcham*; et Apostolus I. Corin. VII. *Qui matrimonio conjuncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, mulierem a virò non discedere*, etc. Quia respondetur, quod quando matrimonium ratum dissolvitur professione religionis, non dirimitur ab homine, nec ab alia humana potestate, aut auctoritate, sed ab ipso Deo, qui sponsum ad religionem vocat, secundum Ecclesiæ declarationem, quæ potestatem habet declarandi verum sermonum Christi sensum. Quod in hoc particulari fecisse Alexandrum III. summum

Quo jure matrimonium ratum solvatur per professionem religionis.

ejusdem Christi Vicarium, constat in c. 2. de convers. conjugatorum, in fine, ibi: « Quia cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, et alter in sæculo remanere. » Et clarius idem Pontifex, in c. ex publico. de convers. conjug. ad finem, ibi: « Sane quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro, nisi ob causam fornicationis, uxorem suam dimittere, intelligendum est, secundum interpretationem sacri eloqui de his, quorum matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari non potest. » Et Clemens III. Pontifex, in c. ex parte. el 2. §. Nos autem in fine. de convers. conjug. ait, sanctos ex revelatione divina, quæ superat omnem legem, transisse a matrimonio rato ad statum perfectiorem. Et hoc sequendo opinionem theologorum asserentium, non posse summum Pontificem dispensare in vinculo matrimonii rati, non consummati, et ideo recurrimus ad divinam auctoritatem, ut diximus, et tradunt Cardinalis Bellarminus, in d. cap. xxxviii. §. ad argumenta, et P. Thomas Sanchez, tom. I. lib. II. de matrimonii essentia, disp. 19. per totam. Si autem communem canonistarum sententiam amplecteremur, posse scilicet Pontificem dispensare in vinculo matrimonii rati, de quo latissime agunt Magister Veracruz, in Speculo conjugiorum, II. p. art. xxviii. concl. 3. et doctor Gutierrez, lib. I. can. quæst. cap. xvii. objectio proposita solveretur facili responsione, quod vinculum matrimonii rati solvitur auctoritate Pontificis id potentis et volentis in dictis juris canonici expressis determinationibus.

Post matrimonium vero copula carnali consummatum, possunt conjuges ambo simul ex communi consensu religionem intrare, et in ea solemniter profiteri, et fiet inter eos perpetua quoad torum et mutuam cohabitationem separatio, non tamen vinculum essenziale matrimonii consummati dissolvitur. Alter vero sine altero nec ingredi, nec profiteri poterit, absolute loquendo, juxta ea, quæ decreta et determinata sunt fere in toto titulo de convers. conjugat. Ratione autem probatur, quia sacramentum matrimonii triplicem habet significationem. Primo, significat gratiam invisibilem, sive conjunctionem Christi cum anima. Secundo, conjunctionem Christi cum Ecclesia, per charitatem. Tertio, conjunctionem Christi cum Ecclesia per carnem assumptam. Matrimo-

nio rato et non consummato, prima tantum repræsentatio competit, quæ cum amissibilis et dissolubilis sit per contrariam dispositionem spiritualem peccati mortalis; sic etiam dissolubile est rati matrimonii vinculum per aliud strictius solemnitis professionis, ut supra modo diximus. Reliquæ vero duæ conjunctiones Christi cum Ecclesia per charitatem et per carnem assumptam matrimonio competunt jam consummato. Et quemadmodum illæ sunt indissolubiles, ita etiam vinculum matrimonii consummati dissolvi non potest. Ut docuit D. Thomas, in 4. d. XXVII. art. i. ad 3. q. 2. ad 1. his verbis: « Matrimonium ante carnalem copulam significat illam conjunctionem, quæ est Christi ad animam per gratiam, quæ quidem solvitur per dispositionem spiritualem contrariam, scilicet peccatum: sed per carnalem copulam significat conjunctionem ad Ecclesiam, quantum ad assumptionem humanæ naturæ in unitatem personæ, quæ omnino est indivisibilis. » Idemque docuit et decrevit Papa Innocentius III. in c. debitum. de bigamis. Illud enim, quod Paulus dixit ad Ephes. v. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia*, de matrimonio copula consummato intelligitur. Ante illa enim verba præmisit dicens, *Erunt duo in carne una*, quod fit per copulam, ut explicuit Pontifex summus Alexander III. in c. verum. et in c. ex publico. in fine. de conversione conjugatorum, ibi: « Sane quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro, nisi ob causam fornicationis, uxorem suam dimittere, intelligendum est secundum interpretationem sacri eloqui de his, quorum matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari non potest. » Et etiam quod dixit Christus Dominus Matth. xix. *Quos Deus conjunxit, homo non separet*; de hoc matrimonio consummato est intelligendum, ut multis probat P. Thomas Sanchez, tom. I. lib. II. de spons. disp. 13. num. 6. et 7. Neque obstat, si contra hoc objicias Nicolaum Pontificem in epistola ad Carolum Regem, quæ refertur in c. scripsit nobis. 27. q. 2. ubi de matrimonio consummato agens, dicit matrimonium dissolvi, utroque conjuge religionem profitente his verbis: « Nam licet sit scriptum: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*; Deus tamen, et non homo separat, quando divini amoris intuitu ex consensu utriusque conjugis matrimonia dissolvuntur. » Quia respondetur, quod ibi Pontifex tantum loquitur de

conjugati
matrimonio
consummato
assunt si-
mul ingredi
religionem,
vinculum
matrimo-
nii non
dissolvitur.

matrimonii consummati dissolutione quoad forum et mutuam cohabitationem; et sic immediate subdit: «Aliter autem fieri mutuam separationem vestram prohibemus,» ut explicant doctores in eodem loco, et cardinalis Bellarminus in dicto cap. 38. in fine, et P. Thomas Sanchez, in dicta disp. XIII. n. 7. post medium.

Ex quibus omnibus facile colligemus, Christum Dominum eximium amatorem fuisse et esse virginalis puritatis, voluisseque de virgine matre nasci, et inter virgines Mariam et Joseph educari voluisse, ut per hoc nobis ostenderet, se velle in casto corpore manere et portari, ut optime docuit D. Augustinus, in ser. de Nativitate, in hæc verba: «Nascitur ab intacta femina Christus: quia fas non erat, ut virtus per voluptatem, castitas per luxuriam, incorruptio per corruptionem nasceretur. Nec poterat nisi novo ordine advenire de coelo, qui vetustum mortis destruere veniebat imperium. Regnum igitur tenuit virginitatis, qui Regem genuit castitatis. Ideo etiam Dominus noster virgineum sibi quæsitum hospitium habitandi, ut nobis ostenderet, Deum casto corpore portari debere.» Et sic inter duo lilia, Mariam et Josephum pascebatur et nutriebatur Christus, ut supra in hoc tractatu diximus. Et suum virginitatis odorem devotis suis libenter communicant, duces et principes virginitatis effecti, ut in lib. I. tract. XI. diximus.

Pro hujus tractatus complemento solum restat respondere ad falsa et impia Helvidii fundamenta, quibus perpetuam Deiparæ virginitatem oppugnare conabatur, quæ supra retulimus. Et ad primum quod cum in hoc nostro Evangelio Christus Dominus appelletur Virginis filius primogenitus, inde colligens fuisse alios postea genitos; respondetur quod divinarum Scripturarum more primogenitus appellatur primus solum genitus, et ante quem nullus alius ab eisdem parentibus genitus est, nec post eum aliquis gignendus. Christo autem Domino hoc proprie nomen unigeniti competit, sive a Patre, sive a Matre genitus contempletur: solus enim ab æterno naturalis est Filius Dei, omnisque creatura primogenitus a Paulo nuncupatur ad Hebr. I. quoniam ante omnem rerum creationem genitus fuit. Idem vero, cum homo esse voluit, Mariæ factus est primogenitus, quia primus et solus ex illa natus, nullum ut fratrem habeat, ex eadem matre naturaliter procreatum. Et tamen sicut Pater Deus præ-

ter unum naturalem filium alios quoque filios obtinet adoptatos, qui passim filii Dei in sacris litteris appellantur: ita de Maria dici potest, quod Christum Filium unum habens primogenitum ac naturalem, filios multos numeret adoptatos, quorum mater et ipsa vocetur. Inter hos ille dilectus excelluit discipulus, cui Christus ipse de Maria dixit, Joan. XIX. *Ecce mater tua*. Nec desunt, qui Joannem Baptistam Mariæ filium dicunt spirituales, scilicet quandoquidem illa parentes ejus invisens, magnam præbuit causam, ut idem in utero matris conclusus baptismi spiritu imbueretur. De quo in lib. II. tractat. IX. per totum diximus. Ita respondent Theophylactus super hoc cap. I. Mat. et Origenes tom. I. in Joannem, et D. Hieronymus super hoc Evangelium Mat. et lib. contra Helvidium, et S. Thomas hic; et P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. x. ab finem, §. Quid multis? et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXVIII. ar. I. II. et III. disp. 5. sect. 3. in medio, §. Tertio afferri possunt. Ubi ex Damasceno, D. Thomas, et aliis ita concludit: «In Scriptura sacra hæc appellatio, Primogenitus, non dicit semper relationem ad secundo genitum, sed solum negationem prioris, sicut quando in lege præcipiebatur offerri primogenitus, sine dubio intelligebatur etiam unigenitus.»

Ad secundum de particulis illis, *Antequam convenirent*, et, *Non cognoscebat eam, donec peperit filium*, etc. inde falso colligens, quod postea Maria et Joseph matrimonialiter convenerint; respondetur, ex sententia antiquorum Patrum, pravam esse deductionem Helvidii: nam istæ particulæ excipientes, *Antequam*, priusquam, usque ad, *donec*, et similes, non significant in Scripturis id, quod falso intendebat Helvidius, sed Scriptura, quod factum non sit, ostendit. Quod sequentibus exemplis comprobatur. Et primum D. Augustinus, libro LXXXIII. quæstionum, et D. Thomas super Matthæum, adducentes illud Psalmi CIX. *Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*; et illud Pauli I. Corin. XV. v. 25. *Oportet autem illum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus ejus*; et illud Christi Domini, Matth. ultimo: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Non enim est sensus, quod ubi posuerit inimicos sub pedibus, non debeat amplius sedere ad dexteram, vel regnare: vel quod post sæculi consummationem non sit futurus Christus nobiscum. Sicut cum

Satisfit falsis
Helvidii
fundamentis;
et inprimis,
quod primo-
genitus non
dicit relatio-
nem ad alium
postea
gignendum.

Particulæ,
antequam,
donec, et
aliæ similes,
quid in
Scriptura
significant?

Deus, Isaïæ XLVIII. secundum litteram septuaginta Interpretum dicit : *Ego sum , donec senescatis ;* nullo modo sequitur non esse Deum futurum post illorum senectutem. Secundo, quod de corvo narratur, Genes. VIII. *Misit corvum , qui non revertebatur , donec siccarentur aquæ.* Certum est enim , quod post siccitas aquas , reversus non sit. Tertio ait D. Thomas : si enim dicatur , antequam comederem in portu Romæ , navigavi ad Africam , non sequitur , nec est intelligendum , quod postquam navigavi ad Africam , comederim ; sed quod tempore prandii , vel cum prandere decreveram , navigavi. Et quemadmodum si diceretur : Antequam morbum cognosceret medicus , mortuus est æger , non sequitur , quod post ægri mortem cognoverit. Et similiter si diceretur : Duo conjuges , antequam convenirent , obierunt , sequiturne quod postea convenerint. Et ejusmodi prope innumera exempla possent adduci. Cum ergo eodem sermonis genere Evangelista noster usus sit , cum dixit : *Antequam convenirent , inventa est in utero habens de Spiritu sancto ;* et illud : *Non cognovit eam , donec peperit filium suum primogenitum ;* nullo modo significatur , quod postea convenerint , vel quod partu edito , eam Joseph cognoverit. « Imo , ut pulchre ex sanctis Patribus advertit P. Salmeron , tom. III. tractatu XXIX. longe post medium , §. Quoniam vero ; fortius innuit Evangelista non convenisse , post inventam illam prægnantem de Spiritu sancto , et in lucem edito Salvatore. Qui enim ausus illi fuisset , quam agnoscebat sacram Spiritus sancti , et Messiaë matrem tangere ? Solum itaque significatur , quod cum esset tempus ac commoditas cognoscendi eam , non cognoverit , multo minus ubi facultas ac tempus opportunum adfuit , quod abesse cognovit , ubi rescivit eam de Spiritu sancto concepisse , Messiamque peperisse. Hinc D. Hieronymus in Helvidium inquit : Ad summam illud requiro , cur abstinerit Joseph usque ad partus diem ? Respondebit , quia Angelum audierat dicentem : *Quod in ea natum est , de Spiritu sancto est.* Qui ergo somnio tantum credidit , ut uxorem non auderet tangere , is , postquam pastorem voce cognoverat Angelum Domini venisse de cælo , et ad eos dixisse : *Ecce evangelizo vobis gaudium magnum : et , Gloria in excelsis Deo : et Simeonem justum : Nunc dimittis servum tuum , Domine ;* Annam prophetissam , Magos , stellam , Angelos viderat : qui , inquam , miracula tanta

cognoverat , Dei templum , Spiritus sancti sedem , Domini sui matrem audebat attingere ? »

Et in eundem pene sensum D. Ambrosius , libro de institutione virg. cap. 6. dixit : « An vero Christus eam sibi matrem eligeret , quæ aulam posset incestare cœlestem : quasi eam , cui impossibile esset virginalis pudoris servare custodiam ? cujus exemplo cæteræ ad integritatis studium provocantur : ipsa ab hujusmodi , quod per se cæteris propositum foret munere , deviares ? et quæ esset cui majus , quam Matri Dominus meritum repone- ret , præmium reservaret ? Nulli enim uberiora quam virginitati deputavit munera , fieri non poterat , ut quæ Deum portaverat , portandum hominem arbitraretur. Nec Joseph vir justus in hanc prorupisset amentiam , ut matri Domini misceretur. » Et D. Epiphanius hæresi 78. « Post tantam et talem , ait , ac tam ingentem dispensationem copulatum fuisse Joseph senem Virgini castæ et honoratæ , et vassi , quod cepit incomprehensibilem , et suscepit tale mysterium signi cœlestis et vitæ hominum , quæ fuerit impietas hoc asseverare ? Item Dominus leoni assimilatur : profecto etiam genitricem ipsius læenam dixerim. Unde enim gignetur omnis leo , si non læna mater vocabitur ? Læenæ enim non contigit secundus partus. Ergo non amplius partum novit Maria , non amplius conjunctionem corporum sancta Virgo. »

Alii autem Patres aliter interpretantur verba illa : *Et non cognovit eam , donec peperit* , etc. de cognitione intellectuali. Ut auctor operis imperfecti super hoc cap. I. Matth. sic dicens : « Vere non cognovit Joseph Virginem ante , id est , non cognovit , cujus fuerat dignitatis , quæ Unigeniti Dei facta fuerat mater. Sed postquam peperit , tunc cognovit eam , quia speciosior et dignior facta fuerat , quam totus mundus. Nam quem totus mundus capere non poterat , nec merebatur accipere , quasi in angustum uteri sui cubiculum sola suscepit. Vidit Virginem permanere post partum , vidit mysterium stellæ , vidit Magos adorantes , audivit sermones eorum. » Et eodem sensu et intentu D. Epiphanius hæresi 78. dicit : « Non cognovit Joseph Virginem : unde enim cognovisset quod tantam gratiam acceptura esset mulier ; aut unde cognovisset quod tali gloria glorificanda esset Virgo ? Mulierem quidem noverat ipsam formatione , et feminam natura , et ex matre Anna et ex patre Joachim : non autem noverat quod

Joseph cognitione intellectuali cognovit Virginem.

tanta gloria honorandus esset aliquis in terra, maxime mulier. Non igitur cognovit ipsam, donec vidit miraculum; non cognovit ipsius miraculum, donec vidit genitum ex ipsa. Quando vero peperit, cognovit Dei honorem, quod scilicet ipsa esset, quæ audisset: *Ave gratia plena, Dominus tecum*, etc. »

Alii vero relati a D. Thoma, 3. part. quæst. XXVIII. articulo III. ad 3. intelligunt illa verba: *Et non cognovit eam, donec peperit*, de notitia visiva: nam sicut Moysis cum Deo colloquentis glorificata est facies, ut non posset intendere in eum filii Israël: sic Maria claritate virtutis Altissimi obumbrata cognosci non poterat a Joseph, donec pareret: post partum autem a Joseph agnita invenitur specie faciei, non tactu libidinis. Quamdiu enim in utero Virgo Deum gestavit, tantum e vultu splendorem emittebat, ut Joseph ipsam perspicue intueri nequiret; sicut Israël non poterant intueri faciem Moysis, ut ex D. Hilario tradit idem D. Thomas, in Catenâ super hoc cap. 1. Matth. in fine. De his responsionibus contra temerariam Helvidii hæresim videndi sunt D. Thomas, 3. part. quæstio. XXVIII. articulo III. per totum; et P. Salmeron, tom. III. tractatu XXIX. longe post medium, §. sequitur, et §. Quoniam vero; et P. Suarez, tom. II. in 3. part. quæst. XXVIII. art. 1. II. et III. disput. 5. sectione 3. per totam; et P. Barradas, tom. I. libro VIII. cap. 6. super hæc eadem verba: *Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum*; et P. Valentia, tom. IV. disput. II. q. 2. p. 1.

Ad utrumque autem Evangelii locum, scilicet, *Antequam convenirent*, et, *Non cognovit eam, donec peperit*, etc. ex quibus a contrario sensu impie collegit Helvidius, post partum Virginem carnaliter cognovisse Josephum, sufficienter respondetur, cum communi jurisprudentum noto principio, scilicet argumentum a contrario sensu non procedere, quando aliquod resultat absurdum et inconveniens, aut contra aliam juris determinationem, ut habetur in l. conventicula. C. de episcopis et clericis. et resolvunt latissime Gregorius Lopez in l. III. tit. XXVI. part. 4. in Glossa 1. et Tiraquellus, de retractu, fol. 256. et Everardus in loco a contrario sensu per totum, præcipue n. 4. Sed ex collectione Helvidii intolerabile resultaret absurdum contra expressam Ecclesiæ determinationem, contra generalia œcumenica concilia; contra omnium

sanctorum et doctorum torrentem, et contra divinarum Scripturarum catholicum sensum per eos interpretatum. Ergo Helvidii temeritas et pessima hæresis, quin ut phrenesis, rejicienda est.

Verum autem et germanum horum verborum sensum: *Antequam convenirent, inventa est*, etc. *Et non cognoscebat eam donec peperit*, etc. attigisse mihi videtur P. Barradas, super hæc eadem verba loco proxime citato, quod in toto hoc cap. I. solum intenderit Evangelista Matthæus declarare et ostendere generationem Christi Domini non ab aliquo homine, neque a Joseph, sed a solo Deo et Virgine processisse, et sic inquit: « Descripserat Matthæus Christi genealogiam, et ad Joseph usque per antiquos illos Patres deduxerat. Quia vero Josephus Christi pater naturalis minime erat, a Josepho non esse genitum ostendere voluit, et de hoc tantummodo fuit sollicitus. Ostendit autem quod volebat his verbis, quæ explicamus hoc pacto. Post genealogiam descriptam subjecit protinus hæc verba: *Christi autem generatio sic erat*. Quasi diceret: Non erat Christi generatio ab homine, non a Josepho, quem virum dixi matris ejus in genealogia. Probo, quia antequam convenirent, id est, ante conjugalem congressum, inventa est Virgo habens in utero Christum de Spiritu sancto. Ex Spiritu sancto ergo, non ex Josepho conceptus est Christus. Propterea Joseph non cognoscebat Virginem, donec peperit Christum: ergo Christus non erat filius Joseph. » Cum ergo hæc fuerit tota Evangelistæ intentio, ut modo diximus, et verba debeant servire intentioni, et non intentio verbis, succedit regula apud utriusque juris prudentes docens, quod actus agentium non operantur ultra eorum intentionem, ut habetur in lege, non omnis. ff. si certum petatur. et ibi Jason in principio. et in l. obligationum substantia. ff. de verborum obligationibus. Unde verba ita sunt intelligenda, secundum subjectam materiam, quod si necesse fuerit ad hunc effectum impropriari, impropriari debent, ut habetur in c. solitum. de majoritate et obedientia. et in l. finali. C. de non numerata pecunia. et in l. si uno. ff. locati. et tradit latissime Everardus in loco a subjecta materia. numero 1. 2. et 3. cum sequentibus. Ergo verba ista: *Antequam convenirent*, et, *Non cognoscebat eam, donec peperit*, intelligenda sunt secundum subjectam materiam, et Evangelistæ intentionem, ad probandum Christi generationem non huma-

Josephus
cognovit
Virginem
cognitione
visuali.

no modo fuisse factam, et non amplius. Unde dato quod Joseph statim post Virginis partum mortuus fuisset, posset eadem veritate et proprietate Evangelista dicere : Joseph non cognoscebat eam, donec peperit, et tunc luce meridiana clarius, non posset colligi : Ergo cognovit, postquam peperit, cum jam esset mortuus.

Ad tertium, ex D. Joanne cap. II. *Descendit Capharnaum ipse, et mater ejus, et fratres ejus.* Ex quo falso colligit Helvidius, ergo fratres Christi filii fuerunt Mariæ et Josephi. Respondetur, quod isti, qui ab Evangelistis fratres Domini appellantur, ea solum ratione sic appellati sunt, quia Christo Domino aliqua consanguinitate vera vel existimata essent conjuncti, ut docent D. Hieronymus, contra Helvidium, et D. Augustinus, lib. XXII. contra Faustum, cap. xxxv. et in x. et xxviii. in Joannem. Quia in divina Scriptura, secundum eundem D. Hieronymum, et D. Thomam, 3. parte, quæstio. XXVIII. articulo III. ad 5. quatuor modis solent fratres appellari. Primo, proprie et in rigore, quia vere sunt naturales fratres, ut Jacob et Esau. Secundo, latissime, scilicet affectu et amore; et in hoc sensu Christus appellabat Apostolos suos fratres. Tertio, etiam late, scilicet gente et natione, unde Israëlita appellabantur fratres, Deuteron. xvii. Quarto, propter aliquam carnis propinquitatem veram vel existimatam, idque usitatum frequenter est in Scriptura divina, ut constat Genes. xiii. ubi Loth et Abraham dicuntur fratres, cum tamen non vere fratres, sed tantum consanguineos fuisse constet, Genes. vi. ubi Loth dicitur nepos Abraham, et similiter Jacob et Laban appellantur fratres, Genes. xxix. et similes, qui videri possunt apud D. Hieronymum contra Helvidium, et apud D. Augustinum, lib. XVI. de Civitate Dei, capit. xix. et apud D. Epiphanium, hæresi 39. Et in hoc quarto sensu aliqui fratres Domini dicuntur ab Evangelistis.

Incertum est autem propter quem gradum consanguinitatis vel propinquitatis dicti sint illi fratres Domini, immo neque constat an vere consanguinei fuerint, vel tantum putati, etcerte arridet satis sententia Eusebii, lib. III. historiarum, c. xi. et Egesippi, quos refert et sequitur P. Suarez, tom. II. quæstio. XXVIII. articulo I. II. et III. disputat. 5. sectione 4. longe post medium, §. Quarto ergo dicendum est, asserentium, hos fuisse existimatos consobrinos Christi ex parte Josephi existimati

patris ejus. Quia Cleophas erat frater Josephi sponsi Virginis; et Maria mater Jacobi et Josephi est eadem cum Maria Cleophe, sic dicta, quia erat uxor ejus. Et sic eadem ratione, qua noster Joseph existimatus est pater Christi, eadem prorsus Cleophas haberi potuit patruus Christi, et filii ejus consobrini Christi, et eadem ratione appellari potuerunt fratres Christi. Idemque docuit D. Chrysostomus, hom. 5. in Matthæum, et Actorum I. dicens Jacobum fratrem Domini ita esse vocatum, sicut Joseph appellatus est pater ejus. Et eodem fundamento Maria Jacobi dicta est soror Virginis, quia ambæ erant uxores duorum fratrum, et ideo inter se sorores dicebantur : B. enim Virgo nullam habuit sororem : fuit enim unica et unigenita parentum suorum filia, ut in lib. I. tr. vii. late probavimus. Stultissimus Ebionitarum error facile ex verbis expressis nostri Evangelii excluditur et convincitur. Dicit enim Matthæus : *Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto*; et refert ab Angelo : *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Si ergo Christus Spiritus sancti cooperatione conceptus est, ergo non ex semine Josephi. Sic respondet Magister Nicolaus Eymericus, in Directorio Inquisitorum. 1. p. pag. 13. col. 2. §. Alii vero.

Ex hoc patet aperta satisfactio et manifesta responsio ad fundamentum doctorum asserentium B. Josephum filios suscepisse ex alia prioris matrimonii uxore, qui hac ratione Christi Domini fratres ab Evangelistis absolute vocantur, ut supra retulimus; et in primis contra horum doctorum sententiam, si tamen eorum est, pugnat communis et recepta sententia sanctorum Patrum et scholasticorum intrepide defendentium B. Josephum perpetuo virginem cum sanctissima sponsa sua Deipara Maria permansisse, ut in 1. conclusione cum suis probationibus late probavimus, laudantes Petrum Damianum dicentem hanc esse fidem Ecclesiæ, id est, universalem et piam credulitatem, ut explicuit more suo P. Suarez, tom. II. in 3. p. quæst. XXVIII. art. I. usque ad III. disp. 5. sect. 4. §. Dico secundo, ad medium. Deinde, quia mos divinæ Scripturæ observantissimus est, ut nomini proprio filii nomen proprium patris pro appellativo superponatur. Verbi gratia, cum dicimus Jacobum Zebedæi, filium ipsius Zebedæi intelligimus esse; et sic de multis aliis in Scriptura frequentissime. Ex quo plane infertur, quod, qui dicti sunt fra-

Satisfit fundamento dicentium, Josephum fuisse bigamum.

Christi fratres dicuntur ratione consanguinitatis vere, vel existimate.

tres Domini, non alium habuerunt patrem, quam eum, cujus esse dicuntur, et cujus nomine appellativo nuncupantur. Unde cum Jacobus minor dictus frater Domini, ab Evangelistis Jacobus Alphæi nominetur, Matth. x. Marc. iii. Luc. vi. et Actorum xv. ab Alphæo patre genitum fuisse ostendunt, et Jacobus major appellatur in eisdem locis Jacobus Zēbedæi, quia filius Zebedæi, ut patet Matth. xxvii. Sic respondent Beda super cap. ii. Joannis et Theodoretus super cap. i. ad Galatas, et latissime cardinalis Baronius, tom. I. Apparatus ad Annales Ecclesiasticos, a n. 61. usque 69. et P. Suarez, ubi proxime; sect. 4. §. Dico secundo; et novissime Magister Gratianus, lib. IV. de S. Joseph, cap. ii. per totum; et P. Barradas, tom. I. lib. vi. cap. 15. §. Rationes. Et sic nullo modo, qui in Evangelio fratres Domini dicuntur, ad B. Josephum pertinuerunt; sed aliorum patrum fuerunt filii, ut modo vidimus; quia eorum appellativis nominibus erant insigniti. Noster autem sanctissimus Joseph semper in Evangelio absque alio signo appellatur Joseph absolute. Abhorret profecto, abhorret, quin et pias offendit aures, sanctissimum Virginis sponsum fuisse bigamum, et B. Deiparam Virginem habuisse virum, qui affectum suum cum alia communicasset, alienumque a verisimilitudine omnino apparet, quod cum B. Joseph fuerit in sponsum Virginis a Deo electus, ut Virgini et Christo Domino domi, in itineribus et variis peregrinationibus inserviret, ut in lib. II. tract. i. egimus, non liber et expeditus ad tantum et tam coeleste ministerium perfecte exercendum, sed aliis filiorum curis et obligationibus esset adstrictus. At scitum et vulgare est, alienum a verisimilitudine imaginem habere falsitatis, ut in lib. II. tract. v. diximus.

Et tandem quia Helvidius depravatum aliorum hæreticorum morem sequens, sacras divinæ Scripturæ epulas in venenum convertens, ex nostri Evangelii verbis: *Non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum*, alios habuisse Virginem filios impie collegit, ut vidimus, rejecimus et confutavimus, unum hoc loco non prætermittendum putavi, justo Dei judicio in hæreticorum effrænatae superbiæ punitionem permitti in ipsis divinæ Scripturæ verbis illaqueari, et suorum errorum in eis fulcimenta quærere. Habet enim se divina Scriptura quasi manna missum de cœlo filiis Israël per desertum proficiscentibus in terram promissionis, quod

in se omne delectamentum, et omnis saporis suavitatem habebat, et deserviens uniuscujusque voluntati, ad quod quisquam volebat, convertebatur, Sap. xvi. v. 20. et 21. Ubi Lyra bonorum et malorum saporis suavitatem distinguens, ait: « Deserviens uniuscujusque voluntati existenti de numero honorum: nam malis insipidus erat cibus. Unde dicebant, Nu. xxi. *Nauseat anima nostra super cibo isto levissimo*. et Glossa ordin. ibi ex S. Gregorio: « Manna quippe omne delectamentum, atque omnis saporis suavitatem in se habuit, quod scilicet in ore spiritualium juxta voluntatem edentium saporem dedit: quia divinus sermo, et omnibus congruens, et a semetipso non discrepans qualitati audientium condescendit, quem dum electus quisque utiliter juxta modum suum intelligit, quasi acceptum manna in voluntarium saporem vertit; » et S. Gregorius, lib. XVI. Moralium, cap. xxiii. explicans illud Job. xxiv. v. 6. *Agrum non suum demetunt, et vineam ejus, quam vi oppresserunt, vindemiant*; ad nostrum præsens propositum sic ait: « Potest agri nomine Scripturæ sacræ latitudo signari, quam hæretici non suam demetunt: quia ex ea sententias longe a suis sensibus diversas tollunt; quæ vineæ quoque appellatione exprimitur, quia per veritatis sententias botros virtutum profert. Cujus vineæ dominum, id est, Scripturæ sacræ conditorem, quasi vi opprimunt: quia ejus sensum in verbis sacri eloquii inflectere violenter conantur, qui dicit: *Servire me fecisti in peccatis tuis, præbui mihi laborem in iniquitatibus tuis*, Isaïæ xliii. Et eandem vineam vindemiant, qui ex ea sententiarum botros pro suæ intelligentiæ intentione coacervant. » Et magis in particulari Rupertus super hoc cap. i. Matth. pulcherrime inquit: « Deus taliter suam Scripturam condidit, per quam illaqueentur peccatores et hæretici, juxta illud Psalm. lxxviii. *Fiat mensa eorum*, id est, Scriptura sacra verbi divini cibum continens: *coram ipsis in laqueum et in scandalum*. Dulcissimæ sunt Verbi Dei epulæ ac salutare; sed hæretici et Judæi ex his depravato stomacho receptis venenum sibi sugunt, erroribusque suis fulcimenta quærunt. O superbum hominum stomachum, qui sacrosanctæ matri Ecclesiæ, magnique Petri solio caput substernere recusant! Salutare illi Verbi Dei escas corrumpunt, æternamque sibi mortem ex vitali alimento comparant. »

Merito sane divina Scriptura mannæ com-

Hæretici
Scripturæ
verbis
illaqueari
permittuntur

Vera Scriptura
sacra in-
telligentia ab
Ecclesia
petenda.

paratur : « Sacra enim doctrina cœlestis est, et sensum spiritualem, et gustum, aut admirationem supernæ dulcedinis : unde appellatur, quid est hoc ? quia doctrina cœlestis paucis est cognita. Et ut manna erat minutum et subtile, sicut semen coriandri, Exodi xvi. v. 31. et Numer. xi. v. 7. sacræ Scripturæ subtilitatem indicat; » sic sanctus Augustinus, ser. 91. et Origenes, homil. 7. super Exodum, et alii quos refert Hieronymus Lauretus in sua Sylva allegariarum, versic. Manna. Unde ut secure et sine periculo divinarum litterarum verum sensum intelligere et percipere possimus, recurrendum nobis est ad Ecclesiæ Dei interpretationem, *Quæ*, teste Apostolo I. ad Timotheum III. v. 15. *est Ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis*. Quoad nos enim veritas fidei nititur Ecclesiæ auctoritate, et sic verum est quod ipsa docet, et falsum quod ipsa improbat, ut late cardinalis Bellarminus, tom. I. Controver. lib. III. de Ecclesia militante, cap. 14. Quod quidem brevi sermone complectens sic S. Augustinus, lib. contra epistolam Manichæi, cap. 5. acute docuit : « Ecclesiæ tantum honoris deferendum est, ut Evangelio, nisi illa proponeret, non crederemus. » Et ideo cum debita humilitate et pietate verum divini verbi sensum ab ea debemus obnixè petere cum sancta Sponsa, Cant. I. v. 7. *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum*. Ubi Glossa interl. « Greges sodalium tuorum, idest, lascivas multitudines latam viam incedentes. » Et Glossa ord. « Sodalium tuorum, hæretici sodales dicuntur, quia nominis ejus, et confessionis mysteria circumferunt. » Et S. Thomas ibidem : « Greges sodalium appellat conventicula hæreticorum, qui sodales Christi sunt, quia et ipsi greges suos pascunt, sed Christus unum habet gregem, hæretici vero non gregem, sed greges pascunt. Et est sensus : O sponse, indica mihi sanctos et electos tuos, in quorum mentibus requiescis, ne forte offendam et incurram hæreticos, putans te me ibi posse invenire. »

Quod mira eruditione P. Barradas, tom. I. lib. VIII. cap. 6. super illa verba : *Et non cognoscebat eam, donec peperit*, in principio, sic dicens exornavit : « Gen. XXVII. *Paravit Rebecca cibos, sicut velle noverat patrem*, etc. Coquendos hædos ad matrem Rebeccam Jacob attulit : cibos non Jacob, sed mater paravit.

Quomodo vero paravit ? ut velle noverat Isaac. Similem in modum probus christianus mensæ, id est, Scripturæ sacræ cibos ad matrem suam, ad Rebeccam suam (pinguedinem hebræum nomen sonat) ad Ecclesiam divinæ sapientiæ dono impinguatam coquendos et extenuandos affert. Mons enim Dei, Psal. LXVII, idest, Ecclesia, mons est pinguis, *mons coagulatus, mons pinguis*. Ut quid hæretici, ut quid Judæi *suspiciamini montes alios coagulatos* ? ut quid vestras synagogas, cum Satanæ domicilia sint, Dei montes esse opinamini ? Ut quid ab illis perfide paratas divini verbi escas accipitis ? Ut quid ad pinguem Dei montem, ad veram omnium matrem Rebeccam Romanam Ecclesiam cibos coquendos non affertis ? Illa verbi divini dulces epulas ita parat, sicut verum Isaacum Christum velle novit, illa Scripturas ex divina voluntate scientiaque interpretatur : illa rescisso velo in Sancta Sanctorum, id est, intimos sacræ paginæ sensus penetrat. » Et paulo infra.

« Paravit Esau patris cibos, et benedictionem amisit : paravit Jacob cibos matris assensu, et præclaram sibi benedictionem comparavit. Parant sibi hæretici et Judæi superbo sensu ex Scripturis impie intellectis pravos hæreticosque sensus, et æternam sibi maledictionem pariunt : parant Rebeckæ, id est, Ecclesiæ, obedientes filii matris suæ sensu catholicos sensus, et æternam benedictionem consequuntur. Quemadmodum agnus aliena ubera spernit, matris ubera expetit : ita Christi agnus, idest, Christianus, hæreticorum ubera veneno exundantia fugit ; matris Ecclesiæ Romanæ ubera divino lacte plena sugit. Quemadmodum idem agnus matris vocem multis in millibus agnoscit et sequitur ; ita Christi agnus Ecclesiæ matris suæ vocem ac doctrinam inter multa hæreticorum millia perspectam habet et servat. D. Ambrosius, lib. VI. Exam. cap. 4. Agnus, inquit, lactis materni notos sibi requirit. Quamvis cibi desiderio teneatur et potus, transcurrit tamen aliena ubera gravida, licet humore lactis exundent, solam matrem requirit, solius sibi materni uberis pauperes succos significat abundare. Item: Agnus, ait, multis licet ver-setur in millibus ovium, recognoscit vocem parentis, festinat ad matrem. Hæc Ambrosius. »

Hæc de hoc tractatu circa illa verba præcipue, *Antequam convenirent* ; sequentia au-

tem, *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto*, in sequenti tractatu immediato explanabuntur.

INVENTA EST IN UTERO HABENS DE SPIRITU
SANCTO. Matth. I. v. 18.

TRACTATUS IV.

Quod Beatus Joseph ante Angeli apparitionem mysterium Incarnationis cognovit, et propter humilitatem voluit occulte Virginem dimittere.

Pro intelligentia horum verborum Evangelistæ Matthæi : *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto*, et eorumdem, quæ ab Angelo dicta postmodum refert : *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*, præmittendum est, quod Spiritus sanctus a divini Verbi incarnatione cœpit sic simpliciter et absolute nominari, ut optime docuit Rupertus, de gloria et honore Filii hominis, libro I. super hoc ca. I. Matthæi in hæc verba : « Spiritus sanctus maxime ex hoc facto suo nominatur, quia quod in eo natum est, ait Angelus, de Spiritu sancto est : antehac Spiritus Dei, sive Spiritus Domini dicebatur. Nec facile in omni serie veteris Instrumenti reperies hoc insigne vocabulum, scilicet Spiritum sanctum. Propter quod David, Psal. L. *Et Spiritum sanctum tuum ne auferas a me*. Neque ipse sic absolute Spiritum sanctum dixit; sed tuum addidit, sicut in cæteris Scripturis legalibus, sive prophetis nusquam absolute Spiritus sanctus, sed relative scribitur, ut jam dictum est, Spiritus Dei, sive Spiritus Domini. Ab hoc loco fere primum sonuit in auribus nostris hoc reverendum et insigne vocabulum proprium, atque absolute, Spiritus sanctus, ubi Angelus ad Mariam, *Spiritus sanctus*, ait, *superveniet in te*; et ad Joseph : *Quod enim in ea natum est, inquit, de Spiritu sancto est*. Quam ob causam, nisi quia, quod magna cum reverentia cogi-

tandum est, maxime ex hoc opere, quod in Maria operatus est, claruit hic Spiritus Domini, quod vere sanctus sit? Quod vocabulum, Spiritus sanctus, venerabilius sonare non dubito omni habenti aures audiendi, licet hoc nomen, Spiritus Dei, Spiritus Domini, satis et multum venerabile sit. »

Ex quo idem Rupertus sic statim colligit : « Duo quippe Spiritus hujus data sunt : alterum, quod est remissio peccatorum ; alterum diversarum divisio gratiarum. De quo Apostolus, I. Corint. XII. *Alii per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ, alteri fides, alii gratia sanitatum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum*, etc. Hujusmodi gratias ante B. Mariam plures habuerunt, et nonnulli ex his, qui habuerunt, non fuerunt sancti, ut Saul et Balaam. Datum vero aliud, quod est remissio peccatorum, Spiritus Domini distulit in Christi adventum : et de hoc dictum est illud Joannis VII. *Nondum erat Spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus*. Datum hoc B. Maria primum omnium mortalium accepit in ipsa hora conceptionis, dicente Angelo, Lucæ I. *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Et revera, ut omnino sanctum esset, quod ex ea nasceretur, oportebat ipsam sanctificari, id est, emundari ab omni peccato, tam actuali quam originali. Nec solum accepit hoc datum Spiritus sancti, quod est remissio peccatorum, verum etiam illud alterum, quod est divisio gratiarum. Nam ipsa est prophetissa illa, de qua dicebat Isaias VIII. cap. *Et accessi ad prophetissam, et concepit et peperit filium*, etc. Rationem autem nominis Spiritus sancti, scilicet remissionem peccatorum, ipse Angelus protinus evidenter exponit, cum dicit Josepho : *Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*. Nusquam in lege aut prophetis remissio peccatorum, quod datum est Spiritus sancti præcipuum, verbis enuntiatur manifestis. » Quod brevi sermone complexus est P. Salmeron, tom. III. tract. XXIX. prope finem. §. Et si vero tota Trinitas. « Ideo, ait, nomen Spiritus sancti absolute hic primo ponitur, ut notat Rupertus. Nam antea Spiritus Dei, vel Spiritus Domini, vel Spiritus oris ejus in Scripturis nominabatur. In Psalmo autem L. post Spiritum principalem et

Quid nobis attulerit Spiritus sanctus.

Spiritus sanctus ita ab Incarnatione cœpit absolute nominari.

Spiritum rectum ponitur Spiritus sanctus non absolute, sed cum pronomine tuus; ait enim : *Spiritum sanctum tuum ne auferas a me*. A Christi autem tempore cœpit dari in sanctificationem. Hinc illud Joannis VII. *Nondum erat Spiritus datus, quia nondum fuerat Jesus glorificatus*. Et in die Resurrectionis : *Insufflavit in eos et dixit : Accipite Spiritum sanctum*, etc. »

Circa explicationem eorumdem verborum : *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto*, diversimode sancti et doctores locuti sunt. Et inprimis Origenes, homil. 39. de diversis, tom. 3. sic interpretatur : « Primo inventa est ab Angelis custodientibus eam, protegentibus eam, conservantibus eam, vel ejus beatissimam animam ad honorem illius, qui ab ipsa generandus erat. Dehinc inventa non incongrue putatur ab ipso B. Joseph sancto et justo, qui pene licentia maritali, licet eam non contingeret, futuræ tamen, ut putabatur, uxoris omnia noverat. »

Abulensis super hoc caput I. Matthæi, q. 28. ad finem, sic ait : « Id est, inventa est a viro suo, vel sponso Joseph habens in utero. Hoc invenit, id est, cognovit Joseph, quia uterus ejus jam surgebat, crescente corpore Dominico, et non poterat occultari quin esset prægnans. Quod ergo invenit Joseph, fuit scilicet quod Maria habebat in utero, et tamen, quia sic erat, quod de Spiritu sancto erat ille conceptus, dicit Evangelista, quod inventa est habens in utero : et cum subditur, *de Spiritu sancto*, id est, illud erat de Spiritu sancto; quasi clarius diceret appositione, erat de Spiritu sancto. »

Melius tamen et clarius P. Joannes Maldonatus, postquam retulisset explicationem D. Hieronymi ex commentariis hujus loci dicentis : « Non ab alio inventa est, nisi a Joseph, qui pene licentia maritali futuræ uxoris omnia noverat, » inquit ille : « Nisi me tantorum auctorum reverentia retineret, minus reverenter dictum dicerem, satis habeo, illis non assentiri. Nam, inventa est, græce non significat quærendo scrutandoque, sed potius non quærendo, non cogitando, præter opinionem, expectationemque aliquid invenire, ut Chrysostomus idoneus græci sermonis testis adnotavit. Non ergo Joseph vestigando, sed non quærendo, nec tactu, sed visu, eoque purissimo, minimeque curioso Mariam prægnantem invenit. Nec significatur ab eo potius, quam ab alio inventam fuisse; sed vis verbi, *Inventa est*, eam subito et inopinato

ita tumido apparuisse utero, ut quivis, qui modo oculos adjiceret, videre posset eam fuisse gravidam. »

Et breviter P. Barradas, tom. I. Concor. libro VIII. cap. 5. super eadem verba : *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto*, dicit : « Josepho cœlestis mysterii ignaro ex uteri tumore Virgo intemerata gravida apparuit. Verba autem illa : *Ex Spiritu sancto*, non indicant Joseph mysterium cognovisse : sic enim sunt interpretanda : Inventa est Virgo in utero habens : habebat autem in utero Filium Dei conceptum ex Spiritu sancto. Invenit igitur Joseph gravidantem, quæ ex Spiritu sancto erat : at unde esset ignorabat. »

Alii quamplures horum verborum sensum esse aiunt, quod Joseph non solum Mariam prægnantem deprehenderit, sed quod etiam eam de Spiritu sancto concepisse intellexit. Et ita in una sententia conjungunt : *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto*. Et hæc sit nostra opinio, et amplectenda conclusio prima. Ita D. Basilius, homil. 5. de humana Christi generatione; et Theophylactus, super hoc cap. I. Mat. et Origenes, homil. 4. in diversos Evangelistas; et D. Bernardus, homil. 2. super *Missus est*, post medium; et Turrecremata, in capit. sæculares. XXXIII. q. II. nu. 2. in solut. ad 4. et Major, IV. d. xxx. q. 4. et F. Soto, cap. XIV. fol. 71. et S. Thomas, IV. d. xxxv. q. 1. art. 3. ad 2. et S. Thomas, super ca. I. Mat. et Ricardus de S. Victore. Catherinus, et Joannes Echius, ser. de Nativitate Mariæ, et homil. 2. de S. Joseph; et P. Rossignolus, lib. IV. de Doctrina christianæ perfectionis, c. 6. §. Beatissima ergo Virgo; et Ricardus, IV. d. xxxv. art. 1. q. 3. et Paludanus, q. I. conclus. VI. n. 32. et Sotus, d. XXXVI. q. unica. art. 3. et Druthmarus, homil. 1. super Matt. et Busto, IV. p. ser. 42. et Isolanus, II. p. cap. VII. per totum, et P. Natalis, de laudibus Virginis, §. de Joseph dubitatione; et archiepiscopus de Capitefontium, libro de virginitate Mariæ, et P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. XIII. §. Illud; et Viguerius, in theologicis institutionibus, cap. XX. §. 9. et Gerson, tom. IV. in epistola de festivitate S. Josephi; et P. Salmeron, tom. III. tract. xxx. ante medium, §. Tertia sententia eorum est. Et quia res gravissima est, et a nobis in hujus lib. IV. tractatu v. sequenti super illa verba : *Voluit occulte dimittere eam*, latius discutienda, libuit impræsentiarum S. Basi-

Joseph invenit Virginem gravidam, et cognovit esse de Spiritu sancto, et Angelus confirmavit quod ipse intellexerat.

Quomodo Maria inventa fuerit habens de Spiritu sancto.

lii verba referre. « Inventa est, ait, grvida de Spiritu sancto : ambo invenit Joseph, et conceptionem et causam, quod de Spiritu sancto. Quapropter timens ejusmodi mulieris vir nominari, clanculum ipsam dimittere voluit, non ausus publicare quomodo res ipsius haberent. » Euthymii etiam verba sunt hæc : « Quia et ipse Joseph cognovit de Spiritu sancto eam concepisse, propterea noluit traducere et affligere eam, quæ a Spiritu sancto, non ex adulterio conceperat. Vide enim quid dicat : Quoniam *inventa est in utero habens*. A quo inventa est? A viro; hoc est, innotuit ei quod ex Spiritu sancto concepit. » Idemque ab ipsa B. Virgine fuisse sanctæ Brigittæ revelatum, legitur lib. VII. Revelationum, c. xxv. in hæc verba : « Sed postquam consensi nuntio Dei, Joseph videns uterum meum virtute Spiritus sancti intumescere, expavit vehementer, non suspicans contra me aliquid sinistrum, sed recordatus dicta prophetarum prænuntiantium Filium Dei nasciturum de Virgine, reputabat se indignum tali servire matri; donec Angelus in somnis præcepit sibi non timere, sed cum charitate mihi ministrare. » Et eandem revelationem sibi a B. Josepho factam fuisse testatur eadem sancta Brigitta, lib. VI. cap. LIX. Per quæ revelationis verba : « Donec Angelus in somnis præcepit sibi non timere, sed cum charitate mihi ministrare, » solvitur plane difficultas et objectio, scilicet, quod si B. Joseph mysterium agnoscens invenit Virginem habentem in utero de Spiritu sancto, et quod humiliter suam indignitatem recognoscens, voluit occulte dimittere eam, ad quid ei postmodum Angelus apparuit? ad quid verba illa gravissima in somnis ei dixit? *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam; quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Quibus verbis videtur innuere causamurbationis Joseph ignorationem fuisse mysterii opera Spiritus sancti peracti. Si B. Joseph certus erat Virginem de Spiritu sancto in utero habere, ad quid Angeli certificatio : *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est, deserviret?* Ad nihilum profecto, juxta canonici juris regulam : « Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet, » de reg. ju. in 6. Permaxime, quod Deus semper utilia docet, Isaiaë XLVIII. v. 17. *Ego Dominus Deus tuus docens te utilia.* Tollitur ergo difficultas per hoc quod Angeli testimonium superveniens confirmatio ejus sit, quod ipse Joseph jam noverat,

invenerat et existimarat, ut optime P. Salmeron, in dicto tract. 30. §. Objiciunt præterea, explicuit his verbis : « Hæbræus quidam codex Matthæi sic habet : *Ne timeas ut accipias Mariam conjugem tuam, quia id quod natum est intra eam, de Spiritu sancto est*, id est, ne timeas accipere eam in conjugem tuam ob hanc causam, quia quod natum est de ea, de Spiritu sancto est : sed cognosce in hac re necessariam esse operam tuam, ut ei officia patris exhibeas. » Unde Theophylactus exponens ait : « *Ne timeas*, hoc est, tu quidem times adjungi illi, quia ex Spiritu sancto concepit, sed *ne timeas accipere*, id est, domi et intus retinere; cogitatione enim et mente jam amandaveras eam. Græce enim illa particula, enim, interdum asserentis est, tantumdemque valet ac, equidem, sane, certe; atque ita sensus esset, certe quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Estque confirmatio ejus quod ipse invenerat et existimarat. Necessario autem hoc dixit Angelus; ne propterea quod præciperet sibi cum illa permanere, ne forte secum colligeret : ergo falsus sum, qui putavi illam gestare sanctum Dei, postea jubeor accipere illam : alioquin ego homunculus atque indignus, nequaquam permetterer habitare cum ea; ergo certe de Spiritu sancto est, ut putasti : sed noli relinquere, quia uxor tua est, et propter hanc relinquet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ. Et ratio manendi subditur : *Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum.* Pater eris in omnibus, præterquam in copula conjugali, quam scilicet supplevit Spiritus sanctus. Et sic necessario jungimus illa verba : *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto*; et illa : *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*, ob eam scilicet causam, quod conceperit de Spiritu sancto. » Quod brevi complexus est sermone Christianus Druthmarus, homil. 1. super hoc cap. I. Matthæi, dicens : « Instruitur Joseph melius ab Angelo de eo quod antea ipse sentiebat de sancta Maria, videlicet, quod de Spiritu sancto sit, quod in ea videbat. » Et Bustus, IV. part. ser. 12. « Joseph volens propter humilitatem dimittere Virginem, fuit ab Angelo confortatus, et consequenter valde consolatus, cognoscens quod Deus fecerat eum dignum habitare et conversari cum sponsa divina, et cum Filio ejus benedicto. » Quamvis ergo certus erat Joseph certitudine prudentis collectionis et discursus, secundum ea quæ in Virgine videbat, et de puritate vitæ ejus agnoscebat,

certior tamen factus fuit ab Angelo per divinam et infallibilem revelationem, juxta illud II. Petri I. v. 18. et 19. *Hanc vocem audivimus de cælo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto, et habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes, etc.* Ubi S. Thomas : « Dicit firmiorem, quia visioni contradicere poterant, quæ facta sunt in secreto, sed prophetiæ nullus contradicere audebat, cui, scilicet sermoni prophetico, bene facitis attendentes, scilicet propter sui utilitatem et inconcussam veritatem. » Fuit ergo angelica revelatio ad majorem Josephi certitudinem, nedum utilis, sed et necessaria.

Quod Virgo
ta cognosce-
retur a Jose-
pho, pertinet
ad ejus di-
gnitatem et
claritatem.

Et certe horum sanctorum Patrum et gravissimorum doctorum interpretatio conveniens nimium apparet tam ex parte Deiparæ, quam ex parte Josephi; ex parte Virginis, propter ejus dignitatem et cognoscibilitatem objectivam claritatis in vultu maxime splendentis, ut S. Hieronymus super hoc Evangelium Matth. I. sic ait : « Joseph cognovit sacramentum Incarnationis per divini luminis radium, qui in ea nitebat, eo quod verum Deum et hominem in utero habebat. » De quo in tract. III. præcedenti egimus, et Glossa super caput I. Matth. et Bustus, IV. p. serm. 12. » Ex facie Virginis egrediebatur quidam splendor, tanquam si sol fuisset in lucerna crystalli. Et ideo videns Joseph tantam majestatem, ex humilitate volebat separari ab ea, reputans se indignum conversari cum ipsa. » Quod conforme est doctrinæ Sapientis Ecclesiast. XIII. v. 31. *Cor hominis immutat faciem illius sive in bona, sive in mala.* Ubi Lyra et Jansenius : « Dispositio cordis apparet in facie, plusquam in aliis partibus corporis, quia vigent ibi omnes sensus, et potissime apparet in oculis, eo quod visus plures differentias ostendit: sicut enim ex abundantia cordis os loquitur, Matth. XII. ita pro varia dispositione cordis varia est et vultus dispositio, immo et totius corporis. » Et sic abiit in proverbium : « Bonum vel malum apparet in facie, vel ad faciem exit. » Hoc aperte claruit in sancto protomartyre Stephano, Actor. VI. v. 15. *Intuentes in eum omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem ejus tanquam faciem Angelicam.* E converso autem facies Cain, postquam fratrem occidisset, abominabilis omnibus erat, Gen. IV. v. 15. et ibi Lyra vers. *Posuit Deus signum, etc.* et P. Rossignolus, lib. IV. de perfectione, c. VI. §. Beatissima, eodem dicit intentu : « A

quibusdam scriptum est, Virginis sanctissimæ aspectum ea majestate et sanctitate compositum ad omnem pietatem et devotionem, ut in animis eam intuentium virtutis amorem, et præsertim castitatis et virginitatis ingeneraret. » De quo etiam in lib. II. tract. X. et in lib. III. tract. III. late disseruimus. Maxime ergo B. Virgo cognoscibilis erat.

Ex parte autem Josephi præcipue potuit cognosci. Probatur primo, propter divinarum Scripturarum notitiam quam habebat. S. Remigius relatus a S. Thoma in Catena aurea super hoc capit. I. Matth. « Videbat enim, ait, Joseph gravidam, quam noverat castam; et quia legerat : *Egredietur virga de radice Jesse*, unde novit Mariam duxisse originem; legerat etiam : *Ecce Virgo concipiet*; non diffidebat, hanc prophetiam in ea esse implendam. »

Joseph potuit
Incarnationis
mysterium
cognoscere,
et probatur.

Tum etiam probatur secundo, quia Joseph comes B. Virginis fuit, cum visitavit cognatam suam Elizabeth, cujus verba et Mariæ canticum de hoc Incarnationis sacrosancto mysterio audivit et intellexit, ut in tract. I. hujus quarti libri probavimus, ubi resolvimus voluisse Josephum dimittere Virginem post a visitatione reditum. Ex quo docte et pie colligit P. Salmeron, tom. III. tractat. xxx. §. sed rursus quæro. « Cum Joseph audisset illa verba Elizabethæ exclamantis : *Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui*; et : *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Quomodo igitur Joseph ejusmodi verba audiens, sinistrum aliquid de Virgine cogitasset? vel numquid surdus erat, vel stupidus, aut incredulus ad hæc in spiritu dicta, vel ad canticum sponsæ suæ, vel Zachariæ? »

Tum præterea efficaciter probatur tertio, quia Joseph habuit post Virginem maximam cordis puritatem, ut in lib. III. tract. IV. late probavimus; sed cordis munditiæ visio Dei correspondet, Matt. V. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*, clare et perfecte in cælo, in via vero initiative, et quasi in quodam principio, ut docet D. Thomas ibi, et 1. 2. quæst. LXIX. art. II. in corpore : « Potest, ait, intelligi de visione viæ; sancti enim, qui habent repletum cor justitia, vident excellentius quam alii, qui vident per effectus corporales : quanto enim effectus sunt propinquiore, tanto Deus magis cognoscitur per illos. Unde sancti, qui habent justitiam, charitatem, et hujusmodi effectus, qui sunt simillimi Deo, cognoscunt

magis quam alii, juxta illud Psalm. xxxiii. *Gustate et videte quam suavis est Dominus*; et optime P. Maldonatus, super eadem verba: *Beati mundo corde*, etc. sic explicat: « *Beati mundo corde*, quoniam ipsi Deum videbunt. Accommodata redditio; nam, ut qui purioribus sunt oculis, melius colores vident, ita qui puriori sunt corde, melius Deum videbunt: » Ergo præmium hoc Josepho ultra omnes sanctos, Deipara tantum excepta, debitum fuit; non mirum ergo, si mysterium ab Spiritu sancto in Virgine operatum cognoverit, ut diximus.

Probatur quarto: quia cordis munditia causatur et resultat ex conscientie puritate, et munditia nullius peccati conscia, ut docent S. Hilarius, canone 4. et D. Basilius, in regulis brevioribus, 280. et S. Gregorius Nysenus, lib. de beatitudinibus. « Mundi vocantur, aiunt, qui pura sunt conscientia, quos nullius peccati conscientia redarguit. » Sed B. Joseph fuit in utero matris sanctificatus; fuit in eo fomes peccati extinctus, aut ligatus; fuit in gratia confirmatus, et nunquam mortaliter peccavit, ut in lib. III. tra. II. et III. diximus; ergo in gradu heroico conscientie puritatem habebat nullius peccati, saltem mortalis, consciam; ergo recte erat dispositus, ut mysteria cœlestia, prout in via possibile est, melius perciperet et intelligeret; ergo a sanctitate illius alienum non est, immo multum conforme, quod Incarnati Verbi mysterium in Virgine sponsa sua sanctissima operatum fuisse, intelligeret.

Probatur quinto: quia secundum D. Augustinum, lib. 4. de sermone Domini in monte, et complures alios, per cordis munditiam, simplicitas intelligitur. Unde mundis corde visionem Dei Christus promittit; quemadmodum si cæcis lumen, ignorantibus scientiam promittat: mundus enim simplices, cæcos et ignorantes appellat. Sed B. Joseph in candore simplicitatis maxime resplenduit, sincere et prompte obediens Angelo in hoc Evangelio ei præcipienti ut acciperet Mariam conjugem suam, et in fuga Ægypti, et in reditu, et in aliis quam plurimis. Qua peculiari ratione, cum Dei sermocinatio cum hujusmodi simplicibus frequens sit, ut habetur Proverb. III. v. 32. *Et cum simplicibus sermocinatio ejus*, cum B. Josepho familiarissime tanquam filius cum patre suo agebat et conversabatur, ut in libris præcedentibus frequenter proba-

vimus. Unde ad declaranda divina mysteria Joseph instrumentum fuit Spiritus sancti, ut in lib. III. tra. VIII. diximus. Ergo convenienter erat dispositus, ut posset mysterium Incarnationis prudenter conjectari et intelligere.

Sexto probatur: si enim per cordis puritatem castitatis intelligitur, quia nihil ita impedit spirituales contemplationem, sicut immunditia carnis, ut docent et explicant D. Chrysostomus, Euthymius, Theophylactus, D. Thomas, et P. Joannes Maldonatus in illa verba: *Beati mundo corde*; adeo quod turpissimum luxuriæ vitium causat in homine hebetudinem et mentis cæcitatem, quæ quasi totaliter spiritualium bonorum cognitionem excludit, sicut e converso castitas maxime disponit hominem ad perfectionem intellectualis operationis. Unde dicitur Dan. I. quod pueris abstinensibus et continentibus dedit Deus scientiam et disciplinam in omni libro et sapientia, ut docet S. Thomas, 2. 2. quæst. XV. art. III. in corpore, et q. XLVI. art. III. Sancti autem Josephi virginalis puritas æquiparabatur angelicæ, immo et quodammodo superabat, ut in lib. III. tractat. III. resolvimus; ergo ei debebatur divinæ visionis promissio; ergo potuit Incarnationis mysterium in Virgine cognoscere.

Septimo probatur: quia puritas cordis in homine causatur ex observatione virtutis justitiæ communis et particularis, ut docuit D. Thomas in illa verba Matth. v. *Beati mundo corde*, his verbis: « Sancti enim, qui habent cor repletum justitia, vident excellentius quam alii, qui vident per effectus corporales. Quanto enim effectus sunt propinquiiores, tanto magis Deus cognoscitur per illos. » de quo supra egimus. B. autem Joseph justus et perfectus fuit in omni ratione justitiæ, dicente Evangelista: *Joseph autem vir ejus cum esset justus*. Ubi D. Chrysostomus, homil. 4. sic explicat: « Justum hic in omne virtute dicit esse perfectum; est enim justitia specialis quædam, et ex parte justitia avaritiæ vitio non teneri: est vero justitia altera generalis, quæ ex cunctis omnino perficitur, juxta quem præcipue modum Scriptura solet appellare justitiam. » Adeo quod Joseph semper justus et in Evangelio primus fuit canonizatus, ut in lib. III. tractat. II. et IV. probavimus; et dicemus latius super illa verba: *Joseph autem vir ejus cum esset justus*. Ergo spiritualium rerum visio, et contem-

platio ei debebatur; ergo potuit Incarnationis mysterium in Virgine pręgnante investigare et percipere.

Josephus
multa signa
habuit ad co-
gnoscendum
Incarnationis
mysterium
in Virgine.

Octavo probatur: quia B. Joseph ad hoc mysterium cognoscendum prudentes admodum conjecturas, immo et rationes habuit: novit enim B. Virginis nativitatem fuisse admirabilem, eamque præcessisse signa admodum excellentia, ut in tra. vi. per totum, et in lib. I. tract. ix. egimus. Unde D. Hieronymus, lib. de Nativitate Marię, sic ait: « Illud libere confiteor, sacrosanctę Marię initia magna miracula præcessisse, maxima consecuta fuisse. Adhęc, in templo pręsentatio, siquidem magna cum omnium admiratione ob insignem ejus prudentiam et sanctitatem, qua se ipsam perpetuo Deo optimo maximo dedicarat, fuit oblata et exhibita, triennis cum esset, deinde consuetudinis et mansionis in templo, quę mirifica suarum virtutum fragrantia omnes, qui aderant, respersit et in admirationem rapuit, » ut in lib. I. tractat. x. et xi. tractavimus. Desponsatio præterea confirmata miraculo: nam arida virga in manu Joseph floruisse traditur, quo signo conciliatum est illud matrimonium, ut ecclesiasticis picturis ostenditur. Atque hic intellectus est illius Isaïę dicti: *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet.* Virga illa Maria refert; quod in manu esset Joseph, significat quod illi lege matrimonii esset addicta: quod arida esset, indicat eam ex lege conjugii infœcundam: quod sine humore reffloruit, ostendit non oportuisse excoli opera viri, ut inde Nazarenius prodiret, id est, flos agri pleni, cujus odore tota flagraret Ecclesia. Nam si virga Aaron pro sacerdotio illo temporali et umbratili floruit, Numer. xvii. cur non virga Jesse in testamento gratiæ, quod in majori gloria debuit ministrari? De quo ex professo egimus in lib. II. tractat. II. Ergo prudenter potuit noster Joseph investigare et cognoscere Incarnationis mysterium in Virgine sanctissima sponsa sua fuisse adimpletum.

Nono probatur: quia B. Joseph sciebat B. Mariam voto virginitatis esse adstrictam; statim enim post nuptias ambo, Maria et Joseph, virginitatis votum emisissent, ut in lib. II. tract. vi. resolvimus. Quomodo ergo tam cito, tam leviter tanti sceleris ream valuit Joseph suspicari? et sacrilegam, ex fracto voto, perfidam et inconsideratam, quę, quod viro erat negatura, soli stupratori concederet? si item nihil audierat, vel viderat

ex ore, nutu, gestu Virginis non summe sanctum, non summe pudicum et venerandum, quo pacto in talem cogitationem venire potuit? Certe omnia hæc alienam ab omni verisimilitudine faciebant suspicionem cecidisse in Josephum. Quod autem alienum est a verisimilitudine, imaginem habet falsitatis, ut ex Everardo in loco a verisimili, pagina 78. cum sequent. multoties probavimus.

Decimo probatur per argumentum a sufficienti divisione et partium enumeratione, vel ab inductione, quod validum et frequens est apud logicos et philosophos, ut constat et apud jurisprudentes, quando argumentum bene formatur, enumeratis singulis partibus, ut habetur in l. patre furioso, et ibi Bartolus et DD. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni juris, et in c. cum dilectus, de jure patronatus. et late resolvit Everardus in loco a partium enumeratione, pag. 544. cum sequentibus. Sed rogo, ubi tantum facinus a Virgine perpetratum est? in templone, quando cum aliis virginibus morabatur, ubi sanctitatis incredibile nomen est adepta; ubi ab Angelis frequentabatur, ab eisque alebatur; ubi sacerdotibus ministrabat in ministerio altaris et templi; ubi divinas litteras discebat, et omnia sanctitatis et virtutis munia exercebat, dux et magistra virginum facta; ut in lib. I. tract. x. et xi. resolvimus. Ubi ergo? in domo paterna, ubi conciliatis sponalibus, mox ad visitandum recessit? In domo Zacharię et Elizabeth prophetarum, ubi divina mysteria, quę omnem superant admirationem, peracta sunt; ubi infantes evangelizabant, et evangelizabantur, et semper comite individuo Josepho? Ubi ergo tantum flagitium admisit? Inverisimile est ergo, sinistram aliquam suspicionem de Virgine habuisse Josephum.

Undecimo probatur: quia Angelus ad Josephum dixit: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* « Non dixit: Noli suspicari. Quod profecto dixisset, ait P. Salmeron, tomo III. tractat. xxx. §. octava ratio, si animo suo adulterii suspicio aliqua insedisset: ergo timor reverentię plenus, non autem adulterii suspicio causa erat uxorem non accipiendi suam. Maxime, quod adeo sollicitus Dominus fuit de Marię pudore et pudicitia, ut late in lib. II. tract. i. per totum egimus, et tamen Joseph ab Angelo non fuit reprehensus: quemadmodum Thomas Apostolus dubius de resurrectione reprehenditur, cui dictum est a Domino, Joan. xxvi. *Noli esse*

Angelus
Josephum
non repre-
hendit, sed
in cognitione
sua
confirmavit.

incredubus, sed fidelis : et ut Abraham de risu Saræ reprehensus , Gene. xviii. et Apostoli de tarditate fidei in resurrectione Domini increpati , *quia iis qui viderant eum resurrexisse a mortuis, non crediderunt* ; Marci ultimo. Josepho enim Angelus non dixit : Noli esse incredulus , et non nisi per fidem accepta est revelatio Christi in initio. Unde *respondum acceperat Simeon a Spiritu sancto , non visurum se mortem , nisi prius videret Christum Domini* , Lucæ II. Et Anna Prophetissa in eodem loco : *Loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Israël.* » Et sic convenienter revelatio Josepho facta fuit de Verbi incarnati mysterio in Virgine sponsa sua ad confirmationem et maiorem certitudinem ejus, quod ipse antea intellexerat, ut supra diximus. Et eodem sensu et intentu idem P. Salmeron, in dicto tract. xxx. ante finem, §. Noli timere, sic ait : « *Noli timere.* Non loquitur Angelus de timore retinendi adulteræ, vel de adulterii suspitione : alias graviter fuisset ab Angelo objurgatus : verum de sancto plenoque reverentiæ timore, quo timebat Deum offendere, si apud eam maneret, quam de Spiritu sancto concepisse cognoverat : simili enim timore affectos fuisse multos sanctos viros ex Scripturis cognovimus, ut Mosem, Eliam, Petrum, Joannem Baptistam, Elizabetham, Centurionem, etc. Timebat namque vere humilis Joseph Verbum tanto plus reverendum, quo magis abbreviatum. Si Oza, quod tenuerit arcam inclinantem, tam severe percussus est, noli timere Joseph punitionem aliquam. » Ad Ozam non pertinebat arcam dirigere, ut Josephus de bello Judaico, et Carthusianus ibidem : ad te autem pertinet Mariæ solatium et gubernatio, et ideo : *Noli timere accipere*, etc. Et optime D. Bernardus, homil. 2. super Missus est, explicans eadem verba, ait : « Quare Joseph voluit dimittere eam? Accipe et in hoc non meam, sed Patrum sententiam. Propter hoc Joseph voluit dimittere eam, propter quod et Petrus Dominum a se repellebat, dicens, Lucæ v. *Exi a me, Domine, quia homo peccator sum.* Propter quod et Centurio a domo sua eum prohibebat, cum diceret, Lucæ vii. *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum.* Ita ergo et Joseph indignum et peccatorem se reputans, dicebat intra se : A tali et a tanta non debere sibi ultra familiare præstari contubernium, cujus supra se mirabilem expavescebat dignitatem. Videbat et horrebat divinæ præ-

sentiae certissimum præstantem insignem : exhorruit nimirum Joseph hujus tanti miraculi novitatem, mysterii profunditatem ; et ideo occulte voluit dimittere eam. »

Et hac undecima probatione colligitur intelligentia illorum verborum : *Joseph autem vir ejus, cum esset justus, et nollet eam traducere* : non enim de traductione judiciali per adulterii accusationem, neque de traductione ad sacerdotem pro zelotypia ; sed de traductione, id est, de communi cohabitatione, ut ex Leontio episcopo tradit P. Salmeron loco citato. §. Deinde, in hæc verba : « Profecto, quia se ipsum indignum censuit esse Joseph cum ea habitare, cognoscens de Spiritu sancto conceptionem, decrevit eam clam a suo consortio dimittere, nolens eam detinere potius quam se periculo exponere. » Circa quod unum acute satis, et non a nostræ conclusionis intentione alienum dixit P. Salmeron loco citato. « Propterea, ait, Joseph manendo cum ea, putabat se vere eam traducere, quod existimaretur necessario corrupta et a se cognita, quæ tamen Messiam de Spiritu sancto conceperat : traducere etiam se Christum existimabat, quoniam omnino futurum erat, ut filius ejus haberetur et vocaretur, atque, ut Evangelium testatur, fabri filius, qui filius Dei erat. »

Duodecimo probatur : quia licet curandum non sit de sententia Haymonis, homil. 1. super cap. i. Matth. et Gersonis, tom IV. in epistola, quam de institutione festi S. Joseph scripsit, asserentium B. Virginem, antequam ad Elizabeth invisendam abiret, stupendum Incarnationis mysterium Josepho aperuisse, et Josephum stupefactum de Virgine dimittenda tractasse. Verba Haymonis sunt hæc : « *Inventa est in utero habens de Spiritu sancto.* A quo inventa est? a nullo alio, nisi ab eo Joseph, qui, ut vidit ejus uterum intumescere, curiositate ductus diligenter inquisivit, unde concepisset; illa respondit, de Spiritu sancto concepisse habens in utero, non aliunde accipiens, nisi intrinsecus habens. » Et multo minus de blasphemio mendacio, quod refertur ab auctore operis imperfecti, homil. 1. in Matthæum, existimante Virginem Josepho sponso, ea re anxio, jurejurando adhibito, dixisse se ejus rei nesciam. Quem merito rejicit P. Castro, in historia Deiparæ, cap. vi. nu. 10. ad finem. Tamen, ait P. Salmeron, in dicto tract. xxx. §. Undecima, non videtur verisimile quod si Joseph ignorasset mysterium Incarnationis,

Quare Virgo Incarnationis mysterium Josepho non revelaverit.

Maria Virgo etiam non quæsitâ ei non patefecisset : tum quia sponsa secreta sua cum sponso communicare debet, maxime ut vitet omnem zelotypiam atque suspicionem : tum quia Elizabethæ a se visitatæ mysterium omne apertis verbis explicaverat, cui tamen minus debebat, quam proprio Josepho (maxime cum B. Virgo omnia cordis sui arcana Josepho sponso suo viro justo confidenter aperire solebat, ut in lib. III. tract. XIV. diximus) tum quia Virgo non putasset Joseph fore incredulum, cum mysterium hoc a prophetis fuerit prænuntiatum, et ejus complendi tempus immineret; et signum virgæ suæ refflorentis in desponsatione visum satis illum ad fidem præstandam invitasset. » Non ergo petiit Joseph, nec Virgo explicuit, quia jam Joseph in sua cognitione intus habebat. Et confirmatur ex illo adverbio, *occulte*, nostri Evangelii. « Quia licet in divina Scriptura, occulte, vel occultum, multipliciter accipiat, quoad nostrum tamen spectat propositum, occultum dicitur ratione humilitatis. Videmus enim quod granum in terra absconditur, ut multiplicetur, radix etiam in terra absconditur, ut arbor fructibus ampliatur : sic vere charissimi ad hoc ut possimus gratiis et virtutibus augmentari, et fructibus bonorum operum ampliari, necesse est quod in terra, id est, infra mortalitatem propriam per nostram terrestretatis considerationem abscondamur in gradu infimo per veram humilitatem, quia Deus humilibus dat gratiam. Sic Tobias cap. II. occisos occulte de nocte sepeliebat. » Ita P. Joannes Fernandez versic. abscondere; et sic Joseph mysterium occultum humilitate fugiebat.

Secunda conclusio, quæ ex præcedenti cum ejus probationibus manifeste colligitur, scilicet B. Josephum voluisse occulte Virginem dimittere, non propter adulterii suspicionem, neque propter dubium, ut aliqui, de quibus in sequenti tractatu postea dicemus, asseruerunt, sed propter veram et profundissimam humilitatem, indignum se judicans tanti honoris et dignitatis in convictu et consuetudine cum B. Virgine : si enim de altero patriarcha Joseph, nostri figura, dixit, et merito, S. Theodoretus, serm. 8. de providentia, post medium : « Joseph throni majestate non effertur, sed principatum mansuetudine temperat, et imperium non nisi curam esse docet. Talis hic fuit, et serviens et regnans, talis in prospera et adversa fortuna, talis cum affligeretur et prospere age-

ret : » quanto melius et præstantius hoc nostro Josepho, qui post Christum et Virginem, gratiam et humilitatem habuit? ut sæpius probavimus. Unde Evangelista de eo dixit : *Joseph autem vir ejus cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam.* Quibus verbis humilitate conspicuum fuisse Josephum plane ostendit. Nam si justus erat, justitiæ præcipua pars est Deo se humilem exhibere; et tali equidem humilitate opus illi erat, ne de tantis donis elatus insolesceret et superbiret : præcipue quia cum humilibus Christo et Maria convicturus erat. Illustris profecto et conspicua Josephi redditur humilitas ex eo quod occulte voluit dimittere Mariam conjugem suam, cujus convictu et consuetudine prorsus se judicavit indignum. « Atque ita, ait P. Salmeron, in dicto tract. xxx. §. præterea, intelligo hoc verbum : *Joseph autem vir ejus, cum esset justus*, id est, humilis, ac demisse modestæ de se sentiens. Veluti cum Christus, Matth. III. Joanni respondit : *Sic nos decet implere omnem justitiam*; per justitiam humilitatem intellexit, illamque quasi deliquisset, ut cæteri peccatores in actu suscipiendi baptismi, manifeste indicavit. »

Idemque etiam probatur ex modo quo Angelus usus fuit cum Josepho in apparitionis initio, appellans eum nomine proprio stirpis et prosapiæ, dicens : *Joseph, fili David, noli timere*, etc. Est enim Josephi nomen maxime venerabile divinitus impositum, augmentatione, et suavissimi odoris plenum, ut late diximus in lib. II. tract. v. ut eum attentionem reddat, et amorem ostendat : solemus enim diligentius auscultari, quando nostris nominibus vocamur; sicut e contrario, qui inimice contra quosdam affecti sunt, nec nomina eorum, qui læsere, ferunt commemorari. Sic Saul, qui Davidem oderat, non dixit : Ubi est David? sed : *Ubi est filius Isai?* et Judæi, Joannis v. qui Christum oderant, non dixerunt : Ubi est Jesus? sed : *Ubi est ille?* Hujus regulæ exempla frequenter reperiuntur in divina Scriptura. In signum namque amoris Deus, I. Reg. III. bis Samuel appellavit, et Gen. XXII. Abraham, Abraham, et in Actibus Apost. IX. *Saule, Saule, quid me persequeris?* et Isaïæ XLIII. *Redemi te, et vocavi te nomine tuo.* Omnium autem præcipuum exemplum est in nostro Evangelio : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam*, ut tradunt D. Chrysostomus, homil. 28. in Gen. et homil. 7. ad populum

Joseph propter humilitatem voluit Mariam dimittere.

Antiochen. et Mag. Mart. Cantapetrensis, lib. IX. Hypoty. reg. xli. fol. 14. col. 1. quia, ut docuit D. Ambrosius, in c. 1. Lucæ, «Divinæ litteræ non solum mores in his, qui prædicabiles sunt, sed eorum parentes plerumque solent laudare, ut veluti transmissa immaculatæ puritatis hæreditas in his, quos volumus laudare, præcellat. Sic sancti Samuel mater laudatur ob Samuelis laudem; sic Isaac a parentibus nobilitatem pietatis accepit, quam posteris dereliquit.» De quo Cantapetrensis, lib. X. Hypotypos. reg. xxi. fol. 28. col. 1. Ex nobilibus et optimis parentibus regulariter nobiles et optimi filii, suorumque parentum imitatores procreantur, ut in lib. II. tract. ix. egimus. Appellavit eum filium David, ut intelligeret quamdam sibi necessitatem impositam non degenerandi a tanti parentis nobilitate et fortitudine, nec humilitatis prætextu regium suum animum dejiceret.

Appellavit Josephum Angelus filium David, ut regiam ejus nobilitatem ostenderet: nam B. Virgo et B. Joseph futuri erant reges, et successores regni David secundum naturam, ut in lib. II. tract. ix. diximus. Et sic ait Haymon episcopus in cap. 1. Mat. «Quare Angelus appellavit eum filium David, et non filium Abraham, Isaac et Jacob? Quia licet David pastor ovium fuisset, ut Jacob, majoris tamen dignitatis fuit quam Jacob, Isaac et Abraham. Quia, Deo disponente, rex fuit et propheta. Jacob, licet patriarcha fuisset, tamen non fuit rex. Ut ergo Dominus de regali progenie crederetur descendisse, sicut revera est, ideo appellavit eum filium David.» Et speciatim D. Chrysostomus, homil. 4. super hoc cap. 1. Matt. sic ait: «Principio satis necessario David intulit mentionem Angelus, unde utique Joseph Christum didicerat nasciturum, et ut nomine progenitoris ingesto illius eum promissionis admonet, quæ ad omne facta est genus Judæorum.» Et particularius ad nostrum propositum D. Petrus Chrysologus, serm. 1. de generatione Christi, ait in hæc verba: «Videtur, fratres, in persona genus vocari; videtur in uno totam prosapiam nuncupari; videtur in Joseph semen Davidici stemmatis jam citari, *Joseph, fili David*, etc. Trigesima octava generatione natus, quomodo David filius dicitur, nisi quia generis aperitur arcanum, fides promissionis impletur, superna conceptio cœlestis partus virginea jam signatur in carne? Tali voce a David prolata fuerat promissio Dei Patris,

Psal. cxxxi. vers. 11. *Juravit Dominus David veritatem, et non frustrabitur eum; de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Et bene de fructu ventris tui, bene de utero, quia cœlestis hospes, supernus habitator sic in uteri descendit hospitium, ut corporis claustra nesciret: sic de habitaculo ventris exiit, ut virginalis janua non pateret, et impleret illud quod cantatur in Cantico Canticorum iv. *Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.*» Promissio enim de Verbi Dei incarnatione facta Davidi vere et proprie Spiritus sancti ope adimpleta fuit in Virgine, et quodammodo in Joseph oratione matrimonii, ut in lib. II. tract. ix. tetigimus. Merito ergo Angelus appellavit eum filium David, *Joseph, fili David*, etc. ut toti mundo notum fieret solum Josephum vicem omnium filiorum Adam habuisse, et B. Mariam solam filiarum Evæ extitisse, ut ex utroque, diversimode tamen, filius legitimus Davidis et Adami desideratus nasceretur. Quo titulo solus Joseph fuit dignus inventus: licet enim ratione virginalis voti mortuus civiliter quoad generationem naturalem reputabatur, et erat, Deus tamen virtute Spiritus sancti supplevit vices Joseph, ut optime advertit Jacobus de Valentia super Magnificat, dignitate 6. et doctissimus ordinis Prædicatorum Præsentatus Stephanus Mendez, lib. III. de dignitate Virginis, cap. xii. §. 5. et archiepiscopus de Capitefontium, lib. de virginitate Mariæ, pag. 194. eadem explicans verba, ait: «Josephum filium Davidis vocat Angelus, ut in memoriam illi revocet, quæ ad Davidem factæ sunt de Christo de semine ejus nascituro promissiones. Et non timere jubetur accipere Mariam quia timebat conjugem esse Mariæ, sive cum ea habitare sub nomine viri ob stupenda mysteria, quæ circa eam fieri cernebat. Non dubium quin Joseph sæpius senserit sponsam suam visionibus Angelorum honorari. Sanctitas illius perspectissima erat Josepho, qui dum suam indignitatem cum tantæ Virginis sanctitate conferebat, verecundabatur illius esse conjugem.»

«Talis certe erat timor iste respectu arcæ novi Testamenti in sancto Josepho, ut in eadem domo cum illa non auderet manere: qualis in patre ejus Davide quondam extitit, cum veteris Testamenti arcam in domum inducere suam, licet id percuperet, ausus non fuit. De quo scribitur I. Paralip. xiii. et II. Reg. vi. *Quomodo ingreditur ad me arca Domini? et noluit divertere ad se arcam Domini*

[Similitudo] inter David et Josephum et inter veteris Testamenti arcam et Virginem

in civitatem David, sed divertit eam in domum Obededon Gethæi. Quod autem per arcam illam significata fuerit sanctissima Virgo, testatur S. Bernardus, serm. incipiente, Ave Maria. » Et paulo inferius : « Bene audierat Joseph Virginem parituram Christum, et putavit forsitan hanc Virginem debere esse sponsam suam Mariam, alias cur ei Virgo non ab eo cognoscenda dabatur in uxorem, nisi sub spe et expectatione futuri miraculi? Utquid nuptiæ absque spe prolis? » Et concludit : « Talis ergo fuit timor iste Josephi, qualis D. Petri, quando Domino dixit, viso miraculo : *Exi a me, Domine, quia homo peccator sum : stupor enim circumdederat eum.* Talis quoque erat, qualis ille Centurionis, quando se indignum reputabat, quod Christus suam ingrederetur domum. Timor ergo Josephi reverentialis et admirationis fuit, non autem de Virginis castitate dubius. »

Nec caret profecto maximi et divini arcani sacramento, quod in hac peculiari apparitione, et non in alia unquam, Angelus Josephum filium David nominaverit, suadens ei non timere, sed Mariam conjugem suam accipere : *Joseph, fili David, noli timere accipere conjugem tuam,* etc. Manifestum est enim ad suadendam fugam in Ægyptum, solum ei dixisse, Matth. II. *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens : Surge, et accipe puerum et matrem ejus,* etc. Et ad ex Ægypto redeundum : *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph in Ægypto, dicens : Surge, et accipe puerum,* etc. Id enim, quod Lucæ I. dicitur : *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David;* et cap. II. v. 4. *Eo quod esset de domo et familia David,* non Angeli, sed Evangelistæ referentis verba sunt, ut patet. Ad quid ergo novus iste loquendi modus? Ad quid, obsecro, ista appellatio geminata, nomine proprio, et nomine stirpis suæ regię, *Joseph, fili David?* Nulli dubium quin aliquid debeat operari juxta juris utriusque axioma in l. balista. ff. ad Trebellianum. et tradit late Everardus in loco a vi geminationis, ad exaltandum certe B. Josephum, qui se indignum iudicans, ita profunde humiliabat, ut Domini adimpleretur verbum : *Qui se humiliat, exaltabitur,* Matth. XXIII. v. 12. Ad B. Josephi animum erigendum regius majorum suorum sanguis proponitur, *Joseph, fili David.* De elephante ait Plinius, lib. VIII. cap. I. quod inter irrationabilia omnia maximæ est nobilitatis, vir-

tutis et perfectionis, majorique pollet rationis instinctu. Ad bella præcipue fortiter gerenda elephantes juvare homines solent, ad quod sanguine quolibet ostenso, eorum generosa fortitudo mirum in modum excitatur; ut dicitur I. Machabæorum VI. vers. 34. *Elephantis ostenderunt sanguinem uxæ et mori ad acuendos eos in prælium.* Hac etiam solertiæ et cautionis cum nostro Josepho Angelus utitur arte, regium suum sanguinem ob oculos proponens, *Joseph, fili David,* ad cor ejus humilitate timidum sublevandum, ut provinciam a Deo sibi commissam, ut domus Dei in terris principatum accipere non recuset, immo divinæ electionis virtute, quæ, quos ad aliquid eligit, dignos efficit, se idoneum et dignum, totum a Deo recognoscens, humiliter judicet et estimet. *Joseph ergo fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Et ostendit ei illico sui ministerii convenientem necessitatem, dicens : *Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Humilitas tua, o Joseph, quasi Angelus diceret, Deo, qui humiles quærit, non displicuit : est enim humilitas nobilitatis sequela et ornamentum, ut in lib. II. tract. IX. videre est. Nonne filius regis es? Nonne ex domo, et familia David recta linea descendens? Quare igitur sic attenuaris macie timoris, fili regis? non amore turpi habendi illicite et incestuose filiam regis, sicut Amnon, sed humilitatis timore fugiens sponsum nominari Mariæ, quæ filia æterni Patris est, quæ mater Filii Dei est, quæ sponsa Spiritus sancti est, quæ regina Angelorum est, quæ mundi domina est, et tandem dux, princeps et Virgo virginum est. Et ideo religiosissimus et doctissimus Christianus Druthmarus, ordinis S. Benedicti professor super hoc cap. I. Matth. introducit Angelum sic agentem cum Josepho : « Noli trepidare, Joseph, noli te indignum judicare illi, vel matri ejus deservire : quia illa digna et ordinata inventa fuerat ad generandum eum; et tu ad nutriendum electus es. Tibi credita est virginitas Matris, et bajulatio infantis; dicatur Virgo conjux tua, ut liberes eam de persecutionibus Judæorum. Melior erit tibi Maria, quam si haberes tantas uxores, quantas habuit Salomon. Ipse, qui nascetur ex ea, dicetur filius tuus, sed est creator tuus : qui melior erit, quam si habuisses quadraginta filios, ut Abdon habuit. Propterea Joseph

servi ut Domino dominorum, et Regi regum. Conjugem tuam dicito, ut diabolus et Judæi nesciant de Virgine natum, qui nasciturus est. Et si non est conjux tua, more aliorum, erit tamen conjux tua, ut recipias mercedem: ut cum illa receperit mercedem pro generatione, tu recipias pro educatione in vita æterna. » Et doctissimus verbi Dei concionator P. Horozco Augustinianus in declamatione S. Joseph, annotatione 2. « Quid animum, ait, tuum, Joseph, torquet? Quorsum meditare divorcium? aut ab ea vis distrahi, quæ tibi tanta charitate simul et tribus cognatione juncta est? Non est alius sponsus ea Virgine dignus, nec illa alteri destinata, alto Dei consilio, nisi tibi. Agnosce Davidem auctorem tui generis, cui promissum est olim, quod nunc incipit exhiberi. »

Cum autem Joseph esset justus, et divinæ voluntati conformis, et consequenter rectam haberet intentionem, solum curabat quærere Deum, si forte attraheret, aut inveniret eum, Acto. xvii. v. 27. Eo usque tantum in sua trepidatione permansit, donec divinam per Angelum intellexit voluntatem, quod rectæ intentionis proprium est, ut in sanctis illis animalibus Ezechieli prophetæ ostensis satis patet, de quibus cap. i. v. 6. cum sequentibus dicitur: 1º *Pedes eorum pedes recti*, rectitudine scilicet intentionis; 2º *Et unumquodque ante faciem suam ambulabat, ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertabantur cum ambularent*. Tamdiu movebantur, quamdiu voluntatem Dei illam esse intelligebant, qua cessante, eorum quoque actio et prosecutio statim cessabat. Et sic 3º dicitur: *Ibant et revertabantur in similitudinem fulguris coruscantis*. Quærebat, probabat et indagabat Joseph, juxta doctrinam Pauli ad Roman. xii. v. 2. *Quæ sit voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta*. Qua in somnis cognita, statim vir justus Angelo obedivit, adimplens ad litteram divini Spiritus documentum, Prov. ix. v. 9. *Doce justum, et festinabit accipere*. Nec ulla ratione quiescit; juxta D. Augustinum in Manuali, cap. 14. « Fecisti nos, Domine, ad te, inquietum est cor nostrum, donec revertamur ad te. » De quo in tractat. præcedenti latius egimus. Obedivit ergo Joseph, et non utcumque, sed ut præceperat ei Angelus: *Exurgens Joseph a somno, fecit sicut præcepit ei Angelus Domini, et accepit conjugem suam*, Matth. i. v. 24. Ubi Hugo Cardinalis sic advertit: « Non solum quod præceperat ei Angelus, sed sicut præceperat. In

quo notatur perfecta obedientia Josephi. » In quo Spiritus sancti dona, quæ facilitatem, ut homo ab eodem Spiritu moveatur, præstant, ut in lib. I. tract. x. diximus, habere se ostendit.

Quod si contra hoc objicias: Si B. Joseph reverentia ductus Virginis, se tantæ Virginis contubernio et cohabitatione indignum judicans, eam deserere voluisset, ob eam præcise causam, quod eam de Spiritu sancto concepisce agnoverat, ut diximus, certe majori et fortiori ratione recessum celerius parasset, post Angeli apparitionem infallibiliter ei ostendentem B. Virginem de Spiritu sancto in suo utero habere. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*. Cujus causa humillimus Joseph occultam fugam cogitabat, ut optime doctissimus et eruditissimus objecit P. Thomas Sanchez, tom. III. de Matrimonio, lib. X. de divortio, disp. xii. num. 36. Et augetur difficultatis objectio, quia secundum Aristotelem et omnes, posita causa in ratione causæ non potest non producere effectum, cum idem manens idem semper sit natum facere idem. Tum etiam, quia si minor certitudo per prudentes conjecturas, collectiones et argumentationes collecta sufficiens erat in viro humillimo Josepho ad hoc, ut vellet occulte dimittere Virginem; quanto efficacius major ab Angelo moveret irrefragabilis certitudo? siquidem a proportionem majoris inæqualitatis major sit actio, et a minori seu fortiori ratione validum sit argumentum. Si enim id quod minus est, sufficit ad aliquem producendum effectum, quanto magis id quod majus est, sufficiet, ut habetur in I. fin. juncta gl. et communi doctorum sententia. C. de his, qui ætate se excus. lib. 10. et multis probat Everardus in loco a minori ad majus, pag. 113. et 114. Ergo non ratione humilitatis, sed adulterii præsumptione voluit Joseph Virginem dimittere, idque ex ipso contextu litteræ Matt. i. videtur colligi posse, quoniam Angelus excusans Virginem, et suadens Josephum, ne discedat, ea utitur ratione: *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*.

Respondetur tamen, quod Joseph erat vir justus, ut noster testatur Evangelista, *Joseph autem vir ejus, cum esset justus*. Et absolute in omni justitiæ virtute justus, ut superius probavimus, et consequenter necessario erat cum profundissima humilitate obediens, juxta D. Chrysostomi sententiam, hom. 3. super Matth. « Humilitatis, inquit, summa in eo

Joseph intentione recta voluntatem Dei quærebat

Vera humilitas est obedientiæ conjuncta, ut in Joseph.

consistit, si voluntas nostra per omnia divinæ voluntati subjecta fuerit. » Et sic prompte obedivit Joseph in Virginis desponsatione; in descriptione a Cæsare Augusto imperata; in circumcisione Christi et impositione salutiferi et sacrosancti nominis Jesu; in octavo signato die; in ejusdem infantis præsentatione in templo; in fuga et reditu ex Ægypto; in ascensu in templum statutis diebus; et in omnibus aliis. Joseph ergo non ignorans, non magnum esse, hominem esse humilem in abiectione; magnam vero prorsus et raram virtutem esse humilitatem honoratam: hoc ex sua parte cognoscens, tam supremum honorem de eo indignum judicans, recusabat, volens occulte Virginem dimittere. Accedente tamen non solum Dei ordinatione, ei per Angelum intimata, *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*: verum etiam Dei mandato et præceptione, ut idem refert Evangelista, *Fecit sicut præcepit ei Angelus Domini*; statim libentissime et promptissime obedivit, ut in eodem loco Matth. c. i. v. 24. sic refertur: *Exurgens autem Joseph a somno fecit sicut præcepit ei Angelus Domini, et accepit conjugem suam*. Secure honorem sibi ex obedientia injunctum suscipiens, juxta doctrinam D. Augustini, lib. XIX. de Civitate Dei, cap. XIX. et D. Thomæ, 1. 2. q. LXI. art. v. ad 3. in hæc verba: « Otium sanctum quærit charitas veritatis, negotium justum suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum est veritati: si autem imponitur, suscipienda est propter charitatis necessitatem. » Ut in præsentiarum nostro contigit Josepho præponenti Dei obedientiam sui peculiaris humilitatis considerationi, præferenti denique communem utilitatem, *Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*, suo peculiari desiderio et utilitati. Et sic finalis ratio intentionis suæ Virginem dimittendi propter humilitatem et indignitatem omnino cessavit Dei ordinatione et præcepto superveniente.

In quo suam veram ostendit humilitatem virilitati obedientiæ conjunctam, juxta illud Proverb. XXI. v. 28. *Vir obediens loquetur victoriam*. Et Bernardinus Senensis, serm. de regno Dei, cap. de operatione liberi arbitrii: « Regnum cœlorum quantum ad strenuita-

tem operis comparatur grano sinapis, Matt. XIII. et est comparatio valde notabilis: duo enim sunt necessaria ad strenuitatem operis, scilicet humilitas et virilitas, nec sufficit unum sine reliquo, quia humilitas sine virilitate est pusillanimitas, et virilitas sine humilitate est temeritas; et ideo ut hæc duo nobis necessaria esse ostenderet ab obtinendum regnum cœlorum, comparavit illud grano sinapis, quod inter omnia grana minutissimum est quantitate, sed maximum virtute. » Sic Joseph, qui se minimum ostenderat humilitate, modo obediendo virilitatem ostendit.

Ex quibus omnibus unum inter alia maximæ utilitatis documentum licebit colligere, implementumque divini Verbi, Salvatorisque nostri Jesu Christi docentis, Matth. XXIII. v. 12. *Qui se humiliat, exaltabitur*. Humiliabat se noster Joseph, indignum se prorsus judicans cohabitationis cum B. Virgine sponsa sua, eo quod de Spiritu sancto concepisse cognoverat, qua ratione eam dimittere cogitabat. Deus autem, qui exaltat humiles, eum per Angelum exaltavit, appellans eum filium David, et sic cœlestem honorem et dignitatem fugiens, eundem eadem prorsus via certius et securius obtinuit. Sicut enim *Deus superbis resistit, ita humilibus dat gratiam*, juxta D. Jacobi sententiam, c. p. IV. v. 6. suæ Canonice, et S. Augustinum, lib. de Doctrina christiana: « Omnes divinorum voluminum paginas hanc ubique sententiam spirare: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*. » Quem divinum morem, et observatam consuetudinem mire descripsit David, Psalm. CXXXVII. v. 6. dicens: *Quoniam excelsus Dominus, et humilia respicit, et alta a longe cognoscit*. Ubi D. Augustinus, et serm. 2. de Ascensione, sic explicat: « Videte, fratres, magnum miraculum, altus est Deus; erigis te et fugit a te; humilias te et descendit ad te. Quare hoc? quia excelsus est, ut humilia respicit, et alta de longe cognoscit. Humilia de proximo respicit, ut attollat; alta, id est, superba, de longe cognoscit, et deprimat. » Et D. Bonaventura, lib. IV. Pharetræ, cap. XII. « Ad te, Domine sancte, nemo se erigendo pervenit, sed potius humiliatus ascendit: cum altissimus sis, proximior redderis supplicatione curvatis. » Aquæ enim cœlestes divinæ gratiæ ad humiles descendunt, ut docet D. Augustinus, serm. 27. de omnibus Sanctis, loquens de D. Magdalena his verbis: « Sedebat ad pedes capitis nostri.

Deus exaltat
humiles in eo
quod se humi-
liant.

Quanto humilior sedebat, tanto amplius capiebat: confluit enim aqua ad humilitatem convallis, denatat de tumoribus collis. « Unde dixit David, Psal. cxxxii. *Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti ejus.* Et D. Bernardus, serm. 3. ex parvis, eodem intentu ait: « Sicut enim oculi Satanæ omne sublime vident; ita oculi Domini omnem humilem intuentur. »

Qui ergo Deum dilexerit usque ad contemptum sui, sicut noster fecit Joseph, in ipso eodem contemptu et humiliatione divinam exaltationem inveniet, ut illud Psalm. xxxiii. adimpleatur: *Timete Dominum omnes sancti ejus, quoniam non est inopia timentibus eum. Divites equerunt et esurierunt; inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.* Ubi Hugo Cardin. sic explicat: « Inquirentes autem Dominum, id est, intus quærentes, in secreto scilicet conscientiae, quia illi, qui quærent tantum extra, id est, qui videntur eum quære per opera exteriora, quæ faciunt, et tamen interius quærent, et cupiunt non ipsum, sed vanam gloriam, vel emolumentum temporale, isti minuentur omni bono. » Quærenti enim regnum Dei et justitiam ejus, reliqua omnia adjicientur, ut docuit Christus Dominus, Matth. vi. Quod Salomoni regi contigisse legimus, III. Reg. iii. cui cum dixisset Dominus: *Postula quod vis, ut dem tibi.* Qui cum non temporalia, sed quæ ad ipsius Dei gloriam pertinerent, postulasset, placens in sermone ejus dixit: *Quia postulasti verbum hoc, et non petisti tibi dies multos nec divitias, aut animas inimicorum tuorum; sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum judicium, ecce feci secundum sermones tuos. Sed et hæc, quæ non postulasti, dedi tibi: divitias scilicet et gloriam, etc.* Quod celebri Susannæ exemplo, Danielis xiii. ver. 22. et 23. satis aperte comprobatur, quæ cum propter Dei timorem et amorem, periculo infamiae et mortis temporalis se exposuisset, dicens: *Angustiae sunt mihi undique: si enim hoc egero, mors mihi est, si autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.* Et hac eadem via, vitam, honorem et famam celebrem in toto orbe consecuta est, ut in eodem loco dicitur.

E converso vero, qui se ipsum dilexerit usque ad contemptum Dei, ab ipso Deo humiliabitur, ut docuit D. Augustinus, in tract. xlix. in Joannem, ad finem, explicans illud

Joannis ii. quod Pontifices et Pharisei in conciliabulo suo decreverunt, *Si dimittimus eum, venient Romani, et tollent locum nostrum et gentem*, sic ait: « Temporalia quidem perdere timuerunt, et vitam æternam non cogitaverunt, ac sic utrumque amiserunt. Nam et Romani post Domini passionem et glorificationem tulerunt eis locum et gentem. » Etnon utrumque humiliabuntur, sed in eisdem rebus, in quibus contra Dei voluntatem cupiunt exaltari, in eisdem ipsis humiliabuntur, juxta illud Job. xl. v. 7. *Respice cunctos superbos, et confunde eos, et contere impios in loco suo.* Ubi D. Thomas, lect. 4. ad finem, sic interpretatur: « Ut ostendatur quod id, in quo confidunt superbi, eos liberare non potest: unumquodque enim suo loco conservatur. Unde multitudo divitiarum, vel status dignitatis, vel siquid aliud ejusmodi est, in quo homo confidat, locus ejus dici potest. Quibus non obstantibus, superbus a Deo conteritur, ut quasi in loco suo videatur contritus. » Et multo clarius dixit Deus impio regi Nabuchodonozori per prophetam suum Habacuc, ii. v. 9. 10. et 11. *Væ qui congregat avaritiam malam domui suæ, ut sit in excelso nidus ejus, et liberari se putat de manu mali. Cogitasti confusionem domui tuæ, concidisti populos multos, et peccavit anima tua. Quia lapis de pariete clamabit: et lignum, quod inter juncturas ædificiorum est, respondebit.* Ubi P. doctor Ribera ad nostrum propositum sic explicat: « Eleganter dictum: *cogitasti confusionem domui tuæ*, cum tu per fas et per nefas potentiam et divitias tuas augebas, cogitans de regni tui perpetuitate: tunc non columitatem et firmitatem imperio tuo et posteris tuis cogitabas, sed confusionem et ignominiam, quia illis factis hanc poenam meruisti, ut deleteretur tuum imperium et tua posteritas. » In quo manifeste cognoscitur Dominus judicium faciens, ut in operibus manuum suarum comprehensus sit peccator, et superbi dejiciantur, dum intendunt elevari. Fuit, eritque semper perpetuæ veritatis, quod ipse Dominus ait, I. Reg. ii. v. 30. *Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*

Quod consilium spiritualibus hominibus spiritualium rerum respectu maxime pernecessarium est, ut visiones et revelationes, quantum eis possibile fuerit, cum humilitate vera fugere et evitare procurent, et sic divinas consolationes majori cum securitate, et propria ipsorum et aliorum utilitate obtine-

Visiones et
revelationes
fugiendæ po-
tius quam
desiderandæ.

Superbus
humiliabitur
a Deo in loco
suo.

bunt, ut prudenter expertus Seraphinus Firmianus, problemate 80. sic gravissimè hortatur et admonet : « Cum fugit anima divinas ex humilitate visitationes, aptior fit, quæ illas possideat. Quo circa timens Virgo Angelo assensum præstare, promeruit ut in illa confirmaretur Spiritu sancto, ultimumque eligens locum inter ancillas, ad primum fuit sublimata. Ita Petrus sese ingerens nimia cum ipsius confidentia ad sectandum Christum, negatione ab eo est abscissus. Porro autem cum ex humilitate dixit : *Exi a me, Domine, quia homo peccator ego sum*, dignus fuit, qui ei arctius uniretur. Deus enim quo excelsior, eo magis humilia respicit. » Et idem gravissimus auctor, problemate 88. sic prudenter advertit : « Ubi anima potest raptui resistere, neque id facit, jam se exhibet arrogantem, novissimum non eligens locum, uti Christus docet. Quare non mirum, si periculo se exponit, quæ illudatur a diabolo. Verum ubi ex humilitate fugiens a Deo comprehenditur, juste ab omni præservatur periculo. » Et problemate 83. hujus rei periculum ostendens ait : « Verus mentis excessus ideo in paucissimis reperitur, quia purgatam præsupponit vitam, diuque exercitam in sui ipsius victoria : ad quam metam pauci pertingunt, quoniam etsi multi delectentur in sacris lectionibus, vel meditationibus, internisque consolationibus; paucissimi tamen sunt, qui universum exuant privatum amorem, evincantque sancto ipsorum odio omnem affectum et distractionem. » Et eodem intentu ad nostrum peculiare propositum agens de apparitione et revelatione nostro facta Josepho colligit doctissimus Haymon super hoc I. capit. Matth. his verbis : « Spiritualiter illa apparitio Angeli per somnum mystice nobis innuit, quod qui dormiunt sæculo, id est, a curis mundanis sunt remoti, et vigilant Deo bonis operibus, illi merentur præsentiam Angelorum sibi adesse in custodiam sui. Illi taliter possunt dicere cum Ecclesia in Canticis Canticorum IV. *Ego dormio, et cor meum vigilat*, in oratione scilicet, et in omni voluntate Dei implenda. » Et quia pauci sunt, qui ad hunc mortificationis gradum, et ad hanc cordis munditiam perveniunt, Henricus Suson. serm. 3. sic severe dicit : « Alios quosdam invenies, qui visionibus et revelationibus crebris utuntur, atque esto ut eæ vel totò decennio veræ sint; deinde tamen vel semel admiscere se poterit spiritus malignus transfigurans se in Angelum lucis,

II. Cor. II. atque ita fallere et evertere incautos. »

Quapropter de solidis virtutibus acquirendis magis quam de visionibus et consolationibus curandum esse hortatur, et admonet expertus D. Bonaventura, tom. II. opus. de processu religionis, c. XVIII. et XX. in hunc modum : « Cautela in visionibus adhibenda. Ad illa se homo studiose exerceat, quæ sunt segura, meritoria et fructuosa : quæ sunt vitiosa extirpare, et virtutum studiis fideliter insudare, et per orationis usum mentem accendere ad devotionis affectum. Hæc sunt salubria, et segura, et fructuosa studia Religiosorum, et quanto quis in illis se exercuerit, tanto majoris meriti et majoris gloriæ apud Deum erit. Hujusmodi autem visiones non faciunt sanctum, neque ostendunt : alioquin Balaam sanctus esset, et ejus asina, quæ vidit Angelum, et Pharæo qui vidit somnia, præagia futurorum; et etiamsi visiones istæ veræ sint, tamen per se meritoria non sunt, et qui multa talia videt, non est melior, et qui nulla, non est minor, sicut de miraculis aliis. » Et quia difficile est spiritus probare an ex Deo sint, quia, ut modo diximus, satanas transfigurare se solet in Angelum lucis, regulas sanctorum Patrum et doctorum ad hujusmodi spiritus discernendos infra, in hoc lib. IV. tractat. VIII. assignabimus ex professo, super illa verba : *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph*, etc.

Secundo colligendum est, justi Josephi animum non quievisse, donec per Angelum Domini bonam, beneplacentem et perfectam Dei cognovit voluntatem. Quod proprium eorum est, quorum corda jam Deus tetigit, et lucem suam, vel per cancellos ostendit, qui, donec ad Deum perveniunt, non quiescunt, quemadmodum acus nautica tactu magnetis bene affecta semper tremula non quiescit, quousque polum Aquilonarem recte respiciat. Nec in lectulo, nec in vicis, nec in plateis sancta quievit sponsa Spiritus tacta fervore, donec Deum, quem diligebat, invenit. *In lectulo meo*, ait, *per noctes quæsi quem diligit anima mea; quæsi illum et non inveni; surgam et circuibo civitatem : per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea; quæsi illum et non inveni. Invenierunt me vigiles, qui custodiunt civitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea : tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis meæ,*

De virtutibus
potius quam
de revelatio-
nibus curan-
dum.

Justus in Deo
tantum
quiescit.

Cant. III. Et David, Psalm. CXXXI. v. 3. 4. et 5. *Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei, si dederò somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem, et requiem temporibus meis, donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.* Et clarius in Psalm. LXXII. v. 25. *Quid enim mihi est in cælo, et a te quid volui super terram, Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternum? Mihi autem adherere Deo bonum est, et ponere in Domino Deo spem meam.* Quod sponsa experta dixit, Cant. II. v. 2. et 3. *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo. Introduxit me rex in cellam vinariam, et ordinavit in me charitatem.* Et post longam experientiam D. Augustinus in Soliloquiis, cap. XXX. et XXXI. ita conclusit: « Ecce Deus meus, ego erravi sicut ovis, quærens te exterius, circuivi vicos et plateas civitatis hujus mundi, quærens te, et non inveni: ego foris te quærebam, et tu mecum eras. » Et in Manuali, c. XXIV. ad finem. Cor humanum in desiderio æternitatis non fixum nunquam stabile esse potest, sed omni volubilitate volubilius de uno in aliud transit, quærens requiem, ubi non est. De quo in tractatu sequenti dicemus.

Et quamvis in toto hoc tractatu defendimus, et vere, ut opinati sumus, B. Josephum Incarnationis mysterium cognovisse, sic intelligentes verba illa: *Antequam convenirent, inventa est habens in utero de Spiritu sancto, eamque ob causam profundissima humilitate a B. Virgine recedere voluisse: quia tamen circa dimissionis causam sancti et doctores non conveniunt, et omnibus debitores sumus, libuit in sequenti tractatu eorum sententias et fundamenta referre, ut melius atque perfectius nostri Evangelii littera explicetur et intelligatur.*

INVENTA EST IN UTERO HABENS DE SPIRITU SANCTO; JOSEPH AUTEM VIR EJUS CUM ESSET JUSTUS, ET NOLLET EAM TRADUCERE, VOLUIT OCCULTE DIMITTERE EAM. HÆC AUTEM EO COGITANTE, ECCE ANGELUS DOMINI, etc. Matth. I. v. 18. 19. et 20.

TRACTATUS V.

Utrum propter adulterii suspicionem, vel propter dubium Joseph Virginem dimittere voluerit.

Pro dicendorum in hoc tractatu faciliori intelligentia supponendum est primo, quod judicare contra proximum ex levibus indiciis, est judicium temerarium, peccatumque grave aut leve secundum gravitatem aut parvitatem materiæ, ut docet D. Thomas, 2. 2. q. LX. art. III. in corp. Quæ quidem temeritas cessabit, quando indicia fuerint gravia et violenta, ut ex eodem D. Thoma ibidem colligitur, et tractant discipuli ejus super eum. Quando autem res fuerit dubia, in meliorem partem interpretanda est, ut docet idem D. Thomas in eadem quæstione LX. articul. IV. saltem judicium suspendendo, neque in meliorem aut deteriorem partem declinando. Quod quidem est interpretari in meliorem partem negative, ut explicuit Cajetanus in eodem artic. IV. Nec tenebimur in dubiis judicare in favorem proximi positive, ut placuit Magistro Soto, libro III. de justitia et jure, quæstio. IV. artic. 4. in corpore, nisi illius proximi antea habuerimus notitiam virtutis, et bonam ejus æstimationem. Tunc enim tenebimur rem dubiam in meliorem partem positive interpretari, ut defendunt recentiores Thomistæ, inter quos doctissimus et religiosissimus, et in universitate Salmanticensi Magister Fr. Joannes de la Per. Dominicanus, super eundem D. Thomam, de quo in lib. III. tractat. I. egimus.

Quando judicium sit temerarium.

Secundo supponendum est vitam sanctorum omnibus esse exemplum, et vivendi normam, ut post D. Ambrosium docuit D. Au-

ta sancto-
m vivendi
orma nobis
t, et humi-
atem cau-
sat, etiam
justis.

gustinus, sermone 2. de omnibus Sanctis, in hæc verba : « Hæc sunt vestigia, quæ nobis Sancti quique revertentes in patriam reliquerunt, ut illorum semitis inhærentes sequeremur ad gaudia. » Adeo quod D. Isidorus, lib. II. de summo bono, cap. XI. hanc gravissimam sententiam nobis scriptam reliquit : « Si ad bonum, ait, incitamentum divina, quibus monemur, præcepta deessent, pro lege nobis Sanctorum vita sufficeret. » Unde si vitam nostram et actiones nostras immanentes et transeuntes cum actionibus et vitis Sanctorum contulerimus, in magnis gestis nostris humiliabimur et confundemur, ut ex D. Gregorio in Moral. docet D. Bonaventura, tom. I. opusc. lib. IV. Pharetræ, c. 17. in hæc verba : « Magna quæ agimus, quasi minima ducimus, cum fortiorum exempla pensamus; sed tunc apud Deum crescunt per meritum, cum apud nosmetipsos per humilitatem decrescunt. » Maximeque tempore persecutionis et tribulationis, Sanctorum vitæ et humilitatis imitatores esse debemus, ut idem D. Bonaventura loco citato sic monuit : « Non grande est his nos esse humiles a quibus honoramur, quia et hoc sæculares quilibet faciunt, sed his maxime esse humiles debemus, a quibus aliqua patimur, ut Psalm. IX. dicitur : *Vide humilitatem meam de inimicis meis.* De quo in lib. I. tractat. XI. aliqua diximus. Et non dubium quin Sanctorum vita et perfectione debite considerata, factaque cum nostra comparatione, divina superveniente luce, peccatores confundantur ab iniquitatibus suis, et justi etiam erubescant, ex omnibus, quæ fecerunt, humiliterentur, et suorum defectuum et imperfectionum emendationem diligentius procurent. Qua ratione Deus suo Ezechieli prophetæ, cap. XLIII. v. 10. et 11. præcepit, ut domui Israël templum ostenderet, in hæc verba : *Tu autem, fili hominis, ostende domui Israël templum, et confundantur ab omnibus iniquitatibus suis, et metiantur fabricam, et erubescant, ex omnibus quæ fecerunt, figuram domus et fabricæ ejus, exitus et introitus.* Glossa interl. ibi intelligit de templo spirituali Sanctorum, juxta illud II. Cor. VI. *Templum Dei sanctum est, quod estis vos.* Sed præstantius D. Gregorius, lib. XXIV. Moral. cap. X. « Templum quippe Dei, ait, ad confusionem ostenditur filiis Israël, quando uniuscujusque justi anima, quam inspirando Deus inhabitat, quanta sanctitate fulgeat, ad confusionem suam peccatoribus demonstratur, ut illa in

bonum, quod negligunt, videant, et in se ipsis malum, quod operantur, erubescant. Qui itaque perducere ad summa desiderant, semper necesse est ut meliorem profectibus intendunt: quatenus tanto districtius in se culpas judicent, quanto in illis altius, quod admirentur, vident. Magna namque sollicitudine ad curam nostræ meliorationis accingimur, quando id virtutis in aliis cernimus, quod non habemus. » Hæc etiam ratione propheta Hieremias, cap. XXXI. v. 18. et 19. agens cum Deo dicebat : *Postquam tu, Deus, ostendisti mihi, percussi femur meum, confusus sum et erubui, quia sustinui opprobrium adolescentiæ meæ.* Unde D. Ambrosius, lib. de Joseph, sic hortatur : « Discamus ergo et sanctorum invidiam, ut imitemur patientiam, et cognoscamus illos non naturæ præstantioris fuisse, sed observantiæ majoris, nec vitia nescisse, sed emendasse. »

Tertio supponendum est passionem zelotypiæ ex amore causari, ut tradit D. Augustinus, lib. contra Adamantium, capit. 13. « Proverbii loco, inquit, dici solitum, qui non zelat, non amat; nec esse zelotypiam sine amore. » Unde zelotypia est æmulatione, sive dolor, eo quod alius eo potitur, quod quisque cupit, vel ex eo quod adsit alteri, quod quisque habeat. Et sic in divinis litteris Deus zelotes dicitur, Exod. XXIX. et Deut. V. quia solus amari velit, nec patiatur quidquam præter ipsum amari, nisi et propter ipsum quoque ametur. Quod et more suo D. Thomas, 1. 2. q. XXVIII. art. IV. in corpore, sic docuit : « Zelus est amor intensus non patiens consortium in re amata; in amore enim concupiscentiæ, qui intense aliquid concupiscit, movetur contra omne illud, quod repugnat consecutioni, vel fruitioni quietæ ejus quod amatur : et hoc modo dicuntur viri zelare uxores suas, ne per consortium aliorum impediatur singularitas, quam in uxore quærent. » Quæ quidem passionum vehementissima est, appellaturque ægritudo furiosa, quia certe nulla ex animi perturbationibus vehementior est, ut quæ mentem perturbet, et veluti eripiat, et in furorem adigat, et in neces mutuas armet et impellat. Quod Salomon prospiciens, Prov. VI. ait : *Zelus et furor non parcat in die vindictæ, neque quiescet cujusquam precibus, nec recipiet pro redemptione bona plurima.* Ex quibus verbis manifeste colliges idem, quod quotidie experimur, furorem et zelum veluti cognatione quadam esse conjunctos. Qua ratione

Zelotypia est maxima passio; et in irrationabilibus etiam reperitur.

cum in concilio Eliberitano, cap. v. ageretur de pœna imponenda feminae, quæ ob zelotypiam ancillam verberasset, petitio proposita sic continebat : « Si qua femina zeli furore accensa, flagellis verberavit ancillam, » etc. refertur in cap. si qua femina. d. 50. Tum præterea ea passionis affectio vehementissima corpus ipsum corrumpit, labefactat, convellit, et ad senectutem accelerat, ut habetur Eccles. xxx. *Zelus, ait, minuit dies, et ante tempus senectutem adducit.* Quod mire satis Job sanctus, cap. xxxi. declaravit his verbis : *Si deceptum est cor meum super muliere, et si ad ostium amici mei insidiatus sum, scortum alterius sit uxor mea, et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est, et iniquitas maxima, ignis usque ad perditionem devorans, et omnia eradicans genimina.* Ubi D. Thomas sic explicat : « Hoc nefas est, quia scilicet est contra statutum Dei, qui virum et mulierem in matrimonio conjunxit; et si consideretur humana justitia, est iniquitas maxima, quia scilicet quanto majus est bonum quod subripitur, tanto est injustitia major : si quis enim furaretur bovem major est iniquitas quam si furaretur ovem; unde et majori pœna punitur, ut habetur Exod. xxii. Ille autem qui adulterium committit, maxime quid ei subtrahit, scilicet uxorem, quæ est una caro cum ipso, et prolem certam, et per consequens totam patrimonii successionem, quæ propter adulterium quandoque ad extraneum pervenit. Unde subdit : *Ignis est, scilicet adulterium usque ad consumptionem devorans, quia defraudat hominem in toto patrimonio, et omnia eradicans genimina, dum scilicet filiorum successionem facit incertam, juxta illud Eccles. xxiii. Mulier omnis relinquens virum suum, et statuens hæreditatem ex alieno matrimonio. Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit; et secundo in virum deliquit; tertio in adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi.* » Unde autem originem traxerit, quod uxor scortans, aut adulterans dicatur cornua marito facere, vide Artenidorum Daldianum, lib. II. cap. xii. et Tiraquellum in l. boves. §. hoc sermone. limitatione 4. n. 27. ff. de verborum significatione.

Quæ quidem zelotypiæ passio in irrationalibus etiam passim invenitur. Elephantibus enim nonnulla noverunt adulteria, ut retulit Plinius, lib. VIII. cap. v. et Solinus, cap. xxxviii. Quin et ipsi hominum adulteria de-
testantur, et morte aut alias puniunt, ut vi-

dere est apud Ælianum, lib. II. historiæ animalium, ubi capit. xv. scribit elephantem adulterum uxoris sui domini, et ipsam uxorem adulterantes occidisse; et alium Romæ, imperante Tito, ipsos quoque occidisse, et stragula veste eos retexisse, dominoque redeunti ostendisse. Sed et idem Ælianus, lib. VIII. cap. ii. tradit ciconiam uxori domini adulteræ impetum in eam facto oculos eruisse. De columbis etiam referunt Aristoteles, lib. IX. de historia animalium, cap. vii. et Tertullianus, lib. de Monogamia, non tantum esse innocuas, sed ita pudicas, ut unam unus masculus tantum agnoscat. Idemque de turturibus testatur D. Hieronymus, lib. I. contra Jovinianum, applicans illud Cant. ii. *Vox turturis audita est in terra nostra.* Et hinc aliqui opinantur quod mulier præcipiebatur post partum offerre pullum columbæ, vel turturis, Levit. xii. quasi in piaculum amissæ virginitatis. Et Cassiodorus, lib. variarum, epistola 5. quæ incipit : *Gravis est, inquit de turture : « Respicite, impudicæ, gementium turturum castissimum genus, quod si a copula sua fuerit, casu intercedente, divisum, perpetua se abstinentiæ lege constringit, gratiam conjunctionis non repetit, quam reliquit. »* Unde Ovidius in carminè de columba ita cecinit :

Et castus turtur, atque columba gemunt.

Sed multo mirabilius est, quod refert Polemonius, lib. v. commentariorum, quæ ad Antigonum regem scripsit, et post eum referunt Athenæus, lib. IX. cap. xiii. et Ælianus, lib. III. de alitibus, capit. xlii. avem quamdam Porphyriomem appellatam habere sensum adulterii, idque significare patrifamilias, in cujus domo alitur, non voce quidem, aut aliter omnino, quam suspendio, et hinc Thalamonem quoque aiunt sic esse vocatum, tanquam thalami et pudicitiae custodem. Sed omnem profecto admirationem superat, quod Cælius Rodiginus, lib. XXV. historiæ, cap. xxxii. et Ælianus, lib. VI. de historia animalium, cap. xxxii. accidisse referunt, quod cum quidam caprarum custos nomine Chratidis apud ripas Sibaridis fluvii capram turpiter adamasset, et illius gregis caper zelotypia incensus pastorem illum aliquando dormientem vidisset, irruit in eum, et cornibus interfecit. Quæ et alia exempla similia videri poterunt apud Tiraquellum, de legibus connub. in l. XIII. glossæ i. p. 16. n. 4. usque 10. et

in l. XVI. glossæ i. nu. 1. cum sequentibus, et apud P. Joannem de Torres, lib. XVIII. moralis Philosophiæ, cap. vii. per totum.

Cum ergo omnia animalia etiam bruta zelotypia afficiantur, ut modo vidimus, inde juste colligitur, quod homo, qui tacens permittit uxorem suam adulterari, et non irascitur, præsumitur leno, et ut talis puniendus, ut habetur in l. mariti lenocinium. ff. de adulteriis. et tradunt Thomas Ferracius, cautela xiv. num. 6. et Brunus, in tract. de confiscatione bonorum. q. 1. 4. p. principalis, et doctor Azebedo, in l. II. tit. xix. lib. 8. novæ recopil. n. 9. et 10. cum seq. Reputatur enim qui hujusmodi est, stultus et insipiens, juxta illud Prov. xviii. v. 22. *Qui tenet adulteram, stultus est et insipiens.*

Et ideo Justinianus Imperator juste decrevit difficillimum esse in viro justum hunc temperare dolorem, qui dubio procul major est, quam earumdem mulierum mors: « Libentius enim, ait D. Hieronymus super Amos cap. vii. ad finem, maritus audit uxorem interfici, quam pollui. » Molestiusque etiam adulterium patiantur, quam seipsos proprio corpore vulnerari, ut docuit Faber, in §. sciendum. Instit. de donationibus. Immo molestius id ferant viri nobiles, quam propriorum filiorum neces, ut habetur in l. codicillis. §. matre. ff. de legatis 2. in illis verbis: « Scis fratrem tuum filium nostrum occidisse, et alia mihi deteriora fecit. » Verba illa « alia deteriora, » doctores interpretantur, id est, commisit adulterium, ut tradunt latissime Tiraquellus, in l. XIII. connubial. nu. xxvii. gl. 1. p. 13. et doctor Espinus de Caceres, in Speculo testam. glos. XVI. princip. n. 79. cum multis sequentibus.

Quia inter omnia crimina, quæ contra proximum diriguntur, gravius est adulterium, quia nullo alio homo magis læditur, neque offenditur, ut docet S. Thomas, 2. 2. q. LXXIII. a. iii. et Soto, lib. V. de justitia. q. x. art. 3.

Unde si propter aliquod delictum uxor alterius ita esset exbannita, et judicialiter damnata ut a quocumque posset occidi, non posset adulterari, quia adulterium gravius morte est, ut dixit Baldus, in l. finali. C. si contra jus, vel utilitatem publicam. et est communis doctorum sententia, secundum Decium in c. quæ in Ecclesiarum. de constit. n. 16. Inde etiam est, quod constitutis induciis ac treugis inter principes et bellatores, ea conditione, ne aliquis ex altera aut altera

parte offendatur, aut interficiatur, et ex altera factionis parte adulterium committeretur, aut stuprum cum uxoribus vel filiabus alterius factionis, treuga et pax violata censetur, ut post alios tradit et resolvit doctor Antonius de Padilla, et Meneses in l. transigere. C. de transactionibus. a nu. 72. usque 78. et doctissimus Ferdinandus de Minchaca, lib. i. quæstionum frequentium. n. 10. Merito certe secundum hæc, S. Petrus Apostolorum princeps, teste S. Clemente in epistola ad Jacobum fratrem Domini, solebat dicere: « Venenum adulterii esse cunctis malis perniciosius. » Et Lactantius Firmianus, lib. de ira Dei, cap. xxii. refert famosam illam Sibyllam Erythræam solitam dicere: « Inter facinora, quibus maxime Deus irascitur atque irritatur, esse adulterium. » Et postremo S. Chrysostomus, homil. 62. in Joannem, post medium, intrepide probare conatur adulterium gravius quodammodo esse, quam idololatriam: « Adulterium enim, ait, adeo apud Deum scelestum videtur, ut si uxor ab idololatra viro, ipso nolente, discedat, puniatur; si ab adultero, minime puniatur. Considera ergo hujus morbi malitiam. Nam si qua fidelis habet virum infidelem, et ipse consentit habitare cum illa, non dimittat ipsum, ait Paulus I. Cor. vii. De fornicatione autem dixit Christus, Matth. v. *Si quis dimiserit uxorem suam præter rationem fornicationis, facit ipsam mæchari.*

Et quamvis vitium hoc, et quælibet alia inhonesta turpitudine damnabilis et reprehensibilis in omnibus sit, præcipuam tamen gravitatem et deformitatem habet in his, qui sub sanctitatis prætextu turpiter vivunt, ut optime advertit D. Prosper Aquitanicus, lib. II. de vita contemplativa, cap. iv. post medium. « Hujusmodi, ait, spirituales ficti ad reprehendendos alios sunt prompti, se vero non patiuntur a quibuslibet, vel leniter, reprehendi; impudenter se assuunt virginibus sacris et viduis, quibus tanto conglutinantur affectu, ut facilius ab Ecclesiæ, quod dictu quoque nefas est, quam ab earum communione discedant, qui etsi cum illis forte non peccant, tamen malæ suspicionis de se præbendo materiam, vitam suam maculis sinistrae opinionis infamant. » Et, quod dolendum maxime est, hujusmodi ficti spirituales loco severæ correctionis, ad honores a prælatis promoventur, ut idem D. Prosper, in dicto capite iv. in fine, his verbis advertit: « Hos igitur tales quare non arguunt, qui ar-

Luxuria sub prætextu sanctitatis maxime damnabilis est; et eam solet Deus detegere.

Homo permittens uxorem adulterari, præsumitur leno.

Adulterium est gravius nocendum, quam homini fieri possit.

guendi potestatem divinitus acceperunt? Non verentur, ne forte cum tam flagitiose viventibus parcunt, videantur probare quod faciunt? Quid, quod etiam eos ad officium clericatus admittunt; et, proh nefas! quasi parum sit quod tales, dissimulata severitate, non increpant, insuper et honorant?» Quos tamen quasi Deus irridens, ut confundantur, et poenitentia ducti convertantur, solet in conspectu solis publicare, juxta illud Nahum III. v. 5. 6. et 7. *Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, et revelabo pudenda tua, in facie tua, et ostendam gentibus nuditatem tuam, et regnis ignominiam tuam, et projiciam super te abominationes, et contumeliis te afficiam, et ponam te in exemplum, et erit: Omnis, qui viderit te, resiliet a te, et dicet: Vastata est Nive.*

Ex quo manifeste colligetur quam maximam tribulationem passus fuerit noster sanctissimus et nobilissimus Joseph, secundum sententiam eorum qui, ut modo videbimus, censuerunt ob sinistram adulterii suspicionem voluisse a Virgine recedere. Et sic D. Chrysostomus, homil. 8. in Matth. ante medium, de hoc eodem agens dixit: « Enimvero misericors Deus mœstis rebus quædam etiam jucunda permiscuit, quod certe in sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates sinit habere continuas: sud tum de adversis, tum de prosperis justorum vitam quasi admirabili varietate contexit. Quod hic quoque eum fecisse considera. Videndo quippe S. Joseph gravidam sponsam, in conturbationem incidit maximam. » Et ideo, quod de altero Josepho patriarcha nostri figura, ut sæpius probavimus, dictum est, Sap. x. v. 12. *Certamen forte dedit illi, ut vinceret*, præstantius multo secundum illorum sententiam, in nostro sanctissimo verificabitur Josepho.

Quarto supponendum est, conjugem conscientiam adulterii sui conjugis posse tuta conscientia ab ejus habitatione divertere, quamvis adulterium sit occultum, dummodo scandalum cesset: nec ad id aliqua judicis sententia requiritur. Ita S. Hieronymus, super cap. xix. Matthæi: « Ubicumque, ait, fornicatio est, vel fornicationis suspicio, libere dimittitur uxor. » Cujus sententia canonizata est in c. dixit Dominus, 32. q. 1. hoc enim verbum illud libere, significat, quia idem est, quod nulla licentia vel sententia requisita, juxta Gloss. in Clementina dudum. de sepulturis. vers. libere. quam sequuntur Abb.

in c. 1. n. 4. de officio ordin. et ibi doctores, et Tiraquellus in l. si unquam. verbo, revertatur. a n. 134. usque 138. C. de revocand. dona. Et probatur primo: quia Christus Dominus, Matth. v. et xix. absolute dixit, licitam esse dimissionem conjugis propter adulterium, non distinguens inter publicum et occultum: et quamvis fiat distinctio in c. significasti, et in c. porro. de divortiis. id tamen est quoad judiciale forum. Probatur secundo: quia in interiori conscientie foro licita est dimissio conjugis adulteri occulti, quoad torum et debitum conjugale reddendum. Hæc est theologorum et juris utriusque prudentum recepta sententia, ut videre est apud S. Thomam, 4. d. XXXV. q. unica. art. III. in corp. et Covarruviam, in 4. II. p. c. VII. §. 5. n. 11. et plures alios, quos refert et sequitur P. Thomas Sanchez, tom. III. de Matrimonio. disp. XII. n. 5. Ergo licita erit dimissio quoad habitationem, si scandalum cesset, cum major sit obligatio reddendi debitum: ex illa enim consurgit cohabitandi obligatio. Hujus nostræ quartæ suppositionis conclusionem tuentur et defendunt Sotus, 4. dist. XXXVI. q. unica. art. III. in corp. ad finem. Palacios, Navarrus, et plures adducti a P. Thoma Sanchez, tom. III. de Matrimonio. disp. XII. n. XXXII. ubi n. 36. qui ad nostrum peculiare propositum sic infert:

« Quinto infertur, qualiter excusetur a culpa factum divi Josephi, qui, ut refertur Mat. I. voluit a Virginis consortio recedere ob suspicionem adulterii occulti. Cum enim Virgo esset conjugata, ex partu in utero concepto non poterat adulterium constare, nisi soli Josepho, qui norat se eam minime cognovisse. Et quidem plerique D. Josephum excusant dicentes eum noluisse a Virgine recedere ob adulterii suspicionem, sed ob nimiam sanctitatis ejus reverentiam, quasi ejus consortii indignum se reputantem. Sed melius excusatur Joseph a culpa, eo quod occulta erat dimissio, et absque scandalo, quæ licita est in foro conscientie. » Maxime quod adulterium in hoc casu esset secretum et improbabile, quia occultum per accidens, ut in sequenti suppositione dicemus.

Ad hoc tamen, ut diximus, requiritur quod conjux dimittens sit innocens, fidemque matrimonio servaverit, alias secus, ut in l. consensu. C. de repudiis. et in auth. de nuptiis. §. mitiores. ibi, « Si probet virum luxuriose viventem. » Quod in nostro sanctissimo Josepho manifeste claruit, semper virgo fuit et

Maxima fuit
Josephi tri-
bulatio in
adulterii sus-
picionem.

Conjux inno-
cens potest
sine scandalo
ab adultero
conjugem libe-
re recedere.

Joseph pote-
rat licite Vir-
ginem dimi-
tere, quia i-
fidelitatem i-
matrimonio
servaverat

cum sponsa sua B. Maria votum virginitatis emisit, illudque usque ad vitæ terminum perfectissime servavit, ut in tractatu III. hujus libri quarti probavimus. Et sic ex adulterii præsumptione videns Virginem prægnantem, quam ipse nec tetigerat, nec aliquo modo tangere cogitavit, jus habebat inconcussum eam occulte dimittendi.

Quapropter S. Tobias, cap. IV. v. 13. sic filium suum hortabatur de fidelitate in suo matrimonio servanda: *Præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire*. Et ideo jurisconsultus Ulpianus, in l. si uxor. §. judex. ff. de adulteriis. hanc gravissimam sententiam protulit: « Periniquum enim esse videtur, ut pudicitiam vir ab uxore exigat, quam ipse non exhibeat. » Et in eodem sensu Seneca, epist. 94. ad Lucilium sic ait: « Improbus est, qui ab uxore pudicitiam exigit, ipse alienarum corruptor uxorum. » Sed præstantius D. Augustinus, lib. de decem chordis: « Si caput est, inquit, vir, melius debet vivere, et præcedere in omnibus factis suis uxorem, ut illa imitetur virum. » Et in tract. 48. de verbis Domini, et refertur in c. si ducturi. 32. q. 6. paulo extensius ita consultit: « Si ducturi estis uxores, servate vos uxoribus vestris; quales vultis eas invenire, tales et ipsæ inveniant vos. Quis vivens est, qui non castam velit ducere uxorem? Et si accepturus est virginem, quis non intactam desideret? Intactam quæris? intactus esto. Puram quæris? purus esto. »

Hujus enim saluberrimi consilii defectu quam plurimos tristes eventus inter conjuges quotidie experimur. Ex hac unica et sola occasione, mulieres præcipue excandescunt, irascuntur et vindictam parant, furoreque vesanienti instigatæ atrociter diraque facinora faciunt, neque aliis, neque viris ipsis, nec filiis, nec sibi denique, suoque pudori parcentes. Quod gravissimis auctoribus et exemplis exornat et comprobatur Tiraquelus, in l. XIII. connub. glos. 1. p. 13. n. 28. cum sequentibus. Quod quidem totum brevi complexus est sermone Spiritus sanctus, Eccles. XXVI. *Dolor cordis et luctus mulier zelotypa, in muliere zelotypa flagellum linguæ omnibus communicans*. Ubi Lyra sic explicat: « *Dolor cordis et luctus* scilicet continuus, *mulier zelotypa*, supple, est viro suo, a quo fraudari suspicatur, et sic contra eum continue machinatur. Ideo subditur: *In muliere zelotypa flagellum linguæ contra virum suum, omnibus communicans*, idest, aliis viris se expo-

nens. » In quo tandem D. Augustinus, lib. L. hom. 49. c. 5. ad finem, ita concludit et convincit: « Quis ferat, ait, uxorem adulteram? et imperator feminæ, ut ferat adulterum virum? O justitia! Quare, rogo te, quare? Quia ego sum vir. Vir es? In fortitudine tua probemus: quia vir es, vince libidinem. Quo modo vir, quo uxor est fortior? Tu es caput mulieris vir, verum est: si caput est, ducat, uxor sequatur. Si caput tu es vir, duc, sequatur mulier caput suum: sed vide quo eas, noli ire quo non vis ut sequatur. Noli ire quo times pedissequam, ne cum tu facis, doceas quod facis. Nolite ergo feminæ pudicissimæ imitari impudicos viros vestros; impudico marito non debet mulier pudicitiam, sed Deo illam debet; Christo illam debet, non propter illum faciat, qui non meretur, sed propter Christum faciat. » Cum ergo sanctissimus noster Joseph angelicam servasset virginitatem, et omnia domestica perfecte adimpleret, jus absque controversia habuit sponsam propter adulterii suspicionem occulte et sine scandalo dimittendi.

Quinto supponendum est pro intelligentia et explicatione illius adverbii, *occulte*, de quo in nostro Evangelio dicitur, *Vult occulte dimittere eam*, quod quamvis difficile admodum sit explicare, quod dicatur crimen, vel factum occultum, claritatis tamen gratia notandum est crimen aliud esse natura sua occultum; aliud per accidens et contingenter occultum; inter quæ maxima est differentia, quia occultum natura sua crimen illud est, quod ex se et ex natura sua nihil habet, unde possit naturaliter ab aliquo homine cognosci, juxta illud Pauli I. Cor. II. *Quis enim hominum scit quæ sunt hominis, nisi Spiritus hominis, qui in ipso est? Homines enim vident quæ foris patent; Deus autem intuetur cor*, I. Reg. XVI. Quod si quis aliquando cogitationes hominum novisse dicatur, id non propria virtute, sed Deo revelante, aut Dei speciali auxilio factum esse credendum est: immo nec ab ipsis Angelis crimen hoc pure immanens cognosci potest, ut docet S. Thomas, 1. p. q. LVII. art. IV. Crimen autem occultum per accidens, vel contingenter est illud, quod non a solo et in solo corde committitur, sed voce aut opere per aliquod corporis membrum exercetur exterius, cui per accidens contingit nullum fuisse præsentem, qui audiret, aut videret.

Præterea advertendum est quod crimen hoc occultum per accidens est in multiplici

Quod dicatur
crimen oc-
cultum, pu-
blicum aut
notorium.

si fidelita-
tem servant,
quam ab
uxoribus
exigunt.

differentia, quia aliud est occultum judicialiter, quod distinguitur contra probabile, non quod a nomine sciatur, sed quia non potest legitime probari in iudicio, ut si unus tantum esset testis. De quo in c. veniens. et in c. licet. de testibus. De huiusmodi occulto judicialiter agitur in c. ut nostrum. ut Ecclesiastica beneficia. Aliud dicitur occultum, vel melius pene occultum, quia sunt pauci testes, ut si sciant quinque testes, et non plures, secundum Speculatorem in tit. de notorio crimine. §. 7. et Card. in Clem. 1. §. porro. de hæreticis. et Bertachinum in Dictionario, verbo, occultans, et non est deductum ad iudicium: et hoc distinguitur contra notorium, et ante iudicalem cognitionem dicitur manifestabile. Postquam vero probatum fuerit judicialiter per testes, dicitur crimen manifestum. Crimen autem notorium est, quod cognoscitur per sententiam iudicis diffinitivam, aut per confessionem in iudicio factam, aut per evidentiam rei, quæ non possit tergiversatione celari, ut tradunt Speculator, tit. de notoriis criminibus. §. 7. et Abbas, in c. ex litterarum. de temporibus ordinan. Occultum ergo est, quod probari non potest. Pene occultum est, quod probari potest per paucos testes, et non est deductum ad iudicium. Notorium vero, quod jam est in iudicio declaratum, aut per sententiam iudicis, aut per partis confessionem. Si autem per rei evidentiam, quæ non possit tergiversatione celari, vocatur notorium facti.

Lucius autem Papa III. in d. c. vestra de cohabitatione cleri. et mulier. de hoc agens, solum dividit crimen in occultum et notorium, dicens crimen pene occultum illud dici, quod ab Ecclesia toleratur, licet per plures testes probari possit, dummodo per iudicis sententiam non sit damnatum. Notorium vero sit, quod per facti evidentiam, vel per ipsius rei iudicalem confessionem, quod non possit tergiversatione celari, constat. De quo videndi sunt Simancas, de instit. catholi. tit. XLII. de occultis. n. 1. et Castro, lib. II. de lege pœnali. c. xv. col. 1910. cum sequentibus. In casu autem nostræ propositæ quæstionis crimen existimatum in Virgine iudicandum esset occultum per accidens, quod nulla ratione poterat judicialiter probari.

Sexto supponendum est, quod triplex est operatio intellectus, ut ex Aristotele docet S. Thomas, in principio lib. Periherm. lect. 1. in principio, et in principio Poster. et in 1. Sent. dist. XXXIII. a. 1. ad 3. Prima est

simplicium apprehensio; secunda compositio, et divisio; tertia discursus. Prima operatio ordinatur ad secundam: quia non potest esse compositio et divisio, nisi simplicium apprehensorum; secunda vero ordinatur ad tertiam; quia videlicet oportet quod ex aliquo vero cognito, cui intellectus assentiatur, procedatur ad certitudinem faciendam de aliquibus ignotis.

His suppositis, pro huius tractatus intentione et materia, loquendo consequenter, sit prima conclusio. B. Joseph videns Virginem sponsam suam prægnantem, et non ex se, ignarus divini mysterii, ob adulterii suspicionem, voluit eam dimittere. Ita tenent D. Augustinus, ser. 25. de diversis, a medio usque ad finem, in hæc verba: « Subito Joseph intuitu familiari et licentia maritali aspexit Mariam conjugem suam, et intellexit Mariæ uterum gravidari. Turbatur Joseph homo justus, secumque disputans dicebat: Unde hoc contigit, quod evenit? Non cognovi, non novi, non tetigi, non violavi, non gravidavi; per quem Maria sic cecidit? quid ergo faciam? Gemo, doleo, consilium quæro, nec penitus invenio. Si prodidero adulterium, crudelitatem incurro, quia lapidanda est; si tacuero, malum consentio. Quoniam ergo tacere malum est, adulterium prodere pejus est, dimittam eam conjugio; sicut Evangelista ait: *Voluit occulte dimittere eam.* Parat itaque Joseph animum in tempore, quo Mariam possit occulte dimittere. » Et idem D. Augustinus, serm. 16. de verbis Domini, sic ait: « Attende quemadmodum vir justus Joseph tanto flagitio, quod de uxore fuerat suspicatus, tanta benignitate pepercit: antequam sciret unde illa conceperat, quia gravidam senserat, et se ad illam non accessisse noverat. Restabat itaque certa adulterii suspicio, mariti dolor non vindictam quæsivit, voluit prodesse peccanti; non punire peccantem. » Et idem D. Augustinus, epist. 54. ad Macedonianum, brevius ait: « Joseph, cum Virginem nihil aliud quam adulteram credidisset, puniri tamen eam noluit, nec approbator flagitii fuit. » Eandem sententiam tuentur D. Ambrosius, lib. de instit. virg. c. 5. et D. Chrysostomus, homil. 26. super Mat. et D. Gregorius, hom. 54. et D. Justinus Mart. serm. 14. de Nativitate, et in dialogo contra Tryphonem, et Nicephorus, lib. I. historiæ Ecclesiast. capit. viii. et D. Hilarius, super hoc cap. i. Matth. et Abulensis, super cap. xix. Mat. q. 72. et alii relati a P. Sua-

Joseph ob
adulterii
suspicionem
voluit dimit-
tere Virgi-
nem.

rez, tom. II. q. XXIX. a. I. et II. disput. 7. sect. 2. et a P. Salmeron. tom. III. tract. xxx. §. sed ut proprius; et a P. Barrada, tom. I. lib. VIII. cap. 5. super illa verba: *Joseph autem vir ejus cum esset justus.*

Probatur autem primo ex verbis hujus Evangelii: *Joseph autem vir ejus cum esset justus, et nollet eam traducere.* Nam verbum illud, *traducere*, idem græce significat quod exemplificare, vel in exemplum ponere. Et D. Augustinus, epist. 59. q. 7. ad Paulinum traducit, exemplare; et epist. 54. ad Macedon. vertit: « Et nollet eam divulgare, » hoc est, in publicum sermonem vulgi efferre, vel populi fabulam reddere: translatum ab his, qui ignominiae causa, ut damnati et malefici, per celeberrima urbis loca perducuntur. Et D. Chrysostomus, hom. 4. super Mat. ponderat quod non solum noluit Joseph eam punire, sed neque publicare et in judicem tradere. Theophylactus exponit, traducere, manifestare, seu punire crimen, juxta illud Sap. IV. *Traducunt impios ex adverso iniquitates ipsorum.*

Secundo probatur ex illis verbis Angeli dicentis: *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Quibus verbis illum pacatum et quietum reddere conatus est, ne adulterium suspicetur, indicando eam de Spiritu sancto concepisse. Tum etiam, quia quemadmodum Deus per dubitationem B. Thomæ Apostoli de Resurrectione Christi, curavit plagas dubitationis, nosque omnes de tanto mysterio certissimos reddidit; similiter etiam Josepho de castitate Virginis dubitante, certissimos nos reddidit Spiritus sanctus, tum de Matris virginitate, tum etiam de Christi per Spiritum sanctum facta conceptione. Docuitque præterea Joseph suo exemplo, quid conjugati, quibus similis contigerit casus uxoris adulteræ, in ea calamitate facere debeant, ut videlicet potius ad clementiam, quam ad crudelitatem inclinent. Ut optime D. Ambrosius, lib. II. in Lucam, cap. I. ad finem, tom. 1. « Pulchre autem, ait, docuit S. Matthæus Evangelista quid facere debeat justus, qui probrum conjugis deprehenderit, ut incruentum ab homicidio, castum ab adulterio præstare se debeat. » Et elegantius D. Augustinus, ser. 16. de verbis Domini, cap. 7. in principio, tom. 10. in hæc verba: « Si solus nosti quia aliquis peccavit in te, et eum vis coram omnibus arguere, non es corrector, sed proditor. Attende

quemadmodum vir justus Joseph tanto flagitio, quod de uxore fuerat suspicatus, tanta benignitate pepercit, antequam sciret unde illa conceperat, quia gravidam senserat, et se ad illam non accessisse noverat. Restabat itaque certa adulterii suspicio, et tamen quia ipse solus senserat, solus ipse sciebat. Quid de illo ait Evangelium? *Joseph autem vir ejus cum esset justus, et nollet eam divulgare*, mariti dolor non vindictam quæsit. Voluit prodesse peccanti, non punire peccantem. »

Secunda conclusio media est, B. Josephum nihil mali suspicatum esse de Virgine, sed tantummodo latuisse illum Incarnationis mysterium, et cum admiratione rem silentio suppressisse. Ita D. Hieronymus, super hoc I. cap. Mat. tom. 9. « Sed hoc, inquit, testimonium Mariæ est, quod Joseph sciens illius castitatem, et admirans quod viderat, celet silentio, cujus mysterium nesciebat. » Et auctor operis imperfecti sic ait: « Quoniam auditio verborum Mariæ, et consideratio vitæ ejus mala suspicari de ea non sinebat Josephum; consideratio autem conceptionis ejus non permittebat eum ad plenum bona æstimare de ea: et sic animus ejus inter utrasque partes fluctuabat, et tenere eam timebat, et tradere eam non audebat; propter hoc necessaria fuit revelatio divina. » Et Haymon, in ser. de vigilia Nativitatis Domini, ait: « Quæritur si inventa est a Joseph habens de Spiritu sancto, cur dimittere eam voluit? Ideo scilicet, quia nec totum scivit, nec totum ignoravit. Noverat in utero habentem non de carnali concubitu, sed spiritali virtute: de quo vero spiritu conceperit, ignorabat, quod ei aperitur quasi nescienti de Spiritu, dum inducit, sancto, » et reliqua. Et D. Bernardinus Senensis, tom. III. ser. de Joseph, art. II. cap. 1. in hæc verba: « Quæritur an Joseph crediderit Virginem de adulterio gravidam? Ad quod dicendum quod circa hoc tres sententiæ sanctorum, et aliorum doctorum quasi contrariæ reperiuntur. Chrysostomus et Augustinus volunt quod crediderit hoc. Secundi, ut Origenes et alii, volunt quod crediderit eam concepisse de Spiritu sancto, et quod ex multa reverentia illam fugere volebat. Tertiū vero dicunt, quod vir iste utraque parte concessus, et pro utraque parte allegans, neutri parti simpliciter adhærebat, sed stabat mente attonitus et suspensus. Nam ex una parte erat fortissimum argumentum naturæ ex tumefactione uteri: ex altera parte pugnabant omnia quæ

Joseph suspendit iudicium, et dubius remansit in prægnatione Virginis.

de Virginis sanctitate viderat et audierat, et ex stupore utriusque partis simul sumptæ volebat occulte dimittere eam, tanquam rem sibi ignotam, et suum iudicium transcendentem. Adhæreo tamen magis huic sententiæ tertiæ. Si vero de primis duabus oporteret alteram eligere, plus assentirem primæ, propter verba Matthæi et Augustini, quibus secunda opinio non plene satisfacit. » Et eandem opinionem sequuntur P. Maldonatus, super hoc cap. i. Matth. explicans illa verba : *Voluit occulte dimittere eam* ; et P. Martinus del Rio in Cantica, ca. 1. sect. 1. §. 2. et P. Osorius, serm. 1. et 2. de S. Joseph ; et P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. art. II. sect. 2. disp. 7. §. secunda sententia ; et D. Bonaventura, in Speculo Virginis, cap. 15. in fine : « O ineffabilis laus Mariæ ! magis credebat Joseph castitati ejus, quam utero ejus, et plus gratiæ, quam naturæ. Probabilius credebat mulierem sine viro concipere, quam Mariam posse peccare. » Quod satis conforme est ei, quod in 1. suppositione diximus de iudicio temerario vitando, quando utrinque militant indicia. Et eleganter D. Petrus Chrysologus, serm. 1. de generatione Christi, his verbis : « Æstuabat animus sanctus negotii novitate percussus, stabat sponsa prægnans, sed Virgo : stabat plena pignore, sed non vacua pudore : stabat de conceptu sollicita, sed de integritate secura : stabat vestita materno munere, sed non honore virginitatis exclusa. Sponsus quid faceret ad ista ? Accusaret de crimine ? sed erat ipse innocentiae testis. Culpam diceret ? sed erat ipse custos pudoris. Vigeret adulterium ? sed erat ipse virginitatis assertor. Quid faceret ad ista ? Cogitat dimittere, quia non poterat vel foris prodere, vel intus, quod evenerat, continere. Cogitat dimittere, et dicit Deo totum, quia quod homini diceret non habebat. *Cum ignoramus*, dixit rex Josaphat, II. Paral. xx. v. 12. *quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.* » O rem mirabilem ! o rem absque exemplo singularem ! ait D. Chrysostomus, homil. 4. super Mat. longe post principium. Non enim tantum Joseph Mariam damnare noluit, sed etiam publicare. Vidisti nempe virum sublimiter philosophantem ; et tyrannicæ illius affectionis immunem. Nostis enim, profecto nostis, et nos quidem plerosque novimus, velle animam potius amittere, quam in tormentum zeli, atque hujusmodi suspicionis incidere ; sed tamen ita erat Joseph ab hu-

jusmodi passione liber, ut ne in minimis quidem Virgini vellet inferre mœstitiam, et adhuc sub lege vivens supra legem philosophatur. » Et paulo inferius hoc non viribus naturæ, sed divinæ gratiæ a divino Verbo in utero Virginis existente referens, sic ait : « Siquidem adventante jam gratia, multa sublimioris disciplinæ documenta fulgere oportebat : ut enim sol, non dum radiis ostensis, eminus tamen splendore suo maximam partem orbis illuminat : ita et Christus ex utero Virginis jam jamque progrediens universo orbi, etiam priusquam oriretur, illuxit. Propterea igitur et Joseph tantam philosophiam mentis ostendit, neque enim aut in iudicium tradit sponsam, aut ipse saltem ei manifestum uteri exprobravit tumorem : sed tantummodo a se illam separare conatus est. Vere quidem Joseph justus, et filius David. »

Et ponderanda sunt maxime verba D. Petri Chrysologi modo dicta, scilicet : « Cogitat Joseph dimittere, et dicit Deo totum, quia quod homini diceret, non habebat. » Quia, ut sæpius diximus, cum Joseph electus fuerit a Deo sponsus Deiparæ in custodem virginalis Mariæ pudicitiae, electus fuit caput Virginis sponsæ ; electus fuit in Virginis solatium ; electus fuit in omnibus exterioribus Virginis gubernator ; electus fuit princeps domus Domini ; electus fuit fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam ; et tandem, quemadmodum patriarcha Noe arcæ, in qua pauci ab aquis diluvii salvi facti sunt gubernator a Deo factus fuit : sic etiam et multo præstantius, noster sanctissimus Joseph fuit veræ arcæ, scilicet Mariæ, a Deo positus gubernator, ut optime advertit Isolanus, I. p. cap. XVI. in principio, in hæc verba : « Justus vero Dei testimonio S. Joseph comprobatur. Justitia itidem S. Josephi in Noe justo figurata fuit. Hic, ut habetur Gen. VI. quoniam justus, atque perfectus cum Deo ambulavit, arcam divino gubernavit præcepto, in qua genus humanum salvum factum. Hic est Noe, qui columbam virentis olivæ ramum deferentem signum clementiæ Dei manibus accepit. Hic signum foederis inter Deum et hominem vidit. Verum mysteria, quæ Noe gesta significabant sub umbra, sancto Joseph sub vero Sole contigerunt. Ipse enim sua promeruit justitia, ut Virgini B. in arca Noe præfiguratæ sponsus et caput esse meruerit. Ipse eandem gremio gestantem Verbum Dei incarnatum hu-

Joseph institutor et gubernator navis Mariæ assumitur Noë arcam in diluvio gubernanti.

manæ signum reconciliationis cum Deo obsequio sancto manuum suarum prosecutus est. Ipse signum fœderis inter Deum et hominem, idest Christum, oculis vidit et exaltavit, diluvium humanæ naturæ amplius non pertimescens.» Factus ergo fuit Joseph istius divinæ arcæ gubernator: factus fuit istius cœlestis navis gubernator et institor, juxta illud Proverb. ult. vers. 14. et 15. *Facta est quasi navis institoris de longe portans panem suum.* Panem quidem suum, Filium Dei, et suum, sibi et toti mundo, cibum; et ideo dicitur: *Dedit cibaria ancillis suis.* Cum igitur B. Joseph ab ipso Deo tanquam fidelis servus et prudens fuerit constitutus, et ipse justus ministerium sibi commissum perfecte adimpleret, et Virginem gravidam vidisset, et citra omnem suam culpam adulterii naufragium passam fuisse existimaret, voluit remedio navium gubernatoribus bonis concesso, in tit. ff. ad l. Rhodiam, de jactu. et in l. V. tit. IX. p. 5. dimittendi navem uti, et sic Evangelista noster ait: *Voluit dimittere eam.* Voluit dimittere Virginem, voluit ab ea recedere. Quod, scandalo cessante, et in existimato crimine occulto per accidens, poterat propria auctoritate facere, ut in suppositione 4. et suppositione 5. resolvimus. Præpositus enim ab aliquo domino cuicumque negotio qui proprie institor, appellatur, sphæram commissionis sibi demandatæ non excedens dominum suum obligat, conveniri que poterit a creditoribus actione institoria, ut habetur in titulis ff. de exercitoria actione, et de institoria actione, et in l. VII. tit. I. p. 5. ipso tamen institore, qui debite negotia gessit, libero remanente: sic etiam noster Joseph a Deo institor assignatus, super familiam suam in terris se omnino liberum a culpa et obligatione ostendens, totum negotium domino domus omnipotenti Deo reliquit: et sic, *cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam*, ut ex D. Petro Chrysologo superius diximus.

Cum autem Joseph in hac gravissima afflictione, quæ omnium maxima est, ut in 3. suppositione diximus, esset constitutus, Deus, cui ut domino navis, et totius negotii incumberebat, remedium adhibere non tardavit, et justis quidem de causis, ut adnotarunt D. Chrysostomus, et D. Thomas in Catena super hoc cap. I. Matth. his verbis: «Propter tres autem causas apparuit Angelus Josepho. Prima, ne justus homo ignorans faceret rem injustam ex proposito justo, quia

non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem justorum, ut non extendant justi ad iniquitatem manus suas. Psal. CXXIV. Deinde propter honorem ipsius matris: nam si dimissa fuisset, apud infideles turpi suspitione carere non poterat. Tertia, ut intelligens Joseph sanctam conceptionem, diligentius et reverentius se haberet, quam prius.»

Et sic statim in nocte sequenti post dubitationis diem Angelum suum Josepho dormienti misit, ut prudenter opinatur Abulensis super hoc cap. I. Matt. q. 43. in hæc verba: «Intelligendum est quod Joseph habuit istam dubitationem die, qua primo vidit uterum Virginis tumentem, et sequenti nocte apparuit Angelus ei, et non est dicendum, quod post aliquos dies. Quod probatur, cum dicat Evangelista: *Hæc autem eo cogitante*, idest, non intercidit aliquod tempus.» Et D. Chrysostomus, homil. 8. in Matth. «Videndo S. Joseph gravidam sponsam, in conturbationem incidit maximam, sed adfuit repente Angelus timorem prorsus extinguens.» Et Nicephorus, lib. I. historiæ Eccles. cap. viii. «Joseph mysterium ignorans, occultam a Virgine discessionem meditari cœpit; sed confestim talia cogitanti cum læto nuncio assistens Angelus dubitationem solvit. Oportebat enim clarissimo gratiæ receptaculo, et vasi nihil reprehensionis, indignitatis et injuriæ inferri: quod nimirum vel ipsius solis radiis sit splendidius et illustrius.» Idemque defendit religiosissimus et doctissimus Pater Franciscus Antonius in suo catechismo, ca. III. lect. 10. de Salve Regina; et archiepiscopus de Capitefontium, lib. de perpetua virginitate Mariæ et Joseph. «Simul enim, ait, atque Joseph vel solum apud se eam dimittere cogitavit, misso e cœlis nuntio, huic Deus periculo statim occurrit. Missus est quippe ad eum Angelus, qui hanc illi cogitationem eximeret, qui secretorum Dei participem et beatum credendo faceret; qui eam ne dimitteret, qui maneret cum ea, persuaderet.» Hæc in epistola ad lectorem.

Allocutionem vero ipsius Dei cum Angelo mittendo sic pie meditatur et considerat archiepiscopus Christophorus de Capitefontium, in epistola ad lectorem, libro de Virginis gloriosæ, ejusque sponsi Joseph virginitate perpetua. «Videre enim mihi videor, simulatque in cœlis scitum est, Joseph occultam a grvida Virgine meditari fugam, Deum sic suum alloquentem nuntium audire: Periculum, inquit, magnum, o Gabriel, Filii mei ma-

Angelus
apparuit
Josepho in
ipsa nocte
tribulationis.

Colloquium
Dei cum
Angelo, et
Angeli cum
Josepho pro
Virgine non
dimittenda.

tri imminet : ejus sponsus de illa occulte dimittenda cogitat. Matura, quam citius poteris, ad eum pervenies, huic enim indormit etiam tum cogitationi, neque expectes expergiscatur, atque a se ipso evigilet et excitetur a somno, sed subito etiam in somnis fac, quæ nostra sit voluntas, quod nostrum super generis humani reparatione consilium, quodve decretum quam primum intelligat, verbisque meis, ne eam dimittat, præcipies. »

Angelus sic a Deo instructus adimplens celeriter divinum mandatum, ad Josephum accessit dormientem, cui dixit : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum est*, etc. Joseph, noli navem dimittere, quam ipse fundavit Altissimus. Navim de lignis incorruptibilibus fabricatam; navim de lignis ita lævigatis et perfecte compactis, ut ab instanti suæ fabricationis usque modo neque aquæ guttulam receperit, nec postea receptura sit. Sponsa enim tua, Joseph, in conceptione sua a peccato originali per præservationem fuit libera; peccati fomes in ea fuit extinctus, peccatum nullum actuale commisit, et omni divinæ gratiæ integre correspondit; perpetuam virginitatem servavit. In hujus divinæ navis fabrica tabulæ et ligna ita perfecte conjuncta sunt, ut nec minimum spiraculum inventum sit, nec reperiri possit, ita unum alteri perfecte cohæret, quod nequaquam separabuntur. Bitumine divinæ gratiæ intrinsecus et extrinsecus Deus ipse, potius quam ex ejusdem Dei præcepto, Noe arcam diluvii linivit. Et multo præstantius quam suam fiscellam scirpeam bitumine et pice, in qua infans Moyses, Christi Domini figura, exponendus erat, fecit ejus mater. Hujus, inquam, cœlestis navis fabrica *terribilis est, et ut castrorum acies ordinata* : quia quemadmodum terribilem, atque ordinatam castrorum aciem fugiunt hostes; sic Virginem sponsam tuam, Joseph, peccata omnia fugiunt, in qua virtutes omnes, actiones et cogitationes sub Dei vexillo, peculiarique auxilio sic ordinatæ erant, ut ab ordine nec puncto quidem unquam recesserint. Nulli unquam milites sic præscriptum servaverunt ordinem, nulla castra, stellæ manentes in ordine, et cursu suo, adversus Sisaram pugnaverunt. Virginis virtutes manentes semper in ordine et cursu suo adversus diabolum dimicarunt. Ut cœli, ita omnes Virginis sensus, animique facultates admirabilem tenuere ordinem, admira-

bilemque conventumque, Job. xxxviii. *Concentum cœli quis dormire faciet? Nemo sane cœli, nemo Virginis suavissimum ex summo omnium cogitationum et actionum ordine profectum concentum impedire unquam valuit. Nulla navis sine rimula, nulla est sine fumo flamma, nullus in hoc mundo sine peccati venialis fumo, præter illum charitatis ignem, qui in Virginis sponsæ tuæ divino pectore exardescit, in cujus voluntate, in cujus sacratissimo utero non tabulæ divinæ legis, ut in antiqua illa arca, sed Dominus et auctor legis Spiritus sancti ope mirifice continetur. Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* »

Hanc ergo divinam navem noli dimittere: est enim navis novissima, et quamvis onusta, integra tamen, et absque omni læsione, aut rima perseverat : *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Juxta Hieremiæ vaticinium, cap. xxxi. v. 22. quod in ea adimpletum esse non dubitas : *Creavit Dominus novum super terram; femina circumdabit virum.* Et Isaïæ vii. *Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Quod quidem novissimum, et inter omnia Dei miracula maximum, sponsam scilicet tuam Virginem concipere, Virginem parere, et post partum Virginem intensius perseverare censendum est.

Joseph, divinam navim hanc pro derelicto habere noli : in ea enim sunt omnes thesauri Dei pro mundi redemptione et salvatione absconditi. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.*

Joseph, noli hanc dimittere navim, quæ non solum naufragii detrimentum non est passa, nec solum in optatum portum ipsa salva perveniet; sed etiam omnes naves, omnes fideles Christi Domini imitatores, qui ad beatitudinis portum sunt salvi perventuri, media hac navi, media hac B. Virgine, inter tot pericula, inter tot scopulos, ad litus cœlestis patriæ felici sorte pervenient. Quos Deus nihil habere voluit, quod per Mariæ sponsæ tuæ manus non transiret.

Joseph, noli dimittere navim, noli dimittere sponsam, quæ non solum Virgo est, sed et dux et magistra virginum, quam reliqua omnium virginum integra classis secutura est. *Adducentur enim regi virgines post eam; in lætitia et exultatione, adducentur in templum regis.* Psalm. xlv. v. 15. Ipsa sponsa tua, o

Joseph, vexillum ducit, et in hujus sæculi nocte accensam lucernam in altum defert : *Non enim extinguetur in nocte lucerna ejus*, Prov. ult. ut cæteræ naves sequentes a navigationis recto tramite, et scopo non devient. Ipsa in fluctibus maris suorum primogenitorum et parentum peccatorum ambulans, sola in omnibus plenitudinis divinæ gratiæ requiem quæsit, adepta fuit et consecuta : et tandem quamvis multæ fuerint, et futuræ sint naves, multæ, inquam, filiæ, quæ congregarunt et congregaturæ sunt divitias, ipsa tamen sola supergressa est universas.

Joseph, fili David, de hac dimittenda navijamjam cessa cogitare : est enim intus et extra Spiritus sancti testimonio tota pulchra, tota formosa. *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*. Cant. iv. Nec tantum formosa et pulchra, sed et fortissima et potentissima simul ; militibus, armis, tormentis bellicis ad caput serpentis conterendum, ad aëreas dæmonum potestates debellandas, ad omnes Christi fideles adjuvandos, fortiter munita. *Mille clypei pendet ex ea, et omnis armatura fortium*. Et sic *terribilis ut castrorum acies ordinata*. Cant. iv. et vi. Terribilis facta dæmonibus, quia non sic timent hostes visibiles quasi castrorum multitudinem copiosam, sicut aereæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium et exemplum ; fluunt et pereunt, *sicut fluit cera a facie ignis*, ubicumque inveniunt crebram hujus nominis invocationem, recordationem et sollicitam imitationem. Ut quicumque senserit impugnationem ab hostibus, vel a mundo, vel a carne, vel a dæmone, respiciat castrorum aciem ordinatam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium suum mittat auxilium de Sancto, et de Sion tueatur. Est enim summa gloria Virgini sponsæ tuæ, o Joseph, adhærere, et in illius protectionis munimine demorari. Eia Joseph, Maria sponsa tua, quæ bona est Angelis, bona peccatoribus, bona justis, bona sanctis Patribus, bona existentibus in Purgatorio, bona laborantibus, et bona navigantibus, quia per eam perveniunt ad portum salutis, tibi soli, tibi tantum erit mala? a te solo ut adultera repudiabitur? Absit, rem istam facias, ut imponas crimen tuæ, et omnium gloriæ. Et ideo *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*.

Cum itaque Joseph animum pararet in tempore, quo Mariam posset occulte dimittere,

apparuit ei Angelus, qui, secundum D. Augustinum, serm. 25. de diversis, a medio usque ad finem, ita enim fuit allocutus : « Joseph, fili David, cur tantum tribularis? Quid multum contristaris? Cur in somno cogitando desudas? Quare vigilando tristis ambulas? Cur de Maria malam tibi ingeris suspicionem? cum ipsa genitura sit Salvatorem. Aufer zelotypiæ animum ex ea : ipse enim Dominus, qui imprægnavit eam. Ideo tristis est anima tua, quia quæcumque legisti in prophetia, non intellexisti in Maria, et ideo in ea non aliud quam adulterium suspicaris. Joseph, fili David, natus non solum ex genere sacerdotali, verum etiam ex regali, filius prophetarum, socius scribarum, ille Deus, qui scripsit mirabilia in lege sua, ipse fecit mirabilia in conjugem tuam. Quid autem sunt mirabilia, nisi quæ hominibus sunt impossibilia? Mirabilia ergo Dei in lege non legisti : quod si etiam legisti, quare non intellexisti? Ipsa lex, quam quotidie legis, sine graphio scripta est in tabulis lapideis. Lege et intellege, quod panem in eremo terra produxerit, cujus semen terræ arator nullus induxit. Virga etiam Aaron annis siccata plurimis sine aqua revixit, in templo floruit, nuces produxit, quas clausa sub tecto produxit. Ergo qui scripsit lapideas tabulas sine stylo ferreo, ipse gravavit Mariam Spiritu sancto. Et qui produxit panes in eremo sine aratore, ipse imprægnavit Virginem sine corruptione. Et qui fecit virgam sine humore folia germinare, ipse fecit filiam David sine semine generare. Postremo, fili David, Joseph fili prophetarum, legisti Isaiam eximium prophetarum, quid dixerit, quemadmodum scripserit : *Ecce Virgo in utero concipiet, et pariet Filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel*. Quod ergo legisti in libris tuis, aspice in Mariæ oculis tuis, ut digne dicas Canticum David patris tui : *Sicut audivimus, ita et vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus*. Psal. XLVII. v. 9. Gaude itaque, Joseph, nimiumque congaude virginitati Mariæ, qui solus meruisti virginalem affectum possidere conjugii. Et ideo *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*. » Et D. Petrus Chrysologus, serm. 145. introducens Angelum sic agentem cum Josepho : « Quam vides, o Joseph, prægnantem, virtus est ista,

non crimen; hic non humanus lapsus est, sed divinas illapsus: hic præmium est, non crimen, non reatum: hic hominis furtum non est, thesaurus est Dei: hic non est mortis causa, sed vitæ; quæ vitam parturit, non meretur occidi.» Et novissime eodem intentu gravissimus P. Horozco in declamatione S. Joseph, annotatione 2. sic ait: «O quam magnum et quam absconditum secretum revelavit Deus viro sancto Joseph! *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium et vocabis nomen ejus Jesum, ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Id est, ipse est, de quo tot retro sæculis Isaias vaticinatus fuerat, capit. VII. *Ecce Virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Ipse denique Messias est, in quo uno totius mundi salus sita est. Quæ ergo, o Joseph, animum tuum humana cogitatio torquet? Quid æstuas? Quid fluctuas? aut quorsum meditare divortium, aut ab ea vis distrahi? quæ tibi tanta charitate simul et tribus cognatione juncta est. Non est alius sponsus ea Virgine dignus; neque illa alteri destinata alto Dei consilio, nisi tibi. Agnosce David auctorem tui generis, cui promissum est olim, quod nunc incipit exhiberi. Et si citra tuam operam sponsæ tuæ uterus intumescit, totum divinum est, quod geritur. Adscitus utique es, sancte Joseph, ut testis fidelissimus sis fœcundæ virginittatis sponsæ tuæ sacræ. En quam multa Angelus brevi eloquio voluit Josepho sanctissimo indicare.»

Ex quibus apparet manifeste Deum adiutorem esse in opportunitatibus, in tribulatione. Nam quando B. Joseph jam de Virgine dimittenda cogitabat, misit Angelum suum; *Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit*, etc. Quæ verba in eodem loco explicans P. Maldonatus sic doctissime ait: «Videtur enim Evangelista significare voluisse Deum expectasse opportunum temporis articulum, ut Angelum mitteret: si enim ante misisset, quam Joseph gravidam Mariam animadvertisset, fortasse Joseph Angelo, sicut Zacharias, non credidisset; si autem postquam ab ea discessisset, esset nimis sero. Mittit ergo Deus medicum ad ægrotum neque antequam incipiat ægrotare, neque postquam mortuus desinat ægrotare. Divina enim est providentia, quæ ægrotare unum permittit hominem, ut multis ex ejus morbo medicinam faciat. Ea fuit, quæ Petrum et Thomam permisit circa fidem cadere, ne nos

caderemus. Ea expectavit, donec Joseph de Mariæ virginitate dubitaret.»

Opportune quidem Josepho de Mariæ virginitate dubitanti Angeli adjutorium Deus mittere festinavit, qui sic eum exhortans in spiritu lenitatis consolaretur, et de divini mysterii instrueret stupendo miraculo. Joseph sponsam tuam prægnantem invenisti, virginitatis fidem Deo voto consecratæ violatam cogitasti, adulterii suspicio in cor tuum ascendit, et zelotypiæ furor te conturbatum reddit. Sed, juste Joseph, *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam, expergiscere Joseph, solve calceamentum de pedibus tuis; locus enim, in quo stas, terra sancta est.* Exod. III. v. 2. Tolle omnes humanos affectus, omnem humanæ suspicionis cogitationem depone, ne cum his scrutator majestatis et divini mysterii factus, opprimaris a gloria, propriis viribus Incarnationis arcanum cognoscere plenius præsumens. *Locus enim in quo stas, terra sancta est.* Non propter aliud, nisi propter divinam præsentiam. Ne appropies huc. Humana tua fragilitas non præsumat arcana Dei inquirere curiose. Solutis calceamentis, sepositis humanis tuis affectibus, attende, videbis et intelliges divinum rubum ardentem et incombustum; videbis et intelliges Mariam sponsam tuam in Mosaico illo rubo præsignatam, prægnantem quidem, ardentem quidem non carnali concupiscentia, ut per exteriora signa judicasti; sed incombustam, castam, integram, et Virginem perfectam. Sicut enim rubi naturam excedit, quod flammis undique coopertus maneat incombustus, nullumque sui detrimentum faciat: ita non humanæ, sed divinæ virtutis opus proprium est, Mariam sponsam tuam esse prægnantem, et simul immaculatam Virginem esse, et ardentem ignem Christum Spiritus sancti operatione concepisse. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est*; et ideo, *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.*

Eia, sanctissime Joseph, eia, tempus est jam de tuæ afflictionis gravi somno surgendi, quia virgam de radice Jesse, sponsam tuam prægnantem vidisti, versam in adulterii colubrum cogitasti, et ideo ab ea fugere decrevistis, volens eam occulte dimittere; sed ne timeas, extende manum tuam, apprehende eam, et videbis esse virgam, virgam directionis, virgam æterni regni, virgam cum flore Christo omnium Salvatore, virgam tandem virginitate viridem. *Quod enim in ea na-*

Angelus Josephum instruit similitudine rubi Mosaici, et virgæ etiam Mosaicæ.

Deus opportune succurrit Josepho tribulato.

tum est, de Spiritu sancto est. et ideo, *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*. Quid ais, sanctissime et omnium præstantissime Joseph? Eram, inquit, ego ab ubertate consolationis repletus, accessi ut lavarem pedes meos, ut omnes meos mundi mundarem affectus, juxta fluvium Tigris, qui unus est de fluminibus paradisi, Gen. II. «A nimia velocitate cursus sic appellatus; tigris enim est animal velocissimum habens cursum,» ut Glossa interl. et Lyra ibi, juxta sponsam meam Mariam, verum divinarum gratiarum flumen, super quam velocitate nimia, rapido cursu, et impetu sine mora cœlestia dona descenderunt. *Fluminis impetus latificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*, Psalm. XLV. v. 5. Factaque est non tantum fluvius, sed et fons hortorum, et puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano, Cant. IV. v. 15. Cum ergo jucundus et dilectus in sponsa mea essem, in magnam tribulationem deveni. Ecce piscis immanis exivit de fluvio ad devorandum me, sponsam meam voto communi virginitatis adstrictam prægnantem video, et expavescens clamare ad Deum cogor: Domine adjuva me. Nec mora quidem, dixit ei Angelus: *Apprehende branchiam ejus, et trahere eum ad te, exentera hunc piscem, sunt enim hæc necessaria ad medicamenta utiliter*. Ne timeas, Joseph, accipere conjugem tuam: exentera, et sciens videbis, quod in ea natum est, de Spiritu sancto est; et esse universalem medicinam. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Ulterius progredere, et lege: *Deus in medio ejus non commovebitur*. Ipsaque tua Virgo officina medicinæ est.

Qua quidem Angeli apparitione, et divinis ejus monitis nostro Josepho contigit, quod olim patriarchæ Jacob, qui cum fatigatus ex itinere, venisset ad quemdam locum, et vellet in eo requiescere post solis occubitus, tulit de lapidibus, qui jacebant, et supponens capiti suo, dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cælum: Angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam, et Dominum innixum scale. Cumque evigilasset Jacob de somno, ait: *Vere Dominus est in loco isto, et ego nesciebam; pavensque: Quam terribilis est, inquit, locus iste! non est hic aliud, nisi domus Dei, et porta cœli*. Surgens ergo Jacob mane, tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, et erexit in titulum, fundens oleum desuper. Gen. XXVIII. Sic enim cum noster sanctissimus Joseph sponsam

suam prægnantem vidisset, mysteriumque ignorasset, et zelotypiæ furor in cor ejus ascendisset, eo pervenit, ut de Virgine dimittenda cogitaret, ut noster ait Evangelista. *Cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto*. Joseph autem cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Duro hujus tribulationis onere pressus, intempestæ noctis silentio requiescere volens, «qui licet cogitatione illa gravissima premeretur, non tamen passione, sed ejus animus quietus erat et intentus, ut divinæ non in quoquam adversaretur voluntati,» ut Isolanus II. parte, ca. VIII. §. circa tempus, tanquam verus filius David cum Deo humiliter agens, dolorem suum et amissam repente cordis sui felicitatem repræsentans, totum Psalm. CXXX. animo revolvens dicebat: *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei*. Tu scis, Domine cordis mei scrutator, et testis conscientiæ meæ, magnitudine misericordiarum tuarum non fuisse animum meum in superbiam elevatum. *Nec ambulavi in magnis, nec in mirabilibus super me*. Non ignoras, Domine, me in ordine, cursu et status mei humilitate, et arte fabrili absque alicujus despectu et vilipendio perseverasse. Quamvis tamen nihil mihi conscius sum, non tamen in hoc justificatus sum. Quia judex tu es, apud cujus examen justitia mea deducta, injustitia erit, et sordebit in districtione tua, quod in æstimatione mea fulget; et ideo, *Si non humiliter sentiebam, sed exaltavi animam meam*. Justus es Domine, et rectum judicium tuum, pœna commensuretur delicto, ut puniar in quo deliqui, et consolatione, qua cum sponsa mea fruebar, privatus remaneam. *Sicut ablactatus est super matre sua; ita retributio in anima mea*. Licet tamen me conteras, licet me occidas, non diffidam, non desperabo misericordiam tuam. *Speret Israël in Domino ex hoc nunc et usque in sæculum*. Et misericors Deus, qui erudit his intererat cogitationibus, et qui consolatur humiles, misit Angelum suum, qui Josepho in hac tribulatione dormienti apparuit, et aliam præstantiorem scalam ei ostendit, et altissimum æterni Verbi mysterium in Virgine sponsa sua ope Spiritus sancti factum revelavit, ut noster testatur Evangelista. *Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit in somnis ei, dicens: Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam; quod enim in ea natum est, de*

Joseph assumitur Jacob super lapidem dormienti, scalam videnti, et cum gaudio resurgenti.

Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Quis, obsecro, vel angelicus intellectus poterit intelligere, aut saltem cogitare plenum gaudium, et divinæ consolationis affluentiam, quam ex hac apparitione et revelatione sanctissimus et piissimus receperit Joseph videns Angelo ad Virginem suam cœlestem scalam descendentes, et per eandem ascendentes, et ipsum Dominum hominem factum in ipsius scalæ medio in virginali utero innixum et existentem? Quis, rogo, quacumque mentis elatione, quacumque altissimi cordis consideratione poterit investigare, aut comprehendere sanctissimi Josephi mentis excessus, flammigeras exclamationes stupore et admiratione plenas? cum expergefactus a somno humillimas Deo agens gratias, Mariam sponsam suam videns diceret: *Vere Dominus est in loco isto, et ego nesciebam;* et millies iterato repetere: *Non est hic aliud, nisi domus Dei, et porta cœli.* Sponsa mea porta cœli est, per quam justi intrabunt: Maria sponsa mea domus Dei est; mater Dei est; sponsa Spiritus sancti est. Exurgens ergo Joseph mane tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, fundens oleum desuper, tulit et abstulit suspicionem, et tribulatione cessante, factaque in ferventi mari tranquillitate magna, oleo pietatis et ingentis devotionis plenus, superplenus et redundans, Virginem animo et corde recipit. *Exurgens autem Joseph a somno fecit sicut præcepit ei Angelus Domini, et accepit conjugem suam, eamque amanter et maxima humilitate alloquitur, et ei totum, quod acciderat, patefecit, ut uterque sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo;* Deuter. xxxii. v. 13.

Et statim ambo cœlestes coryphæi effecti, ut in lib. III. tract. iv. probavimus, laudes Deo decantantes dixerunt: *Salvasti enim nos de affligentibus nos, et odientes nos confudisti: in Deo laudabimur tota die, et in nomine tuo confitebimur in sæculum,* Psalm. xliii. Et Virgo sanctissima suum canticum, quod paulo ante in domo Zachariæ decantaverat, eodem ferventi spiritu repetiit: *Magnificat anima mea Dominum, etc.* Joseph autem profluvio lacrymarum divinæ consolationis perfusus toto corde exclamabat: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, et circumdedisti me lætitia, ut cantem tibi gloria mea; et non compungar, Domine Deus meus in æternum confitebor tibi,* Psalm.

xxix. in fine. At Virgo sanctissima iterum, atque iterum repetebat: *Audivit Dominus, et misertus est mei; Dominus factus est adjutor meus, etc.* Psal. xxix.

Et quamvis in nulla hujus et præcedentis tractatus sententia peccatum aliquod, etiam leve, possit B. imputari Josepho, juxta doctrinam in prima suppositione assignatam, et in particulari tradit et probat Magister Gratianus, lib. III. de Josepho, cap. i. post principium, quia non levibus, sed gravissimis, immo et naturalibus indiciiis et conjecturis movebatur; negari tamen non potest, secundum P. Salmeron, tom. III. tra. xxx. longe post medium, §. Decimatertia, et ultima ratio, quod prima sententia hujus tractatus de adulterii suspitione in Deiparæ cedat injuriam, quod talis ab sponso adultera existimetur Virgo: cedatque etiam in dedecus ipsius Josephi viri justi et prudentis: cedatque postremo in ignominiam ipsius Christi, cujus gloria est habere matrem gloriosam, et patrem putativum pium, prudentem et gloriosum. Negari etiam non potest quin secunda sententia, licet declinet a suspitione mali, non tamen pervenit ad meditando in sponso Virginis tam profundam humilitatem.

Qua ratione cum nostra sententia, quam in toto præcedenti tractatu defendimus, cæteris præstare videatur, et majoribus rationibus confirmetur, ut vidimus, et maxime ad Christi, Virginisque ac sponsi ejus gloriam faciat, magisque pietati, eximie justitiæ et profundissimæ B. Joseph humilitati sit conformior, procul dubio cæteris anteferenda meo quidem judicio videtur. Maxime quod aliarum opinionum fundamentis satis superque per rationes et fundamenta a nobis in præcedenti tractatu posita sit satisfactum.

Et in particulari respondetur, quod pro nostra sententia sunt plures sancti et doctores auctoritate illustres, qui rationibus innituntur efficacioribus. Ad secundum de verbo traducere respondetur, quod nec de judiciali traductione, vel accusatione, nec de traductione ad aquas purificationis intelligitur; sed de traductione ad communem vitam et cohabitationem ratione humilitatis, ut ex Leontio episcopo, et ex P. Salmeron, in tra. iv. præcedenti diximus. Ad tertium, quod Angelus non de dissuasionem adulterii egit cum Josepho in apparitione; sed de eo in eo, quod ipse bene cogitaverat, confirmando, præcipiens tamen ei ne propter humilitatem

Joseph in adulterii suspitione non peccavit.

Opinio, quod Joseph propter humilitatem voluit Virginem dimittere, amplectenda est: reliquæ enim duæ injuria non carent.

Satisfit argumentis primæ sententiæ.

se indignum judicans, Virginem dimitteret, ut in dicto tract. iv. præcedenti late resolvimus. Quo supposito fundamento, reliquæ confirmationes et allegoricæ similitudines pro contraria parte in hoc scilicet tractatu adductæ corruunt. De quo videndus est P. Salmeron, III. tomo tract. xxx. §. superest, cum sequentibus.

Quod si placuerit has tres ita diversa, opinioniones ad concordiam reducere cum Isidoro de Isolani, qui II. p. cap. 7. acute et pie in hunc modum redegit : « In solerti prudentissimæ cogitationis Josephi est primum attendere motum, qui nunquam adscribitur crimini, quia non est voluntarius, et a carne inchoat sæpe, sive ab imperfecto. Est quoque considerandus progressus cogitationis, ubi ratio exurgens vires suas excitat, et pro utraque parte militantes convocat rationes, examinat, rimatur, atque attentissime considerat; fitque anceps animus in medio cogentium armatarum rationum. At neque hic peccatum comperitur, sed meritum : quia consilium est a sapiente procedens, nisi meritum ipsum aliquid aliud impediatur. Tandem declinat liber animus, ad quam voluerit partem contradictionis, voluntatem invitans, ut assentiat. Quod ubi evenerit, judicium illud pium vel impium erit. Cum itaque hæc cogitatio Josephi altissima fuerit, arbitrandum non est, primo motu, examinatione, judicioque clarissimis caruisse. Possumus ergo dicere primum hujus eminentissimæ cogitationis motum D. Augustini et aliorum adulterii suspicionem admittentem, explicare. Processum cogitationis D. Hieronymi et aliorum mediam et ambiguam viam tenentium declarare. Nostram vero D. Basilii, Bernardi, Thomæ, et aliorum sententiam resolutivum B. Josephi judicium fuisse prosecutum. » Unde triplici huic opinioni, reddendo singula singulis, triplex correspondet intellectus operatio, de qua in 6. suppositione egimus.

Et hæc de hoc et præcedenti tractatu dixisse sufficiat : quæ autem ad nostram utilitatem et spirituales ædificationem a Deo optimo, B. Virgine et sanctissimo Josepho virtutes doceantur, exempla que a nobis sequenda in hac tribulatione, ex quacumque causa processerit, juxta ea, quæ in secunda suppositione de Sanctorum imitatione diximus, proponantur, sequens tractatus sextus declarabit.

JOSEPH AUTEM VIR EJUS CUM ESSET JUSTUS, ET NOLLET EAM TRADUCERE, VOLUIT OCCULTE DIMITTERE EAM, etc. Matth. I. v. 19.

TRACTATUS VI.

Quæ nobis proponantur exempla ex tribulatione Deiparæ, et Josephi Virginem dimittere volentis.

Acturi de virtutibus, quæ nobis proponuntur imitandæ in tribulatione hac Deiparæ et Josephi, supponendum est primo, usitatum morem, quem Deus cum suis maxime dilectis habere solet, scilicet visitandi et probandi, mortificandi et eos vivificandi, cum sanctissima Deipara et ejus dulcissimo sponso Josepho perfecte servasse, eleganter docuit D. Chrysostomus, homil. 8. super Matth. in hæc verba : « Enimvero misericors Deus mœstis rebus quædam etiam jucunda permiscuit, quod certe in sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates sinit habere continuas, sed tum de adversis, tum de prosperis justorum vitam quasi admirabili varietate contextit. Quod hic quoque eum fecisse considera. Videndo quippe S. Joseph gravidam sponsam, in turbationem incidit maximam : sed affuit repente Angelus, timorem prorsus extinguens. Deinde videns puerum natum, maxima exultatione repletus est; sed rursus huic etiam gaudio periculum grande successit, cum tota utique civitas turbaretur, ipse rex fureret, et ad necem puerum quæreretur. Sed et hunc mœrorem alia rursus lætitia subsecuta est, apparitio videlicet stellæ, et adoratio Magorum. Post hanc quoque jucunditatem iterum periculum, iterumque formido. Quærit, inquit, Herodes animam pueri, et fugere necesse est, et in longinqua transire. » Unde sancta illa mater Samuelis Anna gratulabunda dicebat : *Dominus mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit*, I. Reg. II. v. 6. et Deus in lib. Ezech. prophetæ ostenso justorum vitam describens, sic ait : *Erat scriptus intus et foris, et scriptæ erant in eo lamentationes, carmen et vix*, Ezech. II. Jacobo pedestri peregrinanti, et labore defesso divina fuit scala

Deus Virgini et Josepho prospera et adversa de more tribuit.

ostensa, Gen. xxvii. De quo agens S. Job, vii. v. 18. breviter omnia dixit : *Visitas eum diliculo, et subito probas illum*. Et in proprio expertus capite fatetur David, Psal. xxix. v. 7. 8. et 9. *Ego dixi in abundantia mea : non movebor in æternum; Domine, in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. Ad te Domine clamabo, et ad Deum meum deprecabor*.

In tribulatione
justorum
virtutes
exemplariter
apparet.

Secundo est supponendum inter causas, quibus Deus justos et dilectos suos in hac vita tanquam aurum in fornace persecutionibus et tribulationibus exercet, unam præcipuam esse, ut eorum virtus probetur, et probata magis elucescat, et omnibus appareat, et eis sit admirabile imitationis exemplum. Quam sanctorum Job et Tobiae docemur exemplo, ut habetur Tobiae ii. v. 12. *Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut et S. Job*. Qua ratione sancti in divina Scriptura per crocum designantur, cujus color rubeus pulcherrimus, veluti aureus est. Crocus vulgo safranum appellatur, et quemadmodum crocus condiendis cibis adhibetur, et maximam vim habet exhilarandi cor : ita sancti, martyres præcipue, fidei et patientiæ suæ exemplo labores omnes, molestiasque, hujus vitæ pro Deo susceptas quasi condiunt, dulcioresque ac suaviores efficiunt, et mira jucunditate fidelium corda perfundunt. Hi enim sunt crocus ille, quem Ecclesiæ hortus ferre dicitur, Cant. iv. v. 12. *Emissiones tuæ paradisi malorum puniceorum, nardus et crocus*. Et hinc Tobias et Job, quasi crocus condiendis virtutum cibis aptissimus nobis proponuntur in imitationis exemplum, c. ii. v. 13. ibi : *Hanc autem tentationem ideo permisit Deus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut et S. Job*. Tum etiam quia crocus aurei coloris mentes significat divina sapientia præditas, et charitate ferventes, ut Glossa ordin. et S. Thomas, super illa verba Cant. iv. *Nardus et crocus*. De quo videndi sunt P. Joannes Ferdinandus, verbo, crocus, n. 6. et P. Viegas super Apoc. c. vi. comment iv. sect. 3. n. 4. Justorum enim virtutes in nocte tribulationis magis quam in consolationis die refulgent, ut ait D. Bernardus, ser. 12. in Cant. « Quomodo stellæ in nocte lucent; sic vera virtus, quæ sæpe in prosperis non apparet, in adversis eminet. Illud sane cautelæ est, hoc necessitatis. » Tunc certe apparet, se-

cundum D. Chrysostomum, hom. 1. ad populum Antiochenum, justos non mercenarios, sed fideles filios Dei esse. « Ut ipsorum, ait D. Chrysost., patientia manifesta fiat, non propter mercedem Deo serventium, sed et tantam exhibentium gratitudinem, ut et post tot mala sincera in ipsis benevolentia ostendatur. » Quod multis exornavit perdoctus nostræ Societatis Jesu P. Nicolaus Serarius, super cap. 11. Tobiae pag. 22. et 23. Unde D. Augustinus, super Psal. lx. ad hoc nostrum propositum optime dixit : « In fornace ardet palea, et purgatur aurum. Illa in cinerem vertitur; illud sordibus exurit; fornax mundus; aurum justus; ignis tribulatio; artifex Deus. Quod vult ergo artifex, facio; ubi ponit me artifex, tolero. Jubeor ergo tolerare, novit ille purgare. Ardeat licet palea ad incendendum me, et ad consumendum me, illa quasi in cinerem vertitur, ut ego sordibus caream. » Et D. Petrus Chrysologus, in epist. 4. sumpta metaphora ab ædificatione templi Hierosolymitani sic ait : « In ædificatione enim temporali omnes lapides prius malleis tundebantur, ne in illorum positione sonus mallei audiretur : neque in horreo Domini reponitur granum, donec flagellis, aut triturationum pedibus sit excussum : sic et vivi lapides, qui ponendi sunt in illa cœlesti Hierusalem, quæ ædificatur ut civitas, variis infortuniorum concussionibus poliuntur, priusquam in edificio cœlestis habitaculi collocentur. » Unde S. Ecclesia canit :

Tusionibus, pressuris
Expoliti lapides
Suis coaptantur locis
Per manus artificis.
Disponuntur permansuri
Sacris ædificiis.

Hic in lacrymarum valle luctus, dolor et tribulationis clamor : ibi vero quasi lætantium omnium habitatio est, quia priora transierunt.

« Secreto enim Dei consilio agitur, inquit D. Gregorius, in lib. XVI. Moralium, ut hujus peregrinationis tempore electorum vita turbetur. Via quippe est vita præsens, qua ad patriam tendimus, et ideirco hic occulto judicio frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patria diligamus. » Et Rupertus explicans illud Oseæ ii. *Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam mœchia, et semitas tuas non inveniet : et sequetur*

Maxima tribulationis utilitas, ne viam pro patria teneamus.

amatores suos, et non apprehendet eos : et quæret eos, et non inveniet, et dicit : Vadam et revertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc magis quam nunc ; sic ait : « Quæ nimirum viæ, si planæ sint, et absque offendiculis, ita ut prosperetur prosperitate temporali anima, quæ se a creatore suo avertit, vix, aut nunquam revocari potest, vel audire vocem post tergum monentis : si autem adversa occurrerint, et tribulatio, vel angustia temporalis currentem comprehenderit, tunc reminiscitur, ut sæpe factum est, Domini Dei sui. » Et eodem intentu S. Gregorius, homil. 36. in Evangelia, post medium, inquit : « Quanta utilitas ex hac salubri adversitate nascatur, adjungit cum subditur, et dicit : *Vadam et revertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc magis quam nunc.* Postquam ergo vias suas spinis septas invenit ; postquam amatores suos apprehendere non valet, ad amorem viri prioris redit ; quia plerumque postquam in hoc mundo non possumus obtinere quod volumus, postquam in terrenis desideriis de impossibilitate lassamur, tunc ad mentem Deum reducimus, tunc placere incipit, quod displicebat, et is, cujus nobis amara fuerant præcepta, repente dulcescit in memoria ; et peccatrix anima, quæ adultera conata est esse, nec tamen aperto opere potuit, decernit esse fidelis conjux. » Et D. Hieronymus relatus a Dionysio Carthusiano in eodem loco sic eleganter colligit. « Ex his colligimus, quod providentia Dei sæpe nobis contingant adversa, et accendant mala, ne habeamus quæ cupimus, et variis calamitatibus hujus sæculi ac miseriis, ad Dei servitutem redire cogamur. » « Multa enim, ait D. Gregorius, quæ in hac vita nos premunt, ad Deum nos ire compellunt. » Sicut de filio prodigo Luc. xv. dicitur : *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus : ego autem hic fame pereor ? Surgam et ibo ad patrem meum.* Qua ratione S. Eucherius inepist. Parænetica mire dixit : « Dubitare se, utra res magis nos ad cœlestis patriæ amorem invitare debeat, an dignitas bonorum, quibus in ea fruemur, an miseriarum multitudo, quibus in hac vita premimur ? Illa enim nos invitat castissimis deliciis ; hæc vero nos ab amore sui quotidianis repellit doloribus. » Et S. Pontianus non minus eleganter eodem intentu ait : « Mira Dei dispensatione agitur, ut boni tribulationibus exagitentur, ut dum veritas eos per amorem vocat, mundus præsens a se ipso per tribulationes, quas inge-

rit, rejiciat, tantoque facilius ab amore hujus mundi mens exeat, quanto magis impellitur quo vocatur. » Ut sic remis, velisque simul hujus tempestuosi maris navigatio velocius a fidelibus peragatur.

Et tandem adversitas et tribulatio divini amoris et filiationis est signum, ut Apocal. III. v. 19. *Ego, quos amo, arguo et castigo ;* et ad Hebræos XII. v. 5. et 6. *Fili mi, noli negligere disciplinam Domini : neque fatigeris, dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat : flagellat autem omnem filium, quem recipit. In disciplina perseverate. Tanquam filiis vobis offert se Deus : quis enim filius, quem non corripit pater ? Quod si extra disciplinam facti estis, cujus participes facti sunt omnes ; ergo adulteri, et non filii estis.* Super quo D. Augustinus sic infert : « Si exceptus es a passione flagellorum, exceptus es a numero filiorum. Noli esse iniquo sensu et puerili, ut dicas : Plus amat pater meus fratrem meum, cui permittit facere quidquid vult, quam me. Quia si me movero contra ejus jussionem, flagella invenio. Potius gaude sub flagellis, quia tibi servatur hæreditas : illis ad tempus parcat, quos in æternum damnabit. Nam desperatis ægris, ait D. Gregorius, medici, quidquid poposcerint, dari præcipiunt : et eis, qui reduci possunt ad salutem, quæ appetunt, dari contradicunt. »

Et Claudius Grillandus explicans verba illa Joan. XIX. *Tunc ergo apprehendit Pilatus Jesum, et flagellavit, etc.* ait : « His flagellis Dominus declaravit qua conditione adoptivi filii in hoc mundo tractabuntur. Nam si proprio filio Pater non pepercit, sed illum flagellari passus est, procul dubio patietur et filios adoptivos varia cruce et flagellis affligi. Quem enim Dominus diligit, ait Sapiens, corripit, et flagellat omnem filium, quem recipit. » Et quos sic humiliat, exaltat. « Exemplo erit, inquit idem Grillandus, venditio Joseph, qui cum a fratribus insons pro ipsorum libidine multis expositus esset periculis, et tandem impie venditus, Dominus Deus suum opus sub hac conditione est executus, dum Josephus tandem super fratres evexit. » Quod nostro Josepho Virginis sponso feliciter contigisse diximus in tract. IV. hujus quarti libri. Fuit enim eximie exaltatus in eo ipso, quo ipse humiliari cupiebat. Sed præstantius Christus Dominus hoc idem docuit Lucæ XXII. v. 28. 29. et 30 dicens : *Vos autem estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis, et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater*

Tribulatio
divinæ dile-
ctionis, et
electionis est
signum.

Christus Do-
minus dispo-
nit per tribu-
lationes
regnum, si-
cut disposuit
illi Pater.

meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeatis super thronos judicantes duodecim tribus Israël. Ubi D. Bonaventura sic explicat : « Tales sunt, de quibus dicitur Apocal. vii. *Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni.* Et hujusmodi sunt veri amici, quia Proverb. xvii. dicitur : *Omni tempore diligit, qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur.* Et quoniam qui particeps est in tribulatione, debet esse particeps in honore, et ideo addit : *Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo* per abundantiam satietatis, secundum illud II. ad Timoth. ii. *Fidelis sermo, nam si commortui sumus, et convivemus, si sustinebimus, et conregnabimus.* Et ideo Apocalyps. i. *Particeps in tribulatione et regno.* Pater disposuit filio, quod perveniret ad exaltationem per humiliationem : nam infra cap. xxiv. *Nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam!* Et ad Philipp. ii. *Humiliavit semetipsum;* et post : *Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen,* etc. Sic et Filius disponit nobis eodem modo, et quantum ad viam, et quantum ad patriam. Unde Joannis xii. *Si quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi sum ego, illic et minister meus erit.* Quod non solum dicit quoad convivium refectionis, verum et solium honoris ; et ideo addit : *Et sedeatis super thronos judicantes duodecim tribus Israël* per excellentiam dignitatis. » Et hæc de prima rationis parte, ut justi tribulationibus exerceantur. De secunda vero, ut nobis in exemplum imitationes proponantur, diximus modo et latius in tract. v. præcedenti.

His suppositis ex eo quod in tractatu præcedenti diximus, in hac gravissima tribulatione noluisse Josephum quid sinistrum contra Virginem judicare, sed judicium suspendisse, ad pietatem potius inclinando, et rem totam Deo reliquisse. « Equidem, ait D. Augustinus, epistola 45. ad Macedonianum, exactissima familiaritate deprehenderat Joseph Virginis egregiæ candidos mores, ita ut oculis, vultu, incessu, gestu, sermone, nihil aliud spirabat, quam cœlestem conversationem, et eas ob res facilius ei videbatur virtute divina eam concepisse, quam peccasse. At quia Deum timebat et justus erat, Deo optimo negotium committere cogitabat, clam dimittens eam. » Et idem D. Augustinus, ser.

de Nativitate Domini, et S. Thomas, in Catena, super illa verba : *Voluit occulte dimittere eam,* sic inquit : « Intelligens Joseph Mariæ uterum gravidari, turbatur, quod Mariam, quam de templo Domini acceperat, et nondum cognoverat, gravidam sentiebat, secumque æstuabat, disputans et dicens : Quid faciam ? Prodo, aut taceo ? si prodidero, adulterio non consentio ; sed vitium crudelitatis incurro, quia secundum Moysis sententiam lapidanda esse, cognosco ; si tacuero, malo consentio, et cum adulteris portionem meam pono. Quoniam ergo tacere malum est, et adulterium prodere pejus est, dimittam eam a conjugio. » Et sic justitiam cum misericordia conjungens, in benigniorem et mitiorem partem inclinavit, ut optime D. Hieronymus, et D. Thomas in Catena his verbis dixerunt : « Justus igitur existens Joseph, id est benignus et mitis, voluit occulte dimittere eam. » O virum justum, virum mansuetum, virum denique cœlestem ! qui in re ita deformi et gravissima, ut in tract. v. præcedenti egimus, noluit huic sæculo nequam conformari. Vulgo enim vilissimus, ridiculus et infamis reputatur vir, qui legis civilis permissione utens, non se propriis manibus de adulterio uxoris vindicat, sed de punitione judicialiter contendit, ut asserunt Paulus Castrensis, cons. cclxxvii. col. 2. lib. 2. et Socinus junior, cons. xxxiv. n. 9. lib. 2. et Tiraquellus in l. xiii. connubiali, n. 26. At sanctissimus Joseph nec se propria auctoritate vindicare, nec eam judicialiter accusare, nec ad aquas zelotypiæ deferre, nec adulterii judicio assensum præbere, sed tantum suspendere, et totum Deo committere fuit contentus. In quo sanctitatem et sanguinis suam nobilitatem pariter ostendit. Placabilitas enim proprium est nobilitatis ornamentum, ut in lib. II. tract. ix. probavimus. Quod Guido Poëta, lib. III. Tristium, elegia v. eleganti hoc carmine cecinit :

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni,
Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.
At lupus et turpes instant morientibus ursi,
Et quæcumque minor nobilitate fera est.

Colligimus plane id ipsum a nobis in negotiis et proximorum nostrorum delictis faciendum esse, id totum Deo relinquentes, et in meliorem partem in dubiis declinantes, ut

Exemplo
Josephi do-
cemur dubia
in meliorem
partem inter-
pretari, et
Deo relin-
quere.

optime docuit D. Petrus Chrysologus, serm. 4. de generatione Christi. « Et nos fratres, ait, quoties res turbat, fallit species, facit color negotii interna nescire, declinemus iudicium, subtrahamus vindictam, sententiam fugiamus, dicamus Deo totum, ne dum facile innocentem forte gestimus in pœna, ipsi nobis noxiam sententiam proferamus, dicente Domino, Matth. vii. *In quo iudicio judicaveritis, iudicabitur de vobis.* » Et non dubium, quin nobis totum Deo dicentibus, et oculos nostros ad Deum dirigentibus, et os Domini interrogantibus, et vim, quam patimur, repræsentantibus, in tempore opportuno succurrat Dominus, sicut cum nostro Josepho sic faciente egisse videmus in nostro Evangelio : *Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit*, etc. Ut eleganter D. Petrus Chrysologus loco proxime citato his verbis advertit : « Certe si nos tacuerimus, clamabit Dominus Deus; respondebit Angelus, qui Joseph, ne innocentiam desereret, sic prævenit : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum est, etc.* »

Ex eo autem, quod in tractatu præcedenti diximus, in hac tribulatione B. Josephum animum habuisse pacatum, nec opere, nec verbo sine prævia et matura consideratione et discussione in re gravissima, et quæ Deiparæ nociva esse posset, decrevisse, ejus prudentia singularis, ejus mansuetudo et sapientia aperte ostenduntur et demonstrantur, ut optime P. Salmeron, tom. III. tract. xxx. his verbis adnotavit. « Nihil adhuc deliberaverat Joseph, tantum apud se cogitabat : verbum enim cogitandi indicat prudentiam, quia, ut habetur Eccles. xxxiv. *Vir in multis expertus, multa cogitabit.* Non ergo præcipitavit Joseph sententiam suam, nec rem tanti momenti contulit cum aliis, quia lædere, aut denigrare posset bonam Virginis famam. Notatur etiam animus sapientis, qui nihil temere incipere voluit : ac simul mansuetudo ejus, qui nulli significavit cogitationes suas. » In quo justissimus Joseph Spiritus sancti consilium, Ecclesiast. xxxii. v. 24. *Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non pœnitebis;* et Proverb. iv. *Palpebræ tuæ præcedant gressus tuos*, perfectissime observavit. Prius cogitavit Joseph; prius rationes pro utraque parte discussit, ut noster ait Evangelista, *Hæc autem eo cogitante.* Et insuper super hanc prudentem cogitationem dormivit, quod prudentes homines facere solent, et in prover-

bium abiit : « Super quaecumque rem gravem dormire oportet. Lectuli enim culcitra consilium præbet. » Quod nostro Josepho feliciter contigit : nam post cogitationem in somnis ab Angelo dubitationis suæ solutionem accepit : *Ecce Angelus Domini in somnis apparuit ei, dicens : Joseph, fili David, etc.*

Et tandem in hac unica actione B. Joseph admirabilem suam perfectionem ostendit, juxta illud Jacobi i. in principio : *Omne gaudium existimate; fratres, cum in tentationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet, ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes.* Cujus loci intellectum cum ratione sic docet D. Thomas, 2.2. q. CXXXVI. a. ii. ad 1. « Patientia dicitur habere opus perfectum in adversis tolerandis ex quibus procedit tristitia, quam moderatur patientia: secundo ira, quam moderatur mansuetudo: tertio odium, quod tollit charitas. Quantum injustum nocumentum, quod prohibet justitia. Tollere enim principium uniuscujusque est perfectius. »

Et ideo Luc. xxi. v. 19. Christus Dominus dixit : *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* « Ideo enim, ait D. Thomas ubi supra ad 2., per patientiam dicitur homo suam animam possidere, in quantum radicatus evellit passionem adversitatum, quibus anima inquietatur. » Et Glossa ordinaria super illa verba : *In patientia vestra possidebitis animas vestras*, breviter et eleganter dixit : « Patientia radix est et custos omnium virtutum; quia sicut radix portat plantam cum ramis suis et fructu; ita patientia portat omnia onera, quæ sibi imponuntur. » Et D. Hieronymus super eadem verba vere et acute dixit : « Non nisi per patientiam impletur quod dicitur : *Regnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud.* » Et D. Gregorius explicans illud Job. xxx. v. 29. *Frater fui draconum*, ait : « Nullus perfectus est, qui inter mala proximorum patiens non est. Abel quippe renuit esse, quem Cain malitia non exercet. » « Perfacile est, inquit D. Augustinus in epistola ad Probam, vestem contemptam habere, inclinato capite incedere, velum super capillos dimittere; sed verum humilem patientia ostendit injuriæ. »

Quod D. Paulus satis expresse docuit, II. Corinth. xii. v. 12. *Signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, in signis et prodigiis, et virtutibus.* Ubi Apostolus non solum signa et miracula, sed præcipue

Patientia
perfectum
opus habet,
et præfertur
miraculis.

Josephi
emplo do-
mur, nihil
ne matura
nsideratio-
ne facere.

patientiam et virtutes ostendit. Propter quod D. Gregorius in lib. Dialogorum audacter et vere dixit : « Ego virtutem patientiæ signis et miraculis clariorem judico : sine ferro enim et flammis martyres esse possumus, si patientiam in animo veraciter conservemus. » Quod totum singulariter et eminenter claruit in nostri Josephi perfectissima patientia, cujus fortitudo in silentio et spe victoriam reportavit. Et in hoc donum consilii contra præcipationem et temeritatem ostendit.

Nec minus profecto, immo perfectius multo B. Deipara Virgo videns sui amantissimi sponsi afflictionem, tacendo, nec ei ulla ratione mysterium revelando, suam animi fortitudinem, patientiam invincibilem, et veram et profundissimam humilitatem ostendit, totam sui et negotii illius curam in Deum, cujus erat, et in quo solo ipsa confidebat, projiciens. Quod D. Augustinus, serm. 15. de diversis, post medium, considerans, sic ait : « Non timet Maria David illius magni regis filia, quoniam sicut in David veniam contulit sermo propheticus; sic Mariam liberat Angelus Salvatoris. Invoca ergo Virgo sancta Deum tuum, David patrem tuum, non illum David adulterio fucatum, et Uriæ Gethæi homicidio divulgatum, sed illum dico David forti manu præliatum, diu cum diabolo altercatum. Mittat de coelo Angelum suum, et visitet in somnis sponsum tuum. » Et optime Seraphinus Firmianus in tract. de interna oratione, cap. 12. in individuo sic loquitur : « Quo dolore affecta fuerit Virgo ob sui sancti conjugis suspicionem, qui voluit occulte dimittere eam, donec Angelus illi affuit, divinique aperuit rationem mysterii? Ubi humilem poteris Virginis deprehendere patientiam, quæ propriam ausa non fuisset profiteri innocentiam, nisi eam Deus ipse comprobasset? » Et P. Barradas, tom. I. lib. VIII. cap. 7. longe post medium, §. Tacebat, eodem intentu ait : « Tacebat Virgo, sed Deo maxime confidebat, honorisque sui curam in Deum jactabat, juxta illud I. Petri v. *Omnes sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis.* Et illud Psal. LIV. *Jacta super Dominum curam tuam, et ipse te enutriet; et non dabit in æternum fluctuationem justo.* Justo non dat Deus fluctuationem æternam : Virgini vero ne momenti quidem fluctuationem dedit. Fluctuabat sponsus: Virgo in anchora divinæ confidentiæ immota stabat : et veluti mons Sion firmæ spei fundamento innixa erat. Ut enim Psal. XXIV.

dicitur : *Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, etc.*

Et idem auctor in eodem lib. VIII. cap. v. in fine, rem hanc sic eleganter descripsit : « At cur Virgo Josephum cœlestis conceptus certior non fecit? Respondeo : quia se, honoremque suum Deo magnæ curæ futurum sciebat. Si enim de Susanna, cum ab impiis hominibus adulterii accusaretur, Dab. XIII. dicitur : *Erat cor ejus fiduciam habens in Domino* : quid de parente Dei dicendum est? Equidem erat cor ejus fiduciam summam habens in Deo, qua veluti anchora sic stabiliebatur, ut ne tenuis quidem trepidationis, vel perturbationis fluctus illud permoveret. Potuit Josephi ipse vultus virginei serenitatem, modestiamque illis diebus admirari, quæ recti mentem consciam satis indicabat. Adultera femina virum timet, fugit, eo viso exalbescit, ventris tumorem tegit ac premit : Virgo contra nec virum timuit, nec fugit, neque eo viso unquam exaluit; nec ventris tumorem aut pressit, aut occultavit; Dei providentiæ se totam commisit. Neque vero decepta est; adfuit cordi confidenti Deus. » Et Deiparæ Virginis patientiam et fortitudinem hanc exaltans P. Rosignolus, lib. V. de Disciplina christianæ perfectionis, cap. III. ait : « B. Virgo edocta ab unctione Spiritus sancti, cum suspicionem criminis cerneret, cum occulte dimitti vellet a Josepho, ne suspirium quidem ad sui defensionem emisit. » Nec creditu difficile est, quod Deus, qui consolatur humiles, in hac afflictione consolatus fuerit Virginem per Angelum suum, sicut in Annuntiatione, dicens ei : *Ne timeas, Maria, Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Ut pie consideravit Mag. Fonseca, in vita Christi, cap. 9. Et ex hac peculiari Spiritus sancti assistentia in utroque, Deipara et Josepho, proveniebat, quod ait S. Bonaventura in opusculo de meditatione vitæ Christi, c. 6. ante medium : « Joseph patienter hanc magnam transibat injuriam, non se vindicans, sed pietate victus cedere volens; occulte volebat eam dimittere, Virgo autem humiliter tacebat, et occultabat donum Dei. Potius volebat reputari vilis, quam ipsum sacramentum Dei propalare, et de se aliquid loqui, quod ad jactantiam putaretur pertinere. Rogabat autem Dominum, ut ipse remedium apponere dignaretur; et hanc sibi, et viro suo tribulationem auferret. » Et idem P. Rosignolus, lib. IV. cap. XVI. pulchram aliam rationem omnibus

Exemplo
Deiparæ do-
cemur humi-
litem, for-
titudinem et
patientiam
in adversita-
tibus.

Quare Dei-
ra Joseph
non revel-
avit inca-
nationis
mysterium

hominibus, religiosis præcipue digne in vocatione sua ambulantes, cœlestis documenti et doctrinæ plenam assignavit his verbis: « Ideo Virgini nulla cura fuit Filii sui conceptionem indicare sponso: ut intelligamus in his, quæ vocationis nostræ sunt, soluto nos et quieto animo debere in Dei Patris amantissimi providentia penitus conquiescere: neque, si id fecerimus, falli nos unquam. »

Cum ergo omnium sanctorum, et præcipue Deiparæ et Josephi devotio in eorum imitatione consistat, ut sæpius probavimus, impræsentiarum ab eis patientiam et fortitudinem in adversitatibus et tribulationibus habendam docemur. Ut D. Isidorus, lib. III. Sentent. cap. iv. et lib. II. Synonymorum, cap. de patientia, sic exhortatur: « Discat non murmurare, qui male patitur, etiam si ignorat cur mala patiatur: et per hoc juste se pati arbitretur, per quod ab illo iudicatur, cujus nunquam injusta judicia sunt; qui flagella sustinet, et contra Deum murmurat, justitiam iudicantis accusat. Esto patiens: esto mansuetus: esto mitis: esto modestus: serva patientiam: serva mansuetudinem: stude patientiæ et mansuetudini: despice probra illatæ contumeliæ irrisorem despiciendo supera: dissimulando errores detrahentium calca: contumelias detrahentium patientiæ supera: sagittas contumeliæ clypeo patientiæ frange. Quamvis convitium dicat: quamvis injuriam faciat: tu sile, tu tace, tu dissimula, tu contemne, tu non loquaris, tu exerce silentium. Injuriatus non respondeas, convitium non retorqueas, contumeliam non rependas. Tene silentii patientiam, tacendo citius vinces. »

In particulari autem modo, a B. Virgine inanem fugere gloriam, et, si quid habemus boni quod laude dignum videatur, id minime ostentare, sed quantum in nobis erit, et abscondere, omniumque oculis subducere docemur, et monemur. Etenim hominum oculi eos, qui inanis gloriæ cupidi sunt, fascinant, et qui eos beatos dicunt, seducunt, et viam gressuum eorum dissipant, juxta doctrinam D. Chrysostomi, hom. 2. in Joannem sic docentis: « Homines nihil nobis utilitatis affere possunt, sed tantum inspicere quæ facimus, ac inspicendo lædere, laboremque nostrum inanem reddere; Exod. II. Vidit Moysis mater eum elegantem; abscondit: sic tu si elegantem, pulchrumque habes filium, id est, si quid, quod laudem mereatur, a Deo accepisti, absconde, ne hominum

oculis fascinetur, ac per inanem gloriam corrumpatur. » Et Origenes, hom. 2. in Exod. eodem intentu ait: « Refert Scriptura quod de tribu Levi quædam genuit masculinum, et videns infantem esse elegantem, occultavit eum mensibus tribus. Vide, si non propterea nobis præcipitur, ne bonos actus in publico geramus, ne justitiam nostram eorum hominibus faciamus; sed ut clauso ostio oremus Patrem in occulto, et quod facit dextera nostra, nesciat sinistra. Nisi enim in occulto fuerit, diripietur ab Ægyptiis, invadetur, in flumen jactabitur, fluctibus submergetur. Ergo si faciam elemosynam, quia opus Dei est, masculinum genero: sed si ita faciam, ut hominibus innotescat, et ab hominibus laudem quæram, et non occultavero, rapta est ab Ægyptiis, et in flumen demersa. » B. autem Virgo admirabile nobis imitationis exemplum proponens, divinum donum, gloriamque suam textit silentio: Deus vero detexit. *Ecce enim, ait illa, ex hoc beatam me dicent omnes generationes*, Luc. I. v. 48. Quia quam silentio Virgo gloriam suppressit, Deus omnibus generationibus manifestam fecit. Quod etiam cuique nostrum continget, si ex animi summissione honorabilia nostra tegamus, Deus illa in theatro totius mundi ostentabit, juxta illud Pauli I. Corint. IV. *Illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium, et tunc laus erit unicuique a Deo*. Hæc profecto laus toto cordis conamine expetenda est, quæ solida, constans, atque sempiterna reperitur: *Mortui enim estis*, ait Paulus ad Colos. III. *et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo: cum autem apparuerit Christus vita vestra, apparebitis et vos cum ipso in gloria*. Ubi Theophylactus sic explicat: « Ne hic honores, gloriasque concupiscatis. Nam illic gloria vestra est. Delitescit margarita tantisper, dum in conchili fuerit: simul ac vero illud perfractum fuerit, tunc in gloria relucet. Hunc admodum et vos, quamdiu in corruptibili corpore fueritis, tanquam latentes vivere debetis, ab omni gloriæ cupiditate alieni: quando enim dissolutum fuerit hoc corruptibile, tunc gloriæ nostræ suus erit locus. »

Docemur præterea ab utroque, scilicet Deipara et Josepho, curam nostram super Deum jactare magna fiducia, animique demissionē deprecantes, ut negotia nostra, labores et dolores, in portum tranquillum adducat. Ex quo animi tranquillitatem, et ipsorum negotiorum felicem exitum habitu-

hortatio
habendam
patientiam.

Exemplo
Deiparæ in-
anis gloria
inigienda est,
et a Deo
tantum
querenda.

Nostri et ne-
gotiorum
nostrorum
cura in Deum
projicienda.

ros non dubitemus, ut Theodoretus super Psal. LIV. his verbis ait : « Gubernatorem habeas Deum, et aurigam, et res tuæ ab illa providentia pendeant : nam hoc modo inconcussus manebis et immutabilis. » Quod optimo simili D. Chrysostomus, homil. 69. super cap. XXI. Mat. in hæc verba confirmat : « Si quis sua despicit, et nostrorum curam assumit, quieti ejus solemus providere : quanto magis Deus, qui etiam si ad eum non convertamur, non parva tamen cura et providentia erga nos utitur. Noli ergo de rebus tuis curare, sed omnia tua Deo commenda. Noli tu, majoribus prætermis, de illis curare, ne Deus de illis minus provideat. Ut igitur magna cura tuas res complectatur, ipsi soli universa committe. Nam si tu, spiritualibus omissis, ea tractabis, minorem Deus de ipsis curam habebit. Ut ergo res tuæ feliciter gubernentur, et tu sollicitudinis expers sis, sequere spiritualia, contemne sæcularia. » Et D. Augustinus, lib. I. Soliloquiorum, in fine, sic hortatur : « Constanter Deo crede : eique te totum committe, quantum potes : noli esse velle quasi proprius, et in tua potestate, sed ejus clementissimi et utilissimi Domini te servum esse profiteri. Ita enim te ad se sublevare non desinet ; nihilque tibi evenire permittet, nisi quod tibi prosit, etiam si nescias. »

Et sic Deus plactum solet in gaudium convertere, et post tempestatem tranquillum facere, et non sicut tribulatio et luctus, ita gaudium et lætitia, quia tribulatio datur ad mensuram. Ut Psal. LXXIX. v. 6. *Cibabis nos pane lacrymarum, et potum dabis nobis in lacrymis in mensura.* Ubi sanctus Augustinus, et Glossa ordin. « Idest, Pro virtutibus tuis, ut erudiaris, non ut opprimaris. Unde I. Corint. x. *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis.* » Gaudium autem et misericordia Dei largissime, et quasi sine mensura. *Qui replet in bonis desiderium tuum*, Psal. CII. v. 5. Eleganter profecto S. Ambrosius, super Psalm. XXXVII. post principium, ponderavit illa verba Psal. LXXIV. v. 9. *Calix in manu Domini vini meri plenus misto, et inclinavit ex hoc in hoc : verumtamen fex ejus non est exinanita.* Verbum enim, *inclinavit*, non dicit effusionem, sed levem quamdam calicis inclinationem. Et ideo sequitur : *Fex ejus non est exinanita.* Cum tamen de misericordia dicatur Cantic. I. v. 3. *Oleum effusum nomen tuum* ; seu, ut Septuaginta transtulerunt : *Oleum evacuatum*, seu

exinanitum. Quo loco per oleum Dei misericordia intelligitur, quam non ad mensuram Deus impertit, sed effundit largiter. « Ad terrendum, inquit Ambrosius, plenus est calix, ad feriendum non est exinanitus. Calicem enim iræ exinanire non novit, exinanitum tamen est unguentum. » Unde cum Christus de retributione ageret, dixit Luc. VI. v. 38. *Mensuram bonam et confertam, et coagitatam, et supereffluentem dabunt in sinum vestrum.* Conferta dicitur cum pedibus vel manibus deprimitur ; coagitata, cum interius vacuum non remanet ; supereffluens, id est, non rasilis, sed cumulatissima, quia Deus ultra condignum remunerat, ut P. Viegas super cap. VI. Apocal. commento IV. sect. v. n. 3. Quod hic Virgini confidenti plenissime evenit, mittens Deus Angelum ad Josephum, qui, quod illa silentio involvebat, dormienti Josepho aperuit : qui, somno depulso, optatissimum Dei filium in sponsæ suæ utero conceptum intelligens, obstupuit, et gaudio exsiliens, ad Virginem accurrit, et Deum, quem in ventre Virgo gestabat, humiliter adoravit, et Virgini, quid cogitasset, et quid de illa decrevisset, narravit. Et præstantius quam alter patriarcha Joseph illud Psal. IV. *In tribulatione mea dilatasti mihi*, lætus decantabat, dicens : Tu Domine in latum et spatiosum campum me deduxisti, cum sponsam magno cum dolore in crimen incidisse putarem. Tu, Deo plenam esse, magno cum gaudio nuntiasti, cum de repudianda mœstus cogitarem. Tu desideratissimum Messiam ejus in utero adesse ostendisti. Vere igitur, Domine, in tribulatione dilatasti mihi. De quo in tract. v. præcedenti diximus.

Docemur etiam a B. Deipara et B. Josepho viriliter nos agere debere in tribulatione, juxta illud David Psalm. XXVI. v. 14. *Expecta Dominum, viriliter age : et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.* Nec tempus aliquod divinis miserationibus assignandum est, ut S. Judith, cap. VIII. v. 11. dixit Ozia, et aliis presbyteris : *Qui estis vos, qui tentatis Dominum ? Non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei.* Misericors enim Deus melius novit quo tempore auxilium sit juxta clementiæ suæ pondera ac mensuras opportunum. *Vasa figuli*, dicitur Eccles. XXVII. n. 6. *probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis.* Novit artifex quam longo spatio aurum in

In tribulatione viriliter agendum, et in Deo sperandum, etiamsi moram facere videatur.

igne debeat expurgari : ita Deus novit quamdiu justus labore et ærumna debeat affligi. Novit femina quanta tempore in clibano panes debeat coqui, ut ad edendum sit aptus. Novit melius Deus quanto tempore justus in igne tribulationis debeat et oporteat remanere.

Deus medicus est, et tribulatio medicina est : ad medicum autem pertinet scire quando et quamdiu ea sit usus, ut optime D. Augustinus super Psal. xxxiii. « Intelligat homo medicum esse Deum, et tribulationem medicinam esse ad salutem, non pœnam ad damnationem : sub medicamento positus ureris, secaris, clamas, non audit medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem. » Et D. Thomas explicans illud Job. ix. v. 16. *Et cum invocantem me audierit, non credo, quod audierit vocem meam*, dicit lect. 3. in medio : « Contingit enim quandoque quod Deus hominem exaudit, non ad votum, sed ad profectum : sicut enim medicus non exaudit ad votum, sed ad profectum infirmum postulante amoveri medicinam amaram, si medicus eam non removeat, eo quod scit eam esse salutiferam, exaudit tamen ad profectum, quia per hoc sanitatem inducit, quam maxime infirmus desiderat : ita Deus homini in tribulationibus constituto tribulationes non subtrahit, quamvis deprecanti, quia scit eas expedire ad finalem ejus salutem. Et sic licet Deus vere exaudiat, tamen homo in miseriis constitutus se exaudiri non credit. » Quæ omnia complectens D. Hieronymus super cap. ii. Habacuch ita disseruit : « Homo tantum præsentia respicit, Deus futura et æterna cognoscit. Et quomodo si ægrotus et æstivans febribus aquam frigidam postulet, et dicat ad medicum : Vim patior, uror, exanimor, usquequo, medice, clamabo et non exaudies ? Et respondeat ei sapientissimus et clementissimus medicus : Scio quo tempore dare debeo quod postulas, non misereor modo, quia misericordia ista crudelitas est, et voluntas tua contra te petit : ita Deus sciens clementiæ suæ pondera, atque mensuras, interdum non exaudit clamantem, ut eum probe, et magis provocet eum ad rogandum, et quasi igne excoctum puriorem et justiorem faciat. »

In quo unum maxime advertendum est, et cordi fortiter infigendum, divini moris esse sinere tribulationum aquas in suis præcipue amicis et perfectis crescere, perseverare, et ad animam usque intrare, juxta illud Psal.

lxviii. v. 2. *Intraverunt aquæ usque ad animam meam*. Ubi Lyra : « Per aquas, inquit, intelliguntur persecutiones, seu persequentes, secundum quod dicitur Isaïæ viii. *Adducet Dominus super eos aquas fortes et multas, regem Assyriorum*. Et ideo hæc littera potest intelligi de capite Christo : quia persecutiones Judæorum intraverunt usque ad animam ejus ; idest, usque ad separationem animæ a corpore : et de corpore ejus mystico, quia Stephanum et Jacobum, et plures alios occiderunt. » Reliquit enim Deus Loth in tribulatione, donec Sodomitæ pene jam fores infrangebant, ut dicitur Gen. xix. Reliquit Deus Abraham in tentatione tribulationis, donec extendit manum, et arripuit gladium, ut immolaret filium suum, ut habetur Genes. xxii. vers. 10. Reliquit Deus Josephum filium Jacob, usquequo fratres eum occidere decreverant, ut dicitur Genes. xxxvii. vers. 20. cum sequentibus. Reliquit Deus Apostolorum principem in carcere, usquequo Herodes volebat post Pascha producere eum populo, Actor. xii. v. 4. Delectatur enim Deus videns athletas suos fortiter dimicare, expectans videre victoriæ certamen, et tunc eis omni alio humano auxilio destitutis, mittit auxilium de sancto, et de Sion tuetur eos, ut sic adjutor in opportunitatibus et in tribulatione esse comprobetur, et illi soli perpetuus tribuatur honor. « Est enim, teste D. Augustino super Psal. 47. magna medici gloria, quando ex desperatione convalescit ægrotus. » Quod cum Abraham, Loth, Joseph et Apostolo Petro in locis modo relatis fecisse constat, et cum Josue, c. x. v. 7. et cum Susanna, Dan. xiii. et aliis quam plurimis, et præcipue cum nostris sanctissimis Deipara et Josepho, eos in maxima hac tribulatione relinquens, usquequo Joseph jam Virginem relinquere volebat, ut noster ait Evangelista. *Joseph autem vir ejus cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam*.

In quo verba immediate sequentia : *Hæc autem eo cogitante*, ponderari debent : sunt enim ablativi absoluti, ut patet. Natura autem ablativi absoluti est conditionem inducere, ut habetur in l. a testatore. ff. de conditionibus, et demonstrationibus. et ibi Glossa et doctores, et communis sententia, ut videre est apud Jasonem, in R. ff. soluto matrimonio. lect. 2. num. 10. et Rolandum a Valle, cons. lxxiii. num. 37. lib. 4. Conditio autem adimpleri debet in specifica forma

absque ulla extensione, vel restrictione, cum species sint sicut numeri, ut habetur in I. qui hæredi. in principio. et in I. Mævius. ff. de condit. et demonstrat. et est communis doctorum resolutio, secundum doctorem Antonium Gomez, doctorem Covarruvias, et alios, quos refert et sequitur doctor Joannes Gutierrez, lib. I. practicarum quaestionum, q. xxxiii. n. 3. et 4. Et sicut ablativus absolutus sic appellatus, quia a nemine regitur, nisi a se ipso: ita etiam sanctissimus Joseph a cogitatione sua, quam in qualibet trium opinionum justam esse censebat, et ab omni peccato liberam, ut in tractatu præcedenti diximus, regebatur et movebatur; et tunc in ultima anxietate constituto, et ei Virginis dimissionem cogitanti Deus per Angelum auxilium suum misit. *Hæc autem*, ait Evangelista, *eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit ei, etc.*

Et quia negotium hoc maximi momenti, immo et necessitatis hominibus in tribulatione constitutis est, præcepit Deus prophetæ suo Habacuc, cap. ii. v. 2. et 3. ut scriberet visionem, quam ei ostendebat, et explanaret eam super tabulas, ut percurrat, qui legerit eam; id est, apertioribus litteris scribe, ut qui legerit eam, non immoretur in legendo, sed tam perspicue scripta sit, ut a quovis etiam non admodum perito legi possit sine hæsitatione. Et visio sic inscribenda hæc fuit: *Si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, et non tardabit.* Qui locus non solum de primo Christi adventu, sed etiam de secundo intelligendus est, ut explicasse videtur D. Paulus ad Hebr. x. v. 36. et 37. ibi: *Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem. Adhuc enim modicum aliquantulum, qui venturus est, veniet, et non tardabit;* et ibi S. Thomas lect. 4. ante finem, sic ait: « Veniet cito, et non tardabit, sive in morte, sive in judicio, Jacobi v. *Ecce judex ante januam assistit.* » Et late P. Ribera super cap. ii. Habac. v. 9. et 10. et D. Hieronymus in eodem loco, et P. Barradas, to. I. lib. viii. cap. 7. in fine, §. Quod si non protinus.

Ex eo autem quod B. Joseph ob adulterii præsumptionem noluerit Virginem accusare, neque aliquomodo eam traducendo infamare, sed solum voluerit eam occulte dimittere, ut ait Evangelista: *Joseph autem vir ejus cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam;* supposito quod etiamsi daretur suspicio vera, crimen fuisset occul-

tum per accidens, juxta ea, quæ in hujus lib. IV. tract. v. resolvimus; quandoquidem conceptum illum a matrimonio processisse secundum juris determinationem, præsumendum erat, docemur plane crimen proximi secretum occultare, neque aliquomodo revelare, adeo quod transgressor, et contra charitatem cum peccato, et contra justitiam cum restituendi obligatione peccabit. Quia licet verum dixerit, sed injuste, jus enim naturale et positivum prohibet peccatum proximi secretum a quoquam detegi, ut docet D. Thoma, 2. 2. q. LXII. art. ii. ad 2. et Sotus, lib. IV. de Justitia et jure, q. vi. art. 3. ad 4. §. Verumtamen. et Corduba, lib. I. Quaestionarii theolog. q. XXXIV. art. ii. et in tract. de detract. mem. IV. q. iii. concl. 9. et Navar. in Manuali, cap. xviii. n. 45. et in cap. inter verba. XI. q. iii. concl. 6. corol. 69. num. 857. et in particulari loquendo in terminis nostri Evangelii, D. Augustinus, ser. de verbis Domini relatus a D. Thoma in Catena, sic ait: « Si solus nosti quod aliquis peccaverit in te, et eum vis coram hominibus arguere, non es corrector, sed proditor: unde vir justus Joseph tanto flagitio, quod de uxore fuerat suspicatus, magna benignitate pepercit. Æstuabat utique certa adulterii suspicio: et tamen quia ipse solus sciebat, noluit eam divulgare, sed occulte dimittere: volens prodesse peccanti, non punire peccantem. »

Ex his omnibus perfectum adimplementum apparet illius verissimæ doctrinæ, quam docet Apostolus I. Cor. x. v. 13. *Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum.* Ex hac enim voluntate, quam de dimittenda Virgine habuit Joseph, clarius universo orbi emicuit perpetua Deiparæ virginitas, et divini verbi incarnatio Spiritus sancti ope in ea operata, ut optime D. Bernardinus Senensis, tom. III. ser. de S. Joseph. art. ii. c. 1. ad finem. in hæc verba dixit: « Joseph permissus est incidere in hoc dubium, propter majorem certitudinem tanti operis, quia quando audimus, quod vir Mariæ sic discretus, sapiens, atque justus omnia hæc diligenter consideravit, atque vidit: et secundum quod rationabilis ratio dictat, sic dubitavit, et tamen postmodum ita firmiter credidit, et quod ipsam in conjugem tenuit, et Christum ut filium: plus moveremur ad fidem, quam si diceretur quod ab initio simpliciter hoc suscepit, juxta sententiam D.

Exemplo Josephi docemur aliorum secreta peccata tegere.

Ex Josephi tribulatione Mariæ virginitas, et Christi conceptus clarius emicuit.

Gregorii, qui ait : Quod minus Maria mihi præstitit, quæ cito credidit, quam Thomas, qui diu dubitavit. » Et P. Canisius, lib. II. de B. Virgine, cap. iv. ad finem, sic pulchre dixit : « Quis jam prudens, aut modice saltem peritus non videat singulari divini numinis providentia contigisse, ut Joseph de Mariæ virginitate ad tempus dubitaret, eaque unius dubitatio multis in fide confirmatio, sed et aliis ægris, vel in fide nutantibus quasi medicatio quædam esset? Unde Joseph Thomæ Apostolo recte comparatur, quod ambos in aliquam fidei dubitationem prolabi permiserit Deus, ut per hunc quidem Dominicæ Resurrectionis, per illum vero Marianæ virginitatis credulitas in multorum cordibus magis magisque corroboraretur, sicut D. Gregorius, hom. 26. in Evangelia, testatum reliquit. » Quæ omnia brevi sermone Angelus Josepho in apparitione explicuit, dicens : *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est, etc.*

Ex prædictis etiam omnibus in quacunque trium opinionum summe commendabilis redditur modestia et probitas sanctissimi Josephi, et gravissima ejus æstimatio, quam vir sanctus eo etiam tempore, cum Domini matrem ignoraret habebat, tanti eam faciens ut ob insignem illius virtutis excellentiam contubernium formidaverit. *Voluit occulte dimittere eam.* Nam si humano more loquendum esset, potius Virgo Josephum, quam Joseph Virginem fugere debebat, ut optime archiepiscopus Caputfontium, lib. de virginitate Mariæ, sic pie fuit meditatus. « Qui aliquid clam altero facere meditatur, timere eum illum offendere, cui id occultatum cupit, indicat. Joseph conjugem gravidam videbat, quam nunquam cognoverat. Nonne potius Maria meditari fugam, et clam marito fugere debuisset? Nonne illa magis maritum timere, quam maritus illam, æquum erat? Annon, ubi deprehensam se gravidam sensit, a marito sibi cavere, ne eam ex zelotypia occideret, vel populo lapidandam exponeret, merito debuisset? Quid est, quod hic maritus timet, qui nullam habet culpam, qui Mariam non offendi? Magnam profecto de ea æstimationem habuisse eum oportet, quam ostendisse timuit, si de conjugibus his judicare, uti de cæteris faceres, velis, quid stultius, vel incredibilius dicere Evangelista poterat, quam maritum uxorem gravidam nunquam a se cognitam timuisse, ab eaque

fugere occulte voluisse? quasi ipse eam, non illa eum offendisset, cum in hac causa uxor potius dicenda erat timuisse maritum, ab eoque fugere occulte voluisse. Sed quid? Hoc argumento est, Mariam certo scivisse virum suum nullam malam de ea habuisse opinionem, neque de illius dubitasse castitate, etiamsi gravidam videret, sed firmiter credidisse innocentem illam esse, et ideo Maria non fugiebat, non sibi a viro timebat, sed e contra vir timebat Mariam, et fugere meditabatur occulte, si credidisset adulteram, an timuisset offendere ingratisimam sua opinione conjugem, et sibi infidelissimam? An tantam patienter tulisset injuriam? Certe istud occulte velle dimittere eam magna indicat mysteria. Multum Joseph conjugis nimirum detulisse virtuti, atque in maxima illum habuisse eam opinionem. »

Et tandem ex his omnibus concludamus persecutiones, et in universum omnes, quæ mortalibus accidunt, difficultates, esse veluti lapidem Lydium, aut corticulam, cujus attritu aurum proditur, cujusmodi sit. Cujus meminit Plinius, lib. xxxiii. cap. 8. et Calepinus verbo, Lydius lapis : tribulatio enim Lydius lapis spiritualis appellari potest, ad quem fides et patientia probantur, ut diserte significavit D. Joannes, Apocal. xiii. cum dixit : *Hic est patientia, et fides sanctorum.* Id est, ad hujusmodi lapidem probatur fides et patientia sanctorum. Et probatur etiam ex illo Eccles. xxvii. v. 6. *Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis*, ubi homines vasis, tribulatio fornaci comparantur. Adque adeo sicut vasa figuli, nisi in fornace durentur, apta usui esse non possunt, facileque dissipantur : ita, nisi homines tribulatione durentur et coquantur, non possunt interim firmi et stabiles in virtute æstimari. De cocta sane, et durata igne persecutionis vasa Apostolos fuisse, constat ex illis verbis Pauli II. Cor. iv. v. 7. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei, et non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur : aporiamur, sed non destituimur : persecutionem patimur, sed non derelinquimur : deijcitur, sed non perimus.* Quem locum versans P. Viegas super cap. xiii Apocal. com. I. sect. v. nu. 3. sic explicat : « Quid est : *deijcitur, sed non perimus*? Alludit plane Apostolus ad similitudinem vasorum fictilium, quæ mirum est, ex altissima deijci turri, et tamen non frangi, non comminui, non perire. Quasi di-

Lapis Lydius
probat aurum
et justos
tribulatio.

cat : tametsi simus vasa fictilia, nihilominus etsi ex altissimis turribus a persecutoribus dejiciamur, nulla ex parte frangimur : quia nimirum tribulationum, et multo magis divinæ charitatis igne decocta, atque durata frangi, dissiparique non possumus, Deo nos conservante. *Ut sublimitas*, inquit, *sit virtutis Dei, et non ex nobis*; et ideo dictum est Tobiae a Raphaële, cap. XII. v. 13. *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te*; hoc est : Quia vas eras in honorem, necesse fuit ut in fornace tribulationis coquereris : nam si adsit hujusmodi probatio, nec tamen amittatur patientia, tunc virtus omnibus suis numeris expleta est. » Quæ omnia de B. Deipara et B. Josepho excellentius dici et prædicari possunt, ut ex superioribus clare constat.

Exempla
Mariæ et Jo-
sephi nobis
proponuntur
imitanda.

Qui nobis omnium virtutum exemplar proponuntur, ut P. Canisius, lib. II. de Virgine, cap. XIII. post medium, tradit his verbis : « Mariæ sponsus Joseph, quoniam excellentibus virtutibus abundavit, omnibus ordinibus ad bene, beateque vivendum jure proponatur. Illum si ducem sequimur, Matrem Domini suscipiemus, atque ob summam et multiplicem Dei gratiam illi collatam singulari semper honore prosequemur. Suo præterea exemplo nos admonet, ubique Christum in oculis ferre, circa illum præsertim in sacra Eucharistia præsentem, tum reverenter, tum accurate versari, et sacras functiones officiosa sedulitate cohonestare. Rursus Joseph egregie docet, ut in sua quisque vocatione Deo fideliter ministret, ac utraque fortuna sic moderate utatur, ne rebus prosperis ad arrogantiam, vel tristibus molestisque casibus ad impatientiam abutatur. » Et præcipue quod honores et dignitates fugiamus, nec eas nisi ex obedientiæ præcepto admittamus, ut noster fecit Joseph, sicut in hujus lib. IV. tract. IV. resolvimus.

Quam autem justitiæ virtutem sanctissimus Joseph exercuerit, nolens Virginem traducere, sed eam occulte dimittere volens, sequens tract. VII. declarabit.

JOSEPH AUTEM VIR EJUS CUM ESSET JUSTUS, ET NOLLET EAM TRADUCERE, VOLUIT OCCULTE DIMITTERE EAM. Matth. I. v. 19.

TRACTATUS VII.

De sanctissimi Josephi universali et particulari justitia perfectissima, et qualiter a justis, ne coronam suam amittant, possit et debeat perseveranter imitari.

Cum in tribus præcedentibus tractatibus, IV. v. et VI. de causa et ratione, qua sanctissimus Josephus noluerit Virginem traducere, sed tantum eam occulte dimittere voluerit, relatis, et late utrinque omnium discussis sententiis, egerimus, modo de ejus justitia absolute, et in ordine ad actum et voluntatem dimissionis agendum erit.

Et in primis de nomine Josephi, et de ejus prærogativis, excellentiis et encomiis ex professo egimus in lib. III. tract. v. Appellatur vir, et quia tempore desponsationis cum Virgine erat in virili et perfecta ætate constitutus, ut in lib. II. tract. II. et v. resolvimus, et quia vir illustris, vir omnium virtutum, antonomastice vir, et divinæ dexteræ vir, ut in lib. III. tract. XI. explicuimus. Vir ejus erat Joseph, vir Mariæ ab ea post Christum triplici amore summe dilectus, ut in lib. III. tract. XIV. per totum diximus; et etiam vir ejus, quia in exteriori gubernatione erat Mariæ vir, superior et caput, ut in tract. VIII. libri etiam tertii resolutum invenies. Quibus in locis primam hanc nostri thematis partem, *Joseph autem vir ejus*, etc. satis luculenter ornata et explicata reperies. Et quia præsentis tractatus scopus eo principaliter tendit, ut Josephum absolute justum, et in ordine ad Virginem dimittendi voluntatem justum etiam ostendat super illa sequentia verba : *Cum esset justus, et nollet eam traducere, voluit occulte amittere eam*. Quæ res cum maximi momenti et difficultatis sit, pro faciliiori expeditione aliqua præmittenda conveniens esse judicavi.

De nomine
Josephi vir-
laudes.

Primum ergo supponendum est triplicem esse justitiæ speciem, scilicet legalem, universalem, distributivam, et commutativam. Legalis ea est, quæ dirigit et ordinat singulos homines ad operandum propter bonum commune reipublicæ, ut quod sapientes consilio, et fortes milites et strenui rempublicam periclitantem armis defendant, ut docet S. Thomas, 2. 2. q. LVIII. art. v. in corp. Justitia vero distributiva est, quæ ordinat totum reipublicæ ad singulas ipsius reipublicæ partes, distribuendo bona communia inter cives de ea bene meritos, secundum S. Thomam, 2. 2. q. LXI. art. i. Justitia autem commutativa illa est, quæ ipsas reipublicæ partes ordinat inter se, ipsos cives invicem ad concordiam redigens. Sic S. Thomas, art. 1. ubi proxime; ut sic utroque tempore, et bellorum et pacis, respublica recte gubernata speciosa et amabili tranquillitate fruatur.

Secundo est supponendum, quod justitia alia est universalis omnes virtutes completens, de qua Aristoteles, lib. V. Ethicorum, c. 1. et II. to. 2. sic ait: « Justitia est communis virtus. » Et S. Hieronymus epistola ad Demetriadem: « Omnium virtutum species uno justitiæ nomine continentur. » Et S. Thomas, 2. 2. q. LVIII. a. v. et vi. Alia vero justitia est particularis virtus respectu proprii, et peculiaris objecti, cujus distinctionis appositissimum hoc affert S. Thomas, 2. 2. q. LVIII. a. vi. exemplum: « Sicut enim charitas potest dici virtus generalis, in quantum ordinat actus omnium virtutum ad bonum divinum: ita etiam justitia legalis, in quantum ordinat actus omnium virtutum ad bonum commune. Sicut ergo charitas, quæ respicit divinum donum, ut proprium objectum, est quædam specialis virtus secundum suam essentiam; ita etiam justitia legalis est specialis virtus secundum suam essentiam, secundum quod respicit commune bonum, ut proprium objectum; et sic est in principe principaliter, et quasi architectonice: in subditis autem secundarie, et quasi administrative. »

Nec enim a legis ordinatione et præcepto liber aliquis, etiam princeps, qui legem Dei virtute et potestate condidit, reputabitur, diversimode tamen, quia subditus, quoad vim directivam et coercivam simul: princeps vero quoad directivam tantum, ut docet S. Thomas, 1. 2. q. XCVI. a. v. in corp. et ad 3. De coerciva dicitur in l. Princeps. ff. de legibus: « Princeps legibus solutus est. » De directiva

vero in l. 4. C. de legibus. « Digna vox, inquit, est majestate regnantis, legibus alligatum se principem profiteri. » Ubi tanti Imperatoris digna subjecitur ratio: « Et revera majus imperio est submittere legibus principatum. » Ubi Glossa, verbo, Principatum, sic explicat: « Major est honor, et major est convenientia, subicere legibus principatum, quam leges principatui, sive imperio. »

Quapropter gravissime, verissime et prudentissime doctrinam memoriæ commendandam, et perpetuo pro regnorum et communium incolumitate practice retinendam et observandam docuit Plato, lib. de legibus, dialogo 4. his verbis: « Interim enim paratum exitium illi civitati video, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus præsumunt: salutem vero illi, ubi lex servientibus magistratibus dominatur. » Hinc etiam est, ait Aristoteles, I. Rhetor. cap. i. in medio, tom. 6. « Melius est omnia ordinari lege, quam dimittere judicium arbitrio. » Cujus rationem S. Thomas, 1. 2. q. XCV. ar. i. ad 3. reddit, dicens: « Quia legislatores judicant in universali et de futuris; sed homines iudicii præsidentes judicant de præsentibus, ad quæ afficiuntur amore, vel odio, aut aliqua cupiditate: et sic eorum depravatur iudicium. Ut sic juxta Catonis sententiam, princeps patiatur legem, quam ipse tulit. De qua in c. cum omnes. de constitutionibus, et in rubrica, et toto tit. ff. « Quod quisque juris in alium statuit, ipse eodem jure utatur. » Ubi in l. 1. Ulpianus jurisconsultus sic exorditur: « Hoc edictum summam habet æquitatem, et sine cujusquam indignatione justa. Quis enim aspernabitur, idem jus sibi dici, quod ipse aliis dixit, vel dici effectit? » Quod Christus graviter Phariseos reprehendens sic confirmavit: « *Onera gravia et importabilia aliis imponunt: ipsi vero nec digito volunt ea movere.* Matth. xxiii. Et Apostolus ad Rom. II. *Propter quod inexcusabilis es, o homo omnis, qui judicas: in quo enim alterum judicas te ipsum condemnas: eadem enim agis, quæ judicas. Existimas autem hoc, o homo, qui judicas eos, qui talia agunt, et facis ea, quia tu effugies iudicium Dei?* Eadem prorsus sententia Nathan Propheta convicit Davidem, et damnavit, quam rex ipse quasi contra tertium alium protulerat, II. Reg. xii. Ut sic verum semper habeat quod idem Apostolus ad Rom. xiii. docuit: *Omnis anima potestatibus superioribus subdita sit.* Qua justitia, qua obedientia et qua debita subordinatione cessante, reipu-

Lex superior
esse debet
magistrati-
bus: et non
e converso.

blicæ pax stare non potest. S. Augustinus, lib. IV. de Civitate Dei, c. iv. « Remota, inquit, justitia, quid sunt regna, nisi latrocinia? » Ubi responsum pyratæ ejusdæm imperatori Magno Alexandro interroganti datum sic refert: « Alexandro Magno quidam pyrata comprehensus respondit, cum ab eo interrogaretur: Quid tibi, ut mare haberet infestum? Ille libera voce: Quid tibi, inquit, ut orbem terrarum? Sed ego quia exiguo navigio facio, latro vocor; quia tu magna classe, imperator. » Et Aristoteles, II. Ethicorum: « Sicut justitia continet omnem virtutem: ita injustitia continet omnem malitiam, sive iniquitatem; ubi autem abundat iniquitas, quomodo erit vera amicitia, et societas? »

Justus dicitur multipliciter.

Tertio est supponendum, quod justus justitia universali multipliciter dicitur, secundum S. Thomam, ser. de S. Francisco, in hæc verba: « Justus dicitur multipliciter, secundum quod justitia dicitur multipliciter. Justitia enim dicitur innocentia, Glossa super illud Exod. XIII. *Occidit Dominus omnem primogenitum*. Mors primogenitorum est amissio justitiæ naturalis, qua sibi homines sociales sunt. Secundo, dicitur justitia humilitas, Matth. III. *Sic decet nos implere omnem justitiam*, ubi Glossa, idest, humilitatem. Tertio, dicitur justitia bona voluntas. S. Anselmus: Justitia est rectitudo voluntatis conservata propter se. Quarto, justitia dicitur misericordia. S. August. Justitia est in miserando miseris. Quinto, justitia dicitur jus reddendi unicuique quod suum est. Sanctus Isidorus: Justitia est virtus, qua redditur cuique quod suum est. Sexto, justitia dicitur gratia justificans, ad Rom. v. *Justificati gratis per gratiam ipsius*. Septimo, justitia dicitur omnis bonitas, ad Hebræos I. *Dilexisti justitiam*. Glossa, idest, omnem bonitatem. Octavo, dicitur justitia perseverantia in bono opere. Unde in definitione: Justitia est constans, et perpetua voluntas animi. Justus ergo dicitur, qui servat innocentiam, qui habet gratiam justificantem, rectam voluntatem, humilitatem et misericordiam, qui reddit unicuique quod suum est, qui habet omnem bonitatem et perseverantiam in bonitate. »

Justus est, qui toto corde Deum quærit.

Quarto est supponendum, quod homo justus ille est vere, qui toto corde Deum quærit. S. Ambrosius, lib. I. de Jacob, et vita beata, cap. VIII. ad principium: « Vir justus nihil vult, nisi illud solum, et præclarum bonum: huic soli intendit, hoc unum in bonis

ducit, non aliud cum illo, sed solum ipsum semper desiderat, hoc delectatur. » Et in lib. de Noë et arca, capite XXI. in principio. « Justus nihil sibi arrogat, sed in totum se divino committit imperio. » Justus ergo semper legi Dei et voluntati Dei conformis, ut illi, quod Isaias XI. de Christo Domino dixit: *Erit justitia cingulum lumborum ejus*, quadret. Ilac enim ratione justos accinctos appellari propheta testatur Habacuc III. *Ingradiatur putredo in ossibus meis, et subter me sca-teat, ut ascendam ad populum accinctum nostrum*. Unde merito sancta laudatur sponsa Cantic. VII. *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis!* Et sic quæcumque cogitatio, quodcumque verbum, quodcumque denique opus nostrum hac divinæ voluntatis regula, hoc divinæ legis perpendiculo debet sedulo exigi et nivelari, juxta illud Zachariæ I. *Perpendiculum extendetur super Hierusalem*. Ut coram Deo et hominibus justitia vera comprobetur, qualis Joannis Baptistæ parentum ab Evangelista Luca, c. I. v. 6. traditur: *Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine quærela*.

Magnum profecto negotium, hominem sic esse justum Deo, qui corda et renes lucernis scrutatur. Quapropter tremens Paulus aiebat II. Cor. IV. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum; qui autem judicat me, Dominus est*. Quem locum explicat S. Gregorius, lib. V. Moral. cap. VII. in fine, et lib. XVII. cap. VIII. in medio, his verbis: « Sæpe ipsa justitia nostra ad examen divinæ justitiæ deducta injustitia est: et sordet in distinctione Judicis, quod in æstimatione fulget operantis. Unde Paulus II. Corinth. IV. cum diceret: *Nihil mihi conscius sum*: protinus adjunxit; *sed non in hoc justificatus sum*; qui causam mox, cur non sit justificatus, insinuans ait: *Qui autem judicat me, Dominus est*. Ac si dicat: Idcirco in eo, quod nihil mihi conscius sum, justificatum me ab-nuo, quia ab eo, qui me judicat, examinari me subtilius scio. Humana namque justitia divinæ justitiæ comparata, injustitia est, quia lucerna in tenebris fulgere cernitur, sed in solis radiis posita tenebrat. » Et ideo ad hanc veram et perfectam justitiam assequendam justus nullum non movens lapidem plenus oculis semper vigilat; S. Ambrosius super Psal. CXVIII. serm. 11. ad finem: « Quotidie justus vivit, et quotidie justus moritur: quo-

tidie justus vivit Deo, et quotidie moritur peccato.» Et lib. I. Officiorum, cap. v. in fine: «Hæc sunt arma justi, ut cedendo vincat.»

Nec tantum sibi vincit, sed nobis etiam semurum defensionis præstat; S. Ambrosius, lib. de Abraham, cap. vi. post principium: «Propter paucorum justitiam impunitatem toti populo promittit Deus Abraham, Gen. xviii. unde discimus, quantus murus sit patriæ vir justus. Illius etenim nos fides servat, illius justitia ab excidio defendit. Sodoma quoque, si habuisset decem justos, potuit non perire.» Nec utcumque murus homo justus censendus est, sed inexpugnabilis, quin et omnipotens, juxta illud Pauli ad Philip. iv. v. 13. *Omnia possum in eo qui me confortat.* In quo Dei maxime manifestatur potentia, ut docet S. Bernardus, serm. 83. in Cant. ante medium. «Quidni, ait, omnia possibilia sint innitenti super eum, qui omnia potest? quantæ fiducia vox? *Omnia possum in eo qui me confortat.* Nihil omnipotentiam Verbi clariorem reddit quam quod omnipotentes facit omnes, qui in se sperant. Denique omnia possibilia sunt credenti. An non omnipotens, cui omnia possibilia sunt? Ita animus si non præsumat de se, sed si confortetur a Verbo, poterit utique dominari sui, ut non dominetur ei omnis injustitia. Ita, inquam, Verbo innixum; et indutum virtute ex alto nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel stantem dejicere, vel subicere dominantem.»

virtute Dei
omo natura
bilis præ-
alet contra
vires viri-
nature,
mod Ange-
rum exem-
o compro-
batur.

Huic divinæ potentie innixus juvenis, et pene inermis David contra viribus potentem naturalibus, fortem, armatum Philistæum facile prævaluit, dicens: *Tu venis ad me cum gladio, et hasta, et clypeo; ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Israël. Prævaluitque David adversus Philistæum in funda et lapide, percussitque Philistæum interfecit, præciditque caput ejus*, I. Reg. xvii. v. 43. 50. et 51. E converso autem sine hoc spiritu fortissimus alias Samson a Philistæis facillime superatur. *Dixit in animo suo: Egrediar, sicut ante feci, et me excutiam, nesciens quod recessisset ab eo Dominus. Quem cum apprehendissent Philistini, statim eruerunt oculos ejus*, etc. Judicum xvi. v. 20. et 21. Quod exemplo honorum et malorum Angelorum probat et docet S. Thomas, 1. p. q. CIX. art. iv. in corp. et ad 3. «Totus, inquit, ordo prælationis primo et originaliter est in Deo, et participatur a creaturis, secundum quod Deo magis appropinquant. Illæ enim

creaturæ super alias influentiam habent, quæ sunt perfectiores et Deo propinquiores; et ideo boni Angeli super malos prælationem habent, et per eos reguntur. Unde Angelus, qui est inferior ordine naturæ, præest demonibus, quamvis superioribus ordine naturæ: quia virtus divinæ justitiæ, cui inhærent boni Angeli, potior est quam virtus naturalis Angelorum. Unde et apud homines spiritualis judicat omnia, ut dicitur I. Corinth. ii. Et Philosophus dicit libro III. Ethicorum, cap. iv. ad finem, et libro X. cap. v. tom. 3. Quod virtuosus est regula, et mensura omnium humanorum actuum.»

Merito ergo secundum hæc, immo certe et meritissime justus et cælum et divinæ sapientiæ sedes appellatur. S. Gregorius, hom. 38. in Evang. in principio, perpulchre sic ait: «Quia per prophetam Dominus dicit: *Cælum mihi sedes est*; Isai. lxvi. Et Salomon ait: *Anima justi sedes est sapientiæ*; Sap. vii. et Paulus etiam dicit: *Christum Dei virtutem, et sapientiam*, II. Cor. i. liquido colligere debemus, quia si Deus est sapientia, anima autem justi sedes est sapientiæ, dum cælum dicitur sedes Dei, cælum ergo est anima justi. Hinc per Psalmistam de sanctis prædicatoribus dicitur: *Cæli enarrant gloriam Dei*. Psal. xviii.

Justi ergo, qui Dei cælum et sedes divinæ sapientiæ sunt, qui ad mensam Dei sedent, qui pane vescuntur Angelorum, *epulentur, exultant in conspectu Dei, et delectantur in lætitia*, Psal. lxvii. v. 4. eisque congratulantes dicamus cum Isaia propheta, cap. iii. v. 10. *Dicite justo quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedit.* Non solum in futura, et sempiterna vita, ubi ab ubertate domus Dei plenissime replebuntur: sed etiam initiative in præsentī suo modo degustabunt. Optime S. Bernardus, ser. 21. in Cant. ut satis expertus loquens, ait in hæc verba: «Fideli homini totus mundus deliciarum est et divitiarum, totus plane, quia tam adversa quam prospera ipsius æque omnia serviunt ei, et cooperantur in bonum: avarus terrena esurit, ut mendicus; fidelis contemnit, ut dominus; ille possidendo mendicat, iste contemnendo servat. Quod quidem, teste S. Athanasio, in magno illo et prodigioso Antonio eremita luce clarius apparuit. Verba Athanasii sunt hæc: «Animi puritatem ex vultu Antonii omnes agnoscebant, et per corporis speculum gratiam sanctæ mentis instruebantur? nam semper hi-

larem faciem gerens, liquido ostendebat se de cœlestibus cogitare, sicut Scriptura ait : *Corde lætante floret facies, sed in mœrore continuo tristatur.* Prov. xv. v. 13.

Misericordia,
pietas, clem-
entia, man-
suetudo, et
mitas in
eundem
finem
tendunt.

Quinto est supponendum, quod licet omnia hæc, misericordia, pietas, clementia, mansuetudo, et mitas convenient inter se, in quantum concurrunt in eundem effectum, qui est prohibere mala proximorum, et hinc fit, ut vocabula ista indifferenter quandoque usurpari soleant pro qualibet virtutum istarum, quia cum secundum Aristotelem, lib. IV. Ethicorum, cap. v. tom. 5. « Virtus moralis circa passiones et actiones consistat, passiones autem interiores sint exteriorum actionum principia, aut etiam impedimenta : » hinc est, quod virtutes, quæ moderantur passiones, quodammodo concurrunt in eundem effectum cum virtutibus, quæ moderantur actiones, licet virtutes ipsæ specie differant. Ita docuit S. Thomas, 2. 2. q. CLVII. art. 1. in corp. et art. iv. ad 3. et S. Antoninus, IV. p. tit. vii. c. 6. §. 2. et P. Valentia, tom. III. disputat. vii. q. 1. puncto 2. post medium, §. Clementia.

Differentia
inter pietatem,
clementiam,
mansuetudinem,
et mitatem.

Differentia autem virtutes has specie diversificans in eo consistit, quod quælibet circa peculiarem difficultatem in refrænanda ira, et moderanda punitione externa versatur; et sic, ut verbis S. Thomæ in d. art. iv. ad 3. utamur : « Differunt quantum ad motivum. » Nam pietas, quæ inter conjunctos sanguine exhibetur, ut docet S. Isidorus, lib. I. de differentia, litera P, pag. 27. col. 1. in principio, removet mala proximorum ex reverentia, quam habet quis ad superiorem, puta Deum, vel parentem. Misericordia vero, quæ affectus cordis est, quo compellimur ut miseris subveniamus; quapropter misericordia condolare misero novit, et si non sit, unde tribuatur, ut S. Isidorus ubi proxime, litera M, pag. 23. col. 1. removet mala proximorum ex hoc, quod in eis aliquis contristatur, in quantum æstimatea ad se pertinere, quod provenit ex amicitia, quæ facit amicos de eisdem gaudere et contristari. Clementia ex animi lenitate judicat æquum esse, ut aliquis non amplius puniatur; et sic ad eam directe pertinet, quod sit diminutiva poenarum propter aliqua particularia rationabiliter considerata, ut docet S. Thomas in tota illa q. CLVII. præcipue art. 1. in corp. ad fin. et articulo II. in corpore in medio et ad 2. et art. iv. ad 3. Mansuetudo autem hoc facit, quod removet iram incitantem ad vindictam,

refrænans interiorem impetum iræ, ut docet S. Thomas in dicto art. 1. in corp. ad finem, et in articulo iv. ad 3.

In quo est advertendum, quod mansuetudo refrænât et moderatur motum iræ inordinatum, non tamen ordinatum et convenientem, ut advertit D. Bernardinus Senensis, tom. III. serm. 3. de triplici mititate. art. 1. capit. 2. in hæc verba : « Notandum est quod licet turbulentia vitiosa seu immoderata cadere non debeat in regularissimo viro, cadit tamen, et cadere debet in eo turbulentia virtuosa et pia, quia in Christo ex summo zelo Dei et animarum inventa fuit contra cæcitatem et malitiam Judæorum, et Phariseorum : et tamen nullus sanæ mentis dicet turbulentiam illam vitiosam fuisse, immo in summo virtuosam. Hæc virtus erat in Moyse, de quo Numer. XII. *Erat Moyses mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra* : et tamen zelo justitiæ percutiebat, sicut patet Exod. xxxii. Et ideo D. Ambrosius dixit : Beatus qui et securitatem et mansuetudinem tenet, ut in altero disciplina servetur, altero autem innocentia non opprimatur. » Et idem D. Bernardinus Senensis, to. 3. sermone de Rectoribus et Prælatiis, capite final. « Cum mansuetudine correptio fieri debet, ne verbum correptionis ex nimia austeritate exulceret, neque etiam ex nimia lenitate resolvat : nam si taces, approbare videris. » Et paulo inferius explicans illud Psalm. xxii. v. 4. *Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt*, ait : « Quid per virgam, nisi justitiæ rigor, quo per ordinariam potestatem notorii et incorrigibiles corrigendi sunt ? Et licet virgam teneat in manu paternæ discretionis, ubera tamen habeat maternæ compassionis, et hic est baculus sustentationis cum virga correptionis quæ animas consolantur : sunt enim plerique qui sub pallio zeli atque fervoris excedunt, et agitantur spiritu indignationis atque furoris, et arbitrantur se obsequium præstare Deo. » Prius enim materna ubera dulcedinis lacte redundantia, quam verbera debent ostendere. « Talesque, ait S. Gregorius in Pastoralibus, II. parte, cap. 5. se esse, qui præsent, ostendant et exhibeant, quibus subjecti occulta quæque sua proderere non erubescant, sed quasi ad matris sinum recurrant, et eos exhortationis solatio ac lacrymis orationis lævent. »

Ultra mansuetudinis virtutem addit mitas, quod homo injuriis lacessitus ita sit lenis ad sustinendam injuriam, ut sit tacens

quasi mutus, nulla affectus amaritudine rancoris, indignationis, vel iræ, nec noceat, nec nocere cogitet. Est ergo mititas sicut mollis culcitra, quæ dura recipit, in qua animus lenitur et suaviter requiescit, sicut corpus in culcitra, juxta illud Ecclesiast. xiv. *Felix qui non habuit animi sui tristitiam*. De his enim merito dicitur Psal. xxxvi. *Mansueti autem hæreditabunt terram, et delectabuntur in multitudine pacis*. Et Christus Dominus, Mat. v. v. 4. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram*. Et sic mititas ad fortitudinem pertinet, ut docuit S. Thomas, 1. 2. q. LXIX. ar. III. ad 3. quæ securim ponit ad radicem, ne exurgat ira, quæ per mansuetudinem temperanda sit. Quod brevi sermone D. Antoninus, IV. p. tit. VII. cap. 6. §. 2. his verbis complexus fuit : « Mitis est, qui nulla animi accensione turbatur, sed in tranquillitate animi, et bonitate jugiter perseverat. Mitis non irritat alios, nec nocet, nec nocere cogitat : quod pertinet ad æquanimitatem : et tandem mititas facit hominem quasi impassibilem, quia læsiones non sentit, ita quod turbetur. » Et D. Hieronymus, super cap. v. Matt. et super epist. ad Titum, sic mititatem describit : « Mitis est, quem rancor vel ira non afficit, sed omnia æquanimiter sustinet. Non irritat, neque irritatur : non nocet, neque nocere cogitat. » Hujus admirabilissimæ, et perfectissimæ virtutis Christus Dominus magister esse voluit, dicens Matthæi xi. *Discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris*. Ubi Glossa : « Hujus virtutis quasi magnæ magistrum se facit Dominus ; quod non faceret, nisi via summæ perfectionis ista virtus esset. » Atque hinc Origenes explicans illud Psalm. xxxvi. *Delectabuntur in multitudine pacis*, sic ait : « Quicumque desinit ab ira, et relinquit indignationem, et neque animus in iram irritatur, neque sermone utitur iracundo, non solum forinsecus, verum intrinsecus totus in pace est, et neque provocanti se ad iracundiam cedit, neque ipse alterum ad iracundiam provocat, sed in semetipso pacem habet, et in aliis, si qui forte desident, servat diligenter mansuetudinem, quæ pacis custos est fidelissima. Iste deliciatur. » Sed melius D. Chrysostomus, homilia 29. ad populum Antioch. post principium : « Nonne mansueti anima solitudini cuidam est similis multam habenti quietem? Mitis hominis mens cuidam montis vertici similis est auram quidem habenti tenuem, purum vero radium, pura

fontium fluentia, multasque florum amœnitates, vernantiumque pratorum, et hortorum plantis, et floribus frondentium et aquis viridantium irriguis ; et sicut dies clara et serena : ita animus est mansueti. » Cum ergo mititas virtus sit, immo et præstantissima virtus, non tollit piam, debitam et prudentem correptionem, ut exemplo Moysi et Christi Domini agentes de mansuetudine modo dicebamus.

His suppositis, sit prima conclusio. Sanctissimus Joseph semper fuit justus : sed post tribulationem, in quæ sicut aurum in fornace rutilavit, fuit justissimus ; ita Rupertus explicans nostri Evangelii verba : *Joseph autem vir ejus cum esset justus*, lib. de gloria et honore Filii hominis, super cap. 1. Matth. ait : « Joseph prius inaudita credidit, scilicet quod ipsa, quæ conceperat, virgo esset, et statim obedivit Deo credulus, puellæ benevolus, eatenus vir justus, et exinde justissimus. » Et paulo inferius : « Hic percontari libet quare timorem ejusmodi Virginem occulte dimittendi Deus illi evenire permisit? Quare non prævenit? Quare hunc ipsum Angelum, quem tandem missurus erat, non misit antea, tunc scilicet quando misit ad Virginem, quæ ei desponsata erat? Videlicet ut tentaretur ; et manifestum fieret tam sanctis Angelis, quam nobis hominibus de ipso, quod esset justus, et talis, qui digne sic deberet appellari : *Joseph, fili David* : sic etenim idem pater ejus David maluit exulare quam uti permissio legis dicentis : *Diliges amicum tuum, et odio habebis inimicum tuum*, Levit. xix. Tradiderat Dominus in manu ejus Saul odientem et persequentem. Et nunc, ait Abisai, *perfordiam eum lancea in terra semel, et secundo opus non erit*. At ille : *vivit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur, aut in prælium descendens perierit, propitius mihi sit Dominus, ne extendam manum meam in Christum Domini*. I. Reg. xxvi. Fuit ergo Joseph insigniter filius David. Erat ergo Joseph justus in verbo, justus in facto, justus in legis consumptionatione, et justus in judicio gratiæ. » Qua ratione, quod de altero Josepho dicitur I. Machab. II. v. 53. *Joseph in tempus angustiarum suarum custodivit mandatum, et factus est dominus Ægypti*, multo præstantius convenit nostro Josepho, qui post Deiparam gratiæ principio Christo Domino fuit proximior, et post eam majorem cordis puritatem et munditiam habuit, ut in lib. I. tract. ix. et lib. II. tract. ix. et in lib. III. tract. iv.

Joseph semper justus, post tribulationem justissimus.

et xii. egimus. Et tandem quia Joseph ad Christum ordinabatur, fuit primus in Evangelio canonizatus : *Joseph autem vir ejus, cum esset justus* ; ut in lib. III. tractat. II. resolvimus.

Joseph
justus fuit
universaliter
in omni
justitia.

Secunda conconclusio. B. Joseph justus fuit justitia universalis omnes alias virtutes complectente, de qua in secunda suppositione egimus. Ita D. Chrysostomus, hom. 4. super hoc cap. I. Mat. « Justum hic, inquit, in omni virtute dicit esse perfectum. Est enim justitia specialis quædam, et ex parte justitia, avaritiæ vitio non teneri ; est vero justitia altera generalis, quæ ex cunctis omnino perficitur, juxta quem præcipue modum in Scriptura solet appellari justitia, ut cum dicit : *Homo justus verax*. Et rursus : *Erant iusti ambo in conspectu Domini*, Luc. I. » Et Albertus Magnus super Missus est, c. 46. in hæc verba : « Fuit ergo Joseph vir per constantiam fidelitatis, quantum ad justitiam pertinet : et per virtutem castitatis, quantum ad temperantiam : et per excellentiam discretionis, quantum ad prudentiam : et per strenuitatem operationis, quantum ad fortitudinem : et sic in sancto Joseph notatur excellentia quatuor virtutum cardinalium. »

Justitia Josephi per figuram quadratam ostenditur.

Et sic quod Clemens Alexand. libr. VI. Strom. post medium, de proprietatibus et conditionibus hominis justis, posuit his verbis : « Est ergo justitia quadrata omni ex parte æqualis, et similis in verbo, in facto, in abstinentia a malis, in beneficentia, in perfectione cognitionis nusquam ullo modo claudicans. » Appellat Clemens justitiam omni ex parte quadratam propter stabilitatem quatuor virtutum cardinalium, ut ex Alberto Magno vidimus modo, quia secundum Abulensem in Exodum, cap. xv. quæstione 13. « Inter cæteras figuras nulla stabilior, atque firmior est, quam quadrata : nam qualitercumque ponatur, stat, non in diversa gyrat. » In cujus signum ait Beda, lib. VIII. de templo Salomonis, cap. iv. templum Salomonis ex lapidibus quadris ædificatum fuisse, sicque intelligendum esse quod dicitur III. Reg. VI. v. 7. *Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata est*. Et : *Rex Medorum*, ut dicitur Judith I. v. 4. *ædificavit civitatem potentissimam ex lapidibus quadratis et sectis*. Unde apud antiquos sapientes quadrata figura hominem justum, et virtute præditum ostendebat, ut docet S. Thomas, libro IX. Metaph. lectione VIII. et

libro II. de anima, lect. III. in principio ; et Pierius in suis Hieroglyphicis, libro xxxvi. cap. de quadrato, luculenter tradit ; et expressius Aristot. lib. IV. Rhetor. ad Theodectem, cap. XI. « Justum quemque, ait, appellari quadratum propter quatuor virtutes cardinales eum circumstantes. » *Justus enim permanet ut sol*, Eccles. xxvii. v. 12. Sic Job utroque consolationis et tribulationis tempore, cum dicebat : *Qui cepit ipse me conterat*, Job. vi. Sic Paulus : *Quis nos separabit a charitate Christi ? tribulatio ?* etc. ad Rom. XIII. v. 35. et 36. Et unde hoc ? non aliunde profecto, quam ex doctrina magistri veritatis docentis : *Assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam super petram*. Matt. VII. v. 24. Plane nostro sanctissimo quadrato Josepho, qui in maxima tribulatione positus, semper firmus, semper stabilis, et animum undequaque quietum et pacatum habens, ut in tract. v. hujus lib. 4. vidimus. Quod mente S. Chrysostomus, homil. 5. super Matth. revolvens, sic in admirationem prorumpens aiebat : « Vidisti Josephi obedientiam ? vidisti animum facile sacris sermonibus fidem accommodantem : vidisti mentem omnino vigilem, et nulla prorsus corruptione violatam ? » Constat profecto, et absque ulla dubitatione constat virum hunc excellentissimum quemdam attingisse sanctitatis gradum. Fundatus enim erat, et quadrate fundatus super firmam petram. Unde archiepiscopus de Capitefontium, libro de virginitate Mariæ, pagina 174. dixit : « Evangelista Lucas I. declarans quid sit hominem esse justum, agens de Zacharia et Elizabeth dixit : *Erant autem ambo iusti coram Deo, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela*. Justum ergo coram Deo vocat illum, qui omnia Dei mandata servat, omnia dicit : nam secundum S. Jacobum, *Qui offenderit in uno, factus est omnium reus*. Cum ergo Evangelista justum vocat Josephum, idem est atque si dixisset, quod omnia Dei servasset mandata, atque justificationes. » Sicut et quod de altero Josepho patriarcha, nostri figura, asseruit Eusebius Cæsar. lib. VII. de præparatione Evangelica, cap. III. in fine. « Aderat enim, inquit ille, Josepho libertas animi, maxime robur invictum, pudor eximius, justitia, modestia, prudentia summa : sed pietate in verum Deum maxime præstabat, eratque mirabili corporis præditus formositate, qua adolescentia

virtutibus ornata insignis videbatur. » No-
stro Josepho præstantius convenire, non est
ambigendum.

In qua quidem iustitia et sanctitate Joseph
noster justitiam Patrum veteris Testamenti
longe excelluit et superavit, ut Isolanus II.
p. cap. v. sic probavit. « Primo quidem Noe,
Abraham et Isaac præcipui fuere justitia in-
ter Patres veteres : sed hi fuere figura Jo-
seph : ergo Joseph figuratus præstantior erit
justitia. Præterea Abel dictus est, quia ejus
sacrificium respexit Deus, et quia simplex, ut
habetur Gen. iv. et, ut ait B. Augustinus in
I. de Civitate Dei, in eo exordium accepit ci-
vitas Dei ; sed Deus non solum accepta sibi
munera Joseph ostendit : sed etiam domum,
verba, mores, simplicitatem, prudentiam,
exercitiumque ejus manuale, domum ejus
sibi habitationem deligens, et se ejus filium
putari non aufugiens. Itidem D. Joseph ter-
minus fuit omnium Patrum justorum vete-
ris Testamenti, primusque inter Patres novi :
Ergo illius justitia censenda est præcelluisse
justitiam Patrum veteris Testamenti. Præte-
rea Cherubim custodivit divino præcepto
paradisum terrestrem, et lignum vitæ, ut
habetur Gen. iii. ne hominum quispiam in-
grediatur, præcipue Adam, ac ex eo nati :
Sed in figurato per paradisum terrestrem,
scilicet B. Virginem, ac per lignum vitæ,
scilicet Christum Joseph custodivit, Deo in-
stituente : Ergo justitia ejus apud Deum cla-
rior fuit inventa, quam justitia Patrum an-
tiquorum. Præterea antiquis Patribus Deus
præcepit ; Josepho vero idem subjectus Deus
obtemperavit. Luc. ii. *Et erat subditus illis* :
Josephi ergo justitia incomparabiliter supe-
rior. Itidem qui laudantur Patres veteres a
sacris codicibus, ipsi pariter in aliquibus de-
fecisse describuntur, ut patet in Noe bibente
vinum, in Abraham descendente in Ægy-
ptum cum Sara uxore, quam rogavit ut di-
ceret se esse sororem, ut bene sibi esset in
domo Pharaonis propter eam, Gen. xii. in
Loth quoque ebrio, et in multis aliis Patri-
bus a sacris litteris laudatis : Joseph vero
justus ab Evangelio prædicatur, et in nullo
defecisse describitur : Ergo custodia illius
illustrior. Adhuc Joseph ab Angelis in cun-
ctis admonitus et directus legitur. Quo mu-
nere Patribus veteris Testamenti æqualis
creditur. Cui si addideris Josephi innocen-
tiam, humilitatem, paupertatem, putativam
filii Dei paternitatem, ac B. Virginis sanctæ
desponsationis dignitatem, fateberis, prædi-

cabis, ac certo certius affirmabis sancto Jo-
sepho non esse inventum similem inter Pa-
tres veteres, qui conservaret legem Ex-
celsi. »

Utrum autem sanctissimi Josephi justitia
præferenda sit justitiæ et sanctitati omnium
Patrum et Sanctorum novi Testamenti, cum
nobis Scripturæ auctoritas desit, aut Eccle-
siæ determinatio, vel traditio, nihil certi
sufficienter affirmari potest : in re præsertim
ex divina electione ac prædestinatione pen-
dente, cujus consilia inscrutabilia sunt, et
altissima mysteria : *spirituum enim pondera-
tor est Dominus*, Prov. xvi. v. 2. Et ideo do-
ctissimus ille Margaritæ Confessorum auctor,
et ordinis prædicatorum professor, in q. ult.
ex moralibus. n. 17. fuit hac interrogatione
contentus ? « Si Apostoli ex majori propin-
quitate ad Christum, præ cæteris Sanctis
primitias Spiritus acceperunt ; ei, qui præ
aliis habuit ad Dominum magis intimam fa-
miliaritatem et paternitatis titulum, quale
donum Spiritus dederit ? » P. Suarez, tom. II.
in 3. p. q. XXIX. art. i. et ii. disp. 8. sect. 2.
per totam, pie et docte, ut solet, hanc dispu-
tans quæstionem, aliorum sententiis relatis,
sic concludit : « In hac igitur comparisonem
non existimo esse temerarium, nec impro-
babile ; sed pium potius et verisimile, si quis
fortasse opinetur Sanctum hunc reliquos
omnes in gratia ac beatitudine antecellere,
quia ex Scriptura nihil est quod repugnet,
neque in Patribus aliquid reperio, et si quæ
sunt generales locutiones, quibus Apostolos
præferre videantur, intelligi possunt facere
comparisonem regulariter cum aliis sanctis,
et non excludere speciale aliquod privilegium,
et præsertim loqui de posterioribus sanctis :
non vero de his omnibus qui cum Christo
vixerunt, et ipsis Apostolis contemporanei
fuerunt. Nam licet hæc revelata non sint, et
ideo incerta sint, et soli Deo ac Beatis co-
gnita ; possumus tamen nonnihil probabili-
bus rationibus, aut indiciis conjectari. » Et
confirmari potest ex doctrina S. Thomæ, 3.
p. q. XXVII. a. v. in cor. « Quanto aliquid,
inquit, magis appropinquat principio in quo-
libet genere, tanto magis participat effec-
tum illius principii : Sed Christus est prin-
cipium gratiæ, secundum divinitatem qui-
dem auctoritative : secundum humanitatem
vero instrumentaliter ; unde Joan. i. di-
citur : *Gratia et veritas per Jesum Christum
facta est, de cujus plenitudine nos omnes acce-
pimus* : » Sed huic principio post Deiparam

Qualiter Jo-
sephi justitia
et sanctitas
præferenda
sit sanctitati
Patrum novi
Testamenti,
etiam Apo-
stolorum, in
gratiis gra-
tiam facienti-
bus.

propinquior fuit noster Joseph eo ordine, quo in nostro Evangelio, Jesu, Maria, Joseph, de quo in lib. II. tractat. ix. egimus. « Sicut enim humanitas eo abundantior gratiam obtinuit, quo propinquior fuit Verbo, et statim B. Virgo, quæ proxima fuit Filio : ita existimatur S. Joseph quasi tertium locum in abundantia gratiæ obtinuisse, quia post Virginem propinquisime attigit Christum, familiariusque tractavit, et singularem conjunctionem cum illo habuit. » Ut P. Suarez in d. sect. 2. Propter quod Isolanus Dominicanus, IV. p. c. v. ad finem, admirans exclamat : « O Deus immortalis, cui similem faciam Josephum putativum patrem, nisi tibi Christo Domino, ac Virgini tuæ ? » Ergo præ aliis omnibus justitiam fuit assecutus, et gratiam.

Quod si contra hoc objicias Apostolos primitias Spiritus recepisse, juxta illud Pauli ad Roma. viii. *Nos ipsi primitias Spiritus habentes*, ubi Glossa : « Tempore prius, et cæteris abundantius. » Et juxta illud etiam ejusdem Pauli ad Ephes. i. *Secundum divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis*. Immo aliquem Sanctum Apostolis præferre, temerarium esse censet S. Thomas, super cap. i. ad Ephes. lect. 3. in principio, sic inferens : « Ex quo apparet temeritas illorum, ut non dicam error, qui aliquos Sanctos præsumunt comparare Apostolis in gratia et gloria. Manifeste enim patet ex verbis istis, quod Apostoli habeant gratiam majorem, quam aliqui alii Sancti post Christum et Virginem Matrem. Temerarium est ergo aliquem sanctum Apostolis comparare. » Et idem S. Doctor explicans illud Psal. xlv. *Constitues eos principes super omnem terram*, eodem intentu ait : « Sicut beatæ Virgini nulla mulier comparatur, ita neque aliquis sanctus potest Apostolis comparari, neque adæquari. » Respondetur tamen quod verba illa Pauli : *Secundum divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis*, idem sunt ac si diceretur : Quam copiose in nos effusa est, ut Adamus exponit. D. vero Hieronymus sic legit : *Quæ abundavit in nobis* ; non solum in Apostolis, sed in omni Ecclesia de Gentibus congregata interpretatur. « Ac denique, ait P. Suarez loco proxime citato, §. sed in primis, quamvis de solis Apostolis, et per propriissimam comparationem locum exponamus, non oportet intelligi de gratia, quoad dona, quæ dicuntur gratiæ gratum facientis, sed de gratiis gratis datis, quæ ad apostolicum munus necessarie fue-

runt. Quam expositionem juvant sequentia verba : *Quæ superabundavit in nobis in omni sapientia, et prudentia*, ut D. Anselmus exponere videtur. » Et confirmatur hæc expositio ex ipsomet D. Thoma super c. iii. Matth. qui exponens illa verba : *Cujus non sum dignus*, etc. sic interrogat : « Numquid ergo majores Apostoli Joanne ? » Et statim ad nostrum propositum respondet : « Non merito, sed officio novi Testamenti. » Et D. Anselmus in eodem loco expresse ait : « In cælo non esse minorem Joannem quam Apostolos, immo esse illis majorem. »

Ad alia autem verba ex cap. viii. epistolæ ad Roma : *Nos autem primitias Spiritus habentes*, respondetur cum D. Ambrosio, Anselmo et Chrysostomo, serm. 14. ad Rom. qui intelligunt, et ea interpretantur de omnibus christianis, qui dicuntur habere primitias Spiritus, qui habent primos fructus et pinguedinem Spiritus, scilicet veram Dei cognitionem et amorem, ac veræ felicitatis spem. « Itaque ex his Pauli locis nullum firmum argumentum sumi posse video contra eos, qui sanctum aliquem Apostolis faciunt æqualem, » dixit P. Suarez loco supra citato. Quod si aliqua admittitur exceptio, non est cur temerarium, aut improbabile censeatur sanctum Josephum excipere, cumque Apostolis comparare, vel etiam præferre, quia probabile est Josephum perfectiorem gratiam esse assecutum quam Joannem Baptistam, quia excellentius munus habuisse videtur, et majorem opportunitatem, pluresque occasiones crescendo in gratia et charitate. Et hinc sumitur confirmatio, quia Deus confert gratiam ministerio et dignitati accommodatam. Sed probabile est Josephi munus eo fuisse excellentius, quo ad altiorem ordinem pertinuit. Quid ergo mirum quod majorem gratiam acceperit ? Idemque confirmat P. Suarez, tom. II. in 3. p. q. XXIX. disp. viii. sect. i. ad finem, his verbis : « Non existimo improbabile munus, seu ministerium S. Josephi, quatenus quodammodo est altioris ordinis, posse dici perfectius. Intelligo enim quædam esse ministeria præcise pertinentia ad ordinem gratiæ gratum facientis, et in hoc ordine intelligo Apostolos habuisse supremum dignitatis fastigium, et indignis fortasse pluribus gratiæ, præsertim gratis datæ, et sapientiæ donis, quam reliquos. Alia vero sunt ministeria, quæ attingunt ordinem unionis hypostaticæ, qui ex suo genere perfectior est, ut de dignitate

Excellentiæ ministerio-
rum Josephi.

Matris Dei supra diximus: et in hoc ordine intelligo constitutum esse ministerium S. Joseph, et esse veluti in infimo gradu illius, et ex hac parte excedere reliqua tanquam in superiori ordine existens (quia secundum S. Dionysium, de divinis nominibus et de cœlesti Hierarchia, supremum infimi attingit infimum supremi.) Unde S. Thomas supra attente dixit Apostolos esse majores officio novi Testamenti: officium autem Josephi non pertinuit ad novum Testamentum, neque proprie ad vetus, sed ad utriusque auctorem, et lapidem angularem, qui fecit utraque unum. » Et quod B. Josephus peculiares habeat excellentias in comparatione Apostolorum, et quod in multis Josephi ministeria præferenda sint, probavimus in lib. III. tract. VIII.

Quod si contra hoc objicias duo illa loca Pauli de ipsis Apostolis intellecta, universalialia et generalia, absque ulla distinctione esse, et quod lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi, neque ubi illa non distinguit, nos distinguere debemus, ut sunt aperta utriusque juris principia in l. finali in fine, C. de dotis promissione. et in l. I. §. generaliter. ff. delegatis præstandis; de quo agit Everardus in loco a generalitate; ergo ab illa regula nullus excipiendus est. Cui objectioni P. Suarez in dicta sect. 2. in fine. §. in hac igitur comparatione. docte et theologice sic respondet: « Si quæ sunt generales locutiones, quibus Apostolos præferre videantur, intelligi possunt facere comparationem regulariter cum aliis sanctis, et non excludere speciale aliquod privilegium, et præsertim loqui de posterioribus sanctis, non vero de his omnibus, qui cum Christo vixerunt, et ipsis Apostolis contemporanei fuerunt. » Cujus sane optima ratio sic, juridice loquendo, confirmari potest, quia in generali obligatione rerum, quas quis habuit, habiturusve sit, non continentur ea, quæ verisimile est quemquam specialiter obligatum non fuisse; ut decrevit Ulpianus jurisconsultus in l. obligatione generali. ff. de pignoribus. et specialius, et magis ad nostrum conducens propositum Imperatores Severus et Antoninus in l. I. C. quæ res pignori obligari possunt, vel non. imperatoria potestate in hunc modum statuerunt: « Alumnos tuos, et cæteras res, quas neminem credibile est pignori specialiter daturum fuisse, generali pacti conventionem, quæ de bonis tuis facta est, in causa pignoris non

fuisse, rationis est. » Ubi Glossa, I. sic explicat: « Alumnos, scilicet qui te aluerunt. » At sanctissimus Joseph Christi Domini carnis fuit nutritus? eumque vivens semper aluit, ut sæpius probavimus. Ergo in generali regula aliorum non fuit comprehensus, immo ab ea exceptus. Tum præterea quia ex eodem juris principio doctores colligunt, quod ea, quæ magna sunt et notabilia, nisi de eis expressa fiat mentio, nulla verborum generalitate includuntur, ut habetur in c. Sedes Apostolica. de rescrip. ut docet Oldradus cons. 185. n. 2. Unde etiam colligunt, quod in generali nobilium mentione non veniunt illustres personæ in dignitate maxima constitutæ, ut duces, comites, marchiones, et domini vassallorum, quia in eis, et in eorum statu, dignitate et honore peculiaris ratio invenitur, ut non comprehendantur, nisi de eis expressa fiat mentio, ut tradunt doctores in cap. de multa. de præbendis. et Matthæus de Afflictis decis. 265. et aliquos refert et sequitur doctor Gutierrez, li. III. pract. quæst. q. XVI. n. 51. 52 et 53. Sed noster sanctissimus Joseph ita fuit nobilissimus. et de Davidica regia stirpe descendens, quod per rectam lineam futurus erat rex regni David, et Christo Domino naturalem dedit nobilitatem, et in lib. I. tract. II. et in tract. 5. et in lib. II. tract. IX. probavimus, ubi etiam defendimus, quod etiam si Joseph fuisset alias plebeius, sola Virginis desponsatione, et Christi, putativa paternitate futurus erat rex, et omnium regum præstantissimus: Ergo in quacumque generalitate, nisi de eo expressa fieret mentio, non est censendus inclusus, maxime cum loca illa Pauli non repugnent in sua generalitate, præcipue secundum interpretationes eis superius assignatas.

Neque obstat, si objicias quod si Josephus fuisset tam excellens in sanctitate, non permisisset Spiritus sanctus tanto tempore ignotum esse Ecclesiæ, nec minori religione coli, quam Apostolos, et alios insigniores viros. Quia respondetur cum P. Suarez in dicto §. In hac igitur comparatione. « Nullum posse sumi argumentum ex usu Ecclesiæ in hac materia, quia alias concludendum esset S. Josephum inferiorem esse D. Laurentio, immo et Doctoribus, et omnibus Sanctis, quos Ecclesia majori solemnitate colit; quod falsum esset, et absque fundamento, quia Ecclesia in modo colendi aliquem sanctum non semper innititur majori sanctitate: alias

Ecclesia non
semper majore Sanctos
celebritate
colit.

enim D. Laurentius æstimandus esset sanctior multis Apostolis. Considerat ergo Ecclesia alias rationes et circumstantias, ministerium videlicet, quod exercuit in Ecclesia, et singularem aliquam utilitatem, vel Ecclesie ædificationem majorem. » Quæ omnia licet in sanctissimo Josepho semper concurrerint, justas tamen ob causas ejus festivitatem cum maxima demonstratione et pompa celebrare distulit usque ad hæc nostra tempora novissima, in quibus fideles omnes et tota universalis Ecclesia affectuose colunt et prædicant, ut latissime in lib. III. tract. VIII. resolvimus.

Non colligitur major sanctitas ex miraculis.

Non ergo ex majori vel minori exteriori festorum celebritate major vel minor sanctitas pensanda est, ut vidimus, sicut neque ex miraculorum operatione, ut advertit Seraphinus Firmianus, problem. 50. et 51. his verbis: « Quare sæpe intercedentibus nondum in canonem redactis, id impetratur, quod per redactos minime? » Et respondet: « Solam Dei virtutem in utrisque operari: in canonem autem esse redactum, sanctitatem non auget, sed prodit. Quoniam vero Deus juxta fidem nostram operatur, ut Salvator noster dicebat: *Fides tua te salvum fecit*, ideo sua impartitur beneficia per eos, quibus majori afficimur fide. Nam cum vult Deus aliquem glorificare Sanctorum, mundoque eum prodere, utitur fide nostra, tanquam medio ad eorum glorificationem. Cujus rei gratia majora edidit Sancti miracula in initio, quam post eorum glorificationem. » Quia cum Sanctorum animæ in manu Dei sint, Sap. III. v. 1. abscondit, aut detegit eorum lucem et intercessionem, quando vult, et quomodo vult, et quibus vult, dicente Job. cap. xxxvi. in fine: *In manibus abscondit lucem, et præcepit ei, ut rursus adveniat, et annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, et ad eam possit ascendere.*

Josephus justus, pius, et misericors

Tertia conclusio, quæ ex præcedenti satis colligitur, est S. Josephum justum fuisse, pius, et simul misericordem. Ita et D. Petrus Chrysologus, ser. 143. qui primus est de generatione Christi, explicans nostri Evangelii verba: *Cum esset justus*, sic ait: « Hoc pio magis videtur convenire, quam justo, sed humano judicio, non divino: penes Deum neque pietas sine justitia est, neque sine pietate justitia: quia æquitas sine bonitate sævilia est; et justitia sine pietate crudelitas est. Joseph ergo merito justus, quia pius: et pius, quia justus.

Denique dum pietatem cogitat, crudelitate caruit: dum causam temperat, judicium custodit: dum vindictam differt, crimen evasit: dum refugit accusatorem, fugit sæviliam. » Et in idem Beda super hoc cap. 1. Matt. « Ea quippe, ait, justitia justus erat Joseph, ut misericorditer propinque consuleret. Justus erat, de quo Scriptura dicit: *Misericordiam volo, et non sacrificium*. Non ex qua Scribæ et Pharisei elati justos se quasi æmulatores legis æstimabant, cum crudeliter proximorum sanguinem effunderent propter transgressionem legis, quam nequaquam ipsi observabant. »

In particulari autem in propriis nostri Evangelii terminis Joseph usus fuit misericordia et pietate in eo quod noluit Virginem traducere, deducendo Virginem ad sacerdotem pro sacrificio zelotypiæ, juxta cap. v. Numer. quod libera poterat facere voluntate, quamvis ad id ex præcepto minime cogere-tur. Quia jus hoc introductum a Deo fuit in favorem maritorum, ad amovendam adulterii suspicionem, quod inter maritum et uxorem, immo et in tota familia pacem turbat, et ideo poterat renuntiari, ut in c. si diligenti. de foro compet. Quia quod alicujus voluntati permittitur, non subicitur juris necessitati, ut Papinianus docuit in l. non quidquid. ff. de judiciis. Alias enim introductum in mariti favorem, in ejus læsionem et odium retorqueretur, contra l. quod favore. C. de legibus. Et sic pietate ductus noster Joseph utens jure suo noluit Virginem traducere, noluit potestate adducendi eam ad sacerdotem pro sacrificio zelotypiæ uti, ut bene advertit P. Salmeron, to. III. tract. xxx. post medium. §. septima ratio. De quo zelotypiæ sacrificio agit late Lyra super cap. v. Numer. et P. Joannes de Torres, lib. XVIII. de philosoph. Principum, cap. vi. ante medium. Unde merito S. Chrysostomus super Matth. virum in omnibus præclarum, ac omnigena virtute insignitum nostrum nominat Josephum, qui in hac maxima positus tribulatione invocavit Dominum, et exaudivit eum in abscondito tempestatis, et probavit eum apud aquam contradictionis, apud aquas zelotypiæ, et cum posset Virgini facere malum, et molestiam inferre, noluit ex pietate facere, et probatus, perfectus inventus est, eritque illi gloria æterna.

Josephus pius et clemens in non delatando Virginem ad aquas zelotypiæ.

Cujus pietatem, probitatem et mansuetudinem hac ratione summis laudibus exaltat P. Canisius, lib. II. de Virgine. cap. xiii.

ante medium. §. Annon. dicens : « Annon raræ et eximie cujusdam probitatis specimen edidit Joseph, cum sponsæ tumentem uterum et indubitata conceptus indicia cerneret, præsens vero, et latens in Virgine mysterium ignoraret? Sed ne tum quidem ille cum uxore expostularet, nec verbum ullum commutaret, non apud affines querebatur, nec zelotypia discrucietur, non in jus iret, nedum ad pœnam vocaret, raperetque conjugem; suos æstus dumtaxat intra se vir modestissimus promit, secumque in animo de secreto faciendo divortio meditatur, quandoquidem sub lege vivens, supra legem philosophatur. » Vere ergo, quæ de misericordia, de pietate, de mansuetudine et clementia in quinta suppositione diximus, misericordiosissimo, piissimo, mansuetissimo et clementissimo nostro Josepho in gradu conveniunt heroico; et de eo merito noster ait Evangelista : *Joseph autem vir ejus cum esset justus.*

Quarta conclusio. Nec solum pius Joseph, nec solum misericors Joseph, nec solum clementis Joseph, nec solum mansuetissimus Joseph, ut modo vidimus; sed etiam, quod majorem addit perfectionem, mitis et mitissimus fuit. Quod his verbis Isolanus, III. p. cap. xv. probat : « Probatur multipliciter dono beatitudinis, mansuetudinis claruisse Josephum excellentissime. Primo quidem propter remotionem contrariarum qualitatium in subjecto. Quanto enim ab aliquo magis removetur culpa, tanto magis Deus eidem mansuetudinem infundit : Sed Joseph fuit remotissimus a culpa actuali : Beatitudine ergo mansuetudinis quam clarissimus extitit. Secundo ab effectu. Est autem triplex effectus mansuetudinis, unus respectu habentis, de quo ait Glossa, in Matth. v. *Beati mites*; Mites, inquit, sunt, qui malis moribus dominantur. Secundus est respectu proximi, de quo Glossa ibidem : Mansuetus non irritat, nec irritatur, nec nocet, nec nocere cogitat. Tertius est respectu Dei, a quo flagella sustinet immissa, laboresque divinæ satisfactorius voluntati. Inde Glossa ibidem ait : Mitis est, quem non rancor, vel ira afficit; sed omnia æquanimiter sustinet. Primum declarat effectum sanctitudo Josephi; secundum mora inter Ægyptios per septem annorum circulata, tertium longa ejus, duraque itinera, passionumve tolerantia pro Christo. Fuit ergo mitissimus. Tertio idem luce clarius redditur ab officio : electus enim fuit a

Deo, ut esset vir Virginis mansuetissimæ : de qua in hymno concinit Ecclesia : Virgo singularis, inter omnes mitis. Igitur et ipse mansuetissimus extitit. Probatur consequentia : quia paritas morum de ratione est matrimonii habentis omnes perfectiones, quale fuit matrimonium Josephi, et B. Virginis. Denique Moyses, et Joseph, et David fuere mansuetissimi. De Moyse enim legitur Num. xxi. *Erat autem Moyses mansuetissimus super omnes, qui morabantur in terra* : Sed Joseph fuit terminus Patrum veteris Testamenti : Ergo et ipse mitissimus. » Et ponderanda sunt illa hujus gravissimi auctoris verba ex Glossa ordin. « Mitis est, quem rancor, vel ira non afficit; sed omnia æquanimiter sustinet. » Quia Joseph in sua tribulatione quietum semper animum habuit et pacatum ut in tract. v. hujus libri quarti egimus. Et sicut Moyses propter miniam mansuetudinem fuit dignus apparitione divina, ut docet S. Thomas super hoc cap. 1. Matth. et S. Dionysius epistola ad Demophilum : sic etiam propter eximiam nostri Josephi mititatem dignus fuit ut ab Angelo arcani mysterii doceretur veritatem : *Joseph autem vir ejus cum esset justus et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam*; ubi S. Chrysostomus, homil. 4. et S. Thomas in Catena. « Notatur etiam, aiunt, mansuetudo Josephi, quia nulli enarravit suam suspicionem, nec ei, quæ suspecta erat, sed in se cogitabat, » etc. Et ad ejus ostendendam et commendandam mansuetudinem appellavit Angelus eum filium David : *Joseph, fili David*, non tantum carne, sed spiritu et mente, ut S. Bernardus homil. 2. super *Missus est*, et sic hæres mansuetudinis ejus. De qua in Psal. cxxxix. in principio : *Memento Domine David, et omnis mansuetudinis ejus*; et etiam, ut impleatur divinum promissum, Psalm. xxiv. *Diriget mansuetos in judicio et docebit mites vias suas.*

Nec solum propter incomparabilem mansuetudinem et mititatem Josephus apparitionem meruit angelicam, ut modo vidimus; sed etiam et præmium mitibus a Christo Domino promissum, Mat. v. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram*. B. Deipara terra nostra est, quæ dedit fructum suum, et de qua veritas orta est, terra bona et optima, quæ fecit fructum centuplum, in qua a tota cœlesti Trinitate extra, immo et supra omnes homines Joseph noster fuit melioratus, et prælatus feliciori sorte, quam alter Joseph a patre suo Jacob : *Do tibi partem*

Joseph mititatem in suo animo habuit.

Mitissimus Joseph possedit terram virginalem.

unam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, et arcu meo, Gen. XLVIII. v. 22. Terra, quæ domus Dei, terra, quæ porta cœli est, ut in tra. v. hujus libri quarti vidimus. Et in signum divinæ possessionis dixit Angelus ei : *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*, etc. et *surgens accipit conjugem suam* : nam si Moysi, quia populi Israël dux erat futurus et gubernator, et eum ex Ægypto educturus, et per desertum ad terram promissionis ducturus, eam dedit Deus mansuetudinem, de qua Numer. XII. v. 3. dicitur : *Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terrâ*, excellentiorem procul dubio mansuetudinem et mititatem sanctissimo Josepho, qui Christum Dominum et sanctissimam Deiparam a terra Israël in Ægyptum, et rursus ab Ægypto in terram Israël erat ducturus, et insuper domus Domini in terra et dominus et præses erat futurus, præstitisse, non est æquum dubitare. Unde quæ de mansuetudine et mititate in suppositione 5. diximus, unice nostro conveniunt Josepho.

Quinta conclusio. Quamvis B. Joseph in omni justitia et virtute fuerit eximius, et præstantissimus justus, ut hactenus probavimus; in hac tamen peculiari actione nolendi traducere Virginem, sed eam occulte dimittendi, justitiam commutativam inter particulares personas reddentem quod suum erat Virgini, proprie et formaliter exercuit, quia cum suspicio adulterii esset criminis occulti, et omnino judicialiter improbabilis, jus eam practice accusandi non habebat. Maxime quod cum vero et essentiali matrimonio essent copulati, et in eadem domo habitationem communem habuissent, ut sæpe probavimus, foetum ex matrimonio processisse judicandum et præsumendum erat, ut habetur in l. filium. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni juris, etiam si adulterium probaretur, juxta l. miles. §. defuncto. ff. de adulteriis. et tradunt Gregorius Lopez in l. I. titulo XIV. part. II. glos. 5. et Navarrus lib. IV. consil. tit. x. de frigidis et maleficiatis. cons. 3. n. 18. et in nostris terminis D. Thomas, ex D. Augustino super hoc l. cap. Mat. sic docet : « Duplex est peccatum, scilicet peccatum occultum, et peccatum manifestum: peccatum enim occultum non est publice arguendum, sed aliter est ei remedium adhibendum. Suspicio ergo adulterii, quam habuit Joseph, erat suspicio peccati occulti, et

non manifesti, quia ipse solus sciebat : et iterum si alii scirent eam gravidam, non possent opinari, nisi quod de ipso esset, et ideo crimen ejus non debuisset propalasse. » Et Abulensis super hoc cap. I. Matth. q. 34. in medio. eodem intentu ait : « Istum modum accusandi in judicio humano non poterat tenere Joseph. Primo, quia non constabat an fuisset adulterium : nam dato quod appareret de contento, non autem constabat an ante contractum matrimonii fornicata esset, vel postea : quia sic prius non erat adulterium, et tamen istud non erat possibile probari, saltem quoad usque pareret Maria, licet adhuc tunc non fiebat firma probatio, quia non habebat testes aliquos Joseph ad probandum istud adulterium, et accusatio non valeret, immo potius ipse condemnaretur, quia deficiebat in probatione objecti criminis per accusationem, et dato quod appareret eam esse prægnantem, non tamen constaret de ista negativa, scilicet, quod ipse non cognoverat eam; sed potius e contrario præsumeretur quod ipse cognoverat eam, quia jam erat sponsa sua, et conceptus concordabat in tempore, quia imprægnata fuerat postquam desponsata erat, Luc. I. » Idemque defendunt P. Salmeron, tomo III. tract. xxx. longe post medium. §. septima ratio. et P. Barradas, to. I. lib. VIII. cap. 5. ad finem. §. Petas num?

Ex his omnibus clare patet, sanctissimum Josephum fuisse semper justum in omni justitiæ specie. In legali justitia, quæ dirigit homines singulos ad operandum pro communi reipublicæ bono, patet, quia Joseph non tantum pro unius reipublicæ, aut unius, aut alterius regni utilitate et bono operatus est, sed et pro totius orbis, ut noster ait Evangelista Matthæus, *Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*. « Hic enim, ait S. Bernardus, homil. 2. super *Missus est*, Christum panem vivum servavit sibi, et toti mundo. » In distributiva, ex eo satis constat, quod cum Joseph esset divinæ possessionis princeps, Christique Domini et Virginis Deiparæ superior, reddebat quod Christi erat, Christo, et quod Virginis, Virgini, dividens singulis, prout cuique opus erat, et quod eorum unicuique debebatur, Virgini solatium, Christo vero nutrimentum, tutelam et vigi-

Joseph nolens Virginem accusare, justitiam commutativam exercuit : esset enim improbabile adulterium.

Joseph justus in justitia legali, distributiva, et commutativa

lantiam. In justitia commutativa in voluntate occulte Virginem dimittendi, et non traducendi, modo in quinta conclusione probavimus. Maxime quod si ob profundissimam humilitatem eam dimittere cogitabat, ut in tractatu iv. per totum hujus libri quarti probavimus, hæc in eo commutativa claruit justitia, se in novissimo loco suam inögnitatem recognoscens; Christum vero et Virginem in supremo debite constituens. Et sic, quæ de legali, distributiva, et commutativa justitia in prima suppositione diximus, de nostro et pro nostro Josepho dicta eminenter censeantur. Vir justus Joseph, qui solum Deum quærebat, et in eo solo quiescebat, et cui mundissimam animam, et puram conscientiam conservabat. De quo in quarta suppositione egimus. Fuit Joseph misericors, clemens, pius, mansuetus et mitis, ut superius probavimus, et sic omnia, quæ in quinta suppositione diximus, ei quadrant. Et denique omnes hominis justici conditiones, quas in 3. suppositione posuimus, ipse eminenter habuit.

Quod si contra Josephi perfectam sanctitatem objicias quod cum Evangelista eum justum absolute vocet, quod perinde est ac si dixisset, quod omnia Dei mandata et justificationes servasset, si Mariam adulteram credidit, traducere illam tenebatur, alias non esset justus. Hæc objectio est D. Hieronymi in principio, tom. 9. et ita respondet: «Cum lege præceptum sit, non solum reos, sed etiam conscios criminum obnoxios esse peccati, Levit. v. quomodo ergo Joseph cum crimine celaret uxoris, justus describitur? Sed hoc testimonium Mariæ est, quod Joseph sciens illius castitatem, et admirans quod evenerat, celat silentio, cujus mysterium nesciebat.» Sed immediatius Isolanus, II. parte, capite v. in fine, dicens: «Ubi etiam ipsam adulteram suspicatus fuisset Joseph, non cogebatur a lege eam propalare; sed hoc illi concedebatur, sive permittebatur. Poterat vero ad hoc moveri, quod Virginem pœniteret, et illud per consequens in detrimentum boni publici minime cederet. Quod si Virginem innocentem credidit Joseph, ex magna humilitate sua provenit, quod eam cogitavit dimittere, nolens tantæ sanctitati cohabitare; firmiter quoque tunc arbitrari potuit Joseph Deum Virgini B. de custode perfectiori provisorum, et hoc actu evenisse, mirum in modum rationabile est.» Sed præstantius P. Salmeron, tomo III. tra-

xxx. §. decima. ex D. Augustino: «Non repugnabat, ait, ullo modo æquitati, habitare cum uxore adultera, modo fieret ad corrigendum errantem, eamque a scelere ad meliorem frugem revocandam: nam id officium esset charitatis, et eminentiaris, perfectiorisque justitiæ: ut enim Apostolus inquit, I. Cor. vii. *Sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem*: et e contrario. Et nulla lex sacra, ut existimat D. Augustinus, sermone 28. de verbis Domini, et epistola 54. ad Macedonianum, cogebat virum ad deferendam conjugis impudicitiam. Neque Leviti xx. neque Deuteron. xxii. justorum est benignitas et clementia, non mirantur, neque detegunt aliorum lapsus, nec sævior in peccantes. Ita Christus dixit ad mulierem adulterii ream: *Nemo te condemnavit, mulier? Nemo, inquit, Domine. Nec ego te condemnabo.* Quod verò habetur Proverbiorum xviii. *Qui expellit mulierem bonam, expellet bonum*: qui autem tenet adulteram, stultus est, et insipiens, non quia tenet, sed quia illam non corrigit: alioquin qui dimittit uxorem propter fornicationem, debet manere imuptus, aut uxori suæ reconciliari, ut habes I. Corinthior. vii.»

Unum tamen pro hujus tractatus complemento ab omnibus, qui se in justitia esse prudenter præsumunt, ante oculos habendum, proponendum decrevi cum D. Joanne Apocalyp. xxii. v. 11. *Qui justus est, justificetur adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc*, timentes quod idem Evangelista, Apocalyp. iii. v. 11. de cælo audisse testatur: *Ecce venio cito: tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Quem locum D. Thomas, 4. parte, quæstione XXIII. articulo vi. ad 4. his explicat verbis: «Quod corona dicitur alicujus dupliciter, uno modo ex prædestinatione divina, et sic nullus coronam suam amittit; alio modo ex merito gratiæ: quod enim meremur, quodammodo nostrum est; et sic suam coronam aliquis amittere potest per peccatum mortale sequens. Alius autem illam coronam anissam accipit, in quantum loco ejus subrogatur. Non enim permittit Deus aliquos cadere, quin alios erigat, secundum illud Job. xxxiv. *Conteret multos, et innumerabiles, et stare faciet alios pro eis*: sic enim in locum Angelorum cadentium substituti sunt homines: et in locum Judæorum Gentiles. Substitutus autem in statum gratiæ, etiam quantum ad hoc, coronam cadentis accipit, quod de bonis, quæ alius fecit, in æterna vita gaudebit, in qua unusquis-

Justus justificetur amplius, ne coronam amittat.

Vir poterat, sed non tenebatur uxorem adulteram accusare

que gaudebit de bonis tam a se, quam ab aliis factis.» Et idem S. Thomas super Apoc. III. explicans eadem verba: *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam*, ait: «Id est, locum humilitatis tuæ non deseras, sicut multi faciunt qui ex dono gratiæ divinæ superbiunt, Eccles. x. *Si Spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris*, et I. Cor. IV. *Quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acciperis?* Et nota quod quadruplex est corona, quam Dominus dat amicis suis. Prima est spinea, quæ est pœnitentium, de qua Matt. XXII. *Plectentes coronam de spinis*. Secunda est lapidea, quæ est viventium, de qua Psal. XX. *Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso*. Tertia est aurea, quæ est sapientium, de qua Eccles. XLV. *Corona aurea super caput ejus expressa signo sanctitatis*. Quarta est stella, quæ est triumphantium, de qua infra, ca. XII. *Signum magnum apparuit in cælo; mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus, et in capite ejus corona stellarum duodecim*. Omnes istæ quatuor coronæ dicuntur esse in capite, quia sola intentio remunerabitur, seu coronabitur. Et nota ordinem coronarum; prima est corona pœnitentiæ, secunda patientiæ, tertia sapientiæ, et quarta gloriæ.»

Ad quod feliciter assequendum a parvis etiam defectibus summa cura abstinendum est, juxta illud Eccles. XIX. v. 1. *Qui spernit modica, paulatim decidet*. Nam teste S. Gregorio, lib. III. Pastoralis, cap. XXXIV. «Ex assuetudine, incuria, contemptu, et frequentia incidendi in minima, assuescit animus non perhorrescere gravia.» Ab his namque iniuriis solent incipere casus et ruina, ut docuerunt Origenes, lib. I. Periar. et D. Thomas 2. 2. q. XIV. art. IV. «Non arbitror, inquam, quod aliquis ex his, qui in summo, perfectoque gradu constiterint, ad subitum evacuetur, aut decadat; sed paulatim, ac per partes eum decidere necesse est. *Musce enim morientes perdunt suavitatem unguenti*, Ecclesi. X. v. 1.» Quapropter serio nos hortatur Spiritus sanctus, Cant. II. v. 15. *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoluntur vineas; nam vinea nostra floruit*. Certum enim est hujusmodi vulpes vites non dissipare, neque evellere; corrodunt tamen, et ad dissipationem disponunt. Certum est etiam defectus et peccata venialia divinam gratiam non tollere; multiplicata tamen ad eam amittendam disponunt, ut docet S. Thomas, 1. 2.

q. LXXII. articulo v. in corp. et q. LXXIV. art. IV. ad 3. De quo agens D. Augustinus, lib. de decem chordis, sic pulcherrime monet: «Nolite contemnere venialia, quia minima sunt, sed timete, quia plura. Plerumque enim bestię minutæ multæ necant. Nunquid minutissima sunt grana arenæ? Sed si arena amplius in navim mittatur, mergit illam, ut pereat. Quam minutæ guttæ pluvię, nonne flumina implent, et domos dejiciunt? Timenda est ergo ruina multitudinis, etsi non magnitudinis.» Et in epistola 108. «Hæc peccata quamvis parva, si tamen crebra subrepant, si collecta contra nos fuerint, non minus gravabunt, aut oppriment, quam unum grave peccatum: quid enim interest ad naufragium, ut uno grandi fluctu navis opprimatur, et obruatur, aut paulatim subrepente aqua, et per negligentiam relicta impleatur navis, et submergatur?» Et eadem prorsus ratione D. Hieronymus Eustochium invitat: «Nolo sinas cogitationem crescere, dum parvus est hostis, interfice, nequitia elidatur in semine. Ab ipso cordis limine hostem fuga.» Hæc est enim astutia, hæc antiqui serpentis calliditas, homines suadere ut hæc minima vili pendant, ut possit efficacius eos ad interitum trahere, ut docuit D. Augustinus, lib. de singularitate clericorum. «Tamdiu, inquit, diabolus sopitum ignem sine ullis flammis occultat, donec duas faculas jungens simul ambas accendat; et tamdiu cessat sævitie tela supponere, donec sicut peritus venator, quod occisurus est, laquei vinculis alliget.»

Quod consilium omnibus christianam religionem colentibus maxime utile est et necessarium; sed præcipue perfectionem ex instituto et vocatione profitentibus, ut ex Origene et D. Thoma superius diximus. Quibus in vocatione sua debite proficientibus, nullos alios meliores vidit, nec invenit D. Augustinus, neque peiores, quam qui a vocatione sua defecerunt. In hujusmodi enim D. Hieronymus censet nihil esse medium. «Aut Angelis, inquit, sunt æquales, aut dæmonibus non impares.» Hi sunt, de quibus Christus Dominus, Luc. IX. dixit: *Nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei*. Et postmodum cap. XIV. *Quis enim ex vobis volens turrim ædificare non prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt si habeat ad perficiendum, ne postquam posuerit fundamenta, et non poterit perficere, omnes qui vident incipiant illu-*

Minima etiam venialia ut pericula fugienda a justis, quia peccata venialia disponunt ad mortalia.

Qui a perfectionis statu deficiunt, deliriores alijs sunt.

dere ei, dicentes : *Quia hic homo cœpit ædificare, et non potuit consummare?* Hi sunt, qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora, ut habetur apud Hieremiam, Thren. iv. v. 5. secundum S. Bernardi explicationem in ser de obedientia, patientia et sapientia, quem refert P. Viegas super cap. vi. Apocal. comment. IV. sect. III. numero 4. ubi expendens illud verbum : *amplexati sunt stercora*, quod vehementiam insinuat, sic ait : « Solent enim, qui divitiæ bonitatis dulcedinem semel gustarunt, si ab eo statu prolabantur, deteriores fieri, et stercoribus, id est, abjectis voluptatum illecebris delectari. Cujus periculi Sponsus Sponsam admonuit illis verbis : Cant. I. v. 8. *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum tuorum et pascæ hædos tuos, etc.* Quo loco hædos pascere est lascivos ac petulantes libidinis motus sectari : quo miseriarum decidunt hi, qui magnitudinem et præstantiam divinæ conversationis et charitatis ignorantes, ac minoris facientes, ex eo statu delabuntur, et quod est consequens, in lutulento vitiorum omnium cœno volutantur. » Hi sunt, quos justissime tradidit Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis, masculi in masculos turpitudinem operantes; ad Rom. I. v. 24. et 25. Super istorum ruinam lamentatur Hieremias, Thren. iv. in principio, dicens : *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides Sanctuarii, in capite omnium platearum? Filii Sion inclyti amicti auro primo quomodo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli?* His Isaïæ exclamatio, et admiratio convenit : *Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris? Corruisti in terram, qui vulnerahas Gentes. Qui dicebas in corde tuo : in cælum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sededo in monte Testamenti in lateribus Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci : qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient : numquid ista est vir, qui conturbavit terram, qui concussit regna?* Isaïæ XIV. v. 12. et 13.

Hæc et alia magnus P. Augustinus attente considerans, quasi a mente alienatus clamabat ad Deum, lib. unico Soliloquiorum, cap. 29. dicens : « Magna hæc sunt judicia tua, Domine Deus, judex juste et fortis, qui iudicas æquitatem, et inscrutabilia facis et profunda. Quæ cum considero, contremiscunt

omnia ossa mea, quoniam non securatur homo vivens super terram, ut serviamus tibi pie et caste cunctis diebus vitæ nostræ in timore, et exultemus tibi cum tremore, ut non sit servitium sine timore, neque gaudium sine tremore, et non gloriatur accinctus, atque ut discinctus, neque gloriatur ante te omnis caro, sed pavescat, et contremiscat a facie tua, cum ignoret homo utrum amore an odio dignus sit, sed in futurum omnia reservantur incerta. Vidimus enim multos, Domine, et audivimus a patribus nostris, quod utique sine magno tremore non recolo, sine multo timore non confiteor, ascendisse primitus quodammodo usque ad cœlos, et inter sidera nidum suum collocasse, postmodum autem cecidisse usque ad abyssos, et animas eorum in malis obstupuisse. Vidimus stellam de cœlo cecidisse ab impetu ferventis caudæ draconis, et eos, qui jacebant in pulvere terræ, a facie sublevantis manus tuæ, Domine, mirabiliter ascendisse. Vidimus vivos morientes, et mortuos a morte resurgentes, et eos, qui inter filios Dei ambulabant in medio lapidum ignitorum quasi lutum ad nihilum defluxisse. Vidimus lucem obtenebrasse, et de tenebris lucem processisse : quia publicani et meretrices præcedunt incolas in regno cœlorum; filii autem regni ejiciuntur in tenebras exteriores. » Et subdit statim rationem : « Quare autem ista omnia? nisi quia in montem illum ascenderunt, in quem primus ascendit Angelus, et descendit diabolus. » Quapropter considerans etiam David superbiam annexam esse contumeliam et ruinam, a Deo obnixepetebat, Psalm. xxxv. v. 12. et 13. *Non veniat mihi pes superbiæ : et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem : expulsi sunt, nec potuerunt stare.* Ubi D. Thomas sic ad præsens propositum explicat : « Pro se duo petit David. Primo petit conservari a peccato, et hoc removendo duas causas peccati, una est interior, et hæc est superbia, quæ est initium omnis peccati. Unde dicit : *Non veniat mihi pes superbiæ*, id est, affectus superbiendi removeat a me. Alia est causa exterior, quando incitatur ab aliquo ad peccandum; et ideo dicit : *Et manus peccatoris non moveat me*, id est, inductiones et promissiones, et blandimenta non inducant me ad peccandum. » Et periculi et ruinæ rationem reddit : *Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem*; ubi S. Thomas : « Hic ponitur petitionis ratio : quia ex hoc pede

est casus, sicut quando quis cadit propter pedem, quem habet malum. Et ideo dicit: *Ibi*, id est, in pede superbiæ ceciderunt. » Et concludit: *Expulsi sunt, nec potuerunt stare*. Ubi D. Thomas: « Id est, impulsus, dum inaniter se efferunt, sicut Lucifer de cœlo; et homo de parasido per superbiam expulsi sunt. *Nec potuerunt stare*; Job. xviii. *Expelles eum de luce in tenebras*. »

Quod si tanti mali, tantæ et gravissimæ ruinæ causam scire desideres, consule D. Gregorium, qui in Pastor. III. p. cap. xxxiv. explicans illud Apoc. III. v. 15. et 16. *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus. Utinam frigidus esses, aut calidus; sed quia tepidus es, et neque frigidus, neque calidus, incipiam te evomere de ore meo*, dicit: « Nam qui adhuc est in peccatis, conversionis fiduciam non amittit: at qui post confessionem tepescit, fiduciam, quæ esse poterat in pectore, subtrahit, juxta illud secundæ Petri II. v. 21. et 22. *Melius enim erat illis, non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii: Canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti*. » Aliam optimam et acutissimam rationem reddit doctissimus P. Bened. Pereira, lib. VIII. in Gen. cap. vi. v. 26. in hæc verba: « Hi qui valde boni et religiosi diu fuerunt, postea degenerantes, et consuetudine improborum corrupti fœditate vitiorum, ac scelerum magnitudine insigniores cæteris non raro evasere. Cujus rei hanc fortasse causam licet conjectare: omnis mutatio a contrario fit in contrarium, juxta Philosophum, I. Physic. cap. v. tex. 43. et 44. cujus verba sunt: Omne quod corrumpitur, a suo contrario corrumpitur, in oppositum necesse est corrumpatur; album in non album, et non in contingens, sed in nigrum. Ergo qui optimi sunt, paulatim degenerantes, et ad vitia defluentes, mutantur in pessimos, vel propter ingratitudinem ipsorum non agnoscentium Dei beneficia, et interdum illis abutentium ad injuriam Dei, et ad suam, et aliorum perniciem. Justum est istos longissime projectos a facie Dei, despectosque magis, quam cæteros mortalium, et auxiliis divinis spoliari, quibus privati quasi remotis frænibus præcipites ad scelera, et ad virtutem irrevocabiles feruntur. »

Cum ergo hujus miserrimæ ruinæ originem, radicem et causam ex Davide, Thoma,

et Augustino, superbiam esse cognoverimus, quam tanto Deus odio prosequitur, quod ut humilietur et convertatur superbus, permittit in aliquod gravissimum luxuriæ cadere crimen, implerique faciem ejus ignominia, ut nomen Dei sui quærat, juxta Psal. lxxxii. v. 17. *Imple facies eorum ignominia, ut quærant nomen tuum, Domine*. Et S. Augustinus, lib. XIV. de Civitate Dei. « Audeo dicere superbis utile esse cadere in aliquod apertum et manifestum peccatum, unde sibi displiceant, qui jam sibi placendo ceciderant. Salubrius enim Petrus displicuit, quando flevit, quam sibi placuit, quando præsumpsit. Hoc dicit sacer Psalmus: *Imple facies eorum ignominia*. » Et S. Gregorius in Moralibus: « Plerumque latet superbia, et castitas innotescit, atque adeo tanta diu castitas circa vitæ finem perditur, quia cooperta est superbia, et usque ad finem incorrecta retinetur. » Quod appositissimo exemplo relato a S. Bernardino Senensi mirifice comprobatur: is enim tomo iv. ser. 48. in feria 2. post Resurrectionem, sic ait: « Quod cum unus homo Dei visitasset alium servum Dei, qui ex reputatione quam faciebat de seipso, erat continens, ultra conveniens dixit socio suo in recessu ab eo: Iste amicus Dei habet necesse habere unicam fornicationem, vel aliquam vituperationem. Et ita fuit quod paucos tempore post hoc, ille amicus Dei cecidit in unam fornicationem, taliter quod publice fuit valde mortificatus, et tunc magis se humiliavit, quam unquam fecerit, reputans se esse miserum peccatorem, ubi prius se reputabat veneratione dignum, et portare coronam aliorum servorum Dei. » Gravis profecto infirmitas superbia, prolixus languor, qui sic medicum gravat, ut caustica lethali huic morbo medicamenta adhiere cogatur. Ut sicut in arte medicinæ contraria contrariis curantur, ut ex Hippocratis patet aphorismo: « Omnis immoderata discrasia juvatur a contrario, et læditur a simili; » sic etiam in spiritali curatione contraria sunt peccatis adhibenda remedia, ut superbis et elatis humilitas et subjectio. Ut S. Gregorius, homil. 32. in Evangelia: « Cœlestis, inquit, medicus singulis quibusque vitiis obviantia adhibet medicamenta. Nam sicut arte medicinæ calida frigidis, frigida calidis curantur: ita Dominus noster contraria opposuit medicamenta peccatis, ut lubricis continentiam, tenacibus largitatem, iracundis mansuetudinem, elatis præciperet humilitatem. » Quam

Humilitas ad
sanctitatem
præcipua
virtus.

Qui a perfectione recedunt, omnium peccatorum miserrimi fiunt.

Christus Dominus opore et verbo docuit, hujus regiae virtutis volens esse magister. *Discite a me quia mitis sum, et humilis corde : et invenietis requiem animabus vestris*, Matt. xi. v. 29. Quem locum S. Augustinus, serm. 10. de verbis Domini, sic explicat : « Discite a me, non mundum fabricare, non cuncta visibilia et invisibilia creare, non in ipso mundo miracula facere, et mortuos suscitare ; sed quod mitis sum et humilis corde. Magnus esse vis ? a minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere celsitudinis ? De fundamento prius cogita humilitatis. » Et optime Cassiodorus, lib. 12. de spiritu superbiæ : « Nullo modo poterit in anima nostra virtutum fructura consurgere, nisi prius jacta fuerint veræ humilitatis in corde nostro fundamenta, quæ firmissime collocata perfectionis et charitatis culmen valeant sustinere. » « Qui sine hac humilitate virtutes congregat, quasi in ventum pulverem portat, » dixit S. Gregorius, homil. 6. super Evangelia : et tandem ait S. Bernardus de duodecim gradibus humilitatis : « Perit omne quod agitur, si non humilitate custoditur. » Et quid plura ? Christus Dominus humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis ; propter quod et Deus exaltavit illum, etc. ad Philipp. ii. v. 8. De B. Virgine, Luc. i. v. 38. *Ecce ancilla Domini ; fiat mihi secundum verbum tuum* ; et postmodum, v. 48. *Respexit humilitatem ancillæ suæ*, satis aperte constat. De qua etiam S. Bernardus, homil. 1. super *Missus est*, ait : « Sine humilitate autem audeo dicere nec virginitas Mariæ Deo placuisset. » De nostro humillimo Josepho late egimus in tractatu iv. per totum. « Quia, secundum D. Gregorium, sancti viri, quo altius apud Deum virtutum dignitate proficiunt, eo subtilius se esse indignos reprehendunt : quia dum proximi luci fiunt, quidquid eos in ipsis latebat, inveniunt. » Meritissime ergo humilitatem omnium infirmitatum quantumcumque lethalius medicamentum salutare appellat, et summis extollit laudibus S. Augustinus, epistola 58. sic exclamans : « O medicinam omnibus consulentem, omnia tumentia comprimentem, omnia tabescentia reficientem, omnia superflua resecantem, omnia depravata corrigentem ! Quæ superbia sanari potest, si humilitate Filii Dei non sanatur ? Quæ avaritia sanari potest, si paupertate Filii Dei non sanatur ? Quæ iracundia sanari potest, si patientia Filii Dei non sanatur ? »

Et quia vere humiles, Magistro, qui est via, veritas et vita, docente, *invenient requiem animabus suis*, quia radicati et fundati super firmam petram, de manu inimicorum suorum liberati, Deo libere et sine timore inservire possunt : « Humilis enim, teste S. Chrysostomo, homil. 25. super Matth. et S. Bonaventura, lib. iv. cap. 12. a nulla capitur passione, non ira hunc molestare potest, non gloriæ cupido, non æmulatio, non zelotypia, » etc. Humilis nec etiam laqueis, quibus totus plenus est mundus, aliquo modo tangitur. Quod sancto Abbati Antonio divinitus fuit ostensum, ut tradunt S. Athanasius in vita S. Antonii, et Marcellus, lib. I. Exemplorum, cap. v. de humilitate, et lib. IV. de contemplatione, perseverantes usque in finem, et Dei misericordia æternaliter salvandos fore, humiles sperare possunt. Et ideo S. Augustinus, in epist. ad Dioscorum, gravissime in hunc modum ad humilitatem perpetuo conservandam hortatur : « Nullam aliam tibi ad capessendam et obtinendam veritatis viam invenies, quam quæ monstrata est ab illo, qui gressuum nostrorum tanquam Deus vidit infirmitatem : ea autem prima est humilitas, secunda humilitas, tertia humilitas, et quoties hoc interrogares, toties dicerem. »

O rem mirabilem ! quod perseverantiam, quæ donum Dei est, quæ sub merito non cadit, cum sit primæ gratiæ continuatio, ut docet S. Thomas, 1. 2. quæst. CXIV. articulo ix. et S. Augustinus, lib. de perseverantia : « Asserimus donum Dei esse perseverantiam, qua usque ad finem perseveratur ; » humilis, quamvis non merendo, facilius tamen orando impetretur ; ut S. Thomas, in d. articulo ix. ad 1. *Deus enim superbis resistit humilibus autem dat gratiam* ; Jacobi iv. Et S. Augustinus, lib. de doctrina christiana : « Omnes divinorum voluminum paginæ hanc ubique sententiam spirant : *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*. Et quam gratiam ? perseverantiam dico, « quæ omnium virtutum sola in cœlo coronabitur, sola accipiet bravium, » teste S. Bernardo in tract. de octo punctis ad perfectionem, in medio ; et lib. de modo bene vivendi, ad sororem, cap. 20. « Soror charissima, audi B. Hieronymum dicentem : Non quærentur in christianis initia, vel exordia, sed finis et perseverantia. Paulus male cœpit, sed bene finivit ; Judas vero Iscarioth bene cœpit, sed male finivit ; laudatur initium Judæ, sed finis vitæ illius condemnatur. Unde B. Grego-

Humilitate perseverantia, quæ omnium virtutum corona est, obtinetur.

rius : Virtus boni operis perseverantia est, in casum bonum agitur, si ante vitæ terminum deseratur. De hoc etiam B. Isidorus ait : Non judicat Deus hominem de vita præterita, sed de suo fine : unusquisque enim in die mortis suæ justificabitur, aut condemnabitur. Unde scriptum est : ubi te invenero, ibi te judicabo. » Et lib. de virtute obedientiæ, post medium, luculentius exornat : « Perseverantia singularis filia est summi Regis, virtutum fructus, earumque consummatio, totius boni repositorium, virtus sine qua nemo videbit Deum, nec a Deo videbitur : finis est ad justitiam omni credenti, in qua virtutum conventus reverendum sibi thalamum consecravit. Quid enim currere prodest, et ante metam cursus deficere? *Sic currite, ut comprehendatis*, dicit Apostolus I. Corinth. ix. O quam perseveranti pede cursum suum perfecerat, qui dicebat : *Cursum consummavi* ! II. ad Timoth. iv. O quam longum cursum felix ille latro complevit, qui *consummatus in brevi explevit tempora multa* ! Sap. iv. » et lib. V. de Consideratione, capite xiv. in medio, sic concludit : « Sola denique perseveratio est, cui æternitas redditur, vel potius quæ æternitati hominem reddit, dicente Domino, Matth. x. *Qui perseveravit usque in finem, hic salvus erit.*

Ad quam perseverantiam fortiter sustinentam et obtinendam, præcipue Christi Domini, Deiparæ, Josephi et aliorum omnium Sanctorum multum juvabit representatio et imitatio, præsertim puerorum et puellarum, ut optime sanctus Bernardus, sermone de septem gradibus confessionis, in fine, dicens : « Perseverantiam namque facit imitatio Sanctorum. Quid namque pati non possis, cum videas juvenes, pueros, virgines, anus, senes, decrepitos diversa pro Christo

non solum excepisse, sed exquisisse tormenta? Considera puerorum ætatem, juvenum ignem, virginum teneritudinem, anuum fragilitatem, senum infirmitatem, impossibilitatem decrepitorum, et ubicumque reflexeris oculos, invenies in his ætatibus multitudinem exemplorum ad palmam martyrii viriliter concurrisse. Numquid non de eodem luto formatus es tu, et eodem spiritu inspiratus? et forsitan non ingruit persecutio, ut martyrium patiaris nec damnaris, si Christo servis, immo laudaris, et ab omnibus prædicaris. » Et in idem lepide et efficaciter S. Augustinus, lib. de Doctrina christiana, quasi nos omnes impropere hortatur : « O anima christiana, evigila, et si qua in te sit virtus charitatis, quæ omnia sustinet, Domini tui imitare vestigia, considera quod millia martyrum tritam tibi fecerunt viam : transierunt virgines, transierunt martyres, transierunt pueri et puellæ, et adhuc times? Quia docet te ille, qui est via, veritas et vita, via non errans, veritas non fallens, vita non deficiens; via in exemplo, veritas in promisso, et vita in præmio. »

Semper justus noster Joseph, semper justior noster Joseph, et tandem justissimus noster Joseph, cujus semita, et prodigiosa vita quasi lux splendens processit, et crevit usque ad perfectum diem. Cui merito justissimo, cui piissimo, misericordissimo, clementissimo, mansuetissimo et mitissimo apparuit Dei Angelus, et in arcano Verbi incarnati mysterio, quod ipse jam conjectarat, confirmavit, ut in tract. iv. per totum, hujus quarti libri probavimus, ut in tractatu viii. immediate sequenti, et in tractatu ix. ad apparitionum et revelationum difficilem materiam pro tenuitate nostra descendentes agemus.

Ad perseverantiam juvenant exempla Sanctorum, præcipue puerorum et puellarum.

233.33
M.793

MORALES Petro *

4780

AUTHOR

In caput primum Matthaei
Vol I

TITLE

DATE
LOANED

BORROWER'S NAME

ROOM
NUMBER

STORAGE - CBPL

4780

